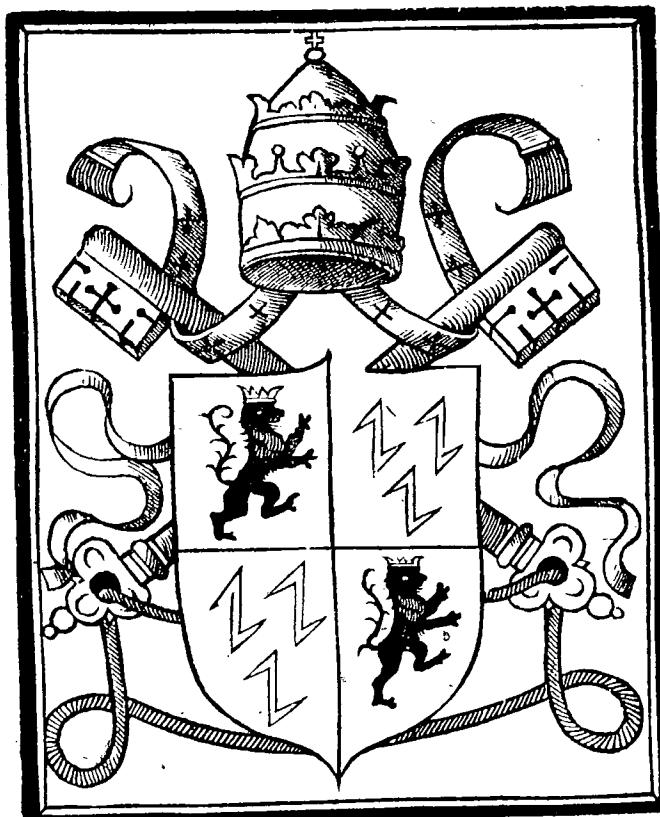

Leet mij staen! Alm'v' bergh Sellenij en min' conde.

Adriani Florentij Traiectensis: Pon-
tificis maximi: In quartum sen-
tentiarum librum editio
exactissima.

Jordanus de Binslaken me excudi faciebat.
M. D. XXII.

Ch̄mo in Ch̄o p̄i ae dño Br̄nico Br̄niano ep̄o Portueñ. S. R. E. Cardinali sci Alarcī:
ac sc̄iē sedis Aquilcien. Patriarche Jordanus de Binslaken bibliopola Germanus. S. B.

Am proximis diebus multi nō solū Theologicę facultatis, Clericetia P̄bie
studiosi, vel maxime cuperent ad manus habere Hadriani Florentij nouissime
in summū P̄otī electi, Q̄ones disputatas: quas clarissime discussit, in Quartū
sententiarū librum, nullas offundens tenebras, vt plerisqz alijs v̄su venire solet.
Existimauī, ego bonū tanto melius fore, quanto in plures cōmunicaretur, nō suj
passus vt, in vnius solius delitesceret sūm liber tā eruditus: ipsuī ad prelū reu-
catū in plura exemplaria transfundere curauī: vt quicūqz vellent, leuioribus impensis eun-
dem sibi comparare possent: librum cū v̄tilem, tum per necessariuī christiano viro. Nullus
enī hactenus (mea quidem opinione) de sacramentis christianę religionis ita clare ac dilu-
cide scripsit: nullus homini lapsō remedia a Ch̄o medico, t̄ seruatore nostro saluberrime
instituta, liberalius deprop̄misit: quo facilius erigerentur, aut a lāguorib⁹ suis optime cō-
ualescerent. Quę quidēz oīa tu ipse, qui nostra tempestate diceris, t̄ haberis iter clarissima
p̄hoꝝ ac theologorū luminaria princeps, optime persperisti: liberam semper proscrens in
omni facultate pro amica veritate sententiam. Unde factum est, vt rariissimus inueniatur,
qui iudicio illi tuo grauissimo nō assentiat, tuisqz placitis non libens subscribat, ob eam ni-
mirum causam, q̄ in abstrusissimis philosophie ac theologicę rebus soleas esse resolutissi-
mus. Prodibit igitur in publicum Liber iste tuis felicissimis auspicijs, magnaz omnibus
totius christiani orbis ecclesijs vtilitatē allaturus: nullis tenebraꝝ obumbratus inolucris:
sed nativo suo splendori restitutus. Optime autē ex ipso quisqz, dūmodo penitus introp̄i-
ciat, cognoscet: qualē oīm vīta vixerit Hadrianus P̄otifer, hoc est, sanctā t̄ ch̄rianiſtūmā.

Optime ac diu felicissime Valeat R̄ma. T. B. Venetijs Idibus
Adaij. Anno a Christo nato. M.D.XXII.

Tabula Questionum

CTabella Questionum in hoc opere deciarum ea serie qua sequuntur.

Circa Baptismum.

Verum solus baptismus sit parvulus necessarius ad salutem.

Questio. i. Folio. i.

An post passionem Christi vñqz licuit vñi ceremonijs legis aut circuncisione sine cōfidentia salutis per eas psequēde; aut eisdē vt necessarijs ad salutē vñdo. Questio prime annexa. fol. i. col. ii.

Verum baptismus sit tam parvulus q̄ adultis necessarius ad salutem. fol. iiiij. col. iiiij.

Que sit forma necessario requisita ad baptis-
mum. fol. vij. col. ii.

Aquo sacramentū Baptismi rite ministret
et licite suscipiat. Et primo an liceat ipsuz sc̄iēter suscipe a malo mistro. fo. vij. col. ii.

Que coopatio ad actū peccati censeri debeat consensus in peccatum. fol. viij. col. ii.

Verum sacerdos in mortali peccato admini-
strās sacramēta ecclesie peccet eo ipso mor-
taliter. fol. x. col. i.

Verum ad perficiendū baptismū requiratur in
ministro intētio baptizādi: ita q̄ sine ea nō
esset verū baptismū. fol. eodē. col. ii.

An baptismus sit taz iustificatis q̄ parvulus
ad salutem necessarius. fol. xi. col. i.

Circa Confirmationem.

Verum confirmationis sit sac̄m homini viatori
necessarium ad salutem. fol. xij. col. ii.

An iminente articulo psecutionis tyrannorum
qui cogerent abiurare fidē liceat catholico
habita opportunitate suscipiēdi sac̄m cō-
firmationis pretermittere. fol. xij. col. i.

An chr̄isma sit materia confirmationis: et bec
forma: Cōsigno te signo crucis: Cōfirmo
te christmate salutis: In nomine patris et filii et
spiritus sancti. fol. xij. col. ii.

An solus episcopus potest esse minister con-
firmationis. fol. xij. col. i.

An sacramēta ab hereticis collata rata sint et
firma disquiritur. fol. xij. col. ii.

Circa Eucharistiam.

Verum existēs in peccato possit licite suscipe
sacramētū Eucharistie. fol. xv. col. ii.

Ex quibus poterit homo p̄babiliter cōcere
seu estimare q̄ sit deo grat⁹ et in statu cha-
ritatis. fol. xv. col. ii.

Quid expedit habēti libertates nō coacto nec
coarctato vñ alicuius preceptū: vñtrū acce-
dere ad venerabile sac̄m Eucharistie. an

omittere. fol. xvij. col. iiij.

Verum bō debeat se retrahere a susceptione
Eucharistie pp̄ imunditiā corpalem: puta
pp̄ pollutionē q̄ accidit in somno: aut men-
strui fluxū q̄ patiūt mīlieres. fo. xvij. c. ii.

Verum liceat cōsentire in p̄fectionē actuū imū-
doꝝ et maloꝝ in somno vñ furia exercēdo-
rum: aut de factis cōplacētiaz habere: vñbi
gra vñtrū liceat alicui p̄sentire vt polluat in
somno: vel vt occidat inimicum in somno
vel furia: aut de prēterito sibi complacere.
fol. xvij. col. iiij.

An propter corporalē imunditiam nocturne
pollutionis aut diurne quā quis patit: de-
beat abstinere a susceptione venerabilis sa-
cramenti Eucharistie. fol. xx. col. ii.

An cibis aut potus etiam impedimentū pre-
stet quo mūnū sumi possit hec sacra Eucha-
ristie cōmunicio. fol. xxij. col. i.

An statim post cōionē sacram liceat cibū cō-
munem sumere. fol. xxij. col. iiij.

Verum sacerdos per maliciā seu peccatū vel cē-
suram eccl̄iasticā ipediaꝝ a p̄fectione mini-
sterij seu p̄securatiōis eucharistie. fo. xxij. c. i.

Verum liceat audire dīna excoicatoꝝ. f. xxij. c. ii.

Quot hoīum scia requirat vt aliquid p̄cm̄ di-
cat notorium per facti euidentiaz maxime
si sit transiens. fol. xxij. col. iiij.

An missa malī sacerdotis tantū valeat apud
deum quantum boni. fol. xxij. col. ii.

Circa sacramētū P̄enitentie.

Primo de Restitutione.

Verum necessarium sit omne ablātū restituī
vt homo cesset actu peccare. Et primo de
bonis fortune. fol. xxij. col. i.

Verum reuelādo occulta criminā liceat pec-
care restitutionē: vñbi imineat verisimile peri-
culū homicidū ex reuelatiōe. fo. xxv. col. ii.

Verum concurrentes cuīs sure teneant ad re-
stitutionē. fol. xxv. col. ii.

Si quis primo adhortatione mea detinuit rē
alienā alioquī restituturus dñō: et post nō
ob fauore p̄sonē mee: sed vel in odiū mei:
vel ppter voluptatē aut cupiditatē sua aut
aliter vult detinere: an meipsum libere de-
hortando ipsum quantū in me est a deten-
tione ad quā prius eundē induxi. Et si hoc
nō sufficeret: an ne satis erit: si adhortatiōe
meā etidē effecero eiusdē voluntatis cuius
erat dñ ei detentionē p̄suaderē. fo. xxij. co. i.

Si sint multi sil'curretes cuī sure ad eadē do-
mūz: vt aliqd rapiat: an q̄sq̄ eoz teneat in

Tabula Questionum

- solidū restituē q̄cqd ablatū est. fol. xxvij. c. i.
 An indistincte simul peccantes teneantur restituere qđ p eoꝝ culpam vel detentuꝝ vel ablatum est. fol. xxvij. col. i.
Utrū capta in bello possint lícite retineri: an debeant necessario restitui. fol. xxvij. col. i.
Bellū quot ex causis sit iustū. ibidem.
Si cā subſit & auctoritas deſit an teneat restituere. sibi grā. si ab eo qui tenet mibi in cētum abstulero in frugib⁹ aut pecoribus centum teneat restituere. fol. xxvij. col. i.
An etiā in bello iusto qđ p̄incipi⁹ aučte idem cū est oporteat hoc seruare moderamē vt ſcienter non liceat plus capere qđ suum qđ quis prosequitur valeat. fol. xxvij. col. i.
An in foro cōſcientie inducēdi ſint ſimplices ad reſtitutioneꝝ eoꝝ que in bello ceperint. fol. xxvij. col. i.
An pace cōpoſita per p̄icipes ſeu duces belli & omnib⁹ hincinde remiſſis tute poſſint hoies pro quoꝝ parte bellū fuerat in iustū tenere occupata: an obligent nihilominus restituere. fol. xxvij. col. i.
Utrū ſuppoſita obligatione ex rapiniā vſuris: vel ſimilib⁹: ſufficiat poſt qđ cefſit bonis ſatiſfacere creditorib⁹ de remanenti: deducto ne egeat. fol. xxvij. col. i.
Quid faciet auditor cōfessionis ſi cōſitēs noſit ad statuꝝ: qđ uis poſſit opportunitate habita totū restituere: ſed aſſumatim vel menſatim aliqd: quē ſi recuſauerit abſoluere nihil ſimpli velleſt restituere. fol. xxvij. col. i.
Utrū ois vſurā ſit obligata reſtitutioni: ſiue pactū: aut iſſimulatio pro pte vſurarij p̄ceſſerit ſiue dūtarat corrupta mēs bñdi aliqd ultra ſortē quā mutuo dedit. fo. xxvij. c. i.
Utrū liceat mutuo dare certaz ſumā ſub ſpe ut poſt reductionem monete quā breui ſuturam credit recipiat conſimilem ſumā valoris. fol. xxix. col. i.
Oꝝ colligens denarios iuſtū pōderis & eos diſtribuēſ pro iuſtis teneat ad reſtitutionem. fol. xxix. col. i.
Cuieniat reparatio facienda in fraude facta per monetam iniquam. fol. xxix. col. i.
Utrū ante terinū ſoluens minus qđ debeat ex conſenſu creditoris teneatur ad reſtitutionem deducti. fol. xxix. col. i.
Utrū liceat ultra ſortē mutui accipere ad intereſſe dāni emergentiſ vel lucrī ceſſantiſ quātum ſe extendit. fol. xxx. col. i.
An promiſſa certa pecunie quātitate pro do- te liceat cōuenire ſeu paciſci qđ gener quo liber anno ſuſcipiat a ſoceto deſe quo uſqđ doſtora perſoluat. fol. xxxi. col. i.
Utrū ſuſcipiens poſſeſſionē in pignus do- tis teneatur fructus deducere in ſolutionē doſtis. fol. xxxi. col. i.
Utrū qui habēs molendinū muſuat alteri vt ceteris parib⁹ puta eque cōmode & eiſdem impensis ac laborib⁹ vrat in molendino ſuo: teneat aliqd reſtituere. fol. xxxi. col. ii.
An muſuās p̄incipi⁹ pecunia ſub pacto aſſe- quēdi aliqd officiū tēporale: ex b̄ ſit vſura- riū & teneat cedere offiſio. fol. xxxi. col. i.
An muſuantī pecuniaꝝ liceat pro ſecuritate: qđ ſ. periculū ſortis perdeſtē in ſe recipit emolumētu ſeu preciū aliqd accipere: mō pro muſuo nō acceperit. fol. xxxi. col. i.
An liceat mercari cū vſurario pro pecunia ſe nebri & eādē in donū vel ſtipendiū laborū recipere: an non. fol. xxxi. col. i.
An qui nesciens vſurariū eſſe: aut putans eū multa p̄ter vſure lucra bona h̄e: poſſit cōperto qđ preter vſuram nībil babeat merce dem expetere. fol. xxxi. col. i.
Utrū ecclesiasticus ultra victus decentem neſſitateꝝ cōſumens de bonis ecclēſie te- neatur ad reſtitutionē. fol. xxxi. col. ii.
Utrū male diſpensans offiſia & beneficia ecclēſiaſtica ſoli deo obligeat & ad nullā re- parationē ecclēſie. fol. xxvij. col. i.
An ecclēſiaſticus teneat reſtituere q̄cqd luden- do alea lucratus ſit. fol. xxvij. col. i.
An lucrans ante cōdemnationē nō teneat lu- cratum reſtituere an amittēs poſſit ſecure p̄ditū nō ſoluē vel ſolutū (ſi via iuriſ non poſſit) p̄prīa aučte recuperare. f. xxvij. c. ii.
Utrū impediens aliū ab offiſio: lucro: do- no vel beneficio qđ aliter erat ſecuturus: teneat eidē ad reſtitutionē. fol. xxvij. c. ii.
Utrū indiſtincte teneatur homo reſtituere quicquid ſimulatione ſanctitatis vel pa- pertatis acquiſiſerit. fol. xxix. col. i.
Utrū in foro anime tenet hō refundere quā- tum dāni ſua culpa leuiflma vel leui alte- ri dederit. fol. xl. col. i.
An extorta per cōcūſſionē neſſario reſtitui- debeat. fol. xl. col. i.
An qđ lucratus eſt homo illícita negoſiatiōe v̄l illicite accepit teneat reſtituē. fo. xl. c. i.
An meretrīx turpē mercedē ſeruare poſſit: ac dona ob turpe cōmerciū. fol. xl. col. i.
Utrū que p̄ neſſitatē extrema excuſant: ſunt obrenta

Tabula Questionum

- obrenta facultate restituenda. fol. xlij. col. ij.
- Utrum in extrema necessitate quis possit pro rata divitiarum alteri quod det sublegere. fo. xlj. c. iij.**
- Utrumque post prescriptionem aut usurpationem quae resciuit alterius esse ex restituendo deat. f. xlj. c. iij.**
- An cum mala fide currat prescriptio. fo. xluij. c. iij.**
- An in foro conscientie quae secure seruet que usurpavit aut prescripsit iuridice. fol. xluij. col. ij.**
- An qui in casu quo in foro conscientie restituere debeat prescripta aut usurpata: ea per presulium periti seruet: sicut in statu dominicis. f. lxv. c. iij.**
- Utrum qui sciat alios peritos aliter sentire secure adhærebat parti sue faneticis. fol. lxvj. col. ij.**
- Utrum pluralis in prebendis teneatur alterius earum fructus tanquam iniustus possessor restituere. fol. lxvj. col. ij.**
- Quod stipendiū debeat consenserit competens seu sufficiens beneficiato. fol. lxvij. col. ij.**
- An diues primordio aut aliter possit beneficium ecclesiasticum recipere. fol. xljx. col. ij.**
- Utrum obligemur ad restitutionem bonorum anime. fol. l. col. ij.**
- Utrum auferens alteri famam iniuste teneat ad eius restitutionem. fol. li. col. ij.**
- Utrum obligatio restituendi fame tollatur per remissionem diffamati: aut si ab eo tantum infamie patiatur. fol. lij. col. ij.**
- Utrum teneamur bona corporis restituere. fol. eodem. col. ij.**
- Circa Penitentiam.**
- Utrum cuiuslibet peccatorum relinquatur facultas resurgendi per penitentiam a peccato. fol. liij. col. iij.**
- A qua nolitione habeat tristitia penitentie causas. fol. liij. col. ij.**
- An quemlibet vere penitentem deus recipiat in gratiam peccata condonando. fol. ly. col. i.**
- An attritio sufficiat in quocumque gradibus una cum sacramentali absolutione ad statum gratiae hominem reponat. fol. lv. col. ij.**
- Utrum homini semper maneat facultas vere penitendi: an sit certa periodus divinitatis miserationis ultra quam homini non detur penitentie locus. fol. lv. col. iij.**
- Utrum pluribus peccatis irrestititus possit de uno sine religiose penitentia et absolutione. fo. lvij. c. j.**
- An pro statu mortalis culpe possit exsolutionis pene ad quam ex mortali dimisso vel veniam obligatur. fol. lvij. col. ij.**
- An opera bona extra statum gratiae facta incipient satisfactoria esse adueniente charitate. fol. lx. col. ij.**
- An legens penitentias iniunctam tempore quo audiit ex obligatione seu precepto missam satisfactionem. fol. lx. col. j.**
- An necesse sit satisfactionem fieri per opa penalia. fol. lx. col. iij.**
- Circa Confessionem.**
- Utrum confessio oris sit necessaria ad salutem. f. lxi. c. ij.**
- Utrum confessio per scripturam aut iterum nullum facta valeat: et sit sacrificalis. fol. lxiij. col. ij.**
- Utrum confessio sit de precepto iuris divini in ecclesie. fol. lxiij. col. j.**
- An teneamur ad statim postiter habita opportunitate. fol. lxiij. col. j.**
- Utrum quis teneatur confiteri omnia peccata sua integre mortalia: venialia: et circumstantias. fol. lxv. col. ij.**
- Quid maxime arctet ad unitatem et integratem confessionis faciendo eidem confessori. fol. lxvij. col. j.**
- An obligemur postiter semel in anno parochiali sacerdoti puta curato. fol. lxviij. col. ij.**
- An is qui a curato licentia habet eligendi confessores possit eligere quemlibet. fol. lxxij. col. iij.**
- An sufficiat hinc licentia eligendi confessores a vice curato seu curati vicario. fo. lxxij. c. iij.**
- Utrum mulier fornicata cuius curato possit sine eius licentia alteri sacerdoti postiter. fol. lxx. c. j.**
- An qui confitetur permanens in peccato mortaliter satisfaciat precepto ecclesie de semel in anno tecum. fol. lxx. col. ij.**
- Utrum absolutio data ficto incipiat eidem valere ad salutem cum vera cordis penitudine purgauerit fictionem. fol. lxx. col. iij.**
- Si de postiter suspicio habeatur quod non debite discusserit conscientiam suam: an nihilominus nulla inquisitione facta de hoc possit absolviri. fol. lxxij. col. iij.**
- Si sacerdos ex confessione vel aliter nouerit confitentem iniuncibilis ignorantia divini inris: vel probabilitas humani iuris vel facti excusari a peccato in opere seu facto aliquo culpabilis: an teneat ipsum de veritate informare: an possit ipsum sine informatione absoluere a peccatis. fol. lxxij. col. j.**
- An curatus teneat pochianorum confessiones quoties postiter voluerint audire. fo. lxxij. co. ij.**
- An postiter sacerdoti quem nouit excommunicatus satisfaciat precepto et vere absoluatur. fol. lxxij. col. iij.**
- Utrum confessor teneat in quocumque casu celare peccatum confessionem sibi detectum. fo. lxxij. c. iij.**
- An confessor quod aliter quam per confessionem nouit te-**

Tabula Questionum

neatur celare ac si per eam solum nouerit.
fol. lxxvij. col. j.

Circa Claves.

Utrum claves sint date ecclesie: et ad quid:
fol. lxxvij. col. iij.

Quae sunt claves regni celorum. fol. lxxvij. co. iij.

Utrum claves ecclesie habeant facultatem amouendi obstatulorum mortalis culpe et reatus eterne penae. fol. lxxx. col. iij.

Quid possint claves in foro iudicij: et primo an virtute clavium ecclesia possit quepiam excōicare. fol. lxxx. col. iij.

Quibus casibus et quo liceat cōicare excōicatis. fol. lxxxi. col. ij. et sequētibus etiā folijs. An non liceat pro morte minata cōmunicare excōmunicato: et an sic cōicare sit mortale. fol. lxxxiij. col. iij.

An liceat et debeat excōmunicatio totum iūnamen spirituale sacramētorū substrahī ut alijs succurratur. fol. lxxxiij. col. iij.

Quib⁹ excōicatis cōicare licet. fol. lxxxv. co. ij.
Utrum claves sint efficaces ad indulgentias seu remissiones penarum pro peccatis debitorum. fol. lxxxv. col. ij.

An indulgentie valeant tantum quantum forma et verba sonant. fol. lxxvi. col. j.

Quid sonet: quod dicit: Remittimus ei vnu annū de pnia iniuncta. fol. lxxvij. col. ij.

Utrum post hanc vitam remittatur culpa. fol. lxxxix. col. iij.

An post hanc vitam potest remitti veniale aliquod. fol. lxxxix. col. iij.

An veniale possit etiā in damnatis post mortem remitti. fol. xc. col. ij.

Utrum peccata semel dimissa redeant in recidivante. fol. xcij. col. iij.

An recidivans teneatur cōfiteri oia petra que ei fuerūt prius cōdonata seu remissa: quod ea fuerit confessus. fol. xcij. col. ij.

Utrum ad fraternam correptionem teneamus ex precepto. fol. xcij. col. ij.

P̄o quo tempore obliget preceptū fraterne correptionis. fol. xcvi. col. iij.

Quomodo fraterna correptione est in obligatione ppter spiritualē utilitatē fratris corripiendi. fol. xcviij. col. ij.

Utrum in fraterna correptione teneat quilibet ex necessitate precepti ad obseruationē ordinis quez Salvator noster. Abatib. xvij. prescrispit. fol. xcix. col. j.

Circa Matrimonium.

Utrum matrimonium sit sacrum noue legis a

deo institutum. fol. ci. col. j.

**Utrum ad subaz m̄rimoniū regrāt iterioz p̄sen-
sus: an sufficiat prulisse vba. fol. ci. col. iij.**

Quis p̄sensus regraf ad substantiam matrimoniū. fol. ci. col. j.

**An cōditio adiecta ipediat esse etiā seu exclu-
dat subam matrimonij. fol. ciij. col. iij.**

**Si duarū cognatarū desponsatarū vni sub
conditione conditio simul eveniat utram
ducet. fol. ciij. col. j.**

**Si sub conditione si patri placuerit: et pater
prius dissentit: et postea consentit et. fol.
eodem. col. j.**

Si p̄ nec consentit nec dissentit. fol. eo. col. ij.

Si dicat. Contraho tecū si do placet et. ibid.

**Si dicat. Contraho tecum si veneris ad exequias meas: vel si capitolium non ascende-
ris. fol. eodem. col. iij.**

**Si dicatur. Capio te in uxorem si es virgo: ca-
su quo non sit virgo. fol. eodem. col. iij.**

**Si dicat. Hbo tecū si celum digito tetigeris. an
sint sponsalia vel matrimonij. fo. cv. col. j.**

**Si dicat. contraho tecum si permiseris coitū.
fol. eodem. col. ij.**

**Si dicatur. contraho tecū si velis a carnali cō-
mercio abstinere perpetuo et vivere casta.
fol. eodem. col. iij.**

**Si dicant impediti canonice: contrahimus si
papa dispensauerit et. fol. cvi. col. iij.**

**Si dicant. contrahimus: si papa dispensauit:
scientes non dispensasse. fol. cvij. col. iij.**

**Si dicat. Contraho tecū: si iter attinētes iū-
cem quarto gradu affinitatis vel cōsanguini-
tatis de iure scripto possit cōsistere matrimo-
nium. fol. cvij. col. ij.**

Si dicat: nō habeo alia p̄ter te et. f. cvij. c. ij.
**Si dicatur. Habeo te pro uxore. si reciproce
fiat promissio. fol. cix. col. j.**

**Si dicat. Si debitum negare velis quotiens
mibi exigere non licet. fol. cx. col. iij.**

**Si dicat. Contraho tecū: si hec est fide tenēda
Antechis damnabit et. fol. cxi. col. iij.**

**Si dicat. Do tibi fidem: si sol cras eclipsēt:
vel si cras oriatur et. fol. cxi. col. ij.**

**Utrum teneat sub conditione data fides: de
qua conditione nō ambigitur quin sit euē-
tura. fol. cxij. col. j.**

**Si dicatur. Contraho tecū si vis: et similiter
r̄ideat: et ego tecū si vis. fol. cxij. col. ij.**

**Si dicatur. Volo te esse uxorem meam et.
fol. cxij. col. j.**

Finis.

Jacobus Prae Inticen. Germanus/Bonarum literarum candidatus/Pio Lectori bene agere.

Rccis in paroemiam abit: Putre falsam etiū origanū petere. Rei autē per se saporatē nō opus esse exti-
cis atqz peregrinis cōdimentis. Quod facile cuius nasutiori palam erit, simulatqz animaduerterit ab/
strus arū difficiliumqz Quæstionū, hoc in opere doctam simul ac copiosam interpretationē. Quia tantū
laudis meruit, vt si quis illi ascitius laudator accesserit, non certe plus p̄tem sit illo suo Encomio de/
portaturus q̄ is, cui (Herculem imodīcīs p̄conys efferenti) ab auditoribus probri vice obyclebat.
Cur eum tantopere laudas, quem nemo vituperat? Quis enī rem per se splendidaꝝ, suaꝝ gratia ac na/
tua bonitate nulli non blandientē, adiucans fūcū, alienisqz cōspicē in morem corniculē, plumis odor/
nare p̄sumat? Nōne plus vmbraqz, q̄ candoris huic sit admoturus? Edidit annis superioribus R̄x d̄is P̄. D. Hadrianus
Florentius Traiecten. Cancellarius Louaniensis. Serenissimiqz atqz Illustrissimi Caroli Archiducis Austricꝝ r̄c. p̄c/
danomus: Contentiones basce in Quartū Sententiarū Theologicarū librū: ita eruditas, vt vel omnīū calculo futurę
quiddaz Pontificiē dignitatis portenderent: Neqz rei successus hoīum felicitū iudicuz. Quādoquidē his superioribus
diebus, cum Leo. X. P. M. naturę debitū exoluisset: Idem R̄x d̄is P̄. D. Hadrianus in Hispanijs legatū Imperatoriū
agens, regnoꝝ munia sua prudenter administrans: Rome a Sacro R̄x m̄or Cardinaliū cōcordiū oīuz
suffragioꝝ in Diuī Petri sedem sublimādus eligitur: cuꝝ maxima omniū admiratione: Ita vt plerosqz pro admiratione
ipſa, quidam animi stupor quasi exanimis redderet. Multo nāqz multoꝝ secus atqz non pauci augurabant, negotiū
Deo Opt. Max. sic disponēte celserat. Quod haud quaꝝ absqz singulari Dei prouidentia factū crediderim. Futuru
namqz est, vt hōc Christicolarū veluti altero Moſe duce, basis Chriāne fidei varijs iam quorūdā optionib⁹ tentata/
Habita sanctoz Patrum matura deliberatione, pristinę firmitati restituatur: Et barbaroz continue nos impetentiū/
scriniis incursionib⁹ occurra: ne plebeculā Chriāni tōtes peccataꝝ, deprēdatam, expilatam, tandem deglubāt. Q̄uis
enī numerare queat, quoties in nostrū sanguinē multis iam annis scutum est: Verum ne Panegyricum structurus a
re ipſa digrediar. Excudebat antea hoc eruditum, omnibusqz numeris absolutum opus, in Parrhisorum academia
Badius Ascensius. Ceteruz cū eius exemplaria perpanica circumferrenꝝ a multis desiderata: Iordanus de Dinslaken
Germanus, bibliopola Venetus, rei literarię p̄sulens, r̄ studioꝝ quoꝝrūdā Theologicę p̄fessionis (qui illud quotidiana
flagitationib⁹ exegerant) desiderio satifaciens: sub incudem reuocatū, concinnis elegantibusqz characterum for/
mulis imprimi curauit: Non pasius sacrarū literarū mystas hoc tā pio, omnibusqz seculis profuturo labore fraudari.
Quin potius denio excusum suppellectili chartaceꝝ lucro accederet. Quo nō tāz nomen, q̄z absolutā Hadriani. VI.
Pontificis omnibus modis Summi eruditioꝝ palam fieri voluit. Quę quidem, vel p̄cipue a Sūmo Pont. deside/
rari solet. Sumpsit autē idem B̄m̄o P̄. libroz a se edendoꝝ exordium a sacramentis Ecclesię, auspiciū sane. Nā vnde
potius ordiretur figurā banc suā litterariaꝝ tam pius Chriāni Vicarius, q̄z a sacramentis: a quibus omnis salutis nostrę
Prozra (quod aiunt) Puppis dependet. Solent enim ea tandem omniū maxime necessaria homini in mundum iamiam
nato q̄prūmū exhiberi. Exituro item vt ad beatitudinis portū feliciter contingat administrari. Ad quę, veluti sacram
ancoram oēs peccatoroz mole p̄cessi confugimus; p̄cessens inde pharmaciū recepturi. Vident̄ eadem siōnullā silenoꝝ
imaginem nobis representare. Aliud nāqz in recessu habet, q̄z summo habitu primaꝝ (quod dici) fronte ostendant:
Id quod indicat Theologoz (Sacramentū sacrē rei signū diffinientium) descripſio. Siquidē in Baptismo aquā vides/
salem: deniqz oleuz vides, cœti summā Sileni faciem. Vim x̄o celestem nec audis nec vides, quę nisi ad ſitū lucibria sint
cetera oia. Quare te admontū velim cādide Lector, ne in summa statim cute pedez firmes: ſed euestigio fracta nuce/
cōminutoꝝ cortice p̄fessus ac penitus introspicias, reperies nimirū diuinā illam, vereqz adorandam Dei sapientiā/
ipſiſqz Chriāno quiddam ſimillimū. Quod tum demum aſsequeris, optime Lector: simulatqz ceperis hūc eruditū librū
nocturna (qđ Horatius ait) versare manu, versare diurna. Hoc enī indice, purgato tñ prius animo, facilis tibi patebit
accessus ad Spūſci ſacram, in quo veluti mystica illa Solomonis ſponsa quotidie inebrari poteris, diuini amoris
nectare poto. Cumulatissimam ſubinde ſibi gratiā relataam Author ipſe fatebit, ſi pietatē quā hic legendo imbiberiſ
vita tandem ipſa exprimās: id qđ omniū maxime perit Pastoꝝ, ille tuus. Tęqz imprimis decet Chriāno noīe gloriantē.
Publicaturus item est librarius propediem eiusdem S̄m̄i Hadriani. VI. Placita ſiue decreta Theologica (que nostri
vſitatioꝝ magis q̄z latino vocabulo Quodlibeta vocant) ſi te viderit elius tā p̄us conatib⁹ ſauere, qđ tua quidē muſ/
tum intercerit. Tum aut̄ te illi ſauere ſentier: quiz eo ſtudio quo ipſe in lucem dedit, hec amplexus fueris. Quo ſibi ab
alias ſubide lucubrationes p̄ferēdas facultas ſuppetat. Vale. Venetus ex officina excitoria 3° Cal. Iunij. Anno
a Chriā nato. M.D.XXII. Triumphaꝝ Catholico atqz inuictissimo Carolo Quinto, Romanoꝝ Imperatore Electo.

Eme / Euolue / Fruere.

De sacramento baptismi

Chadriani Florentij Traiectensis theologi: Huc vero divina inspiratione in summum Romanum pontificem electi: Bisputatioes et discussiones Quarti libri sententiarum: eorum presupue que ad enodationem attinent sacramentorum.

De Sacramento Baptismi.

20.I.

Trum solus baptimus sit parvulo necessariu ad salutem: **C**ec qd quo ad partes negatu uam exposita petit, an nihil aliud a baptismu sit necessariu ad salutem. Quo ad affirmatiuam, an etiam baptis mus sit necius. Arguitur igit pme qd aliquid. Circuncisio enim est parvulo necia ad salutem, ergo no solus baptismus. Ans pbat q illud. **H**ec. 17. Masculus cuius preputi caro circuncisa non fuerit celebit aia illa de pplo suo: ga pactu meu irruu sevit et. **C**redo sic. Sacram eucharistie est parvulo neciu ad salutem, ergo. Ans pbat per illud. **J**oa. 6: Nisi manduaueritis carnem filii hominis et bisseritis eius sanguinem; non habebitis vitam in vobis. **C**ertio qd non sit necessarius. Omnis omissio illius qd est necessariu ad salutem est peccatum; sed parvulus eo qd non suscipit baptismu no peccat, ergo non est ipsi necessarius: ga parvulus caret motu voluntatis et ysu rationis sine quibus non committitur peccatum. **P**ro parte affirmativa questi arguitur. Parvulus solus originalis peccati re netur obnoxius, ergo solum baptismu qd est remedium originalis peccati, est ipsi necessarium ad salutem.

In hac qone erunt tres articuli. Primus, an circu cito sit necessaria vel eti licita. Secundus, an parvulo pro consecutione salutis necesse sit ministrari sacramentum eucharistie. Et tertius, an baptismus sit necessarius parvulis et adultis.

Quo ad primu articulu sit hec conclusio. Circuncisio et oes ceremonie legis veteris extinete sunt quo ad ym obligatorum iuriles facte ad sacrificandum per mortem chri: et mortificare oibus videntib ipfis tam medius couertibus aut necessariu ad salutem. **C**rimina pars pbat per illud. **S**aluatoris. **J**oa. 19. imminente morte, consummatu est ybi significasse videt legem cum suis pertinents, et quo numero est circuncisio per mortem suam esse terminata. In cuius signu dicit **M**atth. 27: cu emitteret spm velum teli scissum est in duas partes: ad significandum iuxta doctoz suas figuraz cessationem et veritatis impletionem, ybi glo. interlinearis in duas partes, i. nouu et vetus testamentu: quasi dicat ostendit cursum illoz cessare et divisionem fieri per mortem chri. Ad **R**om. 7: Mortificati estis legi per corpus chri. Et ad **H**ab. 3: At ybi venit fides non sumus sub pedagogio. Itz ad **D**e. 10: Postquam et oblatione noluisti, nolui sti, glo. et repore passionis in quo est consummatio oium hostiarum: cuperunt illa disperdere, nuncq illa ante destructionem subditus fuit. Et **Aug** sup psal. 39. unde sumpta sunt originaliter verbalia. Noluit illa deus, quare illa noluit: quare primo voluit: ga illa oia quasi verba erant promittentes:

verba promissua cu venerit qd promittunt modo: iam am munitas. **T**andem quisq pmmissor est donec deo, cu dederit mutat verba. No dicit adhuc dabo qd se daturu dicebat: s dicit, dedi. **M**utauit ybū, quare illi pmo placuit hoc ybū: et quare illud mutauit: ga temporis sui ybū fuit: et pro suo tempore placuit, qd promittebat nū dicebat: cu aut datum est qd promissum est, ablata sunt verba promissua data sunt completiva. **S**acrificia ergo illa tanq verba pmmissua ablati sunt. Quid est datum completiu: corpus qd nostis, qd non oes nostis, qd vtna qui nostis oes no ad iudicuz noueritis. Ubi expresse p post oblatione vere hostie no esse vrendu verbis pmmissuis illius hostie ut sunt ceremonie veteris legis. Et idem iudicium est de circumcisione ergo in more chri eoz obligatio extincta est: vtilitas cessauit. **C**redo para xtonis p auctie Aplic ad Gal. 5: Si circumcisioni chris nubil vobis pderit, et paucis iterposulis. Enacuati estis a chio qui in lege iustificamini a gra excidistis. Ex quo iuxta smias Aug: specificat quo intellexi prius dixerit, si circumcidimini, chris nihil prodest et, puta de circumcisione cum confidentia iustificationis per eam consequende aut circumcisionis necessario co seruande videlz ex ultima eppla qua de materia legallum scribit beato Hieronymo.

Sed maior difficultas est. An post passionem christi vng licuit vt ceremonys legis aut circumcisione sine cōfidentia salutis per eas cōsequenda aut eius deo, vt necessariu ad salutem vtebro? **C**Et videt pmo qd sic, qd non est veribile aplos post acceptum spm sciri peccasse mortalr. **E**ius eni plenitudine sunt induiti virtute ex alto: ve habeat **L**uc. ultimo: sed apli post acceptu spm sciri seruauerunt legalia, dicit eni **A**c. 16: qd Paulus circumcidit Timotheu, et **A**c. 21: qd Paulus fm siliu Jacobi assumptis quiibusd purificatus est, et intrauit cu eis in templu annuntiatis expectatione dieru purificationis donec offerret pro quolibet eoz oblatio, ergo post passionem chri poterant obseruari sine peccato mortali. Similr Petrus vt dicit ad Gal. 2: cuz venissent quida iudei Antiochial segregauit se a gentibus qd ad ceremonias legis veteris pertineret. **C**redo sic, pcepta aploz no inducerunt hoies ad pctrum: sed ex decreto eoru statuit sili qd gentiles aliqua ex eis obseruaret, dicit eni **A**c. 15: Uisum est spm sciri et nobis, nihil ultra vobis, ipomea oneris qd hec necia vt abstineatis vos ab simola simo lacroz, et sanguine suffocato, et fornicatione, ergo. **C**ertio sic, ad hoc est expressa smia Aug: in ultima eppla huius materiae ad Hieronymuz ybi sic ait. Fatoz sane in eo qd eppla mea cōtinet qd ideo sacra iudeoz paulus celebrada fuisse perit, cu iam chri esset aplos, vt diceret no ea esse permissionis qui ea velle, sicut a parentibus per legem accepere, custodiens: in hunc me posuisse, sed addere debuisse filio duxax tempore quo primu fidei gratia renelata est. Tunc enim non erat hoc perniciolum, progressu vero temporis ille obseruationes ab oibus chriianis erat deserende, ne si tunc fierent, non discernereb qd deus per Moy sen pplo suo pcepit, ab eo qd in templis demonioz spm imundus instituit. Proinde potius culpada est negligencia mea: ga hoc no addidi: qd obligatio tua. Infra dicit patere in suo scripto **S**auluz munifici vlium suis eti nunc chriianos ex iudeis factos sacra illa vetera quolibz modo celebrare debere: aut eis vlo mō licere: cu illud de **P**aulo semp ita senserim: ex quo illius misericordia littere innotuerit: sicut nec tibi videb cuq hoc tempore ista simulada esset: cu hoc fecisse aplos credas. **P**roinde **H**ab tu ecōtrario loqueris, et licet reclamate (sicut scribis) mōdo libera voce pronuntas ceremonias iudeoz, et permissiones esse et mortiferas chriianos: quicqz eas obseruauerit sive ex iudeis sive ex gentibus, eu in baratri diaboli deoidatum. Ita ego hoc vocē tua oino cōfirmo et addo: qd eis obser

De sacramento

uauerit nō solum veraciter verisimilitudine eum in baratruz
diaboli denolutu. Quid queris amplius si tu filiationem aposto-
rum ab huius tempore recensis: quoniam tunc fuit approbanda
nunc detestanda. Et infra. Sicut ergo tu vis locum dare sine
tue ut velis subintelligi nisi fallaciter. Ita non impudenter
flagito: ut etiam nos illic intelligere sinas eis dictum si circuncidi-
mentum: propterea volebat circuncidi quod aliter se putabat in chro-
nico salutis esse non posse. hoc ergo ait. hac voluntate. hac intelligen-
tia quisquis tunc circumcidet: chro-ni ei oculo nibil proderat
sicut alibi aperire dicit. Nam si per legem est iustitia: chro-nis gra-
tias mortuus est. hoc declarat et quod ipse commemorasti euacua-
ti estia a christo qui in lege iustificamini a gratia extitisti.
Itaque illos arguit qui se iustificari in lege credebant. non qui
legitima illa in eius honore. a quo madara sunt obseruabant
intelligentes: et quod prenuntiade veritatis ratione mandata sunt:
et quoniam debent perdurare: unde est illud quod ait. Si spu-
ritu ducimini non adhuc estis sub lege. vnde velut colligis
apparet: qui sub lege est non dispensatur ut nostros putas
voluisse maiores: sed vere: ut ego intelligo: eundem spiritum
sanctum non habere tecum ergo. ¶ Quarto sic licet discernere
cibos iudicando alios mundos alios imundos et ad mandu-
candum prohibitos. ergo licet post passionem christi seruare ceri-
monialia. At probat: quia sicut iudicatis se teneri ad festucas
levandas in nullo delinquit in eo quod iudicat et facit conformi-
ter. Ita similiter videt de discernere cibos. In lege prohibitos ab
alii ut vult. glo. et textus aperire in fine immo hec videt intentio.
Apoll ad Rom 14. quod in hoc relinquendus est: sive pscie
cum ait. Uniusquisque autem in suo sensu abundet. glo. in suo
consilio dimittatur ne seculum passus a charitate: que est ma-
ter omnis virtutum recessat. ergo stat cum charitate tecum. immo ut po-
stea aperire dicunt non licet coram tali cibum quem ille comedere:
et imundus estimat comedere cuius offendicula talis fratri. Si
enim ait: propter cibum fratres tuus contristat: iam non fini charita-
tem ambulas: noli tuo cibo illud perdere pro quo christus mor-
tus est. Ubi manifeste vult quod scandalizatus in hoc perde-
ret. ergo erat prius in statu salutis. Confirmit hoc ex concilio
Hangerensis 30. dis. vbi dicit. Qui quis carnem manducantem
ex fide cum religione propter sanguinem et idolo imolatam et suffoca-
tam crediderit condemnandum tangit speciem non habentem: qui ea
manducant anathema sit. ex quo videtur illa non solus licere: sed
cadere sub obligatione. ¶ Quinto sic licet simulare cultum
idololatrie: ergo a fortiori licet et luit post passionem christi
simulare seruare ceremonialia legis et circumcisio. At p. 3.
pro parte Hieron. comedantibus Iebu de utili simulatione idololatrie:
qua se simulauit velle colere Baal ut habeat. 4. Regum 10.
vnde dicit Utile simulatione et in repose assumendum/
Iebu regis israel nos docet exemplum: qui cum non potuisse iter-
ficer sacerdotes Baal nisi simulasset se idolum velle colere tecum.
Immo videtur de hoc per dominum ibidem comedari. Sequitur enim
paucis interpositis: quia studiose fecisti et quod recium erat: et
quod placebat in oculis meis: et oia que erant in corde meo
fecisti: contra dominum Achab. tecum. Sicut probat idez per illud
4. Regum 5. vbi Naaman syro rogante helyseu. hoc solus
est de quo deprecantis dominum pro seruo tuo: quando ingressus
datur domus mens templorum Remon ut adoret: et illo intento
super manum meam si adoraueris in templo Remon adorante
eo in eodem loco: ut ignorascat mihi dominus seruo tuo. per hoc re tecum.
Respondebit helyseus ei: vade in pacem: quod videtur helyseus
eide inimicasse quod hoc modo simulare adorationem idoli licuit
ipsum. Et quod hoc simulare intendebat Naaman p. 3. quia ut dicit
glossa voluit ibi cum deo adorare ne offendaret dominum: si par-
ter non adoraret. Magis autem displicuerat deo idololatrie ibi
alii dum adorare quam simulare non adorare. ¶ Item nisi licenter
idololatria simulare peccarent oes in theatro ludicre ritus
gentilium agentes et poetarum more Jouem aut alium deu-

inuocantes. Et istud si verum est. contrarium videtur dictio
Augustini in passu allegato in tertio argumento.
Ad partem oppositorum arguit primo sic. Quicunque fa-
citur contra dei voluntatem peccat: sed deus
noluit ceremonias legis et circumcisio. et tempore passionis
sue: ut patet ex allegatis apibus Apoll ad Heb. 10. et glo. ibidem.
ergo nulli licuit qualiterque eas obseruare post passionem christi
sue reputent necessaria ad salutem sue non. ¶ Secundo probat idem
ratione qua probat eas iam non licere apibus Thessal. 2. q. 103.
art. 4. in corpore quoniam. Dees ceremonie sunt quedam presta-
tiones fidei in qua consistit interior dei cultus: quia interior
fidei potest hominibus protestari factis sicut apibus: et in virtutibus prote-
statione si homo aliquis falsus prestans peccat mortaliter. Sicut
igitur peccat mortaliter qui fides suam nunc prestando diceret
christum nasciturum et passum tecum: quod antiqui presule et veraciter
dicebant: atque etiam peccare mortaliter qui ceremonias legis nunc
obseruaret: quia significabat christum ut nasciturum et passum: nunc
autem sacramenta significant ipsum ut natum et passum. Et hoc
est quod Augustinus dicit contra Faustum. Nam non promittitur
nasciturus passurus resurrecturus tecum: quod illa sacramenta
quodammodo pronobantur: sed annuntiavimus natum et passum: et
quod resurrexit: quod hec sacra que a christianis aguntur nunc pronobantur.
¶ Ex quo sic arguit. Omne medietum in religione fidei siue
facti siue verbis est mortale peccatum: sed omne factum ceremonia
rum legis veteris est huic: et semper post passionem christi: ergo
nunquam post passionem christi licuit. ¶ Rideo. Quoniam daz opio
est: quod nulli vniuersaliter ceremonia ut post passionem christi sine
dispensatione dei super significatione ceremoniarum dispensantibus
qua eis dedit: puta significare christum venturum: allegantes pro
se Hieron. qui in expone ad Sal. dicit apostolus vos sacramentis
legalibus plia quadam dispensatione: et sic quo ad hoc recedunt
ab Aug. Et hec opio vera non est: prout licenter simulare se bapti-
care: vel sacramentum eucharistie officere sine dispensatione super
significatione forme baptismalis institute a dico ad significan-
tiam baptismi confidere. patet de his qui docentes alios quo sit
baptismus verba preferunt: aliquem aqua abluiendo: et qui do-
cer alium missam celebrare simulare se consecrare preferendo su-
per panem christum sacrificia sine intentione consecrandi aut bapti-
candi. ¶ Item non licet preferre haec proprie. virgo coepit: et
sine intentione aliquod significandum futurum nisi deus super signifi-
catione dispensaverit: sic nullus licenter ut apibus aut factis ma-
terialibus que deus instituit ad significandum aliquod. ¶ Quo autem
hec opio non renitit opioni Hieron. p. 3: quia etsi utatur Hieron.
verbo dispensationis: non tam virtutem eo ut dicit relaxationem
obligationis: quod dicta opio accipit: sed ut dicit discretazionem di-
stributionem operum suo reposi. dicit enim quod plia dispensatione
simulabatur apibus se legem seruare: et hoc ipsius alio loco eiusdem
epistole dicit. Simixerunt se iudeos ceremonialia obseruatores.
non quod Hieronymus: ut ipse testatur: quoniam non defendat ali-
quod officiosum mendacium: sed plia simulationem. Quo autem
alium sit simulatio: alium mendacium: p. 3 in insidias quas para-
vit Josue verbi datus de mandato domini Josue. 8. vbi Aug.
Quando iustus bellum geritur utrum ex insidias: an ait pugnet
nihil ad iustitiam interest. vnde dicitur in dicto capitulo. Josue vero
et Ioseph Israel cesserunt loco simulantes metus et fugientes per
solitudinis viam. Pro eodem est quod dicit Aug. in ca. Querit.
22. q. 2. pro eodem capitulo. In madatis. 13. dis. et Luce ultimo.
de lauatore dicitur: finxit se logius ire. ¶ Alio est igitur opio
ut Hieronymi quod per passionem christi legalia effecta sunt mor-
tisera: et quod nulli ea seruare licuit: sed simulare ex iusta causa
et pia seu prudentia dispensatione: ut dicit voluisse suos mai-
ores: quoniam mente ipse exprimit. Et quod in ea pte potius sit statu-
dum Hieron. quod Aug. si sit inter eos discrepantia videtur proba-
ri ex hoc quod dicitur. 15. dis. ca. Sancta Romana ecclia. ¶ Item
Rufinus vir ille religiosus plurimos ecclesiastici operis ed-
dit liberos

Baptismi

2

dit libros/nōnullas aut̄ scripturas interpretatus est: sed qm̄ beatus Hieronymus in aliis eis de arbitrio libertate notauit; illa sentimus que beatu Hieronymu predictu sentire cognoscimus: et nō solū de Rufino: sed etiā de vniuersis quos vir sepius memoratus celo dei et religione fidei reper hēdit. Sed in hac materia Hiero. testat se potius alioz expositiōne recitatē q̄ ex sc̄alid dixisse. Nec ipse videt p̄le ne intellexisse Aug. nec Aug. eis. putabat enī ipse Augusti. velle heresim Ebionitaruz astruere: qui vt ipse met dicit di cunct legē necessario seruandā: qd nō dixit Augusti. Econtra Augustinus intellexisse Hieronymu velle defensare mendacium: cuius ipse noluit esse auctor: sed potius cū christo veritatis lector, mendacij persecutor: et ita ex eo non pōt cōvinci falsitas opinionis Augustini.

Contra dictam opione Hieronymi arguit Aug. multum apparenter sic. In esse eis apli nō solū simulacra sed vere seruabat sacra legis post passionē chri tā Paulus q̄ Petrus et alii: ergo licuit ea vere seruare. An̄s probat de Paulo de quo minus videt: p̄ illud Act. 21. Sequenti autē die sc̄ilz postq̄ peruenisset Paulus Hierosolymā introibat Paulus nobiscū ad Jacobū oēsq̄ collecti sunt seniores: quos cū salutasset: narrabat per singula que fecisset deus in gentibus per ministeriū illius. At illi cum cognouissent magnificabat deum: dicebatq̄ illi: vides frater quot milia sunt in iudeis qui crediderunt: et oēs emulatores sunt legis. Audierūt aut̄ te q̄ discessionez doceas a Moysē eoz qui per gentes sunt iudeoz: doces eos non debere circūcidere filios: neq̄ s̄m consuetudinē ingredi. quid ergo est: vt iq̄z oportet cōuenire multitudinē: audient enim te superuenisse. hoc ergo fac qd tibi dicimus. Sūt nobis vi vi quatuor votū habētes super se: his assumptis sanctifica te cum illis et impende in illis ut radant capita: et scient oēs: quia que audierunt de te falsa sunt: sed ambulas et tu custodiens legem tc̄. Ex quo arguit Augustinus sic. Si Paulus non vere seruasset ceremonias de quibus ibi sit mentio non dixisset Jacobus et scient oēs: ga que de te tc̄. sed putabant omnes tc̄. vbi hanc videt rōnē facere: ga falsum nunq̄ potest esse obiectū scie: sed bene opinis: nō dixisset scient sed putabant vel opinabunt: cōcludens ex hoc q̄ Jacobus ex hoc intendit eos sc̄ituros q̄ legē nō sic damnabat sicut idololatriā tanq̄ sacrilegā et non a deo mandata. Et Beda sup eodem Abo ait. Non enim ita reprobaret legalia sicut dicitur est. si aut̄ ideo celebraret v̄ actione simulata suā occultaret sententia nō hoc diceret Jacobus. Salua reverētia: que illuminatissimo Aug. Bede debetur: apparet iuxta text⁹ seriem Jacobū ibi non loqui de scia: vt dicit certa notitiam sive rel eidētia: sed vt dicit estimationē et credulitatem p̄ presumptiois ex coniecturis habitā. Patet p̄mo: quia sicut certitudine eidētis et infallibilitatis de adulto scire nō possimus: an suscipit etiā a nobis baptisma: q̄ quis sciamus nos ei cōferre velle: et ipsuz suscipere ablutionez oculariter videamus. Si enī animo nolit hoc suscipere ut sacram ecclesie: vel christi: sed cōsentit solū in exteriorē ablutionē: nō baptizā. pro quo est qd dicit Hugo lib. 2⁹ de sacramētis parti. 6⁹. ca. 13. 7. 21. de eo qui profert verba consecrationis super panes sine intentione celebrandi seu cōsacrāti. Et de illo qui ludo bapticat Magister sententia p̄ oīst. 4⁹. et sc̄us Thomas exponēdo preallegatiū passum Magri. Etiaz nō pōt nobis constare de intentione bapticātis: ergo similē nō possumus certi esse: an is qui simile agit ceremoniali actui quo ad formam actus ceremoniali seruat: vnde si quis ex ira subtrahat se a gentibus sociando se iudeo nō ppterera seruat ceremonialia legis: ergo loquitur de scia presumptionis humane quō dicimus nos scire inter aliquos eē matrimoniu. Dicit qdā conciliū de coacte baptisatis q̄ constat eos baptisatos esse

cap̄ de iudeis. 45. vīl. Item q̄ simulacris videt ex illo Actuū 10⁹. Et alii mens Timotheū circūcidit eis ppter ius deos: qui erant in illis locis. Sciebant enī oēs q̄ pater eius erat gentilis. Ubi videt hoc fecisse ne scādalū facerent ex hoc q̄ incircūcum secum assumeret. Illis enī constabat q̄ ibi docebat. Per observationē illa Pauli non poterat scire sciam que dicit notitā evidentē q̄ prius discessionez a lege non docuerit: et ambulans ipse custodierit legē. Tum tertio: ga Jacobus solum dicit eu delatū de hoc q̄ docebat discessione a Moysē in hoc sc̄ docendo eos nō debere circūcidere. Ubi negatio nō notanter preponit ante deberē: debuisset aut̄ sequi si voluisset intimare cū delatū fuisse q̄ vt sacrilega et nō a deo mandata villo tempore essent p̄tenenda. ergo videt Jacobus suasissē ad simulationē ceremonie legalis ut ad salutē necessarie: cuius oppositū delatū fuit Paulus docuisse: imo et turba quā oportuit Paulū cōuenire iuxta Jacobi sententiā videt cōtra Paulū concitata eo q̄ genitilem introduxerit in templū: et sic templū violaser. Ergo illa opinabat legē necessario seruandā: et ex facto Pauli paruit eaz opposita opinionē sciturā. Dico igit cū Hieronymo q̄ nunq̄ licuit post passionē chri etiā sine cōfidentia salutis ex eis depēdētis: aut sine eis esse nō potens uti legalibus sacramētis: aut ceremoniis nō simulare: ad vitandum aliorū scandalū: pater per argumenta ad oppositum: ga hoc esset protestari falsam fidem. Nō enī illa falsa protestatio iam plus arguit mortale peccatum q̄ tunc: immo nec deus super mendacio dispensare potest ut liget.

Ad argumenta ante oppositū. Ad prīmū dico q̄ apostoli post acceptum sp̄m sc̄m nō solū obseruabant legis ceremonias quo ad exterius opus: sed etiā cū cōfidentia salutis estimantes: sc̄ilz legem ligare: qd admittere videt Aug. semp fuisse mortale peccatum post passionē chri. patet hoc Act. 10. de Petro q̄ noluit māducere cōmune et iūndū. Et quo ad talē verā obseruatiō nem legaliū cuī simulationē obligationis excusabat ap̄los ignoratiā quousq̄z per sp̄m sc̄m essent edociti oīa ceremonia, lia legis esse vmbras et signa prognostica plenitudinis chri, als dico licebat eis simulare legis ceremonias ppter scāda lum iudeoz vitandum. Et sic obseruabar Paulus: ut patet ex decurso textus Act. 16. 7. 21. Quomō liceret seruo christia no occulto apud paganos vesci idololatricis. Per qd censebat ab alijs venerari idoluz sicut et ipsi. Et ita simularet ibi non falsum significando: sed verū occultādo. Qd autē dicunt doctores nī non esse verisimile ap̄los aliquid simulationē in his que fidē tangunt ppter vitandum scandalū. Indecens enī videt dicit brūs Thom. p⁹ z⁹. q. 103. arti. 4⁹ apli ea vitarē ppter scādalū que pertinet ad veritatem doctrine et vīte: et q̄ simulationē pterent in his que pertinet ad salutē fidelium: et idco sequit̄ opione Aug. cū alijs. Cōtra istud videtur expressus textus Appli ad Hala. z. de Petro et Barnaba. ibi dicit prius edebat Petrus cū gentibus. cū autē venissent q̄dam a Jacobo subtrahebat se timens eos qui ex circūcōne erant. additur: et simulationē eius cōsenserunt ceteri iudei. Ita vt Barnabas ducere ab eis in illam simulationē: vbi post acceptū. s. l. imo post tertium cōciliū sup obseruatiō legaliū habitū. Act. 15. vt refret magis historiū. Cōtra Hieronymus in ep̄la: et ponit in glo. 13 Augustinus magis arbitret ante fuisse. Cōtasse dices: in ipsa simulationē peccabant doctores Abo intendunt q̄ nō decuit eos simulare non q̄ nunq̄ ppter decentiā egerint. hoc stare nō videt: ga iuxta sūmā Augustini que in hac parte extrema videt ppter factū obseruationis legaliū in le nō fuit sibi Petrus reprehē sibilis: neq̄z a Paulo reprehēsus: sed quia coraz gentibus eas sc̄ilz cogendo iudaicare. vnde glo. ex Augustino. Nec peccat Petrus si iudaicat: sed q̄ gentes cogit iudaicare suo

De sacramento

exemplo: in quo solo Paulus euz reprehendit: ergo tali sententia simulatio videat in Petro & Barnaba & aliis licita: sive propter gentes in tali loco & earum presentia non licuisse. **C**uius autem simulatio apostolorum debet intelligi non quod facta ipsa non vere egerint: sed quia non faciebat actus illos tantum ceremonias legis obseruantes: sicut si aliquis pelliculae membris virilis abscederet causa sanitatis non causa circuncisionis iudeorum seruande. Et quod talis simulatio de his etiam que fidei sunt non solus licet: sed etiam facienda aliquando est patet. 43. dis. In mandatis. Opportune enim non importune predicanda est veritas: virtus enim animi est indignis secreta reuelare: ut dicunt in expositione Beati immaculati. vel sancti dare canibus: vel margaritas spargere ante porcos. Nec credo Augustinum vnde a Hieronymi sententia quo ad punctum de simulatione recessisse si recte ceperit quod Hieronymus per simulate servare legalia intellexisset: vnde in ultima epistola quam senectus dictauit cum alias ut dicit ipse iuuenis dictasset: adhuc regnus quid per verbuz dispensatur intelligat: et videat argumento probatio quod nihil intelligere potuit quod officiosum mendaciis. **C**Unde pro summa huius materie dico quod nullus licuit post passionem christi seruare vere legalia post revelationes eius immediate vel medio apostolorum facta quod oia illa erant pugnistica christi veturi: ut huiusmodi. i. ut legalia tales erat christi fideles antiochiae: coram quibus Petrus gentiliter non iudicauit viuens simulauit se iudicare: et ita volens vitare scandalum iudeorum illa veritatis occultatione scandalizauit gentiles antiochenos ex natura facti: quoniam inaduententia et plus celus videret eum excusare a mortali. Et in hoc saltuatur veritas reprehensibilitatis Petri: quod videat asserere Paulus ad Galathas 2. Nec verisimile est Hieronymum contrarium illius ascribere voluntate: quoniam illius dicat simulatorum et dispersionsum reprehensionem intelligens hoc de facto ipso quod licuisset ei coram aliis. **A**d secundum respondet bratus Thomas p. 2. q. 103. articuli. 4: in solone ad terrum dicentes. Quia dixerunt quod illa prohibitio apostolorum non est intelligenda ad litteram: sed finis spiritualis intellectus: ut scilicet in prohibitione sanguinis intelligatur prohibitio homicidii: in prohibitione suffocati intelligatur prohibitio violentie et rapine: in prohibitione immolatorum intelligatur prohibitio idololatrie. Fornicatio autem prohibitetur tantum per se malum: et hoc expositione accipiunt ex quibusdam glossis que huius precepta mystice exponunt. Sed quod homocidia et rapine etiam apud gentiles reputabantur illicita: non oportueret super hoc singulare mandatum dare his qui erant ex gentilitate conuersi ad christum. Unde alii dicunt quod ad Ierusalem illa comedibilis fuerant prohibita non propter observantiam legum: sed propter gulam comprimentem. Vnde dicit Hieronymus super illud Ezechiel. 44. Omne mortuum et condemnans sacerdotes qui in turdis ficedulis et ceteris huius: scilicet hec cupiditate gule non custodiunt: sed quia sunt quodam cibaria magis delicata et ad gulam prouocatoria: ideo non fuerunt hec magis quam alia prohibita. Ideo dicendum est tertiam expositionem quod ad litteram ista sunt prohibita non ad observandum ceremonias legis: sed ad hoc ut posset coalefcere vincio gentium et iudeorum insimul habitantium. Iudeis enim propter antiquam consuetudinem sanguinis et suffocatus erant abominabili. et comedendo autem immolatorum simulacris poterat in iudeis agere circa gentiles suspicionem redditus ad idololatriam: et ideo ista fuerunt prohibita pro tempore illo in quo de novo oportebat conuenire in ymum iudeos et gentiles procedentes aitez tempore: cestante causa cestante effectus manifesta euangelice doctrine veritate in qua dominus docet quod nihil quod per os iterat coinqnat hominem. Matth. 15. 17 quod nihil est reycendum quod cum gratiarum actione suscipit. p. m. ad Timoth. 4. Fornicatio autem prohibetur specialiter: quia gentiles reputabant eam non esse peccatum. Sustinetes primam opinionem ipsugnat

banc tertia opinione: quia in illo cōcilio apostolorum disceptatio erat super necessariorū ad salutem: et conclusio erat nihil oneris imponere gentibus praeferre hec necessaria. glo. sine q̄ bus salus nō est. ergo nihil eis noui imposuerūt oneris: sed sola necessaria declarauerunt. ¶ nisi sic pari ratione mandatū esset gentilibus non edere carnes porcinas: et alia fū legē cōmunita et imunda que eque abominabilia sunt iudicis sicut sanguis. ¶ nec sic debuissest imponi oībus gentilibus pro quolibet loco et tempore: sed dum cōuenirent cū iudeis. Item qđ in ep̄la dicitur: imolatis simulacris non videtur subaudientū edendū: sed faciendū: vt sensus sit ab imolando idolis patet iudicio Iacobi ibidē in quo habet a cōtāni nationib⁹ simulacrorū: ex quo sumpta est ep̄la ap̄lorū. Et Ap̄ls docens Lorinthis lictiū esse vt vescant idololatricis debuissest eis declarari mādatū apostolorum in illis casibus in quibus ipse loquebat̄: vel tunc amplius non ligare p̄me ad Corint. 8.7.11. Nec improbatō assumit verū: q̄a vt dicit idēz Tho. p̄a z. q. 9.4. arti. 4. apud germanos oīm latrociū nō reputabat iniquū: vt refert Iulius cesar in lib. de bello gallico. Et psal. 100. dicit q̄ Hebrei non solū gentiles initiati sunt Beelphegor: comedērunt sacrificia mortuorum: et effuderunt sanguinem īnocētē. i. sanguinem filiorū et filiarū qđ sacris sacrificauerūt sculptilis chanaā. ¶ Quomodo saluari debeat verbum Hieronymi Eccehie. 4.4. vide in Altissimo. parti. 4.º qui dicit. Condemnat ergo illa glōsa sacerdotes q̄ procurabat q̄ interficerent aues et carnes dulciores: et que teneriores essent ad manducādū. Condemnabit aut̄ non ga hoc faciunt: sed quia cruditate gule hoc faciunt: vt dicit glōsa ipsa Hieronymi. Quicūq̄ barū opinionū tenet in hoc fātem oēs cōcordant q̄ non iponebant vt ceremonie legis: et hoc sufficit p̄posito nostro. ¶ Ad tertium. cū dicit Augustinus quicūq̄ eas seruaueritnō solū veraciter: verūtā simulate eum in baratrū diabolū inuolutū: non intēdit q̄ inimice eas simulās: vt in ludis theatralib⁹ fieri solet: per hoc decidet in baratrū diabolū: sed quicūq̄ eas obseruauerit: vt legis ceremonias siue veraciter siue simulate: vt simulatū dicit mēdaciū facit: ita scilicet q̄ siue mente ita sentiat siue p̄trariū decidit in baratrū: quo ad p̄mū enī tenet oppositū scire: et quo ad sc̄m̄ est mentiri in his que sunt de fide: qđ ex genere est mortale. Et q̄ sic intellexerit Hieronymus patet ex ultima ep̄la. Sed an ppter scandalū vitandū posset quis simulare se legē seruare: sine tamē mendacio verbi et facti nō deter minat ibi ab Augustino: nec video quid prohibeat si causa sufficiens occurreret et posset sine scandalō: qđ addo ppter factū Eleazar aut̄ cōstīmle in populo de quo. z. Machab. 6.º cum ab astaurib⁹ daref̄ cīalia caro porcīne non inquit cōuenit etate nostrā simulare: qđ utiq̄ videſ ſibi licitū ſuſſe ybi sine ſcādalo potuſſet. ¶ Ad quartū dico: quādū licet ignorare alicui legalia eſſe vībrā et ſigna christi veniūti et p̄ſūrū: licet illi seruare sacramēta legis: vt huiusmodi etiā existimādo ea necessaria eſſe ad ſalutē: ſicut de aliis in differentib⁹: puta de leuare festīcā et ſimilibus. patet hoc de apl̄is: qui post acceptuz. l. s. hoc modo seruabant legalia: vt patet Actuz. 10.7.1. Sed ignorantia culpabilis qualis eſſe videt in horib⁹ nostri téporis dum ſeruant legalia cuius cōfidentia legis tanq̄ ſcīl ab ea ſit ſalutē: vel nō ſine ea: nō excusat a peccato: q̄a iam hoc ſufficienter doceſt̄ in ecclesia dei. Si tamē detur cathecuminus ex paganismo ad legem christi cōuersus qui nondum de hoc edocuit ex p̄ſū ſibi legis veteris quē in ecclesia dei recitari audit̄: aut per ſe legit̄ ſcīl legem adhuc currere: et ideo ſeruet: nō credo talē peccare: et qđ amplius eſſe ſi veriſimiliter preſumere q̄ pro inſtituſ de hoc ei diſceptatio fieret a fide iam cepta deficeret talis ſi firmus aſſumendus eſſet iuxta ſuſlam Ap̄l̄ non in diſceptationib⁹ cogitationū tē. ad Roſi. 1.4. Quādociūq̄ tamē adiungereſ

Baptismi

3

adlungeret errori suo pertinaciaz per heresim mortalē peccaret etiā si solū estimaret se teneri ad pascendum aies celi certa mensura frumentoz: ut habeat creature dei vnde videntur. **C** Si dicas: aut talis est volēs informari de oībus que sunt fidei: aut nolens. Si primū nō est ei subtincta: veritas nec scandalizabī veritate edocta: nisi forte scandalo pharisaeoz qđ spēnēndū est. Et si scđm: iam fungit errori suo prūnaciam: t̄ sic est de facto hereticus recedens a christo: ergo non tenemur vt apparer ad obseruantia illius verbi. **Apli:** Infirmū in fide afflumite t̄. **C** Hic dico primo qđ dat meū dūm̄ inter velle t̄ nolle informari: p̄puta negatio vtrūq; cuī us oppositū videf supponere argumētū p̄cedendo a diuīsione illa tanq; sufficient. Et ad velle informari nō obligatur ad semp sicut nec ad alia que sunt p̄cepti affirmatiui. **C** Secdo. Et si velle informari possumus nihilominus p̄cognoscere qđ de hoc scandalizabī quantū humana infirmūtas futura cognoscere permittit in actibus hoīum: t̄ tūc crudeliter etiā registi diceremus eidē de iterrogato fidē ecclesie. **Xbī grā:** ga non sum ego ille qui possim subtilius īdeo conuerio reddere rationē: aut passim scripture sacre ostendere vnde doceā legalia nō posse seruari sine peccato dum teneant ut necessaria ad salutē: nōne crudeliter scandalizārem: t̄ percuterē cōscientiā eius infirmā: cui ex iperitia mea laqueū inuicerē credendi ecclesiā dei vel christi habere fidē voluntate hoīum confictā: t̄ ex hoc falli: ga autē diuine non inititur. **C** Tertio. Etsi ponā ignorātia voluntaria cuius cōtrariū teneat scire: teneat nihilominus adhuc eū celare veritatēz ppter quā oīno a fide recederet: iuxta illud p̄me ad Corinth. 3° Et ego fratres nō potui vobis loqui tanq; spiritualib; sed quasi carnalib; tanq; paruulis in christo lacerdi vobis potū nō escam: nōdūz enī poteratis. Et ne forte quis ibi nitat euadere qđ loquit de his qui non laborabant ignorantia culpabilē: aduerte qđ sequit: sed nec nunc quidē potestis: adhuc enī carnales etsi. Quid est b̄ nō potui: nisi qđ non debui: vt exponit glo. maluit t̄ dicere non potui: ga hoc posse negat p̄ instituz. Nō debui autē vt cōmuniter sumitur obligationē negat: sed vt exponit Xbum Apostoli dicit obligationē cōtrary vt sit sensus debui non. Quādo autē scandalū censeat oīri ex malitia: t̄ sit cōtempnēdū est iperitans proposito: fatis est nosse qđ hec distinguitū sicut pecatū ex industria sive malitia: a p̄tō infirmitatis vel ignorātie. Nunq; tamē est agendū vnde scandalizēt hoc modo ex indifferētib; vel que solū sumt eis nocua: vt intimatio veritatis vel coreprō in occulto: hoc enī obuiaret legi charitatis: quēadmodū si sciāt egrotuz nolle abstinere a vino: teneat ei nō dare medicinā que eū preseruaret a morte: sine vino: t̄ cuī vino cūtū dicerem ad mortē. **C** Quo ad confirmationē ex concilio Sangerensi videt ibi glo. sentire qđ adhuc ligat quo ad idololatrica allegans pro illo illud Auḡi. Sicut satius. 3z. q. 1. t̄ ca. Presbyteros. 50. distin. Ad Xbum autē Apli p̄me ad Corinth. p̄. Si quis vocat vos infidelū ad cenā: omne qđ vobis apponit manducate nihil interrogantes ppter cōscientiā t̄. Respōdet qđ procedit suo tempore quo pauci erant fideles. De suffocato Xbō t̄ sanguine dicit: qđ prohibita erant t̄ in figura: t̄ ita hodie nō tenet. Dominus Cardi. sequens ibi Hugo. dicit hoc per cōsuetudinē abrogatumq; est optima legū interpres vt habes. **C** Lū dilectus filius. Oe. cōsuetudine extra. ff. de le. t̄ cōst. prin. **C** Si de interpretatione. Et tacito cōsensu per cōsuetudinē. abrogatur. ff. de leg. l. de quibus. Ego dico dictu Apli adhuc verum esse: t̄ nunq; saltem post cius ep̄las. p̄hibitū esse idololatrico yesci: t̄ estimo dños meos iuristas male itelligere tex. videtur enī intelligendū qui crediderit condemnādū talez esse anathema: ipsi intelligunt qui eam manducat esse anathema: t̄ sic nō est perfecta sūta ex prima particula textus dum hoc

modo ordīnat: sed intēdit textus: si quis crediderit manducantem t̄. qui crediderit condemnādū tanq; spēm nō habentē: qui manducaverit eaz ille hoc credens sit anathema: ga potest quis hoc licite facere: vel quia abominat illa comedere: vel quia vult alijs in hoc complacere. **D**oc aperte patet ex Xbī canonis prout in Isidoro de synodo habent: que sunt si quis carnē manducantē ex fide cum irreligione preter sanguinē t̄ idolo imolatū t̄ suffocatū: crediderit condemnādū tanq; spēm non habentē qđ eas manducat anathema sit. Et paruz facit qđ glo. allegat. **C** Sicut satius. quia ibi loquitū cuī scandalo alioz. t. c. presbyteros in venerationē idoli vbi ad hoc cogebant necessitate violētē: t̄ vis nō meatus: vt patet ex tex. Et qđ quis hoc esset p̄ceptu ecclesie t̄ adhuc curreret nihil cōtra p̄positū: ga non obseruaret adhuc tanq; ceremonialē legis vt etiā fatent sustinentes hoc preceptū apostoloz adhuc litteralē currere. Et per hoc patz solo quomodo excludit etiā illud Hen. p̄. quasi olera virētia oia tradidi vobis excepto qđ carnē cuī sanguine nō comedetis. sanguinē enī animarū t̄. Ex quo nūtūn quidā excludere: p̄ hodierno adhuc tempore nō licet carnē cum sanguine puta suffocatū comestuz a bestia: aut aliud cuius sanguis effusus nō est comedere. **C** Ad quintū quidā dicunt qđ non solum idololatria: sed etiā simulatio idololatrie est per se mala: t̄ que per se mala sunt: sunt indispensabilia: nec possunt bene nec absq; peccato fieri: de quoz numero dicunt esse simulationē idololatrie Lyra t̄ Rabbi Paulus burgen. vt p. 4. Regū 6. Sed istud solū veritatē habet de simulationē vt dicit mendaciū facti: qđ hypocrita dicit simulare personā iusti boīs: t̄ ex hoc ipso facto mentiri: nō autē vt simulatio se extendit ad omnē simulationē: qui enī in theatris personaz idololatrantis agit inuocando Iouē: aut sacrificādo vt fieri solet nō peccat nec mentitur facto. Nam vt dicit Augustin⁹ libro de mendacio. A ratione mendacū secludenda sunt iocata: que nunq; putanda sunt esse mendacia: habet enī evidētissimā ex pronuntiatione atq; ipso locantis affectu species animi nequaq; fallentis: etiā non vera nuntiantis. Nec ille. Item seriose simulando cōtingit: veruz velle occultare per signū quo verisimilē credim⁹: alios decipiēdos: qđ David coraz rege Achis simulauit se furere: t̄ si quis hoc modo si muler idololatriā dūz non requirat confiteri cuius secte sit: aut talis apud alios habeat: qui facto suo alios in errore cōfirmeret vel a veritate deyciat: nō videf magis peccare idololatriā simulando: qđ si metū t̄ Juse: aut furores simularet vt David: t̄ hoc videf concessisse Delyseus Naamā t̄ Die ronymus cōmendare in Jebu: t̄ sic licuit maxime ex causa simulate seruare legalia: quomodo si quis corā sortilegio leuando noīa inscriptoz dicat si videbas sumē currebas cū eo: nō animo inuocandi demonē: sed vt sc̄iscitef: an alius tālis sit: t̄ eū ab errore reuoceret: dicit simulare superstitionē.

Contra primam partez cōclusionis p̄ncipalis puta qđ circūcisio nō sit extinc̄ta quo ad vim obligandi arguit Doctor subtilis sic. Ante passionē christi per institutionē baptismi fuit extincta obligatio circūcisio: t̄ remāst solū sub consilio: ergo non per passionē christi. Antecedēs probat: qđ si vnu p̄ceptu ipoſitum reuocat totalē aliud: cōsiliuz seu monitio de vno facit aliud nō necessariū: qđ ciuius actus p̄ceptū est alterius p̄hibitio eiusdem actus cōsiliū est licentia de nō obseruando reliquū: ergo si p̄ceptū de baptismo erat p̄hibitio circūcisio: quanto ad fructū: sequit qđ consiliū de baptismo erat reddens circūcisio nō necessariā. **C** Secundo: qđ si ante passionē christi aliquis iudeus ad predicationē christi vel petri paruuli baptizasset: t̄ non circūcidisset: si parvulus fuisset: mortuus fuisset: saluatus: ga recepisset gratiaz in baptismo: a prima enī institutione baptismus contulit grāz.

De sacramento

Et si dicat q̄ parvulo sufficisset baptismus: sed p̄ pec-
casset nō circūcidendo illum. **C**ontra pater ante octauum
diem potuit parvulum suum baptīcare & ex quo ille habuit
remedium cōtra originalē hoc pater credidisset: nam cre-
diderit baptismū ad hoc efficacē: tūc videntur q̄ nō necessario
tenebat prouidere parvulo de alio remedio. **S**ecundū probat
erit Scotus nec vim obligādi: nec vīlītātē circūcisionis
cessātē in passione quo ad eos saltez qui ignorabant ba-
ptismū institutum & legem circūcisionis renocata. **P**ro
sic. Nullus aliter se habet ad aliquā legem nisi sibi est
aliter promulgata: sed post passione christi anteq̄ apli pre-
dicassent baptismū nō sicut baptismus aliter promulgatus
q̄ ante: ergo non aliter obligatur aliquis post passione ch̄ii
ad baptismū q̄ ante. Nec p̄ cōsequēs habuerūt le aliter ad
circūcisionē q̄ ante. **S**ecundo sic. ab eodē habet p̄cepta
vim obligandi & medendi seu curādi, patet per Bedam su-
per illud Joā. 3.º & ponit in littera d.i. Nisi quis renatus fue-
rit t̄c. Qui nunc per euangeliū suis terribiliter & salubriter
clamat nisi quis renatus fuerit t̄c. terribiliter dicitur ppter
arctam obligationem salubriter ppter efficacem medelaz.
Ille dudū clamabat per legem. **D**iscalculus cuius caro pre-
putū circūcīsa nō fuerit: peribit anima eius de populo suo:
sed circūcisio habuit vim obligandi & medendi quousq; au-
cētēce renocare: ergo per illū habuit vim vsq; ad eius re-
nocationē: sed per solā christi mortem nō est aliter renoca-
ta q̄ p̄iūs. pater ex ratione precedentī: quia non erat aliter
promulgata. **T**ertio post mortē christi vsq; ad tempus
promulgationis iudei tenebant circūcidere parvulos suos:
quia nullo modo constabat eis de renocatione circūcisionis:
non autē Iudeus contulit eam parvulo nisi vt vtilem &
necessariā ad salutē: quia tenebant ponere spem in ea sicut
prius: ergo tenebant necessario habere falsoam opinionē de
circūcisione: qd nihil est dictū ga de nullū decipit: nec obli-
gat necessario ad decipiendū. **Q**uarto sic. Nūnq; sicut ho-
mo relictus sine certo remedio: de quo nō esset cert⁹ q̄ erat
remedium certū: sed illo tempore post passione ante publi-
cationē euangely nullum sicut aliud certum remedium iudeis
datū de nouo: ga nec publicatū: ergo remansit idem quod
prius & equi certū remedium sicut prius. **H**ec Scotus. **A**d
primi dicendū negando aīs. Et ad probationē cuius dicitur
autius actus p̄ceptū est prohibitiō alterius eiūdem acus
confiliū est licentia de nō obseriando reliquiz; dico q̄ hoc
solus veritatē habet de incōpossibilibus: vt sunt virginitas
& actus coniugalis: sed in proposito potuit quis vtrūq; ad-
implere: puta suscipiendo aut dando circūcisiones & baptis-
mum. **V**el dicit q̄ p̄ceptū baptismi nō est prohibitiō cir-
cūcisionis: sicut per accidēs simul cōcurrat p̄ceptū vnius &
prohibitiō alterius, potuisse enī deus instituisse baptismū
ante suam mortē debere currere sub p̄cepto & hoc simul
cum p̄cepto circūcisionis: sed per accidē stant simul p̄ce-
ptū baptismi & prohibitiō circūcisionis. Item dicit ipse
mer Scotus: Baptisma sūsse in p̄cepto: cuius adhuc circū-
cīso esset iudei licita ergo p̄ceptū baptismi nō est cir-
cūcisionis prohibitiō apud eum t̄c. potuit ad certū sinez ca-
dere sub cōfūlū stante p̄cepto baptismi. **A**d secundū
dico vt sibi dicis q̄ pater peccasset nō circūcidendo: nō ob-
stante q̄ parvulo sufficienter erat prouidum de remedio sa-
lūis quēadmodū de Lornelio cētūrione Actuū. 10. qui san-
ctificatus per sp̄iūscū post baptis. t̄c est: & Zacharias tene-
batur circūcidere Joānem baptistam: q̄uis sufficienter cō-
stituit ei Joānem sūsse in vtero sanctificatū. Naz & p̄ceptū
circūcisionis datum est a deo ipsi Habiae iustificato a deo
vt patet ad Roma. 3.º. 4. t̄ nihilominus tenebat se & alios
etī iustificatos circūcidere: parvulus tamē baptīcatus erat
sufficienter in statu salūis per solum baptismū: ga solū ori-

ginale habebat qd per ipsum deletuz est. **A**d scdm' prin-
cipale Scoti quo probat circūcisionē non amississe vim ob-
ligandi iudeum per mortem christi. Respōdet defensor sc̄i
Thōme dñs Capriolus q̄ illo tempore medio quo nondū
erat eis renouatio legis insinuata non obligabant ad circū-
cisionem ex aliqua vi circūcisionis nec ex diuino p̄cepto
qd erat reuocatū in passione christi: sed obligabant ex qua-
dam erronea cōscientia qua credebant circūcisiones adhuc
obligatorīa & salutiferā esse: & ex ignorantia qua ignorabant
solum baptismū esse salutiferū: imo oppositū credebant:
& forte in talem erronē cōscientiā inciderant mlti eorum
merito peccatorū p̄cedentū. Cōscientiā enī erronea obli-
gat ad non faciendū cōtra illaz: & non excusat in illicitis nī
sit ignorātiā iuoluntaria vt ibi ad lōgū deducit ex Thoma
p̄z. 2.º. q. 19. arti. 5. 7. 6. Et cū cōtra hoc arguitur: p̄ceptū de
baptismī susceptione nō habuit vim obligandi: ergo p̄ce-
ptū de circūcisionis obseriātā nō perdidit vim suā ante
renovationē promulgationē: & ita non statim post passione
christi t̄c. Responder negando cōuenientiā & nō est simile:
quia plura requirunt ad construendū q̄ ad destruendū: &
ad hoc vt fina aliqua vel p̄ceptū superioris liger plura re-
quirant q̄ ad hoc vt nō liger: ga ad scdm' sufficit sola reno-
vatio: ad primū autē nō sufficit sola institutio sed requiri
promulgatio. Uerum lz sola reuocatio p̄ceptū tollat eius
vim obligandū: tā subditū cui datum est illud p̄ceptū
obligatur ad illud obseriāndū donec sibi inotescat reuoca-
tiō: nō quidē virtute p̄ceptū: sed ppter dictamē cōscientie
sicut supra dictū est. **N**eille. **C**ontra ista vident̄ sibi re-
pugnat: ga stat iudeū nō indicat̄ se obligare ad circūci-
dendū anteq̄ reuocatio sibi fuerit intimata occurrente tem-
poze quo circūcidere debuit puta octauo die masculi. Jam
sic iste peccauit nō circūcidendo & non contra cōscientiā: ḡ
contra legem circūcidendi: vel oīno non peccauit qd est cō-
tra scdm'. Preterea omne peccatum aut est cōtra legē: aut cō-
tra cōscientiā: non enī est inuenire quin ligēt̄ lege ad opposi-
tiō: vel errore sue cōscientie includendo sub errore: deinde
dubitatem: sed iudeus statim post passione ch̄ii non aduer-
tens seu nihil cogitans de p̄ceptis legis agens oppositū
puta omittendo circūcisionē: vel comedendo carnes yeti-
tas in lege peccauit: ergo adhuc ligabat̄ lege quousq; cessa-
tiō legis fuerat ei intimata. **L**ōsequētia tenet: ga talis nō pec-
cat̄ cōtra cōscientiā ex quo nullā cōscientiā: imo nec dubitū
de actu fecit. Preterea sicut intimatio p̄ceptū nō ligat ho-
mīnez nisi per p̄conē auctentīcū p̄enuntiat̄ eo modo quo
merito debeat ipsi fides adhiberi: vt fundat̄ in illo Joā. 15.
Si non venissem & locutus eis non sūfīsem peccatum nō ha-
berent: & si opera nō fecissem t̄c. ergo similiter denuntiatio
reuocatiō nō liberat nisi per p̄conē auctentīcū modo aucten-
tīcīto intimetur. Et hoc p̄z de fina excommunicatiō: vbi
dicit q̄ excommunicatus debet eūtari donec per litteras alti-
cēticas legitime constet eū absolutū: maxime vbi esset alte-
ri p̄judicialis. Parvū enī refert an facta sit intimatio reu-
ocationis nō auctentice: vel simpli nō facta. Tūc pone ipsū
credere legem reuocatā ex dicto p̄conē insufficientis: & sā
omittat agere quod lex p̄cipit: hic peccat: & non cōtra con-
scientiā: ergo adhuc videat̄ ligari lege. **D**icit̄ forte supple-
do subtiliter qd minus posuit: q̄ iudeus in casu posito non
peccat contra legem circūcidendi que tūc nō erat: & nullus
ligatur eo qd non est: sed ligatur vel p̄pria cōscientiā si erro-
rem habeat: aut ad minus lege nature qua p̄sibemur ip̄p-
tenter agere vt temere loqui. Ecclesiastes 5.º. t̄ p̄c ad Timo-
theum 5.º. Sine p̄judicio nihil facias in alterā partē deci-
nando: & vniuersalē libemur prudenter agere: p̄roverbio-
rum 4.º. Oculi tui recta videant & palpebre tue p̄cedant grē-
sus tuos. Quēadmodū enī mala intentio voluntatis inficit
omnē |

omnē actum etiā de genere bonū qui ex ea procedit ita sī
actus imprudentie oēm actum ex ipso vt dictamine eliciti
moráliter malum efficit. Jam iste qui de precepto circunci-
dendi non aduertit non adhibet sufficientem diligentiam co-
gnoscendi que ei sunt ad salutē necessaria. **C** Sed nec istud
verum est aut sufficiens: quia ignorantia nō est actualis cul-
pa nisi pro tempore quo est ei⁹ qđ quis scire tenet. Et ergo
dicunt doctores: Thomas p̄ma secunda q̄one. 76. articulo 2º:
qđ ignorantia est peccatum rōge voluntarie negligentie oppo-
site diligentie: quaz quis adhibere tenet vt sciat que scire te-
netur. Etiam n̄st̄ sic: ignorantia illa qđ dūraret esse pecca-
tum: et sic nunq̄ del̄ret culpa ignorantie aut peccatum ex cul-
pabili ignorantia factū: nisi deleta ignorantia qđ falso est.
Exemplum: negauit vxori debitum non reputans hoc illici-
tum: post effectus impotens per membrū detrunctionē: pe-
nitentia et confiteor de omnibus peccatis mortalibus mibi oc-
currentibus debita diligenter adhibet: et ab soluo etiā ab illo
nec manet talis ignorantia amodo in me culpabilis: cū hoc
scire iam non spectet ad statum meum. Idem est si vxore
mormia aut simul ingrediente religionē cum ea profitear.
ergo similē post passionē lūcūtū iudeo ignorare esset etiā
fuisse legez de circūcidendo octauo die: ex quo non erat pro
tūc eius qđ illo tempore scire tenebat. Et sic potuit singula
sua agiblīa prudētissime absq̄z quacūq̄z temeritate agere
non consti⁹ sibi de legi circūcidendi reuocationē aut alio-
rum ceremonialium: quā fortasse numq̄ nouit: aut tunc non
recolit: qđq̄ ante passionē christi talis ignorantia fuit aut ad
minus fuisse in eo culpabilis. Nec potuisse tunc legalia si-
ne temeritate omisisse ex quo laborasset ignorantia vincibī-
li eius quod scire tenebat. Et idem iudicuz est de eq̄ qui iu-
dicat per errore: se ad aliquid teneri pro tempore. a. interea
adueniente tempore. a. non recolit illius conscientie: qđnq̄ etiā
non habeat oppositū iudicium qđ hoc sibi liceat omittere: li-
cite ergo omittit. Jam enim liberatus est ab errore per con-
tradictoriū: l̄z non per contrarium: et ratione illius solum lig-
batur illud non omittere: seu non contra facere. Idem est in
pposito de lege prius ligante et post non. **C** Addo tamē qđ
iudeus recolens legem circūcidendi fuisse: nisi per actuz po-
striu⁹ iam credat legem non teneri: non potuit līcete circū-
cisionem omittere: ga illo casu aut crederet eam adhuc cur-
rere aut ad minus dubitarer: et sic in discriminē se cōmitteret:
et hoc modo pōt̄ salutari dictuz Lazioli restringendo ipsuz
ad illum casum tñi. Et idem dico si recolat quis se prius iu-
dicasse qđ tenebatur aliquid facere incerto tēpore t̄c. **C** Ex
hoc patet ad argumētū p̄mū doctoris subtilis: qđ etiā reuoca-
tio non sit alicui intimata: habet nihilominus post reuoca-
tionez aliter se ad legem qđ prius: qa iam licet ei ignorare
et non recolere: et non prius. **C** Ad illud de temere credente
reuocationem legis dico qđ liberatus est post legis reuoca-
tionez ab omni obligatione legis: que ad modū si temere cre-
deret veterem legem a deo institutaz iam currere ligaretur
etiam ipsa lege: et contraveniens non solum contra conscientiā
veruetiam contra legē cōmitteret offendam: l̄z peccaret ra-
tionē temeritatis: supple temere credens reuocationē legis:
tamen non peccaret contra legem reuocatā nisi sit solum te-
meritas ex parte eoꝝ que extrinsecus concurredit ad actuz
credendi: vt contigit in electis dei et sibi per charitatē vñtis:
qui a deo vehūtur in suos actus absq̄z omni temeritate im-
prudentie et levitatis cordis. Talibus enim vt dicit P̄bs in
libro de bona fortuna: non expedit consiliari: ga diliguntur
a meliori principio qđ est intellectus aut consilium. Hinc p̄c
ad Corinthis. 13. Charitas omnia credit. Et Aug⁹. Dilige
et fac qđ vis. Et prima canonica Joan. 2º caplo. Unctio sup-
ple charitatis ac gratie: quaz accepisti a deo maneat in yo-

bis et non habetis necesse vt aliquis doceat vos: sicut vñtia
doceat vos et verum est de omnibus. Sed ppter humanam
conjecturā ex insufficienti exteriori causa credere est leuita-
tis. Eccl̄sia. 19. Qui credit cito leuis est corde. Et puerilis
rum. 14. vbi nostra translatio habet: Innocēs credit omni
abo: in Debreo vt dīc Lyra babel. Stolidus credit omni
verbo: et ita Innocēs capitū pro defectu sensus.

Ad secundum argumentū doctoris Subtilis di-
co qđ circūcisio per mortem ch̄ri
amisit vim curandi seu medendi sicut et obligandi sīc prius
dixi. Et hic addo qđ lex positiva dei etiā obligat eūz cui non
est p̄mulgata si causam dedit quo minus potuit aut debuit
sibi publicari. Juxta illud Matthei. 10. Qui non receperit
vos t̄c. exēentes de ciuitate illa excutire t̄c. Amen dico vo-
bis: tolerabilius erit terre t̄c. Unde Augustinus: et ponitur
37. distinctione, capitulo finali. Ille ignorans potest excusa-
ri a peccato: qui qđ disceret nō invenit illis autem hoc igno-
rati non poterit: qui habētes a quo discerent operam non de-
derunt. **C** Ad tertium cuius vis in hoc sistere videtur: iudeus
vñq̄ ad tēpū p̄mulgationis tenebat circūcidere paruū
suum credendo per hoc ipsū reponi in statu salutis: sed deus
nullum decipit vel obligat ad errorem: ergo totum erat ve-
rum t̄c. Dico qđ nullus obligat de per se et ex solo dei prece-
pto credere aliquod falso: sed de per accidens et ex aliquo
adjuncto bene tenetur. Verbi grā. Nullus tenetur credere
de hostia nō consecrata qđ sit consecrata: tamē si credat sacer-
dotem cum intentione consecrandi formaz protulisse supra
debitam materiā: tenet credere eam esse consecrata. Unde
similē argumento probaret qđ christus post partum. Nō Marie
non erat incarnatus vel genitus: et hoc sic. Judeus ante pro-
mulgationē sibi factam: qđ christus venit in carnem: teneba-
tur credere christum incarnandum esse: ex quo non consistit
de illius impletione: et deus non obligat aliquem ad errorem:
ergo post partum Marie christus nondum erat natus: sed
sicut hic per accidens ad hoc tenebatur ppter ignorantiam
impletionis: ita similiter in proposito ad hoc obligatur pro-
pter ignorantia reuocationis et inutilitatis: dum tamen cum
hoc recolit legis t̄c. vt p̄us. **C** Ad quartū videſ dicere p̄ns
Capriolus qđ illud certum remediu⁹ non erat tūc circūcisio:
sed fides parentum vel potius obedientia fm falsam fidē,
allegat pro illo būm Thomaz 2º zº. q.j.arti. 2º in solone ad
tertium. de virtutib⁹ appetitiv⁹ partis quomodo possunt
esse false: et tercia parte questione 7º articulo yltimo ad 2º:
qđ fides christi venturi iustificabat post circūcisionē sicut et
ante: sed ante non requirebatur huiusmodi signum protesta-
tiuum fidei. **C** Ali oīcunt illam obedientiam certuz reme-
diū non fuisse: et si enim fuit opus moralē bonum et meri-
torium si fuerit ab habente charitatē elicitum: nō tñ potuit
ex se quasi opus operatū alium iustificare: ex quo non erat
sacramēto. Tum etiam quia dicit Mag⁹ qđ nec consimili-
lis obedientia saluat paruū christifidelū distinctione 4º.
vbi sic dicit. Nec tantum valer aliena fides paruūlī quātū
propria adultis: paruūlī enim nō sufficit fides ecclesiē sine
sacramēto: qui si sine baptismo fuerint defuncti etiam cum
deferuntur ad baptismuz damnabunt sicut multis sancto-
ruz testimonys approbat̄: pro quo ibi allegat Augustin⁹
in de fide ad Petrum. Nec videſ eis quin simili obedientia
false fidei saluat̄ adhuc hodie multi iudei simplices ad
quos forte nunq̄ peruenit notitia fidei christiane: et obedi-
tes facti adulti qđ per parentes forte omissum est obedien-
ter se circūcidē faciunt et decedunt aut paruulos suos circū-
cidunt. **C** Ideo aliter et faciliter euacuant difficultatē argu-
menti: qđ l̄z genus humanum nunq̄ fuit relictum sine certo
remedio salutis et de quo constat qđ erat tale: non tñm op̄s

De sacramento

¶ omni particulari homini hoc faciat aut fecerit. patet in statia de parvulis infidelium: de fatis: amentibus: et de plurimis infidelium huius temporis quibus lex noua nunc sit saltem auctentice preconicata. Item videntur de multis genitilibus ante et post tempora Habrac: quale igitur inconveniens est hoc admittere de quibusdam iudeorū. ¶ Ad argumentum in initio questionis factum dico breuiter quod veritatem habuit pro statu ante legem novam puta Christi per quam omnia iudicialia et ceremonialia legis precepta extincta erant et mortifera facta sunt. Pro materia autem argumenti animi adiuste quod pactum illud propter cuius irritationem dicit rex masculum debere deleri de populo non est ipsum preceptum circuncidendi ibi datum Habrae in fedus sempernū: parvulus enim tunc decedens sine circuncitione ex hoc nullius culpe tenetur obnoxius: sed loquuntur de pacto precepti ad Adam: in cuius inobedientia omnes peccaverunt. Ad Romanos 5°. Unde Isidorus. ¶ Queritur quomodo pueri incircuncisi qui pactum dei irritum non faciunt: sed qui eos circuncidere neglexerunt perire debeant: sed pactum dei non sum opus: sed sum originem in primo homine irritum fecerunt in quo omnes peccauerunt: nascuntur enim omnes non propriis: sed originaliter peccatores: ideo perirent omnes qui per regenerationem non liberantur: et hic est communis intellectus sanctorum. Alys videtur ibi loqui ad litteram de morte corporali et soluz de negligentibus sumere vel dare circuncisionem. Monentur autem hac ratione: quia anima parvuli obligata originali et in eo decedens non erat pro illo delenda de populo suo quo ad statum spiritualem charitatis ex quo illam nunc habuit: et deleri presupponit prefuisse aut esse in illo unde deletur: et sic etiam non debuit deleri de libro vite sum originem iustitiae ex quo illi inscriptus non erat. ¶ Tum secundo quia videtur loqui de irritatione pacti circuncisionis. dicitur enim sic. Eratque pactum meum in carne vestra in fedus sempernū. Masculus cuius prepucium caro circuncisa non fuerit celebitur anima illa de populo suo: quia pactum meum irritum fecit. Genesis. 17. cap. et sequitur immedia: quia pactum meum irritum fecit, et huius opinionis videtur sive Lyra ut patet ibidem. Sed quicunqz ponatur sensus litteralis: hoc habet fidem sancte matris ecclesie: quod masculus nisi circunciso aut alio remedio fidei parentum liberatus fuerit: debuit eterne morti adduci propter reatum originalis peccati. ¶ Et si dicatur: preceptum circuncidendi nusquam legitur renocatum: nec legitur circuncisio in aliquo passu sacre scripture prohibita. ¶ Respondeo ad primum quod Christus sua morte renocauit ipsum et simul omnia precepta legis veteris iudicialia et ceremonialia: et eadem benedicissima morte novum confirmavit testamentum: ut videt Apostolus ad Hebreos 9°. ¶ De secundo de prohibitione dicit docto Subtilis et post ipsius Caprioli: non legitur quidam universalis prohibitus tam iudeis quam gentibus facta: et: sed deus per apostolos suos et eorum successores determinato tempore prohibuit legalia simpliciter servare: et hoc non habeatur scriptura: quia historia scriptura non datur vel non durat usque ad illud tempus: hoc autem est probabile: quia eccllesia nunc tenet quod heresis est dicere legalia nunc currere cuius lege euangelica: ut habeatur extra de baptismo: et eius esse capitulo. Maiores: ubi dicit: absit ut in illaz dominatam heresem incidamus que perpetua affirmabat legem cum euangelio et circuncisionem cuius baptismus esse servandam. Sed isti longe aberrant etiam a sententia Augustini quam defendendam suscipiunt. Nam Augustinus solus pretendit ex causa licuisse post passionem Christi ad tempus seruare legalia: ultra vero nequam vel modo licere: nec similitate nec vere ut prius visum est. Tum etiam patet eorum in-

consideratio: quia determinatio ecclesie quam allegant non fundatur se in aliquo precepto divino de quo non constat: sed in verbo Apostoli ad Galath. 5°. Additur enim post verba allegata: quia sum Apostolum ad Galath. Si circuncidimini Christus nihil vobis prodest: quem passum ut Augustinus exponit intellexit Apostolus cuius confidentia legis: quasi ab illa: vel non sine illa esset salus: quomodo ergo ex illo verbo ecclesie concluditur aliqua specialis prohibitus positiva facta a deo: si tempore quo Paulus hoc scripsit nondum erat prohibitus illa facta ut scriptis suis fatentur: et hoc verbum seruandam in dicto ecclesie videtur dicere necessitatem servandi: quomodo Cherithus et Ebion intellexerint legalia esse seruanda. ¶ Dico igitur aliter quod post passionem Christi non sunt noua prohibitione prohibita: sed per mortem Christi effecta sunt ut cadant sub prohibitione antiqua legis nature: scilicet non protestandi falsam fidem: ex quo enim erant signa Christi venturi et passuri: post passionem eius facta sunt signa falsa: et sic talia quibus ut non possumus ut ceremonias legis nisi protestando fidem fallam. Sicut prius licuit assertere habet: Messias nascetur: et non licet: non quod noua prohibitus facta sit: sed quia signum est iam tale factus: pura falsum: et ergo eo uti assertum non licet ad sensum quem scriptura per ipsum significabat. Et intelligo illud: nisi ignorantia non culpabilis adhuc ignoret illa legalia ut huiusmodi esse signa Christi venturi: quomodo aliquo tempore post passionem erat de apostolis: et forte adhuc hodie accidit multis cathecumensis iudeorū: aut etiam aliis: et tunc enim non protestant scienter falso in fide nec ex culpabilis ignorantia.

Secundus articulus est. An sacramentum eucharistie sit parvulo necessarium ad salutem. Respondeo breuiter quod non: quia parvulus solius originalis peccati tenetur obnoxius: cum igitur id deleatur in eo per baptismum nihil preter baptismum est sub ipsi necessarium ad salutem. Et ad argumentum ex verbo Salvatoris. Joan. 6°. Nisi manducaueritis me: dico quod hoc intelligitur de mandatione spirituali que fit incorporatione per fidem et charitatem. Hinc Augustinus ait. Credete et manducasti. Et similiter intelligendum est verbum Augustini. Non cogitatis vitam habere posse qui sunt expertes corporis et sanguinis domini. ubi loquitur de parvulis ut patet de consecratione distone 4°. In ecclesia. Intelligit enim quod ad spiritualem mandationem: que fit per fidem et charitatem ut patet de consecra distone 4°. Nulli. Quomodo autem sumptio eucharistie sit nobis in precepto dicitur postea cum tractabitur materia illius sacramenti. Ideo hic traxi. Sic intelligendum est ut est absolute necessitatis ad salutem: sed ut est precepti intelligitur de sacramentali mandatione a qua excusat parvuli ut postea dicitur.

Tertius articulus est de principalius iusto. Ut scilicet baptismus sit tam parvulus quam adultus necessarius ad salutem. In quo articulo quinque occurunt determinanda. Primum: an omnibus tam parvulis quam adultis gratiam conferat. Secundum: que sit eius forma. Tertium: a quo rite ministratur et licite suscipitur. Quartum: que requiratur ministrantis intentio. Quintum: et ultimum: an tam iustificatis quam parvulis sit necessarius ad salutem. Ad primus videtur primo quod nulli gratiam conferat: quia per baptismum non datur spiritus sanctus: ergo nec gratia. Sequentia tenet: quia per gratiam spiritus sanctus mentes hominum inhabitat: iuxta illud Apostoli ad Romanos 5°. Charitas dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum qui datus est nobis. Antecedens probatur per illud Actuum 8°: de credentibus a Philippo

Baptismi

5

•philippo baptisatis dicit qd Petrus et Joannes orauerunt pro ipsis ut acciperent spiritus sancti, subditur causa. Non enim in quicunque illorum venerantur: sed erant in baptisati in nomine domini Iesu. Secundo sic. Si conferret parvulus gratiam sequeretur qd parvuli baptisati saluatueretur: sed hoc non: ergo. Minor patet per illud Marci ultimo. Qui credi derit et baptizatus fuerit. et sequitur. Qui vero non crediderit condemnabitur: sed parvuli credere non possunt: quia nondum possunt ut ratione: ergo. Si dicatur ut communiter discunt doctores qd parvuli non credunt in actu sed in habitu fidei: qui eis cum charitate et spe per baptismum infunditur: hoc non videtur sufficere: quia tamen ibi loquitur de credere actuali. unde premitur. Eentes in uniuersitez mundi predicante euangelium omni creature. et sequitur. Qui credidit et ceterum. Jam certum est: credere ad predicationem alterius est actuale non habituale. et glo. interlinearis intelligit de credere re fide que per dilectionem operatur qd non competit parvulis. Tunc secundo credere praequiritur: ut licet alii cum baptisma ministretur: ergo non confert parvulus fidem et gratiam. Sequentia tenerit: quia nihil illicite confertur alicui propter conditionem suscipientis qd eum reponat in statu faltis. Antecedens probatur per illud Actuum 8. Cum eunuchus euangeliasset philippus videns aquam: ait ecce aqua: qd me prohibet baptizare: cui philippus. Si credis ex toto corde/licerit. Ex quo manifeste haberi videtur: qui non credit ex toto corde rite baptizari non potest. Et hec est ratio quare oportet cathechesationem baptismi precedere. Tertio sic. super illud Joan. i. 4. Maior horum faciet Augustinus exponens dicit: quod facit in nobis non sine nobis malus est omnibus que facit sine nobis: ut qd ex impiis sit iustus: maius est omnibus celo et terra: quia illa transibunt et ceterum. sed parvuli non possunt deo cooperari ad iustificationem: ex quo carent virtute rationis et liberi arbitrii: ergo per baptismum non datur parvulus gratia. Et istud communiter allegatur hoc modo. Qui creavit te sine te: non iustificabit te sine te.

Et oppositum arguit per illud Apostoli ad Galathas 3. Quicunque in christo baptizati estis christum induistis: sed nullus induit christum sine gratia et charitate: cui sola caritas dividit inter filios predictio et regni ut dicit Augustinus: et fundat in verbo Apostoli primo ad Corinthios 13. ergo omnibus confert gratiam. Secundo sic. in naturalibus indispositio materie non impedit totaliter effectum agentis: nisi fortior fuerit virtute agentis: ut patet de aquositate lignorum per comparationem ad calorem ignis: sed virtus divina que ut Augustinus dicit in sacramentis secretius operatur salutem: potentior est qualibus indispositione voluntatis: ergo in quolibet confert baptismum gratiam. Et confirmatur quia baptismus delet peccatum: ergo nullum peccatum obfiscere potest et impedire baptismi effectum. Tertio sic. quicunque tenetur pro semel tamen renasci ex aqua et spiritu sancto: quia tenetur baptismus accipere tamen semel cum sit irreteribile. Et qd ad susceptionem illius teneatur renascendo ex aqua et spiritu sancto patet per illud Joann. 3. Nisi quis renatus fuerit et ceterum. Ergo in quolibet delet omne peccatum etiam actu coexistens. Sequentia tenerit: quia si capiamus renatum ex aqua et non ex spiritu sancto: illi non patet via salutis: non enim implevit preceptum nec implere poterit: quia sic iteratur baptismus. Nec sufficere videtur qd primo ex aqua renatus sit: et postea renascatur ex spiritu sancto per penitentiam ad hoc ut dicatur renatus ex aqua et spiritu sancto: quia ut hic est fallacia figure dictionis: iste fuit albus: et fuit non albus: ergo fuit albus et non albus. Sequentia enim est impossibile: ut patet ex impossibilitate illius de presenti ad quaque reducenda est: et arguitur a pluribus determini-

natis ad unam ex parte temporis inclusi in ly fuit: ita in proprio de esse renatum. Nec valet dicere ad impletionem precepti sufficere renasci ex aqua: et renasci ex spiritu sancto: quia sic liceret pmi velle renasci ex aqua: et postea velle renasci ex spiritu sancto: nec in hoc transgredereur preceptum. Respondeo qd quidam antiqui tenuerunt per baptismum tolli culpam originalē: sed gratias non conferri: ut patet extra de bap. et eius esse. caplo. Maiores. Ad quod dicendum eos induxit ut dicit batus Thomas 3^a parte. qd. 69. articulo 6. quia nescierunt distinguere inter actum et habitum. Unde videntes pueros post baptismum inhabiles ad actus virtutum: crediderunt eos nullatenus habere virtutes: que impotentia non accidit pueris ex defectu habitu: sed ex ideo dimento corporali sicut dormientes: quibus habituati sunt virtutibus: impediunt tamen ab actibus propter somnum. Sed quecumque fuerit eis occasio hoc dicendi: falsum videtur qd dicuntur quia sic infantes baptizati non saluantur cum nemo saluetur sine teste nuptiali: que est caritas/ dividens et ceterum. Et Augustinus in Encyclion. Parvuli resuscitando moriuntur illi peccato qd nascendo contrareruntur per hoc ad alios pertinent: contempnunt enim sumus cum illo in mortem per baptismum. Subditur. Ut sicut resurrexit christus a mortuisita et nos in nouitate vite ambulemus: sed illa nouitas vite est pro gratia. ergo. De adultis dico pmo: qd omnibus voluntibus suscipere sacramentum baptismi characterem imprimat annotando seu ascribendo eos familie christi: et intelligo per characteris impressionem baptizatus redere. An autem aliquid absolutum vel respectuum imprimat sacramentalis operatio anime baptizati vel non/committo disputantibus. patet per illud extra de bap. et eius esse. caplo. Maiores. Ubi in fine dicitur. Tunc ergo characterem sacramentalis imprimat operatio: cui obicem voluntatis praeferre non inuenit obstantem. Secundo dico: qd adulto gratiam non confert: nisi ad minus atteneratur de peccatis: vel de peccato: si solum originale ponatur habere: et rectam fidem: prius patet per illud Augi. de consecra. distinc. 4. Omnis qui sue voluntatis arbiter constitutus est: cum accedit ad sacramentum fideliū non poterit vitam nouam inchoare: nisi eum penitentia vite veteris. Secundum pata de fide patet per illud Actuum 8. Si credis ex toto corde/licerit: scilicet tibi ministrare baptismum: sed nunquam illicitus est alteri ex parte eius ministrare id unde gratiam consequatur. Idem probat batus Thom. 3^a par. q. 68. articulo 8^a. per illud ad Romanos 3. Justitia dei est per fidem Iesu christi. Et pro eodem est quod dicit Thomas 2^a z. q. 2^a articulo 5. ad primū. Et contra qd dicit ibidem. q. 10. articulo p. Idem ponitur in caplo Maiorum. de bap. et eius esse. Preterea ratione patet quia ifidelitas non solum contraria: sed et contradictionis fidei est peccatum: sed qui sub culpabili commissione vel omissione actu baptizatur: non recipit gratiam propter obicem peccati actu ifelix stantis. ergo. Maior videt Apostoli ad Heb. 1. Sine fide impossibile est placere deo quemque. subdit causam. Accedet enim ad deum credere oportet quia est: et quia inquirentibus se remunerato est. Sed dices. ponat adultus tam pmo adipisci vsum romanum: certum est iste non cognoget deum esse pmo qd ex creaturis in eius deduci possit notitia: nec abutat nullibus: sed cupiat vivere ut vivendum est. Ita forte videns parentes baptizari: ignorans qd hoc sit: aut ad quid prosit: vult idcirca se fieri qd videt parentes suscipere: et eo modo presumes aliquid boni latere: quibus hoc ipsius ignorat: iste baptizatus videt suscipere gratiam: et non habet fidem: ergo non praequirit fides et ceterum. Respideo. argumentum tangit fundamentum difficultatis: an adultus possit primum veniam liter peccare. Luius partem negatiuam tenet batus Thom.

De sacramento

6^a z^e. q. 89. articulo ultimo. Unde vult qd cum solo origina-
li non potest stare veniale nec cum statu innocentie: vt ibidem
articulo 3^a: Utiusqz contrarium tenet Alfonso. in summa
sua. Quicquid de hoc sit: an pro initio quo sit viens ratione
teneat habere fidem actualē qd deus est: et qd inquirentibus se zc modo differatur ad aliuz passum: ratio per me as-
sumpta saltem efficaciter concludit pro tempore quo talis
tenetur ad fidem seu actualiter credere qd tunc sumens ba-
ptisma non recipit gratia. Et per idem excluditur argumentum
quo posset argui: qui voluntarie negligit adhibere ope-
ram sciendi articulos fidei peccat ignorando: non tamē pro
semper peccat quo ignorat: puta non in somno: sit ergo pūs
voluntatis suscipiendi et baptizetur in somno: in isto non est
propter ignorantiam actuale peccatum. Etiam non tenetur
totum tempus vigilie exponere pro scientia articulorum.
C Ultra videtur cōtra principale concludere argumentum:
 qd in tali conferatur gratia per baptismum: ex quo non po-
nit obicem actualis peccati. Dico qd in adulto non sufficit
non ponit obicem actualis peccati ut consequatur gratiam
per baptismum: sed requiritur in eo dispositio conueniens
attritionis et fidei ut ostensum est.

Sed de adultis difficultas videtur: an sine inten-
tione pūla suscipiēdi baptisma
Si eis conferatur baptismus sūmū vere baptizati: aut debet ba-
ptisma iterari. Ad quod responder doceo. Subtilis distin.
4^a quarti. cum agit de recipientibus sacramentū et nō rem
sacramenti: z difficile sit reperire aliquēz qui pūis cogitas-
ser de baptisme et nec consenseret in baptisma suscipiēdū
nec dissenseret: et ab ultimo illorum iudicaretur prius habi-
tualiter cōsentire vel dissentire: si tamen quis esset omnino
non consentiens nec dissentiens: nec habitualiter nec actua-
liter: et tamē viens ratione: non esset capax baptismi: quia ex
quo vñitur ratione oportet qd habeat intentionem aliquam
ad sacramentū: si debet ipsi valere: aliter enim videretur
contemnere. Sed hec probatio Scoti videtur probare so-
lum eum non esse capacem sacramenti quo ad effectū gra-
tie consequende. Efficacius videtur idem probare Thomā.
3. par. qōne. 68. articulo 5^a. Ad hoc ut homo moriatur veteri
vite: km Augustinū requiritur in habente ysum liberi arbitrii
voluntas qua eum veteris vite peniteat: ergo in tali ad
suscipiendo sacramentū requiritur voluntas que intēdat
vite nouitati: cuius principiū est ipsa susceptio sacramenti:
ergo ex parte baptizati requiritur zc. Unde dicit ibidem in
solutione ad Icdm: si in adulto deesset intentio suscipiendi sa-
cramentū: esset rebaptizandus. Si tamē hoc non constaret
esset dicendū: Si non es baptizatus: ego te baptizo. Idem
Ricardus distin. 6^a 4^a. articulo 2^a. qōne 3^a. et Bonaventura:
ut dicitur in summa angelica. Idem dicit Palu. 4^a distōne
quarti sententiariū: qd si nunqz habeat intentionē suscipiēdī:
et si baptizetur in somno: nihil sit. Sicut si ex parte ministri
deesset intentio conferēdi sacramentū: puta si ioco baptizet
aut simulacrum addens: qd non crederetur illi in foro exteriori
si vellet secundo baptizari: nec parcitur ab irregularitate se-
cundo baptizati: nec a morte iudeo bis baptizato: si diceret
prima vice se non fuisse baptizatum propter defectum intē-
tionis: et ideo voluisse iterum baptizari.

Contra istud videt illud Augustini ad Dona. Si
cui veraciter et non sicut recipiūt: nec
eorum baptisma reprobatur. i. q. 1. Sicut fici. Et idem de
vnico baptismo. libro. 8. Sicut iam non dubites illos etiāz
habere baptisma qui qd fallaciter id accipiunt: in ecclesia
tamen accipiunt: vel ybi putatur esse ecclesia. de consecra-
distōne 4^a. caplo. Solet. ybi glosa in verbo Implorandū.
Si baptizans intēdit baptizare: qualemqz intentionē ba-

ptizans habeat: recipit sacramentū. Sed si nō intendit ba-
ptizare zc. Item ad idem videtur expressa sententia ecclesie
in dicto caplo. Maiores. ybi in fine dicitur. Tunc ergo cha-
racterē imprimit sacramentalis operatio: cum obicem con-
trarie voluntatis non inuenit obstantem. Et glosa ibidem
in verbo perdurare solleto obiectio dicit: qd cap. Sicut
fici. et cap. Solet. non contradicunt: qd illi ore exprimunt: iz
corde dissentiant. Et ideo sacramentū recipiunt: quia eccle-
sia dare intendit: sed nō prodest ad remissionē peccatorum
nisi cum ficio illa recesserit. de cōsecre. distin. 4^a. Tūc vale
re. C Respōdeo saluando opinionē theologoz que cōmu-
nior vide: dicendo ad primū: qd ficio est cuz verbo vel fa-
cto aliquid ostenditur aliter qd se habeat rei veritas: et si fiat
ex intentione est speciale peccatum. Sed quando non fit vlla
intentione sine yllo fine: tunc non est speciale peccatum: mo-
pōt fieri sine peccato: quomodo christus finxit se lōgus ire.
Et etiā cum peccato: vt si quis operet aliquid coram aliis
habens speciem malū: cum merito debuisset aduertere hoc
aliis futuruz occasionem ruine: et de hoc genere fictionis lo-
quuntur doctores in materia baptismatis. Unde fictus in su-
scipiendo baptisma dicit qui facto suscepionis ostendit se
dispositum suscipere baptisma et eius effectum: et tamen re-
spectu virtutuz aut alterius tñ est indispositus: xtrarie aut
negatiue. Preterea respectu sacramēti est indispositus si no-
lit: aut non velit sacramentū recipere: respectu effectus ylti-
mati baptismatis: puta gratie et remissionis peccatorum. Et
negatiue indispositus per parentiam voluntatis ad iustifica-
ri aut detestari peccata. Ad eundem xō effectū est indispo-
sus contrarie per actuale cōmissione vel omissionē mo-
talem. Jam dicitur: cum dicit Aug^o, fictos recipere: itelligit
de fictis respectu gratienon de fictis respectu sacramenti.
C Sed videtur vehementer pro contrario vñgere caplo.
Solet. dc consecra. distin. 4^a. cum dicitur. Sicut iam maio-
rū statutis nō dubites illos etiāz habere baptisma qui qd
id fallaciter accipiunt zc. Respondeo tamē qd fallacia idz
dicit qd ficio: et dicit fallaciā operis respectu effectū yltima-
ti baptismi. Nam de alia fictione respectu sacramēti per ca-
rentiam voluntatis suscipiēdi non habuimus statuta ma-
jorum: qui hec determinauerunt: nec adhuc habemus: vt p̄z
discutient: sed de suscipientibus scienter ab hereticis: et sic
de alijs: ybi cōcurrunt indispositio respectu gratie. C Ad ca-
Maiores. Respōdeo: qd ibi per voluntatē contraria nō in-
telligit acutum voluntatis qui renuit suscipere baptisma: qd
sic indifferenter in quo actus talis non reperiūt conferretur:
non obstante qd prius infuerit. Sed per voluntates contra-
riam intelligit ipsam potentiam voluntatis: vt impedit sa-
cramenti collationem. Sic enim dicitur: voluntas cōtraria
et repugnans suscepionis sacramenti: quomodo etiāz cōmu-
niter dicimus baptisma collatum conferre gratiam cu obicem
voluntatis cōtraria non inuenit obstantez: et tamē ad
hoc impediendum non requiritur actus positivus: sed suffi-
cit in adulto qd veteris vite eum non peniteat. Et qd requira-
tur in baptizato voluntas seu intētio suscipiēdi: videt ex
hoc cōfirmari: qd nisi sic cōtraria voluntas nō possit ipedi-
re collationē baptismi. Non enim videt eius dissensio ipe-
dire: de cuius consensu nihil interest vt actus sortiat suum
effectum. Etiam glosa in dicto caplo. Maiores: dicit qd cor-
de dissentiens recipit baptisma. Et idem videt velle glosa.
cap. Solet. de pse. distin. 4^a. qd tamē contrariū videt textū
Lū sacramentalē operationē zc. ybi nō inuenit obicem volu-
ntatis contrarie. Qd si quis hoc intelligendū putauerit de cō-
traria voluntate expressa: videt ergo quomodo concilium
Toletanum solum veritatem habet de conditionaliter vo-
lente qd videt dicere textus in caplo. Maiores. de bap. cu

etiam veritatē habeat de eo qui nullo modo p̄sentit nec absolute nec cōditionaliter: mo de eo qui corde dissentit ut vult glo. Animaduertat etiā q̄ vigilāter textus expressit: Secus si cathecumini extitissent et habuissent propositū baptiçan, dē: ynde tales in necessitatē articulo p̄fuerit ecclesia baptiçare. q.d. nō illos qui nūq̄ propositi fuerūt baptiçandi.

Et argumenta virtusq; partis: et p̄mo ad argu-
menta pro parte negatiua: ad p̄mu. Illi baptiçati a philippo: etiā nondū reperant spi-
ritus sanctū in visibili signo quomodo dabant fidelibus per i-
positionē manū apostoloꝝ: acceperunt tamē in baptisma/
te spiritus sanctū in dono charitatis et gratie: quo gratificabā/
tur deo ad vitam eternam. Ad secundū neganda est mi-
nor. Et ad probationē ex verbo Salvatoris Marcii vltio.
Euntes in mundū vniuersum tē. dico q̄ loquī tñ de adul-
tis: q̄a de his quibus predicandū erat euangelium per apo-
stolos aut eorum successores: qui scilq; possunt in actū creden-
di: vt etiā expreſſe vult tex. in ca. Diaiores. de bapt. et eius
effē. ne habeamus in preallegata auctoritate ad alios refer-
re clausulam primā: et ad alios secundā: et ita quās paruili
non credant ab actu credēdi: reponunt nihilominus per ba-
ptisma in statu salutis. Et cum obiectis illud Actu. 8. Si cre-
das ex toto corde tē. vbi haberi videſ q̄ non licet baptiçā/
re aliquē nisi prius credit: dico q̄ adulstis rōne v̄tēbus ut
iustificent per baptiſmū necessaria est fides et displicentia
peccatorū. De fide pater per illud Ambroſy exponēt: Ap̄lī ad Roma. 11. Sine penitētā sunt dona dei: gratia dei
in baptiſmate non requirit gemitū vel planctū vel opus ati-
quod: sed sola fidem: t̄ oīa cōdonat gratis. et ergo adulto nō
credenti tanq; insufficiēt dispositio ad effectū baptiſmi su-
sciptendū non liceret sacramētu baptiſmi cōferre: paruilo
x̄o qui solius peccati originalis tenetur obnoxius nulluz il-
lozū est necessarium ad cōsequendū baptiſmi effectū: ideo
licite ipsi ministrat sine credere preuiō et consequit̄ salutē.
Et ad tertium simili dico q̄ intelligendū est de adulto qui
iam sue voluntatis arbiter constitutus est. ynde Aug⁹. Dis-
qui iam sue voluntatis arbiter cōstitutus est: cuž accedat ad
sacramētum fidelium non potest nouam vitam inchoare:
nisi eum peniteat yte veteris. Secus est de paruilo: qui vt
per aliū solum pcccāre potuit: ita eum deus per aliū iu-
stificat: puta in merito passionis christi.

Et quia argumenta ad oppositum adducta
absolute probant quēli-
bet baptiçatū vnde cūq; dispositū p̄sequi gratiā per baptiſ-
mum: etiam respondendū est ad ipsa. Ad primū funda-
mentum in verbo Ap̄lī ad Gala. 3°. Quotquot baptiçati estis in
christo: ch̄m iudicatis: dico vt dicit Aug. et ponit in glo. sup
verbū allegatū: hoīes induiunt christum aliquādoyſq; ad
perceptionē sacramēti: aliquādo etiā vſq; ad vite iustifica-
tionē. Et illud primū: bonis et malis est cōmune: hoc alterius
x̄o propriū est bonorū: et hoc vel ante baptiſmi perceptio-
nem boni erant: vel sufficiēt dispositio vt p̄ baptiſma effi-
cient boni: q̄ in adultis qui voluntatis sue sunt arbitrii est
fides et attritio cum intentione fuscipendi. In paruili x̄o
nihil ex eis tanq; dispositio requirit cum nondū possint vo-
luntate aut ratione vti. Ad scđm dico: aliud est de agente
naturali et aliud de agente libero. Nam agens naturale: quia
agit ex necessitate nature: nūt quantū p̄ dispositionē ipē
dientem effectū suum amouere: et ergo nūq; indispositio
p̄fali impedit effectū agentis nisi fortior fuerit virtute agen-
tis. Sed agens liberū q̄a libere agit non semp nitit dispositi-
onem suo effectui contraria amouere: et ideo reperiens pas-
sum indispositum frequēt omittit inducere effectū quem
aliter induceret. Sic in p̄posito: deus de lege ordinata per
collationē sacramētō p̄ vult indispositionē auferre: sed

dispositis effectū grāfe et virtutis iducere. Ad confir-
mationē cum dicit̄ baptismus veler tē. ergo nō p̄ pot impedi-
ri eius effectus per peccatum. Respondeo ad antecedēs: q̄
delet peccatum q̄d per reatum inest non aut q̄d actu inest: yn
actualem omissionem vel cōmissionē culpabilē siue venia-
lem siue mortale non delet. Ad tertium dico: qui ex culpa
sua se reddit impotentē facere id ad q̄d obligat: satisfacit si
id fecerit q̄d potest: vt patet de impotentē ex culpa sua ieiu-
nare totā quadrageſimā. Sic in p̄posito: q̄a suscepto sacra-
mēto baptiſmatis in peccato mortali effectū est ipsi impos-
sibile renasci ex aqua et spūscō: ppter in iterabilitatem sacri
baptiſmatis: ideo satisfacit si quantū in se est laboret ad pec-
cati remissionē: q̄d large dicit̄ renasci ex spiritu sancto.

Secundo videndum est que for-
ma necessaria requirit ad baptiſma. An scilq; hec: Ego te
baptiçō in nomine patris et filii et spiritu sancti.
Et argui p̄mo q̄ non: q̄a in nomine Iesu
confert veruz baptiſma: ergo dicta forma nō est necessaria
pro collatione baptiſmatis. Antecedēs patet Actu. 2. ex re-
sponsione Petri. Penitētā agite et baptiçet vnuquisq; ve-
strū in noīe Iesu ch̄i in remissionem peccatorū et accipieris
domū spiritu sancti. Et Actu. 8. dicit̄ q̄ Samaritani bapti-
ci sunt a philippo in noīe Iesu. Si dicatur: q̄ sub illa
forma in p̄mitia ecclēsia conferebat baptiſma ex speciali
concessione dei: vt nomen Iesu ch̄isti boībus amabile rcd-
deret: sed iam cessante illa concessione cuž sua causa cesset:
non licet sub illa forma baptiçare: et si ministraret hoc mo-
do nibil fieret. Contra Hugo de scō Victore libro scō
de sacramētis. parti. 6. cap. 2. respōdēns cōmī. Si baptiſma
ministrat̄ plena fide sub expressione patris tñ: vel in noīe
dñi Iesu tñ: sicut in acībus apostoloꝝ legit: an sit verū ba-
ptiſma. Dicit in hac q̄dōne potius auctoritate q̄ sua ratione
respondendū: et fundans se in verbis Ambrosij libro de tri-
nitate: que allegantur a Magno distōnc. 3. 4. determinat q̄
baptiſma sic collatū est verum et perfectum baptiſma. Itē
Nicolaus papa ad consulta Bulgarorū inquirentium quid
agēdū sit de multis in sua patria baptiçatis a quodā ludeo:
de quo ignorabant an Paganus: an Christianus esset: respō-
dit. Di profecto si in noīe trinitatis vel tñ in noīe ch̄i: sicut
in acībus apostoloꝝ legitur: baptiçati sunt: vnum idemq;
est vt scīas Ambrosius exponit: q̄a nō illorū sed eius est: re-
baptiçari nō debent: quo non possit expressius determinari
baptiſma in ch̄i noīe collatū esse verū baptiſma. Secundo
scī. Sacramēta habent ex diuina institutione virtutē et effi-
caciā: sed ex forma quā dñs tradidit Matth. vltimo. non
pot̄ haberi q̄ expressio actu baptiçandi sit de forma: ergo.
Minor pater: q̄a dñs simul p̄cipit ibi actu docendī et bapti-
çandi dicens. Euntes docete oēs gentes baptiçantes eos in
noīe patris et filii et spiritu sancti: docētes eos seruare omnia
que mandauit vobis: sed nō regri: ad docendū q̄ sacerdos
dicat: ego te doceo tē. ergo etiā nō requirit ad baptiçandū:
luxa p̄ceptū dñi ibi datū: q̄ dicat: ego te baptiçō in nomi-
ne tē. Tertio scī. Si hec esset forma: ego te baptiçō tē. vel
esset forma baptiſmi vt vera est: vel vt nō vera est: neutruſ
borū potest dici: ergo tē. Sequela patet: q̄a inter p̄radictio-
ria non est dare mediū: iam verū et non verū sunt p̄radictio-
ria. Minor patet. nō vt vera: q̄a nō est sacramētu baptiſmi
ante cōpletā p̄nūctuationē forme cuž ablutione. Jam in p̄-
cipio dicit̄: Ego te baptiçō: et baptiçare est sacramētu ba-
ptiſmi cōferre. P̄ forma baptiſmi vt forma est natūralē
prior est sacerdo baptiſmi. Jā veritas hū⁹ orōnis est natūralē
posterior sacramētu baptiſmi: cuž veritas sit posterior: re-
significata per orationē verā. Nō etiā pot̄ dici scđm: p̄t̄d: q̄
sit forma vt non verā: q̄a sic esset forma vt falsa cuž dīgō in-

De sacramento

dicatua si est nō vera necessaria est falsa. absurdū aut̄ est et̄ in sacro veritatis esse aliqd falsitatis. **C**uarto sic. Greci vnum̄ alia forma; puta ista: baptiçet seruus chri: vere baptiçant: qd̄ paterna grecos venientes ad nos non rebaptiçantur: ergo hec nō est p̄ficia et̄ nec̄ia forma. **E**t̄ s̄firmat: qd̄ ego/satis intelligitur in xbo/baptiçō, qm̄ grāmaticos ergo eius exp̄ressio nō est de suba forme: qd̄ etiā exp̄esse tenet glo. In cap̄ si quis de bap̄, et̄ eius effectus: et̄ videt̄ pbare de p̄se. distin. 4^a, retulerunt, vbi dicit̄ qd̄ si baptiçando diceret preſbyter ex ignoratiā romane locutiōis nō errore aut̄ heresim induces/baptiçō te in noie patria et̄ filia t̄c. nō sunt rebaptiçandi. Ex quo, p̄bari videt̄: qd̄ licet variare hāc formaz non solum omittendo p̄nomē ego, sed etiā verba corrumpēdoz et̄ alterādo significatiōe. **Q**uinto et̄ pregnantius sic. Ba‐ptiçma p̄t̄ cōferrī sine expressione vocuz: ergo dicta forma nō est necessaria ad baptiçmū. **A**lis pater, t̄z p̄mo qd̄ sacra‐mentū matrimonij perficīt̄ cōsensu sine verbis vt in mutis et̄ surdis cōtrahētib⁹. de sp̄s alib⁹. **L**uz apud, t̄ cap̄. **L**ue. Ubi dicit̄ qd̄ solo cōsensu perficīt̄. **I**mmo verior opinio est qd̄ etiā in loqui potētibus sufficiant aliqua signa consentium sufficiēter exprimēta vt ibi tenet̄ **H**ofsi. **P**anor. t̄c. et̄ **P**alu‐de. t̄z. distin. 4. q. 2^a. ergo similr̄ posset baptiçma conferri sub alib⁹ signis exteriorib⁹ sine vocū exp̄ressione: et̄ sic pos‐ser conferri per mutum. **T**um scđo: qd̄ p̄fessio sacramētalis p̄t̄ fieri scripto t̄nū: imo etiā absolutio per sedeꝝ apo‐stolica sepe impariſt̄ alib⁹ scripto vt refert̄ **P**alu. 3^a dist. 4. q. 2^a. sed absolutio sacramētalis magis videt̄ alligata vocib⁹ vt proprie forme qd̄ baptiçmū: ergo t̄c.

Ad oppositum arguit: quia de baptiçmō et̄ eius effe. c. i. dicitur. **S**i quis ter puerum in aqua merserit in nomine patris et̄ filii et̄ spiritus sancti amen: t̄ non dixerit: Ego te baptiçō in nomine patris et̄ filii et̄ spiritus sancti nō est baptiçmā. Item Didymus libro de sp̄s sancto. Licet quis possit existere mētis alienē qui ita baptiçaret vt vnu de predictis noībus triū personarib⁹ pre‐termittat: sine p̄fectione baptiçari. Et̄ de cōſe. distin. 4. ca. **S**i renera. Pelagius papa ait. Si qui in locis tuis dilectioni vicinis solū in noie dñi baptiçatos se fuisse cōfident̄ sine cuiusqz dubitationis ambiguo eos ad catholicā fidē venien‐tes in sancte trinitatis noīe baptiçabis. Et̄ in synodo Anglo‐ru decretū est: vt ḡ vel vna de trinitate p̄sonaz in baptiçmō non nominaret̄: illud baptiçma esse verum non posset. Idez dicit̄ Zacharias papa pro certo verum esse: vt patet de cō‐scritione distinctione 4^a. caplo. In synodo.

Pro responsione sciendū est qd̄ in forma ba‐ptiçmī aliquid est necessariū ex parte ministerij qd̄ nō est necessariū simpli ex parte sa‐cramēti. Et̄ dicit̄ illud necessariū ex parte ministerij: sine quo minister ministeriō sacramētū nō p̄t eutare peccatum. Ex parte xbo sacramētū sine quo sac̄m̄ ip̄sum non perficīt̄. Ex parte ministerij in ecclia romana necessaria est hec forma: Ego te baptiçō in noie p̄pis t̄c. qd̄ illaz romana ecclia suis ministris in iunctiū iuxta cōmūnem doctoz. **N**iam in allegato caplo. i. de bap̄, et̄ eius effe. Et̄ intelligo illud de ministro cui ex officio incumbit baptiçare: qd̄ talis tenetur scire que officio suo incumbunt. Si tamē ppter iminēs periculuz de‐cessus baptiçandi: vt celerius baptiçet omittat pronomen ego/aut̄ aliquo impedimentoo a memorādo impeditus nō ap‐rehendat actu formā Romānā: t̄ vtratur forma grecoz. I. baptiçet seruus chri: in noie patris t̄c. nō credo talē peccare: sed dicit̄ hec forma de necessitate ministri: quia regulariter sine peccato eam mutare non potest. Sic in quibusdā eccl‐sys de necessitate ministri est tria immersio.

Ad videndum aut̄ que sint de necessitate forme in se p̄mitto qd̄ ecclesia nō posset

nouā formā baptiçmī: aut̄ alterius sac̄i instituere aut̄ insti‐tam quouis modo mutare. pater: qd̄ vt solus dei est animā a labe peccati emundare: iuxta illud Isai. 43. Ego sum qui deleo iniquitates tuas ppter me. Ita solus qui ministrat̄ sanctificat̄ aiā p̄t instituere. vnde nouerit se ecclia non esse dominā sacramentoꝝ sed ministrā: nec posse magis for‐mam aliquā sacramentalē destituere aut̄ nouā instituere qd̄ legez aliquā diuinā abolere vel ad tempus ab obligatiōne hominū suspedere: vel nouū aliquē articulū fidei institu‐re: qui aliter nō est de fide. **E**x quo pater error Innocen‐tu. c. i. de bap̄, et̄ eius effe. et̄ canonistarum sequentuz: si quis apud nos dicat: baptiçat̄ te chis in noie patris t̄c. nō eēt ba‐ptiçatus: secus in p̄tinā que nostrā formā nūnqz accepta‐set: qd̄ sibi eſſet p̄babilis error de forma ratione ecclie: puta credens sacerdos ratione probabili qd̄ forma grecorū esset forma ecclie romane: ille vtendo forma grecoz nō trade‐ret qm̄ Innocentiu verū baptiçma qd̄ est absurdus: imo fi‐denter et̄ rabiz̄ vlla dubitatione pronuntio quecūqz forma apud grecos sufficit pro collatione baptiçmī a latino obser‐uata cōfert verū baptiçmā: conferens grauiter peccet pre‐tergrediēs formā quā sibi seruare incumbit necessitate p̄ce‐piti, et̄ ab hoc nemo theologoz aut̄ doctoz discrepat. **D**ico iḡ qd̄ de necessitate forme sunt eadē apud oēs: et̄ sunt ea que chis instituit iūtens ap̄los suos ad predicandū. Matt. 10. et̄ ad baptiçandū **M**arci vlii. que post resurrectionē ex‐p̄fessit dicens: baptiçantes eos in noie p̄pis et̄ filiū et̄ spiritu‐sancti. hoc est qd̄ Aug. lib. de vnicō baptiçmō ait. Baptiçma verbis euāgelīcīs cōfcreā. Tūntiḡ de suba et̄ necessitate forme exp̄ressio actus baptiçandi et̄ inuocatio trinitatis sub noie p̄pis et̄ filiū et̄ sp̄us sive fiat in idicatiōne sive i optatiōne vrbis Tho. **S**cotus et̄ quidā alij dicunt baptiçari grecos sic. Baptiçet seruus christi talis vel talis: et̄ hoc ad cuitandum sc̄lisma: de quo. i. ad Lorin. 3^a. Ego sum Pauli: ego sum Lephe t̄c. et̄ possunt loco illoꝝ nominū capi alia idem signi‐ficantia: qd̄ in quolibet idiomati p̄t baptiçmā conferri. Ex hoc patet qd̄ illud p̄nomē ego, nō est de necessitate forme: quia sic baptiçma grecoz nō esset verū baptiçma. Item ve‐dicit̄ de cōſe. distin. 4^a. c. Retulerunt. **S**i quis per imperitiaz vtratur hac forma. Ego te baptiçō in noīe patria et̄ filia et̄ spi‐ritu sancta: puer nō esset rebaptiçadus. **S**ed difficultas est si fecerit animo inducendi heresim aut̄ errore, an bapti‐çatus sit. Et̄ videt̄ ex allegata respōsione Zacharie pape & cōtrario sensu qd̄ nō: qd̄ dicit̄: si nō errore aut̄ heresim indu‐cens hoc fecerit: s̄ pro sola ignoratiā latine lingue nō debet rebaptiçari. Et̄ p̄ illo est vulgātū dictū doctoz. **S**i qd̄ for‐me cōmuni baptiçmī addat hanc particulā: et̄ bñi Petri vel beate Marie Agnitis t̄c. et̄ credat et̄ velit hoc esse de es̄tentia forme nō est baptiçma: secus si ex deuocōe adderet. **P**ro‐contrario videtur Augustinus libro 3^a de vnicō baptiçmō. Ad baptiçma qd̄ verbis euāgelīcīs cōfcreā non pertinet cuīsqz dantis vel accipientis error sive de patre sive de fi‐lio sive de spirituſcō aliter sentiat̄ qd̄ celestis doctrīa iſinuat. de consecratione distin. 4^a. **S**atis ostendimus. **T**h. **H**ec‐tenentes non posse cōfici in acīmo: sed tñ in fermentato in‐ducant errore mutādo materiā sacramēti eucharistie: et̄ ni‐bilominus vere conficiunt. **R**espōdeo. Intentio inducēs errore aut̄ heresim per formā vel materiā sacramētale non vitiat sac̄m̄: nūl excludat intentionē faciendi qd̄ christus fe‐cit aut̄ instituit. Qd̄ vñc impedit substantiā sacramēti cū excludit intentionem. pater: qd̄ ad hoc vt fiat sacramētū re‐quirit̄ in ministro intentio faciendi quod christus fecit vel instituit implicite vel explicite. Implicite dicitur quis tñc velle facere quod christus fecit vel faciendū instituit: si ve‐lit facere qd̄ ecclia facit: aut̄ qd̄ vider particularēt homi‐nem facientem qui sc̄ilicet hoc facit qd̄ christus fecit vel fa‐

Baptismi

ciendum instituit. Et quod aliter corrupta intentio ministri non impedit subbam sacri pater: quia stat cui oibus substantialiter requisitis ad essentiaz sacramenti: et hoc satis probare videtur allegatum verbum beati Augustini. Ex hoc dico: quod baptizans sub tali forma, Baptizo te in nomine patria et filia et spiritu sancto. Sicut velit toto uti pro forma secundum significacionem sibi competentes gratia totius non est baptismus: sed si per illa verba velit baptizare quocumque modo per ea baptizari potest: baptismus tenet: quodque per voluntatem prescelat et etiam velit alios ducere in heresim vel errorum. Et id velit uti ut possila forma idiomatica hebreo intendens inducere heresim quod solus in illo baptizari possit in quo christus baptizauit: non voluntate sacramenti: quia hoc faciendo sacramentum administratur quod christus instituit in debita forma et materia. ¶ Et per idem patet de additionibus ad formaz. scilicet beate Marie virginis et beati Petri: et viens additionibus illis vere baptizatur: ga si toto aggregato ex vera forma et additionibus illis velit esse formam non baptizat: ex quo hoc totum non est forma baptismi: secundum si solus dicat tales additiones causa devotionis vel ob alium finem dummodo non velit huiusmodi additiones: et eae partes forme sunt de essentia forme. ¶ Et si dicat: si utatur toto pro forma et credit chm sic ysum ille vult facere quod christus fecit vel faciendum instituit: ergo illa intentio non viciat sacramentum iuxta dicta. Respondeo: id vult facere quod christus fecit in sensu categorico ut hoc totum sit predicationem facere quod christus instituit: non tam in sensu hypotheticum ut sit sensus vult facere aliquid: et hoc christus instituit: quia christus non instituit hoc totum pro forma.

Eld rationes ante oppositum. Ad primam respondeo: btus Thorin; 3^a parte. q. 66. art. 6. quod ad illud de acerbis apostolorum dicitur: quod in primitiva ecclesia faciebant ex speciali christi revelatione et concessione: et sic baptizabant ut nomine christi quod indei odiosum erat: fieret sic tam indei quam gentibus amabile: cum per invocationem eius daba spissus. Et dicit bth Ambro. In verbis allegatis per magnum solum dare causam quare in primitiva ecclesia talis dispensatio conuenienter fieri posse: quia scilicet ibi servabat integritas intellectualis forme per chm institute: quod non sensibilis: non videt ad mentem Ambrosii qui vult baptismus perfecti effectus: si una tamen persona exprimatur. Et ad auctorem Nicolai pape ad consulta Bulgari: respondeo: quod Nicolaus papa dictum suum confirmat ex duabus premissis: et ideo responso eius patet ex primis duabus solonibus per quod intenditur responso Nicolai pa. locum habet cuius ex speciali dei concessione hoc sit. Que responso non videt satissimum: re quia Bulgari consulebant apostolicum: an hi essent rebaptizandi qui baptizati erant a quodam Iudeo: de quo nescierant: an paganus esset: an christianus: quibus si constitueretur de speciali dei revelatione nequaquam applicum consultissimum: et eis respondens dicit: si in nomine trinitatis: vel tamen in nomine christi baptizati sunt: non sunt rebaptizandi. Concedo igitur cum Hugone de scd Victore passu preallegato quod baptismus in nomine christi collatum tenet etiam sine speciali dei concessione: quia ibi implicatur tota trinitas: id sensibiliter non exprimat: et hoc sufficit. ¶ Ad illud de synodo Anglorum dico: quod unica persona non nominata seu omissa nominata non est verius baptismus: si minister intendit expresso uti pro forma quo ad ea que explicite significantur: et quod hoc intendit vide pbari: quia subdit ibi Zarcharias in probationem. Qui vnu ex sancta trinitate confessus non fuerit nomen: non est perfectius christianus: qui enim confitetur patrem et filium: si confessus non fuerit spiritum sanctum: ergo vide loqui cuius propter heresim nomine talis persone omittatur: nam non pertinet nec explicite nec implicite ad formam baptismi: et consimili modo intelligendum puto illud Pelagius pa. Si tamen in nomine domini se baptizatos existent sine cuiuscumque

dubitacionis ambiguo eos ad catholicam fidem venientes in sancte trinitatis nomine baptizabitur: de consecra. dis. 4^a. Si revera: et hoc si intelligendum sit de nomine christi: vel posset intelligi solum de forma talis vocali in nomine domini: et sic certum est quod sunt rebaptizandi: et hoc videtur sensisse glo. in capitulo. Multi sunt: quod est eiusdem Pelagius ad eundem Haudentium cuius dicitur: quod non prohibet baptizari in nomine christi: sed reprehendit qui dicunt tamen una mersione et unica forma sub nomine scilicet christi baptizare. ¶ Ad secundum principale: dico quod dominus in illis verbis non intendit principalem eis tradere formam sacramenti: quia prius eis tradiderat cum mitteret eos ad baptizandum etiam ante passionem. Nam Iohannes 4^a dicit quod discipuli eius baptizabant viuentes Iohanne baptista: intendit ergo eis ibi actu baptizandi precipere formam eis prius traditam. Et ex illis probabiliter trahi potest illa forma: quis non expresse ibi ponatur. ¶ Ad tertium respondeo: si ut dicat causas sive rationes propter quod predicatus subiectio concuerit: sic est forma: nec ut vera: nec ut non vera. Et cuius dicitur inter contradictionia non est medium: iam verum et non verum contradictione: dico quod id vult non tradicatur: tamen non hec duo: scilicet ut verum et ut non verum: sicut de hoice verum non est dicere quod est rationalis ut est albus: nec quod est rationalis ut est non albus: sed non est rationalis ut est albus. Si vero ut caput solu permisimus sic: ipsa est forma ut est vera: quia esse verum permittit secundum hoc quod est ipsam esse formam. ¶ Et cuius contra hoc dicitur sacramentum baptizandi non est ante completam punctuationem forme sacramentalis cum ablutione: ita in principio dicitur: Ego te baptizo. Respondeo quod baptismus haec in successione sicut et sua forma vocalis et motus ablutionis: iam de successione versificatur esse quod primus sicut fieri cum eo: sicut fieri sit suu esse. ¶ Ad quartum de forma greco: patuit ex iam dictis. Et cum ibi probatur quod ego non est de subiecta forma sacramentalis: verum contulit. Sed cum finaliter inseritur ex dicto capitulo. Reulerunt: quod licet variare formam etiam alterando significacionem: dico quod hoc non sequitur: quia non sicut ibi tanta corruptio forme quod potuit haberi per ea idem conceptus qui aliter non habere per formam corruptam: et sic mansit eadem significatio. ¶ Si dicas. Oratio est facta non significativa propter incongruitatem. Si enim oratio incongrua aliqd significaret ipsa posset esse vera vel falsa: cuius oppositum pretendit Aristoteles per liberum dicens: platonis est vel non est: neque verum dicit neque falsum. ¶ Respondeo: id oratio incongrua gratia totius nihil significat de rigore qui est ex auctoritate imponentium nostrarum et orationes ad significandum nihil omnino de bonitate intelligentium bene conceptu orationibus incongruis aliqd significat: et sic intelligitur quod in ea manifestetur eadem significatio: immo de bonitate intelligentium est: quod dictiones ibi retineant gratia partium significacionem repugnantem totis: ut per de patria filia et cetera. Si tamen ut dixi intenderet in illa forma baptizare formam significacionem competentem toti de vigore non esset baptismus: sicut si vellet per eam facere quod facit ecclesia: vel quod christus instituit: quia vis sanctificativa sacramentaliter non est data verbis nisi ut significatiuus talium que in forma sacramentali exprimuntur. ¶ Sed contra ista vehementer videatur causa: propter effectus, ybi dicitur. Si quis ter puerum et cetera: si non dixerit Ego te baptizo et cetera: ergo per formam greco: nihil sit. Etiam videtur sequi quod ego sicut de subiecta forme: quia dicitur si non dixerit ego te baptizo in nomine et cetera. Dico quod hoc intelligendum est si non dixerit ego te baptizo et cetera: quod ad ea que substantia sicut sacramento baptizandi: puta quod ad expressionem actus baptizandi: et quo ad invocationem trinitatis: aliter greci non baptizarentur: et redeuntes ad nos essent baptizandi: ita namque non baptizari. Nec valet si dicatur: per hoc statutum pape oem illa forma baptizandi esse illegitima: quod ad ecclie subiectos de iure et de facto cuius non sicut greci. Tunc primo quod nihil videtur ibi de novo statuisse: sed potius quod iuris decidisse. Tunc secundo: quia non est in potestate ec-

De sacramento

ecclie formā sacramentalē illegitimare: quia ad modū nec alii
qua via efficere posset q̄ sacerdos cōsecrās per hęc verba:
Hoc est enī corpus meum debita intētione supra mām cōve-
nientē prolatā nō consecrāret: q̄q̄ suspensus excommunicā-
tus et degradatus existeret. **C** Ad quintū nego antecedens.
Ad primā eius probationē dico q̄ nō est simile de sacramē-
to matrimonij et baptismatis: q̄a sacramentū matrimonij p̄
christū superadditū est quo ad rationē sacramēti ipsi matrimo-
niali cōtractū: qui quidē matrimonialis cōtractus sicut
et alijs nō h̄z determinati signū: sed pōt̄ verbo scripto nutu-
vel alijs signis equipollentibus fieri: imo si ch̄is solū sacra-
mentū matrimonij iſtituit in verbis oportet dicere vt dicit
Scotis et bene: q̄ sepe est p̄tractus matrimonialis et matri-
moniū sine sacramēto: et hoc loquēdo de sacramēto noue le-
gis: q̄ scilicet signum gratie et eius causa vel saltem efficac-
signū. Sed sacramētu baptismi sicut cōstitutū est in specia-
li materia: puta aqua: loco cuius si sumat alia materia nihil
sit: ita etiā iſtituitū est in forma vocali. Unde Aug. homel. 8.
Detracto verbo nihil aliud est aqua q̄ aqua in quo Xbo di-
cit. Aliud est sonus trāiens: aliud v̄tus manens: accedit ver-
bum ad elementū et fit sac̄m. Unde ista virtus aque tanta:
vt corpus tangat: et cōd̄ abluat: nisi faciente verbo. i. q̄one. i.
Detrahe. Et hoc habet fides matris ecclie: si per ignoratiā
omis̄sum fuerit aliquid ex subalibis forme: puta expressio
acus baptiçandi vel personarū: puer rebaptiçatur. **C** Ad
scđam probationē que est de sac̄o cōfessionis quantum est
ex parte cōfidentis sufficit attritio cū sensibili signo: sed ab-
solutio sacramētalis cōsistit in v̄bis quāadmodū et oia alia
sacramēta dēpto matrimonio. Cū dicit: Sedes ap̄lica plu-
ribus ipartī absolutionē scrip̄o: dico q̄ talis non est sacra-
mentalīs absolutio: quāadmodū nec dum verbo: absoluit a
solis casib⁹ vel solo vñico casu reseruato: sed talis absolu-
tio est remissio obligationis qua tenebat talia vel tale pec-
catū summō pontifici vel superiori: cui reseruāt confiteri: et
potest tunc sacramētalis absoluī a quolibet sacerdote qui
aliter h̄z autē ipsiū absoluēdi si nullū h̄et casu reseruatu.

Tertio videndum est a quo huīs
sacrī rite mi-
nistraf̄ elīcite suscipit. Et p̄mo: an sicut bapti-
ma sciēter suscipere a malo ministro. Et videt
q̄ non. **C** Primo: q̄a dicit Ambro. lib. de initia-
dis rudibus. Non sanat baptiſmus perfidū non mūdat sed
polluit: qui in diluvio aquarū multaz ad dominū nō appro-
xiabunt. et infra. Qui faciunt et quibus faciūt nō soluz non
prodest: fed ad iudicium est. Et cōfirmat: q̄a Ecclesia. 34. dī-
cīt. ab imundo quid mundabitur: ac si dicat nihil. ergo non
licet sciēter. **C** Secdo sic. precepto legis nature tenemur
nō cōsentire peccato alterius: iuxta illud ad Rom. p. vbi de
gentib⁹ que legi subiecte nō erant Apls dicit. Qui cū iusti-
tiam dei cognouissent nō intellexerūt: qm̄ qui talia agunt di-
gni sunt morre: nō solū qui faciunt: sed qui cōsentient facien-
tibus: ergo est de lege nature: cū postiue legis precepto non
tenebant astrieti: ergo nō licet sacramēta scienter. **C** Tōle-
quentia p̄bat: q̄a hoc est consentire eorū peccato. Est enim
quadruplex consensus: vt notat glo. cap. i. de offi. dele. scilicet
negligētē cooperationis cōsili et auctoritatis seu defensio-
nis. Et in isto fundat q̄b dicit dñs Pet̄r⁹ de palu. dīs. i. 6. 4.
Si res est talis qua cōmuniter ementes male vñtūnt: puta
taxilli vel huīs peccat vendēs vel mortaliter vel venialr: et
huīs que ppter vanitatē deferri solent lz cōferant aliquādo
ad sanitatez. Quibus autē indifferenter bene et male vt p̄st/
vt gladij. vendi possunt: sic tamen q̄ non vendant ei quem
verisimile est esse abusurūz: alloquin (subdit pro causa) cō-
sentit illi in criminē et cooperat et participat in criminē crī-
minoso. **C** Tertio sic: si liceret scienter sumere a malo mi-

nistro: qui tamē indubie ministrando peccat: pari rōne lice-
ret sumere ab eo cui interdictū est ministerius: et ppter hoc
excommunicatus: q̄a nō abstinet. Sequela p̄bat: q̄a si aliqd
obesset foret h̄ia iuris inodans nos excommunicatio: que
cum iniusta esse nequeat non ligat eum qui mortaliter non
peccat: secus de sententiā lata ab hoīe: ergo si ante iuris sente-
tiā cōmunicare sibi in facto: p̄p̄ q̄b est excommunicatus nō
erat mortale: sequit̄ q̄ cōmunicādo iuris h̄ia non īcurrit.
Lap. autē. Si cōcubine: loquit̄ vbi cōmunicās peccat mor-
taliter in actu quo cōmunicat: puta fornicatione. **C** Quartο
ad idem efficacius sic. Iure nature prohibemur alteri face-
re q̄b nolle mens nobis fieri: et iubemur alteri facere q̄b velle
mūs nobis fieri: vt in p̄ncipio decreti dicitur: Matth. 7.
Omnia ergo que vultis vt faciat vobis. **C** Nec enī lex est
et pphete: q̄b intelligentiā est de velle et nolle debitis non de
bis que de facto habet hoīes vt vult. Magī. 37. dīs. 4. et gl.
decreti in passū allegato. Sed quisq̄ debet et tenetur velle
adūtorio carere perducendi in opū desideratū male vo-
luntatis cum ex hoc reddat̄ dēterior: iuxta illud Augustini.
Mala voluntate vel sola miser quisq̄ efficitur: sed miserior
ipsa potestate qua desiderat̄ male voluntatis īpletur. 13.
de trinitate. ergo tenētur talem non adūtuare vel illi in fa-
cto illīcito non cooperari. **C** Si forte dicatur sicut in simili
dicit Alfonso. 4. parte summe de indigne petente cuchari-
stā: q̄ sacerdos malus: et tenetur non velle vt sibi impen-
tent in pertracatione sacramēto: quis cooperet: non tñ
tenet velle q̄ nullus sibi in sacramēto administrationē
cooperet: q̄a sicut primū ipsi estet peccatū: ita secundū p̄ primo:
ex quo subditus tenet a suo curato etiā malo sacramēta su-
scipere aut requirere: et sic non tenet ibi nolle. **C** Contra te-
net velle q̄ in futuro non peccat: sed ad ipsum non peccan-
rum esse sequit̄ ab ipso in peccato perseuerat̄ nō esse pe-
tendū aliqd sacramētū. ergo tenetur velle q̄ subditus ab
eo non petat: et sic habet̄ intentū. **C** Quinto sic: non licet p̄
uocare ad iuradī quē scimus per iuraturū: q̄a vt dicit Aug.
talis homicidaz vincit: q̄a homicida tñi corpus occidit iste
Xo animā: imo duas animas occidit. zz. q. 5. Ille qui prouo-
cat. et cap. qui exigit. ergo similr non licet p̄uocare eū ad mi-
nistrandū sacramētū: quē scimus ministrādo mortalē pe-
caturū. **C** Sexto sic: non licet ministrare sac̄m q̄bciq̄z el
quem scimus in peccato perseuerare: nec in apto nec in p̄ua-
to: iuxta illud Matth. 7. Nolite sanctū dare canibus: et hoc
nisi ex denegatione scandalū īmineat: puta si peccatū fuerit
adeo occulit: q̄ iudiciario ordine p̄bari nō poterit per de-
negationē: q̄a tunc fortiori vinculo astringi dare: ergo similr
non licet sac̄m suscipere scienter a malo ministro vel regre-
re saltem vbi iudiciario ordine probare poterimus ipm et
permanere in p̄to. **C** Sequētia tñ: q̄a equie videnf sancta
cōtemnit: siue canibus tradant siue ab eisdem requirant.

Ad oppositum videt̄ illud Nicolai pape ad cō-
sulta Bulgarop. Qualisq̄z sa-
cerdos sit que sancta sunt inquinari non possunt. Idcirco ab
eo quousq̄z iudicio episcopoz reprobet cōmuniō p̄cipien-
da est: quoniam mali bona administrādo se tñmodo ledunt:
et cerea fax accensa sibi quidē detrimētū prestat: alijs Xo
lumen in tenebris administrat: et vnde alijs cōmoduz exhi-
beriende sibi detrimētū prebet: sumite ergo ab omni sacer-
dote itrepide ch̄i mysteria: q̄a oia in fide ch̄i purgant̄. 15.
q. vlt. et ca. fi. **C** P. iuxta decretū cōcilij Cōstantin. nō tene-
mur vitare in sacramētoz administrationē vel susceptiōe
quēciq̄z excoicatū interdictrū vel suspensum ḡi. alr a iure
vel ab hoīe: nisi sententiā huīs fuerit a iudice p̄mulgata: vel
denuntiati specialr et expresse: nisi adeo notorie p̄stiterit eū
sententiā excommunicatio incidiſſe. **C** per q̄b tamē p̄ciliū
vt etiā plane exprimit̄ nō intendit̄ huīs excoicatōs/interdi-

Baptismi

8

eros/vel suspensos/et probibitos in aliquo relevare aut eis quolibet suffragari. Tunc sic tales ministrando peccantia's essent relevati: et possum licite ab eis sacra suscipere. ergo.

CItem dicit Augustinus contra Petilianum. Nos dicimus tale cuique sacrificium fieri qualis accedit ut offeratur: qualis accedit ut sumatur: eos de sacrificiis talium manducare qui ad illorum tales accedunt: quales illi sunt. Itaque si offerat deo malus: et sumatur inde bonus tale cuique est: qualis quisque fuerit. Quia et illud scriptum est. Omnia munda mundis. Et loquitur de sacramento altaris: ut patet ex sequentibus prout ibi allegatur. i.q.i. Dominus declarat. ergo t.c.

Pro decisione distinguuntur de malo ministro. vel eni est precius ab ecclesia tota. liter vel ad tempus: aut non precius sed permisus. De preciosis est una opio dicentiis: qd a talibus non est sumendum quodcumque sacramentum: etiam nec baptismum: de quo tam magis videtur. Fundatur autem in hoc: qd a recipiendo mortaliter quis peccat contraveniente phibitioni ecclesie. Et qd non tenet a tali recipere cum non potest alius minister declarari sic. qd vel baptizans est adultus: et tunc ipsi sufficit baptismus flaminis: qd non potest hinc baptismum flaminis. In proposito autem non habet ministerum ex quo prohibitus est ipsi comunicare precioso: et maxime in sacra libris: et ita recipiens ab eo baptismum communicaret ipsi in actibus phibitionis. Si autem baptizatus sit parvulus: et haec parvulum non possit hinc alium ministerum idoneum nec possit per se baptizare: non offerre poterit: quis sine posse qd ipsius baptizet. Ratio: qd non licet ei preciso comunicare qd facheret offerendo. **C**ontra hunc autem sententiam Augustini lib. de vniaco bap. de eo qui corde scrutatis unitatem ecclesie in extremis positus suscipit baptismum de manu heretici. Non solus inquit qd fecit non ipso probamus: sed etiam secundissime verissimum est laudamus: qd presente deum credidit toto corde suo t.c. et 4. q. r. Si que forte. Et Iohannes chrysostomus lib. canonum penitentiarium. Si quis infirmitate detentus morti appropinquaverit: et sacerdos vel clericus defuerit: tunc ab alio in nole pries t. silius et spissi baptizari poterit. pries autem et coetus a nullo suscipienda est nisi a catholicis. **C**Item determinat Gratianus 24. q. i. c. Subdiaconus. in sibi. cu ait. baptismum sive ab hereticis. sive a laicis ministratum sicut dummodo in unitate catholice fidei suscipiat: non carebit effectu. Alia vero sacramenta ut sacri corporis et sanguinis domini t.c. si ab heretico vel catholicis non sacerdote ministrantur: vel nullum vel letale habebunt effectum. Unde et ab hominibus fidelibus nullatenus sunt recipienda. Meminisse igit debuissent sic opinantes illius androculi cuius meminimus Philemon 2. rhetorice. Legimus ipsius lege opus est qd ipsas corrigit: ut pisces falso mari nutriti adhuc agent sale: qui etiam vestrum seruare teneamur hanc phibitionem ecclesie non tam in casu necessitatibus: que scilicet fortiori precepto ligatur ut in proposito de baptizante pro se vel in alio sumendum. **D**ico igitur de preciso qd ab eo licet sacramentum baptis-

mi in necessitate tamen pro se qd pro alio suscipere dummodo alius minister habet non potest: quis non extra necessitatem. Alia vero sacramenta non sunt necessitatibus: nullo causa ab eis licet suscipere fini communiori optione: qd restringendum est ad preciosum nositatum et expresse non generali sua iuris vel hois: nisi adeo notorio constiterit huius suorum incidentia: qd nulla tergiversatio celari nullo ve iuris suffragio possit excusari iuxta decreta concilii Constantini. **C**ed difficultas videatur: an in articulo mortis teneat a preciso suscipe si alius minister habet non potest: de quo doctor Subtilis 4. in iuris distione 7. ar. 2. videtur censisse qd non tenet suscipe adultus p. se nec teneat non recipere: et sic via media incedit inter otras opiniones. Unde declarato qd potest recipere ex Augustino lib. 6. de baptismo. additur nota in dubitationis. Potest etiam forte non recipere: qd baptismus flaminis sufficit ipsi pro reverentia

ecclesie mandantis ut tale vitetur. Addit. Pensatis in oibis melius videtur qd a tali recipiat qd de hac vita sine baptismo discedat. Sed indubitate videatur si in articulo mortis potest a tali baptismum recipere ut certum est ipsius possit qd ad hoc tenetur: qd a divini mandati obseruantia nullus excusat nisi per impotentiam: sed talis adultus nullus patitur impotentiam sumendi baptismum fluminis iuxta divinum mandatum. unde Augustinus cum precisione loquens ait lib. 4. de baptismo. Tunc impletur inuisibiliter: cum mysterio baptismi non contineatur religionis: sed articulus necessitatis excluditur: et allegatur de consecratione distione 4. baptismi vicem.

Quantum ad secundum videtur de malo ministro non precioso: sed licet a taliter facia suscipere et requirere: dicit bernardus Thome lib. 4. distione 2. q. 3. in solu. ad penit. arg. qd diu minister ecclesie qui est in mortaliter ab ecclesia sustinet ab eo facia recipere ei subditus deberet: qd ad hoc est ei obligatus: sed tamen preter necessitatis articulū non esset tunc qd eum induceret ad aliquid sui ordinis exequendū durante conscientia qd ille est in mortaliter peccato: quia tamē deponere potest: qd homo in instantia divina gratia emendat: quia solonez dat ad argumentum de eo quod aliquid divinorum suscipit vel requirit a peccatore. Et eodem lib. dis. i. tractans an licet faciem baptismi a malo ministerio suscipere: oicit qd recipiens a preciso peccat: nisi in necessitate qua posset a pagano sive a iudeo petere. Si autem non sit precius non peccat ab eo recipiens sacramentum nisi per accidentem: si scilicet etiam in peccato communicet: ut ibidem in solone ad primū illius argumenti. dicit. Quauis sacerdos malus peccat baptisando: non tam oportet recipiente vel exigentem ab eo sacramentum: etiam excepto casu necessitatis peccare. Luius duas rationes. Prima: qd non potest ipsi esse certum qd sacerdos sit in mortaliter: cu in uno instanti spissus operet iustificari: nem impunitus. Secunda: qd ille petit quod iustum est: qd a suo sacerdote debet facia recipere: nec cogit vel inducit eum ad peccandum: qd ille potest reddere quod debet non peccando. Itaque cordando dictos passus suos sci Thome. videtur qd preter necessitatem precepti divini potest qd sacerdos malo ministerio facia regredire: sed non est tunc preter causam necessitatem requirere si credit ipsius in peccato permanens includendo ibi necessitatem precepti ecclesie de sumendo sacramentum a proprio sacerdote. **C**ed per hoc non videtur difficultas evanescere. Prior quia licet subditus exacturus sacramentum non possit scire sacerdotem suum permanens esse in peccato: potest tamen scire qd si minister facia peccabit mortaliter: puta si scit illius homicidaz vel aliter irregulariter. **C**Item ipsum Thome. z. 2. q. 10. arti. 6. tenet qd nulla causa licet recipere ordines ab eo quem aliquis scit vel nouit esse simoniace promovit: non nec propter excommunicationem: unde recitata opione dicentur qd si non potest probare eum esse simoniace in ordine: debebit obedire: qd non exequi sine dispensatione: dicit hoc absque ratione dicuntur: qd nullus debet eum obedire recipiendo quacumque ex causa: qd sacerdos Thome potest quis prescire si minister facia peccabit: item quis solum sit malus sine impedimentoo suspicionis irregularitatis aut huiusmodi: tunc de ipso sine reuelatione evidenter prenoscit non possit qd ministrando peccabat. Potest nihilominus hoc prenoscit moraliter quadam certitudine prout humana fragilitas futura prenoscit permititur. Et hoc sufficit ut teneamur proximum ad talia non inducere. Alioquin a nullo actu phiberemur propter scandalum fratris: quia non prescimus evidenter: an ex actu nostro ruet in peccatum: et sic comedens idololatrica coram fratribus non censetur percutere conscientiam eorum infirmorum: et sic peccare in proximo ut vult. Apostolus primo ad Corintios 8. **C**Item

De sacramento

non tenemur a nobis refecare oēm occasionē verisimiliter nos p̄rahentē in mortale. C. S. nō obstat p̄ceptū ecclie de sumendo sacra a p̄prio sacerdote: q̄a si alii esset iure nature obligatus a tali no regrere vel suscipere nō poterit p̄ceptū ecclie ei necessitatē hoc faciēdī iducere cū q̄dūqz p̄ceptū inferioris nō possit prenālre aduersus superioris legē aut p̄ceptū: mō q̄d maius est ppter p̄ceptū positiū dei non videt ab illo eximi. Ratio. occurrib⁹ duob⁹ mādatis dei que inducit ad h̄ia illi tenemur obsequi seu obedire q̄d fortius ligat. Preceptū aut iuris nature fortius ligat preceptis positiuis. Hinc est q̄d iudicis si in nemore nō potuissit sup̄ uiuere sine potu et si: nec potuiss̄ cibū aliū h̄e a carne porcina nec potu a sanguine līcite potuisset cōtra dei preceptū positiū illis vel sc̄i ppter ius nature fortius ligans quo q̄sqz se alere tenet et a morte preservare quātū p̄t. Nō d̄z igitur ius nature restringi extra casuz necessitatis adducte per ius positiū: sed potius ediuerso ius positiū r̄a dei q̄d ecclesie limitandū est extra casuz necessitatis per ius nāle adducte. Quō restringendū stellexerūt Machabeoꝝ. 1° postq̄ perspererant fratres suos ex simplicitate obseruandi preceptū illud mortuos. Et idem est de precepto ieiunādi vt declarat̄ de regulis iuris. c. Quod non est licitum.

Et quia difficultas principalis oriri videt ex iure nature quo tenemur peccatis alienis nō cōsentire: ostendēdū est pro solone que cooperatio ad actū p̄ctū censeri debet cōsensus in peccatis. C. Pro quo sit hec p̄clo. Cooperatio ad actū quo aliis peccatūs rōne cooperationis nō est: nō est p̄ctū: si aliter sine nrā cooperatione p̄ficiat verisimilr grauius vel saltez eque grauit̄ peccatūs. p̄z: q̄a tūc solū p̄sentimus in pctū alte- riis cū sumus causa q̄ ipse peccet. Hoc aut dupl̄r cōtingit. Uno mō positiū et direc̄e: cū. s. q̄s inducit aliū vt peccet cōfiliō/pece/aut aliter. Et iā prestādo occasionez ex qua sci- mus eu rūturū: que oia h̄st rōne sc̄adali actui. Alio modo Indirecte seu priuatiū sicut nauta per sui obseqiā dicif cā submersiōnis nauis: q̄d tūc solū eff̄q̄ p̄t et debet p̄blier. Dico notāter p̄t et debet: q̄a si sp̄edire nō possit cui custo- diā nauis nō suscep̄t̄ per sui absentiā/ non dicere cā submersiōnis nauis: vt notabilis dicit b̄tūs Tho. p̄z 2°. q. 6. arti. 3° in corpe q̄onis. iaz si sine nrā cooperatione eque grauit̄ vel grauius peccatūs eēt: nō sumus positiū vel p̄uatiua causa q̄ ipse peccet: ex quo nō cooperamur ipsi in dispēdiū sue salutis sed vtiliter si nrā cooperatione retrahamus ipm a grauior p̄ctō et q̄ solū minus delinquit: sicut si nauta p̄u- dens nauē nēcio submergenda/līcite cooperat vt submer- gaſ in eo loco vbi aliq̄e merces seruari poterunt: et in alio loco nulle merces possent seruari. Tūc enī nō dicere cā submersiōnis dñi merciū. Sic līcite furioso gladiū reddi- mus quo se vel alii intermit̄: si alii ex retentione timeant̄ maius periculū: vt dicit Tho. 3° dñi. 4°. Et hec est rō quare licet vsluras ei soluere qui indubie eas recipiēt̄ peccat.

Dico igitur ad p̄ncipale questū. p̄mo q̄ non legē/ mur vltare malos sacerdotēs in rece- ptione vel requisitione sacroꝝ: etiā quos verisimilr p̄scim⁹ in actū ministrādi grauit̄ peccatūs si alioquin sint para ei ministrare: vt emolumēta ad sp̄los pueniat. Ratio est: q̄a licet vnicuiqz ad bonū et vtilitatē sui vti malo alteri⁹: vt de requirentib⁹ pecuniā sub vslura ab eo qui paratus sit mu- tuare: nec ibi induc̄t̄ vt peccet sed dāt̄ occasio vt ex malo eius bonū pueniat: nisi enī sic iexcusabiles essent qui huma- no pudore negligit̄ ab amicis mutuū capere accēdēdo mē- sam fenebrem vt sub vslura capiat. C. Sc̄do dico q̄ nō lēz ab eo requirere quē verisimilr p̄ficio ex ministrātione in- cursurū peccatū: vbi aliter in charitate seu grā permaneret:

nisi forte necessitas sp̄ualis salutis hoc in casu excusare po- terit. pater: q̄a hoc esset xtra legē charitatis fratrez perdere pro quo ch̄is mortuus est: cū offendiculo nō vt p̄nouimus rūturus sit in peccatum. Addo nisi forte necessitas sp̄ualis salutis r̄c. q̄a si casus emergat quo p̄cepto dei teneat̄ sacrm suscipere: volūt quidā q̄ nō teneat̄ ppter periculū sp̄uale proximi omittēre. Ex quo sequit̄ si nō tenetur q̄ nec possit ppter hoc omittēre: q̄a a dei p̄cepto implēdo nemo exceptus tur qui p̄t. in p̄posito et de facto et de iure posset ipm implere cum nō obliteret ei aliud preceptū fortius ligans. Exemplū. medicus indigentia passus dum nimis anbelaret paternaz hereditatē ergo patri per medicinā toxicū porrigenis inter- fecit: statim post p̄stitutus in mortis articulo: nō h̄z sacerdo- tem preter fratrez qui tenerrime p̄tem diligebat. Lui fratri timet casuz exponere: q̄a verisimilr sc̄it fratre se velle iter- ficeret: et si aliter possit mortē evadere saltē mortale peccatū ire vel ody incursum: quē alias sperat et ex veris cōiecturis estimat in dei amore permātūr. Si hic possit ei licite par- ricidiū cōfiteri indubie ad hoc ipsuz facienduz tenet̄. Et q̄ ad hoc teneat̄ solēt̄ vducere duobus medys: vt refert dñs Altiso. Prīmū q̄a ppter scandalū nō debet omitti q̄d est de necessitate salutis aut de veritate vite: sic est hic de cōfessio- ne. Sc̄dū q̄a in cōfessione cōueniūt̄ sacerdos et cōfiteris ad destruendū peccatū: et in huij cōuentu solet deus infundere grāz vtrīqz: ergo si sacerdos fuerit bonus nullū ip̄fī iminet periculū ex cōfessione. Sed hec media nō cōuincunt. Non p̄mū. q̄a etiā nihil eoz que sūt de veritate vite debeat omis- ti pro eo tēpore quo manet de veritate vite: puta si maneat sub obligatione scandalō iminēte: hoc tñ veritatē non h̄z de illo q̄d solū esset de veritate vite si scandalū nō imineret. p̄z ex his que deduxi de Eleaçaro. z. Macha. 6°. Et ergo cōue- nienter dicit Altisodoreñ. q̄ etiā p̄fessio sit de veritate vite: tamē quia vitatio sc̄adali magis est de veritate vite: ex quo semper fuit de veritate vite cuiz sit iuris naturalis: cōfessio homini facienda solū est iuris positiui: et ergo cedere h̄z for- tiori vinculo. Nec quincit etiā sc̄dū: q̄a et si sc̄iat dñm para- tum infundere aut cōseruare gratiā in acu cōfessionis: p̄t nūbilo mūtus cōfiteris verisimilr p̄ficiere cōuicendo de fu- turis ex preteritis: q̄ ex dicto suo sacerdos ex humana fra- gilitate seu infirmitate subtrahet se a grā: et ita cōtra charita- tem ager: cōfessori talia cōfitendo. Jam vt dicit Bernar. lo- quens de voto q̄d fortius obligat q̄ p̄ceptū: cōfiteri: q̄d p̄o charitate institūtū est: p̄tra charitatē militare nō debet: nec est cōtra charitatē seruanduz. Et dicit dñs Altisod. pro regula: q̄ nō tenet̄ cōfiteri illas circūstantias ex quibus sc̄it vel credit sacerdotē scandaliſandū: sed debet petere licentia ab eo ali cōfiteri: quā si dare reculeret cōfiteat̄ summo sa- cerdotiſcīz deo: et sufficit ei. In tali enī casu dicit̄ nō habere copiā sacerdotis. Idz sentit̄ b̄tūs Thomas distin. 17° 4° sententiāz: vbi moto argumēto: si quis sc̄iat sacerdotē suū sollicitatoz esse ad malum aut fragilē qui ad peccatū q̄d ei confiteat̄ est prouisio: vel probabiliter estimet̄ reuelator con- fessionis: vel si peccatū sit cōtra ipsum cōmissum: videt̄ q̄a non teneat̄ cōfiteri: q̄a militare cōtra charitatē: cōtra illud Bernardi. Qd̄ pro charitate r̄c. R̄sider Thomas q̄ in cas- bus illis in quibus p̄bab̄t̄ timer penitens periculū sibi v̄ sacerdoti ex p̄fessione dñz recurrere ad suū superiorē: vel ab eodē petere licentia alteri cōfiteri: quā si nō possit h̄e r̄c. idem est iudicium de eo et qui nō habet̄ copiā sacerdotis: vnde magis debet eligere laico cōfiteri. Nec in hoc transgreditur alijs p̄ceptū ecclie: q̄a p̄cepta iuris positiui non se extē- dunt vltra intentionē p̄ficiēt̄: que est sūtis p̄cepti. hec aut̄ est charitas km Ap̄lī p̄ ad Timoth. p̄. Dec ille. Et sic concludo non esse addendam sc̄de cōclusioni illā exceptio- nem/nisi necessitas spiritualis r̄c.

Baptismi

Tertio dico de malo ministro qui sacra ministra re obligat: q ab eo licet sacra suscipe et requirere sive paratus sit ad ministrandum sive non. p. 3. si est paratus in pcto ministrare tunc licet malo eius ut ad bonum sicut ab eo q paratus est iurare per idola licet iuramentum recipere ad bonum/pura ad fidem pacti. Pro quo faciunt auctes scripture quas commemorat Augustinus ad publicolam: et allegat. zz. q. j. mouet te. Etiaz si paratus est ministrare in pcto verissimum est q ex subtractione subditu deterius ager/puta puocabit ad ira vel odiu si sentiat emolumenta ad ipsos non punire/aut saltē non minus male ager. Si vero non sit paratus exhibere actū debitū in ministrando sacra, hoc potest continere dupl. Primo ex malitia scilicet q non vult succurrere spirituali necessitatibus inimici sive eius quod odit: et sic deterius ager non ministrando est volens in peccato permanere qd morte spiritualē cesserit infligere: qui hanc cu potest non excludit: vt in sili dicit Ambro. de morte corporali. et allegat. 8.6. dist. pasce. Aut non est paratus ad sacram ex reverentia: et qd tunc exigendo dat ipsi occasio penitendi et sic digne ministrandi sacra prout ex officio debito tenet: ideo est non est necesse tunc ab eo non suscipere aut est non requirere. Sed ponat non velle alteri de certo peccato/puta fornicationis aut terre certe damnatiois inimici et nihilo/omnis prescire non velle gratius peccare ministrando sacra nisi forte humano pudore et erubescencia per exigendum fuerit ad hoc inducens: an hec sciens possit ab ipso sacram regnare cu sciat verisimiliter ipsum ex hoc grauius peccaturum. Et vt pignator sit difficultas ponat du requirent itercedere apud exigente vt ab alio de sua licetia sumat ad que ministrandum ipse se sentit inidoneus seu indispositus. Dico qd non opus est abstinere: sed utiliter ab eo regredre duis speret qd saltē futuro tpe ab his indisponere cauebit ne tam grauiter delinquat in ministerio seu ministracione sacrorum. Huius simile dat beatus Thomas 4° sacerdotum dist. 19. de correptione fraternali: cu ex ea frater concitatus est in odiu nostri/dicere qd propter odiu concitatum non opus est abstinere quando speramus qd odiu paulatim teperiet et tandem correctio sequatur. Nec istud est consentire vt peccet: sed potius reuocare hominem a peccato: secus si post erubescientiam perditam ministrandi in peccato amodo de salute eius desperandum fore.

Ad rationes ante oppositum. Ad primā respōdet Scotus quarto sacerdotum dist. 5. q. 2. qd Ambro. loquitur de illo qui suscepit baptismum extra ecclesiam consentiēdo heresi: puta vt fiat discipulus bapticatus/secus si in necessitate heresi non consentiēdo sumat ab heretico baptismum. Alter soluit Gratianus et melius: j. q. h. q. baptismum. qd sed notandum. qd Ambro. ibi specialiter loquitur de arrianis et Sabellianis/quoqz aliq; inequalitytē aliq; indiscretionē psonarū consitentes baptismum non in forma ecclie sed sue pueritatis ministrabant/et ita consitentes in tale formā et modum bapticādū ad iudicium sumebāt p̄tensum baptismum qd in veritate non erat baptismum. Ad confirmationē addictam ex ecclesiastico dicit qd actio non attribuitur proprio instrō fīm p̄bū sed p̄ncipali agenti. vñ pprie et per se loquendo iste manus minister non est qui mūdat: sed chrus. de quo dictum est Joan. j. hic est qui bapticatus hoc est effectualiter dicere/ipse non ppria virtute mūdat sed est instrū agens. s. dei qui per eius ministerium mundat. Ad scđm nego cōsequentias. Et ad probationē dico qd cooperatio ad actū peccati tunc solū est cōsensus in pcto qui dicit cōsensus cooptationis&quādo per cooptationē nostrā sumus causa: quare aliua peccat. nisi sic/illūcū suillet Namā sustētare dominū suū: cum in tēplo Rēmon idoliū suū adoraret/qd tamē ei cōcessit et lictorū declarans. Delyesus pp̄eta quarti Regū. 5. cap. In p̄posito autē non sumus cooptatione nostra causa et minister magis ministrando peccat: sed ab aliter parato ministrare in pec-

cato suscepimus ministerū eius malo eius utēdo ad nostrū spūale bonū aie:imo sic paratus ad idō atriam licet iudicere/ut iā idola colat in alioꝝ spūale pfectū et p̄z ex facto Dei lie. 3. Regū. 18. et ex facto Simonis et iude quos ecclia com memorat demones coegisse ut darent respōsa quos p̄sciebat mētūros/ut sic de mēdacio cōuicti amodo non colerent p̄dys a populo. Quomodo est liceat requirere sacra a non parato exhibere/patuit in corpore questionis.

Sed contra istud fortiter istaſ. p̄mo: qd Paulus cui studiō vestimenta lapidantium Stephanū dicebat eis cōsentire/act. 8. Paulus autē erat consen tiēs nō eius. ibi dicit glosa nō lapidauit: sed lapidatibus con sensit: vñ periret nisi gratia dei et p̄nia ei subueniret: qd q faciūt et cōsentiant facientibus digni sunt morte, et tamē Paulus per cooptationē suā nō erat causa quare aliū peccabat ergo. Secdo qd demonstrās parato furari rem illā quādū p̄us intēdit furari/tenet reus furti et obligat restituere cuius sit cā ablationis alieni: et idē est si iūnet fure asportare rē alienam quā p̄ius ipse p̄posuit furari/ergo coopatio ad actū peccati est cōsensus in peccatu: qd qd nō sit causa cur aliū peccat. Tertio qd Loth volēs coopari ad peccatum minus lodo mitarū vt vitaret maius ex animi perturbatione peccantem vt videat sentire Augu^o lib. 1. quinqz qdū sup Genesim. et al legat in glosa Gen. 19. vbi referuntur verba Loth offertenis filias suas nondum cognitas viris ad abusum eoz vt tē. g cooperatio ad actū quo aliū peccat qdū sine hoc eēt grauius peccatum est cōsensus in pcto: cuius p̄trariū videtur p̄ius assertū. Ad primū dico qd Paulus ex nuda custodia vestīi coz qui Stephanū lapidabat nō dicit nec eius cōfessisse: quēadmodū nec minister idolatraru custodiēs ve stes dominoꝝ tēpore quo idolo cultū suū impēdunt/ocitūr ex hoc idolatrie cōsentire vt dicūt doctores quarti Reg. 5. c. sed qd interiori actū voluntatis mors Stephanī que iniusta erat sibi placuit: imo vt ea appetit: et ita idē volēs lapidatibus cōfessit. Ad secundū dico qd aliud est de furtō quo damnificat p̄ximus/aliud de aliis peccatis in qbus solus ille qui paratus est peccare ledit: qd cooperās demōstrādo vel auxiliū p̄stanto ad alieni ablationē cōmittit furtū. Furatur enim quicqz causaliter auferit alienū vel ēt cā detinēdi alienū inuitō dño. Stat autē qd dñs sit inuitus quo ad p̄ncipalē ablationē: et qd actū elicto aut debito p̄sentiat in cooperationē: et cu excusat cooperans a furto. verbi gratia/fur me p̄iente quē impēdire nō possum inter querēdū pecunias repertū lapides p̄ciosos qbus ablatiis auferget ad alienas nationes vbi possit liberē vēdere: nō reperiat pecunia quam maius vt possit tute manere in patria/ergo demonstrās pecunias vel etiā donās sibi alienas/nō aufero eas inuitō domino. Itē si veniat animo occidēdi dñm decūbētēz in lecto/ut pecunias possit auferre cui sibi donauerō/et tradidero pecunias dñi abscedet sine vltiori nocimēto tē. In talibus enim et similibus vergit cooperatio in utilitate dñi: et ita nō posset ibi dñs rōnabiliter eē iūtus. Alia questio est si liceat demōstrare pecunia diuitia ut nō surerit pecunia pauperis. Ad tertium differētiā videt inter Augustinū et Ambrosiū: qd beatus Ambrosius libro de patriarchis videat Loth cōmēdare ex isto facto cōsiderat. Offerebat sanctus Loth siliarū pudore: nō et si illa quoqz flagitiosa ipuritas erat: tamē minus fīm nām coire: qd cōtra naturā delinqueret. p̄ferebat domus sue verecūdie hospitalē gratia: et apud barbaras/gentes inuolabilē: et ponit. 3. q. 7. Augustinus vero vt allegat: est hoc perturbationē mētis ascribēs tanqz malū iproba. 3. vñ Ambrosius p̄o supposito habuissē qd Loth tali nō uit in siliabū suis animi cōstātiām/qd et si corpore per vim ab aliis polluerent/ nequaqz mente consitiret: et mētēm aliena libidine minimē polluēdam/ et contētas corporelegit.

Be sacramento

violenti perpeti ne tē. qd si verū sit licuit vtiqz Loth filias p̄stituendas offerre ne vitio h̄nām sui hospites angariaretur. Augustinus x̄o videt cas infirmas p̄dissē tanqz libidini cōsensuras. siquidē cū patre ex cōsensi cōcubuerunt: et si ita habitū fuit aut pbabilit̄ haberit debuit a patre certū vldet q̄ ex animi purbitiō peccauerit. Nāv̄ dicit Amb. lib. de officiis. Si nō p̄d subueniri alteri nisi alter ledat, cōmodius est neutrū uiuare q̄ grauiare alterū: et sic nō erat ibi peccati ratione cōoperationis ad actū peccati sed q̄ cooperando iulit iniuriā tertio: vt s̄līr est dictiū de furto. In p̄posito aut nō lēdīf tertius sumēdo sacra ab eo qui paratus est ministrare. Ad tertiu p̄cipiale dico q̄ participare excoīcato in criminē dānato est direcētē cōtra p̄ceptum ecclesie: et ita p̄cūm mortale. q̄qz dubiū sit iter doctores vtrū participare excommunicato in sermone puta leui verbo vel aliter extra diuinā sit mortale p̄ctiū: de quo beatus Thomas. 18. dis. q̄rti. Alijs pbabilis videt q̄ nō semp participās excommunicato peccat mortaliter: fed solū quādo in criminē ipsi cōmunicat: vel in diuinis aut in cōtēptū ecclesie. de hoc latius vīde Panor. c. Sacris. de his que vi me. ve causa fī. vbi tenet cōtrariū: et sic nō est par ratio de cooperatione ad actū. propter quē quis excommunicatus est: et ad actū quo alioqui peccaturus est: sed nullū p̄ceptū habemus ne sibi in hoc cooperemur. Ad quartū nego minorē scilz q̄ quisqz tenet vel le carcre adiutorio. p̄ducēdi in opus desiderant male volūtatis: cū in effectū sic pbat q̄ tenet velle nō deteriorari. Jā per hoc deterioraret iuxta verbū Augustini. 13. de trini. p̄ius allegatiū. Dico hic p̄mo. q̄ Augustinus hic itellexit de opere q̄ volūtātē auger: vt regulariter est in delectatiōibus. Excutio enīz libidinis inata cupiditate exanget vt dicit in fine tertii ethicoz. et de tali loquēs Hugo li. z. de sacramētis parte. 14. c. 6. ait. Tale est coz hois vt opere suo amplius inardescat: siue ad bonitatē amādam si rectū est: siue ad malitiā si prauū est: ita vterqz affec̄tus opere nitrif̄ vt crescat et amplior sit: et vix fieri pot vt volūtās opere suo non angeatur. Tunc enim (vt Augustinus p̄mittit) minus miser eset si nihil coz que p̄peram voluit habere potuisset. Seens aut̄ est in operib⁹ penalib⁹ aut alijs que timorē incūntū: q̄ talia volūtātē remittunt et vt magis tenit̄ velint efficiūt. Scđo dico: q̄ Augu. ibi comparat solum miseria que est ex opere subsecuto et volūtātē steriozi miserie que est ex solo illo actu interiori: vt sensus sit q̄ miseror sit cū desiderat illa mala voluntate impler: q̄ eēt si solū km̄ actū interiore Babuisset: q̄ ille tunc suissēt remissior cū quo manifester stat hec veritas. Sepe cōstat prout humana fragilitas humanoz operum euētū p̄nosse sinit si quis impedit̄ p̄ficere desideriū male voluntatis deterius ager: et multo grātius peccabit. vt phibitus p̄pter penam ab adulterio vxorē occidit vt illi cōmiceat cū qua tē. Hinc Augu. declarās iustam legē maliz p̄mittere: ait. Aufer mercericiā: et omnia cōfundes libidine. et ergo post votū simplex nō debet quis phiberi vel ipedit̄ quo minus matrimonii contrahatne ei laqueis inuictatur. z. 7. q. j. de viduis. z. Stat etiā q̄tius volūtās per opus augeret: q̄ tamē per impedimentū timoris vel alterius obstaculi multo magis augere: vt apte dicit glo. Matth. 1. 4. vbi dicitur q̄ Herodes timuit Joannē interficere propter populu tē. vñl̄ dicit. Timor dei corrigit: timor hominū differt: sed voluntatē nō auferit: vñl̄ et audiores ad crimen reddit: quos aliquādo suspedit a criminē. Et sup illo ad Roma. 7. Occaſione autē accepta tē. dicit glo. Talis est nostra carnalitas vt ardētius desideret phibita: q̄bus nō memorat̄ iacerat quasi sopita. Applicado ista ad p̄positū dico. si paratus est ministrare in peccato vt cōmoda p̄cipiat: verisimile est q̄ nisi sic cōmoda p̄ceperit: deterius ager vt ea allequat̄. Sic phibitus a simplici fornicatione adulterat: magis enī niteſ

et exquisitus sollicitabit: quomodo per hypocritism vel adulatione possit hoies iducere: vt ab eo sacrameta suscipiant. Ide accidet si forte se cōtmni reputera subditis. Et iterum executio actus non videt hic intēdere interiorē voluntatē: sed potius remittere propter timorē et reuerētiā qui regulariter in illis est adjunctus. Supposito tamē q̄ simpliciter deteriorarentur ministrādo si sac̄m ab illo requirat: nō op̄z q̄ ergo teneat nolle alii ab ipso sacramētū petere: qz ex hoc nō deteriorabit ex necessitate vel infirmitate: sed ex p̄pria malitia eius qui prius erat paratus ministrare in pctō: que malitia radix deteriorationis huius inerat: et q̄ hoc a requirente contēndū est quēadmodū et scandalum phariseorum Matth.15. C Si dicas: teneat nolle ministrare in peccato: qz hoc est peccare: sed si aliis ipsum regrat ipse ministrabit in peccato: ergo teneat nolle q̄ aliis requirat ipsum. Lōsequētia tenerit: qz qui teneat nolle cōsequēs: etiā teneat nolle oīa ad que illud cōsequēs sequitur: salte si aduertat cōsequēs ad illa sequi. Ja in dicta conditionali que sumitur pro minore hoc cōsequēs nolēdū sequit ad tc. Dico breuiter q̄ in dicta minore ly si, nō dicit notā cōsequētia ita q̄ faciat cōditionē cum omnis cōditionalis vera sit necessaria et omnis falsa impossibilis: sed dicit nudū ordinē cōsecutionis vnius post alterū: vt in ista: Si fuisſes hic frater meus non fuisſet mortuus. Item si veneris ad me dabo tibi equum. Et per idē patet ad illud qd̄ vltimo obycurit q̄ ad ipsum nō p̄caturū eē sequitur ab ipso nō eē petendum sacramētū: quia vis illius stat in hoc: q̄ si ab eo sac̄m petat, peccabit ministrādo de quo iam dictū est. Et si dicat parato exercere fenus nō licet domū locare in q̄ fenus exerceat aut ipsi in B seruire: vt colligā lib.6. de vsluris.c. vslurarum voragine. et in clemē. vnlca de vslur. de prestātibus patrociniuū vsluraruū: vsluras soluēdas statuēdo vel statuta scribendo. Itē parato idolatrare nō licet cōflare idolū qd̄ p̄ deo colat. vñ Aaron grauissime reprehēditur a dñō: qz populo p̄ceti cōflauit vittulum atreū: vt p̄z Exod.32. et Deutero.9. ergo similiter ministrare parato in peccato nō licet in hoc coopari. Dico breuiter q̄ nō est simile qz argumētū procedit vbi per cooperantē terius ledit in mīste: puta per quē soluunt vslure vel per conflante idoli si talis sit vt per euī corda simpliciū cōcītent ad idolatriā: qualis fuit Aaron p̄ncipatuū habēs in in populoy vel ēt si opus ipsius ex se posset simplices ad hoc idicere salte de per se. Ad gntuz p̄ncipale dico q̄ hoc p̄cedit vbi prouocabit ad iurandū qui aliter nō erat paratus ad peierandū. qd̄ p̄z ex ratione Augustini qz scilz. puocans occideret animā illius: qd̄ nō est nisi q̄ p̄ hoc indicatur ad mortale peccatum: vbi aliter maneret in statu gracie vel sine tali mortali peccato. Unde beatus Bonauentura 3° s̄nsarum di.39. tractās difficultatē an licet exigere iuramētū ab idola tra q̄ noscī iuraturus in foīa nō p̄cessa: itē cetera sic arguit. Plus tenemur diligere animā proximi q̄ quāciūq; vtilitatē temporalē: ergo pro pacti cōfirmatione puta fide seruanda nō licet tale iuramētū exigere. Fidet q̄ ad hoc tenemur plus diligere animā proximi q̄ vtilitatē p̄suataz: s̄z nō op̄z intelligi de vtilitate cōi. Ratio huius videt: qz ex temporalē vtilitate cōi p̄cedet spiritualis vtilitas multo p̄z qui calamitate auerterentur a deo. Adiungit. Alia ēt est rō qz sine iuramētū illius expressione idolatra idolū adorat et honorat in corde. vñ positio ipsius iurationis exterioris nō ponit p̄ se salutis detrimētū. Ideo charitas dicit de hoc nō multū esse curā dū: sed si ille vellet ab errore respicere et ad verā fidē cōuerstiū nullatenus tale iuramētū deberet ab eo exigi. Jam in p̄posito nostro s̄lē ponit in corde paratus ministrare in peccato: et ita positio exterioris mystery nō per se ponit salutis defectū vel detrimētū. Nā s̄lē ponat paratus sic ministrare aliter deterius declinqueret: vt p̄z ex decisōne q̄onis.

CAd sextū nego cōsequētiā. Et ad probatiōne cum dicit̄ eque vident̄ sancta contēni siue canib⁹ tradant̄ siue ab eis requirant̄. dico hoc falso eē: et ratio est: q̄r dūz sancta p̄ter necessitatē ex scandalō iminē vel aliter tradunt̄ canib⁹ obest spiritualiter accipiētib⁹ et nō p̄dest dātib⁹. imo sp̄ ritualiter obest: cū eis prohibit⁹ sit velle sanctuz dare canib⁹ tē: et sic cū nulla sit ibi ex datione vtilitas: sancta procul dubio contēnūt. Sed cum sumūt aut requirunt̄ sancta a poctis in ceno adhuc vtilioz per affectū volūtatis aut canib⁹ sanctis oblatrātibus per irrevētiā aut contēptuz ad perfectā et spirituale vtilitatē sumētiū requirunt̄: nec sine debita reverētiā que eis exhibēda est tūc per requirētes vel sumētes non contēnūt. An autē liceat tradere sacramētum eucharistie/baptismi/vel beneficium absolutionis et quē sci mus et probare possimus manere seu eē in mortali peccato/ cū ex denegatiōe deterioraret̄: puta simpl̄ auctoriterē a fide aut in peccata multum grauius rueret̄: dices̄ postea in materia de eucharistia. et videtur pro parte affirmatiua multum facere decretum concilii Constantiē. vbi dicitur nos non teneri ad vitandum excōmunicatos generali sententia iuris vel hominis in sacramētorum administratione. Et pro contrario. c. si sacerdos de offi. iii. ordi.

Viso a quo licite requirimus vel suscipi mus sacramēta: iā vidēdum est a quo licite ministrant̄: p̄ quo sit hec questio. Utru sacerdos in mortali peccato ministrāt̄ sacramēta ecclēsie peccet eo ipso mortaliter: Et arguo ad partē negatiāz. **P**rimo sic: q̄r sicut ministratur deo in sacramētis ita p̄ opa charitatis ad Hebre. vlt. beneficiē et cōmunitatis nolite obliuisci: talibus enim hostys p̄meret̄ deus: sed mali nō peccat̄ ministrādo deo p̄ operas charitatis: imo hoc eis est cōsulēdum iuxta illud Daniel. 4. Lōsilii meū regi placeat̄: peccata tua eleemosynis redime: ergo vide q̄ mali nō peccat̄ sacramēta ministrādo. **S**e cundo sic. Nullus p̄t ex lege dei eē pplexus ex quo sic obligare ad impossibile. cōtra illud Hierony. in explanatione ſu dei. Exercamus eoz blasphemā: qui dicitur a deo aliqd impossibile eē pceptum. vt in. 36. dist. secundi ſniarum. Sed si mali peccaret̄ sacramēta tradendo: effeni perplexi in casu quo obligarent̄ sacramēta tradere: nō tradēdo enim peccaret̄: q̄r eis ex officio necessitas incubit: et ministrādo et peccaret̄: ppter p̄ctū in quo ministrāt̄. **T**ertio sic. Nemo scit se eē in gratia seu statu salutis. Ecclesiastes. 9. Nemo scit virū amore vel odio dignus sit. ergo si sacerdos ministrando in peccato mortali peccet mortaliter: quilibet ministrās sacramēta exponet̄ se dūbio peccati mortalis: et ita discriminī se exponēs peccabit mortaliter: iuxta illud Ecclesiastici. 3. Qui amat periculum/peccat̄ in illo.

Ad partem oppositam arguo p̄ illud Dio/niū p̄mo ca. ecclēſiasticē hierarchie. Malis nō est fas neqz symbola tāgere. i. sacramētalia signa. Et in epistola ad Themophiluz. Talis scilz qui non est illuminatus aut audax videt sacerdotibus manu apponēs et nō timet neqz verecundat̄ diuina p̄ter dignitate exequi: et deū putat̄ ignorare q̄d ipse in se cognouit: et deceptū existimat̄ tali nomine ab ipso patrē appellatū tē. ergo sacerdos est quasi blasphemus: et dicit̄ deceptor q̄ indigne ſuū ordinē exequitur: et ita peccat mortaliter.

Dico breviter pro respōtione. q̄ sacerdos sciens̄ ministrās in peccato mortali peccat mortaliter. Patet p̄mo ratione bea. Thome. z. 4. distin. 4. ſniarum. Lex p̄cipit iuste que iusta sunt exequi. Deutero. i. 6. sed cui q̄d ex ordine ſibi cōpetit exequi īdigne ī iuste q̄d iusta est exequi: ac cōtra p̄ceptū legis facit̄ ergo peccat mortaliter: sed qui in mortali peccato sacra-

mēta p̄tractat̄ indubie idigne illud facit̄. ergo. **C**lōfirmo sic. In veteri lege offerēs sacrificiū in mortali peccato p̄cabat mortaliter: ergo gliber ministrans ſacra noue legis in mortali peccato tē. antecedēs patet per illud. Isaiā vlt. Ad quē aut̄ a ſpiciā nīl ad paup̄culū et cōtritū corde: et tremente sermones meos: vbi subdiē de facinorosis. Qui imolat bovē quasi qui iterſicat̄ virū: qui mactat̄ pecus quasi qui ex cerebret̄ canē: qui offert̄ oblationē: quasi qui ſanguinez ſuū ſuū offerat̄: qui recordat̄ thuris: quasi qui benedicat̄ idolū. qđ pertractas Augu. lib. 2. cōtra epistolam Parmentianis: ſic inq̄t. Per Isaiā dñs ait. Facinorosis qui ſacrificat̄ mihi vitulū: quasi canē occidat̄: et q̄ coquit ſimilaginē: quasi ſanguinē porciniū offerat̄: et qui offert̄ thus in memoria: quasi blaſphemus. j. q. j. p̄ Isaiā. et ibidē. Simul ola ſacramēta obsūt̄ indigne tractātibus et ſunt eis in perniciē. que oia ut clarum est: ſpectat̄ ad mortale peccatum. hinc de tēpo. ordin. de his q̄ ſunt in occulto mortali peccato dicit̄. Qui non penituerint monēdi ſunt ſub ieterminatione diuini iudicij: obteſtāt̄ ut in testimoniu ſue damnatiōis in ſuſcep̄tia ordinibus nō ministrēt̄: hoc enim eſt nō recte diuidere. Ben. 4. iuxta translationē. 70. Nōne ſi recte offers et nō recte diuidis peccasti: vbi Iſidorus. Recte offerebat q̄r deo: ſi nō recte diuidebat: q̄r extēriora dabat: ſe in nequitiā ſfirmabat. Et Augustinus 17. de ciuitate dei. Recte quippe ſacrificiū offers̄ cū deo offert̄: cui tñmodo ſacrificiū dūz eſt. Nō aut̄ recte diuidiūt dū ſi nō diſcernunt̄ recte vel loca vel tēpora vel res ipse: vel qui offert̄: vel hi q̄bus ad vſcendum diſtribuaſ oblatum. Ut diuſionē hic decriptionis intelligamus ſue dū ſuſ offert̄: vbi nō op̄z: aut qđ nō oportet̄: aut quādo nō oportet ſuſ cū electio ſibi reſeruat̄: ſi ſunt ea q̄ ſuſ offert̄ deo. In quo autē hoꝝ diſplicierit̄ deo Layn: facile nō p̄t iueniri. Et qm̄ Jo annes apostolus de Layn ait: et cui⁹ rei gratia occidit̄: q̄ opera eius maligna erāt: ſratris aut̄ bona: ppter ea deus nō reſpergit in munus eius: q̄r hoc ipſum male diuidebat: dās deo aliquid ſuū ſibi aut̄ ſeipſum. qđ clariuſ ſpecificās glos. ſup dicto verbo Joā. 3. ait. Layn recte offerebat creaturem creatori: ſed non bene diuidebat: quia putabat placere munera que offerebat cū odio ſratris. Opera Layn mala non dicit nīl inuidiam et oīu ſratris: ſi ergo peccatum ſuit Layn hoc modo offerre: multo magis pernicioſuſ eſt ſacerdotibus ſacramēta christi pertractare: que ipſi ſuſ quantum in ſe eſt: poliūt̄: dum polluta mente offerunt̄.

Ad rationes ante oppōſitū. Ad p̄mā dico cū bea/ra charitatis nō ſunt aliqua conſecratione ſanctificata: imo partes iuſtitie ſanctificant̄: ſi ipsa pertinet ad iuſtitie ſanctitatem ſicut quedā partes iuſtitie: iō homo exhibēs ſe miſtrū deo in operibus charitatis: ſi eſt iuſtus, amplius iuſtiſicabit̄: ſi xō eſt peccator: per hoc ad ſanctitatē diſponit̄: ſi ſacramēta in ſe ſanctificationē quādam habet per mysticas coſecrationē: et iō p̄exigit̄ in ministro ſanctitas iuſtitie ut cōgruat ſuo ministerio: et iō incōgrue agit̄ et peccat̄ ſi in peccato exiſt̄: ad tale ministeriū accedat̄. **C** Ad ſecūdū dico q̄ nō eſt perplexus ut habeat̄ necessitatē peccādi: q̄r p̄t de peccato ſteri: et ſic digne ministrare ſi ſit pplexus ſuū quid: ſciſ ſtātē in penitētia de peccato. **C** Ad tertium dico q̄ ſi nullus ſcīt ſe habere gratia vel charitatē ſcia cognitionis q̄ eſt p̄ rei euīdētiam: vtiqz p̄t ſcīt ſe eē in gratia et charitate ſcia p̄babilis coſecture vel credulitatis: et hoc ſufficit ad dīgne ministrādū. hec diſtinctio ſumīt a Gregorio qui de vnu/tib⁹ iuſtis loquēs ait ſic. Si ſcīmus ſupple nos habere virutes ſupbimus: ſi ignoramus: gratias non agimus: vñ nīl aliud reſtaſt nīl ut ſcīdo ignoramus: et ignorando ſcīmus. vñ nō omnis qui in mortali peccato ministrat delinq̄t mortaliter: ſicut nec oēs q̄ in mortali ſumūt eucharistiā: de qua

De sacramento

Augustinus ait q̄d ē mortuos vivificat. Sed qui sciēter aut ignorātia crassia in mortali ad ministrādū accedit. Nā ad dī gne ministrādū dī p̄mū se p̄parare & aptū reddere sc̄tō mi- nisterio, qd nō sit sufficiēter nisi p̄is discutiat p̄sciētiā & ea disculpā talē reddat aut iuueniat q̄d pbabiliter estimet se deo gratū vt in quolibet hoie requirit ad suscipiēdū digne eu- charistī. Juxta illud. j. Lor. 11. probet aut seip̄s̄z homo r̄c. vbi Augustinus dicit: si desit fides aut charitātē: iudicū sibi māducatur; qd intelligit si desit f̄m p̄sciētiā ita q̄ credat abe- se: vt exponit Alisdoreñ. 4. par. sum. sic. Ita est similitudine sacerdotis quo ad ministerius sacramētoꝝ. Si obviat: liceret existēti in peccato mortali leuare eucharistī de ter- ra aut ex luto nec censem̄ aliquā irrecuerētiā sacere sacro eu- charisticē: sed ipsum reuereri & honorare. Ergo s̄līr̄ licere vi- det̄ ministerio in peccato mortali sacra ministrare cū necessari- tas sp̄ualis salutis p̄ximi yr̄geat. Utputa cū aliter parvulus sine baptismo aut adultus sine sacrali ablutione decedere: vt tenet Handen. in quoli. 6. q. 4. & 5. Thomas 4. smiarum dist. & 4. Nec videt̄ cōvincere argumētū Durandi & tra op- nionē bti Thome quo sic arguit. Quod est cuiutable nō est nece excusare a peccato: sed ministerio est cuiutable ministra- re in peccato vt puta p̄ cōtritionē ip̄z peccatiū amouēdo r̄c. Ratio: qz necessē est de quolibet mortali in speciali cōteri: qd in magno peccatore multū tēporis requiret: & ipediret aliquādō latitudē proximi: ergo ibi est necessitas ineuitabilitis: & sc̄via media icedēdū docet dñs Petrus de palude: & post ip̄s̄z Lapreolus. dist. 6. quar. in fine. R̄spōdeo q̄ nulli licet sciēter cū mortali p̄tingere sacrum eucharistī: & ipsum ex luto vel terra colligēdo: aut ne in terrā cadat impediēdo: qz semp̄ est cuiutable: ita q̄ necessitatē nō h̄z in p̄ctō cōtinge- re salte sciēter. Ad rōnē in oppositū dico q̄ līz requira- tur de quolibet mortali specialis cōtritio: sepe tamē p̄ gene- ralē cōtritionē delētur omnia: cū p̄posito tamē de singulis cōterēdi cū aderit opportunitas: vt p̄z de p̄stituto i articulo mortis vbi saluti sue cōsulere habet: & nō p̄t intellectū con- uertere ad recogitandū mortalia que cōmisit: & qz dū atteri- tur propter sine debitrū: probabiliter p̄sumere p̄t q̄ cōter- tur: ita nō sciēter in mortali ministrat q̄uis recolat se multa mortalia cōmisiss̄: & q̄uis forte vt ponūt: sit excoicatus: nō arguit quin ei remittuntur peccata a deo: līz eum faciat non capacem sacramentalis absolutionis.

Eclaro videndum est que requiri-
rat ministrā-
tis intētio. Pro quo sit hec questio. Utrū ad p̄si-
ciēdū baptisma requirat in ministerio intētio ba-
ptiçādi: ita q̄ sine ea nō esset verū baptisma. Et
apparet q̄ nō. Primo qz intētio nō regitur ad opus nissi
in p̄ncipali agēte qui p̄stulit sine & alios mouet ad fīs̄z a se
intētum. Nō op̄z enim cultellū itēdere iterfectionē cuī per
ip̄s̄z homo iterficit. Sed minister est quasi inst̄m̄ in colla-
tione baptiçmatis & nō p̄ncipale agēs līz inst̄rale: vt pbaf̄ p̄
illud. Jo. 3. Vix est qui baptiçat r̄c. Secō sic. Intētio ho-
minis nō est alius certa nisi sibi. ergo si in ministerio regri-
etur intētio baptiçandi nulli certum esset q̄ cēt baptiçatus.
Tertio sic. dicit Augustinus Homelia. 5. sup̄ Joā. Nō tū
me ebriosum in actu baptiçādi: līz valde timēdū cēt si reg-
rēt intētio baptiçatis: cū talis careat ylurationis: & ita intē-
tionē: ergo nō regitur in ministerio intētio. Et līz qz intētio co-
gitationē regrit: līz de facilē & frequētē cogitatio ad alia ra-
pit. Si & regreter intētio/frequētē impediret baptiçmatus:
qd videt̄ icouenit. Quarto sic. vbi aliqd̄ sit ludo/veest
intētio: sed vt Augustinus ait lib. 8. de vnicō baptismo: si to-
tu ludicre/mimice/ & ioculariter ageret vtrū cēt baptiçmatus
qui sic daret diuinū iudicium per aliuū reuelationis oracu-
lu cōcordi oīone/gemitibus r̄c. cēt implorandū: sed certum

est in talī casu baptisma nō eē si requirat intētio baptiçādi.
q̄ r̄c. Et cōfirmat: qz Alexāder ep̄s Alexādrie vt refert
Bratianus. j. q. j. c. spiritus sanctus. videt̄ supra oraz maris lī-
dū yueroꝝ & Athanasii puerū/more ep̄iscopi baptiçātē r̄c.
Em̄ formā ecclēsie quoꝝ baptisma dixit nō iterādū: & ibi vt
videt̄ nō fuit intētio. Ad oppositū elīt: qz ea que s̄iūt a vo-
lūtate/determinant & specificant intētione. ait enī Amb. Af-
fectū operi tuo nomē īponit. cū q̄ baptiçatio debeat cē opus
humānū a voluntate procedēs. sequit̄ q̄ requirit intētio ba-
ptiçādi in ministerio. Et cōfirmat qui ioco vel ludo profe-
runt talia verba sp̄odeo vel do fidē non obligant & alius: vt
habetur. ff. de actio. & obli. ergo r̄c. R̄spōdeo nō persi-
cit baptisma nisi minister intēdat baptiçare.

Probatur sic. quando aliqd̄ se h̄z ad multa op̄z
q̄ semp̄ p̄ aliqd̄ determinetur ad
vnū si illud debeat p̄scī. ea xō q̄ in sacramētis agūt. p̄nt
diversimode agi sicut ablūtio aque i baptismo p̄t fieri ad
mūdītā corporalē/ad lūdū: vel ad sanctitatē spiritualē: vel
ad alia huīs r̄c. ergo op̄z vt determinet ad vnū. l. spiritualē
effectū p̄ intētione ablūtis. si debeat op̄ari effectuz. Et hec
intētio exprimit̄ per verba que in sacramētis dicunt̄ cū di-
cit ego te baptiçō r̄c. Et hanc rationē tangit Magister. 4.
smiarū di. 6. agēs de his qui ludicre & mimice imergunt r̄c.
Et Hugo de sc̄tō Victore lib. 2. de sacris pte. 6. c. 13. reprehē-
dit q̄ p̄ impītā dīcūt̄ yerbā ad eucharistī p̄ficiēdā ordina-
ta/quācuīz intētione supra panē vīnuīz prolata fuerint hīz
effectū cōsecrationis: quasi sacra dei sic instituta sint: vt nul-
lam operandi rationem admittant r̄c.

Ad rationes ante oppositū. Ad p̄mam dico q̄ līz
minister sit instrumētum dei/ respe-
ctu effectus baptiçmatis/puta sacramētalis characteris/vel
gratiae baptiçmatis: est tamen causa p̄ncipalis līz sc̄daria re-
spectu huīs qd̄ est efficere baptisma: & respectu huīs non
est instr̄m̄ prout instr̄m̄ distinguimus a causa p̄ncipali agē-
te que nō solū mouet: sed ēt seip̄sam mouet ad agēdū. & ita
in eo regrit̄ intētio qua intēdat illud facere qd̄ facit ecclē-
sia vel qd̄ ch̄is faciēdū instituit. Ad sc̄dm̄ respōdet q̄
dā q̄ si desit mētālis intētio in ministerio nō p̄ficit sacramen-
tu: sed hūc defectuz supplet in pueris (vt pie credit) sumus
sacerdos ch̄is qui itis baptiçat. si tamē nō facit nō iniuste-
facit sicut nec in illo qui sacro nō subiçit. In adultis autē
qui intēdūt sacramētū suscipere supplet defectū hūc fides
& deuotio. Hāc solutionē improbat bea. Thomas. 3. pte. q.
6. 4. arti. 8. in solone ad sc̄bz. qz ethi satis hoc dici possit quā-
tū ad vltimū effectuz sacramēti qui est iustificatio a pecca-
tis: nō tamē quātū ad effectū qui est res & sacramētū: vide-
licz characterē. qz character nunq̄ īprimit nūli p̄ sacramen-
tū. ideo amplectit̄ alioꝝ solutionē melius dicētūz q̄ mini-
stri sacramētoꝝ agūt in p̄sona totius ecclēsie cuīs sunt mi-
nistrī: in verbis aut̄ que proferunt̄ exprimūt intētio ecclēsī q̄
sufficit ad p̄fectionē sacri: nūli p̄trariū exterius exprimat ex-
parte ministri & recipiētis sacrm̄. In cuīs corroborationēz
adducit quartō sententiarū q̄ nō sine causa in sacramētis
baptiçmatis & penitētē actus ip̄se baptiçādi vel soluēdi taz
sollicitē exprimit̄ ad intentionis expressionēm.

Sed salua reuerētā Doctoris sancti. istud nō videſ
sufficere: qz possit baptiçās seu ioco seu lu-
do solū simulare actu baptiçādi: & tamē ip̄se facit in corpo-
re quest. nō esse baptisma. ergo nō sufficit ministerū sacramē-
tū. talia verba proferre. etiā si nihil cōtrariū ecclēsī intētione
exprimat vt euidētūs pater: si solum velit sub forma illa
ablūtare. videtur ergo q̄ in ministerio ad minus regrit̄ intē-
tio faciēdī qd̄ ch̄ristus aut̄ ecclēsia facere cōsticuit: & hoc vel
actualis vel salte virtualis: vt sc̄l̄ ex intētione baptiçandi
causaliter procedatur ad actu iuxta sīnam Scotti in quarto.

Et ad

Baptisini

11

CEt ad scđ cū dī memini est certa intētio ministri; q̄ ḡsq̄ eset in dubio de sua salute. sequentia tenet: q̄ susceptio baptismatis est de necessitate salutis. **R**īdeo ad p̄bationē p̄sequētio q̄ precepto suscipiēdi baptisma nō solū fatisfacit qui verū baptisma suscipit: sed et quicq̄ volens baptisma suscipere, p̄babilis p̄iectura credit baptisma sibi ministrari: vbi tñ nō ministrat quēadmodū fatisfacit p̄cepto p̄fiteđ p̄prio sacerdoti qui p̄fitē nō ordinato qui habet p̄ sacerdotē. Etia pro mā argumēti aduertēdū est nō esse inconveniens nos esse in dubio salutis: vt dubietas talis opponit certitudi nī euidentiæ: cuz fm cōmune doctorū suam impossibile sit quēpiā scire sine spāli reuelatione se esse in statu salutis illa certitudine: q̄z b̄f certitudine p̄babilis p̄iecture: que sufficit in moralibus. **A**d 3^m rīdeo post beatū Thomā & alios/ q̄z actu ebrius intentionem hīc nō possit, tñ bene ebriosus. Augustinus aut negat ebriū timēdum esse in bapticādo sed ebriostum. **A**d 4^m dico vt dicit Hugo de sancto Victore libro secūdo de sacramētis pte. c. 13. Aliud est aliqd iocoſe seu lusorū dare vel accipere: tñ velle dare & accipere hoc oīno intendere: vt def & accipias quod iocoſe dat vel accipitur. Aliud aut est aliqd dare quod formā illius habeat in ope: & hoc nolle agere neq̄ intēdere vt hoc agatur: p̄t. dari exē plū de percūtē iocoſe & de simulante p̄cussionē nō p̄cūtēdo. Primo mō iocus seu ludus non excludit intētione facie di realiter opus: & ergo si hoc modo tradat baptisma est verū baptisma: vt probat cōfirmatio de bapticatis ab Athanasio p̄iero. Secundo mō excludit intentionē realiter facien di opus: & ergo si hoc modo tradatur, nō est verū baptisma. Propter hoc aut dubiū si scilicet p̄mo aut secūdo modo da tum sit iocoſe dicit Augustinus diuinū implorādū iudiciū: vt vult beatus Thomas quarti suarū dist. 6. in fine. Sz contra istud videt. In dubio cōstat humanitas quid sit agē dum: puta q̄ sit bapticandus. Nō enim intelligit iteratū q̄d ambiguit̄ eē factū. De presbytero nō bapticato, venies. Ibi in dubitabili casu mādat sumimus p̄tis ex ea ratione or dines debere iterari. ergo propter tale dubiū implorādū diuinū auxilium vel iudiciū per alicuius reuelationis oraculū eset tantare deū. Et ita incōueniēt attributū videt Augu. q̄ in illo casu intelligat dictū suū. Lōsequētia probatur. Ētētare deū est ubi humanitas quid agēdū sit constat vel, le implorare erga se diuinam bonitatem aut voluntatem. Respondet Altiliso. 4. par. summe sue. q̄ velle explorare erga se diuinam bonitatem aut voluntatem indebito modo hoc est tentare deū. puta si fiat preter utilitatē aut iusta necessitatē cause experimentandi an etiam sit sciēs aut beniūlūs. Secus vbi est pia utilitas aut iusta necessitas. & ita sine scrupulo tentandi possumus deū implorare: vt in tali dubio dignetur nobis veritatem indicare: quemadmodum & alys: vt stante dubio peccati mortalis scimus rem non esse agendam: & utiliter deū precamur vt de dubio propter māorem instructionem voluntatem suam edoceat.

Quinto & ultimo inquirendum est: an baptisma tam iustificatis q̄d parvulis sit ad necessitatē necessariū. Et arguitur q̄ non. **P**rimo sic. Sola fides sufficit ad salutē: ergo nō requiritur baptisma. Antecedēs patet tum per illud ad Romanos. 3. Justitia dei per fidē Jesu Ch̄i in oēs & super oēs qui credunt in eum. & ibidem arbitratur iustificari hoīem per fidē sine ope ribus legis. Idem videt probare Apostolus ad Romanos 10. Si confitearis in ore tuo dominū Jesum & in corde tuo credideris q̄ deus illuz excitauit a mortuis saluus eris. Quod enim creditur ad iustitiam ore aut cōfessio sit ad salutē. dicit enim scriptura. Omnis qui credit in illuz nō cōfundētur. vbi per verbū Isa. 28. c. Juxta translationē. 70. inter-

pretum. probat sola fide ore confessā acquiri salutē. **S**e cundo sic. sicut in noua lege precipit baptisma ita in ve teri lege precipiebat circūcisio. Gen. 17. sed pro tempore veteris legis multi salvabantur incircūcī: vt pater de Job & Nūuitis cōuersis ad fidē p̄ p̄dicationē Zone. ergo & in noua lege sine baptismo p̄t hoībus esse salus. **T**ertio sic. Si parētes laborēt bapticāre infantē & p̄ueniat morte p̄ficeva leant ipm bapticāre. fides parentū in hoc casu sufficit parvūlo ad salutē. ergo r̄t. Antecedēs probat: q̄ fides parentū sufficiebat parvulus ad salutē pro tpe legis nāe: ex quo tunc nulla erant sacramēta a deo instituta. Tūz etiā quia parvuli ab Herode occisi vt inter eos occidere. Ch̄is sunt saluati: cum ecclesia teneat eos cē martyres: sed in illis nulla causa salutis reperit maior q̄d fides parentū. **Q**uarto sic. Impotētia excusat adulstos a suscepione baptismatis: cū deus nē minē obliget ad impōle: vt dicit Hieronym⁹ in explanatio ne fidei. & est regula iuris q̄ nēmo ad ipsoībile obligari p̄t. sed parvuli sunt nāliter impotentes suscipere baptisma. q̄ si anteq̄ bapticē decedant legitime excusat: & per p̄s nō dānāt sed salvant. **Q**uinto sic. Plures reperiūt q̄bus nō est annūtiatum de Ch̄io aut lege eius: sed tales nō obligāt suscipere baptisma. ergo. Maior p̄z. nā sicut multis ch̄istianis nihil vñq̄ annūtiātū est de mahomet & lege ei⁹: ita multi reperiūt insidēliū quibus nunq̄ nūtiātū est nomen Ch̄io. aut que sit lex eius: q̄d clarissime pater in his q̄ statim vt facit sunt adulst decedunt. & minor p̄z per illud. 30. 15. Si nō venissē & locutus eis nō fuissē r̄t. **S**exto sic. Uer bis similib⁹ affirmat necessitas sumptuons eucharistic⁹ q̄b⁹ p̄cipit susceptio baptismatis. Nā Joā. 6. dicitur. Nisi mādu caueritis carnē sily bois r̄t. sicut Joā. 3. dicit. Nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritu sancto: sed multi salvantur sine susceptio eucharistic⁹: vt p̄z de infantib⁹ r̄t. ergo baptis mus nō est necessarius r̄t. **S**eptimo logicaliter sic. Nullus baptimus est homini necessarius ad salutē. ergo bec est falsa. baptis mus est homini necessarius ad salutē. sequentia teneri q̄d cōtradicūt. Aīs probat inducīt. quicq̄ enim baptis mus fluminis demōstreūt de quo nūc loquimur non p̄t vere dici homini necessarius ad salutē: quemadmodum nec ablūtio i illa aqua. **S**orte dicetur q̄z false dicat. baptis mus est homini necessarius ad salutē: sicut in simili ad vidēdū necessarius est oculus: & tñ falsūz foret dicere. oculus est necessarius ad vidēdū saltē capiēdo oculū p̄sonaliter vt nō fiat cauillatio de natura cōmuni. **L**ōtra. nulli homini necessarius est baptis mus ad salutē. verificat si hec vera sit. nullus baptis mus est hoī necessarius r̄t. ergo r̄t. aīs p̄z: q̄ sequit̄ p̄ querissem simplicem vñiūcūlū negatiū de necessario. nullus baptis mus est necessariū homini. ergo nulli homini est necessarius baptis mus. **E**t affirmat nulli homini est necessarius iste baptis mus: & nulli hoī est necessarius ille baptis mus: sic de alys. q̄ nulli hoī est necessarius baptis mus a sufficiēt inductione. Preterea in illa negatiū baptis mus supponit p̄fise & distributio: & nō vī si in oībus singularib⁹ sit verū quid impedit totius p̄positionis veritatem. **E**t cōfirmo: q̄ ad verificationē talis p̄positionis regit verifica tio pro singularib⁹. vel ergo pro eisdē disūntūtū sumptis copulatiūe copulatūm vel disūntūtū. si copulatiūe constat cā verā esse ex inductione: & multo fortius si a parte p̄dicati sumant oīa copulatūm: & si copulatiūe verificaret̄ necessit̄ so ret̄ & disūntūtū verificari cū copulatūm ifscrat disūntūtū. Et si disūntūtū ergo etiā disūntūtū vī p̄z. ergo r̄t. **O**cta uo sic. Nullus tenet sacramētu suscipere frustra: cum in dei operibus nihil sit frustra: vt philosopbus primo celi: deus & natura nihil faciūt frustra: sed frustra recipere baptis mus a iustificato: cum ipse p̄ehabec effectum eius qui est ablūtio

De sacramento

anime a peccato. iam enim prius est ablutus. C Preterea iustificatus videt iniurari sacro si ipm recipere. Nam iniuria facit sacramento qui quantum in se est facit ipsum signum esse falsum. et ita esset in proposito: cu baptismus sit signum interioris ablutionis seu iustificationis aie. Etiam non legit de beata virgine et apostolis q fuerunt baptizati. Nec videt rationabile q pastus martyrum si resuscitaretur tenerent baptizari baptismu fluminis. C Ad oppositum est verbum saluatoris Joa. 3. Nisi qs renatus fuerit ex aqua et spiritu non poterit intrare in.

Pro solutione pono duas conclusiones. Prima est. Baptismus est parvulus necesse ad salutem: et universus aliter ei quod ratione utri non potest: ut stultus et furiosus. Patet primo verbo salvatoris: secundo auctoritate Augustini. Id est fide ad Petrum: et allegatur de se. dist. 4. ca. Firmatim: ubi sic ait. Firmissime credo non solum hoies ratione utentes: verum et parvulos: qui siue in vteris matrum vivere incipiunt et ibi moriuntur: siue iaz de inatribus nati sunt: sine sacro baptismo quod datur in nomine patris et filii et spiritus sancti: hoc seculo transiunt semper inerno igne puniendos: quia etiam peccatum propriæ actionis nullum habent: originalis tamen peccati damnationem carinali conceptione ex nativitate traxerunt. ubi Augustinus tangit haec rationem. Parvuli in sua conceptione contrahunt originalis peccatum: ut aperte vult Apollinaris ad Romanos. 5. per unum hominem in hunc mundum peccatum introiit et per peccatum mors: et ita in omnes homines mors pertransiit in quo omnes peccaverunt: ubi omnes dicens etiam parvulos comprehendunt: ut habeat sancta fides ecclesia. ut prout de se. dist. 4. ca. Placuit et oppositum est heresis Pelagianorum: sed nullum aliud est medium de lege coi quo possint mundari a peccato originali: nisi per sacram baptismi. ergo hoc est parvulus necessarium ad salutem. Secunda conclusio est. Omnibus adultis etiam iustificatis observatione maledictionum dei est necessaria ad salutem. Juxta illud Martini. 19. Si vis ad vitam regnandi: serua maledictionem: sed suscipere baptismum est de precepto dei. Jo. 3. nisi quis fuerit etenim ergo. Et quia fortasse hoc cauillose restringeretur ad non iustificatos: probo hoc etiam ad iustificatos extendit: quia Act. 10. de Cornelio iam iustificato: qui ut ibi dicitur: erat vir religiosus et timens dei: cuius eleemosynae et orationes erant accepte deo quod arguit hoiem iustum esse et mundum a peccato: dicitur quod accersire debuit Petrum qui eum docturus erat que cum oportaret facere: qui Petrus postquam in Cornelium vidit descendisse visibili signo spiritum sanctum: iussit eum cum familia baptizari. Et Act. 16. legitur Paulus docuisse custodem carceris credere in Christum et suscipere baptismum esse necessarium ad salutem.

Ad rationes cedens. Ad cuius primā probationē respondeo: qd Apostolus ibi loquitur de operibus carnalibz lez veteris: rē dicit glosa interlinearis: vt expiationibz et alijs obseruantibz ceremonialibus: que oīa vna cū iudicioribz in morte Chri terminata sunt seu ceperūt finē et terminū obligādi. Fides autē nō pōt saluare hominem sine operibus legis noue pro tpe gratie seu statu noue legis: scit nec populi Israēl pro tpe legis veteris sine operibus illius legis: cuī fides sine opibus mortua sit: vt dicit̄ Iacob. 4. i. formis sine charitate: que vniendo deū aīe facit eā vivere. vnde Augu. Ut vita carnis aīa est: ita vita aīc deus est. ¶ Ad secundam probationē dico: qd Apostolus ibi loquit̄ de fide formatā qd per dilectionē operatur ad Hala. s. In Chrio Iesu neqz circuclio neqz p̄petuū aliquid valet: sed fides que per dilectionē opaf. Et de illa loquit̄ Isa. p̄ aplm ibi allegatus: qd dicit̄ oīa qui credit in illū. Nam hī Aug. credere in deū est credēdo in deū ire/ per amōrē ei inherere/ et eius membris incorporari. ¶ Ad secundum dico: qd lex circūclionis sp̄aliter dat. erat Abrahē et semini eius: vt dicit̄ Gen. 17. hoc est pactū meum qd seruabit̄ inter te et circūclidē in yobis. lex xvi euangeliv.

ca de baptismo data est vniuersalit omni hoi cuiuscumqz na-
tionis aut sexus fuerit. p. 30. 3. ita no est simile si abiqz cir-
cuncisione poterat saluari hoies in lege veteri: qz similiter in
lege noua re. Et si dicat: dicit in texu Hen. 17. De ma-
sculinu in generationibz vestris ta vernaculus qz empti p
circucidet: z quicuqz no fuerit de stirpe vestra: eritqz pacta
meu in carne vestra in sedis eternu. Et subdis: mascululus eu-
ius ppntr re ergo pceptum circuncisionis datu erat vniuer-
saliter pro quolibet masculo: z sic re. R video hoc erat p-
ceptu quo ad dñm omnem seruum tam vernaculū qz empri-
tu circucidere: quē voluit ad suā familiā incorporare: als
nec seruus nec ipse poterat comedere phasē. Sed no quilibz
alienigena tenebat ad circuncisionē. Ita vt habetur Ero. 12:
Si quis peregrinoz in vestra voluerit trāsire coloniā: z fa-
cere phase dñi: circucidez prius omne masculinu eius: tūc
rite celezrabitez ritqz sicut indigena terre, vbi manifeste da-
tur intelligi no necessitatē: sed propri arbitriu suisē circum-
cisionē: z alios indeoz rit. p illo tpe subire. Qd ergo Hen.
17. dicit: z quicuqz no fuerit de stirpe re. intelligit quicuqz
seruus no fuerit re. capiendo ibi ly et pro etiā. Ad tertiu
quo ad mām dicit magister di. quarta qrti. Parvulis no sif
ficit fides ecclie sine fac̄o: q si absqz baptismu fuerit defun-
cti et cū ad baptismū deferuntur damnabuntur. vt dicit multis
sanctorū testimonijs approbari. Dicūt tñ quidam pie credi
q deus sua benignitate ibi suppleret qd decesset ex parte fa-
cramenti. qd vtiqz certu est deum posse cu virtute suam no
alligauerit sacramētis: sed q sic faciat nulla est certitudo: qz
si non facit: no inūste facit: cū nullus sit debitor nisi ex pmis-
so: z istud no promisit. Et ad prīmā probationē dico: q non
sufficit tpe legis nāc parvulis sola fides iterioz parentū: sed
hūb protestatione exteriori que habebat vim sacramenti. vñ
verbū Greg. de oſe. dist. 4. Qd apud nos valet aqua baptis-
mi: hoc egit apud veteres sola fides. exponūt doctores sola
fides protestata: vt per ly sola fidei exclusio sacrificiū: dc quo
subiungit pro maioribus. Si inferat: ergo saltez fides p
testata adhuc sufficiet pro parvulis ad salutē. non valet cōſe
quētia: qz tunc mā sacramēti contra originale erat indifferē-
ter quelibet fidei ptestatio: que vt dicit Hugo de sancto Uli-
ctore celebrabat voluntate no necessitate: scilicet sub deter-
minato modo. Pro tpe No legis noue mā illius sacramen-
ti est determinata: puta aqua z determinata eius forma. Ad
secundam probationē rñdeo cum Armachano: Non constat
ex scriptura nobis tradita aliquos partiuorū etiā pro Chio-
occisorum salvatos esse qui no fuerint circumcis. Potuit tñ
eis deus suam gratiā cōferendo originale remittere: cū vir-
tutem suā nequaqz alligauerit sacramētis z faciliē pīc credi
pōt: sed non temere asseri qd certitudinē ex scripturā z do-
ctrina ecclie non habet. Ad quartū dico q parvulis no
bapticatis no imputat ad culpā q bapticati no fuerint cui
impotētia eos excusat ab impletione cuiuscumqz pcepti. nibil-
ominus quia sine baptismate maneret originalis culpe obli-
gatio: manebat sine ipc beatitudinis ppetuo damnati. quē
ad inodū si furiosus medicinā vnde curari possit no sumat
ipse furia excusatus no peccat: z sanitatē quaz medicina ef-
siceret no cōsequitur. Ad quintū rñdeo Hugo lib. 2. de sa-
cramētis par. 6. ca. 5. Si quis qut ptinax esse velit: z adhuc
eiustmodi aliquos in ignotis regionibz z remotis sedibz de-
gere cotēdat: qui forte mādatu diuinū de percipiēdo baptis-
mi facio no acceperint: ego vel nemine talē esse: vel si forte
aliquis est si eius culpa no obstat: et audire z scire potuisse
z debuisse sine cōversatione affirmo maxime cum scriptura
evidēter claret. In oēm terrā re. si ergo in oēm terrā exiunt
somas corū: in omni terra qdā vel audiū sunt z cōtempoz
cōdēnant: vel audiū no sunt p culpa sua: z ignorātes ignorā-
tur z no saluant. Si quis adhuc instet. Et si fortale plu-

Baptismi & confirmationis

12

res sunt longe distates qui restiterint aut demeruerint quod
minus denuciaret eis veritas euāgely: plures tñ apud eos
vident sine abusu nāliū decadere:puta q statim adepto vnu
rōnis decadēt: q manet veritas euāglica i cognita. **Dico** q tales attingētes pñmū vñz rōnis: aut faciūt qd in se est:
ad recte sius actus & vita dirigendū: t nō est veritumile quin
eos vñs p se aut ministrū docebit veritatē euāgaly: vt Act.
10. habemus de Cornelio ceturione: vel nō faciūt qd in se
est ad finē pdicūt: sic peccates p omissionē abununt nālib^z
& satis demerent nō informari. Nihilominus supposito q
aligis sine abusu nāliū remaneret nō informatus: dico q ta
lis p ignozia excusaret & trasgressione pcepti: sed nō cōse
quitor fructum operis opati ipsius baptismatis: l3 spāli pre
rogatiua poslet p deū saluari: vt pñ dixi de paruulis. **Ad**
sextū dico q l3 ad vtrūqz equalē obligemur rone pcepti:
nō tñ est vtrūqz equē necessariū ad salutem tam ignorati qz
scienti/potēti & impotentii. vñ l3 nullus peccat nō suscipiens
baptisma s̄ sit impotēs vel iuste ignorās: nō tñ liberatur a
noxa originalis culpe sine ppxio merito nisi baptismate: qd
ex ope opato tollit oēz culpā in nō ponente obice: secus vñ
sacri Eucharistie sine quo p baptismata originale remittit &
nō ecōtra. Nec satissimū solutio alioz q pceptū de eucha
ristia intelligitur de spūali mandatione: eo q saluator ibi
subiungit: Verba que locutus sum vobis spūs sunt: & vita:
spiritus est qui vivificat: caro nō prodest quicqz. qz p hoc sal
uator solū intēdit carnē suam nō propria spē sumendā esse:
sed aliena puta panis & vini sub quaviuificat. Etiam l3 spūa
liter intellectū s̄it simplē ad salutē necessariuz: puta de sum
ptione L̄hri p charitatū & spūalem incorporationem: tñ ve
ibi dicit glo. exponūt quidā sancti de comeditione altaris: &
bñ itelligit. ergo sic cadit in pcepto. & ita necesse erit recur
rere ad solutionē prius data. **S**5 quare ergo nō tenemur
comunicare paruulos si coī est in pcepto vt heretici dicūt
sicut baptizare? Rñdeo quia hoc nō est eis ad salutē neces
sariū: sed solū est in pcepto cū modificatione postqz annos
discretionis attigerint. **A**d septimum rñdeo primo vt ibi
in argumēto solutio est. Et cū improbat rñsio: nego antece
dens. Ad cui^z primā pbationē dico: q hec nullus baptism^z
est hominī necessariū nō pōt: uerti: qz diuisa de necessario
negato est equivalēs ppositioni de possibili negatiue & talis
numqz pōt: cōuerti: salte gratia forme: sicut nec opposita con
tradictoria diuisa de necessario affirmato. Et dāt simile vbi
nō sequit: vt ois coloz pōt nō esse in hoc corpe: nō sequit q
ergo in hoc corpe pōt nō esse color sub cōditione cōsistētie
corpis. i. q corporis s̄it vtrobiqz. Ad secundā pbationē dico: q
nō arguitur a sufficiēti īductione: sed cōmittit fallacia figu
re dictionis arguēdo a pluribus determinatis ad vñā deter
minatā ex pte potētie incluse in mō necessitatis negato sicut
hic: nullū hoiez ncessē est esse albū: & nullū hoiez ncessē est
esse nigrū: & sic de alijs. q nullū hoiez ncessē est eē coloratū.
p̄z clare ponēdo possē nō esse: loco ly ncessē negati. **E**t si
dicāt q in qualibz pte aūtis ly posse: cōludē i necessario ne
gato supponit cōfusē tñ pp vltatem subti dicti: ergo nō ar
guitur a pluribus determinatis. **R**ñdeo respectu cuiuslibet singulare sumpibus sub subiecto: habet suppositionē
determinatā in ordine ad plura supposita predicta vltimo
illati: t̄ cōsequente vnicam: respectu omniū eiusdē predica
ti comparatione ad singulare subiecto: & ita effectualiter: et si
nō explicite argui a pluribus determinatis. **A**d tertiam
pbationē. Rñdeo q eti pro oībus suppositis verificat: tñ
hoc est sub diversis potētis & nō sub vntica respectu cuiuslibet
suppositi subti: & qz hoc veniat ppositio: lō falsa est. **S**i
mile est de ista. Dis mā pōt nō cō sub soīa: & clari^z si sumat
qdlibet singulare subti respectu eiusdē pdicati inducēdo in
singulibz pdicati. Et per hoc ēt patet solutio vltimi.

De Sacramento confirmationis.

Iso de sacramento Baptis
matis v
qui redū est de sacramēto Confirmationis.
Quero igitur. Utru cōfirmatio sit sacramē
tu hoi viatori necessariū ad salutē. **E**t ar
guitur primo ad partē negatiā sic. Omne
sacramētū ex institutione diuina hz suā efficaciā:
sed L̄his nūsc̄ legiūt institutis sacramētū confirmationis.
ergo. **S**ecundo sic. Illud nō est necessariū ad salutē: quo
non posito nō admittit salus: sed confirmatione nō habita
nō admittit salus christiano: cū baptizat^z possit saluari. qz t̄.
Ad oppositū est illud de cōse. dist. z.c. de his. vbi dicit. Ita
cōlucta sunt hec duo instra vt ab initio nō morte pueniente
nō possint separari. ergo cōfirmatio est sacramētū necessitatis.

In hac questione erunt tres principales articulū
sacri. **S**ecundus de subalib^z ei^z. **E**t tertius de ministro.

Quo ad primum videatur primo q sit sacramē
tūm necessitatis per verbum
Melchiadi pape allegatū quo dicit baptismā & cōfirma
tionē t̄. ergo est necessitatis. Cōsequētia tenet: qz nō sic pos
set separari a baptismate: ēt nō facta p̄vētione p̄ mortem.
Secundo sic. Idē Melchiades ait. Qūis cōtinuo trāstū
ris sufficiant regenerationis būficia: victuris tñ necessaria
sunt cōfirmationis auxilia. Regeneratio per se saluat mox
in pace baptismi vel seculi recipiēdos: cōfirmatio armat &
instruit ad agonē mundi huius & prelia referuādos. ea. vñ. c.
spūssancius. ergo cōfirmatio est sacramētū necessitatis. **T**er
tio sic. dicit Urbanus papa. Qēs fideles per manus imposs
itionē episcopoz accipere debet spūlancū: vt pleni christia
ni inueniant: sed nullus saluat nō sit plenus christianus. er
go. **Q**uarto sic. Illud est hoi necessariū ad salutem qd su
mens consequeret salutē vbi als non saluare: sed sic est de
cōfirmatione. ergo. minor p̄z: qz multi penaz metu inducā
tur negare fidē aut nō cōfiteri: cuī ea cōfiteri oporeat qui cō
firmati plenitudine spūssanci qui p hoc sacramētū dat con
stātes persisterent in fide. ergo illis fuerit necessaria cōfirma
tio. **Q**uinto sic. Conciliū Arelianēse precipiens fideles
moneri vt ieiuni ad cōfirmationē vniāt: & p̄s p̄siteant: sub
iungit cām: vt mundi spūssanci donū valeat accipere: quia
numqz erit christianus nō in cōfirmatione episcopali fuerit
christianus. de cōse. dist. 5. Ut ieiuni. ergo t̄.

Ad oppositum arguo primo. Quia sacra necessi
tatis indicunt a L̄hio sub itermi
natione mortis: vt p̄z de baptismate Joan. 3. Nisi quis rena
tus fuerit ex aqua t̄. Et de eucarrestia Joā. 6. nisi māduca
ueritis carnē filii hois t̄. Et de pñia Luce. 13. Nisi penitē
tiā egeritis oēs simul peribitis. vel quia hoc solū loquīt de
penitētiā iteriori Joā. 20. Et quoz retinueritis peccata/rete
ta erit eis i celis. Retinueritis inquā id est nō dimiseritis p
sacramētūm absolutionē que post confessionē datur. sed nūsc̄
sic nobis indixit: vt sumamus sacramētū cōfirmationis. ergo t̄.

Respondet beatus Thomas in quarto q tr̄
plex ē necessitas. Una ab
soluta sicut necesse est deū esse: vel triangulū habēt tres an
gulos equales duobus recis. Alia est necessitas ex cā efficiē
te: que dicitur necessitas coactionis. Tertia est necessitas ex
suppositione finis. Et est duplex. uno mō dicitur aliquid ne
cessariū sine quo res nō pōt cōseruari in esse: vt animali ne
cessariū est nutrimentū. Alio modo sine quo haberi nō potest
qz pertinet ad bene esse: sicut equis dicit necessariū ambu
lare nō valenti. Et medicina ad hoc vt quis sane vivat. Pri
mis duobus modis nullū sacramētū est necessitatis. Sed
quo ad tertiam necessitatē quedā sunt necessaria pñmo mō: illa

De sacramento

scilicet sine quibus non potest homo in spirituali vita vivere: ut penitentia et baptismus. Quod autem secundum modum: sine quibus, si non potest homo consequi effectum qui spectat ad bene esse spiritualis vite. Et hoc modum confirmationis et oia sacramenta alia sunt necessaria: verum tamen certe cuiuslibet sacramenti est periculosis, hec ille.

Contra hanc opinionem Thome instauratur primo. Quia observantia mandatorum ecclesie est necessaria ad vitam spirituali primo modo tertie necessitatis: sed confirmationis sacramentis cadit sub precepto ecclesie: ut patet ex allegatis ante oppositorum ergo non solum est necessarium ad habere spiritualis vite ad esse: et sic primo modo tertie necessitatis est necessarium. Secundum sic. Summedio fundamentum exterrone iam dicta. Ecclesia non potest nam cōsiliis facere ut sit preceptum cum ergo ecclesia precipiat oībus fidelibus confirmari christiane ab episcopo: sequitur quod non solum est preceptum ecclesie: sed ante hoc legere erat cōdatus sub diuino mādato. Atque patet pīllus Ambrosij. Virginitas suaderi potest imperari non potest. Res magis voti quam precepti est. 12. q. 1. i. tēritas. Et sicut est de matre aliis cōsilioz. Hinc Lacellarius parisiensis. 4. lectione sua de spirituali vita dicit. Non plus habet in praecepto patrati ecclesie ligare subdiarios ad aliqua que non sunt tradita in regula euāgelica professiā ab omnibz chriānis quam habet abbates super religiosis suis ad obligandum eos p̄ter regulare p̄fessionē suā: de quibz tamē est sententia beati Thome et aliorum doctorum cōcorditer quod non potest abbas monacho precipere aliud aliquid quam in regula sua professus fuerit: hoc enim est voti obediētie interpretatio: quod eius professores secundum regulā obediētes se prestabūt. quod sexta lectione probare videtur: quod preceptum est non addere ad verbū quod dominus nobis loquitur: est Deutero. 4. et prouerbiorū tertio. Tertio probat idem ex verbo Hugo de sancto Victore lib. 2. de sacramentis par. 7. ca. 3. Quid prodest si a lapsu erigeris nisi ēt ad statud cōfirmationis: Præterea timendum est his qui p̄ negligētiā amittunt episcopi plenitatem: et non suscipiunt manus impositionē: ne forte propterea damnentur: quod festinare debuerūt dum poterāt. ergo videtur necessarium ad salutē ut quod cōfirmari. aliter pretermisso ex negligētiā non posset esse mortalis.

Et si argumenta adducta videntur magne efficiacie/verior tamen mihi videbatur opinio cōmuniā quā susinet beatus Thomas. quod non est simpliciter necessarium ad finē consequētiā salutē cōfirmari: sed soluz ad hanc esse ipsius vite spiritualis cōseruāde: aut salutis cōseguēde. Quid sic ostendo: quod ut dicit magister prima dist. quarti et cōtier doctores: in baptismate una cum gratia baptismali insundunt oēs virtutes: cum dei perfecta sint opera: ut dicitur Deuter. 32. per hoc ergo sufficiēter armamur non solum aduersus carnē et sanguinē: verū etiam aduersus rectores tenebrarū harū: ad quos nobis est colluctatio et pugna: ut dicit Apollonius ad Ephe. 6. et similiter fit p̄ sacramentū penitētie. ergo confirmationis non est simpliciter necessaria: quod non cadit sub precepto ecclesie vel dei. Quid vero non cadit sub precepto dei vel ecclesie et ita sit necessarium probō. Non dei: quia sic non sufficeret cōtinuo transsturis regenerationis mysteria tamen: quod si estet preceptum diuini op̄z cōtinuo decesturo etiam ipsius ministrari sicut et eucharistiā: dum in discretionem habebat ut possit se probare. Quid etiam non ecclesie patet: quia nūc iniungit ecclesia subiectis sibi hoībus confirmationē: sed solum declarat eius necessitatē: ut patet discurrendo per allegata. Ergo vel oportaret confirmationē sub dei precepto cadere: quod supra falsum esse ostendit: aut dicendum est quod ecclesia solum declarat necessitatē eius ad bene esse vite spiritualis et habet intētū. Hoc tamen animaduertendum est: quod ubi cōsuetudinē est (prout cōsuetudo dicit usus et necessitatē obligationis) confirmari et sumere eucharistiā in quolibet mortis articulo: ut in adeūdo guerras periculosas: qui ibi pretermittit sumere confirmationē: et si cre-

dat baptismis sufficere peccat p̄ omissionē. Juxta illud Augustinus ad Lasalanū presbyterum. In his rebus in quibus nil certi statuit diuina scriptura. mos populi dei et instituta maiorū pro lege tenēda sunt. Et sicut prevaricatorēs diuinarū legū ita cōtemptores ecclesiasticarū cōsuetudinē coercēdi sunt.

Et quia argumenta ante oppositorum probant absolute necessitatis ad vitā spirituale esse ut quis confirmetur. Ideo ad ea respondēdū est. Ad primum quod non possunt voluntarius ab iniucem segregari: nec unū sine altero rite perfici necessitate p̄secutionis cōsumante: quod baptismus delet culpā et confirmationis armat copiosus ad pugnā. Et ita non est cōsumata perfectio vite nisi spiritus sancti quis cōfirmatione roboretur. Non autem intendit quod absolute non possit unum rite sine alio perfici: quia hoc est cōtra ecclesie universitatis cōsuetudinē: quod unū multo ante confortat. in eo dicit idem: ut patet in causa spiritus sancti. Qui autem post baptismū cum acquisitione innocētia immaculati peruenient ad mortē cōfirmantur morte: quia iam non possunt peccare post mortē. Ad secundū dico similiter quod victricis necessitatis sunt cōfirmationis auxilia ad copiosius armari contra rētationē bella. Et ita dicit solum necessitatem que est ad habere esse ipsius vite spiritualis. Ad tertium dico cum Bonanētū quod intelligitur de plenitudine copie non sufficiētie: vel de plenitudine non in eē sed in robore. unde in baptismō datur plenitudo christiane gratiae sufficiens ad salutē: Sed in cōfirmatione plenitudo copie gratiae ad fortiter resistēdū cōtra pressuras mundi: et sine hac potest esse salus. Ad quartū nego maiorem. Et patet manifesta instātia. Quis non propellit iniuriā a socio suo: cui si daretur pecunia utique eas propulsaret. ergo illa donatio pecunie est ipsi necessaria ad propulsandam iniuriā: non valet: quia hoc utique potest non recipere dono pecunie. Similiter si existēs in gratia seu charitate peccat: qui si preueniet est major dono grā: non peccaret: non sequitur quod ergo non habuerit sufficiens adiutorium non pecuniam suā: quod tamen donum ipsi fuerit necessarium ad non pecuniam. Ad quintū respōdeo: quod non est intentionis conciliū Aurelianē: assertere quod sine sacramento confirmationis absolute non sit homo christianus: cū omnes parvulus faveant verum christianū post baptismā susceptū prīusque p̄ manus impositionē episcopi fuerit confirmatus: sed quod non sit plenus christianus plenitudine copie gratiae: que consistit in abundāti robore ad resistēdū mundi pressuris. Etiam glo. sup verbo christianus dicit. Supple plenū quod ad oīa sacra: et est filē p̄dictio. **Ex his respondeo** ad argumenta prius adducta etra opinionē beati Thome. Ad primum dico quod ecclesia non p̄cepit seu non dat preceptū de sua scīpiēda confirmationē ut patuit. Et p̄ idem solutū est secundū: quia supponit confirmationē cadere sub aliquo precepto ecclesie: ex hoc ēa cadere ēt sub precepto diuino: cū ecclesia non possit p̄ter sensus eius populu christiani obligare ad ea que sub lege dei non cadunt: seu ad quod ex lege dei non sunt obligati. Ad tertium cū dicit: timendum est his quod p̄ negligētiā amittit episcopi plenitatem et non suscipit manus impositionē ne forte ppterēa dāmenē tamen. dico quod non op̄z in illo Hugo de auctoritatē recipere: quod fundat se in hoc quod chrismatū in vertice capitū quē sit p̄ presbyterū bapticatē iuxta instōnem Sylvestri papae: sit sacram confirmationis: cuius terrā tenet scā mī ecclia: quod sic bapticatos postea firmat: et confirmationē ponit esse sacramētū inintercēdū. de iste dist. 5. dictū est. et ca. de hoc. Quid Hugo hoc p̄tēdat p̄: quod post verba allegata subiungit. Propter eos. n. q̄ articulo ipsius p̄ueniūtū iustitia est illa (quod sacerdos bapticatū statim in vertice līniū) sacri chrismatū vincio: ut in hoc ipso ostendatur quantū sacramentū iustud ad salutem necessarium sit: cū tam sollicitū universis caueatur: ne forte sine ipsa ab hac vita subtrahantur tamen. Etiam possit exponi timendum est clo- ne ppterēa

Confirmationis

13

ne ppter ea daminentur: non qd peccant omittendo eius sacramentum: sed quia debiles cadunt alio peccato infidelitatis, negationis fidei, vel similibus: vbi robozati copia et plenitude gracie huius sacramenti persistenter in gratia et preservarentur a peccato.

Sed circa predicta oritur dubium. An iminente articulo persecutionis tyrannoꝝ qui cogeretur abiura re fidei, licet catholicis habita opportunitate sacramentum illud premittere. Et videtur qd nō: qd pceptit dominus apostolis sedē in ciuitate quo ad usq; inducerent virtute ex alto. Luc. viii. vbi dominus pcepisse videtur apostolis per gram baptismalem adeptarne se exponerent publice confessioni fidei quousque essent confirmati isto robore spiritus sancti qd dat in confirmatione: ergo multo fortius nobis qui sumus iparis meriti et perfectionis ab apostolis nō licite ut nos exponamus periculum persecutionis tyrannorum prius qd confirmatione induci fuerimus virtute ex alto.

Ad oppositum videtur qd ut supra ostensum est: gratia baptismalis sufficit homini extra pericula hoc persecutionum: qd nō est necesse querere gram confirmationis, cuī sufficiet armato nō sit necesse plura aspergere. Dicit dicitur de patre, qd in tali casu videtur necesse ut sumat: qd vix poterit excusari a contemptu vel presumptioꝝ: qd si sufficeret gra baptismalis nec sit tamē se habere eā: vnde ppter periculū debet magis certa facere vaccinatione sua ex susceptione sacramenti ad hoc sp̄aliter ppartantib; qd etiam tunc nō posset esse certus qd recipiet gram. vnde dictum est apostolis. Sedete in ciuitate donec tc. multo magis necessariū videtur hoc alijs. Etiam dicit hominem tenet ex ordinatione ad semel confirmari in vita, sicut ad semel ppter in anno et comunicare: et si possit et negligat: qd alter sacramentū nō ostendat: mortaliter peccat: et damnatur moriens nisi firmetur si potest: vel penitentia et confessione de hoc qd p̄mis ne glexit. Declarat istud esse pceptum: qd in causa. Ut ieiuniū de pse. dist. s. dicit: non erit christianus nisi christiatus fuerit: sicut in causa. Omnis virtusq; sexus si nō confirmata et communicata viuens arceatur ab ingressu ecclesie et moriens careat ecclesiastica sepultura. ppter quod qd ibi non sit verbum pceptum tamen pceptum reputatur.

Sed salvo indicio melius sentierū. Et si multū vtile et querentes sit in tali articulo confirmationis sacramentū aspergere: nō tamē videtur necessitas pcepti ibi virgere: ita qd sine contemptu premittere mortaliter delinqueret, ppter negligentiā: vt ppter ex p̄mis dictis. Nec rōnes eiō excludunt. Nō pma: qd etiā certitudine evidēt: certus esse ne quicunq; homo se gram baptismale habere: vel graꝝ ex sacramento confessionis: cuī nemo sic sciat se esse in charitate. Vt iq; tamē potest de hoc esse certus certitudine probabilis conjecture: et talis certitudo sufficit: vt nō teneat homo remedium alioꝝ sacramentoꝝ querere. als baptizatus teneretur iterum p̄cipia sua post baptismū ppter incertitudinem an deleta sint: et de confessis iterum ppter incertitudine: et sic de multis alijs absurditatib; que sequuntur si ppter illā incertitudine velim arguere presumptionē vel contemptū si nō recurrat homo ad alia remedia. Item quis dubitat p̄siliis paupertatis a domino datum esse: vt difficultate euitemus obseruādi diuina mandata: quā difficultate diuitie nobis afferunt: presertim cum timore eas p̄dendi et desiderio acquirendi incidamus in laqueū diaboli: vnde apostolus ppter ad Timotheum. habētes alia mēta tc. Nam qui volunt diuities fieri incident in tentationē et laqueū diaboli: et desideria multa inutilia et nocua: que miergunt hoīes in interitū et perditionē: et tñ scribas diuitias iminētiā persecutionē: nō ob hoc ostendit diuitiū consilium: aut presumit de suis p̄p̄ris viribus. Non arguit etiā qd adducit de apostolis quibus pceptū erat sedere in ciuitate tc. qd apostoli nō solū et rānt firmandi in fide: sed etiam instruendi virtute spiritus sancti de p̄dicandis per eos et singulariorib; donis linguarū et miraculorū dotandi: quib; p̄dicta quasi p̄barēt, vnde apostolus ad Romanos. 15. Nō enim audeo aliquid loqui eorum que per me nō efficit Christus in virtute signorum et prodigiorum in virtute spiritus sancti: ut sic credibilis fieret noue legis annuntiatio. Secus autem de nuda est perseveratia in fide vñ confessione fidei coram tyrano plectito. Et per hoc solutū est argumentū ante oppositū.

tate tc. qd apostoli nō solū et rānt firmandi in fide: sed etiam instruendi virtute spiritus sancti de p̄dicandis per eos et singulariorib; donis linguarū et miraculorū dotandi: quib; p̄dicta quasi p̄barēt, vnde apostolus ad Romanos. 15. Nō enim audeo aliquid loqui eorum que per me nō efficit Christus in virtute signorum et prodigiorum in virtute spiritus sancti: ut sic credibilis fieret noue legis annuntiatio. Secus autem de nuda est perseveratia in fide vñ confessione fidei coram tyrano plectito. Et per hoc solutū est argumentū ante oppositū.

Ecundus articulus est de substanciali bus huius sacramenti. Pro quo videndum est: an christma sit materia huius sacramenti et hec sit eius forma. cōsigno te signo crucis cōfirmo te christmate salutis in nomine patrii et filii et spiritus sancti.

Quo ad primū arguit p̄mo qd nō: qd sacramentū confirmationis eo ritu debet celebrari ab ecclesia quo in primitiva ecclesia celebratum est ab apostolis: sed apostoli sola manu ipositione confirmabat et p̄ferebat baptismatis spiritus sancti. dicit enim Actuum. 8. Imponebant manus super illos et accipiebant spiritus sancti. Enī Christus misit apostolis spiritum sanctum absq; christiatis vocatione: ergo istud sacramentum nō requirit christma pro materia. Maior ppter: qd apostoli tradidérunt ecclesie formā ecclesiastici ritus. **S**ecundo sic. Confirmatio quasi perficit baptismū et ita videtur ipsi debere p̄formari: qd baptismū h̄z simplex elementū p̄ mā nec regrit mām p̄secrātā: qd confirmationē nō regrit christma p̄ mā. **E**t confirmat. Quia ecclesiastici et 4. de sapia dicitur. Quasi balsamū nō mixtū odor meus. Etiam ut dicit Augustinus: accedit xp̄bu ad elemētū et sit sacramētū: qd nō regrit mā mixta: nec p̄mis benedicta quoꝝ virtus regritur ad rōnē christiatis. **T**ertio sic. de sacra. nō iterā. c. i. sic dicit: qd confirmationis sacramētū in eo nō debeat iterari qd p̄erro, rōne nō christiatis: qd oleo fuerit delinitus: qd caute suppledū ēē qd iante erat p̄missus: qd christma nō est p̄pria mā huius sacramēti. Consequentia tñ: qd als in tali casu foret confirmationē iterāda: cū sine p̄pria mā nō contingat perfici sacramētū.

Ad oppositū est auctoritas ecclesie ex deo. vnc. ca. i. vbi christiatis frōtis ponit sacramētū solis sumis sacerdotibus reseruatū: qd christma est mā huius sacramēti. **P**ropositum. 4. c. ecclesiastice hierarchie in p̄sonā. Et quedā pfectuā operatio quā duces nostri quos apostolos nominat christiatis hostiā vocabat. et appellat ibi hostiā oēm ritū sacramētū: qd christma ex diuina institutione est mā sacramēti confirmationis. **R**espondeo qd p̄pria materia huius sacramēti est christma sicut p̄pria materia baptismi est aqua: et p̄pria materia Eucharistie confiende panis et vinum.

Pro quo est aduertēdū qd tota sacra p̄ficiatio a Christo derivat. Sacra p̄ficiatio autē h̄tū mām qbusdā Christi vñs ē: puta baptismate et eucharistia: et iō ex ipso vñs Christi mā ipsoꝝ aptitudinē accepit ad perfectionē sacramēti. **V**nū Christi vñstōm dicitur: nō aque baptismi purgare p̄cipia credētū post mortem Christi dñs corporis scificare sufficiunt. Et ipse dominus accipiens panem et calicē benedixit: vt dicitur Matthēi. 26. et Luce. 22. Et qd mā istoꝝ sacra p̄ficiatio benedicta est a Christo nō op̄z vt a ministro benedicat: qd sufficit bene dicō Christi. si autē benedictio adhuc p̄petrat ad solēnitates sacramēti. Uncitōib; autē visibilib; nō est vñs Christi: ne fieret iniuria lūsib; vñctōib; qd vñctōib; est p̄e p̄sortib; suis. Et iō tñ christiatis qd oleū iformoꝝ p̄mis benedicunt qd adhibeant ad vñs sacra p̄ficiatioꝝ. hec Thomas. 3. par. q. 72. art. 3. Rō autē agnētie cur i h̄tū mā sacramēti debet oleū et balsamū: hec est: qd in B sacra p̄ficiatio sp̄ulanci ad robur sp̄uale: qd tūc habetur: cū nō solū alia puritate niter ad tēū: qd sic bo-

De sacramento

nitatis odorē in alios diffundit: et tribulationes p̄secutor̄ p̄fōrāt̄ q̄ile sp̄nere p̄t et h̄ere p̄ nihilō. Pr̄mū designat̄ p̄ oleū/q̄d
nitēs signat̄ oſciaz inoſcētē puritatē nitente: z̄m p̄ balsamū/
q̄d odoře ſuū lōge diffundit: ac etiā in morte a corruptione
corp̄ p̄ferunt̄ ſic ſpirituſlanci plenitudo ſeu ſp̄uale robur
q̄d in hoc sacramēto p̄ferit̄ fiduciā p̄bet corā omnib̄ confi-
tendi orthodoxā fidē. Unde Apliſ. Chriſti bonus odoř ſu-
muſ in hiſ qui pereut̄ r̄c. ſecūde ad Lor. 2. Nec ſinit homi-
nem quocūq; terrore corrumpi: vt. ſ. Chriſtum negādo aut
nō p̄fitendo maculeſ peccato. Lantico. 8. Aque multe nō
poterunt extingueſ charitatē ne flumina obrarent illam.
vbi per aquas intelliguntur inundantes tribulationes: que
etſi irruentes: tamen non poſſunt euertere domuz fundatā
ſupra ſirmam petram. Matth. 7.

Ad rationes ante oppoſitū. Ad primā dico ad mi-
nozem q̄ Apostoli nō cōfirmabant
ſine materia: niſi forte quādo viſibilibus ſignis ſpirituſlan-
ctus in eos deſcēdebat: quib⁹ per Apoſtoloſ manuſ impo-
nebānt: quo caſu hoc ſignū viſibile ſupplebat locum chriſ-
matis: q̄d eſt materia hiuſ ſacramēti. Qz autē aliquando
vſi ſint hac materia chriſmatis p̄z ex verbo Dionyſij in de-
ecclesiastica hierarchia p̄us allegator: vbi dicit hanc perfe-
tiuā operationē cōfirmationis ab Apoſtoloſ chriſmatis ho-
ftiam appellatā. Et ad illud q̄d de Chriſto adycitur: r̄ideo
q̄ ſicut ſacramētuſ baptiſmi incepit in baptiſmo Chriſti:
ita ſacramētuſ cōfirmationis incepit in aduentu ſpirituſlan-
cti in apolloſ. Et qz p̄incipia rerum debēt eſt notiſimā:
ideo v̄tobiq; ſpirituſlanci apparuit in miraculoſo ſigno
viſibili. In baptiſmo quidē in colubē ſpecie. Et in cōfirma-
tione apolloz in linguis igneis. ppter hoc non op̄z ibi
eſte materia in qua ſpirituſlanci ſecretus operař ſalutē
ſeni ſanitati: vt dicit Auguſtus vbi iuxta lege cōmune tra-
dendū eſt hoc ſacramētuſ. Ad ſeđm repondeo. q̄ vnu
quodq; ſacramētuſ ex neceſſitate requirit illam materialia
quā ſibi deuſ ex iſtitutione tribuit: et ita nō op̄z eoz cōfor-
mitatē in mā regreſ. Ratio tamē agnētē quare oppo-
num fuit a Chriſto iſtitui simplex elementuſ pro mā ba-
ptiſmatis et mixtu ex oleo et balsamo ſanctitatis mām cōfir-
mationis: p̄t affiſnari iſta: qz baptiſmus daſ ad ſp̄ualem
vitā ſimpliſ ſequendā. Ideo ipſi agnuit simplex elementuſ
pro mā. Sed hoc ſacramētuſ daſ ad plenitudinē ſpirituſ
ſancti ſequendā: cuius eſt multiplex operatio iuxta illud
Sap. 7. Spiritus intelligentie vniuersi multiplex r̄c. Et pri-
me ad Lorin. 12. Diuisiones gratiarū ſunt: vnuſ aut ſpiriſ.
Ad quas operationes ſpirituſlanci daſ hoc ſacramētuſ ſpe-
cialiter: p̄z ex corpore q̄onis. Ad cōfirmationeſ de eccl-
esiastico vbi de ſapietia dicit: quāl balsamū nō mixtu odoř
meus. dico q̄ per hoc exprim̄t magna efficacia et imenſi-
tas diſcedens diuine in modū fortis odořis ſe diſſuādetis:
nihilominus multiplicitas operationum ſpirituſlanci (ad
quas perficiēdas roborat ſp̄ualiter cōfirmatio) magis expli-
catur mixto ex oleo et balsamo vt p̄z ex dictis. Ideo agnuiſ
fuit ſacramētuſ cōfirmationis r̄c. Et ad verbum Augi. qd in
cōfirmatione ſubiungit. Accedit verbuſ r̄c. Dico q̄ Aug. ibi
logtur de baptiſmate cuius mā nō prequirit aliquā ſan-
ctificationē vel benedictionē miniftri de neceſſitate ſacra-
menti: ſecus eſt aut de mā hiuſ ſacramēti: que eſt mixtu
ex oleo et balsamo q̄d nō eſt mā hiuſ ſacramēti: niſi ſit p̄us
benedictū ſeu ſanctificatū in chriſma. Simile eſt: ſicut fer-
rum nō eſt instrumentuſ ſcindēdi niſi ad formā culelli aut
alicuius ſimiliū redactū ſuerit: et cū verbuſ ſacramētaliſ for-
me accesserit chriſmati quo linuſ ſirmans: puta Lonsi-
gno te r̄c. fit ſacramētuſ cōfirmationis tanq; ex formā et p̄-
pia mā. Et ita q̄ linuſ ſub chriſmate h̄z rōnem mā ſicut
ablutio per aquā māe baptiſmi. Nec eſt vera opio quoruſ

dā exiſtimantū iſpm chriſma eſſe ſacramētuſ cōfirmationis.
Error enī ex hoc facillime deprehendit: qz in multis chriſ-
mate vtimur cū nequaq; tradit̄ cōfirmatio. Nam baptiſati
frons linuſ: et pontificis caput chriſmate inūgit: quib⁹ tamē
per hoc (vt certū eſt) nequaq; tradit̄ cōfirmationis ſacramē-
tum. Ad tertiu qd inter cetera difficultatē h̄z maioře. t̄i-
co poſt. d. p̄. de Paliu. q̄ l̄ in tali caſu aliqd fuerit de fa-
cto nihil tamē ſuit ibi de ſacramēto: cū nullū ſacramētuſ
habeat ſine ppia mā et forma. Nam inuincio ſeu linuſ cū
chriſmate eſt mā cōfirmationis: ḡ ſi cōfirmatio ſic delimito
cū oleo ſeraſ: nihil ipsius ſacramēti iterat̄. Qd ḡ dicit de-
cretalis (in illo nihil iterandū ſed caute ſupplendū qd erat
p̄termiſum) intelligēd̄ eſt nihil ad ſolēnitatē priuins vel
ſacramētuſ dū aliqd ſacramēti ſuerit cū p̄ferret. vnde ſicut
vino ablutio per errore ſub forma baptiſadi. eſt ſine itera-
tione ſacramēti baptiſandus/ita in ppoſito r̄c.

Quo ad formam videt̄ q̄ illa nō ſit ſueniens
formā cōfirmationis. Pri-
mo qz nec Chriſtus legiſ hanc formā iſtituiſſe: nec apli
legunt̄ ea vſi: cū ergo nihil ſit de neceſſitate ſacramēti. qd a
Chriſto aut ſalte apli ex ſp̄ali cōmiſſione ſpirituſlanci iſ-
tituti nō ſuerit: ſegnur q̄ hec nō ſit ſueniens forma. Se-
cundo ſic. ſacramētuſ nō p̄t perfici ſine propria forma:
ſed qdā cōfirmādo dicta forma nō vtiſ: ſed alia: hac vide-
licet. Cōfirmo te chriſmate ſanctificatiōiſ: ergo. Tertio
ſic: qz in forma baptiſmi nō ſit mentio de cōſignatione cha-
racteris: nec etiā de cruce Chriſti: cū tamē per baptiſtum
Chriſto cōmoriamur: vt dicit Apli ad Romanos. 6. Nec
etiā ſit mentio de effectu ſalutis: ſed ſolū exprim̄t act⁹ ba-
ptiſandi cum persona baptiſati: ergo ſimiſter ſieri deberet
in forma cōfirmationis. Cōſequentia tenet: qz cōfirmatio q̄ ſi
perficit ſp̄uale vitaz ad robur: que ſp̄ualis vita dat per ba-
ptiſtū. Ad oppoſitū eſt auctoritas ecclie ſequitur in hiſ
que ſunt fidei nec fallere p̄t nec falli: et tradit̄ dictā oīonez
pro forma credēs eā rite perficere ſacramētuſ cōfirmatiōiſ:
ergo. Reſpōdeo: hanc eſte formā cōfirmationis non p̄t p̄-
bari ex ſcriptura canonica: ſed ſola auctoritate ecclie que
eā accepiliſ ſredit̄: vnu ſocis baculo ab apolloſ et coruſ
ſuccesſorib⁹ ſicut de forma ſecrationis ſanguinis dicit̄ in
ca. Cum marthe de cele. miss. Apoſtoli enī multa ſcriabāt
in ſacramētuſ dispensatione: que nolebat vulgare ppter
irriſionē gentiliū euitandā. vnde Apli pme ad Lorin. 11.
de ſacramētuſ euchariftie celebratiōe ſcripſit Lorinthys. Ce-
tera cū veneſo disponā. Et hoc eſt qd Dionyſius in ſine ec-
clieſtaſtice hierarchie ait. Cōſumatiuſ aut ſuoſtioſe. i. ver-
ba qb⁹ pſciuun̄ ſacramēta: nō eſt iuſtu ſcripturas ieruptan-
tib⁹ neq; myſtici eaurū: aut in iſpiſis operatas ex deo vnuſ
ex occulto ad cōe adducere: ſz vt nra ſacra traditio h̄z ſine
pompa. i. occulte eas edocēs. Ex qb⁹ p̄z: q̄ apli in ſacramē-
tis vtebānt certa forma verboz. vnde idem Dionyſius in
eodē libro dicit ſe tradere ritū ſacramētuſ ſicut apli doce-
bānt: et q̄ in occulto tradebānt huiuſmodi ſacramētalia in
p̄mitiua ecclie. Qd aut dicta forma ſueniens ſit tradit̄: ſi
mō deducit̄: qz hoc ſacramētuſ ordinat̄ ſtra debilitatē ex
ſormite puenientē: que nō tota per baptiſtum extinguit̄ l̄
multi minuſ. Unde manet interior debilitas verecūdie:
qua enibſcimus facile eū crucifixū eē que credimus deū:
noxia verecūdia iure tollit̄ in cōſignatione et ippreſſione cri-
cis in fronte: in qua ſcribunt̄ vexillo ſumi imperatoris in
quo ipſe de hoſte triūphauit qd oēm pudorē d̄z evaucare et
gloriā ſuperinducere. Unde Paulus. Nibi abſit gloriari
niſi in cruce dñi. Ad hanc ergo verecūdā tollendā ſit in cō-
firmatione cōſignatio crucis in frōte vbi eſt locus verecū-
die: et dicit̄. Cōſigno te ſigno crucis. Ineff nobis eſt ex frōte
debilitas: qua minuſ: terrorib⁹: et exteriorib⁹ cruciatib⁹ cedū-

Confirmationis

14

mus ut Christū negemus vel illicetū aliqd tñ nescandū committamus. Cōtra hanc sit cōfirmatio chrismate salutis qđ corp⁹ subintrās ministrat ei somētū humoris ne desiccat: et ne fixe ab aduersario possit teneri: per qđ designat spūale robur in quo postūmū oīa tela nequissimi ignea repellere extinguiere. hoc exprimit̄ per scđaz particula videlicet. Cōfirmo te chrismate salutis. pater ergo qđ congrua t conueniens sit predicta forma.

Ad rationes ante oppositū. Ad pñias p̄z ex dictis qđ ls scriptura canonica nō potest apóstolos v̄sos hac forma et qđ a Christo tradita fuerit vel ab aplis spāli dei cōfessione: vt iqz tñ quincit ex Abbis Dionysij aplos forma aliq̄ v̄sos. Et qđ hec fuerit: quincit auctoritas ecclesie. Et sic qđ fuerit a Chro instituta vel aplis spāli cōfessione ut pccnib⁹ dei qbus a deo spāliter fuerit cōfessum. Cōad scđam dico qđ sanctificat̄ oponit hoīem in statu salutis: nec cōperit homini esse in statu salutis sine sanctificatio- ne seu sanctitate. Ideo in idē redit sive dicat chrismate salutis vel sanctificationis. Cōad tertia dico qđ v̄tqz potuisset deus ut ille effectuz hui⁹ sacramēti sub alia forma xboz p̄simili illi in qua sacerd⁹ baptismi: q̄gruiz tñ fuit ut sub hac forma p̄ferret: vt dictū est in corpore q̄onis ad denotād̄ spūale robur quo minimur hoc sacramēto ad libere t sta- biliter p̄fitēdū nomē Chri qđ difficillimū ē t valde arduū. Predicare enī Ielum Christū crucifixū Iudeis est scanda- lū: gētib⁹ stultitia: vt dicit̄ p̄ ad Lox. i. ca. Et discriminē cor- poris in tali cōfessione iminet. Jo. 15. Nec oīa facient vobis ppter nomē meū: qđ nesciūt eu qui misit me. Et Jo. 16. Ve- nit hora ut oīs qui interficiet vos arbitrēt̄ obsequiū se p̄stare deo. Cōgruū ergo fuit spūale robur cōtra has difficultates in forma exprimere: vt eo audiuīs ac ardentius ad ipsū christifideles pro remedio recurrent.

Tertius articulus est dō minister: An. s. solus ep̄- scopus pōt̄ esse minister huius sacri. Et videt̄ qđ sic. Cō primo quia vt dicit Eusebius papa: Cōfirmationis sacri ab aliis perfici non pōt̄: nisi a summis sacerdotibus: nec tpe apostoloz ab aliis qđ ab ipsis apostolis legi⁹ aut sci⁹ per actū esse: nec ab aliis qđ qui eoz tenent locū vñqz perfici pōt̄ aut fieri debet. Nā si aliter fuerit p̄sumptū irritū habeat t vacuū: t iter ecclesia- stica numqz reputabili sacra. de cōsecratione distōne. s. Ma- nus quoqz ipositionis sacri. ergo solus episcopus t̄. Cō Et p̄fatur per glo. super illo Actu. 8. Tūc imponebant ma- nus t̄. que excludit Philippū ad cuius predicationem ibi dicit Samaria cōcepisse verbi dei suissē vñū ex septem diaconibus. Probat hoc. Si enim apostolus esset: manus imponere posset vt spiritu acciperet: qđ solus episcopus li- cert̄ ergo videtur ex institutione Christi solus episcopus esse conueniens minister huius sacramenti.

Secundo principaliter arguit̄ ad idē sic. Si posset a nō episcopo perfici maxime videtur de sa- cerdote ex cōmissione pape: vt opinates. trariū fundant in p̄cessione Gregorij quia simplicib⁹ sacerdotibus p̄cessit vbi episcopi defuerint t̄ chrismate in frōte tāgere baptisatos. 95. dist. Per quenam. sed hoc nō ergo. Minor p̄bat per dñm Durandū his decē medys. Cō primū est. de integritate cu- m̄ inslibet fac̄i sunt mā t forma t minister: sed circa mā t formā nihil pōt̄ papa immutare. ergo nec circa ministerū. Et ita si Chri institutione simplex sacerdos nō sit minister seq̄tur qđ nec ex cōmissione pape. Cō Si forte dicat. mā t forma sunt intrinseca sacro: minister aut̄ extrinseca se h̄z ad sac̄z ideo pōt̄ aliqua variatio fieri circa ministerū qđ quis nō circa mā aut formā: vt p̄z de mistro sacri penitētie: quos dā enīs per privilegiū facit ministros idoneos: alijs auferit:

mā aut̄ vel formā illius sacramēti nullo modo possit im- mutare. Et sūt videt̄ esse de ministris alioz sacramētoz.

Cōtra hoc obycit. Nō mutat ibi papa ministru penitētie. sed subtrahit vel dat ipsi mā. Ex quo enim sacri pe- nitētie est iudiciale: mā eius est peccator subditus: pōt̄ aut̄ papa subiunctionē facere vel tollere: id ex p̄sequenti dat vel subtrahit lacri mā: sicut si subtraheret vel daret panes t vinū potēti p̄ficer. Uel dicitur secūdo: Iz oīs sacerdos est minister sacri p̄fice: pōt̄ t̄ papa precipere ne a tali recipiat quis sacri p̄t̄ qđ p̄ceptū si tēt̄ ab illo capere absoluto-

nē nō p̄sequit̄ gram seu rē sacri p̄p̄ obice actualis p̄cti. Etia sicut minister extrinseca se h̄z ad sacramēta t recipies: Iz vbi suscipiens est determinatus: vt in ordine masculis t in ex-

trema vñctōne infirmus: nō pōt̄ per papā mutari. vñ nul- lū est lacri: si sanus iungat vel mulier ordinet̄ ergo similē de ministero. Cō Tertiū. que cōsecrationē respiciūt nō p̄feca- to cōmitti nō possunt extra de cōfēc. ecclesie. vel alta. cap.

vñt̄. sed dispeſatio sacroz cōpet̄ rōne tō cōfēcationis t non- ratione iurisdictionis: sals cum electus in papaz vel episcopi-

pum cōfirmatus habeat plenariā iurisdictionē p̄uisqz fue- rent cōsacrati: possent hec sacra respiciēta corpus Chri my- sticū p̄ferre: qđ falsum est: ergo nō pōt̄ papa simplici sacer-

doti cōmittere t̄. Cō Quartu. Papa nō h̄z maiorem p̄tē qđ eps nisi in foro causaz: si ergo ex cōmissione pape sim- plez sacerdos posset p̄ferre hoc sacri vel miores ordines: et posset idē ex cōmissione proprii episcopi: qđ a nullo con- ceditur. Cō Quintu. est. sicut in baptismo p̄fert̄ potestas

suscipiēt̄ alia sacramēta: sic in ordine potestas dispensan- di ea: sed per papā fieri nequit: vt non baptisatis suscipiat alia sacramēta: qđ nec qđ nō ordinatus ordinatiōe qua quis recipit potestate dispensatiā t̄. Cō Sextu. qđ mirū est: si

aligs posset in actu cuius nō h̄z potēti: sed fm illos chara- cter ordinis vel baptismi sunt potestas suscipiēdi t p̄ferēdi

sacramēta: cum ḡ ex cōmissione pape nullus possit acqrere characterē: sequit̄ t̄. Itē minister cōfirmationis aut̄ est or- dinatus ordine episcopali vel ordine simplicis sacerdotij.

Si p̄mū: nō poterit cōmitti nō epo. Si scđm: nō est ipsi ne- cessaria cōmissio nisi forte ppter p̄hibitionem ecclesie ad vitādā culpā inobediet̄. Cō Septimū. qđ rō opionis xrie nō videt̄ excludere. Lū enī dicit̄ qđ papa h̄z plenitudine po- testatis supra corp⁹ Christi mysticuz: verū est: vñā qđ pōt̄ sacramēta ministrare: Iz nō comittere: cum h̄c sit p̄tā cōfē- rationis in qua cu ipso cōicant oīs ep̄i. Aliā h̄z p̄tē iuri- dictionis que est in scrūtādo/excōmunicādo/suspēdēdo in qua nullus ei equa. Et hāc pōt̄ cōmittē cui vult in toto vel in pte: Iz de h̄z nibil ad p̄positū: sed de p̄ma que cōmitti nō pōt̄. Cō Octauii. qđ dī illa cōmissio tātu posse fieri sacer-

doti: qđ h̄z p̄tē supra corp⁹ Christi verū nō videt̄ cogē: qđ a cor- pore dñi vt p̄siderat̄ in se vel per seputa passo vel mortuo: effluit grā in corp⁹ mysticū: t nō ab epo solū: vt est in sacra- mēto. Ideo quātū est de vñt̄ fmōnis nō quincit rō: qđ ip̄l soli cōpet̄ dispeſatio sacramētoz per que effluit grā sup

corp⁹ mysticū. Qđ ēt p̄z: qđ nō sacerdos h̄z auctoritatē mi- nisteru. Cō Nonū: cu dī. p̄sbyteri cardinales p̄ferūt miores ordines. dōm est: qđ equie dubiū est de illis t de cōfirmatiōe: nō. n. claret quo possent a nō epo p̄ferris: Iz solus eps ex isti- tutione Chri sit hōz sacramētoz minister: si xbo sola ordi- natione ecclesie reseruit̄ ep̄is: tūc q̄libet sacerdos pōt̄ p̄fir- mare t miores ordines p̄fere: Iz peccaret p̄tra ecclesie sta- tutū ea p̄fēdo. Ecclesia. n. suo statuto pōt̄ ministerū ligare sed nō irritare sacramēti p̄currentibus his que sunt neceli- tate sacramēti. t si hoc est verum: tūc Gregorius potuit licite simplicib⁹ sacerdotib⁹ cōcedere t̄. Si aut̄ non sit ita: sed solus episcopus est minister: nescio cur dici non possit qđ Gregorius homo existens t non deus errare potuerit.

De sacramento

Decimum, qz videat confirmationis ppxius minister episcopus per illud de consecratione distin. Manus, et minus ordinum simplex sacerdos, per cap. i. de ordi. Ab episcopo qui renuntiavit episcopatu.

Ad oppositum videat pmo q simplex sacerdos sine cōmissione pape ppxia auctoritate possit confirmare. Tum pmo q pōt bapticāre, baptisū aut quo ad multa est maioris efficacie q confirmationē. Tum sedo: qz est ppxius minister eucharistie: qd fīm Dionysium est sacramētū perfectionis sicut confirmationē. Tum tertio: qz confirmationē rōne ordinis pferit: et episcopū nō hz ali quē ordinē vel characterē quē non hz simplex sacerdos: g.

C Scđo videat q saltez hoc possit ex spāli cōfessione lūni pontificis: qz Gregorius hoc cōcessit, vt dicit, 95, distin. cap. Peruenit. Et nō videat in hoc potestate abutus, aut sua cōfessione nihil dedisse: maxime qz Magister sententiarū in littera et Gratianus circa passum allegatum dicunt: qz hoc pro scandalo sedando concessum est, per quod supponere videntur ex illa causa hoc potuisse.

Ad quesitum (qz plures ex hoc fundat papā per suā cōmissionem simplici sacerdoti potestatē confirmationē pferre posse: qz in p̄mitiua ecclesia poterant ex institutione Christi: et per Aplos fuit eisdē illa potestas adempta sive ablata.) Videlū est pmo an his qui ex institutione Christi sunt ministri idonei ad pferendū sacramētū baptismi confirmationis, aut ordinis: possit summus pontifex aut ecclesia potestatē auferre: ita q si tentet nihil ageret ipsius sacramēti. Clerbi grā. An etiā possit sacerdotib⁹ auferre potestatē pferendi eucharistie: vel episōpis confirmationē, aut ordinis pferendi. Et apparet q sic, pmo: qz personis alioqui aptis ad trahendū inter se matrimoniu: pōt rōne delicti: aut alia cā rōnabili auferre potestatē contrahendi: ergo similiter de potestatē pferendi alia sacramēta. **C** Scđo sic: qz ois res per quascunqz causas nascit: per eadē dissolutū: sed ecclesia pōt cū qui pūs fuit inidoneus facere debitu: et idoneū ministrum sacramēti: g. Maior est Lbrylostomi, et ponit. 21. qdne. 2. cap. Omnis res. Etiā facilius est destruere qz astruere, vt dicit. 2. priorū. Et minor p: qz facit de nō sacerdotē sacerdotē: et de nō episōpō episōpū. **C** Et confirmationē qz ecclesia pōt taz episōpū qz sacerdotē degradare: sed degradatis nō hz potestatē tē. ergo. **C** Tertio sic: qz pferatus in episōpū ad ecclesiā que clero caret et populo christiano per eum vel eos qui sup hoc speciali auctoritate sedis apostolice non potiunt nihil recipit, et in illo casu totū qd agit ptra phibitionē apostolici decemē irritū et inane, vt est tex. in Cle. In plerisqz de elect. Item si his ptra ciuius electionē in episōpū appellatio ad sedē apostolicā interposita est: ante qz sedi apostolice p̄sentata fuerit appellatio: pferet et pfirmet: determinant confirmationes et pferationes hō nullius momēti penitus existere, de ele. lib. 6. ca. Proutida, ergo pōt ecclesia potestatē tē. Et qz fortasse diceret post glo. et doct. qz irrita sunt quo ad executionē sed nō quo ad characteris expressiones. **C** Arguiē quarto sic. Ordinatus in diaconiū ab heretico quē cōstat ab alio heretico ordinatū nō recipit ordinē: sed est sim pliciter ordinādis a catholico: sed hoc solū est per positūā pferationē ecclesie: ergo. Maior p: qz Daibernus a Nezelone ordinatus in diaconiū: qui Nezelon ab hereticis erat ordinatus: ab Urbano secundo iterum ordinatus est: qd nō reiterationē existimari censet: sed tñ integrām diaconiū dationem. pri. questione. 1. Daibertum.

Ad oppositum videat pmo q nec summus pontifex est dñs legis nec ēt tota ecclesia: s: minister et dispēsator legis: iuxta illib⁹ Apli p: ad Cori. 4. Sic nos existimetur homo vt ministros Chrii et dispēsato-

res ministeriorū deīg qb⁹ Chrii dedit p̄tātē nō pōt hō auferre, cū B̄ solū videat spectare ad dñm legis: quēadmodū et nouā mām aut formā sacramētoꝝ instituere.

Pro respōsione est aduertēdū qz oīm in p̄missiōnē dissēnsio: an sacramēta ab hereticis collata rata existe rēt et firma. vñ canoncs aploꝝ qui apocriphi sunt (vt dicit ibi glo.) quoꝝ autē orientalis: et ex pte Romana veit ecclesia: et insignis martyr Lyprianus et octoginta ep̄i cū eo: baptisma hereticoꝝ lauacrum diaboli appellat̄: et bapticatos ab eisdē tradit̄ rebapticādos esse, quos Lyprianus et alios epis Stephanus et Cornelius martyres et pontifices Romanus et venerabilis Aug⁹ in lib. de baptismo ob hāc cām vehemēter redarguit: affirmat̄ verū baptisma per eos tradidū more ecclesie celebrati fuerit. Quoꝝ inīaz securi sunt Sergius, Innocētius, Leo, Anastasius, et magn⁹ Hegorius: et ois catholica ecclesia t̄z vt dicit. 32. disti. 9. porro, quoꝝ fundamētū vtiqz est: qz nō pōt ab eis p̄tās pferendi baptisma auferri: cū als vtiqz nihil conferret renidente ecclesia quātū pōt. Vñ Aug. ad Parmenianū pbat inaniter et frustra dici: qz recedēs ab ecclesia et si baptisma nō amittat: qz tñ ius dādi amittit. vbi intelligē videat per ius dādi potestatē ordinādi: qz vtrūqz sacramētū qbdā est: et qdā pferatio ne vtrūqz homini dat: illib⁹ cū bapticā: istud cūz ordina. Ideo nō licet a catholico vtrūqz iterari. et infra. Sicut autē in baptismo est qd per eos dari possit: sic in ordinatiōe ius dādi est: vtrūqz qdē ad perniciē suā qdīu charitatē nō hāt vniuersitatis: qd declarat de laico bapticāte extra casuz necessitatis: et de eo q furtū et extraordinarie non in monetis publicis aurū vel argētū pcutiēdo signat: oclūdes de his q ab ecclesie catholice vnitate separati sunt nulla iaz qd est qn habēat et tradē possint sacramēta: sed pniciose h̄it: pnicioleqz tradūt: qz extra vinculū pacis sunt: neutri sacramēto facie da est iniuria: qz de mēte bti Aug⁹ videat q nullus hominū possit eis hāc p̄tātē auferre. **C** Dinc et doctores reprobāt opionē dēcētū pferētū aut hereticū nō vere pferētū sacramētū eucharistie: quā tñ securi videat Magr dist. 13. 4. Immo dicit q̄tūqz degradat̄ pferit maner sacerdos: et si supra mām debita pferere itēdēs formā sacramētale ptulerit: vere pferat. Idē tñ glo. de Cleri. excōi. minist. ca. 2. et ibi doc. Immo dicit qz ecclesia characterē ordinis auferre nō pōt: qd est p̄positū: quā tñ p̄tātē pferādi si potuisset ecclia per suā legē aut statutū auferre: iam dūi ablata eēt: cum idē de recedēt ab vnitate ecclie dicat. Exercrare pōt: secrare nō valet. 3. 4. q. 1. Audiuim⁹. fundamētū sumēs ex B: qz cū oībus discipulis parē ligādi et solvēdi p̄tātē dare: Petro vni pro oīb⁹ et pre oīb⁹ claves regni celoz se daturū p̄misit. Inserēs qd dixi: qcūqz ḡ ab vnitate ecclie tē. Et pfermo istud: qz equē inauferibilis videat p̄tās spūalis pferādi confirmationē et ordinādi: vt ordo pferatio seu pferatio: s: nō obstante plenitudine potestatis quā dñs cōmisit suo vicario Petro et successōrib⁹ ipole est per hōiem hec auferri: g. Ex quo sequit̄ irronabile eēt in fide valde pieulosaz theoricā dñorū canonizat⁹. Innocētius et Panor, tē. dēcētū de p̄suet. cap. Quāto. qz sumēs pōtis p̄ legē suā pōtēphis auferre potestatē ordinādi vel bapticādi: et si tūc tētaret nihil sacerēt̄: s: per nudā phibitionē nō ipediret. Addūt tñ qz si sine cā rōnabili tē. hoc tētaret papa: nō eēt sustinēdū ptra statutū vniūlīs ecclie B̄ facē: s: ecclia nō resistēt: factū pape validū cēt et tenerit. vñ et qdā eoꝝ in hāc iāmā pruperūt: qz possit circa formas sacroꝝ disponi seu aliqd iducē de necessitate sacri: qd māifestissime spectat ad p̄tātē excellētē: cū hoc sit dñi legis nō ministri. Itēz ex p̄prio coꝝ dicto: qz nō obstante lege qua summis pontificis mītū irritare cōferationes contra suām prohibitionem factas dicit̄ om̄.

De sacramento

nes characterē nibilominus iprimit: quomodo ergo poterit per legē potestate auferre: quū nibil efficacius possit cōtra eoz potestate statuere: q̄d ipediēdo ne eis p̄ferat per decre-
tum irritans si quid secus tentatū fuerit.

Ad rationes ante oppositū. Ad p̄maz dico q̄ sicut p̄hibitū per excommunicationē etiā si sit sine culpa actualiter ppter stritionē delentē duz nittē absolū: peccat nouo pctō: ita absolū nō pōt: ita etiā p̄hi-
bitio pape ex cā rōnabili & perpetua facit: q̄ actus carnalis iter certas psonas ptra suā p̄hibitionē nō posse līcē exer-
ceri. Et cū ad pctm nulla possit eē obligatio. zz. q. i. Si pec-
catū. Et per tractū matrimoniale siceret ad actū carnalem
obligatio. Ideo tractus ille ipedit ex indirecto per p̄hibi-
tionē pape: quēadmodū & fm p̄babilitōrē opinionē per cō-
suetudinē que scandalū generat a papa approbatā vel nō:
sed iste potestates baptiçādi & sicerādi &c. possint in actū
cū pctō sicut sine & a parte suscipiētis & referentis. Ideo nō
possumt ip̄sis ipediri vel auferri absolute. Uel dico. Sacra-
mentū matrimonij amneſtī tractui: & dispositio tractui
est in potestate sumi pontificis: secus si estet nudum sc̄rm.
Ad 2^m dico post Tho. distin. 13. 4. Q̄ papa vel ep̄s nō
aufer p̄prie ordinē vel p̄secrationē: sed deus per ministe-
riū ei^r. Ad 3^m r̄ideo post glo. ibidē q̄ illa irritatio nō h̄z
vīm quo ad characteris ip̄ressionem. Ad 4^m dico q̄ ibi
nō fuit p̄secratio facta in forma ecclēsie. vt dicit glo. Lō/
tra ista. in scilio Maguitinc̄. sic legit. Ep̄s p̄byster aut dia-
conus a gradū suo iniuste detectus non pōt esse q̄d fuerat:
nisi gradus amissos recipiat corā altari de manib^r episco-
poz: si ep̄s est orariū baculū & anulū: si p̄byster orariū &
tenam: ergo degradatus amittit gradū seu ordinem: qd est
p̄tra determinata. & de penis ca. Degradatio li. 6. dicitur: q̄
ep̄s degradādo pōt vi hac forma. Autoritate dei oipotē-
tis patris & filii & spūsancti: ac nostra: tibi auferimus habi-
tuz clericalē & deponimus degradātis: spoliamus & exui-
mus te omni ordine beneficio & p̄ilegio clericalē: q̄ in de-
gradationē auferē character ordīnis: alioq̄ foget in forma
falsitas: & sumit ibi glo. argu. extra eos qui dicit degradātis
posse p̄ficere. Dico post card. in. c. Accedēs. 5. distin. qui in
hoc seq̄tūr Hugo. Ubicunqz in iure hēetur q̄ depositus seu
degradat^r amittit vel nō h̄z ordinē: sic intelligit. i. executio-
nem & p̄ilegiū ordīnis fm Hugo. cuius Hugonis peritig^r
p̄batā habuit Innocentius tertius qui ad eum scripsit. Te
nouimus in iure canonico peritū ca. Quāto. de diuor. Lū ḡ
in scilio dicit: nō pōt esse q̄d fuerat: intelligit. i. nō pōt exer-
cere seu exequi officiū suū nisi ḡdus amissos recipiat &c. i.
ordīnes vel insignia quo ad executionē &c. & hoc māifestat
līra sequēs que dicit insignia iterum esse tradēda. Et istud
valde p̄firmare videt verhū Gregorij dicētis: q̄ si deieqt^r
a sacerdotu ordīne ad expledu ministeriu p̄bysteru p̄sum.
pserit accederet oipotētī deo hostias imolare: debet excō,
municari & viaticuz tñ: in exitus sui tpe p̄cepere: talē pe-
nitentiā &c. vt ei inter laicos cōmuniō. Icedat. 5. dist. Ace-
dens. vbi manifeste videt Grego. yelle: q̄ vere hostiā oipo-
tentī deo offerat: q̄d p̄iniuste & nō sine grau pctō. Ne locu-
tio videat extranea adduci pōt verbi salvatoris Matth. 15. vbi dicit. Talentū ab eo auferendū qui illud abscondit
reservās nō multiplicam̄: q̄ tñ inutiliter habere inci-
piet vel ad penam. Et vulgariter dicitur quis amississe ma-
num aut pedem qui ea vel eo vti nō potest.

Iam videndū de p̄ncipali questio. p̄babilitōz mi-
siū: bi videt opinto: q̄ solus ep̄s est cō-
ueniens & idoneus minister hui^r sacramēti. Ita q̄ simplex
sacerdos etiā ex cōmissione pape tentando p̄firmare nibil
facit. Hoc ppter adducta pbo tali mō & medio & est tertium
p̄ma de Palu. in bac mā. Ex cōmissione electi in papā & nō

p̄secrati in ep̄m simplex sacerdos hoc non posset vt fatēt
aduersari: q̄ ip̄e tñc p̄prio iure nō pōt p̄firmare ex quo
nō est ep̄s: sed eadē plenitudinē potestatis tñchz quā ha-
bebit postq̄ p̄secratus erit in ep̄m: q̄ nec tūc poterit cōmit-
tere. Item fictio videt q̄ possit simplici sacerdoti cōmit-
re potestate p̄firmādi & nō p̄ferēdi ordines saltē maiores:
vt ibi ipsi dicūt. Nec suffragat si recurrent ad hoc q̄ papa
nō h̄z maiore potestate supra corpus Christi veni^r q̄ sim-
plex sacerdos: & ideo nō posset ipsi cōmittere cōferre ordi-
nes maiores: qui respiciunt corpus dñi verū: q̄ similr papa
nō h̄z potestate roborandi aīaz spiritualē plus q̄ ep̄s: & tñ
fm eos pōt cōmittere: hoc est roborare spūaliter aīam sa-
cramento p̄firmationis simplici sacerdoti & nō ep̄s. Itē qd
dicunt pro vltimo & finali refugio. Ex ordinatione Christi
in alijs sacramētis p̄ferendis est absolute a Christo institu-
tus minister: & nō pōt papa variare cōmittendo: vt nō pōt
diacono cōmittere p̄fectionē eucharistie aut sacramentalē
absolutionem: sed in isto relinquit suo vicario potestate cō-
mittendi ei qui alias est idoneus: iuxta ordinationem. Et vt
ipsi fatentur hoc nō probant: & ita diuinare vident: qd peri-
culosissimū est in his que fidē cōcernūt: & bonos mores. hoc
tamen addit dñs p̄ct. de Palu. quasi in vīm p̄bationis: q̄
etsi dicta nō p̄bentur: tamē sic potuit esse. & isto mō saluari
pōt qd ecclēsia Romana facit de qua supponēdū est q̄ nō
errat. Sed q̄ hoc parū faciat patebit soliēdo argumentū
ex facto Gregorij pape: cuius ipsi memorant.

Ad rationes ante oppositū nō op̄s respondere q̄
concludunt propositionem.

Ad alias que adducete sunt post oppositū. Ad p̄mam
que p̄bat simplicē sacerdotē p̄pria auctoritāte
hoc posse. Respondeo p̄mo ad p̄maz p̄bationem: q̄ lī
baptisma sit efficacius quo ad amotionē mali: cuz sit spūa-
lis generatio de nō esse ad esse spūalis vita: tamē p̄firmatio
est efficacior ad p̄ficiendū & roborandū in bono: q̄ dat spi-
rituale augmentū de imperfecto ad perfectū: ideo digniori &
eminētiori ministro referriatur. Ad sciam: dico q̄ lī eu-
charistia sit simpliciter dignior p̄firmatione: nō tamē ip̄ri-
mit characterē & quasi p̄summatiū p̄signat animā Christi si-
delis in spūali vita: qd est effectus cōfirmationis: & ideo re-
seruat ep̄o: sicut cōsignare ep̄istolā spectat ad superiorem.
Ad tertīā p̄bationē: dico. lī forte non sit ordo distinctus
a sacerdotio: c̄st tamē plenior & ita adminius differt vt per-
fectū ab imperfecto. Et hoc sufficit ad hoc vt aliqd possit illē
ordini cōpetere: qd nō sacerdotio. etiā c̄tsi solū supaderet
aliquā p̄secrationē nō sacramentalē: nibilominus q̄z Lbri-
stus soli ep̄o cōmisit nō possit simplex sacerdos &c. quēad
modum nō possit ecclēsia sine chrismate (qd p̄secrationem
dicunt in oleo & balsamo) p̄firmare.

Ad secundūm principale de facto Gregorij: dico
p̄mo q̄ si per ecclēsī Romanaq̄
itelligat caput ei^r: puta pōtifex: certū est q̄ possit errare: et
in his que tāgūt fidē heresim per sua determinationē aut
decretale asserēdo. Plures c̄ni fuerūt pontifices Romani
heretici. Itē & nouissime ferē de Joā. zz. q̄ publicē docuit:
declaravit: & ab oib^r teneri mādauit: q̄ aīe purgate ante fi-
nale iudicū nō h̄st stolā: que est clara & facialis visio dei: &
vnuerisate. Parisiē. ad B̄ iduxisit dī: q̄ nemo in ea pōte-
rat ḡdu in theologia adipisci: nisi p̄mit h̄c errore pesti-
ru urasset se defensurū: & p̄petuo ei adhesurū. Itē p̄z B̄ de
errore q̄rudā pontificū circa mīlmoniū: de quo in. c. Licet,
de spon. duoz. Itē de errore quē ediderat Lecestinus circā
mīlmoniū fidelū quoq̄ alter labit in heresim: cuius error
olim habebat in alia compilatione. in cap. Laudabilez. de
quer. coniug. vt refert Hostiel. in. ca. Quāto. de diuor. non
tamen dico Gregorij hic errasse: sed euaciare intendo im-

De sacramento

possibilitatē errandi quā ali assentunt. **D**ico scđo: qđ non cōstat Gregorij ibi cōmisit cōfirmationem que est sacramētū; sed solū cōsignationē frontis cum chrismate: quo Syluester instituit dicit qđ sacerdos baptiçādū in vertice chrismate deliniret. de quo dicit Hugo, lib. 2. de sacramētis pte. 7. ca. 3. qđ hoc instituit ne sine cōfirmatione ab hac luce decederet. Qd si ab errore vacat: opz intelligere nō qđ sacramētū cōfirmatio- nis (tagēdo verticē chrismate) cōficerat: sed aliquid sacramēta le eos p̄ficiēt merito ecclie: quēadmodū aqua benedicta & similia: ne oīo vacui suffragio cōfirmationis ab hac Luce decederet: qđ eis quodamō iperfecto in alio munere per sacerdotē tribuit. Nec est plus hic tunc fictio sacramētū qđ in cōsignatione verticis: sed applicatio qđ spālis meriti ecclie ad sic cōsignatos seu tactos chrismate. **T**ertio dico: suppo- sito qđ loquāt de vero sacramēto cōfirmationis: sua p̄cessio nō fuit collatio p̄tatis: sed abolitio iperimentū qđ p̄literat per suā p̄hibitionē. vnde dicit ad se peruenisse: qđ qđ scan- dalizati fuerint eo qđ p̄sbyteros tangere chrismate p̄hibuerat. ppter qđ subiungens in sui excommunicationē dicit. Et nos qđ km veterē vīsum ecclesie fecimus: sed si oīo de hac re aliḡ strīstant i. scandalīgant: vbi epi desunt: vt p̄sbyteri ēt in frontib⁹ baptiçatos chrismate tangere debeat/cedim⁹. vbi solū cōcedēdo videi iperimentū sue p̄hibitionis voluisse tollerē: nō auctoritatē aliquā sacramētū cōfirmationis cōferendi i partiri. quēadmodū de Jude's Paschacio scribēs hortat: vt de suis solennitatib⁹ celebrandis eos inquietari nō per- mittat: sed oīes festinitates suas & serias liberā hēant obser- uandi/celebrādīqz licentia. Ubi per licentia nibil eis licere concedit: cum nec hoc possit. Qui enim legē obseruat/ea- cuatur a Christo: tā gratia excidit. ad Halat. 5. sed solū im- pedimentum p̄hibitionis & infestationis auferre intendit. Ecclia salutis: qđ nec limites sue potestatis excessit: nec erro- rē sacerdotū in aliquo fuit. Et tñ de sacro cōfirmationis.

De sacramento Eucharistie.

Eterminato de sacramēto bapti- smatis & cōfirmatio- nis: iam restat agere de venerabili sacramēto Eucharistie. Et p̄mo de iperimentis ppter que abstihere opz a sumptione venerabilis sacramēti Eucharistie. Et b̄ tā de iperimentē culpe qđ corporalē imūditie: videlz pollu- tionis & similiū: & corporalis repletionis seu sumptū cibi.

De impedimentis ^{igit̄ culpe peto. Utrum ex-} stens in p̄ctō possit līcēt su- mere sacramētū Eucharistie. Et apparet qđ sic. **P**roīo. qđ ma- ximis bonis nemo male vīt: vt vult Augu. in lib. de libe- arbi. sed Christus est de maximis bonis: qđ nullus ipsum su- mendo peccat. **E**t cōfirmat: qđ nō est maioris dignitatis Christus sub specie panis & vīni qđ sub ppria specie corpo- rali: sed peccatores tangentēs corpus Christi in ppria spe- cie nō peccabāt: qđ nō sequebāt venia peccatoꝝ: vt p̄z ve muliere peccatrice. Luce. 7. Etia nō est opus valentib⁹ mediais sed male habentib⁹: cu ergo oīes peccator languet in aīa: nō peccat (vt videi) sumēdo hanc specialē medicinā sacramēti Eucharistie. Nec videi euādi posse dicēdo hoc sacramētū esse medicinā cōfortatiū que nocet actu febricitanti febre p̄tē: cui opīis est p̄ius purgatiū: quēadmodū in febre & medicina corporalib⁹. Quia vt ait Aug. in quodā sermo- ne. Sacramētū stud nō solū cibat quos reperit viuōs: sed etiā viuificat mortuos: cu ergo mors aīe solū sit per p̄ctū mor- tale: securi qđ est medicina purgatiū a p̄ctō mortali: & ita nemo qui tūcīqz grauis sit peccator. p̄hibitionis est a com- munione huius sacramēti. **S**cđo sic. Nemo peccat fa- ciens id ad qđ tenet: sed plures in peccato existentes tenen- tur communicare: ergo. Major p̄z als teneretur peccare &

esser perplexus. Et minor p̄z: qđ vt habeat de pe. & re. in ca. Omnis vtriusqz sexus. tenetur cōmunicare semel in anno. Itē sacerdos qui p̄secravit tenet Eucharistiā p̄secrataz su- mere. de p̄se. dist. 2. relatū. sed talis p̄t recolere post p̄secra- tionē se esse in mortali peccato: aut irregulāritate irretitus: vel excommunicatione aut suspēsione inodatū: & tūc nō p̄t sacramēti cōmunionē sine p̄ctō mortali suscipi: qđ licet t̄c. **T**ertio sic. Si ppter peccatū mortale oportet absti- nere a cōmuniōe eucharistiē: nulli vñqz licet eucharistiā sumere: qđ absurdū est & falsum. Sequela p̄bat: qđ nemo scit de lege cōmuni le esse in charitate & extra statū peccati mortalis: iuxta illud Job. 9. Etia si simplex fuero hoc ipsū ignorabit aīa mea. Et ibidē. Si venerit ad me non videbo eūetsi recesserit a me nō intellig. Sed nō solū peccat mor- taliter qui actu exerceat qđ scit esse peccatum mortale: sed etiā de quo dubitat an sit mortalit. Juxta illud Ecclesia. 3. Qui amat periculū: peribit in illo. Ex quo doctores eliciūt banc maximā. Quicūqz exponit se discriminū peccati mor- talis/peccat mortaliter. Cum ergo quilibet cōmunicans ex- poneret se discriminū an in mortali p̄ctō eucharistiā sume- ret: semper peccaret mortaliter. **E**t cōfirmat: qđ ignorā- tia in his que sunt iuris diuini nō excusat. Juxta illud Apli. Ignorās ignorabit. i. ad Corin. 1. 4. Et illud Ambro. quissi- me peccat qui ignora: qđ si ppter p̄ctū mortale qđ esset in- dignus suscipere quilibet in mortali existēs sive sciens sive ignorans. peccaret sacramētū istud sumendo.

Ad oppositū p̄mo videſ qđ etiā per veniale pec-

piendū hoc sacramētū. Cum p̄mo per illud Aug. de ecclie- sia. dogma. & allegat a Magno dist. 1. z. 4. Licet quis pec- caro mordeat: si peccādi nō h̄z volūtate & satisfaciat lachry- mis & orationib⁹: accedat securus: & hoc de illo dico quem mortalit p̄ctā nō grauāt: ergo cū volūtās peccādi veniali- ter solū sit p̄ctū veniale: segnū qđ in p̄ctō veniali t̄c. Cum scđo qđ in meliori statū videi iustus habēs p̄sciētā peccati mortalis sine oī p̄ctō: qđ actu venialiter peccās: cū km illud Grego. Bonarū mētū sit culpā agnoscere t̄c. 5. dist. ad ei⁹. sed iustus sic accedēs absqz dubio peccaret: ergo. Scđo de peccato mortali est exp̄sta sīa Apli. i. Corin. 11. Qui autē mādicat & bibit indigne: iudicū sibi mādicat & bibit: non dijudicans corpus domini. Ideo inter vos t̄c.

Pro responsione ad quesitū p̄mo videndum

ē de mortali: scđo de venia- li p̄ctō. Quo ad p̄mū vel est in mortali p̄ctō quo ad actuū: ita. s. qđ actu peccat mortaliter: omittēs aliqd qđ p̄ tūc tene- tur facere: vel facies qđ tenet omittere: vel solū quo ad cul- pā: puta p̄ius voluit fornicari & iā nō vult: sed tñ culpa in eo per p̄tritionē adhuc nō est delecta. Si p̄mū sive sciat se actu peccare mortaliter sive ignoret: vel nō adiūtare: nulla igno- rātia eū poterit excusare qđ accedat ad sacramētū vt idignus. & iuxta sīas Apli. Iudicū sibi manducer & bibat nō diudi- cās t̄c. Si sit in p̄ctō mortali solū quo ad culpā: hoc cōtingit dupl̄. vel. n. recolit se in p̄ctō mortali esse vel nō. Si p̄mū nō p̄t ad b̄ sacramētū accedē sine mortali: qđ nō sit sine dānabili irreuerētia ad corp⁹ dñi. Si nō recolit se eē i mortali p̄ctō: b̄ cōtingit tripl̄: puta qđ nō discussit p̄sciam sūā. vel scđo: qđ l̄ per discussionē recolit facti: nō credit tñ eē mortale pec- catū: vel discussionē p̄pa nō potuit p̄uenire in facti vel mor- talis p̄tē memořā: p̄mis duob⁹ modis nō excusat a morta- lit: qđ vel omittit se p̄bare: vt in p̄mo: & tra illud Apli. Probet aut seipz homo t̄c. Aut culpabilis ignorat eē mortale p̄ctū qđ scire tenet: & hoc ei⁹ indignitatē nō relevat: quēadmodū nec excusabat qđ peccaret mortalit cūs actu faceret. Si 3^m cum facit qđ in se est pro amotione idignitatis que est per mortale p̄ctū: nō peccat accedēdo etiā in mortali peccato

Eucaristie

16

sed sepe venia pfectum rōne operis operati ipsi sacramēti.
quo casu locū videt hēre illō Aug. op facīt iſtū mortuos
vivificat. De veniali pēccato certū est qđ nō ipedit sive actū in-
fir: sive quo ad culpā trah: gn possit homo ad hoc sac̄m acce-
dere. ad qđ allegari solet illud B. Hylary epi. Si non tāta
sunt pēccata vt quis excommunicēt nō debet se a medicina cor-
poris et sanguinis dñi subtrahere. de psc. dist. z. Si nō tāta.
Et est ratio: qđ nihil repellit a mandatione sacramentali
qđ spiritualem mandationem secum permittit: ita est de
veniali peccato: ergo non impedit.

Ad rationes ante oppositū. Ad pīmā Aug. intelligit B q̄ bonis maximis nemo male vti-
tur: vt eliciētē actu vel inclinatē ad actū cū in malū inclina-
re nō possint: pōt̄ quis tñ̄ bonis maximis male vti: vt obtō
vītis: quomō virtutib⁹ abutit̄ qui de ipfis gloriaſ: r̄ supbit̄
ita etiam pōt̄ quis male vti corpore Christi sicut obtō circa
qđ operat. **C** Ad pīfirmationē respōdeo: q̄ Christus in vi-
ta corporali exhibuit se vt medicū curatiū: ideo tunc forte
lūcuit iþm in pctō corporaliter tangere: sed in hoc sacramē-
to exhibet se solū vt medicinā fortificatiā cibū quēdā sp̄i-
rituali: qui solū debet habēti vītā spiritualē: sicut etiā cib⁹
corporalis debet solū vīuenti corporaliter. **C** Et ad impro-
bationē illius dico: q̄ verbū Augu. locū h̄z de illo qui se p̄-
parauit sufficiēter fm̄ pbabilitatē: ita videlicet q̄ pbabiliter
credat se sp̄ualiter vītere: in quo deus sua benignitate
supplet virtute sacramēti qđ deest ex parte hoīs: r̄ ita non
hēc q̄ licet cū sc̄iētā pcti hanc medicinam sumere: aut
etiā sine discussione r̄. Et qđ dicit̄ Jo. 6. Qui māducat me:
ipse vīvet ppter me: nō obstat: q̄ logitur de mandatione
sp̄uali que fit per charitatiū icorporationē Christi vīo-
ne: cū eius corpore mystico qđ est ecclīa. **C** Ad z⁹. maior
est falsa: q̄ pōt̄ facere ad qđ tenet̄ mō inconveniēti r̄ vetio.
Hinc Deitero. 16. Iuste qđ iustū est exequaris. Et Ben. 4.
fm̄ trāslationē. 70. Si recte offers r̄. Lūz ergo dicit̄ si fa-
ciendo ad qđ tenet̄ peccaret obligareſ ad peccadū: p̄tra illud Ecclīa. 15. Nemini mandauit de r̄. Sequela nō valit̄:
nisi subaudiāt dum nō pōt̄ id ad qđ obligat̄ sine pctō: sed
sic nō est in p̄posito: q̄ peccator pōt̄ de pctō cōteri: r̄ sic li-
cite eucharistiā sumere. **C** Si dicāt̄ hoc non euacuat diffi-
cultatē argumēti: q̄ excommunicatus aut irregularis ēt post
pītritionē de pctō ppter qđ excommunicar⁹ est aut irregula-
ritatē incidit: nō pōt̄ secrare sine mortali pctō. ponat ergo
p̄secrascē corp⁹ dñi: cū post p̄secrationē excommunicatioſis
seu irregularitatē pctiñ recolit̄: nō poterit vīterius sine pec-
cato mortali secrare sanguinem: q̄ cū ad hoc teneat̄ seḡt̄ q̄
hoc līcite possit in mortali: r̄ sic p̄sequenter in pctō mortali
eucharistiā sumere. Et iā excommunicatus nō pot̄ cōmunicā-
re sine mortali: r̄ tñ̄ pōt̄q̄ secrari ad B̄ tenet̄: q̄ r̄. Quia
hic nō est remediu per pītritionē. R̄ video. Nulla est in lege
dei perplexitas ex quocūq̄ casu etiā p̄cedētis pcti: q̄ semp̄
est sub hoī appetitus peti r̄ vītā ei: vt p̄z Ben. 4. Quādo
ergo ex euētu aliquo vel accidēte euenit q̄ dei p̄ceptū ser-
uari nō pōt̄ cuž p̄cepto hoīs vel ecclēſe: eo ipſo cessat oblī-
gare p̄ceptū ecclēſe. Et cū circa idē occurrit̄ p̄traria prece-
pta ecclēſe illud solū ligat qđ potiori rōne intit̄. Ad qđ p̄-
bādū sufficit pro nūc hec vīnica ratio: q̄ nemo iniuit̄ pec-
cat. Unde Augu. Uasis ire nunq̄ deus redderet interitū: si
nō sp̄otaneū inuenireſ homo habere pctiñ. z3. q. 4. Nabu-
shodonosor. Et in septima synodo dicit̄. Bonus est deus in
oībus: r̄ aperta sunt viscera ei: oī homini penitēti. 1. q. 7. Si
quis oēm: qđ falsoſum effet si de peccato penitēs ex euētu co-
geret aliud admittere peccatū. Lūz igit̄ p̄ceptū eūtādi ſcan-
dalum ſit p̄ceptū dei: r̄ inter p̄cepta ecclēſe: quorū alterum
prohibet ministrū ppter eius qualitatē: puta excommunicā-
tionē/ſuspensionē/aut irregularitatē celebrare reliquā p̄c-
cato.

pit perfici et sumi sacramentū pppter sacramenti perfectionē et Christi participationē designatā in eius sumptuone illud fortius ligat et potiori ratione innuit qd sacramenta vnuas, tem et Christi incorporationē respicit: quare segur qd exco municatus interdictus su sp̄sus vbi sine scādalo nō posset omittere: licet celebrat etiā de nouo missam inchoando: et inchoatā post psecrationē omni mō debet perficere: et reue reter sacram sumere: quis enī sine scandalo fungēdo egrui dñe posset officiū inchoatū nō perficere. **Sed** an ne excommunicatis excommunicatione maioriū vī scandalū vitet in gerēs se celebrationi irretiat irregularitate: Et apparet qd sic: irregularitas multos actus psegitur qui licite sunt et sine pctō: vt p̄z de bigamo et iudice in cā sanguinis video quis pppter scandalū vitādū licite celebret nō videt ex hoc cuita re irregularitatē. Dicit dñs Angelus i summa vulgariter angelica nūcupata qd nō, et est ratio et qd c. Clerici et c. Latores extra de cle. excomuni. minis. regnū temeritatem. Iste aut sine temeritate: vt diuino pcepto satisfaciat cuī magno timore subit officiū celebrandi. Et hoc limitat nisi sit scandalū pbarileoz vel scandalū vulgariter accepitū pro qdaz admiratione: qd tūc ē afficit pena irregularitatis. Istud pbo sic: qd irregularitas vel afficit celebratē in excoicione rōne actū in se: vel qd ptra pceptū peccat celebrādo. Nō p̄t: qd sic pbabilis ignorās se excoicatu: vel suspēsum celebrando incurreret irregularitatē: qd falsus est: vt p̄z in cap. Apostolice. de cle. excoi. minis. g. z^m: cū g iste nō peccet nec contraveniat ibi pcepto ecclesie qd ēi p̄m nō ligat/seḡt et. Nec obstat qd irregularitas multos afficit sine pctō: qd ibi nō infligit in penā: sed vel pppter defectū sacramenti: vel pppter horrore: vt de iudice in cā sanguinis excoicato dō celebanti infligit in penā pctō: et g eos nō afficit qui sine culpa celebrant excoicati. **Ad** 3^m. Da l^s nemo p̄t scire scientia cognitionis que est per rei eidētiam qd sit in charitate vel gratia vel extra statum mortalis culpe: vñqz tamen potest hoc scire scia credulitatis vel pbabilis plecture: et illa sufficit ad sumēdū eucharistie sacram sine discrimine pctō. Que distinctio vt p̄is dixi sumpta est ex x̄bis Grego. qui de virtutib^z infusis loquens ait. Si scimus nos bēre supbimus: si ignoram^z grās nō agim^z: nihil g aliquid restat nisi vt sciēdo ignorēm^z et ignorātes sciam^z. Et talis scia pbabilis plectu re regrit ad hoc vt quis secure possit hoc sacram pcpere: vt p̄z per illū Ap̄l. Prober aut seipm homo et sic de pane et. sup quo dicit Aug. Si desit fides vel charitas iudiciz sibi māducat et bibit: qd nō intelligit de esse fm rei veritatē cu sic periculissimum solet hoc lacrim sumere: sed fm p̄ciam sc̄i fidē pbabilis plecture: vt sit sensus nisi se credat fidē et charitatē bēre māducat indigne et. Et est rō: qd vt ad cibū corporalē nemo p̄t nisi viuus accedere: ita ad hūc cibū spūalē nemo dñ nisi viuus spūaliter accedere: viuus in qua ad mīnus fm pbabile sūa fidē et estimationē.

Sed orit ex hoc dubiū: ex gbus poterit homo pbabi liter cōcere seu estimare qd sit deo gratis et in statu charitatis. Dicit B. Tho. qd fm B. Bernardum p̄t sciri per aliqua signa: p̄cipue per quior. Primiū: dū qd deuote x̄bū dei audit: qd qui ex deo est x̄ba dei audit. Jo. 8. Scđm: dum se p̄mp̄tū iuent ad bene operādū: vnde p̄batio dilectionis (fm Grego). exhibito est operis. Tertiū: dum p̄positū bz in futurū abstinenti a pctis. Quartū: dum de p̄teritis dolet. Herſon in fine opusculi sui qd intitulauit opus tripartitū ponit triplicē veritatē: quā si quis sincere sine fictione pferre poterit: ab qz dubio est in statu salutis: et si inumeris pctis p̄s fuerit irretitus. Prima est. Dicit cōtra bonitatem tuā sic et sic peccauit: vnde priam ago et doleo: qd te sic offendit qui totēs vñcerādis et coledūs. Secunda est. Dicit bonū bābeo p̄positū tuo iugm̄ne mediāte in futurū

De sacramento

peccare ne incidā in pēchō, occasioneqz peccatoz pro virib⁹
bus euitare. **Tertia.** Dñe bona habeo voluntatē confessionem
integrā p̄tōꝝ meoꝝ faciēdū: iuxta tuū t̄ sacre matris ecclie
mādatū seu p̄ceptū de qbus dicit. Has veritates q̄s q̄li-
cuqz loco t̄ tēpore sincere nō fice aut mēdaceret ex corde
p̄nūtiauerit; securus existat se in statu salutis t̄ ḡe p̄sistere
t̄ vitā eternā p̄mereri. Si etiā absqz alia confessione p̄tinuo
decederet in absentia sacerdotis dormīdo; aut alia quoniam
mō more subita p̄uenit, saluaret. Nec ille p̄ her tñ nō
p̄t h̄erī infallibilis notitia stat⁹ ḡe; q̄z hec p̄posita stant cū
actuali cōmissione mortali vel om̄issione inculpabilr̄ igno-
rante. Ideo de pp̄ciatione peccatoꝝ nemo sit sine metu.
vt Ecclesiast. 5. Job. 9. Uerebar oia opera mea sc̄ies q̄ non
parceret delinquit̄; sed speret in dñō, t̄ cū hac pbabili cō-
iectura status poterit secure excedere; Iz̄ cōtingere possit q̄
pp̄ter actualē culpā mortale idigne ad iudicium sibi sumat.
Et sic in tali sumptione nō est discriminē mortalis p̄tī; sicut
nec in oī casu trāscēdū mare discriminē mortis corporaliz̄; q̄
uis semp̄ possit accidere mors, vnde discriminē solū est cum
deest pbabilis cōiectura vel certitudo. **Uñ. 2. Rethori.** de-
scribēs periculū, ca. de timore ait. P̄b̄: q̄ periculū est timē
de rei appropinquatio, q̄d intelligēdū est: nō semp̄ f̄m rei ve-
ritatē sed f̄m pbabiles diecturas; que de re h̄erī animo pos-
sunt. **Ad affirmationē** dico q̄ pbabilis ignorātia p̄e dis-
positionis circūstātie que sacerdoti p̄tī si cognita esset aut
cognosci potuisset, excusat a p̄tō; vt p̄z de cognoscente non
suā: quā ex pbabili diectura putat suā; vt p̄z per Aug. in li.
de fide t̄ operibus; t̄ ponit. 3, 4, q. vnica. Si virgo nupserit.
sic est de ignorātia indignitatis per culpā mortalis peccati.
Sed ignorātia iuris dñini, quo ad ea que quis pro adiuto-
ne stat⁹ t̄ p̄sonē scire tenet, nemine excusat. t̄ hoc excludi so-
lū p̄t per verbū Apli: verbū aut Ambro. ibi allegatū intel-
ligit capiēdo grauissime p̄ periculōssime; q̄ medicus nō
queritur cum morbus ignoratur.

Ad rationē post oppositū q̄ p̄baꝝ q̄ p̄tī veniale
ipedit ne possit homo secure accedere; t̄ ad x̄bū Aug. dico q̄ intelligit de mordeti p̄tō mortali t̄
volūtate peccati mortali: nō qđem credēdo aut dubitādo
actu aliqd inesse; sed timēdū dimissuz nō esse: cū pbabili m̄
diectura remissionis: t̄cū enī si satissimac lachrymis t̄ oroni-
bus poterit t̄cū, qđ aut addit̄: hoc de illo dico quē mortalia
p̄tī nō grauāt: intelligit de mortalib⁹ actualiter iexisteb⁹
quo ad culpabilē om̄issionē vel cōmissionē. **Ad z⁹** dico
q̄ ersi iustus sit in meliori statu quo ad dei amorem ad mul-
ta famē est minus idoneus pp̄ter suū errore. vñ nō licet se
exponere morti subiendo periculū guerrarū; aut aliud nisi
confiteatur: qđ peccanti venialiter licet. Sic etiā in p̄posito
de sumptione Eucharistie.

Eiām dicitis oīz alia qđ. Quid expedit
habēti libertate: nō coacto aut co-
actato vi alicui p̄cepti: an d̄z accedere vene-
rabile sac̄m: an om̄ittere. Et app̄aret p̄mo q̄
expedit nō accedere. Quia sumere Ch̄ristū sa-
cramētalr̄ nullā utilitatē assert: cū ḡ sumēdo possit pecca-
re, pp̄ter indignitatē que eu latet: vt dictuz est: sequit̄ q̄ nō
expedit sumere. Prima pars p̄z per illud Aug. t̄ ponit dis.
9. 4. Quid paras dentē t̄ ventrē: crēde t̄ māducāsti: ḡ nul-
la est utilitas in sumēdo sacramētaliter; aliqui responderi
potuilet Aug. paro dentē t̄ ventrē pp̄ter utilitatē t̄ nō fru-
stra, t̄ per illud Jo. 6. Ep̄ius est qui vniuersificat: caro nō p̄dest
quicqz. **Et affirmatur:** q̄z homi p̄t māducāre sp̄ualiter
nō accedēdo: t̄ nō est aliqd periculū p̄tī: t̄ corporalr̄ acce-
dendo est periculū p̄tī: ḡ nō expedit accedere. minor p̄z: q̄
quātūlibet discussiōnū p̄scias n̄ras quātūcūqz diligēter
fuerimus sc̄llī: t̄ p̄ponamus in ḡle nunqz offendere diui-

nā maiestatē: qz nescimus si forte demerito p̄tōꝝ n̄rōꝝ da-
ti sumus in reprobū sensuꝝ vt iam velim⁹ aliqd etiā celo.
dei nō f̄m sc̄iam: qđ sit charitati p̄trariū: aut nō aduertam⁹
facere cuius om̄issio nobis est mortale p̄tī. p̄one exēpluz
de Iudeis de qbus ad Romanos. 9. 7. Jo. 6. qbus facta est
mensa eoꝝ in laqueū t̄ in retributions t̄ sc̄adū. psal. 68.
Mensa iuxta mysticuꝝ sensum sacrā scripturā ipsoz que
eis facta est in laqueū sed qui in actuali p̄tō ad mēsaz dñi
accedit: nulla ē excusat ignorātia indignitatis: vt supra dī
ctū est: ḡ accedēdo est periculū p̄tī. **P. Gloria** dei p̄po-
nēda est cōmodo n̄ro: vt regit iustus ordo charitatis: sed q̄
nō accedit pp̄ter sacramēti dignitatē dat gloriā deo: t̄ qui
accedit pp̄ter sacramēti efficaciam attēdit suū cōmodūḡ ex-
pedientius videt habēti libertatē nō accedere. Exēplo cen-
turionis qui Matthei. 8. leḡ dixit: Dñe nō sum dignus
vt intres t̄. Et Petri de quo legitur Luce. 5. Ex̄i a me do-
mine: q̄z homo peccator sum.

Ad oppositū videt̄: qz saluator noster docuit nos
bis hodie. vt dicit̄ Luce. 11. per quē intelligit panis iste sa-
cramētalis verū corpus Ch̄risti t̄ sanguine p̄tinēs, vnde in
Mattheo dicit̄ sup̄substātiale: vbi Lucas h̄z quotidianū:
qz videlicet in hoc corporalē panē trāscēdit vt vult Lyra:
qz dat vitā eternā. Joā. 6. Ego sum panis viuens qui de celo
descēdi: si q̄s māducāuerit ex hoc pane viuet t̄c, sed nō di-
cīt quotidianus: nisi qz quotidie accipiēdūs: ḡ habēti liber-
tate expedit t̄c, instar discipulorū in p̄mitua ecclesia q̄ quo-
tidie cōmunicabāt in fractione panis: vt hēt̄ur Act. 2. Et cō-
firmās per illud Ambro. Lutz sanguis Ch̄risti offerit̄ in re-
missionē peccatoꝝ effundit̄: semp̄ ḡ accipere debeo q̄ sem-
per pecco. Et glo. sup̄ allegato x̄bo Luce. Panis quotidia-
nus dicit̄ qui hic est necessarius: q̄tūz alia carnī: sive corporaliter:
sive sp̄ualiter: sive vtroqz mō itelligat̄: sed caro sine
alia statim corrūpit̄ t̄ sc̄at̄ vermb⁹: ḡ sine hoc pane non
poterit diu p̄sistere sc̄ia n̄ra qn̄ inficiā corruptionē p̄tī:
vt recte de eo intelligi possit verbū pphete. Percussus sum
vt fenum t̄ aruit̄ cor meū: qz oblitus sum comedere panes
meū. psal. 101. nō enim corporalē cibū oblit⁹ erat quo se in-
dies reficiebat sed cibū sp̄us, puta hunc panem, aut verbū
dei sibi incorporare: ideo percussus erat vt fenum ardore
cōcupiscentie: t̄ cor eius aruit ab omni bumore aque saliē-
tis in vitam eternam. Joan. 4.

Pro respōsione p̄mitto q̄ non sine magna te-
meritate t̄ damnable elatiōe
animi q̄s initī p̄p̄ys meritis: q̄t̄ p̄parationi per cōfessio-
nem oris: cordis cōpunctionē: aut alias tanqz ex eis dignus
sit venerabile sac̄m Eucharistie sumere. Sunt enī merita
n̄ra t̄ p̄paratio velut baculus arundineus, cui dum quis in-
nixus fuerit, fringit̄: t̄ perforat manū innitētis. Et q̄si pan-
nis mēstruante sunt oēs iustitie n̄c: vt hēt̄ur Isaie. 6. 4. Ju-
giter enī supra pannū bone vite q̄e iustitie operibus texi-
mus, stillamus sanē diuersorū criminū. Que igit̄ ex eis po-
terit esse fiducia ad deū qui nemine diligit, nisi ex toto cor-
de querum⁹. Recte igit̄ sua sit saluator. Cum feceritis oia
que p̄cepta sunt vobis, dicite, serui inutiles sumus, que de-
buimus facere fecimus Luce. 16. Non solū inutiles vlo p̄-
cipiēti: sed semp̄ vereū est etiā nobis: q̄q̄ nemo illō asse-
rere debeat sine evidētia p̄tī. Delicta enī (ait ppheta) quia
intelligit: ab occultis meis munda me dñe: t̄ ab alienis par-
ce seruo tuo. psal. 18. Restat igit̄ vt nemo p̄sidat in se hoīe:
q̄z sc̄e recedit cor eius a deo. Diere. 17. Maledictus qui cō-
fidit in hoīe t̄ ponit carnē brachiū suū t̄c. Sed pro digna-
p̄paratiōe latet hoīe sup̄bie in ara cordis: diffidat de omni
sua industria, t̄cū Daniele nō in suis iustificationib⁹ pro-
sternat preces suas: sed in miserationib⁹ dñi multis t̄ ma-
gis nimis.

Eucharistie

17

gnis nimis. Daniel. 9. Sic habebat in adiutorio altissimi et in precione dei celi cōmorabat: ga ad nemine nisi ad pauperculū. i. humilem spū. qui se nō effert in cogitationē. velut taurus: s̄ pua de se senties totū prouicit in deū. Ilaie vltio. Ad quē autē aspiciam nisi ad paupculū. g. Secundo p̄. mīto q̄ ingratū. est deo et multū displacebit: si grā quā nobis exhibet nō vtatur. hinc admonēt nos Ap̄lis exhortat ne in vacuū dei grā recipiamus. z̄ ad Lorin̄. 6. Et Luce 15. Salvator per seipm̄ ait. Ueni igne mittere in terram: et qd volo nisi vt ardeat. supple in cordib⁹ hoīum: Et per p̄pheta ait. Que uilitas in sanguine meo dū descēdero in corruptionē. ps. 29. ybi certū est: recusat sanguinē luū sine uirtute fundi. et Matthēi. 21. Auferet a vobis regnū dei et da b̄ genti faciēt fructū eius. Et ad extremuz q̄b⁹ grā in uitationē exhibita ad cenā est: qr dū potuerūt nobebant. p̄clusa est yia ne postmoduz venire possent. Dico vobis ait p̄familias. nemo viroz illouz qui vocati sunt gustabit tenam meaz. Luce. 14. Tertio p̄mitto: q̄b⁹ sac̄m̄ est singula re p̄fidius cōtra oēm̄ virtutē et tētationē inimici. Jo. 6. Qui māducat me ipse uiuet pp̄ me. Et ibidē. Qui māducat meā carnē et bibit meū sanguinē in me manet et ego in illo. Quid mirū si fortis est qui tāto hospite munit: et si māna qd̄ filys Israel in deserto p̄buit: oē delectamētum in se habuit et ois saporis suauitatem̄ q̄s dubitabit quin māna nostrū omni roboze reseruz sit: quo possimus tela ignea neglissimi inimici extingue et ambulare cū Delya in fortitudine cibi illi⁹ ysqz ad montē dei Oreb. Nec solū roborat q̄s viuōs rep̄is: sed mortuos peccato aliquando suscitat seu viuūscit: et ybi est per attritionē (qui est dolor insufficiens) nondū reposit⁹ ad statum gratiae: hoc efficit virtus huius sacramenti.

Ex his r̄ndeō ad questū: q̄b⁹ libertatē t̄c. magis expedit sumere: p̄missa t̄i debita p̄paratione iuxta posse fragilitatis humanae: p̄z. Cum ga acceptissimū deo est vt fructificem⁹ ex grā quā nobis exhibet. Cum certe ga sepe reuocat a morte et viuis p̄sidio est: ne demonū ifestatiōe ruāt: qui aliogn suissent castri. Et ga opat et opere opato. nō est paris efficacie volūtas sumendi: et ipsa actialis sumptio: quēadmodū nec in baptismate: qui ḡ petit in dei amoē incēdi. stimat hūc panē: ga vt dicit Dañ. Caro ch̄i est sicut carbo ignitus: ois lessonis vncio: et ois sordis purgatio. Etiā de⁹ n̄ ignis plūmēs est. ad Heb. 12. plūmens inquā oia: cū totū affectus querat in sui amore: vt sibi adhēreat et vnus spūs sit cuz eo. p̄ ad Lorin̄. 6. Quibus t̄i per suā culpā māna frēquēter sumptoz sit fastidio: uilior est de per accidēs interruptio. hinc dicebat egre giua doctoz Augusti. Quotidie eucharistie cōunionez su mere nec laudo: n̄c v̄tupero: cuz tamē ipse et alij consulat sic uiuere vt quotidie digni simus accedere.

Ad rationes ante opp⁹. Ad primā dico q̄ Augu. ibi loquēt̄ illos qui carnalr hunc cibū spūale comedebat: ga nullū fructū reportabat: et nō intēdit q̄ sacrālī manducatio nullū fructū spūale affert. Et ad verbū christi allegatū: caro autē nō p̄dest quicq̄: intelligit hoc de carne in propria specie carnis sicut laniat et rendit in macello: que sic nō eēt uillis sed horribilis et abominabilis. Ad p̄fimationē dīc do. Bonauētura q̄ manducare spiritualr t̄i est securius: s̄ māducare sacrālī est uili⁹: sic suscep̄to baptismatis uillior q̄ voluntas suscipiendi t̄i.

Sed meo iudicio sacrālī sumere est securius: sicut et uilius: q̄ frequēt⁹ accedēdo pot⁹ virtute op̄i opati sacrī assequit̄ q̄ remissionē peccati: ybi als maneret in peccato: q̄ ex sumptioe icurrat nouū p̄cti⁹: duz t̄i diligēt̄ conēt̄ se p̄parare ad digne sumēdū. Ja B̄ cēstur min⁹ securū: ybi regulari⁹ accidit detrimētū. Etiā vt tradit p̄bs z⁹ rhetorice. periculū est timēde rel appropinquatio.

nō fm̄ rei futuri enēt̄: ga sic nūq̄ mortez euaderet ex p̄is in periculo mortis. S̄ intelligi h̄z fm̄ pbabileo conieca rasque ex medys sumi soler. Lū ḡ ex his medys nō possit probabili⁹ p̄iecturari mors futura noui peccatiō est dōm periculū in cōicando. debita diligētia p̄missa: sicut nec submittēdo se expr̄is medicis q̄q̄ accidere possit q̄ suis me dicinis iterficiat̄ eū: qui als suisser victurus. Ad z⁹m̄ oīco q̄ yterqz dat glām̄ deo. Zacheus enī vt ait Augu. (et po n̄t̄ de p̄le. dist. z. ca. Quotidie) vñm̄ honorauit cuz eū gaudēs in domā suscep̄t: sicut Lētūrio cū ait. Dñe non sum dñgnus t̄c. ad qd̄ valere dīc q̄ manna in ore cuiuscūq̄ fm̄ p̄. p̄ia volūtate sapiebat. Etiā p̄fect⁹ spūalis est grātia hono rificiā que deo exhiberi p̄t: si ḡ q̄s illum attēdat vt deo magis vñiat et ip̄m̄ placabilius honoret: nō est affectio vñlis seu cōmodi que est vitupabilis. P̄o illo ēt seruit qd̄ 9⁹ ethicorum tradit p̄bs. quomodo vituperabile est eē amarorē suū: et quomodo certe debitum et cōmemdabile.

Veritatis vidēdū est de ipedimento corporalis imūditie. Et est questio vñrū hō debeat se retrahere ab h̄ sac̄o pp̄ imūditā corporali/puta pp̄ pollutiones q̄ accidit in somno: aut mēstrū fluxū vt patiunt̄ mulieres t̄c. Et ga timorati plerūqz anxi sūt: an pp̄ p̄sensuz in somno deū mortalr offendēt: p̄t̄o h̄c aī p̄ncipalis q̄sūti dec̄slionē. An in somno possit hō mortalr peccare? Et ap paret q̄ sic. P̄ro ga p̄t̄ mereri: vt p̄z de Salomone: q̄ dormiēs a dñō sapiētē donū ip̄etravit: vt p̄z z̄ Paralip. 1. ybi noteſ q̄ dīc dñs: ga h̄ magis placuit cordi tuo t̄c. ḡ po test q̄s p̄ p̄sensuz in somno mortalr peccare. p̄ia t̄z: ga merituz et demeritū equā libertatē regrūt in volūtate et iudicio rōnt̄. P̄. scđo. Quicq̄z nō h̄z mētē ligata nō excusat a p̄ctō si aligd turpe agē p̄sentiat: s̄ mēs dormiētis nō vñ eē ligata: cū nō sit ac̄ corporis ex cui⁹ passione somnus accidit: imo vñ q̄ debeat eē magis libera: ga imobilitatis extēriorib⁹ sensib⁹ iteriores a q̄b⁹ immediate mens accipit: cōfor tan̄: vñ et qd̄a de futuris aliqui mens dormiētis p̄cipleque vigiliās p̄cipere nō p̄t: vt vult p̄bs lib⁹ de bona fortuna: sic magis memorant̄ boies amissis oculis: ḡ nō excusat a p̄ctō si in aligd turpe p̄sentiat. Tertio. q̄cūqz p̄t̄ delūberare et rōcinari vñ vñlū liberi arbitriū h̄cēga ingredō ell̄git: sed dormiēs (vt exp̄imēto cognitū est) interdū argume lat̄: argumētis eligit: ḡ h̄ vñlū liberi arbitriū: et p̄ p̄s qd̄ prius. Quarto. q̄cūqz p̄t̄ p̄sentire et dissentire alicui turpi reus vñ s̄ p̄sentat: ga talis vñ eē dñs sui ac̄. S̄ dormiēs aliqui dissentit turpitudini p̄st̄ate: aliqui x̄o p̄sentat: ḡ dum p̄sentit vñ eē reus peccati. Quinto. Loth peccauit p̄ctō iceslus dormiēs: vt p̄z Gen. 19. q̄ ad eū igreſe fūneſile eius de nocte et dormierūt cū eo: et ille non sentit nec q̄sūt accubuerūt nec q̄i surrexerūt. q̄ aut̄ peccauit p̄z: ga dīc lī glo. Strabi: q̄ Loth inebriat̄ est et fuit p̄cti⁹ cā peccati. vñ solet cōiter allegari q̄ inceſtus Loth peior fuit ebrietate. Etiā dīc Amb. cauēdā eē ebrietatē p̄ quā cetera vitia caue re non possimus: ḡ in q̄b⁹ sopita est rō adhuc p̄st̄ peccare. Sexto vt dīc Isido. lib. p̄ Smia. Luxurie imagines q̄sūt in veritate gēllimus lepe dormiētib⁹ apparēt: s̄ inoxie sūt si nō p̄cupiscēdo occurrit. et h̄z. 6. dīc. cap. nō est p̄cti⁹. ḡ a h̄rio sensu nocte sunt cū dormiētib⁹ p̄cupiscēdo occurrit: et per p̄s p̄t̄līt̄ in somno holez p̄cupiscēdo seu consentiēdo peccare. Septimo sic. delictū et cōmissuz equā libertatem regrūt et rōnis arbitriū seu vñlū: s̄ q̄s p̄t̄ in somno delinq̄re om̄tēdo id ad qd̄ tenet: ḡ s̄līt̄ in somno potest peccare p̄ctō cōmissiōis. Aīs. p̄z pte seu mīor. p̄z. si adueniētē tēpore quo tenet̄ clūtātē defendere ab icurſu hostiū dormiāt. Juxta Illō Grego. Nō p̄t̄ pastoris eē excusatio si lupus ouies comedat et ip̄se pastor nesciit. de reg. lux. Quāt̄ casse.

De sacramento

Ad oppositum est qd dicit p̄hs p̄ ethicoz. Scđz sero: neqz studiosus a virtuoso: sed p̄ peccatum differunt. ergo in somno q̄ est dimidiu vite hois, nō pot homo peccare. Itz Augu. i. z. sup Genesim ad l̄fam: ipsa phatista que fit in cogitatione sermocinatis cū exp̄sa fuerit in visione somniantis vi inter illam et veram coniunctionē corporum nō dicer natura continet mouē caro: et sequit qd cum motum segulet; cum hoc tā sine peccato fiat q̄ a vigilatibus sine pecca, to dicitur: qd autē diceretur sine dubio cogitaretur.

Pro responsione premitendū est q̄ voluntati nulla omissione aut actū putare, tur ad culpā: si nō spontaneo et libere poterit de libero arbitrio voluntatis, hinc Augu. libro de duab̄ ait abusus diffiniens p̄ctm ait. P̄ctm est voluntas retinēdi vel p̄sequēdi qd iustitia vetat: vñ liberus est abstinerē. Et alibi. Vatis ire nunqz redderet deus iterū: si nō spontaneū iueneret hō bē peccatuz. z. q. 4. Nabuchodonosor. Quā diffōnem est. magis limitet ad mortale et actuale dis. 35. 4. illa limitatio magistri solū veritatē h̄z intelligēdo diffōne de plena libertate p̄ cō sensum deliberatiū: verū vel iterp̄atiū. Intelligo iterp̄atiū dū p̄mittit tātuz t̄ps cedere quo potuisset deliberare in exercitio vel elicitione actū: et factū vel omissionē respue. H̄z qd p̄ctm sive veniale, sive morale actuale, est p̄p̄avo lūtate peccatis liberū: ita q̄ posset vel potuisse ip̄z peccatis vitare per deliberationē p̄cedētē exercitiū actus. Iz nō sep̄ per deliberationē que potuerit iteruēre pro mēstura elicitionis actū venialis. Quoqz cūqz necessitate peccādi venia litera (iuxta illud Aug. ga hō nō voluit vltare peccatum dū valuit, infictū est ei vt nō possit dū velit) stat libertas quo ad qd p̄ctm ēt veniale seorsuz, remitto ad doctores. 4. 1. dist. 2. Iniarū. Itz nisi sit nulla erit rō quin p̄petuo furioso et infantes ante liberū vñz rōnis et arbitrii poterūt peccare et peccabit de facto: qd absurdū est et irrōnabile. Ex B̄ in sero q̄ in somno non pot hō peccare mereri vel demereri. probat: ga mor⁹ voluntatis sequit apphēsionē et iudiciū intellectus: cum sit appetitū boni vel vere vel sophistice: in somno aut iudiciū rōnis ip̄dī. Nam iudiciū p̄fectū h̄z nō pot de aliqua cognitiōe nisi per resolone ad p̄ncipiū: vñ cognitio ortū h̄z: quēadmodū rectū iudiciū de p̄clone h̄z nō pot sine resolone ad p̄n⁹ indēstrabilia: cū q̄ cognitio nostri intell̄s ortū habeat a sensu, nō pot h̄z rectū iudiciū nisi reducat ad sensuz. ppter qd. 6. ethico, dicit p̄hs: q̄ sicut p̄ncipia indēstrabilia sunt extrema. s. resoloniā ita et singulāria: quo p̄ est sensus. in somno aut sensus derinētur ligati: et ideo nullū iudiciū aie est ibi libez/ neqz sensus cōis/ neqz rōnis: ita motus appetitū partis nō pot in somno esse liber, et sic nec meritozus neqz demeritor⁹. Quāqz in somno accidere possit signū peccati vel meriti inq̄tu somnia pro cā h̄st imaginatiōes et mor⁹ vigilatū. Unde dicit p̄hs p̄mo ethicoz: bonus et malus p̄ somnum minime discernuntur. vñ aut felices a miseria in dimidio vite nibil differre. Continuit aut h̄z rōnabilz. Nā ociositas animi somnus est: que nō dī bona vel mala nisi inquātū aliq parup̄er eueniūt mor⁹: ex quo meliora sūt vñla modestoz hōiuz q̄z quozuqz. Et Augu. i. z. sup Gen. ad l̄fam: p̄ propter affectionez aie bona: etiam in somnis quedam eius merita clarent.

Restat iam soluere argumēta aī oppositū. Ad p̄m. non p̄stat ex textu p̄mi cap. Paralipo. q̄ illa petitio Galomonis facta fuerit in somno: s̄z soluz q̄ dñs appuit ipsi in nocte et petuiū t̄c. sed. 3. Reg. 3. ca. q̄ dñs ei appuit nocte per somnum: et ita satis p̄stat vt sancti voluntationē illa a Galomone in somno factam. Et r̄ video B̄ Aug. i. z. sup Gen. ad l̄fam: q̄ petitio illa placuit deo et remuneracionez inueniūt p̄ bono eius desiderio p̄lus habito qd

in somno per signū sancte petitionis claruit: nō autē q̄ tūc in somno a dño aliquid meruerit. Ad z. dico: q̄ mens humana ad dno h̄z respectū. vñ. ad superiora a q̄bus illustrat: et quo ad h̄z p̄ somnu nō ligat: s̄z potius libera reddit quantum a corporalib̄ curis sit absolo: et iō ex iſtuētia. supni lumi nis p̄t aliq de futuris p̄cipere dormiēs q̄ vigiliā scire nō posset. Aliuz respectū h̄z ad corp⁹ qd regit a quo recipit cognitionē: et ex illa p̄ op̄z q̄ somno liget quātū ad ultimū et cōpletū iudiciū ligatis sensib⁹ a q̄b̄ eius cognitio sumit initū: quis et imaginatio nō liget q̄ ei immediate sp̄s rerū subministrat. Ad 3. dico: q̄ quis aliquē rōnis vñz dormiēs bē possit: vñz liberi arbitrii eligēdo bē non pot: ga electio est appetit⁹ p̄ficiati et quasi zcelo p̄sili: vt dī 3. ethicoz. et ita iudiciū rōnis p̄supponit, qd qdē iudiciū rōnis in somno nō est liberū: q̄ sensus sunt somno ligati: et ita vñz arbitrii et rōnis subsequēter nō potest ēē liber. Ad 4. oīm q̄ fm q̄ sensus magis vel min⁹ ligant a passione somniū fm. B̄ plus vel minus impedit rōnis iudiciū: vñ quādoqz hō dormiēs p̄siderat ea q̄ apparēt somnia eēs q̄a in dormiendo nūqz sunt sensus soluti ex toto: id ēt rōnis iudiciū nō est ex toto liberū: s̄z semp̄ aliq falsitas iudicio rōnis admisces: q̄qz in pte verū sit: et inde cōtingit q̄ uligz in somno aliquē p̄sent turpitudinē aliquēqz dissident. Sed ga iudiciū rōnis nō est oīno liberū: et p̄ q̄s nec liberi arbitrii vñs: ideo nec talis q̄ sensus vel dissensus pot ēē meritor⁹ vñ de meritorius in se. Ad 5. de Loth dicit L̄fra Gen. 19. De brei dicūt et videt verū: q̄ impossibile est ip̄m Loth cognovisse mulierē maxie virginem quales erat filie Loth: et nō aduertere de p̄cubitu cu muliere: et ideo dicit q̄ Loth euangelias de nocte bñ aduertit mulierē iuxta se: et q̄ coguit eam carnaliter: sed q̄ esset filia sua forsan ignorauit: q̄a calefactus vino nō recoluit vxore sūt ēē mortuā: et ideo credebat se ēē cu ea. H̄z p̄ hoc Loth nō totaliter excusat: ga in crastino nō cauit sibi de fili. et pp̄ p̄dicta scriptura non dicit q̄ Loth nō sensit q̄i cognovit mulierē vel filiā: s̄z q̄ nō sensie q̄i accubuit filia. i. q̄i lectū intravit: nec q̄i surrexit. i. q̄i exiuit lectū iuxta eū: q̄a ipso dormiente intravit et post ipregnationē patre iterū dormiente exiuit. et eodē mō dicit dōs esse de alia filia. H̄z huic expōnī Lyre obstat: qd de mōre filia dī. Et nec nūc qdē sensit q̄i accubuerit vel q̄i illa surrexit. Cōcubere autem est carnalē cōmiseri vel coire. Itē ex verbis Lyre sensisset q̄i accubuit puta exp̄gesatis: iz non dū intraret: et text⁹ n̄egat eū sensisse q̄i accubuit: q̄ inūcē h̄z dicūt et aduertant. Alia solo vñ dare posse ex Xbis Hiero. q̄ hoc nō sit de textu: s̄z qdā additio sup̄flue adiecta. vñ dicit, et ponit in glo. sup Xbo. Dixitqz maior. Nō aut excusat p̄iem qd sequit: et nesciuit q̄ dormiūssent cu eo: et cu surrexisse ab eo: appūgunt de sup̄ hebrie obelo quasi sup̄flū: q̄i icribile sit q̄a rerū nā nō capiat coire quēpiā nescienē. H̄z ga ecclia recipit textū sicut iacet. Etiam cā que alleget nō arguit icribilitatē: tūz ga p̄tingit dormientē mutillare vel occidē hoīem eo nō excitato vt refert de Palude q. 3. 9. dis. 4. Iniarū de quodā clericō tē. et ecclia declarat talē nō ēē irregularē. vt. c. vñco de hoīi. volū. vel casu. in cle. Et iz forte ēē irregularis vñbi rīxa odiū precedēs ēēt in cā sicut ebrīus homicida/ nī ipso facto vel culpa/ nō ēēt hoīicida vt dicit de Palude) nō vñ rōnale pp̄ hoc recedere a textu. Dico igit q̄ Loth in illo ictusu nō peccauit pp̄ non vñsum seu caretā vñs rōnis ex ebrietate. vñ dicit Aug. u. lībro 5 Faustū. Inebriauerūt Loth filie eius et se nesciēti misceruerūt: quāpp culpādū est qdē nō tñ quātū ille ictus seq̄ quātū ebrietas illa mercē. 15. q. 1. Inebriauerunt. Quo insinuare videſ totū demeritū ipsius Loth in ebrietate cōsta: re: et ita subsequens incestus caruit noua culpa. Et ad glo Strabi alleg. in oppositū dico: q̄ Strabis itēdit infidelitatem

Eucharistie

- 18

tatem Loth qua nō credidit angelo, fuisse cām peccati puta ebrietatis, nō q̄ ebrietas fuerit cā alterius subsequentis peccati, vñ dicit: Loth inexcusabilis est p̄mo q̄a angelo nō credidit; deinde q̄a inebriat̄ est: t̄ fuit p̄cīm cām peccati. Eādē iūfidelitatē in Loth fuisse p̄cīm Hiero, testat. qui mota q̄, st̄one, cur ad mōtē curauit restigē cū prius mōti, segor p̄tu lerat: r̄n̄det verā eē hebreoz̄ de segor z̄iecturā, q̄ frequen ter terre motu obruta p̄mū Sale, t̄ post Galila dic̄ta sit: t̄ mueritq̄ Loth dices: si ceteris st̄atibus ista lepe subueria est: quāto magis in cōi ruina nō poterit liberari: t̄ hanc o castionē ifidelitatis cām ictus fuisse: q̄ enī ceteras viderat subuit: t̄ hāc stare seq̄z dei auxilio erutū, de eo q̄d sibi xces sus erat, ambigere nō obvuit: q̄d aut̄ dicit de ictusponit se quēdo Hebreos qui icredibile affirmat hoīem coire nesci entē. Et fm̄ idē possit intelligi illō vulgare. Ut̄ Loth ict̄, peior fuit ebrietate. Et̄ia q̄a nec auctoritatē bz̄, nec rōnē cō, uicētē qua pbaf̄: eādē facilitate z̄tem̄ q̄ pbaf̄. Ad ver bū Ambro. Dixim⁹ sane vitādā ebrietatē r̄c̄. Intelligit de ebris quoq̄ nō est ex toto absorpta rō, t̄ tales p̄nt̄ crimia cōmittere, vel si intelligār̄ de plene ebris d̄z exponi intelligē do per crimē, sile facio criminis, quo ad exteriorē opationez̄: quo ēt̄ capiē scelus. ca. In lectu. 34. q̄ vñica, pro quo seruit vlti, glo, ca. Sane, 15. q., 1. vñ dicit. Alij intelligūt q̄ nō punit pro eo q̄d ebritis fecit, s̄z tm̄ p̄ eo q̄ leuis erat ad inebriāt̄, dū se: t̄ videſ̄ satis ūforme Ambro. Nā que sobri ca uemus p̄ ebrietatē ignorātes cōmittim⁹, nesciūt qd loquātur: q̄ nimio vino idulgēt̄, iacēt̄ sepulti. Ideoq̄ si p̄ vinū de liquerint ap̄d sapientes iudices venia gdē facta donant̄: sed leuitatis dānant̄ auctores. Sz̄ huic obstante vñ q̄d Ambro. Fm̄de de ielunio dīc̄, vbi declarās ebrietatis discrimina inter cetera dīc̄. Legimus ēt̄ q̄ p̄iem Loth r̄c̄. Sunt itaq̄z ebrie tas origo cōcubit⁹ icteli pessime regiūtricis part⁹ deterioz̄. Vbi apt̄ videt̄ dicere ictēt̄ qui erat part⁹ ebrietatis fuisse peiores ebrietate, 35. dist. 6. die. Et tertio ethīcoz̄ dīc̄ p̄hs. ebris duplices debentur increpatiōes: q̄a p̄ncipiu in ipso et dñs erat ei⁹ q̄d est nō inebriari, pbās p̄ hoc q̄ legiſlatores lpm̄ ignorare puniūt sc̄ā videat̄ cē ignorātie, q̄ plane ebru exercēdo opera criminū peccat̄, t̄ nō excusant̄ p̄e ignorātia ebrietatis. Tertio q̄r̄ sciēs vñiūl̄ ex sua ebrietate prop̄mo plura dāna obuentura, mortē r̄c̄, t̄ nihilomin⁹ se inebriat̄: graui⁹ peccat̄. Juñ illō Exodi, 21. Si bos cornupeta r̄c̄, bos obueret̄ t̄ dñm occidēt̄, pro mēlura aitez̄ peccati erit t̄ plagarū modus. Exodi, 25. R̄ video ad p̄mūz̄ Ambros⁹ nō loquiſ̄ de parti ebrietatis: sed de parti ictēt̄: illa dete rior ipso ictēt̄ puta Moab t̄ Amor. t̄ B̄ vult vlti, glo, sup̄ verbo part⁹, in cap̄ alleg. vel intelligit verbū Ambro, de pe ioxi seu deterioz̄ fm̄ genus opis, non fm̄ malitiā moralē: q̄ presupponit inordinationē iterioz̄ affectus, vñ si stult⁹ ve re, satue filie vel matri cōmisceat̄ talis ictus nullū p̄cīm est: t̄ tūc p̄ot̄ intelligi q̄ ictus dicas ibi part⁹ ebrietatis: vñ ictus p̄ot̄ dici deterioz̄ ex p̄e filiarū q̄b̄ ebrietas ex par te Loth: que tm̄ fuit origo t̄ mediū quo filie ipsuz̄ pfecerūt̄. Ad verbū p̄hi 3º ethīco, dico: q̄ illa lex fuit propria cui iūdā Pittaci q̄ statuit ebris si p̄cussent̄ amplius dāni ferre q̄z sobrios, q̄a plures inūlāt̄ ebru q̄b̄ sobri. Erad dit p̄hs 2º politicoz̄ in fine. Nō ad veniā respexit q̄a op̄z ebris hie magis: sed ad p̄ferēs, t̄ ad vilitatem reipublice. Ex quo manifeste p̄z q̄ talis pena maior nō iſfigit cōmen suratū ad cōtitatē culpe, sed pp̄ cām r̄c̄, q̄uo dīc̄ regula iūris: ex cā aliquē puniri posse sine culpa, de reg. iur. lib. 6, sine culpa. Et ita talis duplex: icrepatio nō arguit culpā facti in ebrietate. Et̄ia dīc̄ p̄hs p̄ rhetorice q̄ necessē est legē aliquē dicere vñiūl̄. Iz̄ nō sit vñiūl̄ boni t̄ iustū: sed in plurib⁹, s̄ quecūq̄ nō est facile determinare pp̄ infinitatē. Lōstat lege de punitiōne ebris, recte latā vñiūl̄: q̄q̄ de plene ebris

et excipiendū quēadmodū et pīm oēs de īnebratīs pīter
suā culpā. [Ad 3^m rīdeo, quēadmodū illa occīsio viri aut
mulieris p bouē cornupetā nō ponit in dīo bouis nouam
culpā sed iudicat eū culpabilē nō includēdo eū cum scīret
cornupetā eē: ga fortasse accidit eo renidente aut ignorantē
vel dormiente. Ita sīlī factū ī ebrietate nō arguit in eo no-
uā culpā pīpē quo ipm facit ebrius; sī pīs dū se īnebrā-
ret. Et qd̄ dīcīt cōis opīs doctōrē euētūm pī cogitatūz t̄ ēt
nō pī cogitatū qui per se sequītū augere meriti vel demeriti:
vt tener Tho. i. z^c. q. zo. arti. vlti. itellīgēdū est qd̄ nō augēat
bonitatē vel malitīa act^r volūtatis ad quē vt effec^r sequītū
tur ad minus tāc^r cause nō phībētēs pī hoc qd̄ sequītū sed
argūt bonitatē majorē: aut malitīa ex hī qd̄ nata sunt vt in
plurib^r seg vel creduntī secutūra. Utī qui tonis virib^r aliis
conat occidē, eque peccat: ac si reat occideret. Fortasse mī
quō ad subsequtionē alīqd̄ faciūt quō ad accītālē penam
vel accītālē pīmū, quō dīcīt Hieron. pīna Arry nōdū esse
determinata ga icertū est quō p suā berēsim iuetā subuer-
tenē. Et ita facta ī ebrietate nō argūt nouā culpā sī qd̄
busdā argūt cū volūtate īnebrādī currītū nouāz desor-
mitatē: vel dīfīmītates pīm qd̄ pī cogitatū aut pī cogitatē de-
būtī crīmina, pīm gen^r facti sublectūra. Utī si sumpto po-
culo quo p certo nosceret fūmīs puenītib^r ad cerebrū se
īnebrādū t̄ plurima mala nata subseg: si itē pī rōnīs pī
uationē vero corde peniteret pp facta subseqūtēa ī nullo
apud dēū eēt culpabilē, sed tota culpa qd̄ pīlīs inerat soet
purgata. [Ad 6^m pīn^r dīco verbū Isidori itellīgēdūz de
pīcupīscēdo libere: t̄ ga ī somno nulla est pīcupīscēta libe-
ra: nō sequit a hīo fēnu nīfī sub cōditionē. Si occurrerent
pīcupīscētē imagīnes seu luxurīe pīcupīscēdo libere eset
pīm. Ja ex cōditionē ipōsibili nō pōt argui ad possibilī-
tātē cōditionati: vel posset fortasse admitti qd̄ si imagīnes itē
lectuiales luxurīe ifluant a deo p illustrationē sic vt quo ad
illū influxū mēs eēt magis libera, posset libere pīcupīscēre
vel respūtē: vt forte erat de petītōe Salomonis ī somno.
Sī hī loquit de pīfēnsi vel pīcupīscēta que subseqūtī no-
tītā acceptā ministerio sensū ī qua necūz hī reflecti ad
phātasma: t̄ talis nō pōt eēt peccaminosa ī somno. [Ad 7^m
pīm būtī solone est aduertēdū qd̄ magna fuit iter doctō-
res antiquos pīcertatio: vt referat bea. Tho. pīz^c. q. 81. arti. 5.
An ī omni pītō ēt omissionis opōrteat pīcurrētū aliquem
actū, qbusdā dīcētib^r qd̄ sic t̄ hī vel iteriorē vel extēriōrē.
Exēplū de omissionē eudi ad ecclīas ad quā pīcurrītū act^r in-
terior quo qd̄ vult nō ire ad ecclīas quā ire tenēt. De extē-
riōrē. sicut cū alīqz illa hora qua ad ecclīas ire tenēt vt an/
occupat se talib^r qd̄ ipm ab igreſi ipedirēt. Scđm hāc opī-
tionē certū qd̄ sine vītu rōnīs nō omittit: sed cū ex rōnē vult
nō perficere ad id qd̄ tenēt aut vult agere alīqd̄ icōpōsiblē
le illī qd̄ pī cogitatūt aut pī cogitatē debuit sībī futūrū eēt ipe-
dimēto. Sī ga ad rōnē peccati ī omissionē sufficit volū-
tate nō velle qd̄ tenēt sītē dīz velleverīt pīto qd̄ ad omis-
sionē peccaminosaz nō regīfīt alīqz act^r voluntatis. Et ita
opz vidē an imputari possit volūtati ad pītētī rōnē pīuta
suo vītu. Et dīcūt gdam. l. Tho. z^c. z^r. q. 79. art. 3. qd̄ sic pp
actū tū pīcedētē qd̄ subseqūtē omīssio reddīt volūtaria vt
puta si de sero se īnebrauerit: t̄ pīreddīt sit impōtes ad
surgedū pīpē qd̄ tenēt: īnebrādō se adhuc nō omīssīga si
excitat^r pīvōlētā surgeret: nō soet omīssīdōs reus; sī si ma-
net dormiēt pī curſu ipīs qd̄ tenēt, lā omīssio icipit el ipūta-
ri ad culpā pp mī cām pīcedētē rōnē cui^r pīcipiat volūtā-
tā. [Sī hec opī nō vī vera: ga sic necītā omīssīdō pīue-
niēs ex priori culpa hoīs nō excūsaret a pītō qd̄ est absur-
dū: vt qd̄ volēs dat ibi cāz egrītūdīs nō excūsareēt post a cul-
pa nō faciēdī ea que famūs fūsset obligatus facere pīuta de
fēnūtū/ de defēnsione corporalī pauperū subdītōp tē. Itē

De sacramento

post votū simplex voluntarie contrahēs nō excusaret redēdo debitū. Et iā sic plene furiosus peccaret omittēdo dū sua culpa furia iciderit. Dico igit̄ post dñm Altisodo. in 2ª parte sūme. q̄ nullus omittit cū ipotēs est ratione vti siue culpa sua iciderit ipotētia sive p̄ter oēm ei⁹ culpā. Et cūz in argumēto ponit̄ casus. Inebriat⁹ voluntarie iā dormit aut sp̄ote se dedit somnū cū teneat adūtū hostiū int̄imare ciui- bus. q̄ omittit: nō n̄lī p̄ tpe quo tenet̄ t̄c. Dico q̄ sic furio- sus aut inebriat⁹ ex p̄pā culpa nō peccat occidēdo aut aliō de ḡiē phibito p̄ faciēdo ita nec peccat omittēdo ḡuqz i- potēs est rōne vti: vni dico q̄ talis nō peccat omittēdo in- titutionē adūtū hostiū: s̄z peccauit grauissime se inebri- ando aut voluntarie se dando somno p̄ q̄ p̄scuit aut p̄scire debuit se debere ab actu q̄ls debito ipediri. vni etiā casu ex- citare ac p̄ficeret opus sibi neccitate officy incubēs nibilo, minus peccasset disticto pctō ab ebrietate se inebriādo eo q̄ se volēs submissit illi: vni verisille fuit ipm ipotētia icidi- se p̄ficiēd̄ t̄c. h̄ p̄ceptū de cautioē adhibēda in opibus n̄ris cauēdo ipedimēta quib⁹ t̄c. q̄ ab Aplo cōmemoratur ad Ephe. 5. Clidete quō caute ambuletis nō q̄si issipētes: s̄z vt sapiētes t̄c. puer. 4. Oculi tui videat recta et palpebre tue pcedēt gressus tuos. vbi tāgūf circūspectio et cautio.

Eia dictum est q̄ somnus excusat et culpa acuis q̄ als forent mortalia petā: oris dubiū an licet cōsentire in perfectionē h̄ actus in somno vel furia exer- cēdo: aut de factis cōplacētā h̄. v. g. vtrū lī- ceat alii cōsentire vt polluāt in somno vel vt occidat ini- micū in somno vel furia: aut de p̄terito sibi complacere. Et appet q̄ sic: ga nullus peccat cōsentire in acū q̄ inordina- tione caret seu culpa: sed sic est in p̄posito. g. Maior p̄: ga bonitas et filii malitia act⁹ iterioris voluntatis depēdet a lo- lo obto seu volito. in quo differt act⁹ iterior ab exteriori: vt pulchre declarat Tho. p̄. z. q. 19. arti. z. Et p̄firmat. sic cō- sensus in actu carnalē cū aliq̄ futura iūge p̄ hoc excusatur ga cōsensu solū dirigit in actu sub p̄ditioē et mō q̄bus licet: vbi si absolute q̄s cōsentiret in actu cum ea nō sub cōdīcioe aut modo matrimony peccaret: Ita videtur similiter q̄l̄z cōsensus in pollutionem absolute foret peccatum, non ta- men cōsensus in pollutionem nocturnam somni.

Et oppositus videat: ga nō licet cōsentire in id q̄d phibiti est facē: cu cōsentientes et fa- ciētes t̄c. s̄z causare pollutionē in somno: seu ad h̄ nām p̄- uocare est phibiti et peccaminoluz. g. p. Dum in cōsensiū et actu occurrit eadē rō excusans a pctō et equalē excusant am- bo a pctō: sec⁹ dū aliq̄ occurrit in cōsensiū q̄ nō in actu. Nam vbi est eadē rō: ibi idem iūs: vbi diuersa rō ibi diuersum iūs: s̄z in acīb⁹ de q̄b⁹ nūc agim⁹ rō excusans a pctō est p̄- patio v̄sus rōnis que nō occurrit in cōsensiū. g. v. g. si furiosus interficiat suū inimicū nō peccat: s̄z si in lēcōdō lēcōdō in illā occisionem consentiat: moraliter peccat.

Pro respōsione dico p̄: q̄ nō solū phibent̄ le- ge charitatis p̄cio causalē no- cere dānū isferre seu cām dānū sui dare: v̄rū etiā ad nocē- dū affici vbi nollēm⁹ nocūmēti seu mali ei⁹ cām dare. p̄: ga tra iūdiā: et odī p̄ximī h̄riant̄ charitati: et ita lege charitat̄ phibent̄. Juxta illū Mart̄. 5. Qis q̄ irascit̄ fratri suo reus erit iudicio. z. j. Jo. 14. Qui odit fratre suum in tenebris est. Et ad Rom. 1. p̄mo inter peccata morte plectēda dīc Apo- stolus plenos inuidia. Et Job. 5. parvulū occidit inuidia. S̄z hec frequēter in solo interiori motu cōsensu sine p̄posito ali- quid circa p̄ximum agēdi aut causam vāndi. p̄: de iūto q̄ cupit per amicū vel familiū vindicari: quē n̄llet ad hoc requirere xbo aut nūtū. De inuidia etiā et odio certū est: ga inuidia solū tristat̄ de bono alterius inquātū est aut videt̄

dīminutū p̄prie gloriē vel excellētē. Odiēs xbo absolute appetit malū alterius. g. t̄c. Et aduertēdū tamen vt tradit Grego. zz. moralium sup illud Job. 3. z. Si gauisus sum ad ruinā eius qui me oderat: et exultaui q̄ iūenissēt eū malum: nō enim dedi ad peccādū guttur meū vt expeterē maledi- cēs aīam ei⁹: q̄d opte p̄bat illa eē phibita cū maledicere sit alteri iprecari seu optare malū. Idē p̄bat p̄: ad Lorib. 6. Neq̄ maledici t̄c. Et Levitici. 20. Qui maledixerit patri suo aut matri t̄c. Et puerib⁹. 17. Qui in ruina letat̄ alte- riūs nō erit ipunitus. Q̄ pleriqz solet evenire vt nō amissā charitate et inimici nos ruina letificet: et rursum ei⁹ gloria su- ne iūuidie culpa tristet cū et ruēt̄ eo quosdā bñ eriḡi cre- dimus: et p̄ficiēre illo plerosqz iūiuste opprimi formidam⁹. q̄d p̄bat: ga si de inimici morte oīno gaudēdū nō eēt psal- mus nō diceret: Letab̄ iūstus cūz viderit vindictā t̄c. sed gaudēdū est t̄n̄ de iūdicis egitate seu iūstitia: et dolēdū de p̄ximi ruina sive iūeritū. de p̄motōe boni lēcādū est: de rui- na xbo p̄ximi dolēdū. Ex hoc limitādō h̄ne dico: q̄ nō phibemur appetere malū p̄ximi in rōne alicui⁹ boni. Et h̄ vel boni iūstū: q̄o licet appetere vt mali puta latrones et fures pro demerito criminū patiant̄: q̄o p̄phete in scriptura im- precant̄ mala peccatorib⁹ q̄sī cōformātes volūtate suā di- vine iūsticie. iūcta illū psalmo. 82. Erubescat et turbent̄ in seculū seculi: et sumandū et pereat: et psalmo. 108. q̄ dī. De laude t̄c. Quis h̄o imp̄cationes ēt possint p̄ modū p̄nūtia- tionis intelligi. Uel z̄ sub rōne boni vūlis: puta du optam⁹ peccatorē pati egritudinē aut aliqua ipedimēta vt ip̄se me lior fiat vel ab alioz nocūmēto cesseret. S̄z phibemur appre- tere malū p̄ximi fīm le et absolute sine relatiōe ad bonū fi- nē quē intēdimus. Et Scđo dico q̄ nō solū cōsensus in op̄ phibiti est culpabilis et illicitus: sed et cōsensus in delecta- tionē de ope phibito. p̄: per Aug. 1. z. de trini. ca. 1. z. vbi do- cēs quō in iūdicio aie cōsumūt̄ sit p̄gressus ad pctō: vbi in il- lo manifesto coniugio primoz paretū in comeditione poni- verti: dicit sensu in nobis h̄e rōne serpētis: inferiorē por- tionē aie que rēporalitā respicit rōne mulieris et supiorēz q̄ fīm eternas leges iūdicat rōne viri: vt cū sensu igerit ani- me quādā illeceb̄a: tūc venit serpēs et alloquīt̄ semia. huic aut̄ illeceb̄e cōsentire est de ligno phibito māducare. Sed iste cōsensus si sola cogitationis delectatione p̄tētus est: su- perioris xbo auctoritate cōsly ita mēbra retinēt̄: vt non exhibeant̄ iniquitatis arma pctō: sic habēdū existimo ve- lut cibū yetūt̄ mulier sola comedēt̄. Si aut̄ in cōsensione male v̄edi rebus ita decernit̄ q̄d cūqz pctō: vt si potestas sit ēt in corpore cōpleat̄: intelligenda est mulier ēt dedisse viro t̄c. Addit. Nec sane cu sola cogitationē mēs oblectatur illictis nō qđē decernēs ēt faciēda: tcnēs tamē et volēs li- bēter que statim vt attigerūt̄ aīam respīu debuerant̄: negā- dum est ēt pctō. Et ideo de talib⁹ quoqz cogitationib⁹ ve- nia petēda est: pectus t̄c. Et addēs dūiam huius iūgū dīc: Quia vnu hō t̄c. totus hō dānabit̄: nisi hec que sine volū- tate operādī: sed t̄n̄ cū volūtate alium talib⁹ oblectādī solī cogitationis sentiūt̄ else peccata per mediatoris gram re- mittant̄. ergo cōsensus in delectationē de ope prohibito est mortale cu illud soluz sit dānabile. Et p̄firmat per illud. p̄- uerbio. 20. Qui letant̄ cū maleficerint̄ et exultant̄ in reb⁹ p̄essimis. que ibi rep̄hēdunt̄ tāq̄ mortalitā. Et circa h̄ aduerte: q̄ etiā aliqui licet gaudere seu delectari de cogita- tionē opis phibiti cū eam sentimus rectā et pro tēpore vti- lem t̄c. nūc t̄n̄ delectatio seu gaudiū de ope phibito cogi- tato est licita aut irrep̄ehēstib⁹: imo volūt plures moro- lam delectationē ēt mortale pctō: q̄d sensisse videat̄ Ma- gister. z. 4. dis. z. Iniaruz. vbi Bonatiētura causam magistri ipsius aīsignāt̄ dicit: morā nō de per se sed p̄ accīs et occa- sionalē de veniali facere mortale. ga. v. z. inducit cōsentium verū

Veni vel interpretatiū: tūc verū qm ex diuturnitate delectationis crescit libido adeo ut homo velit oīno in vītoz delectatione p̄sistere et morari. Tūc interpretatiū qm hō aduentus piculū delectatiōis retēte negligit eā reprimere. Et enī nō est absqz cōsensu salutis pprie p eo q discriminī se exponit. Illa.n.delectatio subintra sicut serpēs et venena difundit: p que rōnalis spūs interit morte culpe. Sicut igit̄ salutē corporalē negliget qui sciēter serpēt̄ iuxta se collo, carerit: ita in tali delectatiōe aduertes piculū, vel debēs aduertere volūtarie verberat̄ t̄c. quāta aut̄ mōra iteruenire debeat ad hoc/magis docet vīctio et recta sc̄ia q̄ sc̄ientia. Et ita talis delectatio vt vult Tho. p̄z. q. 76. ar. 4. dōz mōrosa/nō a diuturnitate tēporis sed qd̄ rō circa eā imoratur/ quā statim vt attingit nūz/debūsset repellere. Immoratur inquā sine renī. Quia q̄tūcūqz excite in nobis carnalis voluptas seu delectatio: q̄dū rō ei resistit et si repellere et supare plene nō possit nulla culpa est: sed mā exercēde virutis et res magni meriti hoc.n.est resistere tētāti et fugare demonē: iux illō Jacobi. 4. Resistite diabolo et fugiet a vobis. Et videt sine culpa posse cōsentiri in delectationē de opere phibito. q̄a licet homini appetere et sentire in oē illud qd̄ est sibi mā exercēde virtutis et occasio meriti sed vt iam dixi illecebra seu carnalis delectatio que est de ope p̄hibito sepe est hoi mā exercēde virtutis: et occasio meriti. ergo. Maior p̄z: q̄a nīl sic nō liceret hoi velle mereri circa qualibet mām p̄positā. Et p̄firmat: q̄a iuxta Origenis sentētiaz diabolo postqz a sancto hoīe vīctus est in tētāti ad luxuriā/admititur facultas quēcūqz et alīu hōlem tētādi ad minus de illo vīto in quo supatus est: vt quorūdā est finia. tradit̄ dcm̄ eius. 6. dist. 2. Et glibet fāncus iustus homo tenet p̄ posse ifirmari seu imbecillitati p̄ximōz quātum p̄t̄ p̄stulere et ne cadat in diaboli laqueū succurrere et p̄uidere: iuxta illud ad Ro. 15. Debemus aut̄ nos firmiores iubecillitates infirmorum sustinere et nō nobis placere. et ad Galath. 6. Alter alterius onera portate t̄c. quinimo et exercitū demonū pro virib̄ diminuere: iuxta illud Diere. 4. 8. Maledictus hō qui facit opa dei negligenter et austert mācheram suā a sanguine iniquoz. qd̄ si fm̄ līam intelligam̄ ne cessē est indesinēt̄ sanguinē fundere. qd̄ iudei putates crudelē fuerūt̄ et veloces ad effundēdū sanguinē. Sed maledictus qui austert spūlē macherā seu gladiū a cerūcūb̄ hoītu nequā:puta hīarū virtutuz que interficiunt̄ cū opa earum nō facimus fm̄ Origenē. q̄ tenet̄ vir iustus yelle delectari de ope carnis vt demon ab eo supatus facultatē amittat de illo vīto quēcūqz vītra tētare. Et iā qui sic vicit līste p̄t̄ sentire in delectationē illā pīterā de qua victoriaz obtinuit sicut et in hō qd̄ est demonē in illo vīcis̄. et non videt rō quī p̄s̄l̄ possit fieri de actū inexistēte vel futuro. q̄ cōsensu in delectationē de ope phibito t̄c. Et hōz homini sentire in id qd̄ de se magis iclinat ad p̄ctū: q̄ voluntas seu delectatio. ergo licet sentire in delectationē. Ans p̄z: q̄ p̄t̄ līcite cōsentire in passionē et dolore martyri: qui magis et foīi impellit ad p̄ctū negādī: aut nō p̄s̄l̄ dī. Christus q̄ voluntas ad virtutum carnis. Nemo enim est vt vult Aug. lib. 83. q̄onū: qui nō magis dolorem fugiat q̄ appetat voluntate: quādōgdem videmus immanilissimas bestias a maximis voluptatib̄ abstinere dolorz metu. et nīa tenet: q̄ nō videt illiciū cōsentire in delectationē nisi q̄a iclinat ad peccati. Unī bea. Tho. p̄z. q. 74. arti. 4. assignat causam quare cōsensus t̄c. sit mortale p̄ctū: q̄ hoīem delectari de actū turpi cogitato: stingit ex hoc q̄ affect̄ eius inclinatus est in hūc actū sentire. q̄ in talē delectationē nihil aliud est q̄ sentire in hō q̄ ei⁹ affect̄ sit iclinat̄ in fornicationez: aut siēm actū turpē: nullus enī delectat̄ nisi in eo qd̄ cōforme est suo appetiti. Jā ex deliberautiōe eligere q̄ suus affect̄

cōformet̄ his que fm̄ se sunt peccata mortalia: est mortale p̄ctū: vñ p̄cludit p̄sensu in delectationē peccati mortalī cē mortale p̄ctū. Et dico videt̄ q̄ salte cōsensus in delectationē de ope phibito nō sit mortale p̄ctū. Tūc p̄ q̄ dī Aug. in passū allegato. s. in. 12. de tri. ca. 12. q̄ de talib̄ vīnia petēda est: p̄ctusqz p̄cūtēdū atqz dōm/dimittē nobis debita nīa t̄c. sed p̄ illa fm̄ Aug. remittunt̄ vīnialia: q̄ videt̄ sensisse q̄ p̄sensu in delectationē t̄c. Et ita cū dī totus hō dānabit̄. videt̄ dānari cape p̄ addici pene: quo vulgariter dicimus aliquē dānatiū ad carceres/ vel ad mutilationem. Tūc z̄ q̄a delectatio talis sine p̄sensu vero vel interpretatiō solū est vīniale p̄ctū: sed cōsensus in vīniale p̄ctū solū est vīniale p̄ctū et nō mortale. q̄. Tūc 3° q̄a frequēter ingeřit̄ nobis inuitis et renitēt̄ talis delectatio vt docet experītia: q̄ nō inuit̄ peccat̄. q̄ talis delectatio nō arguit peccatū: et p̄ p̄t̄ līcītū vīsentire in eā. Tūc 4° q̄a si p̄sensu verus in talē delectationē eēt mortale p̄ctū idē iudicū forret de p̄sensu interpretatiō: vt ipsi admittit̄: et q̄ hō nō p̄bō: q̄a frequēter cū auertēdo itēlēctū possem̄ delectationē illā repellere p̄ vīlītate auditōz aut nīa cū expedit nosse de certo gīe peccato p̄ imorarū circa mām: vñ neccio indecēs influrgit mor⁹ p̄udēdoz et delectatio. Nā lib. de motu aīaliz tradit̄ p̄hs: motu p̄udēdoz et cordis eē iuoluntarios. Qd̄ arguit̄ p̄sensu interpretatiū in talē delectationem: q̄ enī subitū motu ad nocēdū p̄ximo q̄cūqz occasiōe tāto tēpore p̄tinuerit̄ p̄ deliberautiōe potuisse: interpretatiū consenſit: et nī manifestū est illū q̄ sic p̄sensit in delectationem non peccare q̄ pot̄ mereri. q̄. Tūc 5° q̄a ad actū carnalē equē sequit̄ delectatio sive p̄cēdēt̄ plus grā sīat sive cā reddendi debitum: sicut ad actū cōsūmēm adulteriu et fornicarium: ergo qui absolute consentit in delectationē de tali actū: nō est cēnsendus peccare mortaliter: imo videt̄ fieri posse sine formidine cuiuscūqz peccati.

Respondeo q̄ dupl̄ p̄t̄ fieri p̄sensu in delectationē de ope phibito quā voluntati ingeřit̄ appetit̄ p̄sensu: vno mō vt libera cōplacētiam suat in ope phibito quo delectat̄: q̄q̄ illud nequaqz effice, re vīlet̄. sicut inuidus p̄sensu p̄bet in p̄tinuationē cogitationis de malo seu ruina p̄ximi: vt de illo sumat cōplacētē p̄būlū. Et sic idubie p̄sensu in delectationē de opere p̄hibito est mortale p̄ctū: imo p̄sensu in cogitationē de tali opere: et oīa in illū finē ordinata sunt mortalia p̄ctā: iuxta illud Mathei. 5. Qui viderit mulierē ad xupiscēdū eaz̄ bic iam mechāt̄ est in corde suo. Et est rō: q̄a oīs p̄sensu p̄ fine hīis p̄ctū mortale: est mortale culpabilis. Jā libera cōplacētia seu volūtio cuiuscūqz phibiti et si opere nō statuat cōplēdū: est mortale t̄c. vt declarari p̄t̄ de volūtōe conditōnata alicui⁹ ipsoſiblē: puta eq̄lītatis dei: et de complacētia qua alicui⁹ cōplacet p̄ctū p̄ximi. Et dico norāter complacētia libera ad excludēdū delectationē seu cōplacētiam passionū que sepe inuitō igerit̄. Alio mō p̄t̄ p̄sensit in delectationē tale: nō vt sībi in ope phibito cōplacēt: hoc est nō p̄stituto fine libere cōplacētē: seu volūtōis in ope phibito. Et hō dupl̄: puta vel sītēdo absolute in delectationē vel solū cōsentēdo in eam: vt māz meriti: cui velit resistere et resistēdo vincere: quo q̄s cōsentit in dolore martyri. p̄mo mō q̄a iminet versile periculū inductōis ad p̄sensu: saltem cōplacētē in opus phibitiū: nō video q̄ possit fieri sūne mortali p̄ctō. Ignis enī in sinūmus in pera male remunerāt̄ suos hospites. 13. q. 1. Ideo volētib̄ ex vīto decūni, re ad virtutē suadet̄ p̄hs maxime caueđuz a delectationē: q̄n̄ interrupti de illa nō cēnamus: et ergo nos pati ad illā qd̄ seniorēs plebis ad Helenā: et illoz per oīa dicere vocē. in fine z̄ ethicōz. Est enī delectatio ignis: de quo in ps. 57. Supcedidit ignis et nō viderūt sole. sole inquā iūstītē et ve

De sacramento

ritatis agēdorum. Et Greg. de luxuria loquēs ait: Quis certe vītis bellū licite suscipit: hoc sola fuga vincit. qđ periculū aduertēt Job ait. Pēpigi fedus cū oclis meis rē. Job 31. Sed si scđo mō s̄iat p̄sens in delectationē sub spe diuinī succursis seu adiutoriū cū dbito moderamē ne nimī inualeat ut possit aut valeat deducere in p̄sens; non aut deo afferere; qđ ex se habeat rōnē peccati qđ ab extrisecis circūstāys regulariter p̄currat p̄ctū: puta qđ vēl suā fragilitatē nō satis attēdit hō: qđ facile. s̄ deduci possit a delectationē in malū: et assumūt scādalū s̄ie sue instar quis que tenet ad laqueū: aut certe factō dēū tērat vere aut interpretatiue exp̄ri voleāt an deus in h̄ succurrere aut salutare possit et velit: vbi humanū sibi via pater periculū cuiādī. ac siq̄s seipm̄ deyicit in puteū spez iactas in dēū vt liberet. vñ h̄ ad nihil aliud vtile videt qđ ad hoc deo exp̄imētādum. Uel tertio dū h̄nic curiose l̄sūt retrahib̄t ab aliis que de necessitate ei agēda incūbunt vel alio modo consimili.

Per hec dico ad argumēta. Ad p̄mū maior est falsa: qđ certū est: qđ peccatū p̄ximi est sanctis mā virtutis exercēde et occasio meriti. Vinc Aug. exponēs illud p̄s. 101. Et ossa mea in frīxorio cōfrīxa sūt: p̄ ossa sc̄tos et iustos tropologice stelligēt: qđ infirmiores portāt ut ossa carnes: et christo iūniūs iungunt p̄ charitatē: si qđ at scādaluū patit et in alia pīlītātē tātū os frīgīt quantū amat: et nō nullo mō licet eis p̄sentire in ip̄m: cū p̄sentētes pariter rei sint mortis: vt p̄ncipales qđ agūt. ad Rō. 1. Ite multis p̄casse occasionalē p̄fuit: vt delicti abūdātā comitaret abūdantia grē: quēadmodū multi post casū fortius surgūt ac animosius militat. nō tñ ob h̄ licet p̄sens in p̄ctū: vt grē abūdet: vt tradit Apls ad Rō. 3. Quāuis ḡ liceat ynicuiqz velle mereri circa c̄liber mām que occurritn̄ tñ p̄sens prebere vt occurratur. Ad p̄mā p̄firmationē dico p̄ qđ Origenes hoc assertiue nō dicit: s̄z op̄inatiue: puto inquit sane rē. Nec fundamētu h̄z p̄scripta. Ideo qđ ad h̄ tūtū dubitāt de abdūtis: qđ indicet temere dicētis: vt vult Bonāvētūra. Et Scđo dico: qđ esti meritoriū sit et laudabile in oī tētationē velle vincere: qđ q̄ grauissimū culpe periculuz imineat: nō tñ licet talem tētationē appetere: vel p̄sens in ea p̄startēcū nulli liceat discriminī peccati se exponere. luxta illud Eccl. 3. Qui amat pīculū rē. et ḡl̄z hō sanctus teneat qđ: tūz possit demoniō p̄ exercitū minuere: nō op̄z p̄pea qđ cōsensū p̄st̄r in id qđ discriminē peccati sibi adduceret: immo tenet cuītare quicqd prescit aut pbabilr̄ dubitat sibi fore occasionē mortalīs peccati. Et cū adūlūt̄ qđ līcītē cōsenitūt in delectationē p̄teritā: de qua victoria obtinuit. Rūdeo: indubitatū et certissimū est qđ licet in victoriā p̄sentire et ea appetere: s̄z ex aduerso nullus p̄t̄ se discriminī seu periculū peccati exponere. et ergo qđ de futura delectationē adhuc periculū iminet: nō est siliro de p̄terita qđ presentez vel futurā. Et iā solū excludit qđ licet in ea cōsentire: vt māz exercēde virtutis cū moderamē p̄scripto: ne supra modū inualeat. Et quo mō hoc licet dēcūt̄ est in decisione. Ad z̄m̄ qđ l̄z absolute difficult̄ sit dolorē sustinere: qđ voluptate repellere: aut nō appetere: facilius tñ hō virtuosus sedūcīt per voluptatē qđ p̄ dolorē: qđ vbl̄ dolor manifeste inuidit: per dolorē cogimur op̄ari: aut omittere qđ aptissime cōstat cē malū: delectatio aut occulit isſidat̄: et qđ latenter imponit laqueū: p̄gnū velās oculos mētis et puerens rōns iudiciū viā videat bonū: et s̄c tādē appetit̄ capiat malūz boni sp̄e tecū: vt p̄scis hamū qđ tecūt̄ est verme. nō n.e. dēvident amātib̄ et odītib̄ rē. in p̄n° z̄. Rhet. et ergo bī dicit. p̄bs. 7. Ethicō: qđ delectatio suraf intellectū et sp̄issē sapientiā. et Deuter. 16. Munera exēcat oculos sapientiū: et mutat viā iusto: qđ difficult̄ est voluptati repugnare qđ dolori: put luxta Heracliti finiam difficult̄ ei repugnat qđ ire.

Et iā nemini licet se exponerē et igercre dolori martyriū si ne iusta cā. vñ. qđ iminet periculum fideli aut iustitiae vel als sperat plurū hoīuz p̄fectus: als nō forer sine temeritate p̄sumptiōe v̄l certe dei tētatiōe cū p̄pa virt̄ ad illa sufferenda nequaq̄ sufficiat: s̄z iūx p̄phete x̄bū. Sperātes in dño mutat fortitudinē ybi notater dīc sperātes non p̄sumētes) assumūt pēnas vt agle: currūt et nō laborāt: ambulat et non desciūt. Isaie. 40. Immo cū sp̄līr̄ gs̄ q̄rit̄ et p̄ alios p̄tēē fideliū salua res: p̄ceptū habem⁹ s̄l in vna ciuitate persecuti⁹ vos fuerint rē. de qđ. 7. q. i. c. Aduersitat̄. S̄z in p̄posito nō nō cōmittēdo se discriminī delectationē p̄t̄ oī efficaci⁹ mereri p̄oīnē et duotā eleuationē mētis dēū: et p̄t̄ eque vel plus p̄fīcē: ita sine iusta cā cōmittēs se piculo. v̄l de p̄p̄ys virib⁹. v̄l de deo v̄l p̄sumē. Ad rōnes qđ p̄bat p̄sensū rē. nō eē mortale. Ad p̄mā dico: qđ illa nō solū sūt remediavezialiū: s̄z et p̄ctōrū mortaliz. s̄. venise petitio: pectoris p̄culū: et illiō orōnis dep̄catio: Dimitte nobis dbita n̄ra rē. dum tñ vere dicāt̄ fm̄ itētōne saluatoris: qđ magis explicat̄ Lu ce. 11. q̄ sic ait. Et dimitte nobis petrā n̄ra. s̄igdē et ipsi dimittim⁹ oīa dbeīt̄ nobis. dī et Mat. 6. Si eni dimiseritis hoīib⁹ petrā eoz rē. et s̄l nō rē. Q̄z at Aug. logē de p̄sens in delectationē qđ est mortalīs. p̄z. qđ logē de mētē delectata illicitis nō decernēt̄ ea faciēda: s̄z q̄ tener et libētē vult ea q̄ statim vt aiūz attigerūt rē. vt notat velle cōplacētē in illicitis esse s̄lē moze mētis in delectationē v̄l cāz. Ad z̄m̄ qđ p̄sensū in veniale nō est ex se mortale p̄ctū: s̄z tñz veniale: vel etiā aliqd factū ex se nō peccatīnoīz iclūdat occasionē verisi milē peccati: p̄sensū in illō est mortale: vt si p̄sensū in aspe cū mulieris: cui⁹ sp̄e aduertē: v̄l aduertē dbeo me p̄trahē dū in ei⁹ cōcupiscētāz. de qđ Tren. 3. Oculus me⁹ dep̄datū est siām mea rē. Vinc sc̄tūs p̄pheta Job ait. Pēpigi fedus cū oculis meis: vt nec rē. Job. 31. Et p̄ idē p̄z ad tertia: qđ si man⁹ aut pes scādalīcāt̄ nos: op̄z abscidē et a nobis p̄cē. Matthēi. 5. 7. 18. nō aut licet p̄sensū retinēdi p̄bere. Ad 4̄m̄ r̄ndeō: et iūx h̄ debēt̄ p̄ora līmitari. qđ si ipsa delectatio lēta et modica fuerit: et affec̄ adeo virtute firmat̄: vt pīculū nō imineat d̄ducēdi passiū in p̄sensū v̄l efficacē v̄l cōplacētē op̄is p̄hibiti: tūc p̄sensū verū v̄l iterptatiūs in illā delectationē modicā cā virtutis exercēde iūx 3̄m̄ modū: vel absolute in delectationē talē: stito. pbabilr̄ qđ pīculū cōplacētē libere nō imineat: nō est mortale p̄sensū in peccatiū: s̄c nec aspectio mulieris ad tenuiter delectādū in ei⁹ pulchritudie. Sec̄ si delectatio de ope p̄hibito itēla fuerit et vēhemēs: ga adducit discriminē vite sp̄ualis et pīculū interitus. Lū ergo assūmis in argumēto: de p̄sensū iterptatiū. dico si tractādo mām lūturie p̄ vīlitate audītū: videat delectationē de ope p̄hibito tātū iūalecēr̄: vt sit verisile periculū: et possit eam repellere auertēdo intellectū: peccat mortaliē discriminī se exponēdo. s̄z si tātū ei dñct̄ qđ periculum seu discriminē nō adducit: nō peccat p̄ vīlitate audītōz vel s̄na imorādo. Nec est sīle de odio surreptitio: qđ ex q̄cūqz cā cōtinuātū fuerit: quāt̄ sp̄e potuissē bl̄berare: est mortale p̄ctū: ga ille act̄ est de se mortalīs et semp̄ in libertate arbitriū: quo ad p̄tinuationē: limōrāt̄ et intellectū circa cōsiderationē ei⁹: qđ odīt̄: p̄p̄ surreptionē excusat̄ a mortalī: que surreptio cēst̄ cū tātō sp̄e p̄tinuat̄ qđ possit hō delibērare. Secūs de delectationē qđ nec de se est mortalī: nec in potestate liberi arbitriū: qđ ad p̄tinuationē stātē cōsiderationē materie: circa quā delectatio orta ē. Ad 5̄m̄ dico: qđ si absolute p̄sensat̄ in delectationē de ope carnali: ab eo cui licet in op̄is carnale cōsentire: nō est p̄ctū mortale. quēadmodū nec consensū in actū: sed cōsensū in delectationē de op̄e carnali fornicario: vel adulterino est mortale peccatum. Nam in tale op̄us quālī prohibitū non licet consen̄tire: etiam consensū nude complacentiē: et ga delectatio ad̄ducit

ducit discrimen seu periculum talis consensus. ideo t.c.

His premissis respodeo ad principale questum
q nullo modo licet sentire consensu
qui sit causa actus in aliquid quod de se est mortale si in vigilia
fieret ut in homicidiu pro tempore furie vel somni perpetratus:
aut in stupratione virginis vel pollutione in somno committit
tempore. Sed consensu nude complacere licet in tale pteritum aut su
tum sentire pro bono inde subsequitur vel secutur: sed non
absolute et sibi se. Prima pars omnis praecepta sentire in morte
alterius sensu qui sit causa mortis est illud occidere: ut si quis ex
primat suam voluntatem coram aliis quos novit verbis suis con
citatos ad occidendum Petrum est reus homicidii. viii Augusti
cordatus Mar. et Jo. de hora crucifixionis dicit: Marcus
ideo dicere erat aut hora 3 et crucifixerunt eum: quia occulit
ostendere voluit eos magis crucifixisse quam clamauerunt cruci
fige: quod illos qui ministerium principi suo sibi officium prae
sumunt verissime indicat magis fuisse omni necatricem linguam iu
deorum quam militum manum: quod pro nullum sine scriptis bonum licet
consensu dare in opus prohibetur. Consensu dico qui sit eius causa:
quod pro tempore principalis actus occisionis et illud non sit pecca
tur. Et dat simile de dimittente seu non recludente bouem
cornupera. De quo Ex. 21. Et emittere sagittam quod totum suum
actum complicit priusquam homo occidit. Nec obstat quod laico licet
consentire in morte maleficiorum: hoc ad hunc iudicem quod non
posset iuste aut licite occidere: quia utique licet ei eum occidere au
toritate publica ex commissione iudicis: quod non prava auctorita
tate: quia sic nemini licet quemque occidere nec consentire consensu
qui sit causa: ut sic prava auctoritate occidatur: et sic quod sibi licet oc
cidere: licet sentire consensu qui sit eius causa et contra. Ex quo sequit
quod nemini licet dare operam studiose per nimium eius vel potum
ut in somno polluat: et si hunc solu intedat et vellet pro alleluia
nature vel sanitatem: immo est peccare non nam et mortale:
quod excedendo in potu ex quo exigitur est sequitur pollutiones: et
dubitatio quod forte adhuc t.c. pro hoc non debeat iudicari mor
talibus peccatis reus aut non nam delinqyre. Itz finaliter ponit de
Salude Archi. Florientis et Baptista tractando de impedimen
to pollutionis nocturne. Secundum psalmus omnis quod ad utramque quod
particula. vix. quod pro bono licet in ea sentire: sed non sibi se et
absolute: propter hoc que respiciunt malum proximi ex dictis cir
ca primam suppone pro decisione quod sit. In aliis est que proximi
malum non respiciunt: prima particula probatur: quod pro nomine bonum
licet sentire in malo proximi: quod a minori licet consensu nude
complacere adhibere: his que sine proximi detrimento sunt: cuius
minus loge videatur de aliis quod de illis. Quo ad secundam particulam
propter quod sola ratione excusans factum tale a peccato est defectus visus
roris: cum ergo causa illa locum non habeat circa consensum ex libe
ro roribus visu elicitorum: sequitur quod consensus ipse qui fertur in opere
tale sibi se et absolute semper est peccatum. Nam sicut eadem ratio
arguit idem iuris: ita diversa diversus iuris. Etiam non minus cul
pabilis est consensu nude complacere: quod consensu conditionatus
in opere malum: sed secundus absque dubio est culpabilis et ma
lum. quod primus. minor propter illud Augusti. Si prope non facis sur
sum: quod times ne iudicaris: intus in corde fecisti: reus furti
teneris et nil tulisti. Et illud eiusdem de libero arbitrio. si cui etiam
non contingat t.c. et ponuntur de penitentiis. et tale dicit
Scotus. i. dist. iii. sententia. forte fuisse peccatum angelorum
non prius deceptorum quod peccarent.

Ad rationes principales an oppositum. Ad primam
dico quod bonitas voluntatis vel malitia
non ab obiecto absolute est: sed comparatione ad voluntatem. Ita
vix. quod illa voluntas est bona: cuius voluntas non prohibetur a volun
tate appetere illa mala cuius obiectum prohibetur est ipsi appetere. x. g. proximus occidit a me vel alio in furia aut somno:
quod illud in subiecto non est malum quod prohibetur ipsum obtutus
est malum comparatione ad voluntatem. et sic voluntas que

in illud fertur est mala. **C**ad confirmationem dico quod con
sensus in factum et factum humanum. Ex voluntate directa
ratione procedens dum sicut sub similibus conditionibus seu mo
dis similiter se habent: quo ad bonitatem et malitiam: quia tunc ma
net cadere ratio excusans vel accusans virtutem eoz. Sed sic
non est de consensu in faciem et factum non humano: quia tunc ma
nus humanus esse non procedere ex voluntate viete ratione excus
ant factum: et non potest excusare consensum: quia ille procedit a vo
luntate directa ratione, vel dici potest quod consensus in factum sub con
ditione et modo quibus ipsum licet velle numerus est malus: et sic
est de consensu in carnale concordia cum futura conjugio: sed non
opus consensum esse licitum: aut bonum si feratur solus in factum
sub conditione seu modis quibus subiecta facti licite potest fieri: dum non
sit licitum ipsum velle ut de occidente primi per bestiam vel fu
riosus prius exemplificatus est. Et similiter est de malis quod de iuste
inocentibus insertum: quod nobis optare non licet seu velle absolute.

Recens iam videtur an pro corporalitate im
punitus aut diurne quam quod patitur: debet abstinerre
a sumptuoso venerabilis sacra eucharistie. Et ap
paret quod non: quia nullus impedit a sumptuoso co
poris libet nisi propter peccatum: si nocturna pollutio accidit si
ne peccato: ut propter verbo Augustini. sup Hieron. ad Ierusalem prius
allegato. g. **S**ecundo quod dicit Gregorius in epistola ad Anglos. anglo
rus episcopum. Si quod sua conjugio non cupidine voluptatis ca
pus: sed solummodo creando liberorum gratia vituperio pfecto
sunt de ingressu ecclesie: seu de summando offici corporis san
guinisque ministerio suo iudicio est relinquitur: quia a nobis
prohiberi non debet: qui in igne possit nescit ardere. viii et pau
loante reddens cam quod post communionem cum iudge quod debe
at iuxta romane ecclesie constitutum ab ingressu ecclesie pau
lulus temperare debet: quia ipsa licita communione coniugis sine car
nis voluptate fieri non potest. Ideo a sacra loci ingressu est absti
nendum: quia voluptas ipsa sine culpa nullatenus esse potest. Non
enim de adulterio t.c. 33. q. 4. viri cum propria. Ex quo propter habet
quod pollutio est diurna non prohibetur a sacra corporis sumptuoso
cum sit solus causa plenis procurande. Et ex secundo et primo quod pollu
tio soli impedit ab ingressu ecclesie et sumptuoso t.c. que fit cum
potio. Quod autem dicit voluptate sine potio nullatenus esse posse:
intendit per nullatenus posse difficulter posse: ut propter ex clau
sula quam subiungitur non debet a nobis t.c. qui in igne possit nescit
ardere. g. cu nocturna pollutio accidat sine potio sequitur t.c.
Cuarto sic: quod homicidiu somniatus etiam si procedat
in somno ad effectum non impedit a sumptuoso t.c. ergo nec
fornicatio somniata cum pollutio subsequente: sequentia te
net quod homicidium longe est gravius ipsa fornicatione.

Ad oppositum est illud Leviticus. i. 5. A quodque egre
visque ad vesperam: sed imundus non licet sacra contingere.
ergo. Et ne forte hoc euacuerit quod ceremonialia pro tempore le
gis noue non obligant: adducitur verbum Hieronimi. sup Martini
dicentis. Si panes propositiones ab his qui uxores tetigere
runt comedunt non poterant: quodato magis panis qui de celo
descendit non potest ab his qui coniugalibus paulo ante he
sere amplectibus violari atque contingi: non quod nuptias condit
nemus: sed quod eo tempore quo carnes agni manducaturi su
mus vacare operibus carnibus non debeamus. ergo pol
L 4

De sacramento

luctio *z.* Et cōfirmat p illud cōcīlū Olibertani. Quilibz aī sacram cōionez ab vxore ppter ea abstinere dī trib⁹ aut q̄ tuoz aut octo diebus de consecra. dīst. *z.* Omnis homo sed hoc verbū debet importat necessitatē precepti. ergo *z.*

Duo solutione premito q̄ a sumptione huī sa crāmēti nībīl ipedit hoiez de necessitate nisi pctn̄ mortale; ga ponit idignitatē de qua logtur Aplis. *j.* ad Corinθ. *i.* Qui manducat idigne reus est corporis et sanguis dñi. Et ibidē. Qui mādūcat et bibit indigne iudicū sibi mādūcat et bibitnō diūdūcā corpus dñi. *S*z multa alia ipediū de zgruētā qdā et decētā honestatis: vtpūta iudicatio actualis/peccata venialia/vr ppositū mētēdi fōcōse *z.* Immūdūta corporalis. vñ pp reuerētā sacrī nō decet ipm fedo corpore: aut fedis manib⁹ ptingere. **C** Secundo: ga l̄ pollutio nocturna que accidit in somno non sit pctn̄ tamē sepe accidit ex pctō: vt sua cā: et q̄ illud est mortale ipedit de necessitate. *U*n pollutio nocturna interdu pcedit ex sola cā extrinseca:puta illusioē demonum. Uel ex cā intrinseca spūali puta pcedēte cogitatione vel volūtate. Uel tertio ex cā intrinseca corporali:puta superfluitate et infirmitate nature vel superfluitate cibi et por⁹. Si pmo mō nō impedit ex necessitate nisi p negligēti mortalr culpabilē:puta ga nō se parauit ad devotionē ī diaboli insidiās: qd aliqui est mortale vñ sicut trāsturū agmina inimicorum mortalr delinqueret si inermē se eis velle cu; vite discriamine obyccere: vbi p arna posset verisiml̄ euitare periculū: ita aduerētē vicinū eē vt a demonibus impugnet: nisi ad oīonem et alia munimēta spūs cōfugiat cēsēt se inermē obyccēdo occidere: et sic p prius omittedo mortalr in aīam delinqre suā. hinc Apls ait ad Ephe. *6.* Nō est nobis collūctatio *z.* ppter ea accipite armaturā dei: vt possitis resistere in die malo et in oīb⁹ pfecti stare) vñ legit de quodaz in collationib⁹ patrū *z.* Si *z.* mō: vt dicit bea Grego. in ep̄la ad Augu. eīpm angloz q̄ ea die a sacro mysterio abstinere opz dū pcedit ex turpi cogitatiō. Sed dī turpis cogitatio: nō ga de fedā mā puta coitu et imūditia: cū de illis apō sermocinātes et studētes habeant cogitationes honestissime et magni meriti: s̄z ga turpiter illis mens oblectat: et vult imorari. Et h̄ frequētius et v̄t in plurimū sit cū mortalī peccato. dico eo die oportere: vt hō abstineat:puta quia pluriū vel cosentī in illam delectationē vel cōsenī nude cōplacētie in facta et cogitata quozum vtrūqz regulariter est mortale pctn̄. Si tūc accidat sine mortalī nō ipedit de necessitate. Si tertio modo. tūc vel est sine peccato: vt duz ex infirmitate vel superfluitate nature accidit. sicut enī sanguis fluit sine pctō ita interdu semē qd est superfluitas sanguis fm p̄sm. Nam timētibus etiā in vigilia: ga retrabitur calor cū spiritibus vitalibus versus ieriora: ingrossante frigideitate spiritus ipsos per imaginationem defectus virtutis dībuntur vēter et tētēculi seu vēredā: adeo vt interdum fiat vētris solutio: v̄xine seminis et aliarū superfluitatum emissio. vt tradit p̄bs in libro pblematuz. qd vtrqz sit sine peccato: eis qui timēt de casu talium et corde dolētes. Et tūc nec impedit a sacri mysteriū participatione seu pceptione neqz imolatione. *U*n dicit Grego. et habet. *d.* *dist.* *c.* *testamentuz.* Hec illusio oīo timēda nō est: ga hanc animus nesciēs p̄tulisse magis dolēdū est q̄ fecisse. Si xō accidit cū peccatora. *vz.* *ingluui* vētris humorū receptacula grauata sūt: et tūc vel accidit sine turpi imaginatiō: et nō opz a sacri mysteriū pceptione abstinere: sed vt Grego. ait ab eius imolatione: nisi forte diū festis exigat: vel necessitas cōpellat: pro eo q̄ aliis sacerdos nō adest per quē posset sacru mysteriū celebrari. Si xō mētē turpis imaginatiō cōcūserit: ab vtrqz. *s.* et pceptione et imolatione abstinenē est. Qd verum est ex quadā decentia honestatis: ga. *s.* ex tali pollu-

tione que sit cum turpi imaginatione sit corporalis imunditia: et sc̄o quedam mētis beberatio ppter eius depressionē ad carnem et carnalia opera. Et ideo consilium doctoz est abstinere ad. *z.* *4.* horas: ga tali tempore regulariter nā reordinatur. Iuxta illud Deuter. *z3.* homo qui nocturno pollustus sit somno egrediat extra castra. *S*z potest hanc mētis distractionē compēsare deuotio: quib⁹ nāqz a deo do- natur ex silūz defecātū perplexiō fortis ad deūz inarde- scere amore ac cordis humilitate et lachrymis euagationez huiusmodi penitus abluerenib⁹ eos prohibet vel sumere vel sacrum mysterium immolare.

Alld rationes ante oppositum. Ad primam respō: deo q̄ ex necessitate nō impedit hō a sacre cōionis perceptione: nisi rōne sue cause ex qua procedit: dum. *s.* illa est mortale pctn̄: fed ex decētā quadā ho- nestatis et congrētia reuerētē: omnis pollutio que cu; turpi imaginatione accidit: impedit iuxta finiam Grego. ppter mētis hebetationē et quasi depressionem ad carnalia. Nisi cōpēset interior deuotio mētis et ad deūz humilis cōuersio: tūc nāqz cēsetur aqua lotis. iuxta p̄scriptum Deuter. *z3.* ad vesperam post solis occasuz reuerti ad castra: deferuēscen- te. *s.* libidinosi caloris ardore per lamēta penitentie reuerti ad castra fideliū. *i.* intīmā charitatis vñionē que dicuntur castra deo deuotoz. seu Ch̄risti fideliū fm spiritualez seu mysticam gloste expeditionē: que lege iam nō obligante: no- bis seruāda est. **C** Ad sc̄dam dico: q̄ per actū ex precepto debitum nō arcta: quis saltē necessitate p̄hibitōis a sumptione eucharistie: s̄z nec ex opere alio meritorio: is q̄ vxori cōmīcēt vel solū necessitatē exactione vxoris veravel interpretatiā: nō teneat ex necessitate tēperare a cōione sa- crame. *tī* eucharistie. Dico interpretatiā cu; *vz.* *marit⁹* ppe- dit vxori periculum fornicationis iminerē: nisi feruozem et estuz libidinis sue extinxerit carnali cōmercio: quo casu do- ctores licitū dicitur *vt. c.* si tu abstines. *z7. q. z.* vt voto sim- pli astricis coniugi possit cōmiseri: nec cēsēt exigere s̄z reddere exactus. pro hoc vide glo. *z7. q. i. c.* si quis: vbi mo- uet an inter eos qui voto ligant possit p̄trahi matrimoniu. Et simili est de eo qui meritorie ad finē plis p̄craēde vro- ri cōmiserē: vt vult in verbis allegatis Grego. *z* ex decētā quadā cōgruitatis ppter corporalē imūditia et mētis dep̄- se ad carnalia a spiritualib⁹ distractionē. p̄uenit talib⁹ absti- nēre: nisi vel deuotionis feruor: occasio scandali vel spālis edificatio. p̄ximū autē causa s̄silis oppositū suadeat. **C** Cor- tasē dices. Carnale cōmerciū in natura corrupta nō sit sine pruritū carnis et voluptate: sed voluptas ipsa vt dīc Greg. nullatenus eē pōt sine pctō. ergo talē opz a sacre cōionis p- ceptione tēperare: put mors erat Romane ecclie. p̄ntia te- net: ga vult Greg. eu p̄blieri non debere qui in igne posīt̄ nescit ardere: in igne inquam adustionis libidinose. ergo a- ḡtrario sensu qui in tali igne posītus nouit ardere prohibē- dus est atqz arcēdū ab ecclie ingressu et sacre cōionis p- ceptione. **P** Diebus festis nō licet vxori debitum reddere. ergo si tūc puta in solēnitate paschali vel cōsūmili debitum reddiderit non poterit eo die *z.* Antecedēs p̄z. ga dīc Aug. lib. *q.* non et veteris testamenti: q̄ homini christiano aliquādo licet cū vxore sua cōuenire: aliquādo xō non licet. propter p̄cessioē enim dies et ieiunioz aliquādo non licet cō- unire: ga a licitū etiā aliquādo abstinenēz est vt facilius ipetrari possit *z.* *33. q. 4.* christiano. et ibidē plura ad idēz faciētia. **C** Respondeo ad primū q̄ voluptas quā in exer- citio opis carnalis quis inuitus patit: olno nō est pctn̄. vñ regula generalis est apud doc. *g.* nullius passionis motus: vel carnis trillatio est pctn̄. *z* materia exercēde virtutis: cōdū voluntas renitit: patiturqz motū illū lūta. Lū ergo di- cit Greg. Voluptas ipsa nullatenus eē pōt sine culpa. dico post

Eucharistie

71

post magistrū. 31. dis. 4. In fine q̄ hoc intelligit cū non grā
prolis coniuges ipsi pueniūt: s̄ voluptatis causat ita nec in
eo qui necessitate p̄cepti cogitur debitus reddere vel solue
inutus. Qd p̄z eē de mēte Gregorij ex eo q̄ subdit eum nō
debere phiberti qui in igne t̄c. S̄z cum nō amor sobolis p̄
creande: sed voluptas dñst in opere: h̄t coniuges de ipsa
comixtione qd defleant. Et ga raru est quin piuges vel ob
voluptatē dueniant: vel salte ipsam experientes voluptates;
opus in eā ordinet: dicit voluptatē intelligi in talib⁹ nulla/
tenus eē sine peccato. Alter dicit gl. in. d. c. q̄ capit nullate/
nus posse pro eē difficile quo cum dicimus nō posse ambu
lare eū qui difficiliter p̄t. Semp tamē vt dicit Magis dis.
31. 4. ipsa voluptas & dilectatio nature corrumpe in contu est
mala: ga feda & inordinata: pena peccati est: s̄z nō semper
pcti. Ad sc̄m q̄ nō licet in illis solēnitatis & ieiunioꝝ
repose cōuenire: s̄ reliquias coniuncti consenserit vel assenſe
rit: s̄ debitum exigat vtiqz licet ei reddere: ino debitum
est sine pctō: vt vult Gratianus in. c. Nec vxori. ea. cau. t. q.
Immo in eodē exteriori ope exigēs ppter solēnitatis pec
cat: reddēs ga necessitatū facit nō peccat. Lūtū simile est:
si coniuncti petat ppter voluptatē & aliū reddat ppter ne
cessitatē: quo casu vnu peccat alter meref. Et ita p̄t sepe
alter cōlūgūm sacrā cōiōne post carnale cōmerciū p̄cipere
cum oportet reliquā abstinere. Ad tertiuꝝ p̄cipiale. s.
ante oppositū dico: q̄ pollutio aliquād impedit ex necessi
tate & hoc rōne sue cause puta mortalīs peccati ex quo pce
dit. Et cū dicit nullū peccatum post penitētiā t̄c. dico q̄
immo ex decētia reuerētia que debetur sacro nō est excōmū
nicandum: et post contritionē & confessionē eo die quo mor
taliter peccauit: si tamē saceret nō credit ob hoc quis mor
taliter peccare: vt vult de Palu. 9. dis. 4. & oīo idē est de
pollutione pcedēt ex illo mortali: q̄ manēt culpa morta
li sue cause in aīa impedit ex necessitate t̄c. Ratioe xō cor
poralis imunditie & euagationis vel distractionis: quo im
pedit ex congruentia & non ex necessitate dñm est in solone
primi. Sed hoc addo fm dñm p̄e. de Palu. Qd si an me
diū noctis accidat nō impedit celebrationē p̄ die lequē
ti: q̄uis doc. ali. ppter nature reordinationē abstinentiū esse
dicant post pollutionē spatio, z 4. horarū. Et cū in argumē
to dicit filiū mulier enīa puerū ppter seminis fluxum t̄c.
Respondeo aliud est de imūditiis que cito transeunt: aliud de
bis que diuitiā sunt: ga t̄c nō impedit ex quo breui nō
speratur nature reordinationē: vt maiori reuerētia & deuotio
ne q̄s possit accedere. Ad quartū dico: q̄ aliud est de ho
micio somniato: vel in somno perpetrato: quia nō ita dei
primit ac hebetat mentem sicut ipsa pollutio.

Et quia rōnes post opp̄bare vident q̄ nūq̄ liceat
post pollutionē cōicare: et soluēde sūt. Ad au
ctoritatē Hiero. dico q̄ fm agruitatē nō fm necitatem itelli
git: qd p̄z p̄ dñm v̄l smaz Breg. dicētis aliquāt voluntarie pollu
tuz reliquēdū suo iudicio: v̄l itelligit de his gyrori nō necit
tate neqz plis grā cōmīscēt. De sc̄lio Olibertano dico
post Gre. & doc. theologos in 4: q̄ loq̄ de n̄silio nō de p̄ce
p̄to: & ponit x̄bū dñ: vt dñ obitū agruitatis nō necitatis. sic
ponit x̄bū rogo: vt vult necitatem p̄cepti fm gl. 11. q. 3. c. Ro
go. Etia. c. Illi. detractū ē p̄xīa p̄suetudinē: q̄ ad id qd im
mediate subdit: nec iter catholicos cōumerabit q̄ in istis. v̄z.
Pascha. p̄tēcoste & Natali dñi nō cōicauerit. Et ita ēt ad
ad primū. s. de abstinențo trībus aut q̄tuor t̄c. diebus.

V Iso de impedimento corpora
lis imū
dine. s̄ā ingrēdū est: an cib⁹ aut por⁹ ēt impedi
mētū p̄stet quo minus sumi possit hec sacra cō
munio. Et v̄z q̄ non. p̄to: ga dñs postq̄ cena.
uit s̄ sacra discipulis suis tradidit: vt p̄z Luce. zz. z. j. ad

Lorinth. 11. ergo licetū videt: vt post alios cibos hoc sacra
mētū sumamus. Et cōfirmat per illud Apli. j. ad Lorinth.
11. Cum puenietis ad māducādū inuicē expectate: si q̄s eu
rit domi māducet: vt nō in iudiciū cōueniat. vbi velle vi
det Apls: q̄ sumpto cibo puenire deberet ad eccliaz sum
puri dñcam cenā: vt nō p̄sueto more suas cenas p̄sumeret
in ecclesia: & dei ecclesias p̄tēntes alios p̄sunderet. C Se
cudo: ga in sc̄lio Larthaginiſi (vt habet de p̄sec. dis. 1. c. 1a
cramēta) phibetur sacra sumi a nō ieiuniis excepto illo die
anniversario quo cena dñi celebrat. q̄ salte illo die licet nō
ieiuniū sacra eucharistie sumere. Et p̄firmat: ga licet sacer
doti ppter supuētē necessitatē cibō celebrare. de cele
mis. consuētū. vt si subito q̄s periclitē de vita: & nulla ibi
habeat hostia p̄scrata. q̄cū in p̄ma missa ruperit ieiunium
sequit t̄c. C Lōfirmatur idē z° sic: ga ipsa die paraſceues
mitit sacerdos hostia p̄scrata in vīnū nō p̄scratū conten
tū in calice & post sumit: sed veriſimil vīnū semp̄ prius de
scendit: & ita sacerdos est nō ieiunus p̄iūq̄ corpus dñi su
mat. ergo licet t̄c. C Tertio: ga os dñ ablui ob reuerētia sa
cramentis: sed impōſibile vel diffīcillimum foret cauere: vt
nihil aque saluētā in ore admixtū trayciat in vētrez. S̄lī
de reliquias ciboz, que vel dentibus vel alijs partib⁹ oris
adherēt: sed hec oīa soluunt ieiunū nature: licet nō ecclie. q̄
nō op̄z celebrantē vel cōcāntē ieiunū eē: salte ieiunio natu
re. C Quarto: ga nulla v̄rō quare nō ieiunis phibēda sit
sumptio huius lacrimis: vt eo devotius & magis attēti pos
sint accedere. ex quo cibo sumpto sensus grauans & prepe
dit hō intellectu ita eē vigil et recēs vt ieiunus. S̄ illa cā
locū nō hō de bucella panis modica medicina: vel alio con
fortatiō nature. q̄ illa nō ipēdīret holem t̄c. Nec valet di
cere q̄ ob reuerētia sacri ieiunū est: vt p̄mū spūalis cib⁹ in
tret in os chīani: ga eadē reuerētia debet sacro sumpto vel
maiō: q̄ ante sumptionē: sed p̄st immediate licet alium po
tum sumere: vt patet de vino ablutionis & alijs ergo t̄c.

Ad oppositū est illū Augustini ad ingēnōes Ja
nuary: & ponit de p̄scratiōe dis.
z. Līgo placuit spūlancēto: vt in honore tātī sacri prius in
os christiani dñicū corpus trārēt: q̄ ceteri cibi. Et ideo per
vīnūs orbē mos iste seruāt. Et p̄firmat: ga mos populi
dei ligat vt p̄ceptū ecclie: imo vt lex dei. dicit enī Aug. Siē
p̄curiātōres diuinariū legū: ita p̄tēptores ecclasticarū
p̄suetudinū coerēdiuntur. 11. dis. 1. In his reb⁹ Et fundat in
verbo Apli. j. ad Lor. 11. Ibi enī Apls vītas ne vīr̄ oīet ve
lato capite: aut mulier capite nō velato: tādez ait. Si q̄s vī
def̄ cōtētōs eē nos cōsuetudinē tālem nō habem⁹: neqz
ecclia dei. quasi dicat illā seruare oportet. s. cōsuetudinē.
ergo cū non solū habeat populus dei vīlū ieiune ad hoc sa
cramentū accedendi: verū obseruat & obseruauit: quasi ex
debito: oportet quasi necessitate p̄cepti īā homines idīp̄
seruare: & ita non licet post cibūm vel potūm t̄c.

Pro responsione p̄mitto q̄ aliud est ieiunium
ecclie: alīd xō nature. Iēt
niū ecclie nō soluit nisi per aliq̄ refectionē extraordīnariā
pter morē ecclie. v̄l p̄ sumptionē spēru: v̄l mediciārūz
etīa por⁹ nō soluit: nisi forte in hō aliqd fiat in fraudē iei
uniū: v̄lputa dū q̄s vult sic saturari & nutriti: q̄s cibō. Ieiuniū
xō nature est carenā cibi & por⁹ suscep̄t in stōcho v̄l via ad
stomachū a p̄n⁹ dīe: q̄ dī q̄s ieiunus. Jā dico ad q̄nē: q̄ su
mentē hoc sacramētū op̄z regulariter ieiuniū eē: ieiunio
nature: & nō suffici ieiuniū ecclie. Probō: ga nīt sic licet
post sumptā ablutionē sacerdoti z° celebrare. Sequela p̄
bat: ga illā sumēdo nō soluit ieiuniū ecclie: als celebz̄s nō
ieiunaret: & falsitas p̄z per ca. Et parte de cele. mis. v̄l vīl
tex. q̄ vīnū sup̄infusōnis aliā celebrationē ipēdīret. Jō cīj
sc̄do est celebrandū non dñ a sacerdote vīnū superinfusō.

De sacramento

nis tē. Dico notāter regulariter: ga sunt certi casus quibus nō ieunis liceret. v3. periclitatib⁹ post cibum sumptum de morte: ne. s. ab hac luce sine viatico decedat. de psec. dist. z. presbyter. Etia liceret nō ieuno cōficere et sumere pp vni-
tate sacrī corporis et sanguis: puta si pro vino sit aq calici i-
posita; qd solū percipit sumēdo ipsaqz aqua: dz iterū vinū ca-
lici imponere sanguinē psecreare; ac psecreratū nō ieunus su-
mēre. Lut⁹ rōnē doctores assignāt: ga malus est lōge vt ite-
gre sumant a celebratib⁹ sacra altaris corporis et sanguinis do-
minic⁹ pceptuz vt ieune sumant: ga vt dī in. c. Lōperim⁹.
de conse. dist. z. dñi ilius mysteri fieri nō pōt sine gran-
di sacrilegio. Et anno vno suspedit a cōione: qui cū eodem
die pluries celebret et ynica vice abstinet a corporis et san-
guinis sumptio. de psec. distin. z. relatum. h. nōne. Propter
qd mot⁹ est dicere Scottis. 8. dis. q. 3. Nō obstante scādalo
ppli sacerdotē pfectiōe et iregritate sacrī nibilominus in
casu dicto p sanguine dñi cōsecrāto vinū sumere: ga dī nō
esse scādaliz pusilloz: s. phariseoz: de quo curādū nō est.
Iuxta illō Matth. 15. Sinit eos tē. dans cautelez qua fa-
cile puideri pōt ne pp̄l scādali ceterum. s. vinuz quasi
in modū ablutionis cuz modico aque qd in calice remansit:
puta qd calici adhesit. nō eni totū sic exhaūrit quin aliquid
calici adhuc adhēreat. et legēdo Canonē a passi ibi. Simili-
mō. vsqz. Hec quotiēscūqz. vel vsqz Uni et memorē. et sta-
tim tāqz sanguinē psecretū sumere: quo pte nō erit po-
pulo occasio et scādali accepti. Et dī h. pcedē in celebratiōe:
vt teneat vtrūqz pfectere et sumere. Sz pōt vtrūqz a nō cele-
brāte vinū sumi fine reliquo vt in sacerdote ipfa die para-
scētes. Sz ga in casu cōfili vtrūqz possit iminere scādalu-
pusilloz: puta si pp̄ls sit pronus ad supstitutionē: et assuet⁹ du-
pliē sanguinis psecretationē a sacerdotib⁹ petere p sue sup-
stitutionis obseruatiā nec possit vinū hē nīs ministrā forte
laicū s̄lī infectū per mediū pp̄l mittat. p vino: nec forte vi-
nuz erit in ecclīa vt variū casus accidit: talis verisillī adiuer-
tens pp̄l ex h. ruiturū in pōr̄ls supstitutionis obseruatiā: cuz
tam crediturū psumat licere qd a bono viro estimari fieri:
Dico qd vbiqz verū scādalu īmīnet pusilloz vtrūqz lies
in casu dicto nō pcedere ad sanguinis psecretationē: ga mai-
lōge est pceptū evitādi scādalu p ximū: qd itegre celebrandi
vel sumendi corpus et sanguine dñi: qd est mere positiū iu-
ris humani: imo voluit Alex. de hales. 6. lib. cōpēdu theolo-
gie: qd si aquā sumpterit sacerdos priusqz adiuerat nō ee vi-
num psecretū: qd penitere de negligētia cōmissa: sz nō vinū
de nouo ponere aut psecreare: ga ieunus nō est: vt. s. pceptū
ecclīe intelligat: cuz supadditiōe ieunū: et ita nō ieunus ex-
euseē pp ipotētia quā ignorāter icurrit. Maxime g. in casu
scādali licet vinū nō psecreare. Dico notāter verū scādalu:
ga si solū īmineat qdā admiratio pp̄l: nō pp̄l pēm: non
ee sufficiēs ratio tē. Non ē credo mortalī delinquere qui
preceptum ecclīe ignorātes: vel pre animi perturbatione
non adiuentes omittentē de nouo vinū psecreare: qdā
pp̄ter significationem et vnitatem sacramētū decētū pute-
et forte necessariū: scītē actū vtrūqz preceptum ecclīe.

Ad rōnes ante oppositū. Ad pmaz rīnd Augustin⁹
ad ingētiōes Januari⁹: et ponit in. d. c. Li-
quido. Saluator quo vehemētū cōmēdat mystery il-
lius altitudinē vltimū h. voluit iſigere cordib⁹ et memorie
discipuloz. Nō autē monuit vt post alios cibos semper su-
meret: ga cū morez nemo mutassit: sz discipulis suis h. dis-
ponēdūs reliquit. Ad cōfirmationē dicit glo. iterlinearis in
passu allegato. Terrenis pascat nec post eū eucharistiā su-
mat. Ex quo doct. p̄dūt Ap̄lm nō voluit vt transiāt
cenāt eucharistiā sumeret. Sz ga Ap̄lus illuz morem eos
sciebat. obseruare et nō phibuit et xp̄sē per illā eplaz: vñ di-
cebat vñusqz vestrum psumit cenam suā ad māducādū.

psumit. i. ante sumit vt ēt Lyra exponit: et Augu. in allega-
to ca. Liquido. Ideo aliter dico: qd hoc erat an ordinationē
factā qd ieune sumi deberet corpus dñi: postqz vñ Ap̄l⁹
suggerēt sp̄sancro h. dispositū est iā nemini licer p̄rālo vt
cenaro corpus dñi sumē: et hoc voluisse vñ Aug. vbi supra.
Ad sc̄daz rōnē ex cōcilio Carthaginēsi dico qd illō capi-
tulū loquī fm cōsuetudinē aliqui apud aliquos obseruatā:
vt in reputationē dñice cene illo die a nō ieunis sumeret:
sz nūc abrogatū est h̄ia cōsuetudie vñiūl's ecclīe que vt di-
xi pro lege feruāda est. Et s̄lī soluit ibidē glo. Et ad p̄s-
mā cōfirmationē rīdeo: qd pro necessitate soluz licer z° cele-
brare cuz nō sumpterit vinū supfusionis qd ablutionē dici-
mus iuxta ca. Ex pte allegatū. Ad sc̄daz cōfirmationē
rīdeo: qd̄ forte in casu illo vinū non psecretū p̄s dscē-
dat ad guttur vel stomachū: ga nibilominus vñico actu s̄lī
sumunt: reputatione ecclīe nō cēset ieunium nature sol-
uisse priusqz sumat corpus dñi: sufficit autē an sumptionem
eucharistie ieunū ee fm reputationē ecclīe: a qua pceptuz
ipm emanauit. Ad tertii dñm: qd ea sola que trayciuntur
in modū cibi aut potis soluit ieunuz nature qd regrit de
precepto ecclīe in sumēte sacrm tē. et qd̄ reliquie ciboz que
oxi adherētes vñ dentib⁹ postmodū casualī trahunt: non
soluit fm doctores ieunū tē. et idē iudicū est de aq adhe-
rēte post ablutionē dīs: qd̄ poti⁹ in modū salutē qd̄ pot̄ trai-
citur: et caueri nō pōt. Ad quartā rōnē dico: qd̄ pincipali-
or cā est quā tāgī Aug. vt. v3. ob reuerētā tātī sacrī primū
intret in os christiani dñicū corp⁹: ideo qd̄qz deuoti⁹ aut sal-
tez nō minus deuote qdā accederēt post sumptā bucellanū
panis vñ medicinā p̄fortatiā non pp̄terea licet illis soluto
ieunio accedere. Et ad illī ip̄probationē cause dñm est: qd̄
sz eadē debeat reuerētā sacro sumpto qd̄ sumēdo: ga tamen p
abstinetia a cibo et poti⁹ anī celebrationē: vt ipm sacramētū
primū sumat: denotaēt h̄is fundamētū nostri spūalis edi-
ficiū qd̄ p̄mūl iacit: et cui reliqua supedificant: et qd̄ nō sic p
abstinetiam post sumptionē: ideo nō oportet post abstine-
re sicut ante et hoc qd̄ equalis debetur reuerētia tē.

Ed Oritur dubiū: An qd̄ statim post sa-
crā cōtione liceat cibū cōez
sumere. Et appet qd̄ nō p illō Clementis pape.
de psec. dist. z. c. Trib⁹ gradib⁹. h. Tāta. Qui re-
sidua corporis dñi qd̄ in sacrario relicta sūt cōsu-
mūtō statiz ad accipiēdos cōes cibos oueniat: ne putent
sacratae portioni miscē cibū qd̄ p aqūliculos digest⁹ in secessū
diffundi. Sz qd̄ mane acceperint vsqz ad sextā ieunēt: et si
tertia vel qd̄rta horae ieunēt vsqz ad vespas. Et qd̄ gl. ibi oc-
cationē sumptū erroris: vt diceret certū ee qd̄ rācito rapiāt
in celū corp⁹ h̄is qd̄cito spēs dētib⁹ terunt: cū lōge pbabi-
lior et verisillior sit opio dlcētū corp⁹ h̄is manē qd̄dū spēs
sacrāles nō dīserint. Nō obstat h̄bū text⁹ qd̄ iniūt hūc cibū
post digōnē nō mitti in secessū: et Mat. 15. dī. Qd̄ qd̄ irat,
in os in secessū mitit tē. ga illō Mat. h̄z veritatē de corpe
digestib⁹: qd̄. v3. in vētre hois agit et patit: Nō sic de corpe
h̄is qd̄ spēb⁹ sacralib⁹ iroclib⁹ est: ga nibil patit: sz de-
structis spēb⁹ sub qb⁹ latebat iaz ibi desinat ee: nō autē rapiāt
ad celū: iuxta rūde itellectū glo. cū ibi iā sit et diu fuerit suc-
cedēte ei alio corpore p creationē qd̄le successisset substātie
panis et yni p giūationē et nālem trāsmutationē. Ad du-
bii rīdeo: qd̄ decētē et honestatis est ad tps differre alteri⁹
cibi sumptionē: sz ga aliqlis mora post sumptionē anī fines
misit est cū legit grātū actio: et post missaz regulr̄ cōcātes
ipsi pūatas oīones annectūtū est ne cīum ylra differre.
Et ad decretū Clem. respōdeo post Tho. 3. pte. q. 8. art. 8.
qd̄ est abrogatum per cōtrariam cōsuetudinem: antiquitas
raro missarum solēnia celebrabant et cuī majori prepara-
tione. Nunc autem quia oportet frequentius sacra mysteria

ria celebrare non posset de facili obseruari.
Sed quid de his q̄ dictis maturinis de sero post su-
 mū potū? An teneant maturinas iterare?
 vt possint liceat in die sequenti missā dicere: Dico post Ri-
 chardū. 8. dī. 4. q̄ nō: ga B̄ nō reperit statutū: s̄ sufficit q̄
 post initium diei quo celebratur sunt nō sumptus: vt ser-
 uet ieiuniū nature. Nec refert quantū ad rationē preceptū
 vtrū post cibū vel potū dormierint: an digestus sit: q̄q̄ in
 eis qui ex cibi idigestione vel somni defectu capite p̄turbā/
 tur inidoneitas sequit̄ ad hoc sac̄m percipiendum.

VILO DE impedimentis ex q̄bus inidoneus
 est. Istituit̄ B̄ sac̄m digne percipere:
 Nūc z̄ vidēdū de his q̄ ipediū ministrūne sa-
 crū mysteriū possit p̄ficer. C̄ pro q̄ moueo p̄
 hāc q̄onē. An sacerdos p̄ malitiā seu p̄ctū: vel
 cēsturam eccl̄asticā ipediaſ a mystery huūs p̄fectioē. Et
 supposito q̄ non: An subtis liceat ab eo diuina audire: q̄q̄
 p̄st̄ de eī p̄cīd̄ v̄l̄ cēsura. C̄ Quo ad p̄mū arguo p̄ q̄ ma-
 lus sacerdos si tēter celebrare nihil fac. Qd̄ p̄bo auctorita-
 te Hiero. sup illō Sophonie. 3. c. Sacerdotes eī polluerūt
 scr̄m: iniuste egerūt ī legē: et ponit. i. q. i. Sacerdotes. Sa-
 cerdotes inḡt q̄ sanguinē dñi diuidit̄ ppl̄is ipse agūt in le-
 gē Christi: putat̄s eucharistiā facē v̄ba nō vitā: et necessa-
 riā eē solēnē orōnē: nō sacerdotis merita. de q̄b̄ dī Leui.
 21. Sacerdos in quociq̄z fuerit macula nō accedat offerre
 oblationes deo. q̄ malitia seu p̄ctū sacerdotis videt̄ ipedi-
 re ne possit B̄ sac̄m cōficer. C̄ Sc̄do. q̄a ipsa consecratio
 eucharistiā sit iuocatione et virtute sp̄us sancti. B̄ verisimil-
 le nō est sp̄m̄ scr̄m̄ exaudire peccatoꝝ vota seu p̄ces maxie
 qui p̄ces effundēdo peccat̄. g. Minor p̄z p̄ per illud Joā. 9.
 Scimus q̄m̄ deus p̄ctōres nō exaudit̄. et p̄z. 65. Ingitatez si
 alperi in corde meo non exaudier dñs. Et ad p̄positū n̄m̄
 specialius p̄bat hoc verbū Belas. Naz quo ad diuini my-
 steriū p̄ficationē celestis sp̄us iuocatus adueniet: si sacer-
 dos et qui euiz adesse deprecat̄ criminosis plenus actionib̄
 reprober. i. q. i. Sacrofancia. Et Hiero. in Amos. p̄phetaꝝ.
 Qdit de sacrificia hereticorū et a se p̄yic̄t̄ detestat̄ fetorem
 eoz quotiescūq̄z in noīe eius p̄gregati sunt: et claudit nares
 suas. i. q. i. Qdit. et idē iudiciū videt̄ de alys malis quorū
 mētē mortalis culpa iugnat̄. g. Nec videtur posse euadi di-
 cēdo q̄ ordinate et iure nō possit v̄t̄q̄ tñ de facto p̄t̄. Tuz
 p̄mo: ga p̄ficationē est opus ad deū: sed ad deū locū nō habz
 via facti s̄ iuris. g. Tuz sc̄do: ga Malachie. y. de malis di-
 cit dñs: Maledicā bñdictionib̄ v̄estrīs q̄m̄ non posuist̄s
 sup cor: ecce p̄yic̄a ego yobis brachiū et disperga sup vultū
 vestrū stercus solēnitātū vestrātū et assumet̄ vos secuz. sed
 hostia non p̄fecrat̄ nisi vera bñdictionē. g. C̄ Sc̄do p̄ncipa-
 liter videt̄ q̄ heretici et excōicati ab eccl̄esiā conficer non
 p̄nt̄. Tuz ga vt dicit Aug. li. In iuriū. Prosperit̄ eccl̄ia nō
 est locus veri sacrificij. Et videt̄ huiꝝ: ga sacrificiū alta-
 ris offeret̄ noīe totius eccl̄ie. nō. n. (vt Maḡ arguit) in ipsa
 p̄ficationē dicim̄ offero s̄ offerim̄: q̄s̄ ex p̄sona eccl̄ie ife-
 resicū alia sac̄a siāt̄ ex eccl̄esiā: de isto B̄ nō videt̄. S. dicit
 Hier. in Aggeū. Oia sue vota pacifica: ieiunia: castitas cor-
 poris: eleemosyne: vel holocausta cōtaminata erit̄ in p̄sp
 cui dñs: q̄uis enī sancta videat̄ sp̄e sui q̄ offerunt̄: tamen
 ga tractata s̄t̄ ab illo q̄ polluit̄ est in oia: polluunt̄ oia: et in
 Oleū de hereticis dīc. i. q. i. Si q̄s̄ inḡt̄. vñ dīc ap̄o eos falsa
 altaria: illicita sacerdotia: sacrificia: sacrilegia: et oia adulteri-
 na: oia carnalia falsa: et inania ee: q̄ faciūt̄ heretici. q̄ probat̄
 B̄do. B̄do. 3. c. Sacerdicia eoz rāc̄ḡ vania dīc̄t̄ oēs q̄ man-

ducāt̄ ea p̄taminabunt̄. et Bre. vocat̄ sacrilege p̄ficationis
 cōionē. z. 4. q. i. Lepit̄ Armigildus. Et Innocēt̄ dīc. De
 reticis solū baptismo ratū p̄miti. B̄z sac̄z eucharistie pol-
 lui nō p̄t̄ aut p̄t̄amīari cū purgatoriū sit cūctarū p̄tagionū
 15. feb. i. z. q. vlti. c. fi. C̄ Lertio vi. q̄ eis fortasse verū sacri
 ficiū offerat̄ mali aut hereticī: nō lic̄t̄ tñ alijs audire eoz: mi-
 nisteria. P̄cepto Ap̄l. z. ad Thessal. 3. Denūtiām̄ yobis
 frēs in noīe dñi nr̄i Jesu Ch̄ri: vt subtrahatis vos ab oī frē
 ambulātē inordinate et nō f̄z traditionē quā accepēt̄ a no-
 bis. Et. j. ad Lop̄. 5. Si is q̄ frater noīa īter vos est fornicator,
 aut auarus: aut idolis fūies: aut maledic̄: aut ebriosus:
 aut rapax: cū h̄s nec cibū sumē licet. Itē Nico. pa. et Alex. y.
 p̄ceptū dederūt̄: vt n̄lls audiat̄ missā p̄sbyteri quē scit indu-
 bitātē cōcubinā h̄ie. z. dist. c. Nullus. z. c. Preter hoc.

Ad oppositū est q̄d̄ dīc Aug. z̄d̄ Parmenianū.
 Siē bap̄m̄ i hereticis: sc̄linaticis:
 et p̄coicatis: ita ordatio māſit̄ ſtegra. cū ḡ rōne ordis ſaci-
 coperat hoī ſectio ſacrificij ſb debita for̄ x̄boꝝ: ſeq̄t̄ z̄.
 Et q̄ nō teneamt̄ ſtatiz vitare eoz: ministeria p̄z ex decre-
 to concilij Lōstantiē. quo ſtatutū est z̄. Pro eodē est ſen-
 tentia Augu. cōtra Petilianū. Si offerat deo malus: et acci-
 piat inde bonus: tale cuiq̄z eſt qualis q̄s̄ fuerit: q̄z illō ſcr̄-
 ptum eſt. Qia munda mūdis. i. q. i. Dñs declarat̄.

Pro ſolutione ponā alīq̄s p̄nes. C̄ p̄zia h̄ eſt.
 Sacerdos celebrans in mortali
 p̄ctō eoiſlo q̄ celebraſ: peccat̄ nouo p̄ctō mortali: et eadem
 ſnia q̄tēſcūq̄z ſolēniter ereḡt̄ actū ordis ſacrificij ſuta ſu-
 cideo eplaz euāgelij z̄. p̄z p̄: q̄ agit ī p̄ceptū dñi. Dent. 1. 6. Qd̄
 iuſtū eſt iuſte ezeq̄ris. iſte iuſtē ſt̄ indignē ereḡt̄. g. Sc̄do
 p̄bo B̄ a maiori: q̄ offerēt̄ ſin mortali ſacrificij legi veteris
 peccabat mortaliꝝ. ḡ lōge ſoriꝝ offerēt̄ ſacrificij noue: puta
 p̄ſicio eucharistiā z̄. Aſis p̄z: p̄ illō Iſiae vlt. vbi p̄missō
 q̄ ad neminē r̄ſpecturus ſit niſi ad paup̄culū ſtrītū ſp̄ ſ
 tremēt̄ ſmones ſuos: ſbiūgit de facinorofis. Qui immolat
 bouē q̄ſi q̄ iterſificat̄ virū: q̄ mactat̄ pecus: q̄ſi q̄ excerebret
 canē: q̄ offert̄ oblationē q̄ſi q̄ ſanguinē ſuilluz offerat̄: re-
 co z̄dat̄ thuris q̄ſi q̄ bñdicit̄ idola: ſi iterſificat̄ virū: offerat̄ ca-
 né: vel ſanguinē ſuilluz: et bñdicit̄ idola z̄. Et q̄ p̄z: q̄ ad p̄ni-
 ciē talia offerebat̄. Et hāc expōne illiꝝ tex. ſenſit Augu. z̄d̄
 eplaz Parmenianū: q̄uis Lyra videat̄ itellīgē de tpe noue
 legis: cū ſ. legalia erat̄ iterdicedēa. Dinc de tpe ſib̄ ordinādoꝝ
 ca. ſin. de his q̄ ſūt̄ in occulto mortali dī: p̄ monēdi ſūt̄ et ſb
 itermitatiōe dñi ſudicij obteſtādī: vt in testimoniuſ ſue dāna
 tiōis in ſuceptis ordib̄ nō miſtrēt̄: B̄ nāq̄z ē nō recte diu-
 dēre. de q̄ Hefi. 4. ſin trāſlationē. 70. Nōne ſi recte offere
 et nō recte diuidis peccasti: geſce. Ubi Iſido. Recte offere-
 bat ſp̄e Layn ga do: ſi nō recte diuidebat̄ ſa extēria da-
 bat: et ſe in negia p̄ſirmabat̄. Et Aug. 1. 5. dīc. dei. Recte q̄p̄
 pe offert̄ ſacrificij ſuofferet̄ do vero: cui vñ tñmō ſacrifi-
 cādū ē. Nō āt recte diuidit̄: dū nō diſcernūt̄ recte vel loca
 v̄l̄ ſp̄a v̄l̄ ſe ipē q̄ offert̄: v̄l̄ q̄ offert̄ v̄l̄ hi q̄b̄ ad vſcen-
 dū diſtribuat̄ oblatū: vt diſtōnē huiꝝ ſcriptōis ſtelligam̄:
 ſue cui offert̄ v̄b̄ nō op̄z: aut q̄d̄ nō op̄z: aut q̄i nō op̄z: ſue
 cui electiora ſibi reſuat̄ q̄ ea q̄ offert̄ do. In q̄ āt hoī Layn
 diſplicuerit̄ do nō p̄t̄ facile iuenerit̄: ſi q̄m̄ Jo. ap̄l. ſ. Layn
 ait. Et cuiꝝ rei grā occidit̄: q̄a opa eiꝝ maligna erat̄: ſſis at̄ bo-
 na: dat̄ ſtelligi p̄p̄ea deū nō ſe p̄p̄exiſſe ad mun̄ eiꝝ: ga B̄ ip̄z
 male diſdebat̄: dās do aliqd ſuū ſibi aut ſeip̄z. Et clarī ſpe-
 cificās gl. ſup̄ dictō x̄bo Jo. ingens. Recte offerebat̄ crea-
 tura creatori: ſi non bñ diuidebat̄ q̄ putabat̄ placē munera
 que offerebat̄ cū odio ſratris. Opera Layn mala non dicit
 niſi inuidiā et oīu ſratris. Si ergo p̄ctū ſuit Layn hoc mo-
 do offere: multo dānabilius erit ſacerdotibus diuina my-
 steria tētare et ſacri ordinis ministerium exequi: q̄d̄ eſt p̄z
 poſſim̄: quando ſunt in ſtati moribū ſuſpe ſc̄t̄er ſi,

De sacramento

Secunda conclusio. Sacerdos quātūl sive
q̄tūcūq̄ inodat⁹ cēsuris eccl̄asticis/suspēsiōe/excōicatio-
ne tē, si supra māz debitā p̄ferat ḥba p̄scratiōis cū debita
intētōe vere p̄ficit, p̄ba: q̄a pp̄ idignitatē suscipiētis non
priuant sp̄s panis ⁊ vini sacro p̄tēo:puta corpore dñico.
vt p̄ ex verbo Apls. i.ad Corinθ. 11. Qui māducat ⁊ bibit
indigne: iudiciū sibi māducat ⁊ bsb̄tēnō diuidens corpus
dñi. ḡ sīl nō priuant ḥba sacralia q̄b⁹ eucharistia p̄ficitur
effectu suo pp̄ malitiam ministri: q̄tūz verēda sit eis indigne
cōfidentib⁹ Apls. Iñia: ⁊ de peccato ⁊ more: vel infirmitate
corporis: que ex hac dīc hoib⁹ p̄tingere. Scđo: q̄a sacerdos
p̄ficit hoc sacrm nō pp̄la virtute: sed vt minister L̄b̄: non
aut ex hoc desinat ee q̄s minister L̄b̄: q̄a malus: cū habeat
plures ministros malos: vt p̄ Matthēi. 7. Multi dicēt in
die illa: nōne in noīe tuo tē. ⁊ Matthēi. 7. 4. describ̄ fidelis
seruus ⁊ prudēs: ⁊ ex aduerso malus. Jē Apls. vñiq̄z nouit
se dei ministrū hortāt alios: vt p̄ tali habere: ⁊ ad Lox. 4.
qui de se ibidē ait: Nihil mihi cōscius sum: s̄z nō in h̄ iustifi-
catus sum. q̄tūz de iustificatione ⁊ sanctitate pp̄p̄ia: certaz no-
titia nō h̄et. Unū Grego. in registro. Deu in t̄magnū la-
queū icidūt: vt diuina ⁊ occulta mysteria plus ab alys san-
ctificata posse fieri credāt. q̄d verū est q̄tūz ad vim sacrifici-
ci in sacro ⁊ oīonū ex parte opant̄: ⁊ vltio tales. s̄. malos
sacerdotes iustitētibus aut vt sacrificia offerant regrenti-
bus: valde formidādā est. Quuz is q̄d displicet ad itercedē-
dūz tē. 4.9. dī. in p̄n⁹ Ex quo pensare p̄st q̄n foundationi ac
pie fideliū intētōni satissimāt q̄ passū in mortali tē. Sub-
dit Greg. in registro. Unus idēq̄ sp̄ūscūs in ecclia diffusa
per totū orbē terrarū icōprehēsiblē ea mysteria ⁊ occulta
atq̄z inuisiblē ⁊ operāo sanctificat̄ ⁊ sanctificādo bñdīc̄.
Inferēs de sacro eucharistie: s̄ue p̄ bonos s̄ue p̄ malos dis-
penset: sacrm tñ est: q̄a sp̄ūsanctus mystice illud viuiscat
⁊ sanctificat. i. q. i. Multi seculariū. ⁊ Aug. de corpore dñi.
In mysterio corporis ⁊ sanguinis dñi: nōb̄l a bono magis:
vel a malo minus p̄ficit sacerdote: q̄a nō in merito p̄scrā-
tis: sed in verbo p̄ficit creatōris ⁊ virtute sp̄ūsancti. i. q. i.
intra eccliaz. ⁊ idē est iudiciū de hereticis ⁊ ḡbuscūq̄z de-
gradatis vel qualicūq̄z ab ecclia p̄cīss. Nec obstat: si vera
sacra cōficiant q̄: q̄ eis nō obstant indigne tractantib⁹: q̄a sa-
cramentū q̄tūs in se sanctū est: tñ tale cuiq̄z fit quali corde
ad accipiedū accesserit. Hinc usurpatores suos q̄tūs vera
⁊ sancta sint equē perimut ac si mala eēt ⁊ noxia. Crassus
aurū situat: aurū bībī: que perut vero auro vt vero vene-
no. Similiter aurū equē verū est in arca furis: sicut in the-
fauis regis: sed a fure ga illicite habetur illicite dat ⁊ acci-
pitura rege autem līcite habetur ⁊ līcite datur ⁊ accipitur:
vt bene dicit Gratianus. i. q. i. Qd quidam.

Quantu⁹ ad tertiu⁹: an. vñ. liceat dīna eorūz
audire distiguo iter ex-
cōunicatos ⁊ malos. Si excōicati⁹ distiguedū vel noīat⁹
⁊ expresse seu sp̄aliter vel solū s̄ua ḡtali iuris aut hoīs. Si
sp̄aliter ⁊ noīat⁹: tenemur talē in ḡbuscūq̄z actib⁹ vitare:
vbi h̄ est publicū. vbi dñ occultū est: solū vitādū est in p̄-
uato nō in publico. arg. c. si sacerdos de offi. iu. ordi. t. c. Lū
nō ab hoīe. de sen. excōi. vbi casus est cū alicui soli pateret.
vñ dicit de Palu. i. 8. 4. Si quis in vna dioceſi fuerit publi-
cō excōicatio de quo in alia nōb̄l scīt: nō teneoz sp̄m ibi vi-
tare in publico: vt si p̄arrhīs: non teneoz Bononie, ⁊ sic
possent a tali diuina audiri. Si dñ occūt̄ ḡtali s̄ua iuris yl
hoīs suspēsus excōicatus vel iterdictus: nō tencor euīvitare
in dinis vel ex sacro p̄ administratiōe vel receptiōe: nō
s̄ua illa fuerit ⁊ talē a iudice publicata seu denūtiata sp̄alit-
ter ⁊ exp̄s. Aut si s̄ua excōicatio p̄ sacrelē manuum
infectione in clericū adeo notorie cōstiterit icidisse: vt nulla

tergiuersatiōe celari possit: aut aliquo iuris suffragiō excu-
sari: q̄a ab illo abstineri vult iūx canonicas sanctiones. Qñ,
aut cēseri debeat adeo notoriū ee: dicā postea. Nec refert q̄
ad vitationē an penituerit ⁊ restitut⁹ sit grē q̄ ad deum: q̄a
manet ligat⁹ vīculo eccl̄ie: quoadusq̄z a potestate h̄ntē sol-
uaf in terris: ⁊ ita stat excōicatū bonū ee: immo tā optimū: cui
tñ nō licet cōicare. c. Lūz desideres. de sen. excōi. Si solum
fuerit malus: s̄z eccl̄istica cēsura nō inodat⁹: q̄ ad sacralia;
vitatio taliū partiz est iuris diuini: p̄tiz iuris humani. Qdūz
est de iure diuino tenemur nullū talē icitare seu p̄tūcare ad
celebrandūsue malitia ei⁹ notozie ⁊ stiterit. s̄ue tñ nobis:
q̄a h̄ est p̄sentire p̄tō ⁊ sic p̄tō fed̄. i. ad Timo. 6. Ma-
nus nemini cito ipso iuris neq̄z cōlaueris peccatis alienis.
Immo ⁊ in oīb⁹ tenemur a cōtōne taliū abstine: sicut ⁊ cete
rox fratrū: q̄tūz nouerim⁹ neçiuz p̄ reductionē taliū ad viā
rectā vt ceteris licētia peccādi auferat⁹. Quātū igī ad tres
fines fuerit vitāda eoz: cōio. s̄. ad eoz: redūctio: ad
alioz p̄seruationē vel cautelā: ⁊ tertio ad p̄p̄ie salutis con-
seruationē) z̄ ad Thessal. 3. Si q̄s nō obedicerit verbo no-
stro p̄ eplaz h̄uc notate glo. i. r̄phēdīte: ⁊ nō cōmisceamini
cū illo vt p̄fundat⁹: ⁊ nōlīt q̄s inimicū existimare illuz: sed
corripite vt fratrē: vñ certe ad nr̄az cautelā q̄tū neçiū ē ne
occasio nobis sit delinqūēdi. z. ad Lox. 6. Propter q̄d exi-
te de medio eoz: ⁊ sepamī ab eis: ⁊ imūdū ne tetigeritis ⁊
ego tē. Exire est negat̄ eoz: relinquerē separari est occasiōes
p̄tōrū fugere: ⁊ imūdū nō rāgē est vitia nō p̄bare: vñ certe
taciturnitate nō corripieō. s̄. nō souere. Dupl. n. imūdū
rāgē. vñ. malitia souēd̄: ⁊ eā p̄ virib⁹ nō extīquēdō. De iu-
re dñ humano fuit alijī iterdictū: vt nō audirem⁹ missam
sacerdotis fornicarij: p. c. allegatū. ⁊ Greg. māducuit oībus p̄
Italiā ⁊ Theutoniā ne q̄s taluz plumeret audire offīn: q̄a
bñdīctio eoz verteret in maledictionē dicētē dñ oī p̄ p̄phe-
taz. Maledicta tē. s̄z phibitio solū locū habuit q̄dū nō pe-
niterēt: facro nāq̄z relītīebant̄ s̄t ⁊ facto suspecebant̄: vt
dīc glo. in. d. c. Si q̄ p̄sbyteri sunt vñ diaconi vñ subdiaconi.
81. dī. ⁊ dū p̄tīn eoz fuerit notoriū p̄ s̄nīaz p̄fessionē in iu-
re vel facit euīdētā vt nulla possit tergiuersatiōe celari. de
coha. cle. ⁊ mī. q̄slītū. ⁊ idē si p̄ pbationē in iure factā: iu. c.
Lū oīlīm de xb. s̄. s̄ue fuerit occulsum in cā s̄ue nō: vt ibi-
dē determinat̄ p̄anoz. h̄ decisionē. D. de rotā: q̄z q̄z notorie-
tas talis sit offuscabilis: s̄t ⁊ illa q̄ facia est p̄ p̄fessionem.

Ritūr questio: Quot hoīum scīa
regrit̄ vt aliqd di-
cat̄ notoriū p̄ facti euīdētā maxie si sit facti
trās. Diē Arch. post Hug. ⁊ Bertrā. q̄ toti
vīcīnie vñ fere: q̄a testimoniū vñ p̄arochie fa-
cit crīmē notoriūm ee. vt de pur. cano. c. Lūz dilectus: s̄z ad
minus regrit̄ scīa decez: q̄a vñ tot nō fuerint nō faciūt pa-
rochīa. io. q. 3. ca. vñico. Idē tener p̄anoz. post Speci. in. c.
vñ. ⁊ fac glo. z. q. i. de manifesta. Ex h̄ dico q̄ ēt de iure ve-
teri declarati per s̄nīam notoriū fornicatores vitādū nō erat
in diuinis officijs: vt recē dicit Hostiē. 32. distin. c. Nullus.
q̄a ipso facto restituebant̄: vel si eorum fornicatio nō erat
per certitudinē admīnus a decēm hominib⁹ salē p̄sum.
p̄tīne scīta quomodo scītū paternitas vel cognatiō. Sz de
iure nouo ex indulto concilij Constantiē. quantūcūq̄z s̄ue
rit notoria sacerdotis fornicatio per facti euīdētā: non
tenemur de iure humano ipsūz in diuinis officijs vel extra
vitare: nōlīt p̄ s̄nīam iudicis suspēsio fuerit cōtra eum spe-
cialiter publicata ⁊ exp̄s. Etia si cōfessus fuerit in iure: vñ
cōtra eū pbatus. Quia vt allegat̄ decreū illud Lōstantiē.
Arch. Elōrētinus qui singulare diligētā ⁊ operā adhibuit.
se videz p̄ veritate negoti dignoscēda: s̄uma p̄sana. an-
gelica ⁊ baptiſtiana: solū excipit̄ in notorijs cū p̄ sacrelē
infectione manū in clericū adeo notorie cōstiterit quēpiā

Si niam excoicationis incidisse: q̄ factū r̄c̄. Ita in alijs crimi-
nib⁹ notorietas:puta heresi simonia r̄c̄. ipsa nō iducit ne-
cessitate vitadi criminatos in diuinis vel extra. Ex dictis ēt
p̄z: q̄ inyientem manus violētas r̄c̄. non tenemur vitare:
nisi id cōfessus vel quisquis fuerit egisse in iudicio: vel facū
egerit ad minus dece presentibus r̄dvidentibus.

Ad rōnes ante oppositum. Ad primas dico: q̄ Hiero.
intēdit vitā necias eē nō p̄secrationi fz es-
fectui eucharistie ad hoc. v3. vt p̄secrāti r̄ sumēti grām con-
ferat: vt dicit Sratianus in ca. Neqz p̄t rite offeri. alioqz
ad p̄nitē ipsi cedit tāti boni cōsecratio: quēadmodū idigne
sumētib⁹. Et silt̄ exponēdū est q̄ inuit vitā sacerdotis non
tū verba ad eucharistiā p̄secrāda necias: q̄a hoc itelligitur
ēt quo ad effectū grē p̄stāde. **C** Ad z⁹m r̄ideo: q̄ duplices
sunt p̄ces: quedā h̄nt effectū suuz ex ope opato. i. rōne facti
seu opis qđ sit ad extra: vt sunt p̄ces sacrales: vt forma ba-
ptismi qua vtūt̄ Hreci extreneyntiōis qua nos vtūt̄
z tales q̄a inituit̄ q̄si iustitie pacti r̄ iustitiae a deo nō impe-
diunt̄ p̄ malitiā oratiōis: q̄qz teste Chryso. cēseā magis de-
ludere q̄ orare deū. Alie sūt q̄ inituit̄ liberalitatī dīne r̄ ba-
bēt effectū rōne oratiōis: z iste sūt deo reprobē cū fundantur
ab his q̄ actū mortalr̄ pectat̄. Isaie. i. Lū extēderitis man⁹
vestras auertā oculos meos a yobis: z cū multiplicaueritis
oratiōnē nō exaudiā: q̄a manus vestre sanguine plene sūt. i. pec-
cato fm glo. iterlineare. Jā x̄ba sacralia sunt p̄ces p̄mi ge-
neris quo ad effectū p̄secrationis r̄c̄. Et ad verbum Helasij
r̄ideo: q̄ illa iterrogatiō nō intēdit inuere: q̄ ad p̄ces ma-
li nō sit affunurus spūscūs: sed q̄ nō vtūt̄ quo ad celebraz-
te cui cedit in p̄niciē: vt voluit Sratii. in. c. Neqz p̄t. eo. c. et
q̄. Et silt̄ r̄ndendū est ad verbū Hiero. dc̄in nāqz est h̄ eos
qui crebra oblatiō sacrifich se putat posse mūdarī nō ces-
fantes ipie agere: quēadmodū r̄ illō pallegatū sup Sopho-
niā. Ordinate enī: z iuste nō p̄nit̄ sacrificiū offerre aut̄ confi-
cere: fz de facto si tentet vtūqz aligd faciū. **C** Ad cul⁹ p̄mā
improbationē r̄ideo: q̄ sī p̄secratio seu p̄secratio sacri est ad
deū: ita r̄ sumptio. Lūz igīt̄ sacrm ab idignis aliqui de facto
sumit̄ q̄ iure nō p̄secrāta simili de p̄secratio: verū est tū q̄
oīno nihil possumus deo nō volēt̄: fz hoc nihil arguit h̄ p̄
positū. **C** Ad z⁹m cōfirmationē dico: q̄ verbum illud vno
mō exponit̄. s. vt effect⁹ appellet̄ noīe cause: vt munus be-
neſiciū vel misericordia aut̄ pietas) maledicā bñdictiōibus
vestris. i. his qui bñdictiōibus vestris possidetis:puta que
dulcib⁹ bñmonib⁹: palpationib⁹ r̄ bñdictiōibus a pplo extor-
sistis: qm̄. s. iustificabāt̄ ipiū pro muneribus r̄ bona pollice-
ban̄ facinorosis ex suis bñdictiōibus. Uel itelligēdo p̄ bñ-
dictiōes ea q̄ bñdicebat̄ fm q̄ pseudo sacerdotes de qb⁹
ibi est fm vt Greg. dicit nō bñdicebat̄ sanctis ex vero cor-
de: fz q̄ inique agebat̄ bñdicebāt̄ ab eis: adulabāt̄ nāqz
peccatoribus dūmodo dūties erant que sua erāt̄ q̄rētes nō
que dei. i. q. i. Multī seculariū. reprobatis vtūqz dñs se ma-
ledicitorum non quibusqz potuisse benediceret: sed qb⁹
erant ipsi fm cordis prauitatem benedicturi.

Ad primu3 de hereticis excoicatis r̄c̄. Ad verbum
Aug. r̄ideo q̄ ex eccliaz nō est loc⁹ ve-
ri sacrificiū veritate fruct⁹ quo ad offerēte: q̄a inqna obla-
tio quo ad ipm: fz bñ veritate sacri. qm̄ vt ipse dīc z⁹ cōtra
Parmentianū p̄ eos vt lapideos canales r̄ ifecūdos transit
ad fertile terrā:puta corda inocētū. i. q. i. Si iustus. **C** Ad
cōfirmationē dico: q̄ etiā ozones misse dicat heretic⁹ in p̄so-
na ecclie p̄pea quo ad B̄ fructū alijs cōicare non p̄t: q̄a n̄
bilomin⁹ verba p̄secratiois p̄fert in p̄sona Chri qui ei pote-
statē illā nōdū ademit̄. vtūqz p̄secrat̄: q̄qz ad suūp̄t̄ p̄ana-
tionē r̄ graue aīe p̄tūdiciū. **C** Qđ allegat̄ de Magro Sna-
ru: ille est ynis pastuū in qb⁹ ab eo recedūt doctores nec
statū ei⁹ auctoritati. **C** Ad ea que p̄bāt̄ oīa p̄actu hereti-

coz fedari r̄ pollui ad B̄ sacrm r̄c̄. R̄ideo q̄ sacra in mo-
du seu instar lucis ab imūdis ingnari nō p̄nt̄: vt puri flu-
uij per eos vt cānales lapideos ferunt̄ ad fertiles arcolas:
vt habeat̄. i. q. i. Remissione. r̄. c. Si iustus. Sed q̄tū in se
est dicunt̄ polluere q̄a fedaret̄ si possent ab imūdo cōtacu
q̄taminari seu pollui. Lyprianū tñ verisimile est sensisse q̄
vere nō cōficerēt̄: q̄ ad modū tradit̄ baptisma hereticorū
ēt lauacriū diabolit̄: t̄ baptizatos ab eis necio debere reba-
ptizari: cuī errorē videre poteris. z. dī. Ita. quo ad B̄ non
stāt dīcio Lyprianū: nec p̄bat sufficiēter intētionē suā p̄ illō
Q̄lee. 9. ca. Sacrificia eo p̄ q̄si panis lugētū r̄c̄. q̄a air pphe-
ta ibi de sacrificiis q̄ imolatur erāt̄ idolis in Egypto. Qui-
cūqz aut̄ illa comederāt ad yenerationem vel reuerētiam
idoli vtūqz q̄taminabāt̄. Sec̄ si ignozās vel ēt sciens sine
tñ offendiculo fratris comederint faltē p̄ statu noue legis.
vt p̄z. i. ad Corinth. 10. Ita silt̄ qui sacrificiū altaris de ma-
nu hereticorū sumpserit in fauozē prauitatis hererice vtūqz
cōtaminat̄ r̄ polluit̄ quasi pane lugubri: fecus si sumpserit
vt non recedat de hac luce sine yotico vel alia de cā q̄dū
snia excoicationis nō fuerit h̄ eū publicata: seu denuntiata
spāliter r̄ exp̄lē: iuxta decretū cōcily Lōstātēi. prius alle-
gatu. Et q̄uis a Grego. dī panis sacrilege cōsecratiois: solū
intēdit quo ad hereticū p̄ficiēte seu p̄secrātē: in se tñ sancū
est r̄ verū sacrm si hereticus prius fuit rite ordinat̄ r̄ for-
mā sacrale ecclie cōficiēto seruauerit. Qd̄ aut̄ dīc Inno.
hereticis solū baptisma ratū p̄miti: exponit. b. Zho. 3. p. q.
8z. ar. 7. q̄ hoc p̄ tanto est: q̄a possunt licite baptizare in ar-
ticulo necessitatis: in nullo aut̄ casu licet eis eucharistiā con-
sicere vel alia sacra ministrare: q̄d nō est ad itētionē Inno-
cēty: q̄a loquit̄ de baptisme ab eis illicite tradito: r̄ a ba-
ptizatis illicite suscepito: q̄s dicit ex eo p̄ baptisme nequa-
q̄ suscipere potuisse sp̄m lānciū: vt p̄z. i. q. i. Arrianos. **C** Ali-
ter dico: q̄ solū baptisma eis ratū p̄miti: quo ad executio-
ne eo p̄ que rōne sacri cōpetit̄: post tñ manus ipōnem: vt
ibi p̄z. Nō sic de alijs sacris per eos ministratis: vt p̄z de sa-
crātē ordinis. vñ deducit̄ q̄ sacerdotib⁹ eo p̄ solū baptis-
ma ratū p̄mitit̄: t̄ ita nequaqz suscipiēdi sunt in sacerdotiū
vel alterius dignitatis ministerio nisi dispensatiue eis post-
modū cōcedatur. **S** cōtra illud videat̄ vebemēter vrgere
verbū Alexādri. z. z. 4. q. i. Audiuim⁹. Quicūqz ab vnitate
ecclie que p̄ petrū intelligēt̄ fuerit alien⁹ execrare p̄t̄ con-
secrare nō valet. Sed intelligit̄ illud execrare sicut cetera
prauitatis opa: sed cōsecreare nō valet ordinate r̄ iuste. Nec
obstat q̄ etiā execrare ordinate nō possit: q̄a B̄ est de genē
malo p̄: execrare de ḡie bono p̄: t̄ B̄ bonū non p̄t̄ bñ face-
re p̄pmū aut̄ qđ malū est p̄t̄: vt cetera mala fieri bñt̄ r̄ p̄t̄.
z illa differētia sufficit, vnde dicit ibi glo. si formā obseruet̄
q̄uis extra ecclie vere p̄ficit̄. per cap. q̄ qdam. i. q. i.

Ad argumenta quib⁹ p̄bāt̄ q̄ eis nō liceat in di-
uinis cōdicare p̄z missio ex dīchis:
z ḡbus casib⁹ ad hoc teneamur iure diuino r̄ qb⁹ iure hu-
mano. Quō etiā iuri veteri magna in partē detractū sit per
illam constitutionem conciliū Constantiēi. allegatam.

Circa dicta aduertēdū est: q̄ yitatio prauorum sa-
eos reducendi a peccato vel alios eripiendi a laqueo p̄c-
cati. qui cautiōres reddunt̄ ex alieno periculo:puta con-
fusione/contēptu: vel ignominia prauorum cohibentur a
malo ne simile quid eis patientur non est in precepto quo
ad actus debitos:puta teneor dominica aut̄ festiva die au-
dire missam: t̄ nequeo allaz habere q̄s praui sacerdotis: aut̄
sum custos ecclie r̄ teneor curato qui malus est ad missā
seruire: q̄a non licet priuata auctoritate alienū auferre aut̄
actum debitū omittere ppter incertū bonū alteri⁹: fz cer-
te locū h̄z in granitū q̄ licite omitti possunt: etiā casu quo

De sacerdotio

sacerdos bonus esset, potest exemplariter declarari in soluere vel dare pecuniam ei q[uod] noscitur abusuramputa ad libidines suas explendas cū scortis. Etia q[uod]a non licet virori p[ro]p[ter]a marito denegare debitu[m] q[uod] scit eum ē sub culpa mortali pertere tē. Secus vbi vitatio neccia foret ad p[ro]priā cautelā: p[er]ta scit ex querlatiōe cū sacerdote prauo in confessione dicēda iminere piculū fornicationis: ibi eis curat malus nolle[re] li- cētiā dare alteri p[ro]fitedi: iure diuino seu poli est secura: vi i- fr[ie] dicā in mā de p[re]cepto confessionis. Sicut si ita p[ro]stiterit sibi alteri salutis piculū iminere a quo eū posset erige vitando vna cū illo curatu in actu debito: vel si p[er] certo nouit curatu per hoc reducēdu[m] vbi al[ia] in malitia picueraturus est.

Carta predicta orit dubiu[m]. An etiā missa mali sacerdo- tis eque valeat apud deūz sicut missa boni. Et vide q[uod] nō. Primo. per illū Jo. 9. Scimus q[uod]n deū peccatores non exaudit tē. Is q[uod] q[uod] dei cultor est et facit ei volūtātē hūc exaudit. cū g[ra]mmissa p[ro]ficiat prece sacerdotis: sequit tē. Secundo. Facto nō placat deūs quo puocat ad irā seu idignationē: Is missa mali sacerdotis deū offendit et puocat ad idignationē: g[ra]m. Minors p[er] illū Grego. in registro. Lū is q[uod] displicet ad intercedēdu[m] mittit tē. et qui prece dñm placare debuerat. irā dei grām accēdēs: sit subditis auctor ruine. 4.9. dist. in p[ri]ncipio. Et p[ro]bat q[uod] in graub[us] peccatis posit[us] dñ suis p[ro]mititur aliena nō dñuit. Luctis enī liquet q[uod]a cū is qui displicet tē. per illū puer. 1.5. Vicitime ipioz abom[us]ibiles sūr dñ: vota iustor[um] placabiliā: q[uod]a ipsozētis iudicio nō q[uod]d[icitur] s[ed] q[uod] tē. 3. q[uod] 7. in graub[us]. Is que nocet nō p[ro]lunt. g[ra]m. Et p[ro]firmat p[er] illud Osee. 9. ca. Sa crificia eoz tāq[ue] panis luctus: oēs q[uod] māducāt ea p[ro]tamina bunt. Et quo excludit Cyprianus. 1. q[uod] 1. Sigis ingr. in cania et adulteria eē sacrificia hereticoz. Et p[er] illud Malachie. 2. Maledicā bñdictionib[us] vñs. glo. i. his que vos bñdicens. Lū g[ra]m oblit cōcitantib[us] malis in sacrificio vel bñdictione: se quēt q[uod] nō p[otest] p[ro]dēsse his p[er] q[uod] malis celebāt: et sic eu- cuant fructū missē p[ro]p[ter]itate seu malitia sacerdotis. Tertio sic. Magis natū est factū p[ro]ficerē seu p[ro]dēsse operatiōē q[uod] alteri: sed sacerdoti malo obest missē celebratio seu sacrificiū immolatio: cum per hoc nouo mortali peccato peccans offendat deūm. ergo non poterit etiam missa mali sacerdo- tis proficeret alijs pro quisbus celebrat.

Ad oppositū stro. Heu in q[uod]magnū laqueum in- quīt. icidit ut diuina et occulta mysteria plus ab alijs sancti- ficiata posse fieri credat: vñ enī idēq[ue] spūssanciū in ecclia dis- fusa p[er] totū orbē terrarū. incōprehēsibilia ea mysteria et oc- culta atq[ue] iūsibili opando sanctificat et sacrificiādo bñdi- citiferas de sacro eucharistie: sive p[er] bonos dispēleū sive p[er] malos sacraū tū est tē. 1. q[uod] 1. Multū seculariū: g[ra]m que p[ro]ficit mysteriū a malo sacerdote ut a bono: ita malitia sacerdo- tis nō videat euacuare aut minuere valores missē. Secundo sic. Dicit Aug. li. de corpore dñi. In mysterio corporis et san- guinis dñi nihil a bono magis nihil a malo minus p[ro]ficit sa- cerdote: q[uod]a nō in merito p[ro]ficiatis sed in xbo p[ro]ficit creato- ris et virtute spūssanciū: g[ra]m que valeat apud deūz missa mali sacerdotis et boni. Et p[ro]firmo. q[uod]a baptisma que valeat sive a bono sive a malo ministref. g[ra]m et missa. Ans p[er] q[uod] baptismā etiā p[er] malū collatū op[er]em remissionē ois culpe et pene: cu[m] g[ra]m nō possit plus op[er]em ministratū p[er] bonū. sequit q[uod] que valeat tē. Tertio sic. Si malitia ministri minucret valorem missē: tāta possit ēē ministri p[ro]mītātis q[uod] totū euacuaret mis- se valorem seu meritū: Is hoc est falsuz et iōuenēs: g[ra]m. Seque- la. p[ro]bat: q[uod]a si malitia minucreat maior magis minut[er]: et cu[m] va- lor missē sit finit[us]: tāta poterit dari p[ro]mītātis ministri q[uod] totū euacuabit. Salstatē p[ro]bō: q[uod]a in sacrificiis nihil mai[us] ēē p[otest]

corpo[re] et sanguine Christi nec vlla oblatio hac potio[re] est. de- consecra. distin. z. nihil. et pro eodem est Greg. 4. dialogo 27. c. si. nō est aut verisimile q[uod] maxima oblatio et summu facri ficiū posset totaliter per ministri malitiā euacuari. ergo.

Pro respōsione p[ro]mitto: q[uod] in missā aliō est de- valore sacrificij seu oblatiōis que ibi sit: et aliō de valore oīonū q[uod] dñno porrigit p[er] viuis et defunctis. Primum enī valet ex ope opato grā. s. facit: et iō illi⁹ ut bonitate ministri nō augēt valor: ita p[er] malitiāz non minuit: vi i baptisme cōfirmatiōe et alijs. Sz q[uod] oīones nō valēt ex ope opato: Is op[er]atīs: h[ab]et ex denotōde et intētōde orātis. Nō enī respicit de q[uod]d fiat: Is qualit[er] de peni- dist. 5. ca. 1. Ideo oīonis fructū p[otest] ex p[re] orātis augeri. mi- nui et penit[us] euacuari. Sz q[uod] opus nō solū sit ab eo qui ma- nualr ipm exercet: Is et ab eo q[uod] ipm fieri mādatit aut com- mīst[us]: ut occidere hoiez nō solū p[ro]lit ab eo qui gladio ma- nualr hoiem perimit: Is et cui⁹ cōmissiōe vel iſticiū homi- ciū p[er]petrat: et ois missa sit vice v[er]is ecclie et ei⁹ cōmissiō- ne: nō ipm missa ali⁹ est valor ex parte ministri exequētis: et ali⁹ ex p[re] ecclie cōmittētis. Quātu[m] ad efficaciā virtutē seu valorem missē ex p[re] operatīs: certū est: bonitas ministri au- get valorem seu fructū. Quātu[m]. n. sacerdotes digniores fuerit tāto facilis in nēcitātib[us] p[er] q[uod] clamāt exaudiunt. 1. q[uod] 1. Ip[er] sacerdotes. Et malitia valorem illū euacuat. quo enī seipos le- taliter iſicūt[ur] eo ope q[uod]tū ad se attinet. nemini p[ro]stū. Sz q[uod]tū ad valorem missē ex p[re] ecclie cōmittētis q[uod] lemp[er] deo grata est: et feruēt[ur] charitate iuncta: malitia ministri nō euac- uat: ut minuit valorem ipm: nisi forte q[uod]tū ipse existēs ps ec- clie suo merito cense[re] ecclia reddere magis deo acceptā et deuotā. Q[uod] p[er] ga is q[uod] deo gratis in charitate. s. existēs cō- mitteret alteri legere psalteriū: q[uod]tū ab eo perficeret ex sta- tum gratie: proficeret nihilominus cōmittētis tē.

Ad rationes an oppositū. Ad p[ri]maz dico: q[uod] Is de- p[ro]cessos nō exaudit: sancta nihilominus ecclia[rum] p[er] ministeriū p[er]tōrū bñf exaudit: et valent acnūs ipm nō ex p[re] exercētis: Is ex rōne cōmittētis seu p[ri]ncipalis cuius vice fungit[ur] p[er]tōr in sancto ministerio. Etia verbū il- lud ex Jo. allegatū est ceci nati: quē glo. ibidē dīc locutū ut inunctū. i. nōdū plene grā spūssanciū illuminatū: q[uod]n pecca- tores deū frequēt[er] audit. Imperatō enī oīonis initū dī- taine liberalitat[er] qua aligd p[ro]donat supra merita: peccato- res nō nihil merētur: ga merita initiat[ur] iūsticie. Hoc tū ad- uerte q[uod] peccatores in facto seu ope quo offendit nō exau- diuntur: et ita nō p[ro]ficit glo. illa p[ro]posito de cōlebratib[us] in peccato. Ad zām sicut dico: q[uod] celebrās in peccato magis puocat deū q[uod] placat quātu[m] est ex p[re] sui: p[otest] nihilominus proficeret peccatoris celebratō ratione sacrificij altaris ex opere operato: et quantū est ex parte ecclie cōmittētis: cuius vice fungit[ur] ipse peccator celebrans.

Sed contra hoc vide vehemētē vīgere verbus Greg. allegatū: Iritati aius ad deteriora- puocatur cum is qui displicet ad intercedēdu[m] mittit: et q[uod] sit subditis auctor ruine qui deū suis p[ro]ibus placare debue- rat. ergo non prodest missa eis p[er] q[uod]bus celebrando inter- cedēt: sed potius obest et deūm magis contra eos p[ro]vocat. Respondeo q[uod] verbum illud Grego. ut dicit glo. 4.9. dist. locum habet in his qui scienter malum eligunt conforme- suis moribus: ut mollius sine reprehensione requiescant in seculib[us] peccatoz qui. vñ. autores sūt celebratiōis in crimi- neis: eis nāq[ue] obest offensā q[uod] co[rr]upti q[uod] cōmissiōe ēē dñm p[er] trat: quēadmodū homicidiū ei q[uod] auctor facti est cōmissiō- ne: p[ro]missio: vel certe p[ro]missiōe: cū deberet refūte. Ad p[ro]fir- mationes adductas ex xbo Osee et Malachie responden- dū est ut sup[er] in q[uod] immediate p[ro]cedēt: vel p[otest] vīruq[ue] exponit de his q[uod] a malis sciētē bñdici aut sacrificiū offerti p[ro]pria-

rent propter conformitatem nostrorum: aut alioquin consilio, falsore, auxilio, defensione, auctoritate vel pressione sunt causa permissio sacerdotum. Quibus enim illis imputatur offensa et iniuria quam celebrando sacerdos malus deo irrogat. Secundus de bis qui malicie eorum non concordantem illis namque ecclesie nomine exaudiunt et profluent: quibus obessent potius quantum est sua ex parte: et ut cerea fax alios comodum exhibet ubi libet dispensium comparat. 15. q. vlti. c. sciscitatisibus. Ad 3^{am} dico: propter ceteris parib[us] opus magis natura est, perficere facientes: sed hic cetera non sunt paria: quia his faciens ponit ipso opere obice diuine gratiae: eo quod celebrando peccat de novo. Sed quibus predest ipsa celebratio opere celebrationis non peccant.

Ad primū post oppositū dico: quod in sacra missa equum per fidem sicut a bonis et malis: quia non virtute eorum: sed operatione et virtute spissitanci sacram perficitur: ut ibide dicit Gregorius, reprehendes eos qui cognitionem corporis et sanguinis dominii putabant minus sanctificata dum ab eis fieret quam vita erat ignobilis. Tamen fructus missae seu valor non est idem si sit per malum ut per bonum: quia non detrabitur meritum persona, le celebrantis. Et per idem respondeo ad verbū Augustini, in. u. argu. allegatu. Et ad confirmationē dico quod etiam baptismū equum valeretur quicunque fuerit ministratus: cum iuxta Augustinum transireat per malos: ut lapideos canales etc. 1. q. 1. Si iustus et fidelis Gregorius nec bonorum meritis ampliatur dispensatorum: nec malorum attenuantur: quia neque qui platantur etc. 1. q. 1. Multi. Tamen effectus baptisimi ministrati per unum potest esse maior quam si per alium ministret: quia aliquando adiungitur meritum et deuotio ministrantis que ambo simul plus placent baptisato quam baptismū trahit: interdum spiritualiter solum: puta ad augmentum gratiae: iterum etiam ad temporalē et corporalē profectum: ut Constantino profuit a Sylvester baptizari. Et ad probationē. Non deo quod non solus qualitas boni collati in baptismate attendit in culpe et pene gehenesis remissionē: sed etiam ex gratia magnitudine et aliis bonorum collatō: et ita etc. Ad 3^{am} responsō deo: quod sicut augmentum unius circūstante ad duplum non potest arguere duplam bonitatem vel malitiam operis: et quo solum augerit in una parte: ac si homo solum augeret in manu: ita etiam malitia sacerdotis: quia solum minuit aut evanescit id quod est ex merito personali sacerdotis non potest extulit: autem auctoritate totius misse valorē extingui.

Et aduteria circa predicta: quod etiam peccatum idigne celebratum vel auxilio: vel consilio: vel negligētia seu pressione: ubi opus repugnare: vel auctoritate aut defensione spiritualiter: puta quo ad culpe augmentum aut pene gehenesis: potest tamē nocere simpliciter et pure bonis: temporalis aduersitate guerrarum: sterilitate terre: fame: siti: et clade: propter ignominias: quam sacro-sancto corpori et sanguini Iesu Christi irrogant. Nam sanguinem eius pollutū ducētes et spūi gratie faciētes contumeliam: deū prohibent misereri et indignationem suam auertere. Juxta illud Job. 35. Clamabunt ibi et non exaudiēt propter supbia malorum. glo. clamabunt ibi, si in tribulatione et non exaudiēt etc. Ac si dicat: reatus opprimentium audiri probaberet voces oppressorum: nec eripiuntur visibiliter iusti: quia inuisibiliter salvi non merentur iniusti: glo. interlinearis libet. Si enim aliquando deus suos propter inimicos eripit ut illi convertantur: ita aliquando suos non audit propter damnationē pse-querit. Sic in proposito prauitas nostra idigne celebratum irā dei super totū populu puerat: accendit: et (ut ita dixerim) inflamatam contra totum regnum deseuit cogit: ut verisimiliter non eripiantur iusti: quia malitia nostrae dei misericordiam prohibemus iniusti. Sed id nobis malis pene perpetuo durature initium est: bonis vero exercitatio patientie ad augmentum eterne glorie: quam nobis concedat deus qui est benedictus in secula. Amen.

De sacramento penitentie.
Via prius est cessare a peccato quod ipsum penitentia diluere. Primo est ingredere an necessarius sit omne ablatu restituere: ut hoc cesseret actu peccare. Et primo quo ad bona fortuna. Secundo quo ad bona corporis. Tertio quo ad bonorum sa- me. Quartu quo ad bona anime.

Quo ad primū: arguo quod non sit necessarius qua- uaria mādato per decalogi sufficit ad salutē: sed nullo eorum, Matthaei. 19. Si vis ad vitas igitū serua mādata, enumera rādo p̄cepta decalogi minor per discurrēdo per singula: stat enim quēpiam non restituere: qui neque surerit: neque occupat re p̄cipi mi. puta quod ea velit cōminuere aut in mare p̄ducere. **Sic.** Nullū ex bonis foramine est alicui p̄priū: quod nulli tenemur restituere: quia tenet: quia re nobis cōdem non tenemur a nobis abdicare: et plus alteri reddere quam ad vsum nō tenemur. **Et** annis per tria Ambro. dicitur. Propriū nemo dicat quod cōmūne est: plusq[ue] sufficeret sumptui et violēter obtēre est. 4. 7. dicit. Sicut hi. **P.** Jus nāle non variat: ipse sed immutabile semper permanet. 5. dīs. in p̄m: nec aliquā dispensationē adgit, tunc nisi forte duo mala ita vrgeantur: ut alterū eligi necesse sit. 13. dīs. in p̄m: cū libib[us]. g. quē casu tradit glo. male exceptū a Gratianō: si oia bona fortune esse cōdia est iuris nature. 1. dīs. cap. Jus nāle. 7. 8. dīs. in p̄m cum libib[us]. g. **Tertio sic.** Nullus peccat re alterius deridēdo si ipse dominus rei sit volēs actu elicitō vel obito: ut tradit Scotus p̄ infallibili maxia. 15. dīs. 4. q. z. ar. 4. sed q̄sq[ue] actu obito est volēs ut res sua detineat a proximo si alii cōmissurus esset p̄cōm mortale. g. **Maior** p̄z: quia ut bñ deducit Scotus illa est rō: quod non tenemur gladiū depositū reddere ei qui se vel alii interimeret iniustitiae armis restitutis reipublice dānum isferat: quod actu elicitō sit iūtū et oīno nolēs re sua obtinēti. **Et minor** p̄z: quia tenemur lege charitatis non solū sup oia bona fortune: ve- rū et supra corp[us] p̄priū diligē salutē p̄ximū: et q̄tū possumū illoq[ue] adminiculō p̄ximū fuare a mortali p̄cōm p̄sentientē do liberaret quolibet detinēte seu occupatē re sua p̄cōm: ubi nolēdo sineret eū perire in aīa: et mortalē deliqueret. g. q̄sq[ue] semper est volēs actu obito: et ita nemo occupādo bona altera: rō sit cuiuscumque peccati reus. **Quarto sic.** Nullus peccat detinēdo quod sibi debet: quia in casu domini necō est volēs saltē actu obito: si res dītū quod eis neque p̄ vite sustentationē neque p̄ statū p̄ditionē est necō debet paup[er]: g. si ea obtinēt nō pec- cat. **Mior** p̄z p̄ illib[us] Hieronimi. Aliena rapere quicquid q̄ ultra necessaria sibi retinet p̄bat. **Et Ambro.** vt. 8. allegauit aīplus: quod sufficeret sumptui: violēter obtēre est: et ibidē. Quis enim tā iniustus: tāq[ue] auarus: quia multoq[ue] alimēta nō suū vult: sed abundatiā et delitias facit: neque enim misere est criminis quod hūti tollere. Et ne quis distorte ita concutur limitare ad extre- mā necessitatē quia oia sūt singulis cōdia: adiūtarat Ambro. de captiuis loquētē. Misericordia redemptio est quā in terra defodis: ex captiuitate autē non est extrema necessitas: quod enim eiā in Esdra et Neemia 9. cap. rep̄bēduntur Hebrei: ut de mortalib[us]: quia fratres suos Hebreos. 1. et Hebreas in servos et ancillas possidebāt: cuī als pro conditione statū potuerint eorum necessitatibus subvenire. Itē eos qui valēt et volūt diuine legi insisterē: ut populo dei viam veritatis demonstrēt tenet populus alere: ac eisdē necessaria ministrare: ut verbo dei absq[ue] illa sollicitudine vacent: laicorum ministeriū sustentati. Unde dicit glo. Josue. 13. Si enim necessaria non prebuerint: minus legi dei vacabūt etc. occupati corporib[us] curis: et p̄cīlitabunt laici: obscurabit enim lex scientie que latet est te non ministrante oleum lucerne: et culpa tui cecidit

Desacramento penitentie

ecce ducatur prebēs in fons cadit cū eo. Ergo tales iure poterūt detinere que laicōz apud eos sunt: cū saltem latenter eos hō occupari. Quo sic nō obligat restituere q alie na detinēdo aut que abstulit restitu effaciter nō peccan do: pōt nibilomin⁹ vere penitere: sī sic est q̄n̄cūqz p̄ restitu tionē familiē p̄iculū iminet: g salte tūc non obligat restitu re. Minor p̄ exemplariter de ea q succo vētre itumescere faciēs marito ignorāte/ partū alienū sibi supposuit: q fraude durante debet ad penitētiā admitti/ et competens satissa cito ei per discretū sacerdotē intūgi: ergo similē in alijs vbi p̄odens se gs sc̄pm infamaret: sicut occulta adultera.

Ad oppositū res aliena pp̄ quaz petū est reddi possit et nō reddit: penitētiā nō agit: sed simulat: et ita nō dimittit petū nisi restituat ablatū. I. 4. q. 6. Si res. C Pro decisō pono hāc vnicā ḥnēz. Omne pecuniarū debitum de necessitate salutis op̄z solueret: et iusto dño nō detinē. Quaz p̄bo exp̄ssa s̄nia Ap̄lī ad Roma. 13. Dib⁹ redditē debitu: cui tributū: tributū: cui vectigal: vectigal: cui honorē: hono re: cui timore: timore: nemini q̄c̄z debeatē nisi vi inuicē diligatis. Ubi p̄missō q̄ oib⁹ debita reddēda: sīt: ne forte parū dixisse videref cū h̄ sonet affirmatiūz p̄ceptū: negatiūz subiūxit. Nemini q̄c̄z debeatē r̄c. q. d. In deū cōmititis si qd̄ cuiqz debeatē eo iusto detinuerit: nec excipit p̄ ximi dilectionē q̄st illa possit deberit et nō solvit: sī nō idētē nēter soluēda est: et solone nō exigit dilectōis p̄ximi obli gatio admisit eā posse deberit: dū tñ semp soluat. C Scđo p̄bo idē sic. phibitione furādi nō solum phibita est alieni ablatio: verū etiā queuis alieni detinē iusto dño: vñ Piero. sup̄ illō puerbōz. 29. Qui cū fure participat r̄c. nō fur solū: sī ille reus tenet q̄ furti p̄scius q̄rēte possessorē nō indi car: et ponit de sur. Qui cū fure. qd̄ istelligo: sī nō idētē: dum furtū recuperari possit. Nō aut̄ op̄z idētē furtū: sī ergo ille qui nō p̄stat subsidiū recuperādi furtū cū op̄z et pos sit: reus tenet furtū: quāto magis q̄ vere detinet ap̄b se: et ita ipsa detinētē est in phibitionē sicut et ablatio. C P. Prohibi tionē furādi ḡialr̄ phibemur p̄cio nocimētō cē: quo min⁹ facultatib⁹ suis gaudē possit et vti: sī magis nocet p̄cio de tinētē rei sue ab alieno q̄ ablatio sola. Itē Thob. z. dī. vide te ne furtiuū sit: quia nō licet nobis aut edere ex furtū: aut aliqd ottingere: ḡ de necessitate salutis est restituere q̄c̄d alienū detinemus. C Et si dicat. Si detinē alienū iusto seu nō volēte dño eēt phibitiū phibitiō furādi: seq̄re: q̄ detinēdo hō otinuē peccat. B est falsuz: ḡ illud ex q̄ sequit. Se quela p̄z: q̄ p̄cepta negatiūi obligat ad semp et p̄ semper. Affirmatiua xō p̄cepta obligat ad semp: sed nō p̄ semp: q̄ ergo otinuē est in ea dispōne quā mādatū phibet: otinuē peccat: falsitas est p̄z. Tuz q̄ p̄ceptū negatiūi qd̄. vñ semp obligat et ad semp solū phibet aliqd positiūi: alsi sī tale p̄ceptum negatiūi phibet aliqd negatiūi: p̄ ipm tenere mur p̄ semp h̄c actū positiūi negatiūi phibite oppositū. Sī detinere nihil positiūi dicit: cū alieno amissō vel p̄sum: pro nibilom̄nus ceseat detinere q̄dū nō restituit. Etiam detinere et nō restituere idē dicit in p̄posito cū virisqz idē cōtradicat. vñ. restituere: ḡ otinuē detinēs nō p̄pea cōtinue peccat q̄dū detinet. Tuz z⁹: q̄a gs manet detinēs alienum dū p̄ voluntatē nullū actū h̄z circa alienū: puta hoīe alijs in tēdente: si ergo tūc detinere sit ei peccatum mortale: op̄z vo lūtarez ipsaz p̄tūc mortalr̄ peccare vt certū est: vel ḡ com mitēdo: et B nō posso p̄ casuz q̄ nullū sit in eo malum seu illiciū velle: vel omittēdo eo: s. qd̄ nō vult restituere: et cum omisſio nō sit q̄ p̄ceptū negatiūi sed affirmatiūi: sequit q̄ detinere nō cadat sub phibitionē p̄cepti negatiūi: cum culpa exterior et interior voluntatē eodē semp p̄cepto ligent. R̄i deo p̄ceptis negatiūi directe et p̄ncipalr̄ phibet act⁹ pos

tiūs: sed secūdario et idirecte q̄c̄d illi actū positiūi eq̄pa rat: etiā si pure negatiūi fuerit. x. g. phibitione occidēdi in aia aut corpore p̄ncipalr̄ phibet positiūi actus: aie aut corpori vītā adimēdi: et q̄ illi equiparaat nō pascere: non p̄ seruare a morte cū possimus: id ēt censeat occidere: q̄ p̄ pure negatiūi fuerit. hinc Symmachus papa ait. Nō gran dis dīa est an letū iferas vel admittas: mortē enī languen tibus p̄bat: infligere: qui hāc cū possit nō excludit. 83. dī. in p̄n⁹. Et Ambrosius. Pasce fame morietē: si non paueris sa me occidisti. 8. dī. Pasce. Et Hieronymus (referēt Euse bio) vicinus morti cū fratrib⁹ salutaria qdā monita trade retiter cetera hoc p̄cipiūz cordib⁹ eoz infligere curauit. Qui viderit fratrē suū errantē: et mortalib⁹ oppresium criminib⁹: et nō ministrauerit ei verbū doctrine q̄ doc⁹ est: homi cida est: et sine charitate. Timeatis o doctores et rectores q̄ bus iniūgit dīs p̄dicationis officia vt p̄plo ei⁹ verbūz dīv cū ministretis. Quid enī vel xō vel exēplo vel vestra negligētē peccatis moriūt̄: tot de manu vestra regret dīs. Sic in p̄posito phibitionē furti p̄ncipalr̄ phibet voluntas alienū auferēdi vel detinēdi: qd̄ certe positiūi aliqd est: sī per eparatiā seu equalētā ipm nō reddere: cū possim⁹ et phibet: cū illo equē ledat p̄ximū vt ipso auferre. Ex q̄b⁹ manifeste p̄ omissionēz voluntatis iterdu cē h̄ negatiūi p̄ceptū: cū: l. actū positiūi p̄ncipalr̄ phibitio equipar. Et ex hoc habet solo oīum in argumēto adductop̄. Et ad mitto q̄ otinuē peccat mortalr̄ q̄dū detinet dño inuito: et possit restituere: siue nolit siue nō velit restituere: qd̄ uis p̄imo graui. Et h̄ state vñ rōnis saltēne hic videantur asse rere: q̄ sine vñ rōnis gs mortalr̄ peccare possit omittēdo.

Ad rōnes ante oppositū. Ad primā dico vt nūc p̄ tuit nō restituere seu ipz detinere cadit sī phibitione furti: quēadmodū nō pascere fame moriētē sub phibitione homicide. C Et si dicat: ipm restituere est quid positiūi et ita p̄cepti affirmatiūi: ergo solū est in obligatiōne p̄ aliqui: et ita nec otinuē peccat nō restituēs: neqz daf p̄ceptūz decalogi quo obligemur restituere. C R̄i deo. actus positiūi cui⁹ negationes sunt in phibitione codē p̄ce p̄to p̄cipiūm quo negatiōes phibent: et ita ipm restituē p̄cipiūt phibitio furti: vt supra de pascere r̄c. qd̄ p̄cipiūt phibitione homicide. Et q̄ negationes ipse nō equipant possūtis actib⁹ phibitio nīt sub certis cōditionib⁹ seu modifīca tōmibus: nec ipse sunt p̄ semp in phibitionēneqz eorum opposita in obligatiōne p̄ semp. Et ita ex h̄ nota dīam eoz que cadūt sub phibitionē. C Ad scđaz. Ad p̄mā p̄bationem dico q̄ verbū Ambro. intelligit nō de p̄prietate dīi: quaz certū est vñ cōpetere nō alteri: sed de p̄prietate opposita cōmuniōni vñs etiā pro necessitate alterius: et sic nīl est hoi p̄pīū sed q̄b̄libet cōe: qd̄ p̄bat clausula quā subtexuit. Plusqz sufficeret sumptui r̄c. subaudi in alioz necessitate. C Ad z⁹ p̄bationē r̄sdet btūs Thob. z⁹ z⁹. q. 6. arti. z. In solone ad primū: q̄ cōitas rerū attribuit iuri nālī nō q̄a di cter oīa in cōi eē possidēda: sed q̄r̄ fm̄ iūs nālī nō est distin ctio possessionū: sed ex humano condicto qd̄ ad iūs positiūi prīnt: vnde possessionū p̄prietas non est h̄rīa iūlī natūrali: sed ei superaddī per inētionez rōnis humāne. Sed q̄a Clemēs 4⁹ ep̄stola tradit. Lōis oīum vñs esse debuit: sed per inīgatētē alius dixit hoc eē iūi et alijs istud: et sic in ter mortales facta est dītūsto. 1z. q. 1. Dilectissimis. debitus aut̄ dlcit obligationē et necessitatē. Ideo aliter r̄sideo: q̄ p̄ re nature oīa sunt et debet eē cōia p̄ statū inocētē: nō aut̄ p̄ statū nature corruptē: immo p̄ statū nature corruptē ipso iūre debet eē dīnīa: cū alias negret p̄manere pacificus eōūcūtis hōiū adiūtīcēm: hoc enī h̄z dictāmē naturalis ratio nīsītētē de iūre nature est cibo reficere corpus cū per inātōnētē deficeret: et abstinerē cū repletionē laborat. Qd̄ oīe dicit:

dicit Clemens per iniuriam alium dixisse et intelligo per iniuriam, i.e. propter iniuriam que ex coitate possessorum emergit. Non pro iuria seruorum Loth cum seruis Abrahe legitur. Abrahā dūisūlē oia cum Loth. Quod ergo ne sit inter me et te iter patentes meos et ceteris. Hes. 13. non quod ipsa dūisūlē iniuria fuerit. Et cū dicit ius nāle est immutabile et ceteris. Dico fīm philosophus. 5. Ethicorum. Ius naturale aliquod est nobis mutabile propter mutationem nāe. Sicut nāliter dextra est melior sinistra; quod tamen deficit in ambide extro. Que vero legitima fuerint idest posita uia mutari possunt stante eadem conditione nature per solas legis dispositiones; quae admodum in mētū vini et tritici. Ex hoc dico quod ipsius ius manet immutabile; sed variatio seu mutatione conditionis nature faciat pro varietate nāe nunc vnum nunc alterum esse in obligatione. Pūnc. et hoc voluit Althus. pte quarta agēs de repudio; quod virtutes ad p̄ximū nō mutantur quo ad essentiam; sed quo ad motus; ut nūc est aliud motus iustitiae; puta recipere repudiātā; quod non est in lege veteri; cū specialiter prohibitū fuerit Deuteronomio 24. postquam nuptia sunt set aliū viro et ceteris. Et ex hoc p̄z quō ius naturale est id est aptid oēs; quod non omnes astringat ad actum; et interdum eundem pronunciat et nō pro alio tempore. Ad tertium dico primo. Quod consensus dñi in ablatione vel detractione rei sic non eximit auferētem vel detinētem a peccato; nisi eidē constituerit ad minus per verisimiles conjecturas de istiusmodi animo domini. Et seu consensu. etiam nō licet auferre vel detinere rē patris eo in iusto et ceteris iuxta illud prouerbiorum. 28. Qui subtraherit aliud patri vel matri et ceteris. dicit non esse peccatum particeps homicide est. et ita regulariter nō est consensus ille debitus; gaetā frustra a domino elicere. Secundo supposito quod vir dominus fuerit scies quēlibet obligati potius iacturā temporaliū velle quod proximi peccatum mortale admittere. Quod nō tenetur res nostras temporales dare ad preseruandum proximum a peccato quod alii de industria committunt seu ex malitia. iuxta verbū saluatoris Matthieui. 15. Sinite eos; ceci sunt et diues et ceteris. Et ubi ex ignorātiā; cessat causa cū fuerit edocitus de veritate; et paucissimi sunt qui non hoc opus legis in cordibus suis scriptū intuēntur; nō suraberis; immo est semper vincibilis ignorantia et ceteri excusans a peccato.

Dificultas igitur est principaliter ubi ex infirmitate alias cōmissurus est peccatum. Et tunc dico; quia homo iuste potest sibi et sue infirmitati timere; quod subtractis suis facultatibus cōpelletur egestate ad surandum. unde Salomon prouerbiorum. 3. dūo rogauit et ceteris et egestate compulsus surerit et perirem nomē dei mei. Stulta autē suistet illa depreciation si nō iuste sibi timuerit. Quia etiā homo plus obligatur suis quod alienis. prime ad Timotheum. 5. Si quis suorum et maxime domesticorum curam non habet negavit et infideliter deterior est. et inter alienos vel domesticos plus meliori ceteris paribus tribuendū est. Ecclesiastici. 12. Da bono et nō receperis peccatorē; benefac humili et non dederis impio. Et maxime subueniēdū est ys; qui ecclesie dei edificande sunt necessarii ut doctores et ali exemplares; quod verbo doctrine et exēplo vite populi a peccato separāt vel renocāt; adeo ut pro eis seruādīs liceat morte subire. ad Roma. 16. Salutate Priscam et Aquilā; qui pro alia mea ceruices suas supposuerūt; quibus nō ego solū grās et ceteris. Cum ergo nemini constare possit humanitas; an dūs rei iusta de causa rem illam velit suo aut alieno usui seruare; non liberaret surē consensus elicitus in mēte domini. Et ita nō est in dūo actus debitus; puta ipse consensus in rei sue ablatione vel detractione. Etiam ubi peteret; non teneremur rem illam ei donare; cū per hoc curiose agēs velit euitare manuales labores; cū hoc querere sit ei peccatum; ut secūde ad Thessaliam. 3. minimo ergo cū ad peccatum suum velit hoc p̄pria auctoritate usurpare. Et ultimum quod singulorum accederet consensus; quod dominus

omnium iniurias est ut sic res usurpenāt; nō liberaret a peccato; ut patet in simili de iuria ubi ex consensu domini rei fit traditio vel donatio propter mutuū. Ad quartū rēideo. non sufficit consensus priuati acutū debito ubi per detractionē fieret publice iustitiae violatio; ut in eo g. sub iuramento pollicitus est iuras soluere. et debitores de iuri uiran. Si vero; et in eo quod metu aliqd promisit sub iuramento de his que vi. vel me. cāsi. Ad audiētā. Secundo dico quod duplicitē aliqd debet habere modo a determinata persona triū; et ex particulari cāputa. promissio pacto; vel tractu inter eos habito. Et quod sic debetur in defectu iudicis licet in foro sc̄ientiae homini p̄pria auctoritate detinere vel clā auferre. ar. h. si creditorē. Aut p̄tor. f. que in frau. credi. ut notat glo. j. dist. super. c. Ius genitū. Et est sententia omnium doctorum quos mihi de ea mā videre contigit. Aliud debet homini generaliter a multis; nec ei solū sed omnibus qui pare misericordia conditionē inciderint; et hoc nō liberet ei etiā in foro conscientie propria auctoritate usurpare nisi extrema necessitate labores; nulla pateret ei via alia seipsum sustentādi. hinc in c. Exiit excusando minores a sui ipsorum nece et dei tentatione et ceteris. Quod videlicet p̄quisitio necessarioꝝ victu liberali oblatione; ne humili meditatione; et manū labo et ceteris sicut nec ceteris sic nec ipsis fratribꝝ iure poli in extreme necessitatibus piculo; ad puidēdū nāe necessitatī via oībus extrema necessitate detentis p̄cludit; cū ab omni lege extrema necessitas sit excepta; sed implorando iudicis officiū cogēdi eēt dūites ipsis pauperibus iuxta p̄ditionē paupertatis subuenire. Ad quintū. Ex officiū de p. et re. dico vel mulier h̄z in p̄prys vñ possit restituere hereditibꝝ aut alijs p̄ ea defraudatis. Et certus est fīm Rich. et Scotum dis. 15. quarti) ad arbitrium boni vivi cōstat inter habere et propriū esse. Nec sequitur ut manifestū est. potest ei penitētia iniungī quod viro timeat insnotescere seu detegere; ergo sine restituzione seu damni repaymente potere vere penitere. Uel nō h̄z in proprys neqz procus rare potest ab alijs vnde et ceteris. Et distinguo; vel enim potest p̄bare partū suppositū; aut prole acceptā de adulterio; aut verisimilititer credit ei. Et tunc tenet procurare p̄ se vel interpositam psonā a marito vel alijs; ad quos puenīset hereditas; remissionē tāte summe in quāta defraudauit. Aut seipsum dissimile peccatum detegere ut sortiant hereditatem quibus de iure debet. tenetur enim facere quicquid potest ad idētitatē eorum quos suo peccato lesit. Si vero p̄bare non possit et verisimilititer nō creditur eumō debet honos sui seu fame prodiga frustra seipsum p̄dere ne p̄ditionis exēplo crudeliter noceat et fame odore bono i. via virtutū sustētabat. et q. i. Nolo. **Sed restat** duo dubia. p̄mū. Si reuelādo possit p̄ curare restitucionem. Si imminet verisimile piculū homicidij; puta maritus p̄uocatus odio aut indignatione eā occidet; aut aliū quē suspicatus fuerit cū ea cōcubuisse; an hoc casu teneatur se prodere vel possit tacere. Secundū. An in articulo mortis teneat spurio indicare quod ceperūt sit de adulterio; ut hiditatem p̄is putatiū non adeat cū dubia fuerint; an verbis matris sit fidē habiturus; an non. Ad p̄mū. In effectu mīdet Innocentius. Hostien. et Panor. in dīcōfficiū. quod vñ tacere; qui in reuelādo est piculū aīanū et corporū; tacēdo vero solū piculū rerū; et ergo cōstituta inter duo mala vñ euitare quod deteri est. c. nerū testiculop. 13. dis. et ca. dīo mala. ea. dis. Et ad obiectiōne de regula. Qui scāda liquerit. In qua dicit: ut ilius scādāli nasci p̄mittit et ceteris. Rīdet quod p̄cedit ī teste vñ iudice quod nō est hec mulier ī casu nro; quod dūiūtrix vel accusatrix. Jo si p̄bationē patas nō habet silere vñ hostien. et q. 7. plerūqz. quinīmo est p̄bationē hec nō tenet se acculare iuncta. C. Ut nemo iniurit et ceteris. et nō ligro. G. Salua rēuerētā que tātis viris debet:

De sacramento penitentie

verbum Bede in regula allegatur indifferenter procedit in quolibet homine: siue iudicet: teste autem alio. logique enim de veritate vite que sine peccato non omittitur. unde promittit ut notat glori Marci. 9. Nota ergo in bono ope nostro aliquando carere est scadalu proximi: aliqui pro nibilo habedunt. Inquit sine peccato postquam vitare proximorum scadalu debemus. Si autem per veritatem scadalu sumus: ut ilius nasci promittit quod veritas relinquat: ubi manifestum est cum de veritate intendere: que sine peccato non relinquatur: que est veritas vite: conformitas videlicet actionum nostrarum ad primam veritatem dei ipsius: obligat nos aliquid facere vel omittere. Et hoc de scadalo pusillorum: qui scilicet iffirmitate: i. passionum impulsu: vel ignorantia ex facto nostro occasione humeretur declinare. Scadalu vero phariseorum quod de malitia oriuit: plenarius enim eis nos docuit. Lb. Matth. 15. Sinite eos: ceci sunt et duces cecorum tuorum. In proposito autem restituere est de veritate vite et de principiis moralibus: unde quemadmodum non licet aliena surripere: diuitibus auferre ait et intentione elargiendi pauperibus: qui verisimiliter penuria impatiens latrocinis sursus et aliis nefandis sceleribus sese exponeat: similiter nec licet retinere alienum: ut vitetur in primo scadalu. Cum paria sint alienum auferre: aut ablatum non reddere. Et hoc verum nisi tale et tam magnus scandalus imminaret: propter quod dominus rei actu elicit vel debito sit volens dare vel absentis in rei sue detectione: de quo tetigimus supra in solutione ad tertium. Nec cogit motiuorum eorum de causa nostra: et de causa duo mala: quod manus loquuntur de malis: quorum alterum necessarium est hominem facere. In proposito comparatio addicitur iter malum facere puta omittere restitutione: et mala aliorum sincere. Certum est autem quod satius est quelibet mala aliorum sive quod nostro crimine ea impeditur. Indeces enim est crimen suum alienis comodis impedire. 4.6. dicitur sicut non. Nec vult deus tale danum talis lucro comparari. 33. q. 5. si dicatur. Tunc igitur poterit seipsum infamando alteri procurare suum patrimonium: quemadmodum falso testimonio prohibito in innocente: tenet seipsum infamando liberare innocentem et ubi subeunda foret capitalis sententia. Nec facile credendum est scadala illa imminere: si proxima agoni mulier pro alicuius remedium yni solu aut duobus hoc deterretur. Ad secundum dubium dicunt quidam quod non. Tum quia filius non tenet ei credere: tum quia nemo tenet se prodere nisi confessori. Sed ut dicit dominus Petrus de patre. dist. 7. quarti. tenet ei dicere quia tenet facere quicquid potest ad indennitatem eorum quos lesit: et possibile est quod filius (etsi non teneat) forte creditur: et dat sile: sicut predicator tenet in pio predicare veritatem: et ille non semper acget scat: aliqui sanguinem eius regret dominus de manu eius. Ego do simile: quemadmodum is qui cum pluribus aliis infamauit innocentem retractando quantum potest laborare ad fame reparationem: quodque aliis in sua sua persistebit? non erit sibi minime habendum sed ut infra dicatur. Et ad motiuum pro opione contraria. Ad primum dico quod non frustra: quod sperandum est si crediderit aut bestiarum cepit: qui cepit mouere eorum deus: fidei pro sua benignitate pesciet: et si non crediderit nullum imminet ex reparatione illa sibi facta periculum: quod credere non tenet in re punitivali. capitulo de pena. Ad secundum dico quod est reguliter non teneat homo extra confessionem se pondere: ut quodcumque in adveniente: cum alii non potest a pecunia cessare: ut est hic de calice detectione alieni. p. 3. h. in exemplo dato de eo quod alteri ipso sit falsus crimen.

Circa predicta priusq; descedamus ad particulares casus institutionis: moueo dubium de currentibus cum fure: an teneantur ad restitutionem: de quibus p. 4.9. dicitur. Si videbas fure currebas cum eo. Et Ista. 1. principes tui infideles locum furem: oves diligunt munera tuorum. Et sunt nonne modi currenti cum fure. Qui tanguntur his versibus. Iustus: consilium: consilium: palpo: recursus: Participans: mutus: non obstante: non manifestas. Alex. de hales. q. 8.6. additum tertium versus. Currere cum fure faciunt furtum reatum. Et primum: ut si

principes mandat propositis suis rapere quodquid possent. Secundum: ut dum quis instigat usurarii: simoniaci: vel generaliter raptorum: ut sic aliqd capiat: aut consilium tradit: quod hoc licite possit: propter quod procedit ad actu. Tertium: ut dum quis tribuit assensum: sine quo alius nolle alienum auferre vel detinere: aut cooperat in actu: de quo dici solet. Satis excusat quod tenet pedem. Quartum: dum adulando comedat quis factum raptoris: vel alterius alienum iniuste detinens: quasi fortiter egerit aut recte vices cōpensauerit: quod est pariter peccati linere luto absque palea seu tēperamento: qui in die Iudeiū diuine ire subsistere non poterit: sed ruet cum pluvia diuini furoris ad ima seu profunda inferni. Eccl. 13. Quintum: ut hi apud quos cum spoliis suis latitat: vel pro hoie interueniunt apud principem vel iudicem male ablata cogant restituere: aut ales favore impendunt: quo minus possint aliena recuperari factum excusando vel hoiem: ut adiuvant. Dānabilior est enim defensor erroris quam ille qui errat: et offendicula erroris preparat et confirmat. 24. q. 3. qui aliorum. Sextum: ut qui de rapina furore vel usurpiatione alienum auferuntur: aut ales parte in eis suscipiantur. Septimum: ut dum quis nominatione sua alium prohibere posset ne rapiat aut surreat et non monet de quo Ioseph. 56. Canes muti non valentes latrare non arcet: tes saltē voce a malo ubi piget aliud interponere remedium. Octimum: qui non resistit dum potest de quo Symmachus ait. Non gradus differēta est letum inferas vel admittas: morte enim lagūtibus probat infligere tecum. 83. dist. in principio. Dicere. 21. Judicate mane iudicium: et eruite vi oppressum de manu caluniantis: ne forte egrediasur ut ignis indignatio mea et succedat: et non sit qui extinguat malitiam studiorum vestrorum. Et ecclesiastici. 4. Libera eum quod iniuria patitur: et non accides. Legre seu moleste in manu tua. Non: ut si querete deo: et cōscius ubi res ipsa sit nolit indicare. vii Hieronymus tractas illud prouerbium. 29. Qui cum fure participat occidit animam suam: aburante audit et non indicat non solum a peccato: sed et a cōsensu abstinerere docet sapientia: ne audiat a districto iudicem. Si videbas fure currebas cum eo. Non enim fure solus et ille reus tenet qui furti cōscius querenti posse estri non indicat. Et ne metu potestiose se excusat addit. Qui timet hominem cito cornuet: qui sperat in deo subleuabit: ubi planum est Hieronymus de participio cōsensus ex taciturnitate textū interpretari. Et recte cum lege charitatis teneamus nos: sive indēnitati primi cōsūti possimus. viii Aug. Illud fidetur dixeris: cum quod ad hoc pro hoie interuenit ne mala ablata restinat: et quod ad se fugientem cōsūti honeste potest ad reddendum non compellit: socium esse fraudis et criminis. 14. q. 6. Si res.

Jam dicam pro missione de primis sex modis indubitum est: quod tenentur ad restitutum illis modis currentibus cum fure. Hoc de p̄cipitate p: quod recipit re virtutem: quod est alterum: et ita tenet quantum ad eum pertinet. De p̄cipiente: p̄silete: p̄sentiente: adulante: et eo ad quem cōspolys seu alienis h̄s recursum p: quod glibet sua culpa dans danum: primo tenet cōsūti dānificant resarcire ei seu refudat: et glibet illo p: est h̄s: ergo: maior p: Exo. 21. de aperiēte cisternā: et ea non cooperantur: et cōsiderant bos aut asinus: dominus cisterne reddet p̄tū iūmēto p: Et ibid. Si scūt bouē corrupētā eē ab heri et nūdū iūstissimū: tenet dare bouē p: bouē interēpto: et cādauerū integrū accipit. Et ibidē. 22. Si egreditur ignis iniungerit spicas et redet dānū quod igne succederit. Et de inīi: et dā: da: c. si. Si culpa tua datū est dānū vel iniuria irrogata: seu aliis irrogatis: opere forte tulisti: aut hec speritū tua siue negligētū erit: nescire iure sup his satisfacere opere. Et minor p: quod in qualibet illo p: modo: h̄s est cā iniuste ablationis seu detectionis: bonorum p̄ximi. Ex dictis p: quod non semper p̄cipies aut p̄silete furtū: tenet refundere quantum vel detinēti vel ablatum est: immo interdū nihil: interdū p̄te solū: aliquā tantūdē cōsūti ablatum est. Primum p: cum ḡs p̄cepit vel suavitat quod p̄siliuit ales factum: scilicet

De restitutione

26

scilicet nō interueniente precepto vel cōsilio eque multa ab
stulisse: tūc enim nō est cā ablationis vel detētionis alieni.
nullus autē obligat restituere nisi vel cāliter aut mangaliter
alienū vel abstulit vel detinuit: peccauit tñ rē illicita p̄cipiēs
vel suadēs. Aliqñ p̄tē solum: puta: p̄cepit aut usus als factu
ro: s̄z nō tantū accepturus erat nisi p̄ceptu interuenisset aut
cōsiliu: tunc tenet restituere quāto plus consilio vel p̄cepto
suo ablatu est: quia obligatio restituēdi in huīs cōmēsuraē
causalī ablationi vel detētioni alieni. Quod limiō: dū soluz
inducit ad auferēdū rē aliquā: quā als non ablaturū iā au
ferret. Si xo induxerit p̄cepto cōsilio vel adulatōne ad oēs
res auferēdas quarū aliquā nō erat ablatu: tenet insolidū:
quoniā inducit ad mutationē volūtatis: t̄ sit directe cā vñce
volitionis: qua totum auferunt: s̄z partialis: t̄ sic eius cālitās
vagat circa totū secus in p̄mo casu: s̄z forte p̄ accidentis fiat
cā volūtatis mutat. Et si arguit: faciētē t̄ cōsentientē par
pena p̄stringit. z.q. i. notū de offi. dele. c.j. cū similibus. S̄līr
ad Romanos. i. digni sunt morte r̄c. ergo eti cōsensit non
fuerit ablationis cā: videt cōsentiens obligari ad restitutio
nē. prēterea qui alteri fert opez vt rē furtuā auferat als
eadē ablaturo: tenet s̄m oēs insolidū rei ablate: ergo simili
ter q̄ iam p̄sentit als nibilominus facturo videt r̄c. R̄siderit
Richardus ad p̄m q̄ veritatē h̄z de consensu exp̄res: sine
quo als dānū illatum nō fūllit. Alter r̄ideo q̄ ipsa re
stitutione incubēs nō est pena: s̄z obligatio tracta ex cāli abla
tione alieni: q̄ s̄līles hoc nō est cā r̄c. Ad secundū dico non
esse simile quia ibi est causa ablationis: in proposito non.

Sed quid. Si primo adhortatione mea detinuit als
ne mee: s̄z vel in odiū mei vel pp volūtate aut cupiditatem
sua aut alias vñlē detinere: An ne meipm. libero dehortādo
ip̄m q̄tū in me est a detētione ad quā p̄ius eūdē iduxit: Et si
hoc nō sufficeret: an ne fatis erit si adhortatione mea eūdem
effecero eūdē volūtatis cuius erat: dū ei detētione p̄suade
rē: Et apparet q̄ sic: qz ois res p̄ q̄sūqz cās nascit: p̄ easdez
t̄ soluit: z7. q. i. Dis res: sed faciēdo de volēte restituere no
lētē incidi obligationē: ergo reddēdo volēte restituere ex no
lētē deobligoz. R̄siderit neutrū sufficit. Nā sicut p̄ velle
furari nascit obligatio seu reatus eterne pene: q̄ nō soluitur
q̄p̄imū respicēs iam nolit furari: s̄z requirit dei placatio
p̄ verā penitētiā: ita in proposito p̄tq̄ auferēdo vel detinē
do alienū manualiter vel causaliter iciderit obligationē t̄ debi
tū restituēdi rē dīsōnō liberatur nisi rei traditione p̄ se vel
aliū aut alio mō remissionē a dño rei procurauerit. Et ad ar
gumentū dico Chrysostomū solū intēdēre rē cēm dissolutū
a cōsimilibus cās a qualib⁹ est genit⁹: vt si a corporalibus
nata est a cōsimilibus r̄c. si a volūtate orta est: volūtatis est
causa dissoluere: vt deducit de matrimonio. Nō aut vult q̄
si res genita fuerit ab aliquā cā q̄ statim p̄traria cā solui pos
sit: t̄ patet manifesta instātia. Furtū surripīēdo rē furtuaz
a fure nascitur in me obligatio restituēdi vero domino: que
tamē non soluitar contrario acū tradendo eam scilicet furi
cui abstulit. Intelligo cum noui rem furtuā esse.

Secundo dubitatur. Sint multi simul cur
rentes ad eandē domū
vt aliquid rapiant: an quisqz eorū teneat insolidū restituere
quicquid ablatu est. R̄siderit Inno. in. ca. sicut dignus de ho
yo. vel ca. Si nullus eoz sit in culpa aut causa subtractionis
p̄ aliū facte. Et tunc solū teneat quātū dānū intulit cooperan
do. Rationē diuersitatis inter cōsiliū t̄ auxiliū assignat: qz
consilium vagat ad totū auxiliū solū ad id in quo exhibet: t̄
ergo si iūmerit aportare tignū aut aliam rem magni pondē
ris tenetur insolidum. Si xo ipse partē capiat t̄ aliū par
tē: quisqz solū teneat de sua parte. Si xo alter eorum fuit in
culpa aut cā subtractionis r̄c. teneat insolidum: puta si aliū

non fecisset nisi associatis vel animatis de securitate: immo
si dehortatus sit aliū a furto vel rapina: t̄ nibilominus oīno
volēte furari vel rage associat: sine cuius comitatu aliis ne
quaqz iūset: tenet: qz eti cōsiliū nō dedit: vtqz tñ tulit opē
ad totū: t̄ ergo tenet ad restitutōnē. Ex q̄ in sero. Si vn
nō iūset sine alio nec ecōtra quisqz eorū tenet insolidū: etiā
si iūset cūz alio: s̄z nequaqz sine socio: quisqz tenet insolidū.
Si xo alter sine socio iūset: t̄ nō aliis: is qui sine socio iūs
set comitādo aliū tenet insolidū: nō aliis. R̄o omniū isto
rū est: qz obligatio restituēdi cōsequit̄ ipsuz cāliter auferre: t̄
hoc in p̄posito cōpetit eti cū p̄sentia aliū animat ad aggred
sum. Nec refert si q̄sūset sibi aliū sociū cū ei p̄sentia nūc
sit causa cuius aliis forte cā fūllit. Ex quo patet quātū peri
culi sit cū plurib⁹ rapine aut furto se cōmiserere. Immo qd
absurdius videat dicit doctores post Inno. dic. ca. qui paci
ficādī aio vadū cū dīcētibus bellū iūlūtū: nō aduerlo
rus hoc intimauerint tenetū oīum dānoz si als raptorez
eorū comitādo nō stipatos repulissent: qz dant cām efficaces
ablationi. Quod intelligo vertū nōca omiscent eis int̄i
mare: videlicet vt melius apud raptorez p̄ficiāt efficaciusqz
possint suadere p̄cordia aur aliqz. imo si comitēt raptorez
vt a grauiorib⁹ dānnis phibcāt nō tenent: si credant raptore
res p̄ se plus nocuēti illaturos. tūc enim vñliter gerut ne
gocia iūasorū. Ex hoc simili dico. Si quis iūuet aporta
re p̄dōrofī qd p̄ se fur portare nequiret vt dimittat rē ma
ioris pretij: cuius subtractionē p̄ alia viā prohibere nō pos
set: in nullo peccat neqz in p̄sciētia obligat̄ quicqz restituere.
Hostiū. indistincte opinatus quēlibet ex comitatu raptoreū
aut furū teneri insolidū: sive cā fuerit subtractionis p̄ aliū fa
cte sive nō iūta. Ita vulneratis. h. fi. ff. ad le. aqui. t. l. si plu
res. ff. ar. fur. ce. Sed ll. hoc nō intēdū nec cōcludūt. loquim
tur enim vbi quisqz est partialis cā totius ablationis facte.
vnde in l. vulgaris. h. si duo. ff. de fur. dicitur. Et si singuli t̄
gnū tollere non potuerint: qz pro parte singulos furtū fecisse
dici nō pōt: sed totius rei vñlētōs: sic fiat singulos furti in
solidū teneri. cū ergo in proposito cōstet eos sepe pro parte
furtū fecissenō obligant insolidū. Nec valet solutio Angelī:
qz ll. p̄ Hostiū. allegate pena iponāt: ad quā nō tenetur in
foro p̄sciētia nō post cōdēnationē. ca. fraternitas. i2. q. z. qz
nō est pena q̄ ad p̄secutionē capitalis: imo i casib⁹ illaz legū
qzqz i foro p̄sciētē cōtē obligat̄ insolidū quo ad dānū illatū:
sec̄ de pēa q̄drupli vel tripli quā vñtra capitale lex adēcit.
De currentibus ar̄z fure tribus vñtimis modis
nō prohibēdo. i. fure voce vel
manu a farto aut nō manifestando possessori quo in loco re
clusa sit res furtiva: est dubiū apud doctores: an indistincte
(qzq̄ in similib⁹ p̄cēt) teneant restituere: qd p̄ eorū culpā
vel detētū vel ablatu est. Et est cōis opinio doctorū (prec
pue Alexātri de hales. q. 8. 7. 3. partis. similiter Altiss. in. 4.
parte) q̄ nō nisi ex officio eis incubat bosum indēnitati quo
ad talia p̄spicere: furtā: rapinas: t̄ alias populi oppressiones
cohibere. Ideo nāqz sunt regibus t̄ p̄ncipibus alijsqz iūdic
bus de publico stipēdia cōstituta: vt rei huīscemodi itēdat.
pp qd regi dictū legit. Aduenā pupillū t̄ viduā nolite cōri
stare. Diere. 22. Hierony. Ut nō solū eripiatis sed ne patia
mini quidē: vt vñstra onuētia euēiat eos ab alijs cōtrista
ri. z3. q. 5. rex d3. t̄ tenētū resarcire omne dānū qd sua negli
gētia subiectis acciderit: de alijs xo q̄ publica p̄tate nō fū
gunt eti p̄cēt forte nō ipediēdo cūz possunt restituere tñ
nō tenent. Sed istud nō videt indistincte pcedere. Tuz
primo: qz sicut nō solū rei sunt apud districtū iūdicētū
permitū qui in p̄tate seu officio cōstituti alias p̄ire simunt cūm
posse: phibere: sed ēt quicqz alijs iūcta illud Leutis. 5. Alijs
si peccauerit t̄ audierit vocē iūratā testisqz fuerit q̄ ipse vi
dit aut cōscius est r̄c. ex quo sumit Augu. generale documen

De sacramento penitentie

tum: qd tenemur paratum ad periturū (et id iudicis est de alijs peccatis) admonēdo vel phibēdo a tā grāi peccato re uocare. zz.q.5.hoc videt. Itē reus videſ rerum ablatarum: qd cuius impeditio possit negleſit ſue fungaſ publica p̄tate ſi tie nō. Inter quos hoc ſolū intereſſe videſ: qd p̄tatis publice eſt caſuſ huius exquirere vt poſſit occurrere. Nō enim p̄t pastoris eē excuſatio: ſi lipus oues comedat et ipſe neſcīt. de reg. ii. q.5. quiſ cæ. Alij nō tenent exquirere ſed occurrentibus obuiare. Tuz ga dñs qdlibet talētū nobis cōmiflum regret cūvſtura dānabitqz nō ſolū cū qui dilapidauerit qd ſue fidei traditū fuerit: veruerti illū qd ipſum ſolū in terra defoſſum ſeruauerit. Matth. z.5. S; quelibet p̄tatis vel bonū opandi: aut mala impediēdi eſt talētū cuius vſura ſeu lucru eſt ipſa opatio boni et impeditio mali. ergo cū illis requireret ipſum a nobis dñs. et p̄ q̄is nō impediēti c̄. tenemur rerū ablata- rū. Minor p̄ ex verbo H̄e. tractatis p̄dicti verbū ſaluatoris. Nullus piger inquit ab hac talēti acceptiſ ſecuris eſt. Nullus qd veraciter dicat talēti nō accepi. Talēti enim noſe cuilibet pauperi et hocim reputabili qd vel minimi acce- perit. Alius nāqz intelligētiā accepit: p̄dicationis ministeriū dñs ex talēto. Alius terrenā ſubſtitutiā accepit: erogatione talēti dñs ex reb̄. Alius nec intelligētiā internorū nec rerū affluētiā: ſz tñ didicit arte qua paſcitur ipa ars ei talēti acceptio- ne reputabit. Alius nihil horū alſequi⁹ eſt: ſz tñ fortatiſ lo- cum familiaritatis meruit apud diuitiē: talēti pfectio fami- liaritatis accepit. Si ergo nihil pro indigēti⁹ loq̄tūr p̄ talēti retētione dānataſ. Habēs iḡeſ intellectū curet omnino ne- taceat: habēs rerū affluētiā vigilet ne a misericordie largita- te torpeſcat: habēs arte qua regit magnopē ſtudeat ut vſum atqz vtilitatē illius cū proximo partiaſ: habēs loquēdi locū apud diuitiē: dānationē pro retēto talēto timeat: ſi cū valz nō apud eū p̄cibus intercedat. Ex quo euideſter p̄ de qualibet facultate vel bonū opandi vel malum impediēdi t̄c. Tum tertio. q. p̄ximū cū abūdans ſit egere ſinit: proximi bona in- uadit. iuxta illud Amb. Tantož te ergo inuadere ſcias bo- na quātis poſſis p̄ſtare qd velis. 4.7. dist. Sicuſ hi qui p̄ in- ſanitā. Sed dānabilitiū eſt verbo aut manu p̄ximi dāna nō prohibere qd illata de p̄pys nō reparare ergo talis eſt cēſet eoz bona inuadere: iam certissimū eſt inuasoř obligari in- ſolidū. ergo t̄c. Tuz quarto qd teneſ homicidiū ſen hois pere- pti qd cū p̄t fratrē a morte nō liberat: vel cleemosynam mi- nistrādo: vt p̄ſce fame t̄c. 8.6. dist. p̄ſce. verbo aut manu: ſue proprio piculo opē ferēdo. de homi. ſicut dignū. 8.3. dist. ca. p̄mo. ergo teneſ ſubſtitutiā deperdite: qui cū poſet et valer nō phibet. et ſm oēs qui iudicat̄ regit ſaluz deponit: aut veritatē occultat tenet qd dāni ex b̄ obuenit p̄mo. qd ſl̄r qui voce phibere p̄t dānum p̄ximi et nō prohibet t̄c.

P̄ro responsione eſt aduertēdu qd nō obuiā ſurto. rapina: vel alteri dā- no p̄ximi iuſta ex cā neqz peccat neqz teneſ restituere ut cer- tu eſt. Abi gra. Si veriſile fuerit vbi ſur cohibit? a me fuerit p̄nū a ſurto t̄c. capta opportunitate latendi plus capiet ab eode vel alio ut poſſit in ocio viuere. Timor enim hois dif- ferteſz volūtatiē nō auſert. vñ et quidiores reddit ad crimen: quos aliqui ſuſpēdit a criminē. Immo poſteſ iuſte nō obuiā ſe ſi veriſil ſime laqueo ſure ſe interēpturū vbi cognoue- rit me ſurtū nō latere. Uel ſi noui dñz re illa abuti/qua ſub- tracta veriſil ſe caſſabit a peccato: puta a ſurto vel rapina ſi certa iuſta ſine ḡbū hec agere nequeat ei auferant t̄c. vel certe cū phibita rapina/p̄tatis cui ſeruit magis deſeniet i pau- peres et fortioz eos armatura ipeter: vel cū mihi periculum amissionis rerū vel corporis iminet. nō tñ dico licere ob corpo- ris vel rerū piculū in iudicio vel falſum dicere vel veritatez tacere: arte. ſ. verboz iudicez circuueniendo. Un Augustinus. Qui meū cuiuslibet p̄tatis veritatē occultar irā dei ſuper ſe

pronocat: quia magis timet hoiem qd deū. vnde vterqz re: et qui falſum pſert: et qd veritatē occultat. ii. q.3. quiſquis. Fidei enim religioni iudicarie debitā op̄z omni grē et potētatiū p veritate adiuuāda pponere. 3. q.3. h. eos testes. Ex illa enim pax et trāglitas oīum depender. Uel nō obuiat: ſed ſine iu- ſta cā. Et hoc p̄tingit dupliciter: dolose vel ſine dolo. dolose tñc omittit: qn ppter ea de cā omittit ut ali⁹ ledat: do- lus enim eſt oīis caliditas fallacia et machinatio ad circuue- niēdū ſallēdū et decipiēdū alterū adhibita. ff. de dolo. Non dolose x̄ omittit qn negligit obuiare ſeu occurrere vel ex cā hoc omittit: puta nō vult ſe immiscere rumoribus aut in- dignationē incurre et ſic de alijs. Et dicūt quidā ut Angelus ti. de furto. h. z.4. dolose omittentes teneri iuxta notata docto- rū in. c. Quante de ſentē. exco. ſecis ſi nō dolose: dū nō fue- ſrint in p̄tate cōſtituū. Et p̄ hac opione faciūt argumēta quo ad primam partem ſupra immediate adducta.

Sed Contra iſtud videſ nullus obligat̄ alteri ad re- ſtitutionez ex omissione opis: qd als ei liberaliſ impēderet et non ex debito: hec enī eſt rō quare cō- ductus a rege ut quolibet die pſcat decē hoies ad regis ho- noř et gloriā: pro arbitrio eligēdos: nullos pſcendo nemini obligat qd regi. S; huius prohbitio ſuri: iniurie/damni: honoriſ vel facultatiſ liberaliſ impēderetur proximo maxime cū als poſtemus dare opam negocio vtiliori vel equē fructuoso: puta ſtudio ſermonis ad qd nō obligor: pro reu- catione hoium a peccato: ergo ſi omisero ēt dolo ſe: non obli- gor leſo: ſz dñs deo cui p creditū talēti obligat ſi: p̄te- rea vbi iā ab initio liber ſuz in qdūqz parochia Louani ſe- minare verbum de: ſi dolose omisero ſeminare in parochia ſancti Quintini ut qdā mihi exoſi p̄ alios ſine remorū gra- uent: nō video magis obligat̄ antea parochianos illiſ ecclē- ſie inſtruere plus qd de alijs curis vel oppidis vbi populus equē eget diuini verbi pabulo: quoniā poſſim videlz libere alios adire et deo equē vel plus fructificare. Item ſint duo: quorū alterū ſotū poſſum ab iniuria defendere. a. videlicet et b. et omitto p̄propulare iniuria ab ipo b. quia eū pronūc odio: hic dolo facio. et tamē certū eſt in nullo ipſi teneor. Etiaſ eſſi dolis aliquid faciat ad hoc ut quis incidat canonē. Si quis ſuadēte. qui canon regit diaboli ſuafum: et ita ut arguit do- ctores animū dolofuziñbil tñ facere videſ quo ad incidere obligationē reſtituēdū ſine culpa ex aliquo facto ſuo po- ſſit alteri ad reſtitutionē obligari: et ex dāno dato p̄ culpā ſi- ne quoqz dolo. Interdū ēt vbi dolo abſtulerit nō tenetur: putacū res ſua fuerit quā putabat alienā. Dico iḡeſ cum eōi opione ſue dolo aut ſine dolo omiserint phibere dāna ſuſtitutiā honoris aut virtutū: nō cōſtituunt ex hoc debito- res hoij: ſz ſolus de: et qd̄qz hoc peccatum nō minuat laqueū tñ admitit quoniā multos inuolueret: ſi poſt peccatum mane- rent hoibus ad reparationē obligati. huic ſimile do: ſi non poſtauſ ſtitutiē ſi nō paui ſuſtitutiē t̄c. peccauit: ſz eis nō teneor p̄p hoc poſtmodū dare quātū obligabar cū priuſ ſtitutē vel ſuſtitutiē. Etad rōnes adductas dico. Ad p̄mam. q. vtiqz reus ſtitutū deo rerū ablatarū. i. pro rebus ablatis: ſicut in neceſſitate aiorū pereūtū. i. pro aiabus pereūtibus: ſed non obligat ſpāliter ad reparationē dāni illati. Nec interest ſolū hoc inter p̄uatas pſonas et eos qd publica ſuſtitutiā auctoritate ſeu p̄tate prout ibi illū ſumit: ſz ēt in p̄tate ſtitutiā ſunt ad hoc ſpāliter obligati: et nō poſſent p̄uinc opaz dare alteri magis fructuoso vel meritorio in ſe: ſc̄t et tenet dāma ſuſtitutiā ſe ſi omisio ei nō obligat nos ſpāliter vni homini: ſicut nec ta- lēti creditū eſt p̄ vniuſ dūqz hois vtilitate ſed ad vtilita- té ecclē: p̄t vult gloſa interlinearis ſup verbo p̄me ad Lo- rins. 1.2. vniqz daſ manifestatio ſpiritus ad vtilitatem. Ad tertiam. Inuadere ab Ambro. metaphorice ſumit ut idem ſit

De restitutione

27

idem sit quod sic peccare: ut aliena iniurie rapere: et hoc non arguit aliqua obligatione restituendi: cuicadmodum nec odius fratris quod tamen homicidium dicitur: et partis forte pene cum interfectione. de Pe. di. j.c. Homicidio. [Ad quartam silva dico: quod solus probat per se non obligatione restituendi de refaciendo dano.

Hoc dico. Utrum capita in bello possint licite retiniri: vel debeant necessario restituiri. Et eadem dubitatio est de daniis reparandis. [R]edeo: quod in bello iusti causa capitula licite retincentur. Juxta I. si quod bellum. et. l. hostes. s. de captiis. et ca. Ius genitum. j. dist. et expressius iusti. de re. vni. h. Itē que ab hostibus. ubi dicitur quod iure genitum que ab hostibus capiuntur statim nostra sunt: adeo ut et liberi homines in nostrā seruitute deducantur. Et Amb. lib. de patriarchis dicit: perdat utique fuisse in parte victoris Nabrac: quod recusauerit aliquid accipe. z. q. 5. Dicat. Sed in bello iusti causa quod accepit suerit: necessariū est restituere cum hosti per violētiā occupetur. de iure iurā. sicut. iij. Nec misereatur dominus non redditis eis gibus spectat hoī rapine. Ezechiel. 33.

Bellum ausem dicitur iusti ex quinq; causis regis tis ad iustitiam bellum inter quas prima est quod persona sit idonea cui. s. licet bellare:puta secularis non ecclesiastica. z. q. 8. clerici. et ca. Secundum. nisi in necessitate inevitabili. [S]ecunda res: ut. s. bellum sit pro rebus recuperandis: quo ad usq; videlicet suerit factum. Tertia causa: puta quod sit pro causa necessaria: vel salte licita. z. q. 8. Si nulla. Quarta animus: ut scilicet non sit odio seu aio vel cedē: sed pro iniuria propulsanda: correctione: iustitia aut hoī. Nocēdi enim cupiditas: vlciscēdi crudelitas: implacabilis anima: seritas rebellādi: et libido dominandi iure culpans in bello: ut dicit Augu. contra Manicheos. z. q. 1. quod culpat. Nam Iohannes non ubet ab armis decedere milites: et huius tributa. Lesari monet reddi: quod propter bellum necessario militi stipendium debet: ut subdit ibi in illo capitulo. Quid culpat. alle. [Quinta legitima auctoritas: puta ut indicat auctoritate principis. ordo enī nālis mortaliū paci accommodat: hoc poscit: ut inscīpiēdi belli auctoritas atque solū penes principes sit. dicto cap. Quid culpat. Sine enī legitime auctoritatis interētū bellum: et sunt hostes: s. latrunculi. s. de ver. sig. l. hostes. Et ponunt ēt iste cāē in glo. z. q. 2. in summa. S. et si defecutus barū cōdicionū arguat belli iniustitiam: non tamen semper ob hoc belū late astringit ad restituēdū quod abstulit: ut dicit Donaldus et cōiter Sumiste titi. de Bello. Si enī causa subsit et auctoritas interueniat legitima: quocūq; animo sine vlciscēdi sine alia verisimilitudine maneret indefensus. et ergo si quis permanentem se repertuerit: qui verisimiliter non erat amplius cum percussurus non est ibi moderamen tē. neq; ius defensionis: sed vindicat se: non defendit.

conscientie ante cōdēnationē. Juxta capiū. Fraternitas. 12. q. 1. et notata in glo. que cōiter ad hoc allegantur a doctoribus. [S]ecunda: si sine rationabili causa ciuitas aut patria iuasa fuerit per alios: et superioris auctoritate non interueniente: an tenetur restituere si ultra seu in pluri dānificauerit in iuadētes quod extēdat se damna que passa est. [R]espōdeo. Cum iuicuīq; nāli iure licet se et sua defendere cum moderamine: inculpata tutele resolutio huic capiēda est: ex hoc an excesserit moderamē iuste: et inculpate tutele. quod si sic tenet in vitroq; foro resarcire: quodammodo moderamē ipsum excēdit: et non ultra. ca. Olim. de restitu. spo. immo vii vi repellere: et iā in clericū si in continentia fiat: Iz sine metu excōdicationis. de sen. excom. Si vero. cū hoc oēs. ll. omnia ēt iura permittāt. Et dicit Panor. in dicto ca. Sicut pro vi illata rebus (alias vero) licet manus inuicere in clericos: du nō pcedat ad occisionē vel alia seua. de horī. ca. Suscepimus. Si vero excedat modū incurrit excōdicationem: quia si laici mandato prelatorib; clericos violenter capiat excōdicationē incidunt: si eorum violētia in amplius se extendat quod defensio seu rebellio exēdit clericorū. de sen. excom. Ut famē. Et autē moderamen inculpate tutele quādo ea tā adhibentur sine quib; homo in se vel suis verisimilitudine maneret indefensus. et ergo si quis permanentem se repertuerit: qui verisimiliter non erat amplius cum percussurus non est ibi moderamen tē. neq; ius defensionis: sed vindicat se: non defendit.

Sed an ne etiā in bello iusti quod principis auctoritate vt sciēter non licet plus capere quod suum quod prosequitur. [R]edeo quod nō: quod tūc quicquid ultra fortius fuerit: cedit in pena eius a quo suū iure bellū recuperare cogit: et totū principis auctoritate et iusta rōne ipsi confertur. Cum vero priuata auctoritate quis aliū bello imperit: cuius nō est superior: nulla eidē cōperit facultas puniēdi alterius contumaciam vel crimen. C. de Iudeis. l. nullus. et. C. ut armis. vlus insci. prin. interd. sit. l. j. Ideo quicquid ultra suum ab alio detentū assūtus fuerit: iniuria habet: et ita tenetur restituere.

Sed cum simplices regulariter ignorēt an oīs eoz p scripsierit iura principis: et etiam an bellum sola iudicii habeat ab eo qui superiorē nō recognoscit: An in foro cōscientie iudicēdi sint restituere quicquid in bello talū ceperit: [R]edeo: cū penes eos neq; sit auctoritas iudicēdi bellū neq; cōsiliū iuxta verbū Augustini allegatū: quodammodo probabiliter presumunt bellū iuste iudicē esse: licet oīa relevant quod sua nō fuerint. Ignorantia enim probabilitati excusat: et etiam iuris positivi apud eos quibus hoc permisum est ignorare: ut militibus/minoribus/mulieribus/et rusticis. de quo in glo. j. q. iij. turba. h. Notandum. et que sit iter. iij. illas personas distinguit: quo ad lucrū captare: p. ibidē. Si vero lesam habuerint cōscientiā: non solum p iudicū de iniustitia belli: sed ēt p solum dubiū: nō possunt permanēre illa conscientie lesionē salvi fieri nō restituēdo: quēadmodum nec is qui dubius de validitate matrimonii: nō bilominus exigit cōsurgale debitū. ca. Dominus. de secun. nup. et ca. Inquisitione. de sen. exco. Nec obstat verbū Augu. lib. de fide et operibus de iure p̄diorū: Tamdiu quisq; bone fidei possessor rectissime dicitur: quodammodo se possidere ignorat alienū: vero scirip nec ab aliena possessione recesserit: nūc male fidei pertinet: tūc iuste iniustus possessor vocatur. tē. 3. 4. q. 2. Si virgo. de quo in ca. Omne. de prescrip. multū gloriatius est pa. tē. Quia nō loquitur Augu. de ignorantia pure negatione: sed prae dispositionis: quia scilicet erret credēdo hoc suum esse. Non enim fuit tam demens Augu. vt crederet submittentem se dubie operationi nō peccare cōtra maximā omnium doctorum. Qui submittit se discriminī mortalī peccati: eo ipso mortaliter peccat. Juxta illud Eccl. 3. Qui amat periculum p̄p-

tas: an teneat restituere (verbi gra. Alius tenet mihi cētū: ego admotus arms affero ipsi in frugibus vel peccoribus ad cētū. An teneat restituere.) Et videt quod sic si re suā alia recuperare potest iudicē: si enī nō possit cōsīnsus sua doctorū est: quod eam furto sine volo et scandalō vel vi possit auferre. Notat Inno. in. ca. Olim. de restitu. spo. Et Panor. in ca. sicut. tertio. de Iure iurā. et doct. theologi di. 15. et. 35. quarti. Primum probat: quod tunc cadit a rei dñio. C. vnde vi. l. si quis itatū. s. quod me. cau. l. extat. 16. q. 6. placuit. a quo foliū excipiēt: cuī qd als p iudicē nequiret re suā recuperare. tē. ut vult glo. j. dist. c. Ius genitum. Juxta. h. si debitorē. l. ait p̄tor. s. que in fraudē credi. et cap. j. z. q. 5. Sed et si in foro iudicia li iuste possit ad rei amissionē cōdēnari: dico tamē in cōscientia antē cōdēnationē ad hoc neminem teneri: quia est cōstitutio penalitatis. Ad penas autē iure statutas nō tenemur in foro

De sacramento penitentie

bit in illo. Uerū nō assero eū mortaliter peccare si statē du-
bio velit retinere quo adiungit in grēdo possit de dubio certio-
rari: dū certioratus et ubi certior reddit nō posset intēdit resti-
tuere: sī si alio simplē retinēdiā peccat etiā si suum sit.

Quinto dubitatur. principes seu duces bellū:
et cōbus hincinde remissis: tute possint hoies pro quorū par-
te bellū erat iniustū tenere occupata: vel obligent nibilomū
nus restituere. **C**onsideret. is qui bellū iniustū souet teneat p-
curare pro viribus suis: vt satisfiat suis hoibus: ubi aut̄ hoc
nō potest pacare et sui cōtradicant: nō pōt de dānis q̄ pas-
si sunt in incēdīs et rapinis cōponere. ar. l. j. et le. trāfactionis.
placitū. z. l. prefēs. C. de transfectionibus: et ca. fi. de ma. et obe.
Et est rō: qz ei nō possit princeps pro se tñ extorquerere: non
pōt ē illud eis dissentientib⁹ alteri remittere: vel donare. Ni
si forte aliter pax haberi nō possit: qñ tunc utiliter geritur
vtriusqz partis negotiū. quo casu dicit Hosti. intelligi posse.
L. Cōventionum. ff. de pac. cū publica cōūetio est: qz p̄ pa-
cē quoties inter se duces belli quedā paciscunt. Allegat qdā
pro isto notata in l. fina. C. si cōtra ius vel vti. pub. et in capi.
Que i ecclesiārū. de osti. ubi doctores cōiter notat q̄ ex rō:
nabili cā pōt princeps vni rē suam auferre et donare alteri.
nulla aut̄ videt iustior cā dari posse q̄ fauor publicus in iū-
sto bello. sed si istud intelligent ut verba p̄tēdere vident̄: p̄
princeps hoc possit nō cōpēlādo in alijs ipfis dānificanis:
videt penitus improbabile: quia sicut elegāter tradit Btus
Thomas p̄ma secūde. q. 96. ar. 4. p̄ comparationē ad bonū
humanū. Ex tribus pōt esse lex iniusta. Ex fine: auctor: et ex
forma. Primitū nō ordinat ad cōmūne vtilitatē: sed priua-
tā cōmoditatē: vel glorio: vel cupiditatis aliquorū. Secūdū:
cū ab eo lata est qui iuris cōdēdi nō habuit facultatē. Ter-
tū: cū etsi ad cōmūne vtilitatē proficit: iequalit̄ tñ onera subie-
ctis distribuit. et huius nō sunt leges: sed potius violēt. cum
vt Augu. inquit libro de Libero arbitrio: lex est nō videt:
si iusta nō fuerit: nec obligat tales leges in foro cōsciētē: nisi
forte ppter scādalū vel turbationē vitandā: ppter qd̄ etiam
homo iuri suo debet cedere. Juxta illud Matib⁹. 5. Qui an-
gariauerit te mille passus: vade cū co alia duos: et q̄ voluerit
tibi tunicā tollere: da ei et palliū. ergo similiter hec cōūetio
vel transactio principis violēta quedā oppressio est dānifi-
catorū: nisi cōpēlādo eos proportionabiliter ad dāna: one-
ra remittat: vel de cōi reparationē cōs faciat: cuiz als equalit̄
subiecti iequaliter ferret onera ipsius cōmūnis. Nec obstat
si pace non cōposita funditus suissimē destricti: et sic vtiliter
eoz negocium gestū est: minus dannū admittēdo vt mai-
entur. Cum quia hoc iure nō cōtingit sed de facto: et man-
sisset eis cōtra iniudētes actio sua repetēdi: quā trāfactione
sua tollit princeps. Cum secundo: quia non solum eoz ne-
gotium vtiliter gerit: sed totius cōs: quorū multi seruant
indēnes pace cōposita als dānificati p̄ guerras: vt ergo
soli vtilitatē nō fortū ita nec totū debet ferre onus.

Prēterea dico secundo q̄ etiā resartis damni
ficiatis p̄ principem: quanto pro-
portionaliter ex cōparatione ad cōmūne debuissent ad cō-
ponendam pacē minus cōtribuire non deobligantur iniua-
sores pro quorum parte bellū erat iniustum qd̄ minus te-
neant quantum rapine abstulerunt et danni intulerunt resti-
tuere. Quia vt expiētē ponit cōtentio seu transactio fit non
libere: sī metu danni grauitatis: quia videlicet aliter pax ha-
beri non posset: talis autem remissio in foro cōsciētē non li-
berat: sed illa dñtaxat que libere facta est non dolo vel frau-
de extorta. Et ergo si quis metiat se pauperem: cum non
sit: et sic remissione debiti extorserit: vel nihil velit soluere ni-
si pars remittat nō liberat in foro anime huicmodi remis-
sio: vt habeat cōmūnis sententia doctorū. Talis enim remis-
sio

sio vel transactio dolo vel tali metu extorta: nō est aliud q̄
colligatio quedam impietatis et fasciulus deprimēs: qua vi-
delicet nō tutari possit innocētis oppressionis noxius in foro
aī: que omnia soluere oportet p̄ adipiscēda salutē. Isa. 58.
Dissolute colligationes impietatis solue fasciulos deprimē-
tes. et Isa. 10. Ueh q̄ cōdūt leges iniuias: et scribētes iniusti-
tias scripserūt: vt opprimeret pauperē in iudicio: et vñ faceret
cause humiliū populi mei. **C**ōs dīcis forsan: de isto cul-
pat Hosti. theologos tit. de vti. dīces. Si quis alteri iniuriet
admitter glibet theologus q̄ possit cōcordia tractari et pars
eius qd̄ debetur ex pacto remitti. aliter tit. de trāfac. effet in-
utilis: et quare nō idē in vtiura vel alys: certe q̄ nimis emun-
git elicit sanguinēr̄ iō ne paret aiab⁹ laqueū. z. 7. q. 1. de Vi-
duis secūdo recedit a theologis. **R**ēndo. Non credo ali-
quē theologorū aut Juristarū tenuisse q̄ si necessariū debi-
tori totū debitū offerre facio seu re ipsa: sed quo ad animi p-
parationē ita videlz q̄ vbi creditoz nollet liberaliter partē
remittere totū solueret: q̄tū sibi possibile fuerit. Qz aut̄ sine
hoc nō possit penitere p̄: qz ad verā penitētā tria requirunt
ur: videlicet dolor de parratis: p̄positū ampli⁹ nō peccādū
et p̄positū pro loco et tpe cōfitedi. In seūdo aut̄ includit
p̄positū cessāndi a qualibet detēctione alieni. Preterea ppo-
sitū non reddēdi. vbi als creditor nollet remittere est furtū
cordis quēadmodū velle furari si posset impune. de pe. di. j.
Si p̄ptrea nō furaris. Et ideo recte limitat Dñus verbū
glose in reg. peccati. dicētis q̄ verū nisi vel remissum fuerit
vel restitut q̄: hoc verū est dū vtiurarius als paratus crat
vtiuras restituere. Ad qd̄ ē finaliter declinat Panor. in capi.
Cum tu. de vti. nec istud impugnat Hosti. q̄ solū dicit debi-
toz liberaliz: dū creditor liberaliter vtiuras remisit: sicut
ab initio liberaliter oblātū recepisset. vñ dicit ibidē: q̄ bon⁹
index motū animi sui informabit ex certis p̄icturis: si enim
creditor pauper fuerit et inope: vtiurarius dñes et potēs: non
p̄sumo dicit q̄ creditor ipsum ex corde liberet: sed hoc facit
qa vltra recuperare nō pōt: et vt illud tanq̄llū qd̄ offert recupe-
rare nō ormittat. **C**ōs si diues fuerit et solitus tātūdē mimis et
ioculatoribus tribuere tē. Uerū est tñ q̄ etsi ab initio dū ei
fieret remissio eius animi erat nō restituere: vbi nō remitte-
re: si remissio liberalit̄ facta sicut nō manet obligatus restitu-
re: quēadmodū nec is qui intētionis est furtū rem surri-
piendi si precibus procurare non possit: et res ei doneat: sed
vere non penitet neqz remittit ei peccatum: donec et quo-
usqz animum habeat omne alienum restituere.

Ex quibus omnibus concludo in foro anime nō eas
solum transactio[n]es metu factas retractā-
das esse: vbi metus cōtinebat periculū salutis: aut cruciatus
corpis: put in foro exteriori decisus est. l. Interpostas. C. de
Trāfac. sed ēt quāslibet vbi metus talis intercessiōe digno-
scit qui animi aufer libertatē. loquor de metu iniuriosōnō
quē magistratus recte infet. ff. Quod me. cau. l. iij. 6. **S**z vni
atrocē accipim⁹ et eā q̄ aduersus mores bonos sit. nō eā quā
magistratus recte itulerit. Ex hoc p̄: q̄ ille q̄ cōpulsus iurauit
dare. 10. ex metu: q̄ quis teneat dare: alij tñ tenent remittit
vel si nō receperint. 10. eum a iuramento absoluere.

Sexto dubitatur. Supposita obligatiōe ex ra-
pina: vtiurys: vel alys: an ne
sufficiat postq̄ cessit bonis satissimē creditorib⁹ de rema-
nēti d̄ductiōe egeat. Et videt q̄ sic. Qē qd̄ iure sit justē sit:
sed iure postq̄ cessit bonis: deducitur ex p̄vius acquistis ne
egeat. ergo. Maior p̄: quia als posset qd̄ iure sit esse peccā-
tu. Cōtra illud Augustini. Qui peccat nō peccat legis aucto-
ritate. z. q. 4. Qui peccat. Et minor p̄: q̄ disponit lex ei q̄
cōdēnat in id qd̄ pōt deduci debere ne egeat. l. In condēna-
tione. ff. de reg. ii. In humānū nāqz eē spoliati fortunā suis
insolidus p̄dēnari: vt habeat Insti. de acti. C. vltimo. Lū idoneū

Idoneū emolumētū habuerit ex integrō in id qd facere pōtū eo creditores experimētū. Item. ff. de cessi. bo. I. Qui bonis dicitur qd bona eius qui cessit bonis non sunt secundario vendenda: quia non debet fraudari alimento.

In oppositum est: qd parum interest inter iuuētū Augustinus. Si qd iuētū et nō reddidisti rapisti. 14. q. 5. Si qd. Sed nemini licet aliena rapere neqz ēt p extrema necessitate: si liberali oblatione humiliā medicatiōne: vñ manū labore possit vite necessaria acgrere. ¶ Rādeo. cū vt supra patuit animo detinere alienū inuitō dñō sit negatiū pceptū prohibitionis scilicet furandi: pcepta autē negatiū obligant non solū pro semper: sed ēt ad semp: nō licet homini illo bñficio legis vti: quo cōtra dei prohibitionē armā: vt sez de alienis vel alteri obligatis sibi deduci patiatur: aut petat ne egeat. Hinc et Apls cū pmissit: oībus redditē debita: cui tributū. tributū: cui vectigal. vectigal: cui honorē. honorē: cui timorē: timorē: vim pceptū negatiū ptecessit. Nemini quicqz debeatī: nīl vi intūcē diligatis. Ad Romanos. 13. Et Eccl. 33. demonstrans viā impio dñs qua possit vivere: si egerit inquit penitētā a peccato suo: feceritqz iudiciū et iustiā: pignus restituerit: rapināqz reddiderit: in mādatis vite ambulauerit: nec fecerit quicqz iniūstū: vita vituet zc. quia als saluari nō poterit. ¶ Et cōfirmāt: qz non magis licet pro vite sustētatione detinere alienū qz auferre: cū vtrūqz codē pcepto sit prohibitiū: videlz prohibitionē furādi: z certum est: qz nō licet pro sustētatione aliena surripe: nīl in extrema necessitate vbi. s. p altam viā nō pōt saluare vitam. ergo similē in proposito. Hinc glo. ait in ca. Cum tu. de vñ. qz vñrariū de post cessionē acquistis vñrariū deduci nō dñne egeat: quia nō debet alieno vivere. In quo cōcordāt Ray. et alij. Idē tenet Hosti. in summa ritu. de vñ. qzqz. Sūmiste putant hoc lūtādūm verbo Ulrici. q dicit eu posse sumere vite necessaria. Sed hoc veritatē hz solū de extrema necessitate: cū aliter nō pōt vite sue cōsulere vt pdixi. Et dicit Pannor. in: d. ca. Cum tu. istud procedere in foro cōsciētē: secūs in iudiciale: vbi deducēdū foret zc. ¶ Sz ne quibūdam desperationis laqueū. inīciā: aduertēdū est: qz et si regulariter nō licet beneficio legis quo ad hoc vti: sunt tñ quidā casus ḡbus licet. Unus est: quidā pluribus dñ orūnia z oīa que hz nō sufficiunt: vt vni satissimāt. puta solūmodo hz artis sue instrumēta: quibus sibi et familiē sue victū querit: et aliquā superlucrat. Juste vt tādē posset omnibus creditoribus satissimāt: licite post bonorum cessionē vti bñficio legis ad illa instrumēta sibi seruāda quēadmodū sine bonorum ceshōne oībus et solutionem petētibus nihilominus instrumēta illa vēdere non tenet in foro cōsciētē: qzqz noluerint creditorēs in aliquā vilationē cōsentire nō credētes forte debitoris inopiam: vēl quolibet timēte qz nihil superlucrari poterit. Alius casus est si reteūs vite necessarijs. p̄babilitē nouero apud cōsanguineos vel alios forte debitorēs: quorū debita liquidare nō posset: me posse plura. pcurare: vñ creditorib⁹ satissimāt: qz dicitur puerbōrū. 14. Etia proximo suo pauper odiosus eritamēci diuitiū multū: qzqz sit istud modicū necessitati vite seruatū: et omnia qz mēdicus mihi possem cōquirere: hic licite zc. Et generaliter qficiqz per hoc vtiliter gerit negotiū suorū creditorum sancte et licite vñratur illo legis beneficio.

Eld rationem ante oppositū: respōdeo ad probationē maioris qz illud verbo Augustini ptra Petilianū: intelligitur de lege diuinā: vt patet ex subsequētibus. In proposito nostro loquimur de lege humana. Secundo dico qz nemo peccat legis auctoritatē: multtamē est peccatum vti ipsa: sed eis nō tribuit ipsa lex: facultatē seu auctoritatē ea vtendit: qzqz admodū cōmuni sentētā doctōrum habet de lege diuītū. Deu. z. 4. pro tpe legis veteris et

de lege fenerandi nō fratri suo sed alieno. Deuter. z. 23. Similiter vñcū ppter inimicitias permisum est iudicē ut suspe ctiū declinare: si qz tñ hoc in liquido debito vbi nullum sibi imminet grauiamē fecerit: z vti dilationē p hinc modū vel termino: multiplicationē extorquēt: certū est peccat nō legis auctoritatē q ad publicam utilitatē recte statuta est: et oībus suis pmissione maiori discrimini exponat ipsum cōmune seu hoīus cōsitas: sed lege solū pmissete zc. ¶ Sed cōtra istud videt illud Exo. z. 22. Si pignus a p̄ximo tuo accepis vestimentū an solis occasum reddes ei p̄suz enim solū est quo op̄is indumentū carnis ei: ne hz aliud in quo dorū mīat: si clamauerit ad me exaudiā eū: qz misericordis sum. Et Deu. z. 4. dicit. Nō accipies loco pignoris supiorē aut inferiorē molā: qz aiā suam apposuit tibi: qz. s. vtrāqz mola. nei cestaria ē ad terēdū frumenta: vñ fit panis. et idē iudiciū est d̄ alys vñtēlib⁹ necessarijs ad pparādū cibū. vt dicit Rabbi Salomon: et post eū Lyra: z hoc expressum sit gratia exempli. qz licet homini cōtra extremā necessitatē hoc retinere nō satisfaciēdo creditorib⁹: seu restituēdo aliena. et sic maxime poterit absqz cōsciētē scripulo legis bñficio ad cōsilia vti. ¶ Rān° negādo pñas: et rō est: qz creditor si abundās fuerit teneat ad huius opa misericordie: nihilominus vbi omiserit: nō est alteri facultas capiēdi vel detinēdi illud. qd aliud tenet ei cōcedere: quēadmodū cōtra extremā necessitatē nō licet mēdianti a diuite vñtialia rape: que sibi sine pctō. nō denegat: vt latius deduxi circa pncipiū huius māe. ¶ Ex his p̄z quid dicēdū sit de his qui bonis cedere nō tenent: sed in exactiōne creditorōz eis abilqz cessione deduci hz ne egeat: vt l. miles. ff. de reg. i. iur. qd h̄m glo. et doct. extēdit ad milites cōlestis militie: puta clericos: qz nīl reipublice necessitas aut simile eos releuet non videtur immunes a peccato.

Septimo dubitatur. Quid faciet cōfessor si cōfiteens nolit ad statim cōquis possit opportunitate habita totū restituere: sed annuatū vel mensatū: aliquid: quē si cōfessor recusauerit absoluere: nihil simplē voleat soluere. ¶ Nō dēt cōiter summiste polt Hostiē: qz potis absolvet eū recepta pmissione: et iuramento qz sic faciet: qz tunc vtiliter gerit negotiū vtrūsqz: et cōfiteētis ne eum in desperationis laqueū p̄cipitet: et creditoris qui als nullā solutionē p̄ciperet. Sz male attendunt isti verbū Ap̄li ad Romanos. 3. Et nō sicut blasphemamur: vt aiunt nos qdē dicere: faciamus mala vt inde euēniant bona: quorū dānatio iusta est. qdī enī confiteēt est propositi seu animi nō restituēdi oīa et vbi facultatē habeat et opportunatē: maner in pctō: illiciū autē est ministrare sacrūm ei qui cōscimus pmanere in pctō. Juxta illud Matth. 7. Nolite sanctū dār canib⁹: neqz mittatis margaritas als porcos zc. imo grauiiter decipit cōfiteēt: qz ignorātia crassā et nō excusante a nōno peccato recipiēdo in tali indignitate sacrūm: ipsuz voleat taliter dispositus recipe: et eo forsan statu moriet̄ absqz scrupulo deducēdū pculdubio ad inferos: vbi admonit⁹ et erudit⁹ de suo pctō et indignitate: et si forte ad tps desperaret: finalē cooperante dñō ad cor rediēs vere peniteret. Eligere itaqz dñ sacerdos esse benus odoz Lbii in y9 q pteunt: et in y9 q salū fūt: alys odor vite in vita: alys odor mortis i mōrē: y. ad Corin. y. et ob nullā vtilitatē tpaē quā creditorib⁹ pcurare posset: seipz et p̄stētē iuoluere pctō. ¶ Nec obstat qz vbi et tētaret: euēvere sacrūlē nō absoluere: cū et ipē itēdat taliter dispositivo absoluēe sacrūlē ipēdēre et ali⁹ recipe: et ita ex illo pproposito vterqz cōmittit cōtra reuerētā debitam sacro.

Octauo dubitatur: vtrū oīs vñrariū sit obligatū aut insinuatio p parte vñrariū p̄cferit: sue vñrariū cornū p̄a mens habēdi aliqd vñtra sorte: quā sez mutuo dedit. Et videt qz illa vñrariū mētalis ex sola spe: vel alio recipiēdi vñ-

Pro sacramento penitentie

tra sorte non obligat ad restitutionem. Primo qz in simonia metalli sufficit qz penitentia satissimacere creatori: z nō opz restituere. ergo sibi in usuraria metalli. An videt tex. in ca. si. de simo. vbi pmitens de acquisitione temporalium z spiritualium nullo pacto: s; affectu animi pcedere: dicit qz hoc casu sufficit delinqui enibz p sola pniam suo satissimacere creatori. Et pnta tenet: qz eque vident iure diuino prohibita usurariu z simoniacum lucru. vt. n. dicit Luce. 6. Mutuum date nihil inde sperates. ita Matth. 10. Gratias date gratis tē. Et pfirmat: qz iudicio ne sola intentio corrupta defraudandi empiorie in pco nō obligat venditorem ad aliquam restitutionem emitori faciendum: si nō interuenierit realis deceptio. ergo sola intentio corrupta habendi aliqd ultra sortem etiam non obligat tē.

Ad oppositum ysu. vbi loquens de ys q sine omni intentione eo pposito mutuum traduit ut aliqd recipiant ultra sorte: qz huius in lege male agitur: ad ea q taliter accepta sunt restituenda in aiaz iudicio sunt efficaciter inducendi. Dic est quorūda opio: qz sola metallis usuraria sine corrupta intentio: nisi sit insinuata seu aliquo exteriori signo inotescat soluenti usuraria nō obligat usurariu ad restitut. vñ dicit. Scottus. 15. dist. 4. Solus animus sine pacto verbali vel alio signo eq; ualenti ostendere debitori qz nō mutuaret sine spe lucrino facit illu recipiente ultra sorte sine pacto hic alienum: ita nec obligari ad restitut. Et Richar. eo. lib. 2. dist. Si fiat sine pacto z insinuatione intentionis nō tenet restituere accipiens ultra sorte qz quis peccet si corrupta habuit intentione plus hñdi: puta si principaliter mutuavit i spe lucrino aut si secundario. De usura. Cōsuluit. in glo. Hs cū insinuatio intentionis nō licet: qz tūc est quasi qdā pactū interpretatione: qz ex hoc psumit mutuum accipies: qz si nō daret aliqd ultra sorte nō mutuaret ei. Uf si aliqd dat mutuati nō est liberalis donatio: s; quasi sub conditione coacta. Hs salvo semper iudicio melius sentierunt: hec opio nō videt indistincte vera: qz qfincunqz lege dei prohibet: nō solū ipsa acquisitio: s; ēr ipsum lucru iniustum: quicunqz illud ceperit est obligatus restituere: s; lege dei prohibet nō solū usuraria acquisitione sed et ipm lucru usurariu. ergo. maior p: qz illa est rō quare patiens quascunqz eleemosynas vel quodcuqz bñficiis p hypocrisim vel simulatione sanctitatis tenet illas restituere z non ille qui mercado lucratus est die festo: qz hoc lucrum in secundo casu non est prohibitus: quis taliter lucrari sit prohibitus: vt cōmuniceret dici solet qz meretrice utripiter facit qz est meretriz: s; non turpiter accipit: hoc est lucru ipsum nō est iniustum. Et minor p: illud Eze. 13. c. Ubi dñs ostendes quomodo filius iniqui pñs nō morietur: si ipse legē seruauerit: inter cetera dicit. Si viruz nō cōtristauerit: pignoris nō retinuerit: rapina nō rapuerit: pñne esuriēti dederit: z nūdū operuerit vestimenta: a pauperis iniuria auerterit manū suam tē. usuram z supabundantiam non accepere: hic nō morietur in iniuitate patris sui. Et quo manifestū est ipsum lucru usurariu in lege prohibuit esse. Et confirmo: quia nī Luce. 6. prohibuit sit usurarium lucrum (vbi dicit mutuum date nihil inde sperates: vbi pñm est in multis casibus sibi: s; sedz semper pcepti. Sicut voulente z redite dño tē. de quo in capi. Migne. de vo. z vo. redemp.) nūsqz in lege noua fundau esset: qz usurariu ēt qui pacto vel intentione vel spe lucri exp̄sa usuras extorserit: obligat restituere: qz cū absonū sit z contra omnū sanctorū patrum interpretationū opz sateri intellectū spiritus sancti ētē qz lucrum ipsum usurariu ibi sit prohibuit: nō sola usuraria acquisitione. Sed lucrum est usurariu: s; ut propter pactum factus aut fiducium detur: s; ut recipiat propter mutuum. ergo ex sola intentione corrupta ultra sorte recipiēsteneretur restituere.

Circa hoc tamen est adiuentandum z ille extreme opinione buius materie

possunt ad aliquem concordiaz trahit: qz aliquando intentio corrupta dat causam exceptioni usurarie seu ultra sorte: aliqd quādo nō dat causam. Exemplū secundi. vt pono qz mutuauit principaliter spe recipiēti ultra sorte: sed priusqz aliquid mihi donatus muto animū z nolle quo quis mō pro mutuo p̄stito aliquod munus accipe: s; liberaliter oblatū recipio: alqz ēt recepturus si mutuum non dedisset: s; certū est tūc nō obligor restituere. quo casu procedit opinio Richardi z Scotti. immo nec sic obligarer ad restitutione vbi prius p̄cepisse: z postqz renuntiassem ipsi pacto ex liberali donatione aliqd ex tali suscepisse. Exemplū primi: vt pono: ex benivolēta z amicitia mutuauit: nihil me speras recepturus: postqz tū mibi ultra capitale aliqd offert: suscipio illud p mutuo qz ei dedid: seu ad cām mutui dati: z tunc obligor restituere: qz ex aio accipietis est usurariu lucru: qz quis aliud forte donet liberaliter. Et pro isto est ad literā textus. capi. Cōsuluit. de ysu. dicens patrem ex euāgelio Luce qz hoies sine omni cōnēctione p intentione lucri quā habēt in lege iudicādi sunt male agere. Et ad ea que taliter sunt accepta in aiariū iudicio efficaciter sunt inducēti restituere nullā mentionē faciēs an intentio fuerit exteriori signo mutuum capiēti insinuata vel non: s; dicit que taliter accepta: vbi nota verbū taliter.

Ad rationes doctores canoniste multū labozēt dare differētiā inter métalē simoniā de qua ibi textus: z métalē usurā: qz. s. in pñma nō requirat restitutio: i seculida regatur. vñ Panor. in. dic. ca. si. repulsiis aliorū opinionibz. de cā diversitatis tādē dicit: Male pōt dari rō diversitatē: nī camus illud iudiciū in odiū usurariū. qz si hoc esset pmisum daret sepe mā figmentis vt sine pacto p̄solueret usuras: vel vt restringat hoc capitulū ad simoniā probabilitā ex cōstitutione ecclie: velvt intelligat in affectū z spe secundaria z nō primaria: z hoc esset turius tenēdū: vt vbi fuit intentio principali immineat restitutio. Sed meo iudicio videor de prebēdissē ultra illā rōnē diversitatē magis p̄babilē: vi delicit quia restitutio simoniāce acquisitorū fieri hz ecclēsiae: qz in hoc facultatē hz ius suum remittere si vult: sed restitutio usurariū debet psonis priuatis a quibz usurare fuerunt extorti: quam obligationē neqz papa: neqz Impator: neqz ecclēsiae vniuersalis sine aliorū assensu remittere. pōt. Lōge igit̄ dispars est ratio de métali simonia z usurā. Sed nec certum est an in simonia métali nō obligetur homo resignare z restituere quod taliter acquisuit. immo ex textu ipso ne posterior clausula partis decisē p̄loz repugnet videtur clausula: p̄ solam penitentiam: solum excludere mutationē monasterij vel loci p̄out generale cōciliū de simoniācis statuerat. dicit enīz tex. qz mādatū apostolicū qd certe erat sup facultate dispendi p̄m cōstitutionē cōciliū generalis de quo in capi. Qm̄. eo. ti. ēt ad abbates extēdit z ad resignationes tpalii z spūliū que nullo pacto sed affectu animi p̄cedēte taliter acquiruntur: subiungēs in quo casu sufficit delinqüētibus p̄ solam penitentia tē. Qz si absolute dicat sola penitentia sine quocunqz alio sufficeret: iam non extēderetur mandatum ad resignationes temporalium z spiritualium taliter acquisitorū. Intedit ergo p̄ly solaz arctitudinē excludere dispositam in cōcilio generali nō restitutio z resignationē ad manus facultatē habētis dispēndandi. Ad confirmationē dico qz etiam sola intentione corrupta assequendi aliquid ultra capitale non obligat hominem ad restitutio: sed ipsum usurarium lucrum ex tali intentione corrupta secutum: quemadmodum z ibi ipso exterior deceptio: non solus animus decipiēdi. Sed otra predicta fortius instat ex verbis Gregorij in registro. Eius oblatio nullam culpe maculam ingerit que non ex ambientis petitione processit pñma. q. u. scut. ergo si intentio corrupta nō fuerit aliquo modo insinuata non videtur homo obligatus restituere

De restitutione

29

tus restituere qd vltra sorte accepit. Et affirmat per illud. j. ad Cor. 9. Debet in spe qui arat arare: et g. trituriat i spe frumentis pcpieadi. Ex quo Apis xclidere videt eū qui seminat spūlia posse sperare tēpozaliam: g. multo fortius ei qui mutuat licet gratuitatē sperare cū seminatio spūlium sit opus multo magis pūlegiatū: qd dare mutuum. R̄sideo ad p̄m: qd lī illa oblatio nullā maculam ingerit: vt iqz tñ ipsa corrupia intētio. Sī nāqz caperet quasi liberalitatis donum nullo mō peccaret: sed vbi ceperit aut pūs sperauerit pro mutuo suscipere sciat in pposito Grego. peccat: si qd ḡfē tātūmodo cā: nō exactus neqz petitus ordinatus episcopo offert: si episcopus recipit pro ordine collato simoniaz cōmittit. Nā secundus Canon sanctoz Aploz accius eoꝝ tertius et quartus lib. Regū alienū oīno a sacerdotio p̄nuntiant eū qui aliqui dederit vel acceperit pecunia ſuue ante manus ipositionez ſuue post. Accipere enī est quādociqz accipere. j. q. j. eos g. Et qd Canon ille limitari nō debeat ad donatione vel acceptationē ex pacto pūt glo. illum limitat in ca. Qd pio. 1. q. z. in verbo. Postmodū. p̄z: qd sic Hieci ſimonei vituz nō cōmifissūt. Ad z̄dico: qd aliud est arare in spe et pro spe: vnde glo. interlinearis sup Abo. In spe dicitnō pro specū enī de quolibet liceat sperarc qd faciet omne illud ad qd obligat erit: et ſcī ex beneficio mutui hominē obligari ad gratiam p̄similē vel maiorē: pōſsum liceat sperare qd ſic facturis ſit: sed nō debeo pro illa gratia ſperata dare mutuum. Ideo cui ſaluator p̄misit: ſi mutuum dederitis: his a quibz ſperatis accepere que gratia erit vobis. Nā et peccatores ſenrant pecatoribz: vt recipiant equalia. subintulit. Uerūtame diligite inimicos vestrōs et benefacie tē: et mutuuz datemibl inde ſperantes. i. non pro ſpe retributionis in p̄ſenti: et erit vobis gratia tē. vnde illud opus non tñ caret gratia apud deūz: ſed meretur interdū ſuppliciū vt dare eleemosynaz ppter honore mūdanū: et actū qui deberet eſſe fortitudinis facere ppter effugiendum opprobriū. de quo. j. q. j. vide.

Aeritur an ne licet mutuo dare certaz ſumam et ſub ſpe: vt poſt rediſionē monete: quā breui futuram credit: recipiat p̄similē ſumam maioris valoris. Reſponde mutuum obligat recipiētē pſile ad eſqz: et qd vltra ſperat: vſurariā hz intētio: et qui minus reddit: inuitate aliquid retinet. Qui igit̄ tali ſpe mutuat mēte eſt vſura riū: et qd recipit vltra sorte obligat reſtitueri illa intētio vt p̄is dixi det cām receptioni. Uerūtame pōt quis in terdū liceat ſumma maioris valoris fm bonitatē itrinſecā et extrinſecā valore recipere qui mutauit eā qui erat minoris. Verbi gratia: cū traſtractu ſieri intelligent fm morem et p̄ſuetudinē loci in quo ſiunt: maxime ſi mos talis cōtrahēt: non lateat: vt ſi in patria vbi conſuetū eſt monete aſcenſum fieri et reductionē de moze habetur equē ſtare lucro et danno: quo ad mutuantē et mutui recipiētē dūz ſub certa ſumma nō ſub ſpecie denarioz mutuum datum eſt quicqz extrinſecus valoz monete fiat et eſt ibi tacita quedā condonatio partiū et xūtio: p ſorte vel danno velle ſufferre ppter dubiū: quomodo in ca. flauigāi. de vſi. ppter dubiū an merces ſolutionis tēpore plus minusue ſint valutare: excusatū contractus ab vſura. Secus vbi mutuans nō equē ſupponit ſe lucro et danno: ſed veriſimilr ſe ponit in lucro.

Sed an liceat dare mutuo pecuniam in ſpecie ſub p̄t pacto recipiēdi denarios legitimi pōderis: cū ipſe ſolū dederit fraudatos debito pōdere: C̄ Pro hui ſolone eſt aduertēdū: qd nō licet denarios ſuioris pōderis eligere: et in maſſam ſflare: aut ſibi op̄ ſportunū formare ſide reiectis alijs legitimū pondus nō habentibz: qd fraudat in hoc respi. quēadmodū: ſi excedētes in pōdere rafseris vſqz ad pōdus legitimū vel iſtra. cū. n. in-

ſcriptio et imago p̄ncipis h̄ operet in terris que ad pondus ipſos denarios nō recipiūt: vt ḡlqz recipiat tanqz mām boñā et pōdus legitimū habēt: ſalte cū alijs eiusdē ḡuſſita vi delicit qd ſi vni eoz aliqd deſitalys ſupſerputa cūduntur 7z. ex marca auri: et faciat marcas: qd paucissimi reperiant eiſuſdē pōderis: certū eſt fraudat reſpublica cū ſuiores coſlanſ alijs dimiſis in curſu: ad quēcūqz et vſuz applicent. et ḡiusta rōne ſuit qdā per pſeffore ſuī bō lucru coac̄reſti tuere: vt. 8. 4. 8. decisione rote videre poteris: et ponit ſc̄ba. ſub titulo de pactis. Nec obſtat qd denarii ſint ei ſi qui id ſa- cit: quēadmodū nec ppter alicui ſiceret ei eoſdē radere etiā li- centia obtenta a p̄ncipe qui facilitatē hz iuris poſitiu p̄hi- bitionē vt hō relaxare: immo ſicut humano iure nibil diſpo- nente circa mām monete nulli homini ſiceret nec p̄ncipi moneta radere et fraudare legitimo pōdere: ita nec graui- res quoquo mō p̄flare. Aliogn fateri oportebit qd princeps ex denariis quos cūdū ſat poteris ſem grauiores eliger: et ſolos leuiſſimos in curſu diſmittere: qd maximū tandem da- minū reſpublice aſſerret: et ſingulorū ſere facultates expau- riret. Pro p̄firmatione iſtoz eſt ca. Quāto. de iu. iuran. et ea que notat ibi doctores. Dic p̄miſiuz ad ſolone. q. cōdu- ceret. Unde qd ſupponit mutuum fieri: vbi eſt eadē estimatio et idē valor extrinſecus denarioz: legitimi pōderis et exce- dentiū in pōdere cū hī ſi carent iuſto pōdere. R̄sideo qd vel mutuans ex illa 2ditione adiecta mutuo intēdit lucru: ppter pponit denarios excedētes in pondere cōflare et con- flatos in maſſam vēdere et ſic vltra recipere qd ſederit vel obligatis eſt ad denarios iuſti pōderis: et ſic ſuis vel consi- milibus quales mutuo dedit in equali numero nō pōt ſati- facere et eſt vſurarius: qd dat mutuum pro aſſequedo lucro ſicut ſi daret modiū Louaniē ſem illiginiſ: vt poſtea ſuſci- peret modiū Zhenefi. qui maior eſt: ad quē ſorte ānuo ob- ligat. Uel nullū lucru intēdit. Sed ne apud colonos qui ſa- cile dubitat beſtitio ſiat de valore denarii: vel qd eis cum ſint pulchriores magis delectant: cupit: qd electiores: quos tri intēdit in p̄ſimili ſtimatione penitus exponere vt ſuos. et ſic licet. Quāto enī p mutuo recipit qd fm itrinſecū va- lore melius eſt: qd tñ illo dūtatax ad valore extrinſecū: vñ intēdit qui equalis aut idē erat cū eo qd dedit: excusatū ab vſura: qd ſic excessus in valore non cedit ei lucro.

Ex Dicſis infeſo: qd colligens ex loco vbi pecunie ad pōdus recipiūt: denarios diſminuti pōde- ris: vt eos expēdat ſub eo valore qd ſi legitimū pōdus habe- re: obligat regno in quo eos exponit ad reparationē quā- tū in hoc dānificauit. v. g. afferens et Italia ad iſtas partes ducatos iuſto pōdere fraudatos. ſ. rafos v̄lals minutos. p̄z: qd nō minutus ledit vel ḡuat rem publicā regni qd p̄nceps ab initio cūdi ſaciēt moneta legitimū pōdē ſraudat: que cer- tuz eſt reſpublice obligari qd ſi moneta minus hz legitimū pōdē. Itē colligēt in hiſ terris denarios excedētes in pōdē et eos deſerēt ad Italiam vt ibi recipiat iuxta pōdus vez va- lore itrinſecū: eq̄ ḡuat républīcā p̄tū iſtaſ: ac ſi cōflatos in maſſaz vēderet: et furto peccat: qd ſilr q de iduſtria minutos pōdē aſſeret: vt hic expēdat. Dic Imo. de iu. iurā. c. Quāto. cū dixiſſet p̄ncipe de p̄ſenſi ſpli moneta poſſe minutū: ex qd ſtati quēl ſuo iure poſſe renuntiare. 7. q. 1. Qd p̄iculosuz. Sta- tis h̄ ſumma nō ſuſſiceret: ex qd cederet in alteri ſumma: qd ſo minū ſicet de iduſtria minutū alicubi collige: et p legitima in qdūqz regno expēdat. Nec vñ ſalua reuercētia eius. rō dñs Antonini z̄ par. n. j. c. 18. 5. 5. qd effecualr ſic arguit. Sc̄eti et ſentienti nō ſit iniuria neqz dolus. p regulā. Sc̄eti li. 6. ſz ſc̄eti et ſentienti dat moneta ſraudata legitimū pōdē in terris hz qd ſi integra: qd ſi moneta illā i terris alijs iuſto cōpaucier: et hic expēderit p pluriuſi ſi de ſuo labore et iduſtria lucru

De sacramento penitentie

querere. Quemadmodum si merces aduebat hic plus valentes est alibi. **T**um p^o:q^r tsi p^uate p^uone sciēti et p^uentēti nō fiat iniuria: utq^z mⁱ ipsi cōmunitati seu reipublice: cui^r interest p^uata p^uona nequit remittere: vt in.c. Cōtingit. de sen. exco. Nam l^s cōmunitas cōsentiat recipere aliquos minus iusti p^oderis: qui vna cum alijs excedētib^r legitimū p^odus p^ulant ppter difficultatē cūdēti singulos denarios ad equale pondus: nō tamē absolute in quo scūq^z pondere fraudatos legitimo. **T**um scđo:q^r regula Scienti intelligit de cōfensiū mere libero/aliogn neq^z fieret iniuria capiēti ad vslaram: vel recipiēti in solutionē monetam quā p^unceps iusto pondere fraudauit: cū nequeat cōmode obuiare. certuz est aut q^r plures salte prudētes nollēt monetaz iusto pondere fraudato recipere in eodē valore cu^r ea que est iusti p^oderis: si cōmode tsi cū maxima difficultatē possent aliam de manib^r debitor^r aut emptor^r excutere: ob eā saltē rationē si p^upriā cōmoditatē nō attenderēt: q^r merces hic carius cōparant in magnū p^ulidicium pauperū q^r in terris alijs vbi ad pondus estimant denarū p^o eo q^r mercantes qui solaz pecunia efferre voluerint eo p^oco suas merces distractabunt: quasi omnino: aut pro maiori parte recepturi sint pecunias nō iusti ponderis. Sed que priuata p^uona p^ot obuiare: aut hunc errore: tam p^unciosum excludere aut reformare: An aut ppter abusus huiusmodi liceat monetā iusti ponderis ad officinā deferre in qua cuiusc^r mādato cūdēti denarij minus iusti ponderis: vt homo sue indēnitati vslēs verū valorē rerū suarū recipiat: facile ppndi p^ot si aduertam^r per p^uscensū cooperationis in surto et fraude obligari cooptantē qd culpā et restitutioē: vt p^uncipalē operantē ad culpam. iuxta illud ad. Romanos p^omo. Digni sunt morte non solū qui faciunt et. Ad restitutioē quidē: q^r causaliter ause runt. iuxta p^udeterminata. Iullio p^oliū p^uensis t^c. Luius simile est de ministrante seu vēdēte venenū: ne marcedine apud se pereat illi quē nouit intoxicate paraturuz: et vēdēte vel locante gladiū ci quē scit velle alij occidere: aut vncos qbus sere aperiri possunt ei qui noscīt velle furari. quēadmodū in illis casib^r: vt nře indēnitati vslamus nō licet illa locare aut vēdere: s^r potius op^rz dama^r sufferere q^r arma exhibeamus iniustitiae et pctō quo ledaf pximus. Ita in p^oposito nec ruelat si alij facturi sint vbi nos nō fecerimus: quēadmodū nec licet hoiez occidē quē scim^r si nos nō occiderimus ab alio occidēdum. Circa ista nota quintum modum iniuste mercationis apud Palii. 16. distin. 4.

Sed dubium videt^r cui veniat repa^ratio facienda in dictis casib^r concermentibus fraudē monete. Primo collegi de Italia denarios rasos iusto pondere carentes quos hic expēdi tanq^z debituū p^odus habentes. An sufficiat mibi et regrat: vt tātū illi addā q^r denarios recipit: q^rto denary illi deficiunt a vero seu illegitimo pondere. Scđo accepi ab alio denarios excedētes in p^odere quos in massam vslatos vēdidi. An sufficiat illi aducere quātū denarius vltra pondus legitimū habuit. Tertio. qd si ras: an sufficit q^r denarios illos mibi seruē nūc in his terris expositurū: sed in Italia iuxta verū valorē itrsecū: ad penā emi iuris nō obligor ante cōdēnationē in foro sciētie. i.z. q.z. fraternitas. Rūdeo. in primo casu possit nō improbabilitē videri q^r recipiēs nō est damnificatus nisi iquātū est pars cōmunitati cū denariū recipit eiusdē valorū extrinseci: cōmuni. s. reputatione hominiū: et nō plus deficiētē q^r iusto p^odere q^r plures alijs cōmuni vslēs cursū habētes: vt cūsū sunt seu monetati: et q^r q^r restitutio fieri debeat publico seu cōmunitati lese nihilo minus q^r cessat damnū cōmunitatis si denarū illi vel conflent: vel ad locū deportent vnde allati sunt; satissimac si col-

lector qui apporitauit dato eis apud quos hic exposuit valore extrinseco alterū illoꝝ faciat. Qd si sparsū fuerint in pplo etiā idē fiat qd in casu sequēti. De sedo igit̄ dico restitutioē fiendā non p^uate p^uone a qua denaru recepti sunt: q^r ille nō plus grānat alijs ei^r cōmunitatis partib^r seu suppōsit. Et q^r restitutē applicari debet ad aliqd cōmune on^r totius cōmunitatis: vt est instructio pontiū: sūstatio pauperū seu mendicoz illius regni: p^uectio patrie ab invasori bus: vt in bellis et sic de alijs. De tertio nō sufficit hoc q^r nibilominus cōmunitas manet lela suo iusto pondere sine effera^r extra regnū sine nō. q^r tū g^r p^ufecit ex rasura. i. quātū iniusti lucri habuit: tātū nece est cōmunitati refundat. Non obstante q^r vbi eosdē denarios in Italia expēdīset līcite potius ex eis tātū lucri p^uepissē q^r tū nūc ex rasura et ònarijs rasis in casu posito: dū de idūstria ad b^r eos nō collegerit.

Lcurrit insuper dubiu. Obligatus era^r Petro ad terminū natūritatis Christi futurū in centū: ipse circa pērecoſtē obvitū si tūc soluerē: quītaret quinq^z solui eidem 95. pro centū. petīt an ei obligor reparationē seu restitutioē aliqua facere. Pro būius respōſione dicit Bernardinus Bustius sermone. 34. Aduertedū esse q^r tēpus s^r in Herardū Oldonē duplī ſiderat: p^omo mō vt est quedā duratio ſequēs p^umū motū: et sic vēdi nō p^ot: q^r qd cōmune est non est particulariter singuloꝝ. i.z. q.z. qui manūmittit. Scđo modo: vt est quedā duratio applicabilis alicui: que duratio atq^z vslū xcessus est alicui ad sua opera exercenda: et hoc modo tēpus dicit p^upriū alicui: vt annus equi mibi accōmodati dicit meus: et hoc tēp^r licet vēdere. Ex quo ocludit liciti eē: vt homo recipiat pro anticipatioē q^r hoc tēpus ſibi valet: ad qd dicit facere. l. si cōſtantē. q. quotiēs. ff. de ſoli. matri. Sed hec opinio nō est vera. Tum q^r vslarū est pro termini prorogatione pecuniam capere: vt p^z ex ca. Consuluit de vslū vbi inter casus vslarū nos ponit: ſi ideo q^r merces carius vēdat qmū ad solutionē faciēdā prolīxi tēpoz dilatio prorogatur: par ratio est pro solutionis prorogatione emolumētū capere in creditoꝝ: et pro anticipatioē in debitoꝝ. Neq^z plus vni eoz licet tēpus pecunia ſue vendere q^r alteri. Tum scđo: q^r ſic liceret tertio iam Petro has. 95. exoluere vt in termino natūritatis a me ex noīe petri centū recipiat: qd est enidēter vslarū. Sequela tamē p^z: q^r nō minus cōpetit illi tertio ius vēdi pecunia ſua q^r mibi: et ita vtriq^z vel equē licet: vel nō licet tēpus pecunia ſue vēdere. Nec valet ſolutio domini Bernardini quā in effectu dat dicens ibi ſecis eſſe: quia ibi ſit mutuū: in alio vno caſu exſolutio debiti: et non p^uſatio cuiusc^r mutuū: q^r certū est q^r illa anticipatio h^r vīm mutuū vslq^z ad terminum cōcessum pro quo fuerat obligatus: quēadmodum et prorogatio talis solutionis in creditoꝝ: et q^r recte dicit Thomas z^r z^e. q. 78. artic. 2. in ſoli. ad. 7. Quicquid pro expectatione ſeu prorogatione exigit vltra iustus p^uciū: est q^r ſi p^uciū mutuū. Et ſimilē de anticipatioē: imo et ipē Bernardinus codē p^uſtū circa tertia regulā: dicit q^r q^r p^utepoz p^uetionē q^r emi rē minori p^ocio est vslarū: iuxta ca. In cūitate. de vslū. qd post sanctū Bernar. C. de vslū. l. j. dicit vēdi eē: cū numeratio est cā dāni vēdētis: ſec^r q^r ſola numerio: q^r ſimilē Bernardini p^u anticipatioē ſoloniſ nō licet p^uciū accipe. Nec valet rō quā p^u oposito vī adducē: q^r licet hoī ſuū tēp^r vēdere. Quia b^r tēp^r vendē et apud ipm est ſolū ius vēdi ſedē: qd homini pro certo tēpore cōpetit: vt p^z in exēplo de eqio locato: vel ad certū tēp^r accōmodo. Sed si hoc mō vēdū ſuerit ſolū vēdi ſecun^r p^uecunie: nō licet ementi eaz alienare: ſed poterit ea ad ostētationē vel delectationē vel ad morbi curationē (cum nihil pecunie p^usumat) vī: vbi aut transfert plenum et liberum dominiū

rei pro equali nunc suscepito vel in futurū suscipiendo non licer pro iure vtedi discretū preciū exigere cū hoc ius vtedi sequat plenū r̄ liberū dominū rci. Iaz pecunia data in solutū vel mutuū vbi plenū r̄ liberū dominū transferit il̄līs rei pro equialētē seu equali fīm iustitiā cōmutatiūam. Quicq̄ ergo vltra suscepit fuerit pro iure vtedi anticipatiōne vel dilatatione quoq̄z noīe baptiſēt accedit sorti est vslura. Dico notāter plenū r̄ liberū dominū: qz si dominū mutuū pecunie in aliū transferat salto iure vtedi ad annū vel mē sem pro alio hīc licet pro remissione illius iuris vtedi ali quid suscipere. Sed pro tali translatione dominū sive iure immediate vtendi aliqd suscipere nō liceret tātū quātū pecunia via valet accipere vt certū est. Neqz suffragari pōt. h. quotiens. l. si cōstance. ff. solu. matri. qz certuz est cōmodi deduc̄tio sive interclusiū medy temporis solū fit quātū interest marito his per que de dote satisdat medio tēpore vti: t̄ hoc solū si satisdare nō possit: cū enī pōt satisdare: in solidū condemnat. L. g. fīm Bernardinū etiā in mutuo liceat deduc̄tio quātū interest etiā de lucro cessante vt p̄z sermone. 4.1. 2.4.2. t̄ hic dicat nō licere in mutuo qd̄ in anticipatione solutionis: necessitē est intelligat hoc etiā si soluenti ante termi nū nō intererat quo ad lucru celsans vel damnum emerges seruare pecunia: t̄ ad hoc nihil facit. l. allegata. Etia ex legib⁹ in mā vslura argumētū lumere est baculo arūdineo in nitūcul dum quis innixus fuerit p̄fringit t̄ manū p̄forat in nitētis cum leges vsluras permittantis falte. ll. ff. qzqz ḡbusdā correcte videant per autētūm de eccl. tit. h. j. cuius sententie est glo. in. l. Julianus. h. Idē papinianus. ff. de acti. emp. t̄ven. Et Hostien. titu. de vsl. h. in aliquo. licet aliqd vltra sortem parū tamen vel nihil probationis vel efficacie habent que adducunt. sed nihil ad presens.

Ela tactum est de iteresse: qzro an vlt̄ sortē mutui licet mutuanti accipere: ad iteresse damni sui emergētis v̄l lucri celsantis se extēdit. Et videt sensisse doctor subtilis 4° s̄niz disti. 15. q. 2. arti. 4. qz nullius possit iteresse ratio haberi in mutuo. Unde obiectio adducte licet vniciqz in stractib⁹ seruare se inde nem. ppter qd̄ p̄is dictū est homini. ppter damnum qd̄ passus est licere carius vēdere: sed mutuando interdū hoc nō pōt nisi accipieād aliquid vltra sortē: t̄ hoc ex pacto qz als esset incertum: ergo t̄. Respondet si nō vult damnificari pecunia sibi necessariā reseruerit: qz nullius eiz necessitat ad faciēdā misericordiā p̄ximo: sed si vult misericordia face renecessitat ex lege diuina vt ea faciat nō vittatā: vbi aper tillime asserere videt qz iteresse damni emergētis non liecat in mutuo petere aut in pactum deducere. Sed hec sc̄ti ad l̄ram intellecta stare nō pōt: sacris emi canonicib⁹ cōtrariū caucri videt cap. videlicet. Peruenit. t̄ con questus. de fideiū p̄mo enī de fideiū s̄oribus qui pro alys cogunt pecunia exbursare p̄ncipales cogunt: vt pecuniam expositā restituant: t̄ eos seruāt indemnes aut redditus exorū ipsiū assignētur quousqz debita exsoluta ipsiū fuerint: t̄ da mna que, ppter hoc pertulerint resarciant. Sc̄do x̄o vt ac cessions seu debiti augmenta etiā per p̄ncipales soluant. Sed certum est qz hoc casū fideiū s̄orū effec̄tualiter mutuat p̄ncipali pecunia suāquā fideiū s̄orio noīe cogit dare: ergo Et pro codē facit tex. in. l. Lucius tytius. ff. de ac. emp. t̄ vedi. qui zsi a doc. pro singulari adducit: qz tamē lex est parū p̄bat in mā vslurū vt ex p̄oribus cōmīcī. Pro reuerentia aut̄ sc̄ti dixi qz eius dicta ad l̄ram t̄. qz forte locutus est more vulgarī de damno t̄ iproprie pro celsatione a lucro: quomodo eadē distin. dicit: qz ipediēs aliuz a beneficj p̄secutione eūi damnificat: si animo eum ipediendi id faciat nō vt sibi vel alteri prouisum sit: t̄ pp̄crea eidem obligat

ad restitutionē. Et si intelligat de solo damno lucri celsantis multos doctores solēnissimos h̄z eiūdē sentetie. vn. Libro mas z⁹ z⁹. q. 88. arti. z. in solutōne ad p̄mū sic dicit. Ille qui mutuū dat pōt sine peccato in pactū deducere cum eo qz mutuū accipit recompensationē damni per qz sibi subtra h̄z aliqd qd̄ debet habere: hoc enim nō est vēdere vsum pecunie sed damnu vitare: t̄ pōt esse qz accipiens mutuum maius damnu erit: qz dans incurrit: vnde accipies mutuum cum sua vtilitate damnu alterius recompenser. Recōpen sationē x̄o damni qd̄ p̄siderat in hoc qz de pecunia nō lū cratur: nō pōt in pactū deducere: qz nō debet vēdere illud qd̄ nondū habet: t̄ pōt impēdīr multipliciter in habendo. Idē sentiunt plures alij theologi t̄ canoniste: t̄ hoc sub ali quali limitatione. s. ante moram cōmissam: t̄ Joan. Andr. in c. nauigāti. t̄ dominus Anto. in. c. salubriter. de vsl. extra. qz si nulla p̄cesserit mora nullū hētū intercess. Dicitur autem quis in mora postqz vel celsatione terminū die ipsa cōuentū interpellatus est: aut als legitime per litis contes. aut modo cōsimili. Et huius ratio videt: qz mutuātis gratia se extēdere videat vslqz ad terminū prefixū seu cōuentū: sed post mutuo eo suū detinet: t̄ ergo iteresse in estimationē venit. Itud tamen limitat Bernardinus sermone. 4.2. si debitor sua culpa mozos s̄uerit: sed vbi penuria vel egelstate con strictus nequiverit seruare terminū cōuentū: nō tenet credi tori ad interessē damni emergētis vel lucri celsantis. quod vñiam vñiuersaliter vērū habere: qz pauperibus multis t̄ alys iusta causa nō solnēdi ad terminū cōuentū suffragatur. Sed qz potior debet esse cōditio gratiā prestantis. qz fuscipētē: nulla ratio mutuum suscipiētē excusare poterit: quin potius supportare debeat damna que ad causam mutui obueniūt qz mutuum p̄stans. Sed tunc eum relevat causa iusta ab onere interessē damni emergētis t̄ lucri celsantis cum eam necessitatē incidit qz mutuans tenet diuino iure gratis sibi mutuare. vbi etiā ad cām mutui vel damni per ferre cogere: vel a lucro celsare. Sed in pari cōditione necessitatis vel si maioz sit mutuātis stabit iuri cōmuni etiā in foro anime vt teneat damna emergētia resarcire. Sed qz nihil plus vtilitatis pecunia mutuata cōtinet post moraz qz ante: neqz magis interest hominis pecunia de manib⁹ creditoz excutere qz eam seruare: dicunt cōmūniter doctores moderni theologi t̄ canoniste: qz ab initio i mutuo pōt hēri ratio lucri celsantis quo ad fuerit vērū iteresse mutuātis. Interesse aut̄ non est aliud qz iusta vtilitas hoīs. vt pulchre deducit Barto. in. l. vñica. C. de sen. que pro eo qd̄ iter est. vbi ḡ pecunia mutuātis seruatur eēt: qz seruata sterili maner: qz cēperit vtra sortē vera vslura t̄ abundātia est. Et qz mercatores qui tātūdē pecunie seruāt quātū necesse habet pro negationis vslu quā exercere volūt: vslqz ad cōuentū mutui reddēdi diē nullū possumt de iure iteresse deducere celsantis lucri. Neqz debet estimatio iteresse lucri celsantis hēri ad quātū lucrari posset: sed quātū verisimile lucrat: suis̄t deduc̄tis expēsīs t̄ laborib⁹: t̄ certe ei⁹ habita rōne ad arbitriū boni viri quātū interest iter hēre t̄ ppe est. Sed p̄tra p̄dicta videt qd̄ dicit. l. si sterilis. h. Luy per vēditoz. ff. de acti. emp. t̄ven. vbi dicit nō habēdā estimationē seruoz: fame necatoz cui⁹ per vēditoz steterit qz tritici deliberatū nō sit: t̄ similr eius estimatio nō hētū qz emptor minoris mercari potuisse: t̄ solū iteresse qz circa rē est. Et glo. l. illā sc̄ordās. h. j. l. Julianus. co. ti. oīt distinguidū eēt iter male factū t̄ nō factū: vt qui tignū sc̄iter vel ḡnū dederit vtitolūz vt est casū legis teneat de oī dāno nō his qz sua culpa omittit t̄. qz vtilitas que ex rē est non est in obligatione ēt post morā. Rūdeo. l. Barto. multū laboret sc̄ordare. ll. que i b̄ dīsonare vident. l. vñica. C. de sen. que pro eo qd̄ iteresse t̄. dicens. l. si sterilis. loquī in non solū

De sacramento penitentie

mercari. t.l.iij.ff. de eo qd cer.lo.da.opoz.i solito mercari: tibi cessantis lucri haberi rōnē vt dicit finis legis. vel.l.pma ybi res hz interestē intrinsecuz.glo. vero.d.le.si sterilis t.d. leg.j.C.de sen.t.c.dicit le.si sterilis correctam.nobis sufficit ad metas iuris natis t diuini log:t qz sic tenetur de damno emergēt e lucro cessante:nemo enim tam hebes est q nō videt eū teneri familie necate t pecoz:qui dum potuit saltēt rez venditā vslui hūano necessariā non tradidit.hocqz licet in talibz parti legis suffragio vti:qzqz: iudici equi sit t necessariū fm leges iudicet vt dixi in qōne. An sufficit vitā dirige fm legalē iustitiā vel oporteat obseruare equitatem. Et pro illo est quod dicit Scouls distin.15.4.q.z.arti.z. qzqz creditoz non possit contra debitorem habere actionem ad damna:qz desunt pacta vel iuramenta:tamen in foro conscientie debitor tenetur ad interestē creditorzi.

Restat breuiter soluere aliqua argumēta qbus
vſurari nituntur sic prauitatis
labez regere. Et pmo arguit pto eis sic. Qd in benedictio-
ne a dñō reprobūtū caret culpa; s̄ sic est de fenerari: ergo.
Minor p̄ per illō Deuteronomy. z8. Benedicet dñs cun-
ctis operib⁹ mutui tuarū: r̄ fenerabis gentib⁹ multis: r̄ ipē
a nullo fenus accipies. Et Deuteronomy. z3. dicit. Non fe-
nerabis fratri tuo sed alieno. Et affirmat: qz qbusdam iuste
nocemus puta inimicis quos debellādo inuidimus: ḡ falte
de manu talium iuste postulamus vſuras exactere. Mīta tenet
per illud Ambrosy. Ab illo exige r̄. i. 4. q. 4. Scđo sic: do-
minus accipiens in pignus feudū a suo vasallo nō tenetur
fruct⁹ deducere in sorte iuxta ca. i. de feudiſ. r̄ ca. cōqueſt?
de vſu. Similiter clericis recipiens a laicis in pignis mu-
tui beneficiū nō tenet fruct⁹ deducere: iuxta caplī p̄mū
de vſu. Etīa gener recipiens domū vel possessionē aliquaz
in pignis a sacero pro dote assignāda nō tenet fruct⁹ medij
tēporis deducē. iuxta ca. Salubriter. de vſu. ḡ licet pro mu-
tuo aliquā cōmoditatē lūscipere. C Tertio r̄ apparentius:
licet redditū decēnālē emere: denariū p̄ nouē v̄l minorū: qz
emīt ad totā vitā denarius iusto p̄cē pro decē cōditione
redimibilitatis adiecta. ḡ pōt emi ius percipiendi decē in de-
cimo anno pro nouē p̄mū traditis: sed vſurarius solum ius
emit percipiendi aliquā summā post certū spatiū tēporis
pro capitali a summa illa exceſio: ḡ est licitū. Et affirmatur
h̄gnantius: licet actionē emere longe minoris qz id sit ad qd
est actio. ponamus. &. g. actionē ad mille pro quingentis. de
quo. C. de here. r̄ ac. ven. per totum. ḡ licet emere ab aliquo
ius seu actionē percipiendi ab eo decē post annū pro nouē
nunc traditis: sed talis est tractus cuiuscūqz vſurari: ḡ nō
peccat. C Quarto sic hemo cogit de suo beneficiū facē in-
uitus. io. q. z. p̄carie ḡ licet pro beneficio mutui grātitate ali-
quā expetere: r̄ hoc est vſurariū: qz est p̄positū. Prīa oītia
tz: qz als̄ cogereſ sum̄ beneficiū gratis ipēdēre. Et affirmat-
ur: qz lūscipere r̄ in pactionē deducere ad qd alius nāliter
obligat imine est a culpa; s̄ mutui capiēs obligat mutua-
ti ad grātitatē ſ cōmoditatē. ḡ. Maior quo ad scđoz partē
p̄z: qz expiſio eoz quē tacite ſum̄ nibil opat. l. iu. ff. de lega.
j. Et minor p̄z: qz opz remunerare eum qui munus oītūlūt vt
dicit ſ̄ ethiſ. alioqz eſt ingratit. nāliter obligamur be-
neſcenti ad antidota. f. de pe. here. l. sed r̄ ſi. ḡ. Consuluit. r̄
de testa. Cum in officiis. Vinc. Geneca ait: beneficium ca-
pere libertatē est vendere: r̄ ad p̄positū nostrum prouer-
biꝝ. zz. qui mutuum accipit seruus est feneranti.

Respondeo ad p̄mū. dico ad p̄bationē minoris q̄ fenerare Deutero. z8. sumit̄. p̄ mutuū dare/nō aut̄ pro tradere ad r̄surā quō etiā sumit̄ puerbio- riū zz ibi. Seruus est feneratis: vnde glo. sic exponit fene- rabis i. tāta pecunia vobis erit q̄ poteris dare pecunia gen- tib⁹ illis x̄o nō tāta. Ad textū x̄o Deutero. z3. ybi. Nō se-

De restitutione

31

turis putauerint ad diuine legis normā limitādōr̄ nesse; videat ne eis cōmune sit qđ Matth. 15. Iudeis Christ⁹ improperat apud quos legis cōdende residebat facultas: populus hic r̄c. sine cā colum⁹ me docentes mandata ⁊ doctrinas hominū: ppter que vt p̄misit faciebat transgredi mandata dei. Ad tertīā dico qđ ibi fructus pro eo nō cōputātur aut deducunt in sorte: qđ sunt verū iterēsē mariti qđ ferre h̄z onera m̄rimony: ⁊ qđ fm̄ doctores ybi ab initio termīnum dedisſer̄ dotis assignāde ⁊ interim datūs esset pignus vber seu fertile: oportet vel fructus non percipere: vel in sorte deducere: qđ vt bene dicit Panoz. Sicut pōt vxorē sine dote dicere ⁊ tencur eam alere: ita in proposito.

Ed dubium videt an p̄missa certa pecunie quātitate p̄ do te liceat cōuenire seu pacisci qđ gener quoilibet anno suscipiet a fecero decez quousq; capitale puta dos tota p̄solita. Et dicit Joā. Andr. non licere: sed esse yslariū: ⁊ eu qui oppositū asserit ad hoc alle gare debere textū exp̄ssum. In iure aut̄ nō hēmūs alium tex. qđ cap. Salubriter. qđ logtur in fructib⁹ possessionis qđ subiunctū diuino iudicio. qđ. d. hoc nō esse lucrū certū: cum possit p̄tingere qđ ex possessione ppter bellū vel alias nihil perciperet: cū x̄o ex pacto quis obligat ad p̄stāndū annue aliqd: est certū lucrū. Nec obstat fm̄ eu si quis dicat hoc p̄mittendū esse ppter onera matrimonij supportādā: qđ responderi pōt per illud qđ habet cap. Per vestras in fine de do. in. 6. ⁊ vxo. r̄c. qđ. pecunia dotis debet alicui mercator cōmitti: vt de pte honesti lucri possint dicta onera sup̄porari. Sed hec opinio nō videt fundata. p̄mo qđ pro mutuū neq; licet lucrū capere neq; verisimile: qm̄ q̄cqd ex pignore pceptū fuerit etiā de fructib⁹ que diuino subiactē iudicio in sorte deduci habeat: vt p̄z ex cap. conquestus. qđ logtur de fructib⁹ ex terra pignorata pceptis: qđ nō licet pro dilatione dotis hos fructus r̄c. sed pro ⁊ quātū se extēdit interēsse generi. Et ea rōne similiter licet fruct⁹ certissimos rei ipignorate suscipere ⁊ in sorte nō deducere. Et ppter ea tex. indistincte logtur de fructib⁹ possessionū qui tamē aliquādo certi sunt: puta cū sint dati ad firmū vel rōne earū dem debēt possessori census ⁊ seruitutes. Dico igit qđ ab initio licet pacisci de certa pecunie quātitate annue persoluenda vel participāda quousq; dos fuerit p̄solita qđ uel rū iterēsse hois puta generi se extēdit in proposito. Sed ultra verū iterēsse qđ qđ m̄rimony onera supportet nihil licet pro dilatione dotis soluēde capere: sicut nec illi apud quicm̄ pro certo denario (ponamus gr̄a exēpli) ducentis vel trecentis aureis cōparauit expensas ad vitā: qđ medio tempore onus expēsaru supportet. Et ergo in foro sc̄ientie p̄mū dis- cutiendū est: an ppter dilationē vel damnā passus est vel a lucro cessauit: quātū fructus possessionū se extendant: vt qđ ultra fuerit exceedēs. si verū iterēsse teneatur restituere. Ex hoc p̄z error Angelus in summa tit. de ylura. i. 6. xxv. vtrū gener. dicit̄ s. qđ si fruct⁹ exceedat onera matrimonij: cū cessante cā cessare debet effect⁹. de appellatio. Cum cessante. qđ tūc exceedēs de fructib⁹ nō faciat suū. Quia quātūlibet fructus excesserint onera m̄rimony licite caput quātū sua iterest dote solui. Interēsse enī (vt dixi) est cā nō omis m̄rimony qđ fructus in sorte nō deducere teneat. Et idē sensisse videt Angelus in fine illius. h. limitās p̄ora sua dicta.

Ex eodem p̄z solutio alterius difficultatis. Soluto matrimonio debentur mulieri ex statuto patrie alimēta quoadūsq; dos ipsi redditā fuerit: vel decez in āno pro cētēnario: ppter an pro dilatione dotis p̄soluēde tute hoc p̄cipere possit. Simili an fruct⁹ possessionis sibi ipignorate pro dote teneat deducere in sortem: iz enī Joā. de lignano. Cle. ylrica de ylura. dicat statutū non valere: qđ

nō sustinet mulier onera m̄rimony: qđ de dote sua ali debeat. ⁊ panormi in ca. Salubriter. dicat in casu quo ali debeat ab heredibus mariti nō tenet fructus r̄c. als sic. p̄z ex p̄dictis qđ licite sumit alimēta vel alia pecunie quātitatem quātū interēsse eius se extēdit. ⁊ sic per hoc p̄tra Martbeū saluat h̄z statuta Zabarellis in. v. cle. ylrica de ylura. ⁊ qđ statuentes aut statutū seruari faciētes: nō incidentē penā illaz de qua ibi pura sententiā excōmuni. ipso facto. Sequit̄ eu dominus Anto. in sum. par. z. n. i. ca. 7. specialiter adūciens qđ statuētes penā cle. illius nō incidentē si hoc statuerint in pe nam hereditate: ne scilicet moretur dōrem reddere.

Ex eisdem foliū alia qđ. qđā mutuauit Joāni sum. mā pecunie sibi debitam p̄ dote: susci piēs ab eodē in pignus possessionē quā a fecero suscepit p̄ dote ipignoratā: ppter an ille etiam lucrē fructus: vt nō tēneat in sorte deducere. Nam si nullus interēsse habcat ex mutuo lucri cessantis vel damni emergētis: tenet fruct⁹ in sorte deducere. Si x̄o interēsse suū se extēdat ad fructū valorē nō tenet. Et ita idē de eo est qđ de genero ceteris patribus. Nec valet quod pro opposito dicit Bal. in rub. C. de ylura. qđ ideo nō possit fructus suos facere: qđ mutatione possessione mutat priuilegiū: quotiens persona est immediata causa priuilegiū. iuxta. l. i. C. de iponēda lucrativis descriptione. z. l. licitatio. h. f. ff. de publicanis r̄c. qđ si esset priuilegiū persona equē faceret fructus suos habito interēsse damni emer gentis vel lucri cessantis: ⁊ nō interēsse h̄z intercessione: contra gloste ⁊ doctor. s̄niam. Etiā papa nō dat in ca. Salubriter. aliquid priuilegiū: qđ cōsultationi respōdensibil noui iuris inducit: sed declarat generū cōpellendū nō esse: vt fructus in sorte deducat. Sed p̄tra hoc instaurat: qđ sic nibil speciale esset de genero ⁊ alijs: cū tamē in cap. conquestus mandet fructus in sorte deduci in cap. x̄o Salubriter. dicit generū ad hoc cōpellendū nō esse. Respondeo: hoc solum est qđ hic propter onera matrimonij presumit interēsse generi: qđ videlicet vel mercimonio aut alio honesto lucro vt p̄fessione comparata ex dote ferre vellet onera matrimonij: in alijs non ita presumitur interēsse nisi probetur.

Pro solutione tertīā premitto: qđ omne lucrum quocq; colore questus in fraudem legis que p̄hibet de mutuo lucru accipere est ylura. r̄c. Datet qđ his cōmitit in legē qui x̄ba legis amplexus nitit p̄tra legis voluntate. de regu. iii. Certū est. lib. 6. ⁊ C. de legi. l. Nō dubiū. Differētia. n. est in facere p̄tra legez ⁊ facē in fraudē legis. Nā facē p̄tra legē est facere qđ lex p̄hibet: qđ legis facere est cū qđ saluis x̄bis legi exēpli sententiā circūvenit. ff. de legi. l. p̄tra legē. ⁊ l. sequē. Fraus enim legi sit ybi illud sicq; fieri noluit fieri aut non retinuit: ⁊ qđ distat verbū ab itellecm̄ hoc distat fraus ab eo qđ p̄tra legē sit. pone exēplū in monacho: qui habitū sue religionis non dimittit: ⁊ superius tegit habitū clericalis: est apostata: ac si habitū ex toto dimitteret: vt excludit Joā. Andr. in dicta regula. Lertū. li. 6. Et sit fraus legi qđ modis vt tradit glo. 1. 4. q. 3. pleriqz. Primo de re ad rem vt. ff. ad. Mace. le. sed Julianus. h. mutui. j. q. j. Sunt nōnulli. z. d. ca. pleriqz. Sc̄do de persona ad p̄sonā: vt cū maritus nō p̄t donare vxori submittit aliā p̄sonaz cui det. ff. de dona. iter vi. ⁊ vxo. hec rō. h. vlti. Simili tutor cū nō possit emere rem pupilli iterponit aliā p̄sonā. Tertio de vno p̄tractu ad aliū quasi p̄trariū: vt cū mulier nō possit aliqd dare viro singit se vēdere ei. ff. de dona. iter virū ⁊ vxo. leg. si spōsus. h. circa vēditionē. 16. q. 3. si sacerdos. Quarto de vno x̄tu ad aliū similē: vt cū mulier que fideiubere nō p̄t facit se p̄ncipalē debitricē. ff. Ad yelle. l. q̄. h. si cū eisēm. Lui⁹ limitationē vide in glo. ca. muliere. 33. q. 5. Dico igit: cū oē mutuū pariat actione cōtra mutuātē ad tātūdē qđū. i. mutuūtū cēstū p̄ mūda dilatio-

De sacramento penitentie

ne ad huius aliquid obligationi ultra valore ei⁹ qđ mutuo est traditū/gbuscūqz verbis in tractu vsl̄ fuerimus est vsl̄: et restituere tenet qđ ultra sorte acceptū fuerit r̄c. cōmentum enī verboꝝ nō reuelat: dum eque sua legis violēt. Et ergo dicit Iano.ca. In ciuitate de vsl̄. Cōsiludū est oibus fidelib⁹ vt ab h̄ tractu abstineāt. s. qđ dc nouo cōstitutum ppter hoc redditū vel actionē emant addēs. Itūd autē pēnitūs videt illūtū: qđ ipse qui dicit venditor in se cōstituat redditū vel actionē qua se obligat ad plus dandū in pecunia vel specie qđ accipit. Ad formā ergo respōdeō: nego qđ tertiā tertij p̄cipalit argumēti: et ratio est: qđ emptionis pēfsonis ad vitā excusat tract⁹ ppter dubiū lucr⁹ et dāni. In psequēto x̄o illato nō est hoc dubiū quātū est ex parte contractus: sed pro sola mora seu dilatione tēporis. Similr ad p̄firmationē supposita veritate antecedētis qđ tamē multi negāt: de quo latius vide allegata per Panor. in ca. ex pte. de alie. mu. vii. cā facta cōpetens r̄c. Lopetens enī p̄cium actionis est quātū remanet deductis expensis et labore vt vult Barto. l. per diuersas. C. mān. et Bal. l. y. C. ne li. pendēt. quis Panor. tractū asseruerit. Hoc tanqđ ipertinenti dimissio. nego qđ tertiā: qđ in ciuitūqz venditione pro dilatione p̄cūmū autū fuerit est vsl̄. iuxta ca. cōsuluit. hic autē actio pro dilatione solonis ad terminū cōstitutū carius vndit: ḡ r̄c. Nec obstar periculū: qđ s. intra annū illū dilationis possit depauperari debitor: tum quia regulariter nolle emens sic actionē stā cōmittere fortune seu periculo: quin p̄uidet sibi vel de pignore: vel de fideiūstib⁹: aut saltez vergēte eo ad paupertatē in tēpore p̄spiceret sibi. Tum qđ hoc accidit: vt raro et nō ponit verisimile dubiū: et soluz verisimilis dubiū periculū excusat ab vsl̄: vt a p̄trario sensu colligīt ex cap. si. de vsl̄. Ad 4^m dico qđ solū pbat nemē cogi ad mutuandū: s. nō gn̄ teneat s. velit mutuare/ gratis facere: iuxta verbū salvatoris. Mutuū date nihil inde speratē: quēadmodū non teneat baptiçare vel docere: obligor tñ nō baptiçare vñ docere nisi recte. Etiam limitate dicit textus: neminē p̄tra rōnē et utilitatē cogi de p̄prio beneficio facere: multis tñ casib⁹ et rōnib⁹ tenemur p̄missis de nostro subtenire et beneficiū facere. Ad p̄firmationē r̄fudet Archi. ca. si feneraueris. 1. 4. q. 3. qđ antidotū nō est debitum. Simplr. Debitor enī est a quo iūto pecunia pōt̄ exigī. ff. de x̄b. sig. debitor. per pactū autē fieret debitor qui p̄is ex antido to debitor nō erat: ita plus p̄mitteretur nec esset nuda expressio eius qđ tacite inest eo modo quo inest.

Sed contra istud. ad cām mutui licet petere oē qđ: me assecurat et eū cui mutuo ad nouiz onus nō obligat. p. 3. qđ possum liceat scđo mutui dare ea cōditione et lege: vt de vtrōqz sufficiens pignus mihi assignet: cū sit mihi tūius pignori incūberē. Itē si aliquid dñz mihi naturaliter tñ et non ciuititer. Ut ponamus exēpli gra. ex minū solēni testamēto in quo nullā fraudē cōmisam esse cōstat heredē teneri: vt vult Panor. in. ca. qz pleriqz. de imū. eccl. ego legatarius possum heredi liceite mutuare paciscēdo qđ soluerit mihi simul legatū. vel tenetur mihi ex tractu cassato per p̄cipē: que cassatio tñ ciuitē obligationē adīmit. vt vult Barto. in. l. cū lex. ff. de fideiūs. ḡ q̄uis per pactū h̄ restitueret debitor cū iliter ybi p̄is debebat nāliter tñ: non est illūtū h̄ pactū exigere vel requirere pro mutu. Respōdeo: si per pactum ad nihil aliud obligaretur qđ p̄is erat obligat̄ nāliter q̄uis iaz aliter vel fortius qđ p̄is/ vtrōqz licet mutuando pacisci vt in casib⁹ antecedētis: sed in p̄posito per pactū obligaret sibi mutuare: cum opus ha beret: q̄uis necessitas alterius: cognatio: sanctitas: vel alia cōditio preponderaret obligationi nāli antidotoꝝ: vt prout vbi pactū nō interueniāt teneret alteri et nō ip̄i mutuare. Et qđ tam generalis et indeterminata est: ideo h̄ obli

gatio ad antidota nō semp̄ ipedit repetitionē soluti per er oreū. vt notat glo. ff. de iusti. et iur. leg. ex hoc iure. in si. per legem. Si non fortē. h̄ libertas. Ex hoc patet qđ liceret aut saltē vsl̄arū non elēt pacisci qđ alius ei iterum mutuaret quandocūqz: hoc non faciens peccaret vltio īgratiū: tūdiniū contra obligationem ad antidota.

Juxta predicta disquirendū est de alio multū dubitabili. Quis habēs molēdiū mutuāt alteri vt ceteris paribus puta eque cōmode eisdē laborib⁹ et ipensis possit potius vadat ad molēdinū sūi qđ alterius: an sit vsl̄arū et obligat̄ qđ ex hoc cōmodū dītatis habuit restituere? Respōdet Joā. Andr. in reg. Pec catū. ad finē in mercurialib⁹. Primo qđ debet iūdicari vsl̄arū in mēc: qđ vbiqz aligs ultra sorte mutui aliquod sperat cōmodū intūtu mutui: qđ quidē cōmodū pōt̄ pecunia estimari seu emūtū valet ac si reciperet pecunia ultra sorte: et per dñs eodē mō p̄sensū est vsl̄arū. Scđo dicit qđ si intentio eius est nota Tylto cui ob eam cām seu fines illū mutat: tenet ad restituētē. Si x̄o queras an teneatur totū restituere qđ a Tylto recipit p̄ pensione sui molēdiū. Respōdet qđ nō: sed tenet tātū restituere quātū reputat sibi valuisse illud cōmodū: qđ recepit ex b: qđ Tyltū vsl̄is est molēdino eius: qđ aliter nō fecisset. Et exponēs se dicit: intelligo autē per illud cōmodū p̄cursum gentiū vel notitiā quā psequit ei⁹ molēdīnū ex hoc qđ Tyltū r̄c. et ideo tātū debet restituere quātū ip̄i hoc valeret: et quātū pecunia debūt̄ emere. Si queras cui debet restituere? Respondet qđ restitutio nō debet fieri Tylto: qđ ad illū lucrū qđ mutuit obligat̄ ex solo servitio qđ habuit de molēdino circūscriti pro omni servitio mutui. nibil enī cōtulit qđ alibi conferre nō debuit: et ita nō pōt̄ se reputare grauatum: restitutio qđ fieri debet prout de vsl̄a incerta. Si x̄o ille p̄secutus suis est aliqd dānnū cundo ad molēdīnū eius qđ alibi passūs nō fūt̄: et debet sibi reparatio fieri quātū dānnī passūs est molēdīnū mutuantis adeundo. Idē sentit post Joan. cal. Panor. in. c. si. de vsl̄. de doctore mutuante scholari vt secū intret ad scholas: vnde eius fama reddīt̄ celebriōt̄ stipendū ampliāt̄: et maiores cāe ad eū deueniunt: qđ recipit cōmodū ex mutuo ultra sorte vsl̄a est: et tenet pauperibus restituere. similiter de babētē molēdīnū. Idem tenet dñs Antonius p̄ scđa ca. vii. ti. j. h. viii. et alijs cōplures. Et videtur hec opinio p̄bāti per hoc. Quia quicqz spiritualia largit̄ ob. solā famā vel laudē hominū aſsequendaz: et si de hoc pactum non fecerit: apud deum symoniacus deputat̄: vt patet per illud Gregorij. Sunt nōnulli. i. q. 1. ergo a simili qui de mutuo munus expetit fame vel gre est vsl̄arū: et tenetur restituere r̄c. maxime si ex pacto.

Sed hec opinio nō videtur vera. Primo qđ per casum nihil capit ultra iūstū p̄cūmū qđ eque solueret mutui recipiens si aliud molēdīnū accederet. Si ḡ mutuās esset obligatis restituere nō posset seruare qđ iūstū sibi debet. Et vt fortius stringat ponamus suscepit iūstū p̄cūmū in ifimo ḡduita qđ si ifranō cēt adecūt̄: sed minus iūstū. Si talis qđ ppter mutuum ea de cā faciūt̄ r̄c. obligat̄ restituere: sequit̄ qđ obligat̄ cēt qđ minus fuaret qđ iūstū est: qđ videt ip̄icas. Itē vt ip̄semet Antonius tit. et ca. allegatis. h. x. Si qđ mutuat colono suo ḡna vel pecunia: vt terre sue nō maneāt iūlūt̄: qđ als nollēt̄ vel nō posset colere: si ppter mutui nihil deduxerit de iūsto p̄mio opari rustici seu coloni: qđ nullū lucrū asseq̄t̄: neqz est vsl̄arū neqz restitutio in aliq. obnorū: et cū par rō sit in p̄posito: segur r̄c. Itē si vt ip̄se iducit post Gregorij de Ari mino. qđ locauit alterius opas p̄ certo denario sibi p̄soluto et nolit vel nō possit opari nisi dōuctor velit mutuare. vñ medīo tpe vīuat: nullus dicet eū vsl̄arū: si etiā als nō mu-

De restitutione

32

mutuū mutuet: cuī nullā superabundantia querat ex mutuo. Vlura autē sonat lucrum et abundantiam iure indebetam. i. 4. q. 3. vslura: et ibi per totum. pro quo est etiam cap. i. de vslu. Si ergo postqz obligatus fuerit liceat mutuare: vt obligationi satisfaciat: quare non licebit ab initio mutuare: vt pro iusto precio iam conueniat.

Dico igit̄ ad quesitū. Si recipiēs mutuū ex hoc op̄ molēdinū mutuātis solū accedit in nullo grauitate: neqz mutuātis plus iusto aliqd accrescit: ob illū sine mutuare neqz est vslurariū neqz p̄tū: q̄z in cōtractu mutui etiā adcyeret: vt q̄nūqz molēdinū alterius accederet: obliget mutuū suscep̄ti restituē: vt sentit Angelus de vslura. i. 6. v. Si x̄o mutuās vltra iusto p̄ciū aliquā abūdātias assēqueret: illā teneat restituere ḡato. Si etiā ex hoc ḡuet mutuās: puta distat per leucā a. molēdinū mutuātis: et iuxta domū h̄z molēdinū alterius: vel als h̄z ex hoc dāna ferre: obligat grauitate illud illi reparare seu resarcire. Nec obstat si dicās nihil plus iusto ad manus mutuantis p̄mitat: q̄z damnum alterius cop̄tadū est ipsi ad abundantias vltra id q̄d ipsi ad manus tradidit: quēadmodū damnum mutuātis ob cām mutuū reputat etiā q̄si mutuū suscipiēti tradidit: vt videlz p̄ter realiter suscepta in sortem veniat et iuste suscipi possit etiā ex pacto. Ad rōnem pro opione Joā Andr. et alioꝝ canonistarū: respōde negādo: vñtiam. et rō est: qz nō ois inique mutuū tradēs est vslurariū: sed qz ob lucru seu abundātia que sorti accedit tradit mutuū: vnde si quis tradat mutuū nō ppter deū pro tēpore quo ad hoc faciendū ppter deū obligat: inique et male mutuat: non tñ est vslurariū. Similr si faciat ob sine indebitū puta ad dīnitiarum ostētationē vel similē cām. Non tñ admitto quēlibet peccare qui in mutuo vel alio opere sua gloriā intēdit vel nomi nis diuulgationē: qz cū sub fine alio intēdit ne. s. yia dei blasphemiet et vilis hēat: vtiqz licet et est meritorium: vt p̄z ex x̄bo salvatoris Matthei. 5. sic luceat lux vestra t̄c. et Matthei. 17. vt autem non scandalizemus eos t̄c. propter quod Augustinus docet: non audiendos viros sive feminas et cetera. i. 1. questione. 3. Non sunt audiendi.

His subordiꝝ alia dubitatio. An mutuās p̄ncipi pecunia sub pacto assēquendi alioꝝ officiū tēpore: ex hoc sit vslurariū et teneat officio cedere. Ad quā respōdet sanctus Thomas dicens Brabatē. et ponit in opusculo. 21. Si hoc pacto mutuū dant ut officium accipiat: absqz dubio pactū est vslurariū: qz pro mutuo accipit officiū potest. Unde in hoc datis eis occasiōne peccādi: et ipsi etiā tunc tenentē resignare officiū taliter acquistū. Si tñ gratis eis officia dederitis: et post ab eis mutuū acceperitis: qd de suo officio possint recipere: hoc absqz oī p̄ctō fieri potest. Sed alia hoc videat. Si colonus mutuet dñs fundi cuī pacto ut ipm potius p̄dicat ad suū agrū colendū: qz alium: neqz est vslurariū: neqz teneat operariū locationi renūtiare seu credere ut p̄z ex dictis: ḡ videt q̄ nec in p̄posito teneatur officio cedere: cuī effec̄tualiter officiū acceptatio sit qdaz operariū locatio pro stipēdys officio illi debitis. Respōdeo distinguedo. vel inter stipēdys officiū et operas/labores seu sollicitudines ei. s. officio ex debito ipēdendas: est cōmēsuratio et iustitie equalitas ita q̄ iusta estimatione neutrū excedat. Aut si alterū in valore excedat est labor officio im pendendus: et tunc nō magis est vslura in pacto de recipiendo officiū: q̄ forēt si mutuū dare cū pacto ut rem alioꝝ mibi vēderet iusto p̄cio. Aut certe stipēdū fm iusta estimationē excedit iudicat̄ laborē et sollicitudinē officio debitis: et tunc vslura est q̄tū in stipēdys plus iusto repert̄: ac si alterī mutuare sub pacto q̄ comparare teneat librum a me p̄decē qui ad extremū nouē dūtɔxat valere dignoscit. Et ita

non teneat cedere officio sed excedēs lucrum a se abdicare. Beatus x̄o Thomas locutus est hoc scđo casu tñ: qd ex eo deduci p̄tqz logur de officiis que fm eum iuxta nālis iuris metas tanqz aliqd pure tēporale vendi possent a p̄nci pe personis idoneis: qd certū est nō licere: cuī inter stipēdū et operas cōmēsuratio fuerit et equalitas vel opere plus va lucerint: qm tñc q̄cqd vltra vendens caperet plus iusto ha beret: et qdlibet tale ex debito tenet restituēdū esse: z̄. 2. q. 77. arti. 1. Sed q̄nū vslurariū nō sit mō dicto officiū pecuniae: neqz homo sit obligatus officio cedere et p̄cepta restituere: ambitione tñ nō caret: et certe p̄nciosuz est: ex quo indignis qbus dignitatū porre patere nō debent: via aperit et h̄z officia assēquēdi. Quid etiā de hoc humanuz ius caueat p̄z. j. q. 7. Sancimus. cum similiy. Et p̄ferēs/crimine acceptationis personarū inuoluit: id p̄stans seu cōcedens ad cām mutuū: qd vt republike dispētator ob solam cōmuniis boni utilitate: pro meritis digniori p̄cedere est obligatus. Ex quo p̄z p̄ncipi nō licere ut ea vendat etiā idoneis: cuī nō sit dñs officiū et stipēdīz correspōdēū sed dispētator. Et q̄ se dicit Thomas nō videre rōne illiciti/intelligo quo ad facti iuīstā fm eq̄ilitatē dati et accepti. iteruenit tñ vītūz p̄tra debitu ministerij de nō accipiendo personas.

Lcurrunt circa p̄is dicta alia dubia. **P**rimū. An mutuātis pecunia liceat p̄ securitate: qz. s. periculū sortis perdende in se suscipit: emolumētū seu preciū aliū qd accipere: mō pro mutuo nō acceperit. Lui difficultas ex hoc orit: qz in c. fin. de vslu. dicitur: Nauigant̄ vel eunt ad mundinas mutuās certā pecunie quātitatē: pro eo q̄ suscipit in se periculū/recepturis aliqd vltra sortem: vslurariū est cēsندus. **S**ecundū dubiū est. Si quis iā vē diderit modiū sumētū pro aureo coronato ad terminū vī delicer natūritatis Joā. quo tēpore oīno verissimile est min⁹ esse valitūrū: et nihilominus tātūdē tñc forte valebit: can li cear totū p̄ciū recipere: vel deduci debeat: q̄to fm estimatiōne iusta minus reputabat: aut p̄babilitat dubitabat vālitūrū. **T**ertiū dubiū est. An toniū qd pecunia fenebū ḡs negociendo lucratus est teneat restituere: vel sufficiat vsluram ipsam preter lucrum reddere.

Ad **p**rimū dico: q̄ assēcuratio illa per trāfatio nez periculū in alterū sepe est magne cōmoditatis et notabilis valoris seu preciū: liceat pro assēcuratiōne tali dum verissimile periculū subsit: preciū sumere. si ergo mutuū faciendo sumūl pro periculū suscep̄ti pacifac̄t aliquid sibi donandū est: non est vslura nisi vltra q̄ iusta estimatione assēcuratio valet extorserit pro mutuo. Nec refert an alium cogat assēcurationē capere aliter non mutuaturis. quo casu dicit Angelus in summa vslurā esse: et procedere cap. si allegatū t̄. de vslura. 6. 28. qz si ad causas mutui aliter sc̄ilicet nō mutuaturis cogat seu iduxerit aliū libri emere nō est vslura: nisi vltra iustum preciū aliquis requirat pro mutuo: cuī als nihil assēquī vltra sortem pro mutuo: ergo similiter in p̄posito de assēcuratiōe: et ipse Angelus hoc fatere in mutuo quo induc̄t colonus iusto salario terrā mutuantis excolare. Et ad ca. si. respondeo: q̄ presumptioni innittitur vslurarie fraudis: puta q̄ vel singatur periculum vbi nullū subest vel maius q̄ subest. Et ita pro mutuo capit sub pallio assēcuratiōis de periculō: in foro autem cōscienti est stādum veritati: et credit cōsentienti pro se et contra se. vnde examinādū est an realiter pro assēcuratiōne fm iustum estimationē verissimilis periculi paciū adiecerit: vel pro mutuo: et fm hoc iudicandus vslurariū et obligatus restituere vel nō. **A**d secundū dubiū respondeo post dominū Guilelmū Altisodorenī. tertia par. sumē: q̄ tener restituere quātūz fm iustum estimationē veris

De sacramento penitentie

minister erat minus valitur: quod tractus cum dilatione ad terminum pro pluri causa res valet dum praeferit, quo regrit ad sui iustificationem. Primum: quod videntur ad terminum pro tempore continere: merces illas videntur non erat. Secundum: quod verisimili liter dubitet an merces distracte pro termino solonis sint plus minus vel valiture: aut certe verisimile sit quod plurimis causa distractis sint valiture: put colligitur a contrario sensu ex dictis. et nauigari de causa. Nec valet sententia, meritis pro tempore solo, non est damnificatio: quod videntur ei nihil obligati restituere: quod ipso non damnificatio esse pro tempore solonis covenientia causa: quod videlicet fortuito et ex insperato carissima superuenient. Quem autem non remoueret per causam causam, vii. Careat successus optio. Quisquis ab coveniente facta notanda putat, immo verius fuit et damnificatio ex ipso tractu: quod rem plurimis emit quod communis estimatione valuit tum seu sub ipsa dilatione. Simile est: si quis mibi vendat librum pro decem qui ad extremum unum valet nouem: quod ex euentu incendi vel alias perirent causimiles et meus carior fiat: non relevat vendente quo minus teneatur florenum unum mihi restituere.

Ad tertium responsus Gulielmus Altis. quod totius temporis restituere: excepto quod recta ratio dictaret ipsi debitum pro labore et industria, propter tres causas (ut dicit) similes sumptus, sicut totum quod haec mortis causa est, propter radicem: scilicet quod fuit in mora restituendi: tertia quod raptor est. Quia res solonem suam confirmat: quod si talis usurarius penitus et uno volens usuroras restituere volunt sciens sua sine iudicio syncretis dictabit ei restituendum esse quod de usurra lucrat est predictio modo. Quod sit raptor p. 1. 4. q. 4. si quis usurra. Et regulam est quod libet tenet secundum conscientiam suam sine iudicio syncretis: sicut dicit per Iesum. Redite pecuniaratores ad cor. Isa. 46. Et Ioh. 4. dicit in euangelio mulieri samaritanam: vox viri tuu. i. intellectu: ut fui iudicium ipsius operaris. Procedere adducit tria alia motiva in principio quoniam. Primum: quod si radix sancta et ramis: ut dicit Aplus ad Romanos. 11. quod si radix mortis causa etiam et ramis: sed totum processit ex pecunia fenebris: totum est restituendum. Secundum: quod nemini patrocinari debet fravis sua et dolus: sed dolo et fraude detinunt atque expedit illicite pecuniam restitutioni obnoxiam: quod nullum poterit sibi hoc lucrum asserre. Tertium easdem possessiones coparantes bis qui usuroras soluit si pecunia sibi restitura sufficit: quod damnificatus est non solum in illo quod usurarius inique occupat aib; ipso: sed etiam in lucro illo: et ita tenet ipsi totum illud restundere. Et confirmat: quod non sufficit possessionem emptam nisi pro pecunia fenebris: non quod maius ius in re empta quam in pecunia pro qua emit: sed illa tenebat restituere: quod et possessionem illam vel mercem copravata: pro quo etiam facere videtur. C. L. u. de usu. vbi mandant possessiones videntur et a quibus usurare extortae erant precia restitutae.

Sed hec opinio quatuorlibet apparetur: sit non videatur vera: quod ut recte deducitur. Ri cordus distin. 15. 4. q. 6. pecunia est res sterilis nullius ex se potest fructu parere: et praecipue est et in aliis de pecunia detenta lucrum exprimeretur: et per causam neque detinens tenet quod fenebris pecunia lucratus est restituere. Vnde distinguit ibidem duplices res: quia sed habentes usurfructum ut sunt domus equis et ceteris: et qui rem taliter per usurras extorterit tenet non solum rem illam: sed etiam fructus eius perceptos (quod sunt fructus rerum) restituere: deductis tamquam expensis necessariis et suo labore. Alias que non habet usurfructum principaliter ut est pecunia: lucrum enim de pecunia puenies non est fructus eius: sed humane industrie et laboris: et homo est dominus sui laboris et industrie: lucrum quod iusta mercatione acquisit de pecunia extorta per usuram non tenet restituere: quod in alterius absolucionem voluntate pecunia ipsi debita retinetur: tenet illi ultra usuram extorta quatuor fuerit damnificatus resarcire. Id est tenet

Thomas 2^a 2^c. q. 78. arti. 3. et gualius dicit: quod exprimit in omnibus rebus: quarum usus est earum consumptio: ut vi num tritici et ceteri. quodlibet tertio articulo. 19.

Ad motiva tunc Atisod. quo ad tres causas adductas quas diuinctum dicit probare: Respondeo non diuinctum: quod radix non haec ratione nomine comparative ad ramos sed quodammodo efficietis inquit ratione nutrimentum assumptum alteratur: et alteratum pro genere ramorum transmittit. pecunia autem respectu et coparatione ad lucrum solum haec ratione nomine industria non hois partit de ea negotiando fructu. Ita quod sit in mora non arguit lucrum per industria de pecunia obuenies obligati restitutioni. Sicut nec cum quis in mora fuerit soluedi ad causam mutui vel crediti. Ita quod usurra dicunt rapina large sumitur vocabulare: ut se extendit ad re quilibet iniuste usurpari: ut vult gloria. in causa. si quis. 1. 4. q. 4. quod dicit Augustinus. Sunt no[n] o[mn]i[m] illi[ci]ta usurpatione rei alienae prohiberi. 32. q. 4. meretrices. Sic Ambrosius dicit. Tantorum te scias bona inuidere quatuor possis postare quod velis. 4. 7. distin. sicut hic. Et Hieronymus. Alienam rapare diuinctum qui ultra sibi necessaria restinere probat. 4. 2. distin. in principio. Et si vera rapina est vel furtum nibilominus lucrum puenies non est rapina vel furtum: immo nec res empta: ut illa puenies possit vendicare. ut est causas de pecunia deposita: quia mediante possessiones empte fuerunt. si ex ea pecunia. C. de rei vendi. Et de pecunia furtive. ff. de fur. l. Qui vas. ad si. ubi recte respolium dicitur. si numeros per vim dominis a fure extorterit in quos furtiva res redacta fuerit furtum commisit. Ad confirmationem dico: quod distinguere opus iter stimulus conscientiae et iudicium eiusdem preceptum. Stimulus enim conscientiae honestiora et digniora adhortantur: vel a minus honestis ac minus bonis dehortantur: segno non tenemur: aliqui obligati esse mus ad oiam conscientiae et opera supererogationis: contra Augustinum. et quod contra Gregorium. et quod precipit. 1. 4. q. 1. Qui stimulus an se teneat ex parte intellectus: an ex parte affectus tractat doctores distin. 39. 2. finiarum. Sed iudicium preceptum rationis quo. si indicat aliquod fieri vel omitti debere: et in opposito culpam evitari non posse: tenet se qui si recte fuerit: et illi non contra se diffidere quecumque fuerit: qui namque facit contra conscientiam edificat ad gehennam. 28. q. 1. Omnes de fisco. p. titus. et ad Romanos. 14. Qui discerunt si mandicauerit dominus est: quod non ex fide et ceterum. In proposito autem redies ad cor: vel solu reperiet stimulus ad oiam restituendam: et non iudicium nisi forte erroneous: et hoc segno non tenet: quod errore deposito licet possit non restituere: immo nec stimulus recti non initentem: erroris reperiet ad oiam restituendum ei qui usurra soluit: quod bene ad donandum: quod si ille caperet hoc pro pecunia ab usurario sic deteta: iam usurra incurrit: restitutum queritur ex vero vel iteratio mutuo exclusa ratione iteresse damnum emergentem vel lucri cessantis. Ad alia motiva: primum coincidit cum prima triu[m] caru[m] quas colligatas dicit probare et ceterum. Et quod dico: si artifex alterius instrumento regis artificiosem sculpit non tenetur dominio instrumenti nisi pro viu instrumento et non lucrum industrie sue. Ita in proposito quod pro usu pecunia nihil aliud deberi potest quam tantum pecunie: cum usus eius sit ipsius consumptio: sequitur quod lucrum totum spectat usurario. Ad secundum video quod dolus et fraus ei non patrocinatur: sed sua industria: quae ad modum si mora soluedi aliquod creditum vel quantum mercando plurima lucrat: ratione enim dolus sui debet ei gehennam: lucrum temporale: sue industrie. Et ideo si ex radice auaritie negotiando lucrat: Neque est iconveniens quod actus peccaminoso debeat temporale lucrum: ut in militante et patria defendente non amore instaurare aut fortitudinem: sed ex animi cupiditate vel ad virtutem ostentationem et fine inanis glorie. Ad tertium dico: quod illo casu versat interesse lucri cessantis ipsius qui usurras exsoluit: tunc ut ex superioribus: quod tenet ei restituere quantum sua itererat deducto ad dictam pborum

proborum quācum distat inter habere et prope esse: deductis et laboribus si quos mercādo adhibere debuisset, sicut qui violēta manu mercatorē detinuerit ne nūdinas accedēdo ne gociationis lucrū assequi possit. Et ad cōfirmationē r̄fdeo q̄ imo b̄z maius ius in possessione empta q̄ in pecunia: q̄ si possessio redditā sit carior, illud excedēs debet sue idūstrie. Idē si emit in gradu pio et possit lucrari vēdēdo ad gradū rigidū, et ita nō obligat restituere nisi q̄tū p̄ v̄surā extor sit. Nec obstat allegatu. Cum tū, q̄r nō mandat ibi p̄cūm possessioni restituī usq; a quib; v̄sure extorte sunt nisi q̄tū v̄surā se extēdunt: vt sc̄z cestare possit a peccato, q̄d aut. sup̄ est eius debet industrie. Per eadē p̄z r̄fdeo ad reg. iur. Lo cupletari. li. 6. c. 1. Iure nācē equū est nemīnē cū alterius detri mēto et iniuria fieri locupletiorē. ff. eo. q̄r hic, nō locupletas p̄ id q̄d est alteri iactura vel iniuria sed p̄ aliquid correspōdēs industrie sue: p̄ eum adhibite: q̄uis simul tūc cōtinuaret et faceret alteri iniuria. Luius simile supia dedit de sculpende cum instro furtuo p̄cūsam imaginē aut rē aliam artificiōsam. Appellat aut in regula detrimētū, iactura vel iniuria alterius/mā circa quā iniuria detrimētū, iactura alteri⁹ verfa, q̄no nos dicimus fidēl articulos fidēl esse catholica, vt in psalmo. Quicūq; vult salu⁹ esse, et rē speratam spem nostrā vocamus: et sic de alijs, et ly, cū dicit circumstātā cāē mālis locuplationis, et nō sumit associatiue q̄r p̄nt v̄tq; s̄l existere locuplatatio alicui⁹ et iniuria illata alteri per locuplatatum.

Ebis alia oītūr q̄stio. An licet merca ri cū v̄surario p̄ pecunia fe nebri et eandē in donū vel stipēdiū laborū reci pere: an nō. Et dicūt qdā dñiūm v̄surāz apud feneratoz nō residere: s̄z apud illos a quib; extorte sunt. Illis cōsequēs est dicere q̄ neq; licet illam do no recipie ab ipso: neq; p̄ v̄surā ipsa vēditionis titulo in v̄surari quicq; trāsserere: vt nec pro rapina vel furto, vñ doctor irrefragabilis. 3. parte. q. 66. mēbro. 4. dicit. Et si v̄suraz sol uēs possit et velit trāsserere dñiūm: nō tñ p̄t sic puta, p̄ mutuo: q̄r hui⁹ cōtractus displaceit deo: et q̄uis verbū donandi exp̄resserit nō est donatio. Similis Altisodoren. iu. parte tenet in v̄surā dñiūm nō trāsserere: q̄ in translationē illā dñs principalis puta deus nō cōsentit. Cum q̄r fenebri pecunias tenet restituere illi a quo extor sit: non ex alia cā nisi q̄r sua nō est. ergo. Idē probat Richar. 15. q. 4. art. 5. q. 6. Quicūq; est dñs alicuius rei aliquo iure: nō iniuria est dñs eius: s̄z rei fenebris nō est v̄surariū dñs aliquo iure vt probat induci uē: nō iure emptionis: nec iure liberalis donationis: nec iure locationis: cū in locatione nō trāsserat dñiūm: nec iure pmūtationis: et sic de alijs: nec iure mutui: q̄r accipe plus pro mutuo non est ius sed iniuria. ergo v̄surariū neq; dñiūm iure neq; canonico est dominus rei quā acquiſuit fenerando.

Sed bec opinio nō videt veraq; minus habet de inuolūtario donatio p̄p̄ mutui: et min⁹ de iniustitia: q̄r habeat donatio p̄p̄ metu mortis vel metu cruciati corporis: sed illa trāsseret dñiūm: ergo minor p̄p̄ p̄ ca. abbas, et nota ibi p̄ docto. de ys q̄ vi me. cau. si. q̄tū irritati debent et renocari in irritu que p̄ metu sunt extorta. Et hanc opinionē tener Thomas dīst. 15. quarti: petrus de Palu. ibide. Henricus de Sandano quodlibet. 4. q. 27. glo. si quis. 1. 4. q. 4. et regulariter doctores canonici. Nec obstat motiu p̄ius inducta. Nam tñ deus nō cōsentit in acceptio ne v̄sure: cōsentit tñ in eius effectu qui est trāffatio dominij. in acceptiēt cā ab alio donante. Lewis simile est de acceptio ne rei quam p̄ metu quis cogit sibi dari. Itē si metu non ca dēte in virūm constātē mulier cogat virūm secuz p̄ verba de p̄senti contrahere: s̄m oēs tenet matrimonij: et tñ dispi tet deo magis contracaus buis ex parte meam: inferētis: q̄r acceptio v̄sure in feneratore. Nec illa est causa quare pecu-

niam fenebri v̄surariū tenetur restituere: q̄r nō est sua: sed q̄r cōtra legi seu dei prohibitionē eā accepit p̄ mutuo. vt similiter ea que metu extor sit q̄uis sua sunt: tñctur reddere metum passo. Ex eodem soluitur motiu Richardi: sūt enīz dominus ratione seu iure donationis sed illiberalis propter quod obligatus est restituere.

Oc igitur supposito pro respōsione dū stingio. Uel fenerator aliqd h̄z p̄ter v̄suras: aut nihil. Si sedz/q̄r consumilis rō est de eo que de hoie plus ad tantūdē debetē q̄tūz h̄z nō licet sciēter ab illo lucrativo titulo quicq; sumere. sic enī ille seipm grauat vānādo: iuxta illud Augu. Nō remittit s̄z auget: cū cuiq; improuide soluit: q̄d alij ex debito est p̄stādū. de iur. iurā. h̄. ea te. et illō ecclesiastī. ci. 3. 4. q̄ offert sacrificiū de substātia paupis: q̄si q̄ victimae filii in cōspecū patris. Quantus aut̄ sū dolor patris (inquit Gregorius) p̄p̄dāmūscū in cōspecū eius filii victimat: et hinc facile cognoscit: quātus apud dei dolor exasperat: quādo ei sacrificiū de rapina tribui. j. q. j. nō est putāda. Idem aut̄ est iudiciū de quocūq; iniuste detēto: cū extēso vocabulo vt supra dixi rapina dicat. et tāto certū est peccat grauius: quo minus potēt se facit reddēdū q̄d tenet. Ita suscipies q̄d alteri nouit debiti: donātis peccato se sociat. Si enī adiūtarū mus quāta auctoritatē Augustin⁹ exclamare ausus est: Illō fidētissime dixerim: q̄ p̄ hoie ad hoc interuenit ne male abla ta restituat: et q̄ ad se ḡfugierē q̄tū honeste p̄t ad reddēdū nō cōpellit: sociū cē fraudis et criminis. Quis dubitauerit cū fraudis sociū cōstitui: q̄ nō ad reddēdū tñ nō cōpellit: s̄z rez male ablātā trāflataz dono suscipit. Et certe p̄ regulā Apo stoli: q̄ cōsentit inique donationi alterius cū iniuria credito rū morte dignis efficit. Digni nāq; inquit sunt morte tē. ad Romanos p̄mo: nō soli q̄ faciūt sed qui cōsentīt. Sed tñtūlo oneroso puta emptiōis venditiōis et locationis tē. licet ab ipso v̄surario pecuniam fenebri suscipere duō contractū ipso impōtētōr nō fiat restituere: puta tātūdē vel plus suscipit q̄d donauit. Tūc enim male facit atq; peccatū cōtinuat ma le detēta nō reddēdū: s̄z nō peccat nōto peccato v̄suras trā ferēdo. Is aut̄ q̄ secū mercā detētōni nō p̄sentit s̄z alienātiō: neq; alienatiō illa iniuriā adducit proximo: vt in p̄mo catu. Et ergo dicit Henri. de Bād. quodlibet quarto. q. 27. q̄ nō licet hoc casu doctori ab illo. s̄z v̄surario stipēdiū capere p̄ instructione filioz eius: securis si merces donet p̄ pecunia. q̄d limitādū credo: nū ex cōtractū impōtētōr fiat ad alieno restituēdū: vt si ei vēdāt merces ad gradū extēmū iusti p̄tēt: in quod verisimiliter merces itēm redigere nō pos set: tūc enim peccaret sic emendo: et p̄ consequens alijs emptioni tali scienter consentiendo:

Sed quid si bona fide ei locauerit suas opas p̄ filio rum instructione: vel aliter: cū nesciret euz v̄surariū aut pbabili cōiectura multa p̄ter v̄suras ip̄sum h̄z estimaret: tñ cōstīto q̄ nihil p̄ter v̄suras habeat licite possit stipēdiū laborū expētere. Et R̄ideo: si ei seruitū ho nestū exhibuerit licite p̄t stipēdiū recipie: q̄r h̄z p̄sonaz v̄surariū iusto titulo s̄bi obligatā. neq; peccabit fenerator pecuniā fenebri ei soluēdo plus q̄d s̄b pecunia tali ab uno extor ta alteri satissaceret de v̄surā: fecus si in turpi cā: vt receptio ne v̄surā vel simili seruitū impēderit: vel v̄suras eum tñ habere nō ignorauerit. pbabili inquam ignozātia (cōcordat dñs petrus de Palu. 15. dīst. 4. q. 2. quo ad seruitū inbone stū) aut fenerator alla h̄z p̄ter v̄suras: et tūc licet titulo nō one roso tñ: sed lucrativo aliqd ab eo sumere: et p̄ impētis opis stipēdiū capē: q̄uis apd v̄surariū nihil remāserit ex illis cōli mercede p̄stis: et hoc tam de pecunia fenebri q̄z alia. Ratio est: q̄r pecunia fenebri eque est suav̄t alia: q̄d rōne fengris maneat obligatus tātūdē damnificatis restituere. Uerū

Pro sacramento penitentie

In huiusmodi Iuratiis excedere non licet summa eorum que ultra usurpas possidet. Ide namque est donum ab eo caput: quod nihil habet propter usurpas: et ab habente aliquid propter usurpas plus caput: quod ultra habere dignoscit. Et parvissim tamen dicitur est de feruntio propter quod apud ipsum nihil permanet equale stipendio seu mercede percipiende. Ex his patet quomodo licet a principibus et aliis populum opum entibus dona recipere vel per stipendium annuis ministerium servitutis impendere.

Sed contra predicta videtur: quod de usu caput. Quia in omnibus indistincte philibet: ne quis capiat oblationes usurpari manifestari: qui accepit reddere compellitur et suspeditus quo ad usum ad arbitrium episcopi satisfecit. Vbi glo. decides cui restituiri debeat: determinat propter locum: ut per eum ad manus eorum veniat a quibus usurpa sunt extorta. Argumento. *Cum illi de usu caput. r. c. sicut dignum. h. eos de homi. preterea in concilio Larthagineensi quarta decreta legit: quod dona eorum qui pauperes opprimita sacerdotibus refutata sunt. 90. dist. c. oblationes. Ita Tertio arguo sic. Isaias. j. reprehendunt principes Israel quia infideles et socii furii: sed ut glo. exponit. i. pro eo erant socii furii: quod accipiebant a scribis et phariseis munera quae a pauperibus auferabantur utique per violenter quod non legit: sed ultra sibi necessaria pauperibus non erogando ut tenebant. Isaias. 3. ca. Vos depalsti eis vineam et rapina paupers in domo vestra: quare atteritis populum meum et glo. super verbo atteritis. De principibus ecclesie dicitur quoniam dominibus rapina pauperum dum ecclesie opes sibi thesaurizant et indulgunt abutuntur que ad sustentationem pauperis dant: et sibi reservant vel propinquis distribuunt: et aliorum inopia suas vel suorum diuitias faciunt. Et Hieronymus super verbo socii furum primo capitulo. Nos quoque inquit debemus cauere ne ab illis accipiamus munera: quod de lachrymis pauperum congregant diuitias: ne simus socii furum: et ne dicatur nobis: si videbas sursum regnum. psalmo. 49. Ex quibus per rapinam et furum intelligi in verbis dominii quodcumque inique detinet et alterius debitum: ergo non licet de fenerari pecunia munus accipe: sicut nec ex decimis a principibus ecclesie. Rideo ad primum. hoc solum est usurpis positum humani in detestatione criminis usurpa et in manifesto usurario tamen: ne populus ex eius oblatione scandalizetur: credens deum mumeribus placari posse permanente radice peccati: vel certe per usurpa liceat dum in pios usus conturbat: utique refutanda est eius oblatione sue de propriis et hereditatis offerat suae ex usurpa. Oblatione autem usurpari non manifesti et dona licite recipere possumus sub distione promissa. Et sicut dona usurpari manifesti: sed non oblationes ad altare: quemadmodum donum recipere licet ex mercede prostibuli: sed non oblatione. Deuteronomio. 23. Non offeres mercedem prostibuli: nec precium canis in domo domini dei tui. Ad secundum dico: quod hoc procedit quoniam necessarium fuerit ad eorum correctionem: aliorum cautelarum: vel sacerdotalis auctoritatis confirmationem: quoniam apostolus facultate viuendi de euangelio uti noluit: ne quod offendiculum daret euangelio. glo. forsitan bini auari erant: et vel se licet peccandi emiserunt: vel libertatem arguerent. Apropos minueret. Et est differentia inter oppressores per violenter: quod extorta per eos nullum licet recipere nisi forte animo reddendi veris dominis. Et oppressores per accusationem vel calumniam: quos describes Augustinus inquit. Quique sibi stipendia publice decreta sequitur: si amplius querit tanquam calumniator et cōcussor Joannis sententiae cōdenat. 23. q. 1. militari. quod sic extorta licet elemosynam vel donum accipere: dum ex hoc neque scandala imminent neque ad restituendum quod tenet: cōcussor: vel calumniator ipotes redditur. Ad tertium rideo: volunt multi dominum decimari non residere apud sacerdos sed solum ius ministrandi: et quoniam sustentatione sue necessarium fuerit de eis vita. Cuius sententia Augustinus est esse Augustinus sermone. ccxix. de temporibus nibilominibus superposito per dominum sine: quod sacerdotes veteris legis reguli nibil ba-*

bebant preter domos et decimam: quare totum superfluum tenebantur ministrare pauperibus: ex donatione talis modi reddebatur impotentes facere quod obligabantur: et ita accipientes capiendo socii furum facti sunt.

Pro clario intelligentia dictorum in hac solitudo tertii. Quero an ecclesiasticus ultra virtus decere necessitate consumens de bonis ecclesie teneat ad restituentem. Et secundo. An is cui prodige donauerit etiam teneat et ceterum. Quo ad primum magna est alteratio inter doctores quibusdam dicentes quod clericis beneficiari domini sunt fructus: et eis specialiter obuenienti: iuxta capitulo vnicum de cle. non restituent libro sexto vbi dicitur: qui diuinis officiis non intersunt nisi infirmitas seu iusta et rationabilis corporalis necessitas aut enuidies ecclesie reuelentur: non sunt domini quotidianaz distributionis: nec faciunt eas suas: sed ad restituentem sic preceptorum obligantur. Ex quo sequitur a contrario: quod dum intersunt et ceterum acquirunt casum dominium. Et idem iudicium est de aliis fructibus in spiritu vite clericis obuenientibus. immo dicit glo. ibidem: quod pena constitutionis non extendit a preterita: quod nondum erat consuetudo illa irritata: sed statim eis has distributiones solum usque ad diuinis intersunt officiis dari: et ita sensit illos ad restituentem non obligatos. Illi enim: si clerici virtus et amictus ostenti nullam interesse proprietatem habentes: debet habere omnia coia. Ide tenet glo. 12. q. 1. ca. Duo sunt: que super verbo proprieate dicitur bene cedendum quod clericis sit dominus fructuum collectorum: sed 12. pprietas fructuum sua sunt: non potest eam in morte eius alicui largiri ratione testamenti: sed intuitu eleemosyne. sicut extra de testa. Ad hec. Sicut heres 12. sit dominus rerum quas tenet per fidem consummum restituere aliis: non nihil potest inde alienare. ff. ad Tercium. bell. deductio. h. vlti. 1. l. quidam. h. si quis. Pro eodem est glo. vulgaris in ca. presenti. de offi. ordi. lib. 6. Et pro isto multius variare videtur. ca. Peruenit de fidei. vbi mandat de fructibus beneficiorum satissimi creditozibus quibus erant clericis obligati. Huius sententia fuit beata Thomas secunda secunda. q. 1. 8. arti. 7. et quarti. 6. arti. 12. unde dicit secunda secunda. q. allegata. De usque sunt spaliter episcopi usus deputata: eadem vero videtur quod de bonis propriis: ut scilicet propter immoderatum affectum et abusesum peccati: aliis non subvenientur: ut requirit ordo charitatis. Et in quotlibet passus allegato respondendo ad tertium dicit per verbum Hieron. super illo Isaias. 3. rapina pauperum in domo vita: dicentes quod bona clericorum sunt pauperum: procedit de usque bonis que spaliter deputata sunt usibus pauperum et ex consequenti ministranti: ut bona hospitalium et huius: secundus de illis que principaliiter attributa sunt usibus ministrorum: ut probet in quibus non committit defraudatio sed solum abusus: et sic non obligant ad restitutionem sed ad penitentiam peragendam.

Contrarium sententiam tener Archica. Statutum. in. h. confessorem. lib. 6. de rescriptis. et dicit hereticum esse in iure: quod ecclesiasticus acquirat sibi dominium verum fructuum prebende vel ecclesie: quem sequitur. Dominus natus ibidem: sed latius in ea. presenti. de offi. ordi. Ita tenet Joan. de Ligna. in Cle. grati. de rescrip. et Panor. in ca. cum esses. de testa. Pro quo videat tex. ad litteras. 12. q. 3. c. 1. vbi de aede episcopatu vel probetani dicitur: si suo nomine coparet preedium tantum rerum dominicarum in ius: teneatur nisi admonitus ecclesie idem relinquit: quod clausula subsequens clare ostendit intelligendum est: cum ex obuenientibus ecclesie coparet. Item ca. episcopi. ea. q. 1. vbi dicitur. Quicquid vero de prouisione sue ecclesie fuerit sive de agris sive de fructibus: sive de oblationibus oia in iure ecclesie seruare celsum? Quicquid enim clericis ultra virtus et vestitus ex crescere tenentem dare pauperibus: ut Gratianus probat per illud Augustini. Si proutiam possidemus: eadem queffio. et ca. Ide celsus ibidem Urbanus in ea. res: et est pars capituli. Videntes: dicens quod res ecclesie

Berestitutione

34

res ecclesie non quasi proprie sed ut cōmitmes cū summo tū
more in p̄dictos v̄sus videlicet sustētationē ministroy ecclē
sie et pauperū t̄c. qui aliter fecerit: videat ne damnationē aie
incurrat et reus sacrilegi⁹ efficiat. Ad ca. vnicū de cleri. nō re
sider. lib. 6. r̄sident q̄ sunt dñi quo ad iūs dispēlāndi in p̄fo-
nale v̄sus pprios et pauperū nō aut reale et verū dñiū assē
quint. sic et. 89. distōne. capi. Judicatū. Episcopatus dicitur
patrimonii epi. quo ad dispēlationē scz nō quo ad proprie-
tate. Ad ca. puenit. de s̄ideiū. dicūt q̄ vel debita tracta sue
runt noīe ecclie: aut fit spāli cōcessione pape: vt dicit Archi.
patere ex antiqua cōpilatione. vel q̄ non exprimit de redi-
tibus ecclēlasticis sed dicit solummodo de suis redditibus pu-
ta clericoy. Uel dici posset pbabilis q̄ debita legitime cō-
tracta solū possunt de bonis ecclie: nō solū pro ministris: ye-
rū et pro alijs pauperibus: vt pro redēptione captiuorum et
alijs p̄s op̄ibus. 1z. q. z. aurū. Et ultra id qd̄ pbabilis rōne
plumunt nihil retinere possunt: vel pro libito in pōpis expē-
dere ign furtum cōmitat. pbat Alexāder de Dales. 3. parte
q. 36. mēbro. 5. arti. 2. p̄ illud Hierony. Quoniam q̄cqd habet
clericī. 16. q. 1. Illud ergo qd̄ expenditur extra v̄sum paupe-
rū quid aliud nisi rapina est. Ite p̄ illud Bernardi. Clamat
nudi. clamat famelici: querunt et dicūt. Dicite pōfices i sa-
cro qd̄ facit aurū: nūnquid a sacro expellit frigus aut famē:
nostrū est quicqd expēditis: a nobis extrahit crudelr: qd̄ cō-
sumitis inaniter. Et p̄ eūde Bernard. ad quēdā canonicum.
Locedū tibi si altari seruias: vt de altario viuas: nō tamē q̄
emas frena decrētata. grisea. variaqz pellicea. q̄cqd preter
necessariū victū et vestitū de altario retinēs: tuū nō est: rapi-
na est: sacrilegiū est. Et q̄onē subinferens petit. Nungd tenē-
tur ad restitutionē si habet aliud vñ possint restituere. Re-
spōdet. aliud nō video: q̄ nō dimittr̄ peccatum nisi restituat
ablatū. Ite Richardus. 4. 5. distōne quarti. arti. 3. q. 1. in solu-
tione ad p̄mū tenet post glo. in. c. q̄ nos. de testa. q̄ fructus
clericī solū v̄sum hñt nō proprietate: et ergo solo victu stenti
esse debet p̄fato statu et dignitate p̄sonē: totū x̄o residuum:
loco et p̄p̄ est pauperibus erogādū. Et istud planissime non
corrupēdo seu violētā litterā videt. pbare ca. episcop⁹.
10. q. z. sumptu de p̄silio Martini pape: ybi dicit eps p̄tā-
bē in rebus ecclie vt dispēset necessitatē patiētibus. Parci-
cipare et eu opz que necessaria sunt: si tñ ipse aut q̄ cū eo sunt
fratres idiguerint aliquo: et fm Apostolū victu tñ et tegumē-
to cōtēti sunt: et ibi de cōsanguineis. Et si cū sacerdotibus p̄-
uetis ex redditibus vel quolibet actu ecclie in suos v̄sus colligat
fraudās pauperes et fame cōficiēs: corripi eu et illos opz
vt cōsilio fuerit cōstitutū. Neqz reserre videt vtrū clericis
administrationē habeat an nō: q̄ bona ipsa equē sunt et ma-
nent paupibus obligata: quo p̄ in canonibus semp̄rō habet.
C Et affirmat hec opio tali rōne. proprietas decimaru⁹ q̄
annis singulis obvienuit: nō est apud ecclēlasticos: ḡ nec alio-
rū fructu⁹. Anis p̄z: q̄ sicut laicus decimas retinendo: tot ho-
micioz re⁹ est quot in loco quē inhabitat paupes mortui
fuerint: q̄ rem a dco pauperibus delegatā suis seruat v̄sib⁹:
ita et sacerdos si ultra sua necessitatē datas seruauerit: q̄z̄
et administrationē non habuerit: rō data p̄ Augustinū in
capi. Decime. 16. q. 1. eque currat v̄trobiz: scz de seruādo rē
pauperibus delegatā: ergo proprietas taliū t̄c. q̄nā tener: ga-
cū in sua quisqz sit moderator et arbiter: et taliū nō hēat sacer-
dos moderationē et liberā dispositionē. sequit q̄ nō sunt sua.
Dinc Archi. post hunc de papa: q̄ vt p̄nceps legibus solutis
est dicit ca. nō licet. 1z. q. 5. terrible verbū. Si bona ecclie
alienat sine rōnabili causa et honesta: vt q̄ plūmit in turpes
v̄sus: vel dat cōsanguineis vt eos p̄re alijs diuites faciat: vel
construit sibi pallacia: peccat mortaliter.

z cetera temporalia dant ministris ecclesie vt alioꝝ ministri
rys sustentati soli deo z eius verbo vacare possint: z efficaciꝝ
apud deū populi peccata supponeret. Pater numeri. 18. **Eliy**
Leui dedi oꝝ decimas pro ministerio quo seruuiꝝ mihi in
tabernaculo federis: vt aliꝝ ad illud nō accedant: solis ipsaꝝ
mihi ibi seruiciis z supportantibus peccata populi. Et z.
paralipom. 31. dicit: Ut possint vacare legi dei. Et glosa Jo-
sue. 13. lex dei cōmissa est sacerdotibus z leuitis ut huic soli
opam tribuat z verbo dei ab his villa sollicitudine videntiſ
corū ministerijs sustentati. Itē oblationes z quecumq; oblata
eccleſie dicunt vota fideliū z p̄cia peccatorꝝ. 12. q. i. videntes.
Et Oſea. 4. Peccata populi que sacerdotes comedunt. qz p
peccata oblata: qz quidē peccata comedere dicunt gaſtibus
suis ea delēt atq; pſumunt. 1. q. i. Ipsi sacerdoꝝ. Ex qua
exclusione ſequit. Qz clericus pdite viuēt z deū cōtinuo pra-
uis morib⁹ ſtimulā: aut officiū debitu pretermittēteneat
reſtituere qzq de fructibus ecclastis expēderit. p;: qz ſu-
ſcipiens aliqd ad cām quam p̄ſtare nō curat tenet p̄ceptū
reſtituere: vt p; ff. de cōdi. cau. data. t nō ſ. p. totum. t g. que
admodū pauper ſuſcipiēs eleemosynā vt oretſi nō orauerit
obligat z tenet reſtituere ita in propoſito. Et hec eſt rō qua-
re curam ſuſcipiēs vt ad annū fructibus gaudeat nō intēdēs
ad ſacerdotiū promoueri poſte illā dimiſſiurus tenet illos
reſtituere: qz fraudulēter p̄ceptos. vt habeat in ca. cōmiffa: de
electi. lib. 6. nīſi intētione mutata z. vt ibidē dicit. Et eadez
eſt ratio de aliꝝ benefiſiis: cū nō intēdit ſuo ip̄e debitu ſeru-
tiū impēdere. Ex quo p; error glosa de recipiētibus di-
ſtributiones quotidianaſ nō interefſendo diuinis nīſi ſuens
do illa rōne nīxā fuerit: qz hoc intereffe diuinis p. abſentes in
melius cōmutabat: puta oratiōes deuotis z. aut ſaltē equi
bonū: qz ſic tacitus pſumcreſ fundatoꝝ cōſenſiſ. ſed de hoc
glo. nibil meminit: veritātē ſicut pauper nō tenet illi red-
dere a quo accepit cū ille iā dederit deo: z d̄ ſreddere ecclie
vel pauperi: ita eſt de fructibus bifticioꝝ. Et pro illo eſt ea.
Uenit. de cōdi. appo. qz ſez donatio facta ecclie ſub mō: nō
renocat nīſi cautū fuerit. Cuius rōne dat Panor. ga modus
adieciſis ſe pſumit eſſe cauſa finalis. hinc Hieronymus tra-
ctans illud Ila. 3. popule meus qz te beatum viciūt ipſite de-
cipiunt. Raptoreſ (inquit) ſunt qz capiunt thalpam: z non ſemi-
nant ſpūlia. Et Apoſtoliſ p̄me ad Timotheum qnto. Quā
bñ p̄ſumt pſbyteri dupliči honore digni habeant: maxime
qz laborat in verbo z doctrina. dicit enim ſcriptura. Nō alli-
gabis z. Hui⁹ dat aliud ſimile Alexā. de Tāles. 3. parte. q.
36. mēbro z arti. dicto. Si agricole det pecunia vt in agro la-
boret z ip̄e accipet z nō laborare raptori ē ſur. Sīlīr vī de
iſtis qz bona ecclie in neceſſariis expēdūt ſed nō deſeruunt.
Secunda conclusio eſt ſententia ſanctorum:
Qui ſupfluia retinet z pau-
peribus non elargiſt ſuie ecclastica ſuie ſecularia fuerint bo-
naraptorū inuasor z fur dicit: ſed ad reſtōnem minime obli-
gar. Prima pars patet. Primo ex verbo Hierony. Alienā
inquit rapere cōuincit qui vltra neceſſaria ſibi retinere pba-
tur. 4.7. dist. in principio. Secundo Ambro. propriū nemo tū-
cat qd̄ cōmune: plusq; ſufficeret ſumptui violēter obtētum
eſt. z. inſra. Tantorū te ſicias bona inuadere quātis poſſis p̄-
ſtare qd̄ velis. 4.7. dist. ſicut. y. Tertio: verbo Auguſti. ſer-
mone. 21. de tēpore. De nouē partibus ſtudeat eleemosynā
dare pauperibus. Ita tamē vt qzquid excepto viciū medio-
cri z veftu rationabili ſupfluiter nō luxurie reſerveſ ſed in
theſtauro celeſti qz eleemosynā pauperuz reponatur. Quicq;
quid nobis deus plusq; opus eſt deſerit: non nobis ſpeciali-
ter dedit ſed per nos aliꝝ erogandū transmiſſit: qz ſi nō dede-
rimus res alienas inuafimus. Et idē. Nōne omnes qui ſibi
vident gaudere conuiſtis eisq; vti neſciunt alienū poſſide-
re conuiſcimur: probat. Omne enim quod male poſſidetur

Pro responsione ad quesitū ponā aliquas cōclūsiones. Prima est. decime

Pro sacramento penitentie

alienū est male autē possidet: qui male vtitur. i. 4. q. 3. quid dicam. Item Isidorus in libro etymologiarum vt patet ex tra de verb. significa. Ius dictum est. Et secūda pars con clusionis patet qz proprietas vera apud illos veteriores resi der. Etiaz in restitutione nō soluit obligatio seu extinguitur ex mutatione conditionis in alijs: sed si prius sint pauperes egeētes: protunc censeor occupare aliena: post cujz ceperint nō egere possum lice de meis pro arbitrio disponere.

Tertia conclusio. Non licet sacerdoti aut alteri ultra victū sobrium t decentē sibi vslipare vel ex eiusdē cognatos diuites facere. Prima pars pz primo p illud. Hiero. De altario tibi o sacerdos vniuersitate licet nō luxuriari. Luxuria tur autē qz preter stat⁹ decētē necessitatē plus debito expedit in cibis aut vestibus. Luxus nāqz t luxuria ois abun dātia dicit. Quo significato prohibet ne clericis sinat comā luxuriari. Idē probat verbus Bernardi in epistola. 4 z. p. 9 allegatum: t alius ad quēdam canonīcū qd inter epistolās eius nondū repperi. Itē Augustinus sermone ad sacerdotes qui ponit. 37. inter sermones ad fratres in Eremo. Memen to inquit qz pauperē vitā sacerdos gerere debet: iō si supbā habet: si magno gauder bñficio: pter victimū t vestitū qd supeſt patibūs dare nō differat: qz oia pauperū sunt. Ver bum autē illud qd negare nō dī fidelis: qui altari servit de al tari viuit: omnino verū est: quia nō licet sacerdotib⁹ manū bus operari: ligonifare: ferrū fabricare: t similia: hoc autē pp reuerentiam t tanti facri dignitatē: magis ad seculares qz sa cerdotes pertinet: ne ipsi sacerdotes dei fame pereat vel nu ditat. Ideo dignū est vt q altari. t. Secūda pars pz aucto ritate eiusdē eodē sermone. premissio quēadmodum seculari potētia procurātes pbedas cujz Hieci t Juda damnati sunt: subiungit. Diuites raro vel numēz pauperibus sacerdotibus pbedas procurāt: si procurāt nō dei amore procurant sed vt cum vxore t familia de bonis ecclesie gaudere valeant. Et ideo sciat sacerdos q timore vel amore defraudari se a di uite pmittit: q impunitus nō remanebit: t si nō in pfecti sal tē in futuro igne eterno nō carebit. Itē Prosper. Ecclesia pa stor quibus sua sufficiunt nō dī aliquid erogare: quādogdem nihil aliud sit huius dare qz pdere. Nec illi qui sua possū dētes dari sibi aliquid volūt: sine grādi peccato suo vn̄ pau per victimus erat accipiunt. i. q. 2. pastor. ergo nō licet de bo nis ecclesie diuitibus dare: t p cōsequens minus cognatos seu cōsanguineos proprios ex eiusdē ditare. Et Ambrosius pmo de officijs. c. 3. Melius est vt ipse tuis subuenias: quibus pudor est ab alijs sumptum deposcere: nō tamē vt illi ditiones fieri velint ex eo qd tu cōferre potes in opibus. Neqz enim propriae te deo dedicati vi illos diuites facias: sed vt tibi vitam ppetuam fructū boni opis acquiras t pio miseratio nis pctā tua redimas. Putant se pax poscere: pmiū qnū tuū: ptra accusant qz eos diuites nō feceris cu te velint illi pare tes eterne vite fraudare in mercede. Itē. 37. canō aploz. Diuit negociorz ecclasticoz curā hēat eps t ea velut deo pteplāte dispensem: nec ei liccat ex ys aliqd oino ptingere: aut parentib⁹ pprys qz dei sunt pdonare: qz si pauperes sint tanqz pauperibus subministrēt: ne eoz occāsione ecclesie deprendēt. allegatur in capi. quisquis. i. z. q. 2. Et Hieronymus. Preter victimū t ve stitū t manifestas necessitates nihil cuiqz tribuas: ne filioruz panes canes comedāt. 16. q. 1. si cupis. Et est ratio: qz qcquid habet clericū pauperum esse debet: vt dicit Hieronymus ad Damasum papam. 16. questio. p. 1. quoniam. vbi t eos clericos absqz sacrilegio de bonis ecclesie sustentari posse negat: qui parentum sustentari possunt opibus. cuius veritatē in sequētibus ptractabo. Defraudare ē ergo pauperes t. **Quarta conclusio.** Quēadmodum mobilium monasterij

cōuentus habet proprietatē t dominis: t non singuli mona chita in seculari ecclesia omnes t nō singuli canonici sunt domini et proprietatē habet bonorū que spectant ad mēles capitulare. Sed singuli sunt domini portionis fructū quaz annue leuant vt stipendii. Prima pars patet auctoritate Hierony. cōcludētis: qz qcquid habet clericū t. liberum est monachis t spualibus viris decimas t oblationes cunctaqz remedia pcederet: t de iure suo in dominū illorū t vslz trā ferre. 16. q. 1. Preterea si proprietas omniū bonorū ecclesie residerer apud Christū vel vniuersitate cleri aut ecclesie: vt volunt cōunes opinioneis iurisstatū: quas glo. tangit in ca. Expedit. 12. q. 1. nō possit summus pontifex specialiter in se vel sedē apostolicam quorūcūqz proprietatē suscipere. otr. ca. Exiit qui seminar. de verb. signi. lib. 6. t Exiit de paradi so. eo. t. cle. Eque enim illa que offeruntur minoribus Christo dant vel ecclesie aut vniuersitatē clericorū: sicut que offe runtur quibuscumqz alijs cōtinentib⁹ vel secularibus eccl esis. Neqz essent dominia illorū in incerto. qz. Donātes ab solute transferant: sibi rerū cōcessarū proprietatē: qz innuitur manifeste in dic. c. Exiit. Neqz obstant mo tūa pro cōtrario. ca. Qui Christi pecunias t ecclie auertit t. t. ca. Qui abstulerit. 12. q. 1. t. c. Lū ex eo. de elec. lib. 6. Lū vt solidiori fundamēto Panor. innitit in ca. Lū esles. qz de clericis quibusdā ibi dicit: qz fuerint patrimonio Christi subli mati: qz eque omniū immobilū que minores occupant dice re. Christus vel ecclesia dominus: quorū t. sedes apostoli ca habet proprietatē. Dicim ergo Christi patrimonū bona ecclesie: qz in his mēbris Christo donata. Secūda partē probo: qz non sunt quo ad proprietatē sortiendā deterioris cōditionis clericū qz ali pauperes: sed si portio alicuius cano nicā tota daret pauperi: aut certe militi p redēptione capti ui: nullus ambigeret in illū proprietatē transferri: ergo. pro codē est ca. vnicū de cle. non resl. supra allega. Preterea nisi sic non deberet passim creditoribus satisficeri de fructib⁹ bñficioz. Resert autē collectarius in ca. Oldoardus. de soli. se vidisse in curia: qz clericis mībil habēs de patrimonio admis sus fuit ad cedēdum fructibus beneficū: deducto qz tū sus ficit pro administratione diuinorū. Et qz. doctores aliqui velint hoc solum procedere cū p sustentatione sua clericis debita cōtrareret: videt tamē diuinatio ad capi. Olim. 2. de restitu. spo. vbi neqz dicit: qz debita post pulsionez de episco patu cōtrareret: vt sic intelligat pro sui sustentatione ptransi se vt vult Panor. neqz pro sua sustentatione: sed potius ante qz pulsus esset etiam partem alienē diocesis occupauerit quam cujz fructibus perceptis restituere cōpelli iussus erat. Et hui⁹ opinionis est Hostien. t dominus Antoninus in ca. Peruenit. faciunt etiam superius allegata.

Ex quibus infero corollarium responsuiz ad questionem. Ecclesiasticis de bonis ecclesie prodige t inutiliter exponēs sententia sancto rum rapinam cōmittit t sacrilegium: sed restituere nō tenet. Prima pars patet ex verbo Bernardi ad quēdam canon icum prout allegatum ab Alexā. de Hales supra posui. Itē per glo. Hieronymus. super verbo domini Isaie. 3. Vos enī de pasti estis t. Reor hoc fuisse inter senes t principes veteris populi: qz inter presbyteros t episcopos nostri tēporis. No stri quoqz principes cum pauperes delinquentes publice ar gunt t confundant: diuitibus peiora peccantibus nec nutuz faciunt: in quorum domibus rapina pauperum dum eccl esie opes sibi thelauriāt: t in delitib⁹ abitūntur: que ad sustentationem pauperum dantur: t sibi reseruant vel propin quis distribuunt: t aliorum inopiam suas vel suorū diuitias faciunt. Item qui decimas non soluit: vel oblationes defun ctiorum ecclesij reddere demoratur: dicitur pauperum. necator: t sacrilegium cōmittere per capi. Decime. 16. q. 1. t. ca. Qui oblationes

De restitutione

35

Qui oblationes defunctorum. 13. q. 2. ergo vbi res sacerdos inutiliter expēderit: et pauperibus delegatas nō dederit: eo de crimen irretiet: rapine videlicet furti et sacrilegi. Idē probauit supra de quibus cūq; qui alius fame laboratibus superflua retinent: et certe q; criminis minus nō sit cū in delictis abutitur et in pompis expēdit. Ambrosius firmat sermone. 8z. Quis inquit tas inustus: tam auidus: tas auarus q; qui multorum alimenta nō suaz vslum sed abundantiam et delitias facit: Neq; enim minus est criminis q; habeti tollere tē: et infra. Si dicas bona sunt verba: sed in melius est aurum: nihil mirum. Nam et si quis cum impudicis de pudicitia loquatur: et scorta vituperet et exprobret: y animi quibus libido dominatur ex ipsa cōmotione ad impudicitiam multo acius incēduntur tē. Et supra eo. sermo. 8z. dicit. Et quidē mihi videur hec passio (auaricie scz) similis esse us qui tñ gile in, dūlgent: ut disrumpi magis nimio cibo eligat q; alicui indulgere reliquias egēti. Sed recordare o homo: q; est qui largius est tibi teipm: qui sis in memoria reuoca: scriuis es deo: et dispēsatio tibi cōmissa est dominice facultatis. Recordare ergo quis est qui tibi iniunxit officium dispēsandi familiam suam. Et infra. Nec existimes q; omnia ventri et delitius tuis terra producat: que in manibus habes cōmisā tibi magis q; pcessia cognosce. Et idē sermone. 6. Uides ergo qui pecunia appetit fidē perdit: qui auruz redigit: gratiaz prodigit. Quid siq; cēseri debet de sacerdotibus qui Christi sanguinem et pcia peccatorum prodigunt: atq; in delictis abundantur: contra quid saluator noster Christus Jesus exclamare intelligitur. Que utilitas in sanguine meo dū descendendo in corruptionez: ps. 29. Quid enim prodest ob Christi passionē hec esse oblatia si peccato cesserint: et quam placare debuerant dei iram: abundantius prouocer. Secundam partem videlicet q; prodige consumpta vel donata restituere non teneantur: pbo. Pauper in delictis abutēt eleemosynis: vel prodige eas donās alios nō obligatur ex hoc tantū restituere: nisi aliud interuenerit: puta vel non orauerit aut aliud perfidere omiserit propter qd finaliter ipsi data est eleemosyna. Preterea ex abusu et dilapidatione talium bonorū quo ipse proprietatem et dominium sortitus est solo deo obligatur: ergo non tenetur restituere. Cōsequētia tenerit: quia obligatio restitutio nis est ad aliquid determinate reddendum: non autē obligatio qua tenemur ipsi deo ex peccato. vt si auarus in necessitate pauperibus scilicet fame cruciatis aut penuria pereūtib; prouocat magnum aliri pondus in mare: aut geminam confringat: vnde eisdem succurrere potuit: soli deo ex hoc ad pernam obligatus est et nibil tenetur restituere. Antecedēs probatur per simile: si petro contemplatione principis vel ad principis requestam et preces donata fuerit mille: dispensanda tamē et expēdenda ad principis gloriam vel eius utilitatem: hoc calu si petrus totum vel partē cōtra principis honorem expēderit: soli principi ex hoc certum est obligabit: ergo similiter de fructibus beneficiū seu prebende: qui cano, nico danū vt ad dei laudē gloriā et voluntatē illos expēdat: si cōtrafecerit soli deo obligatur: ergo nō obligat ad restitutio nē. Et cōfirmat: q; omnē hominē quem dicit deus dispēsatorēm constituit dominice facultatis: et cōmisias magis habet diuitias q; cōcessias: vt patet ex superioribus: nibilominus dū contra dei voluntatē facultates cōmisias prodige sparse rit: ant in delictis abusus fuerit: ad restitutio nē nō obligatur: ergo nec ecclesiasticus dum bona ecclesie tē. Cōsequētia tenet: q; l; probendatus dupli vinculo obliget cōmissa bona recte dispēsare pro dei gloria et ad eius voluntatē: vbi laicus vñco ad hoc vinculo astringit: q; tamē vñiq; ad idem penitus stringit: vbi vñius trāgressio obligationē seu necessitatē non inducit restituēdi: neq; vñiusq; transgressio hoc tpsum operatur. Qd si bona donata essent vt in vslum paupe-

rum pro dei gloria expēderentur: prout de bonis hospitaliū esse cōstat: nūc certe dispensatorū inutiliter ea expendens nō soli deo obligaretur sua culpa: quoniam et pauperes fraudat. Et hoc voluit beatus Thomas quodlibeto. 6. arti. 1z. Et sic dū intelligi Herson cum dicit in cōclusionibus. Si p̄ebēdatus certa bona hēat p paupib; instituta: et illa vslum ad alios vslus: ipse restituere obligat: secū si totū sit cōmissū fidei sue: vbi et si peccat grauitate et sacrilegio qñq; abutēdo bonis illis luxuriose: tñ restituere nō tenet: qñ videlicet totū sic fidei eius cōmittit: q; ad spālē vsluz nō arctet. Cōs dices: suscipiēs sub fidei cōmissō cētū aut mille ea cōditione seu mō: vt deduc̄to qñtū sibi p victu mediocri fuerit necessariū: residuum det petro: ralis qñtū pdige expēderit tenet petro restituere: q; ecclēsie donata sunt p̄dīa: itē decime ac alia: vt deducta necessitate ministrorū: residuū in vslus pauperū recōdatur: ergo quicquid in malos vslus vel prodige tē. Cōs video ad mūnizē: q; bona ecclēsie non ita sunt specialiter ad pauperū sustentationē delegata sed ad ministrorū sustentationē: et alium quilibet pūm vsluz: cedente specialiter ad tci honozē: vnde possunt licite expēdi in luminaria ecclēsiae in libros diuine legis explanatione cōtinētes: et sic de aliis: nullius de super requisita auctoritate vel assēnsu: qd minime liceret si specialiter vslu pauperum deduc̄tis necessitatibus ministrorū essent delegata. Juxta Clemē. Quia cōtingit de reli. dona. vbi dicuntur: cum ea que ad certū vsluz largitione sunt destinata fidei: lū: ad illū debeat non ad alium: salua quidē sedis apostolice auctoritate p̄uerti. Nec obstat: q; a sanctis omnia ecclēsie bona dicuntur pauperū: qd dicuntur eorū non quia iure proprietario ad eos spectet: vel specialiter eorū vslu destina ta: immo similiter dicunt superflua que diuites retinent pauperū esse: et per eos aliena occupari: quorū proprietas certum est apud diuites residet. Et liceret in vslum magis plū: si occurrat expēdere q; in pauperū alimoniam: puta in tuitionē fidei pro stipendis militium: vbi necessitas p̄geret: et sic de similibus: sed dicuntur eorum: quia eis in necessitate debita: magis vel eque pio vslu non occurrente.

Ex his respondeo ad motiuā doctorum. Et p̄mo ad motiuā Archi. 4.4. dīst. in princi. dīcis post Raymudū: q; consumentes bona ecclēsie voluptuose: et non facientes officiū: vel nō modo debito: s; in mortali: tenent ēt fructū restituere tē. q; bona sunt oblata ecclēsiae: ob causam videlicet vt orem pro ipsis offerētibus: et alantur inde pauperes. Quaz ēt opinione finaliter tenet Petrus de Palu. dīst. z. 4. q. 3. ibi dans simile: sicut in legis relictis sub certo modo. l; dominū trāflatū fuit repetuntur. ff. de 2dītio. ob cau. da. causa nō secuta. C. de cōdī. ob cau. dat. quia q; data ob causam obligentur restitutio ni causa nō secuta: solum veritate habet cu causa hominē respicit seu eius utilitatē: secus si solum deū: et ita est cum eleemosyne vel ecclēsiae bona voluptuose cōsumunt: vt patet ex superioribus. Nibil enīz prodest vel obest offerētibus qualiter cōsumpta fuerint: si ipsi dominū propter deū transfulerint: secus si omittatur officium cuius onus impositus est bonis: vel si in mortali fiat tē. Ad motiuā autē Alexandri de Hales quo ad auctoritates sanctorū Hieronymi et Bernardi patet ex dīcis. Qd xbo allegat: Nō dimittitur peccatu tē. Respondeo: veritatē habet cu vere alienū auferunt: nō autē cu metaphorice extēlo vocabulo alienū dīcit: q; alteri debitum: cuius simile patet de diuite superflua recōdēte vel delitiole in voluptates vsl pauperes enuitire debuerat expēdere. Ad c. i. 1z. q. 3. Loquit̄ dico q; de fructib; quos episco pius aut clericus suos non fecerit: sed administrandos hīt in alimonia pauperū et opa alia pietatis: quibus si vel aliqd sibi vñspauert̄ nisi qñtū egētes facerint: vel i vslus pphano expēderint: sacrilegium cōmittunt: et totum obligatur resti-

Pro sacramento penitentie

tueri. Unde Augu. tractans illud Joan. 12. Sed quia sibi erat et loculos habebat dicit sur loculorum sed dominicorum loculorum: concludens eum non sibi sed sacrilegum et qui aliquid de ecclesia fuerat. Jude autem licet sit ex loculis dominicis quorum administrator erat suis necessitatibus ut alioz occurrere. Et sic procedit. c. Episcop. 10. q. 2. q. videlicet de ipsius que administranda suscepit in opere pietatis nibil usurpare possint episcopi et sacerdotes: nisi pauperes sint et egeantur. Secundus de ipsius que eis in stipendium designata fuerint: ut fructus particularis praedicti: ut quarta pars oblationum et prouerbiū ex predictis ecclesiasticis: que in c. Clodis. 1. z. q. 2. assignat episcopo: et una quarta clericis: tertia quarta paupibus: et fabrice alia. Quia huiuscmodi portionis verum dominium habet. Ideo aliter expeditus est decet aut licet peccat quod: sed restituere non obligat: quemadmodum si aliqui vobis certius in eleemosynas ut inde honeste vivat: turpiter illa expeditus sine dubio peccat: sed quia in deo tantummodo: non videtur obligatus restituere. Si vero distributorum constitutio eum eleemosynarii: poterit subiungi si indigeret ex persona mea et eleemosynam facere ea ratione quam aliis: ut recte dicit Thos. 2. q. 3. arg. in solutione ad vii. Si vero non indiges capiat: sursum comittit et obligat restituere: cum nunquam illius rei dominium fuerit assecutus. Ad causa. 2. de dona. in quo dicitur. Episcopus ut libenter placuisse ecclesiasticum rerum est procurator et non dominus: ac proinde conditione ecclie meliore facere potest et non deteriore. Respondeo: quod hoc procedit de rebus ecclie quarum haec administrationem: et de illis est ibi causus: quia Parrhesiesis episcopi predecessor graues donationes fecerat de rebus episcopatus in detrimentum ecclie: suis canoniciis incertis: secundus de portione fructuum etc. Et contra illud videtur. c. si. de ipsius que sicut a magistris par. ca. Ex quo sic arguit Panor. Maior pars capituli iusta parte minore potest statuere: quod libenter canonici tenet certam portionem suorum reddituum ad opus fabrice conferre: quod esse non posset si canonici facerent fructus suos: cum in re communis potior sit conditio prohibet. Iuxta reg. In re communis. li. 6. Respondeo: statutum de quo tex. ibi loquitur est de fructibus cedentibus quos nonnulli suos fecerint. Etiam canonici obligant ad reparacionem ecclie ubi fabrica non sufficerit: et ad necessaria non obstat codicilium probabilitatem in re communis. ¶ Et contra hec videtur textus expressus in causa penit. 1. z. q. 1. vbi dicitur: Obvietibus praedictis non videtur esse ut propriis sed communibus: ut primi canonici sibi necessaria recipiat: et que necessitatis suis superfluerint in communis ecclie utilitatis expeditat. pro eo est. c. ibi predictus. Si res ecclie. Et confirmatur Achille tali. Clericis non licet de fructibus preceptis pro libito in morte disponere. Iuxta causa. relatu. 2. quod declaratur venit ad. c. cum in officiis. Et videtur indifferenter loqui de non habente administrationem sicut de habente per clausulam vitiaria de beneficiis diversarum eccliarum: que non administranda suscepitur: sed in predictis. ut arguit Panor. ¶ Respondeo ad primum quod illud verbum Hesychiani non sit magne auctoritatis nisi est allegata per eum probantibus illo minus Hesychianus non dicit fructum preceptorum proprietatem non residere apud praedictum: sed soli quod deductus ipsi necessariis residuus teneat expeditere in communis ecclie: et pauperum utilitates: et idem late deductum est in predictis. Ad confirmationem que Achilles reputatur: est in dubio veritas apud doctores. An de fructibus existimatur iure consuetudinis testari possit clericus: cuius affirmatio partem tenet glo. in. c. p. senti. de off. ord. lib. 6. Hosti. et Joa. And. et plures alii. supposita tamen veritate antecedentis: nego consequuntiam. et est ratione predictorum que offeruntur minoribus sedes apostolica haec proprietate et non tamem liberar dispositionem. Sicut prius haec proprietate predictorum concordem collatorum: et tamem ea liberare videtur non potest sine iusta causa et nisi superioris auctoritas superuenientur. Ecclesia enim potest tam bonis ratione ecclie quesitus quod clericis ipsius legem imponere: quam si ergo

recusauerit non acceptet clericatum.

Pro solutione secundi. An is cui aliquid per digne donauerit ecclasticus obliget restituere: Dico quod vel loquimur de fructibus quos clerici fecerint suos: et tunc quemadmodum clericus ipi ex hoc non sunt restonis obnoxii: ita nec donatarii: peccat tamen grauiter: si clericus ad donationem pdige faciebat de his bonis induxit etimo duplicitate: vbi ad cōsimile donationem de mere laicalibus induces unico irritat: cu faciebat et consuetudine per pena costringat. Quid maxime veritate haec de sensu inductionis. Neque obstat. c. Penitent. 1. q. 3. r. ca. Si res. 1. 4. q. 6. Ex quibus post Matthaeum cocludit Zabarellus: Non sanguineos et alios recipientes obligari ad restonem: ga ca. Peruenit locutus de ipsius rebus quaz episcopi non haec proprietate: sed administrationem vel collationem: puta de decimis et oblationibus: vel potius tunc illos: quod sunt pecunia sive beneficio laicis tradatur: vterque dans et recipiens eterni ignibus incendio deputat. Et c. Si res intelligitur de re propria peccatum manet transirent acti: ut est res vere aliena. Non aut de re circa quam vel mediante quam peccatum est: ut si ex rancore vel iniuria abstulero alteri pena iuris: peccato: sed non obligatur restituere ablatum: vel de fructibus aut rebus ecclie: quo administrationem duotaxat haec non proprietate vel omnium. Et subdividit: vel donatarius peccat sibi predictum illa donationem fieri: seu clericus ad hoc inducit: et perinde tenet ut ipse administrator et graui peccat: quod alii offendicula erroris preparat. 2. 4. q. 3. Qui aliorum: et idem est si peccat donationem alteri fieri. Et ergo si administrator male versatus ex hoc obligetur hospitali ecclie vel paupibus: si militer et ipse suscipiens: altero tamen soluere vterque absoluunt: ut in furto quo ad sursum et curreret cum eo. Vel donatarius ad donationem non inducit: sed nude suscipit. Et tunc vel administrator est soluedo: et non obligatur donatarius seu suscipiens restituere: sed ipse administrator quantum rebus sibi creditis detraherit. Neque peccat si hoc intendat: quod cum licet tutori mobilia pupilli comitare dum non faciat deteriorem pupilli conditionem: et pars ratio est in aliis administratoribus. Si autem constaret liquidatione cum nolle de suis tantummodo refunderem: non tamem propriece obligatur donatarius restituere: neque peccat donum suscipiens: nisi inique voluntati administratoris que donationi accedit et est extranea: consenserit. Consentit autem si ei voluntas illa placeat: vel cum potest abdicatione salutari non mutauerit. ¶ Sed dices: consensus participum est una conditionum que currere cum sursum faciat: sursum reatu ergo cum administrator in casu vere spoliat ecclie aut pupilli: cum bona administratoria suscepit: sequitur quod alius suscipiens sursum eius se sociat et tenet ad restonem. Respondeo: quod maior veritatem haec de participio in furto ex re ipsa quam manu tractat: non aut per solum sursum est per animi pueritatem re ipsam attractum: ut si ignoras re suam vellet mihi dare seu donare: et ubi suam esse sciret sibi seruaret: hic dans suratur et spoliat: non ego suscipiens: cui credere non vult quod res sua sit pro certo attestanti. In propositione autem soli est spolium seu sursum ex animo administratoris: quemadmodum si ego procurator aliorum existem: merces alias videntur autem comitandi: et minus precio iusto alicui velim eas dimittere: vterque intendens velle supplere quodcumque deficit iusti preci insimulo gradus: et ergo si quodcumque sursum comitto aut spoliu est ex animo non ex re contractata. Aut datur oppositum: puta quod administrator non est soluedo: et hoc casu donatarius non solum peccat suscipiens: sed restituere obligatur: quemadmodum et dona suscipiens ab eo quem scit ex hoc ad debita proportione reddi minus potest: tunc enim currit cum sursum seu perdone: qui re ipsa non ex animo tamen predo est. Et hoc casu predictum verbum Hieronymi: super illo Isa. 1. Socy surum. Nos quoque cauere debemus: ne ab illis capitiam munera quod de lachrymis congregat diuinitas: ne simus socii surum: et ne dicatur nobis: si videbas surum tecum psal. 49.

Quia iam

De restitutione

36

Quia iam determinatū est de fructū ecclesiastico in debita dispensatione: occurrit inquirēdum de collatione officiorū et beneficiorū ecclesie. An videlicet illa male dispensans et soli deo obliget: et ad nullā reparationem ecclesie? Et apparent ipsi: quia indebitē dispēlans seu conferens beneficia aut officia ecclie peccat solū contra distributionem iustitiam: sed violatio iustitie distributio nō inducit obligationē de restituēdo. ergo. Major patet: quod peccat solū in hoc et proportionē dignitatis pretergreditur: cōferēdo vel indigno vel minus digno. Et minor probat: quod restitutio est actus iustitiae cōmutatiū: opponit enim ablatione rei alienae: que est iniustitia cōmutatiū: ergo violatio iustitie distributio nō inducit obligationē aliquid restituēdi. Et si firmatur primo: quod platus cōferens beneficiū minus digno: nihil aū fert alieni ut manifestū est: ergo nō obligatur restituere. Sēquētia teneret: quod obligatio ad restituēdū alienū solū oritur ex ablatione suae detractione alieni. Scđo. quia si obligareetur restituere maxime videtur ad reparatiōnē suae restitutiōnē obligatus digno seu magis idoneo: cui beneficiū tenebat conferre: et cōculit minus digno. sed hoc nō: ergo r̄c. Sequela p̄z: quia illū plus ceteris lessis videat: ex quo ipsi tenebat beneficio cōferre: posito gratia argumēti: quod ipse solus fuit magis idoneus. Falſitas tamē seu minor probat: quod si quis in mare proieciat merces: vel alia vñ debuerat pauperis seu egentis inopiam relevare: quod peccat nō tamē obligat vñ pauperi ad aliquā reparationem: immo tam forte non obligat ei ad vñā elemosynā cū pūtis obligaret: si tūc nihil habeat sup̄flui: ergo similiter in propōsto. Etiam obligatio restitutiōnis nō extinguit: mutata sola cōditione morū ei⁹ cui debet: s̄ si p̄mū idoneus statim voluntatē mutet in deteri⁹: et se reddat idem grū: nihil d̄ ei platus: nec līcite posset eidē beneficiū si p̄tinuo vacaret/conferre: ergo ad restitutiōnē minime obligatur.

Ad oppositum arguo: quia preficiēs indicārū que p̄clitan̄: et omnis dāni qđ fert ecclesia ex huī indi gni p̄fectione: ergo tenet ecclia ad reparatiōnē. Aliis de periculo aiarū p̄z: auctoritate Hierony. in Micheaz. De asseclis suis ordinantes: et vitā eorū in scandalū populi exponentes: rei sunt infidelitatis eorū qui scādalizat. i.q.i. Di quoscūq;. Et de omni dāmno quo afficit ecclia pater: quia totū p̄ficiētis culpa accidit: ergo damnificasse censetur: et obligatus est restituere et reparare qđtum ecclia dāmni passa est. Iuxta capitu. fina. de iniū. et dām. da.

Pro decisione huius questionis ponam duas cō clusiones. Prima: qui p̄termisso seu p̄terito sciēter magis idoneo/beneficiū cōsert alteri digno viro et idoneo/peccat: s̄ ad nullā tenet restitutiōnē. Cō prima pars cōclusionis p̄z: et probat primo: quod est accipere psonā: acceptio aut psonarū est peccatum: vñ p̄z Jacobi. z. ergo. Prima pars aut̄ probat: quod accipere psonā nihil aliud est qđ id in psona attēderet: qđ ea nō dignificat ad rei susceptiōnē quā cōserimus. Iustitia enim distributiva requirit distributionē de publico fieri s̄m proportionem dignitatis: vt p̄z s̄. ethico. Qui ergo nō dignitatē sed aliud: nō causam videlz pro causa attēdit: personam accipit: et peccat cōtra iustitiam distributivā. Sz qui sciēter magis p̄terit dignū attēdit necel sario id qđ nō vere facit ad causam collationis beneficiorū: qđ est sola utilitas ecclie: cui⁹ platus cōstituitur ministri: ergo. Idē exp̄les cōfirmat Augu. tractans illud Jacobi. z. Fratres mei nolite in psonarū acceptance habere fidē Iesu Chri sti r̄c. Si inquit hanc distātiaz sedēdi stadi ad honores ecclasticos referam⁹: nō est putādū leue esse peccatum in psonarū acceptance habere fidē dñi glorie. Quis enim ferat cli gi diuitē ad sedē honoris glorie ecclie/ cōtēpto paupere in/

structiore et sanctiore: quasi dicat intolerabile est hoc: et ferri nō p̄t. Secūdo probat eadē prima pars cōclusionis: quod tenet prouidere magis digno: ergo peccat si illū p̄teries cōferat minus idoneo. Ans p̄z: p̄ tex. exp̄rellum. c. vñico. vt ecclie bene. sine dist. cōfe. vbi reprobēdēdo ep̄m quēdā de animi carnalitate dicit: qđ nō ex affectu carnali s̄ districto iudicio debuisti ecclasticū beneficiū et officiū i psona magis idonea dispēfare: nō ergo sufficit: qđ idoneo prouiderit: sed op̄z districto iudicio de magis idoneo ecclie prouidere. Pro eodem est Hiero. sup̄ Leuit. Requirit in ordinādo sacerdote et populi p̄sentia: vt sciant oēs: et certi sint: qđ qui p̄stātior est ex oī populo: qđ doctor: qui sanctioz qđ in omni virtute eminētior; ille eligit ad sacerdotiū. 8.q.i. Licet. Et Leo papa. Lū in locū Metropolitanū defuncti alius surrogādus est: prouintiales ep̄scopi ad ciuitatē Metropoliz cōtinenre debet: vt oīz clericoz atq; cūlū voluntate discussā ex preb̄yteris eiusdem ecclie vel diaconib⁹ optimus ordinef. 63. dist. Metropolitano. Et Hiero. causam reddes quare noluit Moyses successore principatus sui filii suū cōstituere: sed extranei de alia tribu: dicit: propterea esse: vt sciremus p̄cipiatū in populo nō sanguini deferēdū esse: sed vite. At nūc cernim⁹ hāc rē plurimos i p̄ferēdo beneficio facē: vt nō qđrāt eos i ecclie colunas erigē quos plus cognoscāt ecclie p̄dēsse: s̄ quos vel ipi amāt: vel quoq; sunt obsequijs deliniti: vel p̄ qđ' maior⁹ qđ piā rogauerit: et vt deteriora taceā: qđ vt clericī fierē manerib⁹ ipetrāt. 8.q.j.c. Moyses. Cō 3° sic. finis idēbit⁹ arguit actū et de giic bonū culpabilē cē: vt p̄z: si actus p̄cepti fiat timore pene. Unū Augu. Inimicus iustitiae est: qđ pene timore nō peccat. amicus xō r̄c. et allegat magister. 36. dist. 3. et Grego. de his qui ob humānā grām sacros ordines elargiunt̄. H̄i īgt nimirū qđ gratis accipiūt gratis nō tribuūt: qđ de impēso officio sanctitatis/minimū expertū fauoris: vñ cū ppheta describeret virū iustū Isa. 33. ait. Būs qui excutit manus suas ab omni munere r̄c. i.q.i. Sūt nōnulli. sed qui sciēter p̄terit magis idonēū necessē est attendat finē indebitū fauoris aut gratiūdīne procuret: aut certe suo qui alioū fauori satiſciatū finis collationis beneficiorū debeat cē sola ecclie utilitas. beneficiū nāq; seu p̄bēda ppter officiū cōferri debeat. pp qđ Symmachus voluit vilissimū reputari deberē: nisi sciētia et sanctitātē p̄cellat: qui est honore p̄stantior. i.q.i. Utilissimus. Et Hiero. Si aut̄ peccata filioū ab ep̄atu iustū prohibēt: quanto magis se yñusquisq; cōsiderās et sciēs: qđ potens potēter tormēta patiet: retrahit se ab hoc nō tam honore qđ onore: et alioū locū qđ magis digni sunt nō ambit occupare. 8.q.i. Illud. Et idē vehemēter ecclia dei destruit: meliores esse laicos qđ clericos: et qualis erit edificatio discipuli si intel ligat magistro se cē meliore: ea. car. 7.q. Qualis. Hinc in cō cilio Basiliens. statutū legit: prout in pragmatica sanctiōe refert. c. de electione: qđ decātata missa de spiritu sancto: singuli eligētes cōtriti et cōfessi sumant venerabile sc̄m eucharistie: in manibus p̄sidētū p̄stātū hoc iuramentū. Ego. N. iuro et promitto omnipotēti deo et sancto vel sancte cuius noīe dedi cāta est hec ecclia: reū eligere quē credā futurū cē in spiritu libis et temporalib⁹ meliore. Nec illi vocē dare quē verisimili sc̄mē promissione aut datione alicuius rei temporalis seu p̄ce: p̄ se vel alii interposita: aut als qualitercūq; directe vel indirecte pro se electionē procurare. Et qđuis decretū illud liget minimē eos qui nō acceptarunt vigore statuti noīi ius inducēdo: declarat tamē et explicat quid nostra tempestate (quando fides mutat iustitiam et oīs fere virtus exultat: et sola extrema bona p̄dicant) ministri ecclie necessariū est: vt tāto occurrant discrimini aiarū. Si enim tātā ecclie necessitatē ex proprijs impensis releuiare tenemur: et nos p̄ do tho Israel (iuxta prop̄betē verbū) murū opponere: qđnā sparsis.

Pro sacramento penitentie

se credeat qui in proprio Christi patrimonio cum ipso non curat colligere: firmante salvatore Matthei. i.z. Qui non est mecum contra me est: et quod non colligit mecum spargit. Secunda pars exclusionis p:z: quod perfectum cure aut cuiuscumque officio: non opus summa diligentiam adhibere pro extremo virium quam possit: sufficit enim si pro modo oneris et qualitate negotiorum sufficietem adhibeat: ultra namque quod necessariu[m] sit curas impeditere et si bonum sit: non tamen preceptum: sed superrogationis et consilii est: et ita quod id exequi noluerit: minus boni adipiscetur: sed mali nihil praeterib[us]: prout est apte asserunt Augustinus et Gregorius. i.4.q.1. ca. vlti. et. penit. ergo praeferit idoneum: scilicet per iterum digniorum qui verisimiliter credat pro modo oneris emersuri opus adhibitu[m] ire: non obligat ecclesie reparacionem aliquam facere: quodque per actum acceptione personarum. Consequentia tenet: non obligat restituere re nisi quantumdam sua culpa dederit: sed in p[ro]posito eccl[esi]a nullum fert damnum culpa praeclaritatis: ex quo per casum verisimiliter nihil omittitur eorum que sunt oneri incubenti necessaria. Nec refert: si forte per eum institutus sua culpa industria vel negligencia alii qua dama dederit eccl[esi]e: quod ab eiusdem iudicari non potest causam damni dedisse: sed ab ipsis que per se vel verisimiliter prouideri possent factum ipsum comitantia. ut per casum trasponendo: quod videlicet magis dignus ecclesiastis damno officiat: ubi minus dignus et. Et ergo notabiliter dicitur de iniuria et damnatione capi fina. Nec ignorantia te excusat si scire debuisti ex facto tuo iniuriam verisimiliter posse contingere vel iacturaz: innuens a contra rivo excusari hominem cum scire non debuit et.

Secunda conclusio. Qui scilicet seu crassia ignoratio tenet ecclesie instaurare: quodcumque de opis ad salutem rerum et animarum necessariis: ex hoc ecclesie subtractum fuerit. Patet ex verbo Hieronimi et Michaelis plus allegato. Et est ratione: quodcumque sua culpa occasione dama dederit: totum daminum dedisse certe. Juxta causa fina. de iniuria. Et fundatur ex illo Exo. 21. Quod si bos cornuta fuerit ab heri et nudiuspertus et testata sunt dum ei: nec recluserit eum: occideritque virum aut mulierem: et bos lapidibus obruerit: et deinde ei occidetur: quod si p[ro]prio certu[m] est. Cum ergo in p[ro]posito cōfert in idoneo indigne seu inidoneo ministret arma pectoralium: et reponat scilicet aut crassia ignorantia gladiu[m] ad manu[m] furosi: quod neque ipsi p[ro]prio onera debita per inidoneitatem: immo si forte idignus fuerit: dicere: ut ex vite p[ro]prio malis meritis praeferit exempli infra: mas alias peccatum: et eccl[esi]e bona distrahet: quodcumque oiu[m] certu[m] est ei[us] cam e[st]e q[ui] scilicet taliter p[ro]ficerit. Quod et idem p[ro]cedat in crassia ignorantia p[ro]prio: quodcumque manus cito ipones sine p[ro]iudicio. I. p[ro]prio ratione libramine: cōficit peccatis oibus: quod ex post factu per ipsum quod latenter est ordinatus: ut per illum apostoli primo ad Timo. 5. Testor coram deo et Christo Iesu et sanctis angelis eius ut hec custodias sicut p[ro]iudicio nihil facies in alterutram p[ro]te declinando. Manus nemini cito ipsius neque cōficiaueris peccatis alienis. glosa iterlinearis. Et si sapiens vel religiosus videat: si incōsiderate ordines sic cōficiaueris peccatis alienis. glo. quod post facit. Et Ambrosius sub p[ro]testatione ergo ea que ad ordinationem ecclesie mandat custodiri/ precipit nihil fieri sine p[ro]ludio: ne facile aliquis accipiat ecclesiasticam dignitatem: nisi prius de vita et moribus eius fuerit disputatum: ut dignus approbatu[m] minister aut sacerdos constitua: ut non postea si reprehēs. Aliis videntibus peniteat forte principi populi non ad liquidum p[ro]iudicata: quod mereret quod improbabilius ordinavit. Nec illius cuius peccata ad suspicionem veniunt ordinandū: ne cōmacculetur ordinator virtus et delictus eius. Si ergo oia latetia sunt delicta: immunis erit rector quod cōscientia eius est libera: suspicio enim trepidū facit: peccat enim si non probet: et sic ordinat. Melior enim ceteris est probari qui ordinandus est non enim sufficit si sine crimine sit: quod merita eius debet p[re]ire bonorum opus: ut dignius habeat ad ordinandum. Hec ille. Et Leo papa. Quid est cito manus iponere: nisi an[ti]maturitatē etatis: quod ipsi ex ea/

minis: an ipsi emeritū obediēt: an experientia discipline sacerdotalē honorē tribuere non probatis. Et quod est cōnunicare peccatis alienis: nisi taliter effici voluntate qualis est quod non meruit ordinari: sicut enim boni opus sibi cōparat fructū quod rectū teneret in eligendo sacerdote iudicium graui semetipsum afficit dāno: quod ad sue dignitatis collegiū sublimat indignū. 61. di. Miramur. Si ergo crassia ignorantia non excusat quo minus teneat reus animarum que periclitant et peccatorum que ille post faciet: sequitur ergo: quod est reus tenebit honorum eccl[esi]e: in idoneitate seu culpa deperditorum eius quem scienter aut crassia ignorantia indignum instituit.

Sed contra has conclusio[n]es occurruit aliquid obiectio[n]es. Et primo nostra prima arguuntur. Sufficit eligere bonum: ergo non est peccatum p[ro]terire magis idoneum dum electio fiat de digno. His p[ro]prio. 16. q. vlti. c. Monasterium licet illi (scilicet fundatori) iustificato p[ro]b[us]bytero cui voluerit per sacro officio illius diocesis cui consenserit episcopi (nisi malus existat) comedere. Ita tenet finaliter glo. in dic. c. Licet quod firmat tali ratione: quod ex opposita opinione sequitur: quod quod peccat b[ea]tificiudo: quod posset melioriter facere: et magister peccat legendo quia possit melius facere: scilicet orare. Secundo sic distribuuntur aliquid de publico solu[m] quantum meruit non peccatis idoneis seu dignis ad aliquam dignitatem virtute et dignitate sua mereatur officio p[ro]fici vel illi b[ea]tificio: ergo non peccat quod magis dignus p[ro]teries confert eidem. Major p[ro]prio: quod iustitia est vincitur quantum suu[m] tribuere. Et p[ro]firmatur: quod ille idoneus suscipiens beatificiū non peccat: quodque sciuerit alium p[ro]teriri magis idoneum: ergo nec offeret. Consequenter tenet: quod suscipiens certu[m] est: sentit dationem seu collationem. Ita de faciente et conscientie idem est iudicium: quo ad peccare: ut per p[ro]prio ad Rom. j. et Lenu. zo. Pro isto est exemplum de pecunaria remunerazione. Si a. et b. sunt disparis meriti apud repub. et eiusdem equalia p[ro]ferant: non peccat quod minus meruit: si dignus fuerit et meritus ad tale donum: secundus si ultra quod meruit. Tertio sic. magis idoneus est sepe minus laboriosus: et quantum industria virtute et doctrina p[ro]cellit: et alio vincit diligenter et labore: et tunc licet illo digniori p[ro]terito aliis instituire minus idoneum. Et p[ro]firmatur. Non teneat diligenter seu digniori instituire: quod institutus seipsum tenet exhibere: sed ut supra deducimus non obligat ultra suscipientem opus: per modum oneris et qualitate negotiorum adhibere: quod potest sine culpa cum qui ultra quod sufficit diligens est p[ro]terire et. Quarto sic. Dominus deus p[ro]sequitur interduces abundantiori gratia et beatificio largiori eos quod minus beatitudini meriti sunt: et duriores fuerint et donis abusuri: ut per Matth. 11. et Corin. 11. et Bethsaida et Capharnaum: licet nobis iuxta illud Luc. 6. Non est discipulus supra magistrum: sed p[ro]fectus ois erit si sit sicut magister ei. Et p[ro]firmatur: aliquis nulli licet quatuor minuta beatificia pueris offeret: et coaceruari obterebat beatificia apud personas dignissimas. Ita institutus eleemosynarum distributor remedio et utilitate aliarum satisfacit utiliter exequendo onus suscepit: quodque utiliter agere potuisse: oppositum namque asserrere est totum mundum peccato inuolueret: ergo similiter in proposito.

Ad primum video post beatum Tho. 2. 2. q. 6. arti. 3. ad. 2. et. quod sufficit eligere bonum quantum ad hoc quod electio spurgari non possit in foro exteriori: alius quibus electio calunia patet. Sed quantum ad scelos eligentis necessitate est p[ro]ferre meliorem. Cum enim in alteri p[ro]fert magis idoneo: est ex aliis causa: vel ergo ex causa p[ro]sternente ad dignitatem: seu quare merito eligi debet: et sic est p[ro]sternitur: et saltet quo ad bonum coe[m] magis idoneus: vel non facit ad negotium: et erit acceptio p[ro]sone. Alter responderet: quod alius est de nudo ministro seu disp[er]sato: aliud de uno quodammodo rei de cuius solum utilitate agitur in p[ro]ficiendo: et est de constructione monasterij vel oratory: cui sacerdotem p[ro]ficit: prelatum autem qui ut ministri ecclesie cōfervant: nuda disp[er]satio credita est non pro sua sed ecclesie utilitate. Ad glo. dico: quod multum vacillat et sistit principaliter circa hoc. An

hoc. An electio ppter hoc sit irritada seu cassanda: nō autē an peccet minus pstante seu minus dignū pferedo: q̄q̄ ex rōne quā finaliter adiungit etiā videat decidere: q̄ no. Sed recedo cū Arch. ab illa glo. Hug. & Joā. Andr. cuz nō pbet intentū. Et ad rōne respōder ibidē Archi. q̄ hoc pcedit in bonis voluntariis: q̄ sufficit hominē facere bonum: secus in necessarys: vt in electione. quā opionē Lau. dicit exp̄s p̄ bari ea. cā t. q. c. Illud. t. 20. q. 3. in fine. Et debet sane intelli gi nō q̄ in necessarys seu his que pcepti fuerit oporteat extēnū gradū bonitatis attingere: sed intēdit q̄tū necessariū est: seu q̄tū cadit sub pcepto. Alter respōdeo facilius: q̄ vtiq̄ sufficit facere bonū l̄z nō optimū eodē ḡhie: sed hic elige bonū vel idoneū ptereundo digniorē nō esset bonum. Luius simile est. Si duo periclitētū vnu de membro tm̄ aliis dc vita: et alterum dūtaxat iūware possū: tenor lege charitatis periclitato de vita succurrere: et alteri succurrendo peccare: q̄q̄ alterius piculo(nō simul occurrente) vtiq̄ bonū esset illius necessitatē et periculū releuare. Ad 2^m. negādo maiore: q̄ pōt distribuēdo pportionē geometricā pterire: et sic peccat: vt pz: si eque meritis de republica vni distribuat pro extremo gradu meriti: alteri tm̄ pro insimo vel medio. Luius declarationē sume ex superius dictis de tripli gradu iusti pcy. Et ad p̄bationē r̄ideo: q̄ vnicuiq̄ suū tribuere est iustitiae: sed iuste et mō debito: q̄d nō fit ptereundo pportionē geometricā dignitatis personarum in distribuēdo de publico. Etia minor est falsa: q̄ talis mereatur pro tunc(quādo. s. pl. tantior habet) sublimari. Et ad confirmationē nego p̄ntiam. et est ratio: q̄z l̄z p̄sentit sue pūssio ni nō tamē pctō. quēadmodū si simul pericliter de vita cū filio Petri: et alterū solū Petrus possit iūware seu de periculo eripere: vbi p̄tērmissō seu p̄terito filio: me voluerit adiu tuū seu salutū ire: licite p̄sentio mee saluationi: q̄q̄ eundem sc̄iā q̄uissime delinquere: q̄ lūlūm p̄terit. Etia vbi idoneus recusaret fortasse p̄serret penit? indigne seu inidoneo. et certū est p̄sentieō tūc sue pūssioni: vt hoc ipediat portus p̄sentit p̄servationi alterius a grauiori pctō: q̄ dici possit culpe seu pctō eiudē p̄ferentis p̄sentire. Etiam poterit efficacius velle eque p̄stantez se vel magis reddere q̄ sit dignior ille quē collator p̄terit. Nec tenet leviter credere q̄ alter eque stabilis erit in bono q̄d est idoneitas magna ps. Ad 3^m r̄ideo. q̄ dignitas ad beneficiū obtinēdū mēsurari nō d̄z ex posse: sed ex verisimilr facturū esse: sicut equus fortis q̄ est multū piger et calcariū itrepidus: nō est ad bellū aptior. Et ad confirmationē nego maiore: q̄ semp teneor p̄ferre dignissimū cū sola vtilitas ecclesie et q̄iarū debeat pro cā attēdi in collatione beneficiū: sic si mibi onus def̄ pro sola exercitū salutē p̄ficere ei capitaneū: tenerer vtiq̄ p̄ficere aptissimū: aut salte illū sciēter nō pterire. Ad 4^m r̄ideo deum imitari possumus in illo clargiēdo de p̄p̄ys: ipse enī est dominus oūum: secus in dispēlatione credita: quā absq̄ vtiō acceptio psonarū exeg op̄z: nec p̄tra hoc militar verbuz Lucc. 6. allegati. Et ad confirmationē nego sequelaz: et rō est: q̄ ecclesie vtilitas nō solū attēdēda est ex p̄sentib?: sed futuri rōne hēre op̄z: et q̄ expedit iūuenes crigere de quib?: spes sit q̄ verisimilr digne seret onera ecclesie: et possū lūcite puidere minus docto quē verisimilr sc̄ia doctōrē et vi gilatiorē euasurū: q̄uia sit nūc doctōr et laborosor quē p̄te reo. Et quo ad coacerationē r̄ideo: neq̄ licet neq̄ op̄z in vna psonā vltra debitā cōpetētā pro p̄ditionē stat? et q̄dū beneficiā coaceruare: et l̄z ap̄tioz sit forte ad singula non tm̄ ad ola. Et aduerte cū de maioreib: speret magis dignis p̄sum iū: licite p̄tereunt: vt mēbris debilioribus ecclesie etia p̄sum sit: nec est acceptio psonae: sed cāc cū vtilitati ecclesie educat. Idē si pauperi de paruo puidero q̄ als negligēret: vbi digniorib: abūde p̄uisū esset. Itē vbi dignioribus

de simplicibus beneficiis sufficiēter p̄sum fūerit nōllent onus aliarū in futuris suscipere: hoc respectu licet pfero et minus digniū: vt digniores similia onera subire cogantur. Hac rōne forstan mor⁹ Alexā. z. par. q. 136. mēbro. h. 6. y. dicit q̄ ad beneficiū minus sufficit bonū eligere vel insti tūre alii in maiori dignitate. Sed istis casib: et similib: semp cā seu ratio occurrēt facit p̄sentādū magis dignū fm̄ qd̄ respectu. s. puisionis bū: suscipie: vt. s. magis ipsi fieri debeat: et hoc sufficit. Cōsimili rōne: cuz est homo de ḡmio ecclēs: q̄ p̄sumit fidelioz ecclēsie: cuius pane et ipēfis iādū educatus est: et legitima exp̄s est: et fm̄ qd̄ est seu p̄sumit magis idoneus ad dignitatē illius ecclēsie. De distributione eleemosynarū dico q̄ peccat si equa facilitate vtilius facere posset: et de idūstria minus vtiliter fecerit. vt q̄tū nō teneat exactissimā sed sufficientē operaz dare: vt pro vtilitate defuncti eleemosynas eroget: si tm̄ de industria eos pauperes p̄terat: q̄ magi egēt: et fidelius atq̄z sc̄uētius p̄ aia defuncti essent oratūr (nisi forte alia iusta cā reluet) nō videat a virtuō acceptio psonarū imunis: et ita in ppo sito de distributore beneficioz et officioz ecclēsie.

Contra secundā cōclusionē arguo p̄mo sic. Qui hominē icognitū testificat dignū esse q̄b: indignus sit: neq̄ peccat neq̄ obligat ex hoc testimonio suo ad aliquā restitutiō: q̄ qui crassā ignoratiō aliquē p̄scerit indignū nō peccat: neq̄ etiā ecclēsie obligatur restituere. Antecedēs pz. c. vñico de scri. in ordine. faci. vbi dicit: q̄ quē indignū esse nō nouit: dignū debet existi mare. Huiusmodi responsione vti poteris securi nisi forte tibi p̄stiterit de indignatē p̄scrādi. et logitur de respōsione bō quātū humana fragilitas nosse sinit et scit et testificat illū ad bō onus officiū esse dignū. Et q̄ ad restituēdū nō obligeatur: pz. certū est q̄ illi p̄straheret obligatio qui sua culpa da mū dedist: sed nulli licet q̄cūq̄ culpa etiā leuissima da mū aie dare: et ita ei nō liceret mō p̄us dicto respōdere cōtra textū allegatū. Et p̄sequētā teneret: q̄ par est beneficiū vel ordinē aliacū p̄ferre: et testimonio seu assertione dignitatis eundē ad ordinē vel beneficiū p̄mouere. Et cōfirmat: q̄ Luce. 6. legit p̄cepisse dñs omni p̄tēti te tribue: et qui au fert quē tua sit ne repetas. Qd̄ tū regulariter sit illū et ob liget solū ad animi p̄parationē explēdi h̄c: cū Augustinū fm̄one de puerō cētūrionis: vt pz. 23. q. 1. Paratus. sequit tamē ad p̄positū nostrū q̄ cōformiter agēs consilio saluatoris et sc̄iētē tribuēs beneficiū indignis p̄tētib: non peccat neq̄ obligat ex hoc ad aliquā restitutiō. Et q̄ nō requirat in cōferēte discussio seu diligēs examen meritorū p̄ficiēdi patet auctoritāte Augi. contra quinq̄z heres. Obscuritus angelis tanquā peregrinis cōsuetudine hospitalitatis libe ratus a periculo ciuitatis et temporale euasit incendiū et eternum cōsecutus est p̄mū. Discite christiani sine discretione exhibere hospitalitatēne forte cui domū clauerit: cui hu manitatē denegaueritis: ipse sit Christus. Et Bernard. Ne scruteris: ne illū forte p̄tercas quē deus elegerit. Et Chrysostomus in epistolā ad hebzeos de Habraam dicit. Si scrivator eset circa consūgientes ad sc̄enūq̄ angelos hospitio receperisset. Fortassis enī nō putasset angelos: sed cuz reliq̄ repelleret: sed quoniā omnes recipiebat: suscepit et angelos. Lū ergo beneficiū collatio sit eleemosyne cuiusdā elargitio: videat sine delectu psonarū: et sine discretione merito: cuzq̄ indifferētē fieri posse. Qd̄ affirmare videat verbū sa piētis pueriōp. 24. Ne insidieris neq̄ queras sp̄ietatē in domo iūstū: neq̄ vastas requiē ciuita. Septies enī in die ca det iūstus et resurget: q̄ nō op̄z diligētē iūquirere cōdītōes ei⁹ quē velis ad beneficiū seu ordīnē p̄mouere. Et si licet collatori circa eius indignitatē crassā ignorantia laborare.

Pro sacramento penitentie

Capitulo secundo. Obligatio que culpa contrahitur purgata culpa perimitur ergo saltem postquam sufficienter penituerit prelatus: quod p̄ficerit indignum: non manet ecclesie aut populo obligatus ad quascumque operas. Antecedens p̄t: quod ut posita causa necessaria est effectum ponit: ita sublata causa necessaria est effectum subduci seu perimi de renuntia. Post translationem, de appello, causa cestante, cum similibus. i. q. 7. qd pro remedium. Et consequentia tenet: quod ex sola culpa sua obligatur. Nam si probabili deceptio errore indignum p̄ficerit quem credidit oīnum: ut non peccauit nihil obligat restituere.

Respondeo ad p̄mū: quod hoc p̄cedit cum iusta causa animi super idoneitate informauerit: prout quod videt eum manus examinatius transuersit: et ex iudicio tanquam idoneum admissum esse. Cum enim episcopos ordines p̄ferre voluerit (ut in Nānetēsi cōcilio statutū legi) ut eligere sacerdotes et alios prudētes ḡnarios diuinę legis: et in ecclesiasticis sanctionib⁹ exercitatos: qui ordinandoꝝ vitam: genus: patriam: etatē: institutionē: locum ubi educati sunt: si bene litteratis instruti in lege dei ante oīa diligenter iūstigantur: si fidē catholica firmiter teneantur: et verbis simplicib⁹ asserere queant. Qui si favoris gratia aut nūneris indignum episcopi manib⁹ applicetur spiritu sancti donū vēdere dicuntur: et in penas ab altari una cum indigno remouēdi sunt. z. 4. dist. qm̄ ep̄s. Et quod regratur in testimonio p̄ferendo ex probabili causa: etiam sentit glo. que obto quod potius rūdere deberet nullam se notitiam super idoneitatem hēc rūderet: quod videt illus electū a bonis: quādā videt de dignitate ipsius notitiam hēc: et de tali rūderet: quod ab aliis auctoribus. zz. q. 5. hoc videt. Ubi autē nulla suffragantur indicia dignitatis: remeritatis est et valde reprehēibile incognitū hominē ad ordinē vel beneficiū testimonio dignitatis cāliter pmouere. Vnicuique enim nostrū dicitur. Manus cito nemini iū posueris: neque cōmunicaueris p̄ctis alienis p̄ ad Timoth. 5. glo. interlinearis. Post hec oīa non cito ordines: sed sepe p̄ba et si sapiēs vel religiosus videat: ne cōicaueris tē. si inconsiderate ordines. Ut verbū itaqz textus. Quē indignum esse non nouit: dignum dicitur existimare simpli p̄cedit in dignitate nālis bonitatis seu nāe non vitiata. Non autē in dignitate bonitatis extrinseca. scilicet et virtutis: ad supportāda certi officiū onerari nisi cuīz adminículo indicioꝝ que defup̄ probabile inducat p̄iecturā seu estimationē. vñ. g. si euī p̄nceps elegerit. Sacrifegy enim instar est dubitare an dignus sit quē p̄nceps elegerit. i. 7. q. 4. si quis suadēt. Ad confirmationē dico: quod p̄cedit in eleemosyna nutrimenti non officiū aut dignitatis. vnde Lbryostomus. Si in clero se electū eē dicatur: si sacerdotē se nominet: scrutare. non enim sine periculo in talib⁹ indiscussa cōmunicatio est: circa maiora periculū v̄ctiū: non enim das: si accipis: si p̄ nutrimenti postuletne in his examinē. 4. 2. dist. gescamus. Cōferēdo enim dignitatē vel ordinē magis recipit quod grām qd̄ p̄ficerat pro eo quod alteri onus iponit. vnde Petrus in ordinatione Clemētis. Et ego nūchāc tibi iniugens disp̄lationē: scio quod accipio grām magis qd̄ p̄sto. Etiā vult Alexā. de Hales. q. 109. 4. partis: mēbro primo/ arti. i. q. in eleemosyna que sit causa pene expiāde habēda est psonarū delectio: quod iūsti fidelius orant et cūtius ipetrā: et qd̄ talib⁹ debent inḡr executores dare eleemosynas defunctorū: et sic p̄cedit verbū sapiētis. Ecclesiastici. 1. 2. Si bene seceris scito cui tē. da bono: et ne suscipias peccatoꝝ: benefac humili et ne dederis ipso tē. Secundus in eleemosyna que dat ex pura liberalitate donātis vel necessitate egētis. Ut verbū sapiētis puerib⁹. z. 4. solū p̄cedit de leib⁹ p̄ctis sine qd̄ non viuit humana fragilitas: ut norat glo. et p̄t ex hoc quod dī cadere iūstus: fecis si dicere cadēs a iūstitia septies peccat et resurgent. Et hoc non arguit quod discutit oporteat: an sit mortalib⁹ obnoxius: ne si his qui disp̄licet ad itercedēdū mittitur: ad deteriora p̄uocet irati animus. 4. 9. dist. in principio.

Ad 2^m nego antecedēs: quod obligatio tracta sepe manet purgata culpa per contritionē ut p̄t in paupere qui contriverat margaritā: aut aliud quod p̄ciosum diuitis. **A**d p̄bationē respondeo: quod non p̄cedit de causa effectiva vel quasi sed de causa finali non respectu cuiuscumque effectus indifferēter: sed respectu obligationis iducte per legē suę institutionē ppter cām illā finalē ordinatā: et hoc ideo quod causa finalis est ratio vel aīa legis: immo est lex ipsa: et quod vbi cessat rō: non ligat ipsa lex. vt. l. non dubium. C. de legib⁹. et regi. si. de. reg. u. li. 6. immo restrikit dictū ḡniale cīā cōtra tenore verboꝝ ad limites rōnis ppter quā. vt. l. cū pariter pater. h. dulcissim⁹. ff. de lega. u. 16. q. 1. ḡnialiter. In p̄posito autē culpa p̄ficiētis indignum effectuē vel quasi inducit obligationē restituendi: quemadmodum cum alii culpa sua alteri quis damnum dederit.

Ad rationes ante oppositū. Ad p̄m nego minorē. Et ad p̄bationē dico: quod restitutio op̄ponit cāli ablationi vel detractionē alieni: et quod p̄ficiēs sc̄iter vel crassa ignorātia iperitū militie p̄teries idoneus extra distributioniū iūstitia sua culpa cāliter seu occasionalis: dat oīe damnum quod iperitū p̄fecti accidentē: ideo hoc totū obligat instaurare seu resarcire. Et occurrit ibi in eodē facto simul iūstitia cōmutatiua: quod cāliter auferit alienū: et iūstitia distributioniū: quod ppter dignitatis p̄portionē officia publica distribuit. Cum ġ dicit in minore: quod violatio iūsticie distributioniū non iducit obligationē de restituēdo: dico quod verū est: nūl simul fuerit violatio iūsticie cōmutatiue et distributioniue: ut accidit cuīz officia dignitatis: vel beneficia cōmittuntē indignis: quo mō dicit Diero. Reos esse ifidelitatis et fidē ppterli auferre: quod de assecris suis ordinates vitā eoz exponit in scandalū ppterli. secus cuī est sola violatio iūsticie distributioniue: ut p̄t ex p̄ma ḥne. **A**d p̄t confirmationē p̄ma: nego an: quod cuī indignum p̄ficit censeat: et cāliter subtrahit quod alii per idoneū ex debito ipēdi debuissent pro onere beneficū aut dignitatis rite supportādo. Sicut oīa auferit que indignus p̄fectus per cuī ecclie et aiāb⁹ vilitate sua itulerit et p̄ditis morib⁹. **A**d 2^m confirmationē dico: quod aliud est cuī p̄teries magis idoneū/minus idoneo p̄fert quod tū dignus est et idoneus: quo casu ut ex p̄ma ḥne p̄t non obligat ad restitutioē: et aliud si talis p̄teries indigno p̄fert: quo casu obligat iūcta formā secundū ḥnis. Et cuī assumptū: non tenet illi maxime digno quod p̄terit ad aliquā reparationē: quod nec alicui alteri. nego iūstia. Et ad p̄bationē cuī dicitur: quod illū maxime lessis videt: nego assumptū: immo illū non ledit: nec ei aliqd suū auferit: et ecclie vel aiāb⁹ fundatoꝝ aut fundatricū: que fraudant obsequiis debitis per idignitatem illū p̄fecti: vel his quos p̄ditis morib⁹ suis in laqueū deducit p̄ctū. **S**i dicas: posito quod a tū dignus sit: tenet determinate ipsa. a. beneficū: vel officiū cōmittere: quod si extra fecerit videt in eū peccare: et eidē quod si lesō reparationē exhibet. Negō iūstia: et est rō: quod tenet solū ad B. ex obligatioē quod tenet coitati seu reipublice in distributionē do fuare dignitatis p̄portionē: que sola in eo ponit rep̄iri: non aut ex aliq̄ p̄nata obligatioē quod tenet ipsa. Et quod si obligat sibi sup̄flua egētib⁹ erogare: si p̄mis occurrētib⁹ non dederit: peccat quod: fed illis minime obligat reparare cuī possit secundū occurrētib⁹ licete dare: non requisitus his p̄mū occurrerunt: aut si in mare proiecerit non tenet sibi necessaria ad victus decētiam subtrahere: ut egentibus tribuat extra causas necessitatis extreme. Ita in p̄posito non tenet ipsa: sed toti cōmunitati quātū damnificavit p̄ficiēdo indignū. An aut obliget vbi diligēte se exhibuerit ad p̄ficiēdo qui dignus sit: et quod diligētissimū se non exhibuit: et p̄ficerit in dignum: differo ad qōnē. An in foro aīe teneat resarcire oīe damnum quod leuissima vel leui culpa sua quod dederit. An solū quod lata vel maiori: p̄it volunt. Imocētūs in ca. sicut dignū de homi: quod multi doctores pro singulari habuerūt.

Elia in superiorib^z actū est de his que ecclasticos p̄cērunt: occurrit etiā aliud dubium an ecclesiasticus tenet restituere q̄d in alea lucratus fuerit. Et mouet q̄d potius de ecclesiasticis q̄ eis vetat ius pontificiū seu canonici (q̄d vbiq̄z terrarū ligat) ad aleas ludere: laicis aut̄ solū est hoc, phibitū iure ciuiili seu imperiali: q̄d nō oēs ligat chilanos: vi p̄z de Frācis. Nō obstat. c. Eps. 35. dist. vbi in fine dicit. Similiter et laicis: q̄d phibet deseruire. i. fm glo. valde seruire: nō aut̄ qualiter cūq̄z in alea ludere.

Duo solutione huius q̄nōis dicit būtus Thomas z^o z^e. q. 32. ar. 7. in solone ad z^m. Circa illa que per aleas acgrānt videt esse aliquid illicitū ex iure diuino. Dura q̄d aligs lucret ab his qui rē suā alienare nō p̄nit: sicut minores furiosi: z h̄b: et q̄d aligs trahat aliū ex cupiditate lucrādi ad ludū: et q̄d fraudulēter ab eo lucret: et in his tenet casib^z ad restitutionē: nec p̄t de illo eleemosyā facere. Sed salua sua melius sentietiū in scđo calū: cū s. cupiditate lucrādi aliū trahat ad ludū: q̄d p̄cet mortali forsanitātē lucrādi peccat vtiq̄z mortalē et forte tripli p̄ctō mortalī. s. sabbatū violans: aliū in pctū trahēs: et anniū quaritā: nō tū ppter hoc obligat lucrum inde puenies restituere. Idē si aliū inducat cōducere operas suas ad plātandū edificandū die dominico. In alijs aut̄ duob^z casib^z detinet alia iustitiā alienū. Et subdit idem būtus Thomas. Aliqd aut̄ videt ulterius esse illicitū ex iure positivo ciuitatis: q̄d phibet vniuersaliter tale lucrū: sed q̄d ius ciuite nō obligat oēs: sed eos solū qui sunt his legib^z subiecti: q̄d iterū per dissitudinē abrogari p̄t: ideo apud illos qui sunt h̄b legibus astricti: tenet vniuersaliter ad restitutionē que lucrant nisi forte contraria ostendit p̄ualeat: aut̄ nisi aligs lucratus sit ab eo: qui traxit cū ad ludū: q̄d tūc ille qui amissit nō est dignus recipere: nec p̄t licite retinere tali iure positivo dirāte vñ debet de hoc eleemosynā facere in hoc casū. Qd etiam huic phibitōi derogari possit: fūi per p̄suetudinē detrahit enet Joan. Andr. in cap. Clerici. scđo de vi. et ho. cleri. q̄d videtur limitare ad ludū mixtū ciuiusmodi est ludus tabularū dū modo cestent fraudes blasphemie et turpia. Neq̄z tenet lucranti sacerdos sc̄iētā facere ut restituat. Idē tenet eo ca. Jo. calde. et cōplures aliū. Panor. q̄o tenet contraria: et mouetur hac rōne: q̄d p̄suetudo iducēs pctū seu reddēs faciliōres boies ad peccatum nō valet. iuxta cap. ex parte. de cōsue. sed certū est hoc contingere ex isto ludo ut experientia docet: et facit auctētā. Aleatorū vīsus. C. de reli. et sumpt. sum. ergo.

At de latebris ignorantie patētūs veritas eruitur. Tria dico per ordinē. prium q̄d obligatio de restituendo lucratū in alea nō est diuinī iuris aut̄ nālīs: sed positivi et humanī. Scđm. q̄d iuri illici humano: et per consuetudinē derogari p̄t: et ab initio per nō vñsum ciuius obligatio impediti. Tertium: q̄d nō obstante curia et vigore istiusmodi iuris poterit subiectus lucrū h̄b bona sc̄iētā scribare quoadiūq̄z ad restituendū illud fuerit cōdemnatus. Primum p̄z. Non iuris diuinī: q̄d nūcēq̄z reperitur. Non etiā iuris nature: q̄d si sic maxime videre: q̄d fortū innititur et nō hominis industrie vel labori: sic absq̄z iusta rōne quis sortiri videt hoc lucrū: q̄d sic iure nāc obligaret homo restituere q̄d diuisoria forte lucrat^z est: q̄d falsum est. vnde dicit būtus Thomas z^o z^e. q. 95. artic. vlti. Si sortialiū actū expectet enītūs a fortuna: q̄d locum habere p̄t solū in diuisoria sorte: nō videt virtus habere nisi forte vñtū vanitatis. Sicut si aliqui nō valētes aliquid cōcorditer diuidere velint sortibus ad diuisiōnē vti quasi fortune

exponētes quis quā partē accipiat. Et Lyra tractans illud puerbioz. 18. Sores mittant in finū et a dño tēperant: dicit. Si dispositio sortiū expectet a fortuna tñ nullū est vñtū: vt si inter boies mittat sores ad determinandū quis quā partē accipiat: et hoc ex cōmuni cōsentī cōmitū foranea, causa tamē motuā p̄t esse peccatum: vt si pp̄ter cupiditatē vel aliud vñtū non possint cōcorditer alio mō diuidere. hec ille: q̄d lucrū ex diuisoria sorte nō est iniūsum et restituōm obnoxius. Als quecūq̄z diuisio forae terminata eset: cōperta inequalitatē: oportet euīz qui plus accepēt minus habenti refundere. Etiam sic portionista qui per sorte cōfocū partē lucratus est cōmitēs fortune quis totū habeat teneat ad restituōnē et sic de alijs multis. ¶ p. Si iure nature teneret lucras restituere: vel ergo illi a quo lucras est vel pauperib^z: vt videre poteris in Pe. de Palu. 15. dis. 4. q. 3. Non p̄mū vt ipsi etiā admittunt: cū iuxta regulāz cōmune: in pari causa turpitudinis potior sit cōdūo possidētis. Qd nō z^m pbo: q̄d sic restituēdo pdētū illud q̄d lucratus est: maneret nūhilominus tamē pauperib^z soluere obligatus. Onus enī nō remittit sed augēt cū cūq̄z iprouide soluitur q̄d aliū ex debito est p̄standū. de iu. iuran. ea te. 1. 4. q. 5. forte. z. j. q. j. nō est putanda q̄d nemo sane mentis dixerit. vnde Pe. de Palu. dictā opinionem sustinēt dicit: si eroget pauperib^z prius q̄d cōdemnet perdēt p̄t excipere de hoc corā iudice: sed si postq̄z cōdemnat est faciat eleemosynā: tenet de suo perdēt vel p̄rētibus aut̄ heredib^z restituere: innuens eum nō obligatū tunc pauperib^z: et tamē est certū q̄d illa cōdemnatio penalis ad redēdū perdēt nō admittit se extinguit ius et obligationē pauperū. Nō obstat verbū p̄hi 4° ethi^z cap. de liberalitate ad finē dicētis. Aleatores latrones et pyratas illiberales esse qm̄ sordido in lucro versantur: q̄d seipm̄ exponit: p eo sordido in lucro versantur: q̄d lucrāt ab amicis vnde nō op̄z. Aliū inquit. s. aleatores ab amicis q̄bū dare op̄z acquirētes. Utriaz igē vnde nō op̄z lucrari volentes sordidi sunt et oīs h̄b questus illiberalis. Ex quo p̄z aleatore esse illiberales et sordido in lucro versari: nō q̄d alienū sibi iniuste vñlupat: s. q̄d vnde nō op̄z accipit p̄ter honestatē ab amicis. Scđm p̄z: et p̄mo eius secunda pars: q̄d lex vñtū moxib^z minime approbata nō ligat. 4. dist. In istis. h. leges. et ca. deniq̄z. h. hec et si legi. et. vbi notat Architria requiri vt cōstitutio valeat: vt fiat ab habente auctoritatē. 15. distin. Canones. vt si publice facta. de postula. p̄la. Ad hec. vt morib^z vñtū approbēt: vt hic fīm. Rodolphū qui ita notauit extra de cōstī. Cum eos. als ipsam cōstitutionē nō obseruantes nō cōstituit trāsgredōres: vt hic et ita nō Ulric. Hoff. Inno. et Bern. extra de trei. et pa. ca. 1. Et q̄d Hōstien. in di. ca. 1. dicat hoc locū nō habere in legibus p̄ceptūs cū lex p̄ceptūa ab initio ligare videat cōtraueniētes ad peccatum: et dicit. dicit. h. leges. et. h. hec et si legibus procedere solū in statuarij: tamē in summa tū. de treugā. h. quot sunt spēs treuge) leipshiz correxit: divēcens episcopos si dispositionē. d. c. 1. (que vtiq̄z p̄ceptūa est) nō obseruatē trāsgredōres nō esse: q̄d morib^z vñtū nō fuit approbata. iuxta. h. leges. iuy. di. Dñs Panor. di. ca. 1. de treug. et. rōnabiliter sic distinguit. Aut lex p̄ceptūa nunq̄z fuit recepta in obseruātū sc̄iētā legislatore et valēte p̄tradi. cere et nō p̄tradicēt: et talis non ligat: nec requirit tēpus ad inducēdū prescriptionē: sed sufficit binus vel trinus actus in contraria: q̄d nō agimus de p̄scribēdo cōtra legē: sed de ipēdēdo eius vinculū: per binū vel trinū actū. apparet de p̄sensū superioris arg. liy. C. de epis. audi. et. c. Ira nos. z. q. z. Sed si alig seruat in eodē loco: nō videntē excusari iuxta ca. cū iādūdū. de pb. Aut legislator ignorat et credit tūc reg. ri p̄scriptionē. 40. annop. iuxta. c. si. de cōsuetu. Nec obstat si in p̄ncipio omnes peccauerint contrāveniendo: quia

Pro sacramento penitentie

est duplex responso, vel eni moti fuerunt ex aliquo causa ronabili, propter quam superior indulsserit iuxta notata archi. in cap. vñna. 76. di. Et de Palu. 27. dis. 4. q. 4. Illa eni est causa que non teneat maritus ad perceptum ecclesie reddere debitum: si vero rez sua nouit occultam esse adulterium. arg. c. Si quod de rescripto. Et quod inique condemnatus (iuste tamquam falso allegata et probata) non tenet in foro conscientia aliud: extrinsecus arcet honestum parere suum. pro eode est causa quod predecessore, 11. q. 3. Uel sedo dicit successores eorum non peccauerunt presumentes quod ex aliquo causa ronabili lex illa non sit in observatione: arg. eo quod que non in globo de prescripsione. De quarta. Et quod lex perceptuam non illaqueat conscientiam superiore et non contradicere: probatur per c. i. zo. dist. iuncta globo de orientali ecclesia. et per ea. Cum multe. 25. q. vlti. iuncta globo que vult ecclesiastica perdidisse ius illud: quod illo usum non est: sicut de pena sacrilegi exigenda. 17. q. 4. Quisquis.

Prima pars lis prescribi potest: et consuetudo ronabilis et prescripta semper praedicat legem. iuxta capitulo de consue. sed usus seruandi quod lucratum est in alio potest esse ronabilis: quod potest prescribi: quod etiam minor potest: si aliquid obstat maxime esset illud quod videtur nutritre peccatum: ut ille corrupte de gressu meum in causa. Ex parte de iure. Sed hoc non potest: probatur sicut in omnibus quod oppositum seu contrarium alicuius usus verisimiliter plura aut graviora peccata induceret: censetur usus ipse ronabilis: non obstante quod occasionaliter aliqua peccata inducat: prout quia nisi scilicet nequez consuetudo nequez lex valererat ratificans lucrum ex mercato quod die dominico aut in loco sacro contrahitur est. Si militer nec ratificans matrimonium contra interdictum ecclesie contrahitur: eni est quod reddit proniores hoies occasionales ad sic mercandum vel contrahendum. Sed obligatio ad restituendum lucrum in alio ubi effectui manciparetur et fieret ad repetitionem partis condemnatio: verisimiliter lites immortales induceret: et homicidia regulariter namque personae leuiores lucrantur et iusti tituli prenderunt ac honestum in honesto lucro: et maximam iniuriam deputant si repetatur. C. P. Si lex irrita faceret acquisitionem talis lucri: et homines non minus ludum ipsum frequenterat ac lucratum detinere: iusta causa est per ius uitidinum vel legem municipalem: iuri communis detrahere seu derogare: quod similes in proprio poterit legi cedentem repetitionem derogari. et hoc tamen communis opio tam canonistarum quam theologorum. C. Tertium: probatur: videlicet quod obstat cursum legis et quod lex illa soli penalitatem est in odiu luci puniri eos qui lucrantur: ut possit ab eis lucrum repetitum obstatem nisi. anno prescriptio ne (vide Alex. de Hales pte. 4. q. 7. m. 26. b. 3. ar. 5.) Sed ad penam exoluendam non obligamus in foro conscientiae ante damnationem. ut dicit glossa notabilis. 12. q. 2. Fraternitas cuiusdam oculi doctores: quod vnde et deus de Palu. dist. 15. 4. q. 3. (Qui post sustinet quod lucrum debet pauperibus iure nae) dicit lucrante celiante fraude: et hoc non obligari perdenti nisi iure ciuilis. C. de reliquo summo. sed hoc non ligat in foro conscientiae nisi homo sit condemnatus. hec ille. Non obstat dicta conscientia Alcarum usus. C. de rescripto. et. ubi dicitur. Si contra factum fuerit nulla sequitur condamnatione: sed soluta reddatur: et coperientib; actionibus repetatur ab his qui dederunt aut eorum etiam et quod talis solo potest sit inutilis ipso iure et non transferatur dominum in lucratorem. Quia iuxta theoricam Bartholomaei. in. non dividitur. C. de legi. domini lex aliquid prohibet si ultra procedit: quando modum insinuandi quod actum est: ut in titulo de dolo. et quod mensuratur et ad Uellei. et ad Mace. Non est inutile ipso iure quod contra legem factum est. Idem quod sustinet et confirmat factum. Sed quod ultra non peccat sistens in prohibitione: tunc est ipso iure inutilis: ac si expimeret: ut est tex. d. l. non dividitur. Idem succincte dicit post d. Jo. Andr. in mercurialibus tractando regulam: que contra ius sunt pro fiscens et. C. Pro huius confirmatione est: quod eadem autem conscientia Alcarum in iudicio quod creditur videlicet commolen. et non potest.

mittit enim si multum diues sit ultra unum solidum ludere. Et enim statim vigore honesti legis nemo dicere peccare eum quod an condemnatione non restituerit quod ex talis ludo ultra solidum adeptus est.

Lirca predicta imperiali drogatu fuerit: aut summa et in terra imperio non subiecta: peccat nihilominus qui ad sumam saltet immodicam in alea ludicrum noliter illicitum sit sine ronere et iusta causa facultates vel suas prodigere vel alienas affestare: et quemadmodum aleator turpiter accipit et auere ita amittens donat turpiter et prodige. Non enim solus possit absque prodigalitatis nota posteaque amiserit ad effugientem dedecus ignominie: sed quoniam absque ronere iusta fortune comisit: quod sine forsitan dedecore iacturam habet facultatum suum non possit effugere. Sed hoc iniustitia non arguit que sola obligatione idenitatem de restituendo: quod admodum nec turpe lucrum dum quod necessitate: sed propter cupiditatem tempore missis vel vindemicis vii comparat anona ut post carius vendat. 14. q. 4. Quicunque.

Ed oritur ex his dubiis: si lucras ante ronatum restituere: et amittens possit secure proditum non solvere vel solutum (si via iuris non possit) propria auctoritate recuperare. quo modo honestum doctor res recte mea ab alio detinet: si per iudicem si regis non possim potero propria auctoritate eam recuperare. vt. 23. q. 1. ca. 1. r. z. ff. de his que in fratre. c. l. agit potest. si debitor est: ut notari globo. j. di. c. Ius getium. Et videtur ex dictis quod non: quod iure nulli obligatur solus nec extinguit illa obligatio per aliquam legem positivam resistente vel ipse detinet: cum solus cedat repetitione: quod peccatum non solvendum. Et firmatur: iudex per suam potest maleficu pecuniaria pena afficer: non tamen possit ante suam illam quotam de bonis puniendi servare que veniret in multitudinem.

Ad oppositum est quod in foro conscientiae admittitur copesatio et non ligatio ad ligandum. Et dico breuiter ad questionem quod pena que in ipso facto seu iure inficta venit certe persone applicanda: potest de equepollentibus copesare seruando videlicet de alterius bonis tantum. secundus de pena infligenda per iudicem cum illa ipso facto seu iure non incurrit. Et ad primam rationem dico quod ipsa obligatio non sit extincta: quod tamen alteri copesit actione ex lege ad tantum locum est compensationis. Ex quo potest: quod viceversa illo habeat proditum in alio. s. vel lucras vel amittens secure servare potest absque peccato donec et quoniam cōdēnatio fiat. Ide credo in pena coniunctionalem etiam excedente intercessione dum in fraudem usurparum adiecta non fuerit: quodque aliquibus usum fuerit quod illam in foro conscientiae servare non possit. iuxta capitulo de penis. Non obstat notata doctorum in causa. Felices de peccato. 6. quod in penis ipso iure infictis an excutione regitur iudicis declaratio iuxta causam. Cum honestus de here. cum suis similibus: nisi factum sit notoriū: ut limitat honestus. quod creditur in foro exteriori non in foro conscientiae.

Onsequenter quero utrum ipse deo dono: vel beneficio quod alicuius suus est cōsecuturus: tenet eidem ad restituendam: Et videtur quod non: quod obligatio restituendi soluorū oritur ex alieni oblatione vel detractione: sed talis ipse deo non est nequez detinet alienum nequez damnificare videtur. Aliud namque est impedire a lucro alii inferre damnatum. s. de d. a. in se. l. proculius: quod etiam. C. P. Ex filio nisi fraudulenter fuerit nemo obligatus: iure regulaz. Nullus ex filio. de reg. iii. li. 6. sed siue fraude aut dolo quod suo filio impedit alii a lucro ab officio seu beneficio: puta si ex iudicentia vel ipse detinet contra eum filium dederit quod alicuius suus est assecuturus: quod etiam. C. P. Quod propositum honesti liberali boni: dicitur Petrus decem potius quam iusta electione Petrus non dare sibi Paulum: immo si animo vindicandi iusta aut odio animi mutet non tenet ei propter hoc ad aliquam reparationem:

ergo tē. Et id ē est in beneficis et officiis si psonae salte eque
digne fuerint: q̄q̄q̄ cōsilio meo seu debozatione ipedictro
Petrū non obligabor ci ad restitutioñē aliquā vel reparatio-
ne. nisi tē q̄ par ratio v̄ hincide. Et cōfirmat: q̄ talū
casu p̄seres v̄l donas magis videt. Petro c̄ cessatioñis a lu-
cro q̄ p̄siles; q̄ si ip̄e nō obliget v̄l q̄ neq̄ p̄siles obligabit.

Ad oppositum est illud z' phys' q̄ parū deest
nihil deesse videat: q̄ qui est p̄-
pe magnū bonū et nō assūtū dicit̄ infortunatū p̄pedies
videt auferre et ita obligari ad restitutioñē. C' pro hui' so-
lutione ponit Herardus Oldonis regulā generale: et si vera
est: fragilitati hoium valde est accōmoda: videlz damnificato
in eo q̄ nondū erat suū aut sui iuris: nō est necessario
restituēdū. p̄bat: q̄ per hoc nō abstulī si aliqd non suū feci
auferri. Non enī teneor ei quē ipedicti ne ipsi p̄benda p̄fer-
ret: aut cui eā feci absq̄ falsi criminis impositione auferri
per eū: qui et diuinio et canonico iure ipsaz auferre potuit: vt
per papā vel alios ad quos de iure spectat. Nā pro suu
tempore pro quo ipsi auferē nondū sic erat sua vel etiā sui iu-
ris: quin salte diuinio iure possit ipsi auferri. C' p̄. Illō ius
potius est spūiale atqz cōmune: et a superioris potestate de-
pendens: q̄ sit corporale et restituibile atqz p̄priū possiden-
tis. Et mouet p̄tra se q̄onē et obiectioñē. Si x̄o instet q̄ ru-
stici detinēs violēter ne suas operas exequat̄ teneat ad sa-
lariū q̄d amittit. Similr ipedicti p̄scatorē seu aucupem a
captura p̄scīū et autū que sunt cōmuni iuris: nisi rōne ripe
vel terre que sunt specialiū dominoꝝ seu cōmunitati: tene-
tur eis ad damnū datū. Dōm est q̄ hec nō sunt similia casi
bus ante dictis: q̄ hic auferē rusticō aucupi et p̄scatori su-
p̄rius v̄lus: qui v̄tiḡ erat ipsius iuris. Auferē etiā fructū
in eoꝝ v̄lū cāliter et quasi seminaliter ostentus. Impeditū
etiā ab his que eis cōpetunt de iure cōmuni: secus in alijs.
Hec Herardus Oldonis: cui etiā opinioñi cōcordare videt
scūs Bernardinus. Dñs p̄. de Palu. 15. dist. 4. q. 2. art. 2.
exclusione 4. de honore et p̄bēdis dicit. Si impedit̄ hoc
facit q̄ indignus est: vel vt de alio melius p̄uidat: nō inū
ste facit vnde nō teneat ad restitutioñē. Si aut̄ animo ledē-
di ip̄m: teneat ad restitutioñē: nō qđe tantuꝝ q̄valebat p̄-
benda: q̄ ip̄e nondū erat eam allēcutus: sed pensatis cōdi-
tionibus v̄tiusq; fīm arbitriū bonoꝝ viroꝝ. et ideo si p̄cu-
rauit dari equi digno vel magis nō teneat ad restitutioñē.
Si aut̄ minus digno ipsi vel aliꝝ teneat. Secus autem est in
alijs donis vel legatis: in q̄bus nihil est debitum legatario
vel donatario: sed tū gratitū. vnde si tibi vandū vel iam
legatū adhuc tamē reuocabile: procul mibi vel amico da-
ri: nō facio tibi iniuriā: nec iniustiam: q̄ nō aufero tibi ius
tuū/nihil enī erat tibi adhuc debitū: sed p̄bēde habēt distri-
buti nō per liberalitatē: sed per iustitiā que respicit debitū:
vnde meliori debetur respectu minus boni: q̄ in equaliter
bonis locis est gratificationi: vnde fit hic iniustitia meliori
et iniuria: q̄ dat̄ minus bono. et q̄uis ista rō excludat nō so-
lum p̄tra illū qui ipedict ne deet meliori cui erat vanda: imo
etiā p̄tra plātu qui p̄fert minus bono sp̄tēto meliore: s̄ illa
ratio reformat factū: q̄ nō equi certū est q̄s sit melior sicut
cui plātu vult dare. hec ille. An aut̄ hec rō sp̄alitatis p̄cedē
possit in p̄bēda: patere credo ex p̄cedētibꝫ: ybi deduxi plā-
tu si p̄tereat magis idoneū p̄seres beneficiū idoneo sed mi-
nis alio: peccat v̄tiḡ v̄lū acceptancei p̄sonarū: sed ad nullā
restitutioñē obligat̄. Itē duz p̄fert inidoneo p̄terēs ido-
neos: nō teneat idoneo p̄teritis: s̄ ecclēse quātū operis de-
bitis eadē fraudat̄ instituēdo inidoneū. Et ita nō videat im-
pedict̄ alii a p̄bēda plus obligari illi quē ipedict q̄ in lega-
tis aut ceteris donis: sicut nec ip̄e p̄seres ad restitutioñē eis
obligat̄. Btūs Thomas aut̄ huc articulū q̄tū ad p̄bēda tā-
gens z' z'. q. 6z. arti. 4. ad vlti. Richardus. 15. dist. 4. ar. 5.

questiū. 4. in solone ad nonū. Et Scotus ea. dis. 4. ar. 2. ad
vlti. nō se fundat̄ in debito seu iure eius qui ipedict. Sed di-
stinguunt q̄ vel ipedicti facit hoc animo consulēdi utilitati
ecclēse: vel et p̄prie utilitati aut amicis: nō teneat. Nemo
enī damnū dare intelligit nisi id faciat q̄d ius facere nō b̄z.
ff. de reg. iii. Nemo damnū facit nisi q̄ id fecit tē. vel inten-
dens alterius nocimēti quē ipedict: seu animo damnificā-
di cūtis tūc nōdū firmat̄ erat q̄ ei dare teneat ei dicit
Thomās ad aliquā recōpētationē p̄fatis cōditionibꝫ p̄so-
narū et negocia ad arbitriū sapientis: nō tū ad eq̄le: q̄ nondū
adeptus erat et poterat multiplicitē ipedicti. Restrigit se
Thomās ad casum quo p̄benda p̄seret dīgno.) Si x̄o iaz
firmat̄ sit q̄ det alii p̄benda: et p̄pter indebitaz cām q̄s
p̄cureret ut reuocet: id ē ac si iaz habitā ei auferret: et ideo
teneat ad restitutioñē eq̄lis fīm tūc facultatē suaz. Hec Tho-
mas. Scotus et Richardus dicūtēus rōne haberi debere
q̄tū interest iter p̄prie esse et hēre: et sic iuxta hoc arbitrio sa-
pientis moderandū esse que recōpēla fieri debeat. Et dicit
Scotus etiā si indirecte alii ipedictat: p̄tua p̄curando su-
bi: sed cū hoc etiā intēdens alii damnificare/teneat: secus si
tūmodo p̄prie utilitati volebat p̄siles. Que p̄clusio eoꝝ:
q̄ videlz faciēs opus alīs līcītū animo nocēdi p̄ximo tene-
tur: valde firmari videat per. 5. deniqz. in. l. i. ff. de aqua plu-
arcē. vbi dicit: qui in suo fundo fodens riam fontē auerte-
rit: nihil possē agi: nec de dolo actio est: si nō animo nocēdi:
sed suū agrū meliorē faciēdi id fecit. vbi a p̄trario sequitur
eū teneri si animo nocēdi id fecerit. t. l. v. eo. tū. 5. penul. dici-
tur: nō teneri qui flumē aut torēterē auerterit ne aq̄ ad eum
pueniat: s̄ hō effectū sit vt vicino noceat: s̄ tū nō hō ani-
mo fecerit vt tibi noceat: s̄ ne sibi noceat. vbi a p̄trario ēt p̄clu-
dit glo. cū teneri de dolo si animo nocēdi fecerit. Et adducit
multas p̄cordātias glo. i. di. 5. deniqz. q̄d alii nocet et sibi nō
p̄det nō licere homini in suo facere: et sequunt̄ doctores.

Ex quibus oībus seq̄ videt: q̄ ipedict̄ alii et a quo,
cūq̄z dono/bono/lucro/beneficio v̄l of-
ficio itētione nocēdi seu damnificādi: teneat ad restitutioñē.
S̄z quo ad metas iuris nācē obligātis ad restitutioñē nibil
referre videat quo animo: vtrūz videlz damnificādi vel sue
utilitati p̄siles q̄s noceat p̄ximo. vel enī cāliter auferet alii
q̄d p̄ximo seu sibi debitum: et teneat restituere nisi cā subsit
p̄pter quā liceat ei et possit rē p̄ximi auferre. quo casu non
fit iuto dño salte iure et rōnabili q̄q̄z de facto suerit iūt̄.
Lū igit̄ cōsulere p̄prie utilitati vel alioꝝ regulariter nō sit
alii cārū hōnō videat inducere varietatē alii cōparatiōe
ad obligationē restituēdi iuxta metas iuris nācē. Itē si deti
neo alterius pecunia suie animo p̄siles p̄prie utilitati suie
animo nocēdi: et q̄liter post cōmisiaz morā teneor in foro cō-
sciētiae ad estimationē veri interestē creditōꝝ. t. p. l. iū. ff. de
eo q̄d cer. lo. da. opz. in si. t. l. v. nica. C. de sen. que pro eo q̄d
interest p̄ferunt. Nō videat q̄ in hō ipedictē p̄fatis attē-
dendū quo animo factū sit: sed q̄tū vere nocuit: vel alieniꝝ
cāliter subtrahēdo: aut ipsi debitū ipedictēdo. quēadmodū
nō refert vtrū dñs alteri nō donet animo nocēdi vel vindū-
candi aut p̄prie utilitati p̄siles. Nemo enī sanc mentis di-
xerit indicē qui animo vindicandi alii ad penas iuris per
veras causas cōdemnauerit: eidē teneat ad restitutioñē
cōdemnati: q̄d exsoluit tamē. ll. equē de p̄ncipali faciēte: vel
nō donante: vt inducent̄: vel impidente procedunt.

P̄ro illo est alia excludo doctoꝝ qui rem v̄lra iu-
stum p̄cū vēdiderit suie dolo suo suie
nō: teneat tātūdē de p̄cio subtrahere q̄tū decepit: et nō v̄lra:
neq̄ minus. Dico notāter quo ad mītas iuris diuinī et nācē:
q̄ humanū ius ex cā disponere p̄t in penā doli aut animi
mali vt quātū proximum animo nocendi a lucro impe-
dierit teneatur. immo et constiū de dolo q̄q̄ profuit cum

Pro sacramento penitentie

niteret obesse similis teneat. Sicut dispositum est religiosi interentes testamētoꝝ faciōnibꝝ p̄curēt sibi aut alijs suis ordinis fratribꝝ vel xiēribꝝ legata debita; vel male ablata i certa in p̄iudiciū alioꝝ retrahētes testatores a legatis & restitutionibꝝ i seruoꝝ m̄rīci ecclēsie faciēdā; q̄ eisdē ecclēsys vel ecclēsticis p̄sonis restituēteneant; vt in Cle. religiosi. de p̄iule. Quidā tñ hoc limitat qñ faciunt ut p̄sulat sue vel suoꝝ temporali utilitatē: secūs si in remediuꝝ vel utilitatē aie testatoꝝ: qz videlz in ecclēsia seculari minus fideliter p̄ eo oraret: aut illis quos cupit releuari. Sic etiā eos varijs penis afficit: qui pro sua tñ utilitate ānonā cariorē effecerint societatē i geundo vel quo minus merces aduehan̄ faciendo. ff.ad.l.iulīa de ānonā. l.u. z. ff. d extraordi. cri. l. Ānonā. nō tñ credo dardanarios q̄ ānonā sic vexāt i foro p̄scie oblīgari ad restitutionē ois damni: q̄t̄o merces carius vēdant: q̄q̄ grauiſſime peccēt in republicā & ad pene folonē oblīgenē: ad quā fuerint per iudicis ſuam cōdemnatī.

Et si petas; cu leges disponat eu teneri de dolo: qui aliqd facit vt proximo noceat et sibi non pedestan obligat in foro conscientie ad aliquid quam restitutionem. Rur deo leges est statuunt penam criminis puta dolus sed ad pene solonem in foro conscientie non tenemur ante damnationem. 12. q. 2. c. **Fraternitas in rebus religiosis.** Et ad ratione post oppositum videos; re: et sic obligatio restitutiois solu oritur ex cali ablatioe alieni. Impedire vero fortunam est solu efficere ne aliqd fiat alterius quod eius futurum erat. Nec autem opio et si verisimilior sit et probabilior: alia tamen est securior. Discretis autem confessis hoc maxime curare debet ne dum nimium cunixerit eliciat sanguinem proverbiorum tertio.

Consequenter quero ut id distinrete tenet hoc restituere quod simulatione sanctitatis vel paupertatis acquisierit. Et videt quod non. Si episcopus probet et ferat ei quod malus est et fornicator quemque episcopus credit iustum et bonum non tenet probandum resignare; quod nec tenet ut appetat si honestatis simulatione episcopum ad fiduciam duxerit. **C**ontra. Quod quis acquirit adulterium; fornicatio; aut die festo labo rando non obligantur restituere; quod nec quod acquirit sanctitate vel paupertate simulando. Et confirmatur quod ita cupiditas seu avaritia deformat actionem acquisitionis sic simulatio sanctitatis vel paupertatis; et illa non arguit hoitem ad restituendum obligari. **C**ontra tertio. Simulatio non impedit munus benedictionis; ut per Henricum 17. ubi referit Jacob simulatione psonae Esau surripuit scilicet benedictionem; et dicit Isaac benedixi ei et erit quasi benedictus; ergo similiter simulatio paupertatis aut virtutis non impedit munus boni seu largitionis; ut teneatur restituere.

El^d oppositum est quod nihil tamen quiescet non aliis egredi
quod voluntate domini volentis res sua in
aliu tranferre rata haberi. In sanctu*de re diuina*, quod pro traditione: sed cui
sanc*titatis similitudine* vel paup*tatis quod extorqueret aliquod ab
alio: seu iducit aliu ad sibi datium: ille vult re ipsas viro bono
donare: vel paup*eris similitudo* seu ficto bono non licet habere.*

Duo huius solore folio hanc vnicā s̄nē. Lii ob cāz aliqd donatū fuerit. nō pōt licet bā do nuz suare qñ cā nō subest̄nisi tñi ipulsua fuerit. pbo:qr cū glos posset rei sue modū vel pactū iponere legib⁹ seu iure nō lprobatū. ff. de pac.l. In traditiōib⁹. C.de tra.emp.l. iij. in si.nāli iuri ūri est ⁊ valde iniquū: vt q̄ modū legē seu cō ditionē rei ipostā suare noluerit rem ipsa nihilominus tec heat. Hinc dñs iuste a nobis p portione ad gram creditam lucrū exigit: qr illo fine illa de cā: talētū suum nobis credū dit Matthei. z5. r. ad Loz. i. z. Unicuiqz dat manifestatio spūs ad vtilitatē. glo. nō ad meritū alicuius singulariter sed ad vtilitatē ecclēsie edificāde. Hinc ⁊ lex. Si Tertio. io.

donauit ut inde stichum emeret: qui proprise emeret mortuus est: an illa, 10. repeta: facti magis quod iuris quod est: quod si illa de ca dedi alii non donatur¹: repeta: si xo als quoquod donatur²: non repeta. ff. de do. l.y. in fi. Nec obstat. l. si repetendi. C. de proprii. ob cau. dato^z vbi qui aliquod donauit vxori ut hab liberallitate puocaret ei^o maritu ad secu. pfrector scd*u*: quod proditione^z repetendi non adiecit: dicitus integra manere donatio: quod vt ibidem glo. dicit ca solu fuit ipsi sua: securus si fuisse finalis. iuxta. l. u. de do. alleg. et sequente. ff. de do. ter. Etia quod*is* lex repetitionem non precederet vbi ca vel proditio repetendi adiecta non fuerit per expressum: hoc tun*is* in foro aie a restituendo non deobligaret: quo minor videlz restituere teneret sic accepta. quies admodum nec in deceptione citra mediu*m* insti prece*p* in protra*c*tu empt. loca. ter. quod*is* lex actione non preceserit. Non. n. refert quo ad metas diuini et natur*is* iuris: an ca tacita fuerit an expressum: dum vtricqz donati videlz et donatario constituerit: quod expressio seu elocutio sit solu propter certioratione: et cug cer*t*us est certiorare non operz. Ita volunt doctores iudic*e* teneret ut restituat quod sibi donatu esse nouerit: ne inique pun*ti*at: Iz donator minime expresserit. Nec refert vtr*u* ob cam predicta def*er* an obfutur*u*: quod si quod*is* iusto errore deceptus remunrandi gratia doner misbi dece*p* propter labore que suis negotiis me credit*u* predisse: eque ei teneret restitu*e* ac si propter futuro labore que suis*u* non vell*u* iusto errore debillat. Et caec*u* o*mn*is a*cc*o*rd* i*nt*er*u* legi*u* dispon*e* puniendo restitu*e* teneret: quod misbi per errore in soluti*u* datu*u* fuerit cug minime habere obligat*u*.

Ex his infero pmo:q; tenemur restituere q;quid
fraude seu dolo ab alis extorsim.
si circa donationis cām pncipale fraude vel dolo nro dece-
ptus fuerit his qui donat.pz ex pcedētib:q; tunc donat ob-
cām que nō subest. Huius etiā rōnē assignat Alexā. de Na-
les par. 4.q.86. mēbro. 3.articulis. z.7.3. Et Altis.par.4.de
restitutione.q.7.qz nemini debet patrocinari sua fraus aut
dolus.de rescrīp.s̄t des.de do. t̄tū. ex literis. patrocinare
aut s̄t līcite seruare possent qd sic fraude vel dolo rē. Dico
notāter circa cām pncipale:qz vbi solū circa minus pncipa-
lem seu ipulsiuā cām fuerit:non credo sic adepta obnoxia
esse restitutio: vt s̄t his qui arcā paupertatē patit se simu-
let peregrinū pauperē vt facilius cleemosynā impetrēt:vel
vbi christianus fuerit inter sarracenos se fngit infidele. pnci-
palis enī cā donationis est t̄ esse debet relevatio penitrie
& paupertatis egeni. Nec obstat q; nemini patrocinari dō-
sita fraus aut dolus:qz reuera nūquā patrocinant: si dolis
malus fuerit:qz peccatum adducit:qd nullo tēporali cōmo-
do equari pōt. Nō tamē semp obligat ad restitutio: vt su-
merces meas supra q̄s valēt cōdemnē: nō obligor ex hoc
restituere nisi simul plus iusta eas distrarerim.

fero ptra Angelū in summa restituō. p. 9. viii. qd his q simu latiōe sanctitatis dona & electromynas sibi pcurat teneat sic pcurata restituere huius sine sunt Alexā. & Altissio. in passib⁹ allegatis. Srlr. Pe. de Palu. in 4° snaqz di. 15. vbi dicit. p. vii legy cē qd miles repetere possit que foscrie sine donauerit. iuxta. l. y. C. de do. iter vi. & vro. Qd aut ipa que fictis adulatiōnib⁹ extorsit reddē teneat in foro scie est ius cōe. Et est rō. qd deest cā ob quā donat. q. n. simulato sancto donat. pp. pticipiuz seu suffragiū meritoz & sanctitatis donat. quo z ad Lor. 8. dicit Apls. vt fiat eq̄itas: & illoz abūdātia. s. meritoz: vestrā inopia suppleat z. sic scriptū est: qd multū nō abūdauit z. & certe id qd nō h̄z cōicare nō valeat. Nec valet argumentū qd id luci post Joā. de Ropolis. qd cā p qd occipit est solus de⁹ qd srlr cā donationis est de⁹ qd nō se pauperē simulat: & tñ ē: tñ ipē fatez tāle obligari ad remittendū. vñ in srlb⁹ de⁹ cā donationis vltia: s. pxia & imē alid est a deo.

Ad rationes ante oppositū. Ad p̄mā rñdet Alexā.

de Palu. passu allegato negādo z se

quætiā. Et rōnē assignat: qz talis nulla;z fraudē ppterat: et ita
l3 ingrediēs sit malus: singr. suis tñ nō est vitiosus. Secus tñ
per hypocrisim: qz ibi et 1gredies et 1gresius est vitiosus. Ad-
dit: qz si per fornicationē ingredere: sicut si eps matrē vel
sozorez clerici cognosceret: ob hoc ei dare: tenet clericus
resignare cognita veritate. Sed qz beneficiū ferri h3 non
pro pcedētibz meritis sed futuris: credo satis esē si mores
comuter in melius: vt pbendaz līcē retineat: si als dignus
fuerit et nibil obster extrinseci scādali aut hō: secus qut si san-
ctitatis simulatione aliqz pingue legatū vel donū extorser-
it: qz ibi nō statiz pōt vere cāe donationis satissacré. Nō
eni vt statiz se quererit cumulū sanctitatis et abūdātiā me-
ritop nāciscit. Ad zām et ei affirmationē qz l3 in talibus
unique acquirit nō tñ stra iustitā est detētio: vel vt alioz
xibz vtar) acqstio est iniqz: z nō iusta: vnde deformatio
act⁹ acgrēdi nō est cā qre obheat restitu: sed fraus aut do-
lus: aut potius nō existēta cāe p qna dāt. Nec valet iusta:
tenet restitu: qz male acqstiu per fraudē nō subexistente
cā: g tenet restitu: qz male acqstiu. nō eni valet iusta:
ab isferiori ad superius: cū specificatione cālitis: cuius dat
Altisod. exēplū: vt nō valet sortes est risibilis qz homo: g
est risibilis qz alal. Ad zām r̄det Alexā. arti. 3. qz non est
simile de benedictione spūali et corporali: qz spūalis est dei
qui decipiēt nō pōt. Job. 13. Aut decipiēt vt homo n̄is frāt
dulētys: q. d. nō. et qz ei⁹ sit benedictio: pz Nume. 6. Inuoca-
bunt sacerdotes nomē meū sup filios Israēl: et ego benedi-
cas eis. Etia Jacob nō est v̄lus fraude mala: qz veritatē di-
cēdo alid verū occultauit: vt pz. zz. qz querit. Plenius
m̄dēdo dico. Si gs simoniace acgrit ordine tenet (nisi ide-
lebilis esset) ordinē resignare: ita si per fraudē et simulatio-
nē spūale benedictionē adept⁹ fuerit: z qz idelebilis est t̄c.
Et hec est rō qre dolo et fraude peccatū m̄fīmo firmū ma-
net. pro isto ē. c. Lōstituit. zo. q. 3. t. c. Ex pte. z. d. ucr. oīu.

Si pesas an ergo ei a quo sanctitat̄ specie seu simu-
latiōe aut paupertatis hec extorserit te
neaf reddere? R̄ideo qz nō: cū illa iam semel deo donare-
rit: z d̄ vero pauperi v̄l sancto donare: quali pncipalis do-
nator: dñs videlz rei donare elegerat in remediu ale illius.
Et insup penitē dz: et qstū sibi pole fuerit cōpelare et repēde
ōionibz seu p̄cibz qstū ex mora detrimēt illi obuenerit.

Trum in foro aie tenetur homo resum-
dere qstū damni sua culpa le-
uissima vel leui alteri dederit. Et videt qz nō.
Nemo obligat restituere: qz nihil alieni vnqz
attigit neqz p̄cō suo aliquē in bonis suis lese-
rit. Sed qui culpa sua leuissima vel leui alteri damnu isert
nihil attingit vel adipiscit alieni: neqz peccat damnu ipius
dando seu inferendo: qz. Maior pz: qz obligatio restitutio-
nis solū nascit ex alieni detractione vel iniuriosa ablatione: et hoc
dicit peccatū et culpabilē malitiā auferētis. Et scda pars mi-
noris pz: qz nō arguit p̄cō declinare in tēporalibz ab ea di-
ligētissimi eiusdē cōditionis et p̄fessionis: hoc mō tñ ponit
cūpā leuissimā aut leui: put iura loquim̄. Ad. Si obli-
garemur solū videre est in pena talis negligēte de qz de-
uia: ab ea diligētia: quā habēt hoies diligētes sive diligētis
simi: z ad pene ex solonē nō obligamur in foro 1sciētis: sal-
tem ante cōdemnationē per suam iudicis: vt est tex. in ca.
Fraternitas. 1.z. q. z. et ibi. glo. et sequunt̄ oēs doctores: qz t̄c.

Ad oppositum arguo per illud Exo. 22. cap. Si
egressus ignis intuenterit spicas et
cōprehenderit accios frugis sive stantes seges in agris
reddet damnum qui ignem succenderit. vbi indistincte in-
betur quātum damnificavit refundere: qui igne: t̄c. Et qz:
uis abolitum sit: vt iudicialia veteris testamenti: quia ni-

hilominus per ecclesiam canonico iure est innovatum. de
iniu. et dam. dic. cap. Si egressus: cōque ligat: ac si lex: vetus
nondum vim perdidisset obligandi.

Pro huīus solutione p̄mitto qz nō idē est apud iu-
ristas culpa qd apud theologos pecca-
tū: seu qd ipsi culpā dicunt: et ei respōdere reatū. Culpa apd
iuristas est deuatio ab eo qd bonū est: qd per hois diligētā
potuit puideri. Ultima particula. s. qd per t̄c. excludit ca-
sum fortuitū. Et sunt ipsius culpe quinqz sp̄es: videlz lati-
sima culpa: latior: lata: leuis et leuissima. Latissima idē est
qd dolus māfetus. Et est dolus ois calliditas: fallacia: ma-
chinatio ad circuueniēdū fallēdū et decipiēdū alterū: adhi-
bita. Et sit tacendo in animo calliditas: vt. ff. de act. emp. et
vē. l. j. Sit mēdēdo in xibz fallacia. ff. de fur. l. fallius. q. sigs.
Sit arte xibz machinatio. ff. de acti. emp. et vē. l. Julianus
q. idē. Ad circuueniēdū. f. reddēdo singula. singulis. s. circu-
ventionē calliditati fallacie: decipiētā machinatio-
ni. Ponit adhibita. s. xro ius et bonos mores ppter dñiam
doli boni. Dec in glo. ff. de dolo. l. j. Latior culpa est dolus
p̄sumptus: et in hoc differt a latissima: que est dolus manife-
stus. Lata culpa est deuatio incircuspecta ab ea diligētia
quā cōmuniter habēt hoies eiusdē cōditionis et p̄fessionis.
Et dicit in circuspecta ad differētā doli sive manifesti sive
p̄sumpti: qui veniunt ex animo manifeste et p̄sumptiue. Di-
ciatur p̄fessionis ppter medicos et alios: qui in arte sua com-
mittunt latā culpā. Segur et cōditionis per hoc excludun-
tur qui habēt iusta cām ignorantie: vt si quis absens fuerit
tempore quo p̄conīcaba. Nec omnis culpa artificis est lata:
sed si errat in eo qd cōmuniter sciūt omnes erit lata culpa.
Si errat ab eo qd sciunt excellētē artifices erit leuis cul-
pa. Si in eo qd sciunt excellētissimi erit leuissima: vt ad lo-
guz videre poteritis in repetitione quā fecit Bar. sup. l. qd
nerua. ff. depositi. et per p̄ano. in cap. vñico. de cōmodato.
Peccatū xro qd apud scripturā sacrā culpa dicit: est deuia-
tio ab eo ad qd homo obligat: sive omittedo sive cōmitē-
do. Stat autē nō solū leui: sed etiā lata culpa iuris: cū imu-
nitate ab omni p̄cō: exēpli gratia. Si heres ignorans quar-
tam sibi debet totius hereditatis ex lege falcidia: soluat in
ea quātitate legata qz sibi quartā nō remanet: est in lata cul-
pa et sibi nō succurrit. Quo casu dicit lex. Sciant ignoran-
tiam facti nō iuris pdeslē: nec stultis solere succurrī: sed er-
rantibus. ff. de reg. iu. l. regula. et tñ certū est illuz nihil in fa-
cto seu castillo peccati cōmitere: et plurima sunt id genus
similia. Secō p̄mitto: qz obligatio restituēdī nō requirit
peccatū cuiuscūqz auferētis: sed causalis ablatio alieni: sive
culpabilitē et peccaminose sive: etiā sine peccato: indu-
cit obligationē de restituēdo. patet: qz si quis iusta ignoran-
tia crederet rem suam esse: que tamē in veritate alterius est:
eam destruit vel donat alteri a quo recuperari nō possit: nō
minus obligat restituere qz si sc̄iter alienū vel destruxisset
vel donasset: ergo t̄c. P. Omnes fatentur: qui cūqz lata
culpa alteri damnu dedit: obligat eidem quātum damnu
ficiunt restituere: sed vt supra deduxi lata culpa iuristaruū
stat sine peccato et sine culpa theologica: ergo t̄c.

Et his respōdeo ad quesitiū: qz in foro aie oblū
qstū culpa sua et leui: aut leuissima: p̄ximū damnis faciūt.
Pro isto vt tex. aptissim⁹. c. fi. de iniu. et dā. da. vbi dicit. Si
tua culpa datū sit damnu: aut h3 iperititia tua: aut negligētia
euenerit: iure sup his satissacē te opz. Nec ignorātia te excu-
sat si scire debuisti ex facto tuo iuriā verisili posse attinge-
vel iacturā. Sz in culpa et leui aut leuissima qz b̄ scire de-
buit: v̄l aduertit: aliquo culpa nō eēt: qz. P. Monēdi sive
et p̄testādi parētes ne tenellos pueris scūi in vno lecto col-
locet: ne negligētia qz pueniēte suffocent v̄l oppīmant: vñ

Pro sacramento penitentie

ipſi homicidū rei iuueniant. z.q. 4. Cōſuliuisti. vbi per exp̄ſiſ ſuſ glo. determinat ex leuiffima ēt culpa ap̄ deū quē tene-ri. allegat. c. Clerico. l. di. 2. 3. 4. q. z. in lectū. Et eſt rō qz cāli-ter p̄ximō abſtulit. Jā vt ſupra deduxi: cālis ablatio iducit obligationē reſtitutionis in foro p̄ſcie. Neqz obſtat motiuū Inno. de cap. Inebrianerū. 15. q. 1. per qd in c. Sicut dignū: monus eſt dicere: qd ad danni reparationē qd quis leuiffi-ma vel leui culpa dederit: nō obligat in foro p̄ſcie: lec-til in foro fori ſeu iudicij. qd multi doctoreg poſt ipm pro ſin-gulari habuerūt qz ca. Inebrianerū: ſolu pcedit de pena i. fligēda pro p̄ctō in eo qd dicit eū culpādū eē i. arguedū ver-bo. i. ſacto p̄nali. Obligatio xō reſtitutionis nō eſt pena p̄p̄z p̄ctō: i. aliquid qn̄s cāle ablationē alieni. Etia apud do-ctores qz uſtinet plene ebrū pp̄ abſorptā rōne nō peccare: nulla dīa eſt vtrū culpa ſua lata an leui ebrietatē iciderit: quo minus excusat p̄ctō in factis facinoriflīmis que co-mitit in ebrietate: ſi g. ca. illud aliquid pbaret: et iduceret eū qui ſua culpa lata ebrietatē iciderit nō obligari ad dāni re-parationē: qd eſt p̄tra Innocētiū ſequaces eius omnes.

Ad rationes ante oppoſitu. Ad p̄bationē dico: qd ſi p̄ inuirio: ſam ablationē itelligat peccaminosa ſa que ſit p̄tra virtutē: ſaluz eſt. vt p̄z ex dictis. Si xō per iuriosaz itelligat quo ius alterius ledit: pcedo: i. hoc ſtat ſine p̄ctō. Sup̄ rōne aut̄ p̄cti fundat p̄batio minoris. Ad ſtam iudeo qd nō eſt in pena cuiusqz negligēt: i. obligatio ipſa reparationē ſe-qui ſi comitat cāle ablationē alieni: ſicut qd ſur tātūde re-ſtituire hz quātū abſtulit nō eſt in pena p̄ctō ſi yltra ad qdriplū vel qntiplū refunderet: hoc eſt in pena criminis furti. In p̄poſito aut̄ nihil adyicit dannificato yltra pſecu-tionē capitalis ſeu p̄ncipalis qd ſibi eſt ablatū. Fortafe obyctes dum qd p̄ter culpa ſuā alterum dannificat illic eſt cālis ablatio alieni: i. nihil obligat reſtituire: qd male habes pro fundamēto qd obligatio reſtituēdi ſeu refaciēdi: quātū alijs dannificatus eſt comitat ſeu p̄ſequit cāle ablationē alieni. Antecedēs p̄z: qz oia iura clamāt ybi ex ſacto vniu: alijs dannū incurrit p̄ter culpa ſaciēt: ſumunis eſt faciēt ſi a pena qlibet i. ab obligatiōe refundēdi qd cālis dannū. R̄ndeō ad antecedēs ſi ei p̄bationē qd limitandū eſt illud fundamētu noſtrū videlicet qd obligatio reſtituēdi p̄ſequit cāle ablationē ſemp de ablatione iniuſta ſeu p̄tra ius da-nificati. qd aut̄ quis alteri dannū ſinfert p̄ter ſuā culpa: nec iniuſes ſinfert neqz re ſinficit iniuſtā ſi qd nō obligat reſtituire. Hinc ca. ſi. de iniu. dicit. Liceat qui occaſione da-mi dat: dannū videat dediſe: ſecus tamē eſt in illo dōm: qui vt nō accideret de p̄tingētib⁹ nihil omisit: qd intelligi dōz nō qd cāliter dannū nō det: i. qd iniuſtū nō ſinfert: i. ſinficit ſo-lū qd ſuā ſacere hz. Simile habes. ſi. ad. Laqui. l. qui ſoneas z. l. qui occidit. h. in hac quoqz z. c. Si duo. l. diſ.

Si petas quomodo p̄tingat facere rē iniuſta non iniuſte: facile eſt re-ſpōdere: ſi p̄babilis ignozātia facti vel etiā humani iuriſ qd erret aut als aduerte p̄pediſ facti circumſtātias. Nec quēpiā moneat qd diſ. que occidit. h. in hac quoqz actione. ſi. ad. l. agiliā diſ. qd actione que. ex B. ca. legis. l. Aquilie. oriz volus ſi culpa puniſ: qd exteſe vtiſ lex vocabulo puniſ: vt oē incō-modū vel dannū cōp̄rehēdat: quo hō pp̄ aliquid affici. Als eni ſi de p̄pe dicta pena loqret neqz dāni doſo v̄lata cul-pa datū refarcire obligaremur i foro p̄ſcie ait p̄dēnatiōne.

R **Estat inquirere** an extorta per cōfſiſionē necē reſtitui hēatur. Et ſuppoſito qd ſicci. pro huīus ſolone p̄mitto qd crime cōfūſionis eſt qn̄cūqz p̄fecti offici aliquid extorquēt indebitū ſuue qd nō debet. vnde Auguſtinus tractas Abū Jo. Baptiſte mi-

litib⁹ neceſſaria ad ſalutē denūtiantis. Nemine concutiatis neqz calūnī ſaciatis: ſed eſtote p̄tē ſtipēdys vestrīs. Lū-ce. 3. dicit. Non de hiſ tñ militantiib⁹ ſcriptura loqur qd ar- mata militia detinetur: ſed qſqz militie ſue cingulo vtrū di-gnitatis ſue miles aſcribit. Atqz ideo hec ſnia pōt dici. x. g. militib⁹ p̄tectorib⁹ cunctisqz rectoriib⁹: quicūqz ſibi ſtipē-dia publice decreta p̄ſegurſi ampli⁹ querit tanqz calūnīa-to: i. p̄fessor Joā. ſnia cōdemnat. 23. q. 1. militare. de eode. 1. q. 1. Jubemus. cum quatuor cap. ſequentiib⁹.

Hoc ſuppoſito venio ad decisionē queſti. Et di-cit Angelus in ſuma ſua ſup ver-bo p̄cūſiō: qd tenet reſtituere: niſi datū fuerit ob malum fa-ciēdū: qz tunc cū taliter dans nō repetit: ppter turpitudinē ſuā: ſi reſtitui dōz dabit pauperib⁹: qd cū ius nō p̄cipiat erit de p̄ſilio. Sed honore ei ſaluo nō licet indici vel alteri cō-cuſtori tenere: imo neceſſario debet reſtituere qcd ob tur-pem cām: male videlicet ſentiriāndū reſcepit: i. pro cādē cā datū fuerit. vnde p̄. de Pali. 4. ſniarū diſti. 15. q. 3. de mu-nerib⁹ iudicuz ſic dicit. Si donans liberalr dederit tunc eſt donatio irredibiliſ: aut̄ voluit eū corruſere i. ſic turpi-ter dedit: vtrōqz aut̄ caſtu illi nō dōz reſtitui nec op̄s: ſed p̄t ide fieri eleemosyna: imo i. dōz ſi iudeo corrupta intentione reſcepit. Et allego pro iſto rōne meo iudicio neceſſariaz. Accipiēs p̄mū: vt iuste iudicet obligat reſtituere: qz capit qd ob illā cām eſt indebitū. Sed multo magis eſt donum ipm indebitū pro iniuſta ſnia: qd pari rōne obligat reſtituē. Et videt de hoc exp̄ſa ſnia Aug⁹ in epla ad Macedoniū que eſt numero. 5. 4. Si iniuſta ſyncerius ſiſulat iniuſti di-cit aduocato redde qd accepisti: qd p̄tra veritatē ſteſtiſti: in iu-quitati aſſiſtiſti: iudicē ſeſelliſti: iniuſta cām opp̄ſiſti: de ſalſi-tate viſiſti: qd vides multos honestiſmos i. diſertiſmos viros nō ſolu ipm verū etiā glorioſe viſeri ſibi cōmittē. qd cuiqz in quolibet officio militanti redde qd accepisti: qd iubētē iudice cūcūqz cāe neceſſariū hominē tenuiſti: ne re-fiſſeret viſiſti: ne ſugereſ iuſiſti. Poſtremo aut̄ p̄manē-te lite exhibuiſti aut ſinuſa dimiſiſti. Sed illud cur aduoca-to nō dicit: in promptu eſt: qz ſi. ita nō vult homo repete-re: qd patrono vt male vinceret dedit: ſicut non vult reddere: qd ab aduersario cū male viſiſt̄ accepit. Quis tandem ad-uocatus aut̄ ex aduocato ita vir optimus facile reperit qui ſucepto ſuo diſat recipie qd mibi cū tibi male aderit de-diſti: i. redde aduersario tuo qd me agēte inique abſtulisti: i. tamē quē poris nō recte vite rectiſime peniſet: etiā hoc facere dōz: vt ſi ille qui inique litigauit non vult admonitus corrigeſ iniquitatē ſuā: eſt iniquitatē nolit iſte hēre merce-dē. niſi forte reſtituēdū eſt alienū qd per ſurtū clanculo au-ferit: i. reſtituēdū nō eſt alienū qd in ipſo foro vbi p̄cta pu-niunt decepto iudice i. cīcūuentis legib⁹ obtineſ. Lū itaqz nō potior ſidio ſit iudicis in accepto: vt inique p̄nūtiet: qd aduocati vt ad ſiniā iniquā iperrandā patrocinet: mani-ſtu eſt qd obligat reſtituere qcd etiā z. c. Nec releniat quo- cūqz humani ius p̄tra hoc a B. iduci poſſet: qd quis eſt exp̄ſe neget actionē: i. p̄ſerit retētōne: vt. ſi. de condi. ob tur-cauſ. l. iii. h. Itē ſi dederit fur ne p̄dēr. z. l. p̄cedētē. de pe-cūlia data vt male iudicē. Quiā vt Aug. in eadē epla pau-cis iterpoſitis ſubiliqz pecunia a malis male hētū ſi a bo-nis tāto melius hētū qd min⁹ amāt. Sed iter hec tolera-ſt iniquitas male hētū: i. qdā iter eos iura p̄ſtitunt qd appel-lant ciuilia: nō qd hinc ſiat vt bñt viſētes ſint: i. vt male viſē-tes min⁹ moleſti ſint: donec ſideles i. p̄j quoqz iure ſunt oia-pueniāt ad illā ciuitatē vbi hereditas eſt eternitatis z. c.

Ex his induco ſi ētiam ſi que ſat ad multa. Quiā aliquid accipitryt iniquitatē pa-trocinium ferat: vel vt actū als ſtū debiti ſaciat: vel eſt rō-ne ſtipēdū qd ordinarie p̄cipiētēt in foro aie reſtituere.

C. Prima

Contra pars secunda p. 3. de auocato supra induitum. Preterea excessus pretii ad rem comparata inducit obligationem restituendam: quatuor factum excesserit: quia contra iustitiam commutativa: cuius medius consistit in equalitate rei ad rem: ut p. 5. ethicoz. Et si sit est de iure naturali: dum locat quae operas suas: si pretius accepit ultra quam valeat sue opere. Sed opere hois ad faciem malum nullius opinio valoris sunt cum obstant facientur: et ei ad cuius sunt requiescam. ergo qui pro eis aliquid suscepit obligatur restituere.

Contra pars probat: quia tunc in foro etiam fori seu foro iudiciorum competit donanti repetitio: ut p. 5. ff. de codi. ob tur. cau. Si dedi tibi ne sacrilegii facias: ne furtum: ne hoiez occidas: dicit potest. Itē si tibi dedero: ut res mihi reddas depositam apud te: vel ut in instrumento mihi redderes. l. v. titulus allegatus. Et tertia pars patet per Augm. de verbis domini supra allegatum. Qui cumque sibi stipedia publice decreta sequitur si amplius querit tanquam caluniatorum et consiliorum Joannis sua condonat. Et idem iudicium est quod prius iusta questione facta quae recusat operas locatas impedere nisi quod ultra sibi adiiciat supra precium pertinentium.

Sed obiectio fortasse mihi auctore Innocentio in cap. Quia plerique de iniuria ecclesie dicentes. Si quis prate non habet vel iurisdictionem opprimendi: aliquid non dole malo: sed publice immoderate: si extortus. Abi gratia aduocatus: vel medicus: vel minores officiales puta curtores: non videtur quae teneantur restituere. 1. 4. q. 5. c. vlti. Nisi forte in medico aliud deceret: vel nisi tunc eet ultra exactus: quod iudex ex officio deberet eum cogere ad restituendum: et etiam in foro penitentiial restituere precipit. Si autem certe oes officiales maiores: qui prius ratione iurisdictionis punirentur: tunc si quid indebitum recipiant restituere tenentur. arg. predicti cap. vlti. 1. 4. q. 5. Si vero cumque aliquid male queritur: vel ex negociactione vel extorsione: ex qua tunc restituere non tenentur: prudenter facit si oia in elemosynas dat. 1. 4. q. 5. Qui habetis. 2. cap. si. Non tamen namus eos: qui hereditibus relinquentur: quia opinione Inno. probat Panorum. in cap. L. si. de iudeo. tractando vlti. glo. **R**espodeo: illud est. si. 1. 4. q. 5. potius facit Inno. quod pro eo dicit namque de officiis inferioribus ordinis: quae sunt indices: cuius sunt executores: quod extorta ab eis per immoderatam improbitatem repeti solent: quod certum est: intelligit Aug. iure et iuste: et hoc contra Inno. Quod vero subiungit magis que reprehenduntur qui talia iniustitate repetierunt: quae qui ea de more sumpererunt: quoniam multe necesse sunt rebus humanis: vel inulantibus huius comodis vel tenentur. Ita si via vite tunc facilius ea que hoc modo acquisuerunt tamen sua pauperibus largiuntur: quae eis a quibus accepta sunt quae aliena restitutur. Etiam nihil pro eo facit: quae procedit solu in his que de more sumpererunt: ut apertissime le ipsum limitat textus. Nos autem non comprehendit corruptelam: sed dicit ob iudicinam et iustitiam. Pater Ideo ex alio: quae in epistola Augustini ad Macedonium vnde dicitur. Non sane originaliter sumptum est: postquam dictum fuerit: extorta tunc. repeti solent: additum data per tolerabilem consuetudinem non solent: et subiungit immediate clausula allegata: magis que reprehenduntur tunc. ergo non extedunt ultra quam in acceptis de rationabili seu tolerabili ob iudicinam. Panorum vero est subiungit trius: vnde in cap. Quia plerique de iniuria ecclesie. vbi prolixius manifestat haec decidit et pertractat: recedit ab Inno. et stat cum domino Antono de bu. quae ex quo scienter aliquid habuit ultra debitum: venit contra equitatem et iustitiam nalem: et merito tenet ad restituendam. argumento. 2. 4. q. 1. non afferamus. et cap. p. de empto. et veniente. et idem dicit suisse de mente Calderini. et cap. Namque te. de iustitia. vbi concludit neminem debere a preposito aliquid plus vel minus debito emere alia parte ignorante.

Ex his sequitur: quod quicquid homo accepit pro ferendo restituere. p. ex predictis: quod tenet gratis testimonium ferre: neque potest magis verum testimonium videre quam iudex rectus iuri-

diciu. ca. Non sane. 1. 4. q. 5. Et cum sceleratus vendat falsum testimonium vel sua taciturnitate ubi testari tenet: sceleratus inquit contra iustitiam equitatis seruande iterum emperatur et perciuum obligat restituere tunc. quod efficaciter probat simile supra induitum ex Aug. de auocato. Non potest licite expetas sumere: quas eum facere posse ad casum ferendi testimonyum: puta si extra patriam vocetur tunc. p. qui emolumenatum aliquod temporale accipit ut per tempora alterius episcopi: vel eius ministri celebatur pro rebus cui cuiuscumque personae familiaritatis vel consanguinitatis innotescere detrectat: gratia vel favore minus digne penitentem ad reconciliationem adducit: aut liuore aliquo digne penitentem a reconciliatione impedit: simoniae committit: ut est tex. ad litteras in capitulo. Nemo presbyterorum de simo. ergo obnoxium est restitutio: quicquid alterius datum fuerit: ut testimonium verum celeste: vel falsum suggeratur: aut certe verum dicat cum agit de correctione peccati ad penitentiam. Et istud in aliis puta in ciuilibus vel dum non ad emendationem hominis agitur non sit simonia: est tamen acceptio illa eque contra iustitiam: et ita parvissime inducit obligationem de restituendo.

Sed contra istud videtur primo: pecunia data alicui ut seruum fugitiuum vel furem repudiatur: ut idicetur: non potest. neque enim turpiter accepit: ut est tex. ff. de condicione. ob tur. cau. l. iiiij. h. si tibi. ergo pecunia accepta per testimonium ferendo non est obnoxia restitutio tunc. **P**ro simonia mentalis in receptione temporali pro spirituali non inducit obligationem restituendi: ut in capitulo. si. de simo. ergo cum per testimonium ferendo vel non ferendo: etiam ad correctionem seu emendationem hois munus accipit: non obligatur tunc. **R**espondeo ad primum. dicit glo. si. in capitulo. Qui cum fure de fur. quod hoc pcedit iure ciuilis: sed securus est de iure canonico: quae co-sentire videtur. Panorum in dicto. Qui cum tunc post Bar. in l. Incipiuntur. C. de fur. dicitur: nullo iure teneri hois: ut fure idicetur: nisi per superiorum remedium est proximitas purgare a malis hoib. ad hoc compellatur: sed ad furtum indicationem homo tenetur: et ita secundum oes pro fure indicando licet precium sumere a parte: non autem pro furtu indicatione: quae ad hoc tenetur. Et dicit non obstatere si ad instantias partis teneantur contra fure testimonium prohibere: ut in l. nullius. C. de testi. quae iaz fure per accusationem detectus est: securus autem quoniam adhuc oino occultus est. Credo tamen iure naturali et canonico tenetur eque indicare fure: ut furtum: saltem his qui prodesse non runt non obesse. 2. 2. q. 5. Hoc videtur: et est glo. Aug. super textus Levi. 5. qui hoc satis exprimit. Sed proposito nostro sufficit: quod procedit secundum oes doctores pro illo ad quod alios homo tenentur: cuiusmodi est perhibere testimonium: cum ad hoc in iure vocatur: non potest precium quodcumque suscipere. Ius vero civile intelligi potest et limitari: quoniam requires furi indicationem alicuius indemnitatam ferendam potest: tunc enim ob requestam eius non tenetur fure idicare: et ad correctionem suae emendationem furi (si alios corrigere se non vellet) tenetur his denuntiare qui prodesse tunc. **A**do secundum dico primo quod hoc solu procederet si donatio ob testimonium ferendum vel non ferendum fiat sine pacto: sed tria affectus animi precedente: ut huius textus ille capitulo. Mandato. **C**ontra rideo quod textus dicit quoniam recipies pecuniam vel emolumenatum non tenebas specificice ad actum pro quo mercede illam accipies: ut in receptione alicuius ad monasterium et huius. In proposito autem nostro specificice tenetur homo verum testimonium ferre vel peccatum detegere ad emendationem fratris. Et facit etiam pro illo quod secundum legem turpiter caperet precium: ut non procederet fure: ut in l. nullius ff. de codicione. ob tur. cau. **T**ertio ut supra dixi: de iustitia metali: neque certum est quod simonia mentalis non inducit obligationem de restituendo. **Q**uarto dico: supposito quod non inducat obligationem tunc. hoc est ex speciali exceptione ecclesiastica: quod dispositionem huius et arbitrii seu facultatis disponendi de his que sunt donata simoniae: et ergo dicitur doctores: quod securus est in iustitia metalis quam in mentali simonia. Ita non probat quod in testimoniis

Pro sacramento penitentie

nō ferēdo vel nō ferendo in alijs idēius currat: neqz pbat nisi in casu cū est iniusta acceptio solū rōne mentalis simonie. In pposito autē est alia rōne iniustitia: videlz quia tenet ad testimonium ipsum ferendū vel indicationem: et gratis.

Sed videndū est cui debet fieri restitutio. An vi-
co: cū nulla turpitudoverfaſ a parte donati: puta dedit gra-
ue stipendiuſ aſciocato ſupra cōmune modū perito: putans
ſe ſouere cauſam iuſta: aut dedit iudici vel teſti: nō vt corru-
peret: ſed potius vt a corruptione pſeruaret: ne videlz vt ex
alijs pſecuris veriſimilr tumendū erat: in iuſtre iudicaret: vñ
teſtiſ nō recte deponeret: et iuſtū ſeruatio fieri debet donati:
vt voluit p̄e. de Palu. paſſu allegato. 15. diſtin. 4. q. 3. Qn̄
enī ſotius accipietis turpitudo verfaſ Lelius ait repeti pos-
ſe: veluti ſi tibi dedero ne mihi iuſtria facias. f. de condi. ob-
tur. cau. l. iij. q. quotiens aut ſotius. nō q̄ lex eū preſumit iu-
dicē velle corrupere et pro eo crimen h̄ere. ppter qd ipera-
tor cōſtituit eū litem perdere. q̄a ut dicit Archi. in cap. Nō
fane. i. 4. q. 5. per protelationē q̄ ſolū velut iuſte pnuintare
poterit plumpitionē illā elidere. Tum etiā q̄a l̄z cōſtituum
ſi ipſuz līte pderet hoc pcedit de līte pncipali: cuius occaſio-
ne iudici pecunia dedit ut vult Archi. Qd etiā p̄z: q̄a p̄z q̄
lex dicat donante crīmē straheret: hinc cōſtituit: vt litem
perdat: premittit cōditioni locū eſe. ergo r̄c. Sed cū turpi-
tudo x̄af ex parte vtriusqz volūt quida (qd ſupra eſt ipro-
batū) nō neccio futurā eē reſtitutionez. Alij q̄ neccio fieri de-
beat: ſed pauperibz. Quis etiā opionis fuit: Pal. in paſſu al-
legato: quoꝝ fundamētu ſeu ratio in hoc reſidere videſ: q̄a
per turpitudinē ſuā cōmeruit donans rei perditionē quam
dedit. vnde. In hoc caſu diſpoſuit conditioni locuz: nō eſe:
vtputa: ſi detur pecunia ut male iudicetur. f. de condi. ob-
tur. cau. l. vbi autem que eſt lex tertia.

Sed meo iudicio hoc penale eſt. neqz enī lex
priuat donante iure ſuo ad rē
ipſo facto ſaltē: ſed negat actionē repetēdi: ideo dico licere:
ut reſtituaſ donati: niſi prius per iudicē et penā criminis ſit
lure ſuo a re illa priuatus. Et iſtud ſuam ſe videt Aug. in di-
cta epla. 54. ad Macedoniuſ. vbi dicit: aduocatū ſi nō recte
uite rectiſſime peniter premiuſ debere cliēulo reſtituere: qd
ut male patrocinaret accepit: ne in gratis habeat mercede. Nihilominus dico q̄ possit in eleemosynas diſtribuē: qd li-
bet iſtoꝝ faciat liberaliter. Snia aut Augustini ſoluſ pcedit
q̄ talis nō poſſit retinere mercede iniquitatis: vñ ſm metas
iuris nāc pueniēdo humani iuris diſponē: qd in penā crimi-
nis ipſuz ad minus diſponit iure illo priuatuſ: et ita licet ei
non tribuere: non tamē potest homo ſibi ſeruare: et ergo vbi
donans reddere noluerit: dō in eleemosynas aut aliud opus
pium diſtribuere: iuxta quod nota quod p̄lus dixi de reſti-
tutione eius quod lucratum eſt in alea.

Ircā predicta: q̄a doctores dicte queſtioni
regulariter hoc quoꝝ ſnectūt. Que-
ro an qd lucratuſ eſt hō illiſta negociaſone vñ
cōtra iuramentū aut votū illiſta accepit: tenet
reſtituere. Et riſdet Inno. in dic. ca. ga. pleriqz.
Si aut illiſtas negociaſones faciat: vel alſ in iuſte aliquid
querat ſine calūnia alicui facta: ſacerdos dō ei in iuſtungere: vt
in bōnos vſus expēdat: puta ergādo pauperibz vel ecclē-
ſyſ vel alijs. ar. 17. q. 4. ſlg. cōtūmar. de vo. et vo. redemp.
ca. Magne. et qd ſupbia. Et ſequif eū Panor. di. c. Quia ple-
riqz. 10. q. 3. Et dñs p̄e. de palu. pallegata dī. 15. q. 3. de
muneribz iudicis dicit. Si iudex corruptione in iuſtione recepe-
rit: qd el turpiter dat: debet inde ſteri eleemosyna: adiūcēs.
Et ita pōt eſe vbi corruptus p̄ iuramentū tenebat nullum
munus ſuſcipere. quo x̄bo videſ dicere: q̄ munera illiſite re-
cepta cōtra iuramentū vel ſuperioris phibitionē tenet hō reſti-

tuere: ſed elargiēdo in pauperes. Idē tenet Hostieſ. iuxta
ca. Lū ſit. de iude. et ergo dicit excōicatuſ debere ergare in
pauperes: qui qd lucratuſ eſt in excōicatiōe: q̄a ei iterdicta
ſuit cōicatio: iuxta cap. illud de cle. excom. Ministrante.

Sed hec opinio dura eſt: et mltos nimis iuolue-
tiere: ſed elargiēdo in pauperes. Idē tenet Hostieſ. iuxta
ca. Lū ſit. de iude. et ergo dicit excōicatuſ debere ergare in
pauperes: qui qd lucratuſ eſt in excōicatiōe: q̄a ei iterdicta
ſuit cōicatio: iuxta cap. illud de cle. excom. Ministrante.
neqz eſt iure fundata. Nā q̄ lu-
dens teneat ſm. puidētiā diocesanā in eleemosynas paupe-
rū ch̄ianoz. querere qd rōne officuſ iter ch̄ianos ſuſce-
pti aſſecutus fuerit eſt ſpāle. Nec comprehēderet paganos
vbi alſ ad paganos nō extēderet: ppter qd teſtus vtitur
x̄bo extēſionis dices: hoc idē extēdimuſ ad paganos: ergo
a ſpeciali: qd alij ſortiſ ſuerit ex officio ſibi iterdicto: vñ ne-
gociatiōe verita nō tenet ſreſtiuere. Etia q̄a penale et odio-
ſuſ nō dō ampliari ſeu extēdi: iuxta regulā Odia. P. obliga-
tio nō penalis de reſtituendo cōſequif iequalitatē iuſtitie cō-
mutatiue. vñ ut bene dicit brūs Tho. z. z. q. 6z. arti. p. Re-
ſtitutio eſt acuſ iuſtitie cōmutatiue. Sed qui officio vñ actu
ſibi vettito aliqd ſequif vñ mercādo: vel titulo donationis:
nihil facit iuſtitia cōmutatiua: ergo nō obligat reſtituere.
Panormitanus m̄ (ſicut dixi) ſequif Innocentiuſ: in dico. c.
Quia pleriqz. et allegando ſeu ſerēdo x̄bo eius dicit: tenet
in foro aie reſtituere. In ca. No. Lū ſit: tenet hō Hostieſ. Et di-
cit Innocentiuſ hoc dixiſe nō q̄ ſi de neceſſitate ſalutis: ſed de
bono et equo ſeu de ſuſſilio. pro quo dicit in ſimiſ ſacere cap.
ſi. de ſimonia: vbi illiſite acſiſtuz ſine alterius calūnia: nō
ſubiact reſtitutio: ſi ſuſſicit agere pniaz. Sed paru refert
que eius mens ſuſe intentio ſuerit: q̄a nō eſt ſtandū ſentētic
Inno. vbi iure nō pbaſ: ut in pproposito. De x̄bo dñi Petri de
palu. dico: ſi iurauit nulluſ munus ſuſcipere vñ ſeruare: vñqz
tenet ppter religionē iuramenti ſuſcepſi munus a ſe abdica-
re et donare ei qui dedit: aut in eleemosynā: q̄a iuramenti cuſ
ſtringit ad nō ſeruādu. Sed hoc nō pbat quin liceat teneat
quiſ qd mercando lucratuſ eſt: qd iuramento aſtrictuſ ſue-
rit nō mercari: q̄a in mercādo ſuuenit iuramento: non autē lu-
crū ſeruādo. Et idē eſt ſi x̄tra ecclēſie vel ſuperioris phib-
itionē acu vettito ſeu interdicto aliqd aſſecutus ſuerit. Non
obſtat: q̄ deſerētes arma: ferruz: lanceas: galeas ſarracenis:
aut eis vendunt: vel nauibus pyraticis aut machinis hō po-
pulu ch̄ianuſ pſunt: q̄ illi ab excōicatōe abſolutu nō debeat:
nihil qd ex buſo ſomerco dānato ſuſcepſi et tātidez de
ſuis miferint in ſubſidiuſ terre ſancte: et hoc ſi fuerint ſolu-
do: alſ ſubviſi ſuſt castigatiōe r̄c. de iude. c. Ad liberādā.
Quia hoc nō ſit in vim reſtitutionis ſi in penaz: q̄a ſpeciali
ture cauſū: ut ceteri deterreant ab buſo ac tā nefando pecca-
to: ino ga pſtitutio penalis eſt: ſi alſ rite absoluto ſuerit et in
ſubſidiuſ terre ſancte illa tranſiſerint: nō credo eos ex hoc
peccare: iuxta cap. Fraternitas. i. z. q. z. qd intelliſo pcedere
quādo certi ſunt q̄ opera q̄ eos adhibita vñ armis vēditis:
ch̄ianis nulluſ dānū obuenerit. Alſ enī cū oga ſua vñ armis
aduictis dānū dederint: tenet iure nature reparare quātuſ
damniſicauerint partē qui ſouer bellū iuſtuſ: videlz partem
ch̄ianoz. Nec ſuſſicit in ſubſidiuſ terre ſancte traſmittere
dupli ei⁹ qd aſſecutuſ ſuſt et dānato ſomerco. C. Ex his p̄z
q̄ l̄z hō penitere teneat de hoc q̄ festiuſ: dñciſ diebus: et
alij ſe laborauit vel mercatus eſt: nō tñ arctat in foro cō-
ſciētie reſtituere: vel in eleemosynas ergare q̄ ſic lucratuſ eſt.
ergo r̄c. P. ſm Aplm ad Rofii. i. Si radix ſancta et ramii
ergo a partite ſonis ſi radix infeſta et ramii ſi ſceluiſ eſt ra-
diſ infeſta et mala. ḡ merces eſt iniusta: et p̄ dñs r̄c. Qd ſi ſi-
mari videſ: q̄a. f. de iuſſi. in. l. Lucius tyti dicit: Mortua
rea criminē

rea criminis extinctio psecutionez eoz que scelere acquisita pbari pnt fisico cōpetere posse, per quē ier, tenet cōiter doctores: qmeretrix nō publica tenet in foro aie turpiter acquisita restituere: z par rō videt in meretrice publica, g rō. P. si donatio facta meretrici valeat z trāfserret dñi: etiā valeat stipulatio qua ipsi aliqd pmittit. Sed hoc nō ergo. Mi noz p;ga oēs stipulationes turpes nullius sunt momēti aut roboris. l. gñalr. ff. de x. obli. Nec refert: sive iterponat p scelere facio aut faciendo: ga. l. Si plagi eo. ti. b. Si plagi faciēti vel facti cā cepta sit stipulatio ab initio nō valer.

Ad oppositum arguo: ga nihil tam nāle est qz vt acquisito fiat sūm voluntatē domini tradētis. l. nihil tā nāle. ff. de reg. iu. z in. h. per traditionē. insti. de re. diu. Etiam dicit ier. l. meretrice turpiter facit q sit meretrix: non tamen turpiter accipit. ff. de condi. ob tur. cau. l. iiii. ergo potest licite seruare rō.

Ad qōnem brevis rīdeo qz licite ea tenet: z de illis p arbitrio suo disponere pōt: ga nō pōt repeti: vt in. l. iiii. ff. de pdi. ob tur. cau. nec possidet hō iustitiae egratē: ga nihil tenet de alieno iuitio dñi. g rō. Dul' snie est brūs Tho. z. z. q. 32. ar. 7. z cōiter oēs doctores theologi. 15. dis. 4. i. sria. z. glo. 1. 4. q. 5. in summa. pbat idē illis. Jude p̄iarche H̄. 38. qui posteaq̄ uenisset cū Thamar ledene in biuio qz ei mitteret hedū de grege si se susciperet ad cō cubitū datis in arrabonem antilocarmilla: z baculo: post ut pollicit̄ erat hedū misit: z ea non repta dixit hēat sibi: certe mēdaci argui nos nō poterit: ego misit hedū qz pmissera z tu nō inuenisti cā. vbi glo. in hoc facto Jude nō iustitiae cer. nō fidelitas: sed pmissione fidelitas. Si eni seruaret iustitia seruado castitate: nō introisset vt opinabā ad meretrice sed qd pmissit fidelit̄ per pastore transmisit. Qd nequaq̄ feciſſer (crede dū est) vbi meretrice illicitū fuisset dona turpis questus seruare: qm̄ sic etiā illicitū esset meretrīci suscipere. Lūiū eni detentio iniusta est z illicita: vtiqz z eius suscepio ceteris paribz: nisi videlz aliud releuat susceptionē qz excusare possit detentionē. Nisi forte dixeritis qz ppter recipere randuz arrabonez fecerit: sed tunc nulla laus esset sue fidei: cōtra glo. Nec certe obligatus fuisset hoc posito ei dare: vt nec in pmissione simplici v̄lurū. iuxta ca. Debitores. de iu. iura. l. post prestitum iuramentum obligaretur.

Sed difficultas est de meretrice nō publica: pūta que se nō exponit publico qz stū: An teneat in mercedez turpitudinis cepta restituere. Et certe saluo semp iudicio melius sentierūz videt mibi qz in foro aie nō obliget: qz etiā nihil tenet de alieno iuitio dñi nec certe turpiter accipit pro pmo actu qz publica nō est: qz pro actibus subsequētibz: qz se lam p̄stituerit in publicū: cū ipsum meretricari sit detectabilius z grauius: quāto magis scādalosuz. Iē z quāto diutius ifelice aia detinet alligata. de cōsue. cap. Lū tāto. Idē puto de his: qui sceleribz suis fauorem alioz z munera sibi impetrarūt: vt sunt lenones: vēnatores: histriones: z huij. P. v̄isti fatēti pōt sic questiā in eleemosynā erogare. ergo nō sunt ipso facto cōfiscata: z per cōsequēs ante condemnationē per sententiā licite tener cuius solum in penam veniant ei auferendū.

Ad rōnes ante oppositū. rīdeo ad p̄mā negādo ma. iorē: ga preciū canis licite z iure possidet: tñ equē phibet eodē ier. offerri in domo dñi. vnde dñ: non offeres mercedē p̄stibuli: nec preciū canis in domo dñi dei tui: quicq̄ illud est qd youerūt: ga abominatio est v̄trūqz apud dñim deū tuū: ppter vilitate eni ob reuerētiā dei phibet offerri in domo dñi: l. de v̄trōqz pōt fieri eleemosyna: v̄trōqz etiā licite seruari pōt. l. Ad sc̄daz dico: qz actus turpis nō se h̄z vt radix respectibus lucri seu mercedis: ga radix effectiū p̄ducit ramū: nō sic actus turpis hoc lucru: sed

volūtas donātis effectiū trāfseret dñiū. Etiā x. bū Ap̄l. pce dit de ramo cōformi radici z ei adberētē: nō sic op̄z effe de hac mercede in gratiā cū possit iuste dari z bono respēciū. Ad p̄firmationē rīdeo: l. z fisico daſ talū psecutio: non tñ ex hoc sunt fisici: sed alijs auferēda: z ipsi applicāda in pena admissi seu cōmisi sceleris. Dicūt etiā nōnulli: qz bona ipso iure seu facto cōfiscata (vt in criminis lese maiestatis: in criminis heresis z huij. cap. Lū h̄z leges de hereti. l. vj.) nō tenet possessores exhibere: sed līcete ea seruāt: quoadūqz auferant. Hoc sentit Angelus in summa in verbo Peña. h. iij. z Paulus in Cle. Pastorali. de re iudi. Verum tamē vbi crimen tale iuris ordine pbabile fuerit nō p̄sit bona illa titulo oneroso alienare: nō apud eos remāserint: vnde eos cū qbā mercant aut cōmutat seruare possint idēnes: als cederet in illoz p̄iudiciū: ex quo bona illa ipso iure p̄fiscata apud quē cūqz fuerint excuti z euinci possint. Ad tertia dicit Bar. post Lynū z doc. vla. z. ff. de pdi. ob tur. cau. l. iiii. qz stipulatio facta meretrice valet iuxta gñalitatē. l. Affectiois. ff. de dona. z qz nō turpiter accipit: vt dic. l. Rō. Et spale est in mīlite z minore: qd nō valet: vt notaē in dic. l. affectionis. Ad. l. vlti. ff. de acti. z obli. rsidet qz loquā in muliere pmissēt vīro: z nos sumus in casu vbi vir rō. Sz certe nec ier. ibi apte dicit pmissione factā vīro ob turpē cā pcedētē nō valeat: sed solū ex psonis causisqz eu cuius notio sit estimatur: z actio danda sit: qd pcedere videat de turpi causa futura: quia pmissuz erat si in eadē affectione esset erga ipsaz c̄eyam rō. Secus videat cū sū turpitudo trāfserit z fit qz purgata. Sed quicq̄ de isto sit: nego maiore argumēti: ga de iure mīte stipulationes z pmissiones sunt irrite vbi donationes sunt valide. Stipulat̄ eni meretrice turpiter pro futuro concubitu: z oīs turpis stipulatio est iūtilis. iuxta. l. gñalr. ff. de x. obli. z tñ donatio valet rō. Stipulatio qua leno mercedē lenocinny stipulat̄ nō valz: z tñ donata: ga de pte v̄trūsqz turpiti, do x. lat: tenet. l. mercalē. C. de pdi. ob tur. cau. l. Si petas. An meretrice iuste seruare possit dona que suscepit a mīlite: cū illi de iure cōpetat repetitio. iuxta. l. sc̄daz. C. de dona. iter vi. z vxo. Rīdeo qz sic: si als rīte facta sit donatio iuxta metas iuris nature: qm̄ licite seruat quoadūqz per iudicem ad restituendum cogatur. Et vbi als nō licet: si iuris peritias haberent: ignorantia iuris eos excusat: iuxta glo. in. h. notandum. l. q. 4. cap. L. turbatur nauicula Petri.

Oia dīctū est de lucro ex turpi actu: vī. dēdū est de his que turpiter suissent accepta nisi reletuissz necessitas. x. grā. Extrema necessitatē patiēs cepit alterius panē aut pecunia. Petiū an teneat cum facultatē habuerit preciū exoluere. Et videat qz nō: ga nemo obligat restituere si accipit solū qd suuz est: sed in necessitate oia sunt cōia: vt vult Amb. sermone. 8z. z ad. l. rbodiam de iac. l. j. h. cū in eadē nauī. ppter qd ibi cū cetera oia debeat p̄stare iā curā electo: ppter tēpestatē cibaria nō p̄stant. Hinc dicte doc. subtilis. 15. dis. 4. q. 2. qz si panē aut sile ex cibariis solū occupet i articulo necessitatis extreme: ga p illā necessitate res facta est suā: nō tenet restituē: sec. A anteoccupazz inique: ga tūc actio hō illū p extrema necessitatē sopiret: sed nō extueret. Sz meo iudicio tenet restituere alijs: sive ante necessitatē nō dñi occupauerit: sive post: ga si diues ad articulū extrema necessitatis puererit: puta errabūdus in nemore posteaq̄ dep̄datius est suis: repperit in domo absens: quis nouit aut scūt defossaz pecunia alterius: quā pdit latronibus: vt soluat se z moriē evadat: licite ppter necessitatez sumit ne cōia sine assensu premio dñi: z tñ tenet restituē: qz z p̄i rōne si tūc inops eēt: z post aslequeret fortunā pinguiorē: p illo est ca. Si qz p necessitatē famis rōne: de fur. iuxta secundā lecturā docto: qz est: qz subtrahēs aliqd tēpore necessitatis

Pro sacramento penitentie

Cetiā maxime tenet illud restituere cū pōt:nā talis subratio pmittit ppter necessitate: sed cessante cā cessare dī esse eius. Sicut dicim⁹ in eo qui p̄bet alimēta tpe necessitatis & p̄testat de repetēdo: vt notat in. l. Neucēnus: ⁊ in. l. alimen ta. ff. de re. gestis. D. in extrema necessitate nō pōt occupando alienū prius suū facē: q̄ dīs rei tenere in ipm trāsserre: sed dīs hoc casū non tenet absolute donare: smo satis est si mutuet: quousq̄ spoliatus fortunā pinguiorē assequat: ⁊ p̄ testari pōt de repetēdo in illū euēti. ḡ r̄. Maior p̄: q̄ nō est potior p̄ditio el⁹ ex hoc q̄ irregisitō dīo rem occupat. Et minor p̄: q̄ si q̄s extrema necessitate detētus respuat mutuo oblatu: ⁊ clā vel p̄ vim absolute occupet alienū: apd oēs sur & raptor cēset: q̄ nō ex necessitate: sed volūtate inuidit alienū: ergo nō obligamur statim absolute donare.

Hic est tamen aduertendū: q̄ si q̄s p̄ necessitatē extrema occupet ré alienā modici p̄ch: puta bucellā panis vel haustuz vini: q̄ p̄sumit q̄ dīs in tāta necessitate absolute voluntētē donare: nō est ei ingērēdus scrupulus: aut formāda p̄cītētē: q̄ teneatur restituere. Pro quo facere videit illō Deutero. 23. Ingressus in vineaz p̄ximi comedē vias quātū tibi placuerit: ⁊ si itaueris sege tē amici tui frāge spicas & manu p̄teres: fale aut̄ nō metes: q̄d l̄ doctores hebrei restrīngāt & līmitēt ad ingrediētēs vt laborēt q̄s p̄ductiō: n̄ibolominus de extrema necessitate ī dubitātū fuit etiā apud eos. Et volunt doctores nr̄i q̄ illud cōcessum erat tpe legis: vt populū dure cerūcūs defleceret ad pietatē & mīam. Q̄r̄ etiā in silib⁹ p̄sumat p̄fensus dīi: p̄z ex facto discipuloz Matth. 12. cū icedēte chō p̄ lata ceperūt discipuli esurientes spicas vellere & manducare sabbato: q̄d chōs tāq̄ līcītū approbare v̄r̄: nec tū est verisile q̄ extrema necessitas interuenierit: sed esurientes magna. Sed ybi res fuerit magni precū nō ita pōt p̄sumi de p̄fensiō dīi in ablati donationē: puta inimici capitales hoīs alicuius reperiunt & inuidūt eū in loco ybi ei fuga nō p̄z nisi salīēdo rūpat yasa aliq̄ crystallina: hic certū est nō peccat pro tutela corporis sui hoc faciendo: cuz sit in extrema necessitate: ⁊ tū obligat restituere si potēs seu diues sit: aut cū facultatē habuerit.

Ad rōnes pro opposito p̄ideo: q̄ in neccitate oīa sunt cōia: nō p̄ extinctionez p̄prietatis dīi: vt sic p̄ occupationē fieret occupātis: sed cōia. i. cōicāda in neccitatis articulo: vt glo. expōnit. 47. dī. sicut. Et q̄ illa sit mens Ambrosij patet ex his que subiungit. plus q̄ sufficeret sumptū: etiā violēter obtētū. ⁊ infra. Tantoz ergo scias bona inuidare: quātū possis q̄d velis p̄stare r̄. Et loquit̄ vt ex dīcūlū suo p̄z: nō solū in necessitate extrema: veriētā in arcta. Et cōsīl̄ allegata lex ad. l. Rhodi. de iac. expōnit per glo. vñ lex dicit. Eo magis si q̄n ea defecerit in navigatione: q̄d quisq̄ h̄et in cōe p̄ferret. glo. in Xbo cōferret. ad comedēdū ex p̄suetudine. Forte etiā cogi posset ex hac lege. ⁊ sic forte illud dictū intelligit̄ oīa sunt cōia. i. cōicāda in neccitate: vt hic. Uel dico oīa ī neccitate cōia ēē quo ad līcītū occūpatōe: l̄ p̄ viā mutū nō p̄ mo⁹ doni: nisi res exigua fuerit vt merito p̄sumi dēat & possit dī assensu donatiō & dōatiōe.

Ircā p̄dicta oris aliud dubiū. Cū extrema neccitas iducat obligationē de succurēdo in q̄libz potētē seu h̄ntē facultatē. Utz diues p̄ extrema neccitate alteri⁹ sublenāda possit ex alteri⁹ boīs sumē p̄ rata & p̄portōe diuītiaz. puta: scit aliū duplo dītōe: an q̄ ex eius bonis capere possit duas tertias: addendo vñā tertia de suis: & scit de alijs. Et vñ q̄ scit: q̄ a vñusquisq̄ obligat p̄ rata diuītiaz alioz neccitatis leu. are: iuxta Xb̄ Ambro. allegant̄. Et est r̄. Nam abundās q̄a v̄lra neccitatē videlz h̄z: tenet illud neccitati alteri⁹ ipēdere. q̄a p̄portione quātū plus h̄z eo magis ad plura tenet. q̄l̄ de bonis ei⁹ pro rata diuītiaz r̄. Cōsequē-

tia tenet: q̄a quisq̄ censeit̄ seu presumit cōsentiens in omnia ad que obligant̄: smo consensu talis debitus l̄ actū cōlicito non assit sufficienter excusat a furto.

Ad qōnem p̄ideo breuiter q̄ nō licet: ⁊ est r̄: quia detentus extrema necessitate solū excusat a furto in acceptione alieni: q̄a aliter scīpm saluare nō pōt. vñ vt supra allegauit ex Xbo. Expt. de Xbo. sig. li. 6. via extrema neccitatis sumēdi videlz vīctū de alieno cōpetit minorib⁹: tūc p̄mū: cū p̄ alia triplicē viā vite sue p̄culere nō p̄st: vñ p̄ liberale alioz oblatione: p̄ humile mēdicatione: vel manū laborē. Cōsequētia tenerit: q̄a nō magis p̄uilegia hō in succurēdo neccitati alteri⁹ q̄ cum p̄prie neccitati vult ant̄ h̄z succurrere. Ergo nec aliū excusat in acceptione alieni nisi cū alia via illius neccitatē leuare nō possit. Jam p̄ casum de suis pōt si velit: vñ q̄libz facultatē h̄is obligat in solidū: ⁊ nisi alij fecerint tenet ad totū. Nec valet p̄ntia: alij obligant̄: q̄ līcītē eis subtraho in quātō obligant̄: obligātur enī diuities ad pauperuz neccitatis artcas: q̄uis extreme nō fuerint sublenādas: tūc siue alij p̄o eis ceperint furtū cōmitūt̄: etiā si p̄prietatē usurpare nō p̄tenderit: sed solū vñz. yr p̄z ex cap. 4. q. 5. Et est r̄: q̄a l̄ glibet diuities tenet illo casū donare vel mutuo tradere: non tū obligat p̄sentire in ablationē: siue pro vñz: siue pro consumptione sine suo p̄fensiō. Sicut dū quis alteri⁹ obligat ex mutuo: ybi fortius vinculū est: nō tenet debitor p̄sentire vt creditor p̄pria autē capiat: cū hoc nulli līceat nisi cū als suum p̄ iudicē p̄lequi nō pōt: vt notat & dedit glō. j. dī. c. Ius gētiū. vñ h̄ arg. paralogiāt̄ multi. Alius tenet tradere: ergo p̄sentit salte actū debito in acceptione: que sit sine ei⁹ p̄fensiū putatē maximā. Scoti. 15. dī. 4. puta: accipiēt̄ excusat a furto: cū dīs est volens actū debito vel elicitō: semper curere quandocūq̄ ille cui subrahitur ad tātūdem capienti obligatur vel illi in cuius favorem accipit.

Ad rōnem p̄bōnē dīco: q̄ sicut aliud est dare & alio acciperē: nō regisitō vel obtēto cōfensiū & aio dīi: ita alio est cōsentire in p̄mū: ⁊ aliud p̄sentire in scdm. Et pōt q̄s obligari ad p̄fensiū p̄mū: dū tū nō obligat ad scdm: vt p̄z ex superiorib⁹. Nec valet: obligat ad scdm cōfensiū in acceptione que fieret ab alio diuite p̄o Petro. Et ita p̄batō p̄ntie adducta duo falsa p̄supponit. Prūmūsi quis obligat dare vel solue: ⁊ ergo obligat p̄sentire in qualecūq̄ illius debiti acceptiōne. Secundū: q̄ supponit si obligat cōsentire in acceptione ab uno futuram. ergo & a quocunq̄ alio.

 Cleritūr vñrū certioratus post tps p̄scri p̄foniū aut ylcapioniū: q̄ res fuerit alteri⁹ & nō sua: tenet illaz in foro aie re: stituiere. Cōpro huius solone p̄mitto: q̄ vñca p̄io est acq̄sītio domīnū p̄ p̄tūnā p̄fessionē tē poris lege diffiniti. ff. de ylcap. l. i. ii. Et exigunt̄ in ea qnqz: bona fides: iūtus titulus: cōtinua possētio: q̄ res sit mobiliis: & q̄ nō sit vñtiosa: vt latī declarat glo. 16. q. 3. in summa. Prescriptionē p̄scribit Panor. sup rubrica: q̄ est iūs q̄dāz ex tpe ogriēs autē legū vñm capiēs pena negligēib⁹ in se: res: & sīne lītibus imponens: ⁊ h̄z fieri circa res imobiles: & iūra lcorporalia: sicut ylcapio tūm circa mobilia.

Scdm p̄mitto q̄ lex iūsta pōt trāsserre dīiūz vñlus in alteri⁹ vt iūste seruet̄. hoc deducit Doctor subtilis. 15. dī. 4. q. 2. Quia lex iūsta ab initio pōt dīiūa rerū iūste diuidere vt certū est: sed nō minor est autētā p̄ncipis seu legis post divisionē q̄ anteā fuerat. g. Cōscdo p̄batōa legislator pōt iūste punire per lege trāgressorez pena corporalē: fortius pōt pena pecunioria. Sed negligētia affert de iūmetū recipi. cū sit pacis ipēdītū. ergo pōt

ergo pot in pena negligenter rez neglecta fisco applicare: et p
conseques potius ei q tpe a lege pfecto eadē occupauit. Et i
in re iterdu ita sit q nō sit negligens: sili est negligentia: et
iustū est vt punitur in q silis fuerit delinquentia: vt h̄ pscri
ptionē pbatio nō admittat. Huius pbabilitatez ostēdit: q
quilibet cōsentit in leges iustas a cōitate cōdendas vel pnci
pē: cu ergo p̄uato cōsensu possit dñiūz rei sue in aliū trāsser
re: sequit q idē possit lex iusta pncipis aut cōitatis. Pro illo
est tex. ad l̄az in. l. de qb⁹. ff. de legi. vbi d̄. Ipse leges nulla
ex alia cā nos tenent q̄ q̄ iudicio p̄pli sint recepte. Ex quo
ibi inferē rectissime receptū esse: vt leges nō soluz suffragio
legislatoris: sed etiā tacito cōsensu oīum p̄ dissidentiē ab
rogent: qm̄ nihil iterest suffragio an faciit pp̄la volūtatem
sua declaret. Idē firmare v̄b̄l Aug⁹. Tolle iura iperato
rū: et q̄s poterit dicere: hec villa est mea. Et. 8⁹ dis. Quo iure.
Et h̄ pdicta nō quadrēt oīo: cū fm̄ Aug⁹ ad Macedonū
iter hec tolerat iniquitas male habētiū: ut qdā inter eos iura
cōstitutū que appellant cūiliā: nō q̄ hinc fiat: vi bñ vren
tes sint: s̄z vt male vrentes minus molesti sint donec fideles
et p̄u qui malis eoz non obstringunt: sed exerceat: quorum
iure sūt oīa: perueniūt ad illā cūiūtē. Et. Pro eodē. 17. q. 4.
cap. si. In potestate h̄z eōs nō reddere: sed iure fori non iure
poli. Cōsensus nāq̄ cūiūtibz de cōitate in leges cōdendas
et ad eaz v̄luz: nō videat plus se extēdere: q̄z vt ita in pu
blico et strepitū iudicij seruit. Lū sit necessariū ad pacificū
cōiunctū: nō autē v̄ḡs illo foro iudicāli tunis fuerit in con
sciētia recte possideat: nihilominus hoc certū est q̄ p̄nceps
aut lex ex sufficiēt cā p̄t rem vniū etiā h̄ eius volūtatiē in
aliū trāsser: vt notā doc. in. c. Qui in ecclesiā. de consti.
et in. l. si. C. Si h̄ ius vel v̄t. pub. hoc eni et ius nāe et diuinuz
decernit: vt in illo p̄tātī sublimiori nulla rebellio fiat: cum h̄
diuine ordinationi sit resistere: vt Apls deducit: ad Ro. 12.

Hoc supposito p̄mo decidā. An in foro poli v̄l in
cōsciētia tunis est q̄ autē legum
seu cūiliis iuriis rez aliquā lōgissimo tēpozeputa. 30. v̄l. 40.
anno p̄ spatio incidēte medio tēpoze mala fide p̄scriperit.
Cōpro huius solone est aduertendū q̄ fm̄ ius canonicum
ad hoc q̄ p̄scriptio vigorē seu cursū hēat regrit: q̄ in nul
la t̄pis pte malā fide habeat: sed semp bonaz. Juxta ca. si. de
prescrip. et regi. P̄fessor. Sed alteratio magna est q̄s di
cāt bone fidei possessor iter doctores: et vult glo. dic. c. si. q̄
ois ille q̄ nō h̄z cōsciētia rei aliena etiā si dubitat: et iusta cām
dubitacionis hēat allegat. l. Qui scit. h. Bone fidei. ff. de v̄lu
ris. vbi d̄. Emp̄tor bone fidei possessor est donec fūdus cui
ctus fuerit. Unde dicit: h̄z hoc casu cōsciētia h̄z dubiaz; hēat
non lesam: q̄a nescit adhuc an sit res aliena: sed d̄z inquirere
ab alijs de re illa vt sic pueniat ad veritatem. argu. 37. dist. 6.
vlti. et. 23. q. vltima Occidit. Sed certe hoc pbaret cōsciētia
habēre lesaz: adhuc esse de iure canonico bone fidei posses
sorē: cū. h. bone fidei supponat expresse eū cognoscē funduz
alienū esse postq̄ sciuīt: sed dicit eū bone fidei emp̄tore itel
ligi quo ad percipiēdos fructus donec r̄t. Per file de seruo
alieno qui bona fide emptus r̄t. Panor. dicit hoc ad litterā
pbari in. c. Si v̄go. 3. 4. q. vñica. vbi dicit: sicut in iure p̄dio.
rū tādiū bone fidei possessor rectissime q̄s d̄z q̄dū possi
dere se ignorat alienū: cū. h. scierit r̄t. Sed certe solūt mul
tiplicitate seu equivoicatione huius v̄bi ignorat. Aug⁹ enī
v̄t. h̄bo. ignorat: et dicit ignorantias praeve disponsis. q. l.
credit verū q̄d falsuz est: vt in p̄posito credo r̄t nō esse alie
na que in veritate est aliena. Et Panor. intelligit tex. de igno
rātia pure negationis que. s. stat cū dubio ex pbabiliti causa.
Ignorātia v̄bo praeve disponsis repugnat dubio quēadmodū
et scia. Q̄ autē Aug. sic v̄t p̄z: ga equiparat nescire virū alie
num esse quo ad relevari ab adulterio et ignorare r̄t alienas
esse: vt q̄s excusat ab iniusta detentione alieni: sed certū est:

muller si cōmisceat viro de quo dubitat an alienus est salte
nō exacta: sed sp̄ote: nō excusat ab adulterio: iuxta ca. Dñs.
de secū. nup. et cap. Inquisitioni. de sen. excōi. et c. ergo Aug⁹
vñt. h̄bo nescire et ignorare: vt dicūt errorē seu falsaz credu
litatē. p̄. qui dubius est: maxime ex pbabiliti causa an res sit
aliena: peccat detinēdo: nisi quātū t̄pis iusta rōne sibi cōcedi
debet ad inquirendā veritatē: et cuius sit. Nā velle rē absolu
lute seruire nō obstante dubio: an aliena sit: est se discriminū
peccati mortalisi exponere: puta furti. Iaz fm̄ regulā magi
stralem: in qua omnes cōueniūt: qui exponit se discriminū
peccati mortalisi: peccat mortaliter.

Instabis fortasse subtil: salte vt fateris. Stan
te dubio etiā pbabilitan vir
sit maritus alterius: tenet v̄x et debitu reddere: q̄uis exi
gere nō possit sine pctō: et de hoc est tex. ad l̄az. in cap. Dñs.
de secū. nup. s̄z sine bona fide nō licet cōmiserit: aut quēcūqz
actū facere: iuxta illud Apls ad Rom. 1. 4. Qđ qđ non est ex
fide pctō est: q̄ dubietas nō repellit bonā fidē: sed stat cum
ea. Cōdico breuiter quēadmodū nec teneor nec possiz ad
p̄ceptū eius quē dubito deū esse pbabiliti dubio inoccē occi
dere vt oēs fatent: qđ sacere tenerer certioratus sufficienter
q̄ ille p̄cipiēs est d̄: ita ad p̄ceptū et exactionē eius de quo
dubitat mulier an sit suus maritus: nō p̄t licite eidē carna
liter cōmiserit: mo vt cōis sñia et verior h̄z: q̄uis possit oē
dubiu amouere cognoscēdo euz v̄xorio affectu: vt in dubio
seruitus nō tenet: q̄a fortassis sibi preiudicaret: vt volum
Tho. Ricar. et alii plures. 37. distin. 4. quāto ergo min⁹ cuž
facultatē nō h̄z dubitationē elidēt et se in securū ponere vt
licite cōmiseratur. Et ad. c. Dñs: de secū. nup. Respōdeo. q̄
p̄cedit in foro iudicij: ad qđ. l. cogi debeat: et similr cap. Lau
dabile. vt li. pen. nihil ino. Neqz obstat. c. Inquisitioni: qđ lo
quī in foro aīe: q̄a nō h̄z ibi tex. de dubio: sed de cōscientia
ex pbabiliti causa et discreta: q̄uis nō euīdēt et manifesta:
qđ certū est nō licere nisi cōscientia deposita: et ita si applicart
debeat dubio: op̄z similr inferrī dubio deposito: et nihil fa
cit h̄ pdicta. Quo autē salyari debeat particula tex. q̄ redde
re debeat: sed nō exigere: ne in alterut p̄ legē cōiugū aut h̄
cōscientia cōmittat offensam: dīgī in 4⁹ arti. qđ libe. mei de
pplexitate. s̄z dubio. Et certe nīl valide iuīet: v̄dēt tex.
ille minus cōsiderate positus: et bonuz illic dormitasie Ho
merū. Cōdico dico: supposito q̄ i dubio teneret reddere:
q̄a tñ nō p̄t licite exigere: vbi si eēt in bona fide v̄tqz lice
ret ei exigere: et seruire rē de qua dubitat: p̄portionabile est
ei qđ est exigere nō illi qđ est reddere: sequit q̄ nō est in bo
na fide qui dubitat: et certe nihil aliō est fides q̄ credulitas:
qui autē dubitat: iam neqz credit rē suā esse neqz alienaz: sed
est ambiguus: et ita neqz fidē bona h̄z neqz malam. Et istud
aperte tenet dñs Anto. in. c. si. de p̄scrip. et Barto. in. l. nālīter
si. de v̄luca. iuxta notata. l. j. C. de acqui. possit. vbi glo. dubi
tationē soluēt: square per liberā p̄sonā ignorātā acgrī possit
fio: sed nō pditio v̄lucaptionis p̄lūs q̄ scia iteruenerit: dicit:
q̄a in v̄lucaptione requirīt bona fides. iuxta. h. hoc tm̄ obser
uando titulo imediate precedēte. Ignorātā autē neqz bonaz
fide neqz malā p̄t h̄z: at in possessione nō refert iuste quis
an iuste possideat. ff. eo. l. i. h. econtra. Nec valet solutio
Panor. cū dicit: q̄ ignorātā se possidēt: neqz bona fidez neqz
malaz h̄z: sed sciens se possidere: q̄uis dubitet: an res sua sit
an aliena: est bone fidei: quia nō magis repugnat bone fidei
dubiu possessionis q̄ dubiu p̄prietatis: et ita nō requirīt ad
bonā fide scia aut credulitas possessionis: sed sufficeret etiā
dubitatio: cū. h. aperte vult glo. Et qđ dicit: aliquē iuste
possidere: ex quo nō scit rē ad aliū pertinere: neqz agere h̄ cō
scientia: iuxta. c. Si v̄go: rotū falsuz est. Sicut emi iuste capit
quis rē de qua dubitat an sua sit: et iuste tenet vel possi
der: et ita h̄z nō agat h̄ cōscientia: fatis tñ est ad rōne peccati q̄
§ 3

Pro sacramento penitentie

agit contra dubium conscientie ut supra deduxi.

Oc supposito inquirendū est, an eis mala fide currat prescrip-
tio aliqua. Et siuenio circa hoc triplice opinione.

Prima: qd in foro seculari adhuc iudicari debet
fm leges fiducetes prescriptione cū mala fide: vt
ante hanc constitutionem Innocentius. Quā opione glo. refert in
dicto. c. fi. de prescrip. qm vt quidē eoꝝ sustinet: papa nō potest
legem ciuilis tollere nisi in terris in quibus habet temporale
dominium: per. c. Cum ad verum. 96. distin. 7. c. causam. qui
si. sint legit. 7. c. per venerabilem. eo. terti.

Secunda opinio est Joā. And. in reg. possessor. in
merci. dñi. 2n. et Panor. in dic.
c. qd oībus simpli derogatiū est que in aliqua parte tuis cō-
scientia admittit rei alienē. Et pīmū: qd papa leges tollere et
abrogare possit rōne p̄cti: idicūt p.c. Nonit. dī. iudi. de secū.
mupt. c. penit. et vlti. de fo. cōpē. c. vlti. eo. lib. et de iureiū. c.
Licet. eo. li. cuz s̄libus. Unde glo. in regula Possessor. inter
extremas opiones mediās: quaꝝ vna dicit papā nullā legē
tollere posse: nisi in terris sibi temporali subiectis: et alia: qd in
differēter oēs tollere potest: per ca. Constitutiones. 10. distin. 7. c.
Cum es̄s. de testa. p iura allegata dicit papā vbi nō h̄z tē-
poralē iurisdictione nō posse legē tollere: quo ad forū ciuile:
nisi in his in quibus vertit periculuz aie. In talibus naqz non
dēdignantur leges sacros canones imitari. In auctoritatis. Ut
nō luxu. cōtra na. colla. vj. et in auctoritatis vi clerici apud pro-
prios epis. Si xpo ecclesiasticū. Et qd oībus simpli tā psona/
lib. qd realib. voluerit derogare in dicto ca. fi. de prescrip.
deducit Panor. ex signo vlti: quo decernit vt nulla valeat
absqz bona fide prescrip: taz canonica qd ciuilis: qd excludit
etiā prescrip: in psonalib. Nā qd omne dīc nibil excludit.
de maio. et obe. ca. Solite. 7. 19. distin. Si romanorū. Neqz
fundat se papa pncipalē super iniusta possessione de qua in
nulla sui parte tex. mētionē facit: sed sup mala fide. Nec ob-
stat qd in fine addit. Doperet qui prescribit: vt nulla temporis
parte conscientia heāt rei alienē: qd prescribēs aduersus fertu-
tutē vel actionē: satis h̄z cōsciētiā rei alienē: qd scit qd is p̄tra
qui prescribit aduersus eū actionē heāt: que in bonis eius nū/
merat. Appellatione enī rei veniūt iura et actiones: vt notaſ
in. l. Rei appellatione. ff. de xbo. signi. et appellatiōe bonoz
veniūt iura et actiones: vt. l. Bonoz. ff. eo. Immo post Joā.
And. et dñs Anto. dīcīt pīmē glo. illūs. c. fi. in hoc qd dīcīt cō-
stitutionē illi⁹ caplī nō extēdī ad p̄terita. c. fi. de cōstī. Quia
de suba legis est: vt sit rōnabilis et iusta. 4. dis. Erit aut̄ lex.
Iam. c. fi. apte intuit eū peccare acgrēdo cū mala fide: qd obli-
gat restitui. c. Nō sane. 7. c. Qui habetis. 1. 4. q. 5. Ex prescrip-
tione cū mala fide nō acgrīf alioꝝ dñiū: nec in psonalibus
tollitur obligatio nālls. l. Si quis emptionis. C. de prescrip.
30. vel. 40. anno. 7. 16. q. 3. h. Potest. ergo cū iste prescribens
possideret alienū vel esset obligatus naturalē: taz in foro cū
li h̄z ex solo odio ipsius h̄z quē fuerat prescrip: / exceptio-
nē: tenet tñ in foro ale ad resti. 7. c. Ex quo cōcludit. c. fi. nihil
nouī iuris induceret: sed declaratorū esse iuris existentis.

Tertia est opinio quasi media iter istas: quā su-
stinet Hostien. in summa titu-
de prescrip. in. h. Que res prescribi p̄st. Et Bar. in. l. Sequit. h.
Si viam. ff. de vſuca. Et cap. fi. de prescrip. reg. Possessor. et
huius loquunt̄ in prescrip: que causa: ex possessione prescri-
bentis: et ibi regis bona fides ppter factū possidētis re alienē
nā. Secus cū p tuā negligētā sine quocuqz facto meo pdis
seruitate rusticā quā habebas in pdis meo p nō vslum: vt in
l. hec aſt. ff. de serui. vſba. predi. 7. l. Sequit. h. Si viam. cuz
sequit. ff. de vſuca. Idei⁹ tenet in. l. fi. ff. Quēadmodū serui.
amittat. Et per hec dīcīt in dic. h. Si vla. valere statutū cui
tatis quo caueſ: si creditor ita certū tēpus nō petierit debu-

tū: cadit iure suo: vel nō audiat: sed p pīmū modū tollit
cūllis obligatio et affectus nālis: vt ipse notat in. l. fi. ff. re ra.
ha. Sed scđo mō nulla obligatio tollit: taz sola via agēdi p̄-
cludit: et ideo nū possit denuntiari fm cū. Qd adeo firmat:
vt dicat illi statuto nō posse p pīnat renūtiari: qm in fauore
publicū et oīū negligētis introductū. Contrariū tñ illius te-
net in. l. Qdēs p̄pī. in sua repetitione solēni. ff. de ius. et iu. pp
pcti. et ḡ dīcīt prescrip: cū mala fide nō valeret: et ita neqz
valeret lex si statueret p̄ intra certū tēpus nisi tē. Hostie. in
dic. h. Que res tē. assignat rōne qre in psonalib. currat pre-
scriptio: qm scī me debitorē: ga in illis taz dies iterpellet. p
hoīe: quo ad fōu. p̄scītē iuxta cap. fi. de locato: non tñ quo
ad peccatum cōmitēdū. Nō em peccato nisi peccas: et hoc nisi
interuenierit iuramentū. vt in ca. debitores. de iureiū. dō.
Possum em p̄babilit̄ p̄sumere qd aut obnare vis aut maiore gra-
tia tēporis facere. iuxta. c. vñicū: de cōmodato: taz in actionib.
bus realibus: ideo requirit ignorātia rei alienē: ga nō p̄sumit
dīs p̄sentire: vt res sua ab alio possideat: sed potius vetare
et dīcere. vt in. h. Vetare. l. Qui vas. ff. de furtis. vbi dīcīt.
Vetare etiā dīm accipim⁹ etiā eū qui ignorat. i. cuz qui non
cōsentit. In psonalib. aut̄ sic nō est: nisi interuenierit malitia
et p̄inacia in nō soluēdo: et currat iura: ca. Si re posse. et ca.
Si vgo. et ca. Vigilāti. sicut in realibus. Hoc dictū Hostie.
reprehēdit Panor. in ca. fi. de prescrip. ga deus nō facit dīlaz
iter simplicē loquelā et iuramentū. c. Juramenti. zz. q. 5. Nec
deb̄ p̄sumere qd velit die statuta lōgiōrē p̄figere. arg. l. Liaz
de indebito. ff. de pba. et c. super hoc. de renuntia. Preūsumit
enī quisqz diligēt in re sua: nec velle suū iactare vt in illis iu-
ribus. Sed itēlīgo Hostie. cū ex certis circūstātys iaz oc-
currētib. hō. p̄babilit̄ p̄sumere p̄t de assensu dñi in ylterio-
re dīlationē: qd in obligatiōe p̄cepta est: vt ex p̄suētudine: re-
gione: aut qd eū dīcēt audierit: qd nō ita curat res suas quin
cōtentus sit p̄ se aut alium semel moneri. Qd autem allegat
Panor. deū nō facere dīlaz iter iuramentū et simplicē loque-
lam nō h̄z: sed deus inter iuramentū et simplicē loquelā n̄faz
nullā vult es̄e distantia: ga vult vrobiqz forcē veritatē quo
ad animū loquētis: vt in cap. Juramenti. Non tñ ppter hoc
pollicitatiōi sue p̄trauenies ex hoc mortalē peccat. Dico
igit̄ resoluēdo hūc articulū: sine p̄tūdicio melioris hīc: qd le-
ges decernētes prescrip: currere cū mala fide: nō sūt per
ius canonīcū abrogare: idest in totū ablate: taz derogate: idest
pars eoꝝ detracta: hoc enī iterest iter derogari et abrogari.
iuxta. l. derogat. ff. de xbo. signi. et notaſ glo. in cap. In istis.
4. distin. Unde dico pro tāto eis eē derogatiū: ga prescrip.
cū mala fide et cū mortali p̄ctō prescribētis est per ius cano-
nīcū irritata: vt iā ferre nō possit in iudicio opem exceptionis
vel rei vēdicationē: sī etiā bona fide ab initio re occupa-
uerit. de quo in. l. Si quis emptōis. h. u. C. de prescrip. 30. aut
40. anno. Sed si mala fides mortale p̄ctō cōnexū non ha-
buerit de occupādo vel nō soluēdonullā credo hūc prescri-
ptioni p̄ canonis dispōnē subtractā eē ciuilis iuris efficaciaz
sine inferendo opem exceptionis sive rei vēdicationē aut
hūc. Et ergo qui dīcīt iuris dispōnē uitari holem in foro cō-
sciētiae qd ad mām prescrip: habebit inq̄rere a prescribe-
te: si cū mala fide sciebat se alteri obligatiū tēpore medio p̄-
scriptiōis: aut occupare alienū: simul si peccauerit mortalē
ad cām occupationis vel nō solonis. A quo si imūnē repere
rit: nullū dīz ei de restituēdo scrupuluz īngerere. xbi ḡfa. Si
quicuqz se aduertebat occupare alienū parat⁹ erat restituē-
re: sed incertus de vlo rei quāfuit: et pro tēpore medio iterū la-
psum est a memoria: et vslum in finē tēporis ad prescribēdū
p̄finitū occupauit. Iste enī nō occupat alienū luto vlo cum
teneat cōsentire in tēpus occupationis: qd necessariū fierit
ad inq̄rēdū de rei vero vlo. Nec h̄z hoc militat. h. ille. Ue-
tare. l. qui vas. ff. de furtis. Aut certe certus de vlo: verisili-
bus de

bus de causis psumpsit eū cōsentire in nō solonē vel occupationē; puta si sciat dñm nosse q̄ ipse pro fere tota suba sua emerit ab eo quē credit quo ad hoc veri dñi procuratorem misere cōditionis vt nihil possit ab eo vendicare; vel cognoscit ad seruitutē prediū sūmū obligari; et dñm seruitutē scire; nec forte aduertit p̄scriptionē currere aut q̄ dñs tāto rēpōre seruitutē sua neglexerit vti: his casibus et silib⁹ nullū iter currit mortale pctū. Et q̄ legibus in huī derogatū nō sit; p̄boga lex similē et canon limitari debet ad sue dispōnis rationē seu ad cām finalē ppter quā aliqd decreuit et statuit. Ratio enī nō solū est aia legis sed lex ipsa. I. Non dubi. C. de legibus et p̄l. p̄n. t. l. cuius pater. h. diligimus. f. de leg. u. Vbi etiā h̄ tenore x̄box sit restrictio ad līmites cause fina- lis quā testatrix pretendit. de quo latius videre poteris p̄anor. c. pleriqz. de imuni. eccl. 13. q. Ne miruz. ga lex dei sic restringit. qd ergo mirū de constitutionib⁹ humanis. Lōse. quātū teneri ga si vñlico vincēte te: multo fortius vincōte. l. de accessionib⁹. f. de diuerſib⁹ et temporib⁹ p̄scriptionib⁹. Et aīs p̄ de p̄cepto corripiedi fratre Matth. 18. qd restri- gitur ad rōnē vtilitatis p̄curāde salutis fratris. vñ Aug. Si scirem tibi non pdesse t̄c. de peni. distin. 7. Si quis. u. Sed ratio et causa finalis quare canon decernit leges nō p̄ oia seruandas in p̄scriptionib⁹. est: ga seruari nō p̄sit sine mortali peccato. vnde cōciliū generale in dic. c. f. habet. Diffinimus vt nulla valeat absq̄ bona fide p̄scriptio tam canonica q̄z ciuilis: cū generaliter sit omni constitutioni atq̄ consuetudi- ni derogandum que absq̄ mortali peccato nō potest obser- uari. ergo non detrahit legibus in his casibus in quib⁹ nul- lum intercurrit mortale peccatum.

Et istud cōfirmo p̄mo: ga canō nō vti verbo tollendi vel abrogādi: sed di- cit omni cōstitutioni derogandū esse. Jam si leges pceden- tes in mala fide decerneret nullo casu locū h̄z. Simplē tolle- rer: et abrogaret eas ergo. Etia fm̄ p̄anor. Joā. And. et dñm Anto. cōtra quos nūc p̄ncipalē agendum est: Canon quo ad hec solū declarat: et nihil noui iuris inducit: sed certū est lex generalē lata v̄plm se extēdit ad multos casus iniquos: vt p̄ 35º ethicoz. nec tñ ppter est nulla. ergo nō declarantur leges de p̄scriptione cū mala fide simplē nulle: sed q̄ seruari nō debeat in his vbi souent mortale pctū. Nec obstat qd in ca. f. generalē dicit: op̄z vt qui prescribit in nulla rēporis parte cōsciētā habeat rei alienē. Et qd in reg. possessori: dñ: q̄ possessor male fidei vlo rēpōre nō p̄scribit: ga sic rōna- bilitē doctores excipiunt mala fidē: que soluz momētanea seu surreptita fuerit: ita vidē excipiēda que emergit ex er- rore factū quo credit nō interuenisse factū qd vere iteruenit: puta credit ad tēpus se nō emisse: et ideo putat alienū: et vult illi reddere a quo emit: sed prius q̄ fecerit recolit se emisse: et sic detinet v̄sqz ad finē rēporis t̄c. post percipit illū a quo emit neqz dñs suissē rei: neqz facultatē habuisse t̄c. Et pari- formiter dico intelligi debē: et limitari ad rōnes canonis vbi et quādo illa cōsciētā alieni cōnexū h̄z mortale peccatum ex animo nibilominis definiti vel nō solutiō (vbi per definiētes aliquid prestandum est) sieri presumitur dñs inuitio: nūl de consensu doceatur: prop̄terea forte in genere excludit cōsciētā alieni seu malam fidem.

Fortasse dices: lex souens pctū nō est lex: iuxta souēt pctū: ḡ nō sunt leges. C. R̄sideo: q̄ lex nō cōset fo- uere pctū nūl cū boles p̄niores reddit ad peccandum: ita vt plura v̄ grauiora imineat ex lege: q̄ si lex posta nō fuisset. Nō aut q̄ grauiora et plura p̄hibet h̄z aliquā souear: vt p̄z ve lege repudiū Deutero. z. 4. quā nemo dubitat iustissimaz fuisset. Itē de lege mādante ordinario exequi s̄nsaz delegati:

qui pro certo sciat eā iniūstā: et hoc postq̄ trāsterit in rem iūdicatā. c. Pastoralis. de offi. dele. Itē q̄ post ternā sūlam appellare nō licet. Itē cōstitutio sustinet et ratificā q̄scūq̄ accus cōtra p̄hibitionē superioz: vt sponsalia vel matrimo- nia clādestina emptiones et venditiones in dieb⁹ festiūs vt in locis sacrīs vel cū excōicatis tē. leges in huī prescriptio, nūbus male fidei plura impēdiebant peccata: consilentes quieti et paci hominū: sicut per auctoritatēz rei iūdicate vbi in tempore non appellauerit.

Stenso q̄ leges de p̄scriptione cuz mala fide: non sunt de se nulle neqz to- taliter correcte et abrogate per canones: restat i- quirere de p̄ncipali. An tutus p̄scriptione in foro iūdicii secure in cōsciētā seruare possit qd v̄lcepit v̄l p̄scriptū. Et est cōdis opio theologoz et iuristaz, q̄ sic. vt Tho. 12. qdlibeto arti. 35. et Scoti. 15. dis. 4. Cōmu- niter etiā tenēt hoc canoniste. ca. Vigilāti. t. c. f. de prescrip. Postier. in sumā de p̄scrip. h. que requirunt ad p̄scribēdū. Et initīt hec opio p̄ncipalē his fundamētis. C. Primū. Im- perator est mūdi dñs et p̄t rem vñl in alii trāsterre: et erit tutus: sed ita facit et voluit iure p̄scriptionum: q̄ qui v̄lcepit vel p̄scriptū in cōsciētā est securis. Maior p̄baē p̄mo p̄ canonē. Quo iure. 8. distin. Itē p̄ ca. dicat. 23. q. 5. Item p. l. deprecatio. f. ad le. rho. de iac. vbi de se dicit Imperator. Ego quidē mūdi dñs sum. per. l. Bene a Zenone. C. de quadriē- nali p̄scriptione. vbi d̄. Lū oia p̄ncipis esse intelligent t̄c. p̄ l. Lucius tytius. f. de euic. p̄cepto p̄ncipali p̄im distractas: p̄im in veterānis in p̄mia assignatas: vt dicit Hostiē. dic. h. q̄ licet a quibusdā dīcat. Imperator solus dñs oīuz quo ad iūrisdictionem et iūtione: verius tamē est q̄ etiāz quo ad proprietatem et taliū dominiū: vt donādo magis censeat rez suā q̄ alterius donare. Unde dicit: si mihi donaret rem alterius: ego tūtū sum: sed alterius ad quadriēnum competi- tit repetitio. Juxta. l. bene a Zenone. et si a fisco imperatozis vel ab imperatore repeterē neglexerit sua culpa: nihil ad me. Et sub forma qōnis tacite p̄tra semetip̄luz arguens querit. Nam maius p̄trū est rem alienā cōferre q̄ ea cum mala fide prescribi. R̄sideret neqz maius neqz minus: q̄m in p̄mo non peccat sed lute suo vtiū: et ita nemini facit iūuria viens suo p̄uilegio. de elect. cap. cū ecclesia. Et p̄ oīuz nec recipiebā peccat nec fraudē cōmitit. Sed q̄ mala fide p̄scribit frau- dulenter agit. Unde si quolibet anno cōfiteret (vt obligat̄: de penitē. ca. oīus vtiūsqz septis.) iūnugere ei restitutio: et si nō denudat etiāz peccat. Semper ergo viuit in periculo: et est in mortali pctō: vnde nō d̄ ex hoc p̄scriptionis būlegūs reportare. argu. de donationib⁹ iter virū et vxorē. Et si ne- cessē. f. de ne. gest. sine hēditaria. Hoc tñ limitat ad res lai- cales nō ecclesiæ: et quādo donat vt suas et vt dominus oīuz: secus si tanq̄ alienas ga forte tributa nō solueban̄ vel cen- sus: sed imperator trāstulit oīuz rerum in prescribētē seu v̄lcapiente: imo et iūs canoniz: ergo t̄c. C. scđo: nō obligeat̄ restituere qd iūste et bene possideret: sed qui post t̄p̄s legitimū p̄scriptionis: aut v̄lcaplonis iam incipit cognoscere rez iūste alterius: currente rēpōre p̄scriptionis: iūste et bene possidet rē p̄scriptaz. ergo. Minor p̄z: ga iure possi- det tam canonico q̄z ciuilis. Jam iure possidemus qd iūste: et hoc iūste qd bene. 1. 4. q. 4. Quid dīca. C. Et cōfirmat̄: ga qui patitur rem suas v̄lcapli alienat eā: et qui nō v̄tēdo ser- uitutē perdiderit etiā alienat eā. l. Alienationis verbū. f. de verbo. signi. sed nō alienat nūl in v̄lcaplēte et in p̄scriptēte. ergo talis secure et nūl: et q̄si de assensu p̄dētis ex quo alle- nat eā et transserit dñm in eū/p̄t seruare. C. P̄ tertio. qui peccat autētē legis nō peccat: sed p̄tra legis autētē. 23. q. 4. Qui peccat. Etia hoc possimus qd iure possimus. l. nepos. f. de v̄bo. signi. sed autētē iuris tenemus et possidemus rem

Pro sacramento penitentie

prescriptā: ergo rē. Et confirmat: quia ius canonici super veritate se fundans nunq̄ iducit aliqd cū p̄cō: neq̄ laqueū iniūcīes def̄ndit hoiez in culpa: iuxta cap̄ litteras de restitu. spo. cap̄. Lator. et cap̄. Lō sanguinei. de re iudi. ca. si. de p̄scrip. ca. Mattheus. de Simeo. cū similibus. Sed ius canonici defendit cū in possessione rei prescripte: qui post elapsus tēpus presūtiū ad presribēdū iam scit rem fuisse alienā: vt patet cap̄. ad aures de p̄scrip. ergo. Pro isto etiā facit qđ in p̄ncipio q̄onis addixi: quia lex p̄t iuste negligētia hois p̄nire. Et q̄ lex iusta seruari debeat in foro p̄scie deducit b̄us Tho. p̄. z. q. 96. Et idē firmat manifeste Apls ad Ro. 13.

Lia est op̄io in altero extremo. Quia, literis q̄s p̄scripserit tenet nihilominus in foro aie ad restitutionem: q̄s cūq̄ eriā post tēpus p̄scriptionis se cognouerit posse dif̄fere alienū. Hāc fudat dñs Herardus de Sents vt Joā. And. refert i regu. Possessor. trib⁹ rōnib⁹. Prima: quia alia mala fides eēt fauorata a iure canonico. cui intedit obuiam ire. posset induci cap̄. eos. c. si quis obiecerit. i. q. 3. z. c. si. Scda: quia bona fides est fundamentum p̄scriptionis et ei dat efficaciam: s̄z fundamento sublatu ruit dominus. Tertia: cū semper veritas sit error coercūta: correcta fide erronea corrīgēdū et oē qđ fecutu est ex illa. Preter hoc additio alia quedā multo pregnātiora. Primū: quia liber fide quis p̄scripserit ex p̄scriptione nihil aliud ei orit: q̄ iniquū presidiū quoddaz: et improba tēporis allegatio. g. Ann̄ p̄. auctētico. Ut ecclesia Romana cen. anno. prescrip. gau. coll. z. vbi imperator cōcedēs Romane ecclesie cētuz anno p̄. p̄ilegiū in oibus bonis vbiq̄ū situatis addit. Ne iniquis hoib⁹ impī remaneat presidiū: et tutus peccandi locus etiā sciēt⁹ relinquat: sed ille seruet inōcēs: qui reuebra inoxius sit: nec improba tēporis allegatione sele tueatur: tēpus pro puritate p̄tēdens. Et lz glo. dicat tēporis allegationē improba esse iure nāli i specio. l. Nā hoc nāliter. ff. de cōdi. inde. sed cōprobari iure ciuilis (lz nō hoc casu pura itra centū anno p̄ spatiū p̄tra ecclesiā Romana). ff. de vſuca. l. j. que ic̄pit Bono publico. z. ff. pro soluto. l. si. hoc difficultate evanuare nō videt: q̄m pretēdit textus: q̄ elapsu iam tēpo re prescrip. peccant: tuendo se ī verū dñs improba tēporis allegationē: et iniquū presidio p̄scriptionis. Neq̄ differentiā facere videt bona fide p̄scripserit aut mala: modo post p̄scriptionis tēpora cognouerit rem alienā fuisse. P. scđonāli iure locupletari. phibemur cū alterius iniuria v̄l iactura. vt in reg. Locupletari. de reg. iu. lib. vj. Et lz glo. p̄tendat distinctionē illā debere exponi copulatiū: sicut regi iuris naturae. ff. eo. vnde tracta est h̄z clare: hoc ip̄obari videt. l. Nā hoc natura. ff. de cōdi. inde. que sic h̄z. Nā hoc natura equis est: neminē cū alterius detrimēto fieri locupletioē. Iaz idē est iactura qđ detrimētū: sed presribēs locupletat cū alterius detrimēto: ergo peccat: cu solo iure p̄scriptionis se cognouerit possidere alienū. Et certe hac rōne Baldus. g. Si quis per triginta annos. aucten. si de feudo cōtentio sit inter dñm et cognatos Uassalli. i. o. colūna. q̄ si mala fides iteruerit. intendit medio tēpore p̄scriptionis q̄uis sine peccato presribētis p̄t denuntiari: quia ius ciuile nō potuit tollere obligatiōē naturalē: iuxta. g. nālia: institu. de iure natura. gēti. et ciui. nisi q̄ ex lapsu termini presumere solonez vel acceptationē iteruerit. Et per hoc corrigit. Panor. c. si. de p̄scriptionib⁹ suā op̄ione: quā imitatus Bar. in. l. Sequit. g. Si viam. ff. de vſuca. distinxit in p̄sonalib⁹ et seruitib⁹: vbi possessionē interuenire nō op̄z presribētis: q̄ etiā cū mala fide dum sūc p̄ctō fiat. g. Sed nihil refert vtrū tēpore međio sciat rē alienā esse: an post alienaz fuisse cognouerit quo ad hoc qđ est locupletari cū alterius iactura. ergo peccat in ius naturenī reddiderit. P. tertio: dicit Augustin⁹. Nā

si nunq̄ tenuisses eius assensu nullus te defenderet numerus anno p̄. 33. q. 5. Qđ deo pari. ergo tēphs nō p̄t ratio eē: vt quis nō teneat soluere aut p̄stare seruitutē: quā alius nō videntiō fm̄ ius legis videt amississe. Lō sequēta tenet: quia par rō videt in illa seruitute corporis quā inuicē cōiuges debet: et alys seruitutib⁹ aut debitib⁹ ad que p̄prio salte p̄sen su. pacto. vel aliter obligati sumus. Et confirmat: quia sola culpa pena meretur: non misericordia aut pietas: s̄z plūries ex pietate aut cōpassione alienē miserie quis differt vel debitum proseguī vel seruitute vti.

Hanc q̄onem soluens Raymūn. in sum. titu. de p̄ ne habeat cōscientiā remordētē satisfaciat cōsciētē. Si dicat de peritoz p̄silio cōsciētē nō h̄z: vt si quā post cōpletā p̄scriptionē habuit de illoz cōsilio depositisse. cōsiliū adhuc tūtioē viam eligēdā: scilz vt restituat ppter duplicitatis ambigūz: marie quia non facile oīa que debet in p̄scrip. prione cocurrunt. Si nō acquiescit nō audet illū ponere inter saluādos ppter rōnes supra inductas ad oppositūz: nec inter dāmmādos ppter iūra p̄traria: maxime quia per vniuer sum quo se extendit potestas ecclēsie sic seruari videt. Alanus vt glo. refert in cap̄. Vigilant. distinxit: q̄ si ex causa lucratūa rez habuit: semp̄ cā reddere tenet. argumē. ff. que in frau. credi. Qui aut. h. Si quid cū parillo: et apertiū facit pro eo. h. sequiēs: vbi dicit. Nec videt iniuria affici is q̄ ignorauit cū ei lucrū extorqueat non dāmmū infligat. Si xō ex causa nō lucratūa: puta quia emit ab eo quē creditur dñs: nō tenet. argumē. i. 4. q. j. Quā debet. dñs Antoni⁹ de Butrio hāc mām disputat sic distinguens. Aut p̄scriptionē cōpleta est cōtra ignorātē: et tenet ad restitutionē: quia posito q̄ lex de p̄scrip. loquēs sit fundata sup̄ aliq̄ egitate: nō tñ est rāta egit: is ex parte ei⁹ p̄tra quē presribēt: ex quo est ignorās. Si autē p̄scriptionē est cōpleta cōtra scientē: dñ tñ p̄sona sit diligēs et sagax: tūc subdistinguit: aut enī habuit illā rē ex titu. lucratūo et tenet ad restitutionē: quia lz ex parte illius cōtra quem presribēt detur negligētia: nō tñ subest rāta equitas ex p̄scribētis quāta subest ex parte eius p̄tra quē presribēt. Aut habuit rē illā ex titu. oneroso: puta ex emp̄to: et tunc dicit: q̄ nō tenet ad restitutionē: quia nō debet incurritre dāmmū ppter alterius negligētia. Si enī restitueret nō h̄bet regressum de evictione cōtra illū a quo habuit. Sentit tñ q̄ si is h̄z quē est p̄scriptionē vellet soluere p̄ciū et meliorationē rē: q̄ tūc tenet in foro aie ad restitutionē. Quare autē in casib⁹ predicitis nō tenet ad restitutionē in foro iudicāli: tñ in foro aie: sic fm̄ suā op̄ionē respōdet: quia forum iudiciale p̄scriptionē induxit: vt litū sit finis: et vt magis timeat ipsum forum: sed in foro penitentiali attendit solum equitas.

Hibi autē sine p̄iudicio melioris sententie sic videt distinguendū: vel subest causa sufficiens quare res vnius debet in aliu via p̄scriptionis transferri: et tūc est presribēs tā in foro aie q̄ in foro iudicī: et sic p̄cedit. c. j. de p̄scrip. z. c. Placuit. i. 6. q. 3. Est enī ibi fauor fidei: et culpa negligētiae puniēda: q̄q̄ fm̄ op̄ionē m̄ltorū (q̄ papa h̄z plēna et liberā dispensatiōē spiritu. liu. vt in cle. v. vt li. p̄.) solavolūta pape sine alia causa sufficit: vt ibi post Pan. notat Zaba. in suo. i. o. notabilis. Uel nō subest cā sufficiens: causa quare iste debeat rem suā perdere: et tūc lz subest sufficiēs causa q̄re sic seruari debeat in foro iudicāli: non tñ liberat: neq̄ tutaf presribētē in foro aie. Unde vt tandem sit litū finis: is qui tūc est exceptionē rē iudicāte nō p̄mittit denuntiari: neq̄ alius aduersus rem iudicātā (nisi in casib⁹ certis.) Restrigitur: vt notat Barto. in extratia. ad reprimēdū: et tñ manet naturalē obligatiū: vt in. l. Julian⁹. ff. de condi. indebi. Sic deduxi supra. l. iustam. que validat cōfractus in quib⁹ est deceptio citra mediū iusti predi: et tñ obligatus

obligatus manet: qui plus iusto percipit. unde si quis in veritate non fuit negligens saltē negligētia mortali culpabilitati: pura inquisitum de re sua sufficiēter: si non apud hunc possidentem aut forte ob grāz omisit petere redditū aut seruitute vi: cōpaciens misericōde debitoris obligati. s. ad redditū aut seruitute: aut als iuste impeditus: vel timens vexationē nimirum litigādū: aut nō habuit unde prosequi: vel cū alijs iterderet magis arduis: hec parva negligētia: psequebitur nō subest causa quare debeat rem suā amittere: et ergo aduersarii p̄scribens raro vel nūc est in conscientia tutus. Nec obstat si ius transfert dominū: ga etiā in donationibus ob iustū metū et in traditionibus vñrariū transfiert dñs: sed manet nihilominus donatariorū similē et vñrariorū obligatus tātūde: restituere: imo dico quēadmodū in exactionibus imoderatis: vel vbi onera inequaliter imponuntur subiectis: vel per legem vel ordinationē p̄ncipis: hi qui cōmunicāt locū sunt surū. Ista. p. p̄ncipes tuī ifideles locū surū. Et Ia. 10. Ceb q̄ condunt leges iniquas. Sic qui iusta lege p̄ncipis vitur ad defensionē sue iniustitie: quasi sur et raptor tantūdem obligatur restituere. Neqz cōfidant multū qui opositū opinātur: de auctō bti Tho. quodlibeto. 1z. arti. 25. de quo Joan. And. in dlc. reg. Possessor valde gloria: ga sua bti Tho. venit limitāda ad metas cause sui dicti: que est: q̄ lex potest aliquē pro peccato vñ negligētia punire in re sua. Et q̄ alle- gant. l. iusta etiā seruandā in foro p̄sciētē ex bto Tho. p. 2° q. 96. quia hoc solū procedit quātum se extendit ratio et causa legis. Unde eodē qđlibeto arti. 26. dicit ei: qui p̄sumpsit rem alienā obligari iure diuino ad restitutionē: eo casu quo lex sibi cōcedit iniunitatē ppter iequalitatē iustitiae. Et idez aperte tenet Altisi. 4ª parte summe de fructibus bona fide consumptis. vbi tractat materiā restitutiōnū.

Alm restat respōdē ad rōnes vñrariū partis. Et p̄mo ad eas que sunt ante opositū adducte. Ad p̄mā igit̄ dico: q̄ bti imperator sit dñs oīuz quo ad iuris- dictionē et defensionē: nō tñ quo ad p̄prietatez dominū. vnde glo. in. l. quotiens. C. de p̄nci. impēra. offe. mo ta qōne: An p̄nceps ex certa scia possit p̄cedere p̄reptōriā. Rñdeo: q̄ sic in actionibus que sunt de iure ciuilis: secus in dominio rei mee qđ vellēt mihi auferre: etiā ex certa scia: cū illud habeā ex iure gentiū sive nālī: qđ est imutabile: vt isti. de iur. na. gen. et ci. h. penul. s̄c in. l. Barbari. ff. de offi. preto. dicit: oia p̄ncipis esse quo ad defensionēz. iuxta. l. fina. C. de quadri. p̄scrip. in p̄ncipi. Similē dicit Innocen. in. c. Que in ecclesiā. de cōsti. et post ipsum Panor. q̄ p̄nceps p̄t mihi tollere actionē que est de iure ciuilis. l. y. de origi. iu. sed nō potest facere quin iustitia mihi reddat: vnde reditur ad pri- mium ius: in quo nō erant actiones: sed manu regia admi- nistrabat iustitia. iuxta dic. l. y. ff. de origi. iu. Et intelligo q̄ nō p̄t mihi rem meaz auferre sine iusta et legitima cā: tunc eni cōtraueniret iuri gentiū: qđ est imutabile: secus si in pena: naz criminis: vel ex aliqua iusta causa. Neqz hui⁹ opositū cōcludi p̄t ex illo. h. pen. Insti. de iur. na. gen. et ci. Quā etiā nō sit dñs oīum per proprietatē firmat Ambro. aperte in ep̄la ad Marcellinā soroz suam certiore eam reddens de actis apud Valentinianū imperatorē in causa basilicā quā pertinet pro Auxentio heretico. Mandat mihi: trade basilicaz. Re- spondeo: nec mihi fas est traderē nec tibi accipere imperator expedit. Domū p̄tati nullo potes iure temerare: domuz dei existimas auferendaz. Allegatur imperatorē licere omnia: ipsius esse vñiuerla: respōdeo: noli te grauiare imperator ut putes te in ea que diuina sunt imperialē aliqd ius h̄e. Noli te extollere: sed si vis diuini imperare: esto deo subditus. Scriptū est: que dei deo: que cesaris cesari. Ad imperatores palatia pertinent: ad sacerdotē ecclesie: publicoꝝ tibi me-

nū ius cōmissū est: nō sacroꝝ etiā vbi manifeste vult eu nec priuatarū reruz esse dominū: als optimo iure usurpare posset domū priuati. Et in oīone in qua suos ad cōstantiam horratur: et in Auxētū inuebit de basilicis tradendis dicit Naburhē sanctū virū regia petitione iterpellātū respōdis: se absit vt hereditatē patrū meoꝝ tradā tibi. 3. Regū. 21. et regē cōtristatū esse q̄ sibi esset alienū ius relatione iusta ne- gatū. et infra. Si ille patrū hereditatē nō tradidit: ego tradā ecclesiā ch̄i. Sed et hoc addidi: absit vt ego tradā hereditatē patrū hoc est Dionysij: qui ad cām fidei in exilio defunctus est: hereditatē Eustorgij conf. hereditatē Miroclitis atqz oīum retro fideliū ep̄scopoz. Sed si principis omnia essent naburhes negādo suā hereditatē sanctus nō māscit: neqz regi alienū ius iusta relone esset negatū: sed suū sibi nō nisi improbe: cū tantūdem et amplius naburhe in p̄ciū obvi- lerit. Fortasse dicetis. Hādē rōne dicit Ambro. Si agros desiderar imperator p̄tatem b̄z vindicandoꝝ: nemo nīm v- teruenit: p̄t pauperib⁹ collatio populi redūdere: nō faciat de agris iūdīa: tollat eos si libitū est iperatori: nō dono: sed nec nego. ergo videt impator p̄prietatē oīum p̄cedere: als eni p̄tate haberet vendicandi. Rñdeo. manifeste innuit Ambro. se loqui nō de p̄tate que est facultas iuris: sed de po- testate quācūqz sive per viam: aut als quoquo modo: in hoc qđ subdit nō do neqz nego. Cōtra. p. Regū. 8. c. per Sa- muelē dixit dñs: hoc crit ius regis etiā agros vīos et vineas et olīueta optima tollet: et dabit seruis suis etiā. Rñdeo. Nō loquīt p̄pheta de iure recti sive iusti moderaminis: sed de iure vñratiōis: qđ alio vocabulo ius codiōꝝ seu colapho- rū dicim: ga addit. greges quoqz vīos addecimabit vñsqz eritis et serui: et clamabitis in die illa a facie regis vestri quē elegistis: tñ exaudiet vos dñs: ga petistis vobis reges. Et certe sic intellectum est a populo. vnde respōdit. nequaqz. Rex eni erit supra nos et erimus nos quocqz sicut oēs gētes: et indicabit nos rex noster et egredietur ante nos et pugnabit p̄lia nā. Ad. p̄bōnē maioris respondeo ad. c. Quo iure. et c. dicat alīgs. solū oia impator⁹ esse quo ad iurisdictio- nē: ga postqz in eū cōcessit populus oēm facultatē iuris cō- dendī: suū est disponere de modo trāfērendi dñia: et de sin- gulis ius decernere: et hoc vult Augustin⁹. Sūlē dicit in di. c. Dicat Ambro. Decet militare disciplinā vt regi oia seruent. supple distribuēda per ipsuz militib⁹ pro q̄litate meritoꝝ: et ita stat cū illo: q̄ que in bello q̄s ceperit sint capiētis. ff. de acgrē. do. l. nālē. h. vīt. vt recte ibidē tradit glo. Ad. l. Depre- catio. Rñdeo q̄ etiā dicit dñs mūdi. ppter iurisdi. nō ppter p̄prietatē. Ad. l. Bene a Zenone. q̄ lex illa vult parificare: si ex fiscalib⁹ imperator donet aut modo alio trāfērat in aliū: et cū ex p̄uata eius suba fiat vt ad lram dicit reputās oppōstū irrationabile hac de causa. Que eni (inquit) dñia est: cum oia p̄ncipis esse intelligentia: sive ex sua suba sive ex fiscalib⁹ aliqd fuerit alienatū: Et idē extēdit ad serenissimā au- gustā: et decernit emptores vel donatarios absqz iūtēdū seruādos. Sed aduersus (inquit) domos nostras quadri- nō etiā vbi planum est tex. potius ostendere q̄ non sit reruz oīuz dñs: cū neqz sic aduersus domū suā actio p̄cedēda fo- ret. Et dicit suā p̄uata subaz: et istud vult glo. ibi vel verius iūtēdū fiscalia vel patrimonialia. Et Archi. in. c. cōuenior. 23. q. vīt. ad. l. Lucius tytius. ff. de euic. l. y. illa solū dicit ta- le periculū ad eum qui emit spectare bti preciū nōdū fuerit plene exolutū: sed nō q̄ impator possit sine causa. Et de le- ge. Itē si X̄beratū. h. si forte ager est qui petit et militib⁹ assi- gnat⁹ est modico honoris cā possessorī dato: dī q̄ possessor hec debeat postea vero dñs p̄stare: bti nō seq̄t q̄ ḡ impator hoc sine cā possit: imo p̄ ius posterius: q̄ illis casib⁹ aduer- sus dominū imperiale competat actio saltem quadriennio: vt. l. Bene a Zenone. Neqz probat aliquid qđ Hostien. iūtēdū

Pro sacramento penitentie

cit ex Leui.25. ga loquitur tex. in casu emptionis a vero dñs:
vt pater: et nō dat de dono tali intra vrbe conditionē redem
ptionis nisi ad annū. Qd̄ ctiā inducit de necessitate famis: et
de equo pabulādōnib⁹ arguit: ga in talib⁹ iustissima causa
subest: qzqz verior opio hēat q restituē teneat. sic r̄c. vi est
scđa lectura doctoz dic.c. si qs. Ad z⁹ pncipale dico. Qd̄
non omne qd̄ iure humano possidemus: iuste possidemus:
iuxta illud Aug⁹. In prāte bz eōs non reddere sed iure sozi
nō iure poli. 17.q.4.c.fina.7.13.de ci.dei.c.3. Reuera vitiuz
est vili emere r̄c. Et ad confirmationē dico: q fm iuris hu
mani interpretationē censem alienare: sed nō semp̄ est verus
cōsensus eius liber⁹ neqz etiā debitus quoꝝ ad minus alter
requirif: vt nō obliget ius in quē trāsferit/restituere. Ad
3⁹ pncipale: Aug⁹ loquitur de lege dei: vt p̄z ex his que indu
cir: ex hoc qd̄ subdit. Sed 5 legis auic̄em. multa enim sunt
peccata que cōtra legis humane auic̄em non militant. Uel
dico q nō peccat auic̄e legis cōcedentis: ga nunqz concedit
pc̄m. vbi enī pcederet iam disponerer vltra limites sue fa
culturis: et ita nulla esset legis auic̄itas: et sic adhuc nō pecca
ret etiā legis auic̄e: sed peccat quis bene auic̄e legis p̄mittit,
tis sicut Iudei videntes illa permissione celebrādi suas festi
vitates et ferias. de quo fn.c. qui syncera. 45.dis.libera hēant
obseruādi/celebrandiqz licentiā. Et ad confirmationē de iure
canonico qd̄ sup̄ veritate se fundans nunqz inducit aliqd cū
peccato. R̄ideo q ius cano. nō est sanctius q̄ suerit ius di
tinū: qd̄ tñ induxit aliqua cū pc̄to: ppter publicā vtilitatem;
et vt deteriora vitareñ: vt p̄z de libello repudi⁹ Deute.24.
et de tradendo ad vslrā alieno. Deute.23. Sic decreuit ius
canonicū debitores qui sup̄ solōne vslucapio iurati erint cogē
dos esse ad prestandū dñs iuramentū. c. Debitorum. de iure
iuran. qzqz fenerator peccet exigēdo: et post cogēdus sit resti
tuere. et ibi nō fundat se sup̄ presumptione: sed sup̄ veritate.
Itēz ius diuinū et canonici p̄cipiū vroꝝ obediē marito
p̄cipiet in quo sibi p̄c̄ti est persistere in exactione sue p̄ce
pto: vt est finia Aug⁹ in.c.manifestū.33.q.5. Et est tractū ori
ginaliter ex illo Numeri.30. Si aut̄ tradixerit postqz resci
uit portabit ipse iniquitatē eius. de quo etiā causus videtur
in cap. Carissimus. de conuer.coniuga.

Restat nunc soluere argumēta inducta post
oppositū. Quib⁹ pbari
vide q nulla p̄scriptione possit quis titus esse in foro con
sciētie. Ad primū dico q̄ presidiū p̄scriptionis vbi cā
sufficiēti minime vallaſt est l̄mpiuſ: et certe ipsoa tēporis al
legatio: qñ solū temp̄is pro puritate pretendit: vt in primo
auctētico. Sed cū als iusta causa subsit quare is qui pridez
erat dñs rei priuari debeat dñs ius rei: iam vna cū ipsa cā
est p̄scriptio rōnable et iustū iuris presidiū. Corte re
plicabit. In omni p̄scriptione iusta cā subest: p̄ita vtilitas
publica: quo lex dicit q̄ vslucapio pro bono publico iducta
est ne sc̄ dñia rerū fere semp̄ maneat icerta. ff. de vslica. l. j.
Item sicut dñs Anto. fatet in odiū litū: vt. s. litibus occur
ranur et nō p̄grediant in imensuz: inducēt sunt p̄scriptions.
Itēz sauze bone fidei et odio negligēt. vt. c. Placuit. y. 15.
q. 3. R̄ideo. hoc solū probat iusta causa subese: quare
sic statuendū erat in iure: et q̄re sic seruari debeat in foro su
dicy: quo vt supra allegani dīc Aug⁹ ad Macedoniū. In
terim quedā ster eos iura cōstituunt̄ que appellant̄ ciuilia:
nō q̄ hinc fiat vt bene v̄tētes sint: sed vt male v̄tētes m̄nus
molesti sint. Sed p̄scriptione tunc est iusta presidiū qñ sumul
causa sufficiēt̄ itercurrit: quare alijs priuari debeat dñs ius
rei. Nō valz aut̄ p̄stria: iusta cā subest quare sic statui debuit
et seruari: ergo quare iste p̄petuo re sua debeat priuari. Dulcis
silē est de executione finē delegati: que iā trāsfiuit in rez iudi
catā quā ordinariū tenet̄ facere: quis eā sc̄iat inlustaz esse
cap. p̄astoralis. de offi. iudi. deleg. et tñ hoc nō relevat p̄tem

agentē a peccato si etiā vel nouerit aut dubitet s̄nlam illam
esse iniquā. Ad scđm: cōcedo q̄ iuris nature est neminez
cū alterius detrimēto fieri locupletiorē n̄lī causa subsit sus
ficiēt̄ et iusta q̄re ferre debeat detrimētū. Sic enī Leui.19.
in trāslatione quā sequit̄ Aug⁹ preceptū legitimus: nō noce
bis p̄ximo tuo: nec vi opprimes eū. n̄ra trāslatione bz: non fa
cies calunia. Hoc tractat̄ Aug⁹. q. 69. super Leuiticum. Si
inquit quid sit nocere et nō nocere pateret hoībus: hoc ḡia
le preceptū ad innocentia retinendas fortasse sufficeret. Qia
enī que prohiben̄t cōmīti in p̄ximū ad hoc vñ referenda
sunt qd̄ dictū est nō nocebis p̄ximo. Tamē ex causa nemo
dubitat quin liceat proximo nocimētū inferre: etiā sine sua
culpa: vt in regu.iur.lib.6. Sine culpa n̄lī subsit causa: non
est aliquis puniēdus: et ita nō probat p̄scriptione non tutari:
vñ causa sufficienti: quare re sua dñs priuari debeat/adiuuat.
Sed obvicies. In omni p̄scriptione p̄currat negligētia
nō potestis: et illā (quā) quis culpabilis vel peccaminosa nō fue
rit p̄t̄ ius punire recte iuxta reg. statim allegataz. R̄ideo:
cū ille solū dicat negligēt: qui ex obliuione vel incuria qdā
aligd omittit: qd̄ sibi incūbit agere: certū est vt supra dedit
xi cōtra multos tēpus p̄scriptionis sevū lucapionis currere:
qui negligētia nō sunt. Et iterū. Sola negligētia tēporaliūz
nō est causa sufficiens quare ius possit ip̄suꝝ re sua priuare:
sicut nec meticulositas: quis sit mortalr malūvane timere:
et sine iusta causa anxiuz perturbari: neqz plus est pacis p̄u
blice occasionalr perturbariū cū post negligentia q̄s velit
rem p̄scriptā sibi spectare: qz si post tres s̄nias: que forte sua
negligētia p̄tra eū sunt late: et tñ dicat sibi spectare r̄e r̄c. ille
nō venit de iure dñs rei sue priuādū: ga si solū medio pro
boꝝ nitatur aliū iducere vt veritate cognita restitutiā nul
lo pacē ledit: s̄z q̄ experieido iudiciale aut via facti recipi
rando ledeler: iuste ab illo phibet. Etiaꝝ s̄ causa sufficiens
est: ius tamē nō videt hoc in penā voluisse sibi inferre de
obligādo aliū ab oī onere restituēdī tanqz pene noie exactū
sit. iuxta reg. Qd̄ a quoquo modo pene noie r̄c. ff. de reg. iu.
sed solū ad malitias hoīum salte p̄tm cū ex toto non possit
restrenādas hec p̄stituisse seruāda in foro iudicū: vt colligi
ex auctētico. Ut ecclie Roma. r̄c. Als enī p̄scriptione nō eēt
ip̄uꝝ presidiū: neqz foret ipsa tēporis allegatio ip̄proba: vt tñ
ip̄erator afferit ibidē. Queāmodū s̄lī firmat h̄ctus dona
tiones et alia que menu fiunt: n̄lī talis fuerit metus: q̄ merito
cadere debuerit in virū cōstante. ff. qd̄ me. cau. l. Metū. cui⁹
sili⁹: et tñ nō deobligat neqz securuz facit in foro aī extor
quentē hoc modo donationes a meticuloſo. Qd̄ autē tangit
in argumēto de op̄i. Bal. q̄ lex obligationē nālē tollere non
p̄t̄ iuxta. h̄. mālia. insti. de su. na. r̄c. dico q̄ imo p̄t̄ eā ex cā
tollere: sic is cui s̄c alijs obligatus est eā sine cā et ex cā p̄t̄
remittere. Et ad. h̄. iductū dico q̄ l̄z nō p̄t̄ ius nālē tollere
vel imutare: tñ bñ obligationē illaz qua stante q̄s naturalr
dz: sicut et creditor seu is cui obligatio facta est illaz remitē
p̄t̄. Ad tertū p̄ncipale p̄z respōsio ex dictis. Quia solus
lapsus tēporis nunqz est ratio trāsferēdī dominia aut tutā
di hoīem via p̄scriptionis in foro conscientie.

ITC A hec occurrit dubium. An in casu quo
iusta p̄determinata obligat ad resti
tutionē: si de peritoꝝ p̄filio seruat rem p̄scriptā
aut vslucapio p̄pterea sit in statu dānationis. Et
vide q̄ sic: ga nālī iure tenemur omne alienū
reddere: et oē debiti soluere: qd̄ nec Apls tacuit. Soluite in
quit oībus oīacui tributū/tributū r̄c. ad. Rom. 13. sed trā
gressio nālī iuris aut diuini/est mortale p̄c̄m. ergo. nec rele
uat si dicat ignorāre: ga ignorātia iuris nālī oībus est dam
nabilis: salte adultis: vt in. h̄. notandū. c. turbaf. 1. q. 4. Nec
multū distat in crimine vel decipere posse vel decipi chia
nū. 16. q. 1. Sicupis. Ad idē. 37. dis.ca. si. 7. 38. c. qui ea. Et

De restitutione

confirmo: ga pars malitie seu deordinationis sunt auferre alienum: detinere alienum: et non soluere debitu: sed quorūcūqz consilio primū fiat: est mortale peccatum. qz tē. Major p3: ga in buis que cōmittimus in proximū grauitas attendit ex nōcumento qd̄ īserit: vt quanto plus vel minus nocet eo est vel culpabilior: vel minus peccatis: vt satis īuit Aug⁹ in dic. q. 69. sup Leuiticū. Et minor p3: ga cōsiliū est yna pditionum que currere facit cum fure: furtiqz reatu: vt supra patuit. Et Augustinus. Illud fidēissime dixerim: qui pro hoie ad hoc interuenit ne male ablata restituat: et qui ad se fugietē quātum honeste pōt ad reddēdū nō cōpellit: sociū esse fraudis et criminis. 14. q. 6. Si res ergo cuiuscūqz consilio tē.

Ad oppositū est: bourn est arare: sine ho pasciū iuxta illos. Job. z. l. Simpliciū vt H̄egorius exponit est pasci fide et doctrina maiop. Et Malach. z. Labia sacerdotis custodiunt scientias et legem exquirēnt ex ore eius: quia angelus domini exercituum est. ergo videt sufficere simplicibus si peritorum consilio tē.

Pro huius solutione pmitto: qz actus morales species capiunt ab eo qd̄ per se est intētū nō ab eo qd̄ pter intētōne est. Fūrari retinere vel seruare alienum vel alteri debitu ppter dicit qui sciens hoc facit. Secus si ignorat vel alienum esse vel alteri debitu. Sicut si quis ne scīes nūperit alienem: qd̄ diu nescierit ex hoc adulter nō erit. 34. q. z. Virgo. z. c. In lectū. Si tamē in dubio qd̄ qz scīas nō h̄z nihilominus facere velit: ppter discriminē pcti etiā peccat: s̄z nō formaliter pctō adulterij. Idē si ignoratia h̄z vel crassaz vel affectata. Et cōmito. Qz nō minus obligamur nosmetipso aut alios nō occidere: qz aliena nō seruare aut capere aut debita solue. p3: ga corpus hois pserit oib⁹ temporalibus et gbuscūqz bonis fortnet: et grauius multo est occidere qz surari: et debitu nō solue.

His premisiis ad qd̄ne rñdeo. Sicut is qui de cōsilio medici (qui tamē perit⁹ repūtat) sumit vel alteri tradit pculū quo bō extinguit excusa tur ab homicidio ppter pbabile facti ignoratia. Ita in pposito. Si filio eoz qui perit⁹ habent et certe quoqz vita talis credit: vt fidē iustitie debitā oī grē fauori et hois existimatione preferat: et ipsi oī affectatione deposita sincere querūt veritatē excusant a pctō furti et detentionis eius qd̄ est alteri debitu. Eos autē excusari nō credo qui ad tales recurrent quos xisit̄ secū sentire plūmūt: et tot accersint quod vnu solū reperiāt: qui fm̄ eoꝝ affectu cōsulit: et hūc soluz magni pendit. Et hic locū h̄z illud Ap̄li. Erat tēpus cū sanā doctri nā nō sustinebūt: sed ad sua desideria coacerubūt sibi magistros pruriētes auribus: et a veritate gd̄ auditū avertent: ad fabulas autē cōuertant. z. ad Limo. 4. Sic. 3. Regū. zz. de Achab legim⁹. Sz ego odi eu ga nō pphetat mihi bonū: sed malū Micheas filius tē. Sicut nec excusant a nece sui ipsius qui vt ipensis parcat v̄l certe vt in medicina recipiat que amat dulcia aut buis: semetipsuz credit mulierculis iperitis: et medendo corpori toxica qd̄a adhibet pro remedio. Sz oporet sincere utrobiquz incedere: hic sufficiēt sanitatem querere: et in nostro pposito veritatē iustitie edoceri velle.

Ad rōnem ante oppositū: rñdeo. Nō trāsgredit⁹ qz hoc pceptū iuris nature: nisi aut sciāt: aut tales circūstantie iterrāt qz scire aut ad minus dubitare teneat: illud else alienum vel alteri debitu. Et cū dicit: qz releuare eu nō pōt ignoratia: ga est iuris nā: dico qz ignorantia buis: an opz restituere alienum vel soluere debitu: est ignoratia iuris nature. Sed ignoratia buis: hoc est alienum vel illud est alteri debitu: est pot⁹ facti qz iuris ignoratia: sicut qz hic cibus vel pot⁹ erit hois toxicū. Et ad pfirmationē dico: qz supponit cōsiliū ferri sup hoc qd̄ est detinere: vel nō soluere alienum. Secus qz cōsulit⁹ nō esse alienum: vel non esse

alteri debitu: qd̄ in veritate vel alienum est vel alteri debetur: vtqz tamen accidere pōt: qz cōsulens crimine furti vel alio inuoluit̄ in hoc qz minus recte cōsulit: qz tū is qui eius consilio vñt̄ inocēs oīo permanet: et ab omni culpa imunis: vt ex pōtib⁹ cōstare pōt in sili de medico ex industria vel per imperitā toxica ministrāte: quē simplex p cura accedit qz cōi hois: reputatione peritū: qui fidēlī operas suas medē discorpib⁹ adhibeat.

Obvicer fortasse aliquis. Si cecus ceco ducatū pbeat ambo in fouē cadēt: vt dī Matth. 15. qz cū in mā iustitie quis malūvolū cōsulit vel imperitū ductorem cecū sequitus fouē nō euadet: quādo duxit iciderit.

Rñdeo: hoc abūz Saluatoris pcedit de cecitate in his que sunt iuris diuinū: ppositū n̄m vbi est ignoratia iuris humani v̄l facti: neqz intēdit Saluator sp̄ eu cadere in fouē: qui ducē cecū sequitus fuerit et cadēt. Sed dū in his seq̄ errante que sibi ad salutē neclūm fuerit scire tūc enī vñcūlū obligationis sciēdi idē eos pnectit: et quo ad casuz inseparabiles facit. Secus si in his sequit: que eū scire non opz: vt suisse credo in casu caplī. Licer de spō duo.

Sed iterū replicabis fortasse. Ignoratia eius qd̄ diuino iure est preceptū aut veritū: est ignoratia diuinū iuris: et nō solū ignorantia facti vel iuris humani. Sed error vel ignorantia eius qd̄ est detinere id qd̄ in veritate alienum est: est ignoratia eius qd̄ diuino iure veritū est: ergo est ignoratia diuinū iuris: culū ū statim dixi. Et vltra ignoratia diuinū iuris nunqz excusat a pctō n̄fuerit iuincibilis: ad qd̄ multa valde requirunt: puta qz se expurget a crimen vt dignus sit et talis qz a deo me reat instrui de veritate: als formidādū est ne sile ei ostingat qd̄ Ecch. 1. 4. scribit̄. Ego dñs decipiā ppheta illū: fm̄ iniquitatē interrogatis: iniqtas pphete erit. Et Ia. 58. dī. Me de die in diē querūt: et vias meas scire volūt qz gens que lūstīa fecerit: et iudicia dñi dei sui nō derelinquerit: qz di. nō sic vie mee exquirēde sunt. Et scđo regrit: qz puro corde qz diligētissime nō ab hoie tm̄: neqz a deo tm̄ veritatē iuris: sed humano cōsilio ne deū tentet p̄mū ab hoie: et nihilomin⁹ a deo si forte hois peritia se ad hoc nō extēderit. Et ita nō sufficeret in pposito hoies aliquē forte imperitū cōsulisse qui reputaret tē.

Et minorē pncipalē pbo deductiō ad impole. Omne nocumētū īferre primo est diuino iure veritū: hoc nō est veritū iure dino. qz hoc nō est aliqz nocumētū īferre p̄ximo. qz est falsū: et nō maior: qz minor: et p̄z nō est iure diuino veritū. Et cōfirmo: ga sicut qd̄libet occidere hoies est iure dino phibitū: intelligo sine legitime potestatis acīte: et hoc occidere hoies v̄l qd̄cūqz aliud assignet est eoē iure phibitū: ita silt̄ vide īferre nocumētū īferre p̄ximo.

Rñdeo. Ignoratia illius qd̄ iure dino phibitū v̄l vel in piculari: qz cōstat qz sub v̄l qd̄ phibitū est sit recta subsumptio: est ignoratia iuris diuinū. Secus qz hoc nō cōstat: imo tūc est facti vel humani iuris. Xvi gra. Certus silt̄ qz siē oē occidere hoies est phibitū: ita etiā hoc occidere et illud tē. et ita nō labore circa hoc ignoratia iuris diuinū: sed ga tunc hoc ignorat qz illū cibū edere vel medicinā capere: est hoc īterficere hoies qd̄ est facti p̄babilis ignorantia me excusat. Et similē est in pposito de dānificare seu nocumētū īferre qz ignorat qz hoc facere sit ipsuz dānificare: vel ga ignorat qz vñqz ei⁹ fuerit: vel credit̄ humane legis dispōne īa perdi disse ius qd̄ habuit ad re. Et ita vt excuseat a culpa: suffic̄ ipsi⁹ nimis remissuz nō suisse: qz quis extreme diligēs nō fuerit.

Alia iam dicūm est qz deinendo alienū quis excusat a culpa si perito cōsilio p̄uasuz ei fuit rit nō esse alienū: occurrit circa hoc alib⁹ dubiū. An etiā hoc pcedat cū scit alios peritos ūrum sustinere: hoc est qd̄ alii mouēt gñalius. An doctorib⁹ ūrib⁹ tib⁹ circa aliqd agibilū: et agere fm̄ vñā opionē est sine oī

Pro sacramento penitentie

periculo peti:agere. Non enim alia est in dubio pcti mortalitatis: mortaliter peccet qui agit illud de quo est dubium: an sit mortale periculum. Et videlicet quod sic: quod exponit se discriminari mortali culpe: et talis iuxta regulam magistralis peccat mortaliter. Et est ratio: quod amat periculum peribit in illo. Ecclasiastici. 3. Sed iste ex quo certioratus est de dubio: si nihilominus eligat ptez de qua periculum seu dubium absit: amat et vult periculum. Cum nihil aliud sit amare periculum in proposito sapientis: quod illud velle in quo periculum consistit. Et confirmat: quod ubi possit minus tenetur incerta fugere: et que sunt certa amplecti. Juxta illud Augustini. Tene certum et dimittit certum. Et glo. Matth. p. tractas fluctuationem Joseph quod agere debebit erga Mariam coniugem suam: super quod hoc se cogitat: dicit: Hic docemur diu liberandum esse in certis: ne peccet temeritate levitatis: quod quod deliberatione et consilio certitudinem depedere non valens: nihilominus ptegit et amplectit certum: videlicet ad minorem temeritatem peccare. Non solum est mortale agere contra conscientiam de mortalibus: sed etiam in dubium conscientie de mortalibus. Sed ipso est eius non dubitare: quod iam nouerit oculatissimos atque acutos viros dubitare de negocio: ergo nunquam licet ei partem amplecti de qua dubium versatur.

Ad oppositum est: quod ut doctoribus nulla est facultas legis secundum dictum ita nec opiones viri obligationem quamcumque adiuehere posse: quod non obstante quod sciat apud doctorum in dubium absit potest ad consilium unius absque discriminatione pcti parte amplecti de qua doctores varie opinantur.

Pro huius solone primo quod dicit Thos. qdlib. arti. 13. Quod modis aliquis ad pcti obligatur. Uno modo faciendo in legem ut cuiuslibet fornicatur. Altero modo faciendo in conscientia: et si conscientia dicteret alicuius leuare festucam a terra sit pcti mortale. Ex conscientia autem obligatur aliquis ad pcti: siue habeat certam fidem de Christo eius quod agit: siue etiam habeat opinionem cuiuslibet dubitationis. Illud autem quod agit in legem semper est malum: nec excusat per hoc quod est fidei conscientia. Et similiter quod est contra conscientiam est malum: quoniam non sit contra legem. quod autem nec contra conscientiam nec contra legem est non potest esse peccatum.

Dicendum est ergo: quod si due sunt opiones hinc de eodem: opere: est altera vera et altera falsa. Aut quod ille qui facit in opinionem magistrorum: ut pote Christo plures probetas facit in opinionem veram: et sic cum facit in legem dei non excusat a pte: quoniam non faciat in conscientia quoniam sic in legem dei facit. Aut illa opio non est vera: sed magis hinc quod iste sequitur: ita quod vere licet hinc ples probetas. Et tunc distinguendum est. Quia aut talis hinc conscientia de Christo: et sic iterum peccat in conscientia facies: quoniam non in legem. Aut non hinc conscientia de Christo sed certitudinem: sed tamen in quodam dubitationem inducit ex Christi operatione: et sic si manente tali dubitatione plures probetas hinc periculum se committit: et sic pteprobatio peccat: ut pote magis amans bisseculari temporale quam propria salutem. Aut ex Christi opionibus in nullam dubitationem inducit: et sic non se committit discriminari nec peccat. Nec ille. Quod aut dicit badius Thos. si agit in opinionem veram sequendo aliam falsam peccat: quod facit in legem dei: limitari deinde cu[m] casum: vbi et quoniam tenet hoc scire. Nam si fuerit vel factum aut iuris ignorantia quod non obligatur scire: quoniam factum in se sit in legem: excusat nihilominus per ignorantiam ab omnibus culpa. Neque obstat si factum in se fuerit in legem: si modus faciens puta sub talis ignorantia et fuerit excessus vel permissus a lege. Quod autem dicit peccare enim qui contra dubium conscientie fecerit: non ut peccare potest: quoniam occurrit nonnullum probabile dubium: ad quod ex dicto obligemur siue quod ex eius licet fuerit. Exemplificari potest de illo qui duxit aliquam metu et post supdixit aliam: an teneat debitum scde reddere: vel obligetur ad Christum: supposito quod probabile dubium sit an matrimonium metu hoc sit validum. Quod etiam supponit opinantem posse dubitare seu dubium esse: vel

de opione aut de dubio: proprie loquitur. Nam opio proprie dicit assensum cum formidine de opposito: dubium vero dicit apparen- tiam quodam virtusque partis sine tamen assensu. Opere vero vel opione per nuda apparentia capi sine assensu et iudicio: et non ponit pte in tale opione agere. Aut dubium pro formidine senti anxietae quadam et timore: et nullam culpam arguit cuius huius dubio ptegrati in actu. Bonaz eni[us] mentiu[m] est ibi culpaz agnoscere ubi culpa non est: inquit Gregorius. 75. di. Ad eius accubitu[m] agnoscere re iquaque veritate formidando: non iudicando. Uterebar inquit prophetam Job: Joia opera mea: sciens quod non parceres delinquenti. Job 9. Henricus de Handau qdlibet. 4. q. 33. dicit tria attendenda fore: qualitate docto[r]um efficaciam motiuorum: et rationem auditorum. Auditores appellat oes: qui consilio aliorum aliquid agere volunt. De per attendendum: quales in determinationib[us] suis. alibi inveniuntur: et an regulate seu bene volunt. potest induci illud Ecclia. 37. Anima sancti viri annuntiat aliqui vera magis quod septem speculatorum sedentes in excelso ad speculandum: et ceteris partibus sanctiorum magis est credendum. Secundo transferenda seu comparanda sunt adiunctorum motiva illorum: quorum si rationes sunt validiores et efficaciores: ac auctores magis expesse. Tertia. s. 3. ratio auditorum: an sint iurati: potentes discernere et iudicare determinationes docto[r]um: an simplices: et an virtusque partes docto[r]um sibi habent equaliter notas: et non hoc combinando predicata varie tenent suas conscientias informare. Et est quoniam una mortale periculum exponere se dubio illi: et non alteri. Si enim auditor sit peritus: et sciat doctorem qui sentiat in parte periculosas hinc oes rationes recte. Si vero simplex fuerit auditor: non potest hoc discutere: et credit sententiates propter periculosa magis fide dignos: iste exponens se illi periculum non peccat: quod non reputat illud periculum: id sit in veritate. Et id non peccat in eo quod periculo se exponit: peccat tamen in eo quod facit a regula fidei prohibiti: quod ignoratia non facit: sed iuris est que neminem excusat nisi forte distinguendum sit iter ea que pertinet ad principia legis naturae: ut sunt illa: que in mandatis decalogi pertinet: et ea que ex eis deduci possunt: quoniam scia simpliciores excusat: maxime si hinc ignorantiam invincibilem. Sed hec opio etiam insufficiens est: quod supra deduxi licet dubitati in multis casibus altera prius eligere. Preterea non oportet id sit peritus et nouit conditio[n]es doctorum: et quod ergo habeat conscientiam assentientem illis: immo forte nec presumptionem.

Hibi videtur planius sic distinguendum. Uel ex hoc ratione opionum motus ad dubitandum: vel non. Si primus: vel est dubium de obligatione virtusque partis: ad quam scis obligemur: et tunc virtus pars censetur periculosa: quoniam dubium est que illarum licet seu ad quam earum obligemur: et tunc ceteris partibus non peccat ratione periculi. Maxima enim: videlicet exponens se periculo et intelligit de expone, re liberando potens virare periculus: nihilominus eligit in quo discriminari constituit. Dicitur notatiter ceteris partibus: quod si una partium sit minus dubia: vel id est magis dubia: tamen minus pte in genere mortalitatis vel venialis culpe: quod in talibus semper eligere opere quod securius est vel minus dispeditius: sicut in curatio[n]e morbi: et si periculum fuerit et valde verisimile quod mebris minutis ex medicina administranda amitteremus: tamen per principalem mebrum cura puta capitum vel consilio hoc periligere: mus: quoniam etiam dubium sit an sic curari possit: modo estiter aut pluma: et aliter non posse atrari. Sed in eo gne pte quoniam existit ratio grauitatis: debet transferri vel ex contra magis docet prudenter: tunc etiam quoniam arte possit determinari. Lumen filie tradit: Propterea de honesto negotio: et debito in donationibus. Uel altera prius non est pte probatoria: sed iuris et tutae: et tunc amat pte: et peccat propter dubium complexus. Si etiam pte. Non peccat eo

De restitutione

47

peto qd est periculo vel discriminis se exponere: si peccare possit rōne rei quā agit vel temeritatis sue, estimationi nimis initī: h̄ illud puerioꝝ. Ne initaris prudentie tē. Prudētia sue iquit Hieronym⁹ initī q ea que sibi agēda vel dicēda vident: patrū decretis anteponit. Vnde vt perpe rā temere t̄ rōnis ordinē dubitatibus his quos scio lympi dius t̄ clarius videre tenerem cōstanter t̄ firme psonā a re motis vīsam esse Petru: nō minus temerarii est simplices hoīez nullatenus agitari: ybi doctiores t̄ pclarissimos viros nouerit in mā varios esse/dubios/perplexos/t plurimū va cillare. C̄ etiā idem nō dubitās rōne rei quā agit possit peccare: p̄ cū vel crassā facti ignorātia labozat vel vincibī li diuini iuris. Primā aut̄ pte videlz cū ex h̄rietate opionis nō adducit in dubitationē q̄ tūc non peccat eo p̄to qd est se exponē discriminī/probo: ga exponere in proposito dicit acut liberi arbitrii/t cū volūtas nequeat ferri in icognitum: sic nō vult absoluta t̄ efficaci volūtate piculū nīs cū appre bēdat t̄ c̄set alicubi periculū esse: ita nec exponit se piculo. C̄ obycties fortasse: qui assertionib⁹ medicoꝝ nō credēs: sumit que ipſi toxica t̄ venena esse afferunt exponit se morti q̄uis nullū eoz crediderit esse mortiferū: q̄ sīl vbi dubiū magnum affirmāt: an ex cholera febricitas sine extermi no sumere possit certā quātitatē vīni fortis: si in illa quantitate vīnu sumit exponit se periculo mortis. Consequētia tener a sili. Et aīs pbaf: ga l̄ nō credat morte securitā: vere tū se ipsius iterficit. Ja oē iterficerem semetipm: est sele morti expo nere. C̄ R̄ideo ad pbationē p̄stie q̄ nō est sile. Et rō est: ga ibi ex parte rei hoc bibere vel sumere est iterficerē: l̄ ppter dubiū medicoꝝ non est ex pte rei mortis periculū vel mortis appropinquatio in sumptione talis vīni. Vēl dicitur q̄ aliḡ dī se periculo exponere duob⁹ modis sic t̄ sentire: scilz vere t̄ interpretatiue. Interpretatiue dī q̄s se exponere periculo: q̄ dī estimare periculū vel discriminē esse in eo qd nibilomin⁹ agit: sic iterpretatiue dī sentire in adulteriū qui vult cōmiseri ei quā credit suā esse: sed deberet aduertere: t̄ inquirēdo deprehēdere esse alienā. Vere aut̄ dī se periculū exponere: q̄n̄ periculū estimās nibilomin⁹ vult: t̄ est idē quod peccare contra dubium conscientie.

Pro huīus clariori deductione aduerte: q̄ p̄tingit aliquē agēdo id ad qd tenet sīl piculo se exponēdo/mortalē peccare. Qnqz x̄o p̄simlēr agēdo ad qd tenet temere agere: q̄bz non dubi tet t̄ periculo se nō exponit salte vere. Aliqz aut̄: t̄ sīl pericu lo se exponere t̄ rem phibitā agere. Exēplū p̄. Si dubitet an reddere debitū in die festo sit mortale p̄tū: t̄ nibilomin⁹ nūs reddit: eque peccat mortalē: ac sī h̄ conscientiā redderet: t̄ tū facit id ad qd tenet. Exēplū z̄. Si q̄s ante examē debitū t̄ diligētē ac exactā discussionē: sc̄iēs excellentissimos docto res t̄ fere oēs tenere: p̄ stāte pbabilī dubio an sit aliena: re net debitū reddere q̄uis exigere nō valet. ppter cap. Dīs. de secū. nūp. t. c. inḡstionī. de sen. excō. t. c. gd culpaſ. z̄. q. j. Ex h̄ enī neqz moueat ad dubitādū aut assentīdū: si dubi tans pbabilī: an sit aliena que ab eo debitū exigit: negat debitū: grauissime p̄ temeritatē peccat. Op̄z enī dīscētē crede re donec melius sentiat. p̄ post. t. c. ethi⁹ dī. Itaqz nō min⁹ inherēdū est exptis t̄ seniorib⁹: vēl prudētū opionib⁹ atqz sentētis sine dem̄ratione: q̄s dem̄rationib⁹ ip̄s: velut enim oculū p̄ experientiā h̄ntes p̄ncipia discernūt. Qd tū h̄ casū nō teneat reddere: nō obligēt non reddere: puto me satis de mōstrasse in. q. qdlsbetica. An ad mādatū supioris tē. t̄ sol u argumēta incōtrariū. Exēplū z̄. vt si dubitās pbabilī de seruitute vxoris t̄ ppter h̄iā sīaz doctoꝝ adductus in du bitationē nibilominus reddat debitū: de quo etiā eodē qdli beto sufficiēt dixi. C̄ Ex his p̄z: q̄ l̄ aliqz temere agat q̄s adherēdo opioni minus peritū doctoris: aut minus probate

vite: alys doctoꝝ relectis: nō tū pprie t̄ vere tūc exponit se periculo aut amat periculū: q̄uis interdū interpretatiue: quādo scilicet disparitas talis est ac tāta: q̄ merito deberet alys credere: vel propter eorum auctoritatem ad minus de facti honestate: t̄ an liceat dubitare.

Eld rōnes ante oppositū. Ad p̄mā r̄ideo: q̄ opio do ctoꝝ nō facit periculū a pte rei: l̄ solū quo ad existimationē: q̄ ybi tales circūstantie se offerunt: q̄ nec ducit in dubitationē neqz teneat nō amat periculū nec vere nec interpretatiue. Secus si pp̄ eoꝝ aūtez mouere ad dubi tādū aut forte deberet moueri. C̄ Ad confirmationē dico: vt ex dictis p̄z. Aliud est per temeritatem aut p̄iolationē excede re. Aliud exponere se discriminī vel amare periculū. C̄ Ad sc̄m p̄ncipale nego assumptū: imo experientia h̄iū docet: q̄ interdū boies maloz aūte aut opione nullo modo mouent ad assentīdū aut dubitādū. C̄ Et si dicas: salte tūc p̄ temeritatem interpretatiue amat periculū: ergo p̄inde vt nūl̄ refert ad quātitatē culpe vīru ipsūmet dubitēt vel nō. C̄ Et cōfir mat: ga nūl̄ magis gratiae p̄t̄ culpam q̄ cōtemptus: sed iste qui prudētū t̄ doctoꝝ opionē nō aduertit videat magis cōtēnere q̄ ille qui salte audit: l̄ sīl eā agere non vult: vt in sili Augustinus deducit de eo: qui in remotis agens etiā nō dignet litteras a dño sibi missas legē. C̄ R̄ideo ad p̄muꝝ. Nego p̄ntiā. Et rō est: ga sic icōtinētia p̄ p̄iolationē minus turpitudinis h̄z: q̄ incōtinentia p̄ firmatē vel mollitā t̄ ethicoꝝ. ybi tū mutat sīa: vel faltem nō manet in passione idē iūdiciū qd p̄s: ita deterius est t̄ turpiss agere cū dubitat: q̄ si oīno nō dubitet. C̄ Ad confirmationē dico: q̄ l̄ sit maior cōtemptus hoīuz: nō tū diuini mādati: ga nō mouetur vt assentiat vel dubitet eos recete sentire de mādati dei. vñ sicut maior est cōtemptus quādo sciens aut credēs male agit: ita t̄ cū dubitat. Ja enī extra nomē t̄ meriti viri se ponunt t̄ mulierū numero aggregant. puerborūz. z̄. Dis via viri recta videtur sibi: appendit autē corda dominus tē.

Aia in premissis de dubio sepe est allega tū exēplū doctoꝝ de p̄flilitate pbē darū seu bñficioꝝ: oppozitū est discutere: An pluralis in pbēdis teneat alterius eaz fructus tanqz in iūstis possessor restituere. C̄ Pro cui⁹ decisione: ante oīa inquirēre op̄z. An licet alicui h̄ie plures prebēdas: t̄ an q̄s teneat vīna stare cōtentus. C̄ Et p̄mo inducā media qbus pbari vides q̄ nulli liceat plures h̄ie. C̄ P̄io sic. Omne bñficiū dat ppter officiū vt ppter causam finalē: l̄ regulariter nemo p̄t̄ officiū ipsum duplare: q̄ nec p̄t̄ in bñficiis pluralis existē. Maior p̄z de rescriptis. cap. si. lib. 6. Et numeri. 8. Silihs Leni dedi oēs decimās in possessionē pro ministerio quo seruitū mībi in tabernaculo federis. t̄ in si. eiusdez. c. Si p̄clarā t̄ meliora queqz ex decimis obtuleritis reputabīs yobis q̄sī de area t̄ torculari de deritis p̄mitias: t̄ comedetis eas in oīb⁹ locis vīis tā vos q̄sī familie vīe: ga p̄ciū est p̄ ministerio quo seruitis in taberna culo testimony tē. l̄ idē est de pbēdis alioꝝ obnētū: q̄ oēs pbēde v̄l bñficia sūt pp̄ ministeria seu officia. C̄ Et p̄firmatur: ga iūltitia cōmutatiua op̄z ee eq̄ilitatē dati ad acceptū: alioꝝ p̄ excessū vīi⁹ cōparatione alioꝝ p̄tinuerēt in iūstitia: vt p̄z s̄ ethicoꝝ: q̄ nīs fuerit eq̄ilitas dati seruitū ad p̄ce p̄tos fructū bñficiū: fit iūstitia. Sīl q̄lībz iūstitia q̄ plus h̄z tenet refundere q̄lībz bñat eq̄ilitas: q̄ ḡcūqz plura bñficia obtinet tenet ad min⁹ alteri⁹ fructū restituere. C̄ Sc̄do ad idez aūtib⁹ sanctoꝝ. Et p̄mo: ga dicit Chrysostomus. Quod tenebre erubuerūt: lumē erubescat: q̄ figure nō sūt cōcessū: rei reor illūtū: figure aut̄ nō sūt cōcessū: q̄ ster leuitas qui capiebat in Bethlehem caperet in Hierusalem: quō cū p̄fectiores esse debeamus: qui capit in tyro/modo capit in damasco. Et Bernardus. Qui nō vñus: sed plures est in

Pro sacramento penitentie

beneficu: nō vnu sed plures erit in supplicu. **Tertio** auctib⁹ sacroꝝ pcelioꝝ & summoꝝ pontificuꝝ. vñ septima synodus venit. Ne inantea q̄s cōnumereſ in duab⁹ ecclēſys. Dat tāz. Negociationis enī hoc est & turpis lucri p̄priū cōmodū & ab ecclie p̄stetudine penitus alienū. Audiuitus a Saluatorē. Nemo pōt duob⁹ dñis t̄c. Et illō Apli. Unus quisq; in eavocatione qua vocatus est maneat. p̄ ad Lorin. 7°. Et ne q̄s de tentitate p̄tētū eius bñſicuꝝ qđ acceptauit querulet: inducit illud Apli. Ad ea. enī que mihi opus erant & his qui meū sunt manus iste ministraverūt. Act. 20. 7. 21. q. i. clericuꝝ. vbi glo. Imputet sibi si paupere acceptauit. Et Grego. Singula ecclastici iuris officia singulis qbusq; p̄sonis singulatim cōmitti iubemus. & ifra. Neq; quātūlīb⁹ exercitate vni p̄fone vno tpe duo officia cōmittanī. pbas. 5. Quia sī indecoꝝ est in corpe humano q̄ vnu mēbrū alterius fungat officio: ita nimiz noxiū: simulq; turpissimū est: si singula rex ministeria psonis totidē nō fuerint distributa 89. di. singula. 7. 70. dis. ca. Sanctoꝝ canonū. phibet q̄ situlari ad diuersas ecclias: imo q̄ nec quis p̄bēdat eē possit in diuersis ecclēſis dispēlatiō ep̄i: q̄q; in curis illō adhuc sibi permitteret. **Quarto:** q̄a ppter ſciendinē sit iuris cōtinēt: derogatiū vel nō: ppter ca. Lū iā dudu. de p̄ben. hoc m̄ dicit p̄babile videri: p̄ iurib⁹ antiquis inquātū ius nāle cōtinēt: derogari nō pōt per ſciendinē: vtpote irrationabilez. Quātū x̄o ad hoc q̄d solū de iure p̄ſtituio cōtinēt: p̄nt esse abrogata: p̄cipue ſi ſimilatē hāc ſciendinē: in quorū p̄tate eſt ius p̄ſtituio mutare: intēdūt p̄ hāc diſimulationē antiqua iura mutare. **Ego plan⁹ dico:** q̄ iuri antiquo derogatiū eſt p̄ ſciendinē ſed n̄cquaq; abrogatiū. quaz dñiam vide in. l. Derogat. f. de x̄bo. ſig. & notat glo. iiii. dist. in. h. leges. ca. in iſtis tēporalibus. Derogatiū dico pro tāto q̄ ex cā ſufficiēti liceat hoī pluralē eē in ſimplib⁹ beneficuꝝ: vbi alſ hoc ſine diſpēlatione nō liceret. Sed yblicuꝝ in foro cōſcie nō liberaret eū diſpēlatio: minus tuū reddere poteſt ſciendinē. Oportet ergo ſcdm diſcutere: an videlz ſublata prohiſionē pſtitui iuris per conſtitutionē contrariam: ſeu reuocationem conſtitutionē vel diſpēlationē liceat hoī mini pluralemente eſſe in beneficuꝝ.

Ad oppositū arguo: q̄d periculū inducit: nō eſt ab ecclia ſuſtinendū. Nō enī grādis ſciendū eſt letū iñferas vel admittas. 83. diſ. in p̄m. Et error cui nō rēſiſt approbaſ ea. di. error. cuſ ſuis cōcordantys. Sed ecclia ſuſtinet q̄ cōiter clerici hēant duas prebēdas ſeu plura bñſicia: ergo eſt ſine periculo. Preterea. c. ḡra. de reſcrip. lib. 6. di. Impetrās ḡfaꝝ de aliquo bñſicio: l̄z non exprimat aliud bñſicio: qđ ſibi abſenti & ignoranti p̄ p̄m fuerit collatū: vtrūq; poteſt retinere: niſt talia fuerint q̄ de iure ſimul bñri nō poſſint: & tunc datur ei optio t̄c. ergo non eſt vetium de iure t̄c. h̄z vt poſt Hōſtien. notat ibi glo. licet habere plures prebendas vel alia ſimplicia beneficia.

In hac q̄one p̄mo vidēdū eſt. An iure humano ſit vetita ſeu phibita ois pluralitas bñſicioꝝ. **Sed** An ceſſante p̄hibitione humani iuris v̄l per p̄trariā ſciendinē p̄stitutionē vel diſpēlationē circa certā pſonā liceit homini in beneficuꝝ eſſe pluralē. **Quo** ad p̄mū. Euit oplo Joā. in glo. c. sanctoꝝ. 7. diſ. 7. 89. diſ. ſingula. 7. 21. q. j. clericuꝝ. q̄ ois pluralitas bñſiciorū q̄laciq; ſint in iplo iure interdicta eſt. **Niſi** in caſtibus ſpecialiſ a ſure exceptis: quos notat. 21. q. j. in ſūma. **Et** ſunt ſex. pri muſ cuſ ecclie ſunt tenues. 10. q. 3. Unio. de era. & q̄l. eam te. **Sed** Si vna ecclia depēdet ab alia. di. c. ea te. **Tertius.** Si vna intitulata & alia cōmēdata fuerit. 21. q. j. q̄ plures. **Quartus.** Si eph̄ diſpēſat. c. sanctoꝝ. 7. diſ. **Quintus.** Q̄n̄ eſt paucitas hoīu extra ciuitatē. 21. q. j. in ſi. Idem dicit Hōſtien. ſi iſtra ciuitatē. Ex qua cauſa dicit in. c. graue. de preben. vnl bono clericuꝝ cōſerri poſſe oia bñſicia ciuitatis: qđ līmitat Joā. de ligna. in Lle. gratie. de reſcrip. niſi repeſtant extranei babiles qui ibidē intitulent. **Sextus.** Si ecclia annexa fuerit p̄bēde. de p̄ben. c. extirpande. Hanc opionē ſouer glo. in. h. qui x̄bo. ca. extirpāde. de preben. Qui nob̄tabilz ibi inter extremas opiones via media ſcedēdo de iure qui poſſe pluralē eſſe in beneficuꝝ que ſpecialē reſiden‐tia nō requiriūt/afferit. intellige vel ex ſciendinē vel ex ſum

datione. Et iura ſciendū pcedere de his que reſidentia regnūt. Determinas aut̄ an ſciendū ſoluere poſſit obligationē reſidēdi in loco beneficuꝝ: dicit q̄ nō in curatis: q̄a eſſet oneroſa ecclēſe: & ita irrationabilis iuxta cap. j. de ſciendū. Secus in ſimplib⁹ dum alſ nō graueſ per absentiā ecclia. buis Tho. qđlibet. 9. arti. 15. p̄emissō q̄ defenſio hec ſit iurisperiſ ſciendū an videlz p̄ ſciendinē ſit iurib⁹ antiquis derogatiū vel nō: ppter ca. Lū iā dudu. de p̄ben. hoc m̄ dicit p̄babile videri: p̄ iurib⁹ antiquis inquātū ius nāle cōtinēt: derogari nō pōt per ſciendinē: vtpote irrationabilez. Quātū x̄o ad hoc q̄d ſoli de iure p̄ſtituio cōtinēt: p̄nt eſſe abrogata: p̄cipue ſi ſimilatē hāc ſciendinē: in quorū p̄tate eſt ius p̄ſtituio mutare: intēdūt p̄ hāc diſimulationē antiqua iura mutare. **Ego plan⁹ dico:** q̄ iuri antiquo derogatiū eſt p̄ ſciendinē ſed n̄cquaq; abrogatiū. quaz dñiam vide in. l. Derogat. f. de x̄bo. ſig. & notat glo. iiii. dist. in. h. leges. ca. in iſtis tēporalibus. Derogatiū dico pro tāto q̄ ex cā ſufficiēti liceat hoī pluralē eē in ſimplib⁹ beneficuꝝ: vbi alſ hoc ſine diſpēlatione nō liceret. Sed yblicuꝝ in foro cōſcie nō liberaret eū diſpēlatio: minus tuū reddere poteſt ſciendinē. Oportet ergo ſcdm diſcutere: an videlz ſublata prohiſionē pſtitui iuris per conſtitutionē contrariam: ſeu reuocationem conſtitutionē vel diſpēlationē liceat hoī mini pluralemente eſſe in beneficuꝝ.

Pro clivis decisione pono hāc ſciendinē. Quili bet ſeruitorū ecclēſe: liceat pro rata & proportione ſeruitorū cōpetens ſtipēdiū vite ſumere: ſed nō imoderatuz. **Sed** pars ſciendinē p̄z ex ſc: q̄a imoderatio dicit excessiū modi ſeu medij: qđ virtus regrit. Et iā p̄z hoc: q̄a ſm Diero. Iſaie. 3. raptoreſ ſunt qui dū meſunt tēporalia: nō ſeminat ſpūlia: q̄ a pportione vbi nō ſufſiciēti ſeminat ſpūlia: pportionabilz ad ſtipēdiū in parte: q̄q; nō quo ad totū raptoreſ ſunt. Itē Bernardus ad Theo baldū comitē: & in epla. 269. Honores & dignatē ecclēſiaſticas nō ignoz̄ deberi hiſ qui digne eas ſm deū ſtrare velint & poſſint. Porro eas acqri pūulo yefro meis & yeltris precibus: nec yobis iuſtū: nec mihi tuū eſſe noueritis. Nec cuiq; vel adulto plures h̄z in diuersis ecclēſis leſcerti diſpēſatores quidēb⁹ magnā ecclēſie neceſſitatē: v̄l pſonaz ſtūlitatē. & inſra. Guilelmo n̄o bñ cupio p̄ oia: ſz an oia deū. Hinc eſt q̄ ſc deū nolo aliqd habeat: ne non habeat deū t̄c. q̄ opz ſeruitorū pportionabile eſſe honori & ſtipendio ſuſcepto. Et Origenes ſup. Exodū ca. 28. de ministris ecclēſie. Ad hoc (Inquit) ſoluz debet ſumere carnelia: q̄a ministrant ſpūlia ſic enī deū ſtratū: ut qui altario ſeruitorū de al‐tario t̄c. & inſra. Neceſſe eſt ut qui ad maiorē gradū promo uendit ſunt maiori industria ad legē deī ſe applicēti. Q̄ enim nemini liceat imoderatū regreſevel etiā oblatū ſuſcipe: apte afferit Ambroſius tractās illud Apli p̄ ad Lorin. 5. Q̄m bñ p̄ſunt p̄b̄yteri dupliſ honore digni habeant: maxie qui la borat in x̄bo & doctrina. Boni diſpēſatores ac fideles inge nō ſolū honore ſublimi debet digni iudicari: ſz & terreno: vt nō tristitent idigēta ſumptuſ ſz magis gaudeant fide ſua & doctrina. Inſtitutor enī ſic: ſi nō humiliet iopia: & crescit i illo auſtitas: cuſ vider ſe etiā i plenti laboris ſuſ fructū p̄cipe. Nō vt abūdet ſed vt nō deliq. Et tractās p̄bationē Apli: videlz: Dicit enī ſcriptura. Nō infrenabis bouē trituranterē dignus eſt enī operariſ t̄c. dicit. Tāta merces dz eſſe euāgeliāti regnū deī qui neq; cōtriteſ ſeq; extollat. Et iā ſicut natu raliter iniſtūtū eſt concernare ultra neceſſitatē victus & pa pertatis modū ſtipendio pauperū: vt ſi portiones diuersoꝝ leproſarioꝝ vel hospitaliū occupeſ nō minus iniſtūtū eſt de ſtipēdiū militantiū ecclēſie. Unde ſi q̄ ſe ultra ſtatus & ſeruitorū pportione alioꝝ loca pooccupare velit: q̄s Apls notasse vi. Si q̄ ſidelis bz yduas ſufficient ſubmiſtret eis ne gra

uetur ecclia: et sufficit his que vere vidue sunt. p. ad Timoth. 5. Quid enim magis ecclesia dei a prefectu iepedit, granat, et lace rat: quod sibi vni plurima aceruare: et alioz qui digne militare ecclie posseant; portiones scipere: et multoq; alimeta non suu vnu; sed abundantia et forte suas delicias facere: vnde Hieronymus. Tibi o sacerdos permititur de altari vivere, non luxuriari. 4.4. dist. in principio. Et Bernar. L. ocedit tibi si alta rio seruit ut et de altario vivias: non tamen ut emas frena deargata, grisea variaq; pellicea; qdpter per te nunc viciu et vestitu de altario retines: tuu non est rapina est, sacrilegiu est. Quis noxiu esse dubitet in tanta necessitate ecclie qd totus fere mndus superstitionib; heretibus et criminib; qd nemo occurrit, nemo resistit, obvni et dilaniat et scindit: ea in qua tempestate quo qui habiles et idonei atq; volentes essent ad resistendu penuria et egestate prohibent: cu stipedia ipsius debita occupamus et ambimus: ut iuste atq; nimis vere dicat Hieronymus. Nunc ex quo in eccliesis sicut in Romano ipso crevit auaritia per leto de sacerdote: vissio de prophet. et Isra. Medicat is feliciter in platea clericus: et seruili operi mancipatis publica a quolsbet poscit eleemosynam. 7c. 93. distin. Diaconi. Daret g nulli licet ultra seruit: atq; militie ipse se dignitate et proportione stipedia sumere: minus certe de ecclie publico qd forensi et mundano: cu sit in iustitia distributiu qd in proportione geometrica consistit: ut v. 5. Ethicoz.

Prima pars p. ad Corinth. 9. qd scriptu est Deutero. 25. Non alligabis os bovi triturationi: quod cu de bovno sit cura deo: ppter nos scriptu eē dicit: qm dñ in spe qui arat arare: et qui triturat in spe fructus percipiendi. Et. i. ad Timoth. 5. Qui bene presunt presbyteri duplici honore digni habeant: qd duplici testimonio ibide pbat. Quia dicit scriptura, non alligabis os. Et dignus est operari mercede sua.

Sed dubium vide: qd stipendiū cōpetet et moderatur censeri debeat. An qd sufficit hoc solitum etiā includi debeat domestici et familiares seu cognati. R. f. deo. de hoc tradi non pot regula vltis que cuiuslibet pratica casus sufficienter determinet veritatem: quemadmodum nec quantum de cibo sit moderatus pabulum pro vniuersitatisq; sustentatione. Sed hoc certius est: imoderatus cumulant et perdite hronis et modi debitus: qd ultra qd sustentatio mediocri et executioni ministeri, psum aceruant: tunc enim boni rōne amittunt. vnde Phis 7. Politicoz ca. 1. Externa bona sunt ut instrim qdā. Omne autem vtile tale est: ut excessus noceat habenti vel certe non prospicit. At bona quanto magis excedunt: magis vtilia: si non solū honesti: sed vtilis eis rōne tribuere velis. De vulgo aut illiberali et bovno pdate viuētib; verū est qd vtris saties h̄e se putat quatuorlucūq; heant: diuinitati dō atq; pecuniarū, potētieq; et fame et huius oīus in infiniti excessus sequuntur. Qd g sollicitudine nimis a diuinis ministeriis auocant: certus est imoderatus sunt: qd sine, ppter quem dant ipediunt. Hinc solet allegari p. Phis non op̄ dñm esse terre et maris: sed sufficit ei: qd famulū habeat: qui olea subministret: quod 7. politicoz. Sed in forma non reperio: s; aliquid sine illi vicini in. 1. ca. Mediocris sustentatio pro gradu qualitate: et exigētia psonae magis determinari h̄z prudētio: qd in gene re arte diffiniri. Immoderatia ex Hieronymo perpendere potes. Ecclesie pncipes qui ster epulas atq; lasciuia pudicitia putat se seruare: prophet. sermo describit: qd euiciēdū sunt de spatio domib; lautisq; vniuersis: et multo labore epulis cōquistatis: et si vis scire quo euiciēdū sunt: euāgeliū non tacuit: addēs In tenebras exteriores. 35. dist. ecclie pncipes. Qd aut gradus attēdi debeat: quantum. s. vtilitatis ecclie vlti affere potest: p. ex ecclio Basilicen. sessione habita. 9. kalendas februario anno. 1438. Constituto enim et pūlio qd in oībus cathedralibus et collegiatis eccliesis: tertia pars prebendarū conferri

debeat graduatis: per rigorem examinis p. motis: decreuit eū qui ex residentia in uno diuiniti iterescendo: et in absentiā alterius vel alioz beneficioz h̄z ducentos florenos camere: aut duas cathedrales prebendas: nullatenus debere in illa teritia parte includi: ybi cōcedere vide graduatū admīnistrū ducentos ducatos auri in br̄scis: ppter utilitatem quā suo ministerio ecclie vlti afferūt. Qd certus est imoderatus stipendiū fore p simplici aliquo idiota: et qui pterē canendo in nullo sere seruit ecclie. Qd de familia tangit: ut cibis non volū p̄tati seruire debet: sed corporis necessitatis quoties enī in cibo aut potu qd plus accipit qd necesse sit (inquit Augustin) ad minuta peccata nouerit punere. 25. distin. Unū oxariū. 9. cīminis appellatione, ita familiā tibi necessaria: ut ministeriū gradus tuū digne valeas iplere: de bonis ecclie potes sustentare: qd amplius est a malo est: qd necessitati non seruit: supbie cedit aut vanitati. De cognatis: non potes ppter rea de beneficiis plura cumulare: quē admodum nec ut largas eleemosynas pro tuo arbitrio tribuas idoneoz ministroz loca tibi licet preoccupare: de bonis nāq; ecclie licet cognatis subfidiū necessitatis impēderet: non diuites facere. cām enī p̄stat nā non gra. 86. dist. Est. pbāda. Sed qd summus pontifex plena et libera dispōne h̄z oīum beneficioz ppter plenium dinē potestatis: ut est tex. in Cle. j. ut li. pedē. nib. ino. vbi in suo. 10. notabili post pau. notat Lardi. qd papa sine causa potest beneficium suū vni auferre et alteri tradere. Itē Hostien. in sum. titi. de prescrip. 6. que exigunt. 2 glo. 9. q. 3. p. pncipale. Videbit fortasse qd oīis dispēsatio aplica sup pluralitate beneficioz tuū faciat boiem et securū in foro p̄scientie.

Ideo pro veritatis decisione hāc pono p̄nez secundā. Dispēsatus p̄ pa pā ad plura beneficia si subest ecclie necessitas: vlti cōis vtilitas tuū est: si non: apud eccliam militante h̄z exceptiones: apd deū aut nequaq; verā excusationē. Hāc p̄ne pbo apta sūta Bernar. de p̄sideratione ad Euge. lib. 3. ca. 6. deducētū pape illicitiū et: ut sic ep̄os ab obediētia archiep̄monasteria et capla ab obediētia ep̄i eximat. Spūalis (quid) homo qui oīa disiudicat et ipse a nemine iudicat omne opus suum terna quadā cōsideratione p̄ueniet. Primum quidē an liceat: deinde an deceat: postremo an et expeditat. Nā etiā cōstet in chīiana vtiq; p̄hiamō decere nisi qd liceat: non expedire nisi qd decet et licet: non p̄tinuo tñ omne qd licet et decere et expeditre sequēs erit. Age aptemus si possimus tria ista operi buic. At quo non indecens tibi voluntate pro lege vti: et qd non est ad quē appelleris potestate exercere: negligere rationē. Tu ne maior dño tuo: qui ait. Nō veni facē voluntate meā. Nolo aut p̄tēdas mihi fructus emācipationis ipsius: nūlus est enī nihil: qd inde ep̄i in solētiores monachi etiā disolutiores siunt: qd et pauperes, inspice diligētūs talium vbiq; libertop̄ facultates et vitas: si non pudēda admodum tenitas in his: et in illis secularitas iuēnit: m̄fis noxie libertatis gemina soboles. Nec ille, et Isra. si obyciēs. Quid iqn̄ phibes dispensare: non: sed dissipare. Nō sum taz rūdis ut ignorē vos postos dispensatores: h̄z in edificationē non in destructionē. Deniq; queris iter dispensatores: ut fidelis qd iuēnia: ybi necessitas vrgit excusabilis dispensatio est: ybi vtilitas provocat: dispensatio laudabilis est. vtilitas dico cōis: non p̄pria. Nā cu nihil boz est: non plane fidelis dispensatio est: sed crudelis dissipatio. Itē. z. ad Corinth. 13. Non possimus aliquid aduersus veritatem: s; p veritate. et Isra. Ideo enī hec absens scribo: ut non dirius agā km p̄tate quā mihi de dedit in edificationē: non in destructionē. Sed plio postui et minus iustitiae nālls est in tali subordinatione huius ad ilū vel alterū: qd de p̄portione stipendiū datū de publico: ad p̄portionē seruit: et vtilitatis ipse publico seu cōi: ergo nīl necessitas vrgit: aut sua seruit vutilitas cōis: in hac pluralita-

Pro sacramento penitentie

te beneficioꝝ non censebit dispensatio sed dissipatio; et que hoīez nō tuet. Etiaꝝ p̄ celo Bernar. videt ḡtialis maxie in his que nō sunt mere positiū iuris. Ideꝝ exp̄ssē t̄ in terminis vult Bernardus in ep̄la ad Theobaldū comitem: vt supra dixi. Etiaꝝ in ep̄la ad Robertū nepotē suū: q̄ de licētia sedis aplice trāstulerit se ex ordine Listerciens̄ ad Cluniacens̄. que quidē ep̄la ppter miraculū q̄ in pluia sive imbre seruata est p̄ma in ordine h̄i dicit. Quid tibi frustra quispiā blādit̄ de absolutione aplica: cuius oſcientias diuina tener ſnia obligatā. Nemo inquiēt manuꝝ mittens ad aratrū t̄ respiciens retro t̄, et eū remittit ad oſcientiā ſuā: an ſe trāstulerit ad arctiū viuendū an indulgētius. Et ex hoc iudicat an retropeterit t̄. Et ep̄la ad Adam monachū: que eſt. 7. in ordine. Lōceperūt dolozē ſed nō pepererūt iniquitez: donec iniquis papa cōceptui p̄buit ſiſt aſſenſum. Nūquid ideo aut malū eſſe deſuſtūt minoratū eſt: ga papa p̄ceſſit: Quis x̄o malū eſſe neget aſſenſum p̄cberere malo: Qd̄ tñ ſummuꝝ pōtificē nequaꝝ feciſſe crediderim: niſi aut circuientū mēdacio: aut ip̄ozunitate viciū. Et in ſolis medys vult disp̄ſari poſſe: non in hiſ que pura bona ſunt: aut pura mala. Precep̄tis nāqz nequit obuiare hoīs phibitionis: et diuini ac nālis iuris phibitionibus nequit detrahere humana licētia: ſed p̄ruꝝ t̄ fm ſe malū eſt occupare ſtipendia publica vltra p̄portionē ſeruity: t̄ vtilitatis imp̄eſe. q̄ t̄. Ide lib. de disp̄ſatione t̄ precepto. Non uit fidelis ſeruus t̄ prudēs quez cōſtituit dñs ſup familiā ſuā: ibi tñ ſiſt viſupare disp̄ſationē: vñ bona poſſit h̄i recōpenſationē: hoc quippe querit̄ inter disp̄ſatores: viſi fidelis quis inueniaſ. Et eadē fortaffe fidelitas a ſubditis requiriſt in obtēperādo que a prepoſitis in disp̄ſando. Et necessariū a volūtario ſeparās in tria ſubdiſtiguit: videlic̄t in ſtabile, iuſtifiable t̄ incoſmutabile. Stabile: qd̄ ita nečiū eſt q̄ nō cuilibz hoīi mutare illud ſas ſtr: niſi ſolis diſp̄ſatoribz ministerioꝝ dei. i. prepoſitis. Quo genere dicit cōprehēdi canonica instituta: ybi ſane qui hoc legit attēdat: me non dicere ea poſſe vel ab iſis leuit̄ pro volūtate muſtari: ſed ex rōne fideliter disp̄ſari. Ideo aut h̄ac mutatio: nē ipſaz taliter t̄ talibus recipere p̄nt: q̄i non nāliter: nec per ſe bona ſunt: t̄ iſra. Qd̄ ergo charitat̄ militant imobiliter ſixa ſunt: mutari quedā nō oīno nec ab ipſis qd̄ p̄e poſitif ſine offenſa poſſunt: t̄ iſra. Enēt ergo ſirmā ſixaqz imobilitatē etiā apud prelatos que ex ſtabili nečio ſunt: ſed quatenus charitat̄ deſeruit. Nūquid aut hec ſolus ſentio: vel hec ſolus p̄mū dico: An non hoc papa Helasius ſenſit: ait ſiquidē: Ubi nečitas nō eſt: ſi conturribilia maneat ſanctioꝝ patrū iſtituta. Leo quoqz papa: Ubi inquit nečitas non eſt: nullo mō violenter ſc̄oꝝ patrū cōſtituta. Et infert. Ubi ergo nečitas fuerit ad vtilitatē ecclie qui ptātem h̄i ea disp̄ſet: ex nečitate eniſi ſi mutatio legis. Similr dicit Gratianus. z. 5. q. j. cap. Ideo ſoluiens quo ſummuſ pontifex poſſit cōtra lege canonū alicui p̄nilegia pcedere: dicit finalr q̄ ea p̄ot indulgere: pſiderata tñ rōnis equitate: vt que m̄ iūſtitie eſt: in nullo videat ab ea diſlētire. Ide aut ſideſt in disp̄ſatione: ſalte de qua nūc agimus. ſ. pluralitatē in beneſiſcys. Itē glo. in. c. Non eſt. de vo. t̄ vo. redēp. Si abſqz cauſa in voto disp̄ſet exceptionē h̄i apud ecclia: ſed apud deū nō volebit allegatio: ybi iudicabit eo teſte quo iudice. 9. q. 3. alioꝝ. 11. q. 3. audiſt facit glo. in ca. Requirit̄. 1. q. 7.

Lōtra iſta instat p̄mo ſic. ad peccatiꝝ pape p̄inet ſi disp̄ſet ſup plalitate abſqz cā ſufficiēti. q̄ disp̄ſatus apd deū tutus eſt. Lōtequētia p̄. Sic eniſ arguit Aug. ex x̄bo dñi Nūi. 30. de voto abſtinetie p̄ v̄xore emiſſo: ybi ſtatiū vt audiuit tacuit: in alteꝝ diem differē ſniaz: t̄ ſi post p̄tradicit cū reſtitut: portabit iniquitez eius: q̄a lex dicit ad p̄tū viri p̄inet: ſert v̄xore eſſe a trāgrefſione v̄ti liberā. 33. q. 5. maritū. q̄ ſimilr in p̄posito. Et p̄ſimatur

valde apparenter. Si disp̄ſator eleemosynazz: v̄tpote eſe, cutor excoſſerit in diſtribuēdo vni eleemosynas t̄ nō alteris: eque vel magis egent: n̄bilo minus qui eleemosynā accipit ſit rēu acceptaz dñs t̄ nō obligat ſeſtiuere: q̄ ſit in diſp̄ſatione ſup pluralitatē bñficioꝝ t̄. P. niſi ſic. papa non h̄et plena t̄ liberā diſpōne in bñficioꝝ. Lōtra Cle. ſupra inductā. Itē ora hoc qd̄ dictū eſt: diſp̄ſationē ſolū valere ppter neceſſitatē ecclie vel vtilitatē cōem. Lōtra: ppter ecclie neceſſitatē vel cōem vtilitatē etiā euides progaſua meritoꝝ eſt cauſa diſp̄ſandi. 1. q. 7. Tali coniugio. t̄ in ca. De multa. de p̄ben. dicit q̄ circa ſublimeſ pſonas t̄ litteratas: q̄ maiozibz bñficioꝝ ſūt honorađe: cū rō poſtulauerit poterit p ſedē apliſſa diſp̄ſari: q̄ progaſua meritoꝝ t̄. Rñdeo ad p̄mū v̄t bene dicit de Pal. 38. dñs. 4. q. 4. arti. 2. q̄. Aliud eſt de irritatione, aliud de diſp̄ſatione. Irritatio eniſ no regrit cām ſi diſp̄ſatio requirit. In caſu argumēti fit irritationio. Itē tex. ille dicit v̄trū portare iniquitatē mulieris: t̄ ita cam liberā ſecus cū papa vel eſp ſine cā ſufficiēti diſp̄ſat. Etiaꝝ oītia admitti poſſet t̄ debeat in iure poſitivo: qd̄ etiā paſpe ſine cā temerare nō licet: nequaꝝ tñ in hiſ que ſūt nālis iuris vel diuini: que ſicut nō cōſtant humana voluntate: ita nec ſine cauſa a parte diſp̄ſandi: quoquo mō p̄nt relaxari. In illis eniſ papa minime legibus ſolutus eſt: ſed v̄t ceteri ſubiectus reperiſt. 25. q. j. ſunt quidā. Ad p̄ſimatioň. Si recipiē ſufficiēti cām habeat: tutis eſt t̄ al's nō. pone exempluſ: ſi diuines ab executori ſumat relictū pauperibz: tūc eniſ cōtra iūſtitia excederet nō tñ cōſerē: ſi etiā recipiē: t̄ obligat ſeſtiuere. Sic in p̄posito. de hoc latius tetigi ſupra: in materia collationis bñficioꝝ. Ad ſcdaz p̄ſimatioň dñco: liberā t̄ plena diſpōne h̄i quo ad hoīes: ga de ei⁹ iudicio diſceptari non licet. 15. q. 4. q. 4. Si q̄ ſuadēte: ſed deus ſeruat eū ſuo iudicio iudicandū. 9. q. 3. Alioꝝ. Sed v̄t in eodē cap. Alioꝝ. dicit: habet nečio inquisitionis formidinē: ſi deus ſuo ſeruerit examini: q̄a nō h̄i apd illū reū de allegatio: n̄ ſitore ſubſidiuz: qn̄ ipſoꝝ factoꝝ v̄t eo teſte quo iudice. Et certe textus illius Cle. ſolū pretendit ad ſummuꝝ pōtſiſ ſpectare plena t̄ liberā diſpōne bñficioꝝ libertate opoſita ſubiectiōi ad ius humānū: puta canoniciū. Iſple nāqz ga princeps/legibus illius ſolutus eſt. I. Princeps. ff. de legi. Sed dei t̄ nature legibz aſtringit: t̄ cas ſeruare tenet: nō in diſp̄ſatione tñ beneficioꝝ: ſed in vita t̄ opere. vnde dicit de Pal. 38. dñs. 4. q. 4. arti. 4. in 3. q̄. h̄ne de cauſa diſp̄ſationis agēs: q̄ in poſitivo ſic yolo ſic iubeo: ſit p̄o rōne voluntas: q̄a qd̄ p̄ncipi placuit: legi h̄i vigorē. ff. de cōſti. p̄n. t̄ ſicut lex qd̄ ſit dura ab oīb ſeruāda eſt. 19. diſtin. In memo: riā: q̄ui dicit Isidorus: q̄a lex erit qd̄ rōne cōſtiterit: ſed in hiſ que ſūt iuris diuini ſecus: vt notat in cap. Nō eſt. de vo. t̄ vo. redēp. t̄ debēt considerari illa tria: an licet/decet/ t̄ expedit. caplo. Magne. eodem titu. reprebendens. ppter ea Hōſti. qui dicit papā ſup pluralitatē pro libito poſſe diſp̄ſare. vnde dicit. Sicut eſp: q̄a nō eſt ſupra ius poſtū: non poſt ſup hiſ que ſūt iuris poſtū: niſi ex cauſa legitima diſp̄ſare: ita nec papa ſup pluralitatē beneficioꝝ: cū inītā iuri nāli t̄ intētioni fundatoꝝ: qui potuerūt in traditione ſuī modū ac lege ſponere: per quā plures t̄ non pauciores deoſ ſuſtinent. Et q̄ periculosis eſt h̄i plures p̄bēdas minis pingueſ q̄i paucas p̄niguoſes: q̄a p̄eſtūdūt pluriſ melioribz: qui forte nec vñā h̄iſt. Subdit q̄ d̄ eē talis cā: q̄ me: litu ſit recedere a iure cōi/cōtē ſenere: t̄ nō ſufficit eē eque bo nālē erit diſſipatio t̄ nō diſp̄ſatio: t̄ peccat v̄terqz. ſ. diſp̄ſans etiā papa: t̄ diſp̄ſatus ſi ſciat. Pro quo allegat Hōſti. in diſp̄ſatione ſup voto. Hoc dicit ſuū ſummo ſit in mere poſtū: q̄a tñc diſp̄ſans: q̄a male ſua p̄tē v̄t̄ pecat/nō diſp̄ſatus: q̄a poſtū iuris vinculū p̄ diſp̄ſationē eſt ſublatū: t̄ nulla alia lege ad ſactū illō tenebat. Ide tenet

Panor.

Panor in sua repe. soleni in c. Extirpade de p̄bē. Qui vere in 6. q. dtra Inno. in c. cū ad monasteriū de sta. mona. c. c. Dudiu. de elec. ita dicēt: q̄ papa pro libito pōt in plita. te cura p̄ dispēlare: q̄ eius est tollē cui⁹ est pcedē: et de pape iudicio nemini licet disputare. 17. q. 4. Sigs. Et a nemine iudicat. 9. q. 3. Alio. p̄ nisi in cā beresis. 40. dī. Si papa ga nō pcedūt quo ad deū: s̄z solū quo ad eccliam militatē. Nā ins scriptū fundatū est sup cōi bono. 4. dī. Erit aut̄ lex. Hoc aut̄ p̄uata s̄tue huius vel illi⁹ nō dō omitti. 6. dī. Miramur. de regi. licet. cum filib⁹. et apud papā nō dō eē acceptio p̄sonarū. de iudi. ca. Novit. qđ est sine causa: remittit yni ad qđ alios restringit. Et cōcludit finalr. q̄ is cum quo sup plurālitate bñficioz etiaz per papam vtilitatem m̄ p̄uata suadēte dispēlatur: quo ad deū tuus minime existit.

Ad aliud de p̄rogatiua meritoz dico: q̄ nunq̄ est iusta cā dispēlandi in status s̄tue p̄stōnib⁹ cōibus: nisi cedat in cōem vtilitatē. Que. n. ad cōe bonusz p̄sīra sunt: ob p̄uatu cōmodū mutari nō debēt. 25. q. j. que ad ppe. tuaz. Et plimoz vtilitas: yni⁹ vtilitati vel volutati p̄ferēda est. 7. q. j. scias. Nec certe sufficit eminēta seu p̄rogatiua meritoz: nisi ad cāz faciat illi⁹ in quo est dispēlandū. 11. o. n. statim vir bon⁹: bon⁹ ciuit̄ est. 5° Etib⁹. et 3° Polytīc. Q̄ aut̄ sp̄alr exp̄m̄ ea rōne factuz credo vt sciat: q̄ c̄tī de pp̄inq vtilitas nō sp̄erē: ponit tñ ob p̄sonē dignitatē t̄c. q̄ expedit ecclie colūnas fortes viros: scilz pbatos h̄ze: qui hereticis et alijs scindentib⁹ eccliaz resistē possint. Ex his oibus p̄z q̄ neq̄ p̄ dispēlationē neq̄ sine dispēlatione licet alieui imoderatū stipēdiū ex bñficiis suscipere: s̄z moderatū ex simpli. cibis sine dispēlatione vel alijs cum dispēlatione.

Ad rōnes ante oppo⁹. Ad p̄z nego p̄tīa: q̄ sic deo et p̄arentib⁹ quātūlibet tribuat min⁹ est accep. pto: et deficit ab equali retributiōe: ita etiā cū dān̄ tpalia ministrātib⁹ p̄spūlia: cū sp̄ualia cōparatiōe tpalia exēdat. q̄ notaſt̄ v̄ Apls. Si seminamus (ingt) vob̄ sp̄ualia magnū est si v̄ia carnalia metamus. q̄si ironice dicat valde exigua et iproportionabilis cōpēla est. Et ḡ nō opz si fūtiū duplari nō possit q̄ nec p̄bēda. Intelligo inq̄tū moderate sustētatiōi fuerit nečiuz. Ad 2̄firmatiōez dico: q̄ in ppo s̄to non fit cōmutatio neq̄ atredit iustitia cōmutatiua que eq̄ilitatē regrit dati et acceptiū sp̄ualia oia teneamur gra. tis mīstrare. Matib⁹. 10. Bratis accep. p̄tis. gratis date. Sed dāt ministris altaris in stipēm v̄ite: sic militarib⁹ vel ciuita tū maḡatib⁹: et in illa distributione de publico opz seruare p̄por⁹ geometricā: que 5° Etib⁹. dī egas rōnis. de quo vi. de lī⁹ 4° Polytīc. c. z 4. vt scilz fm̄ dignitatē plus vel min⁹ alicui def. Pro illo est apta s̄nia Hiero. in c. Indices. j. q. j. et Aug. tractāns illud Matib⁹. 6. Lūz facis el̄yā nesciat s̄ni. stra qd faciat dextera. Ad 2̄m̄ p̄n̄: Joā. chrȳ. pcedit q̄ nō ultra moderatam sustētationē. Et Berū. Qui nō vnu. supple et̄ exigētā moderate sustētatiōis pro qualitate gra. dus p̄sonē et̄ ministeri qđ impedir t̄c. et̄ hoc fm̄ p̄uenitidē reglonis seu boiūm iter quos vnu. 41. dī. Clericus. et sumit ex scilio Larthaginest. iij. Ad 3̄m̄ dico: q̄ illa pcedūt ybi ecclie necessitas vel vtilitas non exposcit: vt p̄z ex rōne seu cā ad quā se referit. Et q̄ ad limites rōnis restringi debeat et possit: p̄z ex. l. cuz p̄z. h. dulcissimis. ff. de leg. y. ybi cōtra te. norē vboz ad limites cause fit restrictio. Etia in. d. c. Cleri. cius/ sit exceptio de yillis pp̄ paucitatē boiūm. quo satis intel. ligi dat alijs necessitatib⁹ vel vtilitarib⁹ idē fieri posse. Nō tñ absq̄ dispēlatione: nisi in simplicib⁹ et̄ alijs ybi ius exp̄mit tñ: semp tñ requiri: q̄ digne et̄ sufficiēter v̄t̄iq̄z deserviāt: vt patet ex v̄bis Grego. d. c. Singula. 7. dī. Ad 4̄ r̄ideo: q̄ v̄t̄iq̄z licet post debitaz discussionē ppter h̄rietatē opinionū nō moteri dum q̄s per se intelligit: aut alijs adberet: qui noscīt recte possē differere et̄ yelle.

Ela sup̄za deter⁹ est quo ex pluralitā te bñficioz q̄s obligēt resti. mere et̄ peccet: incidit q̄stio: An is qui p̄monio seu scolarib⁹ bonis abūdat: licet possit vel vnu. bñficiū aut̄ p̄bēda suscipere: Et v̄ q̄ nō. Primo aut̄ Hiero. Clericos illos p̄uenit ecclie stipēdiū sustētari q̄b⁹ paretū et̄ amicoz nulla suffragant stipēdia. Qui aut̄ bo. nis paretū et̄ opib⁹ sustētari p̄t̄ si qđ paup̄um est accipiūt; sacrilegū. pfecto icurrūt et̄ cōmittūt: p̄ abusione talium iudi. cius sibi māducāt et̄ bibūt. 16. q. j. c. f. ḡ nō licet ei bñficiū su. scipe qui t̄c. Et ne q̄s credit Hiero⁹ log de bonis sp̄alr v̄l. bus paup̄um deputatis: adūt qd in p̄. c. p̄mittat. Quicqđ bñt clerici paup̄iz est. Ideo dom⁹ illo. p̄ib⁹ debēt eē cōdes: suscep̄tōi p̄egrinoz et̄ hospitū iugilare debēt: et̄ de decimis et̄ oblatiōib⁹ cenobys et̄ xenodochys q̄lē voluerint et̄ potue. rint sustētationē ipēdē. C. P. 2° Exp̄le v̄ B determinasse bñt⁹ Prosper li⁹ de vita p̄ep̄l. Illi q̄ sua possidētes dari sibi aligd volūt nō sine grādi p̄ctō suo vnde paup̄ victurus erat accipiūt. De clericis gdē dicit sp̄ūlīcūs Osee 4°. p̄ctā pp̄lī mei comedēt. S̄z sic nihil h̄nt̄ca nō p̄ctā: s̄z alimēta q̄bus indigē vñr accipiūt: ita possessores nō alimēta q̄b⁹ abū dāt: s̄z aliena p̄ctā suscipiūt. j. q. z. Pastor. C. P. 3°. Nō licet vidue vt vñiat de bonis ecclie: nisi q̄ altitudē nō h̄z vñr sustē. tet̄. q̄ nec sufficiēt p̄moniū h̄nt̄: licet suscipere bñficiū ecclie. p̄ntia v̄ tenere a paritate rōnis: et̄ an̄s p̄z p̄ Apls p̄ ad Tīm. 5°. Vñduas (ingt) honora que vere vidue sunt. q. d. nō alias. Uere aut̄ vidue: vt Hiero. in glo. exponit/ oīr. q̄ oīuz suoz auxilio destitute sunt: et̄ que manib⁹ suis laborare non p̄t̄: q̄s paup̄tas debilitate: et̄ alia p̄ficiēt q̄b⁹ de⁹ sp̄es est: et̄ oē opus oīo. Pro eodē v̄ Apls p̄ ad Tīm. 5°. Sigs fidelis h̄z vñduas s̄bministret illis ne grauec ecclia: s̄z sufficiat ys que vere vidue sunt. Ex q̄ daf̄ itēligi: adoleſcētulas vñduas: excep̄tis ys q̄s excusat ifirmitas: vel suo labore vel libo. p̄ ac pp̄inqrūz mīstērio delegari: nō recipiēdas. Itē. j. q. z. c. Vñduas. dī. Que aut̄ vere vidue nō sunt. i. que suis vel p̄arentū opib⁹ sustētari p̄t̄ non recipiāt: vt ecclia sufficiat ys q̄ ve. re vidue sunt. C. P. 4°. Deus ordinavit ys de altario vñue. q̄b⁹ altitudē nō suppēt vñr vñiat. q̄ t̄c. An̄s p̄bat: q̄z oīa tpalia sint a deo nobis collata in stipēdiū v̄ite: et̄ quo ad ex. crescētiam nre dispēlationi credita potius q̄s donata: nō ad abūdātā nostrāz: vt vult Ambro. S̄mone. 8z. videf illiciū sufficiēter ditatis aliud stipēdiū labozi a deo extorquero. Itē fm̄ Hiero. de altario tibi vñire licet/ o sacerdos/ nō lūx. riari. 4. 4. dist. in p̄ncipio. Sed qui non nečia capit: luxu. riari videtur et̄ suam abūdātiām facere. ergo.

Ad oppositū v̄ p̄ aperta s̄nia Apls p̄ ad Loī. 9°. Quis militat suis stipēdiū vñq̄. Quis plātāt vñcaz et̄ de fructu ei⁹ nō edit: Quis pascit gre. gē et̄ de lacte ei⁹ nō māducāt: Et deducit iaz oīm lege fuisse p̄ceptū. Nō alligabis os boui tritūtā. Deut. 25. et̄ iſra. Dīs ordīnāt̄ ys qui euāgelīu annūtāt: de euāgelio et̄ vñt̄ ḡ bñs sufficiēt p̄moniū: p̄t̄ nihilomin⁹ s̄i altari fuit s̄uerē stipēdia cape: als cogeref suis stipēdiū militare. C. Et 2̄firman. tur: q̄ clerici 2̄stitutū est vñue de p̄monio ielu Chīt: cui⁹ oblego deputant. de p̄bē. Cū fm̄ Apls. qđ ibi. p̄bat: q̄z qui altari seruit de altari vidē dī: et̄ qui ad onus eligit nō dō re. pelliā a mercede. Et p̄z a noīs iterptatiōe: q̄z dīr clerici a cle. ros: qđ est soīs vel bēditāt: q̄z in sui ordinatione assūmunt: vel assequunt̄ hereditatē dīi: et̄ cu p̄pha psallē possint vñs para bēditatis mee t̄c. ḡ. C. P. 2°. Ad ecclastica bñficia nō vñt̄ ex B grā q̄ impetrāt p̄moniū tacuit: vt est coīs s̄nia docto. p̄. Postulatis. de rescrip. vñt̄ata aut̄ supp̄ssio q̄t̄. cuq̄ modici bñficiū: aut̄ ecclastici officiū: salte p̄p̄eu: vt est rex. in. c. Si motu p̄po. de p̄bē. li⁹ 6°. ḡ videf q̄ bñt̄ sufficiēt p̄moniū liceat t̄c. Et 2̄firmat: q̄ si nō liceret cum p̄i. 5

Pro sacramento penitentie

monio sufficiēti seruare bñficiā bñficiati eēt īhabiles ad succedēdū: aut ad dona amplissima suscipiēda retētis bñficijs cōtra oīa iura que talia disponūt in ecclie bonis cōnūmerāda non eē: sed de illis per clericos pro suo arbitrio ob spōni posse: vt ca. Quicūqz. i z. q. 3. cum sibz. Etiā si dānuz sua culpa vel negligētia rebus ecclie fuerit illatū: de pprys deberer resarciri. i z. q. 4. ca. Quicūqz. qd scriptū est de scilicet Brachareſt. vbi ēt disponit: eūndē posse ex bonis ecclie reperē quātū de pprys pro vtilitatibz ecclie expēderit.

Pro respōsione est aduertēdū qd in h̄ articulo varia fuit opinio doctoz. Dixerūt quidā simplr eē lictum: et argumēta ex canonū autē quadruplē excluserūt: vel qd loquunt de cōsilio et exhortatione: nō aut peccat qui cōtra cōsiliū vñt iure suo. Alij qd est pceptū: sed intelligit de ys qui rōne dīnitiaz p̄imoniālū supbiūt et vagant. Tertij: qd loquunt de v̄surpātibz sibi 4^m decimaz paupibz assignatū. Quarti: qd loquunt in casu dñi ecclie nō sufficit oībus: tūc enim potius ecclie deberet de suis subvenire. 86. vñ. pasce. et de cēsi. licet. Hec Joā. and. ca. Postulasti. de rescrip. Easde fere opiniones refert glo. in. c. Clericos. i. q. z. adūciens. qd nō licet animo thesauriādi. qd Hostiē. affirmat. d. c. Postulasti. si sibi nō credit auctoritate Hiero^m et Prosperi. Itē. l. p̄ulegia. C. de sac. san. eccl. et al. vt deter pume. cle. sit. col. p̄. Als licet p̄imoniū h̄nti t̄c. qd nemo cogit suis stipēdys militare. de rescrip. Cum ex officiū. **P̄imā opinionē** nō est difficile repellē: qd cōsilio cōtrauenies nō cōmitit sacrilegiū: neqz per abusione iudiciū sibi māducat et bibit: imo nec peccat. vt p̄. i. 4. q. i. duobz capitulis finalibz. Neqz scđa videt fundata: qd capitalis quedam limitatio: cum in textibz nō p̄tendat ratio absentie: aut vagationis vel supbie. Nec 3^z subsistē videt: qd loquit Hieronymus indifferēter de oībus decimis et oblationibz. Quid q̄cqd (ingr) habet clerici paupium est. et bñtis Prosper dicit eos peccata p̄pli sumere non alimēta: qui dū sua possidet de bonis ecclie sibi aliqd dari volūt. Quarta etiā est deviatio: cum tex. vñtē dicāt eos qui parēt et maxime p̄prioz bonoz opibz sufficiāri p̄tētibz accepe posse de bonis seu p̄ uētibus ecclie. Panor. in. c. Eps. de p̄bē. dicit se materiā diffusa tracassē in repetitōe que incipit tytius clericus. Et ibidem sub breuitate decisionē colligēs distinguit tria tēpora. Tpe p̄mititie ecclie durūt erat (ingr) vt christiani h̄ient p̄prium: sed vñusqz cōuerlus vēdebat p̄imoniū et ponebat p̄ciūt ante pedes aploz. Progresū ipsi suit statutū: vt bona nō vēderent: sed reclinerent ecclies cathedralibz: vt ex p̄tētibz annuis succurri posset: vt. i. z. q. i. vidētes. Demū dicit: tepeſcēte illo seruore fidei: laici incepunt possidē propria: et clerici occulte possidebant: qd propter vt euitaret hyposcris statutū fuit: vt vñusqz clericus posset p̄pā possidere: vt in. c. Lerte. i. z. q. i. Et pro cordādis iuribus subdit: qd iura vētātia clericis p̄pā possidē: loquitur fm tēpus p̄mittitie ecclie: et anteqz clerici habebat bñficia separata: tūc enim h̄ntibus sufficiēs p̄imoniū nō licuit de bonis ecclie vñtere: ga erāt deputata solū p̄o indigētibus: vt in. d. c. Uli. dētes. et in hoc tēpus p̄cedūt iura vētātia clericis h̄ntibus sufficiēs p̄imoniū t̄c. Et cūz hodie bñficia sunt donata p̄ncipaliter pro clericis: de p̄. dist. i. Nemo: nec sit horridū qd clericus possideat p̄pā bona: ga emānarūt alia iura nouissima que volunt: qd clericus possit vñtere de fructibz bñficij: ex quo seruit bñficio: vnde p̄dēra. c. fi. i. q. z. vbi daf clerici stipēdū nō p̄pter indigētā: sed p̄pter seruitū: nō enim tenet suo p̄imoniō militare. vnde simplr p̄cludit qd hodie clericus secularis liceat vñtē de fructibus bñficij et seruit p̄imoniū suis hereditibus dūmodo honeste vñiat.

Hec opinio salua reuerētia tanti doctoris in multis videt deficē. primo: qd ea. illō fi. i. q. z.

nō supponit distinctionē bñficij: vt ipē supponē videſt: s̄ cōitātē. decernit. n. xciiii Agathen. vt clerici fideli vigilanterqz ecclie defūtētē stipēdīa scis laboribz debita fm seruitū sui meritū a sacerdotibz sequant. vbi autē est bñficioz distinctionē: nō spectat vigilātia et seruitū meritū: vt p̄portio, nabilē distribuaſt stipēdū. **P̄. Distinctio bonoz vel cōitas nibil opari videt ad h̄ iure diuino liceat aut veritū sit h̄nti sufficiēs p̄imoniū de bonis ecclie vñtere: qñ als eq̄le et nō amplius de bonis ecclie p̄cipet. Textus autē inducit solo diuino iure et nō positiva et humana ordinatōe dicit illiciū eē: vt possidēs sufficiēs p̄imoniū t̄c. **P̄.** Nūqz caueſt de exp̄lō aliq̄ iure nōtio: qd liceat h̄nti sufficiēs p̄imoniū de bonis ecclie vñtere: sed gñalr dicit eūz qui ad onus eligit t̄c. et qui altario seruit t̄c. Sed hoc vt deducit beatus Prosper li. de vi. p̄tēpl. p̄cedit de ys qd ad h̄ vñēdi necessitas cogit: qd nī Apls h̄ de p̄tētoribz suaz facultatū vel let intelligit: nunqz fecit adiūgeret. Ita de ordinauit: ys qui euāgelio annūtiāt de euāgelio vñtere. Quid est aliō de euāgelio vñtere: nīl laborantē inde vbi laborat nečia vite p̄cipere. Idē certe patere vñ ex p̄batione quam Apls inducit. Nō ifrenabis t̄c. Deut. 25. quo solū phibet: ne bos trituras vñtē nečia sumere: nō qn a supfluo possit arceri. Lūz ḡ cōclusio nihil vñtra vñm p̄missarū opēt: et noua iura solū inferrat ex x̄bis Apls: nīl plus hodie liceat diuitibz ex p̄imoniō vñtē de bonis ecclie agere: qd tpe Hiero. Aug. aut Prosperi: quoz sunt supra tex. inducit. Alexā. de hales p̄te. 3. q. 55. mēbro. 6. art. 3. soluēs q̄nē. An clerici h̄ntes sufficiēs stipēdū vñde vñtē: possint decimas recipe: dicit qd h̄nti stipēdū sufficiēs vel redditū vñtē possit aliter qd de decimis sufficiēter: et fm statuz p̄sonae: p̄tē recipe decimas vt p̄curator in nečitatis paupuz vel vtilitatibz ecclie expēdēdas: nō aut in vñtē p̄prios p̄uertēdas: vel in vñtē malos distrallēdas: imo si in vñtē p̄prios p̄uertātē: cōmitit sacrilegiū si in malos vñtē expēdānt/ incurrit iudiciū. de illis enim intelligit: qd scribit Augu. ad Bonifaciū. Si priuatim que nobis sufficiāt possidemus: nō illa nostra sunt: sed pauperū: quoz procurationē quodā modo gerimus: nō proprietatē nobis vñsurpationē vñabili vēdicamus. Hec ille.**

Cōformiter huic opioni que dictis sc̄toz et sacris canonibz magis consonat: r̄fideo. qd h̄nti sufficiēs p̄imoniū si fructū vel p̄uētū p̄imoniū seruit p̄io op̄i: licet de bonis ecclie vñtere: als nō: sed q̄cqd p̄uētū ecclie lscip̄i tenet qd paupuz et ecclie p̄curator in eo p̄ vtilitatē seruit: aut seruare. Probo sic: nō licet homini p̄tētū paupatis plus depositē in elynis: qd ad victū tenuem et mediocrem sibi fuerit nečiūz: qn. n. plus expertit hypocrisi et simulatiōe paupatis elynarios circūuenit: et decipit: ac teneatur sic accepta restituē. Et hec est ratio: vbi paupes Ch̄ri heredes instituunt: qd nec executoribz nec ep̄o: vel etiā pape sine magna et cūdēti cā licet ex illis aliq̄ p̄is paupes ditarē aliy paupibz p̄teritis: p̄tē tñ is cuius nečitates sufficiēter releuante sunt: alterius noīe elynā petere: et si p̄is accepta alterius vñtē deputauerit pro se petē et seruare. qd nō licet sufficiēter dirato t̄paliū vñtere de bonis ecclie: nīl p̄uētū p̄imoniō pio vñtē: puta nečitatis p̄pinqz paupuz: aut eccliasiarū destinauerit. qd tñ teneret: qd par ratio vñ hincinde: cum de bonis ecclie solū liceat nečitates alimēta: et qd bus tegamur sumere sīc paupi de elynis quātū nečiūm est suis nečitatis: et penuria releuāde. Unde H̄ianus. i. z. q. i. ca. Illi. mouet q̄nē: An licitū sit bona ecclie per p̄bēdas distinguere. et inducere ad p̄te negatiū x̄bo. Urbani: qui. 17. erat a beato Petro. p̄ res ecclie nō quasi p̄prie possidē de bēat: sed vt cōmunes et dñō oblate: nec in alios qd in p̄fatos vñtē p̄uerti. qui vñtē sunt nečia ministroz ecclie: vt in eis nemo egēs inueniat: et deinde fratru alioz christianoz egētūm.

De restitutione

50

dum. Rendet in c. Nulli q̄ p̄bēde manēte p̄tectione charitatis p̄nt distingui et distribui: nec tunc possideri vt p̄p̄: sed vt cōbus utilitatib⁹ deferuire: vt ex us que sibi assignata sunt p̄mū sibi neccia suscipiat et p̄cipiat: et siqua necessitatib⁹ suis iupsunt: in cōes v̄sus ecclie exp̄dat. Et ad hoc p̄badū inducit. d.c. Si priuatum r̄t. q̄ non licet de bonis ecclie p̄ter v̄ct⁹ necessitatē sumere: etiā post distinctionē p̄bēdaz. qd̄ etiā p̄bat x̄bū Prospere: supra iudicium. i. q. z. c. Sacerdos. Non sumit aut̄ neccia sed supflua: cui aliud satis puenit: qd̄ sibi seruat: et p̄ter hoc ecclie p̄imoniū v̄edicat. Idē decime tributa sunt aīaz egētiū: et quāti paupes in loco quē inhabitat fame moriuntur: decimas nō soluēs: rātoz homicidioz reus ante eterni iudicis tribunal apparebit: quia rem a deo paupib⁹ delegatā suis v̄sibus refutavit. i. 6. q. 1. decime. ergo non licet ecclasticō p̄ter v̄ct⁹ necessitatē ex decimis sumere. Et cuī eadē ratio sit in oībus ecclie bonis: necesse est vii diues ex p̄imoniū illius pueri: salte animi destinatione pie eroget: aut̄ ecclasticoz bonoz emolumēta a suis v̄sibus in paupum vel ecclie necessitates cōuertat. Non valet ergo arg⁹: etiā p̄ncipalr̄ iſtituta eīt̄ oīa bñficia pro ministris et nō paupib⁹: ut p̄anor. deducē videt ex ca. Nemo de cōdist. i. q̄ ergo eis locupletib⁹ et abūdātibus liceat de ecclasticis v̄lere. sc̄laria sibi aceruare: nō habito respectu: vel destinatione ad piuz v̄sum. Decime enim p̄ncipalr̄ iſtitute sunt a deo pro ministris: vt p̄z Numeri 18°. et tñ vt deduxi non licet nisi egētibus de eis v̄lere. Deinde qd̄ nullius p̄is argumēta penitus quadrant: oīa soluere oportet.

Et prīmo ad rōnes ante oppositū. Ad p̄maz dico: qd̄ v̄sibus seruant: securi si animi destinatione pietati deputat: tūc enīz est quasi nihil hñs qd̄q̄ sit ad hoc possidēs. vnde ca nonib⁹ aploz caueſ: vt eps p̄tāz habeat de p̄p̄ys mōriēs eps: sicut voluerit et qbus voluerit relinque: ne sub occasione ecclasticaz reguz: que ep̄i eē p̄ban̄: intercidāt. foras enim vxore habet filios p̄pinquos et seruos r̄t. i. z. q. 1. sint manifeste. Idē decreuit p̄cilius Agathē. ca. 4. 7. de rebus p̄p̄ys ep̄i vel acḡsitis: vt si voluerit heredibus relinquit: et loquunt̄ stāte adhuc cōione et indistinctione bonoz ecclie. ergo supponit qd̄ liciuit p̄p̄ia simul cum ecclasticis hñc: saltez modo deputent p̄is v̄sibus. **Ad 3^m** dico: sicut idē Prosper dicit: illos qdāmodo sua relinquiē qui possesonib⁹ p̄p̄ys nō renūtiā: sed que accepturi erāt dispēsatorū relinquiū: nihil hñtib⁹ cōferēda: et liceat: ac sine peccato sua possidēt. i. z. q. p̄. Illi. Multo fortius quis suis voto et animi destinatione renūtiāt ad pietatiē: de bonis ecclie liceat p̄nt alimenta sumere seu participare: qd̄ quis. n. sunt diuites p̄petat et dñio: sunt tñ paupes v̄l: qd̄ depositari et custodes tñ alieni. **Ad 3^m rñdeo.** qd̄ ab bona misfabilib⁹ p̄sonis delegata admitti non debet nisi p̄sone misfabilis: que scilz als sibi v̄ctū acgrē non p̄nt: qd̄ sola miseria est illi ratio admissionis ad participiū: sicut sif̄r̄ in erogatione elymaruz que paupib⁹ legate sunt. Nihilominus nō peccaret: qui pro viro misabili nō miserū suscipiat: aut̄ p̄ba illi relinqueret: et qd̄ in cōmutationē de elynis v̄lueret. Lū ergo in bñficiis ratio sit seruitū nō misfabilitas: seḡ qd̄ licet diuiti p̄sue: ta stipēdia suscipe si modo ea velit in paupuz v̄sus puerē: aut̄ suis p̄p̄ys bonis vnde diues est: ad pietatem facto vel saltez aio renūtiare. **Ad 4^m rñdeo:** qui modis p̄scriptis qd̄uis diues existēs ecclastica stipēdia capit: neq̄ suaz abūdātiā querit: neq̄ apperit luxuriari: vel enim quasi pauperum p̄curator est: et eo nomine capit: aut̄ sua pie saltez voto expendēs hec sumit: quasi alimēta v̄ctui suo pro qualitate gradus et conditione necessaria: qd̄ v̄tig licet.

Ad rationes post oppositū. Ad p̄mā dico p̄mo qd̄

tpalia diuine missie ip̄edit: cuī oīa tpalia bona diuina sunt stipēdia: in stipēm et iustētationē vite hoib⁹ p̄cessia: vt ei magno seruore et absq̄ sollicitudine distractabente seruitia grata depēdat. **C** Sc̄do ad mētē Ap̄li qd̄ nemo tenet regulr̄ stūpēdys: que sua sunt cōparatiōe ad hoies: que s. ab eis nō capi: hoib⁹ certis militare: nihilominus qd̄ stipēdia ecclasticā solū sunt ad necessitatē ministrop̄: et nō qd̄ merces laborum istituta: ideo nō pot̄ h̄o se sūcigenis quātum eget sub modificatione p̄is exp̄ssa: et illud p̄bat B. Deut. de boue tritūrātē. qd̄ Ap̄ls deducit: et nota x̄bū v̄lere: cum dicit de altari vel de euāgelo v̄luerenō abūdare aut luxuriari. Et per idē p̄z risio ad affirmationē ex. c. Cum fīm Ap̄lm. r̄ ibi inducit. **C** Ad z̄ et eius confirmationē dico: qd̄ illis iurib⁹ solū p̄bat qd̄ cum ecclasticis bñficiis p̄nt bona tpalia seu sc̄ularia obtinē. r̄ h̄ est pro decisione data: s. nō p̄ba qd̄ seruantes sibi obvētōnes seu fruct⁹ sc̄larī simul possint de ecclasticis v̄lere. Aliud autē est ipsa bñficia hñc: et de ipsis p̄ter necessitatē v̄lere ad modū et intellēm p̄xpositos. Qd̄ aut̄ dī in c. Quicūq. i. z. q. 3. qd̄ de cōḡstis ab alijs per amicitias vel als ad pp̄iam utilitatē qd̄ inde voluerint ex illis facere ipsorum arbitrio subiacebit. Et qd̄ in ecclie bonis nequeat cōnumerare: p̄cedit de arbitrio regulato: vel ad amplius nō cogitū iure fori: qd̄ etiam nō punit auaritiaz citra limites iustitiae securi in foro animi et dei.

E causa differēs de bonis corporis et famē: qd̄ de bonis aīe: An hō tenet restituē illa sicut bona fortune que abstulit: Et induco p̄m illa que seruunt p̄ti negatiue quesiti. **C** Primo sic. Nemo pot̄ alteri inuito bona aīe auferre: qd̄ nunq̄ ad restōnem bonoz aīe obligat. Lōsequit̄ tener: qd̄ ratio inducēs obligationē restituēdi est cāliter aliqd̄ abstulisse facto cōsilio aut hñs: dñō inuito. Et anīz p̄z: qd̄ bona aīe moralia de qbus p̄ncipalr̄ quētio xlaf p̄sistit in volūtate iam volūtati nō potest vis iferr̄: nec ab aliq̄ cogi. ip̄licat enīz qd̄ volūtas inuita nolit aut velit. vnde Ambro. de vita br̄a p̄bat nō posse hominē suā culpā alteri ascribē: qd̄ nemo nīm tenet ad culpā nīs a volūtate p̄p̄a defluxerit: vnde hñt crīmē que iſerunt̄ reluctatib⁹: volūtaria tñ cōmissa sequit̄ delictoz inuidia r̄t. i. 5. q. p̄. Nec est qd̄ cuiq̄. Et fīm P̄bm z̄ Ethic. Ridiculū est accusare externa et non seip̄m qui ab his facile capi. Hinc est Chrys. sīnia: p̄ nemo ledit̄ nīs a seip̄o. Adamas ingt malleis celsus nō infringit̄: ita qui a seip̄o nō ledit̄: etiā sī tūdā ab alijs nō pot̄ ledi. **C** P. z̄. Nemo tenet̄ v̄lra facultatē sue p̄tatis: sed nemo in sua p̄tate habet corrigē eūz quē seduxit. qd̄ ad h̄ nō tenetur. Maior p̄z: qd̄ nemo pot̄ ad ip̄ossible obligari: vt est regulā iuris li. 6. Et minor p̄z per illud Ecclēs 7°. Lōsidera op̄a dei: qd̄ nemo pot̄ corrige: quez ille despicerit. Et deduco idē exēplariter: qd̄ si eū quē ad irā cōmouisti reducē velis rōne ip̄m aggredi op̄z: iam fīm Chrys. sicut fieri nō pot̄: vt ligna mittēdo ignē extingas: ita fieri nō potest: vt rōne reddēdo malū hoiez places. Et si alicui fornicationē p̄sua seris nulluz pueniētū mediū v̄t reducēdi: qd̄ vt scorta: vel h̄ actū turpitudinē vitupes. Iaz fīm Ambro. fīmone. 8z. Bigs cuī ipudicis de pudicitia loquat̄: et scorta v̄lupet: hi animi qd̄ libido dñat: multo acrius accēdūtur. hinc gñalr̄ dixit sapiēs: Acketum in nitro qui carmina cātat cordi pessimo. p̄rouer. 25. **C** P. 3°. Nō licet diuine hñc: que in scriptis explicat̄: qd̄ addē: sicut nec librabē. Deut. 4°. et Ap̄c. vlt̄. Et scriptura diuina nō affirmat aliquē teneri ad redūcēdi quē seduxit. qd̄ nō licet hoc asserē. Minor p̄z Exo. 22°. Si seduxerit̄ ḡ v̄gīne needū despoſataz dormieritq̄ cum ea: dotabit eā et bēbit eāz vxore: si pater v̄gīnis dare noluerit reddet pecunia iuxta modū votis: quā v̄gīnes accipe cōsueverunt. ybi nulla sit mētio de reductione. **C** P. 4°. Non

De sacramento penitentie

tenemur restituere: nisi cui iniuria fecimus: sed cuī inducimus homines ad faciēdū qđ scium malū cēnullā eis irrogamus iniuriā. g. Maior p;: qr restitutio est redditio eius qđ per iniuriā absumimus. Et minor p; per reg. li. in. vi. Sc̄iēti & cōfentiēti nō sit iniuria neq; volus. C. P. d. Heretici errantes p̄suadēt hoib; p̄fidia: & nō dolo: ex quo sic heretici nō eēnt, sed ex p̄filio nemo obligat: nisi fuerit frāculētū: vt. c. Nullius. de reg. iur. li. vi. Et affirmat p. f. Māda. li. in si. d. Si quis alteri mandet: vt pecunia potius in emptiones p̄diox ponat qđ vi seneret vel eōrō: qđ B gerus mādatū potius cōfiliū est qđ mādatū: nō est obligatorū: qr nemo ex cōfiliū obligat: etiā si nō expediāt ei cui dat: quia liberū est cuiq; apud se explorare si expediāt. Idez exp̄sle v̄ tenere glo. in d. c. Nullius. & Joā. and. ibidē. etiā. f. eo. ti. Si remunerādi. h. rei turpis. d. q. rei turpis nullū mādatū est: & nō sequit̄ aduersus mādatēm aliquā actionē. g. nō obligat hō illi qui sua adhortatiōe inducēt fuerit ad malū. Et z. affirmat: iterduz p̄suasione alioi? retrahēt alius ne ingrediat̄ religionē qui als erat volēs: & nō videt ex B obligari qđ iterū efficac̄t eum volēt: qr est opus superrogationis ad qđ ille dissuasus nō obligat. Tūz qr reguli despatū est: vt possit ad B induci. C. P. 6. Peccātes publice multos illaqueant: qui eorum exēplo viam p̄ditionis assūmūt: & non tenet illos reducē. Minor p;: qr casuale est: & p̄ter intētū peccātū qđ pditos mores suos alii imitant̄: s̄ ab eo nō sunt facta iudicāda: sed solū ab eo qđ per se est. Etiā sic ipole videre eos qui multis annis peccauerūt vere penitē: cum scire nō possint quot milia hoīp̄m pditis moribus & prauis exēplis traxerint ad penitū: quāto min̄ poterūt eos vñq; reducē ad vitā bonā?

Ad oppositū & pro xitāte est illud Anacleti p̄a: Deteriores sunt qui honorū vītam moresq; corrūpūt us qui substātiaz alioi? p̄diaq; dirūpiunt: quia illi que extra nos sunt auferūt: isti nō s̄ ipsos decīpiunt & corrūpunt. 6. q. p̄ma. Deteriores.

Pro būiūs solone est adiūtēdū: vt tradit Doctor subtilis. 1. 5. dist. 4. q. 3. In bonis nālīb; aie negr alteri dānum iserri: qđ sunt incorruptibilita: & a solo deo creant̄: ita solus illa destruere p̄t. Sed in bonis mox acq;slit̄ vel acgrēdis possumus alteri dānum iserre p̄suadēdo: adhortādo: vel instigādo ad malū: aut renocādo & retrahēdo a bono. verūtame est qđ per vim & coactionē nullū potest tale dānum inferri renitēt: qr debet accedē voluntatis assensus. ynde legit̄ beata Lucia Paschastio dixisse. Si iniuitam me violari feceris castitas mihi ad coronaz duplicabitur. 3. 2. q. 5. in p̄n. & ibidē per totum in illam sentētiaz. Et hec est differēta bonoꝝ animi a bonis corporis & fortune: quia posteriora per vim & renitēti auferri possunt.

Hoc premissō: pro r̄fōnō pono hāc vñcā h̄nē. Quicq; qđ silio: adhortatione: rogatu: instigatione: vel exēpli p̄nicie: alteri fuit cā peccati: teneat̄ quātū p̄t euide a peccato retrahē: & efficacius querē ad bonū p̄ne. Qui xō bonū superrogationis impedierit aio nocēdi: vel tale bonū impediēdū: tenet oibus quoꝝ itererat hoc scribi: secū si ob aliquā suā vel alioꝝ vīlitate: qr tūc nō obligat. C. Primaz p̄t. pbo p̄ de p̄nicie exēpli de qua minus vide. qr dicit Greg. Scire debet p̄lan: si mala vñq; p̄petrāt: tot mortib; digni sunt quot ad subditos suos pditos exēpla trāmittūt. 1. 1. q. 3. Precipue. sed admisso malī seu pditi exēpli nō adducere meritus dānationis: nisi p̄pē culpe supaddceret iniuriā & lesionē pximi: g. ex hoc obligat ad reparationē dāni iniuria illati per vias restitutio. Et p̄firmatur: qr fm "Hiero" qui seruitorē ordinat vite pdite & scādalosc: reus est infidelitatis eoꝝ qui scādalēt. 10. q. 1. quicq; de astēclis. h̄ reus infidelitatis tenet per vias restitutio ad reparationē s̄idei extincte. g. t̄. C. P. p̄robo il-

lā p̄tē ḡiālī sic. Quicq; cāliter aufert p̄ximo aliqd ex bo-
nis fortune: tenet rōne ablātiōis resarcire quātū dāni inile-
rit. g. a minori multo fortius in bonis aie. Cōsequētia p;: ga-
sunt sine cōparatiōe meliora oib; bonis tp̄alib;. Nec rele-
uat qđ bona aie efficaciter per alii auferri nō p̄nt: sed solū
dispōne & inclinat̄: qr silis ablātio bonoz fortune indu-
cit obligationē restitutiōi: vt p; de osilio p̄cepto adulatiōe/
& hō: qđ sunt cā ablātiois: vt supra exposui. C. P. p; idez
ex silī de bonis corpīs: qui alteri ministrāuerit toxicum: vñ
corpus cōtinuo lāguet: tenet quātū p̄t p̄r se vel alii eum
qui leſis est reducē ad sanitatē. Nec sufficit in recōpensam
alys curādis eodē vel grauiorū morbo laboꝝ aīlī intēdē: g.
silī de toxicō aie. vñ tenet qđ pro sua virili sparsas Chri-
oues colligē: & fractuz alligare. g. Juxta illud Matth. 12°.
Qui nō est meū p̄tra me est: & qui nō colligit & c. sed nō te-
net spālīter ad hūi? vel illi? retuocationē nīsi ex certa & spālī
cā. In p̄posito aut̄ nō sufficiēs ratio spālīter stringēs vide-
tur cam dedisse p̄ditioni & vite male. g. t̄. vñ p̄solatoriū ille
doctor Herson fmone de p̄nia quē habuit in cena dñi inter
quattuor sordidas trāsgressiones que vir ad fundū p̄st ex-
tergi p̄sponit: corruptionē alioꝝ in morib;. sup quo inquit.
Accipite qđ Berēgarius mories dixerit in die Epiphanie.
Hodie mībi apparet̄ dñs meus iesus Ch̄s vel ad glāiam
sicut spero pp p̄niam meā: vel ad dānationē sicut formido
pp alioꝝ corruptionē: qđ ad vias vītatis reducē nō potui.
Horreant & caueat̄(ingt) qui ad silūtudinē demonū gaudēt
alios secū trahē ad interitū: p̄sertim iuuenes & pueros: tales
nescio si potuerint vñq; satis penitē: sufficēt eis debuerat dā-
natio p̄pa. Quid de malis christiani magnox & latorox vi-
rox t̄. hec ille. Et Doctor subtilis dist. 15. 4. q. 3. Quia faci-
līus est puerē qđ querē: tenet per se orādo: & alioꝝ orones
pcurādo: & per alios p̄suasores efficacēs: dum tū illis nō p̄-
dat alterius p̄ctī occultū. Ex quo s̄ ert patere quātū pīcu-
lū est alii inducē ad p̄ctī: qr vir p̄t restitutiē digne: cuī vo-
lūtate semel allectā ad p̄ctī vir possit suasionibus & alys
multis vñs reducē ad virtutē. C. Secūz p̄t pbo ex silī de
p̄cōfōne venaz ḡbus deriuat̄ aqua ad pūteum vicini: ex
quo facto nō tenet p̄cīdē si non aio nocēdi fecerit. ff. de aq
pli. ar. l. i. h. deniq; Marcellus. z. l. si in meo. eo. ti. S̄i dī-
cunt doctores de ipēdite alii a p̄secutione p̄bēde: quā als
erat aſecuturus. Ita in p̄posito: si ob suam vel alioꝝ iusta
vīlitate/ex facto nō tenet. Secūs si aio nocēdi: vel dissua-
ſōne tūn bonū p̄ficiat: vel alys ne inde crescāt. Sed B dico
nīsi casus occurrat quo oporteat priuate vīlitatī cōe bonū
p̄fere: quo casu nō minus eos peccare dixerim: qr eos qui
societatē inētendo: aut als mercium adiunctionē impediēdo
cōem annonaz cariōē effecerint. quoꝝ mulcta. zo. aureorū
est. ff. ad le. iul. de anno. leg. y. qđ notare h̄nt qui electa & s̄b-
tiliora ingenia a scripture sacre studio derrāxerint bac n̄a
tēpēstate: qđ fides perit & pauci repūnt docit: qui de casib;
p̄scie recte p̄silere s̄int idonei. Nec autēz que de z. p̄te h̄nis
dicta sunt: lūnitarū & itelligi debet tūxta p̄is deter̄a in qōne:
an ipēdies aliū a lucro dono/vel bñficio teneat̄ restitutiē &c.
Videlz qđ usq; ḡbus lucro seu cōmodo cessisset B bonū sup-
errogationis tenet iure positivo & iure humano iuxta leges
inductas: sed nō per viam restitutio. Illi aut̄ cui volūta-
ze bonā subtrahit iure nature obligat & c. Dixi tamē ibi in
calce qōnis: qđ securiorē est opinio cois: qđ etiā tenet illis re-
stituire qui ex hoc carēt cōmodo: aliter eisdem obuēnuro. &
illā opinionē hic non curauī magis referre.

Ad rōnes ante oppoꝝ r̄ndeo. Ad p̄s dico: qđ nō nō
peccet sine cōfēnsu libero volūtate vero vt
interpretatio: ytiq; tū volēs cōmitē vel omittēre p̄t: in quo
inuit̄ peccat̄: & vbi sciret culpabile eē nequaq; faceret: vt p;
de us qui ēfēlo dei excedūt. de quo ad Roma. 10. Zelus. dei
babēt:

De restitutione

51

babet: sed nō fīm sciam. et logē de psequētbus eccliaz Chri-
sti. et Ioa. 16. Uenit hora vt ois qui interficit vos rē. Et sic
sunt iniuiti quo ad qualitatē facit: ad quā ignorātes sepe per
alios hortati vel exēplo inducunt. Etiā vbi p̄cu quātitate
ad factū inducunt: lī sint volētes actū elicitō: sunt tñ iniuiti
et nolētes actū debito. i. deberēt iniuiti esse: et nolētes debito
iniquā diuinē p̄hibitionis et mādati. Ex hoc rīdeo aliter ad
argm̄: q̄ p̄fensus vel remissio iferioris nō libat h̄dicēte supe-
riore. p̄z in delegato extorquēte munera. c. Statutū. de reg.
fir. lī 6. de ordinario cui visitat recipiēte munera. c. Exi-
git. de cēsi. lī 6. In ḡbus casib⁹ nō suffici remissio p̄tis: q̄
superior iniuitat p̄tis remissionē: q̄ uis post realē restōnem
factā possit pars 2. valide donare. Cum ḡ ouiz supioz deus
buic p̄fensus: imo et remissioni h̄dicat: interiuētio illi⁹ p̄fensus
vel remissionis hois nō tollit aut libat obligationē restituē-
di. C. Ex quo p̄z. q̄ sine cōparatione pīculosius est obliga-
ti ad restōnē bonoz aie q̄ fortune fame aut corporis: q̄ in il-
lis regulē remissio p̄tis liberat. In illis cui effectu op̄z resti-
tuere quātum in prāte hois fuerit: et nihil de p̄fensu vel p̄tis
remissionē. C. Ad 2. dic. Ad p̄bationē: q̄ lī despectū a
deo nemo p̄t corrige: q̄ tñ nō p̄stat de aliq̄ mortali q̄ de-
spect⁹ sit: aut q̄dū euz deus despiciet: ideo v̄q̄ in fine vite
laborare tenemur ad relasciēdū in bonis aie quātū dāni si-
cuierimus. Et ad p̄bationē exēplarē de irato: R̄nde: q̄
lī paſſione durāte iniuite sit iratū rōne aggredi ad placā-
dū: v̄tiq̄ tñ paſſione sedata. Etiā per viaz auctis expozbra-
tionis: aut st̄pt⁹ sui op̄is eset iniuite. quo casu p̄cedit illud
Prover. z. 5. Aceſū in nitro rē. Prodeſt tñ plurimū et ſedat
paſſionē ſi per viaz humilitatis et ſubitionis qdāmodo ſiat:
mollis nāqz r̄flio frāgi iraz. Proverb. 15. Et reſidētes ca-
nes nō mordēt. z. Ethic. C. De ipudicis aut dico: q̄ lī ſola
vittipatione iſlāmenti: cōminatione tñ ceterne pene et patēti
iſamia bene reuocant. Juxta illud psal. Imp̄le facies coz
ignominia et querēt nomē tuū dñe. Etiā per indirectū faci-
lius reducunt cui ad alia fuerit mētis acies itētū inclina-
ta. C. Ad 3. rīdeo: q̄ nō licet addē ad x̄bū q̄ nobis locu-
tus est dñs aliqd corruptuum: v̄tiq̄ tñ aliqd explanatiū: cui
ſile habet. 1. dī. p̄mi. quo ad ſymbola ecclie: q̄b⁹ cau-
tuz erat. Sigs aliud docuerit: aut aliud p̄dicauerit: anathe-
ma ſit rē. In p̄proſito n̄o addit ſolū aliqd explanās nō cō-
trariū q̄b⁹ nālī iure p̄stat ſic eē. Etiā in h̄ p̄ decernit euz de-
bere illaz ſumere v̄xōrē n̄i p̄ h̄dixerit ſatis innuif obliga-
tio raparādi bonū aie: vt. ſ. ſub lege m̄riton⁹ purgata for-
nicatione caste viuat. C. Ad 4. dic. dico: q̄ regula p̄cedit vbi
libez est bomini valide v̄tentisecus cui supioz h̄dicit: vt
supra. d. c. Statutū. z. c. Exigit. Etiā lī p̄fenti non ſit iniu-
ria: vt dicit iniuitat illataz iniuto: v̄tiq̄ tñ p̄t ei ſieri iniu-
ritia. et ſic iniuria coiter dicta pro iniuitatia: vt ſi coſentit in
amputationē mēbri: ibi tñ q̄ trāſterf obligatio in id qd̄ q̄s
p̄t. ſ. pecuniarā ſatſactōe: ideo ibi valeret remissio p̄tis
post factū: nō aut in bonis aie. C. Ad 5. dic. p̄t R̄char.
15. dī. 4. Q̄ ſillū malū ex imp̄ia vel crassa ignorātia cō-
prehēdī ſub fraudulēto. Etiā volunt multi h̄ nō p̄cedē in
ſcribus v̄lr: ſed q̄n als ſine ſillio facturus erat: ſecus ſi ſili-
lio ad h̄ inducūt: quo adū dicit eum qui ſilū teneri. iuxta
ſ. planc. l. ſi remunerādi. ff. mādati. vbi dicit q̄s obligari ex
mādato in ſolā alterius v̄tilitatē preſtitio: ſi nō fuerit als fa-
eturus: et tñ hoc nō eſt. p̄pē mādatū: ſed ſolū ſillū. ff. māda-
ti. l. y. Etiā ſi regula et iura alia inducta aliqd p̄bat p̄cedunt
in foro iudicū: nō in foro ſciētie aut dei: quo v̄tiq̄ tenētur
deo ſerui corrupci: et p̄ximo ad reparationē ſpūalis dāni il-
lati. Expedit aut reipub. vt in foro iudicū ex ſua iprobitate
nemo p̄sequat actionē: n̄i hōlominus lex charitatis ſemp ſi-
gat reparare quātū de bonis aie ſillio vel hortatu iniusta-
ueris: imo ſilū ſatſacē op̄z de dāno bonis fortune quod

imp̄ia vel negligētia tua datuſ ſuerit. Nec excusat ignorā-
tia quādo ſcire debuſti ex facto tuo iniuriā veriſilr p̄tingē
poſſer. vel iacturā. c. ſi. de iniu. et dā. da. multo fortius in dāno
aie: cum ſine cōparatione fortune dāna excedat. C. Ad 2. am-
firmationē de retracto a religionis ingressu: dicit dñs p̄e.
de palu. 15. dī. 4. q. z. arf. z. q̄ tenēt eum inducē quē auer-
tit ad religionis ingressum: ſi aut ille nolit itare vel redire:
tenēt eque idoneuz p̄curare: q̄ ſi nō poſſit: tenēt pro eo in-
trare: q̄ ſecit magi Raymūdus: q̄ dederat p̄ſiliū q̄ noui-
tius exire: et exiuit: de h̄ penitēs itauit. Sic. n. ille qui ordi-
nat ſeruū ſcīter dñs nō conſentīt ſic auferēdo ei ſeruū ſeruū
tenēt dare cōparez ſeruū: vel eius estimationē: imo duplū
54. dī. Si ſeruū. multo magis qui deo abſtulit ſeruū ſuiz
nouitū vcl in irratū ſenē ſi p̄t recopēſare. In ſili hoc li-
mito: niſi iusta de cā eūdē retraxerit: puta ob neceſſitate p̄. i
rētū ſintrare volētē patētē: aut magnā debilitatē et h̄b: q̄
tūc nō ſenē. C. Ad rationē in ſiūz allegatā dico: q̄ lī dis-
ſuasus non obligēt ad hoc opus ſuperrogationis: obligat tñ
q̄s p̄t nō impide ſim dñm deu a ſeruū et honore: etiā nō debē
to: nec p̄ximuz quocq̄ ſono nudare. Proverb. 3. Noli p̄-
bibere bñſacē eum qui p̄t: ſi vales et ipſe bñſac. ergo tene-
tur reparare quātū dāniſicauerit. Sicut ſi p̄ximū ipediret
a p̄bēda vel ſili pūiſiō ſibi nō debita: ſed ex grā p̄ferēda.
C. Ad 6. nego minorē. Ad p̄bationē dico: q̄ non eit caſia-
le: et per accidēs ex publico peccato alios ſcādaliſare: lī per
ſe: cum nālē ſit: vt boles illoz mozes imitent cum ḡbus vi-
uunt: et querlant: maxime ſupioz ḡbus cupiūt cōformes eē
et vite ſilūtudine cōplacē. Ecl. 10. Scđm iudicez populi ſic
et ministri ei: et qualis eft rector ciuitatis: tales et habitantes
in ea. Et Proverb. 29. Princeps qui libēter audit x̄ba mē-
daci: oēs ministrōs habet impios. Etiā Ph̄bus 10. Ethic. in
prin. Qui de effectib⁹ et actibus h̄ntur ſimones: minoz h̄nt
fidez q̄ opa. q̄n ergo discordat ab ys qui fīm ſenſum ſpreti
atq; reiecti: etiā verū in ſup iterimūt. ergo ſcādala ſunt effe-
ctus per ſe opis ſcādaliſatis nō minus q̄ nobediētib⁹ ſer-
moni opa ſunt effectib⁹ ſimoni. hinc dicit Ap̄l's de comedēni
bus idololatīca cui ſciētia rē. Sic aut peccates in f̄res et p̄-
cutières ſciētia eoz infirmā in Ch̄m peccatis. p̄ ad Loī.
8. C. Et cum addit in argumēto ſic. Imposſibile eſſet eos
qui multis annis publice peccauerint vere penitē: cui ſcire
nō poſſint quot milia hoium rē. R̄nde: nemo ex quantū
cūq̄ enormi facto ſuo p̄t ad ipoſſibile obligari: ſatis eft ſi
eos conenēt reducē: quos x̄ſile eft ſuisse ſcādaliſatos: et pro
alioz reductione publicaz penitētā ſubire: et manifeste vi-
ta in melius cōmutare: vt facto et orōnis efficacia ad penitū
dinē de peccato trahat: quos p̄t ſuſ inducerūt ad culpā.

Iſo de bonis aie: reſtar videre de bo-
no ſame. Et ē queſtio:
an auferēs alteri ſamam iniuste ſenēt ad ſame
reſtitutionē: Et videt q̄ nō. Primo ſic. q̄a dā-
niſicaz aliuſ in ſame verū crime imponēdo: nō
ſeruato ordine quē Ch̄is in euāgelio tradidit de ſr̄na corre-
ctione: iniuste tollet alteri ſamā: et tñ nō ſenēt ad ſame reſti-
tutionē. ergo. Scđo pars minoris p̄mo: q̄ p̄t crime ta-
le eē q̄ testibus p̄bari poſſet in iudicio: et q̄ auferē ſamaz
ſolū peccet p̄teritione ordinis euāgelij. P. 2. probat eadez
pars minoris ḡialius: quia ſamā ablata per veri crimintis
ipositionē non poſſet reſtitue ſine mēdacio: iam nec pro ſa-
ma p̄ximi: nec pro eius ſalute ſpūali v̄llo caſu licet mētiri
zz. q. z. c. Primi. C. Scđo ſic. licet crime occultuz hois al-
teri. pdere: q̄ ex ablato ſame nō videmur ad aliquā reſti-
tutionē obligari. Cōsequētia ſenēt: qui iure ſuo v̄ti nemini
iniuriā ſat. Ad ſame aut reſtitutionē nemo obligari vide-
tur ſine p̄ula iniuriola ſame ablatione. Et q̄t p̄bat: quia
Leuit. 5. dī. Si audierit aia yoce iurantio: teſtiſq̄ ſuerit q̄

Pro sacramento penitentie

ipse vidit aut pscius est: nisi indicauerit portabit iniuritatem suam. Quod autem te loquatur de peccato occulto: testatur aperte Aug. libro qdnuz Leuici. et ponit. zz.q.5. Hoc videtur dicere. Et Proverbi. 29° dicit. Qui cum fure participat occidit animam suam: adiutorium audit et non indicat. super quo Hieron. Non fur soluz: sed ille reus tenet qui furti pscius querente possessore non indicat. Et ne metu psone posterioris se excusat addit. Qui tamen met hoem cito corrueit: qui sperat in domino sublenabatur. Etiam faten oes quod crimen occultum alterius: licet detegit illi qui non uit pdesse et non obesse: vt d.c. Hoc videtur. sed parvus ratione quia vni: poterit successione pluribus detegi: et per pns apud graviores psonas fama totaliter auferri. ¶ Tertio sic minus tenet hoc fame proximi quod fame ppe: sed tenet hoc sepe subiupsi famam auferre: pfitudo ppriu crimen occultum. ergo pfitur licet de fama proximi. Minor p: cnum alterius imposuit falsum crimen in publico: et sibi fides habet: talis tenet coaz eisdem retractando alterius famam restituere: et sic semetipm diffamare. ¶ Et affirmat auferes aliquid ab iniusto possesso non obligat illi ablatum restituere quem nouit iniuste possedisse: ergo qui abstulit alterius famam per veri criminis sed occulti impositionem non tenet illi ad aliquam famam reparationem. Et sequentia tenet: ga eipso quoque pccat: iniuste habet apud hoem iusti et innoceatis viri opione: cuius talis non sit: quale eius tenet per errorum. Et videtur huius exemplariter pbari posse: ponamus pspurauit dico ptra innocencie deponit falsum testimoniolum super capitali crimine: et pro facili colore pueniunt quod Petrus deponebat adiuvasse Joannem: vt una cum eo videret crimen perpetrari: Petrus pro libatione innoceatis tenet palam faceri: quod rem cōpositam et fictam deposituerit: quod non soluz sibi famam auferit: sibi etiam Joannem qui idem deposituit. Itē Petrus dicit Joanne quarta May in Colonia ppetrasse homicidiu: ego solus scio quod mecum fuerit ex Colonia: videtur quod pro innoceatis excusatione licite possim dicere quod necum fuerit et. Et in hoc pto occulti crimen dicendo quod iuris ordine pbare non possem. ergo et. Et confirmat z idem: quod occultum crimen interdu quod vni soli inotescit pgeret in totius oppidi emeritatem et bustum nisi publice detegat: puta capitancus habet stipendiarios ad oia sibi paratos et apuit Petro sou ppositum tradredi ciuitate aut incedendi: si Petrus solu expostulat magistrum quod opus sit firmitiori custodia: quod imineret verisimile traditionis piculum: pfitur ad hoc capitaneum non diffidet eide: ergo huius casu pro salute reipublice licitum videtur crimen sicut occultum: puta ppositum capitanei traditum in palam seu reuelare. ¶ Quarto scilicet Negat crimen verum: sed occultum sibi imposuit ifamam iniuste accusantem: et tunc non tenet ergo. Atque pba: quod ifamis est accusator vel denuntiator falsi criminis. de calu: et. iam iste negat sibi imposuit crimen: notat accusatore falsi criminis: et quod iniuste vir: quod per medaciū pnciosum. Quod tamen alterius non obligat ad famam reparationem apparent: quod alius iniuste natus est huic famam auferre: sibi non potest famam suam seruare illesam nisi indirekte alterius diffamando in huius quod negat crimen sibi ppositum. quod et.

Ad oppositorum arguit: quod impossibile est hominem iniuste alterius famam abstulerit tenet et. Et sequentia tenet: et pba: quod cu pcesserit ablatio iniusta: manet in equalitas iniustie donec reparat quantum iniuste fuit sublatum. Etiam bonum fame luge est melius quam diuturnitatem: vel cetera fortune bona: iuxta illud Proverbi. 22°. Melius est nomine bonum quam diuturnitatem multe. Et Eccl. 4°. Curam habe de bono noite: hoc enim magis permanebit tibi quam mille thesauri piosi et magni. Cu ergo ex diutiarum ablatione obligetur quis et. sequitur a minore: quod etiam ex fame iniusta ablatione tenetur et.

Pro responsione est adiudicatur: quod fama summa glo-
c. vestra. de coha. cle. et mulie-

nullo diminuitur. f. de var. et. ex ordi. cog. I. cognit. et. estimatio. Sed in pposito nostro fama nihil aliud est quam estimatio inculpate et bone vite quam de aliquo habet hoem. de hac dicit Aug. quod nobis vita integra: proximo autem fama nostra est neccia. xj. q. 3. Non sunt audiendi. i. q. 1. Nolo. quod crudeliter eadem estimationem hoium de nobis ostendimus: cum in huius occidamus aliorum hoium alias vel blasphematiu viam dei: quibus sum suam estimationem quasi turpis que casta est dispergit vita scorum: vel etiam cuius accusatione iniuriam non quod videtur: sed quod putatur. d. c. Non sunt audiendi. Cum vero quod in nobis est fecerimus ut bene de nobis estimem hoem: sed malitia sua nihilominus dilaniat et reprehendit: pcedit sua Aug. Senti de Aug. quod liber: sola mea conscientia in oculis dei non accuset. xj. q. Senti. et illud Aplic. Mibi autem pro minimo est: ut a vobis iudiceretur et. pme ad L. 4. p. potest autem quod alterius famam tripliciter tollere: ut notat Doctor subtilis. 15. d. 4. q. 4. ¶ Primo falsum crimen imponendo. Secundo verum crimen occultum non servato iuris ordinis in publico pponendo. Tertio verum crimen occultum sibi publice ppositum negando: quod in hoc negatis notat iponere et de calunia. Primum duobus modis: quod iniuste auferit alterius famam: tenet restituere seu reparare eundem: non in 3° mēbro: quod ibi ipse accusans magis videtur sive ifamie quam negatis crimen: quod alius iniuste pponit in publico cum sit occultum. Ad examen autem hoium sola publica deduci habet: deus namque occultorum est index et cognitor. Si oia in huius seculo vindicata est: locum iudicia diuinum non habent. Supradicatis autem laborat ipendens: qui sole certat facibus adiuvare. 6. q. 1. Si oia et ecclia non indicat de occultis. de simo. sicut tuis fratribus. sed solimodo de manifestis. eo. ti. Tua nos. Et quod negando non peccat in republica: cuius non est occulta punire sed manifesta. Nec metitur pnciosum ptra accusantem: quod defendit sua innoceatiam in publico: ubi noces habebitis non est donec fuerit suictus. Imputet quod sibi accusans: si sua culpa infamiam consequitur.

In autem peccat metiendo qui iuris crimen negat: licet occultum: respondeat Scotus: quod sine medacio negare posset pposita ut pposita: quod in publico pposita: nec ipsum posse ad ultoriora in publico regerit. Si tamen absolvitur negare itedem negare ut pposita: sicut sacerdos dicens se nihil male scire de hoem qui sibi pcessus est: an de illa negatione teneat penitentiam: Respondeat bona: metuum est illuc culpari agnoscer: ubi culpa non est. 5. d. Ad eius pceptum. Multo magis ubi de facto dubitatur: an culpa sit et qualis culpa: indistincte tamen de talis: quale est sive mortale sive veniale. Richar. 15. d. 4. art. 5. q. 3. in si. dicit. Lertus est quod tenet penitentem de peccato quod incurrit metiendo. Quo ad p. duo mēbra huius interest. quod in p. tenet singuliter retractare quod ipsius ita publice et coram eisdem pfitendo se falsum dixisse apud quod ipsius etiam si ex huius reddat ifamis. Et si. n. ceteris paribus magis teneat sibi seruare famam quam alterius: nihilominus tenet plus alterius famam iniuste ablato restituere quam ppropiam manente lesionem proximi seruare. Quod in 3° mēbro tenet quantum potest salua xitate famam proximi reparare: non simpliciter retractando quod ipsius quod metit: sed alio modo licite: puta dicendo non credatis eu: tale: fatus et male dixi: quod videbis iuris ordinem pteries: dixi in publico quod sic dici non licet. Et hec persuasio bona est: quod de quolibet psumendum est bonum: donec probetur contrarium. Humana namque fragilitas quem indignum non nouit debet dignum estimare. de seru. in ordi. faci. c. vnicco.

Hic premissis pono pro solone questi hanc vnicam. Quicunque auferit proximo famam sive existimationem bonam iniuste: tenet eidem restituere famam: quod si non potest: tenet ad reparationem in equaliter: quantum possibile sive rit. P. declo: quod restituere est actus iustitiae comunitatis: quia iure naturae est sernare tenemur in factib. et oib. que illa iustitia regulari habet: ut p. 5. Ethic. quod lesio in fama tenet ad reparationem

tionem eiusdē: ut habeat equalitas iustitiae: vel saltē quanto vicinius fieri pōt: sicut de bonis possessionibz dī in.c. Ecclia sc̄e Marie.y. vt lite pendē. t̄c. Ex quo p̄z q̄ nō est satis retractasse si nouerit in retractādo sibi fidē nō haberti: qz iam perinde est quasi margaritaz p̄ciosam proximi ruperit vel mēbrum: cuius simile regiri non pōt. Et ideo in talibus securius est remissionē p̄curare a parte leſa vel ad arbitriū bonoz virosum componere cum eadem.

Pro huius clariori intellectu est aduertēdū. Qz ex tribus pōt accidē iniustitia ex fame ablatione. v3. ex aio: ex ordine: et ex causa. vt p̄sūl tradit Hancis de iniustitia excoſicationis. 11. q3. ca. Ep̄s. Primo vt si cā ſubſit legitima et ſufficiē nibilominus in odiuſ pſone p̄cipalr crime eius detegit. Seco ſi ordinē fraterne correptionis p̄tereat: crime pluribz denūtiādo antecq; ad partē inter ſe et ipm eūdē corrige curauerit. Tertio ſi fuerit occultuz et nulla eiusdē pſone vel alterius p̄babiliſ necessitas regrat criminis illiſ detectionē. Sicut aut in venditione: emptione: et alys cōmutationibz iniustitia ex aio: oratione: vel tpe non obligat ad reſtitutionē: puta ſi ad malū ſine: vel diebus feriat̄ mercat̄ ſiat: ſi iniustitia ex inequalitate p̄cū ad rem cōparataz vel cōmutati ad id pro quo cōmutat̄: obligat vt ſiat reparatio ad equalitatē: vt deduci potest ex Aug. 13. de trini. c. 3. et Pho. 5. Ethic. q. non cefat als iniustitia. Ita in pproposito ſi iusta cauſa et legitima ſubſit q̄re aueniat famaz pdere: et qdāmodo per viam cōmutationis dare: iniustitia vel potius iniqtas t̄c. nō obligat ad fame reſtitutionē. Cuivs ſile eft in medico ſeu chirurgo quo ad mebz p̄cōfionē n̄iſi eniſ necessitas corporis regrat obligat egroto ad reparationē: ſecus ſi illa adſit: et in ceteris peccatu ſeu iniqtas cōmittat̄. Nec refert quo ad obligationē reſtonis: an ob iusta cā ſecrit vel nō: duz a pte rei ſubſit cā quare fama auferit̄: ſicut in cōmutationibz l̄ p̄te alteri minus iusto dediſſe: ſi t̄i p̄ciū equale dederim: nō obligor reſtituē. Iuſta aut et legitima cā ſecrit̄ alteri famam ſubeffe di co: qñ necessitas ſp̄ualis eius aut alioz vel p̄hibito iniusticie regrat criminis p̄palatione ſeu publicationē. Neq; obſtat tūc ſecreti cōmiſſiōni quo minus detegi poſſit et rcuela ri. vnde Tho. 2. z. q. 7. art. p. in ſolone ad 2^m. Que homini ſub ſecreto cōmiſſa fuerint per cōfeſſione nullo modo pōt reuelare: qz nō ſcrit vt hō: fed vt dei minister et vicarius. Eorū zō que aliter homini ſub ſecreto cōmiſſat̄: quedā ſunt talia q; ſtatiū cum ad notitiā hois puencriunt tenet ea reuelare: puta ſi priñet ad corruptionē multitudinis ſp̄ualez vel corporalē: vel graue dānu alicuius pſone aut hō: qz q̄ p̄pala re tenet testificādo vel denūtiādo: et tra hō debituſ obligari nō pōt per ſecreti cōmiſſum: qz in hō frägeret fidē quā alteri debet. Nec ille. Immo ſicut obſtarere non potest utramē tum qn homo teneat denūtiare alium ad penitētā. c. Quē ad modum. de iure iur. ita nec ratio ſecreti: qui ob ſp̄ualem neceſſitate crimen detegi poſſet: vel etiāz vt iniusticie occuratur: et prohibeatur inſontium oppreſſio.

Sed cōtra p̄dicta instaſ: qz licet accusare hoīem qui de peccato penituit: et de quo nō ſit ſuſpi- tio: recidiue vt oēs admittūt. ppter vtilitatē nāq; reipubli- ce expedit nocētū criminā eē nota: vt pene pſulis formidi- ne pculſi deterreātur ceteri a pctō. q̄ non opz p̄currē aliquā ex cauſis p̄dictis vt liceat alteri t̄c. Rñdeo negādo pſtitā: et eſt ratio: qz accusatio ſoliſ fieri pōt et v3 de publico crimi- ne: et qui eoīpo quo crime publicū cōmiſſit/leſionē indigni- tatis incurrit: et ſeipm qdāmodo ſamat vel diffamat. Nec publicatio que per accusationē ſubsequit auſtert ipſi famā: ſed facit ſoli magis venire in publicū qd p̄s ex nā act̄ cō- miſſi ſimplr publicū erat: vt dicit Seco. d. q. 4. d. 15. 4. In ſeres ſtatiū fortale: qz ḡ licet hominū peccata alijs referre

ipunēdū ſcuerimus ea duobz ſaltē p̄ſtare et eē nota: cuiz illa ſolū ſaciamus eē magis publica. Rñdeo: cu teneamur pri- mum vt noſmeniplos diligē: magnūq; bonū p̄ximi ſciuſtū aut inoceſte estimari: qz ſi leſe c̄ſtimatiōis fuerit apud mul- tos nō licet ſine cā rōnabili c̄ſtimatiōne illam apud alios ledē: imo mortale vñ ſi aio ledēdi ſiat: aut ſi aduerē debeat qz ex hō p̄ximi iacura grauiſ ſiat. Ponitur. n. detractio deo- odibilis inter peccata que dignos ſaciūt morte. Ad Ro. p. et Prouer. 23. dī. Noli eē in quīuys potatoz: nec in cōmeſſa- tionibz cox qui carnes ad vſcēdū p̄ferūt: qz vacantes potū bus et glo. potibus vacant qui de opprobrio alienē vite ſe- inebriat. Et ibidē. carnes ad vſcēdū p̄ferre eft in colloca- tione derogationis viciſſim. p̄ximoz vitia dicere t̄c. Unde

Beron pro riſiōne ad qōne. an mala log de alijs in abſentia cox: ſit ſemp p̄cm̄: ponit ſex modos qb; p̄tingit alioz mala reſcrre. Et p̄ ad audiētū iſtructiōez: qz ſenſibilita exēpla de hoibz nobis cognitis magis mouet. Seco ad eoz cauclā: ne ſciuſtū fermēto corrupan̄. Tertio ad vtilitatē rediūtōis eius cuim malū refert: puta ys qui norūt pdesē ſi nō obesse t̄c. Quarto ex cōpaſſione vt audiētē ſuocet orare pro eo. et bis 4^m modis licer. Quinto ex aſ- ſueta loq̄ſtate: et eft veniale niſi notabilr ledē ſonor pxi- mi. Sexto aio denigrādi ſamā p̄ximi: et ex ḡie mortale quēadmodū ſurari. S3 hō ſacit rō publici qz nō teneamur ad fame reparationē: qñ nō eft ipſi de rigore iuſtriae deblata: inique t̄i et tra charitatē laceratā magis lanigamus.

Deinde rñdeo ad arg^m ante opp^m. Ad p̄m dico: q; iniu- nitia vel potiū initias ex p̄teritione ſoli ſordi- nis nō arguit ineq̄litate iuſtriae p̄pē que exigit reparationē. Et qd tāḡ de criminē vero ſi occulto: qz eo caſu non poſſit fama ſine mēdacio reſtitui: p̄ ſalſuz eē ex corpe qōnis. Etia ſi nō pōt: tenet ad reſtituē ſamā alia. Ad z^m dico: q; ſolū pbat: qz ob ſp̄ualē neceſſitatē vel iniusticie phibitionē liceret. Et tege ys qui norūt pdesē ſi nō obesse. Qd t̄i inducē de p̄uerbiſ nō pbat de criminis detectiōe: ſi ſolū de iuſtrione rei ſurtiue. Unū dicit reuz nō qui furis ſciuſtū q̄rēte poſſello- re t̄c. ſi qui furit. Faretur t̄i q; vbi ad furū pſecutionē ſuris indicatio nečia fuerit ſtenet poſſeſſori ſurē indicare. quo ca- ſu itelliſo glo. cu in hō ponit diuerſitatē iuris canonici a iure ciuili. c. Qui cū ſure. de fur. maxime ſub ea preſtatiōe qz cō- tra ſurez ad pena ſanguis nō pceder: qz et licer clericis de maleſactoribz ad emēdū apud iudicē querulari: et vt eis p̄u- deat: ne ſi illi ſi tra eos cōmittat̄. c. platis. de homi. lib. vj. Et cu dī qz ſi vni ita plibz qui nouerit pdesē t̄c. Rñdeo: ne- cefſitas ſp̄alis et oppiſſiois ſeu iniusticie phibito in illis mē- ſura eft: quot licet eius crimen detegē ſi nō vltra. Appello aut neceſſitatē vbi p̄ plures ciuitas ad pniaz reducēt: cu graue piciū ſit et detrimētu maximū: etiā ad momētu poſſiſtē in ſtatiū mortalis culpc. Legē et relege dicit August. oia dicta et ſcripta ſeoꝝ: et nihil intenies horribilit̄ qz hoīem in eo ſtatiū viuere: in quo nō audeat mori. Ad 3^m p̄n^m dico: qz l̄ ma- gis teneat celare ſamā. p̄pia t̄c. nibilomin⁹ maius arbitriū et maius dñiuz hō ſup famā. p̄pia qz alienā: et pōt eā ad au- gmētu ūtū p̄cipue humilitatē atcq; ad vte cauclā: vt. ſcō- territ̄ ſamie dedecore in ante ſemp abſtineat̄. Crimē ſi- tēdo abuſe ſeu pde: ſecus de ſama p̄ximi: ſi nec t̄palia ho- na. p̄ximi poſſet ab eo inuitu et nō p̄is ſentire ob cām ali- quā ſiſtem auſterre. Ad ſirnia^m p̄z: nego minore: et eft rō. Aliud eft nāq; iniustiſ poſſeſſor: aliud indignus. Iniustiſ eft qui cum pctō et tra iuſtriae poſſidet: vt occupās poſſeſſione vel pecuniā alteri inuitu dñlo. Indignus qui merito et dignitate ſua nō poſſidet. vñ Aug. Indignus eft pctō et p̄ ſe- ne quo vſcēſ. ſed talis indignitas nō arguit pctō poſſidēti ſiſt̄ iniusticia. Ad ppo^m dico: is qui cōmiſſi criminē occulti ſuī eft indignus poſſeſſor ſtegre ſame et recte c̄ſtimatiōis

Duo sacramento penitentie

apud hoies: sⁱ nō iniustus. Sic indignus est hō ys que sibi in pena auferri pronont: non tu iniustus possere probus qui saltē professiones sibi fuerint ab iudicata. c. **F**initas. i.z. q.z. r.c. factum leges. de here. lib. 6°. **A**d pro 3° profirmationē exemplarē dico: sicut in confessione nō dicitur persona detegi: cū qua pecunia confessum est: si nihilominus circūstātia mutas mortale exponit nō posset serne illi prosonae isinuatione: propter nullio samā licer circumstātia illa tacere: vt dicit de Palu. i. 7. dicitur. 4. **S**inaz. q. z. qr. l. plus sue conficiē tenerē qui fame alterius: ita in proposito. Quod precepto restitutionē satissimē nō potest sine isinuatione criminis alterius: iaz per accusatione ipsi licet: quod per se liceret minime. **A**d 2° profirmationē exemplarē dico: quod multa licet per viaz defensionis adhibito moderamine iculpare tutele que nullo mō fieri possent per viaz isinuationis. **C**uz. n. als phibert ab iniuria et inuatione primi nō posset: licite multilarē vel etiā occidere: quod nulloo licet intagdēdo. **C**um generis in proposito exemplo nō sit via alia tuendī primū in sua fama: quā aliis continuo censem detinēz ledere donec reparauerit: operz tu licet primo inocēti per viaz subuētionē impartiri xitatis adiumentū: als videmur iniuriātē sotiere: vt pbare viderē. c. **D**ilecto. de sen. excō. li^o 6°. c. nō iferēda. cū alijs. 23. q. 3. r. **P**rouerb. 24. Erue eos qui ducunt ad mortē rece. **A**d 2° profirmationē quod hoc casu sine proditione seu detectione propositi mali ipsio capitanei vel ducis exercitu ver indēnitati ipsius cōis seu oppidi oculū posse. ver. exponēdo in generis: quod pro certo hab capitaneum est illius propositi: quod plūm nō debeat: ad oculū tu cautelā et pro honore capitanei (vt si quod male proficerit ipsio nō impunit tu) pro illa vice deputēt alij ad ciuitatis custodiā. **O**r si amplio vim argu imptingē et virge veris: quod sola detectio plana propositi eius oppiſionez phibē et ciuitatē seruare poterit: dico per viam defensionis: si xitile fuerit euz ad actū est pro gressūrū: licet detegē: imo volūt multi quod talia proposta cōsiderēt nefas aliquod in futurū nequeūt cadere sub sigillo secreti. ver dicunt Inno. Panor. et alijs plures: quod professio ea signat. ca. **O**is vtriusque sexus. de pe. et re. sed male: vt alibi dicitur. **A**d 4° dico: quod ille obycties criminē ver sed occultaz: quod defendit iniustiā suā in publico: et in publico nocēs hab non dicitur.

Contra prodicta instarē proquererē frequēter excidit a memoria criminis primo ipsouerit. quod nō manet hō obligatur corā confessum retractare criminē quod ipsouerit: quod sequeret magis dissamatio quod fame lese reparatio. Itē nō nunquod protin git accusantē seu falsum criminē sponētē in multis alijs deponit hedi falsitatis: atque prope hoies resiliere a proori side quā xibus accusantia hebat. quod illo tuic absolutur ver ab obligatione restituēdi. Undecim. n. dicitur recipet rem suā extinguit apud suum obligatio restituēdi. **P**Qui per me dissamatus fuit de adulterio: et alijs criminibus potest studiosis actibus et vita exemplarē ita hoies in admirationē dicere: vt nequeāt nō estimare cūdē est virū itegerrimū et mire probatis quod fuerit de tupe probus acto: cūz generis recuperat famā. viderē absolutur a restonis onere. **P**Qui aio nocēdi impedit primū a prosecutiōe lucri probēde aut possit sermonū: obligatur ei ad restonē eo solū deditur eo quātum iterest iter haberē et propter est: vt indēci solet ex. h. de niquod marcellus. l. j. ff. de aqua. plu. arcen. r. l. si in meo. eo. ii. generis qui pecunia primi quod busdā manifestū: alijs adhuc detegit aio nocēdi: tenet cūdē famaz restituē. **T**ra prodeterminata. **L**ō se quētia tenet a minori: quod hic Bonū habet. ver exemplarē nē bonā illoz rece. ver bonū in anteactis sibi querēdū est et nōdūz quesitū. **S**i per Bonū euadē velis: quod Bonū procedit ver bonū impedit dignū: secus quod aio etiā nocēdi indignū frustereris seu impedituris. **L**atra sic: post criminē occultū obm nō obligabitur etiā ad fame reparationē: cūz ex criminē vt supra dixi sit fama et exemplarē illa etiā indignus. **P**Cum per criminis occultū detectionē alii quod dissamauerit sit aliqui idēz

crimē notū ex cūz propter professiones: generis frustra laboraret hō ad fame reparationē: et per pronis ad hoc nō tenet. **P**Qui plus pecuniarū cōmodi assert quod dānio cēletur dānuz dedisse neque obligari ad restitutionē: ga nō simpli nocet sed prodest: ergo siliter qui multas verutes et optimas cōditiones occulatas deducit in publicū: vnicuz crimen occultū eiusdē simul pandēs nō viderē ad fame restitutionē obligatur: quaz tamē ledit. Preterea is qui minuit verutes vel arte alterius in estimatione hominū nō viderē ex hoc obligari ad restitutionē. **A**ns patet: ga interdū minuit ga modice siue sobrie laudat: aliquādo ga aliuz effert: nō tultra quod dignū est: et in illis nihil verdet reprehensibile cōmittere. **P**Qui de solo auditu criminā refert alterius: vel ambigue de bonitate loquitur alterius: trequēt afferit ei famaz: sed durū viderē quod ex Bonū dicere. **R**ideo ad prom. **V**ibi veritate est criminē excidisse a memoria audiētū: nō est opus specificē retractare: satis est quod profitacum als se corā ipsos proetro in posuisse falsum criminē: atque vt ppterera dignētur propter suū mēdaciū nihil dubitat de Petri bonitate atque virtute. **A**d 2°. quod manet nihilominus obligatur ad reparationē per iteresse medy tuperis quo dissamatur erat: siue fuerit interessē dāni emergētis siue lucri cessantis ex illa dissamationē: vt in re furtū sublata que post restituitur. **A**d 3° per hoc recuperat famā innocētie imimitatis. s. per vitaz a criminē: et ga illā abſtulit tenet rece. quod si illaz recuperauerit tenet ad interessē medy tuperis: vt supra. **A**d 4° qui impedit aio nocēdi indignū a prosecutiōe probēde vel administratiōis publice siue ex cā manifesta vel occulta: obligatur quod penitere de peccato: sed ad nullā reparationē tenet propone ipsodicēre: quod talia ab indignis iuste possideri nō profit. Sed de pecuniario lucro vel dono: dico hoc procedēt quādō a prote rei cā nō servit: quare etiā iuste cūdē possit impeditre: et sic dico limitāda cēxta legis inducē: si aio nocēdi faciat: quod sit sufficiēs propter veritas quare sibi facē licuerit. **D**o serle in bellis. Ponamus quod principes habet iusta causaz: nihilominus aio nocēdi insert bellū: peccat quidē ex aio: et ad restitutionē nō tuncēt. Itē. quod aio nocēdi afferit a Petro rem aliquā: postea cōperit eā serbi deberit: et potuisse illa de cā auferre: non obligatur restituē. Et cūz in crimine publico iusta cā substē: ex qua alteri licet integrē exemplarē famaz sibi auferre: sc̄fē rece. Nec sic de crimine occulto nisi in cassibus probus in corpe quodōn specificatis. **A**d 5° tuc pindē est ac si sua industria famā recuperasset: et tuc idē quod in solutionē ad scdm. **A**d 6° respōdeo factum probm. 3° Rhetoricoz. c. 15. artificiosissimū et neglissimū genus dissamādi est multa bona propone: vt vniūquodque ad rem promet verupter. **O** autem tales let artificiosissimi tamē iniustissimi sint: probat: quod per res bonas nocere conātur cūz malis eas promiscētes. nō minuit ergo criminē sed auger: si integrē alicupādi fidem in crimine detegēdo fecerit. Et si illa forsan corruptio defuerit: quod verilior est et magis necia existimatio integrē seu inculpate vite: quod cuiuscūque supēminentis boni alterius: negt ergo esse cōperatio in hoc quod in aptū deducit occultas verutes illio de quo simul vnuz criminē occultū prodat. Etia qui furtū sustulit nō satissimē procurādo vt dānioficato plura donentur: in proposito autē quod mendicare vt existimationē aliazz verum: cūz vel vnicuz criminē dc eo profadet. **A**d 7° obligatur restituē gbuscūque xibus dolose existimationē alterius leserit: sed secus cum aliū nō vltra quod dignū est cōmēdando alterius famā diminuitur: vel per accusatione lenitate hominū minuit vel nō vltra quod iuste minui debet. **A**d 8° Recidet Sc̄oru: rara fides idco quod multi multa loquuntur. et Eccl. 19° Qui facile credit leuis est cordc. Ideo tale aliquod non videtur per se famam auferre: quod autes mere per accusatione dēs est non inducit obligationē dē restituendo.

Lrica

Circa predicta de restitutione fame oritur dubium. An quo ad famam locus sit remissioni et compensationi. Ucrbi gratia. An tollit obligatio restituendi famam si apud dissimilatum efficeret quod mihi remittit; vel si tunc ille amie mihi irrogauerit quantum per me plus fuit dissimilatus. Et vide quod non quod nihil opat illius remissio; qui non habet rei dominium et arbitrii; sed nullius fame sue arbitrii habet vel dominium; quod non potest remissio; et per nos nec compensatione locus est potest. Major patet; quod remissionem domini eque iniurialis est ut donatio. Et minor pars; quod qui conscientie fidem famam negligit crudelis est. I.e. q. i. Nolo. Hinc dicit Augustinus eum audiendos siue viros siue feminas; qui dicunt coram deo sufficiuntur conscientiaz suarum estimationem hominum non solum imprudenter veruetia crudeliter pertinet; cum occidat alios et alias vel blasphematiuam viam de cibis sum suam suspicionem quasi turpis que casta est dissimilat scilicet vita; vel cum accusatione iniurialis non quod videtur sed quod putatur. II. q. 3. non sunt audiendi. Et confirmat; quod dissimilans virum bonum non solum damnificat infamiam; sed alios proximos qui odore bone fame vel trahit habent ad Librum; aut in via exercitantes ut platiule teneriores adhuc fueri. Sed nulli iure quod tenet resarcire; vel reparare quantum damnificauit. ergo in proposito non potest remissio infamati. Et par ratione non poterit etiam locum hinc compensationem quantum infamias irrogauerit is qui nunc dissimilat. Major patet; quod nobis vita nostra proxima autem fama nostra est necessaria. ca. non sunt audiendi. II. q. 3. 7. 12. q. prima. Nolo.

Ad oppositum arguit; quod in ceteris bonis fortune sufficit remissio eius cui res sunt sub tracte; et est locus compensationationi. ergo sicut et de fama. Omnia tenet a filio. Etiam paria crimina mutua compensatione tolluntur. c. tua fraternitas. de adulterio. et stu. q. si Joannes dissimilavit Petrum quantum exilio. Petrus Joanne; crit iniuria et compensatione hincinde. et neuter manet alteri ad fame reparationem obligatus.

Pro responsione pono hanc ostium. Fama est bonus cuius qui apud homines iterger estimant et inculpat. non alioz patet; quod sum p. Rhetor. et. gloria honor et huius sunt partes felicitatis. Felicitas autem est bonum ipsum felicis non alioz qui forte sunt miseri. Etiam hinc nomine bonum; non dicitur bonum hominum predicationem de alio laude et bonitate; sed eius qui nondum bonum habet. ergo. Ex his sequitur; quod soli dissimilato tenentur ad estimatioem vel fame reparationem. Patet omnia; quod soli eius bonum non alioz corruptimus. Et per nos ad solutiones questionum sufficit sola remissio dissimilati et compensationi locus est; sicut in aliis iniuriis et ablatione diuinitatibus. Ad rationes ante oppositum. Ad primum negotio minorum. Et ad probationes dico; quod sicut tritici filiginem aut pecuniam non licet inutiliter et sine ratione perdere; vt iacere in fundo maris. et tunc hoc est dominus rerum suorum et habet arbitrium disponendi; ita in proposito de fama; quod loget diuinitas precellit arctius servari deum et non sine causa prodigi; sed pro bono virtutis aut fidei fortiter atque magno aio ostendit; et cum Augustino dicitur. Senti de Aug. q. cqd libertas sola me in oculis dei concientia ostendit. I. q. 3. Senti. et cum Aplo diceret est. Mihi pro minimo est vt a vobis iudicetur aut te. p. m. ad Co. 4. 4. Etiam si maior intelligat de domino rei ablate falsa est. Nam vt sequitur; quod non dicatur; nemo est dominus membrorum suorum; et tam remissio eius cui est membrum sublatum absque dubio liberatur. sufficit ergo homini dominum esse obligationis natus ex hoc quod aliquid bonorum alterius est ablatum. Ad confirmationem ostendo. sicut is qui superflua bonorum suorum prodigit; unde sustentari deberet pauperes arcu necesse est patientes; absque dubio peccat in pauperes prodigatio rem paupibus debitis; et non tenet paupibus ad restitutionem. Ita filius qui famam iusti viri denigrat; in oculis peccat qui illius odore bono nutritur habet; sed eis non

tenet ad restitutionem; sicut nec ipse vir iustus si semetipsum dissimilasset. verum est tamquam quod dicitur durat necessitas spualis proximi; pura conscientia egent fama bona eius cuius vita in imitatione exempli est; tenet qui dissimilavit illam quantum poterit reparare. Etiam si sui ipsius sparserit infamiam; non quod in vim restitutio ablata sed ratione charitatis; qua tenemur proximo adhibere vel procurare; quicquid ei nouerimus ad corporalem vel spualē salutem necrum. Et ergo ceteris partibus loget grauius peccatum; qui illius infamiat qui populo pestis sermonem et opere quam si equo sancti et iusti infamiat; ad cuius exemplum mores vel doctrinam plus informare non habet vel non curat.

Ostenditur de restitutione boni fame; videlicet de bono corporis. An videlicet qui alteri abstulit bonum corporis teneat illius ad restitutionem. Et videtur quod non. C. primo; quod Exodi. 21. dicitur. Si rixati fuerint viri; et percussi; sit alter proximus siue pugno vel lapide et ille mortuus non fuerit; sed surrexerit et ambulauerit foris super baculum suum; innocens erit qui percussit. Ita tunc ut opes eius et impensis in medico restituatur. Et repetitum est pro lege canonica. de iniuria. ca. i. h. ibi nulla sit mentio de restitutione boni corporis. ergo. C. Secundo sic. Quia liber homo non est dominus membrorum. sed ad legem aquilae. liber homo. Et ad Sal. 4. Testimonium probabo vobis; quod si fieri possit oculos vestros eruissent et dedissetis membra; ergo ex ablatione membrorum peccat in deum; non videtur homini obligari ad restitutioem. Consequenter tenet; quod restitutio est reparatio danni que domino rei in quo danno passus est debet.

Ad oppositum est; quod occidet vel mutilas boves aut canes bovis; tenet restitutio quantum damnificauit. Et a minore ledes boves in corpore proprio vel mutilando aut occidendo. et tenet ad reparationem danti in vim restitutioem.

Pro ratione pono hanc ostium. Licet sola malitia vitii seu culpa peccati boves ad restitutioem obnoxium facit hominem restituiri. C. prima pars pars; quod per solam malitiam danius non interficit; vt pars in optate alterius moritur inuidendo ei bonum regit. C. Secunda pars pars; quod ois iniustitia contra equalitatem iniustie insertum dandum proximo; ybicius autem est inegalitas siue in distributionibus honorum stipendiis et honorum siue in commerciis; opus nulli iure ad medium iniustie statere reductionem fieri ad equalitatem. Ex hoc infero; quod obligatur quis ad restitutioem siue reparationem sibi possibilem quantum in corpore damnificauit. Consequenter tenet; quod iniustitia communitativa consistit in proportione arbitrio metica; puta equalitatis rei ad rem; vt dicitur Ethicus. Nam ois lessio est quodammodo commercium in iuolutariis. unde inter clandestina commercia iuolutaria conumerantur veneficiis; dolus; fraus; dolosa mercatio. Inter violentia; verberatio; nexus mors; rapina; orbatio; coniuris; contumelia. Ex intentione quoque ostendit quo in vindicatione opus ad equalitatem deducere auferendo a plus habente et addendo minus habenti; vt pars de linea secata in tres inaequales regit. Quod tamen non sit iustus id in vindicatione quod contra passum; potes ibi videre.

Descendendo autem ad particularia: Qui corpus ab aliquo patiatur; dicit Doctor Iuris. 15. dicitur. quarti. q. 3. tenet patienter ferre talionem ubi lex hoc statuit; que pena talionis si alicubi non sit statuta nullus de eis sibi inferre; quod nullus de eis homicida sui sine spoliis precepit deo. sed ubi expediet ut pro iusta causa se exponat morti in remedio; ait iterfecti contra inimicos ecclesie vel hominis. quod si non velit non potest oīo inimicis eē a restitutioem; vt quod satiū patitur faciliter homicidā absoluētes quod canicidā vel bouicidā; quē sine restitutio nequaquam absoluēret. Tenet autem ad restitutioem spualē equalitatem vice quam abstulit; quod in talibus equalitatis dari potest. Nec hoc solū; sed si iterfectus sustentabat patentes vel cognatos; tenet itersector illis oībus ad tantam restitutioem quam

Besacramento

ut illis abstulit per iterfectionem. Et quod vix aliis possit satisfacere per actiones voluntarias expediret a se eius satisfacie per passiones voluntarie suscepas: ut s. occidere pro homicidio. et quod dicit optime punitus cōstatibus que de homicidio pena talionis disponit. Etiam quo ad iteresse heredum Speculatorum tamen de iniurie. h. y. post pñ. dicit heredem iterfecti posse agere pro opibus defuncti quas potuisset exercere toto tempore vita sue: et habebit respectus quanto tempore potuisset vivere. Et sequitur eum Panoz. c. j. de iniurie.

tur:qr fīm Aug. li^o de vita ch̄riana videt certa p̄iodus & de-
tergimūtū tps a deo pro indulgētia p̄sequēda p̄fixus:ultra
qd venia aut remissionē decreuit nullatenus dare.vnde di-
cit: Ne tardes xerti ad osūm:neqz differas de die in diem.
subito.n.venit ira eius.qd in plerisqz implet:qb^o ob nimia
peccata & in p̄tī dei ira supuenit & in futuro seruaf:ls B nei-
mo intelligit:nemo cognoscit:nec ḡsqz aduersa sustinēs ma-
lis suis estimat irrogari:sed qd ptulerit cōsuetudinis portus
putat eē q̄ criminis.Et idcirco deus in p̄tī nō videt puni-

De mutilatibus: vel alia lesionē iserētib⁹ di-
co: q̄ tenet ad reparatione⁹
portionabilis ad dāmū illatū: als enim negotiū deduci nō
poterit ad equalitatē iustitie. immo dicūt doctores. Speci-
tati. de accusat. s. pmo. Joā. and. r. Panor. c. j. de iniū. q̄ etiā
vbi vulneratus remiserit iniuriā etiam accepta pecunia: nō
ergo intelligitur interessē suum remisisse.

Ad rationes ante opp^m. Ad p^{as} dico post Richar.
4. finiaz. dis. 15. art. 5. q. z. in scda solu-
tione ad cūdēz tex. q. pcedit in casu pfecte curationis: quā
do. s. opa medicoꝝ corpus plane restituit sanitati: tūc enim
sufficit opas soluire quas medio tpe potuisset exercē: r im-
pēlas in medicos. si xō mēbū maneat mutilatū vel sit pe-
nitus abscessum opz ei satisfieri quātū ex hoc lesus est r dā-
nificat^r. Uel facilius: q. noīc oparū intelligit iteresse cuius
cūq; dāni ex lesionē emergetis etiā lucri cessantis. Etia cre-
do estimādū quāto cōpararet hō r vellet mēbroꝝ integriv-
itatē. ¶ Ex quo p^z: Si cessantibus opis nequivit pignus ex
vsluris redimē teneſ sibi mutilas vel inuasor ad iteresse vslu-
rarum. ¶ Ad z^m dico. Qz hō liber nō sit mēbroꝝ suoz
dñs: vticq; tñ ipse est qui mutilatione vel lesionē est dāniſ-
catus: r B sufficit vt restitutio ipsi fieri debeat non positivo
iure tñ: sed etiā iure nature. Et tñ de questione.

in via qua d^r cresce p^rtinuo in morib^r & sciencia. Ite Henr. 19.
Necdū impleta sunt peccata amorrozo. Ite Luc. 13. videt
ex intēriōe h^r deduxisse saluator^r q^r ppter piōdū trāslactas
diuine miserationis qua spectat ad penitētiām puniti fuerū
galilei pre ceteris: quo^r sanguinē miscuit pilat^r cum sacrifici
cys. & de ys iterfectis sub turri Syloe: ondēs ex silī q^r nisi
tpe debito peniterēt silr pituri erat. de dñō vince nō repie
te fructū in sicutinea annis tribus: & 4^m annū instātia culto
ris admisit yltra eidem minime parciturns. ¶ Tertio sic.
Fm Ap̄lm ad Heb. 10. voluntarie peccatib^r nobis post acce
ptaz notitiām xitatisiam nō relinquit hostia pro peccato.
Terribilis autē quedā expectatio iudicij & ignis emulatio
que cōsumptura est adisarios. q^r ys qui voluntarie peccau-
rūt post notitiā fidei tē. Nec valet dicere post glo. volunta
rie peccatib^r. i. in peccato p̄sistētibus: qz sic etiā ignozāter &
involuntarie peccatib^r: nō relinquit hostia pro peccato. Iaz

Ostq̄ in superioribus actū est de qdaz p̄e-
ambulo penitētiā siue p̄eq̄sito. v.3.
de restitutiōne: que est qdā celiare a peccato:
nūc agēdūz est de penitētiā ipsa. **E**t occurrit
p̄ hec questio. An cuiuslibet p̄tōz relinq̄ facul-
tas resurgēdi per penitētiā a peccato: **E**t v̄ q̄ nō. **P**ri-
mo: ga fm Aplm ad Heb. 6: impossibile est eos qui sunt il-
luminati: gustauerūt etiam donūt celeste: et participes facti
sunt spūſlancti: gustauerūt nibilominus dei. **V**num v̄tute s̄q̄
vētū seculi: et in pctū mortale plapsi sunt: rursus renoua-
ri ad penitētiā nūrsum crucifigētes subimētispis filiū dei et
ostētiū h̄ntes: sed oēs baptizati (nisi fictio) impedimēto siue
rit illuminati sunt et participes facti spūſlancti. ergo nō p̄z
eis locus resurgēdi per penitētiā. **E**t p̄firmat ex p̄batio-
ne quā subiūgit Apls: quia sicut terra sepe veniētē supra se
imb̄ez bibēs et germinās herbā opportunā illis a qbus co-
lit accipit b̄ndictionē a deo: p̄ferēs autēz spinas et tribulos
reproba est et maledictio p̄xma: cuius p̄sumatio est in cōbu-
stionē. ergo videt voluisse Apls q̄ terre in pdite viuētib⁹
et spinas tribulosq̄ p̄tōz deo cultorū germinātib⁹: repro-
bant / maledicunt et deserunt a deo: vt amodo coli nequeāt
arato penitētiā. **S**cđo sic Amos p̄ z̄ca. de multis na-
tionib⁹ dicit domin⁹: de tribus scelerib⁹ damasci tyri gaęe
edom z̄c, et sup quatuor nō uertā. sed ip̄ossible est cōuerti
hominē nisi deus auerterit. ergo. **S**cđa pars p̄z Joā. 6. Ne-
mo p̄t venire ad me nisi pater qui misit me traxerit eum.
Et Joā. 15. sicut palmes nō p̄t facere fructum: nisi māserit
in vite: sic nec vos nisi māseritis in me. Et ibidēz. Sine me
nihil potestis facere. **E**t cōfirmat p̄mo: qr̄ Diero. p̄ plo-
go in Amos. Et qr̄ inq̄t p̄pheta ait: sup tribus ip̄ietatibus et
sup quatuor nō uertā eum: tertio p̄tōz indulgentiam deū
dare posse signat: quē quartō eadē peccata admittētib⁹ nec
penitētiā nec indulgentiā daturū annūtiqt. **S**cđo p̄firmat

Apłs videſ aliquid spāle dicere voluisse de voluntarie peccāte et post acceptā notitiā xitatis. Ide pſirmare videſ probatio quā subdit. Irritā q̄s faciēs legē Moysi fine vlla mifatiōe duob⁹ t̄c. quāto putatis deteriora pmereri supplicia qui ſu- liuſ dei ſculpauerit et ſanguinē testamēti eius pollutiū dixerit: in quo ſcificat⁹ eſt: et ſpūz grē pſumeliam fecerit: quo vñ p̄basile q̄ voluntarie peccāti adimīt̄ ſpes vite aie ſicut p̄ua- ricati leges Moysi ſpes corporal⁹ vite. ¶ Quarto ſic. Deus ex ieritione nōnumq̄ impedit quo minus pplo vel certis ho- bus post piodū ſue miſationis adhibeant media puerſio- nis et pnie q̄ videt q̄ illis ſit ipoſſible pueri ad pniām. Qd sequētia tenet: q̄ B̄ facit deus vt pctores exiſtes iſordescat magis: ſi aut̄ illo nō obſtant maneret eis facultas penitēt̄ poſſet deus fruſtrari ſuo iſtēto per ipedimēta que obiicit ne pueriant. Et aīs pbo ḥ per illō Amos. 8. Ecce dies veniūt dicit dñs et mittā famēz in terrā: nō famēz panis neqz ſitūm aque: ſed audiēdi x̄bū dei. Et cōmóuebunt̄ a mari vſqz ad mare: et ab aglone vſqz ad orietē circuitūt querētēs. Abum dñi et nō inueniēt̄. Ex quo pp̄bē vbo xcludit̄ Hiero. Si ma- lignū faciat pp̄pls in pſpectu dñi et tales pſenerēt̄: talis ecclie iudex daſt ſub quo ſitūm et famēz pp̄pls patiāt̄. Nō famē pa- nis neqz ſitūm aque: ſz famū audiēdi v̄bū dei. viii. q. 1. audia- cer. Et Hiero. li. in pſona angeloz dī. Lurauimus babylo- né et nō eſt ſanata: derelinquamus eā et eamus vnuſqz in terrā ſuā: qm̄ puenit vſqz ad celū iudiciū eius. Qd tractans Hieg. vult angelos nr̄i curā hīc ad mores medicoz: qui nō eſſant quātū ars patiī et industria medicina curare egrotū: ſz ſi egritudi tāta fuerit vt repugnet curationi: aut eger co- tra facit per ipatiētā doloris qd ſubef̄: relingt̄ eū medicus deſpans ne expiret iter manus eius et mortis videat̄ reuſ. Et ibidē de angelo homini deputato dicit. Dz q̄ abſcessio medici pdenatio tua ſit irremediabilis noleat̄ ſeqz curari. Et Ezech. 3. Sed et lingua tuā faciā adberere palato tuo: et eris

mutur nec nisi vir obiurgas: quod dominus exaspans est. Itē Isa. 5:2. de vinea quā tam studiose munierat: sepem circūdās et turrim in medio erigēs: quod in vindemia pro viis labustas puerit. Auctorā ingt dñs ab ea sepe: et erit in direptionē et cōculcationē. Dñs Iabaoth auferat a vinea sua sepe. i. fīm glo. custodiā angeloz. Ex qd' oībus p̄z: quod dñs post certū terminū quo expectauit p̄tōres ad pñiam auferit remēdia p̄mitēd: et phibet seu ipedit quo mñs sancti angelī aut hoīes p̄tōrib' ipsiſ media subministrēt seū puerēd. Et p̄firmat. Quibusdā decreuit deo ob peccati demeritū seu enormitatē aut ob criminū multitudinē nō dare grām penitēdi: s̄ illis impossibile est ipetrare queritionē seu pñiam: ergo. Minor p̄z per illud Greg. Līz supna indignatio sele (vt ita dixerim) medullit̄ mouet hāc oppositio humana non phibet: nec vñl'r se cuiusq; depeccatio obvicit: cuz deus semel alii quid ab iniūis irascēdo disponit. Probat b̄ Greg. qz illa sola est cā quare Moyses deū de diffidētia ad petram Oreb placare nō potuit: vt terram pñmissionis ingredere: et p̄tōm idololatratis pp̄li (de' quo Ero. 3:2.) apud deū suis p̄cib' ter sit. z:3. q:4. Nabuchodonosor. Idē exemplariter patere vñ ex Abō dñi. p̄m. Reg. 3: Juraui domui hely qz nō expiēt iniuitas domus eius viciniis et munerib' vñq; in eternū. Itēz Hieresh. 7: Tu ḡ noli orare pro pplo hoc: nec assumas pro eis laude et orationē: t̄ nō obſtata mñhi: qz nō exaudiāt te. Et eiusdē. xj. Tu ḡ noli orare pro pplo hoc: t̄ nō assumas pro eis laude et orationē: quia nō exaudiāt in tpe clamoris eoꝝ ad me in tpe afflictionis eoꝝ. glo. pphe p̄cipit: ne pro eis oret in q̄s est iam plūmata s̄nia: ne videat oratio eius infirma et merito nō exaudiāta. Itē sc̄i Macha. 9. de Antiocho. Orabat sceleratus dñm a quo nō erat mñz psecuturus. Item ad Heb. 1:2. de Elau. No. n. inuenit pñie locū: q̄ḡ cum lachrymis exsūsset eaz: ḡ videt q̄ postq; decreuerit deus amodo nō miseri/ frustra laborat placare deū per pñias. Quin-to sic. Impossibile est sine recta fide vere penitēti: s̄ ḡbus-dā auferit facultas credēd. ergo. Maior p̄z per illud Ap̄lī ad Heb. 11: Sine fide impossibile est placē deo. Et minor p̄bat per illud Joā. 1:2: Propterea nō poterāt credē: qz itēz dixit Iasaias. Excecauit oculos eoꝝ et indurauit cor eorum ut nō videant oculis: t̄ nō intelligāt corde: et perturbant et sanem eos. Et Isa. 6. vbi. pphbia inducta ponit: glo. sup Abō Löuer tant/ dicit. Quid graue p̄tōn sit: si querat q̄s p̄t saluari: s̄ hi pro magnitudine sceleris penitētia sunt indigni. vnde vt habeat in euāgelio quotiēs volui cōgregare filios tuos et no-luisti. Et p̄firmat: qz tāta est enormitas quoūdā crimi-nūz: vt nō teneamur orare pro ys qui illa admiserūt: ḡ illis nō est relicta facultas queritionis ad deū per pñiam. Mñtia tenet: quia tenemur p̄ximis impēdē opas nr̄as ad salutez: q̄dīu nō p̄stiterit eis minime pñfuturas. de p̄. dis. 7. Siquis z: Et anns p̄baſ per illud p̄ Joā. 5: Qui sc̄it fñrem suū pecca-re p̄tōn no ad mortem: petat et dabit ei vita: peccāt nō ad mortē. Est p̄tōn ad mortē nō pro illo dico vt roget gs. Qd̄ tractās Aug. dicit. Ap̄re ostēdīs quosdā frēs eē pro qd' ora-re nō iubemur. Peccati ad mortē est: cum post agnitionē dei per grām Chri oppugnat alijs fraternitatē: et aduersus ipsam grām qua recōciliatiō est deo: inuidie facibus agitat. P̄tōn nō ad mortē est: s̄igs nō amore a frē alienauerit: sed officia fr̄nitati debita per aliquā animi infirmitatē nō exhibuit. vnde Chri ait. Pater ignoscē illis: nō enim sc̄it qd̄ fa-ciūt. Nō dū. n. grē sp̄issanceti participes societatē inerāt fra-ternitatis. Hec dñia a Iuda Petru negatē diuidit: nō qz nō sit ignoscēdū peccāt: sed qz tāta est labes illi⁹ peccati: vt de-precadū humilitatē subire nō possit: etiāz s̄ p̄tōn suū mala p̄sciētia agnoscē et enīare cogat: vt Judas cum dixit pecca-tū: facilius despans eucurrat ad laqueuz q̄s humilitate venia-petit: qd̄ ppter magnitudinē peccati iam ex dāngtione pec-

cā tales h̄c credēdū est tē. Ergo videt illis merito huius-modi peccati facultas adempta reduci per penitētia. Et pro illo est qd̄ ppheta xtra viuos orasē rideat. Appone int̄quitatē sup̄ int̄quitatē eo p̄z: et nō intrent in iustitā tuam: de-leantur de libro viuetū tē. psal. 68. et Apocal. vlt⁹. Qui no-cet noceat adhuc: et qui in sorribus est: fordescat adhuc.

Ad oppositū est in pñmis auctoritas ecclie diffi-citēt̄ et determinat̄is pro articulo fidei: q̄ si post susceptionē baptismi qf̄q; plapsis fuerit in p̄tōn: per verā p̄t̄ semp penitētia reparari. c. Hirmiter. de sum. tri. et fide catho. si semp p̄t̄. ḡ nulla videt cē piodus di-umne mifikationis: sed semp seruat homini facultas redeundi in grāz. Itē Isaie 49: Unqnd obliuisci p̄t mulier infantē suū vt nō mifcat filio vteri sui: et si illa oblitera fuerit: ego n̄i nō obliuiscar vñl. ergo nemini claudit gremium: sed p̄z seni- per aditus ad dei propitiationē promerendam.

Pro solutione q̄siti ne ex ignotis pcedatur duo p̄mittā. Primo. Quid sit penitē-tia. Sc̄do. An oēm vere penitētia deus in grām recipiat. Deinde ostēdī. An maneat semp h̄b̄ facultas vere penitēdi. Quo ad p̄m. Penitētia vera est dolor voluntarius de pec-cato ppter dei offensam cum emēdationis pposito in futu-rū. Qd̄ aut̄ debeat eē dolor voluntarius p̄z p̄ ex ethymologia nois: d̄ enim penitē quasi pena tenere: s̄ tenere penā ipso-tat actionē respectu pene: nō tñi passionez ipsius vt inherē-tis: ergo op̄z pñiam eē dolorē voluntariuz ad minus cāliter: quo ois effectus comitā liberū actuū voluntatis d̄ voluntātius. Et p̄firmat ex descriptione penitētiae quā Aug. tra-dit li⁹ de penitētia. Penitētia ingt est quedā dolētis vindicta/punies in se qd̄ dolet cōmisiſe: sed punire dicit cālitatē efficiētē: ergo op̄z penā doloris (vt dici possit penitētia) eē voluntātia. Nec obstat: q̄ de rōne pene est eē xtra volu-tatē seu inuoluntariū: t̄ nibil idem videt simul posse volu-tariū et inuoluntariū eē. Quia sufficit ad rōne pene q̄ sit cōtra affectionē cōmodi: et sic cōtra voluntatē sequētē affectionē cōmodi: vt vult Doctor subtilis. 1. 4. dis. 4. art. 3: Nihil aut̄ aliqd̄ phibet eē cōtra voluntatē sequētē affectionē cōmodi qd̄ sit voluntariū voluntate sequētē affectionē iustitie: et sic tri-stitia in pposito est voluntaria. vnde p̄mo voluntas ex iustitia volens vindicare cōmissum. 2: detestat̄ cōmissum et sequi-tur tristitia. 3: acceptat̄ penā inflictā. 4: patiēter fert eādēz. Ideo tristitia quadruplē est voluntaria: a voluntate causante: detestate acceptante: et patiēter ferente. Et līz in casu isto pñ-mēdi seu vindicādi non sequāt̄ voluntas affectionē cōmodi acutū aliq̄ elicitō salētē absoluto: quo. vñ. velit omni incōmo-do seu discōueniēti carere: qz tñ nāliter inclinat̄ ad hoc vo-lēdū: ideo qcḡd est cōtra/d̄ inuoluntariū quātumcūq; volu-tas illud acceptet aut̄ causauerit: et est de se natū tristitia af-ficeret voluntatem nīl a vincenti prohibeatur.

Sed dubiuſ videt: a qua nolitione hec tristitia pe-nitētē cas habeat. Tristitia enim fīm Aug. 1. 4. de ciuita. dei. c. 15. est dissensio animi ab ys rebus que nobis nolētib' acciderūt. Ex qua dissensio excludit Sc̄o-tus passu allegato q̄ tristitia in voluntate causari nō p̄t nā-liter nīl a duobus causis occurrētibus. s. ex actuali nolitione alicuius existētē: et actuali apphēsione illius existētē. et qf̄cūq; he due cause pcurrūt quātūz est ex se causant tristitia sicut effectū nāliter cōsequētē. Sed nemo p̄t rōnabilē nolle q̄ acciderint peccata que ipse admisit cuz iam trāsierint in p-teritū et renocari nequeant vt nō fuerint. Electio aut̄ nō est iposibilū. 3. Ethī. Nō appetet ergo a qua nolitione hec tri-stitia debet: et possit caulari. P. Deus de pterito nō p̄t facere vt nō fuerit 6. Ethī. Illo solo pñat deus tē. et certis-simū est cum nunq̄z hoc velle: cum nihil velit iposibiluz. Etia si velleret vñq̄z fieret qd̄ ab eo est volitus. Sed penitē-

De sacramento

tia est reparatiua imaginis dei in ala; et effectiva conformitas aie ad deum: nihil igitur deus est in penitentia nisi quod facit anima conformem deo. Sed nolle illud quod deus nolle non potest: et pro certo non vult: elogat a conformitate ad deum: et facit animam difformem deo. ergo non deus est actus penitentie. ¶ Referit quo ad istud Alex. de hales 4^a pte. q. 5. 4. mero. z. art. z. §. 3. q. quorundam opinio est: quod hec non est concedenda nec vera: volo me non peccasse: sed hec velle me non peccasse: volo enim dicit voluntate absoluta: velle cum conditione. unde sensus est velle me non peccasse: si possibile esset velle bene: ipse tenet quod si cuius hec vera est: dulco de bene quod peccavi: sicut hec: volo me non peccasse: et non peccasse est simili ratione voluntatis. Volebit bene potest cuicunque discretione esse impossibilis: quoniam impossibilitas talium non est ratione sub actu: sed ratione quia cadit sub conditione temporis: puta quod posterita sunt: unde ratione sub actu possibilia sunt et per sequente voluntate predictam in actu: secus de impossibilitate respectu futuri: quod illoque est ratio impossibilitatis secundum se: et nullo modo cadit sub parte nostra. Ideo non potest illoque esse voluntas discreta et absoluta. Et ad argumentum de conformitate ad divinam voluntatem: reddit non habere voluntate conformem voluntati dei: in obediencia volebit facit animam difformem deo: secus dicit de difformitate in volito. Sed dum quod vult non peccasse habet voluntatem obedienciam deo volebit illud velle hoc: unde regulat voluntate suam iuxta voluntatem dei: quod facit reparationem imaginis.

Duo huius clariori Itellectu est aduertendu. Quod sicut in appetitu sensu ois comparatio et ois passio descendit ex odio vel amore: ut pulchre deducit Tho. p. 2. c. q. 23. art. 3. de desiderio et fuga/dilectione et dolore/ira/pe/despatatione/timore/et au-dacia: Ita parviter ois motus voluntatis est volitio aut nolitio: vel ex eo altero pfectus. Capitulum quod amorem voluntatis nostrarum duobus modis. Primo ut dicit motus in aliud ut sine attingendum per operationem vel mediū ad ipsum: et sic nemo potest velle impossibile neque absolute et simili: neque etiam conditionate. De voluntate absoluta patet: quod nemo potest decernere et statuere aliud attingendum per operationem: quod intelligit nequaquam posse attingi: eisipso namque quo vult ipsum ut attingendum credit ipsum attingendum esse et posse attingi. De conditionata voluntate pbo: quod si sic: maxime est sub conditione possibilis eius quod noscitur aut creditur impossibile: quod volens aliud perfice sub conditione: quoniam primum intelligit non extare conditione definit hoc velle: ut si rem destinata paupibus volo donare. Petro si est pauper ut primum copero cuicunque pauperem non esse desino hoc velle: immo cum desiderio seu opto aliud per eis sub conditione si deo placet: certior factus quod deo non placet statim desino optare illud: secus si optem ut placeat: quod est optatio seu desiderium absolutum non conditionatum. ergo implicant hoiem velle aliud sub conditione possibilis quod pro certo nouit impossibile esse. Stat tamen cum illo quod hoc veler si possibile est: sed illa conditionalis nullum acutum positum in voluntate ponit. Alio modo capititur velle generalius ut dicit nudus affectus amor vel complacentiam voluntatis ad aliud: et sic possimus velle impossibile: quod sepe optamus vel amamus et afficiemus iesu qui scimus esse impossibile: ut gaudet de industria et pura malitia optat deum non esse: vel se simili immortales esse: quoniam sciant illud esse impossibile: sic multa voluntus et optamus que scimus futura non esse: ut esse maximus clericus de mundo: pulcherrimus honestus: sic de aliis: sed ut talium numerus est electio. 3. Ethic. ita nec voluntas primo modo. Quod aut doctores quidam dicere videtur conditionatum velle (quod velle ita noscitur) esse impossibile: quod si aliud veler si est possibile: ob reuerentiam eorum gratiose exponit: quoniam mens certa non est de ipsilateralitate: sed dubia: tunc non velle potest sub conditione politatis donec et quisque agnoverit conditionem politatis non ex-

tare: ut ingravida iaz temestate vole non eycem merces sub conditione: si ex bene non imineat vite piculium aut si possit salua vita: et permaneo illi voluntatis donec intellexerim conditionem non existare: puta quod piculium iminet seu non possit merces huic vita. Sed dices. Si conditionatum velle necesse depescit depheso quod non extat conditionatio quod potest esse causa tristitiae ex proprio etieta conditionis implicite: ut si nolo eycem merces si possit sine hispiculo vita: iminente piculo tristitia: et cum nihil possit effici tristitia vel qualcumque reasone nisi cum existit: opus illi tristitia coexistere illud nolle conditionatum: ut rur decidisse Seco. 15. di. tertii missarum. ¶ Rideo. Bene conditionatum nolle nec manet in illo casu: neque est causa effectiva tristitiae: sed ipsum optare seu velle complacentier aut amor seruadazz mercium cuicunque salute corporis. V.g. Si volo aliud Petrum si est sacerdos: intellecto quod non est sacerdos de fino ipsi bene velle oino sine tristitia: nisi optem et velim ipsi sacerdotium. Ideo est in conditione de futuris. Ex his patet. Quod utique possum optare et amore complacentie velle seu ad beneficium ut peccata nostra nunquam fuerint: quoniam sciamus vel credimus illud simili ipsorum: et probabilitas est nos ad bene teneri et esse obligatos quod dicat de Aliaco. q. vlt. pmi missarum. arti. 3. qm. als non ut assignabile quod nolle sit causa tristitiae de peccato. ¶ Ad argutum de difformitate voluntatis dico: quod est facta difformitas quam dominus ipse per viam precepit: aut consilium ex nobis regit: quo ad illa enim quasi ex predicto et consilio placito licet contrariu velle: ut per ipsum in punitione futuri peccati: sicut in negatione Petri: vel futurae occasionis que hispiculo praerahet ad mortale peccatum: sicut in proposito de nolitione respectu peccati posteriti.

Subditur in diffinione: pp. dei offensam: quod si quis de peccato doleat pp. pena: aut similiter cum non est vera pena. vñ Greg. tractas illud. Gen. 3. de Adaz quod se abscondit et. Cum ex peccato pena metuit: et amissa dei facies non amaret: timor ex timore est non ex humilitate. Supbit. n. qui petrus si liceat supernum deserit. vñ apud danatos est penitentia. Juxta illud Sap. 5. Dicit intrare se penitentiam agentes: sed si fructuosa: quod propter lesionem nature vel punitionem: non aut quia offensa est diuinam maiestas aut lesa iustitia.

Ultimo dicitur emendationis proposito in futurum. Quod bene regit per ipsum in diffinione: quoniam iter ceteras tradit Mag. 1. 4. dis. 4. pnia est virtus vel gratia quia commissa mala cum emendatione proposito placuisse et odimus: et plagiada ultra committere nolumus. ¶ Ad vere penitendum regit ut hoc doleat de offensa dei: non posterita tamen sed qualcumque. Opus ergo ut nolit diuinam offensam: et per ipsum deus nolle etiam (ad minus implicite) quoniam non peccare in futurum. Propterea conscientia tenet: quod tristitia secundum Augustinum 1. 4. de ciuii. c. 15. est dissensio animi ab iesu rebus que nobis non letibus acciderunt. ¶ Et confirmatur: quod pnia vera deus est saltem ex gratia accepit remissionem ipetrare peccati: sed bene soluta cum vult dimittere peccatum et deum ultra non offendere. quod minor per ipsum in Aug. 1. 4. de vera et falsa p. c. 17. Credo illi qui dixerunt: quoniam hora ingemuerit peccatum et nullus fuerit vita viuet. dixit querens non tamen sed vita viuere. Verius quidem puto qui dolet de criminis. Conuersus qui dolet de ois eius quia expulsimus vanitatem. Veritatem a peccato qui iam vult dimittere peccatum. Comitetur qui iam totum et omnino contulit: qui iam non penas timet: sed ad honorem deum teneat festinat et. quod iuxta Augustinum missarum exponens dicitur. pp. hebreos 12. de penit. 1. c. q. aliquantum. Conuersus inge de oino contulit: ciuius opus vox et cogitatio ita mortificatione peccati desudatur sicut prius seruerant iniugati. Item apte videtur hoc per prophetam attestari dominum. Ad quem (inquietus) aperte plicia nisi ad pauperculum et spiritum et tremorem mones meos. Non potest aut pauperculus esse. i. vere humilius et contritus spiritu et tremens mones dominus: nisi firmem decernat nihil preire quod precepit dominus. ergo regit ad veram penitentiam propositum illud abstinenti in futurum a peccato.

Ecundo videtur est: An quilibet vere penitentem deus recipit in gratiam peccatae condonando. Pro quo est aduertendum: quod duplum aliis de vere penitentia. **P**rimo modo ut vere id est sit quod recte seu bene: et sic de vere penitentia: qui actus ad penitendum regitos bonos moraliter et sub debitis circumstantiis elicit: puta qui dolet de peccato non principali per penas sed propter diuine maiestatis offendit: decernens ultra tale nihil committit. **A**lio modo capit in quiescere ut vere id est sit quod profecte: quod tunc sicut deum cum quod oculum conatus adhibet: et quicquid in deo est facit ad placandum deum.

Tunc pro rmissione sit hec conclusio. Potest quod vere penitentia pro modo et non recipi a deo in gratiam: sed non secundum modo. **P**rima prout propter adducta supra auctoritate Augustini de penitentia. Recte penitentes quocumque sordium post purificationem retrahunt opus ut abluerint lachrymas saltu metis. Sed satis durus est cuius metis dolor oculi carnis nequeunt declarare: sed sciat se culpabiliter durum: qui deflet danae tempore vel mortem amici et dolor peccati non ostendit lachrymas. Non est itaque ut quod se excusat non habet fontem lachrymarum: qui vnde ostendit lachrymas dolorum tempore. de peccato. sunt plures. Quod tractas batus Thos. 15. dis. 4. dicit procedere: cum defectus lachrymarum peruenit ex defecitu doloris: ut quod habet in mente dolet de peccato quod de dano tempore: secus si abundat dolor lachrymas expicit per partitum calorum: vel si habet se pertinuerit: ut coacto solo deo doleat: vel ex duritia corporis: puta dolor de tempore est magis sensibilis: et ideo magis vicinus ad resolutionem corporis in lachrymas. Sed potest quod dolor peccati habet proximam deum: adeo remissum: ut tempor seu remissio causa fuerit quare non lachrymet. Et talis nodus tam dignus penitet ut a deo recipi debeat necesse in gratias. **I**debet propter habere deum Deus. 4. de filiis Israel propter peccati demeritum a terra permissionis in terram aliam electis. Quocumque sacerdos ibi dominum deum tuum inuenies eum: si tamen in corde sacerdotis et tota tribulatione aie tue: postquam te inuenierint oia que predicta sunt. Item psalmus 118. Beati qui scrutatur testimonia eius in corde eius ex gratia eum. Lassius. Non plus quam beati quod in corde deum te exquirunt. Et ibidem. In corde meo exquisit te ne repellas me a mandatis tuis. Ambrosius. Omnis habens dabit: ab eo autem qui non habet et quod videt habet auctoritatem a eo. Matthaeus 25. Lui addidit nisi ei qui in corde exquirit eum: ut quod deest naturae id est operatione acqrat et gratia et ista. Qui autem non habet vitam in corde suo exigit deum: et facit quod opus dei sed negligenter facit: maledictus subiectus est sicut legimus: quod Diversus. 48. maledicunt ois qui facit opus dei negligenter merito quam repellit: quod maledicto dignus est: quod polluit magis: et ipedit opus quod putauerit negligenter exequendum. Et deducit triplici sententiis satius esse ut talis repellat. **P**rima de medico negligenter curate: si desideria medici vitam ad alta serpit vulnera: clementior est qui repellit nibil pessime quod qui retinet ad discrimen egredi. **S**econdo de proposito edificatibus: qui repellit potius desiderium quod hystribus rimis sinat edificata dissolui. **T**ertia de ope extirpo et excludit ad propositum quod postulo deus tales a mandatis repellit: ut sint quasi vulnerati dormentes in sepulchris: quod non est memor amplius: et ipsi de manu eius repulsi sunt. psalmus 87. Et in epistola ad Corinthonem: seu ut alii legunt Eusebius Diversus. tractas diram obiurgationem episcopi ephesiensis quod charitatem postinam paulo remiserat: Apocalypsis 2. Losideremus igitur quantum casus sit temere ostendens: cuicunque ruina deus in negligencia obsequitur: vel quam danae excepit credimus esse indeutatos: cuicunque tamquam reprobat deum et exceptit: Tepidus discipulus non amat Christum. Qui vult meus eum discipulus ait habneget semetipm sibi et tollat crucem suam et sequatur me. Lucas 9. Itē ideo in epistola obiurgatoria eius qui se falso iactauit penitentia. Misericordia tibi dominus

si hec cum legeris facias et per obedienciam penitentiam sequaris. (Et limitem addit) verum si de toto corde penitentia egeris: si dominus pro oculis habueris: si amissa voragine poculi venenosus calices salutaris acceptaueris: si die ac nocte in lege domini meditatus fueris: si oculi sollicitudinem tuae super illum miseris: tunc gaudebis et exultabis in domino qui vicisti malignum regnum. Sed hac limitatio nequaquam opus est: si quilibet gradu dolor peccati istauraret pietatem charitatem et gratiam. Itē tamen manifeste mihi probare unde dominus supra inductum Isaia 61. Ad quem autem aspiciunt nisi ad pauperculum regnum. Et ne quod existimet me vindicari auctoritate viam domini: quam ut est demum labore audiat Diversus. p. p. deficie et in extremis positum freres charillimos auctoritatem (in epistola Eusebii ad Damasum. et ponit 3. pte. 85. 15. trac.) Littera auctoritatem (ingrat) via ei quod credit: quibus larga sit vere timor et meritorum (iuxta hanc litteram) quod sit vigil semper vere timor quoniam scriptus est. Qui timet deum nihil negligit. Eccl. 7. Et israel. Sed forte quod dicunt: benignus est dominus et misericordia eius oculorum pietatis ad se redemptorem recipit et indulget: vero quod est benevolus: benignior est enim dominus quod credit: et vincitur parsit ad se (ut predicit) redeunt. Nam benignissimus est dominus qui tantas tolerat iniurias a peccatoribus: dans eis tempore spatium ut emendentur. Sed tamen noteris. quod si benignus est in tolerando: ita iustus est in puniendo. **S**ed potest quod sit in tollendo: ita iustus est in puniendo. **S**ed forte quod sit dicatur: vir qui toto tempore quo vivit malefecit: in mortali articulo accepta penitentia a deo veniam obtinebit. heu quod vanam suspicitionem et falsam meditationem: vix de certe milibus hominum quoniam mala tempore fuit vita mereantur a deo habere indulgentiam unius. vir totus in peccatis genitus et enutrit: quod nec deum vidit: nec agnouit: nec de eo audiit: voluit: nec se peccasse cognovit: nec quod penitentia sit nisi forte dormiendo notum: totum adhuc sceleribus innotatus negotiorum: quoniam angustia primi filiorum quod deficit: quoniam infirmitas operatur: quoniam dolor divinitatum et temporalium bonorum sentitur: cum eis non posse fructus amplius se cernit: quoniam accepta deo accipit penitentiam: quoniam non acciperet si adhuc se posset sanari crederet: Certe vere excluditur: quod deum sanum est et inueniens deum offendit non formidat: in morte non merebitur divinam obtineam indulgentiam. Que dilectissimi filii est penitentia quoniam solus quod accipit: quod se vivere non posse amplius cernit. sed de digno: Hec ille. Non quod sufficit pro reductione ad statum salvitatis qualitercumque in qualitercumque gradu iterationis sine feruoris accepta penitentia. Et quod doctor subtilis qui oium mitissime in hac materia locutus est (vnam tam vere quam pie) 1. 4. dis. 4. q. 2. art. scoli: admittit penitentiam attritionem per oia debite circulationem tempore percedere ipsam culpe remissionem tandem meriti cognitum: et propter quod deus in aliquo instante tempore qualitercumque deus ad hoc perficerit: et gratiam sumit. **S**ed certe sine fundamento et absque ratione est quod solus tempore tractus seu mora hoc efficeret vel mercere: quod deus sua gratia effundat: quoniam ex tempore nihil bonitatis accipi crescit. Neque hoc probat sile de actu malo qui lapsu temporis videatur fieri mortale ut surreptitum odiu: et sic de aliis: quod ibi ex lapsu tempore habet interpretationem deliberatio: quod si debuit deliberasse: hic plenissima deliberatio precedit.

Si pietas. An ne saltu in quoque gradu attrito suscitatur: sicut ut una cum sacra metalli absolutione hominem ad statum gratiae reponat. **R**etudo: probabilitus videatur si absolutione sacrata aliquod ultra quam ostensum seu demonstrativa (sic in veteri testamento de lepra) ad peccati remissionem operatur: quod non nisi virtute sancti actus penitentis attributio intendatur: et sic fiat contritio. Sed de hoc aliis.

Secundum partes decisionis. v. 3. quod vere penitentia secundum modo semper recipita deo in gratiam: p. 1. p. 2. Aug. super illo. ad Rom. 5. Justificari gratias regnum. Nisi fugientem ad se recipere deus facheret iniuriam. Itē Eccl. 18. quacumque hora iugemuerit peccator et querens fuit: oculum iniquitatis eius non recordabor. hinc et ecclesia canit. Si renuntias quod tribueris: indulge quia potes ea: si corde rogamus mundo: certe debes ex propria. que permisso expressa videtur

Sacramento

Zacharie p. L'ouertimini ad me: et ego auertar ad vos: dicit dominus exercitum. Et Iacob. 4. Appropinquare deo et a propinquare vobis. Et Apoc. 3. Ego sto ad ostium et pulso: signo inibi aperte et itabo tecum: quilibet sic penitente recipit deum in gratia discutiendum: an homini vere penitendi: aut sit certa piodus diuine miserationis ultra quam homini nequaquam conceperitur penitentia.

Ertio restat semper maneat facultas

Huius decisione est aduertendum: quod sicut terra germinare non quiescit: et fructum producere nisi sota sit calore solis: et eius virtus emortua quasi exciteatur: sic terra ait nihil deo dignum potest effici nisi sole genere illustretur et ad opandum excitata adiuuetur. Est nam omne mortale peccatum letalis morbus ait: quem via nature supare non potest: sed medicina cures testis genere morbum illud vincere et aiam sanare potest. Aia quidem coopante sed minus principali potest ad Corint. 15. Sed his oibus abundantius laborauit: non ego sed gratia dei mecum. Et hec est docta ad medicinam corporalem: sine cuius administratio eger succubere debuisset morbo: quod ibi semper nam principali poterat utens medicina quasi instruere. Secundum suppono: quod non oibus deus haec excitationis gratia impedit esse partiri curat: sed quosdam despicit et quasi pro derelicto hinc a se repellit. Ecclesiastes 7. Considera opera dei quod nemo possit corrigere quod ille despererit. Et Iohannes 6. Nolite murmurare adiuuicem: nemo potest venire ad me nisi pater qui misit me traxerit eum. Augustinus. Quasi dicat: Secundo quare esuritis sic ut istu panem non intelligatis neque queratis. Nemo potest venire ad me nisi tecum. Magna genere comedatione: nemo venit nisi trahatur: quem non trahat: quare illus trahat et non illus: noli iudicare velle: si non vis errare. Semel accipe et intellige: si non traheris ora ut traharis. Item Matthaeus 11. Ubi tibi Lorogaym: ubi tibi Berbaida: quod si in Tyro et Sydone facie suffient virtutes: que facie sunt in teorium in cilicio et cinere egissent penitentia. Et tu capbaria num tecum. Hieronimus. Querat prudens lector et dicat: si tyrus et sydon et sodoma potuerunt agere priam ad predicationem Salvatoris signorumque miracula: non sunt in culpa quod non crediderunt: sed virtus silentia in eo est qui acturus priam non habuit predicare. Ad quod facilis et apta risus est: Ignorare nos iudicia dei: et singularem disponitum eius sacra nescire. Propositum fuerat domino inde fides non excedere: ne iusta phariseis et sacerdotibus prosecutionis occasione daret. Unde et apostoli ante passionem precepit. In viam gentium ne abieritis tecum. Item Augustinus lib. de pueritia. ex libro Salvatoris inducto scripsit. Ex quo apparet quosdam hinc in ipso ingenio divinum noliter munus intellegere quo moueant ad fidem: si cogitatio suis metibus vel audiatur ab aliis: vel signa compiciantur: et tunc si dei altiori iudicio a predictionis massa non sunt gratia predestinationis discreta: nec ipsa eis debetur vel dicta divinitus vel facta: per que possent credere si audirentur virtus talia vel viderentur. In eadem predictionis massa relictum sunt etiam iudei: qui non potuerunt credere factis in aspectu suo tamen magnis clarisque virtutibus. Cur enim non poterant credere non tacuit euangelium dices: Cum autem tanta signa fecisset coram eis non potuerunt credere: quod dixit Iesus. Executavi oculos eorum et indurauit cor eorum. Non erat ergo sic executati oculi: nec sic induratus cor tyriorum et sydoniorum quod credidissent si qualia videbantur isti signa vidissent. Sed nec illis profuit quod poterant credere: quod predestinationis non erat: nec istis obfuscatum quod non poterant credere si predestinationis esset: ut eos cecos deo illuminaret: et induratus cor lapidatum vellet auferre. Unus postori si gratiam fundit aut praestat: priam exhibet: si neget sive noluerit iustitiae est: et non potest argui iniurias. Ad Romam 9. Quis vult miserebitur: et quem vult induratur. Et hinc gloco. Quibusdam gratiam non apponit cum aliis scripsit quasi coactus: ut de paulo et pharaone iuxta deductionem Ambrosii constat. Et in oibus his exclamandum est

Et Augustinus. Quod altitudo divinitatis sapientie et scie dei tecum. Et quod regis spalma quod deus sic faciat: a nobis assignari non potest: sed nec eius quod aliquid immatura morte puerit ne peccantem non. Sapientia: Raptus est ne malitia mutaret sensum eius: aut fictio decipit animam illius. Addo: quod gaudiad habebit suam gratiam ad ipsos: quod postea repellit: et de manu sua pugnit Hieronimus. 6. Eruditus hieronimus: ne forte recedat anima mea a te: ne forte ponatur te de vestra terram inhabitabilem. Hieronimus. Per te discimus quod flagellatus deus omnium filius quem recipit: et idcirco plagi atque tormentis eruditus hieronimus ut corrigit et non recedat anima dei ab ea: et redigatur in solitudinem. Si quis igitur crebris angustiis subiacemus: recordemur in consolatione nostri iusti Angelorum per omne flagellum et dolorum eruditus hieronimus. Dicitur 2 Machab. 6. Etenim multo tempore non sinere peccatorum ex sua prospere ageretur: sed statim ultionis remedium adhibetur: magni beneficium indicium est. Eos autem qui iter flagella facie induuntur: et de lympha rubiginosa subducuntur: pugnant: et suo tractu indignos repellunt. Eodem modo. Hieronimus. Frustra pluit pluvia: malitia nostra non sunt pluvia: argenteum reprobus vocate eos: quoniam deus piccit eos. Item credit deus homines certum tempore ad priam: quod preterit et successum tempore abutetur beneplacitum. Ut voluit Hieronimus. 6. Debraicorum quoniam tractat illud Henricus. 6. Non permanebit spousus meus in hominibus iustis in eternum quod caro sunt: sed erunt dies eorum anni centum et 20. Porro igitur ne videatur in eo esse crudelis quod peccatorum penitentie locum non dedisset: adiecit: sed erunt dies tecum. Hoc est hebetum centum et viginti annos ad penitendum. Non igitur humana vita ut multi errant in centum et 20 annos octava est: sed gaudiatione illi centum et 20 anni ad priam dati sunt: quod vero permanentia agere precepit: noluit de ipsius expectare decrevit: sed 20 annos spatiis amputatis induxit diluvium anno 100mo aegae de nomine destinato. Item quod vinea spectata ut sacerdos vinas fecit labruscas: dedit eam in culicationem. absulit sepem tecum. Iacobus 5. Et Matthaeus 21. Quia non reddiderunt fructum debitum: ppecaerunt Saluatoris: auferebat a vobis regnum dei: et dabit gemitum faciem fructum eius. Item Augustinus. Hoc a iudicatione punitur peccator: ut moriens oblitus faciat: qui dicit viueret: oblitus est dei. Hoc est offendiculum coram peccatis: gratiam excitationis ad querendum nolle adhibetur. Ecce 3. Si iustus queritur a iustitia sua fecerit iniquitatem: ponam offendiculum coram eo.

Ex his rando ad quesitus: quod sic damnatis nulla est facultas per priam revertendi ad dominum: ita peccatorum in via perdite vite merito adimitur sepe facultas: sine qua non sunt queritudo. Dico notanter restricte sine qua non intendit: non sine qua ouerti non poterit: quod eam misericordia (ut probabiliter teneo) viatorum exhibet deus: quod sufficienter eis assistit et suam gratiam offert: quia pro extremo saltu virium laborando possent peccati indulgentia pmereri. Ut in te diea sit viatorum ab aliis: qui transierunt terminum. Si tunc huius faciat: si non dat eis indulgentiam peccatorum laborando pro viribus. Quod apud doctores dubium et incertum est. Nequaquam iniuste argui posset: quemadmodum nec de damnatis qui virtus peccatum mortaliter: et culpae deordinationemque comitutum: actu tunc damnatorio (ut recte Doctor Iustinus. 7. dicitur) non demeritorio: et cui pena imputetur. Qui tunc cuiuslibet peccato in spalma discent: et sub se habent appetitum: eis promissio: cuius p. Cor. 10. apostoli meminisse: Fidelis deus qui non patiet vos tentari supra id quod potestis tecum: faciat fidelibus a suis de per dilectionem opantes seu charitate habentibus et deo gratias. Quod autem facultatem illam abundantioris genitrix ob culpe demeritorum subtrahit: videtur probari Actus 3. Vobis (aiebat Paulus et Barnabas) portebat primum loquens Christum dei: sed quoniam repellit illud: et indignos vos iudicatis eterne vite: ecce contumeliam ad genitos: sic enim nobis precepit deus tecum.

Pro cuius clariori intellectu est aduertendum: quod regulariter hoies onus intellit et profundi cogitatus refugiunt: et a potestate graui humeros subtrahunt: leue autem libenter subvenit: paucos inuenies: qui

ad extremū viriū aliquid faciūt. Ideo si debeant ad deū car-
nalia (id est pectoris) corda auertit: opus est plus q̄ sufficiēti
gra seu diuina afflētētia; sed abūdāti t̄ que onus in pte ma-
gna alleuat: hāc. s. grām abūdantē ob hominū mala merita
quasi indignis sepe lūtrahit: vt sint quasi vulnerati dormiē-
tes in sepulchris quoq; nō est memor amplius: qz de manu
sua repulsi sunt. ps. 87. Dinc ppheta. Querite dñm dñs in-
ueniri pōt: inuocate eum dñs ppe est. Ilae 55°. Propter qd
semp cuz pphā orādūs est dñs: Ne pycias me in tpe sene-
ctutis: cuz defecerit vñs mea ne derelinquas me. ps. 70.

Deinde rñdeo ad argumēta. Ad p̄ ante oppo-
ne baptismatis. vnde glo. in xbo ipossibile. Ne gs xbo existi-
met scđm vel tertiu baptisma post peccata posse fieri: sub-
dit ipossibile est nō tñ difficile: ne gs in hoc consideret. Et in
xbo renouari: Negat hic Apls reiterationē baptismi: sed
nō excludit penitētā. Renouari enim est nouū fieri: nouiz
aut facere lauaci est. s. baptismi. Unde renouabit vt aqui-
le t̄c. hoc sit in baptismo. Et est sensus: Impossibile est eos
qui hoc semel accepunt rursus renouari. i. rebaptizare mo-
tos ad penitētā. Illos dico si rebaptizant rursus crucifigē-
tes filiū dei: t̄ h̄ntes derisioni quātū ad senjō enim in re cru-
cifigūt: sed filios sunt irrōsib; t̄ crucifixoib; qz yna mors
L̄b̄sti vñū baptisma pscravuit: qd sufficit p̄tra oia peccata
etia sequētia: sed penitētā de eis agatur: sicut illa vna mors
sufficit ad oia peccata tollēda: qui vñ iterat baptismū quasi
vna mors L̄b̄sti t̄ vñū ex ea baptisma non sufficiat. iterat
enī mortē: vt ex ea iterata fiat iterata remissio. hec glo. Idē
in sūia habet L̄b̄slo. in homel. 9. in eplam ad Hebr. Ad
p̄fimationē: nego p̄nitiaz: immo sequit̄ potius p̄trariū. Post
immissum nāq; terrorē: vt homel. 10. in dictā eplam exponit
L̄b̄s. p̄solat̄ nos Apls addēs. Et maledictio p̄xima. o quā-
tam (inqt) habet cōsolationē hic fimo maledictio p̄xima. nō
maledicta: qui autē necdū in maledictionē incidit: sed p̄xi-
mus est: t̄ lōge fieri poterit t̄ nō hoc solo p̄solat̄ est: sed etiā
in eo qd sequit̄. Nō enim dixit reproba t̄ maledictioni p̄-
xima qua cōburet: sed qd: cuius p̄sumatio est in adiustionē.
si vñq; ad finē p̄maneat inq; p̄inde si abscondamus si adu-
ramus spinas poterimus mille bonis persfrui t̄ fieri. pbabi-
les t̄ bñdictionis participes. Aliter vñrūs exponit Du-
go de sc̄to Victore lib. 2. de sacris. par. 1. 4. c. 4. q̄ pro eo di-
ctuz est ipossibile: qz per se cadere t̄ ad malū ire pōt bō: re-
dire aut per se nō pōt: nisi per grām adiutue: q̄o etiā intel-
ligēdū dicit illud p̄truer. 2°. Q̄es qui ingredim̄ per eaz
amplius non reuertent̄. Et illud Amos. 5. Filia isrl̄ cecidit:
nō adyctet vt resurgat vñg israel. Ad z̄m dicit Lyra: iu-
deos suie hebreos ex hoc trapisse: q̄ si codē ḡie peccati bis
vel ter peccauerit bō: remissibile est: s̄z si quater irremissibi-
le. qd si itelligūt de irremissibilitate simpli falsuz est: vt p̄z
4° Regū de Manasse: qui nō solū quater sed pluries pec-
catū idolatrie t̄ homicidiū incurrit: t̄ tñ finalr veniam obti-
nuit. Sed itelligēdo per irremissibile difficulter remissibili-
le: verū est: nō q̄ difficultas sit ex pte diuine potētē: sed ex
pte pectoris: qui toties peccādo reddidit se indignū diuina
misericordia sine qua nō potest a peccato resurge. Osee 13°.
P̄deditio tua ex te isrl̄ tñmodo: ex me auxiliū tuū. Sic di-
cit Matth. 12°. Qui dixerit p̄tm in spiritu sanctū: nō remit-
tes eis. i. de diffīcili remittēt. sic habet 5° metaph. Dī ipossi-
bile qd vñg fieri pōt. Ad p̄z p̄fimationē ex p̄mo plogō
Hiero. in Amos dicit doctor: qui expōne plogō ad opa
Lyre p̄texuit: q̄ hoc itelligi dī ad sensum mysticū fm que
4° dī iterare: qui p̄suendinarie finaliter iterat. cui ḥsonare
vide glo. in xbo sup tribus scelerib; damasci. Allogorice
dicit: p̄m̄ peccatū est mala cogitare: z̄m p̄sentire: 3° ope im-
plerē: 4° nō penitere: qui in trib; p̄ziorib; peccat: si penitet

querit eum deus ad vultū clemētē sue. Si xbo nō peniter-
auertit ab eo vult clemētē. Sed ga Hiero. in vim pba-
tionis subdit. Nam per ignis silitudinē quē in pdictas gētes
mittēdū pdixit: grauem atq; irreuocabilē irā dei ad euer-
sionē earūdē ciuitatū processurā voluit demōstrare. videt
Hiero. de indulgētia pene fuisse locutus: t̄ nō de indulgētia
culpe: t̄ q̄ pro eo nō sit eis datus p̄nia liberātē. Quo ex-
ponit doctores illud Jaco. 2°. Judiciū sine misericordia fieri
ei qui nō facit misericordia. de misericordia liberātē nō exclu-
dēdo misericordia mitigantē: quā in punitione deus necessa-
rio exhibet cum nequeat quācūq; culpā punire ad dignū.
Ad z̄m p̄fimationē: ex Aug. de vita christiana: Hen. 15°.
t̄ Luce 13°. q̄ vñq; ob criminū multitudinē t̄ immanitatē:
deus quodā p̄matura morte auferit de mediō: sicut quodā
ne ad culpā impingāt. Iuxta illud S̄p. 4°. Raptus est ne
malitia mutaret intellectū illi: aut fictio decipit aiam eius.
Unde Lyra exponē illud psal. 54. Ulri sanguinū. i. pecca-
minosi t̄ dolosi nō dimidiabūt t̄c. hoc est nō pueniēt ad di-
midia etiā qua putabāt vivere in peccatis: t̄ postea peni-
tere. dicit h̄ intelligēdū de dieb; vite nālis. Ob hoc etiā p̄-
p̄beta orās vides. Paucitatē dieruz meo p̄ annūtia mibi:
ne reuoces me in dimidio dieruz meo. ps. 101. Et certe ma-
gne pietatis est illos in dimidio dieruz auferri: qui in finē p̄-
māluri eēnt impenitētes: cum t̄ sibi peccata cumulet: t̄ op-
pressione t̄ perdite vite exēplo alijs pleriq; noceat. Dinc
bitā Anastassia legit beatū L̄b̄sogonū exorāsse: de p̄bilio
suo marito: Dep̄co te bō dei: vt instanter dñm dep̄ceris: vt
aut ad fidē suā vētūrum dñs si p̄bilio p̄uidet faciat pue-
nire: aut si p̄uidet eis in hac incredulitatis pueritate p̄mā-
surū: iubeat eum dare locū suis cultorib;. h̄ est auferat eis
de medio. S̄z hoc h̄ formidabile sit peccātib; vt nihil ter-
ribilius: nequaq; militat p̄tra determinata: q̄ videlicet homi-
ni q̄diū in hac mortali vita p̄māserit: semp est facultas per
verā penitētā ad deū reuertēdi. Ad 3° p̄ncipale: dico
post glo. q̄ voluntarie peccātib; i. in peccato p̄sistētibus nō
relinquit hostia t̄c. sed homini quātūcūq; voluntarie pecca-
uerit: semp est facultas reuertēdi per verā penitētā. Et ad
improbationē cum dī: q̄ sic etiā inuoluntarie peccātib; non
relinquit hostia. Et Apls sp̄aliter itelligit de voluntarie pec-
cātibus t̄c. t̄ post acceptā notitiā vitatis. Dico q̄ Apls per
iplicationē additā. v3. voluntarie: t̄ post acceptaz notitiā t̄c.
nō excludit peccātes culpabilē ex ignorātia vincib; diuini
iuris: aut nō pbabili humani iuris vel facti: sed deficiētēs a
legis obfūcatione inuoluntarie qd ipossibile est cū culpa acci-
dere. p̄cūm. n. adeo voluntariū est: vt si nō sit voluntariū non
est p̄cūm. i. culpa fm Aug. 11° de vera religione.

Pro cuius clariori itellētu aduerte: q̄ peccare ni-
bil aliud est q̄ deficē. Hinc nā etiā dī-
cīt peccare: dñs p̄ducit mōstra: peccare autē vt dicit deficē a
diuine legis obfūcatione duplē accipit̄. Uno modo idēz est
qd qualcūq; deficē ab illius obfūcatione/ suie voluntarie/ si-
ue inuoluntarie. quō Hen. zo: legit dñs dixisse Abimelech.
Et ego scio q̄ simplici corde feceris: ideo custodiui te vt nō
peccares in me: t̄ nō dimisi vt tāgeres eā: qui tñ Abimelech
probabili ignorantia facti laborabat de hoc: q̄ Saray h̄et
maritū: vt ex rex. pōt deduci. Sic p̄cūluz Triburiēse appel-
lat scelus qd per pbabile facti ignorātia admīssum est. 34.
q. z. In lectuz. Sc̄bo modo sumit sp̄aliter: vt idē est qd vo-
luntarie deficē. Et dī q̄ voluntarie seu spōte deficē nō solum
q̄i actu elicito aliqd vult p̄tra diuinā legē: sed q̄lscūq; est cā
positiūa vel priuatiūa eius in quo sit a diuina lege defecit.
Et dī priuatiūa q̄lscūq; nō quātū tenet obiūat ne sit de-
ficio sicut nāta t̄c. Patet ergo q̄s peccantes a sp̄ali gra-
exclusit. Et qd dicit post acceptā t̄c. interpretariē intelligit
acep̄p̄le per quoq; culpaz accidit q̄ nō acceptint. Aliter ex-

De sacramento

ponit textū Chrys. Hom. 20. de hostia baptismatis per quā Christo cōmorimur. et q̄ in h̄ dīa sit ad hostias veteris testamēti que offerri cōsuerūt pro peccato: non aut̄ de hostia penitēti. Ad confirmationē de X̄bis Ap̄l̄ subsequētibus dico q̄ solū p̄bat eum mereri deteriora supplicia non absq; miseratione ad que pudici debeat: si voluerit ad dñm cōueri. Ad 4^m dico: q̄ nō solū ob peccati meritū deus subtrahit auxiliū doctrine sane: imo mutat nōnūq; doctores malos et pseudoproph̄as per q̄s peant. Unū glo. ad Ro. 10° in X̄bo. Quō pdicabūt nisi mittant. Aliq̄i etiam malos doctores malis mittit ex ira ut vicissim per se sicut iustum est peant. Et z^e ad Thessal. 2°. Et q̄ charitatē x̄titatis non recepunt: vt salui fierent: ideo mittet illis deus operationē errorē vt credat mēdacio: vt iudicētur oēs qui nō crediderūt x̄titati: sed cōsenserūt iniquitati. Aug. Judicati seducunt: et seducti iudicabūt: sed iudicati iudicio dei occulte iusti: et iuste occulto seducēt: seducti aut̄ iudicabūt notissimo manifestoq; iudicio per Ch̄m. Pro quo etiā est illud Ezech. 14°. In iusta interrogatis iniquitas pphete erit. Sed nego x̄titā: q̄ ergo illis sit factu ipsoſible ut cōuertant ad dñm: qz deus semper parat est bñſacē: sed malitia hominum p̄bibeſt. 6. q. 1. decime. Et Ia. 59. Ecce nō est abbreviata manus dñi ut saluare nequear: neq; aggrauata est auris ei⁹ ut nō exaltari: qz iniquitas vestre diuinerūt iter vos et dñi vestrū: et peccata vestra abſcōderūt faciē ciuiſ a vob̄ne erauidet. Et ad p̄bationē x̄titic: qz facile excludit p̄ſit viſ arguimenti: qz deus hoc facit in pena: vt qui in sordib⁹ z̄c. capiēdo ly viſ pro nota cōſectionis: nō pro nota finis intēti: sicut ad Rom. 7. dī. Peccata ut appetit p̄tū per bonū opātu est mibi moriē ut fiat supra modū peccātū p̄tū per mādatū. Nihilominus admisit sed nō p̄cessio: qz ad illū finē deus faciat opz si possint penitētē: qz ergo possit deus sine intēto fraudari: sicut nec si p̄det inātū p̄t finalē peccare: qz q̄ deus possit in opione decipi: et p̄posito seu intēto fraudari: qz ex positione illius possibilis in ē: oportet simul amotū pone re qzqd est illi incoſossible: et sic ybi cēnt ad penitētiaz cōuerēdi: deus poni dī illum finē non intēdiſſe.

Ex his colligi p̄t: qz ob male vite meritū subtrahit ſe homini facultas illa abūdātis grēc ſine qua nō penitebit. Et qzq; absolute māferit ei facultas penitēdi: qz illa nūq; vtet: ſic infirmus qui nūq; ad extremū viriū vel maximū labore tentabit incedere cū baculo. Hinc horribile est peccatis alia p̄tā adhucē. Quia incertus est p̄ qua culpa: aut q̄t̄o ſcelere occulto iudicio ſuo ſit nos in p̄nti vita iudicaturus deus: vt ſeducamur et ſeduci tādē p̄petuis cruciatiōb⁹ cōdēnemur. Ad confirmationē: nego qz deus vñq; viatorū decernit nō dare grāz pro tpe vi te ſue: ſeu nō ſufficiēt ſaltē affiſtē: vt poſſit queriſi nūq; ſine vberiore affiſtēt faciat. Et p̄bationes ex Greg. in X̄bo dñi p̄mi Regū 3. ſolū p̄bat de grā remiſſionis pene tpalis: quā deus decreuit infeſre. Et ſic etiā pcedit X̄ba Samue lis. Porro triūphator in iſlī nō parct et penitūdine nō ſle cteſ. Neq; enim hō eſt vt agat penitētiā. Sator tñ qz ſi de cuiusq; homini negare per vitā grāz etiā ſufficiēt affiſtētiūnūq; daturus eēt: qz ſter oppoſiti ſtingētia cuſ illo. Ad alias duas p̄bationes ex Dicere. 7° et 11° caplīs: dico in pri mis qz etiam pcedit de tpalis pene decretōnō de grā ſaltē ſufficienti penitētiē: imo teneo p̄babilit̄ qz nūq; in viatore eſt p̄sumata ſua de subtractione ſufficientis auxiliū ad penitēdi. Scđo. qz mētio ſit de oīonib⁹ ſcōz aduertiēdū eſt: qz ſm Aug⁹ 21° de cui. de i.c. vlt⁹. qdā recipiunt a iuſtis in eterna tabernacula: vt Lu. 16. Qui nō ſunt morib⁹ illis p̄diti ut eis liberādis ſine ſuffragis ſcōz poſſit vita ſufficiēt. Sed nō ob h̄ putādus eſt qzq; ſceleratissimus nequaq; vita vel bona vel tolerabiliorē mutat recipi in tabernacula eterna:

q̄m obſecut⁹ eſt sanctis de māmona iniquitatis z̄c. Sz qz iſte ſit modus et que ſint iſta peccata que ipediunt priuionē ad regnū dei: vt tñ ſcōz meritis impetrēt indulgētiā: difficulti muſ eſt inuenire: piculosſiſimū diffinire. Ego certe vſcq; ad hoc tpe cum inde ſatagerim ad eoꝝ indaginē nō potui pue nire. Et fortalle ppe latet ne ſtudiū pſiciēdi ad oia peccata cauēda pigretat z̄c. Ad illud qd adducit de Antiocho: dicēdū qz pncipalr. ppter penā fugiēdā penitebat: et oīonē ad deū ſudit. Unū tūc p̄m (vt ſcriptura refert) cuſ ipſe iaz fa ctoz ſuū ſerre nō poſſet: ait. Juſtū eſt ſubditū cē deo et mor talē nō paria deo ſentire. Et ſeguit. Orabat hic hō ſcelestus dñm z̄c. Silt̄ Esau nō recte veniuit: ſz penitūdini alterius peccati maculā cōmiserit. vñ glo. ite linearis in X̄bo. nō. n. inuenit z̄c. Laruit bñdictione nō qz nō peniteret: ſz qz nō pe nituit ut debuit dices: veniet dies lucis p̄tis mei: et occidam Jacob fñrem meū. Et in X̄bo. qzq; cuſ lachrymis. Ex indignationē et dolore amissi honoris ɔtra ſten: nō ex vera penitētia. Etiā tex. ſolū p̄tēdit qz nō inuenit penitētē locū: reponē tem euž ad bñdictionē et p̄mitiu que cupiebat hereditare. Sz ex his cludi nō p̄t qz Antiocho vel Esau p̄clusus fue rit adiutus ad diuinā pletatē placandā per verā penitētiam. Ad 5^m: nego minorem. Et ad p̄bationē ex X̄bo dñi Joā. 12°. dicit Augu in Joā. Quare aut̄ nō poterāt credē: ſia me querat cito r̄iideo: qz nolebat: malaz qz p̄pe eoz volūtate p̄tūdit deus: et per pphetaz p̄nūtātū ille: cui abſcōdi futura nō p̄t. Sz altā cām iŋgs dicit pph̄a: nō volūtatis eoz. quā cām dicit pph̄a: qz dedit deus ſpūz cōpūtationis: oculos ut nō videāt: ares ut nō audiant: et excecauit oculos eoz et in durauit cor eoz. Et hoc eoz volūtate meruissē r̄iideo. Sic enim excecat: ſic obdūrat dē descerēdo nō adiūtādo: qz oc culto iudicio ſacere p̄t: iniquo nō p̄t. et ifra. Sigs aut̄ iſta qōne ligdiūs et meli⁹ nouit ſe poſſe et ſidit exponē: bſit ut nō ſim paratior diſcere qz docē. Et post replicat eos nō po tuſtē credē: qz eoz volūtātē ſic ſupba crat ut ignorātēs dei iūtūtā ſuaq; yellet ɔſtūtē: et ideo vt dicit Ap̄l̄. Juſtūtē dei nō ſubti. hec ipſe. Et pro eo videt X̄bū dñi Joā. 5°. Quo po testis credē qui gl̄az abinuicē accipit: et ea que a ſolo deo nō q̄ritis. Sed nō ſatis vñt̄tā ſtūtā difficultas: qz cām im pōpūlūtatis credēdi ſaluator: reddidit prenūtatione Iſiae pph̄e nihil memorāt de eoz volūtate. Igit̄ vt plānū diffi cultas enodet: eſt ſciēdū: qz x̄titē neccīe bñt p̄t ſp̄s ee p̄tūtēs: vt ſi Joā. currit Joā. habet pedes. Je oī ſcōdītionalis vera eſt neccīa: et qz ſemp licet modū neccītatis x̄titē p̄pone de notando illationis nō x̄titē neccītate: vt ſi Joā. currit: neccītē eſt Joā. bñe pedes. Ad p̄pōtū: nō poſſe credē egi pollet huic neccītē nō credē: et intēdit ſaluator nō affirmare neccītate x̄titē: ſed x̄titē: vtes ly ga pro ſola nota illationis: nō vt dicit calitatē. Et eſt ſenſis: qz Iſaias p̄dixit eos nō ee credituros: neccītē eſt eos nō credere. Huius ſilē habemus in coī noſtro ſmone: cum alio affirmātē aliqd ſtingēs dicitis ſi poſſibile eſt ſic ee vt dicit: qz ſcio oppoſitū ee veruz: vt poſſibile eſt Joā. ee. Rome: ga eſt Louany. Billiter dicimus: qz deus p̄dixit antechrīſtū naſciturū ee: imposſibile eſt eum non fore. Et ad glo. Iſaiē 6°. ſup X̄bo conuertat dīcō: qz l̄ per magnitudinē ſcelerum ſint penitētia indigni: qz diu tñ in via ſuerint manet eis facultas cum dei adiutorio p̄parādo ſe ad verā penitētū dignificare: et hoc ſatis eſt. Ad confirmationē: nego aīs. Et ad p̄bationē ex canonica Joā. et Augu. de ſmone dñi in mōte / Reſpōdet Magister 43. dīſt. z. qz Augu. lib. retractationū exponit ſemetip̄ dīcēs: ſe hoc opīnādo nō aſſerēdo dixiſſe: quonā putare inge me dixi: ſed tamē ſuſſet addedu. n: ſi in hac ſcelerata mētis pueritate ſinierit hāc vītoz: qz n̄ de quoq; pēfimo in hac vita ɔſtituto nō eſt deſpanduz: n: e pro illo iprudēter orat: de quo non deſpat. Ex quo p̄clu. ſi magister. illud Joānis: nō pro

nō pro eo dico vt orez qs: sic accipieduz eē vt pro aliq pec-
cāte ad mortē cum finierit hāc vitā nō oremus. Duz autē in
hāc vita est: nec p̄c̄tū illius iudicare: nec de ip̄o despere: sed
peo eo orare debemus: vt plane pbat s̄na Aug. de x̄bis do-
mini exponētis: que sit blasphemia in sp̄m sc̄m que nō re-
mitteſ t̄c. Nec obstat q̄ Apls. z. ad Timoth. 4.° pro Alex̄
erario nō orauerit: sed pro alijs qui timore ip̄m deseruerat:
vt inducit glo. sup allegato x̄bo Joā. quia l̄z ibi pro eo non
orauerit: non creditur tamē p̄secutorē suum in ceteris ora-
tionibus suisse oblitū: nisi forte familiarī cōfiliō sancti sp̄us
reuelatum ei fuerit q̄ Alexādro non prodescit.

Alij iam ostēsum est qd sit vere penite-
re: occurrit alia questio: Utrū
plurib⁹ peccatis irretitus possit de vno vere pe-
nitere uel q̄ venia a diō p̄seq: sine alterius pe-
nitētia. Et videt q̄ sic. C. Primo quia Amb̄z.

tractās illud Apls.: Pietas ad oia valet. Sigs ergo dicat: qz
mifcordia magna res est: lubricū tū carnis patiat: de huic
qd fieri: sine dubio vapulabit: qz illud oportuit fieri: b̄ mī-
nime p̄termitti. Si aut̄ soluz corporis habuit exercitū perē-
nis penas patiat sicut in euāgeliō dñis reprobavit. Qis enī
sūma discipline nr̄e in mifcordia & pietate est. Et loquitur de
lubrico mortali: vt p̄z ex s̄na quā subdit de lubrico cum fo-
lo corporis exercitio: ergo videt de alijs postē penitē illo ma-
nē. & q̄ cum nō ip̄diēt a salute. C. Scđo: qz dicit Greg. in
Ezechielē. Pluit dñs sup vna ciuitatē: & sup aliam nō pluit:
& eadē ciuitatē ex pte cōpluit: & ex pte aridā relingt: cum il-
le qui p̄ximū odit ab alijs viths se corrigit: vna eadēqz ci-
uitas ex pte cōpluit: & ex parte arida remanet: qz sunt qdaz
qui cum quedaz vitha resecēt: in alijs grauitē pdurāt. q̄ p̄t
qz vnius peccati ariditatē pellere: alioz criminuz maculis
nō dilutis. C. Tertio pbat autē Ambrosy. Prima solu-
tio est: qz nō obliuiscit misericordia dei. Scđa per punitionē:
vbi eti fides desit pena satissacit & relevat. Scđanus habet:
Penitētia vel pena satissacit t̄c. de peni. dist. 3. Prima solu-
tio. Sz sine fide ip̄ossible est placē deo. Ad Deb. 11. Ergo
p̄t qz plurib⁹ peccatis irretit vnu per penitētia sine alio
diluere. C. Quarto. qz dī Naum p̄. Quid cogitatis p̄tra do-
minū: p̄summatiōne ip̄le facit: nō vindicabit bis in idipm
in tribulatiōe. Ex quo Hieronymus in cōmētaris suis cō-
tra Martionē hereticū: qui deū legis dicebat crudelē rigi-
dum / & crētūm / q̄ in diluvio genus deleuit humānū: super
Sodomā & Homorrā igne & sulphure pluit: Egyptios sub-
mergit flutib⁹: Israelitoz cadavera p̄strauit in heremo,
cōtra illuz inquā dicit. Scđote eum ad p̄is reddidisse sup-
plicia ne in eternū punirent. Lerte aut̄ vera sunt que pp̄he
loquunt̄ aut falsa. Si vera sunt que de severitate eiusdē vi-
deūt: ipsi dixerūt: nō vindicabit bis dñs in idipm. Sinaut
falsa sunt & falsum est hoc qd dī nō plurget duplex tribula-
tio: falsa est ḡ & crudelitas que in lege descripta est. Qz si ve-
rū est vt negare nō poterit dicēte ppheta: Nō vindicabit
bis t̄c. recepunt ergo qui in diluvio pierant & Sodomite &
Egypti & Israelite in solitudine mala sua in vita sua: ergo
ad p̄positū nostrū sequit̄: qui vnius peccati penitētia in vi-
ta allūmpferit. non poterit p̄ illo eternaliter a deo puniri.
Alioḡ iuxta modū argumētā Hiero^{m̄} falsum eēt qd p-
pheta dixit: Nō plurget duplex t̄c. C. Quinto sic. Quia s̄m
descriptionē vere penitētia datam: sufficit sponte dolere de
peccato ppter dei offendam cuz emēdationis p̄posito in fu-
turū: sz hoc p̄t fieri de peccato vno sine alijs. q̄ t̄c. Et p̄fir-
mo: q̄ primor est deus ad miserādū q̄ b̄: imo incōpara-
biliter magis mifcordoz: sz b̄ remittit frequēter p̄ximo in-
juriaz vna seruatis alijs in suo statu & nō remissis. ergo. Itē
irretitus pluribus excommunicationib⁹/ vñqz potest ab una
absolu prius q̄ ab alia ergo. Itē quarto. qz s̄m oēs potest

vnu per penitētiam sine alio dimitti: ergo s̄līter t̄-
mortale: cum videatur par ratio hincinde.

Ad oppositum est: qd Greg. in horū. inquit: Qui
sic alia plangit: vt alia cōmitat:
aut penitētia agere ignorat: aut simulat. Itē Aug. li. de peni.
Quedā impietas ifidelitatis estab illo qui iustus & iustitia
est: dimidiā sperare veniā. de pe. dis. 3. Sunt plures t̄c.

Pro responsione est aduertēdū: qz alia q̄stio
an possit per penitētias vnu mortale sine altero remitti. ga-
sic possiblē est q̄cqd p̄traditionē nō includit: nulla aut̄ vi-
det ip̄licatio p̄traditionis: qz vnius iniuriā mortalis offen-
se remittat ceteris in statu priorē p̄manētibus: potissimū si
fatcamur deū peccata absolute remittere posse: sine create
charitatis ifusione. Aliud nō est querē de potētia ordinata
dei. An videlz stante lege & sua ordinatione possit t̄c. Et sic
error est dicere: qz deus possit vnu mortale remitti sine al-
tero: q̄ error cuz alib⁹ ex motu tactis ante opposi-
tu: qz dīt Magister. i. dist. 4. Ide pbat Aug. lib. de peni-
tētia: quia simul deus mutū & surdū sanasse legit: cuz eum a
demonio libaret: per qd nos docet nunqz nisi de oib⁹ san-
ari. Si enī vellet peccata ex pte refuare: septē demonia ba-
bēti potui p̄ficere. vj. expulsite: expulit aut̄ septē vt oia cri-
mina simul exēcēda doceret. Legionē ab alio exēcēs: nemī-
nē religit ex oib⁹: qui libatū polsideret: ostēdēs qz si etiam
peccata sunt mille op̄z de oib⁹ penitē. Laudat⁹ est dñs qz
electo demonio locut⁹ est mut⁹. Nunqz aliquē sanauit: quē
nō oīno liberavit. Indicas penitētē simul dolere oportē de
omni criminē orto in aia & corpe. de peni. dist. 3. Sunt plu-
res. Et quia dictas p̄suastiones qz facile excluderet: qz verū
est in vita mortali quersans apud hoies eā mifcordia ho-
minib⁹ impēdit: sz vt multos nūc seruat: ne grauiora crimi-
na incidat: qz in minora cadere p̄mittit: ita nōnunqz ab uno
morbo libat alio relicto. Ideo efficacius intētū pbant: sub-
dit. Scđo deū inimicū omni criminoso: quō ergo qui vnum
crimē reservat: de alio recipet veniā: nīl sine amore dei cō-
sequeret veniā: sine quo nemo vñqz inuenit gratiā: hostis
enīm dei est dī offendit p̄seuerātē. Quedā aut̄ i p̄ietas insi-
delitatis est ab eo qui iustus & iustitia est dimidiā sperare ve-
niā. Ratio Aug. stat in hoc. Nullū mortale dimitti sine dī
uino amore seu charitate q̄ sine dubio nullī cōicat inimi-
co. Est enim charitas vestis nuptialis que dūvidit iter filios
regni & p̄ditionis: vt habet glo. p̄ ad Coz. 1. ergo nō p̄t re-
mitti vnu mortale sine alio. Sz bec. pbatio Aug. videt in-
niti falso fundamēto: quia b̄ p̄t p̄seuerātē offendēti & ei
qui manet inimicū iniuriā p̄is irrogatā dimittē: cum ergo
dñs multo sit ad miserādū prōrior qz b̄: nullatenus vide-
tur deo ip̄ole vt aliquā culpā sibi remittat inimico. P̄rete-
rea s̄cē equi viri & q̄n ep̄ykees dī est nō exacte iūs ample-
cti: ad deteriorē & magis acerbā p̄tē: qn potius de suis cō-
modis detrahi patiat: qz lege se tueri possit. 5. Ethicopz.
ita & iustitiae nequaqz repugnat videt ex mifcordia & pie-
tate aliqd remitti: qd iuste possit exigē: & per p̄is nō est im-
pietas ifidelitatis ab eo qui iustus & iustitia est t̄c. P̄. Idez
ipse Aug. tractās illud Apls p̄ ad Coz. 1. Si distribuero in
cibos paup̄m oēs facultates: & tradidero corpus meū ita
vt ardeat t̄c. dicit hoc nibil p̄dēs ad regnū eternū obtinē-
dū: sed b̄ ad tolerabilius suppliciū post extremū iudiciuz
subeūdū. ergo videt voluisse q̄ nō habēti charitatē aliqua
culpa remittat. Lōsequētia tenet: qz non minūlē pena p̄ma-
nētē eadē & equali culpa. P̄. Deccata remittunt ante insi-
delitatis charitatis ergo cornuit fundamētū Aug. qz sine amo-
re dei nō possit qz cōseq: veniā. Bñs pboḡa infusio chari-
tatis sit in instanti. s. fine pte: vt patet de lumine. z. de aia: & de
voluptate 10. Ethic. ybi p̄bs dicit: Neḡ p̄sonis est effe-

Desacramento

erio neq; pucti neq; vnitatis neq; voluptatis. Sed ante instans quo infundit charitas remittuntur peccata. Probo: si p viā sacrālis opationis fiat remissio infundiāt charitas in termino. i. in instāti vltimo tpiis quo sacrālis forma pnuuntat. Ponamus ergo ḡa exēpli in baptūmate: si bapticat⁹ sine obice fictionis decedat in illo instāti saluab̄is: q̄ rite bapti-⁹cat⁹ ergo p̄ius fuerint ei peccata remissa. tūc enim est in termino et extra viaz: et currit illud Eccl. 3° Ubicūq; ceciderit lignū ibi erit. ergo remissio facta est ei cuz adhuc in via eē: pura in p̄cedēti tpe: et hoc est ante infusionē charitatis. Idē p̄silt deduci p̄t cum per viam penitēti remissionē aslegt augēdo per intēsionē dolorē ipm quousq; sufficiat.

Drohoz solutione p̄mitto: q̄ deus d̄ illud possit s̄m potētiaz ordi-
nataz q̄d decreuit seu statuit facere. Colligimus aut̄ ex scri-
ptura sacra d̄cū decreuisse: q̄ nulli p̄sistēti in peccato mor-
tali culicūq; culpe remissionē faciet. ergo nō p̄t de potē-
tia ordinata: et hoc volunt Aug. Minorē deduco ex xbo do-
mini Isae yle. Ad quē aut̄ aspiciā: nisi ad paupeluz et orbi-
tum spiritu et tremētē f̄mones meos: talis aut̄ nō p̄sistit in
aliquo mortali. ḡ tē. Itē ps. 65. Inquitē si aspexi in corde
meo nō exaudiens dñs. ergo decreuit dñs nō remittere vnu
petītū: durante in hōte alia inquitate. **C** Doc supposito: dico
ad p̄m q̄: in effectu cōmittit fallacia oītis: argēdo a magis
cōi ad minus affirmatiue videt; Deus promor est ad misere-
rādū q̄b̄: ergo est dīmīdiādo seu partiēdo remissions
offensaz que in eum cōmissē sunt prōior ad miserādū tē.
Unde sicut Joānē simpl̄r eē doctiōrē Petro: et t̄ in Rhetorica
eē minus doctri: ita de deo ad hōtes in certa cōditio-
ne s̄li modo miserēdi. **C** Ad z̄ dico: nō repugnat absolu-
te diuine iustitie vnu sine alio remittē: sed iustitie eius ordi-
nate: quā exp̄ssit in scripturis sacris. Ille enim fidelis pma-
net: sc̄ipm negare nō p̄t et ad Timoth. 2° glo. iter linearis:
Qd sacer: si dicta sua nō ipleret. **C** Ad 3° dico: q̄ illa va-
lēt ad tolerabilitū suppliciū subēdū p̄seruatue nō crepti-
ue: vt als deduxi intēdēs Augustinū. **C** Ad 4° duplex est
modus r̄ndendī: vnu modernoz: q̄ vtrūq; sit simul. s. re-
missio peccatoz et iustisū charitatis ante hoc instāti vltimū:
q̄d est terminus tpiis in quo fit pnuuntatio: sed indiuisiblē et
immediate ante hoc instāti. Quis exēplū seu sile de indiuisi-
bility in tpe fieri dant: cuz baculus rect⁹ motu cōtinuo in-
curiat: immediate post instāti quo terminat tpe quietis in-
diuisiblē pdit rectitudō: et acq̄rit curvitas cum toto tēpore
motus illius seu incurvationis careat rectitudine et habeat
curvitatē. Sed hāc viaz comitari vident̄ quedā incoueniē-
tia: que dñs artiſtis relinqua discutiēda. Primum: q̄a. s. imme-
diate ante tale instāti infundit charitas: ḡ deo possibile est:
et nō videf̄ ratio: quare non aliqui nāliter fiat: q̄ b̄ imedia-
te ante illud auferat de medio. quo posito: eque pgnās dis-
ficultas surget an decedet sine charitate: si nō d̄ p̄ius suffi-
collata immediate. s. ante hoc: et per seq̄ns nō immediate ante
instāti: et sequit̄ q̄ tpe cōpositū sit ex indiuisiblē: vt di-
cit Grego. seq: Si duo angeli immediate post se inuicē crearē-
tur ante vel post aliqd̄ idē instāti. Scđo: ponamus hominē
p̄tū moteri locali vlc̄ḡ tale instāti: vel iustisū charitatis
solū est cuz b̄ describē vno singulari loco vel plurib⁹. Si
z̄: erit successua: q̄ negat. Si primū op̄z dare vltimū lo-
cuz quo circucribit̄ corpus ante instāti quietis. tra. p̄b̄m
et p̄physiē. Itē q̄ instāti s̄nt immediate sibi inuicē: cum solū
pro instāti sit in loco et non pro tpe mot⁹. Tertiū: q̄a si ali-
quid possit indiuisiblē fieri in tēpore immediate ante aliquod̄
instāti: pariformiter possit linea recta ab alia orthogonaliter
sup eā cadēte contingit indiuisiblē et immediate ante puctū
terminas: et cum linee orthogonālē sup se cadētes soluz cō-
tingat se in puncto: sequit̄ q̄ duo pucta in eadem linea erūt

sibi immediata. Itē et q̄ in motu p̄tū linee sic orthogonālē
sup aliam cadētes dab̄it vltimū mutari ante mutatu cē co-
pletuz. Itē in cōtacu lineaz p̄t fieri sectio nisi in vltimis
puctis se contingat: hoc posito secabit̄ linea: et in altera p̄t se-
ctionis nihil relinquit. **C** Alius est modus dicēdi doctorū
veterū et fere oītis q̄ remissio pctōz et iustisū charitatis si-
mul fūt̄ sed in instāti terminatē tpe. **C** Et ad iprobatio-
nē dico: q̄ instāti mortis est termin⁹ vie: nec est incoueniēs
viatores pro illo instāti vel recipere de noīo charitatē vel p-
dere: iuxta meritoz in via nouissime habitoz exigētā. An-
geli enim pro instāti casus simul dānati erāt et p̄mo amise-
rūt charitatē. iuxta illū Dafn. Qd̄ in angelis est casus: in ho-
minib⁹ est mors. Sed cōtra hūc modū dicēdi videf̄ seg q̄
b̄ per tonū tpe vie posset h̄c charitatē: et tamē in morte
dānari: cōtra illū Aug. Qualē te inuenio: sic te iudico. Se-
quela p̄z in peccato ex surreptione q̄d per lapsum certi tē-
poris ex iterpatione p̄fensiūtū sit mortale. Ponat enim in ter-
mino illius tpiis b̄o discederet̄ charitas solū pdit̄ in instā-
ti: sequit̄ q̄ pro instāti mortis p̄m auferet̄ charitas: et tamē
toto tpe vite māst̄ in charitate. Ex quo vltierius seg videf̄:
cum nemo dānēt̄ nisi pro mortali q̄d cōmisit̄ in vita: q̄ b̄o
p̄t simul peccare mortalē et nihilominus charitatē simul
h̄c: et sic simul cē deo amicus et inimicus. **C** Respōdo ad
p̄m: q̄ nō est incoueniēs ex malo merito vie quēpaz in ter-
mino p̄m amittere charitatē: sicut ex bona opatione circa
ipm vel per ipm facta tūc primū acgrere charitatē. **C** Ad
z̄ dico: q̄ pfectus cē mortalis culpe nō stat cum charitate:
sed ipm peccare: q̄d ante pfectū cē non p̄t denoiari morta-
le: b̄ stat cuz charitate. Unde in casu argumēti verū est di-
cere pro instāti mortis q̄ cōmisit̄ mortale petītū: sed nunq;
ante illud instāti fuit verū dicere in illo est mortale petītū.
Postet ex B̄ deducio fieri ad multa que p̄a facie viden̄tab-
surdā: q̄. s. p̄positio de p̄terito incipiat cē veracūt̄ de p̄nti
semp fuit falsa et hūiū s̄lia: sed trāsco cā breuitatis.

Ad rationes ante oppositū. Ad p̄m ex xbo Amb̄z.
dico: q̄ Amb̄z p̄redit opib⁹ pietatis p̄parare hōiem: vt de oībus satissimac̄t per gratiā alioz
p̄cibus ip̄erratā: quo p̄cedit illud salvatoris Luce 16°. Sa-
cite vobis amicos de māmona inquitatis. Nō aut̄ eē intēdit
gn̄ pire debeat si eum ḥtigerit post carnis lubricū nō peni-
tuisse. **C** Ad z̄: ex xbis Grego. in Ezechielē r̄ndet Magi-
ster. 15. dist. 4. s̄maruz: q̄ nō ad criminis remissionē: sed ad
opis peccati desertiō refredūt̄ est: vt idē pars ciuitatis
dīcat̄ cōplū: ga ab acti et delectatione peccati cui ante ser-
uitebat modo cestat̄: nō q̄ eius veniā habeat: vocaturq; plu-
via illa talis p̄tētia qua ab oīe peccati reuocat̄: q̄ ex son-
te grē dei id cordi istillat̄: vt vel sic paulatim et tādē ad pe-
nitētiaz veniat: vel a deo eo minus puniat̄: que diuiniōre
acti et delectatione peccati maius sibi cumulauerat tormē-
tū. q̄ aut̄ ad peccati indulgētā referri nō p̄t: pb̄at̄ ex s̄nia
enāgely Matth. 18°. Si. n. ppter oīu fraternū que dimis-
sa sunt repetant̄ ad penā: multo magis que nō sunt remissa
pter oīu fraternū ad pena reseruāda pb̄an̄. **C** Lōsir-
mat. q̄ si is qui arbiter sue voluntatis p̄stitut̄ est non p̄t in-
choare vītā nouaz: s̄m Aug. nīl eum peniteat veteris vite:
quo ad nouitatē indulgētī p̄ueniet qui oīu vetustatez nō
depositūt̄. **C** Ad 3° Exponit̄ hoc Magister et H̄anū de
peni. dis. 3. ca. Querat̄ aliqd̄ nō de fide qua in deū credit̄: de
qua illud ad Neh. 11°. Sine fide ip̄ossible est placē deo: sed
de fide seu p̄sciētā delicti: de qua Apls. Omne q̄d nō est ex
fide tē. Nā cuz delicta oīno nō intelligat̄: est aliqui in hōte
petītū cuius nō habet p̄sciētā. Un̄ Apls: Nihil mībi p̄sciētā
sum: sed nō in B̄ iustificat̄ sum. Lūz ḡ ḡ flagellat̄ p̄o pec-
cato cuius nō habet p̄sciētāz: si patiēter fert penā et humili-
amplectit̄ cogitās se forte petītū h̄c quod nō intelligit̄: et se
illo puniri

pro illo puniri a deo: pena illa satis facit et relevat grauitat. **C** Ad 4^m: r̄ndet H̄ianus in ca. Sunt plures. **S** Auctoritas illa Naum. q̄ verbū H̄icrō. pcedit de ys tñ qui inter ipsa flagella penitētā egerūt: quā etiā breuez et momētaneaz nō respuit deus. Et illud pphe: Nō iudicat deus bis t̄c. de ys tñ intelligi op̄z quos p̄stia tormēta cōmūtāt: sup̄ quos nō cōsurgit duplex tribulatio. Qui aut̄ inter flagella duriores sunt vt Pharaeo: p̄stibus eterna cōnēctūt: vt tpale supplūcium sit eis eterne dānationis initiu. Hoc H̄ianus deducit ibi. Sunt plures. de peni. dis. 3. als oratū cēt Aplo ad Heb. 3^d de p̄stratis in deserto ppter ifidelitatē. qd Magister. 15. dis. 4. ex eiusdē Hiero. Xbis deducit de adultero: qui deprehēt̄s in adulterio decollat: qd de eo futuruz sit. dicit enim q̄ sicut oīum rerū ita supplicioz quoq̄ scire mēturas et nō p̄ueniri sua iudicis nec illi in p̄tōrē exercēde debinc pene auferre potestatē: sed magnū p̄t̄m magnis diuītūnq̄ lui cruciatib; leuis culpa leui supplicio copesat: vt in israelita: qui sabbato ligna collegerat: et illo qui israelite maledix̄rat. **E**x quo p̄z: q̄ etiā inter penas penitētēs non ob hoc statim euolat̄ si occidant̄ si nō pena sufficiēt̄ cōmēsuret̄. **C** Ad 5^m. Ad primā pbationē dico: q̄ nō p̄t̄ q̄s voluntarie assūmēre dolorē de vno peccato ppter dei offensam: quin simul de oīibus doleat: cuz in oīibus repiaſ eadē causa tristitiae: puta dei offensa. Uel sic intelligit diffinitio penitētē de dolore ex nolitione optatiua peccati: quia scilz optet et desideret se nō cōmis̄sse p̄t̄m: iaz q̄ nolit p̄t̄m: habet nolitionē nō tñ vnius sed oīum: vt p̄z ex negatione inclusa in nolle. **C** Ad secundā pbationē prius r̄sum est. **C** Ad tertiā de excōicationib; dico nō eī sile: q̄a ab solutio a peccato requirit infusionez diuini amoris seu charitatis: que repugnat oī mortali peccato. Absolutio x̄o ab excōicatione nō requirit aliquid q̄ repugnet alteri excōicationi. **E** Per hoc p̄z responsio ad vñtimū: q̄ dissimile est de venialibus et mortali- bus: quia cuiuslibet mortalis peccati remissio requirit aliquid repugnāt cuiuslibet peccato mortali: nō sic venialis remissio comparatiue ad alia venialia.

Discuso an vñm mortale p̄t̄m remitti possit sine alio īgrēdu oī currit̄ saltez pro statu mortalis culpe possit exsolutio fieri pene ad quā ex mortali dimisso vel veniali obligat̄. Et videſ q̄ sic. Primo: ga in statu mortalis culpe possimus aliquid mereri a deo. ergo et satisfacē dc pena debita. **A**nis pbo. Ezech. 29° de infideli rege Babylonis: puta Nabuchodonosor dñs dicit. Servire fecit exercitū suū seruitute magna aduersus tyru. Omne caput decaluitū: et oī humerus depilat̄. pre onere. et multitudine sarcinārū quas afferre debuerat pro capiēda ciuitate tyro: et merces nō est reddita ei: nec exercitū suo de tyro de seruitute qua seruuit mibi aduersus eā. ppter qd ibi de decernit dñs. Ego dabo eum regē in terra egyp̄ti: et accipiet multitudinē eius et dēpcabit̄ t̄c. et erit merces exercitui eius et op̄i quo fuiuit t̄c. ybi Hiero. Letez ex eo q̄ Nabuchodonosor mercede accepit boni op̄is etiā legitimis etiā ethnici (si qd boni fecerint) nō absq̄ mercede dei iudicio p̄teriri. Et idē alibi. Cum vides iter multa mala op̄a facere p̄t̄m quemq̄ aliqua que iusta sunt: nō est taz iniustus de vt ppter multa mala oblituscat paucoz bonoz de penit. dis. 3. s̄iquādo et faciūt̄ duo cap. sequētia. Et dñtia p̄ncipalit̄ tenet: qz plus est mereri q̄ satisfacē. **C** Et confirmat̄: qz fm Ambro. vt glo. refert ad Romanos. 2. nullū malū impunituz: nec vñlum bonū irremuneratū. q̄ ys bonis que hō facit etiā in statu mortalis culpe r̄ndet aliquid p̄mūz: et nō eternū ppter absentia charitatis: ergo tpale: et per p̄ns per illa sit satisfactio. **C** Secundo confirmat̄: plus boni est in actu ppter deū a p̄t̄ore elicto q̄ sit mali in pena istigēda temporalit̄: ad

quaz rōne peccati obligat̄: sed oīs creditor̄ rōnabilis habet remittē obligationē si offerat̄ solutio equivalentis vel melioris q̄ debitu est: nisi sua iteris̄ rez in specie suscipere. **C** Tertiō confirmat̄. hō p̄t̄ satisfacē inūmico nō obstante int̄micitatē nō solū de pecuniario debito: s̄ etiā de iniuria: sed lōge facilius est deu p̄t̄are q̄ boiem: q̄ videſ q̄ op̄a penalia extra charitatē facta etiā capiat in solutū. **C** Secundo p̄ncipalit̄ sic. Pro p̄ctis ante dimissis solū obligat̄ hō ad tpalem pena in quā via p̄t̄itionis eterna cōmūtata est. q̄ apud iferos pena illa tādē expiabit̄ seu finit̄. Et cum in dānatis solū sit passio iniūlūtaria: seq̄ multo fortius q̄ per actū voluntarios in via possit talis pena a p̄t̄ore p̄solui. Qz in inferno tādē debeat expiari. pba: qz si nō: nibil p̄ficeret p̄oz peccati remissio: qd absurdū videſ: ex quo taz acerbe puniret de dimissio sicut de nō dimisso. **C** Et confirmat̄: qz si sic: inutile ester pro statu mortalit̄ culpe multas penitētias aslūmē: cū de nulla p̄t̄oz penaz redderet leuiorē. **C** Tertiō sic. ventiale p̄t̄m p̄t̄ homini in mortali peccato extit remitti: q̄ in eodez statu p̄t̄ deo satisfacē. **A**nis p̄z: p̄ ex p̄ductione Aug. sup̄ illud Joā. Qui sine peccato est p̄mus in illam lapidē t̄c. itelligit̄ oīs fūllē reos. I. mortalis peccatiā venialia: semp̄ remitte banū per ceremonias: qd q̄ p̄t̄m in eis crat̄/mortale erat. de peni. dis. 6. Qui vult p̄fiteri. vbi videſ q̄ ceremonie relāxabāt eis venialia peccata: q̄bz in statu mortalit̄ culpe extētib; Jē. pbo idē ponamus adultū ppter originales soluz cōmitē vñm veniale: et sic discedē: nisi tandē illud expiaret̄ oportet̄ illū p̄petuo cruciari pena sensus pro illo veniali: cum originali peccato solū corrīdeat pena dāni. **C** P. Illa pena eterna p̄portionabilis est fm intētione pena actualis culpe mortalit̄. Donat̄ grā exēpli q̄ excedat̄ in duplo: deinde manētē delibato cōfēnū diuidat̄ vel remittat̄ ad mediu. certū est manebit adhuc mortale: et sibi corrīdebit p̄cise eq̄lis pena cuz illo veniali: qd est incōueniēs. **C** Quartō sic: qz vñtē passionis Christi aliqua op̄a assumpt̄rūt vñtē satisfactionis que p̄us nō hēbat̄: sed nō op̄a in charitate facta: quia illa ante passionē Christi fuerūt satisfactio. ergo opera extra charitatē: et habet̄ p̄positū. Etiam ad hoc vt op̄us sit satisfactio. sufficit ipsum pro initio fuisse a charitate elicito: q̄uis intentio ipsa non cōtinuetur.

Ad oppositū est illud Ap̄lī p̄c ad Loī. 13°. Si diſtribuero t̄c. Item illud Eccl. 3. 4°. Qui baptisat̄ a mortio: et itez tagit mortuuz: qd illi p̄dest lauatio. Sic hō qui ieiunat̄ in peccatis suis: et itez eadez facies: qd p̄ficit humiliādo se: ozonez illius q̄s exaudiet̄: ac si diceret nemo: q̄ op̄a extra charitatē facta t̄c. **C** Pro huius solone p̄mitto: q̄ aliud est ipetrare vel mereri de congruo: aliud satisfacē vel mereri de cōdigno: qz ipetratio: s̄lī meriti: t̄z p̄grui innitunt̄ exuberāti libalitati. ita videlz q̄ nec qui forse daturus est dare teneat̄: neq; is qui accipit obligat̄ accipe. Meriti aut̄ cōdigni: s̄lī satisfactio: innitit̄ iustitie vel libalitati nece: quā. S. sine culpa trāsfire nō licet. et ergo dāna teneat̄ dare. si est in utilitatē seu cōmoduz recepturi: n̄l vñlē cessiter. Aut obligatur recipiēs seu recepturus ferre n̄l exuberāti libalitate remittat̄: vt exēplificari solet de gradibus acerbitas quos meremur de cōdigno: sed deus misericorditer relaxat̄ cōdescēdēs nostre infirmitati.

Secundo p̄mitto: q̄ op̄i extra charitatē facta: cōtō nulla merces debet rigore iustitie. cōplicitor aut̄ noīe iustitie etiā libalitatē debitā: et quā culpa est et inordinatio trāsgredi. p̄z per illud Aug. peccator indignus est etiā pane quo vescit: et vita ipsa. binc Ap̄lī et supra induci habet: q̄ op̄a extra charitatē nihil p̄sumt. Et pro eodē sua sapientis Eccl. 3. 4°. Jē. Isaiē 58°. Quia re ieiunauimus et non aspexisti: humiliauimus oīas nostras

De sacramento

et nescisti? Rendet dñs. Ecce in die ieiuniū vestri inuenies voluntas vestra et oēs debitores vīos reperiatis. Ecce ad lites et p̄tētōes r̄c. Nūngd tale est ieiuniū qđ eligi: Ecce dat cām quare nō placuit ieiuniū pp̄ cōmixta alia peccata. Itē Ila. 64. Unti se iustitie n̄rē q̄si p̄nūs mēstruētur et abstergant̄ opa n̄ra ardore et resplēdētia charitati/sunt q̄si imūda apud dñm et nullius momētivel p̄mū cuiuscūq̄ meritoria ex iustitie debito: s̄ sunt q̄si numus sine pondē.

Ex his dico pbabilis ad quesitiū opibus ex charitatē possimus per vias libalitatis diuine ipetrare remissionē pene: quēadmodū vīsūlīter sancti nōnumq̄ pro nobis itercedēdo impetrāt: sed nō possimus mediātib⁹ eisdē de pena debita satissimē. Pater ex dictis: qz satisfaccio initit iustitie: et si rigore iustitie cederet in solutio: pari rōne ybi reatu pene t̄pali nō inuenerint: possent ali: quid saltē t̄pale de cōdigno et iustitie debito mereri. C Ad p̄. Dia h̄o opa sunt quasi moneta reproba: et que iusto pōdere fraudata est. (Sola n̄. charitas tribuit pōdus et valorē opibus.) ergo r̄c. Sed q̄uis h̄o opibus neq; satisfacē neq; mereri possimus: sunt tñ valde vtilia et p̄cipue ad sex: vt dedu xi in nouissimo qđlibeto. C Primo ad impetrādū de con: gruo remissionē culpe et gram. Unde Aug. tractās illud ce: ci nat. Joā. 9. Scimus qm̄ p̄ctōres deus non exaudit. dicit. Loquī ut inūcūs. i. nōdū sp̄ūlanci grā illuminat vel il: lustrar: qz vtiq; p̄ctōres humiliter petentes deus audit. pro quo est illud. Luc. 18. de publicano qui nō audebat oculos in celū leuare. et subdit: Descēdit hic iustificatus r̄c. Item Matth. 7. Multi dicēt in die illa dñe dñe nōne in noie tuo demona eiecm̄t et v̄tutes multas r̄c. q̄b⁹ p̄fitebit nō noui vos. iustitia approbationis. C Sedo valer ad impetrādū bona t̄palia: de quo vt dicam p̄cedit p̄m̄ argumētū: imo vo: lūt doctores sancti q̄ actus malus pp̄ter cōmixta bonitatem valet ad impetrādū tēporalia bona. pater de obstetricib⁹. Exodi p̄. q̄bus in remissionē edificauit dñs domos. de quo Grego. Benignitatis eaz. l. obstetricū earū merces po: tut in vita eterna retribui: fed culpa mēdacy terrenā cōpē: sationē accepit. Itē Aug. 5. de ciuitate dei. ca. 12. et 15. dicit q̄ iustitia et actibus strenuis Romani p̄meruerūt a deo ipe: riū: que tñ fecisse eos dicit. pp̄ter inanem gloriā et humanā laudē. C Tertio ad euādū trāsgressionē p̄cepti. pater de honore parētib⁹ impēsō a p̄ctōre t̄pe debito: de elemosyna in extrema necessitate donata paupib⁹: s̄līr cum penitētā inunctā et susceptā explēt pp̄ter deū in statu mortalis cul: pe. nō enī obligamur quē liber actū p̄cepti in charitate ex: plere. C Quarto ad resistēdū inclinationi criminis sive cul: pe: p̄ctm̄ enim qđ per penitētāz nō diluit mox suo pōdere ad aliud trahit: sicut sanies vicinam carnē cōputretē facit. Qz aut̄ opus bonū phibet p̄ctm̄ ad aliud trahere: p̄z Eccl. 3. Ignē ardētē extinguit aqua: et eleemosyna resistit pecca: to. Unde Altisodoren. 4. p̄te sūme cōparat peccatum morbo qui lupua dicit: cui n̄sī caro obviciat gallinē aut alia: to: tuz corpus assimilat. C Quinto ad habituādū hominē in ope bono: quo sit vt habita s̄uetudine opandi quod bonū est. tādez ex charitate opēt qui p̄us opatus est in statu mor: talis culpe. Luius sile habet de opibus seruilitate factis ex timore pene q̄ inducit charitatem: sicut seta filiū. 23. q. 6. ca: fi. lōge fortius ista. C Sexto ad impetrādū p̄ces et iterces: siones sanctoz: vt slgs pro aiabuz in purgatorio (q̄bz pec: cator) alo pficiēdi eis oīonē fuderit obligat eas ad antido: ta seu gratitudinē: l̄z nihil eisdem fortasse impetraverit: cu: bīscū compēsatio potius fieri debeat ad animuz impen: dētis q̄ pro portione ad effectus euentum.

Et rationes ante oppositū. Ad primā dico: q̄ p̄: cedit de merito cōgrui cōparatione et respectu ad t̄pale bonū. qđ meriti ut dixi innitit libalita:

ti exuberātī quā. v̄z. absq; culpe et indecētē nota licet p̄teri: re. Satisfaccio aut̄ dicit opus iustitie: cui ex debito r̄ndet re: laxatio aut̄ remissio pene. C Si ita hoc obieceris v̄bum Hiero. Nō est taz iniustus de⁹ vt pp̄ter multa mala obliu: scāf paucoz bonoz. ḡ ex iustitia et ex debito r̄ndet opibus et̄ charitatē factis aliqua saltez t̄pali merces. R̄ndo post Hieranuz p̄. q̄ v̄bum illud Hiero. p̄cedit cu: postea per adiu: tuz charitatis viuificant illa bona opa. Uel scđo p̄cedit de memoria bonoz ad mitiōē p̄nā subeūduz seu tolerabili: suppliciū: nō aut̄ ad p̄ntis vel future vite p̄mū obtinēduz: vt dicit in ca. Quid ḡ turbamur. qđ intelligi d̄z p̄seruatiū nō ereptiue. Uel z̄ intelligit: q̄ memorat ea deus tanq̄ ea pro q̄bus decet suā bonitatē aliquā remunerationē impēdē: sed nō tanq̄ digna etiā t̄pali mercede: seu q̄b⁹ ex iustitia r̄ndat merces. Sed nō valet p̄ntia: iniustū est deo obliuisci illoz operū et nō recognoscē. ḡ est iniustū nō remunerare. p̄z ex sili de bñficiato. sine ingratitudine et iniuria nequit obliuisci bñficy suscepit: et tñ stat sine ingratitudinis vittio: ḡ bñficiā: ti seu bñficio nullo t̄pe q̄cē retribuat. C Ad p̄. 2. confirmationē ad v̄bum Amb̄. dico. sicut nullū malū d̄: impunitū: quia omne malū in se pena est. vt vult glo. tractās v̄bum Amb̄. ad Rom. 2. et videt voluisse Aug. p̄. confessionū: iniusti dñe: et sic est: vt pena sua sibi sit oīs inordinat̄ apperit. Sic omne bo: nū large d̄ remuneratū inq̄stuz per ipm̄ bñ est opanti. Sic bona opa que vtiq; ex charitate eliciunt et bñs p̄t dici re: munera et mala opa dānatoz punita. Uel dico q̄ p̄cedit de bono meritorio sicut de malo demeritorio. bona autem que ex statū grē sunt nō sunt p̄pē meritoria: q̄bz p̄gnū sit vt deus atiq̄ modo ea remuneret. C Ad z̄. confirmationē dico: q̄ minor p̄cedit nisi creditor talis exstat q̄ ex grā p̄: mittit aliqua cedere in solutū: tūc. n. p̄t modū p̄figere quo deficiēte: l̄z meliora offerant̄ nō cedēt in solutū. Deus aut̄ est h̄o: rōne enim bñficy creationis a nobis exigē p̄t q̄cēd voluerit: et grē est si q̄cēd opa cedere p̄mittat in satisfactionē offense: p̄fixit enim modū quo p̄cise velit opa vel penas capē in solutū. l̄sub grā seu charitate. Nō opz ergo vt si qđ melius offerat B capiat in solutū. Huic sile Altisodoren. de li: sciūo qđ abstergit/ fecit: nō est l̄sciūo: nec est calidū: s̄lī est l̄sciūo calidū. Etīa per pena nō fit solutio nisi ex charitate patiēter sufferat: et sic plus boni habet q̄ habet opus extra charitatē pp̄ter deū eliciū. C Ad z̄. confirmationē dico: q̄ l̄z simplē sit facilius deo solutē q̄ homini: q̄z capit in solutū qđ ipse in nobis principalē facit: et ad qđ als sinc remunera: tione aut satisfactione nos obligare possit: non tñ opz q̄ oī: modo facilitatis facilē sit deo soluere q̄ homini. C Ad z̄. p̄ncipale dico: q̄ vt habet cōis opinio doctoz apud inferos nunq̄ quisq̄ libabit: a pena: qđ obligat̄ est ad penā t̄pale in grā soluēdā: et q̄ grām recuperare nō poterit: nunq̄ poterit a pena libari. Et cū p̄ba: qđ nisi sic: inutilis est peccati remis: sio et partialis satisfactionē: ex quo nō redderet p̄ctōz penam in aliq̄ lenitōē. Nego p̄ntiā: q̄ l̄z pro veniali punit̄ eterna pena in inferno: multo tñ minus punit̄ pro veniali q̄z pro mortalī et pro furto min⁹ q̄z pro adulterio: vel blasphemia. Sic in p̄posito non tam acerbe punit̄ pro peccato dimissō eternālē: sic pro non dimissor: pro pñia vñius dicit: sic mille dierū r̄c. als. n. vt ifert de palude. 15. dist. 4. q. 1. art. 4. pec: catus rediret quo ad punitionē in inferno: l̄z dimissa in via per subseq̄uēt p̄ctm̄. C Ad 3. p̄nē dico: q̄ veniale remitti nō p̄t sine charitate: et ita non manēt mortali. Ad v̄bum Aug. inductū: dico q̄ Aug. solum p̄bat eos fūiscē in mortali: nō aut̄ q̄ in mortali sine veniali. Ut vult q̄ venialia quoti: die eis remittebant̄ per ceremonias eis in statu grē existib⁹: et q̄ slqđ p̄ctm̄ in eis fuerit etiā criminale in eis erat: non aut̄ siquod p̄ctm̄ in eis erat: q̄ B criminale erat. Arg⁹ supponit Aug⁹ voluisse q̄ in sbto indisposito puta in mortali remi: tebant̄

tebant eis venialia tē. Ad 2^m p̄bationē: iꝝ neget p̄mū hois
pc̄m in q̄libet ciā statu siue nāe corrupie siue itegre posse
ē veniale: illo tñ admissio ccedo q̄ eternalit punicitur pena
sensus pro illo ventiati sicut si actualib⁹ culpis mortalib⁹ cō-
misissit. Et cum inserat q̄ talis c̄t p̄portionabilis tē. nego
q̄ntia. Et est ratio: qz dant pene sensus diuersaz sp̄p: et alia
r̄ndet mortalib⁹ alia venialib⁹ in inferno: et ergo nō pcedit
illatio q̄ def mortale pro quo p̄cipue equalis tē. Scđo ad-
missio q̄ eent eiusde sp̄p: in pot vna q̄s in infinituz gratiis
punitri q̄s alia: etiā vbi posuerimus virāq̄ infinitā fīm extē-
sionē et equalē in gradu fīm intēstōnē. Abi. g. ponamus pro
veniali solū interpolatis diebus aut horis in inferno puniti
pro omni aut mortali semp̄ x̄tinu vel pro veniali semp̄ mi-
nus fīm certā p̄portionē ad mediū vel cētēstā partē: pro
mortali semp̄ eccl̄e gradu acerbitatis. [Ad 4^m r̄ndeō q̄
non est opus bonū vel vñq̄s sicut apud deū meritoriu vel et
satissimorū: nisi in vture passionis Christi vel exhibite
a deo p̄e p̄fuse: et nō null in charitate. Nec est p̄nūc alia via
vel modus ipetrādi charitatē nisi vture et merito passionis
Christi: et ita arg^m p̄supponit fallit q̄ aliqua opa incepunt
per passionē Chri exhibitā cſſe meritoria que ante nō sue-
rūt meritoria vel satissimoria: que tñ poterāt prius bñ et ex
charitate fieri. Si deus aut ordinasset aliū modū nr̄e redē-
ptionis vt possibile sicut fīm Aug. 13. de trini. ca. 10°: ab illo
etiā habuissent opa vim merēdi et satissimac̄di. [Ad cōfir-
mationē dico q̄ opus bonū inchoati bona intētione meri-
toriu est in vture illius nisi interrupat per h̄ic actū: ita. v3.
q̄ actū vel vture iam ex p̄ma intētione nō pcedit. In ppo/
sito aut sit interruptio per mortale p̄cū: ita q̄ opus satissa
ctorium amodo nō pot dici pcedere ex charitate.

Lótra hanc cōcz doctoz finiam istat Scot^o. dī. 15.
4°. q^o. art. 4°. q^o si nimis dura contra
pctōres: et occasio majoris obstinationis. si enīz p̄trito iniū-
ctū fuerit a sacerdote ieiunū trium diez: et z^o die recidiuās
nihilominus ieiunet: si dicas illud ieiunū scđe diei nō eē sa-
tisfactionē exteriorē magis est occasio eum inducēs: vt ter-
tia die nō ieiunet: et per p̄nīs ad nouīz mortale: cum sit trās-
gressio p̄cepti ecclie dei et vicarī dei in illo actu. Ex quo for-
mathāc rōnē. Si post recidiuū peccati et ante penitētā nō
exequat satisfactionē sibi p̄nīs imposta peccat mortalr no-
nō peccato: si ḡ exequat /b̄facit: qz actū obediētē facit: sed
nō facit actū obediētē nisi inquātū est sibi impositū tanq̄
pars satisfactionis. Et pōt pro opione Scotti induci. Primo
quia in statu mortalis culpe pōt qz solvere acnīz p̄cepti ad
quē deo obligat vt oēs pcedūt: et cest 3^a utilitas talui operuz:
ḡ a minori et pena. Scđo: quia si satisfactionē solū fieri pōt in
charitate: sequunt̄ duo incōueniētā: prīmū ḡ hō obligat
penitētā sibi iniūctā implere in charitate. Óntia p̄z: qz iniū-
ctū ei in satisfactionē de peccato: et sine charitate nō est sati-
faction. Scđin: qz qslq̄ h̄cet dubitare an de peccato satisfice-
rit: et per p̄nīs semp iterare satisfactionē. Sequela p̄z: qz ne-
mo scire pōt an sit in charitate. Iuxta illud Job 9°. Etias si
simplex fuero hocipm ignorabit qia mea. Itē p̄ ad Lōi. 4.
Nihil mihi ñscius sum: sed non tē. qz semp manebit dubius
an satisficerit. Et qz teneat semp satisfactionē iterare p̄z:
qz teneat deo de peccato satisfacē. P. 3°: duoz existētū in
peccato mortali si vñus multa bona opeř ex gñē et circuſtā-
tia: alius nulla: p̄mus videt magis appropinquare deo: ergo
magis de bonis eius participat. Iuxta illud Jac. 4°. Appro-
pinquate deo et appropinquabit vobis. decet nāq̄ diuinaz
bonitatem: vt vbi dispositioñē inuenierit p̄fectionē adyiciat:
ergo talis mereç a deo saltē tēporalia bona: et per p̄sequens
de tēporali etiam obligatione pene satisfacit.

Rindeo ad motuum Scotti:q; nō daē peccatori occasio
omittēdi ylterius pniām iniūctānisi accepta

nō data: sicut nec dā ipsi occasio nō ieiunādi: ex B q̄ in statu mortalis ieiunando nihil meret. Iz.n.in pposito nō sit satisfacē a pena liberās vel penā relaxās sine charitate cest in ipso ei⁹ qd̄ pceptū iniuctū est a sacerdote. Et cū is ferat: ex quēdo bñfacit ⁊ nō nisi inq̄tuz facit actu obediēte: et B ipsi iniuctū est a sacerdote tanq; pars satisfactionis: g. Rñdeo: Satisfactio est id qd̄ tanq; finez intedit sacerdos: nō aut est mā qua itedit ponere sub obligatiōe: iaz itēto finalis nō est in obligatione h̄ intēto mālis: illud. v.z. qd̄ itedit velle cē in obligatione pcepti. Ad alia que inducta erāt pro op̄i. Scoti. Ad p̄m dico: q̄ stat⁹ mortalis culpe nō ipedit quo min⁹ pos- sit aliq⁹ ad rigorē iustitie soluere qd̄ tenet vt in actu pcepti. Itē in penis que vel pro h̄ tpe moralitat̄ inferunt in vindicā criminū vel in vita alia: cum nullā penā pro peccatis ferat de⁹ que debita nō sit. H̄ ipedit quo min⁹ h̄ possit exoluē rez placitā seu gratā deo. Ja ex peccato dimissio obligamur deo ad penā gratā seu placitā: ⁊ ideo nihil redimit penā illā p̄ viā cōmutatiōis v̄l soluit aut facit: nisi fiat ab hāte cha- ritate vt deductiō est: sic nec pōt pena solui que p̄cō debeat nōdū dimissio erā si veniale tñ fuerit. Ad z⁹ cui⁹ p̄ iserit: q̄ ḡ obligat bō t̄c. nego scqlā. Nō. n.intūgī ei vt satisfaciat de peccato: s̄ vi pniāz expleat: cui⁹ mādati siue iniuctiōis finis est satisfactio ⁊ p̄seruatio ab alys criminib⁹: iaz s̄btractio si- nis nō arguit trāsgressionē mādati dū id fiat qd̄ dictū est in obligationē. Finis nāq; oīs legū est vt hoiles siāt boni: ⁊ tñ ex defectu illi⁹ finis nō iudicant trāsgressores: mō alias fa- ciāt qd̄ leges iubēt. Lūc⁹ z⁹ infert: q̄ qsl̄ bñc̄ dubitare an satisficerit: nego scqlā: pōt. n. ex x̄sillib⁹ pbabilr̄ p̄sumere ⁊ credere q̄ satisficerit: qd̄q̄ scire nō possit: vt in sili sili scire nō pōt an hēat charitate: nō p̄petra tenet dubitare. Nemo. n. dignus pōt accedē ad sacram coionē nisi se credat dignū ex dono charitatis: ⁊ ita Iz nescit: non tñ dubitat. Etia nō valet ylterior ostia: habz dubitare an satisficerit: q̄ tenet iterarc. supponit. n. hec argūmentatio hoc fallit⁹ q̄ obligat siue tenet satisfacē. Nā vt dixi ex iniucto sacerdoti⁹ tenet pniāz exple⁊ ⁊ nō satisfacē. Sed dices fortasse: si ex iniucto sacerdoti⁹ nō obligat ad satisfactionē: s̄ ad opus pnie: ḡ poterit actib⁹ peccaminosis: ⁊ qb⁹ deū offendit solue qcḡd sacerdos inti- xerit. Cōsequētia tenerit: q̄ si opa illa p̄p honorē mūdanū v̄l timorē pene faciat: sunt peccaminosa: vt p̄z ex z⁹ Eth. de op- pareū forti⁹. Tota. n. ratio: q̄re per illa nō satisficeret ieiun- cto sacerdotis v̄f cē: qz nō satisfacit. Rñdeo: qdā admittit⁹ q̄ satisfacit pcepto sacerdoti⁹ per illa opa ⁊ pcepto ecclie: cū hō ieiunauerit, ppter inanez gliaz vel metu gehēne: qz solu- opus in pcepto est nō modis opis. Nihilomin⁹ q̄ act⁹ hu- manus ⁊ moralr̄ bon⁹ intūgīt: h̄m Aug. qui ex timore p̄ce- puz facit: aliter q̄ d̄z facit: ⁊ q̄ nō facit. Ideo al rñdēt qdā: negādo ostia. Et ad p̄batēz dicūt: q̄ illa nō est cā: s̄ qz nō facit opis moralr̄ bonū: ⁊ pceptū qdlibet in foro oscie ligās obligat seu obligationē inducit ad opa humana seu moralr̄ bona. Qd̄ ex B p̄firmāt: qz absoluū est dicere q̄ obligat⁹ ce- lebzare ex iniucto sacerdoti⁹: satisfacit celebrādo in despectū dei: aut p̄ morte viri boni. Et Iz finis pcepti nō sit in obli- gatiōe: tenemur tñ nō agere h̄m sini itēto. Is. n. agere: cēscē- xtra legē: qui x̄ba legis cōplexus xtra legis niū volūtātē. C. de legi. l. nō dubiū. ⁊ dc reg. iur. c. certū. (Ad z⁹ dico: q̄ verbū Jacobi pcedit de appropinquare deo per voluntati- tez pfectam qua tonuz facit homo qd̄ in se fuerit. in alys so- luz est cōgruitas quedā ⁊ prouocatio abūdantis liberalitati⁹ quam pterire licet sine nota indecentie.

Edictis oris alia dubitatio: an ne opa bona ex statum ḡe facta inclpiat satisfactoria eē adueniētate charitate. Et v̄ q̄ sic. Quia sup illud Leuit. 15. si frater tu⁹ atenuat⁹ et dicit glosterlinearis q̄ fruct⁹ bone

Pro sacramento penitentie

cōversationis cōputant a tpe quo vēdiderit. i. peccauit: et reliquias satisfactionis opponer diabolo. q̄ per grām adueniētē oga bona prius facta viūificatur: et incipiūt cē satisfactionia. Nec valet dicere fīm Tho. 15. dist. 4. q. 3. art. 3. q̄ fruct⁹ bone p̄sationis cōputant a tpe quo peccauit ultim⁹ seu ultie in peccato fuit: et nō a tpe quo p̄ peccauit: vel cū statim post p̄ctūn̄ tritus est: q̄ tex. ad l̄az habet fruct⁹ agri vēdini iter t̄ps vēditionis et redēptionis debē de sorte detrahi et residuū solui emptori. q̄ sp̄ialt exponēdo dicit glo. fruce⁹ bone cōversationis cōputādos cē a tpe quo ergo p̄ctōz q̄s mēte seu aīam diabolo vēdiderit: q̄ intelligi habet de fructib⁹ bone cōversationis ante redēptionē sp̄ialez aīe. Et p̄firmat: ga charitas seu grā adueniens viūificat bona mortificata: que aliqui vitā hūita per p̄ctūn̄ iterierāt et sunt mortificata: ergo a minori viūificat opa bona: que nunq̄ fuerūt vīna. Consequētia tenerit: q̄r multo facilius est viūificare q̄d nunq̄ vīxit: q̄d q̄d vīxit aliqui et mortui vel mortificati est. p̄t enim p̄t nā: aliter sola vīus supnālis. Ad 2. Bonū moris vicinius est bono: ḡc̄ bonū nature: s̄z nālīa viūificat et informat grā: q̄ s̄l̄r bona moralia. Ad 3. Eccl. 18. legimus. Si cōuerlus hō ab iniqtate et iniustia fecerit iustitiā: oīum iniqtatū et cē: q̄ recuperata charitate incipiūt opa p̄is facta viūere corā deo et nō solū satissfactoria cē: sed etiā meritoria. Cōsequētia p̄bat: q̄r ratio q̄re nō sunt meritoria aut satissfactoria solū est ppter statū culpe in quo sunt facta: illius p̄ charitatē adueniētē obliuiscit: et nō recordat deus: q̄ sublata cā ampli⁹ nequeunt cē nō satissfactoria: aut nō meritoria. Ad 2. sic. Sicut efficacia satisfactionis ipedi⁹ per p̄ctūn̄ ita efficacia baptismi per fictionē: s̄z baptismus incipit valē recedēte fictione. de p̄se. dis. 4. c. Tūc valē incipit: q̄ etiā satisfactionis incipit valē recedēte peccato. Et p̄firmat: q̄r p̄fētē de recidivo: et q̄ p̄nām iniūctā in statū mortalī culpe fecerit: non iniūgit: vt de nouo satisfactionē illā expleat: q̄ illa penitētia in peccato expleta incipit valere adueniētē charitate. Cōsequētia p̄z: q̄ si nō nullā ratio videref q̄re nō equi pro peccatis p̄fētē sicut pro iterū cōmiliis: et que nūc cōfiteſt debeat iniūgi satisfactionis: cum p̄ceptū sit a deo facere dignos fructus p̄nīe. Matth. 3. fīm quātitatē culpe: q̄d sit ex discressione que nēcīa est penitēti. Ad 3. sic: q̄a hoc ad l̄am videſt astruere canon. de peni. dist. 4. ca. Inter mitētes. vbi dicit: Hec sicut peccādo sunt irrita: ita per penitētā reuiniscit: et ad meritū eterne vite singula p̄dēce incipiūt etiā illa que peccatis inueniūtur admixta. sed opa bona peccatis mortali bus admixta sunt extra statū gratie. ergo illa viūificatur per subsequētē charitatem aut gratiam.

Ad oppositū est: q̄ vis seu vīus satisfactionē vel satisfactionis cōperit operi ex charitate p̄iūgētē nos Ch̄io et eius passionē: cui⁹ vītē et nō aliter possumus satisfactionē: s̄z opa in statū mortalī culpe facta nō habet charitatē p̄iūctam: ergo nō sunt per adiūtū charitatis: cum qua nō manet satisfactionia. Et p̄firmat: q̄r per charitatem subsequētē nō sunt meritoria. ergo nō satisfactionis. Cōsequētia patet: quia ab eodem habet opus penale q̄ est satisfactionium a quo est meritorium.

Pro huius solone dico: q̄ sic nullū opus est meritoriu⁹ etiā eterne vite nisi a charitate p̄cessit: aut ab hītē charitatē fīm charitatē inclinationē: vt recte dicit Doctor subtilis qdlibeto suo. 17. ita vt opus penale sit satisfactioni⁹ vel pena cedat in solutū in defalcationē pene gehēnalis debite: opz q̄r p̄iūgētē charitati. Ad 2. pars p̄z: q̄a opa nā soluz satisfactionē in vīte passionis Ch̄ii. q̄d ita ergo Ch̄risto nō incorporan̄ vel vīnimur per charitatē: nequāt opus nostrū satisfactioni⁹ est: vt nec meritoriu⁹. Quid enim ad satisfactionē non regat elīcti a charitate: vel fīm eius inclinationez vt in merito requiri tamē gratitudo persone et

incorporatio eius ad Ch̄ristū per charitatē et gratiam. **Et hoc** ita p̄ subsequētē charitatē: nec fūt meritoria vt q̄rādā error tecūt: nec satisfactionia: vt multi nō iprobabilr voluerūt. p̄t p̄z: q̄r sola opera vīte sp̄ualis sunt meritoria vīte eterne: s̄z p̄r subsequētē charitatē: s̄z incipiāt cē eius qui nūc habet vītā sp̄uale: nō tamē incipiūt cē opa vīte sp̄ualis. Scđm etiā p̄z: q̄r charitas subsequētē nō facit opa bona cē statū charitatis facta: suisse opa grata deo vel opera cōnexa vītū seu influxui passionis Ch̄risti per charitatē.

Ad rōnes ante doppo. Ad 2. cōcedo glo. L. uit. 25. log de fructib⁹ medy t̄pis in statū mortalī culpe. Et dico: q̄r nō deducunt nec cedūt in solutū pene debite p̄r peccato: q̄r illa deo debet nō diabolo emptori: s̄z deducunt de eo q̄d diabolo emptori p̄uenit: et q̄ nos sūc seruitū astrictos tenet postq̄z ere p̄ctōz q̄ nos illi vēdiderim⁹ 15. q. 1. non est. et 2. 4. q. 1. miramur. dī. Diabolus h̄z p̄tēt in nob̄ sic in suo pecore: etiā deducēdi ad dīla p̄tēt grauiorā: cui opa bona resūt: s̄z min⁹ efficiociter q̄z vera cōtritio aut grā. Et istud voluit Bonāq̄. cū dicit de supēx crescētā vītarū. Ad 2. p̄firmationē dico: q̄r charitas nō viūificat opa mortificata dādo eis vītā: sed auferēdo ipedi⁹ peccati quo min⁹ poterāt a deo remunerari vīta etīa: et q̄r nō valet p̄nīa: q̄r possit viūificare opa mortalia que nunq̄ fuerūt vīna. Ad 2. dico: q̄r nō est sīle: q̄r bonū nature manet cū supnētē charitatē: nō sic bona moralia in statū mortalī culpe facta. Ad 3. dico: q̄r charitas remouet statū culpe: nō tūt facit ea cē vel suisse opa sp̄ualis vīte. Et cū dī: post recuperatā charitatē seu grāz de obliuiscīt oīuz iniqtatū: q̄r h̄z pro tali hoīez q̄si nō peccassēt: s̄z illo posito: q̄r s̄i nō peccauerit ista opa fuerūt et sunt meritoria: q̄r et tūc. Nō. Tota cā q̄re nō erāt meritoria fuit statū mortalī culpe: q̄r illo statū ablatō p̄ charitatē: dī. nō cōmōdūt qui erat nō cē meritoriu⁹. Ad 2. dico: q̄r post recuperatā charitatē de obliuiscīt oīuz iniqtatū quo ad obligatōz pene eterne: et h̄z hoīez q̄si nō peccassēt: quo ad imunitatē dānationis ppetue: s̄z nō h̄z eu⁹ q̄si medio tpe ex charitate suisse opa: aut in charitate q̄c̄q̄ passus. Ad 2. statū culpe est cā q̄re non sunt meritoria dīz fūt: et si manētib⁹ opibus amoueret statū culpe cēnt meritoria: s̄z nō suisse meritoriu⁹ vel satisfactioni⁹ h̄z pro cā: nō elicitū cē vel suisse ex charitate: et B̄ nō tollit p̄ supnētē tem charitatē. Ad 2. p̄nīc dico: nō cē sīle de baptismō et opē moralr bono. Nā baptismus opa ex opē opato: q̄d nō est hoīs s̄z de: et ideo sublata fictione per p̄nīum legēt effect⁹ baptismi: q̄r de: sic vult. S̄z opa bona sunt meritoria aut satisfactionia: q̄r ex charitate vel in charitate facta als nō sunt deo grata: ideo nō suisse meritoria aut satisfactionia p̄ amōtōnē culpe moralis. Ad 2. confirmationē: r̄idet bītis Tho. 15. dist. 4. q. 3. art. 3. q̄r aliq̄ sunt opa ex q̄bus manet effect⁹ aliq̄ in opantib⁹: sic ex ieiunio debilitatio corpī: ex elynā diminutio bono⁹ sp̄ualis: et de talib⁹ nō opz q̄ iterent: q̄r quātūz ad illud q̄d de cīs manet per p̄nīam deo accepta sunt. Alla sunt de q̄bus nō manet aliq̄ vestigīū in opante postq̄z act⁹ trāsyt et illa opz iterare: vt de oīone et h̄z act⁹ aut iteror: q̄a totalr trāst nullo modo viūificat: s̄z opz vt iterent. S̄z hec distinctionē paruz facē vī. Quid n. refert an subā maneat īminuta vel nō: s̄i. n. dono accipiat hocīp̄m q̄d in elynā dēdit: vel certe industria sua lucrat⁹ est: que rō q̄re eius deditio ad satisfactionē sit per elynaz p̄us datā deterior: Itē si effect⁹ manet cū culpā nō p̄pēa displicet eius cā p̄puta opus bonū: vt si feci opus bonū: et postea incido in p̄cītū: tūc effect⁹ manet cum culpa: et B̄ nunq̄ displicet. quoq̄ q̄ opus p̄t fieri deo placēt et q̄ gratu⁹: q̄r eius effect⁹ manet cū charitate: Usi tacte vī brūs Tho. illā distinctionē retractasse. 3. pte. q. 89. art. vī. dīcēs indistincte opa mortua nō viūificari per sub sequētē

De satisfactione

60

sequente charitate. Item et Bonaventura dist. 15. 4. q. 4. Ideo aliter rite video: quod per opa illa non sit expleta satisfactione: non tamen necesse est: ut sacerdos denuo iniugat: cum sacerdotis precepto partium sit: et potest penitentem remittit ad purgatorium. Quia autem preceptum domini Matth. 3: Facite dignos fructus penitentie vestre: dico quod salvator intedit de fructu vere triturationis qui hoiem eximit ab ira dei reponendo ad statum gratiae. Hoc non preceptum est in hac vita: reliquias vero explorare pro temporalis pene redemptione assiluimus: nisi per ecclesias vel sacerdotem iniugatur. tunc non ex precepto obligatur explorare: ut videatur te ad sacram mentem. Quis virtus ergo sexus de peccato et remissio: quoniam Scotus videt fuisse in via sua.

Ad 3^m p[ro]m[ission]e dico: quod est verbum huius: et non alicuius auctoritatis. Verba autem huius nihil ultra auctoritatem habent quod ratione vel auctoritate alia probantur: quod non est in proprio. Uel domini quod huius in hoc potius refert quorundam opinionem quod aliud assertat: ut patet ex multiplici expositione auctoritatum in vim probationis hic adductarum: quam dat de penitentia dist. 3. in fine capitulo. Querat hic aliquis: cum sequentibus ad finem distinctionis.

Clericorum circa predicta an leges penitentiarum iniuncta tpe quo audit ex obligatione seu precepto missam satisfacit vel teneatur iterare. Et videatur quod non satisfacit: quod tenetur illo tunc missam audire: ut supponit quantum ex precepto ecclesie. c. missas. de psalmis. d[icitu]r. p[ro]p[ter]a. Sed in auditione missae tenetur hoc acies metus tota in passionem Christi dirigere: cuius mysterium in missa celebratur. Unde Bonaventura. 12. d[icitu]r. 4. Ille vere audit missam non qui tamen verbum dicit vel audit sine devotione: sed qui ad dominum memoriale tota metus querit intentione. sed dominum stare non potest cum lectione penitentie iniuste: put legi dicitur: quod sine affectata salute distractio vel evagatione dici habet: quod et id videtur iudicium de lectione horum canonizorum tpe auditio missae: dum vult satisfacere ecclesie precepto de audiendo missam.

C. 3. 2. cui iniunctus fuerit in penitentia: ut missam audiat: non satisfacit audiendo missam cum ad dominum ex precepto ecclesie oblietur. Vnde dicit dominus Petrus. de psalmis. 14. d[icitu]r. 4. q. p[ro]p[ter]a. art. 2. Qui cumque facit opus ad quod ex precepto obligatum non satisfacit: sicut dicimus quod clena quoniam est in precepto absolute non est satisfactoria: quod non est ipsi penale quoniam nihil ei detrahitur: quod bona intelligentia deducitur eis alieno. Non est autem de bono eius quod tunc dat sicut eius cui datur: et tam tenetur dare si non habet pretium. Vnde cu[m] ad aliud teneat pectoraliter satisfaciendum: ad quod non tenetur qui non peccauit: nunquam de illo satisfacit: quod non peccatis facere tenetur. Et cum confessores iniungunt oia bona que facies in penitentia: intelligitur que sponte gratiae: et non ex debito feceris: als cui iniuncti fuerint. xl. dies ieiunii in satisfactione: quicunque se una quadragesima ad quam als tenetur: quod nullus dicit. Secus quoniam est soli in precepto ad satisfaciendum: ut sacerdos precipit elynaz in vim penitentie. Ex quo dicitur apparere: quod aliud est meritorium quod non sit satisfactorium: ut ipsis cuiuslibet precepti charitate formata: non aut est satisfactoria: quod aliud est facere dignos fructus: et aliud dignos fructus penitentie. sicut contra omne opus satisfactionis est meritorium. Ex hoc arguo sic: qui in vim penitentie obligatur audiire missam: non satisfacit audiendo missam vnam die dominica. quod preceptum ecclesie de missis audiendis obligat hoitem ut tota metus aciem in mysterio missae obrigator: et per quoniam qui aliorum aut loquendo aut orando metuenterit non satisfacit. Prima ratio videtur tenere: quia dato opposito: et quod pro medio tpe missae sufficiunt vi precepti ecclesie ad mysterium missae attendunt: nulla videatur ratio quoniam per reliquias tamen medietate eius attenderet posse satisfacere. Et ultima ratio: p[ro]p[ter]a: quod voluntaria evagatione aut distractio ab illo ad quod quoniam adhuc tenetur: p[ro]p[ter]a est. Nullus autem eo actu satisfacere potest quod peccat: als p[ro]p[ter]a codicis ferret pena quod pene abstinentiam aut satisfactorium est.

Et oppositus precepto satisfactionis sabbati ad cessa-

sationem a servili opere quod per preceptum audiendum missam a cessatione ab alieno spirituali opere: sed preceptum satisfactionis sabbati permisit multa opa que ex gratia sunt frustula: ut trabes oueze aut boues ex souera: et cetera: que sine dispicio rerum omitti non poterant. Matth. 12: 7 pro recreatione permisit ad mille passus eligari a loco habitationis: ut dicunt doctores super illud Act. primo de morte Oliveti: quod iter sabbati habebat a Hierusalim. ergo preceptum audiendum missam non prohibet exercitium orationis: aut huiusmodi spiritualis operis.

In hac ratione est opinio Angelus de Clauasio in libro Serie. 5. xvij. quod hoc non satisfacit dicendum: o[ste]ndit orationes et alia sub missa quam ex precepto audire tenetur: sicut non credit hoitem peccare in hoc mortaliter si ex devotione facit: sicut melius est omittere nisi quoniam sacerdos dicit secretas addens. Sicut non excusat enim ea mortali: qui diceret aliqua ad quem tenetur: puta officium quoniam d[icitu]r missa: et est de precepto audire. arguta ex libro de p[ro]p[ter]a: cum ibi notatis in libro Vices: secus si missa sit audienda de consilio hec ille. Sed hec opinio non videtur vera: quod preceptum ecclesie de audienda missa non arcat fideli[bus] verba missae aduertentes: cum sic non sufficeret missa que submissa voce domini intersuisset: aut in loco distanti ut minus distrahat a devozione. Vnde sicut celebrazione sabbati nostri Iesu Christi inducta est ne plus transgressio preceptum generalia coledi deus eadem ratio istud preceptum audiendi missae: non ultra volentes indulgent ceruices quod necessarium est permanere. Vnde dominus solus videatur diverso in obligatione limitando generalia et profusa obligatione precepti qua tenemur colere et venerari deum: ut hoc saltu sabbato nostro fiat sub modo abstinentia a servili opera que retrahuntur: et iteresse missae tota in principio. v. v. quod ad satisfactionem sacerdotis ultimam: ut habet. c. missas. de psalmis. d[icitu]r. p[ro]p[ter]a: aut ut restituatur loquar: aliud statuendo: ut generalia et consulum preceptum de coledo deo non pereat. Ex his prout quod satis fruolis innititur opinio Angelii. Supponit enim propter quod tenemur aure p[ro]p[ter]a missae quod falsum est: admittentes quod si dum secretas dicit sacerdos quoniam orationes suas dixerit satisfacit: et non extra illas. quod iuxta non in. c. ex libro de p[ro]p[ter]a. Vices quoniam non potest recte non potest supplere vices duorum in his que sunt incompatibilis. Secundum supponit quod simul orando etiam si eadem que sacerdos oraret non satisfacret: effectualiter hoc pro argumento habet. quod explendo precepta ecclesie: ut etiam volunt de palude non satisfacit. Luius enim virtus verum est: quod ieiunium ecclesie non solus institutum est ad refractionem libidinis: sed etiam in satisfactione pro culpis commissis: ut prout ex officio quod tpe quod dragestinali catat ecclesia: videtur in satisfactione: vbi habetur: Qui corporali ieiuniis metem eleutas: virtus corporis: virtus largiris et p[ro]missio. Imo nullo precepto intendit Christianis libidinis p[ro]culde virtutate satisfaciendi. Quia autem de palude in argumento sumit: Luius sacerdos ieiunium quadragesima dierum in primam ieiunatur: non valet ratione: quod verba secundum eadem intelligentiam sunt accipiente. de spon. c. ex libro. j. Locomunis autem intellectus iniungiendi penitentias: et disciplinam a sacerdotibus est: quod alii dies iniunguntur quod qui sunt in precepto ecclesie: secus si expresserit sacerdos pro codice se habere: an sint dies de precepto ecclesie ieiunandi an non: tunc enim ut obediendo satisfacret precepto sacerdotis et ecclesie: ita etiam beo satisfacret pro reatu penae: non minus quam si ecclesia relaxauerit preceptum ieiunium di quadragesimam aut dies alios. Quid autem dicitur Palma: non satisficeri: sicut elynam extremam necessitatem patienti det: peccatum irremedabile videatur: quod satisfacimus ieiunando: quod ad refractionem carnis: seu restrictionem libidinis videamus necepsitatem: ut ieiunemus: alioquin valde pauci satisfacret ieiunando: et scientes sibi carnem demacerationem per ieiunium necias debet: non plus carnem sufficienter extenuasse: non quod obediens precepto sacerdotis: et omitto plus quam quod satisfacret: si preceptum sacerdotis solum est de us que alii non sunt in precepto. P. Sunt duo parati dare elynaz vnius p[ro]pter iniunctum sacerdotem: alius ex de-

De sacramento

uotione & occurunt duo: unus in extrema necessitate: alius non patiens necessitatem: si obligat ex iniuncto sacerdotis dederit non patienti necessitatē satisfecit: et irrationabile videbitur cuius posset eligere necessitatē patientē ex deuotione: quod tunc non satisficeret. Nihilominus obligat ex p̄cepto gliber eorum quibus altero faciente reliquias absoluunt. Itē hinc eidē. 4. dis. 4. obligamur p̄cepto divino faciat elyaz: non soli extremā necessitatē patienti: sed etiam arcata pro conditione stat p̄sonae: ut patere dicat ex Neemia 5. c. 6. oportet obligatum ex p̄cepto sacerdotis ad elyaz querre non pauperes: et qui neque extremā necessitatē: neque arcata patiuntur. Etiam falsum est: quod sit es alienū & non in bonis possidētis: si alius extremaz necessitatē patitur de quo als dixi. vñ. in mā de restituōe. Itē sicut qui vovit regularez obviam non minus satisfacit pro p̄ctis per abstinentias: quas regula iniungit: ita similiter de yis: que cadunt als sub p̄cepto: veritatis h̄is quo ad int̄uitionē sacerdotis visibile est: quod statutarias abstinentias que vel ex voto sunt in obligationē iniungere noluntur vel exprimunt aut ex signis probabilitib⁹ apparet h̄ ipm int̄endit: secus de abstinentiis vel elyazis: que ex statu p̄sonae: vel circumstātie occursum veniunt in obligatoe: ut pp̄ carnis penitentiā vel rebellionē: vel pp̄ necessitatē occurret: vel scādalu quo ad elynā dādā vel grām mutui.

Ad argumēta abū Bonaventura p̄cedit de vita: te finis ad quē ecclia int̄endit inducē chārīfideles: et ille non est in obligationē p̄cepto ecclie. Non aut de vita māc p̄cepti que solum est iteresse missis vsq; ad b̄nificationē sacerdotis. Nec reputo pro incōuenienti p̄ hoc possit obscurādo ecclie p̄ceptuz de missa audiēda et celebrādo sabbato simul transgressoz esse diuinū p̄cepti: quod indeterminate obligat de coleto deū. Nā sub illo p̄cepto cadit reuerteri deū ut sumuz bonuz & sup oia diligē: quod virtuēs p̄t hoc omittere pro p̄te quo ad illud obligat: et nihilominus missam audire cum debita etiā attētione & denōte: et a sensib⁹ opib⁹ abstinentē. Nec valet dicere p̄ ecclia p̄ceptum colēdi deū seu etiā diligēdi deū ex toto corde &c. limitauerit ad diem dñicū deducēdo in obligationē determinatā: quod p̄mis erat in p̄cepto indeterminato & p̄fuso: quod sic limitatione sua laqueū inieciſſet fidelibus: p̄bi afferre voluit remedium & medelā. cōtra ca. De viduis. v. 2. 7. q. p. cuz nullū deū opus tam difficile homini ad quod rarissime cor eleuat ut amare deū ex toto corde seu sup oia. S; limitasse dīz ga aliquod expedites & opportunū mediū induxit in obligationez: quo admonerent qdāmodo hoies: ne p̄cipialis p̄cepti fiat trāgessoz ipso p̄cipiali p̄cepto eaque p̄fule & indeterminate obligāte. Dūnis sile h̄it multi doctoz cū dicūt hoīc p̄fēdo posse satisfacē p̄ce: et to ecclie: quod tū non satisfacit p̄cepto deū. Ad z̄ patuit p̄ non difficilis aut ex hac causa: quod opus cadēs sub p̄cepto ecclie negat cē satisfactoriū: sed ga sacerdos iponēs & iniunctū suscipiēs intelligūt de missa ad quam als ex p̄cepto ecclie minime obligat. Quod si sacerdos exprimat vel sufficiēter iuniat se nolle excludē missam que est in p̄cepto: satisfaceret non solū deo de pena: s; etiā p̄cepto sacerdotis. Que adducta sunt ex dño Pe. de palu. in coope qōnis sufficiēter sunt practata. Nec valet ulterior dīz: si obligatus ex iniuncto sacerdotis audire missam: quod genet totā mētis aciez &c. satisfacit enīz p̄cepto ecclie missa usq; in finem iteressendo: s; non deuote itēd. at mysteriū passionis dñicē: neque cor eleuet ad deū sup oia diligēdū: qui tū est fīns: ad quē ecclia deducē hoies intentit. Et si petat. An ergo satisfacit p̄cepto ecclie qui in p̄ceptū missa iteresse voluerit ad seducēdū alios: quo ad articulū sacrī altaris. Et videbitur ex p̄dictis p̄t sic: cum equē iter sit missa: vt ali⁹. Rādet p̄t non: quod ecclia p̄cipiēdo actum aliquē exteriorē p̄cipit actū bonū moralē: qui p̄ actū inquit moralē intorquēdo in finē malū: yl̄ sub alia circumstātie

puerit: non satisfaceret p̄cepto ecclie. Ex h̄ ḡ seḡ: qui vadit ad vidēdū pulchra mulierē: vel ad fabulandū in ecclia &c. vt finē: tūc non satisfacit p̄cepto ecclie de audiēda missa.

Irca ea que dicta sunt de satisfactio-

An vt doctores cōiter tradūt nccesse est satisfactiōne fieri per opa penalia. Et apparet q̄ non: ga deus non delectat in penis nr̄is. Juxta illud Thobie. 3. Nō. n. delectari in p̄ditionib⁹ nr̄is: qz post tēpe, statē trāquillū facit: et post lachrymatiōne & fletum gaudiū & exultationē iſfundis. Et Iſa. p. Deu p̄solabor sup hostibus & vindicabor de inimicis meis. ergo non fit cōpēatio satisfactiōis deo per opa penalia. C Sēdo. quāto aliqd ex maiori charitate p̄cedētia semp̄ eēt minus satisfactiōia: qm̄ fit suauius iugū dñi: quo amoꝝ magis feruere cepit. vñ. Matth. 11. cōcordā glo. Abū salvatoris: p̄ iugū eius suauis est & onus ei⁹ leue: cū altera p̄te scripture Matth. 5. Arcta est via que dicit ad vitā: dicit amāti iugū dñi suauie ēē: sed incipiēt & qui nōdū Ch̄m: sed mūdū amat viam cē valde arcta. C P. 3. Satisfactiō h̄m An̄. est deo honorē indebitē subtrāctū impēdere: s; h̄ fieri p̄t sine penalitate. C Quarto per oīone fit satisfactiō: et nulla penalitas est in oīone. g. C Quinto. pro hoie p̄t fieri satisfactiō per aliū: ut hoc non est sibi penale. g. C P. 6. Quia magis penale est auaro dare vñū stuferū & liberali equē locupleti cētuz. ergo si penalitas est causa seu ratio redimēdi penam: auarus dādo vñum stu. magis satisfacit qd̄ liberalis &c. C Septimo. ga magis penale est pauperi dare totum victuz suum vel totum qd̄ habet: qd̄ diuiti de nouo fundare aliquod monasterium.

Ad oppositū est. g. satisfactiō fit solone eius qd̄ debet: sed post remissionē culpe manet solū reatus seu debitu pene. g. op̄z satisfactiōne fieri per opa penalia & scripture sacra in viā satisfactiōis semp̄ iponit oīone/ieiuniū: vel elynā: que dīat cē opa penalia.

Pro solone aduerte: p̄t in satisfactione op̄z aliqd subtrahē ei qui plus iusto usurpat. et ei tradē qui inuenit est minus debito h̄ie: vt sit eq̄litas seu cōpēatio: vt h̄ p̄bs 5° eih. ḡ cū peccādo subtrahit deo honorē: s; opus bonū: vt h̄ nihil subtrahit p̄tōri s; poti⁹ p̄ficit: ideo subtractionē nō fit p̄ opus bonū: nisi inqātū fuerit penale. Itē triplex rep̄t bonū hoies. s; honestū: vtile: & delectabile: vt p̄z 8° Ehb. p̄ subtractionē honestatē nō cōpēat de: s; offendit. ḡ d̄ fieri cōpēatio p̄ subtractionē vtile aut delectabilis: & vtriusq; subtrāctio est penalis: & quātū penalitatē habet tātū de pena cōpēat & redimit: mō ex charitate fiat: vt dixi p̄mis. C S; dītra h̄ istes: p̄t sic qd̄libet op̄e penali possum⁹ indēnter de qd̄libet p̄tō satisfacē. dītra illd. Diero. Nō sanat oculū qd̄ sanat calcaneum: ieūniō sanant pestes corporis: oīone pestes mētis: & vñ ex salvatore funda⁹ h̄ie. B gen⁹ demoniorū non cūcūt nisi ieūniō & oīone. Matth. 17. Rādeo: aliquid est sanare p̄tō: aliquid pro p̄tō satisfacē: seu pena pro eo debita exolit. Sana. n. cū cā ei⁹ excidit: & debilitas inclinās ad recidiū: sicut luxuria solū sanat ieūniō: p̄t nō p̄ ea post p̄tritionē plene satisfactū cē per elyaz: s; nō sanat: qz manet somes equē inflāmat⁹ ad libidinē. sicut superbia sanat oratione in qua est humilitas subdēci semetipm alteri & ipsius deprecāti. sicut etiam auaritia sanatur elyna.

Eld rōnes ante oppo⁹. Ad p̄s dīco. q̄ de⁹ nō delectat in penis vt pene sunt: vtq; tū delectat: s; in eis: vt iuste sunt. Et h̄ satis iuste Abū Iſaie. & apud p̄phetā legit. Letabit iustus cū viderit vindictā: manus suas latavit in

De sacramento

et dā p̄nūtiare est: & potū mōe renūtaſ. ne ne. dīc. 1. Mōe cē hereticus iudicādūs. hec ille. Sed cum heresis nihil sit

Confessionis

61

bit in sanguine pectoris. ps. 57. **C** Ad 2^{am} dico: qd sicut in satisfactione considerat penalitas: ita in merito difficultas: domini nuntio aut difficultas ex parte ipsius; ac^r diminuit meritum certis partibus: qd diminutio difficultatis ex propriaitudine voluntatis non diminuit: qd auger meriti. Sicut diminutio penalitatis ex propriaitudine voluntatis: qd facit charitas: non diminuit efficaciam satisfactionis sed auger. **C** Ad 3^{am} dico: qd in satisfactione opus honoris oco repedit: liberando aliquid subiungi qd cedat in dei honoris: et h^o soluz sit p^o opus penale. **C** Ad 4^{am} dico: qd in oratio habeat suavitatem spiritus: habet in afflictione carnis. vii Greg. in Ezech. dum crescit in nobis fortitudo amoris: ita si firmat: per dubio fortitudo carnis. unde natus Jacob ex lucta angelis emarcuisse legit. **C** Ad 5^{am} dico: qd qd non sit penale illi pro quo sit: vnde tamen est penale satisfactionis: puta illi qui pro altero satisfactionem facit. **C** Ad 6^{am} dico: qd excessus penalitatis ex prava dispone voluntatis pueritiae: non auger vini satisfactionis: sic nec diminutio penalitatis ex propriaudine voluntatis vel bono habitu diminuit rationem satisfactionis. **C** Si dicas: sic in gaudiis inascerit astutia que simillima est prudenter: ita inascerit eis virtutes natales aut virtus 6^{am} Etibi. vt anna quodam sunt iusti: qd aequaliter: et sic de h^o r^o: puta natali virtute. qd voluntatis prava: dispotio difficultate auges: etiam auger vini satisfactionis: cuius oppositum iam dictum est. **C** Osequientia teneret: gaudet in virtutibus natib^o peccatum grauius eodem genere peccati. per ea. **C** Consideret de penitentia: ergo qui virtus natalib^o subiacet plus meret vincendo et magis satisfactionem. **C** Dom: qd aliud est de dispone innata: et aliud de dispone voluntaria: et exercitio ac^r acquisitionis: scilicet enim debilitas natalis auger meritum et vim satisfactionis in ieiunio: vt cholericus magis meritorius et satisfactionis est ieiunare quam flegmaticus. Solitudo autem procedens argumenti p^ocedit de prava dispone voluntaria. Sicut etiam natus propter voluntatis non auger sed minuit meritum: propter vero ex habitu voluntario et acquisitione auger. **C** Ad 7^{am} dico: qd tacite innitit falso fundamento. v. qd viter magis penale sit totius amittere: qd parte cuiuscumque totius. Luius falsitas ex hoc p^o: qd sic minore pena inferret Petro aures: ab eo decem milia relitto sibi unico stufero: qd is qui demum auferret ultimum stu. ex quo primus sola parte sube ei: qd scilicet sibi tota subam: que tunc est ei: auferet. Itē sequitur ex eodem: qd magis pro deo faceret: ergo ad ultimum stu. pro deo qd p^ous distribuendo decem milia. Itē p^ot tota suba alicui parum utilis est: vt medico unum minutum: et facultatum sibi est: vt tātudine recuperet: cu^r ex aduerso diviniti medietas sue sube multum utilis sit: et que difficultate recuperari possit. Lareria autem maioris utilitatis et difficultas recuperandi: certum est auger penalitate: satis n. est et minus penale totius corporis vni recu perabiliter careret: qd pedis dūta erat irrecuperabilis. Hinc qd. Marci 1° legitur dñs p^obasse de vidua paupcula que duo minuta misit in h^o sophylaciis: qd plus oibus misit: ea ratione qua oēs alii de eo quo abundabat miserit: illa vero de sua penuria oīa misit totū virtutum suū: intelligi d^z: non qd de simpliciter multo plus ceteri dabat: vt cygnus multis plumis eget: ita p^onceps multa substantia: sed qd ea qd ei^r abudat: pro conditione et statu p^one: et qd iaz non adiumento erat ad facilitatem seu exercitium operationum bona: p^osequentiū. Nam felix est qui habet quibus indiget. Nam excedens p^opitas impeditum assert felicitati: et forsitan non amplius p^opitas non minima est: cu^r eius terminus sit ad felicitatem 7° Etiē. Ide clarius 7° polycrē: qd externa h^oit ratione boni vt insta: omne autem utile tale est: vt excessus eius noceat h^oit: vt certe nihil p^ost: vidua autem et cetera: qd ibi di plus dedisse et. Additio. h^o est qd ipa dedit: h^o erat statu et conditione sue maius: s. magis utile et neceius: qd dona alio: et ceteris eis pro statu et conditione ipso: utilia et neceius: qd hec eis abundabat et. Vidua autem dedit non solū qd utile: qd pene necessarium erat sibi. Ideo enim geometra

tricis proportionalitate dicit plus deditse et. Qd etiam Greg. ibide dicit intimari qd acceptabile sit deo qd offertur bono aio qui non offeret substantia: sed p^osat scientia: nec p^oredit quantum offeras in eius sacrificio: sed ex quanto: Intelligi debet de quanto enim utilitate et necessitate pro conditione et gradi p^osone. Stat enim elynam eiusdem quantitatis equa pena: leui eē illi qui plus habet: aut alteri minus habet.

C De Confessione.

Onsequepter agendum est de p^ofessio: ne: de qua sub ordine gng^o ingram. **C** primū. An p^ofessio oris sit neccia ad salutem. **C** Secundū. quo iure: vtrius. s. dino an humano. **C** Tertiū. an statim post lapsum sit neccius p^oficeri. **C** 4^{am}. an integrē mortalia et venialia cum circūstātis. **C** 5^{am}. an obligemur semel in anno p^oficeri curato seu p^oro sacerdoti: an sufficiat p^ofessum eē alicui de ordine mēdicātū.

Quo ad primū. tez: induca p^o arg^o qd p^obari yr qd non: iterdu attingendo casus p^oticulares quēadmodū cōmodo: de se debeat qd expedire. primo sic. Sola p^ocepta decalogi sunt neccia ad salutem: s. oris p^ofessio non cadit sub aliquo p^ocepto: rum decalogi: qd neccia est ad salutem: maiore p^obo ex ristione h^ori. Matth. 19. Si vis ing^o ad vitā ingredi serua mādata. Et interrogatus que: sola p^ocepta decalogi exposuit. Minor p^o; qd nullo p^ocepto decalogi tradidit: vt ore p^oficeretur. nec aliud certe mādat. vñ h^o elici possit. qd sic p^obo: qd p^ocepta decalogi obligabat non solū pro tpe veteris legis ve rū pro tpe legis nāe et inoccētie seu nāc istitute: vt colligi pot ex Aplo ad Rō. p. 7. 7 Jaz certū est illis tib^o hoies obligatos non suisse ad p^ofessionē oris. **C** Et p^ofirmatur exp̄la mīa. Dugon. de sc̄o Victore 1° z^o de sacris. pte. 14. c. 1. cām assūgnatis: qre non sit p^oceptū homini vt p^oficerat. Unū ing^o. Dices fortassis: qre sili h^ois non dedit p^oceptū hoib^o peccata sua p^oficerit sicut discipulis p^otae dedit p^osceritū peccata dimittēdi. Et ibidem cām. Audi qre: vt a temenipo surgeres: vt non qsi extorta vel coacta videre p^ofessio tua: qd non est nobis p^ofessio oris in p^ocepto. **C** Fōrmō h^o z^o alijs autētib^o sc̄o p^o; p^ophētē David psal. 31. Dixi p^oficeror adiūtū me in iustitū mēdīo: et tu remisisti iūtatez peccati mei. Non dixit ore p^oficeror homini vel sacerdoti. Sed p^oficeror adiūtū me in iūstitia meā dīo: et tu remisisti iūtatez peccati mei. Item Amb. sup Luca. Fleuit petrus: qd culpa obrepescit: inuenio qd dixerit: inuenio io qd fleuerit: lachrymas ei lego: satisfactionē non lego. Vinc autem h^ory. Lachryme lauāt delictū qd voce p^odoz est: p^oficerit. Et exp̄ssus in ep̄la ad Hebr. Non tibi dico: vt te pdas in publicū: nec apud alios accuses: sed obedire te volo: p^ophete dicēti. Recula viaz tuā ante dñm. ps. 36. qd tua p^oficerit peccata ante verū iudicē: cu^r oīone delicta tua. p^onūtia: non lingua: s. p^oscie tue memoria: et tūc demūs spera te mīaz polle p^oseg. Itē peccata tua dico: vt deleas ilia: s. si p^ounderis ea alicui dicere dico ea qd tūc in aia tua: non dico qd p^oficeris ea: s. seruo tuo vt tibi exprobret: dico deo qui curer ea: hec ad lōgiz h^oit de pe. dis. 1. et in magro li. 4. dis. 15. **C** Z^o ad idez arguo sic. P^ocētū remittit sine oris p^ofessionē. qd oris p^ofessio non est in p^ocepto. Mīta teneret: qd ipiū videt de p^octate dei h^o credē: vt p^oter necessitatē tā graue iūgū iposuerit ceruicib^o hoium. Et minus h^o credi poterit de ecclia cu^r teneat nullū iūcē laqueū: et p^oter necessitatē hoib^o imponē: vñ ipingāt ad p^octiū ca. De viduis. y. 25. q. 1. Atq. p^obo tripli. p^orimo h^obo Ezechielis p^ophētē: Quacūq; hora ige muerit p^octō oīum inīgatū eius non recordabor. Ezech. 18°. Itē h^obo Aug. tractatī illū psal. Dixi p^oficeror et. Magna (inge)pietas dei: vt ad solam p^omīstionē peccata dimiserit: nōdū p^onūtia ore: et m^o de eā audit. In corde autē dicere qd

Confessionis

62

De sacramento

qđā pñūtiare est: r̄ votū pro ope reputat̄. de pe. dī. i. Ma gna pietas r̄c. Itē 3° per illud Iaie vlt⁹. Ad quē aut̄ spic̄ia nis̄ ad paupcūlū r̄ p̄titū spiritu r̄ tremētē fr̄mones meos. S̄z hec tria. v3. paupc̄tas sp̄us: p̄titio cordis: r̄ timor mādat̄. t̄x̄ dei p̄curr̄ p̄nt̄ sine p̄fessione oris. q̄ ante illā remitti v̄ culpa: r̄ per oñs hec non est neçia. C 3° sic. Si oris cōfessio eēt in p̄cepto nō liceret eā p̄termitt̄: qñ aliq̄ via pateret ho mini ad p̄fitēdū. Sed h̄ est falso. q̄ s̄l̄r illud ex quo seḡ. Major p̄z in ceteris p̄ceptis sacrālib⁹. de bapt̄mata suscip̄i p̄diō nemo excusat̄: qui aliq̄ via p̄t̄ suscip̄e bapt̄mata. s̄l̄r de sumptione venerabilis sacrī eucharistie. Minoez pbo. q̄ qui p̄t̄ p̄fiteri per nūtuiz: vel scripturā: aliq̄ mō: euia via p̄t̄: r̄ tñ ad h̄ non tenet̄: vt est exp̄la sua Aug. c. Quē penit̄. de peni. dī. i. q̄ p̄fessio oris nō est in p̄cepto. C 4° sic ad idē frequenter p̄tra charitatē eēt detegē seu p̄fiteri occultū crīmē. q̄ p̄fessio oris neḡt̄ eēt in p̄cepto. vñta tenet̄. q̄ eop̄is definit̄ obligare p̄ceptū r̄ h̄re vim p̄ceptū cuž militat h̄charitātē. Et anis pbo. q̄ cederet aliq̄ ad infamia tertij. Lede ret z° ad piculū corporale p̄fitētis. r̄ 3° X̄geret nōnumq̄ ad piculū salut̄: aie p̄fessione audiēt̄. C p̄mū deduco exēplariter de eo qui in mortis art⁹ alijs sacerdotē nō poterit h̄ze: q̄ cui innotescit q̄ ynicā sororē h̄z: r̄ que illa sit. S̄z hoc casu si p̄fiteat carnalē cibitū cum sorore: certū est ifamat ipsaz. r̄ h̄ eēt p̄tra charitatē. p̄z puer. 11° Qui ambulat frau dulēter reuelat amici arcana: qui aut̄ fidelis est celat amici cōmīsum. C z° deduco. Ponat̄ occidisse fñrem qui etiā ex altero parētū fuit frater p̄fessoris: si crīmē illud puta fratri cidiū detexerit: sc̄it ex p̄fecturis x̄isilb⁹ q̄ sacerdos p̄fessor eius ad statim occidet: q̄ X̄geret h̄ in piculū p̄fitētis. C Ex⁹ terrū datur. puella que frequēter a sacerdote sollicitata est ad stuprū cōmixta est alteri: ac ei inotescit: si sacerdoti detexerit efficac̄i multo sollicitabit nec poterit euadē q̄cūq̄ ex cūsatione eius vim: iaz: videre p̄fitēdo p̄ctū semetipsaz r̄ sacerdotez x̄isiliter piculo fornicationis exponē r̄ tradere: r̄ sic eff̄t cōtra charitatē. Idez tradūt doctores quādō cīcūstantie tales sunt: vel sp̄es: q̄ x̄isimiliter inducēt animuz sacerdotis ad consensum nefari operis.

Ed oppositū p̄ est x̄bū pp̄he David. psal. 31. Qñi tacui in ueterauerūt os̄la mea in rugi tu mō tota die. Sup quo Iaero. r̄ tract̄ ex Origene. Non p̄tūlī p̄fessionē ad salutē. Ideo ois fortitudiō mea in carnis iſirmitate p̄senuit. Et Aug. tractās illud psal. 68. Nō me demergat tēpestas aque: neq̄ absorbeat me p̄fundū: neq̄ v̄geat sup me puteus os̄ suu. Et si cecidisti nō claudit sup te puteus os̄ suu: si nō claudis os̄ tuu. S̄z p̄fiteat̄ dic. De profundi clamaui ad te dñe: r̄ euades. Claudit sup illum qui in p̄fundo p̄tenit a quo mortuo velut ab eo q̄ nō sit p̄t̄ p̄fessio.

Pro huius decisione est aduertēdū q̄ semp apud catholicos certū fuit p̄fessionē oris vñlem eēt ad salutē. Negare. n. vilitatē p̄fessionis oris apte est negare p̄tāte clauiū. p̄tra illud Jo. zo. Accipite sp̄m̄sc̄: q̄n̄ remiseritis peccata remittunt̄ eis: r̄ q̄ruz retinueritis retēta sunt. Itē r̄ p̄tra pm̄issionē factā Petro a dño Mat. 16. Li bi dabo claves regni celoz: r̄ quodcūq̄ ligaueris sup terrā erit ligatu r̄ in celis: r̄ qđcūq̄ solueris sup terraz/soluit̄ erit r̄ in celis. que iplēta legit̄ Jo. vlt⁹ cuž ei 3° p̄cip̄et pasce oues meas. S̄z an heres̄ sit negare q̄ p̄fessio oris que sit sacerdotibus neçia est ad salutē. R̄nder sc̄us Bonati. i. 2. dī. 4. Sigs inq̄t eēt modo hui⁹ op̄ionis/hereticus eēt iudicādus. qñ in x̄clio giāli hoc detex̄t̄ est sub Inno. 3°. S̄z ante hāc deter̄t̄ p̄cily h̄ nō erat hereticus: q̄ ipsi nō negabāt clauiū p̄tātē: q̄ negabāt neçitātē: r̄ bñi acedebāt q̄ vñle erat p̄fiteri r̄ sacerdotes poterant absoluē. Et ideo Maḡ r̄ H̄ianus in decreto h̄ referunt tanq̄z eō p̄sonē p̄babile: tñ v̄terq; ip̄obat h̄ r̄ determinat in x̄iu. Et sigs p̄tinaciter assereret x̄iu.

eēt hereticus iudicādus. hec ille. Sed cum heres̄ nihil sit aliud q̄ dogma falsū fidei orthodoxe x̄iu: nec sit in p̄tātē x̄cily aut totius ecclie facē q̄ aligd sit fidei vbi p̄us nō fuit: q̄c̄ declare possit aligd eēt fidei: de quo ante declarationē mi nime p̄stabat. Nā fides catholica solū est de reuelatis a deo initēs p̄c̄ x̄itati: h̄ aut ecclia declarare p̄t̄ r̄ docē: s̄z nō facē vt aligd nūc sit reuelatum q̄d p̄us nō fuit. Itē illa p̄stitutio Inno. iij. solū v̄ p̄ceptua: r̄ nulli⁹ iuris declarationē x̄itati: negare aut q̄ aligd p̄cep̄it ecclia q̄d in x̄itati p̄cep̄it: vñiq̄ est erro: s̄z heres̄ eēt nō p̄t̄: cuž nō p̄cernat dei reuelationē sup x̄itati inevidēti. Qui tñ negaret hoies obligari ad obedie diūz ecclie p̄cip̄i sufficiēt̄ cā extē: ex h̄ iudicādus eēt hereticus r̄ male sentiret de us q̄ reuelata sunt a deo. Legim⁹ enīz Matth. 16. ecclīc dc̄fī. Qđcūq̄ ligaueris sup terrā r̄c.

Ideo ad q̄nē aliter dōm v̄r: q̄ nunc est r̄ante giālis conciliū deter̄t̄ heres̄ fuit negare q̄ tene mur ex p̄cepto peccata p̄fiteri: q̄ vt in art⁹ seq̄uēti patebit ex scripturis sacrīs p̄ deū reuelatis deducit̄ q̄ ad p̄fessionē oris tenemur. Jā error circa x̄itati catholicas est heres̄: s̄z ab heres̄ non statim h̄o hereticus: nisi errori suo p̄tinaciam iuxterit: vt deduci solet ex cq. Dixit apls. 7. c. Qui morbidū aligd. z 4. q. 3. Multa. n. sunt in scripturis sacrīs: de qb⁹ doctores x̄rie opinant̄: r̄ de neutra p̄te iudicān̄ hereticū: puta de p̄tāte clauiū an se extēdat ad dimissiōne culpe an nō. Itē de notionib⁹ p̄sonaz: de p̄fectionib⁹ attributa libūs: de x̄stōnib⁹ p̄sonaz r̄c. In qb⁹ nisi p̄tinacia iūgāt̄ nēmo culpāt̄ hereticus. Et q̄ in p̄posito nō est dōm q̄ hereticus iudicēt̄: qui negauerit p̄fessionē oris esse de p̄cepto dei. S̄z pro solone art⁹ satis est ostēdē: q̄tuz h̄uc art⁹ p̄c̄n̄it̄: q̄ sit in p̄cepto ecclie vel dei. Nā obedire ecclie etiā est hominibus neclūz ad salutē: vt deduci p̄t̄ ex x̄bo salvatoris Luc. 10. Qui vos sp̄nit me sp̄nit. Itē ad Rom. p. Parētib⁹ inobedientes. nota noīe parētū nō solū ibi intelligi ab Aplo parētes carnis: sed etiā sp̄us qui sunt directores in agēdis r̄ omittēdis: r̄ vñl̄ itelligit̄ ois supior cui debemus obediētiā in us que ad suu officiū p̄tinēt̄. Et clariss eiusdē. 13. c. Qui p̄tātē resistit̄ dei ordinatiōi resistit̄. Qui aut̄ illi resistit̄ ipsi sibi dānationē acgrūt̄. Et loquit̄ de his que als iure nature minime cadūt̄ in p̄cepto: vt p̄z ex decursu text⁹ de vectigalib⁹ r̄ alijs ibidē. Oibus reddite debita: cui tributū/tributū: cui vectigal/vectigal r̄c. C Pro codez sunt canones multi ca. Sic oēs. 1. 4. dī. c. De libellis. 2. 0. dī. c. Violatores. 2. 5. q. p̄. cuž cōnexis. c. In ys oibus. 1. 1. dī. vbi dī q̄ p̄tētores ecclasticaz p̄suētudinaz coercēdi sunt: vt diuini mādat̄ p̄varicatoris. C Restat̄ iaz. pbare q̄ sit in p̄cepto: r̄ pbo manifesto tex. Qis vñriusq̄ sexus. de pe. r̄ re. vbi statuſ r̄ mādaſ: q̄ ois christifidelis postq̄ ad annos discretiōis puenerit oia p̄ta p̄tā folus p̄fiteat̄ ppo sacerdoti r̄c. cōminat̄ etiā penā trāsgressorib⁹: qui. vñ. nō fr̄auerit: q̄ arceri debeat vñies ab igreſu ecclie: r̄ moxies ecclasticā carere debeat se pultura. S̄z pene ille ifseri nō h̄nt̄ nisi pro mortali culpa: q̄ necessitate salutis op̄z illi mādato ecclie parere r̄c.

Restat̄ nūc solue arg⁹ inducta ante opp⁹. Ad p̄m̄rñ deo. p̄ceptum de bapt̄mata suscip̄iēdo aut sacerdo eucharistie etiā directe p̄cludi nō p̄t̄ ex aliq̄ p̄cepto decalogi: s̄z sub sumpto aliq̄ positivo. v3. q̄ de mādaue rit se coli in suscep̄tōe bapt̄mata r̄ sumptōe sacrī eucharistie cōprehēdit sub 3° p̄cepto. v3. Sabbata sc̄ifices: quo mādat̄: vt deo cultū sc̄ificatiōis exhibeamus: qui īp̄e exegerit. Sic de p̄fessione: q̄ vt post deduxi: p̄fessionē exigit ab hoib⁹ iuxta scripture sacre mis̄az. Ideo necessitate salutis op̄z iuxta p̄ceptū 3° decalogi et cultū illū deo ip̄endē. C Et ad p̄batiōz dico. q̄ ex maiore legis nature: r̄ minore positiva nō seḡt x̄clo iuris nāc̄: s̄z mere positivū iuris: que tñ ligat in vñl̄ iuris nāc̄: qđcūdū x̄itas minoris ib̄sistit̄: iaz x̄itas huius

minoris de regrebit ab hoie confessione oris de quilibet mortali peccato solu habet locum seu currit post resurrectionem Christi. postquam s. dans discipulis spiritu sanctum adiecit: quoniam remissionis peccata remittuntur eis: et quia remissionis remittere sunt: non aut pro tpe legis nae aut mosaice. **C** Ad confirmationem ad Xba. s. Dugonis dico. eodem passus vocer Hugo p. apostoli Jacobum ut dei pconem annuntiatur eis hoibꝫ pceptum dei de pfectio pccatis: cu dicit. Lditemini alterutru peccata vestra ut saluemini. Qd ipse cu pccione exponit: qd de per seipm de expiatio pceptu confessionis no dederit: non aut negat qn vel dederit implicite vel tacite sub Xbis expiatis: vel p discipulos suos vel apostolos. Preceptio nec necessitas no iped t utilitate confessionis: queadmodum nec baptismus suscipiendo aut eucharistie. Qd aut coiter allegat: Loacta servitio no placet deo. **i.5. q.1.** No est. **r. zo. q.3.c.** Pn. soluz pcedit de coactione vis pccise: aut metu ob penam principaliter: non aut de coactio metu offense: que potius existit in delatione reuerentie et filiali qd timore. **C** Ad z^o confirmationem p ad Xbus pphoe David: pcedit pro tpe legis mosaice: quo adhuc inducta no erat necessitas confitendi. Etiam si pcederet pro tpe noui testamenti: qd no dicit ex h eius deobligatu ne pfecte: sed solu peccati deletione seu remissionem: qd nihil est ptra prius dicta. Stat. n. peccati remissio cu obligatione de pfecto. **C** Ad auctem Amb. ruidet doctor Ibelis qd h erat ante sacri confessionis istud. Iaz Chis illud post resurrectioz istinuit. Jo. zo. Accipite spiritum meum. Ideo tam petrus qd discipuli alii penitentes de isfidelitate et aliis pccatis no obligabant post de illis confiteri. Etiam dicit Magister in lfa. **i.5. dis. 4.** H nihil militare: qd multa facta sunt que scripta no sunt. **C** Ad auctem Chrys. ruidet scus Bonaventura. et Magister in lfa: p de pccato occulto no opz ut h se pdat ad publicum: s sufficit soli deo dicere per sacerdotem: et h semel et no ultra. Lordis tuu seu pccie ligua ante deum pfecta sunt frequentes: qd aut h senserit inducit Magister ex aliis Xbis Chrys. cu dicit de frequenti repetitione pccatorum: et quanto plibꝫ facta fuerint plus apud deum valeat. **C** Ad aliud Xbu Chrys. ruidet eadem dis. dñs Bonaventura: qd per dicere suo iudit Chrys. dicere boi per modum pfabulatioz no vt assecurat sacerdoti absolu- ne: h mo. n. dñr peccata sacerdoti. qd vicario dei: nec est ei ex confessione illa qd exprobaretur pfecti. **C** Ad z^o p. n. ruidet deo negando omnia: et est ratio: qd tritio tpe pcedit confessio: ne: implicat tuu votu peccata pfecti. Qd sic deducit: no est co tritio: nisi certo et firme pponat qd in futuruz peccata canere: re: in oibꝫ. s. diuinis maddatis parere. **L**uz qd ut art^o sequenti deducatur: confessio sit de pcepto dei: necesse est tritio impli care votu confessionis. **H**uius sile dat de baptismate qd ordinatus est in remedio originalis culpe: et tuu iustificatio no ab soluit neqz eximis hoic a baptismate post iustificationem suscipiendo. **P**z Act. 9° de Paulo. et Act. 10. de Cornelio centurione. pp. tritio. n. no summis deobligati a pcepto pfecti. Quoadmodum nec mundati ab originali in pmiuria ecclia et. Et significat Xbu. absolutione in sacrâ absolucione id est qd absolucione facio a culpa vel obligatio pcepti si culpa no adest. Etiam absolucione illa sacrâ signum est efficax gressu: non qd eam semper efficaciter causat: s qd caret in libto disposito: nisi eius actio puet a eis. Sic sile ignis est efficax ea caloriz: s in subito calido ad equitatem graduum sue caliditatis nihil caloriz causat. **C** Ad z^o ruido ad probationem maioris: qd no pcedit in oibꝫ pceptis sacrâ: s solu in illis ad que sumenda absolute ligatur. Ad confessionem autem oris solu obligamus sub modo: dñs. s. qd solus pot sacerdoti sua peccata detegit. **H**inc i. c. Qis vtriusqz sexus. solu pceptum legit: ut oia peccata sua solus confiteat ppo sacerdoti. non qd qd modus solitarie pfecti sit de pcepto. Quanto n. qd plibꝫ confessus fuerit in spe venie/ scilicet remissionem asseget: qd erubescetia magnâ habet penam. vi hz Aug. de pe. dis. r. c. Quê penitet. **S**z est modificatio pcepti ex quâ no ligat. **O** aut dicit doctor Ibelis plibꝫ sacerdotibus: iaz necio simul pfectu eis: ut melius iudicet cu foce pnie sit secretissimum: vt iaz verum est. **S**z carda quâ addit. v. qd si fiat sacrâ no est: **X**zia ut sive Aug. pinducte. Item de peccato publico pot qd sacrâ absolu: nec ipedire videt si plures pfecte audiat: et sile de eodem criminis absolu: ipsuz: quoadmo si plures istimul sacerdotes sup eadē hostia Xba pfectatois pterlerint sile glibet eo p hostia pfectasse dicendum est. **H**inc p. de pal. i. 5. dis. 4. q. z. dicit confessionem hz vitez eis: et aliqui apud religiosos practicata: ut sile qd pfecteret poci pdcato: et carmelitazz: et guardianio minoz. **C** Item pfectio per iterpem facta no cestet sacrâ: qd nemo doctor p dixit. Itē vbi tertius nesciēt eo qui pfectet vel forsitan de scitu: ut certior sit an sacerdoti singula cōmemorauerit: deberet. s. talis pfectio hz pro no saefalti: qd falsum est. Nec obstat qd foce pfectio sit secretissimum: cuz solum habeat vim secreti in favorem penitentis: cui ipse renuntiare pot: manete confessione sacramentali: imo communis sententia doctorum est: qd de sola licetia confitentis potest confessor sine iterata auditione confessio denerere.

Sed Oritur ex his dubiis aliud. cuz ex vbris Aug. inductu sit in. c. quê penitet. non p scriptura: neqz per mutu pfectu eis: an ne pfectio sic facta valeat et sit sacrâ. Ruidet dñs p. de pal. i. 5. dis. 4. q. z. Si no possit ire nec accersere sacerdotem: no tenet qd scribere neqz mandare peccata. Sed tu si ipse vult licite pot scribere et mandare: et confitenti rescribere et remandare absolucionem. Et valet absolucionis qd vterqz sic infirmus est: vel claudus: plus qd si fieri laico. vii a Xrio vel spâli innuere vlt: vbi potes est ambulare: vel als accersere potes ad sc: no valeret pfectio. **C** Huius aut ruidet vides: vbi iusta eā occurrit talis. v. que confitentia relevat a confessione ore facienda: pfectio facta p scriptura vel mutuum valida est: et pot absentia sacerdos sacrâ absolu: Secus dñs ex segnitia vel verecundia no vult ore ppo pfecteri sacerdoti: qd sic poneret obice sacrâ absolucioni. qd aut in argu additum fuit: de eo qui nescit linguam sacerdotis: vel als no mutus est: p. ex dictis qd nec mutus tenet confiteri per scripturam: nec ignarus idiomaticus tenet confiteri per iterpem: s. si fiat: vtr. iqz pfectio est sacrâ. **C** Cōtra h. videat. Nulli licet se expone pículo dñanationis. Juxta illud Eccl. 3°. Qui amat pículū pbit in illo. Cu gñ nemo scire possit: an recuperuerit charitatē: necio habet querere remedium confessionis quod: cuqz pot si no ppo ore per scripturam: vel si no per scriptum solu: vlt teneri per iterpem: qd pponi solet sub aliis Xbus Aug. Quis tenet eligere certu et dimittit incertu. c. Sigs. y. et de pe. dis. 7. Cum gñ hñc qui idioma sacerdotis ignorat incertu sit an habeat charitatē: necio videt obligari: ut per iterpem pfectat: et sile mutus per scripturam. Ruidet: qd via tritio sit incerta: quo ad certitudinem euidenter vel isfallibilitatis: est tu certa certitudine probabilitatis. Et h relevat: quo minus operatur hoic aliud remedium de neccitate exqrre. Potissimum cum etiam no aliter certa est via confessionis: cum nulli erridetur aut isfallibiliter ostare possit de sacerdotem: an item habeat sacerditer absoluendi: que tu neccia est pro administratione sacrâ. Nec certitudine euidenter pstat: qd pro tpe pfectio nibil culpabiliter omittit: intelligo de culpa mortali: vel qd attritio: vel ppo abstinentia in futurum a peccato qd hz sufficiat yna cuz sacerdotali absolucione ad pccatorum deletionem: cuz incertu sit quo gradu attritio sufficiat: ut yna cum sacerdotali absolucione satisfiat tritio. Frequenter n. hñc ppo vlt hoic abstinentia a mortali cu nolitione abstinentia a qbusdā: vel cu pposito tenuardi aliqz: que vel credit venialia eā cuz sint mortalitatis culpe: aut de qbusdā dubitum an sint mortalita. Item nonunqz pccatori pponit abstinentia in futurum pp timore pene. Et tunc

De sacramento

cū tale p̄po sit culpabile: ac p̄tīm implicit: pro nullo repūtāt. sicut or tñ q̄ securū est p̄fiteri q̄ sola via tritiois trāsire pp viam et efficaciaz sacri. p̄ie. n. credī q̄ sumus sacerdos si qd desit: vel deestē cōtigerit ex pte sacri qd hō administrat supplet: s̄z satis est rem ad securū deducē: nō est neccūz extremū gradū securitatis attingē: aliogn teneremur oēs p̄fēctissimā vitā amplecti: nec securū cēt sūstere in pſcā. C Ad 4^m admittit q̄tēscūq̄ act̄ p̄fiteri hōgeret: seu militaret cōtra charitatē: nō obligamur p̄tū p̄fiteri. Possimus. n. ex iusta cā p̄fessionē licite differre. S̄z cū dī in p̄ pbatione: q̄ ita occurrit: dūz q̄s nescit spēs peccati p̄fiteri sine pſone cōpēcātis iſtinatione. nego aſſumptū. plus. n. vt dicit Palu. 17. dīl. 4. q. z. circa 4° diffōne p̄fessionis: tenet sue pſcīc: q̄ al- terius same: S̄z vbi timet alterius ifamia: dūz ab illo sacer- dote vel supiore petere licētā alteri p̄fiteri qui per p̄fessio- nē nō venit in notiū pſone cōpēcātis: quā si hie nō pōt cō- fiteat: vt op̄z cū dolore: q̄r nō ex hoc ip̄o q̄ si sibi negat licē- tia habet eaz de iure: h̄z habeat iusta cām p̄fēdi: q̄r h̄z nō est pp culpā: seu defectū ordinary q̄ ei credē non tenet. C Ad improbationē ex Xbo sapientis prouer. 11. dico. q̄ reuelare arcana ei qui pōt p̄dēſſe: r̄ nō obesse: siue sit ob eius pſecū ſpūale de quo dī: vel alteri: non est ambulare fraudulēter: vt p̄z ex iterptatione Aug. in p̄ceptū dñi Lui. 5. Aia si pec- tauerit. r̄ ponit. zz. q. 5. B videſ. S̄z p̄ter iusta cā neccitātē vel vtilitate p̄gam: reuelare alteri cōmīſſum ip̄licat fraudē do- lū seu iſidelitatē: r̄ ita nō tāgit p̄positū. C Ad 2° pbationē de piculo corporis: v̄. pbatio illa interimere ſeipſaz. nā ponit p̄fiterē p̄babilit̄ ſcīre: q̄ ad statim cū occidet sacerdos. q̄ si ſic: v̄r ip̄licari q̄ ſcīat etiā sacerdotē nō absoluuntur: r̄ nō te- net hō p̄fiteri: niſi vt absolone impreteret a peccato. Si ſtrin- gaſ casus q̄ ſcīat ip̄m p̄s absolone ip̄elurūz: dico q̄ eſt iu- ſta cā differēdi p̄fessionē nō obſtātē p̄cepto ecclie de p̄fiten- do in pascha: qd exceptionē patī iuste neccitatis: vel p̄le vti- litatis: quēadmodū r̄ p̄ceptū celebrazdi ſabbati. c. L. 3. z. ca. Lōqueſtus. de ſervis. Nā ob neccitātē rerū tpaliū q̄ru faciu- ra eēt: licet p̄termīte ſabbati obſtruā. S̄z cuž iminet arti- culus mortis: q̄r tūc ligat p̄ceptū dei de p̄fitedo de h̄z dīcaz in fine ſolutionis ad 4^m arg^m. Ad aliud de puenla ſollicitata r̄ndeō. piculū illud vacuat p̄ mortis articulū qui non patīt opis hō cōmertiūz: nibilomin^m ſuppoſito piculo pari paſſu ambulat cū diſſicultate finalē tacta. Et dicit būs Tho. 17. dīl. 4. q. 13. arf. 4. ad gntū. q̄ in casib^m illis in q̄b^m p̄babilit̄ ſi- met penitēs ſibi vel ſacerdoti ex p̄fessione ei ſacta piculuz: dūz recurrē ad ſupiorē vel ab eodē petere licētā alteri p̄fite- di: q̄ ſi licētā hie nō poſſit idē est iudiciū: qd de illo qui nō h̄z copias ſacerdotis. v̄i magis dūz elige laicō p̄fiteri: nec in h̄z caſu trāſgredit aligz p̄ceptū ecclie: q̄r p̄cepta iuriſ poſti- ui non ſe exēdūt ultra inſetionē p̄cipiētis: que eſt finis p̄ce- pti. Nec autēz eſt charitas fm. Ap̄lm. C Dñs Altisod. 4ª pte ſūme p̄poſit in arg^m tribus caſib^m: q̄b^m p̄fello vrgere v̄r cōtra charitatē. v̄z. de occiſione ſſis ſacerdotis ex altero parēte: r̄ de circūſtātia quaz ſſueuit ſacerdos et inclinat re- gulariter reuelare: r̄ tertio de circūſtātia enormi luxurie: ad quā detectā: vel ad cui^m expiſionē ſacerdos inq̄nabit pſenſu libidinis: Recitat q̄ruðaz opionē q̄ illis nō obſtātē tenet nibilomin^m p̄fiteri: tūz q̄r p̄fello eſt de xitātē vite et vtilius ſcādaluſ naſci p̄mitit: q̄ ſititas vite relinquit. Tūz z: q̄ in p̄fessione ſuenuit p̄fiterē ſacerdos p̄fello ad deſtrūēdūm p̄tīm p̄fiteduz: q̄ eſt de pietate dīna: q̄ ex actu eoz nō ſinet naſci aut oxiri ſcādaluſ: q̄p̄b alſiſter vt ſeruēt vtricq̄ a p̄tō. Hāc opionē et motiu repellit: q̄r etiā p̄fello ſit de xitātē vite: magis tūl vitarē ſcādaluſ cuž ſit legis nāe et de p̄ xitātē vite: cōfello aut de z^m. Illa ſunt de p̄ xitātē vite que obli- git v̄ legiſ nāe. Illa de z^m: que ligat v̄ p̄cepti poſtitui. Nec z^m p̄fitedū v̄r de diuina p̄ictate: q̄r ex cā indebita plumeret

de diuina mīa. P̄t. n. p̄fites ſcīre et frequēter exptis eē q̄ p̄fello frequēter talē circūſtātia in p̄fessione acceptā reue- lauerit: r̄ de ſibi non alſiſt q̄ ſacerdos reuelabat: ſi ḡ hoc caſu ex nō iuſta cā ſperet dei mīaz aſſuturā pro ſcādaluſ vi- tādo: deū tērat et mortali excedit. C Ex q̄b^m oſcludit q̄ illas circūſtātias ex q̄b^m ſit vel credit ſacerdote ſcādaluſ ſi non tenet p̄fiteri: dūz petere licētā ab eo vt alteri p̄fiteri. Si non velit dare ci p̄ficeat ſūmo ſacerdoti et ſufficit. In tali. n. caſu dī nō h̄c copiaz ſacerdotis. Nec valeat inq̄t arg^m q̄ cō- fessio eſt de xitātē vite: q̄r nō eſt de p̄ xitātē vite. C Et in- ducta replica ſi circūſtātiaſ talē nō tenet ſacerdotti expmē: ḡ dimidiabit p̄fessionē alteri. v̄z. circūſtātiam illā p̄fitedo et huic ſacerdoti peccata. Qd fm. Aug^m eſt ad hypocrisi tē- dere et in eternū venia carere. R̄ndet: p̄fessio h̄z caſu quo ad p̄fiteſt eſt integrā: q̄r nō eſt per euz quo minus oia peccata p̄fiteri poſſit. Et obiecto finalē q̄ ſit in caſu liceret cui. imo tenet q̄ ſtotā p̄fessionē p̄termītē: v̄puta ponat mulier h̄z ſolū p̄tīm luxurie et habeat ſigna p̄babilia q̄ ſacerdos ex- preſſa ſpecie luxurie: ex illa puocaret ad luxuriaz: et poſito q̄ nō poſſit h̄z aliuz p̄fello ſit ſufficiū in arg^m. qd pro charitatē iſtitutū eſt r̄. Ex quo ulterius ſcq v̄r mulieris p̄- plexitas: putat poſito q̄ inſtit dies pasche: q̄r tunc tenet cō- care: r̄ ſi ſine p̄fessione accedat mēſam dñi: et ſumat corpus dñi indigne: et ita iudiciū ſibi mādicabat et bibet et peccabit mortaliſ. Erit ḡ pplexa inter hec duo de canēdo ſcādaluſ cō- felloſis et de nō ſumēdo corpus dñi indigne: et ita tenet p̄fiteri et nō p̄fiteri. Doc ſolueſ dicit finalē: p̄pter ſcādaluſ ſa- cerdotis nō dūz p̄termītē p̄fello peccati: quo ad genus. Se- cūs quo ad circūſtātia. Nā dicit: genus peccati ſemp. p̄pter deſormitatē et ſititudinē cum diabolo quaz ip̄ortat horrore potius incuit et in ſugā peccati trahit quātūz de eſt q̄ ſit uocet ad p̄tīm. Circūſtātia hō nō habet illā ſititudinē: nec incuit illū horrore: modiſ ḡ faciedi vel circūſtātia que nō eſt ip̄m genus peccati non eſt p̄fiteda: q̄ ſit ſacerdos eē fragiliſ. Et hec mulier p̄fitedo genus peccati nō ſcādaluſ ſacerdote: q̄r nō p̄stat ei occiſione ruine ſacto vel dicto mi- nus recto: ſi ſacerdos p̄fello ſcādaluſ ſe: mulier aut nō di- cit neq̄ ſit niſi bonuz. vnde locū habet ibi illud euāgely. An oculus tu^m nequā eſt: q̄r ego bonus ſum: Matth. 20. S̄z ſalua reuerētā ſati doctoris: cuž p̄fiteri circūſtātia que ſpēz peccati nō muſat certū eſt nō eē de xitātē vite: et p̄fiteri cir- cūſtātia que in aliaz ſpēm peccati mortalis trahit: que ne- cellariū eſt: ut p̄fiteri genus peccati. Ponit. n. diſtinctū pec- catū mortale. Exemplū vt in ſacrilegio: et cuž q̄ ſit ſurāt vt me- cheſ. v̄ ſibi ſupli ſideſ: et de toto ambiſgiuſ manēan pp paſſu ſcādaluſ ſacerdotis debeat omitti p̄fello circūſtātia mu- tatis ſpēz: de qua dubiū eſt vel etiā genus peccati. Et in cal- ce resoloniſ videſ obliq̄uſ cuius qd pro maxima p̄misit. v̄z. vi- tationē ſcādaluſ ſe de p̄ xitātē vite: nō aut p̄fessionē circūſtā- tie: ſic nec gūis peccati: et q̄ ſit minus cedere debeat maiori. **P̄ro huius** ſacili ſolone aduerredūz eſt: q̄ ſit ſu- pro nra excuſatione nō ſcādaluſ ſe qd eſt facto vel dicto minus recto ſu- occiſione p̄bere peccādi alii: ſi etiā ad ſeruādū p̄ximū a ſcādaluſ paſſu agere et pre- termītē op̄z q̄cqd poſſumus ſalua vītate vite: quēadmodū de morte corporali expiſum habemus. 83. dīl. in p̄n. Nō grā- diſ dīa eſt an leuum inferas vel admittas r̄. S̄i ſit ſuia Augu. 23. q. 4. Ipla p̄ietas. Indubitatū nāq̄ eſt: q̄ gegd te- nemur. p̄ primo impēdē pro ſalute corporis illud et multo am- plius tenemur ſacē pro ſalute ſpūali aie. C Ideo ſubdiſtin- giēdū eſt de ſcādaluſ paſſu ſacerdotis: q̄ ſit ſcīr ſacer- dos in curſurus paſſu ſcādaluſ ex ſua malitia: vel ex fragi- litate aut ignorātia: aut z^m dubiū eſt qd hoꝝ futurū ſit. P̄iu- mo caſu nō obſtātē futuro ſcādaluſ tenemur peccata expo- nere et p̄fiteri. Nā ſcādaluſ ex malitia ſpēda docuit ſalua-

tor. Matth. 13. cum dixisset Iesus nisi manducaueritis carnem filii hois: et biberitis eius sanguinem non habebitis vitam in vobis. Sintice ingt eos. Et cum scadalu passiu est ex ignorantia vel infirmitate: huius causa propter charitatem esset tali sacerdoti pfecti: nec prout stringit pceptum dominum de pfecto: quod imineat articulus mortis: ligat. n. solu cum possumus. Hoc autem possumus quod iure possumus. f. de ab. sig. l. nepos. pculo. Quemadmodum aliquis late deduxi de souere corpus per alimoniam ad quod tenemur quantum possumus: sed ubi ex sumptione cibi proximi corporis salute proximus scadalu imineret non tenemur corpus souere. Exemplum Eleazar. 2. Matth. 6. et exemplum Apollini p. ad Cor. 8. Si esca scadali querit fratrem meum non manducabo carnes in eternum ne fratrem meum scadaliem. Et paulo ante. Videntur nec hec licet via offendiculorum sit infirmis. In casu autem dubio: quoniam scilicet quod futurum sit: an videlicet scandalizabitur: an permanebit in sanctimonia vite: non licet confessionem pretermittere: quemadmodum supra induxit: quod nec correptionem fraternali quando ambiguum est: an profutura sit fratris corruptionis: an obseruit. Et tunc de primo articulo.

Restat nunc inq. An confessio sit in pcepto iuris diuinum vel ecclie. Et quorundam opinio est: quod confessio solu est humani iuris. ut glo. de penit. dis. 5. in p. repulsis opinionibus: quod ea deus instituit: vel Hes. 3. cum interrogaret Adam ubi es: vel Hes. 4. cuz iterrogaret Laym de Abel: ubi est ingt Abel frater tuus tunc. Quod ideo solus factum est: ut eorum quos pfecter pfectum suum. Et Ioseph. dum regreditur ab Achore: ut dans gloriam deo quoniam cepisset dicetur. Et etiam alia que dicit per Apolum in novo testamento instituta. Ceterum item alterum peccata vestra. Iacobus. 5. Melius dicit enim instituta sunt a quadam vobis ecclie traditione: quod ex noui vel veteris testamenti quiete. Traditione autem ecclie obligat sicut pceptum. 11. dist. in his. Et glo. excludens inquit. Apud nos confessio de mortalibus nequa est: apud Grecos non: quia non emanauit apud illos traditio seu pfectio ecclie de pfecto. Sicut nec pfectum in aequino sed fermato. s. c. fi. de penit. dis. 1. c. fi. Concludit autem illud Iacobi sylloge. Iacobus. p. Alioquin obligaret Grecos non obstat eorum consuetudine. Nam doctor subtilis. 17. dis. 4. art. 1. quoniam mouet in quatuor reprehendit. Ceterum quod ut turpe esset theologo dicere quod aliquid pertineat in bibliis: et non possit designare pastori ubi ita canoniste dicit vide. ri turpe dicere aliquid esse de traditione ecclie cum toto canone designare non possit: ubi ecclie deduxerit in pceptu: maxime supposito quod canon sufficienter pertineat ecclie traditiones. glo. autem solum pbat pfectiones ecclie ligare per causam. In his. 11. dis. Sed nullum canonem inducit: ubi pceptum pfectum ecclie induxit. Et sic non ligatur papa ad pfectum. dicit. allegat ad huius decretalem. Ex hoc qui seminat. de ab. sig. lib. 6. ubi par in parem dicit non habere impium: potest ppter hoc induci quod pnceps legibus solutus est. f. de legib. l. princeps. Ceterum quod in oibus statutis ecclie intelligit auctoritas Romane ecclie excepta: ut habeat Hianus. 25. q. 1. c. fi. Ceterum quod sequitur in fideles non obligari ad pfectum. Nihil. n. ad nos de his que foris sunt iudicare: f. m. Apollini p. ad Cor. 5. Et potest aperte huius pbari. c. Gaudemus. de diuotys. r. c. Deus. eo. ti. In quorum primo dicitur quod mrimoniis infidelium in 20 vel vltiori gradu sanguinitatis teneri: quod non arcanis constitutis ecclie: et in altero quod mrimoniis tractu a indecis cum relictis suis fratribus pro more suo: etiam teneri: et est validum quod nequam est si arctaretur pfectutionibus ecclie. Quarto carpit eam: quia supponit grecos non teneri ad pfectum. Immo dicit quod nec est notum quod non pfectant: quod nullus doctoz contra eorum abusus scribentium hinc abusum scribit: aut ipsum refert: qui tunc maior est quam differetia pfectio in fermato: ubi ecclia Romana in a. immo conficit: et maior sit quam baptizare in hac forma: Ba-

piceat seruis Christi tunc. In nomine tunc: ubi nos vtimur foris: Ego te baptizo tunc. Inter has reprobationes 2. et 3. efficaces sunt. Prima vero peccat: quod scimus multa instituta esse ab vobis ecclia: cum tamen nequeamus designare canones quoque fuerint instituta: ut p. de ieiunio qdagesimali. Sicut de celebratione dominice in locu sabbati. Facile autem fuisse glo. designare canones pfectioem: sed omisit ppter notoritate. Canones vero quoque pfecta sunt non debuit arctari allegare. Sicut nec pfectit glo. pbari quod Hec non pfectant: ut dicunt iuxta reprehensionem quartam. Quarto etiam non iuste carpit glo. in hoc quod dicit non probatum a glo. quod Hec non pfectant: quasi ex huius habent: quod male dicit glo. eos ad pfectioem non obligari. Ratio est: quia stat eos pfecter: cuz ei nemo potuerit vincere negare pfectioem vtilitatem absque manifesta heresi contra fidem salvatoris Joann. 20. Quorum remiseritis peccata remittuntur eis: et quorum retinueritis retenta sunt. Sed quod nihilominus se dicat ad confessionem non obligari: et pro illo inducit. c. fi. de penit. dis. 1. ubi habet Theodorus: quod quidam dicunt peccata deo solu confiteri debent: ut Hec. Sed iuste de hoc carpi potuissent: quia supponit oes grecos hoc sentire: cuz tunc Theodorus in suo penitentia, li. indefinito solu dicat quodammodo hoc tenere ut Hec: ad ceteros quod tota fere christiana ecclia tenet pfectoem pfectum eum pecata: quo Christus est eum complexus est plurimos grecos.

Huius probant pfectioem est diuini iuris: quod pceptum ecclie sit affice non potest occulta: soluz. n. manifestum iudicat. c. Erubescat. 32. dis. 1. 6. q. 1. Si oia. c. Sicut tunc. et Tua nos. de simonia. cuz ceteris. Soluz. n. illud affice potest quod in examen adducere valer ad suum tribunal: et cuius transgressionem punire potest. Sed occulta cordis etiam in solo iteriore actu tenetur pfecter: quod pfectio non solum est iuris ecclie seu positivi humani: sed diuini iuris. Sed huius rationis fundamentum. v. 3. etiam ecclia nihil pcepto potest vbi transgressor non valet punire: ideo corrigit quod hoc solu xitatem habet quoniam transgressor non potest ex defectu iurisdictionis per cognitam iudicariam. Sed certe xitatem non habet: quoniam ideo tribunal ecclie punire non potest: quod defecit pbat. Unum glo. sup cle. j. in Abbo Eze. de hereticis. apte excludit pro actu penitentia occulto quoniam incurrit contra excoicationis quemadmodum pro heresi sola mete occpta: et quod magis est: ecclia punit actum mere occultum quoniam pro heresi cordis cuius nullum pedit signum ad eum hominem excoicat quoniam noiatum indicare non possit in foro fori. Et quod recte dicit Pe. de palu. 17. dis. 4. q. 2. ar. 2. Cum dicit ecclia pcepto non potest cuius negat transgressor punire: xitatem habet intelligendo eius transgressor non potest ppter defectu iurisdictionis: secus cuz solu ppter defectu pbat. Ideo ibide alter pbat: quod p. omne iudicium dedit filio: ut honorificet filium sicut honorificat p. Et ifra. Et p. tate dedit ei iudicium facere: quod filius hois est. Joann. 5. Quodque sufficerat ante dei incarnationem soli deo pfecti cui dicit ppheta: Tibi soli peccatum tunc postquam tu homo factus es: et filio hois a deo p. iudicium datum est: ut eum honorificet hoies tunc. op. pfecti homini vicario. s. Christi quem ad huius in terris dispositum. v. 3. sacerdoti. Et hec sua loquuntur quod est pbat. v. 3. quod Christus hoibus pcepit eos in terris ad huius astrinxerit ut eius loco et suo vicario: puta sacerdoti pfectioem. Ex quo enim Christus f. m. humanitatem clare videt cogitatorem cordis nostri et omnem actum voluntatis: satis videtur pro ratione inducta eius humanitati solo cordis sermone pfecter. Alter doctor subtilis. 17. dist. 4. pbat confessionem est diuini iuris: et hoc triplici medio. Primus sumit ex Abbo salvatoris. Joann. 20. Accipite spiritus sanctum quoniam remiseritis peccata tunc. Ex quo sic arguit. data est ibi sacerdotibus facultas arbitrii et iudicandi in manu pfecto. quod hoibus est necessitas sua peccata eis exponendi cuz nequeat sua fieri super incognitum. Sicut huius excludit: quod eis data est facultas iudicandi et arbitrii negotia pfecto.

De sacramento

vbi hoies quo ad illa se submiserint: vt in p̄fili: quorū hoies sacerdotes p̄t insolidū hīc p̄tāte absoluēdi p̄trū cui submittere se voler: ad nullū tñ determinate obligat. Et cōfirmat: qr scut dicit̄ ibi de remissione: ita de retentione ibi: Quoꝝ retinueritis peccata retēta sunt: qd x̄bū p̄cissionē nō habet cum certū sit multoꝝ peccata reinneri que a sacerdotiūbus minime retinent̄ ergo neutrū qz itelli cūz p̄cissionē. Replicat p̄tra B: qr nō dat alicui potestas arbitrādi nisi saltē alius teneat subesse eius arbitrio. Sz sacerdotib̄ cōmīt̄ h̄s potestas in cā peccati: qz alicui vt reo imponit necessitas submittēdi se eius arbitrio. Cōtra B itez replicādo opponit. sentētia arbitralis et facultas arbitrādi robur et vim solū habet ex p̄tū submissione: qr arbitro est facultas dīcēdi ius: sz non ante submissionē: ideo recurrat ad aliud mēdiū. qui p̄m̄ grām omisit: teneat de necessitate illi p̄cepti: Dīliges dīm̄ dēu tuū r̄c. illā recuperare. qz cūz per sacrm̄ penitētie p̄teat hoib̄ via recuperandi grām omisam: videat ad B teneri. Nam B sacrm̄ institutū est in remediu efficaꝝ ad recuperandi grāz p̄³. Si p̄tra hoc dicas: nō est p̄cisa via recuperandi grām ex quo p̄t per viaꝝ p̄tritionis: et qz excludi nō p̄t qz ad illā teneat. Cōtra hoc replicādo dicit: Saltē longe facilior est via sequēdi grāz per sacrm̄ penitētie qz per cōtritionez. Sufficit. n. in p̄ nō ponere obicem: qd lōge satius est et multo minus qz h̄c aliquā actionē que per modū meriti de congruo sufficiat ad iustificationē. P̄t etiā eē alīs magis cert̄: qz nō ponat obicem: qr p̄t p̄babilis scire se nō peccasse tpe p̄fessionis tūc actuali alī peccato iterioři vel exteriori: qz p̄ habeat attritionē sufficiēti quasi per modū meriti de agrico. P̄t etiā scire qz itēdat recipie qd eccl̄ia intēdit illo sacro p̄ferre. Ex quo sic arguit: qui dimissa via faciliori ad p̄ndā grāz et salutē adūt viā pro grā recuperandi magis difficilez exponit se p̄cilio salutis: et in B v̄r. p̄pē salutis cōcepto: qz ne cūz est hoib̄ via p̄tritionis nō stare p̄tētos: sz amplecti opz viaꝝ sacralis absolonis. Cōadē dicit qz si neutrū sufficit et nō possit h̄i ex euāgelio p̄ceptuz fitēdi sacerdotib̄: Ingrēduz videat: an ex x̄bis Jacobi apli h̄i posse: cum dicit: Lōfitemini alterutru peccata via. B reprobas dicit̄ p̄t: nō: qr vel dices qz hoc p̄ceptū sua auēte dederit: aut vt p̄co dei annūtiauit. Non p̄t dici p̄m̄: qr solū erat ep̄s bierosolymitan⁹: nec facultatē habuit ligādi nō subtos. Nec potes dicere qz illa eccl̄ia ab initio fuit caput oīuz: qr B nō p̄cederēt Romani: nec qz illa auētas pro tpe illo erat romanis subtracta. Nec potes dicere z̄: qr apli p̄mulgantes p̄cepta dīi eo modo loquēt̄ vnuñ: quo eos ostet tanqz p̄cones dei log: vt pater ex Aplo p̄cēt̄ Loz. 7°. His qui mīlmonio iūcti sunt (ingr̄) p̄cipio: nō ego s̄z dīi: vxoz̄ a viro nō discedēt̄. vbi x̄o suaz suiam iterponit: Leteris (ingr̄) dico ego nō dīi: Sige frater fidelis vxoz̄ bz infidele r̄c. Alioḡ nō p̄staret eccl̄ie eos vt dei p̄cones log: vt p̄z ex Aplo r̄c. n̄si vel ipſi exp̄meret: aut p̄tib⁹ vel antib⁹ colligi possit. Itē addit. Et orate pro inuicē vt saluemini: qd certū est equē stingere nō sacerdotes vt sacerdotes. Et ita p̄ clausula videat etiā respicere nō sacerdotes in vbo alterutru: quēadmodū et clausula sequēs. Teneat̄ est igī qz sit de iure diuino in euāgelys exp̄sio: iuxta p̄m̄ et z̄ mēbrū. Uel si illud nō sufficiat dīcēduz est qz sit de iure diuino positivo a Chio aplis p̄mulgato: et per aplos sine scriptura vltierius eccl̄ie: scut de multis alijs tenet eccl̄ia. Juxta cā. Lū marthe. de cele. mis. Et bz fundat̄ ex illo Joā. vt. Multa qd et alia signa fecit iefus in aspectu discipuloꝝ suoz̄ qz si singula scribant̄ r̄c. Et Sz nullū hoib̄ trūz videat sufficiēter intētu fundare. Nō p̄m̄: qr solū deducit vtilitatē sacralis p̄fessionis nō necessitatē: cui⁹ filie dari p̄t. Lōfitemini alterutru peccata vestra r̄c. Quid est (inquiēs) cōfitemini inuicē peccata vestra vt saluemini: n̄si si alterutru peccata via cōfessi nō fueritis nō saluabimini: Inducēs p̄formiter suiam Aug. deinde et expōnez Bede de x̄bo apli inducto dīcēt̄: in B discretionē habēd̄: et: qz leuia et qdīiana debemus indifferēter socijs p̄adere: vt dīembus mutuis saluemur: et illa remittātur: sz in uoīis lep̄: immūdīia soli sacerdoti cē cōfitedā. Ad motum: Scoti faciēt̄: qz satis se insinuat log vt p̄conem dei: clausulaꝝ

Confessionis

94

hac per illatiuā giūctionē s. continuat oīōnī quā posuit vt pco dei: huic videlz. Sigs infirmat in yobis tē. inducat pby- teros: et orent sup eū yngētes eum in noie oīl: et oratio fidci saluabit infirmū et alleluabit euz dīs: et si in peccatis fuerit dimittēt ei. Attinio subinserēs: Lōfitemini ḡ alterutru tē. Etia qd in z̄ pre dicit: et orate pro inuicē tē. Vtqz est diuinī ūris et necessitatis: quēadmodū p̄ximū diligē et cius necessitatib⁹ subuenire. quēadmodū ḡ hoc vt pco dei exp̄sit: sa- tis innotuerat p̄3 partē etiā vt p̄conem dei euz dicere.

Ertio inquirēdu3 est: an teneat mur ad statim opportunitate habita p̄fiteri. Et p̄mū inducā motua qbus p̄bari videt p̄ sic. C p̄mū ga dicit Hugo de sc̄to Victore. Si necessitas non est que p̄redēt p̄ceptus nō excusat. Sed vt p̄mū habeat op̄ portunitas p̄fitedi peccata sacerdoti nulla p̄t p̄tēdi neces- sitas nō cōfitedi. ergo nō excusat tūc homo a cōfep̄tu: si tūc velit p̄fessionē differre. C Sc̄do ad idēz. qui laborat morbo vel vulnere letali: nisi statim curauerit adh̄bē remediū dūz scit et p̄t cēsēt sibi p̄p̄l manu inyecē: et cā mortis exi- stere. Juxta illud Symmachipape: Non grādi discrierā est si leū inscras vel admittas: mortē enim lāgriētib⁹ pba- tur iſtigere qui hac euz p̄t nō excludit. 83. dist. in p̄mū ergo filiter qui laborat morbo vel vulnere spūali aie: et ei offert opportunitas medēdi sibi p̄p̄l per cōfessionē sacerdē: videt peccare mortalr n̄i seip̄ extra statim dānationis per p̄fes- sionez reponat. C Hoc cōfirmo: ga existēs in mortali pec- cato et sc̄ter in illo manens exponit se piculo alterius pec- cati et discriminī eterne dānationis. ergo peccat n̄i ad sta- tim peccata p̄fessiūs fuerit. Añs pbo: de piculo peccati: quia dicit Grego. Peccatū qd per penitētiā nō diluitur mox suo p̄dere ad aliud trahit. C Ite de piculo eterne dānationis pbo: per illud sapiētis Eccl. 5. Ne tardes cōuerti ad dīm neqz differas de die in diem. Subito enī venit ira illius et dispdet te in tpe vindicta. ppter qd in parabola de viginib⁹ Matib⁹. z5. p̄cludit saluator vigilāduz eē: ga nescimus dies neqz horā. C Tertio ad idē: qd sine p̄fixione termini debet ad statim eē in obligatione et statim soluere op̄z: vt oia lura canūt de pecuniario debito: sed vt supz deduxi: diuino iu- re tenemur p̄fiteri et sine tgis siue termini p̄fixione. ergo vi- def qd ad statim op̄z deo p̄soluere. C Lōfimo hoc: quia si aduerlum nos habeat aligd frater: necesse est indilat eius recōciliationē querere: adeo vt nec munus ad altare liceat offerri p̄us qd fī recōciliati fuerimus. Matib⁹. 5. ergo mul- to fortius cum scimus per mortale culpā dēū aligd hie ad- uersum nos: indilate op̄z per cōfessionē dei recōciliationē p̄curare: nec licet vla opportunity oblatā p̄fessionē di- ferre. C Quarto sic: p̄cepto negatiuo phibemur deo et pxi- mis inimici eē: sed cōstat oēm hoiem per mortale peccatum deo inimicū cōstituit: ergo obligamur extra statim inimicitie per sacerdē cōfessionē nos reponere. C Qd p̄fimo ex p̄ce- pto dīs Deuter. 22. Exo. 23. Si videris asinū odiētis te ia- cētez sub onere: nō p̄trāsib⁹: s̄ subleuabis euz: ḡ multo for- tius opportunity habita: et euz nos pp̄dimus sub morta- lis culpe onere iacere: tenemur nō p̄trāstre: nō differre: sed statim per p̄fessionis remediu nos a taz graui onere libare.

Ad oppositū arguit p̄: qd p̄ceptu de p̄fitedi est af- firmatiū: cuius natura est obligare semp: sed nō ad semp. ergo videtur nō statim obligatus hō vt cum effectu p̄fiteat post lapsum in culpam. C Qd p̄fir- mo sic. qd p̄fessiūs p̄ceptu est in scriptura et fortius ligat p̄- ceptum ad suscipiēdu baptisma qd p̄ceptu p̄fitedi. Sed nō tenet ad illius statim suscipere baptisma: immo in ecclia p̄mi- tiua extra casum egritudinis et piculi corp̄s solū licebat in pascha et p̄theccoste sumi. de p̄scr. dist. 4. Modo. ratione

cuius exceptio ponit ea. dist. c. de cathecumēnis. ergo tē.

P̄o buiis solone p̄mitto: qd aliud est ad statim grē- cupari p̄t via p̄tritionis ante actualē p̄fessionē. igit alia est diuersitas: an post lapsum in culpā hō teneat statim resur- gere: alia autem teneat ad statim confiteri. Ideo de vtroqz tāgā h̄nem sibi seruētē. C Prima p̄clusio p̄cērēs p̄trito- nē: sine qua adulto post baptisma peccatus nō dimittit̄ est. Hō post lapsum in mortale culpā nō tenet conteri ad sta- tim: ita videlz qd manēs in peccato ex hoc sentiat de nouo mortalr excedē donec p̄terat. P̄robo sic. qd p̄teri de pecca- to est p̄cepti affirmatiū qd ad semp nō obligat. C D. Se- queret ex h̄rio absurditas: videlz qd hō de peccato doles et ppterā p̄fites: cuius attritio per p̄fessionē formab̄t et fieri p̄trito: actu adhuc p̄fitedo mortalr delinqueret omittēdo. Sequela p̄z: qd toto illo tpe p̄fessionis adhuc p̄trito nō est: ex quo per casum absoluto sacrificiū de attrito p̄trito faciet. C P̄. cōfirmo hoc: nō obligamur fratrē reduceā ad statim post lapsum: qd possimus opportunitatē maiore expecta- re: vt Aug. tradit p̄ de ciuita. dei. ca. 9. ergo nec tenemur nos metipso ad statim ad grām reponere. p̄fita tenet: qd tene- mur diligē f̄res vt nos metipso: et quātū possimus eis salu- tē efficaciter p̄curare vt nobis. Hactenqz tñ qd in qbusdā cas- bus tenet hō ad statim quātū in se est p̄teri: videlz rōne ad- ministratiōis vel susceptionis sacroꝝ ad statim: que digne suscipi vel ministrari nequeūt sine p̄tritione. Nō enī excu- satur hō si post lapsum p̄tractat vel suscipit n̄i p̄abilit̄ se existimet in statim grē esse. Sc̄do rōne piculi mortis de p̄p̄mo iminētis: ex inuasionē infideliū: aut seductione per be- reticos: aut hō. Uel 3° rōne magne necessitatis p̄p̄l: cui sine feruorē oīōnis occurri negt: et ex statim grē orari nō p̄t: vt dignū sit audiri. In his et sibib⁹ casib⁹ tenet hō quātū in se est ad statim p̄teri. Quēadmodū necessitas f̄ris effectum assert obligationis dādi elemosynā. C Sc̄da xclō est. Nō tenemur post lapsum in mortale culpam ad statim p̄fiteri. Hāc pbo p̄ sic: qd vt statim deduxi: non tenemur ad statim p̄teri. ergo minus ad statim p̄fiteri. p̄fita tenet a maiori ne- gatiue. Qd etiā nō tenemur ad statim p̄fiteri habita oppor- tunitate: deducit b̄tūs Tho. 17. dist. 4. sic. Quia p̄cepta af- firmatiū non obligat cum effectu ex B qd cōmode impleri p̄t: n̄i s̄cīnī s̄cīnī: nō dans elemosynā de supfluo qnīcūqz ei paup̄ offerret peccare mortalr: qd falsum est. Sed ex B qd tēpus necessitatē vrgētē adducit: videlz morere p̄aup̄ vel graue piculū incurreret: n̄i ei de supfluo succurrat: iam lū- ga p̄cepto dādi elemosynā. ergo filiter occurrētē oppor- tunitate etiā si maior nō spectet non cadit adhuc obligatio p̄fitedi. Sed qd articulus tgis necessitatē aliquaz adducit: vnde opus est p̄fessionē. Et hoc clare p̄bat s̄cīlē p̄is inducū de p̄cepto suscipiēdi baptisma (qd vtiqz eī ianua sacroꝝ: sine quo alioꝝ sacroꝝ hō particeps eē nō debet) magis est necessariū qd sacrī p̄fessionis: qd vtiqz est ianua sacroꝝ: vt sine ipso p̄uo cetera effectū nequeant hie. Qd etiā dubiu vi- deat: ppter tñ securitatē mādān̄t alia sacra in nō baptiza- to iterari: quia nō intelligit iterari qd ambigūt̄ esse factū. C Venies de p̄sbro nō bap̄. ergo multo fortius differre licet sacrī p̄fessionis qd nullatenus tantā necessitatē habet. Ex- cipiūt tñ Richardus et Petrus de palu. 17. dist. 4. qnīqz cas- bus in qbus tenet hō ad statim p̄fiteri. C Primo ppter sa- cramentū qd hō recipie habet ad statim vel administrat: qd tūc dīz p̄fiteri p̄tūs de mortali: qd sicut baptisma est ianua sacroꝝ ante qd alia p̄cipi non debet: ita sacra penitē- tie est sc̄da tabula post naufragiū: et ianua ad reliqua sacra mēta post lapsum in baptizato suscipiēda. Unde de p̄scr. dist. 4. Ut ieiuniū dicit qd p̄fecti etate p̄firmādi moneri de- bēt p̄tūs cōfessionē p̄tōꝝ facere. Et eadē est ratio de alijs

De sacramento

sacramentis: nec sufficit pteri. Ad id palu. nisi forte necessitas vigeat et potes absoluere absit, non tamē peccat mortali ministrando vel suscipiendo postquam contritus est: quia iam deo giūctus est. Richardus vero in hoc apte moderatus loquitur. Nisi forte de ppinquo spectet aliud cui devotius et securius cōsiteat. Sic enim expectas nullo iure: quod ego scias: probaberet cōicare si vere penites est. Et certe aliud est de baptismate: vt ianua sacrorum sine quo cetera nequeunt sortiri effectū: vt sequitur sancta mater ecclia in c. Uenies de quo supra, et aliud de cōfessione que solū permittit ut suscipietur dignificet sacramentis practicis vel suscipiendo. Iaz patet alia via dignificationis querēde: scilicet contritionis. Etiam cōfessio non est scda tabula post naufragium sine qua baptisato naufraganti salus non paret nisi in qua includit vera penitentia seu contritionem sine qua de lege ordinata non dimititur purificatio post baptismum admissa. Iaz penitentia que contrito dī potest procedere confessione in actu: quod voto semper contritione coimitatur. Secundus casus rōne statutū: ut statuto ecclie semel in anno potissimum circa festum pasche, est textus, c. Dis utriusque de peni. et remis. Et religiosi in suis statutis dicit Richardus hūt statutum et preceptum de cōcādo vel cōfēdō in certo die. Tertius casus est rōne dubius: quoniam videlicet hō est in piculo mortis, tenet enim administris preceptum cōfessionis explere in vita. Quoniam nihil sit certius morte: et nihil incertius hora mortis: placitam omnibz. Sed non sic causat hic piculus nisi verius: tūc voco hic piculum quādō hō est in piculo ut frequenter tūc hoīes moriantur: sicut in bello naufragio/ vel graui et acuta egritudine. Unde tenent physici egrotos admonē ut ante oīa cōfessionē faciat. de peni. et remis. Cum infirmitas. Non aut sīg̃s dī intrare aquā/ aut mare in qibus non statim pbabilis sic tenet: sic enim intelligit quod glibet sacerdos pōt in mortis articulo vel piculo cōstitutū absolvit. Quartus casus rōne piculi pōdē opportunitatis habebat cōfessorez qui pōt absoluere: ut si nūc adest qui absolvit pōt: nec spes sit quod ante finez anni reuertetur: teneor ad statutū ei cōfiteri. Exempli pōt in casu sedi apostolice vel epo referuato: ybi autē mora est piculum allatura: dilatio spernenda est. Si enī diebus festiū haleca capi p̄t: quādō timetur ne rēpus cōgruū trāseat: multo forius ne spūaliū opportunitatē pdamus: tenemur de fersys. c. licer tē. Quintus casus: rōne scrupuli: si videlicet hō opinione habeat quod ad statutum teneat cōfiteri. Qd̃ stelligēdū sentio alternatim: videlicet si errore: sive opinionē habeat: deponē aut cōfiteri: non enim rōne scientie obligat nisi ut nō traueiat. Qd̃ sit dupl̃r vel cōfēdō: vel errorem sive opinionē deponēdo.

Ad argumenta ante oppositū. Ad p̄m̄ respōdeo: verbū "vugonis" pcedit pōt tpe quod necessitatē affert confessionis: quo ipsum limitare videatur Alexā. de hales. 4. parte. q. 77. mēbro. 4. art. p. Tūc enim nisi necessitas sit. i. impossibilitas suscipiendo que p̄tendat: non excusat hō et p̄tēp̄t. Et quod sic intelligi debet: p̄t de sacramento eucharistie. Sepe enī homini est opportunitas illud sumēti et pōt sine p̄tēp̄t meritorie differre. Sed ybi in articulo mortis dīstinetur: nisi est necessitas quā hō p̄tēdit non excusat a cōsēptu sacri eucharistie: quod vere vel interputationē p̄tēnit. Ad z̄m̄ rōdeo: negādo p̄tētia. Et ratio est: quia aīs p̄tēdit cum vulnus aut moribz corporis nisi statim occurrat morte iserret. Et eius sīle est: quoniam occasione aliqua societas vel facti īpingimus ad mortale culpā: nisi eam fugiēdo curauerimus remediu ferre: sī ppositū nostrū est de erēptione a morte iam ale illata: cum videlicet non est piculum alterius mali. Unde si medico eēt facultas suscitādi mortuum ad vitā: non teneret ut hoc cōprimū faceret: sed posler hō ex multis causis differrit: quēadmodū et nos cōfessionis audiētiam:

correptionē fīs: aut exhibitionez p̄sili. Et autē tāgīt in arg: de incertitudine vite: et quod sic iminet piculum damnationis eterne: dico quod pro exclusione piculi non regit certitudo sciēt: sed sufficit certitudo probabilis plectura: qualis nobis ēē pōt de duratione vite. Unū quoniam non sciam tabularū ecclie pmā: surum in suo loco ut me non obzuat: quod tū probabilis plectura est quod non ruet: sine piculo eccliam adeo etiā si forte illico cādēs me obzuat. Etiam si aliquid p̄bet solū excludit quod hō tenetur ad statutū cōfiteri: sed nihil de cōfiteri. Ad confirmationē de piculo peccati ex xbo Gregorij: rōdeo quod procedit in eo qui spectat a deo ut peniteat p̄tēnt penitēt. Unde Eccl. 3: Domel. 11. in xbo. Si xuerius iustus fecerit iniquitatē tē. soluēs qōnem: Cur deus oipotēs offendiculū ponit ei quies cecidisse iaz p̄spicit: et fecisse iniquitatē: sic ingt. Districta sunt oipotēs dei iudicia qui p̄tōres diu expectat ut redeat: non redeūti et p̄tēnti offendiculū ponit adhuc ybi grauius impingat. Peccatum quippe quod per penitentia tē. Et ibidē expōnes repetitū xbo, pp̄he: Si xuerius iustus a iustitia sua fecerit iniquitatē. Ac si dicat ingt: quod iaz videre penitēdo noluit ybi iam ip̄get iusto eius iudicio deserēs ponā ei ybi grauius impingat. Qd̃ ponere offendiculū est nequaq; ad peccādū p̄m̄ere sed grāz nolle subministrare: quia adiūt̃a peccato resurgere possit. Sīl exponit Hiero. illud, pp̄he ps. 37. Puntruerūt et corrupte sunt cicatrices mee a facie insipiētē mee. A facie ingt insipiētē: quod nolebas facere penitentia. Iaz stat hominē statim post p̄tēm p̄ponē in futuro de peccato penitere sine hō: quod penitentia actu faciat aut p̄tēnat camillū aut quod p̄tēnēs non est sive nolēs penitere non videt deus ponere offendiculū. Alter rōdeo ad cādē p̄bationē: quod peccatum suo pondē ad aliud trahit: non per efficaciā et necessitatē: sed per quādō inclinatōne cui resistē possumus: vel etiā meritatē desertionē: que hominē ad peccādū necessitare non pōt. Juxta illud Hen. 4. Sinaut male statim p̄tēm tuū in foribus aderit. Addit ad p̄positū: Ut rūtame subter te erit appetitē eius. Speccati: et tu disaberis illius. Non enim cōputre scūt cicatrices et pōdera p̄tōz nisi a facie insipiētē nostre: quaz non necio cōmittimus: sed non in oībus hō accidit. Ideo Greg. dicit: suo pondē in aliud mox trahit. Sed plures repe riunt qui paucō tpe admisso uno mortali aliud nōdū ad miserint: ita non est piculum alterius mortalitatis culpe ex priori peccato. Ad xbo sapientis rōdeo: ut dicit Alex. de hales passū p̄allegato: non est ibi p̄hibitio dilationis que importat obligationē necessitatē: sī potius p̄siliū utilitatis. In sacra. n. scriptura multa ponunt per modū imp̄ que illud suadet quod est p̄sili. Et autē dicit subito venit ira eius: Dico hō qbus dā accidē a deo. et quod nemo est certius an ei acciderit: cōsultuz est certius reuerti. Sī quod hoc xīsile piculum non arguit: ut illō futurum sit: non peccat discriminatione aliq; qui statim post amissam culpā penitentia distulerit: ut etiā si rapiat in statu culpe p̄pter hō de piculo iudicet. Ad 3: quod fundat in lege. In oībus obligationibus qbus dies non ponit in p̄tē debetur. ff. de re iū. et in. leum. qui. 6. Quotiens. ff. de xbo. oblig. p̄cedit de his obligationibz qbus homo effectualiter sive virūtualiter se cōstituit alieni detētorem: sive in obligationsibus que currere faciūt p̄ceptū negatiū de alteri reddēdo. quē admodū in obligatione ad soluēdū pecunia sive cōditione sive termini p̄fixione: p̄statio me virūtualiter alieni detētore: et ergo ad vitādū trāgressionē p̄hibitionis furti: teneor soluēdū p̄primū possim: nisi quod p̄sumit de cōfēnsu creditoz ad tps modicū. p̄pter quod iura dicunt eum qui dī statim debere: sub tēperamento tps. hoc intelligēdū ēē ut non teneat cum sacco occurrit paratus soluere. I. Qd̃ dicimus. ff. de solonibz. Sed in p̄positū nostro non adducit obligatio negatiū p̄cepit: statim in terminis p̄ceptū affirmatiū dūtaxat. Et ad cōfirmationē rōdeo. dicit glo. quod hoc ad līam eēt absurdū: quod ergo

Confessionis

65

ergo spiritualiter debeat intelligi sicut animi separacionem. Et in verbo Vade non pedib' ingat sed ait humili te ei proster nas in specie illius cui oblaturus es; vel per edoyeniam si sens est. Etiam ut vult gloria hoc regreditur ut placite et grata quae offerat munus deo: expletio autem pcepti affirmatiui potest fieri in statu mortalis culpe: sed mortaliter fieri sine hoc quod placere vel grata offerat. Est ergo sensu non necessitatibus seu pcepti cum propinquedo reconciliationem solu in alio possit digne offerere: quemadmodum et confiteretur: ac per orationem gratiam recuperare. Cetera hoc instat: quia id quod alteri deberunt de sua voluntate ut in scilicet gratiis statim non opus ad statum reddere: quibus statim debeant: nisi cum perficiatur: quia nisi certum tempus vel virtus appetus fuerit videtur concessisse quoque repetatur: tamquam cum homo sit alteri debitor ex delicto quod contra voluntatem eius re eius acceptum vel ipsi nocuit: statim ei obligatur: et est in mora nisi dominus vel iniuria reparetur: quia semper est in mora et in peccato etiam alio non poterit: si non quanto citius potest offerat aut probabilitate supponat quod alter ei dilationem dare. Cum ergo teneamur deo ppter ex delicto et non secundum gratiis: videtur confessio ad statim deo deberi: quemadmodum si contra voluntatem domini rem aliquam cepero teneor ad statim restituere. Redit Petrus de palude. 17. distin. 4. q. z. arti. 5. quod peccator contritus auctoritate pcepti videtur purgasse moram et si sit solum attritus: quia per ppositum pfectio videtur deo offerre quod oportet: et sic non est in mora quo ad usum vel deus exigat per mortis piculum vel sacram: aut eius vicarius per pceptum: ut est pceptum ecclesie defensum in anno. Quia solone videtur admittere quod ad statum tenet pctorum confiteri vel alteri de pctorum post culpam. Nec videtur quod hoc evanescat difficultas argumenti: quia non satis est offerre iam volenti recipere: sed opus cum effectu debitum exhibere: nisi de creditoris assensu fiat dilatio. Etiam qui alteri offert se datum futuro tempore: sed non statim. Ceterum ergo ridentes: dic nos duplum obligari alteri ex delicto. Interduum ad restituitionem: non unquam ad emendam sine restituitione. Ceterum dominum notare potest ex delicto quo dominus proximo inferimus: altero delicto quo solum iniuria verbali honore non ledendo ipsius impetratus: ut dum stulto imprudentiam impropereamus: vel meretrici fornicationem: vel aliud publicum peccatum. In actionibus autem iniuriarum nemo tenet iniuriato occurtere et emendam statim offerre: mox licet est in annis differre: quo tamen lapsus temporis scit actionem de iure expirare. In pposito nostro obligamur deo ad confessionem: non quod in vim restituimus: sed in vim emendemus: et ita non opus quod ad statum confitemur. Ad 4^m rite deo: pcepto negativo prohibemur deo inimicari per actualē culpam non tamen pcepto aliquo negativo prohibemur manere in culpa sive inimicitia prius facta: quemadmodum in filii prohibemur pcepto negativo parientes in honore nihilo minus post faciem in honorationis non obligamur ad statum oppositum honorationis explorare. Dic n. pposito per culpam mortales prius commissus manemus deo inimici: sed non acutus inimicatus. Ita nullum pceptum negatiuum ligat ut pfectemur. Ceterum argumen tuum si aliquid probat solum quoniam quod ad statum teneamur ceteri non aut ppter. Tolle enim inimicitia per contritionem qua respondimur ad statum gratiae seu salutis: et ita poterit differri confitatio. Ceterum confirmatione rite: in casu adductio iminet proximo dominum et piculum nisi ad statum asinus subleuerit. Non sic in pposito piculum iminet: si vel parvuli baptismum differantur: aut quo ad personas nostras confessionem. Nec valde pertinet. Forte accidit quod iste statim morietur in peccato: nisi statum pfecteat. ergo exponit se piculo si differat confessionem. Potest nam verisimile esse quod non morietur adhuc: sed aliter euenire est sit possibile. periculum autem tunc est quod verisimili res timenda eueniret. Unde uero. Rheto. ca. de timore pbs describens periculum dicit. Est timide rei appropinquatio. non quod est in euangelio sed intelligi habet verisimilitudinem. Als quilibet cresceret piculo se exponet

qui illud facit seu agit in quo notabile aliquod danum patiatur. Hinc ut prius dixi quod ecclias ingressus iudicio oium forent si casu ruat non ppterera dicatur se periculo exposuisse.

Quarto inquirendum est: an quis tenet confiteri oia peccata iregredere mortalia: veniam et circuistatis. Et videtur quod sicut decreto concilii generalis. Quisquis postquam ad annos discretionis puererit teneat solus oia sua peccata confiteri semel in anno. Quis utriusque de peccato et re. et ceterum. Sed a pellatione pectorum veniunt et peccata venialia: et oies circuistatis vel spem peccati mutantes: vel nouum pectorum adducentes. ergo opus oia venialia simul et circuistatis confiteri. Ceterum confirmo: posito quod intra annum homo nullum admiserit pectorum mortale nihilo minus iuxta concilium decretum teneat confiteri. quod veniam ex pcepto sunt confitenda. Ceterum secundum confirmo quod illud Jacobus. Et item alterutrum peccata via. glo. exponens dicit alterutrum: id est coequalibus quotidianis et leuis pectorum: grauius culpe in iudicium sacerdoti padamus. ibi traditum pceptum pfectio. ergo ligat quod ad venialia. Ceterum confirmo. Multa sunt de quibus dubium est an venialia sunt an mortalia: non obstat ergo quod sint venialia nequit ea homo sine piculo dantionis pfectio pterire: difficile enim et ambiguum opus referre ad sacerdotis iudicium. Deuteronomio. 17. Ceterum confirmo: nisi per sacerdotem remittantur tenentur a deo in celis. Juxta exponens datum verbi salvatoris Iohannes. 20. Quoquo remitteritis peccata recte sunt in celis: id est apud deum non remissa. Etiam deus veniam et mortalem punitur in eo qui deceperit in mortali et veniali: als redemptio aliquis eetur in inferno: sed tenetur ppter oem id per quo eternam cruciaremur in inferno. quod. Etiam dicit Augustinus. Si cepti fluctuare confitearis motu ne plangas ruinam.

Secundo spaliter pbo quod tenemur oem circuistatis ppter. Ceterum quod necesse est exprimeretur in pfectione genus peccati: quod sine circumstantie expessione non dignoscitur: multe autem circumstantie variat genus ut de cognoscere coniugata vel soluta: sumere re alterius de loco sacro vel non sacro. Ceterum dominus mandauit Lotu ut exierit de Sodomis non moraretur in omni circa regione. et in nulla circumstantia vel veniali. Ceterum Augustinus. libro de penitentia loquens de multis circumstantiis que genus peccati non mutantur dicit. Quis ista varietas hic pfectio est et defitio. de peccato. distin. 5. Consideret. Inducit est Magister. 16. distin. 4. Et huiusmodi: quod tenetur confiteri sacerdoti exponere quantitatem culpe ut pro modo peccati iniungatur satisfactione. Sed hoc fieri non potest sine eo quod confessio circumstantias exprimat. ergo necesse est circumstantias aggravantes est que genus peccati non mutantur confiteri.

Ad oppositum arguo: quod ut habet Hieronimus. Penitentia est secunda tabula post naufragium: sed per veniale culpam aut circumstantiam que genus non mutantur: nemo naufragat: quod nec necesse habet recurrere ad secundam tabulam. scilicet penitentiam. Etiam obligamur ppter ut recociliemur deo et ei et ecclesie. Sed per veniale aut tales circumstantias non redimimur dei inimici et ecclesie: quod non cadit sub pcepto pfectio. Item minima peccata deletur in purgatorio sine pfectione. ut habet gratia. Matheus. 12. in libro Non dimittitur neque in hoc seculo. Ceterum probatur hoc de circumstantiis mutantibus genus culpe: quod ex pfectione talis circumstantie pderet persona cum qua occulteret pectorum est: ut per se de circumstantia fornicationis cum mire: sed nemo tenet copercantem pderet. Nam pderet alterius pectorum est culpabilis et hoc de pceptum. ergo sequela patet: quia si quis confiteatur se commixtum cognate et scitum est vindicetur in loco quod ynicam habebat: iam proderetur cognate peccatum.

Nec videtur de circumstantiis que culpa seu genus peccati non mutantur. Ceterum quod sepe non habet homo per recitationem talis circumstantie mouebit ad libidinem. ergo cum teneatur ei dextrum oculum enire per secundam

De sacramento

Io passiuo sive glorie: videlicet non obligat illam tunc profiteri.

Preterea tertio principali probat: quod non oia mortalium eidem: ga fuit Bernar.lib.de dispesatione et precepto: quod pro charitate institutum est. Charitatem militare non debet. Sed perpendit interduo hoc fornicationem exponat sacerdoti ipse mouebit ad consensum: quod per scandalum passiuo sacerdotis vitando poterit licet hoc peccatum illud ipsi non profiteri. **C**ontra. Discit penitentem non unquam a sacerdote quod vel in papalib vel episcopalib casib faciliat non habeat absolviendum: sed tunc omnes frustra tenet illa sacerdoti exponere: quod potest licite mortalium confessionem dimidiare. **C**ontra tertio: si aliquod mortale oblitus fuerit (intelligo diligenti pmissio examine et debita discussione) non tenetur iterare confessionem nec ad sacerdotem eundem pro innotescendo illo mortali recurrere: potius ergo similiter scienter primo illud subducere tecum.

Quia in quoniam tria taguntur. **v**iz. de venialibus: de circustantiis: et oibus mortalibus: **r**ideo per tres rationes. **P**rima concernens venialia est: Nullum veniale peccatum necessitate peccatum est. **S**ed probo sic. nullum est tam magnum veniale quod non remittitur hoc post mortem: quoniam non est necessaria confessio: que in vita mortali dimitti potest non aut post mortem. **A**ns deduco ex verbis Apoll. i. ad Corinths. 3. Si quis superpedicaverit lignum senum stipula salutis erit: sed tamen quasi per ignem. **I**te. **M**at. 12. Spuris blasphemie non remittetur hoibus neque in hoc seculo neque in futuro. **V**bi a spoliis dat intelligi: vi arguit Gregorius. quod quedam minute culpe remittantur post hanc vitam. **L**uz quod non sit ratio de aliquo veniali spaliter: sequitur quod oem veniale poterit post mortem remittetur. Quod probo rōne sic nullum veniale existit: cuius magnū auferit charitatem: quod in quoctuqz veniali decesserit hoc: si non sit mortale habuerit: remittetur ei. **S**ed tamen alii discedentes in charitate per veniale possunt perpetuo a regno celorum excludi: ex quo cu nullus qualificatus minimum culpa potest ad beatitudinem eternam admitti. **C**ontra ratione probo idem: quod qui in veniali permanenter in eo qui decedit necesse post mortem remittitur. Assumptum probo: quod aliquis decedens in charitate possit perpetuo a regno celorum excludi. **S**equela patet. non enim potest ad beatitudinem admitti priusquam remisimus sit ei oem peccatum: et decederet per casum in gratissimo veniali quod opus vel perpetuo ipsum a beatitudine excludi vel veniale post mortem illi remittitur. **C**ontra istud de remissione venialis post hac vitam obviavit quod multum appareret sic. **Q**uis cum hoc mortali aut recolit de veniali aut non. **S**i recolit: vel penitent et dimittitur ei: vel non penitent et peccat mortali: non penitendo enim eligit a gloria retardari. **S**ed hoc non recolit: aut sic est dispositio: quod recolens penitent: et remittitur: vel non penitent: et iterum peccat mortaliter. ergo. **R**esidet dominus permissus de palu. 21. dis. 4. q. 1. arti. 1. quod dispositio habitualis bona nūc delet peccatum sine actuали displicentia: nec dispositio habitualis mala facit in homine peccatum sine actu. Peccatum enim non in habitu: sed in actu consistit. **S**icut si quis cognoscens uxore suam: propter voluptatem actu habuit paratus idem facere cu non sua. **V**el sic. **S**i quis cognoscens suā uxore propter voluptatem quoniam sit dispositio: quod penitus sic faceret cu aliena: non ex hoc limites veniales culpe excedit. **I**te nec oīs penitentia de veniali delet ipsum. postmodum non esse minus perfecta. **N**ec sequitur: vult non penitentem priusquam peccat mortaliter sic ut non tenet. **P**roince. **v**iz. tempore vicino mortali vitare veniale sub pena mortalium culpe: ita nec expiare: et ideo sive cogitet actu de veniali sive non cogitat non currit ei propterera preceptum penitendi: sicut nec preceptum veniale cogitatu non committendi. **E**t ad probationem cu inseparatur. **S**i recolit et non penitent: eligit retardari a gloria: quod est mortale. Negat assumptum: quod velle retardationem a gloria non est ex se mortale. **V**elle enim ad ipsos separari ab amico non est contra amicitiam: unde volens longam vitam etiam aduertere quod per hoc a

vita eterna retardatur non propterera mortaliter peccat. Non enim omnis charitas cupit dissolui et eē cum Christo: sed praeservata. **V**elle autem praeteneri in hac vita non est sine mortalitate. **V**elle hanc vitam plongari propter delitias non est sine venialitate: cuius est electio ex nuda cogitatione collectus de veniali: et eo quod non est penitent. **S**ed ad difficultatem eligendi retardatione a gloria argumentum non cogit. non enim potest inferri actus positiuum voluntatis cuius est electio ex recordatione sine nulla cogitatione venialis et eius quod est non penitent. **E**ligere autem est positiuum acris voluntatis: immo supposito quod memor venialis culpe etiam tunc nolit penitentem: ad quod sequitur a gloria retardari: non opus ipsum velle consequies. **v**iz. quod a gloria retardatur. **U**nde deceptus est Joannes vyclef tractatus de penitentia dei: reputans infallibiliter maximam et que exceptionem nullam patiatur. Qui vult a sis bone consequentie et consequentiam eē bonam: vult omnia. **v**iz. ad hunc errorum et absurditatem dicimus est ut concederet deum velle peccata eē: ga vult ex peccatis bona elicere. **S**equitur autem: ex peccatis bona elicetur. ergo peccata sunt: et vult indubie omniam eē bonam. quod de vult peccata eē. deberet enim aduersitatem quod maxima solum procedit de velle efficaciter a sis ybi consequens est medium necessarium praequisitum pro a sis causatione: ut volo eē sciens: quod laborabo. Qui enim vult efficaciter sciens eē opus: ut simul velit omne meditum ad hoc necessarium cuiusmodi est laborare: possim. **n**. velle efficaciter Joannem occidere: et tamen nolle in futurum affici penitentiam et calamitatibus quas per certum per homicidio sum incursum. Et pro exemplis de quod nulli medium eē potest do hec. **S**equitur. Alteror de pcto quod fornacido cum Berta heri incidi: quod heri peccauit. **E**t iterum alteror de illo pcto: quod eius culpa in me est. ut vobis possum laudabiliter velle efficaciter a sis simul et consequentiam eē bonam: si ne hoc quod velim omnia: quia non est medium necesse praequisitum aduersitatem seu causationem a sis. **N**on enim possum abiisse peccato velle culpam in me eē: **A**utem enim plures doctores in me culpam fuisse: non sequitur ergo: si nolit penitentem: ergo eligit aut vult hoc omnia puta a gloria retardari. **P**osset obice, re h̄dicta aliis: Ad multa tenemur fuit animi præparationes que actu licite omittimus: ut p. ex. c. Paratus. 33. q. 1. **C**oncordia. est doctoꝝ sua quod ad consilium Christi obligamus fuit animi præparationes: que tamen licite omittimus actu. **R**ideo: præparatio animi de qua sancti loquuntur non est habitualis methodus dispositio: sed affectus et dilectionis actualis proximi qua parati sumus pro eo ferre quicquid nouerimus ei pro salute necessariis. Ignoscendo enim et plectendo hoc solum bene agit ut vita hominum corrigatur. **v**iz. q. 1. **P**rodest.

Ad argumenta ante oppositum discernentia peccata venialia et hanc speciem respondeo. **A**d primū. appellatio pectorum in precepto ecclie solum venient mortalium pectora: per quod si homo naufragium patit. **A**lia autem que in via errare facilius et a deo non auertuntur: nullatenus appellatione pectorum in illo precepto complectuntur. **E**t ad confirmationem cum dicitur. Stat aliquis sola venialia hic et talis semel in anno confiteri tenetur: quod obligat venialia confiteri. **R**espondeo per post Scotus: habebit sola venialia non est necessaria pro illo anno confiteri. **P**receptum. **n**. intelligit de his qui mortale aliquid commiserunt. **S**atis. **n**. ei est vultum detegere confessori exponendo quod pro anno lapsu nullum mortalem admisserit. **E**tiam si necessarie habeat confiteri satis est mortaliter prioris anni replicare: nec astringeret venialia confiteri non magis cum sola sunt quam dum mortalibus adiunguntur. **A**d secundum confirmationem respondeo. loquuntur glossa de consilio non auctor de precepto: quia certum est nullo precepto tenemur coequalibus: sive non sacerdotibus confiteri: immo ut Gratianus hoc. **v**iz. q. 1. **C**onfessor: cetera sacramenta a baptismate ab aliis quod sacerdotibus

Confessionis

66

sacerdotibus ministrata letalem vel nullum habet effectum. **C** Ad 3^{am} confirmationē r̄ideo: illo casu tenemur ea cōfite-
ri non quia venialia: sed ppter discrīmē et dubiū an sint mor-
talia: et sic solum ppter periculū nō ob rōnē venialis culpe:
quēadmodū dū credit hō vel dubitat de facto honesto aut
licito q̄ mortale sc̄illud stante dubio vel fide confiteri te-
net: et tñ factū in se nullā cōritet rōnē culpe. Infirmit̄ (ingr̄
Apls) iohannes māducet: et qui discernit si māducauerit dānat⁹
est: ga nō ex fide. ad Rom. 14. **C** Ad 4^{am} confirmationem
r̄ideo. Lexus ille Joānis. 20. solū pcedit de his peccatis
per que hō naufragat vel cadit a salute. Sic aut̄ non est de
venialib⁹. **C** Et ad probationē r̄ideo: q̄ veniale in inferno pu-
nit eternalē: multi negant. vñ vult Scorus q̄ sola plosione
pene delef apud iferos venialis culpa. Nec obstat q̄ in in-
ferno nulla est redēptio: ga pcedit de redēptione liberante
nō de mitigāte: quēadmodū illud Iacobi 2° Iudiciū sine
misericordia fiet ei qui nō fecit misericordiā. Cum vniuerle
vie dñi sint misericordia et veritas: nec vñq̄ puniat ad con-
dignū: s̄ sub tēperāmento et dulcore pietatis et misericordie:
solū pcedit de misericordia liberatēns bilomin⁹ ga irrōna-
bile videſ: q̄ sine bona displicēntia pctr̄i quodcuq̄ remitti
possit: qualis apd iferos eē nō pōt cuq̄ oia distorqueat in si-
nē malū admitto veniale in eo qui decedit cū mortali eter-
naliter pmiēdū: s̄ h̄ pp conditionē decedētis: nō pp rationē
venialis culpe. Et ita nō opz si hoc mō eternalē puniat: q̄
ergo cadat sub pcepto cōfessionis. Et cū inducitur Aug. Le
pisti fluctuare: cōfitearis motum ne plangas ruinaz: etiam
est consilii non necessitatis. Possumus enī aliter vitare rui-
nam in mortale post fluctuationem venialis q̄ per confes-
sionem: quemadmodum est glōfa Iacobi.

Aenio NUNC ad iuestigādū de circūstantiis et sit hec
xclusio. Qđm circūstantiā que mutat
spēm mortalis culpe tenet hō cōfiteri. als aggrauātes et q̄
spēm mortalis culpe non mutant nullatenus obligat sacer-
doti exprimere. **C** Prīmā pte pbo. necessitē est hoi oēz mor-
talē culpā sacerdoti cōfiteri: de qb⁹ multas exp̄mēre nō po-
test sine adiectiōe vel exp̄lōne circūstantiarū: vt puta si di-
cat se rē aliquā suratū eē nī addat de loco sacro non exp̄ri-
mit sacrilegiū. Sili si cōmixtus est mulier: nī addat relī-
giose nō exp̄mit icerū: vel si nō addat p̄iugate nō exp̄mit
adulteriū: que oia mutant seu h̄bunt in nouā spēm. Usq̄ si q̄
velit surari et forniciet cū religiosa maritata necesse h̄z pre-
ter pctr̄i furti simul et adulteriū et sacrilegiū exponere: et q̄
dē sub duab⁹ circūstantiis: q̄. vñ. cum religiosa et maritata:
alioq̄ vel omittit incestū vel adulteriū. **C** Forte obycties:
tria illa: puta incestus: furtū: et adulteriū: sunt vñic⁹ act⁹ int̄e-
rior voluntatis: q̄ latis est cōficiēti si alterū exprimat cōfessio-
ri. q̄na p̄z: ga vñico illoꝝ exposito nullū pctr̄i p̄termisit: et
quo tria vñ sunt. R̄ideo: et si vñ sint in ope sive in eē na-
ture: tria tñ sunt et distincta fm spēm moris: vt puta triū dī-
stinctarū phibitionū trāsgressiones. vñ. phibitionis furti, in-
cestus, et adulteriū. hic in p̄fessione opz qdlibz illoꝝ expone-
re. Ex quo sequit: necessitē est in p̄fessione exprimere an sciē-
ter q̄ mortale pctr̄i opatus sit vel cōtra dubiū cōscientie
cū addit spāle dissimilitatē seu aliud gen⁹ peccati. Si enim
rē bonā h̄ sc̄iam seu sc̄ie dubiū ageret quis: tenet p̄fiteri
ga contra cōsciam vel dubium egerit: quanto magis si rē ma-
lam operatis fuerit nō relevatū ab onere hoc confitendi.
Non in dico peccare eos qui in oibus vt fornicatiōe adul-
terio etc. hec omittunt. pbabilr enī p̄sumit sacerdos h̄ ad-
uertere et scire q̄ sc̄ietes aut ad minus cū dubio conscientie
illa egerint. **C** Itē sc̄o. An in sabbato seu die festo. Itē an
publice aut eo loco quo aliū verisim̄ induci poterant ad ne-
farū operis cōfessiū: aut de ope phibito in nouā complacē-
tiam. Prīmu patet: ga circūstantia contra conscientiam aut

contra dubium conscientie facit transgressionē distincē p̄f-
bitionis. Si. n. rem licitam et bona quis faciat cōtra cōscien-
tiam vel dubiu cōscientie/peccat. Qui. n. discernit que man-
ducat dānatus est: ga non ex fide. i.cōtra sc̄iam ad Rom. 14. Et qui amat periculū peribit in illo. Eccl. 3. Hinc et eo-
de ca. Apls ponit qui infirmus est necessitē h̄z vt olus mādu-
cer. Et altero casu q̄ sabbato sit trāsgressio tertii p̄cepti de-
calogi quo vñiq̄ seruitus culpe fortius et magis q̄ seruitus
corporis aut exterioris mercimonij aut operis phibit⁹ est.
Itē tertio publice vel eo loco et cetero sit trāsgressio probi-
bitionis de scandalō inferēdo/aut p̄cepti omisso de fratre
a scandalō passiō p̄seruando. **C** Sc̄da pars pñis p̄z: ga p̄-
ceptum confitendi vt supra probauit: solum extēdit se ad
mortalia peccata ergo nīs circumstantie quantūcunq̄ nota-
biliter aggrauent trahant in aliam spēm seu genus morta-
lis culpe: non veniunt ex necessitate confitende.

Ex his r̄ideo ad rationes an oppositū hāc xclusionē
cōcernētes. Et ad primā r̄idēre non opz. veruz
eni cōcludi. vñ. q̄ oēm circūstantiam que genus seu spēs mu-
tat confiteri opz. **C** Ad 3° de Lotb r̄ideo: illi executi de so-
domis p̄ceptu erat nō morari in omni circa regione: quis
in nulla earum vitam corporalē saluare potuit. Ideo simi-
liter executē de Sodomis peccatorz et dānationis opz con-
fiteri eas circumstantias p̄ quas adimēt vita spūalis aic/aut
a salute naufragatus fuerit quis: cuius sunt trahētes in aliud
genus peccati. Secus de alijs que solū grauant: et spēm nō
mutant. **C** Ad 3^{am} r̄ideo: q̄ loquitur de cōfiliō non de p̄ce-
pro quēadmodū n. non erat nouū salutis piculaz: admis-
tēdo has circumstantias aggrauantes: ita nec necessitas ex il-
lis incubit confitēdi. **C** Ad confirmationē r̄ideo: q̄ nō ne-
cessitē h̄z confessoz aliquā penitētiā cōfitedi imponere. Sa-
tius ēt est cū nulla penitētiā confitētes ad purgatoriū mit-
tere: q̄ ybi verisimilr nouit q̄ penitētiā omisſurus est p̄
mandatum pene explēde mittēre ad inferos. Etiam ybi sa-
cerdos pro qualitate culpe velit moderari penam/potius
respicere h̄z genus seu spēm culpe q̄ ceteras circumstantias
que peccatū grauant. Et ita pro iudicio sacerdotis non ne-
cessitē est ceteras circumstantias aggrauantes exprimere. **C** Si
petas: ga cōfiliō specialr dicit de trahētibus in aliud gen⁹
et spēm peccati mortalis: an etiā confitēda sit circumstan-
tia culpe: quēnō spēm mutat: sed quasi vices aut numeruz.
Nōbi grā. Si quis vñico acu interiori p̄ponat se intersectuz
petrū vel paulū aut bis fornicaturum: vt volo fornicari
cum Berta et Latherina: cum virgine et soluta: cum in h̄ du-
plex trāsgressio p̄cepti implicitur: an necessitē habeat cōfi-
tēs talem circumstantiam confiteri. **C** R̄ideo. pbabilior et
secūrior mihi videntur opinio q̄ sic: non enī sufficit confitē-
solas spēm mortalium peccatorz enumerare: quin potius vñ-
ces et numeruz quātuz colligere pōt habet exprimere. ybi
ergo circumstantia adducit nouā rōnē contēptus eiusdē p̄ce-
pti est et in obligatione confitēdi: vt si proposui bis forni-
carū si decreui semp in eodē peccato manere. Cum ergo h̄z
circūstantie trahat in aliū modū trāsgressiōis: ēt veniunt sit
mutantes spēm confitēde. Et potest ad hoc conclusio extē-
di capiēdo spēm p̄ ratione peccati: vt scilicet dicat mutare
spēm omnis circumstantia que nouam culpe rōnē adducit.

Quo ad peccata mortalia sit hec xclusio. Necesse est
confessionē de mortalibus eē integrā. Ita q̄
oia fm spēm et numeruz dicant eidē confessori. Probat p̄
mo auctoritate Aug. lib. de penitētiā. Lautus sit penitēs ne
verēcūdia dūvidat apud se cōfessionē: vt dūversa ve-
lit dūversis sacerdotib⁹ manifestare: quedā enim vñ celat:
que alijs manifestāda reseruat: qđ est se laudare: et ad hypo-
critism tendere et semper venia carere: ad quam per frustā
putat puenire, de pe. dist. i.c. Consideret. Idem persuadet
3 z

De sacramento

beatus Tho. 17. dist. 4. q. 14. ar. 2. Medico corporali opz
sēm morbū īnotescere: t̄ nō vnu tñ quē curādū suscipiat:
cū morbus vnu ex alio aggrauatur: t̄ medicina que vnum
curaret alium morbū nōnunq̄ augeret: hinc opz totam ha-
bitudinem egroti cognitam eē illi, qui secure voler medica-
ri. Similr est in morbo spūali anime: qui ex seiuicē aggra-
uant̄: t̄ nōnunq̄ qđ vni peccato conuenies medicina foret
alium incēderet: ex quo p̄tingit hominem cōtrarys peccatis
eē infectum: vt Grego docet in pastorali. q̄ necessē est cōfi-
teri oia peccata quoꝝ memoriaz hz; alioquin non est cōfes-
sio sed confessionis simulatio. Hanc rōne Durādus impu-
gnat multuz apparetē dices eam nō pbare necessitate: vt
quis oia vni cōsiteat: sed solū q̄ sit congruū: q̄ si per eam
excludit necessitas: vel est rōne grauitatis quaz vnu sortit
ex alio: vel rōne medicine que p̄dcesseruī t̄ eē cōtra aliud.
Non p̄mūga cīcūstantie aggrauat̄es non veniunt ex ne-
cessitate cōsitede nisi mutent spēm: sed vnu peccatum si su-
mat grauitatē ab alio: non tñ mutat spēm p̄ alterius adiū-
ctionem, ergo ad p̄fessionē vniū nō requirit necessario q̄
fiat mēto de alio. Nō etiā scdm: q̄a vel intelligit de medici-
na que expellit morbus: vel de ea que p̄seruat a reciditu. nō
p̄mūga medicina que expellit vnu pctm nūq̄ est cōtra/
ria medicine que expulsiua est alterius: q̄a eadē est medici-
na expellēs omne pctm. s. gratia: q̄ medicina curatiua vni⁹
nūq̄ est pmotiuia vel incētua alterius. non ēt rōne medici-
ne p̄seruat̄: q̄a nō ēt de rōne vere penitētē q̄ homo nō
possit ab ea excidere. ergo nō ēt neūt̄ ad verā penitētiaz
q̄ adhibeant̄ oīmoda remedia cōtra recidiuiz. Dat igitur
aliud mortuū quo efficacius pbatur cōclusio: q̄a confessio
respōdet cōtritioni tāq̄ signu signato. ea enī que sunt in vo-
ce sunt earū que sunt in aīa passioniuiz note. Etīā correspon-
det in hoc q̄ p̄ contritionē sit cōfessio mētalis deo sicut per
confessionē vocalē eius ministro: sed cōtrito nō p̄t habe-
ri de vno pctm sine alio. ergo t̄ confessio integrē fieri dz vni
de oībus: qđ intelligēdū est de peccatis que memorie occur-
runt p̄iua discussio cōsciētie que cōfessionē p̄cedere debz,
hec Durandus. D. P̄c. de Palu. p̄ iustificatiōe partiu bea-
ti Thome p̄ de aggrauatione peccati p̄ cīcūstātiā dicit.
Nō solū cīcūstātiā que mutat spēm cōsiteda est: sed etiā
que est distinctū pctm numero sicut cū t̄ idē numero in ge-
nere nature t̄ diversit̄ in gīe morbum. Sz nec adhuc veri-
tate soluit. argumētū nāq̄ supponit qđlibet mortale confi-
tēduz eē t̄ distincte: sed ingrit quare eadē cōfessio t̄ eidē
sacerdoti: s̄ dicit grauitas vel aggrauatio improbat̄ est.
Inset ergo dōm q̄ in hac mā indēmōstrabilis non intēde-
bat beatus Tho. demōstrare: sed tr̄n pbabiliter p̄suadere.
Et ideo rō pbabilis est. de medicina expulsiua dicit nō in-
tēdere Thomā: q̄a siue sit cōtrito siue cōfessio siue absolu-
tio siue satissfactio ista per se expellit oē pctm: t̄ non inducit
ad aliud pctm nīl forte per accīs: sicut hō de bono ope vt
hō gloriatur. Sz de p̄seruat̄. q̄uis aut nō sit de rōne ve-
re penitētē: non recidiuare: t̄ de eius rōne est q̄ homo sic
peniteat q̄ sibi possit dari remediū ne recidiueret vel ne ha-
beat occasiōne recidiuī: sicut prius de rōne perfecte t̄ vere
medicine est sic curare morbus q̄ non remaneant vestigia
vel readdicētia morbus. Itē ad hoc q̄ medicus adhibeat
p̄fectā medicinā: sic dz ei detegi morbū q̄ possit ei perfecte
medicina adhiberi. nibilominus addit. Appet q̄ Thomas
non intēdit vniūr demōstrare quare cōfessio dz eē ītegrā:
q̄a lz sit in q̄busdaz peccatis cōtrarij: non tñ oia pctm sunt
cōtraria: imo raro afficit hō vītūs cōtrarij: t̄ ita non deve-
ret integrā eē: nīl cū hō hz vītūs cōtrarij: lz status pctmūz
grauet ex multiplicatione pctmūz. lz tunc solum aggrauat
aliud peccatū quādo est cīcūstantia alterius. Etīā secunda
ratio ad quā Durandus aduolat hz instātiā: q̄a nō opz

signum respondere signato quo ad integratētē: ga facies
integra p̄t rep̄ntari per speculum fractū t̄ dimidiatū. p̄.
Satisfactio est signum contritionis: t̄ tamen p̄t satisfactio
dimidiā t̄ dimidiari: q̄a p̄t est vnu p̄ alio satisfactio. t̄ nūc
pro vno peccato: t̄ nūc pro alio. ergo similr videretur posse
dimidiari confessio t̄ absoluſio. Ite minor p̄t interimi: ga
cōtrito in spāli recipit diuſionē: vt p̄mūga generalr de oī-
bus cum p̄posito in spāli de singulis pro diuſo ſēpore ho-
die de quibusdā: t̄ cras de alijs: t̄ p̄iūſq̄ per contritionem
de oībus venerit absoluſius: deus eum ab oībus absoluit
ex solo bono p̄posito. ergo similr p̄t sacerdos quo ad hoc
coformare fe deo. Nā dubium nō est quā cōfessio p̄t di-
midiali eide: sic tñ q̄ absoluſio nō recipiatur p̄iūſq̄ cōfes-
sionis fuerit totum: sicut in illis qui multis dleb⁹ generalē cō-
fessionē faciunt. Sz quantu ad p̄positū verū est: q̄ confessor
nō p̄t se coformare deo: q̄a si absoluit a dictis t̄ nō a
ſcienter retētis: deus hoc non facit: q̄a absoluit ab omnibus
vel a nullo mortali peccato. Si aut̄ absoluit a retentis non
oblitis nec dicris hoc nō p̄t est: q̄a non sunt manifesta nisi
confessa ſpāliter t̄ oblitā cōfessia generalr. Ideo ipse addit
aliam rationē: ga confessor dz se coformare deo quātū cō-
mode p̄t: deus autē non absoluit nisi ab oībus: ergo t̄ con-
fessor. sed non p̄t nisi a cōfessis vel oblitis que h̄ntur pro
cōfessis p̄ generale cōfessionē. ergo oia dz confiteri. Dico
autē si p̄t est: puta de casib⁹ suis. Superior zō non p̄t cō-
mode de oībus: q̄a non p̄t nisi audiat: t̄ non p̄t audire
oia oīum ad se confluentū de tota diocesi forte vna die vel
septimana penosa. grauaretur etiā hoīes bis oia dicēdo.
ideo t̄c. hec ille. Sz q̄a multis de cauſis hō incōmoduz re-
portat de hoc: q̄ vni cōsite oia: puta vel dispēdiū amo-
tionis ab officio: vel amittit ſpez p̄ motionis per p̄fessorez:
ex q̄bus tamē nō licet ei p̄fessionem diuiderem magis sua rō
videreſt instātiaz afferre t̄ minus pbare q̄ rō beati Tho.
Et p̄t apparetē ratio beati Thome defensari quo ad ag-
grauationē peccati: pctm priora ēt grauitat pctm posteriora
ſue dimiſia fuerint vt in seruo nequā Mat. 18. ſue adhuc
retēta: ga eo fedius t̄ turpiter magis deū offendit: t̄ ſic ſem-
per est cīcūstātiā grauās non ſolū conditionem peccatorū
ſed ēt peccati inquātū virtualiter p̄met contēptū diuītia-
rum bonitatis t̄ patiētie dei. ad Rōm. 2. An ignoras q̄ pa-
tientia dei ad penitētā te adducit. ſic. 25. q. 1. c. nulli: dicit ſic
grauiora ſacit vītā pctmū ſublimitas peccatū, t̄ q̄ volenti
in hac vita penā totā exoluere: vt nō habeat ad purgatoriū
per p̄fessore remitti: dz non ſolū peccata t̄ cīcūstātias alio-
rū confiteri eide: ſed t̄ ſtatū t̄ bñſicia ei collata a deo expo-
nere. Q̄ aut̄ dīc rōne. b. Tho. quo ad p̄tē de medicia ſoluz
p̄cedere in his peccatis ſuys ad q̄ perraro idē hō inclinat⁹
hō ſalua reuerētā tāti doctoris: verū nō est. p̄cedit. n. in q̄
tūcūq̄ de ſparis peccatis: q̄i occasionē t̄ origīne trahit ex
ſdictorys. Nā h̄ regla magralis. Tenet hō amouē: reycē:
t̄ vitare oēz occasionē p̄ quā veriſit̄ p̄trahet in mortalem
culpā: limitationē recipiētis ex illiā amotione als imineat
vel grauiy vly eīgle pīculū mortalis culpe. X. g. Si ex merca-
ri est hō occaſio decipiēt hoīes vītra. iūſtu pctmū: t̄ ex ces-
ſatiōe a lucro mercionali occaſio adulterādi pro extor-
quēda pecunia vly latrociniā: nō est illiā iniugēdū vt mer-
caris dīſtāt: cū inyceret laqueū grauiorē vt a mīnoze ſolunt
(quēadmodū puerbiaſt dz). Noli excerebrare hoīes vt mu-
ſcā abigas) ſed ſatis est illiā penitētē ſirmare aiuz atq̄z imo-
bilis decernē: q̄ in ante mercādo nemīne cīcūientat. Po-
tēt q̄ itēlli ḡ rō Thome t̄ alioꝝ de medicina p̄ſili neccari
ad cēſtationē a pctm. Et nullā apparetā hz quod Durādus
obvītū regri ad vere penitētū: vt q̄s nō recidiueret ſuffi-
ciat nāq̄ p̄posito rōnis regri ad vere penitētū voluntatez p̄-
fectā cēſtandi a pctm: qđ ſp̄cūt p̄positū cruēdi ſe a pīcula
t̄ ſcadalo.

et scadalo. Matthiei. 5.7.18. Si oculus tuus dexter scadalo est te tuus. Ita et viter seruando quod edocens fuerit esse dñe legis vel mandati. si ergo velut vni dolu confiteri: quod contraxit in facie ecclesie cum una non plenties in ea ut uxores pro solo carnali commercio extorquendo: et alteri confessori quod cum quodam contraxit cladecline adhibens sensum; et hoc post secundum matrimonium cum prima in facie ecclesie: uter professio: et neuter poterit ei dicere cui teneat adherere tamquam uxori: cum per non inotescat de subsecuto cladecline: et secundo non de dolo: et in valde multis habens contingit quod super uno peccato tamen non potest penitenti recte confessari si non simul alia peccata detinxerit immo frequenter et 2ditiones sui stat. Hinc exposito domini verbo: Quodcumque solueritis super terram erit solutum et in celis: est. Ego deus et omnes celestis militie ordines et omnes sancti in gloria mea laudant vocibus et confirmant quod ligatis et soluitis: non dicte quos putatis soluire vel ligare: sed quos exercueritis opera iustitiae aut misericordie. Alia autem opera vestra in potestores non agnosco. Insertum Augustini. Quare qui confiteri vult peccata ut iuueniat gloriam querat sacerdotes scienciam ligare et soluere me cum negligens circa se extiterit negligatur ab illo qui illum misericorditer moneret: et petit ne ambo in fouca cadatur: quam stultus euitare noluit. De peccatis. 1. que penitet. Si forte scienciam leges obiecseris et cui opus non sit consilio demonstrationis via sed actio: aut quod illa soluere peccata commiserit de glorioso noutus quod facto opus est. Respondeo: quodlibet doctus formidare de domini combinatione. Phonie. Tribulab eos et ambulabunt ut cecidi: quod dominus pecauerunt. Et propheta David ymagis doctissimum proficeret a domino turbatus esse cor suum dicens: Dereliquit me virtus mea: et lumen oculorum meorum et ipse non est mecum. ps. 37. tam de bilitate densas tenebras insertum patrum. Nibilominus fateor aliquoties non exceceri hominem potius quod proprio acumine adiutus a deo videat quod agendum. Etiam potest hoc consilium extra confessionem a viro docto recipere. et ideo non sit necesse oia vni confessori exprimere propter necessitatem consilii: ut quodcumque propter necessitatem consilium date de hoc a deo: quam ab apostolis et succedentibus patribus credendum est ad nos esse deuolutum: quemadmodum et preceptum videlicet certis formis in administratione sacrorum: et forme ipse ab apostolis ad nos sic sunt denouit: aliquon non tam consideriter dixisset Augustinus: quod celare vni que seruat alteri manifestanda est ad hypocritum tendere et semper venia carere ad quam per frusta tecum.

Ad argumenta que hoc sunt inducta sunt. Ad primum respondere: Conclusio quod oia mortalia tenetur integre confiteri eidem: procedit quia homo potest: sed casu quo iminet sacerdoti scandala passiuus vel ipsius confitebitur non potest. quod minor pater: quod seruat nos: metipso ac et proximos a scandalo passiuus est iuris naturae: et tenetur ad hoc lege charitatis: cui cedere habet preceptum confiteendi tamquam minus enim sit solum positini iuris: ut supra latius deduxi in fine argumenti primi articuli de confessione. ergo non potest homo illo casu integre confiteri: quod hoc possimus quod iure possumus. I. nepos, p. p. f. de Thib. sig. et glo. ad Galat. 4. in verbo: Si fieri posset oculos vestros eruissentis. vni dicunt beata. Thib. 1.7. dist. 4. q. 13. arti. 4. in solone ad. 5. in casib. in quibus penitentes timet sibi vel sacerdoti probabilitate periculorum ex confessione deinceps recurrere ad superiorum: vel ab eo licentia petere alteri confitebitur: quam si hinc non possit: id est iudicium de illo quod de illo qui non habet copiam sacerdotis. Ad secundum respondet beata. Thib. ea distin. q. 1. 4. artic. z. ad ultimum. Quia etiam si sacerdos non potest ab omnibus absoluere: teneat ei oia confiteri: ut quantitate totius culpe cognoscatur et de illis de quibus non potest absoluere ad superiorum remittat.

Sed dubium videtur quid magis arctet ad unitatem eidem confessori: quam ad unitatem absolucionis. Sunt enim

diversi absoluciones et super casibus diversis. Si dicas quilibet eorum vice dei absoluere qui unus est: et ita reputat unita ab solutio: pari ratione: quod cuiuslibet eorum confessio sit ut vicario dei per ipsum unitatez illi eorum cuiuslibet aliquos casus exposuerit et neutrui oes: dicet unita et integra confessio: cum peccata semel rite confessa nemo teneat iterum confiteri: vni in extravagante: Inter cunctas: Bonifacius declarat absurdum esse quod semel resolute confessus teneat eadem alteri confiteri: quod sic liberatus debitor adhuc maneret ad soluedum obligatus. Dominus per de Paulum. ea. di. 4. q. 5. finaliter saluans quod tenet oia dicere eidem: quo ad absolucionem imparietam dicit quod ecclesia Romana absoluere a maioribus puta rescriptis remittens ad inferiorum absolucionem de non rescriptis. Ergo supponendum est hoc fieri posse: et pars ratione contrario poterit inferior prius absoluere a non rescriptis. Si tamē casus rescripti continet maiorem vel minorem excocationem: frustra inferior retinetur absolucionis non sit capax sacrorum: vni debet amota esse impedimenta priusquam inferior etiam in suos casus possit absolucionem exercere. Sed si alios soli sunt casus rescripti et inferior absoluat ab oib: tenet absolucionem quo ad casus suos: et non quo ad rescriptos. Nam utile per inutile non vitiat in his que suscipiunt divisionem. Sed postquam superior vel eius vicarius remitterit auditus casib: rescriptis: et si non absolvit potest inferior ab oib: quod unitus vicarius non possit committere: quod talis est iterum retinentur sibi casus: quod postquam mandatum superius recepit exiit nihil retinet: quod tunc nolunt isti ad se redire quem remittunt. Confirmans quod tenet oia eidem dicere: quod decretal dicit: oia sacerdotum non sacerdotibus. In hac tamen anticipata macta: hoc certum est. Si inferior autem vel post audit oia postquam superius aut eius vicario derectis casib: rescriptis placuerit remittere: et si non absolvitur potest inferior ab oib: absoluere. Et an inferiore absoluente soli de casib: non rescriptis: et superiore de rescriptis tamen: altero oia peccata audiente: sit sacerdotus absolvitus: certum non est. quod enim de Paulide videat colorare quod sic per simile de extrema unitio (si articulus mortis cogerer multiplicare ministros quo ad diuersas inunctiones: et ab oib: perfectis ex vi sacra sequitur effectus) nullam apparentiam hinc videtur. Sic nam per necessitatem possit manco verba pronuntiante et muto abluente in aqua baptismata perfici: et sic per simile de extrema unitio (si articulus mortis cogerer multiplicare ministros quo ad diuersas inunctiones: et ab oib: perfectis ex vi sacra sequitur effectus) nullam apparentiam hinc videtur. Nec est sicut de unito extrema: quod solum est sacramentum unitum sicut sacramentum eucharistie unitus ptes quarum quilibet seorsus est sacramentum: et ideo ptes illi pnt a diuersis ministris perficiuntur: secundum de sacro uno per exclusionem partium plurium: quarum quilibet non est sacramentum: ut est consecratio corporis domini baptismata confirmationis ordinatio ad unitum ordinem: et sic de aliis: sic est in propria de sacro confessione. In confirmatione dictorum adduci potest quod sacra que solum sunt unus per perfectionem ex pluribus prialibus sacramentis: nunquam pnt unita forma simpliciter perfici: ut sacramentum eucharistie: quo ad corpus et sanguinem Christi. Sacramentum extreme inunctionis quo ad delicta cordis et oris et oculi sensuum. Et sacramentum ordinis quo ad subdiaconatum diaconatum et presbyterium: quod sicut que unita forma pfecti pnt: nunquam recipiunt in forma divisionis. Dico igit quod solum ille qui oia audiuit potest ipse dare sacramentum absolucionis. Et si ille inferior sit non deinde teneat absolucionem priusquam fuerit per se rescriptis absoluere: cum sacramentum absoluto simul oia remittat vel nulla ex opere opato et vi sacra. Et quod si unus sit casus quem remittere non potest: penitus nihil operari et vitiat usque per inutile: quod non recipit divisionem: quemadmodum si absolu-

De sacramento

ret ab exp̄ssis et de industria tacitis nihil operat: vel si oib⁹ ex-
pressis solū relit ab uno absoluere et nō a duob⁹ alijs eius-
de specie: aut p̄fessis atq; p̄fessionē integras fecerit. ¶ Nec
obstat q; plures sacerdotes p̄t s̄l eūdē ab eisdē peccatis
absoluere: ut iduci p̄t ex Xbis Aug. Quāto plurib⁹ consi-
tebit in spe venie turpitudinē criminis: tanto facilis p̄sequit
grām remissiōis. de pe. dis. i. quē penitet) q; recipiat diui-
nō in forma. Quia s̄l p̄t sacerdotes eādē hostiā cōse-
cari: et eūdē puerū baptizare: vt p̄z de sacerdotib⁹ p̄scrā-
tib⁹ cū episcopo in die ordinatiōis: et tñ nec sacram p̄fcratio-
nis eucharistie nec ordinatiōis recipit in forma diuīsōne: sz
B casu qlz forma est tota forma et nō ps. Et B facile saluat
ponēdo sacra solū signa cē et nō veras causas ga eiudē rei
p̄t duo signa eē totalia et ex equo. Ponēdo autem sacra eē
causas: ga eiudē rei nequeunt due cause eē totales in eodez
ḡie cause: op̄z dicere: q; q; qlbz sit tota forma sacrālis: par-
tialiter n̄ causat p̄ virtutē sibi inherētē illam dispōne pre-
uiam ad effectū ultimātū sacrī: qd̄ clare p̄z dū duo s̄l eūdē
dem ablūtes simul proferunt formam debitam cū sibi sint
duo diuersa baptismata et quodlibet partialis causa tē.

Si p̄cas circa dicta. Ponamus: si erit audiuī totam
confessionē: remittit de reseruatis ad sup̄iorē:
interiz oblit⁹ est q; p̄ctā p̄fessiōis sit: an poterit absoluere nō
repetita p̄fessiōis: ¶ Dico q; sic: nisi iteruenerit ipedimētū
mortalis culpe aut excōicationis p̄ qd̄ ipedit de confessis
prius sine noua p̄fessione absoluere. Imo latius videtur illuz
castum qui de nouo itercidit p̄fiteri: quēadmodū si qd̄ gene-
ralē confessionē fecerit totius vite et que duret multis die-
bus: interiz sacerdos obliuisciā prius auditop̄z: et cōfiterē me-
dio tpe recidit in mortalez culpa. Satius tñ tūtius est pp
nouā culpā et interruptionē displicētie de peccatis p̄ decūm
totū repeterē. Sz obliuio sacerdotis nō arguit nēcitatē re-
petēdi: cū hodie penitētie sint arbitrarie. c. mēsuram. de pe.
dist. i. z. c. deus. de pe. et re. et posset sacerdos eius ex toto quo
ad pena cōmittere diuīe pīctati: si tamē eget cōfisiō tenet
sacerdoti illa in memorā reducere: sup̄ quibus eget iſorma-
tionē. ¶ Ad ultimū nego: p̄tiam: et rō diuersitatis est quia
sacrālis absolo p̄t eadez sup̄ p̄ctā que p̄missa sufficiēt dis-
cussionē manet ignotā aut super scīter tacita aut crassa
ignorātia adhuc oblita seu ignorata. Ideo p̄mū nō ipedit
sacrāles absolonē: sedz impedit cū nequeat sacrālis absolo
yñū mortale remittere quin oīa sit remittat. Nā in disposi-
tō adducit charitates que in cōparabilis est mortali culpe.
Et quis obliterante p̄faterē absolonē: manet tñ homo
obligat⁹ ea p̄fiteri: cū in memorā redierint: lz nō eide p̄fes-
sori: nō tñ ad statim: sz p̄t differre mō pīculū nō sit de ite-
rū tradēdo obliuioni. ¶ Ex B sequit. Qd̄ valde p̄solatoriū
est penitētib⁹: si p̄missa sufficiēti discussionē scīterie qd̄ con-
fessiōis h̄nti facultatē absoluēdi a casib⁹ reseruatis sedi apo-
stolice et yñū castū est oblit⁹ confiteri qui post redit in me-
morātio: tenet p̄pē fedem aplīca qd̄ire aut facultatē hñ/
tez sup̄ reseruatis: exquo de illo est semel sacrālr absoluē:
et forsan absolonē recipiuit charitatē: sz p̄t ipsum ab illo
simplex sacerdos absoluēre. ¶ Notat āt dñs p̄e. de Pal.
17. dist. 4. q. 5. in fi. qd̄ nō est necessariū iterare confessionē nisi
in quatuor casib⁹: a quoq; quarto ēt recedens: dicit. illo castū
nō est neētū. Primum est qd̄ pp defectū manifestū absolu-
tū fuit absolo nullus: sive ga ex alia cā quacūq; absoluere
nō potuit. s. ga nō fuit sacerdos aut nō ppīlus: aut ga castū
erāt reseruati. Secūs est qd̄ non potuit absoluere penitens pp
defectū suū: vt ga excōicatus maiori excōicatione v̄l mī
noētū qd̄ in hoc castū et in alijs si p̄fiterē eide non opor-
teret iterari peccati explicitē: sed solū implicitē dicēdo pec-
cātū in illis que vobis als dixi. Et dicit Richardus. 18. dist.
4. arti 9. q. 4. q; sive qd̄ iuste excōicatus sit sive iniuste: dū

ti excōicatio tenet sive p̄ eū sit quo minus ab excōicatiō
fuerit absoluētū sive nōnon p̄t a sacerdote absoluētū a pec-
catis manētē excōicatione. q; quis dicat nō cōstare tam clare
de minus iuste excōicato vel de eo qui facit possē suū v̄l
absoluētū: quē tamē dicit nō possē absoluētū ab homīne: q;
uis absoluētū si vere penitet in foro dei: qd̄ dicit pbare con-
suetudinem qd̄ est optimā legū interpres: qd̄ sic obserua-
tur: in fine p̄cludēs. Cum sacerdos absoluētū in foro penitem-
tē: dū p̄mittere absolutionem ab excōicatione: qd̄ excōicat⁹
etiam minori excōicatione nō possēt absoluētū a peccatis ma-
nētē illa excōicatione: qd̄ a p̄ceptione sacerdōz p̄iūtū est
iuxta. c. si celebret. de clc. excō. vel iter. minis. Et certe qd̄ iuste
excōicatus quis pro posse laboret et absoluētū nequeat
absoluētū a peccatis p̄iūtū ab excōunicatiōe fūrit absoluētū:
pater qd̄ talis audiēdo missā peccat: s̄lē cōtrahēdo ma-
trimoniū: et in p̄phānis alteri cōicando. per. c. illud de clc.
excō. vel inter. minis. qd̄ indistincte loq;. ergo multo fortius
peccaret volēs suscipere sacram absolonē manētē excōmu-
nicationē: et si ponēret oblicez quo mis̄us possēt a peccatis
absoluētū. Et idē p̄cedit de iniuste excōicato quādo sentēcia
est aliqua et nōnulla: quādo ex sua participatione sacram scan-
dalum iminet: puta v̄lipēsto clau. u. ecclesiē aut h̄. seculis in
occulto et cū nullū iminet scandalū: qd̄ sentēcie iniuste nō te-
nemur parere in foro scīterie: nisi ob cām scādali iminetur.
¶ Tertius casus quādo aliquā mortale scīterē p̄ hypocrisi
celavit tenet iterare p̄fessionē nisi forte eidē confitetur: qd̄
tunc sufficit illud celatū dicere explicitē et alia repeterē im-
plicite. lūmit si in p̄ma audītione fuit eius iudei: qd̄ ex con-
fessione eius facta coram nō iudice qui postea sit iudei: nō
p̄t procedi. de iudei. ac si clerici. Si tñ corā suo iudice cōsi-
teretur verū esse qd̄ coram suo non iudice p̄fessiōis est de
quo constat: ex ista nouā confessionē condēnari potest ac si
de nouo explicitē cōfessiōis fūis̄t. similēt in proposito.
Sed quid si crassa ignorantia aut quādā modo affe-
cta omisit aut neglexit aliquā mortale cō-
fiteri: puta nō disculpsit vel tenuerit admōdū v̄l post discus-
sionē imis̄cuit se alijs cū rebemēti intētione dans cāz obli-
uioni et memorā quodāmō excūtēs. Itē 2° qd̄ si absq; p̄-
posito abstineēdi in futurū vel sine dolore. Itē 3° qd̄ si igno-
re eē mortale culpam: ideo facti cōscius nō confitetur: an te-
neat cōfessionē repeterē. Itē 4° quid si errat in nā seu spe-
cie facti: puta opināt seu dubitat de qualitate opis qd̄ face-
re ppōnit aut fecit quo ad eē mortale vel yem ale eē suspi-
cionē vel scriptulū: vel putat eē veram emp̄tione et nō mu-
tuū: adiecta tamē cōditione qd̄ vēdītor teneat intra spatiū
quinq; annoz pīgnus hypothecarū redimere. Itē 5° quid
si ppōnit abstineēre quātū in eis fuerit sz credunt hoc non
posse: an cōfessiōis hoc mō facta debeat iterari. ¶ Ad p̄mū
dico post Richardū. 17. dist. 4. ar. z. q. 6. Si penitētē adhi-
biuit diligētā debitā prout de lege cōi humana p̄mitit fra-
gilitas et memorā habeat oīum p̄tōrū suū mortalitū: sa-
tis est p̄ctū rediens in memorā p̄fiteri cūcūq; sacerdoti
facultatē h̄stī: et certe tenet p̄mū confiteri: qd̄ absoluētū sup̄
oblita cadēs intelligi dū hac conditione vt qd̄ reducta fūe-
rint ad memorā tē. Si autē ignorans fuit affectata v̄l cras-
sa ignorantia: credo qd̄ recta rō exigit vt cōfiterat eidē sacer-
doti si illū h̄re possit nec fūerit ei subtracta facultas ab-
solueēdi: vel illud cū oib⁹ alijs mortalibus prius p̄fessiōis p̄t
recolere p̄t alteri sacerdoti. Ita equiparant̄ quo ad B scī-
terē dimidiare cōfessionē et affectata vel qd̄dā crassā igno-
rantia. Et dū crassa ignorantia quādo pro qualitate negocij
diligētā sufficiētē non adhibet ad scīdūm: qd̄ v̄tq; requi-
rit ad p̄babilitē ignorādūz: vñ dicit Scotus. 17. dist. 4. qd̄
diligētē inquisitionē teneat p̄mittere quātaz possit aliquā
apponere circa aliquā valde arduū qd̄ sibi multū estet
cordi.

Confessionis

68

cordi. Credo tñ crassitudinē ignorātie purgari dolore: vt iā censeat pbabilis ignorare qñ de negligētia cōmissa in discū uedo p̄fiteat & dolet magno d̄siderio affectas vt fecerit dili- gētiā saltē dū arctaꝝ p̄tūc p̄fiteri:puta si inſter piculuz mor- tis:aut q̄ debeat aliqd sac̄m sumere vel ministrare yl̄for ſan opportunitatē pderet p̄fessōris:als peccat tētās idigne ſac̄m absoloniſ ſumē:vt in ſili:Si abſq̄ discussiōe ſtar⁹ & pbabili estimatione de ſtatu gr̄e ſumat ſac̄m eucharistie. Dico notater tētā ſumē:ga reuera abſoloniſ ſac̄lē nemo ſumit indiſpoſit⁹:ſicut nec gr̄az ipſam. Ad 2⁹:iz magne auctoritatis viſi ponat abſoloniſ ſac̄lē cōferri nōnūq̄ in diſpoſito & cui nō ſit p̄tōꝝ remiſſio:in ſtar baptiſmatiſ q̄ valere ičipit ad ſalutem:cum ſictio veraci p̄felliōe recesserit & c̄.pbabilior tñ yideſ alioꝝ opio q̄ nō eſt ſac̄lal ſabſo- luto ſine diſpoſone ſufficiēti p̄fitteris ad gr̄az ſaltē cū virtute ſac̄ri p̄felliōis. Nā facultas abſoluēdi a p̄tō tributa legiē ſacerdotib⁹ illo xbo ſaluatoris Jo.20. Quoꝝ remiſerit &c, ſed nō remittunt in celis p̄tā indiſpoſit⁹:q̄ nec ſacerdotes remittunt:& p̄tis nec ſac̄lal abſoluunt:imo vt ſine p̄felliō verba nō cauſant m̄rimoniū:nec ſine lexi masculino confe- crat eþ ſacerdotē vel diaconū:& tuitor eſt opio q̄ ſine ba- ptiſmo p̄tio nulli p̄fert ordo aut aliud ſac̄m iuxta ea q̄ di- cunt i.c. Uenies de p̄bbytero nō bap.nec ſine iētōe ſuſcipi endi p̄ferti p̄t alid ſac̄r̄a baptiſmatiſ:ita nec ſine ſufficiē- ti diſpoſone ad remiſſione peccati ſaltē vigore ſac̄ri) mini- ſtrat cuiq̄ ſac̄lal abſolo:imo ſi cōſtaret ſacerdoti de eius indiſpoſone peccare ministrāto:alii tētās accipere peccat nifl ſorte eu excusaret pbabilis ignorantia. Ergo in B. caſu opz p̄felliōe repeteret ſi ab alio q̄ p̄ ſcōfesse velit abſolui. Ad 3⁹.vel laborat ignorātia facti vel iuris que ipſius excusabat a mortali culpa dū ſaceret:& iz act⁹ ex genere ſit mortale p̄tū ipſe nibilominus digne accederet ad ſac̄m eucharistiæ nec impedit ſac̄lē abſolonez. Huius exempla vari p̄ſt. p̄mi Mach.2.c.iz.z.Mach.7.de his qui ob reli- gione ſabbati &c. Itē ex.c. Si virgo.iz.c.in lectu.3.4.q.iz.z de his q̄ notare p̄ſtuei ex.c. Licet de ſpon.duo. & q̄ olim p̄ Celeſtīhū papā in ſertū erat.c. Laudabile.de quer. p̄iu. Ut ſcōd laborat ignorātia que ipm nō excusabat:& ga tunc eſt ignorātia iuris vel circumſtātie quā ſcire tenet nō excusat q̄ min⁹ teneat de ipſo ſp̄aliter penitere. Sic enī heretici igno- rāt: & tales ſicut ſunt tenetur iuxta modū prius tacitum de- nio p̄fiteri. Ad 4⁹.Uel ignorātia eſt talis q̄ agēteſ ex- cuſaret a culpa:puta ſi fuerit inincibilis:& nō diuidit cōfelli- ſionē ex B. Uel nō excusat:puta ignorat:ga nō ſatis aduer- tit vel attēdit negocii aie:ſi plus que vtilitati pecuniariaz p̄cēmūt:& certe ga ſicut eſt respectu ſac̄lal abſoloniſ te- neat cōfelliōe iterationē:niſi eidē cōfiteat:& exponat ſuam fi- citionē ex tali cā allegata in p̄felliōe. Ad 5⁹.Uel credit ſe nō poſſe abſtinere a criminib⁹,p̄p̄a virtute & ſic nō impe- dit. vel credit ſe a deo nō poſſe auxiliū ſufficiēt cōleg:quo mediātē criminā vitē q̄cqd fecerint:& bec eſt iſidelitas ad cui⁹ h̄iā ſide obligamur explicā. v3. q̄ ſaciēti totū q̄d in ſe eſt deus nūq̄ negat ſuā aſſiſtētā:& ſic ponit fictionē:& p̄tis obligat ad p̄felliōe iterationē:hinc in.c.qd gdā. dicit eoꝝ penitētia nō eē vera &c. Quartus caſu ſim p̄.de Palu. eſt. vt ponūt cōiter doctores:quādo dedit penitētias obliuionis:q̄ illam tenet explere & nō poteſt niſi cognituz, ab hoc tamē recedit:ga homo non tenetur cōfiteri niſi pec- cata non cōfella: & ideo obliuionē & negligētia penitētia h̄i confiteri & non aliud. H̄i verū eſt ſi de oſbus in hac vita pe- nitētiaz ſacramētā ſelit explere:opz vt eaꝝ de priuī ūt accipiat:ſed ſi ex ſe hic vel alibi ſacere ſelit non tenet:ve- rum eſt tamē q̄ ſi ab initio priuī ſelat non curat ad- uertere penitētiam quā ſacerdos iſiſtēt & mādare memo- rie ga contentit p̄ceptum ecclie.d.c.Ois vtriusq̄ &c. ponit

obice ſacramētali abſolutioni: & ſic tenet confessionē repē- tere. Et ad hunc vel ſilem caſum dū limitari opinio docto- ruſ dicētium q̄ obliuio vel negligētia penitētiae obligat ad confessionis iterationem. Ex his oſbus patet q̄ ſolum & ſemp opz iterare confessionē quando ho rite abſolutus nō fuerit:ſiue hoc ſit ex defectu confessoris ga ſacultatē nō ba- bet abſoluēdi ſaltē a caſibus exp̄ſis in cōfelliōe:puta nō eſt ſacerdos:aut nō h̄iſ ſomissionē & auctoritatē ſupra cō- ſitentem aut forte confessor eſt excoīcatus vel irregularis. Siue ſcōd ex aliquo defectu confitētis quem ipſe non p̄t amouere:puta eſt excoīcatus. Uel tertio ex indiſpoſone con- fitētis quā p̄t amouere:puta diuidit cōfelliōe ſciēter aut craſſa ſeu affectata ignorantia. Aut p̄ponit adhuc peccare: aut non p̄ponit in futurū abſtinere:vel nō dolet de pecca- tis &c. Beatus Bonauentura.17.dist.4.sup ſtam.7.zr. dist.q.1.ponit quauior caſu in gbus opz repeterē cōfelliōe:duos ex parte cōfessoris:puta cōtra clauē potestatis & ſciēter tētā ſoluere:vt ſi non p̄t abſoluere auſ ſi nescit:puta eſt ignarus. Et duos ex parte cōfittētis:puta pp ſictio- nē eius vel contēptum ſatisfactionis:vt quando negligit & contēnit facere penitētiam iniunctā. Primus modus redu- citur ad primū vel ſcdm modū h̄ic poſtu. Secundus cōtra cla- uez ſcie reducitur ad tertiu: & pcedit quando ſciēter & ſine delectu vel iſiſtione accidit ignarū & eger cōſilio:tunc enī contēnere cēſetur ſac̄m abſolutioni. & ſimilis primus mo- dus de parte confitētis:ga idez eſt cum tertio modo ḡiaſr poſto. v3. ex indiſpoſitione penitētis:ga ſictio eſt: & ex idis- poſitione p̄traria: & ex carētia diſpositionis neceſſarie. Se- cundus autē modus Bonau. de parte confitētis procedit: vt circa quartū modum tactū eſt: & ſic compreheſitur ſub tertio modo:qua arguit fictionem & indiſpoſitionem peni- tentis ſi ante abſolutionem etiam fuerit illius animi.

Alinto inquirēdum eſt.an obligamur ſe- cerdotii:puta curato. Et yideſ q̄ ſic:ga in conci- lio ḡiaſl p̄ceptum legit:q̄ ois christifidelis ad annos &c. ſemel in anno tenet p̄fiteri ſuo pro- priο ſacerdoti. Qd autē per ſacerdotē p̄prium intelligat pa- rochiale curatū: & non extēdat ſe ad quēlibet vel p̄iūleſia h̄iſ ſic:ga loquitur de ſacerdotē p̄prio:qui licētiam dare poſſit confitēdi alieno. p̄z ex clauſula:Si quis aut̄ vo- luerit alieno ſacerdoti iusta de cauſa &c. Ja cerum eſt q̄b⁹ ex p̄iūleſio ſolum induſta eſt facultas abſoluēdi non p̄t licētiam dare confitēdi alieno ſacerdoti. q̄ concilium loquit̄ de parochiali ſacerdore & ſupozib⁹ eius. ſ. epifcopo: vt ſu- mo pontifice. vñ glo. in. d.ca. Omnis vtriusq̄ ſequiſ. in ver- bo Alieno ſacerdoti. querit de predicatorib⁹ minorib⁹ & alijs habētib⁹ p̄iūleſium:vt alienos parochianos reci- pere poſſint ad penitētiam: Nūquid ſufficit licētia genera- lis:an requiratur licētia propria ſacerdotis. Respondet q̄ nō:ga p̄iūleſium ſoluz equiparat eos alijs populi habē- tibus & dat eiſ ſolam executionē. Itē necessaria eſt adhuc propria ſacerdotis licētia:vt hic dicit. Si enim ex duab⁹ ſer- uitrib⁹ vna tollit:remanet altera:vt probatur de vſu pal. cap. Ex tuaruz. & de priuī.ca. Pastoraliſ. ff. de ſeru. v. p̄.l. Si domus tua. Nec papa p̄ talez indulgētiam intēdit p̄iūdicare proprio ſacerdoti:vt. d.c. Ex tuaruz. cū ſimilis. & Infra titu. proxi. Cum deſideres. in ſi. Idem tenet h̄oſtē. Et q̄uis Joan. Am. dicit hodie determinatum eſſe contra- riū per constitutionem Jo. Uas elecctionis.

Contra hoc in confirmationē principalis eſt q̄d Martinus gntuſ in quadaz conſtitu- tione ſua apud veterē vrbē edita ſp̄aliter ordinat. Volu- muſ autē q̄ bi qui fratrlib⁹ confitebūtur:eſtē ſuſ ſa- chialib⁹ ſacerdotib⁹ ſemel ſaltē in anno cōfiteri:put gliale

De sacramento

concilium statuit: nihilominus teneantur: quodque ydez fratres eos ad hoc diligenter et efficaciter sunt data eis a domino gratias exhortentur. Ex quo sequitur primo: quod tex. cap. Dis virtusq. vitetur noite ppaui sacerdotis loco parochialis. Secundo: quod confessi fratribus privilegiatis teneant nihilominus adimplere statutum concilii generalis de pontificato semel in anno proprio sacerdoti. Tertio: quod in alterius cederet priuilegium non potest priuilegio coecidi: ut determinat Gratianus. 25. q. i. c. si. et probant iura prius inducta per gl. ca. Dis virtusq. in libro Alieno: sed in priuilegium cederet sacerdotis parochialis: si confessus fratribus privilegiatis non teneret semel et cetero. Minor probatur: q. i. l. q. i. ca. Pertinet dicit papa. Si vnicumque epo uiridiatio non seruatur: quod aliud agit: nisi ut per nos per quos ecclesiastici usus ordo custodiri debuit fundatur. Et idem currit de parochiali presbitero. quod sine eius licetia non potest subditus priuilegiato confiteri. Itē tenet inutiliter ad subditos directionem. Iuxta illud Prouerbio: 7. Diligenter agnosce vultus pecoris tuus: tuosque greges considera: non enim habebis ingiter potestatem tecum. Et Gregorius. Non potest pastoris esse excusatio: si lupus ouies comedat et ipse nescire de reg. iur. Quoniam cause: quod non est parochialis sacerdos ab effectu illius diligentier per quemque ipediri: cum sit contra charitatem alius ipedire ab executione eius quod hunc in precepto. Hinc ad Hebreos. v. 11. Apollonius. Obedire proprieatis vestris et subiacete eis: ipsi enim pernigantur: qui sunt rōne per aiam vestris reddituri: ut cum gaudio habent facient non gemetes: hoc non expediat vobis. Itē preceptum est non dare sanctū canib. Mat. 7. sed per omnes hedos excludere non potest a sacrorum perceptione: nisi ei vultus per confessionem detexerint: quod ad hoc tenentur quantumque fratribus confessi fuerint.

In oppositu est prouerbiu[m] ynlilis ecclesie in orienti regno et loco: que est optima legum interpres. de consue. ca. Lū dilectus. Ubiqueque n. terrarū populus sine licetia curati confiteat fratribus privilegiatis: nec eadē peccata iterat apud propriū sacerdotē curatus. In hac questione fuit error cuiusdam Joannis de Poliaco sacrarum fratribus professoris: quod confessus fratribus generalē licetia habentibus tenet eadē peccata proprio sacerdoti. Ut triū dicebat. Primum: quod confessus illis tenet eadē peccata proprio sacerdoti confiteri. Secundum: quod statu[m] Dis virtusq. sexus tecum non potest sumus potuisse: facere per parochiani non teneant confiteri: propriū sacerdoti seu curato ecclie: immo nec deus: immo impli- cat iudicione. Tertium: quod papa non potest dare licetia seu facultate audiendi confessionem: immo nec deus: quoniam confessus habet generalē licetiam tenet eadē peccata iterum confiteri proprio curato. Qui error totus est quodlibet triū articuloꝝ tamquam a fana doctrina deuinas dānas in extrauit. Uas electio[n]is. quā de consilio fratribus suo edidit Jo. 22. determinans quod confessi fratribus non tenent magis peccata sua iterum confiteri: quod si alii illa confessi fuissent proprio sacerdoti. iuxta preceptum concilii generalis. Sed nec ex illo patet dictio principalis quesiti: quod error ille et sui articuli praeđunt non esse confessionem sacrare que facta est fratribus generalē licetia habentibus: nisi interuenient licentia curati. Luius etiā opinionis videtur fuisse gl. in. d. c. Omnis virtusq. in veritate Alieno sacerdoti. ac tenet Hostien.

Sed difficultas nostra in hoc principaliter residet. An preceptu[m] concilii generalis relatum sit ex hac licetia data predicatorib[us]: et minoribus: et aliis privilegiatis: vel obliget ho[rum] adhuc semel in anno vel eadē vel alia peccata confiteri proprio sacerdoti. Et tenet Jo. monachi et dominus Archi. quod manet proprio sacerdoti concilium in suo vigore. et quod dicebat Archi. quod confessus privilegiatis tenet iterum proprio sacerdoti confiteri non per defectum factum: ut dicebat magister Jo. de Poliaco: sed per aliud: ad quod deminanduz insolubiliter quatuor primitur: proponea seu suppōnes. Pria est: quod confessio sacralis potest salubriter super eiusdem peccatis iterari.

Secunda est: due affirmatiue ppositiones non repugnantur: sic quod posterior constitutio positiva revocet priorē si simul in affirmatione stare possint. Tertia est illa decretalis. Dis virtusq. sexus est affirmativa ppositio et sub obligatiōe posita. Quarta ex his: quod licetia data de pontificato privilegiatis ex quo est affirmativa non tollit preceptum prius de semel confitendo in anno tecum. Ex quibus putat demonstrasse ppositū. Explicat si preceptu sit alicui semel audire missas in parochia sua quolibet die dominico: et nihilominus post detur ei licetia a diē missas in locis aliis: licetia secunda non revocaret preceptum: ex quo simul stare potest quod duas missas audiat: et ad yna obligat: et ad alia licetia. Tercia rōne Archidiaconi nitit soluere Cancellarius Parisiensis. lectione 2. sup Martini dicens: quod et si confessio sacralis salubriter iterari possit super eisdem peccatis: si in semel rite facta est confessio de licetia illius qui ius habet: non potest iterum cadere sub precepto pure humano: quod ad modum nec nouiter instituti super iniunctum. Alioquin adulterio baptizatus potest inuitus obligari per placitum peccata dimissi: si confessio: immo millies confessio: non repugnat baptismum et sequentes sacralis confessio: sicut nec duae factales confessio[n]es. Nec variat si baptismus habeat plenissimum effectum remissionis peccatorum a pena et culpa: gastra ita rōne penitentiā ynicaz: seu professione hīc potuisse: et quis oia per idem opata fuerit nihilominus iterari potest ad augmentum: quoniam non baptizatus: propter characterem impensis. Et ex hoc p[ro]f[und]e est diversitate invenire inter exempli positū de missa audiēda: quod missas audire possit iuris est: sed in diuino sundet: et ideo potest ad plures per ecclesia obligari: sic quod yna audita remanebit ad altera obligatus. De confessione autē lōge dissimile est: quod iure domino obligatio principaliter initia. hec Hermon. Sed hāc rōne domini Hermon facile evaderet aduersari dicendo quod nullum preceptum arcat hominem ab initio: ut eadem peccata nūc vni confiteri postea alteri peritiori cum aderit: certe votū et missis faciet eum obligatum. Itē si papa indulserit: quod libet volens cuicunque sacerdoti confiteri: possit ab eo absoluī salutem per eadem tenere: confiteri curato seu proprio sacerdotio qui confessib[us] simplici sacerdoti suo facto et assensu intendi privilegio: ut confessio est: tenet eadē peccata confiteri proprio sacerdoti: ut in solonib[us] argumentoz dicitur: quod confessio fratribus minorib[us] iuxta formam privilegii a Martino 5. confessio.

Ideo pro p[ro]pria est: potest chārismatis suo affensu obligatus se facere: ut teneat secundum eadē peccata confiteri. p[ro]prio sicut dixit: id youeat vel p[ro]mittat deo. Itē si teneat priuilegium de absolone capienda hoc adiutoriat: quod nihilominus manet ut p[ro]prio culpā suā obligatus confiteri proprio sacerdoti. Secunda p[ro]prio, probabile videtur: quod admodum proprio licentia sacerdotis sufficiat: quod minima iuxta preceptum concilii generalis teneat confiteri proprio sacerdoti: ita sufficere videtur licetia episcopali ponitificis: aut eorum quod ad h[ab]itum negotia commissari suā potest: ut est vicarius episcopi et penitentiarius pape tecum. Tertia pars p[ro]prio ex d. c. Dis virtusq. ubi in modū exceptionis a precepto confitendi semel in anno proprio sacerdoti addit. Si quis voluerit alieno sacerdoti iusta de causa peccata sua confiteri: licetia prius postulet et obtineat a proprio sacerdote: cum aliter ipse illū non possit absoluere vel ligare: quo casu non solum alieno sacerdoti das facultas h[ab]itum absoluendi: sed confessio licetia pro illo anno (nisi in mortalitate recidivat) non confitendi suo proprio sacerdoti. Secunda p[ro]prio eiusdem p[ro]ponis p[ro]prio ex ca. Si episcopus: d[icitur] p[ro]prio et re[ligio]ne. ubi dicitur. Si ep[iscop]us subditus licetia derit ut sibi possit idoneum eligere professorem: electum ab eo in causis episcopali sp[irit]ualiter reseruat nullus h[ab]itum facultatē absoluendi: cum in generali confessione tecum ergo in aliis h[ab]itum et hoc determinat glo. procedere tam in laicis quam spiritualibus. ergo. Etiā non minus est

Confessionis

69

nus est subditorum suorum proprius sacerdos, episcopus vel papa, et parochialis sacerdos, ergo non minus videt licetia cuiuslibet eorum eximere; ut non teneat iuxta preceptum generalium omnia peccata sua confiteri proprio sacerdoti quam licetia ipsius curari vel parochialis sacerdotis. **E**x dictis isero ad quatuor: pro confessus fratribus: qui iuxta formam iuris: puta Cle. Dudum, de sepul. facultate habet audiendi confessionem: non teneat iterato eadē peccata confiteri proprio sacerdoti parochiali. Patet corollarium: quod licetia sedis apostolice seu iuris cois idem operatur quod licetia propria sacerdotis: cum ergo ibi licetia habeant a sede apostolica seu iure coi: sequitur quod non opere eos peccata repetere, intelligo dum extra diocesim non plumperint: in qua admissi sunt: confessiones audire, unde dicit textus extra cap. Dudum, de sepul. Extra ciuitates et diocesim in quibus fuerint depurati: per quas eas volumus et non per prouincias deputari: confessiones nullatenus audire. **S**ed huius limito nisi sic presentatus vigore talis admissio tetauerit absoluere a reseruatis episcopis: quia tunc opere confessionem repetere: ex quo sic presentatus non impedit facultas maior: quam curatis aut parochialibus sacerdotibus est a iure processus: ut haberetur tex. in Cle. Dudum. **T**ertio limitat glo. in d. Cle. Dudum. in ver. Voleatum, quod non procedit de religiosis qui sunt suorum ordinum statuta habent confiteri suis platis: ut hoc expressum constitutio Benedicti. Inter ciuitas et sic ad positionem nostram illi teneretur confessio, ne iterare. Idem pliye processus Zabarel. in d. Xbo. Si post paulum: dices. Si statutum eis prohibetur aliis confiteri quam suis parentibus non habent in eis locum illa constitutio: quod dicitur voluntariaz religiosis non habent velle neque nolle. I. q. 1. nolo. Idem tenet Baptista in Xbo. Catechismo. 3. h. 14. Quod hec limitatio non videtur procedere: quia in oibus statutis et ordinationibus inferioris ius superioris intelligent excepit, ergo statutum religiosorum non exerceat vel prohibitionem superiorum qui eis presumuntib[us] potest contra auctoritatem episcopi: qui eorum confessiones per se possit audire: et aliis suis vices quo ad hoc delegare: et per alios fratres admissi sunt. Et idem videtur de exceptis: quia in casu denegationis plato papa eius tribuit de plenitudine potestatis licetiam, et statuta vel prohibitions superiorum nihil possunt in contrarium. Et non videtur minus voluntate pudorem exceptis in casu admissionis: aut minus in hoc fratribus procedere. Unde dicebat Lau. quod hec est quodam gratiosa et spalis punitio: quia papa in favore aliarum ex plenitudine potestatis ordinat: que in nullo subiacet aliis formis: seu punitionibus a iure coi statutis. Non obstat constitutione Benedicti. 11. Inter ciuitas: quia est per Cle. Dudum: revocata. Nec potest dici quod adhuc currunt rationes iste quod videtur suisse: quia non habent religiosi neque velle neque nolle per iura prius inducta: quia licet eis velle et nolle quantum a superiore eis fuerit promissum: vel quantum non obviat regule et confessioni per eos facte: et ergo interueniente licetia diocesanis: vel pape non plus ligant suis statutis quam populares episcopi statutis: vel clericorum statutis sue ecclesie. Et glo. Cle. Dudum. in X. volentium: non loquitur assertive: unde dicitur: forte non intelligit de religiosis. Et certe glo. ponit illa limitationem in casu denegationis cum papa de plenitudine potestatis dat fratribus licetiam audiendi confessiones eis confiteri voluntarii: et certe statuta nihil possunt habere licetiam pape. **Q**uarto limitat quodammodo: si a priori teneat absoluere: cuius penam vel sequela nequeunt abolere. Unde dicebat Lau. quod clerici facili irregularares: a qua irregularitate non potest nisi per sedem apostolicam absolvitur. ut in causa de re. iudi. li. 6. non possunt ab aliquo inferiore absolvitur: ex quo inferior non potest soluere a sequela peccati. Sed hec limitatio propter rationem videtur et sine fundamento: nam episcopus absolvitur a multis peccatis: quorum penas vel sequelas nequit amouere, absolvitur. non homicidas voluntarios: et tamquam irregularitate nequit amouere. Similiter amota excommunicatione: quia quis icidit pro injectione manuum in clericum: simplex sacerdos absolvitur

a priori: et non posset tollere excommunicationem: immo nec episcopus nisi leuis iniuria fuerit. iuxta c. Peruenit. de sen. exc. ante oppositorum video ad primus. **A**d argumenta. Quacumque Volkot: de Palude: et plures arbitrantes appellazione propria sacerdotis venire oportet licetia vel delegatos: dicentes quod proprius illic excludit alienum et non coem: cuius sunt isti privilegiati. Admissus non est non processio quod proprio sacerdotem intelligi obeat curare seu parochialis sacerdos: ut probare videatur illa ejusdem Martini. negotio. Namque ergo confessus fratribus teneantur recte: quia constitutio: ut dixi in corpore quoniam: excipit quod de licetia propria sacerdotis alieno confessus fuerit sacerdos: ubi a minori est excipit licetia episcopi vel pape: et certe quibus ad hoc considerant suas vires seu potestate. **S**ed dico quod per proprium sacerdotem tex. ibi intelligit curatum episcopi papae et b[ea]t[us] ordinarios superiores. Nec obstat extra tua. Martini: quod intelligit cum ad superiores neglexerint h[ab]ere recursus: quod tunc eos arctet generalis concilii statutum semel in anno confiteri parochiali sacerdoti: vel nomine parochialis sacerdotis intelligit sacerdotem: cui commissa est cura parochie seu aliarum: et sic comprehendit episcopum papam recte. A gl. c. Dis virtutis sexus: recedo: quia ut recte dicit Jo. And. hodie iterum ministrum est dominum per pontificem Jo. zz. Ulas electionis. Et certe probabilitior est opinio: quod sufficit subditus licentia h[ab]ere a superiore ad confessorem eligendum: ut quicunque sacerdos eum audire possit: ut vult hostie. in summa de pe. et re. in. h. cuius confitendum: et quod sufficiens dat sacerdoti iurisdictionem in ordinatione ad sacros ordines: que per submissionem penitentis provocatur. **A**d confirmationem ex constitutione Martini dico: quod istitutio illa procedit de ordinatis ad predicandum et confessores audiendas per ministros pauperales cum diffinitoribus in suis officiis pauperalibus sine pluribus: ut eis procedat per illam istitutio facilius probibebit quo r[ec]usibus oppones et impedimenta: quo minus fratres sic ordinati libere habent ministerium exercantur. Et certe illis confessi tenentur parochiali sacerdoti semel in anno nihilominus confiteri: quod non concedit subditus facultas: nisi cum reservatione obligationis. c. Dis virtutis sexus: et sic ex proprio pensu et submissione obligantur: secus de fratribus qui facultatem habent: iuxta formam Cle. Dudum: vel cum parochiani absolute licetiam habent eligendum confessorem. Unus utens priuilegio Martini consenserit manere obligatus ad semel confitendum vel eadem peccata: si nulla alia commiserit: vel alia si quia post illam confessionem eo anno fecerit. **A**d secundum responderem beatae Thorn. in. 4. quod non sit alicui preiudicium quando ei subtrahitur quod non erat in eius favore concessum. Quod autem parochiali teneretur proprio sacerdoti semel confiteri: non est in favore sacerdotis: sed subditorum ordinatum: et ita derogatio vel detractio illius non affert eis prauidicium. Et ad causa. Peruenit. 11. q. 1. dico quod procedit de coercitiva iurisdictione: quaz pro utilitate subditorum et communis boni: necesse est vicinius episcopo servari: ne confusio fiat ad impunitatem criminis vel turbationis: et inferiorum ad superiorum non serueretur reverentia et debitum ordo: secus de iurisdictione fori penitentialis: que magis inititur voluntarie submissione: et in utilitate subditorum conceditur non superiorum de directo. **A**d primam confirmationem respondeo. Satis est superiori si laborauerit quantum inse est ad directionem subditorum quod si dirigit recusauerint suo periculo: nihil ad superiorum. Eque etiam possent illius scilicet subditus ab eo dirigi vellet: scilicet et pascere esurientem si non recusauerit ab eo pasci. Uel dico quod non proprius impedit ab executione processus: sed pie preuenit quo minus cum effectu ipsum liget processum. Quia simile de correptione fraterna:

De sacramento

in qua si alius eū preuenit non opus est ut curatus ipm de-
novo corripiat. Ad zam profirmationē dico: preceptū est non
dare sanctū canibus sc̄iēter vel crassa ignorātiā: si cū aliū in-
terrogat an confessus est: nec prostat sacerdoti de aliq manife-
sto crimine aut ipedimēto: rec ille petēdo se offert: ut dignū &
dispositū ad sacrā cōiōnē: pbabilis ignorātiā eū latet cōicā-
tis indignitas: rec ita tradēs ēt indigno: excusat a trāgressio-
ne: pbhibitionis. Nolite dare sanctū &c, quēadmodū si petēs
eucharistias post confessionē curato factam in crimē rela-
plus sit aut forte confessionem fictam fecerit.

Arca hec occurrit alioq; dubia. Primum, an is qui a curato licetia habet eligendi confessore possit pte xvi illi licetie indifferenter eligere quemque sacerdotem. Et tenet glo. Dis virtusq; sexus, de penit. et re. in ver. Alieno. q; nō: si duxerat eū q; hz executionē, inducēs ad B. h. Ecce, in cap. Adyicimus. i. 6. q. i. vbi dī q; monachi et ceteri sacerdotes in ordinatione sacerdotij accipiunt sacerdotis potestatē tē. Et si executionē potestatis non habuitur a populo electi et ab episcopo cuī licetia abbatis ordinantur. Et glo. in x. spāli, sup Cle. j. de priu. dicit penitentiā de licetia sacerdotis pprū recipi non posse a pbytero non habite curam: remittēs de B ad ca. Dis virtusq; diuīs rōne dat Panor. i. d. c. Omnis, q; eligendis de licetia pprū aliū vult eius iurisdictionē p. rogare. Prorogare autē idē est qd extēdere, ergo supponit iurisdictionē prorogādam. Ita sine executionē: feu subditis nullā hz iurisdictionē ita prorogari non pōt. qd dicit procedere: quādo parochiano simplē datur licetia a curato eligendi confessore: secus quādo sacerdoti cōstitutū: vt audiat confessionē: q; tunc cognoscit: seu audit: vt delegat: curati non vt ordinarius. Ita dicit velle ibi doctores et bñ. Et Panor. in. d. cle. j. idē dicit notādū pro consuetudine gialli: vt sacerdos hūs parochiā amplam possit in sui auxiliū aduocare aliū sacerdotē non habite curā in acu. **S**o in hz est cōmuni obseruātia: et populi p̄stetudo. Nā vigore facultatis eligendi cōfessore idoneū indifferenter audeunt quemque sacerdotē. Et certe in pscrutatione cuiilibz sacerdoti tradit clavis potestatis: que est facultas ligādi et solvēdi in foro penitentiali. hz ergo iurisdictionē spūiales que p illi exercitio sufficiat: mō habeat mām debitā. Et q; nō requiriūt alia iurisdictio. p; q; vt recte dicit Palu. sacerdos parochialis excōciatus datur pōt vicarium in pscrutione audiēda et curat non sacerdos: et tñ excōciatus nullā pōt in aliuz iurisdictionem trāfundere: et ideo talis licetia potius est cessio iuris sibi cōpetētus: qd iurisdictionis cōmissio. Etiam q; quilibz sacerdos hz pro officio illo sufficiētē iurisdictionē p; q; potest aliuz sacerdotem absoluere. Itē exemptos. iuxta cap. Ne pro dila- tione de pe. Item et positos in articulo mortis.

Bico igitur ad dubiumq; p̄textu talis lscetie potest
quicūq; sacerdotē indifferēter eligē:
vt tenet Hostiē, ve peni, r re. Et dicit Angelus in Xbo p̄fesi-
sio, 3. h. 4. idē tentiſſe Panor, in d.c. i. de p̄vii. q̄d p̄s sen-
serit h̄cūm: r sacerdos ille electus absoluit p̄pria auctorita-
te: r p̄t illaz exercere ablata ſibi mā debita: immo iuxta ſum-
damētiū opinionis h̄cī: ga q̄libet sacerdos iurisdictionē h̄z
in alios sacerdotes: in episcopos: r platos exēptos: r nō exē-
ptos poſtos in articulo mortis: immo ad quoslibz: quo ad
peccata ſemel ſupioribz rite cōfella. Et vt veriſimilius eſt
quo ad venialia: ſequit q̄ eorum iurisdictione potest progari.
Nec obſtar ſi dicatur, q̄celfio iudicis incerti nō valet: vt pa-
tet capi. Ad hec, de reſcrip. quia procedit quo ad forū cōte-
tioſum: vt notat Bem. in cap. fina. de peni. r re. lib. 6.

Ad motuum opinonis h[ab]it[us] v[er]o q[uod] nō h[ab]it execu-
tionē: iuxta. h[ab]it[us]. Ecce in hoc. r[ati]o. h[ab]it[us]. Ecce
sufficiēter. 16. q[ui] i. R[ati]o monachi nō h[ab]it executionē per

Sed circa hoc queri potest, an sic licentia generalis a curato si eligat religiosus non admissum a superiori proprio ad professiones audiendas: an valet absolo: Et videlicet voluntate Angelus in d. q. 4. in libro confessio. 3. q. non dicitur hoie carere executione ordinary triple. Primo: quia non habet yelle aut nolle: sed dependet eius voluntas a superiore: cui sunt religiosi: iuxta cap. 11. dicatis. 12. q. 1. ca. Religiosus de elec. lib. 6. cum silibus: et tales ex licentia curatorum: vel etiam episcoporum: si sunt excepti: nullo modo possunt soluere vel ligare. Secundo: quia excusatius: suspensus: vel iterdictus recte non potest stante impedimento. Tertio ex defectu materie sive subditorum: et his suffragat licentia eis vel officitib[us] generaliter data.

Sed aduertendum est: quæadmodum monachis licet m'la idifferetia velle preter superioris licetia: quâdo eis non prohibuit: ita et audire confessionem: vel dare consilium: nisi de statuto: vel als p superiorum eis sit iterdictum. Itē statuta quorūdā religio, rū eos solū ligat ad penā et nō ad culpā: nisi rōne p̄cepti vel p̄cepit: ut statuta p̄dicatoꝝ. Itē prohibitoꝝ superioris bñ arguit religiosuꝝ peccare: ybi se igessent ē prohibitione superioris: s̄ ex hoc nō irritat absolutio: secus de excoicatione: vel iuris aut iudicis suspēsione, verū qui sc̄iter eos contra superioris prohibitionē ad absoluēdū iduceret: ga inductione ipsa poneret obicē: ipedireſ ſacralis abſolo, nō requiriſ ergo in religioso illa superioris admiffio ſine licetia: ſalte ut p̄dictio: ſeu qualitas ſine qua non valerat absolutio. **E**t hec opio tāq̄ pictatem fouens est amplexanda: als plurimi habētūz h̄a facultates recurrēdo ad religiosos eēt beneficio sacramentalis absolutionis fraudati: quæadmodum habentes huiusmodi facultates fraudantur: quando mēdicantibus omnibus custodētibus terminum conſtitetur: non diſcutiētis an ſint de numero per episcopum admifſorum.

Ad fundamentum Angeli. v.3. religiosi nō habent velle; aut nolle. Dico: nō habet velle sese obligādi: vt voluntū ita iducta: ex quo plene subsunt alterius arbitrio: qui quocunqz tpe eis mandare potest et precipere. Etiam non habet velle: aut nolle licite cōtra superioris prohibitionē: nihilominus absolute multoꝝ voluntionē: aut nolitionē licite habet preter superioris licetias: quando non est cōtra eius phibitionē: et nonunqz velle: aut nolle de facto contra eius prohibitionem.

Secundum dubituz an sufficit licetiam
eligendi confessorez habere
a vicecuratō seu curati vicario. Et videt q̄ nō.
per cap. si. de offi. iudi. dele. Nulli cui cōmissuz
fuerit pdicare crucē excoicare vel absoluē alii
quōd: obspēfare cū irregularib⁹: vel intungere penitentias: li-
ceat hoc de cetero alijs demādare salua legatoz sedis apo-
stolice auctoritate. dāt causa: Quia nō eis iurisdictioz cer-
tū ministeriū cōmittit in hac pte. Ex quo cōcludit docto-
res vicariiū non posse alteri sacerdoti vices cure cōmitte-
re minus q̄ pōt licetia dare subditis pfectore eligēdi. Dicit
Richardus Anglicus in qđlibetis: q̄ sacerdos habens au-
ctoritatē ordinariā pōt alteri suam auctoritatē delegare.
Si cōmissam habet: distinguit, vel a Papa z potest si ei co-

Confessionis

70

mitit iurisdictionem: secus si nudum officium seu ministerium audiendi confessiones. Uel ab inferiore: puta episcopo vel hoc tunc si est ad universitatē carum: ut officialis vel generalis penitentiarius: potest in particulari causaz committere: nisi ei fuerit spaliter interdictus. Si vero hoc particularē commissionem non potest: sicut si sacerdos fuerit conductus ad officium ecclie parochiali cum non sit ordinarius illi ecclie: et sic dicit cap. si de officio. dele. in. h. Leterum. Et iuxta hec vicecurat non posset in sua absentia alteri vices committere neque in solennitatibus alios simplices sacerdotes in prece sollicitudinis aduocare: contra generali suetudine ecclie. Ideo aliter dico: quod ubi intentio curati est suo vicario plenas vices: quo ad facultatem administrationes: committere est in delegato et licentia: quemadmodum ipse facturus esse: si in cura resideret persona: que sufficit vicary licentia: ut principales curati: et ita regule sit ubi curati iusta causa non residentes vicarios instituant: secus quam prole industria quo ad ministerium ipsum eligitur: tunc enim fidei eius ultra committitur: quod ministerium audiendi confessiones vel huiusmodi: et sic procedit dictus. h. Leterum.

Ecclesiam dubium. Utrum mulier curato possit sine eius licentia profiteri alteri sacerdoti. Et video: quod non: ex causa. Dis virtusque de pe. et re. Si quis iusta causa alieno sacerdoti profiteri voluerit: prius humiliter licentiam postulet et obtineat a proprio sacerdote. Ita de pe. di. 6. ca. si. Nullus alterius parochianus sine eius sensu ad penitentiam recipere potest: quia iusta causa alteri profiteri: non statim licentiam hominem: sed opem postulare et obtinere. **C**onsenserit proprio sacerdoti profiteri oia pietatis et quod eam potest absoluere: sed non inuenit iure prohibitus absoluere profiteri a peccatorum: quod professor cuius ea admisit. g. et c. **P**ro proprio facit. quod per ignorantiam recusari potest: proprio sacerdos et alius adiri: ut dicitur de pe. di. 6. c. placuit. g. a minori est per malitiam: et per propria ratione. Richardus de media villa. dist. 17. 4. arti. 3. q. 7. dicit. Uel mulier prohibita conjugit et timet: si illi confessio fuerit: denuo sollicitabit eam ad peccatum: vel seipsum adeo fragilem non nisi loquam illi sacerdoti agitabit stimulo precipiscere ob recordatione delectatiois nefarie: quam extra fuerit cuius sacerdote in peccato: et sic non tenet profiteri illi sacerdoti. quia si potest recusari: propter iustitiam: quia nescit plurimum: multo fortius per malitiam: seu gratius picili. Debet tamen per se vel aliis petere licentias ab eo vel superiore profiteri: quia non malitiose recusauerit: potest nihilominus alterius profiteri. Uel prohibita credit mulier quod nec ei periculum iminet nec sacerdoti: et tenet ei profiteri et peccatum quod cum eo commisit: et potest sacerdos ab illo eam absoluere sic ab aliis. **C**hec resolo precidit de iure contumelie: sed non seruit per nostra dioecesis Leodiensem. In cuius statutis synodalibus: ca. de pe. et confessione: sub pena excommunicationis interdictio: ne confessiones mulierum fiat sacerdotibus de peccatis: que cum ipsis commiserunt: etiam prohibentur absoluere confitentes factores vel mediatores sui peccati: nisi utrilibet casuum necessitas hoc exegerit.

Ideo ad dubium aliter responderemus: quod si sacerdos eas absolvit in nostra dioecesi peccata: sed tenet absolo nisi mulier conscientia statuti seu prohibitionis eum ad absolucionem inducat. Peccat quidem: quia contra superioris prohibitionem: sed tenet absolutionem: quia culpa sacerdotis in absolucione: neque sacramentum impedit: nec ratio sacramenti: utpote cum in mortali peccato sacramentum absolucionis ministratur: vel principaliter pro questu vel ex timore. Nec obstat quod prohibito sit sub pena excommunicationis: quia pena non infligit ipso facto sed comminatur. Etiam posito quod ipso facto inferret: quia solum pro absolutione infert per causum positum: naturaliter absolutionem praedit excommunicationem: tamquam culpa penarum. Ita sustineri posset de iuris subtilitate: quod illa absolutionem teneret: sed non aliter: que sequitur ipsam excommunicationem: immo postea comunicantes ei in crimine damnato in-

curreneret excommunicationem. **C**oncubine de sententia excommunicatus. Ratio exceptionis est: quia per illas inductiones imponeretur mulier obiectum sacramentali absolutioni subtrahendo manuam: est peccator attritus: quod attritum esse non stat cum actu peccati. **S**ed dico quod non tenet ei confiteri et parato audire: sed sufficit petitia licentia: ut possit alieno sacerdoti profiteri. **P**rimus probatur: quod prohibitus est sacerdoti illa audire. **D**icit etiam sufficit petitia licentia: quod ubi quis requisitus tenet profiteri sufficit licentia petere argumento. **L**icet de regule et trahere ad reliquias: sed hic tenet confitire: propter prohibitionem sibi factam. **G**Et sic dicit limitandum. d. c. placuit: panorum in c. **D**is virtusque et reducendum ad limites capitulo. **D**is virtusque. Secundus quando subest alia causa iusta ob quam expedit ac licet: sed tunc non tenetur curatus consentire: puta si sibi deuotius quam alteri profiteretur: vel cum maiori pudore: quod tunc opem obtentam esse licentiam. **Q**uid autem dicit tex. in. d. c. **O**mnis virtusque obtineat: intelligendum est ab ipso vel ipso iure. **A**d romanes. Ad primas patet ex statutis: quod per etiam simul dicitur. **A**d secundas. In illo capitulo exceptum nisi per ignorantiam sui sacerdotis: et a minori intelligit exceptum profiteris vel confessoris verisimile periculum salutis. **A**d tertium respondeo: in casu scandali seu periculi iure divino prohibetur illius accedere: quia facultates habeant absoluendi. Et ex casu picili adhuc prohibetur synodalium statutorum sacerdos absoluere: ita non tenetur mulier cuius effectu illi profiteri: sed petitia licentia alieno. **T**ercium.

Clartum dubium. An is qui continetur profiteri satisfacit precepto ecclie: ut non oporteat de transgressione precepti de profitero semel in anno non penitere et confessionem facere. **E**t est quorundam sententia: quod non satisfacit precepto ecclesie. **P**ropterea: quod proficit post confessionem continetur et iniunctam penitentiam explere. quod et absolutionem sacramentalis sumere: et qui habet in mortali: peccatum mortaliter. **S**ed dico: quia ecclesia proficit confessionem reconciliatuam deo: et a deo institutam limitando generali mandatum dei: ad certum temporis et personam: cui fieri debet professio. **T**ertio: quia intentio faltre ecclesie: est inducere homines ad reconciliationem et gratiam dei per confessionem: sed indubitate est cum continetur in legem: qui verba legis complexus: contra legem nititur voluntatem. **N**on dubium. C. de legibus. quod non explesum preceptum illud ad intentionem ecclesie mandatum: preceptum purificatorum est: sicut omnino non confitentes. **Q**uarto: quia preceptum confitendi effectualiter est preceptum offerendi materialis: que cum forma absolutionis faciat sacramentum: sed non ita facit confitentes qui non penitent. ergo. Minor pater: quia materia sacramenti penitentiae est peccator de omni mortali peccato admissus penitens: et propterea sacerdoti facultatem habent illa exponens. **S**icut in sacramento matrimonii: materia est homo consentiens in obligationem carnalis debiti: ergo sicut sine consensu cetera omnia etiam cum coitu celebrata non faciunt matrimonium: de spiritu. duo. et causa finia: ita in proposito sine penitentia.

Aliorum opinio est huic contraria quod satisfacit precepto ecclesie. **P**rimo ergo dicit ecclesia eorum confessionem admittendam esse: qui se dicunt a criminibus abstinere non possunt: quia eorum non sit vera penitentia. **Q**uid quidam de peccato et regule satisfacit precepto ecclie. **S**e cudo: quia non opem precepta implere ad intentionem proficiet: alioquin nullus in statu mortalis culpe implere posset preceptum honorandi parentes: aut dadi eleemosynas: aut explendi penitentiam iniunctam: cum finis precepti sit charitas. **i. ad Timo. 1.** **T**ertio: quia ecclesia non potest precepere nisi actum illud: cum transgressionem potest punire: sed ecclesia non potest punire transgressionem anterioris: quod solus proficit exterior confessionem: quod est non penitent: satisfacit nihilominus precepto ecclesie confitendo.

De sacramento

Pro huīus solōne pono hāc hñē. Nullus p actū peccati sive culpabilē satissacit pcepto ecclie vel dei. Probat ga deo (nulli dubiū) pcepit actum ad min⁹ moraliter bonū: et sīr ecclia. iā nullus act⁹ simul est culpabilis et moraliter bon⁹. ¶ P. fīm Aug. facies actū p. cepti aliter q̄ dī nō facit pceptū. vñ dī regi. iur. Qui ex ti more facit pceptū: aliter q̄ dī facit: et ppea non facit. ¶ Ex hoc sequit p: qui dat pauperi/ extremā necessitate patienti/ eleemosynā: solū vt videat ceteris iniustioraut qui soluit cre ditorū in malū cī vel p̄ximū: puta vt ludū p̄tinū depauperet: vel vt alium possit iniuste cōducēdo militē/ opprime re: satissacit hoi q̄ ad genus opis: sīz nō pcepto: iūno tenetur spāliter de volūtate et actu p̄fiteri. ¶ Scđo sequit: q̄ sumit eucharistiā sc̄iēter: vñ crāsia ignorātiā in statū moralis cul penō satissacit pcepto ecclie de sumēdo sac̄o eucharistiē: p. q̄ als actu culpabilis satissaceret pcepto ecclie. ¶ Ter tio sequit: qui explet penitētiā iniūciā in opprobriū et cōfessionē cōfessoris: vt. s. noteſ de indiscretiōe: vel vt laudet ab hoib⁹: nō satissacit iniūciō sacerdotis: q̄nus ex statū morta lis culpe argumēti sumi nequeat: p̄ inuncto sacerdotis nō paruerit: pōt nāqz in statū moralis culpe actū moralr ac integre bonū facere: et illo pcepto dei: sacerdotis: vñ ecclie sa tissacere: sed peccatis ip̄sis nulli pcepto satissacit. ¶ Quar to sequit ad ppositū nr̄m: qui vult solū p̄fiteri: vt videatur strenuus: vel solū vt nō noteſ in pplo: vel in derisione sa crāmeti: aut p̄fessoris: itēdēs ex p̄silio dephēdere ei⁹ ignorātiā: nō satissacit pcepto ecclie. Itē q̄ eodē actu volūtate vult cōfiteri et absoluti sine penitūde peccati. Etia q̄ scienter vel crāsia ignorātiā dimidiāt: non satissacit pcepto ecclie. Sz q̄ vult cōfiteri sine penitūde et absolutē: et sic p̄fiteri: sa tissacit pcepto ecclie lato sup confessione: nec obligat ad si cōfessionē: et si sīl tpe oīsticta tñ voluntate velit et su mat absolutē satissacit nibolomin⁹ pcepto p̄fiteri: mō sīl con siteat illa si cōfessionē respectu sac̄alis absolutionis.

Hanc tamen tertīā p̄ hñis intelligo pcedere sup posita opione cōi de h̄ et ecclia p̄c piēs p̄fessionē non eodē pcepto precipit simul ut hō sumat sacrāle absolōne: sz ponēdo vt veritūs est: q̄ eodē et yni co pcepto ecclia mādat p̄fiteri et quātū in se est absolūtē: con s̄tes sine penitūde non satissacit pcepto ecclie: ga peccat mortaſr sumēs absolōne sine penitētiā iterioř q̄ admīn⁹ sit atritio. ¶ Prima p̄ p̄z: q̄ volūtātē cōfiteri ob sines ibi ratros: est p̄ctū: et peccato nō satissacit pcepto. ¶ Eodez sum damēto p̄z et 2⁹ pars: ga volūtātē cōfiteri et absolōdi seu ab solutionē sumēdi sine penitūde est culpabilis: sīl volūtātē sc̄iēter vel crāsia ignorātiā dimidiāt p̄fessionē. ¶ Tertia pars p̄z: ga explet totū qđ pcepto cōfiteri dūctū est in obli gationē: nec obligat aliquā si cōfessionē p̄fiteri: ga nō est sicut respectu p̄fessionis tñ: sed si eodē tpe ētvelit absolūtē sacra metaliter sine penitūde: illa volūtātē vñqz p̄ctū est: sed nō inficit alia volūtātē integre cōfiteri: verū opz vt simul con siteatur illam volūtātē: als cōfessio integra non erit.

Ad argumenta p̄ pte negatiua dubu. Ad p̄mū: distincto pcepto mādat ecclia cōicare et p̄fiteri: ita pōt quis separatim eoz alteri satissacē. ¶ Ad z⁹: ecclia pcepto cōfiteri intēdit recōciliationē ad deū vt fin⁹: sed illā nō p̄cipit. Et ad p̄bationē cū dī: pceptū dei est de cōfessione recōciliatiā. Ecclia autē limitat h̄ pceptū p̄figēdo t̄p̄ certū et psonā: q̄b̄s fieri debeat cōfessio. R̄ideo. ecclia limitādo diuinū pceptū nō semp ducit in obligationē ad certū t̄p̄ id qđ diuinū pcepto est mādatuz: sed nōsīq̄ alīq̄ p̄paratoria: q̄b̄ regulr boles assūrgunt, ex plere: qđ inde terminatē sine loci ac t̄p̄ p̄fitione a deo est pceptum. X. g. pceptū colēdi deū īterioř cultū latrie p amore: seu diligēdi deū sup oīa dicitur limitasē p̄cipiēdo

sanc̄ificationē diei offīce per cessationem a seruilli operē: et audītionē missē. Nō tñ est ille trāsgressor pcepti ecclie: qui cestando ab opere seruilli: et audiēdo missaz nō assūrgit in il lam dilectionē dei sup oīa pceptā diuinū mādato. Ita in p. posito de limitatiōe pcepti: quo ad cōfessionez. Uel si stare velis in propria dicta limitatiōe: ga eadē obligatio restrin git: dico pceptū ecclie de p̄fitedo nō limitare diuinū man datum: quo p̄fessio p̄cipitur: sed p̄fertū idē p̄cepisse cuz tē poris p̄finitione: puta peccato p̄ integrā detectionē apud sacerdotem. Unū qui suo curato integre cōfiteſt ēt casus pa pe reseruatos: satissacit pcepto ecclie: nibolomin⁹ ga ab illo absolūtē negt diuinū pcepto nōdūm satissacisse censēbit. ¶ Ad 3⁹. Illa. I. Nō dubiūz: pcedit de voluntate legis qua intēdit aliquid vt mām pcepti ducere in obligatiōne: non qua aliquid intēdit vt finē illius materie pcepti. In pposito ecclia intēdit recōciliationē ad deū tāz finē: non tāz mām: de qua ducēda in obligatiōne vult ferre pceptum. ¶ Ad 4⁹ dico per interemptionē: q̄ ecclia hoc illo mādato non p̄cipit: sed integrā oīum mortaliū apud p̄prin⁹ sacerdotē detectionē. Argumēti p̄ parte affirmativa quis oīno nō qđrāt: ga tñ cōtra nō sumit: non issito.

Cintum dubiū. Ut h̄i absolūtē impēsa si cōto: ei. vñ. qui seruat ppositum peccādi: vel p̄fessio est sine displicētia peccati: incipiat valere et ad salutē: cuz vera cordis penitūde purgauerit illā si cōfessionē. Et vidēt q̄ sic.

¶ Primo p̄ sile de baptismo: qui tūc valere icipit ad salutē: cū illa si cōfessionē recesserit: que corde in mālitia vel sacrilegio p̄seuerātē nō sinebat fieri p̄tōzū absolūtē. de p̄se. oī. 4. ca. Tūc valere icipit. g. ¶ P. z⁹ Si alīq̄ impēdit cā ab effectu: amoto ipēdimēto causal effectu: sed absolūtē sac̄alis ipēdit ab effectu grē p̄ si cōfessionē. g. amota si cōfessionē: seu purgata per vera cordis p̄tritionē icipiet h̄i sū effectu. ¶ Huius rōnis vñz et efficaciā duob⁹ modis nitunt̄ excludere. Primo: q̄ nō est ibi sac̄m. ga absolūtē sac̄alis sōli integrat sac̄m vt forma: cū hōse penitēte et q̄ oīa peccata p̄fiteri vt mālā posta forma sola sac̄i. nō est sac̄m: quem admodū in baptismo si forma p̄nūtētē sine ablutiōe in aq̄: et p̄pinguis ad ppositū in sac̄o mīsimony: cū Xba p̄nūtātē sine assēnsu: ab q̄z p̄fensu at cetera ēt cū coitu ipso celebra ta fr̄ustrant̄. c. Lū tuas. de spon. duo. ¶ Scđo: ga amotio ī pedimēto nō arguit cām q̄ iā trāsyt et nō est h̄i effectu. p̄z: si per fenestrā ipēdīa fuerit cādela ab illuminatiōe came re et desinat ēē ante q̄z fenestra aperiat̄: p̄ fenestre aptiōnez camera nō illuminab̄t: sic in pposito ipsa absolūtē iā trāsyt et nō manet cū post si cōfessionē purgabit̄. g. opz enim causam sūmul ēē in actu cum effectu in actu. z⁹ Physicorum.

Contra p̄mū vidēt: ga p̄fites cū pposito p̄cādi: vel sc̄iēter absq̄ displicētia peccati peccat sumēdo absolōne. Et sacerdos sc̄iēter mīstrans ppter irretētiam sacramēti. Sz nō fit irreuerētia sacramēto: si nullū ibi fuerit sacramētū. ergo. ¶ Contra z⁹: ga aliud est de sacramētis transēuntib⁹: et aliud de alīs causis: ga sacramēta relinquāt quāst semē: ynde eis desici entibus amoto ipēdimēto surgat seu nascat semen grātie: sicut est sententia cōmuni de baptis̄mate q̄ relinquāt characterem: et in pposito sacramentalis absolūtē quen dam ornatū. Alīe cause de quibus inducit argumentū nō relinquāt semen quod impēdiatur ab effectu.

Pro huīus solutione sciendum q̄ si cōfessionē in pposito non idē est qđ formatio. vt in p̄s. Qui sinxit sigillatim corda eouiz. Et in predicationis fingere licitum est. neq̄ vt idem sit qđ as sumptio alīiū ad signanduz id qđ a parte rei nō est: quo fīm Augu. libro contra mendaciuiz. Elōpus sinxit fabulas;

Confessionis

71

¶ Christus in euāgeliō parabolas: et in Luca legit q̄ finxerit se lōgiūs ire: cū tñ hec oia fiant absq; mēdaciō: s; capiē fictio vt mēdax verbī vel factū simulatio. Et pōt ad propoſitūz eē fictio sicut simulatio respectu sacri vel dispōnis debite vel dignitatis p̄ ſuſcipiēdo ſacri. Si p̄mo mō. f. si quis fictus accedat ad ſacrm confessionis: vel ēr baptiſti: ga ob defectū intētōniſ recipiēdi ſacrm / nullum est ibi p̄felliōis vel baptiſti ſacrm. Nec obſtat verbū Aug. lib. 8. de vnicō baptiſti. Si totuz mimice ioculariter ac ludicre agereur verū approbadū ſit baptiſti qui ſic dareſ diuinū iudiſciū per alicuiꝝ reuelationis oraculū cōcordi oīone gemiſibus iplozandū eē cēleſtus. de gl̄ec. dist. 4. Soler. Quia vt recte dicit bñs Tho. in mā de baptiſti. h̄ procedit in duobio an ioco et mimice voluerit baptiſti ſimulare: vel ioco et ludēdo baptiſti tradere: ſecus dū cōſtat defuſiſe intētōniſ ſacrm p̄tractandi. Unū Hugo de S. Uictore lib. 9. de sacramētiſ parte. 6. c. 13. Ridiculū oīno eſt: vt vbi agēdi intētōniſ nulla cōſtat opus eē dicatur: ppter ſpēm quādaſ alſimilatā operi. De puerō autē Athanafio qui agēdo pſonā episcopi baptiſtavit quodā cathecuminoſ. I. q. I. ſpūſtūſ. ¶ Ecce. habuit intētōniſ ioco baptiſtandi ſeu faciēdi qđ in talib⁹ ſaciat ecclia. Sic aut ſit fictio dispōniſ debite: puta dū quis verbo vel facto ſe diſpoſituſ et dignum ſignificat ſacrameti pceptione qua indignus exiſtit. attēſtatur aut ſi iudicat ſe dignū quoit̄ ſe leſe ierit ad ſacri pceptionē quē admodū ſe leſe inḡerit ad medēdu medicine arte pſofiteur.

¶ Et diſtinguit Herson post doctořes quadruplices fictiōnē. Quedā eſt pñtioſe mētēs: quedā doloſe dimidiās: quodā patēter inficiēs: quedā inſufficiēter diſcutiēs. Tripliſe pri- maz dicit ipedire abſolūnē: et ne cōfēſſio iteretur: de quarti generiſ ſictione dicit. Et ſi bona nō ſit non tñ priorib⁹ equali mala. vbi l̄ ſolutione nō p̄fert ḡam nec peccata delectat: conſerit tñ ceſſante ſictione. Pernitioſe mentiri in pſellione mortale eſt: ſecus de mēdaciō qđ als ſuo ḡne ſolū eēt veniale: puta miſcēdo quādam leue circumſtatiō falsaz vel excuſationē fruiolaz. Dolose dimidiāt qui ne viliſ repu- tetur celat aliqd p̄t̄m vni qđ alteri ſeruat detegēdū: tūc enī ſit in fraudē integratā pſellione: ſecus cū ſine dolo ex iu- ſta cauſa cclat. ſi ne ſacerdos ſcādaliſetur vel ipſe: quis enī dei viſes ſuppleat: nō tñ deus vel angelus eſt l̄ hō. Etiaſ ſi ſuperior audiē casuſ reſeruatoſ nolit alioſ audire: cōſiōtēs pōt alio tpe ceptam perficere cōfēſſionē. Fictio patēter in- ſiciēs eſt dū confitiēs manet in pproſito peccādi: vel nō vult ſatiſfacere vel reſtituere iuxta cōfēſſoriz voluntatē. Fictio inſufficiēter diſcutiēs pōt cōtingere multis modis. Primo ignorando factuz: ga non ſuit ſufficiēter recogitatuſ. Seco ignorādo an faciū ſit p̄t̄m ſaltē mortale. Tertio ſuppoſito qđ ſit mortale an ſit tā exp̄ſſe cōſiderēdū. Quarto ignorādo ſi diſplicētia peccati ſit principalis in cōſiōtē: non rōne culpe ſed rōne pidoziſ et pene. Quinto ignoſādo an mor⁹ de- reſtationis peccati ſit ſatis intēlū ſelū ſelū vel nō. Sexto ignoſādo ſi ponat obex abſolūni per pproſito non abſtinēdi a p̄t̄o. De h̄ ſi quarta fictio cū ſuis ſex mēbris dīc ſectionem h̄ie efficiā vel in abſolū ſacrali virtute clauimū vel poſteā ceſſante h̄ ſictione: ſicut ēt ſit qñq; in baptiſti. et ſic dīc ſa- tis cōcordare ſanctū Thomā alijſ doctorib⁹.

Sed contra hanc opionē quis cois ſit: videſ qđ ſa- cramēti ſucharistiē nō pdeſtimo plu- rimū obeft ei qui crassa ignozatia factū vel iuris ipm ſumit fictio et indigne: nec poſt incipit ad ſalutē pdeſſe purgata ſi- cione vt oē ſateri vidētur: ergo nec abſolo ſacrali: cū mi- nor dignitas et pparatio ſufficiat ad digne ſumēdu abſolo- nem qđ ſufficiat p ſacra coiōne eucharistiē. Et ne cauſillatio ſiat in hoc qđ ſacrm eucharistiē nihil relinquit in cōſiante: et abſolutio quēdā ornatū: vñ quāli de ſemine vñ diſpone ne-

teſtario oris gratia. ¶ g. ponamus ſumēti eucharistiā in actuali mortalī peccato nesciēter: tamē priuēz eē deſlerint et reſolute ſint ſpēs sacramētiſ edoceri vult de qualitate ſue volūtatis in qua cōcauit et de hoc penitere: abſurdū vñ detur: qđ ſacramēti eucharistiē qđ ipſe in ſterquilinū in- digne traſecit: incipiat ei pdeſſe ad augmētuſ grātie et ſalutis: cū pari rōne ſi qui ſcīter in mortalī ſumpferit etiam in cōtēpū ſacri: ſi aī ſolonē ſpērum ſacramētiſ peni- tuerit reportaret fructū ex ſacri t̄c. ¶ Apud oē ſolo- fe dimidiā ſi non recipit abſolūnem: ſi pari rōne nec is: qui i- tendit dimidiare: et h̄ ſacerdoti pſitē: et uñ non dimidiat ut in caſu dū putat aliqd graue p̄t̄m et erubet ſi ſit qđ oī no vacat a culpa. Nec videt fundamentū aliqd vel rō qđ, et fictio patēter iſiciens: qñ tñ illā exponit et pſitē ſacerdo- ti ſpediat ſubam ſacramēti penitētē: et nō fictio latens: pu- ta cū ſit dicit in pproſito iterādi ſctū: quē certo conſtat ſacer- doti vſurariū eē: ſi de h̄ non credit ſacerdoti. Omittit obie- ctiōes Durādi et Bodeſtri de fontib⁹ de ornatū q̄to tē- pore maneret in toto: et an ex ſecunda abſolūne aggregare- tur accidētia ſolo numero differentia in eodem objecto.

Aliiter respondeo de ſictione dispōniſ debite: qđ eſt duplex: Quedā oppo- ſita alicui nečio ad ſubam ſacri: et credo oēm eē illā que im- pedit remiſſiōe vīrūte clauiū in abſolūne: ſiue ſit per po- ſitionē mortalī culpe: ſiue per subtractionē diſpōniſ neceſ- ſarie: puta itētōis recipiēdi ſacrm vel diſplicētē de omni mortalī p̄t̄o. Alia eſt fictio que non ipedit remiſſiōe pec- cati vīrūte clauiū ecclie: vt eſt fictio vēnialis per pproſi- ſū adhuc peccandi vēnialiter: vel leuis irreuerentia ad ſa- cramēti ſelū ſelū: et hanc tollere nō op̄z ad conſequēduſ effectum ſacramēti: ga non impedit remiſſionez. Stat enī ſtū mortale remitti homini qui actu vēnialiter peccat.

Ad rōnes adductioſ in principio: r̄ideo ad primaz. Aliud eſt de baptiſmate et de ſacri cōfēſſiois: ga ſuba baptiſmi ſaluaſ ſi non obſtāte ſictione ſeu obice per mortalē culpā: nō ſic ſuba ſacri penitētē vel pſellione: requirit. n. boiem de omni mortalī penitētē p̄ mā cu pproſi- ſū qđlibet in futuro cauēdi. Ideo nō dat ſacrm penitētē ſine diſplicētia oī ſacramēti culpe: quēadmodū nec ſine cō- ſenſu matrimonii. ¶ Seco dico iſcertū eē et dubiū an pur- gata ſictione veraci pſellione ppenitentia deleant peccata alia aī ſuceptū baptiſma ſctū p ſacrm baptiſmi: ſeu eius characterē: et ſit quo ad penā et culpaſ totaliter: vel vigore cōtritionis: ita qđ oporteat ēt illa pſitē et de ipſis cōteri: vt ſatis inuit ſcotis. 4. dī. 4. de ſictione: cū finaliter dicit nullā gram conſerri baptiſato qñ purgat ſictionē vigore bapti- ſti: ſi ſolū vigore penitētē. Orq; Aug. interdit ei baptiſti ſalueri ſelū ſelū: qđ aī ſurgata ſictione nullo mō ei valuit ad ſalutē: ſi male notet quēpias poſſe actu mortalī culpe ipleſ ſeceptū affiſmatiū: contra regula Aug. Si aliter qđ dī ſacit ſeceptū: ḡ nō ſacit. in regu- la Qui ex timore talis ſic̄ ſit nō ipleuit ſeceptū ſumendi ba- priſma: ſed ga per indignā ſumptionē factuz eſt ei impoſſi- ble cū ſit initerabile et ga iam h̄: et ſi iterabile cēt ideo vī- tra non tenetur recipere. Huius ſimile dari potest ſi ſoluo debitus in detrimētuſ creditoris: vel ppter alium ſinē ma- lum nō ſatisfacio precepto: mibolimetus ga habet ſiuu ſi currit niſi amodo obligatio illius precepti. ¶ Ad ſecondā dico: quotiens abſolutio ſacramēti ſimpeditur ab eſte- ctu non facit ſacramēti (vt dixi) ga deſtit ei materia: quē admodum ſi verba matrimonialia p̄nuntiaueris ſine pſen- ſu. Et ad replicam: que cōtra hoc inducit: ga abſoluens ſa- cerdos: et fictio in mortalī ſumens vterq; peccat: tāq; irre- uerenter ſanctū præcians: alter dans cani: et alter recipiēs. Respondeo: nō ſolum contēnit ſacramēti ſi irreuerētia

De sacramento

ei facit: qui realiter ipsum indignus tractat: verum is qui inedit aut tē: et cū sit indignus: eque enī peccat sacerdos mīniſtrās et peccator recipies: siue hostia plecrata fuerit siue nō plecrata: siue vterqz credat verū ē eucharistie sacram̄. Sic in pposito cū ficiens in actu mortalis culpe: vel sine penitētia seu penititudine de pctō petit: vult: vel putat se pmittere sacrālitter absoluī. Immo ppugnat: illi beati Thome La preolus. dīst. 17. 4. q. vlti: ad finē corrigēs quodāmodo opīonē suī magistrī: puta beati Thome: mīhi inḡ videt cons̄itēs nec dū cōfiteſ: nec dū absoluī h̄z aliquā displicētiā de pctō: nō est vera nec ieḡa p̄fessio: nec sufficiens mā sacramēti: secus qñ h̄z displicētiā: que tñ nō attingit rōnē con tritionis etiam cū sacramēto: q̄a tunc est verū sacram̄: fru stratur tamē effectus quoqz superueniat cōtritio. Idē q̄ ad ultimā partē videntur tenere de palude: et plures alij.

Sed pbabilius mīhi videt: q̄a quicunqz gradu displicētiā q̄s sine nouo mortali pōt velle et suscipe sacram̄ ille sufficit ad hoc q̄ cuī sacra mēto fiat virtute clauī de attrito cōtrit⁹. Non n. impedit sacram̄ penitētē ab effectu gratie p̄ veniale pct̄n: quēadmo dum nec sacram̄ baptismi. Itē vt in baptismō sufficit q̄cūqz gradus detestationis peccati: et nō requirī certa q̄titas int̄missionis: cōfili videt de sac̄o penitentie. Itē sic diminut apud aduersarios attrit⁹ pbabili ignorātiā facti excusat a peccato indignē sumēdi: cū nulli cōstare possit an q̄titas int̄missionis displicētiā sufficiat: vt cuī sac̄o tē: si regriſ deter minatus gradus: cuī incertū sit q̄titus: s̄z qui digne sumit sacramētuī absolonis videt cōsequi effectū gratie cuī sit sacramētū neq̄titatis: sicut baptismus. Ex hoc etiāz pōt contra eos formari aliud arguī. Sola fictio ipedit sac̄i effectū quā post purgare op̄z per cōtritionē et penitētā sacramen talis cōfiliōis vt videt inuere Augu. in Abib supra allega tio: sic nō est de ista fictio: si in fictio dici debeat: pp̄ dimi nutū dolorē de peccatis: ex quo nō est pct̄n: vt si est nō ex cedit limites venialis culpe: videt q̄ ex dictis q̄ nulla fictio ipedit fructū absolonis que nō ipedit illiē cē sacram̄ penitētē: et sic semp̄ oportere denuo sacramētāl̄ absoluī.

Videor fortasse penitētibus n̄mis facile polliceri se curitatē: vt in me ēt dc̄m videat: Curabat cō tritione filie populi mei cū ignominia dicentes pax: pax: et non erat pax. Diere. 6. Cū ignominia ille dicit pax: qui peccati et nō legitime penitētē pmittit securitatē. Et in Idorum lib. y. de sumo bono. c. 1. vbi addit. Qz pp̄itatio dei occul ta est: sine intermissione flere necesse est: q̄ male dico: quēlibet gradū displicētiē seu doloris tē. Sz is aduertere dz q̄ solū dixerim sufficere vt digne sumat sacram̄ penitētē: sz cer te cui virtute absolonis displicētiā aucta non surerit: et equē māserit miseria: formidādū est: q̄ sac̄o p̄ insufficiētiaz dis cūfiliōis aut p̄positū alicui⁹ peccati q̄d eē ignorat peccatum: obicē ponit: et sic sacramēti subaz ipedit et excludit. vt n̄ sit vehemēter doleat ad minus causalr̄ p̄trit: nō est: neqz pec catoz remissionē assūci⁹. Dico notāter causalr̄: q̄a n̄ sit p̄se cta volūtate puerat ad dei et efficaciter velit placere dco: vt affect⁹ sit alys oib⁹ p̄dominās: nequāqz reponit ad statū salutis: et est bona volūtatis quā pax comitaz: et in terra pax hoib⁹ bone voluntatis: qd v̄statutus in scriptura charitas appellat. Et Aug. i 4. dē ciuit. dei. c. 7. Nā cui⁹ p̄positus est amare dei: et nō km̄ hōlem s̄z km̄ deum: amare p̄ximūz s̄z semetip̄m: proculdubio ppter hīnc amore dicitur bone voluntatis tē. Nihil obest autē habito hoc fundamēto si ex aliqua cōcurrēte causa passio tristitie impedit ab augmēto.

Objicies etiam fortasse cōtra prius dicta. Ponamus cū qui ficiens se offert absoluēduī scire q̄ si ne displicētiā de peccatis nō habeat sacram̄ penitētē: ille nō int̄edit sacram̄ recipie nec certe pmittere: vt ei ministretur: q̄

talis non peccabit sumēdo a sacerdote absolutionē: qd ab surdū videt et cōtra oīum opīonē. Igitur arguēdo a falsitate: sequitur q̄ sine displicētiā habet verū sacramēti penitētē. Rādeo: c̄tī ipse scit sacramētuī non eē: tamē sacerdos putat se administrare sacram̄: et ita iocari et ludere videt de sac̄o: quē admodūz is qui sine cōsensu profert ab matrimonio: muliere pro vero existimāte q̄ secū cōtrahit: et ad minus est mēdaciū facti in hoc q̄ se offerēs absoluēduī idat et attestat se dignū sacrāli absolonc: qd quodāmō redūdat in irreuerētiam et contēptum sacramenti.

Ertum dubiū est: si de confitēti suspicio habeat: q̄ non debite discusserit p̄scia: et n̄ nihilominus nulla ingestionē facta de hoc vñ suspicio habet debeat vel possit absoluī. Et videt q̄ sic: q̄a suspitiones sunt fallaces: et vbi iuxta suspitiones examinare velimus cōsideret: facere mus contra Ap̄lm ad Rom. i. 4. Infirmitū in fide assumite non in disceptationib⁹ cogitationū: et laqueū in yceremus scriptulos aegēdo quib⁹ expedit mederi magis.

Et opposituz est: q̄a p̄ceptuz est: vt intrātes ciuitatē interrogemus q̄s in ea dignus sit: et apud eū maneam⁹. Mat. 15. quātō magis (inḡ Origenes) nosē op̄z: q̄lis sit cui imortālitatis verba credēda sunt: ne mitamus margaritas aī porcos. 43. dīs. In mādati⁹.

Infero ergo ad p̄positū: q̄ multo magis scrutantia est: q̄litas p̄fitētis prūsqz penitētie sacram̄ ei credat. Rādeo Herson: si nō est p̄prius curat⁹ vt et ene aī ipsum audire: pōt querere dilatationes: vt interim ambo melius deliberaēt: vel simpl̄ remittere ad alius confessore. Si est curatus et debitor audiēdi confessionē: disti guēda est qualitas cōfiteſtis. Nam si est adulitus et discret⁹: pōt e duobus alterum fieri. Uel p̄taſ ab eo si velit moneri per ingestionē de statū p̄scie sue libēter et sine scādalo: si appareat ex r̄missione q̄: nō: dz sc̄do anisare: q̄ vbi sc̄ler alii qd mortale celauerit: nihil valer ei cōfessio: et absolutionē: nec est mēs absolucionis nisi ad minus tacita ɔditione ipsum absoluere si nihil sc̄ler celauerit: et tutius dicit ɔditionē tacitaz mete tenere q̄ voce exprimere. Addo q̄ non de B̄ tñ anisandus est: et si insufficiēter conscientiam discusserit adhibita diligētia: qualem pro re ardua fuisse adhibiturus: vel si crassā ignorātiā p̄positū h̄cū vel cuiuscūqz facti mēte cōceptū nescierit pct̄n: eē ad suā dānationē tētaret capere sacramēti absolutionis. Si autē sit persona humili et apparat velle libēter informari sine turbatione aut recalcitra tione: ipsum audire omnino pium et salutare est.

Sed quid si cōfiteſ se insufficiēter discussisse p̄sciam et dolet: et cōfili timet pbabili multis peccatis mortalib⁹ suolutes eē que culpabilitē ignorat eē petata: cū quisqz temetē legē dei discere et scire de concernētibus suoz actūz sue vite direktionez: an illum pōt sacerdos absoluere. Rādeo. si iminet necessitas: puta cōstitutus est ex egritudine vel causa belli: iniuriaruz tē: in arricu lo morris: vel non pōt sine scandalo differre lūptionē eu charistie et sufficiēter purgat culpaz insufficiētis discussio nis vel ignorantie: penitūdine: licet non solum pōt sed debet absoluī: facit enī quātuz in se est ad sufficiēter discussendum et ad ea que suū statū concernunt mādata dei agnosceda manente facto indiscussionis et ignorantie. Addo: sed nulla penitudo hoc casu sufficiēter purgat si nō assit p̄positū cum primū opportunitas aderit velle p̄scia: sufficiēter discussere: et dei mandata que per ipsum agēda p̄cēnit diligenter discere anteqz temere se periculo cōmittat. Uel secundo: nulla virget necessitas sacram̄ penitētē sumēdi et discussio nis absoluī: donec factō nō solum penitūdine idiscussionis culpā purget. Infereb⁹: qdām semp̄ de idiscus

Confessionis

72

sione p̄fitetur: ergo illos raro oportet absoluere. R̄ video: piarum mētiū est illuc culpā agnoscere ybi culpa non est. s. dist. Ad eius x̄o 2cubitū. et Job. 9. Verebar oia opera mea sc̄ies q̄ nō parceres delinquēti. Et discussiones pie mentes insufficiētē reputat: q̄ si non oia venialia vel saltē maiora in memoriam adduxerint: que tñ nō necessitate ventunt p̄fitenda. Itē insufficiētē reputat q̄ si ab enentu seu fortuito aliquo prius recollectoꝝ a memoria exciderit: vel forte nimia sollicitudo seu timor a memoria excusserit. Timor, n. consilia tuos facit. z° rhetoricoꝝ, sed nimius perturbat. Etiam nōnūq̄ sollicitudo et diligētia discutitēdī. probabilit̄ sufficiētē credit: cū ex veniali cā sufficiētē nō est reducere in memoriaz oē mortale pctifī: et nulla talia insufficiētē discussionis ipedit: q̄ mis mis digne possit sumere sac̄m absolucionis seu penitētē vel per sacerdotē ei ministrari q̄ si probabilit̄ p̄sumit Christi delētē de h̄b̄ insufficiētē conteri. Cōnsimiliter dico: si credit se ob insufficiētē discussionē ex lata culpa quoziādam mortaliū memoriam nō tenere: et hoc exponit in cōfessione: ga ppter hoc indignus nō est sacrō penitētē: si sacerdos ex cōdītione et qualitate p̄sonae dēphēderit probabili conjectura rē aliter se h̄b̄: p̄t̄ eū absoluere: als secus: ga iuxta suam cōfessionē reputādūs venit indignus et nō paratus p̄ suscipiēda sacrāli absolutione: q̄q̄ apud deū dignus habeat. qd̄ itelligo verū in simplici et quē iuris ignorātia excusat in hoc: q̄ sufficiat insufficiētē discussionis ex lata vel leui culpa cōfessam cē et digne offerre se possit sacrāli absolucioni. Ex his patet: q̄ diligentiaz adhibere tenetur sacerdos ne sacramētum tradat indignis: vt probatur post oppositum.

Eld argumentum ante oppositū dico: q̄ Apls loquit̄ de non necessariis: vt patet ex decursu textus: p̄cedit. n. de cibis vettis in lege ybi ignorātia excusat: hic fieri dū ingessio neccia ad digne r̄. Et cū dū suspitiones sunt fallaces: et sic iuxta eas ingrēdo inyce remus p̄fitētibus scrupulos q̄b̄ mederi potius quenierebat: dico q̄ inquisitio sup factu an cōmiserit vel nō: q̄ si cū discretione sit: et non nisi ex probabili suspitione: potius medet̄ q̄ laqueum inyciat vel scrupulum. Et si forte quidam de bono opere ruine occasionem sumant: p̄solari nos debet yerbū Apostoli Christi bonus odor sumus in his qui salvi sūnt et in his qui pereunt r̄. et ad Corinthios. y.

E dictis orit septimum dubium. Sacerdos ex cōfessione vel als nouit p̄fitētē inuincibilis ignorātia diuini: vel probabilit̄ iuris humani vel facti excusari a pctō in opere seu facto als culpabili: An teneat ip̄m de veritate informare: An possit sine informatione ip̄m a peccatis absoluere. Et videt q̄ possit sine informatione per. c. Quia circa. de plan. et affi. ybi declarat licetū episcopo: vt dissimulet sup matrimonio nullo partiu in bona fide existētū: cū et separatione videt graue scandalum iminere. Casus est. Quidā ip̄etrata dispēsatione ex falsa cā putā plis que tūc oblierat: exerunt in gradu tūc philibito. yz. quinto sanguinatis: que dispēsatio nulla est. p. c. z. de fi. p̄sby. lib. 6. et declarat papa r̄. q̄ ad p̄positū q̄i limerit p̄fitētē ex doctrina veritatis, a cuius cognitione p̄tū excusat scandalū: p̄t̄ p̄fessor securē nihil aperire p̄fitētē r̄. Cōfessor non tenet p̄fitētē autē facere vel certiorē facere nisi de his que p̄ exigitatē peccati scire tenet: ita nō est in p̄posito. g. Cōfessor p̄t̄ cōfessori probabilit̄ ostare q̄ cōfiteat edocuit de veritate nōbilo minus culpabili p̄fitteret in facto: ybi als p̄ ignorātia excusa eius, in grā p̄manebit. q̄ charitatē ip̄m de veritate informaret, p̄ cuius salute facere tenet q̄cqd̄ p̄t̄. Casus: si cōfessori cognitū ex m̄re et p̄c: q̄ is in dignitate p̄stitutus est illegitimus nō dispēsat. Et cōfirmat: ponamus ignorātiam h̄b̄ occurrere in mā p̄blematica: et in qua yeris illū d̄ aliorū do-

croꝝ sūiam non acgescet cōfessori: vt in mā pluralitatis be neficioꝝ v̄tra cōpetētā status ex dispēsatione papēsi in h̄b̄ tenerent confitētē de veritate instruere tenere sine spe fructus seu p̄fectus seip̄m derisionē exponere. ergo r̄.

In contrarium videat illū H̄reg. v̄tilius scāda/ luꝝ nasci p̄mittit q̄ veritas v̄ite relinquat. in regula: Qui scādālizauerit. Itē l̄z p̄ ignorātia inuincibilis q̄s possit excusari a trāsgressione iuris diuini: et p̄ probabilit̄ a trāsgressionē humani iuris: tenet tñ de necessitate salutis aio paratus eē de oib⁹ dei et ecclie p̄ceptis veritate edocuit: illa seruare velle. B̄ eni includit̄ in ḡsali p̄posito seu volūtate recte viuedit: q̄ apud eū q̄ iā est in statu salutis nullū est p̄iculū de veritate p̄cepti edocenda. Cōfessor. Uel occurrit casus de excusatiō cōfiteat p̄ ignorātia diuini iuris: aut humani: vel z° de ignorātia facit. De primo dico: q̄ sacerdos tenet p̄fitētē de veritate instruēt. Et est r̄: q̄a ignorātia diuini excusari solū q̄d̄ manet inuincibilis: nō manet aut inuincibilis q̄i adest a quo posset discere veritatem si yellet: imo tenet expōscere vt diuine legis veritatem edoceat: ne ignorās a deo et ignorēt. j. ad Corin. 1. 4. Qd̄ ergo intelligat cōfiteat suis monitis minime paritū: dū nū bilominus ip̄m de veritate iſtrū: quo Ambroſi. Ego iterduz parces vobis tacere velle: l̄z malo vos cōtumacie causas reddere: q̄ me negligētia sustinere iudicū. Finone. 8. 4. Et Apls. Mūndus ego sum a sanguine oīum vestrū: non. n. pretersugi quomō annūtiārē oē 2ſiliū dei vobis. Act. 20. Ex quo H̄reg. ifert: Mūndus a sanguine coꝝ nō eēt r̄. in ca. Ephes. 4. 3. dist. Cōf. Si dicas: saltē sacerdote nolēt̄ iſtrū cōfiteat ignorātia eius maneret inuincibilis: et tenetur sacerdos facere q̄qd̄ verisill̄ nouerit neccū eē. p̄ximo ad salutē: q̄ obligat̄ filere et nolle eū veritatē docere. P̄. Precepta impēdēdi aliqd̄ p̄ximo intelligunt̄ cū in p̄ximo cedit utilitas. vñ Aug. Si sc̄ire tibi nō p̄desse: nō te admonerem: non te terrerē. de pe. dist. 7. Si q̄s. y. l̄z in p̄posito cederet. p̄xio in dāmū et detrimētū. q̄ sacerdos nō tenet. R̄ video: ignorātia solū est hoi inuincibilis q̄i facit qd̄ in se est apud deus et hoies: vt mereaf veritatē edocere: volēs efficaciter amplecti in q̄cūq̄ p̄te dei p̄ceptū declinauerit. Hoc autē nō est cū parvulū se exhibet et cui lacte opus est adhuc. vñ Apls. Et ego fratres nō potui vobis loqui tāq̄ sp̄ualib⁹ q̄i carna lib⁹: itāq̄ p̄ulū in Chō lac vobis potū dedi nō escā. nō dū eni poteratis: l̄z nec nūc qdē potestis. j. Corin. 3. r̄. nō manet q̄ ignorātia inuincibilis: q̄i ob suā fragilitatē vel culpas sacerdos nollet r̄. et ita r̄. Qd̄ intelligo in facto cōtinua sub ignorātia: vt in dētēde lucri v̄lurari: qd̄ ip̄se inuincibiliter ignorauit v̄lurari. Si autē ponam⁹ factū trāstēs (nisi v̄lurari) mil̄ p̄sumat iteraturus: q̄q̄ ignorātia desinat eē inuincibiliis: nō tenet sacerdos eū veritatē docē. Sz nō tāgit calum argumenti. Ex quo ibi edoc̄ veritatē de nullo scādālizabit̄ seu assumet occasionē ruine. Ad z° r̄ video: q̄i sacerdos sc̄it q̄ de veritate scādālū sumet: p̄t̄ v̄tq̄ veritatē tacere: sed nō simil cū hoc fac̄m̄ absolutionis eidē impēdere ex quo prohibemur sacramēta mittere canib⁹ seu ministrare indigens: cū ignorātia ei sit inuincibilis: et sic nequaq̄ est a scientia diuini iuris excusat. Et ergo q̄nūa v̄tilius esset cōfidenti seu minus dānabile manere ignorātē et forte stimul absolui: nō pp̄ hoc licet sacerdoti sui crīmē cōfidentis v̄tilitati impēdere eūdē absoluendo. 4. 6. dist. Sicut non suo.

De secundo, sc̄i ignorātia humani iuris: q̄a a culsat hoiez, probabilit̄ igrātia et nō solū inuincibilis: puta cū nec nīmū remissus est: neq̄ nīmū scrupulosus ad ingrēdu: si media via iedicit. Exempli grā. Lōsulē eos q̄ p̄iti habebant iuxta eoz sentētā sequitur errorē: vel fortasse ip̄se ex cauſa probabili errat in intellectu iuris: et hoc casu dū eius excusa

De sacramento

bat probabilitas ignorantia vel ex facto praedicatur alteri vel nulli inferit praedictum. Si primus tenet illum de veritate illius: ut alter a gratiamine relevetur. vñ Hiero. sup illud puerbio. 29. Qui cum sure partis occidit et non soluz ille sed qui certe possestio non indicat (supple re furtivam) furti reus tenet. defur. Qui cum sure. Et Aug. Evidentissime dixerim: qui per hoc ad hoc iteruenit: ne male ablata restituat: et qui ad se fugientem quatu honeste potest ad reddendum non cedens: socius esse fraudis et criminis. i.4. q.6. Si res quod pcedit maxime: quod dubium est vel spes quod tardus respicit: alteri amodo potest dicare nolet. Si autem probabilitas constet sacerdoti: quod nullus ex informatione fructus sequeretur: tunc currit causa Hiero. ex Salustio. frustra nra et nihil aliud quam laborando odiu querere: extreme demerita est. Sed isti non potest illum absoluere quin ad minus ille probites firme pponat velle abycere oem illo in quo alteri praedicatur et vel in confessione vel post ipsam se informare super iure. Si nulli sit praedictum: iterum dissigio. Vt est ius quod contra oem scire tenetur ut quod communiter publicatur in ecclesiis puta de nullitate matrimonii in gradu sanguinis vel affinitatis vel cognationis spiritualis prohibito. Et dicitur informari profiteri ut de iure diuino. Uel est ius ad cuius sciam contra hoies non obligatur: et tunc si iminet scandalum aliis: debet sacerdos dissimilare: ut in casu. c. Quia circa de pson. et affi. Ita si iminet quis de propria fragilitate ipsi certi scandali. Dices fortasse. c. Tua nos. de cog. spi. d. quod oem tenetur nuntiare ecclesie qui sciat aliquos in gradu probito matrimonii existere: et in ecclesia contra fulminat excommunicatione in oem scientes sanguinitatis vel affinitatis vel cognationis spiritualis impedimentum si non indicauerint ecclesie. quod dum nulliter obiecta est dispensatio: id est ad illius iuris peritias contra oem hoies non obligatur: dicitur sacerdos nuntiare ecclesie. C. Respodeo. non tangunt se in iure. ga. d. c. Tua nos. pcedit de matrimonio octo inter ples duorum coparum: per quorum alterum deuenientem est ad copartnitatem: nulla iterueniente dispensatione: et sic tangit ius quod contra oem tenetur scire: secus autem de iure nullitatis quo ad dispensationem imperata. C. Secundo. quando cognatio affinitas sanguinitatis et inter eos qui contrarerunt matrimonium: est vni soli cognitio: et scit probabilitas se soluto nostro: non tenet illum nuntiare iudicium ecclesie: satis facit nuntias illi qui sperat psumitur et obesse non potest: ut in c. Hoc videt. zz. q. 5. secus dum non scit se soluto nostro nihil ergo conclusionem dum sacerdos scit se duxit nostro. C. Tertio dico: cu scit. probari possit: est mandato sub excommunicatione ipso factio ut nuntiet: non tenetur nuntiare ubi viderint ex nuntiatione gravis scandali iminere. Nam qui iusta causa non paret mandato excusat a non paritiode. p. c. Si quando. de rescripto. Etiam in proposito decisio pcedit: non ubi ecclesie nuntiadum est: id confitebitur: et ad hunc soluto tenetur in pfectu et utilitate eiusque res soli illius concernit. quod addo ad excludendum ubi alterum indebet nuntiare illa via procuranda est: aut aliquid huiusmodi.

De tertio scis ignorantia facit: sicut dico: vel ex facto praedicatur alteri: tenetur confessio intimare: als facit se socius fraudis et criminis: ut de re furtiva deposita aut commodata: quod probites credit iusto titulo successionis se habere: et quis non teneat: professio de hoc credere: non debet obligatus est de hoc professio: quod dubium est proficiendi. Et posito quod post intimationem professio fidem non habet: debet nihilominus cum professio absoluere ex quo potest in probitate post intimationem probabilis ignorantia perdurare: cum confessio in hoc credere minime teneat. Et pari ratione potest professio: quod in tempore opportunitate magis informatione differre: nihil de hoc in confessione ante absolutionem tangendo. Secus certe ut dixi de ignorantia diuini iuris vel consensu humanae: quod tenet scire si de nullius praedictio agitur. x. g. non ut solus sacerdos quod mariti virorum prima cum huic probites nubaret adhuc videbat. ana-

rito forsitan scierte: vel iusta causa ignorantiae: hoc casu quis sciat certitudinem verbis suis fidem habitur: non tenet illi intimatione cum in detectione nulla sit utilitas: immo cum videt ex apostolice secreti quod ipse nouit alteri perplexitate vel difficultatem imminet: tenet silere: sicut in casu matrimonii tacto. Miser namque sciens eum verum maritum non esse: volet decedere cum scandalo mariti ignorantiae: vel forte volet commanere: et maritus non volet de nouo consensum in matrimonium adhibere.

Ad rationes an oppositum. Ad primam dico: quod pce dit de iure quod probites non tenet scire: puta quod falsa causa vitiata: aut nulla facit dispensationem impetratam: quod intelligo cum nulli ex hoc praedictum inferatur. Ponamus autem quod post viuente prima exercit clandestine cum scda in vinculo matrimonii sentiatur: et hoc certe quod crimen credens scda nulliter sentitur: hic certe quod de praedictio alterius agit: dicitur sacerdos veritatem praedicatur. Nec obstat: si ex sepone scandali iminet: ergo sacerdoti est dissimilandum: quod ex veritate cognita sine separatione quo ad habitationem potest a prima continere quo ad thorum: et scandam contemendo quo ad cohabitationem cide cum regreter diligenter debitu exhibere: ac suare ne forte adulterinis nexibus alteri ut marito velit adherere. Ad secundam pce ex dictis: que obligat scire: et in quod eum ignorantia non excusat: nisi quod dubium de veritate negat edoceri. Et iterum: quod aliquoties ipse probites non obligant scire: tamen sacerdos tenet eum informare cum ex facto alteri praedicatur. Ad tertiam dico: quod tunc confessio tenet silere: si hoc non currat cum per ignorantiam separatio nullus speraretur: non tamen pcedere potest ad absolucionem nisi prius probites firme pponat ab omni praedictio et iniuria primi cessare: et desuper velle libenter informari: sive sit facti: sive iuris et ceterum. Ad confirmationem: quod doctoz alteratio et humana dubietas nam rei imitare non potest: utraq partium ymaginatio vera est: sed altera falsa: distinguedum est. Uel dubium verum super diuino vel humano iure. Si primum: vel dubitatur apud doctores de viraq parte praedictionis an licet. Et subdividit: vel confessio ex lumine naturali ratione sine his que sunt fidei demonstrationes: hinc dubium altera parte: et insolubili medio nouit: vel opinatur: sive credit: vel tertio dubitat. Primo casu tenet certitudinem demonstare veritatem. Habebit enim a quo possit dilucide si velit discere veritatem: solus intuicibilis ignorantia. Et quis non tenet professio accepit scire saltem tenet demonstrationem professoris: nec derisione sive professio exponit quod scie ratione et cam apud doctores assert: et paratus se exhibet demonstrare. Secundo casu: quod opinione vel credulitate sequitur: non nos soli: verum etiam ecclesia fallit et fallitur. c. A nobis. de sen. exco. Si a pluribus vel gratiosis seu est equalis auctoratis doctoribus huius teneatur: non adeo de se psumere dicitur ut totum velit in sua opinione (que forsitan erronea est) concludere seu contare: quasi ipse solus videat: scia obtura sit cum eo. Si tamen a paucioribus et minoris auctoritatibus vel debili admotu sufficiens ratione ut non possit ea in pre ratione confitetur dici intuicibiliter errare: tenet certitudinem eruditum: et parte quam ipse tenet studet. Si per una parte plures fuerint et per alia poterint magis et gratiosis auctoratis: quod tunc iuxta Aug. suam auctoritatem est paritas. c. In canonice. 19. dis. idem certe quod in casu sequenti. s. dubio. Si dubius est et iterum ptes ambiguus fluctuat: quod hoc casu ipsius est confessio: virbi ipsum casum dubium rite optio maneret: non dicitur probites adimere libertatem. Si altera pars

ra pars contradictionis est in dubio ut in casu argumēti: iteꝝ distinguo: vel scit opinat̄ vel credit seu dubitat. Lū scit tenet: als non: ex qua nō tenet ei fidē habere cōfites cōtra aliorū opionē: vel eius sententie (que forte capitanea est) stare: nisi forte tā debili fulciant̄ rōne qui partē cōtrariā souēt: vt eoz forte sequutus errorē: nequeat inuincibilē dīci errare. C Si dicās: in dubiis tenetur incerta dimittere et eligere qd certius estimamus: de penitē. dist. 7. Si quis scđo. r.c. Si iūnis. de spon. oto. Preterea inuincibilis error quo ad diuinū iūs nō excusat̄ hīm doctores si nō inuincibilis fuerit quo ad euāstionē: scut̄ inuincibilis est quo ad dissolutionē: qd nō accidit cū altera solū partiū est in dubio: ex quo pōt̄ partē amplexi quam indubitatū est licere. Preterea interrogatus a confiteēt an nute possit hoc agere: nō licet cōfessori cōsulere qd sic. Sequit̄ enim absurditas qd possit cōsulere agēdū qd maxime crederet esse cōtra legē dei et illicitū: et sic cōfessor cōsulēs ageret p̄tra p̄scitētā. Itē sic medicus opinatis aliqd maxime discōueniret et toxicū esse egrotō: posset ppter aliorū contraria sententiam suadere patienti suo seu consulere: vt id sumat quasi conuenientem medicinam.

Respondeo ad prīmū: qd hoc procedit in eo qui for- maliter dubitat: vel ob circūstātias occurrentes tenet dubitare: iam in proposito cōfites ponitur de sua parte cōfidere sultus opinione peritorum: et nec actu nec debito moueri in dubitationē. C Ad scđm dico: qd hoc intel ligunt doctores solū in casu: quo ob facti arduitatē tenet non absolute ad actū procedere nisi plene certioratus: vt dū quis inuincibili errore credit diabolū trāfiguratum esse Ch̄m: nō dū procedere ad actū adorationis latrice absolutū p̄s̄q̄ rediutus sit plene certior qd ille sit Ch̄ristus. Itē nō rāgit propo sitū: qd loquunt̄ de errore inuincibili nō iūris sed facti. intellige facti qd qd scire tenet p̄uisq̄ pcedat absolute ad actum: nō de errore inuincibili iūris. Un̄ ponamus illū cui sic appa ret diabolus trāfiguratus: inuincibili errore laborare: qd te neat quēcūq̄ sic esse Ch̄m creditū adorare: fatebor qd liceat facit excessat̄ vel p̄ inuincibile errore et. qd nī sic Machabeī no fūsūt a p̄pria nece excusat̄: credētes ob religionez sabbati eis illicitū ora spelūcaz obturare. C Ad tertīū: pōt sacerdos licite in hoc cōfiteēt veritatē itimare: si sc̄z eū videt inuincibili ignorātia excusatum: qd nute possit hoc: et si foras se pitorū seu maiorū sit secutus errore in hoc. Et ad absurditatē illatam distinguere opz̄: aliud est sacerdotē opinari vel credere factū in se esse cōtra dei legē: ab eo qd est sacerdotēz opinari vel credere qd factū erit cōfiteēt sic qualificato contra legē dei. Nam p̄mo casu pōt licite afferere: qd tutus sit in cōscitētā hoc agēdō: nec agit sacerdos in hoc cōtra suā p̄scitētā vel dubiū cōscitētā. Quās simile est in facti ignorātia dū sacerdos solus nouit affinitatē impedire inter confiteētē et Bertham: et irritū facere matrimoniu: et tñ licite ei cōsult et suadet: vt eā pro vxore maritali affectu p̄tractet. In scđo aut̄ casu ageret cōtra cōscitētā: et pcedit decisio quam dedi tertio articulo quodlibet de dubio cōscitētā: in solutione ad tertīū. C Ex hoc p̄z solutio at aliud inductū de medico: qd nō est simile: qd in casu nostro nullū est piculū agēt̄ seu cōsulto cui ponat iusto errore excusari a peccatoribz: ibi certe piculū morris est egro iuxta medici cōsuletis opinione: et ita nō pōt illi piculū (quis solū sit opinat̄ et forte nō verū) h̄ec dare. Posset tñ dicere egrotō sī alij fuerint eo doctiores et magis periti qd inseguēdo illoꝝ cōsilium nō peccaret: qd̄ suerit contra suam sententia et opinionē. Si agit de ignorantia positum iūris vel facti non tenetur cōfidenti demonstrare veritatem: et probabili errore laborat: et nulli ex hoc preiudicium imminet.

Ad rationes post oppositū: quibus probari videt: Ad primā. Verbū Grego. procedit deyeri-

tate vite nō iūsticie vel assertionis seu doctrinēs simul ad veritatem vite p̄tinat̄ illam doccreals non liceret diffire vsqz ad tps opportunū instrunctionē de veritate. Hacten tñ qd nunq̄ falsitatē suggestere licet: s̄z l̄ nō afferre vel indica re veritatē. C Ad scđam: qd bona volūtas nō est hereditas: pōt v̄t̄s piculū eē i pādēdo veritatē. Etiā q̄uis animū ad oīa paratu h̄eat qd sunt diuini vel humani iūris: nō tñ tenet aio paratus esse: vt quācūq̄ sacerdotis sequat̄ opinionem.

Causa dubitatur: an curatus te chianoz̄ confessiones quotiens confiteri volue rint andire. Et an eo recusante audire: sit ex hoc subditis libertas quēl̄ alii sacerdotē adeundi.

Pro parte affirmativa p̄zimi quesiti videt: qd quo a peccato recedere: paratus est dñs eū in gratiā recipere: bonū nāqz est in oībus et apta sunt viscera eī omni hoi petēti. i. q. 7. Si qd oēm. Sed in ministerio sacerdōtū curatus est Christi vicarius et eius vices teneret: ergo quoties subdit̄ voluerit te net illum audire et sacram penitētē ministrare. C Preterea sacerdos tenet salutē subditū oībus et cuilibet bono t̄pali p̄ ferre: vt p̄z ex lege charitatis quā p̄ximū vī semetipm dili gere tenet: sed recusando subditū audire ppter fatigationem seu labore: p̄ponit suam getē salutē p̄ximū ergo tenet paratus exhibere: vt audiat quoties subdit̄ penitētē p̄fiteri. Et vī qd eo recusante sit subditō libertas adeudi quē velit: qd eq̄ p̄rāt nō h̄e sacerdotē: et h̄e sacerdotē qd nōt audir: s̄z qd nō h̄z p̄pītū sacerdotē v̄t̄vagabūdi: p̄t adire sacerdotē quē vult. g.

Ad partem negatiā p̄zimi arguo: qd nō obligat sacerdos plures audire subditū cōfes siones qd ad id statuto ecclie est astrictus: sed statuto ecclie solū obligat audire eorū cōfessiones semel in anno: vt in ca. Omnis v̄triusqz de peni. et re. cauet. ergo. Et qd eo recusante nō sit ex hoc libertas subditō adeudi quē velit. Ex nō posse absoluere in proprio sacerdotē nō accrescit subditō libe ritas indifferēter quēcūq̄ p̄fiteri eligēdi. p̄z de casibz reser uatis epo: itē cū ipse sacerdos illaqueatus est excōicatione: qd nec recusatio subditis affert illā libertatē. Quid tenet a ma iori negatiū. Magis enī vī hoc de nō possē qd de nō velle.

Ad prīmū ne necessitatē vel de tētione congruitatis. Tētione necessitatē dicit Richar. i. 6. dist. 4. arti. z. q. 3. nō credo sacerdotē ordinarie obligatū audire subditoum cōfessiones nisi cū illi tenetur de necessitate p̄fiteri: qd ad mīnus est semel in anno iuxta statutū cōcilij generalis: et qd in firmitate graui detinētur: vel alio mō imminet eis piculum mortis. Addit resolutionē secūdi q̄siti. Si tamē plures voluerint confiteri: et sacerdos curatus eos audire noluerit: tunc libere possint subditū alii sacerdotē adire et illi p̄fiteri: et ille pōt eos absoluere: nisi proprius sacerdos eorū ad aliquē de terminatū sacerdotē eos miserit: qd si audire eos nō vult: nec ad aliquē sacerdotē determinatū mittere: eos implicite licen tiat: vt illa vice cōfiteant̄ cuicūq̄ sacerdoti voluerint. hec ille. C Sed strictior videt curatorū obligatio. Sic enī tenet curatus gregē pascere: vt qd pingue est nō occidat: infirmuz p̄solidet: qd egrotū sanet: qd p̄fractū alliget: qd abiectū reducat: et qd pierit q̄ratne grex dñi fiat in rapinā et deuorationē oīum belatarū agri seu demoniū. Ezech. 3. 4. Immo Grego. sūa est: qd nō possit pastoris esse excusat̄: si lupus oues co medat et ipse neiciat. i regula. Oīus cause. de reg. iūr. Tenet enim p̄minire: et larrati. p̄sidys quoqz ab inuassione gregis lupos arcere. Lū ergo singularissimū p̄sidū recuperandi oues p̄ditas cōsortiātē et premiūtē cōtra et aduersus lupoz̄ in uassione sit sacram confessionis: et plures via contritionis non adhibito sacramēto remissionē assequunt̄ non essent: quaz p̄

De sacramento

confessionē vel aliorum sacramētorū ministerium aſſequēratur; probabile videſt: q̄ curati eos audire tenētur quotiēs petierit: niſi p̄ hoc a magis vel eque necessariis cure onerib⁹ aſſcenſ: vel pbabili eis rōne ſeu coniectura conſet: q̄ non expedit illos taz frequēter audire: q̄ effectualiter opas suas gregi ſue ecclie locatrici: t̄ nō ſolum neceſſariā ſine quib⁹ videlz grex ſaluari nō poſt: ſed etiā vtileſ ſine quibus veriſimiliter mortib⁹ luporū patebit: vel q̄uiſ poſſet morteſ nō cuadet. Nā lege charitatis qſqz tenet proximo nō ea tñ ſine quibus cuadere morte nō pōt: ſed ſine quibus veriſimiliter nō cuitabit morte. Mortē nāqz languētibus probatur infligere q̄ hanc cū poſſit nō excludit. S. dist. in principio. cuz cōcoz ergo qui ad huius onera ſpecialiter obligatus dignoſcitur tenet nō diſſerit: quo adiufqz hāc neceſſitatē viſerit p̄imū incidiſt: t̄ vigilēter t̄ cū omni diligētia occurere t̄ accurate exquirere: vt in tpe medeāt vel ſeruit a laſtu. Et ſic iſiſ moriſt debiles ſine adhuc roboze virtutis magne ſolidare: i. fortes ſeu robustos facere: egrotū ſanare: fractū alligare: vt nō cōputrefacat ruptura: abieciū reducere: t̄ quanto qd perij quereret: nō morari quo adiufqz de ſe veniant: t̄ ſequi ſum grā: t̄ adhortatione cōpelle ad p̄fessionē. Intelligo ſub hoc mōderamine: nō q̄ nullo tpe p̄ alium agere vel ſibi capre re: quā poſſit: t̄ cuiuſt cū Moysē nō uitra vires labore aſſiſt. Exo. 18. S. partē oneri alijs deleget: t̄ cuiuſt teſpoz onera ſua diſtribuat. Nec in oībus diligētissimū ſe eſſe opz: fatis eſt enim ſollicitudinē ſufficientē pro mō t̄ qualitate nego: t̄ iuxta pbabilē estimationē ſeu p̄iecturā adhibere. Et intellico cōlusionē in parte exceptua. i. niſi a magis vel eque neceſſariis t̄. extēdēdo neceſſariū ad opportunū ſeu vtile: q̄o fm logicos ſumit vocabuluz. Porphyrius in principio ſua rū iſagogarum. Qd ēt dicit Richardus de obligatione p̄fitedi. p ſemel in anno t̄ quotiē ſuerit in piculo: dz ſuppleri includendo ſimilia. Nā cū veriſilr pſct q̄ aliquorū mortalii obliuſcet ſi nō de receti cōſiteatur tenet nō diſſerit in ſine anni. Itē cū veriſimile eſt q̄ q̄ ſine anni nullū habebit: qui eiſ a ſuis criminib⁹ aſſoluerit poterit: ſi hz caſuſ epo vel pape reſerviuatos. Itē ſi preſciat q̄ ex poculo vel als dementiaſ incurret q̄q nullum ſit mortis piculum: t̄ ſic de alijs conſimiliib⁹ de tētione congruitatis nō eſt dubium: quin teneat ad proſectum ſubditozum eos quotiē voluerint audire: nāz idem eſt hoc modo teneri t̄ congruum eſſe vt faciat.

Ad ſecundum queſtiuum: Quia in ca. Omnis vtri uſqz dicit q̄ vbi quis iuſta de cauſa alieno ſacerdoti voluerit cōſiteri licetū p̄iū ſuſtulet t̄ obtinet a proprio ſacerdotio: cū aliter ipm ille nō poſſit ſoluere vel ligare. Et ſi denegatio audiēdi iuſta cām pſct non tñ eo ipſo licetū ſideſt: vt pro ſuo placito alium adeat. imo vt dicit Petrus de Palu. 1. dist. 4. q. 3. art. 3. qz culpa vni⁹ nō dz alteri nocere: t̄ ius college iplo impeditio traſlit ad alterū: t̄ ius inferioris ad ſupiore deuoluit: ſicut inferiori nō eligēte vel nō pūdēte intra tps debitu ad ſupiore deuoluit: puiſſo: t̄ mortuo curato vel excoicato nō eo ipſo liceret ire ad alterum: hz opz recurrere ad epm: probabilitus ſideſt q̄ ēt pro indiſcretiō ſeu culpa ſacerdotio: qz videlz reuelator p̄fessionis vel ſollicitator ad malū: non licet ob hoc aliū adire: quia hz indigna ſit audire nō tamē cōmittere: ſicut curatus nō ſacerdos pot t̄ hz cōmittere: q̄uiſ nō pōt audire. Adyiciēs diſſerentiam curati nō ſacerdotio: ſa ſacerdote curato: qz a curato nō ſacerdote nō ſuffici petere ſed obtinere opz. S. petere ut probare ſideſt. c. placuit de pe. dist. 6. vt ſez intelligat licētia iure obtēta etiſ ſacto negata ſicut. c. licet. de regi. Et paſnor. dic. c. Omnis tractas glo. in verbo obtineat: finaliter dicit ſe ſatis credere q̄. c. placuit reduci debeat ad terminos. c. omnis. vt in una littera ſuppleat p̄ alia: t̄ ſit ſenſus q̄ dz ob: tincere licētiam ſi pōt. ergo fortius in proposito de petere licē

tiam t̄ obtinere. Nihilominus ad propositum noſtrum ſi ſacerdos denegando protunc audire ſatis innuat animum q̄ contentus ſit vt alium quemlibet audeat: q̄uiſ hoc aperte nō expreſſit: dico q̄ poſt quem voluerit adire: t̄ quo ad hoc non uitra veritatem habet opinio Richardi.

Ad rationes ante oppoſitus. Ad p̄mā dicit Richardus q̄ pcederet ſi quotiēſcūqz ſubdiſti voluerint cōſiteri: cōfetto eſſet cī neceſſaria ad remiſſionē ne peccati mortalitatis: ſed qz ad remiſſionē mortalitatis culpe ſuſſicit contritio cū proposito p̄fitedi: nō opz vt quotiē ſolle: rint t̄. S. ga Lbū vicarius non ſolū ad illas opas tenet ſi ne quibus grex ſaluari non poſt: ſed ad omnes ſine quibus veriſimiliter aliquid ipsius gregis p̄ditū ibit: ſicut cūſtis ciuitatis vel magiſter militie t̄. ideo aliter riſeo: q̄ differen: tia eſt inter Lbū t̄ eius vicariū: qz deus itēdēdo vni nō mi: nus pō ſimil itēdēdo alteri: t̄ q̄ pro certo nouit qd cuiqz eſt neceſſariū vel ēt expediē ſeu uile: nō ſic de ei⁹ vicario. Jō ſuſſicit ſi iuxta pbabilē estimationē ſue cōiecturā gregi ad: hibeat ex qbus veriſilr p̄ ſpectu ſufficienter eſt gregi: vbi ouiſ ſalutis prouidere nō poſt: ſeruit qd poſt t̄ reliquias dñi co: mittat. Ad ſecondū r̄nider Richardus negādo m̄noře: qz cū proposito cōſitedi tpe debito remittit culpa: muta vult fre: quēter homo cōſiteri q̄ pro illo tpe ad ſuſ iuſtificationē non indiget iuſceptione ſacri penitētē: hec ille. Suppleri dz hec ſolutio Richardi t̄ limitari ad caſtum qn p̄tēs cōſiteri veriſimiliter ad ſtatū ſalutis ſeſe reponet via cōtritionis ſine nouo peccato non adhibito pnic ſacré: vel fortaſſe veriſimile eſt q̄ de ſolis venialib⁹: vel ſemel rite confeſſis peti cōſiteri. S. qn veriſimiliter ſalus eius p̄iſitabili vel probabi: liter de hoc venit dubitadū: ſi ob quietē ſua ſollert t̄. certū eſt q̄ nō ſatis ſalutē proximi p̄ferret ſue tpali geti: tenemur enim nō ſolū ſeſpozalia pditioni exponere cū proximus al: ter ſaluari non poſt: ſed cum veriſimiliter ſine hoc non ſal: uabitur: aut probabile dubium eſt an ſine illo ſaluaretur: t̄ veriſimile q̄ illo medio ſalutia erit eius ſalus.

Ono dubitatur: An cōſites ſcīter ſacerdoti qui eſt no: uit excoicatione illaqueatū ſatiſſacit p̄cepto ec: cleſie t̄ vere absoluunt: vt ei opus non ſit itera: re p̄fessionem: Et vñ q̄ non: qz dat obicē aſſolu: tioni cōtēnēs p̄ceptum ecclie de vitando excoicatoſ: ſed qui aliter q̄ dz facit p̄ceptum non facit: iuxta regulam: Qui ex ti: more: ergo nec valet aſſolutio: nec ſatiſfactum eſt p̄cepto ec: cleſie de ſemel p̄fitedo proprio ſacerdoti. Et cōfirmat: qz cōmunicat peccato excoicati aſſoluitēs t̄ indigne ſacra p̄tra: etatis: qz cōtentit confeſſu cooptationis: digni aut ſunt morte: non ſolum qui faciunt: ſed ēt qui conſentunt facientibus ad Romanoſ. J. qd ſpecialiter p̄ de heretico in ſcda canonica Joannis. Si quis venit ad vos: t̄ hanc doctrinam nō afferit: nolite recipere eum in domū: nec aue ei dixeritis: q̄ enim dicit illi aue: cōdāt eius opibus malignis. Itē ligādi t̄ ſoluēdi po: testas veris non falsis ſacerdotibus a dñi tradita eſt. Aplice eni dicitur: quoꝝ remiſeritis t̄. p̄misit: Accipite ſpirituſcm: vt cuiđeret cunctis ondēret eū qui ſpirituſcm non hz pec: cata non poſt tenere vel remittere. Z. 4. q. 1. auidiuimus.

In oppoſitum videſt q̄ qualitercūqz excoimini: catus ſuerit ſi cuiqz ſoli pateat: teneat eum in publico non vitare: iuxta. c. Lū non ab hoic de: ſentē. exco. t. c. ſi ſacerdos de offi. iudi. ordi. ergo licētē illi cō: ſite ſi cum alſ poſſet illi ſacerdos iuxta generalis cōcily cō: ſtitutionē ab igreſſi ecclie arcere. de peni. t̄ rc. ois. P̄c: terea hoc p̄ ſpāliter de ys q̄ generali mīa iuris vel hominī ſunt excoimicati t̄ nō ſpāliter: ac nominatim: qz ſtatuit cō: cilium Lōſtantiſe: t̄ poſt a Basiliū. extitit cōfirmatum ad ſubueniēdum conſciētys timoratis: q̄ nemo deinceps a cō: munione

munione aliquius in sacramentorum administratione vel receptione: aut alijs quibuscumq; diuinis vel extra ptextu cuius, cuq; sententie vel censure ecclesiastice seu suspensionis aut pbitionis ab hoie vel a iure generaliter promulgata teneatur abstinere vel aliquie vitare aut interdicere ecclasticum obseruare: nisi spaliter a iudice in psonam vel collegium fuerit buisfia et publicata vel denuntiata spaliter et expesse, excipies vni cu catu injectionis manuum violetarum in clericu: quod adeo notorie psterit et glicite sumit ab hentico vel quocumq; alio excoicato aii spaliter et, sacralis absolutio: et qd vere absoluuit.

Pro responsione premitto duas ppositiones. **Prima** est de nominatiz seu spaliter excommunicato. Nominatum excoicatum si vni soli co stat: non tenemur in publico vitare: et quo ad sacrorum administratione vel receptione: sed in priuato. **Probat.** d.c. cuq; no ab hoie, vbi pmissio qd a coione illius qui sacrilega manuum injectione in clericu lz denuntiatus no sit v3 abstinere: ady cit exceptione: nisi forte id tibi soli pateret: quo casu ipsum priuatim tantummodo vitabile: qd ab ecclia tolerat: vt saltem verecudie rubore suffusus pro lateti excessu satisfacere compellaet. **Quod.** c. qd quis correctu p moderatione cōcilij Lōstaniani, post oppositum inductam quo ad excoicationem ex generali sententia iuris vel hois cōtracta: procedit nihilominus de excoicatione specialiter nominatum cōtracta ante denuntiationem: sicut cum alicui precipitur intra certum terminum satisfactio sub pena excommunicationis ipso facto. Nam quo ad illam nihil iuri antiquo detractum fuit.

Secunda propositio preambula est de excounicato generali sententia iuris vel hominis hec. Excounicatum generali sua iuris vel hominis et non spaliter seu nominatum nullus teneatur vitare in sacrorum administratione vel receptione: nisi adeo notorie pro injectione manuum in clericu excoicationem iciderit: vt nulla possit tergiueratione celari: aut aliquo iuris suffragio excusari. **hec propositio** alia puatione no indigerit: qd sensitralr pterne in statuto cōciliij Lōstaniani, pri inducto. **Ex his** noto duplice differetiam. Inter spaliter sue nominatum excoicatos: et eos qui generali sua iuris vel hominis sunt excoicati. **Prima.** qd spaliter seu nominatum excoicatos tenemur vitare: et aii denuntiationem: qd iuri veteri quo ad nominatum vel spaliter excoicatos nihil detractum est, ita pcedit sua c. cum no ab hoie et. **Excoicatos** no generali sua iuris vel hominis no tenemur vitare aii denuntiationem seu pustig sua huic fuerit in psonam tale a iudice publicata seu denuntiata spaliter et expesse: vnicu casu excepto videlicet notorie injectionis manuum in clericu: que nulla potest tergiueratione celari vel aliquo iuris suffragio excusari. **Sed** differetia est: nominatum excounicatum quis alicui soli cōstet tenet homo vitare in priuato qd et denuntiatus non sit. **iuxta c.** Cu no ab homine, sed excounicatum generali sua iuris vel hominis ante denuntiationem siue vni trini siue multis pateat: nec tenemur in publico nec in priuato vitare: excepto vnicu casu notorie injectionis et. qd statutu cōciliij Lōstaniani, indistincte loquitur: et vbi lex non distinguere: nec nos distinguere debem. 31. questio. pma. Qd si dormierit: cum similibus.

His premisis rideo ad qd. **L**ostites sc̄iēter excounicato nominatiz seu spaliter maxime absolutionem ab eo capiendo: non satisfacit pceptio ecclie nec vere absoluunt a peccato. **G**z confites sc̄iēter alicui excoicato solu generali: puta generali sua iuris hois vel statuti, satisfacit pceptio ecclie et vere absoluunt: nisi in seu contra excoicatu huic sua excoicationis sit p iudicē spaliter et expesse publicata seu denuntiata: vel adeo notorie p injectione sacrilega in clericu et, qd in illis duobus casibus id est qd de spaliter excounicato. **P**rima pars p3: qd facit cōtra pce

ptū ecclie exquo tenet occultum excoicatum nominatim vita re in priuato. nūl aut est magis occultum seu priuatu qd iudicatu psciētie. **E**x quo pculdit dñs Petrus de Palu. 17. vi. 4. q. 6. art. 1. cōclusione quarta. qd pfites illi que sc̄iēt occulte excoicatum est fictus mortaliter peccas eo qd illi cōmunicat in diuinis: qd tenet iterum pfiteri et fin illos qui dicunt: qd fiche pfites no tenet iterum pfiteri. ga no procedit de fictione p positione contrary: qd impedit pītē absoluētis non tñabilitate recipiētis. **S**ecunda pars p3: qd in remedium atq; utilitatē psciētarum timoratarū statuit cōciliū generale: vt quis no teat in sacrorum administratione vel receptione vel als sic excoicatos vitare et, ergo pcedit vt sacrāle absolutionē ab eis recipiamus: qui indistincte dicit de sacrorū receptione: p psequēs equiparantur quo ad hoc no excoicatis. Etiam nisi sic videret simplicibus laqueum iniecisse no excipies de expresso sacramētum confessionis: quod inter cete ra maxime necessarium communi populo esse videntur.

Ad argumenta ante opositū. **A**d primus p3 ex dictis qd no transgredit pceptus ecclie si cōmunicat solu generaliter excounicatis aii publi cationē vel denuntiationē: iuxta limites pstitutionis concilij Lōstaniani. **A**d confirmationē rideo. No ois coopatio ad actū in quo alius peccat est cōsensus in pctri: sed illa solu que est alteri aliquo mō cō peccati: puta p quam ad peccātū incitatur vel sine qua verisimiliter no est peccatum cōmisuris, vñ qui a parato fenerari p suā utilitate capit ad usurā: eius coopatio no est pensus in peccatum: ita nec in proposito qui a parato ministrare in excoicatione fornicatiōe vel alio peccato in remediu et utilitatē aie sue absolutionē receperit: ex hoc non pfitit. **F**ateor tñ qd vbi confites verisimiliter psciuenter qd ipz in sacramētis vitando resipiscit: et de peccato penitētā assūmet: tenet lege charitatis eundē vitare: et censere eius coopatio consensus in peccatum: qd coopatio eset cō priuatiua peccati: qd videlz non prohibet: sicut nauta absens est causa piciationis nauis. Quid aut si sacramētu sibi ipsi viderit esse ne cessari et alteri vitatione: dicam alibi. **A**d id qd obvici spaliter de heretico ex secunda canonica Joan. hoc procedit qd necesse fuerit ad hereticī correptionē: proximoru cantalam: vel nostram pseruationē a peccati corruptione. hoc enī est legis nature: cui generale p̄cillum vel humana auctoritas nihil detrahere potest seu derogare: s̄ illis exceptis seu cestib; possumus libere iuxta conciliū cōcessionē illis in diuinis et extra cōmunicare. **A**d illud qd obvici de. c. audiūmus. z 4. q. 1. dicit glo. in verbo Ueris. i. catholicis sc̄iētoleratis ab ecclia: siue sint boni siue mali. arti. 11. q. 3. Julianus no falsis. i. iam p sua damnatis. Sed ga hoc vīm literē face, re vide et quasi extorquere sensum repugnātē addit aliam solutionē. i. vel finalis de vite merito: et sophistice inducit oia in hoc. s̄ nam oia referas ad vite merito. sicut. i. q. 1. Gratia. Et certe hec secunda est vera solutio qd mali vite merito spiritus sanctū tribuere no valēt. **S**ed vi et virtute sacrorum vtiq; possunt. vñ Nicolaus papa ad consulta Bulgarorū. Mali bona administrando se tantummodo ledūt: et cerea fax accēsib; sibi quidē delictē pstat: alijs no lumē in tenebris administrat. Et vnde alijs cōmodū exhibet: inde sibi dispēdiū pbet. 15. q. vlti. Sc̄iētātibus. **S**ecundo dico ad huic qd stāte excoicatione quis pot spiritus sanctū habere et bonus esse: pot enī pteri de peccatorū p excoicationē ptraxit: et ita no hz vīm ratio textus. si sit malus ministrando pp excoicationē forte in extrema necessitate alteri ei licet quēadmodū et bapticāre. Etiam stat qd probabilis ignorātia eu excusat ab indigna p̄tractatione sacrorū: lz vñcunq; quis est peccat ministrando alijs: tñ non peccat sumēdo: quēadmodū nec ab alijs notoriis peccatorib; qui iudicio ecclie nōdūm sunt reprobati, dic. c. fina. 15. q. vltima. **K** z

De sacramento

pruis dicta instaur. Qui nominatis excommunicatus est si sit occultum pot subditum iudiciliter compellere ut ei profiteatur: immo et arcere ab ingressu ecclie quousq; ei fuerit pfectus: iuxta decretu ecclie generalis, in cap. Omnis vtriusq; se quis, cum in foro iudicii parificent non esse et non apparere. Ja ponit eius excusat latere: si non peccat facies qd iure tenet: cum ad peccatum nequeat esse obligatio. zz. q. 1. si peccatum, et qui peccat auctoritate non peccat. zz. q. 4. qui peccat, ergo male dicit prima pars iustonis ad quantum qd sceler pfectes t. Et præterea ministri non tenent sic excusatios i sacramentorum administratione vitare: et tam non possunt excommunicatos absoluere: ergo nullum est argumentum: si non temur eos in sacrorum receptione et administratione vitare: qd ergo licite possumus ab eis sacra recipere. Etiam par dedecus et similis irreuerentia sit sacris: si a canibus requirantur: potissimum vbi ea proficeret habent: ut in baptismis pnia t. ac si canibus ipsi ministrent. qd est alia secundam partem decisionis. Et video ad pnum qd foro iudicii ad multa compelli possumus in quibus sine peccato non possemus obedire: ut pz in ea Inquisitione, de sen. exco. cum similibus. Et non valet pfectio: foro iudicii virginem ut hoc faciamus: ergo tememur: vel sumus ad hoc obligati. Quod autem inducit? Qui peccat legis auctoritate t. illud verbu Augusti, pcedit de lege divina ut pz ad litteras: et illa ligat simpli in foro sceleris. Et sedo dico qd non pot sacerdos, ppruis subditu copellere ad sumendum: ab eo sacrâle absolutione: cum ad hoc requireat intentio in fuscipiente: et in proposito iuxta c subest: quare debeat ab eo nolle suscipe. Etiam tertio dico. Si sacerdos iuris auctoritate interdicit subdito ingressum ecclie quo ad ei pfectus fuerit sua pct: inquit est pceptu et alia ecclie pceptu de vietando nominatum excusat (cum excusat latere) in occulto, et sic non ligat. 11. q. 3. Non semper cum, sequitur. Ad secundum qd pculum generale solu relaxavit obligatione pcepti humani de vitando generaliter excusatios: et cu expressit qd ilorum excicatorum actione p hoc nullatenus voluit relatare: video ipsi excicati non minus peccant sacra suscipientes vel ministrantes post indultu illud ecclie generalis qd ante. Et pcepto dei phibemur non dare sanctu canibus. Matth. 7. ergo non licet eis sic, t. excoatis generaliter sacramenta ministrare. Daft t. casus relaxationis: non vitando eos in administratione: quibus non daft de ministrando eis: puta cum non aliis ministrantes simul eis coicamus cu eis orando: vel puncum sacra administrando. Et cum addit in confirmatione qd par dedecus sacramentis irrogat t. nego assumptum cu enim sacra canibus ministranti sine fructu absq; utilitate in sterquilinum mittunt: et grauat in damnatione: quod institutum fuit ad medelam: secus dum a canibus recipiunt: vel partis ad officium offici permituntur: quia tunc quasi et fecibus reueenter et ad spiritualem utilitatem colliguntur.

Iurca materiam confessionis occurrit dubium de pfecto: An ille quoq; calu tenet celare peccatum qd ei fuerit in pfectione detectu. Et videt qd no. Primo: qd pm Bernar. libro de dispensatione et pcepto qd institutu est pro charitate non d; alia charitate militare: t. vergeret alia charitate si quolibet calu teneret sacerdos celare que ex pfectione pcepit: ergo minor probat: cum in pfectione audierit qd pfectus vult communitate tradere: vel heresi pessima inficere: alia charitate videtur: si quis p viribus tam graui malo non occurrit. Et pfectus pm: qd bono primitio singularis psonae pferri h; bonum cōitatis tanq; aliquid diuinis et melius, j. ethicorum: sed in proposito occultatio solum cedit in boni priuata psona: denudatio in bonum cōitatis: sed iniquum est bonu singulares psonae defendere in detrimentu cōitatis: ergo iniquitate h; celatio: et

institutam seu equitatē venudatio. Huius est exēplum adducit de peccato pterito: si pnceps aliquis imputat toti cōitati homicidium: et pro eo vult illaz penitus extingueretur suor sedabit: si pfectus illi detepperit quis forte ex sua familia homicidiu illud patratur. Et sedo pfectus qd hoc casu seu articulo quādo celatio cederet in graue pindictum cōitatis ipsemet pfectus tenet suu pfectus detegere: ergo licet hoc pfectori sue et futurū seu pteritum fuerit. Ascedes pz: qd pro salute rei cōunis tenet h; se exponere morti: et potissimum ad impedienduz innocentiz oppresionē et morte maxime cu ipse dederit cām, prouerbioz, z. 4. Erue eos qui dicunt t. si dixeris t. Et pot apparet hoc deduci cu alteri falso impulit aliquod crīm p qd occidet via iuris vel facti: tenet retractād alteri famā restituere et a morte seruare. Et pna: qd ergo licet pfectori pfectus detegere probat: qd vinculuz litium id facere videt pro alio: ad qd ille noscitur obligatus. Et tertio pfectus id: qd de assensu seu licetia pfectus pot pfectori alijs ea que in pfectione pceperit detegere: ergo cum necessariu viderit ad correctione pfectus vel vt ali seruent a morte aie vel corporis: pot hoc pfecto non requisito assensu pfectus. Lōsequētia tenet: qd vbiq; expressis assensu reletat sufficit assensum interuenire actu debito. I. assensum pfectus deberi: quo a furto excusat occupans re alterius si dñs pfectus actu debito qd simul dissenserit actu elicto. Et quarto pfectus: qd sigillū secreti aut cuiuscq; iuramenti in illis obstat non pot: quominus pro repellēda aliorū iniuria vel spū rituali necessitate curationis aie possit alteri detegi: ergo nec sigillū pfectio. Lōsequētia tenet: qd par ratio videt hincinde: immo magis videtur stringere sigilluz secreti cu iuramento de celando qd sigillū pfectio: cu ibi sint duo vincula iuris nature: in sigillo aut pfectio pter vinculum secreti nulluz est vinculum nisi positum iuris. Et sedo principaliter. Sacerdos produc: in testē iurat deponere sup oibus interrogandis veritatē quam nouit. Examinef sup articulo ponēte scilicet pfectus qd ipse audiuit in pfectione licite deponit p veritate articuli: ergo t. vel pone casum glose de pe. dist. 6. ca. sacerdos, qd ep̄s excommunicet oēs pfectio salicu criminis nisi ei reuelauerint. secunda pars artis pz: qd siue dicat se nescire siue articulū verum non esset: ergo opz vt vel taceat et ita incurrit puerum non deponēdo: et indicabit sat in pfectione se audiuisse. vel quarto dicit articulū verū et habet intētum. Dices fortasse iuxta verbū Bernar. nihil minus scio qd qd pfectio scio: non enim pfectori qd ei verū dicat confites. Sed hoc non reletat: pmo qd large dicimur scire qd partē fateri audiūmus. secundo sic: articulus est sup recognitio facta p partē et certū est sacerdos audiuit hoc recognoscip cōfitebitur. Si confugias ad aliud: non scit vt homo sed vt deus: et ergo licite pot dicere nihil scio de articulo. Contra: auribus propriis carnis audiūt: et fortasse culpabilis si ad mālum finē: ergo scit vt homo. Itē pone qd hoc audierit dum alteri pfecteret: et sit laicus: ille nihil audiuit vt dei vicarius. Item si dicat se scire dicit verū et p te punitus est quasi verum dixerit qd tacere debuit pp sigillū pfectio. Et pfectus: non plus tenet pfecto celare qd ex cōfitebitur pcepit: qd ecōtra: et non plus vnu scit vt deus qd alteri: sed pfectus pot libere dicere qd ex pfectore pcepit: vt de pnia iniuncta de iudicio quo ad peccata qd senserit. ergo. Et tertio principaliter. Sigillum pfectio nequit esse iniquitatis vinculum sicut nec iuramentū. zz. q. 4. iter cetera. ergo i multis casib; licet t. lōsequētia tenet: qd alter interdū stringeret ad pccandū. Et patet primo. Si abbas ex pfectio monachi scit cu inutilē et pesse administrationi vel curae cu dispēdio sue salutis: et remouēdo cu ab administratione vel cura innotescit alijs qd ex pfectione monachi indignitatē vel aie pindictū intellexerit. qd tamē ad hoc abbas teneatur patet Ezech. 3. 34. si speculator videt t.

rit. Et. 83. dist. non grandis differētia est letiz inferas vel admittas rē. cū alys ibidē quibus euīdēter probat: q̄ p̄ela nis q̄tū pōt tenetur subditorū errata prohibere. **S**ecō. Si vir grāuis et omniū reputatiōne p̄stantissimus: q̄ sine eui dēti cā semel recte deliberata nō mutet: ponat alys suāfisse ut Petri eligant pp̄ eius virtutē et alias partes bonas q̄ faciunt ad dignitatem: Petrus incōtinēti aī electionē huic p̄site tur: exponēs cīdē sua heresim in qua p̄sistit: irregulatitatem: et huīs: procedit ad electionē: si illuz non elegerit factō p̄stabit alys q̄ ex p̄fessione eius deprehēderit eū indignū: q̄ si non pot quoquo mō p̄fessionē detegere elget sc̄iter indignū: et sic incurret pena oīlū Lateranē. q̄ videlz illa vice voce p̄nuātus ēt triēnō suspētus erit a bīscītis que in illa ecclia obtinet. **C**lum in cūctis. dc. elec. et q̄ nulli vñq̄ gregē dñicūz lupo dilaniandū exponet. **T**ertio. Luratus auduit ex cōfessione eius q̄ in facie ecclie iam vult cū Bertha p̄trahere: q̄ eius sororū fuerit carnaliter cōmītūs: nec pōt illū in p̄fessione inducere vt nolit cū ea p̄trahere populo illic spectante ut p̄fessione audita matrimonii solēnīt̄. si hic curatus recuset eos matrimonialiter p̄iungere statim sc̄it populū q̄ ex p̄fessione audierit impeditū ex peccato sp̄sōt̄ p̄fitēt̄. Et q̄ ad hoc tenet p̄z: q̄ cōiungēdo plēntiret p̄tō illūs co-opando et auctoritatē impariēdo: non solū aut qui faciūt dīgnī sunt morte: sed qui dīgentiūt faciētib⁹ ad Rom. p̄mo. **Q**uarto. detectio p̄fessionis est aliquoties homini necessaria ad integrē p̄fitēdū peccata sua: et ad hoc obligamur dñiū nō lege: ergo. prima pars p̄z: ponat sacerdos absoluīt̄ cōmīsimoniacū in ordine p̄ferēdo seu ministrando: et ex circumstātis vt occurrere pōt̄ p̄fessori inotescēdū q̄ ille episcop⁹ fūerit: vñputa aliūs p̄fessor: sicut eū audiēre: et p̄iusq̄ episcopū audiēt̄: audiūt̄ ex eo q̄ nullius vñq̄ adhuc p̄fessionē audiērit rē. **Q**uinto probat de sacerdote q̄ cū alys iter arripuit ingrediēdi nemus: qui in nēcē sacerdotis cōspīrauerunt. Et q̄ bus vñus cōfiterit sacerdoti de illa cōspīratione. hoc stante nī sacerdos dūciēdō a nemore posset p̄fessionē p̄spīrationis prodere: tenet̄ sic proprie mortis cē occasio cōtra legē natūre de seruando vitam quātū pōt̄. **S**exto. Sacerdos ex cōfessione audiūt̄ p̄fitēt̄ esse excōitatum: et hoc nulli patere: si nō posset hoc casu cōfessionē prodere: nō posset eū vitare in p̄nuāto vt verēcūde rubore suffusus p̄ latēt̄ excessu satissa cere cogat suo creatori. ad qđ tñ obligat̄ iuxta. c. Lū non ab boīe. de sen. excō. Sequela p̄z: q̄ sic eū vitando vñq̄ ad ve- recundie ruborē: prodere videtur confessionem.

In oppositum et p̄o veritate primo est illud H̄re go. Sacerdos aī oīa caueat ne de us qui ei p̄fitēt̄ peccata sua alicui recitet q̄ ea p̄fessus sit: nō propinquus: nō extraneis: neq̄ q̄ abſit pro aliquo scandalō. Nam si hoc fecerit deponat: et oībus diebus vite sue ignominiosus pegrinando p̄gat. de pc. dis. 6. Sacerdos. Et idē in cōilio generali legī p̄ceptū. Laueat aut̄ oīno ne verbo aut̄ signo quouis mō aliquat̄ p̄dat p̄tōrē. Et i penā decernit: a sacerdotali officio deponēdū: et ad agēdūm p̄petuām penitentiam in arcū monasterium esse detrudendum.

In hac questione primo dicam: quis teneat ad celandum. **S**ecō q̄ cadūt̄ sub sigillo p̄fessionis. **E**t tertio decidam principale q̄stū. An aliquo casu rē. **Q**uo ad primū pono trimētrē cōcluſionē. Sacerdos qui iure audiūt̄ p̄fessionē et absoluīt̄ tenet̄ celare: et oīs ille ad quē cōfessio p̄uenit licite vel illicite mediate vel immediate. Et iā ille: qui aliter q̄ in p̄fessione audiūt̄: s̄z recepit quasi in p̄fessione. **P**rima pars videlz de sacerdote p̄z: q̄ tenet̄ ad hoc iure secrēti: cū ei in p̄fessione cōmittat tanq̄ secrētissimū. Etiam eū absoluīt̄ sacerdali ratione paci iplūt̄: vt vult dñs Petrus de Palu. q̄ absoluēs et penitentiā in iungēs vñdet̄ pacisci non aliter ei imputari ad pe-

nam: intellige ab hominib⁹ infēdas: q̄b effet si reuelaret. **P**reterea mouere dōz delegatū q̄b als moueret delegatē: s̄z de rōne sacri regit p̄cia: et facīt̄ ad effectū tegēdi et celādū peccata institutū: q̄ delegat̄ in hac parte dei: puta sacerdos dōz rē. Et reuelat p̄fessionē non solū qui in spāli nominat crīmē et crīmonīsum: sed ēt qui in generali id facit: vii cōfiterēt̄ p̄stat cōmīsīlē crīmē. Sicut quidā p̄tra parochianū p̄querēt̄ q̄ ei eucharistiā negaret: dicebat se hoc facere quia habebat peccatum de quo cū absoluīre non poterat: nec volebat cōmī adire: et nō putabat sacerdos nec iudicabat eius decant̄ esse reuelationē p̄fessionis: q̄ peccatum nō expressit.

Seconda pars patet: q̄ qui audiūt̄ in p̄fessione vel medio cōfessionis tenet̄ ad se cōfiterū fori cōfessionalis. Exēplū de non sacerdote qui audiūt̄ licite: vt is cui ex desiderio sacerdotis cōfiteret q̄ in necessitatē mortalia seu venialia peccata. vt. c. Quē penitet. de pe. dis. 1. vel q̄ adhibet̄ et interpres p̄ quē sacerdos intelligat p̄fitēt̄. Itē q̄ casu audiūt̄: vel cui de licētā p̄fitēt̄ p̄fessoz reuelauit. Exēplū de nō sacerdote q̄ audir̄ illicite: sicut q̄ singēs se sacerdote vel absconditus audiūt̄: q̄ est sacrilegū et graiē in iuriā ac irreuerētā facere sacramento. Nec obstat q̄ iste absoluīre non potest: quia ēt sacerdos si casu nō absoluīt̄ vt remittere h̄z et absoluīre nō possit: eque obligat̄ ad celationē.

Lirca hoc dubiū est. Si duo sint ordinaria p̄tāte (vt in ecclia cuīs sunt due portiones cure) vel ex p̄iuilegio facultatē h̄tēs sup̄ cūndē: et alter via illicita se ingerit ad audiēdū p̄fessionē: et ex illa auditōne possit absoluīre. Et dicit de Palu. 21. dist. 4. q. 3. arti. 1. q̄ nō: q̄ in sacerdoti p̄fessionis requirit intētō ex pte cōfiterēt̄ vt ex pte absoluīt̄: et iste solū intētēt̄ alteri cōfiteri: ergo nō pōt̄ pro confessione facta alteri alter illū absoluīre. Preterea q̄ iudex nō pōt̄ de iure dare iūiam ex p̄fessione partis coram alio vt iūdice sicutam: si nō corā eo vt iūdice fiat: ergo. Et ad motiuā opionis cōtrarie: si duo sint iūdices ordinary vel ēt delegati pōt̄ vñus cognitionē cause iſtruere et collega ex illis actis iūdicare. R̄sdet seculis esē ibi: q̄ vñus pōt̄ alteri acta iūdicia lia pandere: vt p̄z de here. c. Per hoc. q̄ p̄ hoc tenēt̄ ordinariū et iugisitoz ex equo p̄cedēt̄ sibīnūcē p̄cessus cōicare. Nō sic de actis cōfessionis sacerdalis. **G**z meo iūdicio. Si cōfiterēt̄ ex post petat ab illo q̄ illicite audiūt̄: absoluīt̄: cert̄ sit q̄ totā cōfessionē audiūt̄: nihil p̄hibet quin possit ab illo absoluīt̄ enim op̄z vt cōfiterēt̄ oīa peccata sua p̄p̄ris nomi nūb̄ dicat: imo satis est q̄ ad expressionē vel rememoratio- nē sacri sacerdoti se fātēt̄ de illis reū: et velit absoluīt̄: et vbi sacerdote nouit vñdīle hoc p̄tīm de quo cupit absoluīt̄ solū petat de p̄tō p̄fessoz rōsō absoluīt̄. Et sic s̄līt̄ q̄ nūc petat dō illis auditis p̄ eū absoluīt̄. in hoc enim satis confitēt̄ et sufficit illa intētō: sicut si schedulā porrigit sacerdoti q̄ oīa ei p̄tō p̄ceptā descripta p̄tēt̄ et post petat vt de illis eūdē absoluīt̄. nō. n. videt̄ necesse vt sacerdos ex post iterū schedulā legat. Si q̄s aut̄ circa hūs nūmio scrupulo agitetur: suadeo cum Ap̄stolo: vt qui infirmus est oīus manducet. ad Roma. 1. 4.

Tertia pars dicre conclusionis p̄z: q̄ in tantū q̄s te- netur q̄tū p̄misit. si ergo pollicitus est seruare quasi receptū in p̄fessione: obligat̄ celare quasi in p̄fessione p̄ceptū: non vigore sacri q̄b ibi nō est: s̄z rōne promissionis. vñ dicit̄ de iū. iurā. in. c. cleric⁹. et est penit. Qui iurauit seruare statuta ecclie edita et promittit p̄ idem iūramētū fideliter obseruare statutū q̄b post est subsecutū: non tenet̄ ad illū obseruantiam ex debito p̄tū iūramētū: et ita piūrū nō est illud statutū transgredīa sed violator. p̄missi. vñde sicut ibi promissio p̄ iūramētū nō facit illū cē iūramētū: ita nec promissio seruandi in p̄fessione facit illū esse p̄fessionē vel sacri. vñl̄ s̄z possit p̄ illa verba obligare se ad cūndē effectū non tñ quo ad vinculi modū. Et dicit dñs

De sacramento

Petrus de Palu. qz videtur irreuerentia facere sacramento: qui tradit vel recipit in confessione illud qd non est confessio: cu nihil sit equaliter celandu ei qd p confessione scit. C S salua eius reuerentia videt illud nimis scrupulose dictu: quia non est mens hominu facere hoc confessione vel confessionis sigillu seu et equalē obligationē celandi qualis in vera confessione contrabit: sed solu q sub graui peccato celare tenetur: sicut ex confessione est obligatus: qd non sit par grauitas in transgrediendo. Sicut est mens dicentium nolo ut mibi iures sed promitte te seruatur ac si iurasset. Et quis cuperent esse equalitatē vinculi non pp hoc vident minus sacram reuerteri: quoadmodum si quis pari vinculo in seculo manens ad castitatem quasi ex yoto soleni est obligatus. C Circa hec tamē aduerte differētiam sigilli huīus promissionis a vero sigillo confessionis: quia nō obstante hac promissione pot imo tenetur ubi ad correctionē viderit esse necessarium indicare illi qui potest prodere: et non obsecrare: qd et simul iurasset tacere: secus aut in vero sigillo confessionis vt infra dicam.

Quo ad secundum pono similiiter cōclusionē trimētrē. Sub sigillo confessionis cadū dīa peccata in relatione ad psonam confitentis cu omnibus circūstantijs (et persona tertia cum qua est peccatum cōmissum) et non peccata p que directe vel indirecte p se vel p accidēs potest peccator prodī: non illa nō pccata ex quibus tale periculum pditionis non imminet.

Prima pars patet: tenet oīno cauere ne abo aut signo aliquo modo aliquatenus prodat peccatorē: qd sit cum peccata cuiuspiam recitat in relatione ad peccatorē. Dico notanter in relatione tē: quia in generē licet de peccatis solum vel referre: qd ex hoc nullatenus peccator ipse sit prodēsus. vt in c. Officij de pc. et re. C De circūstantijs peccatorū p: qd circūstantie vna cum peccatis sunt directe materia sacri: ideo cum peccatis sigillant secreto confessionis. Sicut ex parte cōfessoris celare tenet pncipalis: puta sacerdos et accessoriū sicut interpres: ita de pte cōfiteis celari debet pncipalis puta cōfiteis: et accessoriū puta psona cuiusqua peccauit: sive bīfaciat confitens dicēdo sive male.

Sed contra hoc obicit. Tertia psona nec est peccatuz: nec circūstantia peccati: et nihil aliud cadit sub sigillo. C Secundo: nullus detectionē nō est necessary cōfiteri prodī: posset enim de peccatis tertie psonae haberi sermo tē: et ad hoc enītādū solū sigillat cōfessio: ergo. C Tercio: hora et locus nihil faciēt ad expressionē peccati non cadunt sub sigillo: ergo. C Quarto: rō quare cōfessor tenet celare est quia plūmū deus celare et tegere: sed hoc non de peccato tertii: ergo. C Quinto: qd nihil cadit sub sigillo qd non spectat ad iudiciū illius fori: s3 tertia psona tē. C Sexto: genus est magis intimum rei qd circūstantia: sed licet dicere: talis mibi de omnibus peccatis suis confessus est: ergo sūl de circūstantijs. C Septimo: Lōfessor pot loqui de peccatis cōfiteris non referēdo ad ipsum: ergo magis de peccatis tertie persone si non referat ad cōfiterē. C Octavo: quia sic confessio est contra obseruantiam regularis discipline ex quo non possit corrigi persona accusata in confessione.

Ad primum rīdeo: qd non solū peccata et circūstantie cadit sub sigillo: s3 omnia que cōfiteris ut secreta resert et vult est te recta ac celata: et cōfessor non solū tenet tūc illa celare: dū hoc exprimit: s3 quandocūq ex modo cōmittēdi p: qd ea velut committere ut secreta: sicut in alijs secretis a confessione. sigillat enim cōfessio non solum quia tetigit delēdo: sed ne confessio ipsa sit exosa hominibus vel nimis onerosa: qd fieret reuelando tertia psonam tē. C Et p idē p: ad secundū et tertiu. C Ad quartū: Illa nō est tota rō: qd impunitētū peccata vel eorū qui consiliū solūmodo a confessore exquirunt et sigillant. C Ad quintū p: ex solutio-

ne primi. C Ad sextū: qd confessio non est nisi de peccatis: si dicat etiam cum cōfessum de omnibus peccatis nihil ponit in palam qd non sit manifestū: potissime: qd si dixerim⁹ qd peccatum non habemus tē: secus si dicat de magnis peccatis: qd tūc reuelator est cōfessionis. C Ad septimū dico aīs falsum esse: qd p sermonē de peccatis confessis pot deueniri vel p accidēs directe vel indirecte quoctūq mō in aliquā cognitōne vel suspicionē aut dubitationē de cōfessio: vel ex hoc imineat ei determinētū in fama corpore vel bonis vel et amicis: vel scandalū gīari in populo: vel confessio fieri populo magis onerosa vel minus amabilis. Raro aut (vt dicit Palu.) accidit: qd aliquid horū ex reuelatione peccatorū solū in confessione auditōrū et nō p aliam viam scitorū accidere possit: qd aliquid nullū istōrū inconveniētū accidat. vñ multū habet cauere cōfessor ut non dicat vel quo dicat. Et ultra nego: ergo possit de peccatis psonae tertie loquī sine relatione ad cōfiterē: qd hoc peccatum tertie psonae est ei sub confessionis sigillo cōmissum est in relatione ad illam psonam tertiam sicut et in relatione ad cōfiterē. C Ad octauū: nō ipē dī regularis discipline executio seu progressus: qd pot cōfessor inducere cōfiterē ut ei extra confessionē dicat vel licentiam der ne tenet cōfessione sigillatū habere: et tūc p̄gredi poterit ad discipline ipositionē: sic tūc vt in occultis et in alijs secretis. qd si cōfiteis nolit h̄z cōfessor pro ignorāte se gerere: quoadmodum et de occulto peccato. ergo et cōfidentem.

Secundam partem conclusionis pbat Dñs p. de Palu. qd dūz aliqd phibet et omne illud p qd ad illud puenit: vt phibitis nuptiis inter alias psonas: et prohibita intelligitur sponsalia p que ad nuptias puenit. ff. de spon. l. oratio. qd intelligo de cā ppetua: secus cuz ob cām tpaē: vt inter infantes rōne etatis phibet matrimonium: inter quos sponsalia ppetunt. C Efficacius pbat sic. Eque prodī peccator: siue p non peccata detegat ei⁹ crīmē sive p peccati iub p̄prio nomine exp̄ressionē: sed a pditione peccatorū arcet sigillū confessionis. ergo. vñ si casus def p sacerdos non possit cōfiteri suum peccatum nisi simul instauerit alterius nō peccatum: ex quo vlt̄rī p̄dit illius cōfiteris peccatum tenet tacere: et illud peccatum protūc nō cōfiteri donec possit sine pditione: qd fortiori vinculo tenet celare cōfessionē: qd de suis peccatis facere confessionē. Est enim pnum naturalis iuris et sacrālī obligationis: scbz vero positū iuris diuinū: et ideo cedere h̄z p̄mo vt supra dixi. quādo ex confessione peccati scandalū imminet cōfessori vel cōfiteri: pot licet: sūmo debz quis illius peccati omittēre cōfessionē. C Sed dices. Si hec rātio vallet excusabī homo a confessione peccati qd cōfessori exprimere nō possit sine pditione psonae cu qua peccauerit cōtra determinata et cōclusionē et regulā doctorū: qd expressio psonae est necessaria ad expressionē peccati: qd plus tenet sive cōfiteris qd alterius fanie tenet: et debet in confessione psonam exprimere. Sequela tū probat: qd celatio secreti est de iure nature: et confessio soluz de postulō iure dei. Hoc argumētū p̄motus dicit Palu. nō sufficere qd ius nature arcer ad celandum: sed debet addi et sacrificiū aut cu als secretū est: et in casu argumēti. Sed quia positū pceptū semp cedere habet pceptio iuris nature: vt pceptū sabbati pcepto defendēdi vitam: pceptum cōfiteri: pcepto vitandi scandalū. Et in veteri lege prohibitio edēdi carnes porcinas et huius pcepto forēdi naturam: occurritē casu qd aliter vltam seruare nō possit. intelligunt enim vt et Palu. fatecē cōfilia saluis pceptis et pcepta minora salutis maioribz. C Ideo ad sequelē pbatōne rīdeo qd ius nature quo stringuntur celare secretū non se extēdit ad hunc casum argumēti. primo enim intelligit excepī vbi ex celatione multa mala verisimilē imminet: qd possint indicando prohiberi. scbz cu est ad spirituale necessitatē in cūtis.

cuius sanctorum tenemur celare: siue ex necessitate fraterne conreptionis per eum qui podesse tecum: siue ex necessitate consilii quod ipse est regalarius. Et sicut a sigillo secreti excepta est spuialis necessitas alterius quod sub secreto committetur excepta intelligitur spuialis necessitas consilii vel medicine eius quod sub secreto suscepit: cum non plus obligetur alteri quod subiupsit. nec est ibi perditio quod est iniusta secreti detectio. Sic in proposito pro spuiali medicina anime potest: et per sequens debet persona detegere sine cuius expressione nequit pediatri specie seu genere exprimer. Etiam confessio persona tertia eidem nihil acutum est quod non ipse necessitate fecerit. Non tamen dico licere quod in detectione soluversat maior utilitas medicine vel consilii: quod superrogatio nis est hoc praesequitur: et consilia intelligent saluis perceptis nec facit exceptionem a secreto sigillo: et ergo dum preter necessitate in confessione detegunt personam tertiam debet per confessorem auisari: ut de hoc peniteat: et deinceps nullatenus facere tetetur. Et ubi expressio est necessaria si potuerint considerari apud alium quod persone illius tertie notitiam non habent: tamen absque necessitate considerari alium cui qui habet notitiam tertie persone factum culpabile est.

Tertia pars conclusionis pars quod cessante causa cessare debet effectus: sed non peccata in confessione percepta solu obligatur celare: cum per ea directe vel indirecte per se vel per accidens peccator puderet. ergo tecum. Licet ergo dicere quod virgo mortua est: quod nunquam admisit mortale peccatum: et sic de aliis nisi ex unius laude alterius peccatum per accidens detegatur: ut si duobus considerantibus dicteretur ille et duobus virgo est: vel nunquam commisit mortale peccatum: intelligitur de alio insinuare quod virgo non est: vel mortale admisit. Nam quod de uno negatur: de alio concedi intelligitur. c. Nonne de personis secundum secum ex modo dicendi vel alicuius intelligit confitentem quasi secretum sigillandum committere velle.

Ex dictis patet quod sigillum confessionis est minus conservatio ad sigilliz secreti: et non patitur eas exceptiones: quas sigillum secreti nudum. Non enim pro necessitate spuiali eius qui confessus est vel pro scandalo evitando licet detegere: sicut licet si nudum fuerit sigillum secreti accedente et iuramento de non referendo seu reuelando. Et quoniam fragescuntque horum sigillorum mortaliter peccatum: grauius tamen qui sigillum confessionis ruperit: quod qui sigillum secreti. Sicut grauius qui iuravit celare quod qui solu promisit. Et his quod promisit servare secretum: quod ille cui commisum est ut arcuum seu secretum non reuelaret: ipse tamen non promisit. Unde sicut is reuelator arcani est: quod secretum crimini alterius videtur reuelare: quod nihil punierit de celando: multo fortius est cui tantum arcum commisit et ubi commites non expmit: si ex qualitate facti seu ratione mae id per deprehendere.

Hic premissis pro ratione ad questum dico: quod nulla causa nullum casum licet reuelare confessionem: probo: quod non licet pro scandalo evitando iuxta sententiam Gregorii: post oppositum indicatum: ergo simili nulla de causa. Et sequentia tenet: quod evitatio scandali est maxime saudabilis: ut pro scandalo passiu proximorum evitando teneat quod potius morte subire cum teneat vite sue salutem proximi perferre iuxta ordinem vere charitatis. Quia autem papa non possit dispenses: re: pars: quod papa non potest dispenses super perceptis suscipiendo sacramentis: confessionis et sic de aliis. ergo nec super percepto celiandi confessionem. Nam si vincere vincere temerario fortius vincere te: ut soleret induci ex parte accessionibus: sive de diuina: et temporali: cuiuslibet dicitur. Nam quod me fortior est cum te superatus sum: multo magis aduersus te obtinere debet. Sicut arguit potest ex ratione scandali: papa non potest dispenses super percepto vitandi scandalum: sed pro vitando scandalo non licet puderit confessionem: ergo tecum. Objetor forsitan aliquis: aliqua est confessio: que nec est nec est potest para sacra. ergo illam potest sacerdos reuelare: et sic aliquo casu. Atque pars dum quis confiteatur propositum interficiendi alium: vel insidiandi communitate heresi: vel tradendi oppidum tecum: ab

illis non potest sacramentaliter absolvi ut manifestum est: et confessio quod est vel potest esse pars sacramenti potest cum absolutione sacramentali integrare seu perficere sacramentum. Et hec ratio in effectu mouisse videtur Innocentium: ut diceret peccatum futurum non cadere sub sigillo confessionis: quem in hoc sequitur: **P**ar. norma. in. c. **O**mnis virtusque sexus. de peccato et re. circa finem. Idee admittunt famatissimi theologi. **N**am Alexander de Vales. 4. par. q. 78. mebro. 2. arti. 2. dicit medianum esse inter opiones contrarias concernentes hunc articulum hoc modo. Peccatum mereatur posterius a quo proponit abstinentia cadit sub sigillo: similiter peccatum posterius de quo dolet: sed non vult desistere propter connexionem ad posterius. **S**ed prius peccatum super futuro non cadit sub sigillo nec est sacerdos reuelator confessionis. addit tamen. Sed quia esset quodam species mali et sequeretur infamia: propter hoc credo etiama iure non tenetur sacerdos occultare talis confessio: ne debet tamen celare ratione publice honestatis: nisi convenienter aliquod gracie sequeretur: tunc enim credo quod non esset talis confessio penitus tacenda: nec tamen publice reuelanda per picalium infamie: sed caute et secreto alicui qui possit et vellet prodesse indicanda. **P**reterea scio quod papa possit dispenses videtur: quod est solu positum iuris humani quantu in hoc sigillo additum ultra sigillum secreti. ergo in ea parte potest papa tecum. **L**e sequentia tenet: quod princeps super omni iure positivo humano auctoritate habet abrogandi: detrahendi: et dispelandi. Et antecedens pars: quod confessio licetare potest sacerdotem pro consilio vel utilitate: ut attestetur cois practica ecclie: sed priuata persona non potest super iure nature dispenses: vel quemque eximere. ergo. **P**reterea tertio. papa potest super obligationem confessi dispesare ex parte aliquae ne teneat semel in anno confiteri. ergo similiter super obligationem celandi confessionem. **P**reterea quanto papa dispenses super votis et iuramentis quod ligat de iure naturae: ut pars ex titulis de iure iurata: et de voce et voce redemptio. ergo sicut potest super isto. **C**onfessio quae tenere a paritate rationis quod hincinde videtur occurtere.

Hec valet enatio doctorum: quod super perceptis sacramentalibus dispenses non valet: cum non sit dominus legis: sed minister: et cum hec obligatio nascat ex sacramentorum super ea dispelandi facultate non poterit: quemadmodum nec super obligatione reddendi debitumque sacramentum matrimonii consequitur: quod ecclia pro necessitate populi Christiani dispesat: ut mariti contra assensum viroris possint volere peregrinationem in subsidius terre sancte et quod volunt adimplere. c. Ex multa. de voce et voce. Etiam cum alter consilium est in dubio per egreditur vel aliam rationabile causam: an obligat debitum reddere vel non: videtur ei facultas dispelandi consilium. Deuter. 17. c. et inducit in ea. Per venerabilem qui sunt le. unde dicit. B. Thos. 2. 2. q. 89. ar. 9. in solutione ad ultimum argumentum: quoniam aliquid sub iuramento promittit: de quo dubium est: an sit licitum an illicitum: perficium an nocivum: simili vel in casu: in hoc potest quilibet episcopus dispenses. Si autem est simili licitum et utiliter: non habet locum dispensationis: nisi aliquid melius occurrat ad communem utilitatem: et hoc per papam: cui est vobis ecclie cura commissa. Et infra. Et ad vnuquemque patrem irritare iuramentum ab eius subiectis factum circa ea quae eius potestati subduntur: ut pater puelle votum: vir viroris: videtur numeri. 30. Et quod procedere arti. 1. vicinius ad propinquum nostrum dicit idem Thos. quod in manifestis dispensationibus plati non excusat a culpa puta si nulla subsisteret causa: propter quas cum aliquo super voto ingressus religionis dispenset: si autem esset causa apparet per quam saltete in dubium verteretur posset stare iudicio plati dispensantis vel comitantis. **S**ed dubium est apud doctores: an sit per papam dispensabile quod sacerdos per communem utilitatem criminis detegat in confessione acceptum. ergo in tali dubio securum potest quis stare dispensationi pape. **R**e. spondeo ad primum negando antecedens. Et ad probatio: ne dico: quod absoluvi non potest a culpa propositi mali quidam

De sacramento

ipsum propositum malū existit seu manet in homine: nihilo minus subsequētē penitētia seu dolore de illo proposito pōt absolui sine noua confessione illius propositi: ergo confessio illius pōt esse pars sacramēti. Huius simile est: dū quis confiteat peccātū qd̄ transit de quo nō penitet: nec proponit absolutionē: certa illa cōditione stāte nō pōt absoluī: sed si incipit penitētē, pponēs deinceps non velle cōmittere pōt absoluī: sīne noua illius confessione. Nec op̄z qd̄ actū sit pars sacramēti vt cadat sub sigillo cōfessionis: sed sufficit qd̄ possit vel potuerit estē pars sacri: vel vt tale receptuz: als sacerdos mali-
tiose nō absoluē: vel forte egritudine impeditis: nō teneret postmodū accepta in cōfessione celare. Ad alia que pbāt papam posse dispēsare. Ad primū: nego aīs. Et cum pbāt: qd̄ als priuata psona r̄c. Respondeo: qd̄ priuata psona ibi nō dispēsat sup iure nature: sī facit nō esse mām sigilli pfectiois qd̄ prius materia eius fuit. Sicut si qd̄ iuraret alteri in certum dies soluere pōt: is cui iurauit efficere vt non sit materia iuramēti cōsentiendo vt non soluat: et tñ nulli dubiū quin obli-
gatio iuramēti sit iuris naturalis sup quo nō pōt priuata psona dispēsare. Similiter est de mutuo reddēdo v̄l deposito qd̄ certe priuata psone donando facit nō esse mām mutui vel de-
positi. Sed quo ad mām argumēti iuuenio doctores in cōtraria sentētia. Nam Alexan. de Hales parte. 4. q. 78. mē
bīp. 2. arti. 3. Scotus quarto sentētiarum. dist. 21. q. 2. in solu-
tione ad primum. Durandus similiter eadē dist. tenet qd̄ confi-
ses nō pōt licētiare confessore vt r̄c. Inducit ad hoc Alexander tria. Primū: quia accepit hoc loco deit: et nō posset alius diceremī: vt deus ergo nō sufficit consitētis licētia. Secundū: quia ad hoc arcta pcepto superioris: sup quo non pōt penitētē licētiare. Tertium: qd̄ fieret in scandalū aliorum. Dominus Durandus inducit: qd̄ notitia accepta p confessionē non sufficit ad reuelandum: ergo requirit alia notitia: et p consequētē nō sufficit consitētis licētia. Ultima conseqētia tenet: quia illa non dat sacerdoti aliam notitiā qd̄ in cōfessione acce-
rit. Scđo. quia si sufficeret esset via ad reuelationē cōfessio-
nū: ad suspcionē criminū. Iudex namq; iuberet suspecto de crimenē: vt det confessori suo licētiam dicēdi qd̄ in confes-
sione r̄c. si dederit valebit testimoniuī sacerdotis contra eius: si dare nollit: et possit sīm tuaz opinionē: merito erit magis su-
spectus. ergo op̄z eum licētiam dare: vel notitiā grauis su-
spitionis incurrire. Melius ergo est vt dicā ex sola licētia consitētis non posse: nisi dicat sacerdoti extra confessionē in generali vel speciali peccati qd̄ vult alteri reuelari. Alij in-
ducunt qd̄ iudex de crimenē occulto non pōt iudicare ex sola licētia consitētis: vt iudicet sīm qd̄ scit et nouit in occulto. Itē in lege nature dispēsare pōt solus auctor nature: sicut de plu-
ralitate vxorū: sed istud est de lege nature. ergo. Itē scit ex licētia alterius non possim cū occidere: ita nec ex eius licētia ipsum diffamare. Itē in lictū op̄z superiori obediē. ergo si li-
cer op̄z plato p̄cipiētē vt reuelat: dicere. Preterea qd̄ ptinet ad forum extēriū non spectaret ad forū interius seu consciētia ex cuiuscūq; et pape licētia: nisi dixerō tibi vt confessori. ergo nec econtra. Et cum pro otrario inducit: qd̄ vnicuiq; licet renuntiare iuri sui: et hoc est ius cōfessiois: vt eius cōfes-
sionē teneat sacerdos celare: qd̄ cōsuetudo (que est optima legum interpres) hoc b̄z qd̄ sacerdos imperiū de licētia cō-
fisitētis exponit doctori confessionē pro consilio in consitētis p̄sentia. Itē pōt sacerdotē ponere loco sui ad confessionis re-
uelationē. Preterea secretum de licētia eius qui cōmisit pōt in vītā itate alteri reuelari. ergo similiter r̄c. Respondet Alexander de Hales passū allegato. Ad primū: iuri particu-
lari similiter iuri cōmuni simplicis cōfessionis vt qd̄ tale col-
legiū pōt eligere plātū: pōt quis renuntiare: sed iuri cōmuni p modū p̄cepti non exemplificat de prohibitionē: ne quis in ciuitate p noctē audiat deserre arma: huic nemo cūiū pōt

renuntiare: qd̄ vergere possit in detrimētum aliorum. Simi-
liter fieret si reuelaret pfectio alicuius: quoniam multi scādali-
carent. Ad secūdū: dicit procedere de cōsuetudine r̄onabili & legitime introducta: qualis nō est hec qd̄ solū est a simplici-
bus & minus discretis r̄c. Ad tertīū: quia sacerdoti solum
loco dei detexit: nō pōt sacerdos pro eo crīmē reuelare. Ad
dit. Uldeſ tamē mīhi sine p̄iudicio: si licētia sacerdotem vt
aliqua de cā extra confessionē reuelat: bñ pōt ea reuelare.
Ad ultimū: securus est: quia ibi reuelatur ei vt homini: hic
loco dei & quasi deo: & ideo tegere haberet deus.

Sed probabilior est 2taria opinio br̄ati Tho.
Bonaētū: perri de Palu.
& aliorum qd̄ sacerdos p consitētē licētia pōt crīmē in cō-
fessione acceptum alteri reuelare. Et qd̄ ex consequētē con-
cernat publicū fauorē celatio confessionis: nī p se & primo
est solū in fauorē priuatorum: quia admodū & celatio secrētū.
Et nulla ratio videt quare licētia iuri suo quis renuntia-
re pōt quo ad sigillū secrētū: quin similiter de sigillo confessio-
nis: securus ergo de alijs que in publicū fauorem p se & directe
sunt concessā: vt priuilegiū fori quo ad clericos c. Si diligē-
ti. de fo. compe. Et priuilegiū. Si quis suadēte. de quid. c. Con-
tingit. de sen. excō. Et ad motiuā aliorū: r̄ndeo primo. Iz
confessor capit loco dei vt eius vicariū: nō tamē obligat
celare nisi in consitētis fauorē: & ergo tenet solum peccata ce-
lare in relatione ad consitētē & absolute pōt de peccatis acce-
ptis in confessione p̄suum petere: vt in. c. Offici. de pe. & re.
adhibita cautela qd̄ ex hoc deprehēdi non pōt psona que cri-
mē cōmisit: & certum est peccata solū didicīt vt Librī vica-
riū. ergo. Scđo. qd̄ qd̄ arcta cōfessor celare de pcepto su-
perioris: non tamē post accepta licētiam consitētis: sicut etiā
in sigillo secrētū. Et qd̄ quis priuato hominī est facultas dis-
pēlandi in pcepto superioris cōmissū: pōt tñ in multis. s. dc co-
qd̄ fuit mā p̄cepti: facere non mā: vt dixi de iuramēto: de
mutuo: in deposito: in furto r̄c. Ad tertium: non imminet
scandalum: si adeſt consitētē & confitētē: de suo assensu & volu-
tate alijs detegi: vel talis sit qd̄ non difficebit cōfessor ad hoc
ab eo fuisse licētiam. Etiā non reddit hominib⁹ odio la-
confessio: si confessio qd̄ p viam confessionis vel als accepit
non expresserit. Sator tamē vbi scandalum imminet nō
obstante consitētis licētia tenet celare. sed idēz est etiā vbi
extra confessionē idem peccatum ei consitētis iterato recita-
uerit: ita nō plus contra hanc qd̄ eorum sententiam.

Ad motiuā Burandi. Ad primū: sola noti-
tia accepta p confessionē non sufficit vt līcīte reuelat: tamē cū consensu & licētia
consitētis sufficit nisi aliquid extrinsecū occurrēns obſistat.
Ad secūdū responder dñs p̄. de Palu. & optimē: si non
obtēperet iudicii in dando licētiam reuelandi: ex hoc nō orīt
r̄onabiliſter contra eum suspicio grātis: quia hoc facere non
tenet: non enim tenet contra se testē producere. Et pōt hoc
multis causis alijs negari qd̄ quia sibi osciū est: puta ne alijs
ex hoc deterreantur a plena peccatorū cōfessione: & ita scan-
dalizati pereant: vel ne fōueat temeritatē iudicis in hīs p̄c-
p̄tis irrationabilibus. Et qd̄ qd̄ p̄fites ad eius pceptū licētiam
dederit non oīs sacerdos ad extortam licētia: alīq; dicere: sī
debet cauere a scādali & irregularitate: quā incurreret depo-
nes in casū sanguinis: si forte ex hoc pcessū fuerit. Preterea
scit p̄cipiētē iudice vt dicat sacerdoti omnia extra cōfessio-
nē que pfectio est nec ipse obediē tenet: nec sacerdos b̄z vel
pōt dicere an oīa dixerit que pfectio est: ita in proposito.

Ad motiuā aliorum. Ad primū: in foro in-
dicū non licet ex occul-
tis de quorūcūq; licētia procedere: sed ex his que iudicia-
liter vt apud acta apparent. Sed nihil ad propositum: quia
scit licētia eius qui cōmisit sufficit pro detectione secrētū: ita
similiter

fumiliter in confessione. Ad 2^m: nō dispēsat super lege nāe: sed facit nō esse mām legis nāe qd prius fuit. Ad 3^m: nō est diffinare vel pdere: cu de licetia eius in utilitate suam vel alioz pandit. Et eo casu quo per seipsum pōtidez pōt per sacerdotē. Ad 4^m: nō in oībis qui licet opz superiores obedire: vt dc nō lenādo festucā: et sic de alijs: sed in his que spectat ad iūs sue superioritatis: vt patri in his que spectant ad directionē familie: et sic cuiqz in suis occulta autes nō spectat ad hominū cognitionē: sed dei. 6.q. 1. Si omnia. Etiam frequēter nō licet vt homo se pdat: vel alteri licetiam det: in publicū suū crīmē detegendi. Crudelis enī est qui famam negligit. 12.q. 1. Nolo: qz nobis vita: pximis fama nostra est necessaria. Ad vltimū. fateor qz acceptū in cōfessione nō pertinet ad forū exteriū: nisi alr dīcā qz in p̄fessione: sicut nec ecōtra: qz ex hoc nō sequit: qz licetia qfiteris nō sufficiat: vt confessio illa dicere possit: sicut secretū mādatum sufficit ad dōm ea in p̄fessione que qz in publico confessus est: cu videlicet habet consiteri per interpretē.

Ad secundum p̄ncipiale pbās papam posse dispēsare dicere: qz papa dispēnsare possit super eo qd est positiū iuris in p̄cepto cōfitedi: vide licet sup p̄fixione tēporis: s. Iemel in anno: nō tamē pōt dispēnsare: qm teneat pro aliquād omnia peccata p̄fiteri: et quotiens insliterit articulus mortis: cu hoc sit pure diuini iuris. Similiter cqm prohibitiō reuelandi cōfessionē sit pure diuini iuris: non est pape facultas dispēnsandi. Ad 3^m nego cōsequētiā: nec est par ratio hincinde: qz in votis: et iuramenti pōt occurtere legitima causa dispēsandi: nō in p̄posito de celatione cōfessionis: sicut nec quo ad sumptionē sacramēti baptismatis vel cōfessionis. Etiam aliud est de his ad quē homo per voluntatē seu animū se obligat: cu voluntas subditī semper excipiāt auctoritatē superioris: et certe in deficiēte animo obligādi nulla nascit ex iuramento: promissione: vel yoto oblīgatio: qz nō nūc aliud occurrit ppter qd nēcessē sit seruare: puta scandalum: deceptio alterius: vel huiusmodi. Aliud certe de his ad quē quis obligat a deo etiā iniuitus: sicut de p̄ceptis decalogi/p̄ceptis sacra/mentalibz: et huiusmodi. In illis enī papa dispēnsare nō pōt: vt qz alicui liceat fenerare: vel duas simul habere uxores: inoceātē occiderē z. In p̄posito phibitio celandi cōfessionē est diuini iuris: qd obligat iniuitū: et eum qui nūc animū habuit ad hoc se obligandi. Et cu dīcīt: qz dispēsat sup obligatione reddendi debitū coniugale ca. Ex multa de yo. et yo. re. que est obligatio sequēs sacramēti matrimony. Respōdeo. illa obligatio nascit ex animo obligādi. Vnde qui in dolo pronuntiat verba matrimony nō vere cōtrahit matrimony. Illa obligatio nō seguit ppter sacramēti matrimony: sed cōtractū matrimony: als nō reperiatur apud infideles. P. 3°. Non est ibi ppter dicta dispeſatio: que est iuris relaxatio: sed nuda iuris declaratio. Nam pūs qz summus pontifex suā auctoritatē interposuerat: licebat: et ergo nō vlt verbo concessionē vel indulgentic: sed absolute dicit eos valere seu posse preter assensum uxoris z. Similiter dico: cu quis nō valet coniugale debitorum reddere sine verissimili periculo corporis: et dubiū est p̄bable: an egritudine cōtrahet letalē nō opus est dispeſatione: sed licitu est ei: imo tenetur nō reddere. Nam omnis obligatio per actū voluntariū hominis inducta cedit iuri nature: qd ipsum ab initio cōstrinxit tanqz vinculo fortiori. Et ideo vota/ecclesiē precepta de ieiunio simili casu nō ligant. Et ad p̄bationes quibus videt yniuersaliter p̄cludi: quoties apud doctores in problemate fuerit: an est pape dispēsandi facultas: qz tunc possit dispēnsare. Dico primo. textus Deutero. hoc nō p̄bat: vt ex cauda apparet. Qui indicabunt tibi iudicū veritatē: faci: sqz qdcuqz dixerint: qui

presunt loco quē elegerit dominus: et docuerint iuxta leges eius. Ex quo solū hētur: qz dñs sp̄aliter his afflītū quos populo p̄fecit: magis p̄sumitur pro eis vt docere possint leges veritatē: et pro eo standuz est eoꝝ s̄niemisi p̄fiterit de x̄io. Et hoc voluit brūs Thomas: cu passu supra inductio diceceret. Si subesser cā apparēs: ppter quā saltē in dubiū verte: ret: posset stare iudicio plati dispeſantis vel cōmutatis: in tēdit: qz in illis magis debet stare superioris sententiae.

Circa hoc tamē aduerte: cum p̄bable dubiū est: an papa sup aliquo dispeſare pōt: an nō: nisi pertingi possit via discussionis ad veritatis decisionē: papa dispeſans peccat: et his qui hoc casu vt̄ dispeſatione: quia vterqz cōmittit se discrimini: ita cu met periculū p̄bit in illo: iuxta s̄niam sapientis Ecclesiast. 3. verū excusat inferiori: si bene p̄sumēs de superiori credit papā hoc nō tētare ante veritatis inuentionē: qz ignorātiā talis pro inuincibili hētur: et sic p̄cedit verbū Augu. in ca. Quid. culpa. 23.q. 1. Nam si papa dicatur posse dispeſare quotiens probabile dubium fuerit: an possit: nullum est probabile dubiū: an papa sup aliquo dispeſare possit: quin dubiū probabile inferret: cu pro certo: et indubie possit.

Ad argumenta p̄ncipalia ante oppositum. Ad p̄mu dico qz occurtere dz quānum pōt hoc cōntez possumus qd iure possumus: vnde sicut sacerdos nō debet cuiqz malo obuiare per adulteriū vel mēdaciū: ita nec per reuelationē cōfessionis: vnde debet cūtes ad ciuitatis custodiā incitare: vel pastores vt vigilēt super gregē: ne possint per heresim corrumpāc omnia alia que ad obuiandū p̄ditioni vel heresi seminande facere cōuenit p̄ta cōstanter aſſerendo de pximo futurū esse: qz ali quis de huiusmodi minime suspectus laborabit ad ciuitatis p̄ditionē z. adh̄bita cautela: qz nec verbo nec signo indicit personā cōfidentis p̄positū illud habere. Nec est contra charitatē celare cōfessionem: qzqz alia via impediſi nō possit ciuitatis perdītio z. sicut nec contra charitatē nolle mentiri: vel adulteriū perpetratore: cu alia via ciuitas nequit saluari qz mēdaciū vel adulterio: cu p̄postū sit et iniquū vt alienis cōmodis nīm crīmē ipēdamus. Ad Roma. 3. Nō sicut blasphemamur et aiunt nos qdē dicē faciamus mala vt idē euēnīt bona. 7. 4. 6. dist. ca. fi. Ad p̄mā p̄firmatiōne: nego mānōz: amo celatio p̄fessionis est bonū comunitatis et oīum hoīum: cu ex hoc sumāt audaciā p̄fiteri: qui refugerēt et abominarentē p̄fiteri: vbi timerent p̄ctā sua alijs fore ppalāda. Ad scđam p̄firmationē nego p̄ntiā: nō enī licet vnicuqz id facere pro alio ad qd illum nouerit obligari. Nā si nouero Petrum debere Platoni dece nec velle soluere: non ppterera mihi licet ab eo cape et Platoni soluere. Intelligo cu via iuris ab eo excuti possit. ppter. 6. Si quis debitorē. l. At p̄tor. ff. qui in fraudez credi. Similr qz frequēter tenē ferre ab alijs et alii facere qd ei non licet: vt maleficūz qui sine scādalo vel periculo fuari nō pōt/tenet iudex occidere: cu tñ semetipm occidere nō licet. Imo cōſiliū casu vix ille q sola via secreti et nō p̄fessionis nouit: ppter hoc p̄dare seu ppalare: cu vni iure credi nō debeat: nisi tñ semetipm deponē velit. Et qz nisi x̄islīmle fuerit: qz ei credēt: et qz nō tñ mali sequeřt ex secreti detectiōe qptū als fieri eo tacēt: non dz z. Ad 3^m p̄firmationē nego p̄ntiā. Et ad p̄bationē nego assumptu. In multis. n. factu regrit et nō suffic facti obīti. Do clarū exēpli: et qd nemo negare poterit. Cōsensus i yiculū m̄rimony faē vt nō fornīcent q sic p̄ueniūt obīti at cōsensus nō suffic: ex qz h̄ obīti nō fac m̄rimony: et oīs x̄cubit maris et semie ex legē m̄rimony fornīatio ē. pone casuz in termis. c. de eo q dux. i m̄ri. quā z. vbi ecclia decernit: ad petitionē dolosi nō siceri diuortiū nīl mulier decepta petat. Similr dispeſatio facit vt x̄ba de p̄lenti iter

De sacramento

affines et cognatos tertio vel quarto ḡdu faciat matrimonium: debitu dispensatio h̄ nō efficit. Itē relaxatio iuramenti per fermerat facta debitorib⁹ q̄ surauerūt de ysiuris soluēdis liberat nō soluētes a periūro: nō autē debitu relaxādi: alioqñ ad relaxādū fruſtra cōpelleret eos ecclesia. ca. i. de iiii. iurā. Nec eent cōpellēdi debitores reddere deo iuramenta sua: vt in. ca. Debitores. eo. titu. Itē iterum ex debito actus nō eque occurrit siue obuiā scādalo: sicut ex ipo actus: vt sigs ex bonis occulti debitoris et de quo p̄bationes nō h̄z in mānifesto seu palā subiūpi p̄soluerē p̄tenderit. Usū quēadmodū in foro iudicij: ita similiꝝ quo ad occasione scādali idez iudicij est de nō apparetib⁹ et nō existēbiꝝ. Et fecis est qđ inducit de furtō: qz ibi sicut pro necessitate cedit p̄tractio alieni: qz tūc d̄z sentire ita in illis similiꝝ sufficit debitus cōfensus: qz qz ac⁹ elicit nō iteruenerit. Ex quo maxima elici nō pōt: vt vbiqz ac⁹ relevaret sufficiat interuenire debitu ac⁹. Ad quartā p̄fimationē nēgo p̄sequētiā. Et cū p̄batur: qz duo vincula iuris nāe: puta secreti et iuramenti: fortius vident̄ stringere qz vnu: hoc admisso solū pcedit quo ad ea que sunt eoꝝ mā. Iaz vbi detectio est detegētiſ saluti vel alioꝝ indemnitatē necessariām̄ est mā secreti vel iuramenti de celādo: et nīc que est mā confessionis cū eque dicat confessioni ut Christi vicario. Et cū addit⁹ in sigillo confessionis nullū est vinculum nisi positum iuris: fateor qz ppter vinculum secreti confessionis nullū est ibi vinculum iuris nāe: sed hoc specie distinguit a nudo vinculo secreti: qz. s. carens p̄prio nomine vñt nomine ḡris. Ad 2⁹ principale dico: qz non obstatē iuramento autē debet dicere qz nihil scit de veritate articuli: qz intelligit de scientia ex qua ei liceat reuelare. Et certe qđ plus limitat intelligit de scientia ex qua tencatur ad inquisitionē iudicis deponere. Unde in iure occulto: qz nō tenet semetipsum pdere adiuratus: pōt fm omnes doctores respōdere: qz nihil de facto illo nouit: vel certe qz nō sevit: qz intelligit sub limitatione p̄dicta. Huius simile inducunt doctores Joā. 7. dicit salvator. Vlos ascēdite ad diē festum hunc: ego enī nō ascēdā: qz nō dū tēpus mēu est impletum: intell̄ gens hoc in aperto: vel potius ut Lyra exponit: quo ad p̄mos dies qbus populus magis epulis vacabat: qz vt eo. ca. legi⁹ post ascēdit et decebat in teplo. Et cū finaliter replicat: sacerdos deponēs se hoc audiūsse ex illo: dicit ve rum: ergo cū ipossibilis sit cōtradictorias simul verificari: vices oppositi menti: vel adminiſt̄ dicit falsum. Respondeo. si sacerdos illā affirmatiā intelligeret sub ea limitatio ne qua debet p̄mā intelligere: videlicet qz audierit notitia quia debeat vel possit pādere falsuz dicit. Et nīs in eis fiat similis limitatio: vt nō plus subiūciat vel predicet in altera: manifestū est qz ipseū a p̄tradictōe. Ad p̄fimationē inducta: qz cōfitemens equi audit vt deus in confessione a sacerdote sicut sacerdos a p̄fidente: et pōt liceat reuelare tēc. dico post dñm p̄e. de Pau. qz cōfitemens tenet celare quecūqz sunt ōtra honorē vel bonū p̄fessoris: sicut ecōtra. vnde cōfitemens peccat referēs cōfiliū sacerdotis vel penitentiā: cū ex hoc risu exponit vel p̄culo. vel dico planius: tenet tacere in relatione ad confessōrē qz quid intelligit tan quā secretū sibi dici in confessione: sicut ecōtra sacerdos: se cis in alijs. Ad 3⁹ principale: nego p̄sequētiā. Et cū p̄mo p̄bat qz cōstringeret ad peccādū: dico qz abbas tenet ex quaciūqz alia causa honesta cum ad monasterium reuocare obuiātōnib⁹ que ōtra monachū subiūci possent de criminē. Qz si omnino cōtendatur casum dari posse: vbi monachū reuocare nō possit: quin aliꝝ certo credant ppter crimen et indignitatē hoc fieri: dico qz indubie pōt in administratione cure vel offici p̄ficiū illi monacho iminere qui et dignus est: et nullū adhuc crimen admiserit. Igitur crudelitas vel suspicio illoꝝ maxime postqz platus eis dedū

xerit alias cās in huīusmodi sepe occurrere qz indignitatē persone: qd qz ppter ea nībil debeant sinistri cōtra illū suscipi cari ex futura offici vel cure dimissione: portus ascribēda est illoꝝ malitie et p̄r occasionē acceptā nō datam. Et vbi omnino cōtenderis possibilatē casus: dico qz vbi platus periculis occurrere nō pōt nisi per reuelationē cōfessionis verbo vel facto cēset omnino nō possit: qz nō pōt iure: sicut vbi als non pōt nisi per fornicationē vel mēdaciū. Ad 2⁹ dico similiꝝ: qz ex confessione pōt intellexisse periculū salutis ei futurū vel subditis sine istius culpa: vel qz nō poterit ferre labores tāte administrationi debitos: vel nō diū intēdit illi p̄fesse: et sic de alijs multisque intercurrere poterūt: qz vir ille grauiſ confessione illius audita mutet sententiā de eligēdo. Ad 3⁹ de curato: respōdeo. sicut occulto peccatori vel excommunicato perēti in publico sacramētu eucharistie sine scrupulo peccati ministrat̄ ita in p̄posito istos matrimonialiter jungere pōt et debet: nec ex illa cooperatio ne intelligit cōsentire peccato: cui illā adhibeat iniuriasne alios negando scādaliſet vel detegat confessionē. Ad 4⁹ hoc casu: vt ex pōrīb⁹ patitur: licet īmo ex debito omittit illius peccati salte specificā confessionē: qz p̄ceptū cōfitemi ꝑ qz est positū iuris: cedere h̄z fortiori vinculo: cuiusmodi est signū cōfessionis: sed debet cōfiteri qz indiscere et perperā sacramētu absolutionis administrationē: qz accidisse pōt als qz absoluēdo eū quē nō potuit. Ad 5⁹: qz qz Scotis dīs. 21. multū laboret extricare difficultatē argumēti: qz mul tis alijs occasionibus pōt sacerdos diuenter exercitando sententiā eoꝝ qui dicunt: vbi aliter declinare nō possit nisi eis patet fieri: debet nemus ingredi et subire martyriū ne confessionem reuelet. Et ultimō: qz illud factū nō est de se pro palatiū cōfessionis: mihi videat laboz superiacuisse: qz non dicit in illoꝝ notitiā crimedū qz vñiqz p̄us et tūc scibant: sed solā penitētiā cōfidentis: scū qz sacramētu dēterexit p̄positū factionis male: in quo cōfitemens famā non ledit: sed potius honorē auget. Ad 6⁹ respōdet Scotis: qz capitulo illud nō loquunt expresse dum quis nouit per cōfessionem vel viam secreti cōmissi: sed priuatim. i. sic. Iste scit qz cōmunitas nescit vel credit cōmunitatē nescire: tunc enim debet priuatim vitare eum. Nec mirū: qz nō est ei debitor vel secreti. Si petas quid faciet sciēs per cōfessionē. Respondeo: si pōt alia via eum vitare non prodendo excommunicatiōnē dūz eū vitare: sicut nō solū nō dūz: īmo nō licer ei talē vitare: qz talis vitatio est iuris positū ecclesiē tūn: non prodere aut legis nāe et positū iurie diuini et ecclesiastici. Quā aut p̄cepta vident̄ iniucem p̄traria qz superius est obligat magis: et ideo sentandū est: nec peccat si ex hoc aliud omittit: quia nullus ex diuina lege et ecclesiastica est perplexus. Sed hec solutio etiā colorata videatur in multis deficit. Primo qz dicit: dūz quis solus nouit alterius excommunicatiōnē vel viam cōfessionis vel secreti cōmissi: qz illū neatur coram alijs vitare vt verecundie tēc. qz falsum est. Quādo enī solus viderit alterius peccatiū: nō pōt illū infamando alijs prodere etiam ad illius correptionē: sed debet alia via eum corrigeri si pōt tēc. minus ergo de excommunicatiōne. Nec tex. vult: qz eū vitare debeat corā alijs: sed priuatim. Et certe ex tali vitatione per vnicuz solitarie sufficiat sepe verecundie rubore: qz Scotis minime attendisse videt: et nō unqz facilius reducat̄ qz si publice corrept̄ cū fama simul pudore p̄dat et verificet qz p̄pheta expōbrat. Grons mulieris meretricis facta est tibi: nō lūsti erubescere. Diere. 3. Scđo peccat in eo qz dicit sciētē per cōfessionē obligati vitare illū excommunicatum corā alijs si pōt nō p̄dendo cōfessionē: qz falsum est: qz vñdecimqz nouerit per cōfessionē vel als nō tenet eū nīs in priuato vitare: in publico aut et corā alijs nō tenet qđū ab ecclia tolerat̄. Alt

Confessionis

78

ergo respōdeo ad argumētū: q̄ p̄latū vitādō illū nō pdit crīmē cuius vel excommunicatō q̄r nō corā alijs: sed solitārie cū vitat, s̄mo volūt doctores: si ḡ scit aliquē publicē excommunicatū: nō tenet illū in alia p̄uintia vitare: in qua illō laterē q̄n̄ destint h̄s pbationis cāe ob quā illū vitaret: puta excommunicatō: sed de hoc postea dissēram.

Edictis emergit aliud dubiū: an sacerdos audīes in confessionē qd̄ per alia viā p̄ius nouit teneat celare acsi sola via cōfessionis cognouerit. Et videt q̄ sic: q̄r indistincte p̄ceptū est: nc sacerdos xbo signo aliq̄ mō aliquatenus pdat peccatorē. Et decreuit xcliiii ḡiale cōtra facientē a sacerdotali officio deponēdū: ac ad agēdam per petuā p̄iam detruēdūz cap. Omnis de pe. et re. ergo non est per nos distinguēdū hoc: an via confessionis tm̄ nouit: vt Augi. docet tractans verbū Apostoli quo ad secundas nuptias. Q̄ si dormierit. et ponit. 31. q. i. cap. ii. **T**erū. Q̄ uis alia via nouit eque reuelari sacerdos cōfessionem detegens crīmē cōficitis: cum illud peccatuz sit cōfessio illius: sed reuelare cōfessionē est in se. et per se malū: ergo. **T**ertio: sacerdos iquātū nouit vt dēcū tenet tacere: inquātū vt homo p̄t indicare ei qui p̄t prodesse: ergo iste die notitia habēt oppositas dōtiones. Sed quoties opposita sunt circa idē: necesse est q̄ alterū vel v̄trūq̄ cadat a sui p̄prietate. Et qd̄ maius fuerit domināt supra minus: et dominādō vincit: sed notitia q̄ia cognoscit vt dēcū est simpliciter maior ergo retinetur illā sacerdos sequi: et per cōsequēs tacere. **Q**uarto. q̄ si popa licet fieri hominibus odio sa cōfessio: et reraheatur a cōfessione: cui occurrit per sigillū secreti cōfessionis. Sequela p̄z: q̄ scirent sacerdotes cum voluerint malignari impune cōfessionē reuelari posse singēdo solū q̄ alia via nouerint. Ex hoc p̄t alia ratio formari: ybi eadē est ratio idē est ius: sed causa finalis et ratio quare sigillatur cōfessio est: ne fiat hominibus odiosa et retrahant a cōfessione: cum ergo eadē ratio cōcurrat ybi etiā alia notitia nouit: op̄z et c̄. **Q**uinto. sigillū ita cōnexū est cōfessioni: vt quisq; in eo q̄ audit cōfessionē sese obliget ad seruandum hoc secretū: sed qui sciens aliquid: post p̄mittit referēti q̄ nūq; dicet: tenet celare: q̄ simili dūm post ei referēt in cōfessione.

In contrarium arguitur ex quinque hypothesisib; per se notis: et que communis animi p̄ceptiones esse vidētur. **P**rima. nihil statuēdū est neq; seruandū in p̄udiciū veritatis. **S**econdū. fraus et dolus nemini deber patrocinari. **T**ertia. nullus p̄ alio tenet metiri. **Q**uarta. nullus sciēter se reddit impotentē ad id ad qd̄ tenet sine mortali peccato. **Q**uinta. nihil debet statui vel seruari vnde innocēs possit rōnabilis accusari et cōdemnari et de pctō scandalizari. **E**x prima arguit. Cū cōfessor p̄ductus fuerit in testē cōtra cōfiteētē: si nō p̄t deponere super veritatē quā nouit: latebit veritas: et regnabit falsitas. **E**x scda. ybi quis suratus est calicē ecclie vidēte sacerdotēs: one possit prodi consitēt sacerdoti: hoc casū si ex cōfessione sigillat totū: dolus et fraus suffragabūt hinc p̄fici. **E**x tertia. Sacerdos p̄ductus in testē urat deponere veritatē: si ḡ interrogaret de eo qd̄ nouit alia via a cōfessione: et teneat dicere q̄ nescit: obligatus erit mētiri. **E**x quarta arguit. Sacerdos qui videt p̄ximū p̄cante: et nō p̄ficeret per semetip̄m cozipiēdo: tenet ex charitate et diuino iure indicare illi qui p̄t p̄desse et nō obelli: sed nulli licet per suū actus se reddere ipotētē ne ipleat dei p̄ceptū: qd̄ nō possit illius cōfessionē audire sine morali p̄cato ante denūtiationē: qd̄ v̄r̄ absurdiū et iprobabile. **E**x quinta arguit. Sint q̄tuor ambulātes per viā: vnuis peccat in cōspectu oīum. **P**etrus: qui et p̄ficit vni alio p̄ triū: p̄latus ingrit de crīmē illo: et duo deponūt Petrum fecisse in

aspectu oīum: cōfessor etiā per p̄latū adiuraēt ut deponat veritātē. Si dicat se nō scire: videt alieno crīmē fauere: et poterit ex duoz testimonio rōnabilitē cum punire p̄latū de iobediēta. **C**erte dices: poterit sacerdos evitare difficultatē p̄testādo q̄r nō accepit sub sigillo cōfessionis. **L**ōtra. v̄l hoc p̄testabit ante cōfessionē auditā vel post. Qd̄ ante nō videt: qd̄ nescit quid sit ei dicturus: nec postq; p̄fessio est audita sigillum habuit: et per suam protestationē inscrigere nō p̄t. Iterū sic. gliber sacerdos possit dicere p̄ficienito illud sub sigillo accipere. Esto enāz q̄ obliuī carū illud dicere et habeat in corde quātū nō in ore: videtur eque non obligatus tacere acsi ore expressissēt.

Quo ad hanc materia sunt due opiniones: que (vt recte affirmat Bca. Tho. z. distin. 4. q. vlt.) dum nimī tribuunt sigillo: p̄udiciū veritati faciunt et iūtit. **P**rima: qd̄ nouit quis per cōfessionē: reuelare nō p̄t: siue ante siue post: siue etiā eiusdē facti acquisiter cognitionē: qd̄ est pars cōfessionis: et ideo reuelari nō p̄t quin fiat p̄udiciū sigillo. Hanc positionē seguit absurditas: si episcopus audiuit confessionē adulteri: qui post corā eo accusatus per legitima documēta cōvincit: nō possit per episcopū iudicari ex actis et iuxta criminis exigētā puniri de adulterio. **S**econdā opinio est. Si nouit prius sacerdos alia notitia et auditū in cōfessione: por notitia sigillatur. Secūs si post alia notitia acquirat hanc. Sequit consūmis absurditas: ybi sacerdos p̄is vidit Joānē fornicari: post cōfessionē auditā nō possit cum alijs cōferre de Joānī fornicationē: et aliterib; illis: q̄ in loco sacro actū sit: nō possit dicere: q̄ in loco prophano actū sit. **R**ecictis igit illis opinionib;: tercia est eligēda videlicet. Cum nouit alia cognitione seu notitia q̄ per cōfessionem p̄t: imo frequenter tenet ne veritati p̄udicet sūm illā notitiā reuelare: seniendo temp̄ secretā cognitionē cōfessionis. Et certe confessio sigillat solū peccata sūm notitiā acceptā in cōfessione. Huius simile est. p̄hibemur iudicare p̄ximū ex suspitione seu cōiectura: nihilominus si p̄ter cōiecturas quis videt clare crīmē p̄ximū: licet ipsū iudicat: nō quidē ex cōiecturis: sed ex sc̄ientia. Et certe vt in p̄posito scandalū viter debet cām sc̄ientie exprimere: dico vidi ipm in tali loco faciēt: vel audiū eum illis dicentēne audiētib; veniat in suspitionē: q̄ ex cōfessione auditā aliquid pdere velit. Et dicit Alexāder de Hales. 4. parte. q. 78. arti. vlt. q̄ p̄t sacerdos hoc mō reuelare peccatū: q̄tū ad obligationē necessitatē: sed quātū ad decentiā honestatis nō p̄t: nisi vrgēt cā rōnabilitē: q̄ non decet sacerdotē loqui de peccatis alicuius in speciali exprimēdo personā: ne (q̄ sacerdos est) p̄sumāt q̄ illud audierit in cōfessione: num q̄ si dicat cuiz determinacionē q̄ extra cōfessionē: dicat occasio seu malitia (vt verbis eius vtar) inquirēdā etiā recognovit in cōfessione. Bonauētura: ne post sc̄andalū penitēt: credo inquit q̄ de bono et equo magis dū celare sacerdos q̄ vnuis aliis. Et p̄ idē dū prestari apud penitētē q̄ nō teneat celare: nō q̄ illa prestatio faciat ius reuelādū: q̄ p̄ximo auſert rōnē scandalū: enī p̄mittit se cogi ad dōm. Logit aut siue q̄ veritati ḡiaf p̄udiciū siue per mādatū: et extūc p̄t dicere absq; remorsū: cū magna enī mātūratiā reuelādū est alienū p̄catū etiā ybi nō est annexū sigillū cōfessionis.

Ad rationes ante oppositū. Ad p̄mā dico: q̄ p̄fici bitio illa p̄cedit solū quo ad notitiā acceptā per cōfessionē. Et quās exp̄slē sic nō limitatnihilomin⁹ q̄ id distinctionē seu v̄litate segt absurditas: videt: q̄ cōfessor nō possit exactis an vel post corā eo p̄duens super crīmē qd̄ in eiō cōfessionē audire sūm ferre: rō ipa sufficiēter restringit et limitat. In tex. xvi. apli de q̄ Aug. arguit: paritas est in oīb;: nec rō dislōnē aliq̄ parit. **A**d z. sils

Pro sacramento confessionis

mō nō reuelat p̄fessionē:nisi ex p̄fessiōis notitia aliqd dicitur
peritib⁹ est.n. reuelare p̄fessionē vt p̄fessio ē c̄tius reuelat
aliqd qđ ēt ēt mā p̄fessionis. [Ad 3^m] dico: qđ iste cognitio-
nes nullā habet adiunīcē oppositionē:sunt diſparate s̄m
diuersa media iexistētes eidē: neqz iſerit opposita de ſbito.
nō.n. sequit̄: nō p̄t reuelare ex notitia p̄fessionis: qđ nō p̄t
reuelare: ſicut nō ſegtit: iſte iudicare nō p̄t ex leui p̄iectu-
ri qua ſimil h̄z sc̄i: qđ nec ex illa ſcia. [Ad 4^m] nego ſe-
quelā. Et ad p̄bationē dico: qđ hoc queretē remedia ſalutis
retrahere vel detergere nō dō a p̄fessione: cuz als malitoli
p̄tra iſontē eque crime cōſingere poſtent nunqz auditū in-
p̄fessione vel extra mā dñi tēperat malitia ſacerdotiū: ne
tam iſandū crime pertentē. Et ita non occurrit cā finalis
ſigilli ſeu ſecreti p̄fessionis. Si omnino contendas aliquos
poſſe ſcandalizari: ex depositione ſup veritate per ſacerdo-
tem: respōdeo: vñliuſ ſcandaluz naſci permittū: qđ veritas
vite relinquit: iuxta verbū Hede in regula. Qui ſcandaliz-
auerit: fed dō ſacerdos quātū p̄t illi occurrere oſtendēdo
qđ inuitē deponit et coactus: qđ ex notitia quaz h̄z vt homo
tenet iudiciū. [Ad 5^m] ſaluum eſt qđ ad ſuſliſ ſuperioris
ſm iuriſ ordine nō teneat reuelarcimo ad hoc nec p̄niſ-
ſione: necc iuramēto ſe aſtrigere p̄t: cū nequeat vincula cē ini-
quitat̄: imo niſi alr ſuient cōmittēs quaz ſecretū et ſuſci-
piēs qđ de tacēdo: qđ dicturus eſt intelligi de eo qđ de ſua
relatione ſolū addiſer: vt effectuā ſr limitē ad notitia acce-
ptā a cōmitrēte: vt ex illa nō poſſit reuelare. Et ſic in p̄poſi-
tō obliqz ſacerdos nihil dicere ex cognitione accepta per
p̄fessionē: qđ non eſt contra determinata.

Claue III superioribus actū eſt de cōfessio-
ne: que clauibus ecclēſie initiat̄:
consequenter ve ipſis clauibus agendum eſt.
Primo. an ſint date ecclēſie. et ad qđ. Sc̄do. qđ
poſſint in foro ſcie. Tertio. qđ in foro iudicu-
yidet qđ nō ſint date claves ecclēſie.
Ad primum: in ſacerdotib⁹. Primo. Quia oſtiuſ
regni celoz apertū eſt: illud nāqz operuit dominus in paſ-
ſione: et nemo claudere p̄t. Unde ſup verbo pp̄hete Iſaie
zz. Et dabo clauē domus Dauid ſuper humerū eius: et ape-
riet: et nō erit qui claudat: et claudet: et nō erit qui aperiat. di-
cit glos. qđ in paſſione reſeruit: claudi nō poterit: qđ in ce-
rimonyis clauſit: nemo aperiet. [P.] Christus ip̄e eſt oſtiuſ.
Joan. 10. Ego ſum oſtiuſ: ſi quis per me introierit ſalua-
bitur: et ingrediet̄ et egrediet̄. Sed iſtud oſtiuſ ſemp aper-
tuſ eſt. dicit enim Joan. 6. Omne qđ dat mihi pater ad me
veniet: et eum qui venit ad me nō eyciā ſoſas. Et Apoca. 3.
Hec dicit dominus ſanc⁹ et verus qui h̄z clauē Dauid qui
aperit et nemo claudit. Et Apoca. 1. Ego ſum p̄muſ et no-
uifluiſ: et viuſiſ: et fui mortuiſ: et ecce ſum viuſiſ in ſecula
ſeculoz: et habeo claves mortis et iſferni: ſed nihil dat domi-
niſ ſuic auctor nature fruſtra: ergo nō ſint date. [P.]
Clauē mortis et iſferni Christus ſibi ſoli reſeruauit: ergo a
minorī et clauē regni celoz: et per ſequēs nō dedit ecclēſie.
p̄ma cōſequētia tenet: qđ minus eſt habere clauē mortis qđ
vite. [P.] In Augu. charitas ecclēſie eſt que dimittit pe-
ccata: et ſine hac non dimittunt p̄ctā. Hec enī eſt immeſtissi-
ma cā dimiſſionis: et que nullo mō cōpatit peccatum: qđ non
eſt opus clauibus pro remiſſione peccatoroz.

Ad oppoſitū eſt p̄miſſio ſakitoris Matthei
rum: qđcūqz ligaueris ſuper terrā rē. Itē Joan. 20. Accipi-
te ſpirituſanctū: quoꝝ remiſſerit peccata rē. Addit̄ perſuag-
ſio. Decet terrenuz regē: vt claves porte ſeu oſty ſuſiſ mini-
ſtris cōmittat: ſed muſto liberalior eſt rex celeſtis: qđ mini-
ſtris ſuſiſ claves regni ſuſiſ cōmittere debuit. [P.] Reſpōdeo:
nomē clauis trāſferit ad ſpiritualia ob ſimilitudinē aliquā

cum clauis in corporalib⁹ autē clauis eſt
iſtrumentū quo amouetur obſtaculū impediēs aperto-
nem oſty: et nōnumqz ponit ſeu obſfirmat obſtaculū. Et cuſ
in ſpiritualib⁹ reperiatur obſtaculum iŋreſſus ad regnū
celorum virtus amouens illud clauis app̄e latit per quaꝝ
ſciliēt reſeruat vel obſeruat oſtium.

Eſt autem triplex obſtaculū: et pariformiter triplex
clauis differens gradu et dignitate: vt di-
cit Bonauentura. 18. diſt. 4. poſt Hales. 4. par. q. 79. mem-
bro p̄mo. [Eſt obſtaculū vnu debiti peccati mortalis cō-
miſſi: et hoc ſolus deus amouet: qđ per culpe deletionem: et qđ
poteritas hoc remouēs eſt p̄tā diuina: et vocat a qbusdam
clauis auctoritatis. [S]c̄dū obſtaculū eſt debiti peccati
cōtracti: et illud eſt debiti ſolutionis p̄tē: et hoc ſolus per
en potuit: qui poterat et ſatiſfacē: cuiuſmodi ſunt ſolus Ch̄iſ.
Et hanc vocant clauē excellētiae. [T]ertiū eſt obſtaculum
peccati dimiſſi: qđ poſt dimiſſionē culpe manet nihilomin⁹
debiſor temporalis pena: et hoc amoueri p̄t per eum cui ta-
xare pena cōmūlū eſt: cuiuſmodi ſunt miniftri Ch̄iſ vi-
delicet ſacerdotiſ. Et hec poteritas vocat clauis miniftry.
Et de hac clauis dicitur eſt Petro: tibi dabo claves regni ce-
lorum: et in Petro oibus ſacerdotiſ: qbus in ordinatione
dat ſpirituſanctū: vt quoꝝ remiſſerit peccata rē. Nec du-
biuſ eſt ſidelib⁹: quin virtute clauium abſtergi et remitti
poſſit pena temporalis partialiter: an Xo etiam eterna mini-
ſtrialiter et ipſa culpa in dubio eſt et p̄ſicu doctoz.

Ad rationes ante oppoſitū. Ad primaz aperuit
oſtiuſ in ſua benedicta paſſione quo
ad p̄tē ſolutionē: ſed tamē in nobis eſt obſtaculum culpe
vel reatus qđ per clauē amouetur et ſimil virtus paſſionis
eius nobis cōmunicat. [Ad ſecondū: qđ oſtiuſ dicit̄ via per
quā iſerit ſt in domū/etia dicit̄ obſtaculū quo arcenur
ab iſerit. p̄mu oſtiuſ: qđ Christus eſt ſemper eſt aperitū:
nō autē ſc̄dm̄: et illud aperit ſeu amouetur clauis eccleſie.
[Ad tertiam.] Christus habet claves auctoritatis mortis et
iſferni vi deus: p̄t enī animā perdere et mittre in gehēnā:
ac ibi includere: vel cū placet liberare ab iſferno in dimi-
tendo culpa. Quo ad perditionē autē non operaſ ecclēſia:
ideo nō op̄z ſi clauē mortis nō habet: qđ ergo nec regni. vel
dicit̄ qđ ecclēſia quo ad iſfernū etiā habet claves minife-
ri: qđ ſeptozlitter includere p̄t. Et certe habet claves iſfer-
ni ac mortis eterne iudicaria poſteſate declaratiue: iudicā-
do. ſ. ex his que ad ſuū tribuſal deducunt̄ aliquē dannan-
dum et apud inferos perpetuo includēdū ſm merita et qua-
litates tunc exiſtent: qđ ali ſiunt ſm preſente iuſtitiam.
[Ad ultimā:] charitas ecclēſie dimittit p̄ctā imperatořie
et merito: ſed id facit vt vult Hales: mediātibus clauib⁹. nō
pbat qđ ſuſiſ claves date ſint a Ch̄io ecclēſie. Uel dicit̄ qđ cla-
ves quodāmō efficiēt mediātē ſacramēto dimittit p̄ctā.
Charitas autē ecclēſie imperatořie et per vim meriti.

Ecundo vidēdū eſt que ſint iſte claves
regni celoz. Et dico breuiter:
qđ ſunt clauis ſcītē et clauis p̄tātis. Clauis ſcītē
eſt facultas diſcernēdī inter leprā et lepram.
Itē iter leprā et nō leprā. I. iter p̄ctā et peccatū:
et iter p̄ctā et nō p̄ctā. Et nō dicit̄ clauis ſcītē intrāſtūtū: qđ ſi
ſcia ſeu peritia diſcernēdī illa multi nō ſacerdotiſ pol-
lent: et plures ex ſacerdotiſ nō habēt: cū iſte claves oibus et
ſoliſ ſacerdotiſ ſuient. [Ex hoc p̄z.] qđ ſuſiſ alig ſacerdo-
tum ſcītē ſuient ſeu habitum vel actū diſcernēdī ſuper
qualitate peccatū ſuient tamē clauem ſcītē: qđ auctorita-
tē ſuſiſ ſcītē ſuient cognoscēdī: ſicut in ciuilibus
iudicis imperio. Et qđ ſuſiſ docti nō ſacerdotiſ ſuient peritia
ſeu ſcītē diſcernēdī: qđ tamē auctoritatē ſuient co-
gnoscēdī in foro penitentie: claves ſcītē cōſent̄ nō ha-

bere. Verū he claves doctis solū nō iperitis credi debet: cū ois auctoritas oē officiū his solū cōmitti possit: qui ad hoc sunt qualificati: vt spes sit q̄d digne & sine errore exequent: als est gladiū deponere ad manū furiōsū. Clavis vero p̄tatis est facultas soluēdi & ligādi: nā post cāē cognitione, in foro aie qđ fit per clavē scie: restat diffinire seu finiam in negocio ferre: qđ fieribz per clavē p̄tatis: sicut in foro exteriori iſtru cto p̄cessu apud eū qui auctoritatē h̄z cognoscēdi per finias diffiniē seu terminat̄ absoluēdo vel cōdemnādo negotiū. Has duas claves notat Aug⁹ & post eū glosa iterlinearis. Ioā. 2⁹. Quoz remiseritis: i. quos dignos remissione iudica ueritis: duabz clavis & discreciois remittunt̄ tē.

Obijcies fortasse. In foro pñie sacerdos nulli claudit regnum celoz: qđ iste nō sunt claves de qb locutus est dñs cū equie ponat de lī gando seu claudēdo sicut tē. Antecedēs p̄z: nō claudit ab soluēdo: qđ per absolutionē potius aperit: nec cognitionem seu examē & informationē sumendum de pctis: qbus duobus actibz cōplete totū negotiū fori pñie: qđ. Si diceris qđ inūngendo pñiam ponit obſtaculū penitēti quo minus euolare possit i celū: r in h̄ ligat & regnū celoz claudit. Cōtra: nihil inūngit qđ nō sit a penitēti als debitu p pctō. Ponamus enī penitēti (cui inūnctū est ieūnare trib⁹ sextis ferijs) de cedere pñis qđ dies illi adiuenerint: nō puniē eo qđ nō ieūnauerit: sed pñia pena tēporali in purgatorio cuius debitor fuerit pro pctō. Et sic pñia per sacerdotē inūncta nō retardat a gloria. **P.** videt: qđ ecclēsia non possit aliqua clavis vti ad claudēdū. Primo: qđ claves date sunt ad nostrā vtilitātē: sed nulla pñt homini vtilitas esse in hoc qđ ei regnū celoz claudat. Scđo qđ sacerdos peccat claudendo alicui regnū celoz. Juxta illud. Matth. 23. Ueh vobis scribe & pharisei hypocrite: qui clauditis regnum celoz ante hoies: vos autem non introitis: r non sinitis introeūntes intrare. Et videt directe contra charitatē pñmo debitam: cui ini mico & odienti nos benefacere & etiā pro eo orare tenemur **Matthei. 5.** vt illi regnum celoz claudamus.

Et primum respōdens: nego antecedēs. Et ad p bationē: qđ inter sumēdū cognitionē de pctis sacerdos de multis h̄z iudicare qđ sint mortalia: & qđ ex illis cōfites dannabilis est ac damnabilis si nolit absti nere: & tali iudicio claudit ei regnū celoz declaratiue: demō strando. S. regnū celoz ei sic q̄lificato esse pñprio clauisum. Etiā quosdā p̄fitētes vel qđ nō penitēti seu volerit: vel qđ non p̄ponunt cauere in futurū: sacerdos dimittit nō absolutos: negando ob indignitatē absolutionē declaratiue q̄q̄z non efficiēter claudit regnū celoz. **S.** Si dicas hoc vir doctus extra offensionē melius facaret qđ sacerdos: cuiz sit eruditio nis & scie inter pctā iudicare posse & discernere. Respōdeo. multo securius est spectare hoc iudicium a sacerdote in con fessione ceteris parib⁹ ob duas cās. **P.** ria est: qđ hoc est sa cerdotis pñprio officiū seu ministeriū: & ynicuiqz magis cre ditur in ministerio dignitatis ei crediti dñs afflisterē si non per suā culpas dei ḡtam repulerit adiutorice: qđ ex eo colligī qđ ēt nec malos in exercitio dignitatis oīno deserit: vñ de Laypha legī: *Lum ēt pōtis ex āni illius pphetauit tē.* Joā. 11. Scđo cā est de parte p̄fitēti: qđ humiliiter subyciēs se clavibz ecclie & sacramēti meret a dño dirigiqz aut sup be & omittit de se p̄sumūt a dño repellunt̄. Juxta illud. Scđm iniquitatē interrogatis iniquitas ppheta erit. Ezechiel. 14. Et p̄ter hoc ēt pñt dici: qđ in argumēto assūmē: sacerdos ligando ad penā tēporalē: claudit tēporalē penitēti regnū celoz. Ad iprobationē dico: qđ nōnūqz ad cāntelā spo nit p̄fitēti pñiam: & illā p̄seruatiā equie vt curatiā suę la tissfactoriā tenet̄ penitēti iplere. Et cū obyic̄ casus dece dētis ante diē quo ei fuerit idictū ieūnū: dico: qđ intētio sacer

dōtis nō est ḡuare penitētiā dōtōne: s̄ el⁹ vtilitati pie & mi sericorditer cōsulere. Intelligit illō ieūnū si vita comes fuerit: & certe viuēs tenet̄ iplere: qđ fieri se p̄tritionis a deo fuerit ab omni reatu pene gebēnalis absolutus.

Forste queret curiosus indagator. Quid si per ne gligenā nō ipleuerit viuēsan etiā in purgatorio p̄ter penā r̄ndēte sue obedietiē: ēt soluere ha beat penā illi ieūnū ieūnctū parē seu p̄portionatā. **E**t dico: qđ sic: quēadmodū si voto ad ieūnū se obligauit. Uel ut clarius ponā ad certā in pauperes eleemosynā nō soluz exigeat voti trāsgressio: sed & ieūnū seu eleemosyna debita. Nō enim qđ votū p̄tenit vel negligit ab eleemosyna abso lunis suūtē sacerdos ei nocuit inūngēs: s̄ ipse sibi ieūnū negligēs vt in alia nō ipse votēs sed post trāsgrediens votū peccauit. **A**d 2⁹ pñcipale: quēadmodū in corpora libz expedit ligari qbusdā ifirmis: vt freneticis: paralyticis: & vulneratis mediante emplastro ita debilibz in anima expediēs est quedam ligatura que vel curet vel fortificet vel seruet: per hanc tamē ligaturā nō claudit regnum celorum. penitētiā etiā tēporaliter si nō hoc mereat̄ sua culpa. Ad id qđ ibi 2⁹ obyic̄: illi claudebant depravationē morum pdi te vite exēplo hoies corrumpeō: & a vera fide impediēdo: sacerdos ligatura salutari tēporaliter claudit: p̄t p̄petuo apertū sit: & ita in sua clauisone beneficiū exhibet.

Ecundo pñcipalē ingrēdium: an claves ecclesie facultatē bēant amo uēdi obſtaculū mortalis culpe & reatus eterne pene. Et qđ circa hunc articulū doctores admodū vari sunt: recitabo cū suis motiūis opiones extremas post decidēdo via media icēdam. **P.** rima est opinio Magistri. distin. 18. 4. qđ deus per seipm hoīem in terius mūdat a macula pcti: & debito soluit pene eternę p̄ prophetā ait. Ego solus deleo iniquitates & pctā ppli: vt vult inducere illud Isaie. 43. Ego sum ego sum qđ deleo ini quitates tuas pp̄t me & pctō tuō nō recordabor. **I**te 2⁹. Aug⁹ oīra Julianū. Nemo tollit pctā nisi solus de⁹ qui est agnus tollēs pctā mūdi: tollit aut̄ & dimittēdo que facta sunt: & adiūnādo ne sīant̄: & p̄ducēdo ad vitam ybi omnino fieri nō possunt. **P.** 3⁹. Eius est peccata dimittere cuius est tegere. vnde ppheta. Beati quoqz remisse sunt iniqui tates: & quoqz recta sunt peccata. p̄al. 31. sup quo Augustinus. quoqz recta sunt peccata. i. cooperta & abolita. Si enī texit deus pctā noluit adiūteresi noluit adiūterē: noluit anū maduiterē: i. punire sed ignoscere ergo dei est tegere & p̄ cōsequēs remittere. **Q**uarto pbat hoc rationē nō cō pungit vere de peccato habēs cor cōtritū & humiliatū nisi in charitate: qui autē charitatē habet vita dignus est: & a debito eterne mortis solutus: exquo filius ire else desidero postmodū per sacerdotē cui cōfiteb̄ ab ira eterna non libe ratur: a qua per dñm solutus fuit: exquo dixit cōfitebor. In effectu arguit: sacerdos solū pñt cōtritū absoluere eū videlz qui veracordis cōpunctione ad deū cōuernt̄ de quo p̄pheta. Dici consitebor adiūterū me inūlūtū mēa dñs: & tu remisisti i p̄ficiētēs peccati mei: sed ille a culpa liberatus existit & solutus a pena saltē eterna ergo. **Q**uinto idē p̄fir mat hñia Amb. Verbū dei dimittit pctā: sacerdos ē iuderē: sacerdos qđē officiū suūt exhibet: sed nullius p̄tatis iuro exerceat. **P**reter hec pñt adduci qđā alia media. Luc. 5. Et cū diceret dñs paralyticō homo remittunt̄ tibi pctā tua: cogitabant pharisei & Scribe: qđ est hic q̄ logtur blasphemias: qđ pñt pctā dimittē nō solus de⁹: qđ Beda tractās dicit p̄fidā veritati testimoniū atulissē: sed credere ppter p̄fidā nō potuisse: supponēs eos recte in hoc iudicās: & ppterē Chrm debuerint deū ēē credidisse. **S.** Hierony. tractās illud: tibi dabo claves tē. Iustum locū cpi & presbyte

Pro sacramento confessionis

ri nō intelligētes; aliquid sibi de phariseorū assumunt supcipio; ut vel damnēt innocentēs vel soluere se noxiōs arbitrentur; cū apud deū nō sua sacerdotū; sed reoz vita queratur. Legimus in Leuitico de leprosis vbi iubetur vt ostēdant se sacerdotibus; et si leprā habuerint: tunc a sacerdotib⁹ imundū fiant nō quo sacerdotes leprosos faciant et imūdos; sed quo hēant notitiā leprosi et nō leprosi; et possint discernē qui mūdus et qui imundus sit; quoniam ḡ ibi sacerdos leprosum imundum facit; sic et hic alligat vel soluit episcop⁹ vel p̄syter; non eos qui insontes sunt vel noxii; sed pro officio suo cum peccatoz audierit varietates scit qui ligādus; qui ne soluedus; ḡ sacerdotis officii est declarare; nō autem quo ad culpe vel damnatiōis remissionē facere. Octavo adduco ad hoc Achille, pari mō p̄cessit deus sacerdotibus lugare et soluere; p̄mitit enim ligare p̄us q̄ dicit de soluere; sed certum est et oēs cōfiteat sacerdotē nō posse ligare ad eterne damnatiōis penā vel mortē anime efficiēdo sed declarādo; ḡ t̄c. hinc glos. sup illo Joā. II. Prodeunte Laſaro qui adhuc ligatus erat manus et pedes in ſtitis p̄cepit Iesu diſcipulis ut solueret; dum peccator contemnit ſepultus latet; quādo penitet ſurgit; quādo p̄ſteſ p̄dit; quaſi de occulis excudo manefitius; sed adhuc ligatus eſt; et dicit ministris: ſolute eu et ſinete t̄c. vnde que ſolueritis ſup terraſ t̄c. Etalia glo. in verbo ſolute. Chriſtus per ſe viuificat inuis: miniftriſ tribuit potestate ſolute. Alia eſt opinio Du- gonis de sancto Uictore libro ſcđo de ſacramētiſ par. I. 4. cap. 8. qui p̄dictā opinionē reprobat dicit. Sed fortalē qui hoc de abſolutione peccatoz dicūt quō quisq; p̄tō ligetur nō ſatis attēdunt diligēter; duob⁹ enī modis peccator ligatus eſt; ligatus eſt obdurbatione mētis; ligatus eſt debito fu- ture damnationis. Quidam enī gratia dei cū homine eſt; ſolute homo et ad bene operandū expeditus. Sed cuius per peccatum gratia dei ſubtrahitur ſtatim ipsa ſua obdurbatione mens itinsecus obligat. Ista obdurbatione ſue excecatio mētis interiores tenebre ſunt a ḡbus niſi homo ſolute ſuerit in hac vita; poſtmodū ligatus manib⁹ et pedib⁹ in tenebras exteriores, pyciet. Sed qz nemo ſua virtute poſt ruinā pecati ſurgere valeret niſi diuina mia gratiūto p̄ueniēs eu ſu- ſcitatet; ideo neceſſe eſt ut grām ſua quā peccantib⁹ nobis iuste ſubrāxerit quando ad pñlam viuificandi ſumus ſola miā nullis noſtriſ pcedētib⁹ meritis reddati quatenus ip- ſa gratia adueniēs cor noſtriū a torpoze infidelitatis; et a pecati morte exſuſcitet; vt. ſ. dum ſola p̄mu operare ad pñlam cōpuncti a vinculis torporis abſoluimur; et ipsa poſtmodū cooperāte penitētis a debito damnationis abſoluī mereauimur; qd significatū dicit in refuſatione Laſart; ſic in san- eta ecclēſia moſtios peccatis per ſolā ḡfam ſuā viuificans ad cōpunctionē accedit atq; viuificatos per cōfessionē foras venire p̄cipit; ac ſic deinde cōfiteat per ministerium ſacerdotū ab exteriori vinculo hoc eſt a debito damnationis abſoluī. Bene autē vinculū damnationis; vinculū exterioris dicit; qz p̄tinet ad tenebras exteriores; quas evadere dign⁹ nō eſt q̄sq; p̄us in hac vita a tenebris interiorib⁹ ſolui nō meret. Obicit ſibi; ſed male (inquit) de ſacerdote deū fa- cit; qui ei potestate dimittēdi peccata; qd deo ſoli cōpetit; trſbuſtis. Rēpōdet; nō ego ſacerdotes deos facio; ſz p̄mo dñmū qui metiri nō p̄t; dñs inquit nō detrahēs; et p̄cipi p̄pli tu nō maledicēs. Iſti xō p̄tra legiſ p̄ceptū detrahunt dñs; qz p̄tē diuinitatē collatā auferre volūt; addēs q; dñs diuina p̄tē ſacerdotibus tribuit qui de hominib⁹ deos fa- cit. Sed tñ ſicut ex ſemetipſo deus eſt; ita etiā per ſemetipſuſ qz vult ſine hominis cooperatione p̄ctā dimittere p̄tē; ſacerdotes xō niſi deo operāte et cooperāte p̄ctā dimittere nō p̄tē; q̄nō ḡ ſolus deo bonis eſt; nec tñ inde ſequit bonos nō eſſe etiā eos qui dñs ſuuiunt; et q̄nō ſolus deus mirabilia

sacit et tñ de iusto hoſe dicit; ſecit enī mirabilia in vita ſuā. Ita etiā ſolus deus p̄ctā dimittit tunc quoq; qñ ſacerdotes ab ipſo et per eis dimittunt; ipſe enī hoc in homine facit qd homo per eū facit; et certe homo facit; qz per eū deus facit. Et p̄bat ſacerdotē petā dimittere; qz p̄etro p̄ncipi Aplozz dicit dñs; tibi dabo et. qd cūq; ligaueris t̄c. ligatum eſt t̄c. nō dixit qd cūq; ſolueris; hoc eſt ut illi autem ſoluit ostēde- riſuit ſoluit; ſed erit ſoluit; qz ſuam Petri nō p̄cedit; ſed ſe- ſuq; apertio celi. Qz nō ſolū Petruſ ſed oib⁹ aplis et eoꝝ ſuccelſorib⁹; qz his oib⁹ dixit. Accipite ſpirituſanciūz quoz remiſeris t̄c. vbi nō dicit ſi ostēderis ſuſt; ſed ſi ſe- cerit ſerit. Et p̄miſt; accipite ſpirituſanciū ne exiſtimet ex humana virtute p̄cedere. Nec ſufragat eorū opinioni qd de mundatione leproſi inducunt; qz ſi ideo peccator ante cō- feſſione abſoluti credēdus eſt; qz leproſi mundatus eſt autē demonstrationē; eadē rōne peccator post cōpunctionē ad ſacerdotē ire nō debet; peccatum ſuū plāgē; ſed iuſtitia de- monſtrare; qz et ille ad ſacerdotē miſiſus eſt nō ut ſanitatem reciperet; ſed ut ſanitātē demonſtraret; qd omnino christia- na fides abhorret. Nō obſtat x̄bū dñi. Quacūq; hora peccator ingemuerit ſaluſis eſt; quacūq; hora ſ. etiā in extre- mitatē in articulo neceſſitatis; ſi peccator ingemuerit; hoc eſt ex tota cordis cōtritione cōuerſus ſuerit; ſaluſis eſt. Si cōtendas dictum eſſe nō de ſaluatione in futuro; ſed de illa que in p̄ſenti ablutione eſt peccatoz donat; non neceſſe eſt tamē nos dicere qz peccator ab omni debito ſuo abſoluāt ſtatim ex quo gemere cepit; donec totū cōſequitus ſuerit re- mediū; qd deus ad obtineādam veniā iuſtitūt. Hoc eſt autē remediuſ ut corde peniteat et ore cōfiteat delictū qd cui ſe- cerit iam amplius debitor damnationis nō erit; etiā ſi ſati- factio reſtaſt quā pro peccato perſoluerit. Or si forte peccator vere peniteat; ſed intercurreat articulo neceſſitatis ad con- feſſione venire nō poſſit; cōfidēter pronuntio; qz in eo ſum- mus ſacerdos cōplet; qd mortalitā nō poſſit; et apud deum iam ſactū cōſtat; qd homo quidē vere voluit; ſed nō valuit adimplere; qz cōfessionē nō premitus excludit; ſed impedi- uit neceſſitas. Prōinde ſi qd dictū eſt; quacūq; hora t̄c. de p̄ſenti ſalute accipit; ſic intelligēdum eſt ac ſi dicereſ ſuac ſe- peccatoris ſaluſis incipit; qñ veraciter pro delictis ſuis inge- miſit; que tamē ſaluſis tunc plene perficiſt quādo illud vnde ingemuerit; etiā ore cōfiteat. Ad illud; qz adhuc te loquēte dicā ecce aſſlū; qz miſericors ſum dominus deus tuus t̄c. Iſaie. 58. ſic conſequenter p̄t accipi; qz deus p̄us adeſt per gratiā ut cor ad penitētiam cōpungat deinde adeſt ut pec- catoz indulgetā cōſtitēt tribuat. Poſtremo qd de pſalmi- ſtu opponūt. Dixi p̄ſteboz t̄c. Rēpōdet Gregoriuſ tñ de culpa cogitationis exponere; qz vſq; ad opus non venerat culpā; vſq; ad cruciatum nō venerat penitētia. Or ſiquis de quocūq; vel quolibet delicto hoc velit accipere ſciat aliud eſſe peccatum; aliud ſp̄citatē peccati. Impietas nāq; peccati ipsa rectiſſime obdurbatione cordis accipit; que p̄mu in com- punctione ſolute; et poſtmodū in cōfessione peccatum ipm. i. debitu damnationis abſoluāt. Sed ſuē ſue quocūq; alio mō p̄dictē auctoritatis exponant; nos veriſſime cōfi- temur ſacerdotes deū in ecclā p̄tē hēre ligādi et ſolute; nō perfunctorie et inuſitato qdā ḡle locutioſ ſignatā; ſz ve- raciter a deo p̄cſſaz; qd dñi eſt. Quoz remiſeris t̄c.

Si forte opponas; ſacerdotes multos ligāt in ecclēſia qui apud deū non ligantur. Item multos ſolute ſuū qui apud deū ligati perma- ſent; et ſic verū nō erit; quoꝝ remiſeris t̄c. Rēpōdet qz ſimiſi locutione ſcriptura ſacra virtutē magis qz euētū vult ſignificare; qz nō qd euētū debeat; ſed quid euētū poſſit ostēdit. Quismodi eſt; qz crediderit et baptiſtis ſuerit t̄c. et tñ ſcimus qz multi credētēs baptiſmuſ accipiūt; qz poſteſ

culpis suis exigētib⁹ reprobati ad salutē eternā nō ptingūt.
Itē qui manducat meā carnē ⁊ bibit meū sanguinē habet
vitā eternā: ⁊ in iudiciū non venit sed transit a morte in vi-
tam. Et tamē Paulus dicit: qui manducat indigne rē.

Ex his patet ^{fniām} Hugonis esse q̄ per contritionē
obduriatio seu exccatio mētis colla-
ta grā tollit: sed reatus eterne damnationis sine cōfessione
nō velet. Et ne absurdū penitus videat ⁊ p̄tra rōne vt qs
simul per grām seu charitatez deo sit reconciliatus ⁊ nibilo/
minus ire filius seu eterne dominationis reus: cū dicat Aug.
Sola charitas vestis nuptialis est que diuidit iter filios re/
gni ⁊ perditionis: aduertēdū est: si p̄nceps bonis oībus spo/
liato ob crīmē lese maiestatis p̄cesserit vt in certū diē deli/
ctū agnoscēs ⁊ corā astātibus venia petēs statū p̄stūn⁹ ⁊ oīa
pridē sua recuperet: ille extūc est gratias p̄ncipi: sed ante de/
licti p̄fessionē ⁊ p̄is q̄ venia postulat restitutus non est. sic
in p̄posito Hugo voluit: vt filius ire nō sit aut p̄ditionis: q̄
iaz grām ascūtus est sola p̄fessione: ⁊ vbi necessitas excū/
serit: confessionis desiderio restituī poterit. Et sic dignus est
vita eterna: quā tñ ex obstaculo debiti nō poterit sine p̄fes/
sione effectualr̄ segr̄: quēadmodū ⁊ sancti p̄ies deo vtiqz
grauiſſimi nec aliqd habētes qđ fuerit in ipsis purgādū ce/
lestia regna ante p̄iu exsolutionē per Christi mortē ingredi
nō poterant. Alias solutiones auctoritatū quas p̄tra se idu/
cit Hugo rē. in sentētiam Hugonis videre poteris in Bra/
tiano. de penitē. dist. i. c. mēsura. in. §. his auctoritatib⁹.

Tertia opinio est: que a doctorib⁹ hoc tēpore co/
muniter tenet: q̄ claves ministe/
rialiter remittit ⁊ culpā mortale ⁊ pena eterne damnatio/
nis. Ad quā etiaz glo. finalr̄ declinat Matthei. 16. alys re/
pulsis. Nota (inquit) Christus per se intus viuiscare: mini/
stris potestate soluēdi post vitā redditā tribuere. nō enī ali
quē soluere p̄it nisi viuat quē soluūt. Sed ad quid soluēdi
potestate accipiunt cū a deo liberatis sit ⁊ viuiscatus quē
soluūt: querit. Dicūt qđā ministros soluere. i. solutos demō/
strate ⁊ recōciliatos ecclēsie quos p̄is de crīmē manife/
stos vel iūtios ab introitu ecclēsie p̄uauerāt. Alij a quadā
ipotētia bene operādi que post remissionē ⁊ satisfactionē
adhuc remanet ⁊ est sex ⁊ reliquie p̄cedētūm peccator: nō
tamē peccatū. etiā vident ēlē cicatrices de ḡbus p̄pheta.
Putruerunt ⁊ corrupte sunt cicatrices mee rē. psal. 37. Ab
his purgāt homo cū recōciliat ecclēsie per iudiciū sacerdo/
ris: vt enī in homine post febris purgationē debilitas qđaz
remanet que febris nō est: rā qua cito nō purgat: sc̄ in homi/
ne post criminalē remissionē p̄ qua iudiciū ecclēsie subiit
ipsi⁹ p̄cti debilitas remanet. Dicitur sentētus repulsi: alij
(subdit) veritātē ⁊ euāgelio adherētes ministros ecclēsie a
pctō soluere dicunt: dicit enī veritas. Accipite sp̄s sanctūz
quoz remiseritis p̄ctā rē. de hoc iterū Aug⁹ p̄tra gnqz hei/
rescs. Nec eos audiamus qui negāt catholicā ecclēsiā oīa
p̄ctā posse dimittere: illi enī in Petro petram nō itelligūt: ⁊
nō intelligētes ecclēsie datas ēlē claves regni celoz: eas de/
ppria manu amiserūt. Soluit obm. His opponit: q̄ solus
deus Lazārū suscitauit: aplis soluēdū tradidit. Itē q̄ so/
lius dei dimittere p̄ctū est. Ad hoc dicunt: q̄ deus p̄is Lazā/
rū suscitauit: hoc est q̄ ipse a se nō ab alio p̄ctū dimittit.
q̄ discipuli resuscitāt̄ soluūt: hoc est q̄ nō a se s̄ a deo h̄st
q̄ p̄ctā dimittit. Sic dī. solus deus p̄ctū dimittit: q̄ p̄s per
ipm facimus ip̄e facit. Ecce dicit glo. cos veritati p̄sentire ⁊
euāgelio: q̄ dicūt ministros ecclēsie veraciter non declarādo/
solu/soluē a p̄ctō: ⁊ a minori seq̄: q̄ a reatus mortis eterne.
Sed his dnab⁹ op̄lonib⁹ ultimis valde videat obstarē:
q̄ sacerdotes ad eterne damnationis reatus
vel mortale culpā seu a celestib⁹ regnis p̄petuā exclusiōnē
ligare nō p̄it efficiēdo vel deo cooperādo: sed soluz decla/
-

rādo. cum q̄ pari modo p̄cesserit ligādi facultatē ⁊ soluēdi:
vtrūqz cōsimili exponi debet. videt; vt hoc possint decla/
rando. vñ glo. interlinearis. Joā. 2. in Xbo Remitterit. i.
quos dignos remissionē iudicauerit: dnab⁹. s. clauibus dis/
cretionis ⁊ p̄tatis. Nec obstat motiuū Hugonis quod pro
Achille habuit: q̄ dicit nō solutū fuit sed solutū erit q̄ len/
tentia Petri nō p̄cedit: sed sequit̄ s̄nia celi: q̄ simili dicitur
ligatū erit in celis ⁊ tñ sacerdos eterne mortis reū nō facit:
imo s̄nia celi p̄cedit in hoc s̄nia Petri. Sed dicit: erit: q̄
lognūt dñs ante tēpīs solutionis vel alligationis sacerdotū
pro tēpore quo sunt soluturi homines vel ligaturi: ⁊ ideo su/
tū ponere debuit vt notez occurrētia ⁊ simultas vtrūqz
s̄nia: quēadmodū vere dico quī iudex particularis te exco/
municabit: iūs ipm oīb⁹ cōmūnionē tuū interdicet. Uel di/
cīt erit in celis per futuritionē inotescētē nō per futurio/
nē existētē: quo mō dñs legit dixisse habrae. Nunc cognos/
ui q̄ diligas dñm. Uel ligatū aut solutū in celis in extremo
⁊ finali iudicio itellige reb⁹ in eodez statū p̄sistentib⁹. vnde
dicit Bonaventura dist. 18. arti. 2. q. 1. sacerdotē per p̄tātem
clavis hēre rōne mediatoris iter deū ⁊ hoiez. vnde per ipm
ascēdit ad deū peccator: ⁊ est sacerdos quasi os peccatoris
loquēs ad deū pro peccatore. Et per ipm descēdit deus ad
hominē ⁊ est angelus dei imo os eius: eo q̄ ipse separat p̄/
ciōsum a vili: fm q̄ ascēdit h̄z se per modū ſerioris ⁊ ſup/
plicantis: fm q̄ delcēdit per modū ſuperioris ⁊ iudicāns:
fm p̄m modū p̄t grāz ipetrare ⁊ ad hoc est idoneus: fz fm
z̄ p̄t ecclēsie recōciliare. In hīus significacionē in ablo/
lutione p̄mitit dep̄cātiō per modū dep̄cātiū: ⁊ ſubiungit
absolutio per modū indicatiū: ⁊ dep̄cātiō grām imperat:
sed absolutio p̄ſupponit tñ grām. Quomō enim sacerdos
absolueret quēqz de quo non p̄tūmeret q̄ elīt̄ ſolūtis a
deo: Et q̄ ſoluit q̄ potestas clavis ſe extēdit ad culpe re/
missionē per modū dep̄cātis ⁊ ipetrantis: cuius ſimile ſuit
in benedictione quā ſacerdotes veteris testamēti impende/
bant filiis Israel. Num. 6. Invocabunt nomē meū ſup fi/
lios Israel: ⁊ ego benedic eis. Sed per modū actiū ſuū ſu/
perat ſe nō extēdit ad culpā. Uel eadē oīno ap̄d Alexā.
de Hales. 4. par. q. 80. mēbro. 1. arti. 1. iūtēties. Uerbū Jo.
quoz re mīleritū exponit quo ad offētōne vel pena dūta
rat tēpore. Et ſicut vir iūtū merito vite p̄t alteri p̄mā
grām ipetrare ſita ſacerdos: ſed nullus alijs a deo p̄t illaz
dare. Et cū dicit ſacramētu p̄nie est p̄tra morbum actualis
p̄cti: ſicut baptiſma p̄tra originales: dicūt verū eſſe vt cōpre
bēdit rem ſteriorē. ſ. contritionē per cū modū quo in pfectiōe
p̄nie tria occurrūt. ſ. contrito. ſefflio ⁊ ſatisfactio. Lū dicit ba/
ptiſmus delet omnē culpaz: ſed maioris veritatis eſt ſuſce/
ptiū ſp̄s rōnabilis q̄ aqua. Respondēt baptiſmus de/
let culpā per grām: cuius baptiſmus nō eſt cauſa efficiēs fz
diſponat ſed virtus diuina. Et dicit baptiſmus p̄ctā dimit/
tere rōne ſe interioris quā ſolus de⁹ infundit: ſimilr̄ ⁊ ſacra/
mētū penitētē. Sed potestas clavis dicit potestate crea/
ture rōnaliſque extra eſt in ſacerdote: idco ſi ei attribuere
tur inūdatio cū intelligi nō poſt̄ per modū informādi in/
telligeret per modū efficiēdi. Sed qm̄ cōmūnē opinio do/
ctoz h̄z: q̄ ſacramēta noue legis efficiūt q̄ ſigurāt: q̄d qz in
hoc ſupra ſacramēta veteris legis eminēt: q̄ ex opere ope/
rato p̄ferūt grām: ſacramēta aut̄ veteris legis nō. Nec euro
ad p̄ſens an pprie dicta cālitātē occurrāt diſpoſitūe ad grāz
cāndo characterē vel ornātū per virtutē inherētē: ſatio eſt
nīo. p̄pōſto q̄ ip̄op̄ia locutione dicunt cāre: vt ſigna que/
dam efficacia ḡbus ex pacto deus affiſit cāndo ad eoz p̄/
ſentiā grām in aīa: q̄d de ſacramēto extreme vunctionis pro/
bare videat verbū Apostoli. Inſiriaſ q̄s in vobis inducat
p̄ſbyteros ecclēsie ⁊ orent ſuper eum: vngentes eum oleo: ⁊
oratio ſidei ſalvabit infirmū ⁊ alleuiabit eum: ſi in pecca-

Pro sacramento confessionis

tis est remittēt: nō habita mētione de dignitate sacerdotis orantis: sed dicit oīo fidei tē. Et ad ppositū nostrū in c. sigs psbyter. z6. q. 6. Reus erit alarū si moriētib⁹ pniā abne- gauerit. Et ibidē. c. agnouim⁹. de eodē. Quid hoc rogo aliō est q̄ moriēti moriē addere: eiusq̄ aliam sua crudelitatem ne absolute esse posuit occidere. Ex quo videt patēter clu- diq̄ sacramētalis absoluto vitā donat ei qui als māsurus fuerit in morte: et sic sacerdos mediāte sacramēto faltē pec- cata remittit: q̄q̄ nō causalitate proprie dicta.

Ideo respōdeo ad rōnē in 2iiū: quā supra dua- bus vltimis opionib⁹ valde ob- stare dixi: q̄ aliud est de retinere aliud de remittere: q̄ reti- nere nihil positū dicit: s̄ soluz nō solueret: et q̄ illius nō op̄z claves esse sicut nec deū cām effectuā esse. **P. 2. 9.** Si tel ligamus de retētione per excommunicacionēz qua sit homo incapax sacramēti pñle: sacerdotes per claves ecclesie mi- nisterialr retinēt pctā q̄ dant obicē quo minus in excom- municato possint sacramēta operari salutē: pfecto que nō nisi in pnicē et dānationē aie q̄ excommunicato sumi pñt: qd ex glo. Joā. zo. inductū est: quoꝝ remiseritis tē. i. quos dignos remissione iudicaueritis: duab⁹. s. clauib⁹ videlz scie et pote- statis. Rñdeo. aliud est dignū esse remissione ipetrada vir- tute sacramētoꝝ: aliud certe dignū esse vita eterna: qd sup- ponit remissionē iam esse factā. Sine pñma dignitate nō dñ sacerdos quemq̄ absoluere: et certe nec baptiçare: sed bene absqz z⁹ dignitate: et ita nō pbat glo. iducta sacerdotes solū absoluē declarādō tē. Hætor tñ: qnō licet sacerdoti facile iudicare pfitētē dignū esse sacramētali remissione: qñ os- sensos in deūz cōnūssas nō absqz magna discretriō et sine pñia remittere possumus. c. s. bis qui platus est. z3. q. 4. dñ ad minus in pfitētē cognoscere magnū dolorē de pctis pre- ritis: et firmū ppositū carēdi in futurū: quo includit pposi- tū reyciedi a se oēs occasionē ynde verisimilē ad mortale culpā sit p̄rabēdis. Si dicas glo. exponit remittere per iudicare dignū remissione: q̄ videlz velle q̄ sacerdos solū vi- tur ministerio declarādī. Rñdeo: q̄ glo. addit duab⁹ clauib⁹ bus scie et pfitis intēdit nō de iudicio declarationis Abglis sed de iudicio facti: eo videlz q̄ absoluuit ipso facto dignum iudicar remissione: quomodo Hester. 6. dicit: hoc honore di- gnus est quē rex voluerit honorare. **E**t ne trepides circa id qd in solone qdā dictum est: retinere pctā nil aliud est q̄ nō remittere: existimās ppter ea assētū q̄ in pfitione non remittā culpa pñs q̄ absoluutus quis fuerit per sacerdotē. Aduertēdū est: q̄ pfitio pfitet pfitionē et sacramētale ab- solutionē in voto: retinēt q̄ pctā q̄ deo quādū retēta. i. re- missa nō fuerint a sacerdote ad minus fm̄ desiderium seu votū peccatoris: quomodo et illud Joan. 6. nisi māducā- rit carnē filiū hominis et biberit eius sanguinē nō habe- bitis vitā in vobis. Et illud Joan. 3. Nisi quis renatus fue- rit ex aqua et spiritu sancto non introibit tē.

Ertio pñcipalr vidēdū est: qd possint h̄z claves in foro iudicy. **E**t primo: en virtute clauiz ecclesia possit aliquē excom- municare: Et videtur q̄ nō: q̄ excommunicatio est separatio a cōmuniōne fideliū: s̄ cōmuniō ecclesiē est per charitatē iuxta illud psal. Particeps ego su- oīum timētū te et custodiētū mādata tua. psal. 11. 7. sed ec- clesia nemīnē pōt spoliare seu exētere charitate: q̄ nec excom- municare. **P. 2. 9.** Nō est oēs cōmuniō ecclesiē pro delicto in hominē qd vltra facere q̄ ipm hēre sicut ethnici et publi- cani: cū excommunicatio fundamētū doctores trahāt ex illo Matthei. 18. Si ecclesia nō audiēt sit tibi sicut ethnici et publicanus. Amē dico vobis quecumq̄ alligaueritis sup terrā tē. sed publicanus et ethnici līcē cōmunicamus in oīone et alijs legitimis actib⁹. Chrs enī cui⁹ oīis actio nrā

est īstrūctio: cum publicanis māducātur: et repellēs sūiam phariseoz hoc rep̄hēdētū dicebat. Non est valētib⁹ opus medicus sed male habētib⁹. Eūtes discite qd est mātam vō- lo et nō sacrificium: non veni vocare iustos tē. Matthei. 9. **P. 3. 9.** Nō licet maledicere: iuxta illud Ap̄lī benedicite et nolite maledicere: ad Roma. 12. Et p̄ ad Lor. 6. Neq̄ ma- ledici regnū dei possidebunt: sed excommunicare est qdādam maledicere: cū exponat excommunicatus periculis aie et cor- poris: g. **E**t p̄fīmat: q̄ ecclesia militans dñ īmitari triū phante: sed dñ Michael archāgelus cū diabolo disputans altercare: de Moysi corpore nō est ausus īdiciūz īferre maledictionis: sed dixit. Imperet tibi dñs. vt hētū in cano- nica Jude. ḡ nō licet ecclesie. **P. 4. 9.** Cōtra charitatē est excommunicare hoiez: ḡ nō licet. Antecedēs pbaſ: q̄ per ex- cōmunicatiōnē tradit homo in manus sathanē: vt p̄z p̄ ad Lor. 5. Ja ex charitate tenemur pñmū pro virib⁹ eruere de manu seu p̄tate spiritualis inimici. z3. q. 4. ipsa pietas. **E**t p̄fīmat: oīis fidelis vel est iustus vel peccator. Si iu- stus p̄tā rōnē et charitatē phibet a sacramētis vt manife- stum est. Si peccator: egēt medicina aie: et ita per excom- municatiōnē subtrahere: egēti spūalis eleemosyna seu medi- cina: ḡ Cōtra charitatē est tē. Et iā suffragia ecclesie maxime debent his qui sunt in p̄tō: cū teneamur: p̄fīmū p̄solidare: egrōtū sanare: fractū alligare: abiectum reducere: et qd pe- rut querere. Ezechielis. 3. 4. ḡ nō licet per excommunicatiōnē ppter culpā excludere hominē a suffragis ecclesie et parti- cipio sacramētoꝝ: qd sit per excommunicatiōnē.

In contrarium est: q̄ aplis excommunicatis Lor. iiū quēdā tradidit ipm satha- ne in interiū carnis vt spiritus saluus sit in die domini. pri- me ad Lorinth. 5. Et in canonibus apostolorū multa legi- mus sub excommunicatiōne prohibita.

Pro huīus solone est p̄mittēdū qd sit excom- municatio. Est autē excommunicatio maior fz doctores separatio a cōmuniōne ecclesiē quo ad fructū et suffragia ḡtalia. Quo ad fructū inquā tēporalē. s. a p̄sortio fideliū: vñ iterdicit cū excommunicato oīis legitimus actus: vt notaē his versib⁹. Si pro delictis anathema q̄ efficiat: Os. orare/ vale/ cōmuniō/ mensa/ negat. Os. s. ne osculū de- tur. Orare/ ne cū excommunicatis oremus. Vale/ ne saluent̄. Cōmuniō/ ne. s. in sacramētis cū eisdē cōicenius. Mēla ne q̄s cū eis comedat. Et differt in hoc maior excommunicatio a minore: q̄ maior interdicit cōmuniōne cū excommunicato in quoctūqz acutō legitimo sive sacramētali sive alio: vt nec liceat ab eo sacramēta suscipere vñ ministrare. Et afficit ac ligat nō excommunicatos vt excommunicatiū maior excom- municatiōnē rētēt sicut ipm excommunicatiū: vt ipse alios vitet. Sed minor excommunicatio nō arcet alios a cōmuniōne cū excommunicato minori excoicationē et in suscep̄tione sacra- metoꝝ: s̄ ipm excoicatuꝝ phibet a pceptione sacramētōz seu cōmuniōne. Et ipē graniter peccat sacramēta suscipiēs vel etiā alij ministrās: vt est tex. in. ca. si celebret. de cle. ex- cōmuniōne vel inter. mi. qd̄ est valde notādū et mente tenēdū: q̄p̄z vt ibi dicit̄ collata ab eo. virtutis nō caret effectu. Ex quo inserunt doctores (et recte mea sentētia) q̄ licēt alij sa- cramenta ab eis suscipiunt. Nam ybi peccarent suscipien- do virtutis vitq̄z carerent effectu.

Ex hoc nota: q̄ quis ligatus minori excoicationē pos- sit absoluere pfitētē: si tñ absoluuit peccat: et de- buisset pñs capere absolutionē ab illa excoicationē: anteq̄z sacramēto ministrādo se igereret: dico nihilominus q̄ non peccat absoluēdo ab excoicationē sive maiore sive minore: cū in hoc nullū sacramētuꝝ p̄ractet: secus a pctis. Et q̄ absoluēdo per ipm imptita valeat: p̄z p̄ a minori: q̄ a pctis: que sacramētalis est/ yalet: ḡ et ab excoicationē. **P. 5.** Hoc ipm ad litterā

ad litteram dicit in c. Duobus de sen. excō. qd ppter vinculum excoicationis minoris nō expirat pta absoluēdi. qd vt recte arguit doctores intelligi nō pot: qd nō expirat habitu cū nec sic expiret p excoicationē maiore: vt ergo speciale aliqd intelligatur dici de minori excoicatione opz qd nec habitu nec actu expiret. B dico vt sciāt sacerdotes quo in pfectiōib⁹ au diebus hie se debeāt cū sint minori excoicatione ligati.

Sed quoniam multis casibus licitū est cōmunicare excoicato maiori excoicatione pono exceptiones a dicens. C prima est de excoicato generali sīnia iuris vel hois et nō nominatim seu episc. Nā ad eum tandem scandalū et succurrēdi pscētū timoratis statuit Constantiē. scilicet ut de cetero nemine generali solū sīnia excoicationis sine iuris vel hois innodati teneamur vitare in sacramētorū administratione vel extra mis̄a ptra illū fuerit hō sīnia denūtiata sp̄aliter et expresse: pnicō dūmitaxat casu exce pto videlicet dū adeo notorie pro inectione manū in cleri cū huius excoicationē inciderit: vt nulla possit tergiuersatione celari nullo iuris suffragio excusari. Lōcūlū Basilicē. except generalius: vt in forma auctētēa sub sigillo pcity in archi uis nostre ecclie repperit: cū aliquē ita notorie costiterit sīnia excoicationis incidisse vt nulla possit rēta cuīus cōmunione voluit sīm canonicas sanctiones abstineri. Sed quia de illis auctoritate plures dubitant et coiter ei pōdū auctoritatis nō defert: possūmus stare p̄cilio Constantiē. et est p̄ isolatione timoratorū. C Hic tamē aduertetur in superiorib⁹ dixi: qd et si non teneamur huius generaliter excoicatos vitare in sacroz administratione vel receptione: tenemur nihilomin⁹ diuino et naturali iure eisdē sacra non ministrare. Eis enīt ut vtrūqz scilicet habet p̄ hanc moderationē subiutuz non est: nec sunt in aliquo relevati: ergo peccant sacra suscipiendo: et cū teneamur nō dare sancta canib⁹ rēta. sequit⁹ propositū: sī admini strando alijs possūmus eis cōmunicare. C Secda exceptiō est in odiū excoicati. Nā qd cōmuniō cū excoicatis interdici tur in odiū eoz: nō debet intelligi prohibitiō eū casum complicitū qui excoicato cederet in fallo: vt esset si nō possem⁹ ab eo petere vt recipere debiti solutionē. Dinc. c. Intellexim⁹. de iudi. dicit: Ne de sua malitia cōmodū reportare videat: cōpellit imperitus in iudicio p alii rūdere: sed agere nō permittat. An aut p seipsum ēt rūdere possit ad tribunal euocatus: an teneat p alii videlz procuratore respondere: verior mihi videt opinio: cū rūdere in iudicio solū sit defensionis: que ei naturaliter pm̄fāt videat: qd ēt pro sui tuitione possit in iudicio p semetipsum respondere. C Tertia exceptiō est in ys que concernunt fātōre anime ipsius excoicati. vñ cōmuni cans excoicato in ys que ad absolutionem vel als ad salutē anime p̄tinēt: sī alia ēr verba (vt apud eum magis proficiat) interponat excoicationis sententiāz non incurrit. c. Cum voluntate de sen. excō. Sed hoc protēdi non pot ad ministeriū sacerdotium vel admissionē ad diuinā: qd illa excoicatus sine anime damnatione nō pot accipe. C Quarta exceptiō est in ys que necessitatē corporis excoicato rum respiciunt. Nam si quis excoicatis in sustētationēz non supbie sī humanitatis gratia: aliquid dare voluerit: non prohibebet. II. q. 3. Quoniam multos. Ex quo sequit⁹ qd excoicato ēt cōmunicare licet in ys que cōcernunt damni evitatiōē: qd nō in ys que concernunt lucri acceptancez: nisi id lucru sue sustētationi necessariū esse videat. Ratio est: qd opa misericordie que als sunt in pfecto: respectu alicuius psone: accedēte excoicatione: nibilominus vident̄ manere in pfecto. bñiā aut sunt reducere ouē vel bouē proximi errantē: si videris alīnū odiētis te iacētē sub onore nō ptransib⁹: sed subleuabis cū eo. Exo. 23. De lucro aut nō necessario pfectū charitatis non habenuis. C Quinta est: cū alioz paci vel edificatiōē est cōmuniō cū excoicatis necessaria. p hoc. c. an-

tecessor. r.c. qd pdecessor rēta. II. q. 3. Nam Bonifaciū martyris Gregorius ad pdicandū germanicis gētib⁹ mittēs iura mēto alītrīx: vt falsos sacerdotes hypocritas et seductores populorū vel corrigeret vel ab eoz cōlone abstineret: qui in fauore gētis Francorū cogēte ecclesiarū necessitate falsis sacerdoribus cōmunicavit: de quo Zacharias papa: Qd cū eis cōuerstatis fuit nō sc̄ientias iniqūtati eoz nullū ei est detinētū coram deo. Sed fortius ligat iuram ēt: qd prohibitiō vitādi excoicatos ergo sīl pro cōi pace vel sp̄uali vilitate aliorū: licet cū excoicatis cōmunicare. vñ sub Julianō apostolā erant christiani milites: quos cōmēdat Ambro. de obediētā: cū iussi sunt p̄ defensione reipublice arma pducere: cū nō īberet in christianos agnoscēbat imperatorē celi. II. q. 3. Julianus. Cā autē quare eis licuit cōmunicare excoicato apostolā et hereticorāt ne videlz ille puocat⁹: lūcītare scādalū in christianos. g. Et est horū rō: qd pceptū min⁹ cedere h̄z fortiorib⁹ circa idē occurrit. iā pceptū cōis pacis pcurāde vel sp̄ualis vilitatis proximorū: vel eūtādi scādalū: fortius et maius est pcepto vitandi excommunicatos. ergo.

Si pēcas: an pro magno bono nō necessario liceat cōmunicare excoicatis. verbi gratia p magna eleemosyna eoz medio procuranda ad stricturā vel ornātū ecclesie. C R̄ideo. ppter sc̄ilia nō licet pterire ea qd sunt pcepti: qd intelligo de iure temporali: vt est structura vel ornātū ecclesie: secus dū sp̄uale aliquod pnexū fuerit concernēs salutē anime: vt edificatio populi: vel inducāt deuoti orare pro alicuius salute: qd tūc intelligit cōmuniō in cōcernētib⁹ fauore anime. de quo in. q. sequēti. Et certe talis cōmuniō generalē excepta est a p̄hibitione: et sic qd nō rōne maioritatis pcepti vel vinculi: tūc alia rōne licet. Et ergo in exemplū hūiū questionis dari pot: dum tale quid solum dabatur in ampliacionem nominis: et non ad spiritualem fructum.

Sed quid si excoicato cōmuniō nō est ad pa saria: sed multū vtilis: an licet eis ad hoc pcurandū vni. Respondeo sicut licet cōicare excoicato in usque ad sua absolutionē vel anime salutē spectant. d. c. Cū voluntate: qd qd nostra p̄suasio ad hoc oīo necessaria nō fuerit: ita et eoz medio ad sp̄uale aiarū pfectū: seu vilitate licet vti: qd quis alio medio pcurari possit. Cū nō magis videat concessā cum eis cōmuniō ad eorum qd aliorū spiritualem vilitatem suā salutem.

Sexta exceptiō est: de omnibus qui aī excoicatore tenebant: vt uxores filii serui jancille: mancipia: rustici et seruētēs. ca. Qd multos. I. q. 3. imo vt deducit Innocēti⁹ cap. Inter alia. de sen. excō. hūiū psone: qd ante sentētiā excoicationis eis tenebant ad familiare obsequiū: et post excoicationem adhuc beneficio canonis id agente nō solum possunt eis cōmunicare: sed tenentur.

Si pēcas: an is qd tenebat Petro singulis septimanis soluere vñ aureū possit cēlū debitū soluere pētro excoicato. C R̄ideo. hāc qd mōvet Jo. Teutonicus in. c. Nos sanctoz. I. q. 6. sub bis verbis. Si iurauit me solutū alicui pecunia: vel sub pena pm̄fāt ei post excoicato teneor: Soluēs primo dicit: nō reddat ei: sī depōnat in edē sacram. et addit: verius credo qd h̄lē nō habeat ius pēdētū debet ei soluere. sīc extra. de iuri. iur. debitorib⁹. et p̄bas extra de sentē. excō. Si vere. vñ lī excoicato tollit obligationē quo ad fidelitatiē: nō tū quo ad alios p̄tracit. Sī p̄ta hoc est manifestus tex. ca. Quod in dubiis. et cap. Inter alia. vbi dicit. Nullus sc̄iēt nominatim excoicato cōmunicare teneat nisi quedā psone que p illud Grego. ca. Quoniam multos: sp̄aliter exculant. Sed de his debitorib⁹ sub iuramento vel als nulla est illic mēto. ergo nō teneat. Et hoc tenet glo. in terminis. q. c. Absolutos. de here. cum lapsus est in

Pro sacramento confessionis

manifestam heresim: quia in obligatione et iuramento intelligitur tacite: si talis permanenterit cui communicare licet. zz.q.z. ne quis arbitret. ff.de solutionibus. Lu quis. j.riso de iu.iur. quemadmodum et supra eodem. Excommunicamus. h.credentes. Et certe illa ratio glossa militat in omni excommunicato. Etiam Barto. Brixius. d.c. Nos sanctos recedit a sua Jo. Et ad ca. Si vere. de sen. excō. ridet quod illud factum fuit de necessitate. Et reuera interuenierunt multa quare ibi licuit. p.m. ga vslz namū capiebant in solutione pro nculo dato: quod recuperare non poterant: sic excommunicati comodur: ipsi de uitatione danum reportaret. Scdm. ga sicut traleuitibus vel terrā excommunicatorū licet ab eis necessaria emere tē. Lertus: ga erant in nauib⁹ ve netorū: tanq⁹ familia principis: ita beneficio canonis indulgence liciuit eis communicare illi q̄uis excommunicato.

Si petas secundo: an similiter pater posset cōicare filio: vxori: vel alijs de familia excommunicatis: Dicūt qdām q̄ nō: ga patris est regere filium et familiam totā: ergo si nō imperat filius absolutionē imputat ei et nō excusat cōicando. Etiaz videt hoc pbari a spāli: qz canō patres seu maritos nō exceptit. ergo manet sub regula tē. Idē. pbare videt ca. De filia. z7.q.1. Si filia de uota q̄ nupserit ep̄s p̄byster vel diaconus pater in affectū reperit: vel ēt mater: a cōione habeant alieni. Et soliēs glos. p̄trariū ex.c. Qm̄ multos. 11.q.3. dicit: seculis de vxorib⁹ ad vihos: et filii ad parentes: ga eis subditū sunt. vñ ab illis cohereri debet ne in cām anathematis incidenti vñ illo p̄fensus pari pena est plectredus. **S**ed p̄trariū credo vñ: ga licet ab excommunicato debitū exigere nec in suū detrimētū: vel p̄iudiciū sumulatū: vel subiectiōne excommunicati carere: imo vt notat doctores in ca. Si vere. ne societate ob excommunicationē supuinetē in socio dissoluerit: si non p̄t sine suo p̄iudicio. Et lz peccare ritnō dirigēdo filium vxorū vel familiā ne casuīs incidat excommunicationis: ex hoc tñ nō priuat iure cōicandi eis ēt post p̄tractam excommunicationē. **A**d argumēta ex.ca. Qm̄ multos. et si non exceptiant ibi: tñ in ca. Si vere. Etiaz p̄ ca. Qm̄ multos. licet excommunicatis humanitatis cā eleemosynam dare: q̄to magis vxoribus filiis et huius ploris cōunctis: Ad ca. De filia. facile est r̄ndere: ga illa iam emancipata erat nec de familia patris sed in religionē: ita nihil ad p̄sens: vel sicut glos. ibi finaliter soluit exponit in affectū receperit. i. adeo dilexit q̄ eam soueat in errore. **E**x his patet pro scrupulosis q̄ nec paterfamilias repellere tenetur suos commensales postq̄ inciderint excommunicationem.

Peces fortasse tertio: an monachi vigore eiusdem canonis cōicari possint abbati excommunicato. Et dicit Richar. p̄e. de Palu. et plures alii q̄ nō: qz nō sunt astrikti abbati vinculo nature sicut filii. p̄bat p̄ ca. sacerdotes. z.q.7. vbi excipiit ab obligatione obediēdi ep̄is: nisi in fide errauerit. ergo excommunicatis nō tenent obediēre tē. **S**ed p̄trariū verius est: oēs nāq̄. fatētur: q̄ in cōione ep̄i excommunicati excusant sacerdotes qui ei cohabitant et sunt de eius familia: multo fortius monachi q̄ insolubilitate familie abbatis sunt incorpaci. **S**ed verū est q̄ ei in us q̄ superioritatē dignitatis respiciunt obediēre nō tenēt sic nec ep̄o.

Septima exceptio: est de ignorantibus: per ca. Qm̄ multos. 11.q.3. Ignorātia inquā facti probabilis: nō crassa vel supina. ca. Aplice. de cle. excō. vel inter. mi. 110 est aut probabilis ignorātia nescire q̄ oēs cōmuniciter scūt: et q̄b publice factū est. de posthu. ca. i. Si aut ab uno vel paucis audiuit eū excommunicatū non op̄ credere. Nam qui facile credit leuis est corde. Eccl. 19. Et certe reus iudicat: non solū qui de alio malū profert: s̄ q̄ aūrē cito criminibus p̄bet. i. q.3. Non solū. Sed vt recte dicit p̄e. de Pa. 18. dist. 4. q.6. Si habitu scio eū excommunicatū: et p̄ surreptionē participio in hora: mox vt aduerto me retrah-

bens nō incurro excommunicationē: quia non est actus humanus sed subitus. Si aut post annum video quē prius scūi excommunicatū: si non ostet de eius absolutione: adhuc teneor eius vitare: debet enim hī pro nō absolutione: donec p̄ litteras vel als legitime p̄stlerit. vt est tex. ad literam in capi. Sicut de sen. excō. dicit tñ Palu. in passu allegato: si est vir fide dign⁹ et dicit se absoluī: vñ p̄ principio seruat sūia et mō nō seruat cū als sit timoratus: satis ostare intelligit de ei absolutione.

Sed magis dubiū videt de ignorantia iuris cū sc̄i ignorat factū excommunicatione esse affectū: ex hoc euadit laqueū excommunicationis. Et p̄similiter. An is qui sc̄it aliū furtū fecisse vel libertatē seu imunitatē ecclie violasse: ignorans q̄ ius cōmune vel statutariū illos excommunicatū: hoc excusat et sit securus. Et videt q̄ sic: qz vt notat Joā. An. in ca. Quāto. de sen. excō. Nullus incidit in illū: vel quēcūqz alii canonēs (intellige excommunicationis late sūie) nisi sit i dolo. ar. ff. de adul. l. pe. t. ff. de sica. li. j. Idē tenet Inno. ca. Lu medicinalis. eo. ti. li. 6. Et Bart. in. l. quicunqz. C. de ser. fug. vbicūqz lognur de pena capitali vel corporali subintelligit dolus. ergo a fortiō intelligit in excommunicatione: quia nō est pena maior in ecclesia. z4. q.3. Corripant. sed ignorantia excludit volum. ergo tē. **P**reterea dicit Inno. in ca. Nouerit. de sen. excō. faciens statutū contra ecclasticā libertatē: ignorans esse contra ecclasticā libertatē: non ligat sūia excommunicationis. ergo ignorantia iuris vel statuti inferētis penā videt relativa pena. **E**t p̄firmat. ga quantitas pene debet p̄portio. nari cōstatī culpe. ca. Felicis. de pe. lib. 6. sed non offendit cōditorem canonis: qui canonem ignorat: lz als peccet. ergo nō incurrit pena. **P**reterea tertio. p̄bat hoc: ca. paciēs clericū nutritiē comā: si ignorat eū clericū esse nō incidit in pēnam canonis: vt est tex. in ca. Si vero. z. de sen. excō. Ex quo sequit q̄ ēt in facto als dānato et diuino iure illico si quis ignorās canonis prohibitionē: p̄ ignorantiam excusat a pena p̄ canonē statuta vel cōminata. **I**n hoc p̄ncto: magna est doctorū varietas et dissensio. Dicūt enim qdā: vel ius aut ca. non afficit pena excommunicationis factūs in se lictū: et si p̄babilit̄ ignorat canonis prohibitionē excusat a pena: quia nō reperit in dolo vel lata culpa: vt ca. Propositisti. 8. z. dis. **S**ed vbi canon disponit de pena excommunicationis sūip facto: als diuino iure dānato sūi prohibito: nō excusat. quam opionē tenet glo. in. ca. A nobis. j. de sen. excō. Ex quo enī cōmittit factū dānatum: est in culpa: et potuisse interrogare tē. Idē Scotus. 6. dist. 4. in quarto p̄ncipali arti. z. Quoties alius cōmittit factū diuino iure p̄hibitū nō refert an ignorat vñ bz sc̄iātaz canonis qui penā aducit: vt pena magis evitetur: quoniam equē penam p̄trabit tē. Idē videt sensile cū glos. Barto. in. l. Luctos populos. C. de sum. tri. et fi. ca. Dominus Antoninus idē sentit in alijs penis vt refert et sequit. Panor. in dic. c. A nobis. sed excipe videt penam excommunicationis. Nā r̄ndēdo ad ca. Ut animariū. de consti. li. 6. dicit q̄ procedit in sūia excommunicationis: que non ligat nisi rōne p̄teptus: et vbi datur ignorantia cessat ratio contemptus. Joan. An. in ca. Ut animariū. de consti. libro. 6. referens q̄onē pape. An impubes qui falsificauit instrumentū: et monachus qui sc̄iēt saluz tūlit testimoniuī incurrit excommunicationē ex cōstitutione episcopi quā ignorant: dicit: quicquid dicit. Joannes de deo libro. z. q.3. p̄t vterqz probabiliter ignorare illam episcopi cōstitutionē. Et ita locū esse illi texui: videlicet q̄ nō ligantur. vnde q̄m̄ in eū locum habeat pena iuris: nō tamē statuti quod probabiliter ignorabat: q̄b aliqui limitēt tex. ad statuta prohibēta ex causa: als iure non prohibita. Et cum se quī Domi. de sancto gemi. Angelus de Clauasio in verbo Excommunicationis septimo. casu ultimo. h. z. nititur ad concordiam deducere hanc cōtrarietatē. Vel loquimur de excommunicationibus

municationib[us] que infligunt a iure cōmuni p[ro] extrauagantes vel statuta pro seu super facto damnato lege diuina: que cōmuniter publicantur et sciuntur: vt est illa de non bēdo in gradu prohibito: de nō verberando clericū et huius. Et sic ligatur: quia est lata culpa ignorare q[uod] p[otes]t sive conditionis sciuntur: q[uod] si sit homo boni sensus non ignoraret talia si faceret que cōmunit[er] homines sive conditionis faciunt: videlicet si iper ad eccliam et sermones et cetera: q[uod] non est extra culpā ignorātie non evitabit penā. Aut loquimur de excommunicacionibus iuris cōmuni extravaugantibus vel statutoribus quorūcūq[ue] super facto damnato lege diuina: q[uod] cōmuniter nō publicantur in dioceſibus nesciuntur: et sic cum sit extra oēm culpas ignorātie nō ligabif[ur]. Et nisi sit persona talis cui ex officio ignorare sit prohibitum. Sed scđm hoc nulla esset differētia inter sentētias iuris cōmuni: seu sedis apostolice: et sentētias comprehēsas in statutis ordinariorū: contra tex. ca. Ut animarū. vbi papa ad obiandū periculis animarū spāliter detrahit statutis ordinariorū: nolēs illis ligari ignorantantes dum eorū ignorātie crassā non fuerit: aut supina. vnde glo. in ver. statuta. De generalibus ergo statutis canonū vel legum non loquim[us]: q[uod] ab omnibus sciri debet et custodiri. de constituti. ca. i. ergo a spāli textus intēdit: et glo. hoc ipsum exprimit q[uod] probabilit[er] ignorantes sentētias canonū: nihilominus incurunt sentētias eoru[m].

Preterea ca. Ut animarū. est noui iuris inducitio[n]i. Als non vteret verbo nolumus: nec p[ro]mitteret: vt animarū periculis obviat: si nullū afferret de nouo remediu[m]. ergo an editionē huius capituli non relevabat. probabilit[er] ignorātie constitutionis vel statuti inferētis penā excoicationis: et p[ro] conse quēs cū spūlū excipiat de statutis ordinariorū: nihil actuū est quo ad statuta iuris cōmuni vel cōstitutiones apostolicas.

Ex his aliter respondeo ad q[ua]n[t]o quod ad eius p[ro]mā partē. q[uod] ignorantia iuris probabilit[er] statuti vel cōstitutionis ordinary relevat a pena p[ro] statutis vel cōstitutionē decreta seu disposita: non aut ignorātie crassa seu supina. Que aut ignorātie sit probabilit[er]: q[uod] crassa: remitto ad glo. in ca. Turbat. 5. Notandū. i. q. 4. Sed ab excommunicatione p[ro] ius cōe: seu cōstitutionē apostolica fulminata: nec excusat ignorātie crassa illius cōstitutionis: nec etiā probabilit[er] vt p[ro] ex ca. Ut animarū. et p[ro] argu. spāli: et p[ro] glo. sam ibidē. Et p[ot] hoc pluaderi ad propositu[n]i nostrū de excoicatione: q[uod] ignorātie iuris infligentis excoicationē p[ro] maioriū iniectione in clericū non relevat ab irregularitate si q[uod] memor facti et iuris ignarus ordines in eo statu suscipiat. ca. cū illorū. de sen. exco. ergo ignarus iuris contrahit in facto iniectionis maiore excoicationē: et ulterius irregularitate et cetera. Et cum tex. non distinguat de ignorātie crassa vel probabilit[er] debet vniuersaliter intelligi procedere ca. Si Romanorū. 19. dist. Preterea vt excoicatione iuste ferat ab hominē: requiri contēptus sentētiae qua infligit[ur]: sed alteri legis in qua peccatum est: pro quo ipsa fertur. ergo similiter ut incurrit sentētiam iuris non requirit contēptus canonis infligentis excoicationē: sed satis est contēptus in peccato interueniente p[ro] q[uod] ea non infligit[ur]: ergo nulla est ratio: Ignorātie excludit contēptū respectu canonis vel statuti incogniti seu ignorati. ergo euidenter celeram pro culpa quam canon vel statutu[n] excoicatione afficit et punit. Ex hoc p[ro] non valere responsione dñi Antonini ad ca. Ut animarū. quā i. d. c. Anobis: refert: et sequit[ur] Panor. q[uod] vt p[ro] ignorantiam excludit contēptus statuti ep[iscop]alis: seu alterius ordinary: ita et iuris seu cōstitutionis cōmuni: seu papalis: cuius tamē effectum excoicationis ignorātie impedit. Et certe si exclusio contēptus statuti vel canonis impideret: seu excluderet eo ipso excoicationē. ca. Ut aiarū: nihil noui iuris iduceret i remediu aiaz: vt supra ducit[ur] ē.

Ad rationes ante oppositū respondens ad primaz admitto q[uod] requiri dolus respectu et

cōparatione ad factū p[ro] quo excoicatione infligit[ur]: sed nō respectu canonis infligentis. vnde ignorantia canonis ferēde sine non impedit: quo minus p[ro] iudice excoicari debeat: et possit qui id facit: cuius canon penā decreuit et ordinavit. Consimiliter de canone late sine: quātūcūq[ue] probabiliter ignoratur: vt de ipubere qui iniecerit manus violētas in clericū. Ad secundā. solū probat q[uod] requiri dolus in facto: seu quo ad factū dānatū: vt. s. scienter et ex animo nō incircūspecte id faciat: pro quo canon excoicationē infertur: sed pro contēptu et trāgressione in facto q[uod] canon punit. in exemplo Innocēti canon punit violationē ecclesiastice libertatis: op[er]e ergo vt illa: ex animo seu scienter et cum dolo fiat. Ad tertiam similiter: quia canon non afficit pena excoicationis percutiētē hominem: sed p[ro]tientē clericū: q[uod] aliud est p[ro]pter excoicationē et q[ui]litate clericū: et sic p[ro] ignorātie facti: q[uod] excludit animū faciendū: q[uod] canon punit: excusat. secus si soluz ignoraret ius excoicantis p[ro]tientē clericū: et ipse sciens clericū percutserit.

Sortasse obijcies. probabilit[er] ignorantia iuris sione imimo multis permisum est ius ignorare: vt militibus minoribus mulieribus et rusticis. ergo male dixi ignorantia iuris cōmuni seu cōstitutionis apostolice nō relevare a contrahēda excoicatione. Lōsequentia tenet: q[uod] sic contraheret q[uod] excoicationē sine culpa: q[uod] penitus absurdū est: et falso. Et p[ot] exēplariter hoc deduci in Sixtina: que prohibet vigore facultatum quas indulgentiales cōmuniter dicimus absoluere ab omnibus excessibus semel in vita et cetera in favorem cruciate cōcessē fuerint absoluere quēcūq[ue] a casibus in bullā comprehēsū: irritans q[uod] in contraria agit: et excoicantis absoluētē. Sed confessor p[ot] probabiliter illam extrauagātē ignorare: et sic iuxta formā facultatis absoluere: iuxta determinata contraheret excoicationē sine sua culpa. Re spondeo. q[uod] excoicatione maior nūc contrahit a iure sine peccato mortali: vnde vt dicit. d. Pe. de Palu. q[uod] finia iuris nequit esse iniusta: nā non debet inde nasci iniurie occasio vnde iura nesciunt. I. meminerint. C. vnde vi. Excoicatione maior iuste infligi nō p[ot] nisi pro mortali peccato. II. q. 3. Nemo eporum. cū sequētibus. ideo quo ad sentētiam iuris p[ot] quis informare cōsciētā suā sup excoicationē ex hoc an mortali peccauerit in facto an non. Et idē est de cōstitutione qua cūq[ue] papali: episcopali: vel statuto: nam cum iusta nō fuerint carēt vi legis: et sic nō stringunt seu ligant hominē. vnde Aug. 1. de libero arbitrio. c. 9. que iusta nō fuerit nō erit lex. Idem p[ro] p[ro] Isidorū. 4. dist. c. erit aut lex. secus de sentētia hominis que p[ot] esse iniusta. Ad propositu[n]i igit[ur] argumētū ius cōmune vel cōstitutione pape aliquid probibet sub pena excoicationis als in se licitus: qui per ignorātie probabile excusat: vt nō cōmittat mortale peccatum: in illius transgressionē nō contrahit etiam excoicationē fulminatam: vt in casu argumēti. et p[ot] exēplificari de alia cōstitutione eiusdē Sixti de yētib[us] facultate permūtādi in utilitatem tertii solum: quos ēt excoicat. Absit vt omnes q[uod] hoc p[ro]p[ter]e moti et ignari illius cōstitutionis fecerint: opinentur excommunicari. Sed resolutio nostra procedit de facto mortali et ubi quis est in dolo: tunc enim contrahit penam excoicationis a canone pro illo peccato fulminatam.

Ad secundam partem quesitā videlicet cōmunicantes sic excoicationis dū ius ignorant excusat: ut peccato in communione. Respondeo q[uod] sic: quia ex tali iuris ignorātie comittatur in eis facit ignorātie: videlicet q[uod] illi sunt excommunicati: et sic cum extra

Pro sacramento confessionis

omnem culpam: iniustum esset eos illaqueari pena: iam ut supra dixi pena canonis nunquam contrahitur iniustum: etiam ignorantes excommunicationem specialiter excipiuntur, ut cap. Quoniam multos. II. questio. 3.

Sed quid? si dubius fuerit de iure an licite communione
vitare sine illius confusione et periculo, et teneat, alii sunt
periculum peribit in illo, vel non potest sine proximi consu-
stione et pericolo intelligi quod sit ei periculum si excommunicatus non sit? quia tunc utraq[ue] pars contradictionis est in du-
bio ad quam caru[m] teneatur: videlicet ad vitandum an non ritu-
dum: credo quod licite potest in mitiore partem: et que maiori
charitatis est declinare communicando, de hoc latius vi-
de in quodlibeto meo de dubio.

Octaua exceptio est pro necessitate corporis et
pia subuentione comunicatiu[m] vel aliorum ut transierit per terram excommunicatorum si non
potest aliunde emere: licetiam habet ab excommunicatis acci-
pere. II. q. 4. q[ui] multos. Et intelligo non de absolta neces-
sitate sed de necessitate magne seu notabilis incommoditatis.
Nam absolute potest peregrinus seu orator secum afferre qui-
bus opus habet in terris excommunicatorum. De pia subuen-
tione patet quod in sustentacionem non superbie: sed humilia-
nitatis causa aliquid dare excommunicatis dic. ca. Quoniam
multos, ergo multo magis ab eis: cum causa non excommunicatorum sit magis favorabilis. Nec obstat quod hoc specialiter vi-
deat coelestis predicatoribus: ut in ea voluntate de sen. excō,
et sic in aliis non videat sibi regula locorum vendicare: ga cocedi-
tur ibi specialiter predicatoribus: ut ab excommunicatis vel
alienarum rerum detentoribus licite possint eleemosynam ac-
cipere: ga in predictionibus et confessionibus quasi causam
eorum gerunt ad quos res ipse spectare nos scitur. Et sic specia-
litatis est quo ad detentores rerum alienarum: ut de alienis pos-
sint ab eis predicatorum eleemosynam sumere: s[ed] generale quo
ad excommunicatos tuu[m]. **Sed contra hoc videat ca. Sacris.**
de usque vi. tunc vbi habet quod pro quocumque metu non licet co-
municare excommunicato: immo quia pro nullo metu debet
quis committere mortale peccatum: decernit excommunicatio-
nem incurrire qui ex metu comunicauerit excommunicato. er-
go non licet pro necessitate corporis: immo d. capi. Quoniam
multos. ea in parte videatur per ca. Sacris. esse correctum.

Quo ad materiam huius articuli varie admo-
dum et aduerso sentiunt do-
ctores. Quidam quod pro metu iniusto cuiusmodi est cruciatus
corporis et huiusmodi licet comunicare excoicato: nihilominus
incurrit excoicationem minorē. Ut dicit Hostiensis. dici
posse quod participati per metum si iniuriant non presentiat nullū
coram deo est detrimetur: ut ca. Quod predecessor et ante-
cessor: tamē quod ad ecclesiam est excommunicatus minorē
excom. ut in di. c. Sacris. et sic discordat iudicium dei et ec-
clesie. de sententiā excom. A nobis. secundo. et. ti. ca. Inquisitioni.
et de spōla. ca. Tua: cum similibus. Sed licet hoc procedat de
sententia hominis que potest iniusta esse: tamē non de sententia
iuris cum nequeat iniusta esse: non enim vii iura prodent na-
sci debet iniurie occasio. I. meminerint. C. vii vi. sed minor ex-
coicatio trahit a iure. ergo quod in nullo peccat eā non trahit.
Angelus in summa in verbo Excoicatio. 8. 6. 18. quod ex metu
quod cadit in virum statu[m] participā cum excoicato ē in di-
minis: neque nequeat nequeat incurrit excoicationē minorē: nisi par-
ticipet in crimen vel nisi cā excoicationis sit pro fide defen-
deda. Dat cām. quoniam tenet obediens prelatorum: ut se exponat
morti vel cruciatui et hōmīs pro fide et salute communis: quādo
alii defensari non potest. ergo non tenet vitare excoicatos: quādo
sue tali periculo non potest: cū preceptum vitā excoicatos
sit iuris postulū: quod ad tale aliquid astringere non potest. Et per-

hoc limitat ca. Sacris. quod procedit de metu non cadente in vi-
rū statu[m] putā dum ex metu participat in crimen vel ex
metu simpliciter non iusto. **Aste[n]. lib. 7. ti. 11.** tenera p[ro]tra Ray-
mūdū: quod iniustus metus qui. s. caderet in statu[m] virum ex-
cusat quo minus ex tali participio trahat excoicationē mi-
norē in locutione: oratione: vel similibus et quod excoicatu[m]
niciatis sit cum sibi participati bus: quā opionem probat ex
hoc humaniorē et veriorē: quod necessitas in talibus excusat: et
(quod minus est) casus utilitatis. Jo. And. in. c. Sacris. obycit
de ca. Antecessor. et ca. quod predecessor. II. q. 3. et de c. Q[ui]s. II.
q. 3. mirum enim videt quod necessitas vite seruāde p[ro]tra famē
excusat: et non excusat necesse seruādi vitam p[ro]tra gladiū.
Solus dicit quod casus exceptus p[ro]tra iuris regulas non est ex-
tēdēdus ad aliū casus eiusdem vel paris rōnissimis per princi-
pē. si vero. s. de viro. ff. foliu. ma. et p[ro] nota. ca. Constitutio[n]es.
de reg. iur. lib. 6. et in dicta regu. que a iure. co. lib. **C. Panor.**
p[ro]tra hoc inducit notabile tex. in. c. j. de tem. ordi. lib. 6. qui di-
citur: vbi est oīno eadē rō: debet esse eadē iuris dispositio: et
in penitencie sit excoicatio: sed potius ex mēte videat cantum in
lege. inducit etiam. l. i. ff. ad Tertiu. c. Lū dilecta. de s[an]ctis. vi.
z. inuti. et glo. in. l. i. C. de ordi. inde. et in cle. j. de elec. cū simili-
bus. Sed in proposito videat eadem rō vite seruāde contra
gladiū que p[ro]tra famē. **Dominus Antonius** dat cām seu ra-
tionē diversitatē quare necessitas famis non gladiū excusat:
quod in fame principiū morē ad mortem est intra: et ita hō vi-
deat occidere semetipm: et ergo inter duo mala institutus. vi.
delicet similius necem et cōmūnem cū excoicato potest
minus eligere. 13. dist. Duo mala. Sed in necessitate gladiū
principiū morē est extra: videlicet in eo qui minat morte: et
sed melius est pati morte ab alio inferēda: quod cōmittere fec-
erat. s[ed] h[ab]et hoc: dū quis esset in periculo mortis ex ruina
domus: ex casti in puto: ex tēpestate maris vel laqueo seu
insidias latronū: vñ liberari posset per excoicatio[n]em: non posse et
eius subuentione vel petere vel oblatam accipere: cū in illis
principiū morē ad mortem sit extra. Preterea ut p[ro]tra cum
infest. Panor. sic mulier ob necessitatē famis posset eligere
vitā turpē cum minus peccati sit adulteriu[m] quod homicidium
quod tñ non licet ēt h[ab]it legem ciuilem: ut in. l. palam. ff. de ritu
nup. Panor. dicit aliud esse de necessitate famis et gladiū: quod
maleficia proposito et voluntate distinguunt. c. Cum volutate.
de sen. excō. l. Qui iniuriarum. ff. de sur. Is aut qui cōmuni-
cat excoicato ob necessitatē famis non arguitur cōmunicare
excoicato: neque cōmittere iniuriantē: sed principaliter subue-
nire necessitatē sue. Is aut qui cōmunicat ppter metu argui-
tur cōmittere iniuriantē: quia ad hanc ipsam cōmitredaz cō-
pellit quā non debet cōmittere ppter malū corporis. **Hec**
solutio quo ad hoc vera est: dum cōpellit metu gladiū ad cō-
municādū excoicato: non licet ob hoc cōicare: ut pulchre de-
ducit in simili Altissim. de indecis pro tēpore legis veteris quo
ad esum carnis porcine. Nam utiq[ue] necessitate famis licuit
edere pro salute vite sicut et sabbato vitam defendendo tie-
ri. non autē dum ad hoc cōpellerentur: et hinc potius glorio-
s[us] morte elegerut quod patrias leges trāsgredi. z. Machab. 7.
Sed pleniū ridendo ad argūmentū dico: quod neces-
sitas famis non relevat quādō intēta-
tur: ut quis excoicato cōmunicet. sicut nec necessitas gladiū
ad eūdē effectū seu finem cōminata: vñ cui surripereſ cibis
vel detinereſ in carcere donec cōicare vellet excoicato:
non licet ob eam necessitate famis tñ. pro quo est tex. in. ca.
Lepit armigildus. z. 4. q. 1. Et proceſſit. d. c. Sacris. de metu in-
cūllo: ut cōmunicet quis excoicato: scius cū per metu ad hoc
non agit. nā in illo licet piā subuentione ab excoicato p[ro]tra
periculi sentiā et famis accipere: quādō modū et excoicato
subuentione exhibere: quod tex. id literaliter non expressit:
qui p[ro]tra sentiūt ad phariseorū sententiā valde declinare vi-
de ntur:

Denit: qui ob religionē sabbati nefas putabat curare hominē: sed non extrahere ouē vel vaccam de puto. Matth. 12. In hoc enim q̄ minus concedit: et ipsum maius concessum esse videi, puta aliqd humanitatis gratia excōicato dedit: ergo a minori op̄e ferre pro vita scandalum p̄tra gladium: et pari formiter de sumēdo ab excōicato. **Nec** valet motiuū An geli: q̄r nō possum p̄ votū astringi: quo minus soncā me carnē: cū als vūtere nō possum: et ergo Laribus in deserto v̄l mari p̄ter carnē nihil habēs ad vescēdū: nō solū potest: imo tenet illa vesci. Sed cōpulsus morte cōminata vt votū transgrediat: debet agnoscere vite dñm: et pro vita nō recedere a voto: p̄cipiēt dñs: Nolite timere eos q̄ corpus occidunt: animam vero tē. Matthei. 10. Igitur non valet cōse quētia: p̄cepto ecclesie extra certos casus non possūz astrin giad subeundum mortem: ergo pro morte comminata licet preterire seu transgredi ecclesie p̄ceptum.

Si dicas. Obligor iure nature mibi seruare vitam: et p̄cepto positiuo ecclesie vitare excōicato: sed occurritbus duobus p̄ceptis p̄trariis minus cedere h̄z maiorī: ergo. **R**isdeo. maxima p̄ secunda parte antedē tis induita nō procedit in duobus casib⁹ exceptis. **P**rimus. q̄r p̄teritio p̄cepti minoris h̄z necessaria deordinatio: nē: puta dū est in se p̄m se malum: vt est mētris forniciatione gare Christū: perjurare: h̄z: et ergo l̄ minus sit p̄ceptū nō mētriē q̄ seruandi alii vīta spūale vel corporalē: nullo tñ casu licet mētri: s̄l nec forniciari. p̄ salute proprii corporis: vel mille aut quotcūq̄z hominū aliorū. **T**erciū est. q̄r in casu occurrente charitas eniacuat vim maioris p̄cepti: quod als cursum haberet: et sic est in proposito duz cōpellimur p̄ vita pro salute hominū quorūq̄z ad trāsgressionē minimi p̄cepti: charitas dat libertatē illam omnia: p̄tenēti p̄ Christo: et ita falso supponit argumētū q̄ hic cōcurrat duo p̄cepta ad fines: seu effectus p̄trarios: nulli enim dubiū quin ex charitate liccat p̄ obliterantia p̄cepti vīta et oīa spernere: immo videre quib⁹dā charitatis p̄ceptū vt in omni būiū sec modi magno aio morti nō obviāamus: si quidē obediē op̄z dñi magis q̄z hoībus. Actuū. 5. Et postq̄z p̄cepisset sapiēs: nō l̄ resistere p̄tra faciē potētis: et ne coneris p̄tra ictum fulminis: p̄tinuo adiecit: pro iustitia agonīcare p̄ anima tua: et vīsq̄z ad mortē certa pro iustitia et deis expugnabit pro te inimicos tuos. Eccl. 4. Ex quo vltimo manifeste habeat: q̄ charitas soluit et elidit vim p̄cepti seruandi vīta cū ad iustitiam promouēdā vīlis fuerit mors hominis. Cōueniēter ergo soluit argumētū q̄p̄ hoc casu p̄ceptū illud maius nō p̄currit cum minore: sed p̄dit vim suā ex inclinacione charitatis ad p̄trariū. Et nō dico charitatē p̄cipere contrariūtē admittere cōpellar q̄p̄ is qui ob metū mortis mēti vel cōmunicat excōicato: sit et hoc casu trāsgressor p̄cepti charitatis: et videatur ob hoc mortaliter deliquisse: cū als mendacium et cōio cū excōunicato veniale tñ inducat peccatum. **A**duerte etiā circa id q̄d dicit Jo. And. casum exceptū a regula iuris non extēdēti a paritate rōnis tē. Iz hoc procedat: cum exceptio sit ex principiis et iuris dispositione: nō tñ cū exceptio ex sola ratione locū obtinuit an principiis seu iuris dispositionē. Et ita est de exceptione cōionis: de qua in c. antecessor. t. c. q̄d p̄decessor. cū declarat Bonifacius in ea cōione corā deo nō p̄cessor: nō aut p̄cedit ei q̄p̄ cōicare possit. Nam tunc ratio nulla occurrit: cur potius vīnum q̄ alterum exceptum videatur.

Dices fortasse. ponamus simul occurtere famē hominis ex qua līcite cōmunicaret: et cōminationē mortis per gladiū: nisi cōmunicare velit: vel spūalem fructū et nihilominus metū gladiū: An tunc licet cōmunicare: Itē si ex insidys mors immineat: v̄l ex casu in puto vnde liberari p̄t p̄ excōunicatū: et simul ex alia parte morsei minat per gladiū vt cōmunicet. **R**isdeo. vt li-

cite cōmunicet excōicato satis est vnam cāpi exceptionis a regula p̄currere: nisi ex occurſu cause non relatuantis scandalū immineat de cōione: tunc enīz cū Eleazarō (de quo. 2. Machab. 6.) etiam a licito abstinerere op̄z cuī vite piculo: ne aliorū ale pdant et scādalicēt. Quid enīz inquit Apostolus mīhi licet: sed nō oīa expeditū ita mīhi licet: sed nō edificant. j. ad Corinti. 10. de quo per Augustinum. 28. q. 1. Sic enim: et hoc quo ad dimissionem vīoris infidelis.

Ex dictis oritur questio. Si nō licet p̄ morte cōminata cōicare excōicato: an ergo sit mortale peccatum cōicare excōicato: Et videat q̄: sic p̄ tex. d. c. Sacris. cū pro nullo metu debeat q̄s mortale peccatum icurrere: decernit cōmunicans excōicato labē excōicatio nis inquinari: ergo supponit cōione ip̄am cū excōicato esse mortale p̄ctū. **P**reterea p̄ solo mortali arceſ q̄s a sacro eucharistie. vñ Hylarius eps. Si nō sint tam magna peccata: vt q̄s excōicet: intellige majori excōicatione: nō se debet a medicina corporis et sanguinis dñi subtrahere. de p̄se. dist. 2. Si nō tāta: sed p̄ excōicationē minorē q̄s excludit a participio sacrie eucharistie. **E**t affirmat: q̄r ca. Si celebret. de cle. excō. vel inter. mi. dicit q̄ graui ter peccat celebrās in minori excōicatione: q̄z irregularitatis notā nō icurrat: s̄z venialia peccata nō sunt grāma: vt p̄z in h. criminis appellatione. ca. Unū orariū. z. q. dis. 7 eo. ter. decernit ei electio irritāda vbi sciēter elec̄t fuerit: q̄ ex solo veniali nō sit q̄s iubilis ad eli gēdū. **P**reterea p̄ principio seu cōione cū excōicato p̄t q̄s h̄z iura excōicari. c. Sicut apli. 11. q. 3. et ea. cā. 7. q. excellētissimus. c. Signavit. de sen. excō. t. c. Statuum. t. c. Constitutio nē. de sen. excō. lib. 6. sed p̄ solo mortali p̄t q̄s excōicari. c. Nemo epoū. cum sequētibus. ergo. **P**reterea trāsgredi p̄ceptū ecclesie est mortale. de maio. et obe. c. z. Deuter. 17. Qui superbierit noles obediē sacerdotis imperio: quieo tē. p̄p̄e ministrat dñi deo tuo ex decreto iudicis morietur ho mo ille: et auferes malū de Israel: sed hoc nō sit pro veniali. ergo. **E**t affirmat. q̄r Ch̄is phibuit cōicare cū excōicatis. Si ecclesia nō audierit: sit tibi sicut ethnicus et publicanus. Matth. 18. ca. Si peccauerit. z. q. j. et capi. Novit. de iudi. Et post apostoli prohibuerunt. ca. Sicut apostoli. 11. q. 3. Et canones diuersorū pontificū. c. Excōicatos. et ca. **C**ū excōicato. 11. q. 3. et ea. cau. 2. q. c. Si quicūq̄z. seu ignorantia: seu timore: seu necessitate ciuiliūq̄z negocij maximi et maxime necessarij eorū se cōiici et salutatione oratione osculatione cōtami nauierint cū minoris p̄nie medicina societatis nostre participationē fortiant: eos dñi qui spontanea: aut negligēter in cōiderint: sub ea volumis discipline coercitione suscipi: vt cōtēris metus incutiat: sed vbi communio solum veniale in duceret: non ita loquerentur illi textus. propter hec Panormita. recedit ab opinione. Hosticē. et Joan. And. addens q̄p̄ tex. capitu. Sacris. simpliciter loquitur.

Pro huius solutione p̄mitto. q̄ nō omne p̄ceptum dei obligat trāsgrediētē ad mortale p̄ctū. Nā Leuitici. 19. legi. Non mētemunt: neq̄z decipiet vīnūq̄z p̄mū suū: tñ certū est mēdiacū iocōlū et officiōlū aut ad deceptions similēs nō excedere limites venialis culpe. Simili de verbo ocioso. Matth. 12. **S**ed dico q̄ op̄io cōis doctozū: quā reguliter tenet oēs doctores theologiz̄: q̄ cōio cū excōicatis ex tra casus p̄cessos solū est venialis culpe. vñ Hosticē. in sum. ti. de sentē. excō. in. h. que sit pena participatiū. Si hoc facit p̄tinaciter et in p̄ceptū p̄tra prohibitionē superioris generali vel spāliter facta peccat mortaliter. nā hoc casu est excōicatus. Excōicatio enim aliter lata in cōicantes est nulla. capi. Statuum. de sen. excō. lib. 6. Addere: requiri vī p̄cet mortis nominatim facta co. f. c. Constitutionē. Inserti igit̄: ante monitionēz faciat non p̄t excōunicari. Quia igit̄: ur ante

Pro sacramento confessionis

monitione factam non potest excusari: restat quod peccatum venia/liter. Et paucis interpositis. Si ergo comunicat excusato contra prohibitionem canonis/venialiter peccatum nisi forte nimis frequenter vel in contumaciam canonis: quia tunc esset mortale: et sic potest intelligi. i. q. 3. *Excellensissimum*. et ca. si. et ar. 25. dist. h. alias. sed dum contra prohibitionem hominis mortaliter peccatum. Et sic accidit quod dicitur obliuiscitur. Mitius agit cum lege quam cum ministro legis. ff. de arbitrio. l. celsus. Dnis Jo. And. in. d. c. Sacris. postea quam retulit Ray. in sum. ti. de sen. excusato. yl. vlti. querit: si aliquis communicat excusato: tenere quod peccatum mortaliter maxime si ius novit: vel si est clericus. per ea. *Excellensissimus*. et c. si. ii. q. 3. et per ea. Sacris. et quod contrarium tenet blandumque peccatoribus in strage et periculum animarum: Quibusdam interpositis dicit. Nihil videtur salua pace Ray. quod excusare excusato regulariter sit venialenitatem in casto hic positissimi sunt. *Primus*. si in contumaciam claustrorum ecclesie. *Secundus* si in contumaciam superioris et contra ipsius monitionem. *Tertius*. si in crimen excusat: quod limitantur intelligo de crimine damnatio: propter quod videlicet est excusatus: ut si cubatur publica propter crimen cobicinatus est excusata: clericus ei communicans in cubinatu: contrahit excusationem maiorem: et est illa communio ei mortalium. c. *Si* cubatur de sen. excus. secus si illi excusaret in furto: quoniam enim peccaret mortaliter: non tamen illa contumacia ei mortalium. *Quartus*. qui excusatus cum quo participat: est cum participantibus excusatus: qui potest includi sub seculo. *Quintus*. cum in diuinis excusat et precipite in casto cap. *Sixtus*. de senten. excusatori. vbi quinq. requiruntur: videlicet quod sint clerici: quod scienter: quod sponte cobicantum excusato a papae: et hoc in diuinis. *Sextus*. qui nimis frequenter. ar. 25. dist. h. *Criminis appellatione*. quem castus dicit posse includi sub primo. Als non credo cobicantem in oratione: cobicuum: et similibus peccare mortaliter: als ut sepius dicit esse magnus rigor dicere si excusatus cui in via occurro me salutarem resaluto: vel per eum amicum inuitat: in quinque non vita: quod per hoc suus dominus gehenna infernali: quam inducit mortale peccatum.

His premissis pono pro ratione duas propositiones. *Prima*. propositio est. *L*ocomunicans excusato in casto non potest ex contumaciam peccatum mortaliter. *D*anc ut indubitate oculis admittitur ibilominus pbo per illud. j. Regi. i. z. Quasi peccatum arioladi est repugnare: et quasi scelus idolatrie nolle acqescere. *O* aut hoc procedat et quo ad supioribus quibus ut dei vicarios tenetur obedire et non solum quo ad deum ipsum: p. ex verbo domini Luce. 10. Qui vos audit me audit: qui vos spernit: spernit eum qui me misit. Et per illud Apostoli ad Roma. 13. Qui resistit potestati: dei ordinationi resistit: qui autem resistunt subiungit: damnationem acquirunt.

Sed obiecties forsitan. Ex hac propositione sequitur primo: quod mortaliter peccatum quicunque sciens excusato comunicat. Secundo: quod non potest quis frequenter sine mortali peccato cobicere talem iterare. *Primum* probat: quod scienter non obediens contumaciam illud. Mat. 18. *N*emo potest duobus dominis servire: aut unum odio habebit et alterum diligenter: aut unum sustinebit et alterum contemnet: que obsequientia salvatoris nullatenus pcederet si quis dicit non contumacido eidem scienter inobedient esse posset. *E*t glo. sup. verbo contumaciam: Luce. 16. Contumaciam dum iniurias eius suis cupiditatibus postponit: et de bonitate eius et impunitate sibi blandit. *Jam* ex contumaciam nostris: ut dicit: *exclusio*: peccatum mortaliter. *Secundum* deducitur: quod frequenter iteras aliquid contra alterius voluntatem: sed prohibitionem ipsius videbis desplicere et nihilipere dereliqueris: et actus operationis in id quod nihil dignum existimat: ut dicit philosophus secundo Rhetorico et ca. de ira: ponens enim tres species: de spectu/derractione/contumacia. *E*t vetus translatione loco verbis contumaciam vniuersitudo per uipioso. et quod contumaciam cum eius prohibitione frequenter transgre-

dimur: et per sequentes contumaciam ex contumaciam. *E*t affirmatur: quod dicit Augustinus: ebrietas si assidua fuerit inter mortalia deputabit. 15. dist. h. *Criminis appellatione*. quod videtur esse per contumaciam frequentia seu iteratione. ergo similiiter in proposito.

Respondeo ad hec argumenta. *Sicut* aliud est ignorantia facere. 3. ethi corum ita in proposito aliud est facere contumaciam: aliud ex contumaciam. Stat enim aliquando parvum pcedere facere: qui ex parvissione id non facit: sed ex ea perturbationis ire vel cupiditas nimis. Aliud enim ex contumaciam facere et aliud in contumaciam. Ille enim dicit facere in contumaciam/despectu/ seu parvissione: qui ex actu seu facto suo vult aliud parvum pcedere: et quasi pro nibilo reputari. Multa enim facimus ex parvissione alicuius: per quod non volumus tamen aliud minorē reputari: puta cum in occulto eius peccata transgredimur et cupimus oculis latere. *T*ertio aduerte cum contumaciam est philosophus secundo Rhetorico tres sint species: videlicet despectus/derractione/contumacia. Despectus autem dum quis nihil pcedit existimans nulla dignitatem. Derractione scilicet episcopatus cum alicuius voluntatis quispia impedimentum est: non ut sibi quicquam acgrat: sed ut non illi. Contumacia vero: damno atque dolore in his afficeret in quod turpe sit pati: vnde sequitur: quod non oculis appetitatio rerum minus iusto prece seu non ad suam dignitatem et veru valorum est contumaciam: sed cum minimu vel nihil seu longe infra suam dignitatem estimantur: et sic prima acceptio contumaciam apud Altilio coincidit cum respectu apud philosophum. Secunda acceptio apud eum comprehendit sub detractione. *T*ertia autem tanquam quoddam modo contumans sub prima specie philosophi. *E*x his dico: quod scienter cobicans excusato contumaciam ecclesiastica pceptientem ad minus interpretatione seu facto: quod sic agit ac si ecclesiastica pceptientem parvum estimaret: cum rectam opinionem habens de auctoritate ecclesie et pcepti dignitate debitam obediens deferat: propter non faciat. *E*t ad confirmationem: rideo: quod ebrietas si assidua fuerit iudicatur mortaliter: non propter frequentiam actus: sed quod esse non potest quoniam qui inebriatur assidue due sciens et volens aliquam ebrietatem incurrit: quod est mortale peccatum: scilicet frequenter expertus viuvi et fortitudinem et suam facultatem ut inebrieat: ut recte dicit beatus Thos. 2. 2. q. 105. art. 2. ad p. 16. Als si nuda frequentia actus de se venialis de se aggravaret ad pceptionem mortaliter: fere toti mundo erit pceptum mortale ociosum: plus summa decibet et potius quam neceesse est iocose metiri: et alia multa. *q. g. b. i. d. h. Criminis appellatione*. *S*ecunda propositio est dubia: et est hec. *L*ocomunicare excusato in castis non accessis ad horam seu modicum tempore in verbo vel sermone regulariter non excedit metas venialis culpe. Dico notandum regule: quod in diuinis potissimum administrando excusationis sacra est mortale. Ita cum ex cobicione nostra animata ad pmina. ci. vel per nosre societatis abstractionem cibus resipisceret a malo: vel deterrenter alicuius a simili delicto: vel nostro ex exemplo agendi nihil pcedens claves ecclesie: et id aduertimus: vel restaria palam est quod merito deberemus aduertere. *D*anc secundum probo. Pares vident auctoritates abbatis in eos quod ex voto ei ad obedienciam obligantur: et ecclie auctoritates in eos: sed pceptum abbatis non obstringit monachos regule nisi ad culpam veniale. *v. Bernard. lib. de pre. et pcepti disp. Et* a oculis inobedientia

diecta inexcusabilis sit culpabilis: nulla tamen eternaliter damnabilis: nisi quia remedium penitentie non sanat: nulla est letaliter terminabilis nisi que contumeliam superbie non evitat. Magna igitur securitas filii inobedientie: et reuera pax hominibus bone voluntatis: quia in omni inobedientia sola damnatur impenitentia: quia nec scit qd diligit deum: sola criminatur superbia: quia facile cauet qui timerit gehenna. Hoc declarans per exemplum. Si iubete (inquit) seniore ut sileas: verbu[m] mihi sorte per obliuionem elabitis: reuera me satorem inobedientie: sed venialiter. Si ex contemptu sciens et delibera sponte in verba proximi posse: sicut legi p[ro]maricari me post mortuam et criminaliter. Ergo sicut est in principio ecclie de vitandis excommunicatis quo ad eas cōtiones quas principaliter ecclia interdicere non intendit. Ad id seruit p[ro]statio quia doctores inducunt: quod ecclia prohibet excommunicari: intellige maiori excommunicatione: cōmunicantes usq[ue] excommunicati sunt cum participantibus nisi sint moniti: ut in causa Statutum de sen. exco. lib. 6. ergo non reputat hoc mortale. Sed non quadrat hec p[ro]fessio. Nam ad evitandum pericula animarum post constitutum est: ut nisi fuerint nominatim moniti excommunicatione in eis lata non teneat. Nemo tamen sane mentis dixerit mortaliter semper delinquare communicantes: qui moniti fuerint nominatum: et eos nunquam qui generali monitione fuerint requisiti.

Ad argumenta ante oppositum. Ad primū r[esponde]t beatus Thomas in quarto: et cōmuniter doctores: quod textus procedit de participantibus in diuinis: et hoc est mortale peccatum ac otria principale intētio[n]e ecclie. Uel supposito quod textus indistincte debet intellegi de quocunque participio: nego quod supponit cōditionem illā esse mortale peccatum. Una clausula illa cu[m] pro nullo metu quis incurrit de mortale peccatum: non inducit ad probandum: quod ergo cōmunicans inquinetur excommunicationis labore: sed ad p[ro]bandū partculā immediate p[re]cedētē meritorum culpa attenuat: non tamen proorsus excludit: et illo p[ro]bato de mortali videlicet quod non excludit mortale culpa ut ea trahat ad veniale extra genus mortalis: ita nec veniale educit penitus extra genus culpe ut nota in regulā. Sine culpa. in sexto. Et sequitur: quod nec p[ro] metu ad hoc elicito licet quocunque aliquid p[re]ceptū p[er]terire: quis liget ad veniales culpa solū: et ergo inquinatur excommunicationis participio excommunicatione. Ad secundū: excludunt aliqui a sacra cōione sine culpa: ut p[ro]p[ter]e de suspicione et interdictis ob aliorum culpa: que in eis patitur. Ita non mirū si excommunicatus minori excommunicatione ex propria culpa excludit. Et ad improbationē de c. Si non sit tanta. Dico quod non debet ratione peccati excludi nisi sit tanta et cetera. Secundū ratione penitentiae. Ad affirmationē: cedo quod sc̄iter celebrans in excommunicatione maiorī peccat mortaliter: et ergo grauter peccat. Sed cōcio cu[m] excommunicato p[ro]p[ter]e quā maiorī excommunicatione ligatus est: potest solū fuisse peccatum veniale: nec est inhabilis p[ro]p[ter]e illud peccatum ut nequeat scienter eligi: sed p[ro]p[ter]e penā excommunicationis quā otraxit. Ad tertium: pro cōmunione cu[m] excommunicatis non debet quis maiorī excommunicatione laqueari: nisi p[ro]sumat fuerit et ergo iura ordinauerit: quod non possit excommunicari: nisi prius monitus fuerit excepta cōione in crimine damnato. c. Statutum de sen. exco. lib. 6. et hoc nominatim: iuxta c. Lōstatu[n]e. ibidem. Immo pro alio est mortali non debet quod excommunicari nisi alii corrigi non potuerit. ut dicitur in c. Nemo eporum. 11. q. 3. Lōstatu[n]e autem resistere superbiis p[ro]hibitioni seu p[re]cepto non est sine peccato. Ad quartum: cedo p[re]ceptū ecclie sufficiēti ratione sua cā munitū: et cu[m] in subdito nulla cā relevat: obligare seu restringere ad mortale. Sed certe non possit nec indifferenter omne p[re]ceptū dei obligat ad mortale: ut de p[re]cepto non metiēdū nihil occidere dicendi vel agendi: non ultra de cibo et potu qd corporis necessitate est sumendi: et sic de alijs. Et sic p[ro]sumptio sum et absurdū eset ecclie velle omnia sua p[re]cepta fortius obligare siue restringere qd diuina. Etiā c. induxit procedit de p[ro]sumptio inobedientie: quod loquuntur de excommunicatione que non

debet ferri nisi in p[ro]sumptio ut dixi: et auctoritas Deuteronomij procedit cu[m] is qui preest loco quod deus elegerit iudicat iudicij veritatem p[ro]m[on]it legem habet enim textus: Qui iudicabunt sibi iudicij veritatem et facies quecumque dixerint et docuerint te iuxta legem eius. glo. in verbo. Juxta legem. nota non dicitur tibi ut obedias nisi iuxta legem docuerint. Unde super cathedram Moysi et cetera. Et sicut loquitur de contumacia: ut p[ro]p[ter]e calce. Qui autem superbius est noles obedire sacerdotis imperio quod eo tempore misstrat deo tuo: et ex decreto iudicis morietur homo ille: et aures res malu[m] de Israele cūcūs populus audierit ut nullus deinceps intumescat superbia. Secundū autem de nuda transgressione p[re]cepit humani. Ad affirmationē dico. H[ab]is p[re]cepit non audiēt[ur] ecclie haberi sicut ethnici et publicani: et ergo eis sacra non cōcanda esse. iuxta illud: Nolite sanctū dare canib[us] et cetera. sed non prohibuit cōmunionē coniunctus et aliorum: cu[m] iure diuino prohibitū non sit ethnici et publicani cōcicare in h[ab]o. Ut apostolus. Si quis vocat vos infidelium et vultis ire et cetera. Lorin. 10. Ut Liby[us] fons mos. Ad mēlam paganorum si vultis ire sine villa p[ro]hibitione p[ro]mittimus. 11. q. 3. Ad mēlam. Qd additū apostoli p[ro]hibuerunt et sacri canones cōcedo. Et si post deus ipse p[ro]hibuit et nō ex hoc sequitur o[ste]r[us] transgressionē esse mortaliter criminalē: als oia ociosae dicta et facta ociosae et iocosa mēdacia cōseri deberet mortalē peccata et cetera. Ex contemptu transgredi est mortale: secundū si ex crassā quadam ignorātiā: ex infirmitate: p[ro]p[ter]e mūdano quodā timore: vel b[ea]tū Bernardus lib. de p[re]ceptis et p[re]cep. dist. In hoc genere: sc̄iū venialis culpe: sunt nonnulla stultiloquia seu vaniloquia: et quecumque ociosae dicta facta et cogitata huic enim nunc non cōtra mandatū usurpat: peccata quippe sunt: et deus prohibet omnē p[re]ceptū: et tamen non criminalia reputant: excepto cu[m] p[re]ceptū vultur in vili et o[ste]r[us] et cetera non peccati species sed peccantis intētio pensat: illa quippe ostēnit atque impunitētis obstinatio in minimis quoque mādatis culpa facit non minima: et queritur in crimē generis rebelliōis et cetera. Nec obstat quod Matth. 5. Qui soluerit vnum de mādatis istis minimis: et sic docuerit hoies minimus vocabis in regno celorum. glo. inquit: hoc est eo idignus: quod genūz ibi sunt: magni sunt. Et eiusdem. 8. Qui audit verba mea et non facit ea: similis est viro stupido et cetera. Et Matth. 14. Si vis ad vitā ingredi serua mādata: ga[te] p[ro]cedūt de mādatis ostēnitibus ordinē charitatis ad deū et p[ro]mū: quodū p[er]teritiōe charitas ledit. Secundū de alijs minimis principalibus: et sic est de p[ro]hibitione cōionis cu[m] excommunicatis in verbo salutatione et huius. Quod autem inducit de causa. 11. q. 3. dico hoc procedere ad cautelā: sicut ca. In lectū. 34. q. 2. cu[m] necessitas negocij maxime necessary excusat a culpa. p[ro]p[ter]e ca. Quoniam multos et ca. Antecessor: et ca. Et p[re]decessor: cādē cā et q. et hoc ut claves ecclie magis formidentur. Quod autem in secunda parte de eis qui negligunt et non agunt et cetera. dico quod interdum leuior culpa acris punienda est ne crebescat: et ducatur in constitutio[n]e a populo: immo ex talis causa sine culpa posset quis puniri. iuxta regulā. Sine culpa. lib. 6. in principio buiūs p[ri]ncipalis argumenti inducta: quibus probari videatur ecclie excommunicatione non posse. Ad primū dico: quod orationē hoies potest valere alteri tripli cōsideratione: et duplē p[ro]p[ter]e viā meriti. Primo p[ro]p[ter]e viā vniōnis et quasi eiusdem societatis. Secundū ratione intētio[n]is oratōis. Jam dico quod et cetera ecclie non potest hoies excludere a cōione fideliū quo ad p[ri]ncipiū bonorum operū: tū b[ea]tū orationū cōmuniū: que scilicet ut sunt in persona ecclie ut superrogata p[ro]p[ter]e sanctos relicta sunt dispensationi ecclie: quod illis duobus modis non applicantur alii nisi p[ro]p[ter]e ecclesiā intētio[n]e: et ecclie renuit ex intētio[n]e excommunicationis cōicare: et ergo non sunt participes indulgentiarū quod rite expluerint ea p[ro]p[ter]e ecclie credidit p[ro]sona. exēplu. Si p[ri]mū sed nō dūm ab solutis ea faciat: et forma indulgentiarū non habeat clausū.

De sacramento confessionis

Illus pessi. **A**d secundum Chrysostomum non solum dicitur tibi ethnicus et publicanus: sed additum. Amen dico vobis quecumque aliqui auerteritis super terram vestram. In hoc procedes ecclesie auctoritate excludit hunc rebellum, et quod eccliam non audiunt, a coione fideliuum: et arcendi alios ne ei in quibuscumque actibus legitimis coicet. **A**d tertium. non licet maledicere celo vindictae: ut quod tu vel als in pueris, et declarauit: licet maledicere celo fraterne charitatis aut iustitiae. **A**d confirmationem respondet beatus Iohannes. in. 4. q. 3. Diabolus est incorrigibilis: et ita non est susceptibilis alicuius boni per excusationis penam: et ita non debet excusari sicut aliis. Excusatio namque quoniam pena gravior ea non est in ecclesia. z. 4. q. 3. Corripianus est medicinalis et non exterminativa. z. q. 1. Multi. Unde Apostolus. Tradidi huius hominem satanam in interitu carnis: ut spiritus saluus fiat in die domini. j. ad Corinthios. 5. Sed certum concernit vim maledictionis potest dici. textus hucus non est ausus iudicium blasphemie inferre glo. ut malediceret ei tanquam male creaturam. Non derogaret seu detraheret diuinae bonitati quod fecit oia valde bona et nullam nam malam. Et non habet quod non fuerit ausus ei male dicere propter culpam. **A**d quartum tradidit per excusationem homo in parte diaboli: nisi vi eius sententia expulsus cum eripitur voluerit per ecclesiam plene eripiatur. Homo namque per peccatum subdit se dirioni diaboli seu eius partem cum parte habeat in malis: ut homo in peccato suo. z. 4. q. 1. Miramur. Et per excusationem: ut dicit magister. 1. 6. dist. 4. diuina gratia et pietate excoicatus amplius subtrahitur: ac subi ipsius relinquitur: ut sit eis liberum ruere in peccata in iteritu: et diabolus maior pars sententiaria orationis ecclesie et benedictionis ac meritorum suffragia eius nequam optulari putant. Unde super his et statim ab eo expeditum est: ut vel sic suffici ex aio cupiant ad dei queri: et sic ubi abundant peccatum. gratia superabundet. **A**d primam confirmationem dico: quod nemo iuste excusatur nisi peccator. Et cum dicitur quod ille eget medicinam: verum est: sed ei obsecrat non dum disposito. Unde certum in primacia animi persistit: pectorum pectorum adderetur summa sacra. Joannes conuenienter ecclesia ab eo non dispediuit afferrent subtrahit sacramenta: et cum primum ad cor redierit: et absolutionis beneficium et sacramenta offerre est parata. **A**d secundum confirmationem quod illa beneficia charitatis non tenemur si firmo integrato/ fracto/ abiecto/ et perditum per se capaciter fecerit. Unde perceptus affirmatur est orare pro proximo nostro: et liceat possumus subtrahere si expediens videatur: ut sibi ad tempore dimissus dum periculosius vel patenter errauerit: per fusionem errorum suum agnosceret et ad veritatem semita redire cogatur. **S**ed dices fortissimum ergo manet absolutionis et postquam redierint ad cor et cupiat resipiscere ab errore: immo multi per veram contritionem a peccatis apud deum sunt absolti quod apud ecclesiam per priorem pectorum remanet excoicatione vulneratur: ergo altra charitatem illis subtrahit ecclesia per excusationem suffragiorum administricula et sacrorum. Nego pseverat: quoniam: et est recte ecclesia redireibus ad cor parata est statim absolutione expedire: et post illam vim suffragiorum et sacrorum virtute fidei coicare: quas si autem absolutione assequerentur homines: nihil percederet excusatio: et claves ecclesie venirent in contemplatione predicationibus malis seu perditis vite hoibuscum: quod vel iniuste fuerint excusati: vel quod satis redierint ad cor: ut evitaret confusionem mundanam: in hoc quod eis precludit via sacrorum. In his autem quod ecclesia ad coenam salutem ordinat: non gravioribus malis occurrit: quod aliquid ut raro tamen accidente inde aliquod detrimet. Sic in cura ratione morbi est necessitas nam aliquantillum per medicinam ledi et debilitari. Nec obstat Ambrosius. Si non potest subveniri unius nisi alter ledat: comodius est neutruum iuuare quam guardare alterum. z. 4. q. 5. Denique quod hic neuter quoniam seu ledit: sed subveniendo, unius tempore intermititur ut aliis efficaci subveniatur: quod videtur licet.

Hoc oritur dubium: an liceat et debeat ei aliquo modo totum iuuam spuale sacrorum subtrahi ut aliis comedimus succurratur: Et videtur quod sic quod nullus manu-

solutus usurarium potest ad confessionem admittere sive absoluere nisi de usuris satisficerit: vel de satisfactione pro viribus sua per facultatum idoneam praeterit cautionem: ut est rex. in causa. Quodque de usuris lib. 6. Ponamus ergo quod petit absoluere nequit loqui neque audit: et vicinus est mortuus ut vix speret absolutionem possit perfici: hoc casu ut aliis metus maior sit: videtur illi per sacramentum non succurreret. Preterea enim prius dicta non licet excoicato ministrare sacramentum. ponamus ergo. Sacerdos inter audiendum confessionem excoicatus: qui grauiter est vulneratus: videtur eum exprimat: ut si permisit absolutionem ab excusatione exhaustum animam per absolutionem dare poterit a peccatis: hoc casu deinde nihilominus ab excusatione prius absoluere: et sinere illum potius decidere a peccatis non absolutum quam alia preceptum ecclesie factum ministrare excoicato. Idem occurrit cum sacerdos dicit quod sit in iure egrotum in agonizante. Rideo. quod alia charitate est morte eternae damnacionis cum possumus non excludeatur. Unde Symmachus papa: morte lagueribus probatur. infligere qui hanc cum potest non excludit. 63. dist. in principio. Et Celestinus audiens a quibusdam prius de negari morientibus quod mortis sunt tamen hoc anima cupiunt remedium subveniri: Quid inquit hoc aliud est quam morienti morte adducere: cuius anima sua crudelitate ne absoluta esse possit occidere: z. 6. q. 6. agnouimus. Nec obstat potest quodcumque preceptum ecclesie quod vnuquibus preceptum ecclesie intelligitur superioris auctoritas seu preceptum. 11. q. 3. non semper. cuius alius sequentibus. Et enim Bernardus. lib. de precepto et precepto dispensatione. Quid instituit pro charitate alia charitatem militare non debet: nec potest. Et certe in lege quod licet non est: necessitas licet facit: ut est regula. Quid non est licet. de regulis iuris: ut ubi declaratur de precepto dei: puta de precepto sabbati et precepto iuris naturae ex obligatione voti. Sed hoc potest necessitas corporis: quanto magis necessitas aie: que oem necessitatibus corporis accedit: z. 3. q. 4. Ista pietas ergo in casu necessitatis spiritualis seu eternae damnacionis non curat preceptum ecclesie de vita excoicatu. Rector quebis foris in nos iaculatur ex libro de dispensatione et preceptum id est: quod de preceptis stabilitibus cuius sunt precepta ecclesie: de illis Bernardus. Quidam charitati militat immobilita fixa sunt imitari quod oino ne ab ipsis quod est propositis sine offensa possunt et ceterum. Si contraria forte aliquis charitati visa fuerint his dutarunt quod hoc posse videri datum est: et pudore creditum est. Nonne hoc iustus simus esse liquet: ut quod per charitatem inuenta fuerint per charitate quoque ubi expedire videbitur vel omittantur vel in aliud forte comodius comutetur: sicut ecclae so iniquum per dubium fore si statuta per sole charitate contra charitatem tenerentur. quod aliquibus dispensatione superioris in casu similium non licet agere alia vel propter legem ecclesie. Rideo. Bernardus logitur cum recursus haberi potest ad superiorum sine et absque hoc quod aliquid fiat alia charitate: nonne enim quod nullo casu liceat agere alia charitate: et necessitate excepta est in omni lege positiva ecclesie. In propria nostro mora est periculum allatura: et ita dilatio est spernenda: nec patitur tanta que necessitas: ut recursus habeatur ad superiorum: cum per casum nec tantum in suis habeatur: ut absolutionis ab excusatione possit primitur. **D**ices fortasse: potest ergo quod sacerdos peritans egrotum expidire soli absolvere a peccatis: et reuulsus reuertitur ad anhelitum: et ad momentum aliquod superiuit. an ille vere fuit absolucionis vel non. videtur per se facie quod non fuerit absolutionis: sicut cui accessa est facultas plenarie remissionis pro articulo mortis: non quoties ille apparuerit: sed quis vere occumbit plenarie absolucionis. **U**nus distinguendus videtur in internum casuum exceptum et appareretur: et hoc nisi veleretur fuerit in facultate indulgentiarum expressum. nihilominus magis declinor in hac parte: quod fuit vere absolucionis. Rodo est: quod exceptio quoniam opak necessitas a precepto equum habet locum in casu probabilitate appareretur: ut in vero. Unde licet non obseruari ieiunium ad quod ex voto vel precepto ecclesie obligantur: cum perprobabilitate videtur quod non possit sine notabilis corporis detrimento: quoniam sic non sit sicut in casu vero. Et sicut de violando

violado sabbatum ppter imminetem inuasionem iniuria-
ru. Ja i pposito exceptione a regula vitadi excōmunicatos
operat necessitas spiritualis ergo hz locum etiā in casu ap/
parēte. Preterea nō dubitat quin sacerdos sic absoluens sit
excusatus a culpa et liceit ministraverit: et sūr eger suscipies.
Durū ergo videri illuc philibetū seu ipeditus est effectus
sacramenti. Etiam sacerdos debito charitatis tenet sic admi-
nistrete: et post nō potest aliter: cum p casum pbatur solum
supuiriue ad momētū: quo alterā absolutionem tñ pfer-
re posset: et sic ab initio potuerit ambas.

A d rationes ante oppositū. Ad primā dico: qd pro
cedit cū p ysurarium stat quo minus
idonee caueat. Unde intelligit nisi prius de ysuris restituē-
dū idonee cauerit si pōt. In pposito necessitas excludit le-
gē. Ad secundā. Sicut necessitas corporis exceptione fa-
cit a lege vitandi excōmunicatos: multo magis necessitas
spiritualis aie: de qua in pposito. Absoluīt nāqz sacramēta-
liter: qd sacramēta solū operari possunt in viuīos. Absolucione
autem ab excommunicatione impendi potest per mortem.
Quia in superioribus formādo exceptiones a lege vitandi
excōmunicatos frequenter inductum est dubiuī circa cap.
Quoniam multos. xl. questio. iij.

L currīt dubiuī: an omnibus personis il-
lic expressis liceat et sit cōcessiū
cōmunicare excōmunicatis signanter: qd dicit
necnō omnes alios qui non adeo curiales sunt:
vt eorum consilio scelera perpetrentur tē. Ut
deut qd sic: qd nūqz inuenitur illi canonī in aliqua eius par-
te fuisse detractū seu derogatum: ergo sine exceptione stan-
dum est in omnibus eius particulis.

I n oppositū videtur: qd sic omnibus yhs cōcessiū
licit ester cōmunicare excōmu-
nicatis. Cōsequētia tenet: qd nemo vir bonus adeo curialis
est: vt eius consilio tē. et p qns frustra et inutiliter laborauit
concilium Cōstantientē subuenire cōscientys timoratis in
excōmunicationibus a iure vel homine generalr p̄mulga-
tis: cuī antea generalius habuerit etiā in excōmunicationi-
bus nominatū et specialr a quoqz probatis si non adeo
curiales sele exhibeant vt eoz consilio scelera perpetrētur.
Respondeo: qd illa clarissima: necnon et oēs alios: soluz cōple-
ctitur oēs qui opas suas locauerunt seu ad aliquid cōducti
sunt. Unde glo. in ca. Inter alia. in verbo Agere. In ḡbūdā
inquit p declaratione vt in filiis: servis: ancillis: et uxore. In
quibusdā p iuris cōstitutionez vt in rūlticis et mercenariis.
Et qd per illud. c. ius nouū p̄stituiatur circa psonas mercena-
rioz rusticoz fatis videtur: qd p priora iura eos vitare tene-
ban̄. xv. q. vi. Nos sanctoruz. et capi. Maritos. et. qd. iij.
Excōmunicatos quousqz hec glo. Unde mens gloē videt:
qd illi conducti et inseruentes de expresso illic excipiuntur.
Etiā si rusticī a toto genere exempti essent a lege vitadi ex-
cōmunicatos: et oēs qui nō adeo curiales sunt: vt eoz consi-
lio tē. modicā vim haberet excōmunicatio cōtra generale
p̄uetudinē ecclesie que est optima legū interpres. Nā illos
reputat rusticos laqueari et eos quoqz p̄filio scelera nulla p-
petrant ex cōmunione cū excōmunicatis: sicut aliū qui ru-
stici nō sunt vel ad scelera consilunt non damnata.

A d rōnē ante oppositū dico: mēdā esse ex iterpositio-
ne xbi: et iter rusticos et seruientes: qd nō exci-
piunt nisi rusticī seruientes: et tūc clara est finia texī. Necnō
et rusticos seruientes: necnō et oēs alios supple seruientes: qd nō
ad eo tē. Rō at ḡnalis exp̄issionis de rusticis fuit: qd seruūt
in p̄dys seu rure hoibis et nō manēt in domo vt ceteri ser-
vitorēs. Volut autē Greg. sc̄ptimus omnes mercenarios et
quomodoqz operas suas locantes complecti.

De indulgentijs.

I so de excommunicatiōne: vidēdū est:
an p̄sint aliqd claves ecclie q
ad remissiōes pene gebēnaliū q̄ cōiter dñr
idulgētie. Arguo qd nō q̄tuor yhs. p̄ ex rō-
ne satisfactiōis p̄ alio cui initii xcelio idul-
gentiaz. 2°: ex mutabilitate dñni decreti
sue sentētie. 3°: ex obligatione dñci p̄cepti
astrigentis nos ad assūmedū p̄o peccato seu culpa condī-
gnas penas. 4° sumitur ex insufficiētia et incongruitate car-
se pro qua conceduntur indulgentie.

E x prima via arguit: qd dicit Apls. 2. ad Corinθ. 5.
Dēs stabim⁹ aī tribunal ch̄ri vt recipiat
ymls qz put in corpe gessit: siue bonū siue malū. Et i p̄iat.
Tu reddes ynicuz iuxta opa sua. Sz si ym⁹ posset: p̄ alio
satisfacē: redderet de⁹ boi fm̄ opa aliena: qd nullus p̄ot: p̄ alio
satisfacere: et sic exclusuz est fundamētū indulgentiæ. Et
p̄firmat: qd Ezechiel. 1. 4. dī. Si ppter peccatū terre iduxer-
eo aliqd ex q̄tuor: iudicys pessimis: gladium: famē: bestias
malas: v̄l pestilētia: et fuerit in medio et̄ tres yri Noe. Da-
niel: et Job: viuo ego dicit dñs: qd nec filios nec filias libera-
būt: sz ipsi soli liberabūt: terra aut̄ desolabit̄: qd tā sc̄ti viri
et deo gratissimi nō p̄nt: p̄ alios satisfacere. Et 2° cōfirmat:
nō p̄ot qd p̄ alio oteri aut̄ p̄fiteri: sz op̄z eu q̄ peccauit p̄te-
ri et p̄fiteri: qd sūr in satisfactione. Et 3° idē p̄firmat: qd si p̄ot
ymls pro alio satisfacere: ponat aliqd egrotus debitor: pene
septēnis quā aliū sani recipiūt in sc̄: si decedat egrotus: peto
an euolabit̄ an nō. Si p̄m̄: ponat qd illi nibil faciat satisfactio-
ne suscep̄ta: qd ille saluabit̄ et māebit culpa ipunita. Si z⁹ ḡ
punit i purgatorio: et isti se puniūt p̄ eo i terris: Sic de⁹ bis
punit in idipsum. Et 2° pbaē idē rōnē. de⁹ nō regrit satisfac-
tionē q̄li delectat̄ in pena. iuxta illud Isa. x. Dei p̄solabor
sup hostib⁹ meis: sz vt medicina et remedū offense: qd satisfa-
ctio est antidotū et remedū ī culpam: sz medicina nō sanat
egrotū si fuerit corpi alterius cuiusqz sani apposita. ergo.

E x secundā via arguit: qd decernit de⁹ p̄ p̄cō p̄onaž
hois punire. p̄z: qd nibil ifseri vel in hac vi-
ta vel in seculo futuro cuius nō in deo eternali volūtas vel
decretū sūt. sed deus mutari nō p̄ot: qd quācuqz penā illi pro
illo asūlperint: de nullo poterit illi reluquare. Preterea illud
apte asūlperire vide Grego. Lū supna indignatio seſe: vt ita
dixerim: medullitis mouet: hāc oppositio humana non re-
mouet: nec cuiuslibet depēctio se obyct: cuī deus semel ali-
qd ab int̄mis irascēdo dispoſuit. Qd p̄bar: qd Mōyses lz
ei⁹ autoritatis fuerit apud deū: vt de peccato vituli p̄lati-
lis veniā populo ipetraret: nihilominus qd ad petrā i Dreb
diffidēs nō sanctificauit dñz corā filiis israel: terrā p̄missio-
nis igredi nō potuit. z. qd. 4. Nabuchodonosor. et Dier. 7.
z. 1. z. dicit dñs pphete. Lū ḡ noli orare pro populo hoc neqz
assumas pro eis laudem: qd non exaudiam. vbi glo. Ex his
discimus frustra rogari pro aliquo qui non mereſ accipere:
ergo lz aliū asūlperit quascunqz penalitates pro homi-
ne: non poterit abstergere penas quas dñs ei inferre decre-
uerit. Et cōfirmat: qd si dñs nō decreuit homini penam
gebēnaliū inferre: lz aliqd peccatū sc̄licher fiat non inferer: et
si decreuit inferre: quicquid per aliū fiat inferre ergo nibil
prodēt homini satisfactio per aliū asūlperita. Dices for-
tasse: nō stāt simil decretu dñi de pena inferenda pro pec-
cato in cōtritione dimissō: et qd aliū spontē assūmat satisfac-
tionē pro illo: sicut incōpossibilita sunt: qd deus decreuerit
Ioānē quo ad totū residuum pene punire i purgatorio: et qd
hoies in hac vita laborēt satisfacē: et sic videſ male p̄cludi:
si deus decreuit: quicquid aliū fecerit inferer: intelligendo
qd possit satisfactionē pro eo assūmere stāte decreto: sed re-
cte concludit: qd nemo aliiquid faciet quo pena p̄hibebitur:
sed si eset pro eo satisfactionē assūmpturnus deus illud non

Pro sacramento confessionis

decreuerit. Nec occursaret rō: qz dicit vñs. i. Reg. iu. Pre-
dixi enim ei qz iudicaturus essem domū Deli in eternu. p/
per iniquitatē eius: qz nouerit idigne agere filios eius: t nō
corripuerit eos. Idcirco iurauit domui illi: qz nō expieatur ini-
quitas domus eius victimis & munera in eternum. Pro-
quo nō puniuntur dñs sub iuramento victimas non offerē-
das & munera pro impietate expianda: sed certe qz carcerē
effecti & finē prescriptū non attingerent: ergo stat decretu.
dñi de pena inferenda cū satisfactione pro expianda iniqui-
tate assumpta. Idem sensim videt Grego. & glo. Diere. ii.
CSi dicas hoc de pena huius vite seu tēpōis procedere:
quā nec homo p̄prio labore nec lamentis expiare pot: qz qz
ad hoc nita: si de absolute decreuerit. Secus de gehenali
seu ferēda in purgatorio. Lōtra b̄ v̄: ga nulla est rō qre de
lege statuta dicsm: dñi absolute decernē penā hui⁹ vite seu
tpis: t nō posse discernē absolute penā ferēda in purgatorio
cū suppōne vtriusqz: qz hō laborer opōnib⁹ penalib⁹ cōpen-
sando penā illā redimē. Et pbat qz b̄ possit: immo qz aliqui se-
cerit: ga qzūqz laborauerit habraa & p̄iarche p̄ expia-
tiōe p̄cti originalis: p̄ dño dōrō debebat apō inferos ferre
penā dāni quoadūqz p̄ morie. Lbzi aius dñi placaret: qz pe-
na dāni. s. carētia dñe vñsōis b̄m oēs sc̄tōs oīus penaz ma-
xima ē phibet. Idē iudiciū de pena sensus erit. P. Mat.
5. dicit saluator. de eo quē adiutoriarius tradidit iudiciū: iudex
ministro: t sic missus fuerat in carcere. Amen dico tibi nō
exibis inde donec recidas nouissimum quadrantem, ibi per
carcerem videatur purgatorium intelligi. ergo.

Ex **tertia** via arguit. ga z⁹ ad Lm. z. in xbo: Ille si
delis p̄manet seipz negare nō pot. gl. dīc: qz
saceret si dicta sua nō ipleret: s̄ p̄cepit Deuter. z5. vt p̄ men-
sura iniquitatē sit & plagarū modus: qz p̄cepit euaciaret: si
qz idulgētias fieret penā relaxatio. P. Mat. 3. p̄cepit Iōa-
nes baptista ex noīe dñi: Facite qz fruct⁹ dignos penitētis.
glo. iterlī. b̄m qzitatē culpe: qz sit ex discretiōe qz neccia est
penitētis. Et saluator Lūc. 13. Si nō penitētia habuerit: oēs
s̄il p̄būtis. qz cū s̄ieror nō possit absoluē: qz p̄ceptū sup̄ioris:
nemo v̄ possit relaxare penas ad qz ex dei p̄cepto obligat. **C**Et s̄firmat. Lōtra p̄ceptū soluēdi debitu p̄tritiōis v̄l cō-
fessionis nulla valet indulgētia vel relaxatio: qz ncc qz p̄ce-
ptū soluēdi pene debitus. qzta tenet a paritate rationis qz
ad cōfessionē & p̄tritionē ēt tenemur in pena peccati.

Ex **quarta** via arguit p̄io: ga regulū p̄ tpali subuen-
tiōe p̄cedunt idulgētiae: v̄puta qz fabrice
vel hospitali porrexit man⁹ adiutrices t̄c. S̄ simoniacū
est p̄ tpali dare spūale: qz hō relaxatio inutilis est: inefficax &
simoniacā. P. Lōtra iustitiae distributioā est vt ineq̄lī p̄me-
rētib⁹ par p̄mū det. qz s̄il hō eādē est: vt ineq̄lī dātib⁹ equa-
lis relaxatio fiat: cū cōiter dānt idulgētiae: qzūqz manus
adiutrices fabrice porrexit p̄sequēt remissionē 3⁹ p̄tis pe-
ne inūice v̄l dōbitē: ponatis duos equi diuites & ad eq̄lē pe-
na obligatos: alterū dare vñū stuferū & alterū vñuz octode-
nariū: nñ in fo⁹ idulgētariū frās sit & dōceptio: qzūqz pena
vtrigz relaxabit: cū ineq̄lī p̄mūrēt t̄c. Sic ex eodem
fundamēto arguit p̄ot de idulgētis qz dānt in dōcationib⁹
ecclie cū alter magno labore & de lōgīng visitat alter inūic-
nis exīs sine fatigātōe & de loco vicino. P. Si p̄ p̄mā ele-
mosynā quā dat fabrice p̄seq̄t remissionē 3⁹ p̄tis pene toti⁹
debitē: pari rōne p̄ z⁹ p̄seq̄t remissionē alterius 3⁹: & p̄ ter-
tiā eleemosynā relaxationē nouissime tertie restatis: & sic p̄
tres p̄ios dñarios p̄seq̄t remissionē toti⁹ pene vt p̄tū de-
cedēt h̄c sine purgatorio volare ad celū. Ex qz sequēt tria
inconuenientia. p̄mū: qz vñlī & p̄sultī cēt trib⁹ distictis v̄l
eib⁹ dare tres mitas qz semel vñū r̄benētēz. Pz: ga p̄seq̄t
remissionē toti⁹ pene in tertia eleemosyna qzūqz p̄ua: & vñlī
ca magna solū remissionē 3⁹ p̄tis. Scbz inconuenientia est: qz re-

missio pene debite nō fieret ad p̄portionē dilectionis h̄ illud
Lūc. 7. Remittant ei p̄ctā mīla qm̄ dīlexit multū. Lui aut̄
minus dimittitur: minus diligit. Tertium inconueniens: qz
minus dispositus & minus capax ceteris paribus plus de-
remissioē seu idulgētis assequret. Pz: ga qz min⁹ cōterit
posita eq̄litate p̄ctōū sit min⁹ do grat⁹: & manet dōbito mā-
ioris penitētis aut̄ est min⁹ dispositus: & qz ei plus remittet
p̄z: ga 3⁹ ps pene maioris. Dices fortasse ad illationē p̄mti i.
conuenientia cū gl. & doctorib⁹ in. c. Tps. 13. q. 2. qz p̄ sc̄dā eleē
mosynā relaxat tūn de pena in p̄portionē: p̄uta ēt 3⁹ ps resi-
diū: s̄ nō tātu in qzitatē: vt si p̄ sit nouē dōbito & remittit
tria: & z⁹: cu est sex debito: relaxant dōbito. qz b̄ sit irrōnabile
v̄: ga si semel p̄ tres familiares in distinctis ecclias faceret:
remitteret ei eq̄lī: qz b̄m qzitatē cum nequeat assignari rō
disparitatis: qz v̄l fac̄ dōctionē suā deteriorē p̄ semetipz vñlī
cuiz ecclie largiēdo: v̄l opz dīce: qz ei relaxat tātūdēz b̄m
qzitatē. **C**Quinto p̄ot arguit ex dōfectu p̄tatis: ga nō est ec-
clesie facultas augēdi hoib⁹ meritiū nīs ministerialē medi-
antib⁹ sacris: qz nec relaxādi penas. Q̄ia teneret ga eiusdem fa-
cultatis est bonū adyce: seu augē & adimē malū. **E**t cōfir-
mat: ga nō p̄ot relaxare penas nisi de thesauro coi toti⁹ ec-
clesie seu multitudinis ppli Lbziāt: s̄ in illo thesauro p̄tinet
eque meritiū Lbzi qz est inexhaustibile vt vis penalitatis et
satisfactionis. Si ḡ non p̄ot illud meritiū applicari alteri au-
gendo premiū: p̄uta eternā gloriā: quo poterit de penalitate
pro alio soluēre. P. qz neutrū possit p̄z: ga b̄m legez ordina-
tā nulla pena p̄ot duob⁹ cedere in solutum: s̄ oīs penalitas
est Lbzo & sanctis sufficiēter recopēsata als illiberalē cum
eis egisset de. ḡ. Itē si ecclia illā penalitatē alteri applica-
ret sc̄us ille cui⁹ est absqz dubio haberet recopēsari: qz ecclia
applicans alteri adimeret sancto partē glorie: & sic in ei⁹ in-
iuria t̄c. Et videt currere illud virginū t̄c. Mat. 25. ad sa-
tuos: Ne forte nō sufficiat nobis & vobis ite potius t̄c.
In **oppositum** v̄l p̄missio saluatoris facta p̄e-
tro: Qdciūz solueris sup̄ terraz: erit solutum & in celis. Mat. 18. t̄ illud Apostoli. u. ad Cor. 1.
v. Et ego si quid donauit propter vos in persona Christi do-
nauit. ergo ecclia qui in prelatis fungit vice Christi po-
test a pena debita absoluēdo liberare.
De **hac** mā idulgētariū dicit gl. in ca. Qd̄ aut̄ de pe. &
re. Quid valēt hō relaxatiōes: v̄l qzrela est: s̄
adhuc satis dubia. vñ refert cāde gl. & post eaqz doctores ca-
noniste. Itē iter theologos Alex. de Hales. 4. pte. q. 63. mē-
bro. 1. art. 1. bca. Tho. Bonaiētū. & plurēs ali. zo. distin. 4.
Quidā dixerūt has remissioēs solū valere in fozo ecclie nō
in fozo dei: nō qz idulgētias nihil p̄tēt valere apud deus qz
de reb⁹ b̄m veritatē nō ex opione iudicat: s̄ intelligūt: qz re-
laxare possint penas ex p̄cepto ecclie dōbitas: s̄ nō deo de-
bitas p̄ p̄ctō. Hāc opione reprobāt Alexā. de Hales & Bo-
naiē. qz sic hō idulgētia p̄missio poti⁹ deceptio iudicāda
ēt qz relaxatio: & poti⁹ crudelitas qz pietas dici posset: duz
b̄ pñiaz minuēdo ad gñiora trahat supplicia. Et be. Tho. i
4. qz ecclia sic mas dānificaret qz adiūtaret: ga remitteret
ad grauiiores penas. t̄ purgatoriu nō absoluēdo a penitētis
inūicis. S̄ istis facile respōdet: nō est deceptio cū relaxat
de penitētis inūictis: cū solū per eccliam sint inūi-
ctē: certe hoc iūiat eos qui p̄o fragilitate non essent peni-
tētias inūictas explēturi: cum illi p̄ter penas deo debitas
ex penis dīmissis nō solū reatu sed & culpā ex transgressio-
ne essent cōtracturi. Etiam prodest cū p̄ ardozē cōtritionis
forte omnis pene remissionē cōsecuti sunt: qui nihilominus
p̄ eccliam p̄ceptū tēnēt penitētias inūictas explēre. p̄re-
terea vbi hoc nō esset manet libertas abstergendi penā de-
bitam p̄tritione/dilectione/vel quocūqz opere penali & bo-
nūcū prius ad certū modū obligaret sanificiēdi eccliam &

deo: alleuiat autem debitoris additio cu plurib^m modis soluēdi recipit facultate. Unde sicut nō decipit nec grauat penitente si pro congruentia facultatis leues iniungit penas: nec in pposito indulgentiaz ecclesie. Etiam qd in ea forma penam purgatorij manere nō intēdit: videtur: qz specialiter de penitētis iniunctis exprimit: non de pena debita deo. Sed certe hoc solum iustificat partes huius opinionis in foro ecclesie: que de penitētis iniunctis remittit. Sed in hoc erronea videtur: qd qd vniuersaliter sine exceptione dicit indulgentias vniuersaliter nō valere in foro dei ad hunc sensuz: qz penas pro peccatis deo debitas relaxare nō possit. Nā vt ecclia relaxare et remittere pōt obligationes ex voto vel iuramento deo qstas in gbus semp dispēsant ecclia: nulla ratio videt quin etiam in obligationibus delicto cōtractis relaxandi habeat facultatez. Et vt recte dicit beatus Thomas in 4°: videntur expreſſe contra p̄mislegium datum petro quo ei saluator promisit: Quicquid solueris super terram tē.

Ed probabile dubium: an valeat tātu quātu forma indulgentiaz seu verba sonat. Et dicit dñs Altissiodorei. 4° parte sume. qd. i. de buis relaxationibus: ad hoc vt tātu valeant quātu pmitit ecclia: sex requirunt. Primum: potestas ligandi et solvendi: qz nō oibus est auctoritas pcedēdi indulgentias: et quis habeat non tū in quolibet. Unde dicit textus in capi. Idez autē de penitentia et remis. qz remissiones in dedicationibus ecclesiaz et attribuentibus ad refectiones pōtius nō pluit nō subditis pcedentibus huius indulgentias: nisi eis p̄p̄i iudices specia liter indulserint ut possint eis pdesse: cu nullus a non suo iudice ligari possit vel absolui. Et ideo vt ibi tradūt doctores p̄sultum est peregrinari volentibus et valde expediens: vt a p̄prio iudice licentia obtineant et gratia de alienis indulgentiis p̄cipiendis. Sed nihil de hoc cōparatione ad indulgentias a papa cōcessas cu respectu eius oīs homo sit subditus. Secundum: necessitas loci et psonae de loco p se p̄z de psona: cu p̄ obilitate vel ppter egritudines ieiunare nō pōt: vel alias penas iniunctas explere. Tertium: deuotio fidei in suscipiente: vt scilz credat ecclesiaz has relaxationes facere posse. Quartum: status recipiētis: vt scilz sit in statu gratiae et habeat charitatē: als nō pdest ei relaxatio. Quintum: discretio yt. s. discernat apud se pro quāto veller exonerari: vel quātu vellet dedisse vt a tāta penitentia eset absoluens. Sextu: iusta estimatio: vt fm qd ei remittit ipse recopēset. Que sex oīa intelliguntur in relaxationibus quas facit ecclisia: vt p̄sint tantu quantu ecclisia pmitit. Sed ecclisia illa nō exprimit duabus de causis. Prima: qz si exprimeretur nō essent fideles ita prompti ad dādū: sicut si predictetur laicis: qd nō plus valēt mille opa ex charitate facta: qz vnu si charitas sit vna seu equalis: minus proni essent ad multiplicadū opera bona. Secunda causa est: qz si charitatis hz cui fit relaxatio: cu charitas nō sit sine fide: habebit de his iusta estimatio. Sides enim iuncta charitati iusta estimatio est oīum operz spiritualium. Et si obiciat: qd ergo ecclisia vniuersalis decipit Christifideles: et cu nemo aliū decipiat vez dicēdo: sequit qd fuggerit ecclisia falsum. Et cu scienter dicere falsum sit mēriti: sequit qd ecclisia vniuersalis peccat: qd est absurdū. Etiam bea Gregorius: g. Rome. Si quis p plateam sequit Rome: pcessiones: hz plus qd. qd annos indulgentiaz. Itē in euāgelio: qd caput Joānis baptiste traditum est puello glo. i. ecclisia de ḡtibus. ergo habet caput Joānis. i. caput gratie: et ita potest p relaxationem ad subditos gratia illā derivare: et sic valeat quātu sonat. Itē z ad Lorinth. z. Cui aliqd donastis et ego donau: et ego qd donavi in psona Chri donau: tē glo. ac si Christus donasset totū esset pdonatū: ergo cu aploz loco sunt episcopi tē. Item

facit ad idē: Quodcuqz solueris super terram.

Respondet. Ad primū pōt pcedēsi hoc verbū decipit, non importat deformitatē ecclisia decipit fideles et nō mentit. Cum queritur: si decipit vel dicēdo vez vel dicēdo falsum. Dicit qd dicēdo vez: siue qd dicit vez: sed qz nō exprimit illa sex. Huius simile iniunctis in glo. et doctoribus. z3. q. z. c. Dñs. Un̄ nota ī ibi: qd licet hostē dolose insidys circuueniendo decipere: et qd adūcatus fons iusta causam licite potest decipere adūversariū. ar. 4. qd. 4. c. i. Qd limitat archidiaconus dummodo falsis deceptiōnibus nō vtatur: soluēs p hoc cōtrariū de c. Lupimus. in princip. lib. 6. et glo. ibidem nota. Alter m̄ videt mihi respōderi possē: qd ecclisia nō decipit: sed hoīes seipsoſ faſilitate sua et iustitia nō inquirēdo gbus opus sit: vt fructus debitum ex concessione huius consequant. Et si p̄tent huius indulgentias in peccato existentibus valere ad dilutionem seū abſtēſionē pene ex alīs pccatis cōfessis debite. Ecclisia autē venit excusanda cuī iusta ratione nō exprimit: nec oīa exprimere possit. De bea Grego. dicit qd bene pensavit labores qui sunt in cōdo Romā et sequendo pcessiones. Unde ibi est discretio et iusta estimatio: et hoc modo dicit intelligendū qd caput Joānis seu gratie sit penes ecclias de ḡtibus. Ad tertiu: Christus nō totū condonat: im̄ possibilē est: qz sic euacuaret iustitia dei. Ad quartum. quodcuqz solueris tē. intelligit iuste: et in clausula iuste intelliguntur illa sex. Si dicas relaxationes non tū valent ratione dari: sed vi p̄ precū ecclisia que participem faciunt orationū missaz et huiusmodi illum qui porrigit manū fabricet: et preces merent remissionē culpe pro alio: quāto magis et pene. Rūder. potest ei p dationē vnius oboli ratione precū tota pena vel tertia p̄grs dimitti: sed de hoc certus non est cum nō sciat quātu ei prosunt suffragia ecclisia. Et sic qz nō requirat iusta estimatio quātu ad peccati remissionē: exiguit tū quantu ad tentiōnē et certitudinē. Hoc potest declarari. Preces merent alteri solutionem de congiro: et sic vberant liberalitatis est: si impetrant a deo: nec est contra iustitiam si nihil obtinerent.

Hāc opinione dñi Altissiodorei. reperio fuisse in magna estimatio apud doctores referunt enim eam celebriter Innoc. Abbas. Joan. Andr. et Panor. in c. Qd autem de pe. et re. Hostien. in c. Luz ex eo. in eo. ti. Raymūdus satis videt fuisse eiusdem s̄nie. Dicebat eni qd homo mortalis nisi cu diuinus reuelatū fuerit scire non poterit quātu alicui valeat huiusmodi remissio: qz vallet fm devotione ipsius penitētis et eoz qui suffragant aē munex eorūndē. Et hoc mensuram nullus scire potest nūdens: ergo nec mensuraz remissionis. ar. ca. Queris de consecra. distin. 4. z. c. nō mediocriter. de psecre. distin. 5. de pe nitē. distin. 1. c. qd penitet. Dñs Joā. Andreas hoc refrens addit. Sed verius dicit qd fm fidē penitētis ac voluntatem et potestate remittentis plus et minus valent. Panor. recita ta opinione Altissiodorei. dicit hec oīa nō vident mihi. necessaria: adducens mortua. Primum qd episcopis aliquādo concedit intercessiōnibus diuinis. 40. dies indulgentiarum. certe ibi non adest necessitas in psona nec iusta estimatio: qd modicum tēpus ibi occupat respectu. 40. diez. Secundum: qd si teneretur tantu dare pro quāto nolle penitētā agere: eset potius quedā cōmutatio pene qd aliqua gratiola. pcessio. Tertiū: qd cōmunicant illi bona irremunerata: vita nō est peccatum sufficienter punitū: sed intelligit punitū sufficienter virtute illius compensationis. Et per hec motuā non satis impugnare videtur. Non per necessitatem loci et persone: quia non intelligit absolutam necessitatem: sed complectitur verbo necessitatis magnam utilitatem: vt solet exponi verbū necessariū in p̄ma ppōne Porphyri.

Pro sacramento confessionis

Et certe est iusta estimatio si ardore deuotionis studeatur quantum interest compescere: que cā videt talium indulgentiarum non corporalis plenaria vt gdā stulte opinantur: ac si pro liberto et sine cā excesso indulgentie valeat. Scđm nō pbat qz in cōmutationib⁹ votoz est gratiosi relaxatio et nihil minus cōmutatio. Nec videt Tertiū efficaciter pbare: qz nō pñt plati ecclesie illa bona communis thesauri p alio sine iusta cā exoluere. Unde dicit Herson in tractatu de absolutione sacramentalis confessionis. Lū ptas ccedēti indulgentias nō sit nisi quedā ptas dispēlationis que debet esse rōnabilis et ad edificationem: ideo si dent sine cā rōnabilitate solo intuitu fauoris humani vel alio tali mōnō opz g̃ h̃ indulgentie valeat quātū sonat. Prōpterea fatue et superstitione sunt quedā intitulationes viginti milliū annoz qui dixerit quinque pater noster ante tale imaginē t̃, et esset per platos puidēdū: qz cedit in temptū et derisione indulgentiarū nec p̃tinet veritatē. Itē idē in tractatu de indulgentiis p̃side ratione nona dicit. Cōcessio rōnabilis indulgentiarū tria supponit: iſerēt auctoritatē: in sufficiētē idoneitatē: p̃ta q̃ sit p̃fessus et p̃tritus cū p̃ditionis ipleſione quā indulgentie habent. Et tertio cām p̃cessio legitimā: clausa. Ecclesie non errate negz Christo reprobate: vbi nō certa et euidens notitia regrit: Iz estimatio bone fidei et pbabilis plectura: quē admodū in distributiōe thesauri mālis de fisico regio t̃. distributor attenderet: et nisi sic vt carmine canit Herson: vbi pro arbitrio indulgentias ccedē posset: sineret pias purgatorio cruciatu detinenteri cū nō vacuaret loca purgatia ab.

Sed resecando sup̃lua vt ad p̃nctū difficultatis in hac mā descedamus ponō ad decisionē quesitiū alicq̃ ſ̃nes. C. Prima. Nō regrit in sufficiētē deuotio fidei: qua credat plati posse indulgentias cū valore ad formā ſ̃boz ex illa cā p̃cedere. Probat: qz si dubiū fuerit ppter ſ̃rietatē doctoz: an valēt ad expiationem pene purgatorū: vel an valēt vt ſonāt: an ad p̃portionem cā pro qua p̃cedunt: nō videt ex hoc ponere obicem effectū indulgentiarū. Secundus si in fide catholica errauerit vel dubitauerit. Etiam Iz dubitauerit cām sufficere: et an ex tali qui p̃ſit integrū effectū indulgentiarū p̃leg: nihilominus vult facere qd̃ pro illis ſequēdis institutuz est: valeat quātū p̃ſit: nō ipedit indulgentiarū effectū: ſicut nec dubiū in cā alterius dispensationis an sufficiat ipedit quo minus sit feci dispēlatū. Et qd̃ pbat fortius: dubiū imo credulitas de contrario q̃ ad hunc dolorē deus peccatum nō dimisit stat adhuc cū plena remissione a deo. fateor tamē regri deuotionē fidei qua credat in genere ecclesiastī indulgentias dare posse: et hoc saltem fide implicita.

Secunda p̃clusio. Non sufficit in p̃cedētē auxiliatorias: et voluntas p̃cedēti: pregrī ſubexistētā cā rōnabilis et ſufficientis. Probō: qz nō sufficit ad relaxationē obligationū quesitarū ex iuramento vel voto: g̃ nec in relaxationib⁹ obligationū ſtractarum ex delicto. Antecedēt p̃z. in cōmutatione voti opz plati attendere quid melius sit et deo magis acceptū: et fm̃ hoc dispensare. c. i. de voto et voti redēptione. Et glosa in eo. titu. c. Non est. quā ſequunt oēs doctores in verbo adimplere dic̃t. Si iusta ſubest. ſupra eo. c. i. als nō est ſecurus apud deūz cū quo papa dispēlat Iz exceptionē habeat quo ad ecclasiā. Unde in votis et iuramentis nō est excepta voluntas pape Iz eius auxiliatorias. Qd̃ pbat Thomas z⁹ z⁹. q. 66. arti. vlti. ad z⁹. Quā potestas ei p̃cessa est in edificationē et non in deſtructionē. z⁹ ad Lor. io. excludens q̃ Iz in dubio cum ſuerit cā apparenz et ſaltē in dubiū yterteret: p̃ſit ſtarī ūdicio plati dispēlantis vel cōmutantis: in manifestis nō excusaret. et ſilūa tz: q̃ obligatio ex delicto fortior videt quanto cū maiore gratia et pietate indiminuta a deo et pro offensa

infinite demeritoria ex ſe ſtracta. Et p̃firmat: qz plati aut papa nō eſt dñs theſauri ſed dispēlator: ſed q̃ ſc̃iēter capit a dispēlato ſine rōnabilitate tenet restituere in ſoro aie: ergo in p̃posito: qz ſolū agit de ſoro dei nihil fit. C. D. Idē videt remittere penā ultra caufe ſufficientiam et remittere abſqz caufa: qz quātū ad idem excedit ſine cā et ſine rōne. pone exemplū. Si dispēlauerit ſūmū ſponsor cui aliquo vt hēat tres curas: et ſubest ſolū cā vt duas hēat: h̃ ſpēlato eſt diſſipatio et nō tutat eū qui tres curas illas occupat. idē. n. eſt acsi his cui bona reipublice dispēlare creditū eſt de mille ei cui fm̃ meriti p̃portionē ſolū teneret dare cētu. Sed ſine cā nō poteſt papa ex ſola grā et p̃prio arbitrio remittere: g̃ nec ſine rōnabilitate ſufficienti caufe.

Obſcieſ ſortiſſe. Si requiriſt caufe ſufficientes: ergo nihil p̃deſt q̃ auctorita te ſuperioris indulgentie cōcedunt. Cōſequētia p̃batur: qz ſuie ſuperior taxauerit ſuie non. deus quicquid eſt in caufe ſufficienter cōpensabit ergo nihil cōmodi quo ad remiſſionē pene afferit ſup̃ioris cōcēſſio. Prōpterea ſic plurime indulgentie occurrent p ſedē apostolica ſc̃effe: cui p̃ eleemosyna vniuſ florenzi daſt plena ois pene remiſſio. Sepe nanqz p̃t eſſe cā ſufficientes et rōnabilis pro minorib⁹ ſeu exilibus indulgentiis participādiſ: que caufe ad tam largas et exuberantes nō ſufficit: et ita decipieſt populus qui nihil cōsequitur in tali bus indulgentiis et eleemosynas perderet. Et cōfirmatur: quia quod pro vno eſt caufe ſufficientes et rōnabilis pro alio eſt ſufficientes. Qd̃ potest ex verbo domini. Marci. i. 2. deduci de vidua paupere: que dum mitteret dio era minuta in gaſophilacium dicitur plus oib⁹ illis miſiſſe: quia de penuria ſua oia que habuit miſit toum victum ſuum. Sed absurdū videtur q̃ cedem indulgentie coiū qui idem opus faciunt vni valerent et alteri nō. Itē caufe potest rationabilis eſſe ad expiandos. xl. dies pene leuiorū: que non ſufficit ad diluendos toridem dies acerbiorū pene. Et ſic ceteris oīno paribus inter idem opus facientes vniuſ pm̃erebitur: aliis nō. Prōpterea cā nō regrit p adequationē ſeu cōmeſuratio: nē ad remiſſionē pene: Iz vi ex tali cā p iterationē eius q̃ opa penaſia facit pro ecclasia applicent auctoritate ſeu ſpēlatione ſup̃ioris huius volenti p̃merci et, vt vult beatus Tho mas in 4°. Et ex eodē fundamento in arbitrio p̃cedētis indulgentias eſt taxare quātū de pena remittat. Si tū in ordīnate remittat: q̃ homines p̃pterea ab operibus penitentie reuocētur: peccat faciens tales indulgentias nihilominus plenam indulgentiam quis conſequitur.

R̃ideo ad prīmuſ. Aliud eſt cā ſufficientes. Aliud equalēs cā. Si pro cā equiualēti ſolū p̃cedētē indulgentie ſup̃uacue ſterueniret ſup̃ioris auctoritas: cū deus cōpenset de remiſſione pene ad opis exigētia ſeu valorē. Sed de cā ſufficienti opz intelligere in p̃posito. Et ſimile de administratore reipublice: cuius eſt diſtribuere de publico benemeritis nō ſtricto cōmercio pene tātū in p̃cio quātū valet labor ſuceptus pro republika: ſed aliud et ultra meriti vt aliqd̃ grē de publico reportet: ſemper tū in p̃portione fm̃ iuſtitūa diſtribuūa. Prōpterea ſicut de publico licite fit remuneratio: qz laborauit pdeſſe p grā beniuolētice: q̃uis nō pſecit: ita in p̃posito. Etia in opz ſuceptū p̃t eſſe cā ſufficientes et meriti ſgrūi: q̃re cū effectū aliquā ſine indulgentiis deus huius penā remittit: q̃uis nō ſtincat in penalitate equiualētā. Lui ſimile eſt tū remittit ad preces sanctoz et ſterdū bonoz hoīuz: et pro tali ope nō licite cōcedunt indulgentie que opant remiſſionē: vbi alio interduz ſine indulgentiis nō cōſequeret quia pro huīo ope remiſſionem. Nam merito cōgrūi p̃t merces ſine iuſtitūa ſubtrahi. Et cum dicitur: deus abunde recompensat quicquid t̃. Uerum eſt: ſed nō quelibet effectū grē qui de ſgrūo meret ſeu

ad quē sufficit seu valet de agnō sed ad aliud bonū. Ad scdm mīdeo. vtile per inutile regulat̄ter non vitiat̄. ppter qd̄ glosa determinat̄ valere in parte pm̄slā si epī cedant indulgētias vltra annū in dedicationib⁹ & vltra. 40. dies in annūt̄s s̄r̄ys ca. fi. de penitē. & remis. lib. 6. Et sic male excludit argumētū qd̄ dcbeāt carcer ex toto nec pd̄it eleemosy-
nas qm̄ pro r̄ta ad sufficiētā & r̄onabilitatē cāc indulgen-
tias & sequunt̄. Ad affirmationē cedo qd̄ eoꝝ qui idē op̄fa-
ciunt vnius plus & sequnt̄ de indulgētis qd̄ alter t̄c. Nec hoc
est icōueniēs. Uñ dicit Thomas in 4°. Cum ideterminate
dat̄ indulgētia otribuentib⁹ ad fabricā & loquit̄ in casu re-
missionis tertie ptis) intelligit̄ de auxilio qd̄ sit ueniēs ei q
dat̄. & fm qd̄ accedit ad hoc plus vel minus de indulgētia cō-
seguunt̄. vt pauper dans vnu denariū totā indulgētā & sequnt̄:
duies nō: quē nō decet ad tam plus opus & fructuosuz tam
parū dare sic ut nec dicere rex alicui auxiliū frēte cui obo-
li dare. Ubi manifeste vlt̄ bea. Thomas qd̄ eoꝝ qui idēz
opus in suba faciūt vnu plene & sequnt̄ indulgētia alius par-
te & plus vel minus fm qd̄ accedit ad cām pro qua concesse
sunt indulgētiae. Similr̄ Richardus de media villa. zo. dis.
4° arti. z. q. z. Cū indulgētiae gñalr̄ cedant̄: qd̄cūqz dederit
eleemosynā sūa. p tali facto: hēbit annū de indulgētia: pares
sunt quo ad remissionē extensionis pene qui plus dat & qui
minus: sed ipares quo ad remissionē intēsionis pene: & qd̄tū
ad sui dispōne pro recipiēdo augmēto grē. nā qui plus dat
plus & sequnt̄ grē. qd̄ intelligēdū exponit de pluri nō fū quā,
titatē sed fm geometricā pportionē ad dantem. quomodo
Marci. 12. de paupercula vidua dicit dñs qd̄ plus oib⁹ de-
dit. Et claruſ Bonauētura. zo. disti. 4°. q. vlti. Dans in-
 indulgētias considerat̄ cāz pro qua reputat̄ enī dignū tāta grā: &
fm qd̄ plus vel minus accedunt hoies ad illi. cām plus vel
minus participat̄ de indulgētia. X. g. indulgētias stationuz
in vrbe instituerūt sancti patres ppter peregrinos qd̄ de lon-
ge veniūt: nec existimauerūt dignū tāta grā ellē qui nā est
iuxta ecclēsiā sicut qui de lōge venit: nec tāta recipit indul-
gētia sed aliquātā. Lōccedo igit̄ inqt̄ qd̄ indulgētiae quātū est
ex parte dantis tātu valēt quātū. pmittit̄ nō tñ eq̄liter oī-
bus sed fm existimationē eius quā habuit vel hēre debuit
qui indulgētias dedit quā nō oportuit exp̄m̄re. Quia oēs
fideles debēt in corde p̄supponere qd̄ dona & miserationē spi-
rituſtanci donen̄t cū equo & libramine. Nec hoc dñ aliquē
ab his retrahēt̄ qd̄ semp̄ plus valēt si homo sit in charitate
qd̄: valeat obsequiuſ rel alio p qd̄ indulgētia cedat̄. Nec ille.
Er his dico: cū plar⁹ p exili cāpita oib⁹ otribuēt̄
nb⁹ vnu stuferū vel dimidiū stuferū
dat plenā oīuz pctōz remissionē: dissipatio est & nō dispensa-
tio indulgētariū. Et t̄z solū in ea parte pro qua r̄onabilis
fuerit: puta si quis ex illa otributione tātu patit̄ qd̄ dignū se
reddit: vt si est penit̄ pauper: totū & sequnt̄. In alijs solū ope-
rat̄ el̄ partis remissionē: qua ex sua otributione se dignos
faciūt. Nec formidāda est obito qd̄ ecclēsia decipit christifi-
deles. pmittēs oīs pene remissionē cū solius ptis indulgen-
tiā & sequant̄ ad pportionē dignificationis r̄onabilis cāe: qd̄
vt abusus platoz in alijs puta dissipationib⁹ cōmutatiō-
bus & absolutionib⁹ nō iupitan̄ ecclēsia: nec di p̄satio-
nes indulgētariū quas plati idēbitē facere tētauerint. vt si
apud deū nō excusat̄ dissipatione pape sup̄ yoto xtinētē: nisi
vere occurrat & subsit r̄onabilis cāt̄: nec vere thelaurum
ecclēsiae alicui cōmutat̄: nisi cā r̄onabilis subsit. Enī gñia-
les cl. in utile debēt restrigi ad eos oēs qd̄ talis otributione est
cā sufficiēt̄ & r̄onabilis: quē admodūz restrigif̄ ad merito-
rie vel salte nō male moralr̄ otribuētes. Nā si in charitate
existētes otribuāt ad in. nē gloriā vel alia circūstātia depra-
uante & inficiēt̄ otributionē: rem meriti / & indulgētia pd̄it.
Absurdū est enī vt quis pctō dicat̄ indulgētias mereri vel

q̄si per pniā satissacere. Qui autē nūc ad sōnū x̄bōz itel-
igunt: nō ab ecclesia decipiunt: sed semper ipsos decipiunt cū
ad paricā respiciētes iudicāt facile. Ad scdāz: affirmatio-
nē. Pōt cā rōnabilis esse ad expiādos. 4.0. dies leuioris pe-
re tē. R̄ideo: quātū respicit pniās iniūctas vtriqz absoluī-
tur a pcepto ecclesie vt nō fiat transgrelōr omittēs pniās p
sacerdotēr iniūctas. Immo si papa sine cā obligationē illaz
remitteret teneret relaxatio: qz eoz que sunt humani iuris
sue pcepti cēsēt pncēps z dñs. Sed obligationē quesitārū
deo non dñs sed dispēsator est. Et ratificat solū dñs ea que
facit clē nō errate ex rōnabili et iusta cā. Et iō in casu ap-
grimēti si ponat cāe paritas par pena purgatoriū seu eq̄līs
eis remittit. Ad 3^m dico qz lz nō requirēt adequatio cāc
ad remissionē pene: exigēt m̄ sufficiētā cāc: sit in relaxa-
tionib^z aliarū obligationē quesitārū deo vt videlz psumi
possit deus ex tali cā per platum sincere fieri vel yelle tanti
reatus remissionē vt in dispēsationib^z sup' voto et iuramen-
to absqz cōmutatione. Et cuz dicit ex illa cā videt beatus
Thomas dixisse in arbitrio superioris esse taxare tē. Dico
qz hoc pcederet cuz est inordinatio nō ex defectu cā pro qz
indulgētia cedunt vel insufficiētā eiusdē: sed ex circūstan-
tis extrinsecis: qz videlz nō expedit hominibus vt passim
eis tē. Sicut nōnumqz ob scandalū alioz opz denegare dis-
pensationē: qz p̄ de parte eius cum quo dispensanduz esset
sufficiens causa occurrit. Qz hec fuerit mens beati Thome
pz ex solutione ibidē quā dat ad quintu argumētu eiusdē
articuli: in quo dicit cām regri in pcessiōnib^z h̄z idulgētiaz:
vt via iētētōis eoz quoqz merita cōicant qz p vtilitate ec-
clesie in opib^z meritorib^z abūdauerūt ad ipaz puenire pos-
sint. Bonuz. n. vni^m cōicant alteri z: vel p charitatē: et hoc sit
sine idulgētia. vel z: p iētētō faciētis: et sic si cā legitima
subſit pōt iētētō illius qz p vtilitate ecclesie opaz est ad istū
st̄tinuari. Huic sonat qz dicit Palude de perēnib^z idulgē-
tiaz: qz qs qlz die lucrat valet s̄z nō pluries in vie: qz possit
cedē in derisionē: qz nō facerethō nisi ponē pedē: et exire et
redire: videre autē nō rōnabile st̄ totiēs lucrare. Et suppo-
nēdū est qz papa nō potuit vel noluit dare indulgētia p cā
nō iusta. Itē qz ad pportionē cāe psequāt qs idulgētias: ra-
cite sensisse videt Innocētius in. c. qz autē de penitē. et re. Di-
ciu. n. L. 5. ḡialr fiat idulgētia in oib^z pdictis casib^z qs ponit
tres: videlz pp labore: pp deuotione: et pp pericula: tñ vnus
plus alio h̄z ifra metā a plato st̄titā: fm qz plus deuotus
est vel plus laborat vel maiorib^z se pscilus exponit. Metā
autē nunqz trascēdit liberalitas: posilz tñ talā cē deuotio et cō-
tritio penitentis: qz ex sola iustitia dei sine aliqz liberalitate
plati merere remissionē ouiz pctōz: sic fuit de latrone: qz
pcedit ifra cāc sufficiētā cū alter v̄l vterqz est vel laborat:
qz dñi qslz attigit cāe efficiētā: totā idulgētia psequāt. Et sic
nō fm plus et minus. als. n. nō heret dñm suū ēt locū in ple-
narū idulgētia. Intēdit. n. cu a plato ad cāz denote vistā-
tiōis ecclie seu iteressēndi dinis cedunt. 4.0. āni idulgētia-
rū: vel alio mō zsimili: his qz deuotus accedit pmerē vbe-
riores ānos idulgētiaz seu grauioris pene expiationē infra
metā a plato st̄titā ex libalitate pcessiōis: qz nō ēt si nō
ad pportionē cāe tē. Nō tñ dico qz cā debeat equari.

Ed ex hoc petas vltterius, qd sonatre mitim⁹ ei vñu anū de pniā inūcta. Quibusdā videt⁹ q̄ anū vñus idulgētianuz valet treceñor⁹ sexaginta dierū pniālū. Alijs q̄ vñ⁹ atin⁹ dieb⁹ pniālū. Alijs iste vñ eē sensus, remitto tibi r̄c. i. tāto minus pniārīs in purgatorio acſt vno año cōmunt egisse pniāz in hac vita. Nec credunt q̄ per has indulgētias gilalegas vñquz minus teneant agere pniām in hac vita. Et horū dictū dicit⁹ Innocētius, lūtis recordare equitati. Sed vt dicit⁹ palude. zo. distin. 4. q.

Pro sacramento confessionis

4.arti.z.si platus sive superior nō intēdat dare vltra q̄s so-
nant; solū relaxant penitēti in iunctū in foro penitētiali. Et
si nihil est in iunctū nihil remittit; si aliqd est in iunctū;tātu;
remittit quādū dicūt indulgētie; vel pars; si nō tātu est in iunctū
cum; sed plus; qz in maiori summa minor inest; et vt dicit in-
tertia & clusione eisidē articuli. Si de penitētiis iunctis
tān intelligit; tunc homo lucraturis indulgentias deberet
p̄us cōfiteri et facere ei in iungit tot dies in pane et aqua quo-
bz illa indulgētia sub disiunctione. Et tūc si intēctione se q̄
tādi et satisfaciēdi vadat illuc tātu sibi valeret sciat illi dies
si fecisler. Semp enī tutas est ut p̄nia in iungas sub disiun-
ctione equipollēs indulgētie. Et tunc erit magis securus de
indulgētia qz de penitētia; qz magis p̄ot scire se fuissē in bo-
no statu via hora qz multo tēpoze. Hec ille. Qd aut̄ plati se-
rant intentionē; suā nō ad iniungendas seu que possent seu
deberet in iungit; sed ad iuncturas; p̄ ex vi seu significatione
verbi iunctis; quo vniūt. Etia p̄bat hoc efficaciter textis
in.c.cū ex eo.de peni. et remis.Ubi cām restrictionis osciliū
generale inducit; qz per indiscretas et superfluas indulgen-
tias quas quida ecclesiarū prelati facere nō verent et ecclē-
sie claves cōtemnunt et penitētialis satisfactio encruat. De-
cernens eum dedicat ecclesia non extendat ecclesia vltra
camū sive qb vno sive a plurib⁹ episcopis dediceit. Et in an-
niversario. 4.o.dies de iunctis penitētis indulta remissio
nō excedat. Et hoc optimē p̄bat. vt dicit p̄.nor. qz indulgē-
tie nō solū valēt in purgatorio seu in foro dei; s̄ etiā ad has
penitētias que hic in iungunt. Et si alicui iuncta sit penitē-
tia. 4.o.dierū; et ipse p̄micerat indulgentiā. 4.o.dierū; nō te-
neat hic p̄niā illā explere. Idem tenet gloria in ca. qd aut̄.
Qz nō tenet de necessitate sed de honestate. Qd aut̄ additit
p̄.nor. cautius esse qz quis reseruet indulgentias pro penitē-
tis aliorū peccatorū quas hic perficere nō p̄t; nō videt; qz
securus est per indulgentias p̄niā iunctam redimere et
nihilominus equē opera pena p̄ficere pro residuo pene-
ciūdē vel alijs peccatis debite. Nā si alia p̄niā iunctaz
nō bz; dubiū valde est et minus; pbabile qz in vigore taliu;
indulgentiarum aliqd de illis relaxaretur.

Potes fortasse ex hoc que forma sit yberior, remittimus. 40. dies de iniunctis penitentia. An. 40. dies de pena purgatori. Dico. pro his quibus quis pena. 40. dierum est iniuncta: yberior remissio est de. 40. die^b pnie iniuncte: qua dat ei remissio pene purgatori equalis remissioni quam assequeret ex tali pnia. Et una dies voluntarie pene saltē magne huius temporis: expiatio est pluriū dierum purgatori. quanto est deo gratio voluntaria sui ipsius punitio quam necessitate quadam perpeti. Et sic expedit volenti pmereri tales indulgentias annoz vel dierum iniuncte pnie vt ei sit grauis pnia iniuncta: quod non expiat grauior pena purgatori quam respodeat sive penitentie iniuncte. Nec obstat: si candē cām promerēdi cū alio habeat et quic sufficiat ad grauioris pene expurgationem: quod vigore indulgentiarū non excedit metā a superiorē constitutā: et superior per casum solum remittit. 40. dies penitentie iniuncte non iniungende seu que iniungi posset. nihilominus per vias meriti aut deuotionis feruorē vel alterius cause gram a deo plus consequi poterit. Sed nihil de hoc ad indulgentias. Ex his quo ad Secundas quoniam priez quod nemo sequitur indulgentias nisi ex sufficieti et legitima causa: et si causa iniuncta non sufficiat seu eum non dignificet ad talis indulgentie sequitionem hanc infra ad proportionē causarum: etiam. Parte ad quam dignificatur. Sed quis causa ei dignificet yberiori indulgentia quam cessat non sequitur ultra. Quoadmodum nec sufficit sufficienē cām subesse ad hoc ut cum aliquo dispēlatum sit: sed opere interuenire superioris concessionem.

Tertia conclusio. Indulgentie nihil pluit ex*stetibus in mortali pecto nec*

quo ad p̄ctā dīmissā nec quo ad nō dīmissā: nec tū eleemosynā vel labore p̄dūt. Prīma ps p̄z: qz vt dicit bea. Eho. in oībus idulgētūs dīcit. Penitētib⁹ & dīfessi. C P̄. Cōtra intētōnē Christi & sanctoī nulli p̄it coī opera cōmunicari: sed Christus & sancti illa fecerūt & operati sunt in vīlilitatē sanctoī mēbroī Christi nō mēbroī diaboli cuīusmodi sunt existētēs in mortali p̄ctō. Dices fortasse. Christ⁹ & sancti ex charitate orauerūt pro existētib⁹ in mortaliū cupiebāt sua opera his. p̄dēsse: & per q̄nī nō facit p̄lat⁹ p̄tra eoruī intētōnē si existētib⁹ in mortali illa applicet. Et q̄ applicatio eis valeat: p̄z: qz cuīz petrus oīones vel ieiunia sua transfert in ioānē tūc existētē i mortali p̄ctō in vim satissfactiōis nihil redimīt scū expiat per illa opera superrogata de ip̄fis per eū debitīs q̄nīs p̄ illa mercat: ḡ si nō valeat ioānī obstatē mortali p̄ctō: sc̄qtur q̄ simpli p̄dita erūt illa opera vt satissfactōria. qđ absurdū est: ḡ. R̄ndeō ad p̄m: qz sancti oraueūt p̄o peccatoribus: cūpierūt vīqz vt illis p̄scerēt p̄ viā meriti dc̄ oīgruo ex diuinā liberalitatē: sed nō p̄ viam iūstitiae qualis est via satissfactiōis. Nō enī voluerūt vt eis in mortali existētib⁹ cederēt in solutō: puta in expiationē pene purgatory. Nec de inimicis suis remittit penā gehēnale: sed facit de inimicis amicos p̄us q̄z eis vel minimam partē illius pene debite cōdonet. Ad z⁹ dico q̄ in casu fructus satissfactiōis reuertit̄ ad facientē. Iurta illud saluatořis. Et si ibi nō fuerit filius pacis: pax vestra reuertetur ad vos. Matthēi. 10. Solet etiā p̄o illo induci. Et oīo mīca in sinu meo auerteř. psal. 34. Est enī in illis trāslatiōnib⁹ ipli cīta dītio si cui applicat̄ in pene expiationē cedere possēt. Si tū de idūstria ponat̄ velle nihil iuris seruare: sed totū trāsserre vel in nō baptīcatū vel in eū q̄ actualē peccat̄ vel in aliquē q̄ p̄tunc nullius pene debitor existit: fateor q̄ stultitia sua p̄dere possit redūdātiā vīlilitatis &c. sed manet tūc in thefauro ecclesie. quēadmodū & satissfactōria opera illo p̄ q̄ nō indigēt & tū nulli applicat̄. Similr op̄ihant̄ qdā p̄ba biliter dīz recēter baptīcat⁹ facit multa opera penaī que in nullū trāsserit: & p̄mū peccatū qđ cōmittit est mortale: ip̄ se nullā expiationē hēre pōt per vīas satissfactōnis ex illis. nō anteq̄ peccat̄: qz nullius pene debitor est: nec post: quia per mortale illa mortificat̄. Ecclesia tū nō videſ ius suum p̄dere: qm̄ illa per idulgētias acīl innocentēs p̄seuerasset alīs applicare possit: qđqz sic p̄ indirectum opera mortificata possint ei qui mortificant̄ in thefauro ecclesie vīlilit̄ applicari. Et sicut potuissent vīlilit̄ in aliū trāsserre nō obstante q̄ post fuerint mortificāda & mortificatio soluz obstarēt facient̄. Ita in p̄posito. Sed parū refert istud dīcutere. est nāqz magis subtile q̄ vīle cum thesauris ecclesie abunde sufficiat de meritis Christi & istis non egeat.

Secunda ps h̄nis:q; laborez t cleemosynā nō pdūt:
pbat:q; opa moralr bona que faciūt i statu
tu mortalī culpe valēt ad multa vt sup̄ deduxit:ad ipetrati-
dū merito qgrui remissionē culpe t ifusionē ḡc:ad ipetra-
tionē bonoꝝ tēporaliū:ad cuitādū transgressionē p̄cepti:ad
resistēdū iclinatiōi criminis:ad habituādū hoīem in bono:
ad ipetrādū p̄ces ac itercessiōes sanctoꝝ. Etia iust⁹ q null⁹
pene debitor est si det eleemosynā p idulgētiā osequēda nō
q̄leḡt idulgētiā cū nibil̄ h̄eat relaxādū: t m̄ nō pdit eleemo-
syna: s; p eā meref. Sic in p̄posito alias utilitates b̄z, q̄nus
nō idulgētias. Nec obstat si opa bona in statu mortalī cul-
pe valēt ad ipetratiōen bonoꝝ tēporaliū:q; ḡ filiū ad pene
expiatiōne:q; no valēt p viā iusticie t recōpētatiōis: s; per
viā meriti de qgruo t liberalitatis. Et bñ admittēre q; pos-
sint b̄z mō pene mitigationē ipetrare: s; nibil ad p̄positū: cū
in xcessiōib⁹ indulgētiārū: xcessione t translatione meri-
toꝝ nō ratificer deus de thesauro ecclesie nisi ad icorpora-
tos per charitatē t qui sunt Christi mēbra neq; yltra itēdit:

Quarta clusio est declaratio procedentis. Quis indulgentie solu^m prosint his qui sunt in statu gratie: nihilominus existes in pcto mortali pot pro alio meriti: qui forma indulgentiaru^m promittit. Sed cum ex se vult alteri premereri: operz ipm pro quo indulgentia dedit facere moraliter bene. Cum xo alterius madato prec vel cau salitate: nihil obstat qualiter cunque fecerit. Prima pars parz: quiz ipse indulgentiarum et communicationis thesauri non sit capax pot tamen pro alio eleemosyna vel aliud opus bonum facere: ergo si forma indulgentiaru^m dedit his pro gbris aliqd tale factur fuerit: sequit^r tec. Nec obstat qui illud opus suum non sit satisfactorium: qui ergo nihil pene etim pro alio redimere possit ex defectu charitatis: qui est opus moraliter bonum et eius qualitatibus quae indulgentiarum concessio requiri ut alicui gratia remissionis comunicetur.

Secunda pars *p3:q3 indulgentie pcedunt soli pro opere bono: ideo vt dixi qui ad inanem gloriam vel ppter pudore seu pfusionem vel vt careat te- dio iterpellationis iuxta glosam z ad Lorin. 9. rem et me- ritu pdit: ita nec aliqd de indulgentiis segregatur.* **Zertia pars** *p3:q3 nihil obest: g eque per eleemosyna satisfacit dñs qua- cuqz intentione eius seruitor mdatu executus fuerit. Unde tale opus exteriorius lz male fiat ab exequente: sit tñ vt a par- tiali causa rogante et inducente et ab illo bene.*

Quinta p̄clusio. Nemo pōt grāz remissionis in
aliū transferre q̄uis possit pro
alio eā p̄mererī etiā si nullius pene hēat reatum. ¶ Scda
pars p̄z: cū forma seu tenor indulgētiarū p̄mittit vt quis p̄
alio mereat nō est deterioris p̄ditionis q̄ minus est deo ad
penas obligatus: imo ceteris paribus deo gratior et per p̄n
aptior vt alteri in hoc seruiat et indulgentiā pmereat.

Prima pars p;qr vt gram abolitionis criminuz
nō pōt quis in aliū trāsserre;nec cēr-
seū alius ex illa translatione reconciliatus t criminū remis-
sionē assēcut⁹:ita de grā remissionis pene quā homo a deo
p̄seguntur. Itē vt nō releuat aliu si quis penā purgatorij quaz
illc debet in se recipiat quātūcūqz idoneus debitor sit qlibz
cōparatione ad deū cui⁹ nullus possit eius manus effugere
qñ debitu soluat vsqz ad minimū quadrante:z simili rōne
remissionē septēnis pnie quā vigore indulgetiaruz vel als
assēcutus est nō pōt in aliū trāsserre:quis ab initio potie-
rit p eo indulgetias pmereri quēadmodū t satisfacē:nihil o-
mīn⁹ postqz satissicet de pprys neqz in aliū fieri trāslatio.

Ex his oibus ut valeant indulgētē quān̄ sonat seu ad teneorē verboꝝ quatuor requirunt. Ex parte cōcedentis auctoritas: r̄ rōnabilis cā. Ex parte p̄mērētis statutis gratie: r̄ ipletio eius pro quo p̄cessit sunt indulgētē. q̄b̄ cōcurrentibus promereſt quis plene indulgētias ſi cauſam ad ſufficientiā explet pro qua concedunt. Nam ad proportionem et mensurā cauſe ſufficientis indulgentie cōmenſurant. Qd̄ ſatis probari videt ex bullā Bonifacij octauī de indulgētis que incipit. Antiquoꝝ habet fidia relatio. Et ponitur extrauagā ſub titulo de peni. et remiſſio. p̄ma. qua cōcedit vere penitētibus et cōfeſſis qui visitauerint bāſilicas vrbis ſub forma ibi preſcripta pro āno. 1300. et quolibet ſequenti centeſimo nō ſolum plenaꝝ et largioriꝝ pleniffimam omnī veniam fuorum peccatorum: aduciens in calce: vniſquisq; tamē p̄s merebit et indulgētiam efficacius cōſequet: qui bāſilicas ipsas amplius et deuotius visitabit. Sed pleniffimā omnī peccatoꝝ et remiſſione adeptus per indulgentias nibil poterit: ultra cōſequi: ḡ mens pape est q̄ riſi ſufficienter deuote visitauerint pleniffimam indulgentiam non aſſequetur: ſed infra ad proportionem deuote viſitationis. Et ſic ſemper qui deuotius et amplius viſitare

rit: efficacius indulgentiam assequatur.

Pro intellectu eorum que dicta sunt de plena / pleniora / et plenissima indulgen-
tia / animaduertēdū est. **Qd fm dñm petrū de Palude.** 20.
dist. 4. q. vlti. Plena dicit respectu penitentie iniuncte pro
mortaliib. Sed plenior respectu pene iniuncte pro mor-
talibus et venialib⁹. Plenissima respectu penarū iniuncta/
rum pro mortalibus et venialib⁹ vel iniungēdarū seu que
potuerūt iniungi. Uel dici pōt(inquit) plena respectu pene
mortaliū. Plenior respectu pene mortalium et venialium. Ple-
nissima respectu etiā culpe venialium. ad cīes iprobatione.
Pōt etiā vt videt per indulgentiā iniquatum bz rationē cu-
iisdaz absolutionis remitti veniale quoad culpā: sicut per
confessionē generale nō sacramētalem: sed ad hoc requiri
cōtrito. Et quātūz ad hoc pōt saluari qd dicebat. q vnus/
q s̄q fm q magis vel minus deuote accederet ob hoc ple-
nus vel minus plene recipere: qd de remissione plenaria
dici non potest: sed solūm de remissione culpe quā papa ad
plenum non potest remittere nisi homo ad plenum conte-
ratur. Sed aliqua contritio est plena adjuncta pape absolu-
tione que per se nō esset: et adiuncta benedictione episcopa-
li que per se nō sufficeret. hec ille. Sed in hoc secundo fixe
residere nō videb̄ qui dicit cōtritionē regri et dubiose pmit-
tit. **Pōt etiā vt videb̄ per indulgentiā rē.** Etiam per contrito-
rem quātūcūqz parua fuerit modo sit cōtrito delect omne
peccati de quo quis cōterit. difficile est ne dicam impossibi-
le ergo saluare quomodo per absolutionē pape fiat ple-
na cōtrito que alī nō esset plena. Nec valet si forte dicat:
q per absolutionē pape de atrito sit cōtritus: qd absolu-
tio pape quā in indulgentiā ipendit p̄supponit statū gratie et so-
lum pcedit remissione plenissimā vere penitentib⁹ et cōfessis
vt in dicta extravagante Bonifacij. Antiquorū habet fida
relatio. Quo modo autem solūm debeat motiuū qd ad fines
seu caudā inducit qd pleniū vel minus plene rē. de remis-
sione plenaria dici nō posse p̄ ex p̄is dictis.

Si quis dubiter de forma comuni indulgetiarum
qua dedit remissio omnis pe-
ne pro peccatis de quibus vere confessi et contriti sunt corde. An
etiam sequantur remissionem pene debite peccatis oblitis? Re-
spondent doctores communiter quod sic. Iz enim in specie con-
fessa non sunt: sunt tamen absolutione sacramentali remissa et in
genere confessio quod sufficit. An autem illa forma veniat remissio
pene venialium de quibus homo non confitetur: certum est in primis
penam venialium non remitto non venire. Et verisimilium est quod
nec pene venialium remitto nisi ea confessus fuerit in ge-
nere vel in specie consequendo aliquem effectum remissio-
nis per sacramentalem solutionem.

Ad argumenta ante oppositū. Ad p̄mū ex vi sa-
tisfactionis pro alio. Dico: vñus
quisqz recipiet prout gessit in corpore quo ad penā damna-
tionis eterne et beatitudinē eterne glorie. Sed quo ad tempo-
rales penas postulamus per alios soluere vel alioz p̄cib⁹ co-
seg remissionē. Et sub alijs x̄bis dicit q̄ pcedit quo ad sta-
tu hoīs nō quo ad ea que accidūt. Dicit m̄ circa h̄ Aug⁹ q̄
nulli p̄st. pdesle aliena que nō meruit in corpore epistles ut
illa possint sibi pdesse. Et simili mō soluit bea. Tho. 4,5. di-
llud Ap̄li ad Salathas. Que enī seminauerit homo: hec et
metet. Alt̄ r̄ndet bea. Bonauentura. 20. di. 4. Charitas ope
aliena facit sua/maxime q̄n charitas voluntaria qd suum est
alteri donat. Ad p̄mā p̄fimationē r̄ideo q̄ verbū Ecce
chielis. pcedit de pena hui⁹ tēporis quā de⁹ aliquā decreuit
nullis p̄cib⁹ vel satisfactionē abolere: securus de pena gehennali
quā hō p̄ferre h̄eret in purgatorio: sed de hoc latius ista di-
cā. Ad scđam p̄fimationem dico cū Bonauentura: q̄ nō
est simile q̄ confessio et cōtritio sunt ordinata ut quis ingre-

Pro sacramento confessionis

datur unitate ecclesiastica per quam sit in charitate ut bona vniuersitatem alterius. Satisfactione vero utraq; cosequitur. Et quod fundamenatum huius comutationis est charitas: ideo non est simile. Etiam est alia ratio: quod in parte cuiuslibet est sufficiens: sed in nullius parte est operis nisi eius qui nouit occulta cordis. I. spus hominis: sed pena pati est in parte cuiuslibet tam pro se quam pro alto. Ad tertiam confirmationem dico quod non euolabitur donec totum solutum fuerit per se vel per aliud quod debet de penis. nec puniri deus bis in id ipsum: quod secundum ipse perficit: et quod alii pro eo faciunt dominus recipit et copiatur in sorte. Unde potest de septembris breviariis liberari vel ad medium vel citra finem quod citius pro eo prius egerint. Si ponas eos pretermittere quo ad usque ipsi soluerit totum quod alii facturi sunt: edet eis in solutum. iuxta illud. Oratio mea in finem meo queretur. quod si et ipsi non indigent queretur in finem ecclesie. Ad rationem inducitam dico quod ex vi unionis in charitate pena per unius assumptam ceteri alteri applicata. Unde ut dicit Bonaventura. zo. dist. 4. pena satisfactionia his in se duplicem rationem suae utilitatibus: adhibet enim propter medicamentum: propter sequelas peccati et in pecuniam ad soluedum regum peccati. primo: quod mortuorum non recipitur cura ex medicina aliena sed propria. Unde non extinguitur concupiscentia in me si tu leuinas pro me: et quo ad hanc vim scire rationem non potest nec debet comutari in penam alterius hominis. Secundus ut his rationes preci: quod potest unius pro alio soluere penam. Sed dicit Bonaventura hanc comutationem fieri debere auctoritate sacerdotis cuius est duo considerare. scilicet causa in subditis: dispositionem videlicet quod in uno sit sufficientia: et in alio indigentia: et in utroque charitas que facit bona communia: ac secundum debitum proportionem ut videlicet minor in maiore comunitetur: quod plus satisfacit deo pena propria quam aliena: sicut efficiens meret homo sibi quam alteri. Et in hoc dissimile ad pecuniam debitu et debitu pene. unde in penam hic assumpta: quod semper voluntaria est: comutat major pena purgatorum quam non voluntaria est. Similiter debet pena propria comutari in alienam maiorem ad hoc ut fiat comutatio recta. Quod hic dicit requiri arbitrii sacerdotis: procedit de penis penitentibus seu iniunctis: nam alii voluntarii: satisfactionem alterius liberant. Ex hoc animaduertitur si alii assumant penam septembris non ex hoc liberabunt eum pro quo assumunt septembris: nisi acerbioram septembris assumptis quam iste debeat.

Ad argumenta que ex scda via. Ad pmu mideo. Inefficacia ciuii argumenti faciliter ostenditur: quod assumit occursum duorum incopossibilium: videlicet quod deus decreuerit hominem in persona hominis punire et quod alius pro eo sit pena exoluturus. Unde sicut a pecuniario debito quis absolvit alio solutio pro eo: nec stat finia domini quod quod per seipsum sit exoluturus: ubi alius pro eo soluerit: ita in pposito. Ad ea que in probatione adducuntur ex Gregorio et Hieronymo dico quod procedunt de pena huius temporis quam deus absolve decretum inferendum ut expiari non possit quoduscumque lamente per hominem videlicet assumptis. ut ibi p3 de Moys. Penam autem gehennalem potest quis expiare semper cordis contritione et lamentis pnie. Et de illa est ad ppositum de applicatione satisfactionis alienae per indulgentias. Ad confirmationem dico: quod potest deus non decreuisse inferre penam videns et siccius quod alius sit pro eo solutus nec ipse per seipsum decerneret et ab eterno decreuerit penam inferre. Et ergo falsum assumit in antecedente. si deus non decretum penam gehennalem inferre: quod etiam nullo aliquid agente non inferret: sicut falsum est: si deus decretum Petrus negat. Christus non daminatur non damnabit enim etiam si nullum pnius egerit. Et in hoc recte dicit responso quod arripiens supra induxit. Et ad ipprobationem ex verbo domini pmu regi. 3. dico ut supra: quod procedit de pena huius temporis quod nec homo lamente ppius diluere possit et penitidine. Se-

cus de gehennali. Ceterum post hoc arguit de pena danni ex originali quam abolere non poterat patriarche quo minus detineri debebat usque ad solonem pcam. Ratione: quod pena danni regis pcam exhibitione in actu: et sancti patres in limbo satisfacere solu poterat in vita seu virtute pcam exhibebat. Item aliud est de pena totius naturae humanae pro peccato originali debita: et aliud de pena sensus seu pro peccatis ppius debita: quam semper potuit: et potest honio opere penaliter satisfactione expiari. Quid autem dicitur Matthaei. 25. de milio in carcere: fateor non existit ide donec soluerit nonnullum quadrantem ad quem manerit obligatus: hic autem per satisfactionem de debitu gratia seu expiat.

Ad argumenta que ex tercia via videlicet diuinis perceptis adducta sunt. Dico: quod diuinum perceptum nos obligat ad priam interne cōpunctionis et cautelam circa pericula et futuros casus: non autem ad exteriora opera penalia nisi quantum fuerint reprobatoria libidinis vel ad nostram seu proximam cautelam ut seruemur a peccato vel reducamur vel proximi ab errore, necessaria. Sed tunc ad ea non obligamus in viis pnie sed in viis cōvitationis discriminis et periculi peccatorum. Unde Chrysostomus primo lib. de cōpunctione coram circa finem. Non regnit deus cilicioz potius neque excludi iter angustias cellule: neque in obscuris antris et tenebris sedere iubet: hoc solu est quod exposuit a nobis ut semper recordemur mala nostra et ad animum reuocemus et conscientiam gestorum malorum als nostrorum habemus ante oculos. Pro his supplicemus deo ut gehenna ponamus in cōspectibus nostris et angelos qui in die iudicii ubique discurrent et congregabunt de omnibus orbis terrarum eos qui tradidimus sunt in gehenna ignis ac suppliciis tradidi. Ponamus etiam et illud ante oculos: quantum doloris excludi ac precium a regno celorum: quod ut mihi videatur grauius est ipsa gehenna. Nam etiam ignis ille non ardenter et immortalis illa pena non esset parata: hoc solus quod alieni efficiuntur a deo et a bonis excludimur eternis: nonne omni pena cruciabilis diceret? Quod si non sufficiat hec ad erigendas animas et incitandas ad spem: illud saltem ad memoriam reuocemus exemplum quod de virginibus referit: que exclusive a thalamo sponsi sui sunt propter olei defectum. Ponamus nosmetipsum in illis que excluduntur et videamus quoniam dolor et que pena sit: si cogitemus eadem et possemus nos pati si negligamus. Est ne aliquis ita lapidatus qui hoc exemplo non moueat et timeat ne similia incurrat: Et ut illi permittit extreme misericordia est ut qui filios et uxores lugent ad nihil aliud occupant mentem suam nisi ut defunctos suos quasi intueantur et illos semper animo ac cogitatione cōspiciant. Nos vero quibus salutis mortua et regni celorum spes extincta est: omnia alia magis quam et illa cogitemus. Nec auctoritates inducunt contra hoc aliquis probavit. Nam Deuteronomi. 25. presigit iudicibus regula correctionis. Unde addidit dominus: ut quadragenarius numerus non excedantime fede laceratus ante oculos tuos abeat frater tuus. Non intungitur nobis modus penitentie assumenda. Matthaei. 3. et Luce. 13. salvator loquitur de penitentia iterante cōpunctionis: et illa certe cum discretione est assumenda ut plus displiceant et magis affligant nos gravia peccata. Ad confirmationem dico: quod obligamus alternatiue ad solutionem satisfactione vel satis patiendo per nos vel per aliud: et non obligat nos aliquis preceptum ad precise satisfactionem sicut ad conterendum et cōfitemendum. Et ita argumentum in confirmatione presupponit falsum: videlicet quod deus precepit in hac vita pro residuo pene seu reatus post contritionem remanentem pniam per nos assumendam. Imo dicit Scotus si penitentes stent: sicut penam lucre in purgatorio et ei licet in iuncta pniam a sacerdote recusare. quod verum esset nisi obstat preceptum ecclesie in causa. Omnis viriusque sexus. ubi vicit: Et in iuncta pniam studeat viribus ppius adimplere. In hoc veritate patinet: quod non tenemur ad hoc diuinum iure.

Ad argumenta

Ad argumenta que adducunt ex quarta via: vñ rōne cause. Ad p̄mū responderet Thomas. 20ª dis. 4°. q. 3^a. arti. finali: ga temporalia ad spūalia ordinant: ideo pp spūalia temporalib^o vt debem^o. Et iō pro temporalibus simpli nō pō fieri indulgētia: sed pro temporalibus ordinatis ad spūalia: sic repressio intīmicoꝝ qui paceꝝ ecclesie perturbat: obstructio eccliaz & potiū & huī. Ex quo dicit patere ꝑ nō sit ibi simonia ga non dāt spirituale pro temporalib^o sed pro spirituali. **Sed** p̄tra hoc videt. Si simonia est dare beneficū pro subuentione pauperū: pro pecunia conuertenda in opus fabrice & huī: vt est rex. in ca. ex multis. p^a. q. 3: ꝑ nō relevat ordinatio temporalium in finē spūalem: vt pro eis possit indulgētia cōferrī: & censeat pro spūali ipsiꝝ spūiale cōferrī. Et certe nec dubiū quin papa vēdes indulgentias pro temporalib^o ad spūalia ordinatis simoniam cōmitteret. Exponēdo igitur effectualiter solonē bti Thome Clariuſ respōdeo ad arg^o: ꝑ papa nō cōferrī indulgentias pro causa temporaliꝝputa pro ea quota pecunie que eroganda decernitur in defensionē fidei orthodoxe ad opus fabrice vel huī: sed pro pietate & in premiū boni affectus quo cupiunt boies subuentū ire fidet: pauperib^o vel fabrice iuxta pōtissimis voluntate & desideriū. Et ꝑ qui prava intentione & corrupta dederint: videlz ppter inanē gloriā ppter plenē pido re: & vt emulū cōfundat tenacitatis & quaritatis rem ipsiaz & indulgentiā perdunt. Nec obstat si nō oib^o equali pietate affectis indulgentia tribuat: qn̄ defuerit exterius opus: ga si vni sit grā non sit ex hoc alteri iniuria. Et est simile de oīnibus quas fundimus pro benefactorib^o a quib^o capimus annueraria & distributiones. Alteri soluit Bonauen. post Alexan^m de Hales preceptorē suū: pmo ꝑ nō datur spūiale pro temporali: sed cōmutatur maior pena in minore: & residuū soluit pastor ecclesie de grā: vel dicit scđo ꝑ nō dat indulgētia pro eleemosyna exteriori cōsiderādo datū: sed fructū: videlz ꝑ ex radice bone volūtatis pcedit. Et hoc coincidit cu nra solutio. **Ad** scđo dico vt ex dictis in copte qn̄is iaz partitū: n̄i quis det ad decētia status & facultatiū nō psequitur plenaſ indulgentias: sed ad pportionē cause: nec hoc sufficiunt sua cōtributio seu opus qd facit sit causa sufficiens & rationabilis pro tāte grē psecutione. Et ergo si diues solū octo denariū vel plottū cōtribuat nō cōsequit̄ totū iuxta formā vel tenorē aborū: que vel qui implicitā cōditionē: sed & in quātū opus suū sufficiēs & rōnabilis causa fuerit. Si ponatis duop^z equē locupletū vnu ad pportionē status sui & ad sufficiētā contribuere: alterū ultra: fateor ꝑ equalē tñ in indulgentiā cōsequit̄: & nullus ultra metā liberalitatis a plato cōstituita. Et cu dī: cōtra iustitā distributiū est vt inequaliter promerentibus tē: hoc procedit qn̄ distributio constat de meriti inequalityte: hic nō capit de hoc cognitionē. Et eodē modo soluendū est de inequalityte: cum vnius obligatus ad mille assequit̄ remissionē tertie partis sui debiti: & alius qui ad centū: cui sui debiti solū tertie partis remissionē. Scđo hoc nō opz cū interuenit cōsensus eius qui minus iuste vel debite assequit̄: sicut cū statutū brauiū oībus aliquā vtilitatez cōmunitatis pcurantibus: qui maiorez procurat plūmū cōtentus de brauiō cōstituto his qui vtilitatē certā oppido pcurare possint. Sic in pposito de idulgētus. **Ad** tertiu nego sequela: ga psequit solū remissionē tertie pris cius debiti ad qd obligat qn̄ indulgentias promeret. Et ponatis eum de dle in dle illas indulgentias pmereri semp & in ifini- tum: manebit nihilomin^o debitor pene: quēadmodū si linea tripedale minuere velis semp tertia partē restdui auferēdo nunq̄ stabit ablatio. Et sic soluit glo. in. c. tēpus. 13. q. 2. Nec opz si cā pro scđo vice est eq̄lis: ꝑ ꝑ & effect^o puta indulgentias relaxatio sit eq̄lis fm quātitatē: s̄ sufficit ei^o eq̄lis fm pportionē: sicut in duob^o equaliter distribuentibus ille plus

assequitur fm quātitatē qui reperit ad plura obligatis. **Ad incōuenientia** quātum contra hoc faciunt. **Ad** p̄mū dico: supposita cause sufficiētia vniuersit̄ est ad relaxationē cōsequēdā iteratis vicibus tē: ꝑ vnicā vice maius: sed nō quo ad vite eterne premiū: qd ad pportionē charitatis reddit: & hoc longe proualeret. **Ad** scđo qn̄ sunt in charitate: ꝑ quis vnuis in misericordia: que sunt dispositi ad indulgentiarū consequitionē: s̄ nō ad regni celestis meatū. **Ad** tertiu dico: ꝑ ad pportionē & pro mensura dilectionis deus dimittit peccatoꝝ penas in cōtritione: sed residuū iuxta menturā operū penalū que homo per seipsum vel alium facit. Unde qui minus diligit frequenter est a pena magis imunis. in pposito applicant opera penalia chri & sanctoz & reddunt deo pro hoīe auctē superioris insolū. Etia pcedit de remissione que fit de rigore iustitie: que fit fm legem statutā & nō de relaxationib^o mere liberalitatis gratie quales aliquoties facit deus ad p̄ces sanctoz & hoīum ei charoz. In pposito n̄o fit liberalis cōdonatio vel potius cōdicatio thesauri ecclesie & solutio penarū pro eo. Et cu instatur p̄tra solonē de pportionabili remissionē cu per tres familiares in distinctis ecclesib^o tē. Dico idē esse siue in distinctis siue per diuersos v̄l per seipsum in eadē ecclesia modo fuerint distincte distributiones: ga cādē auctē chri vicariatus indulgentie sunt. Siue ꝑ ptributiones siant simul in eadē ecclesia vel diuersis nūbil referre videt. Sed si per seipsum simul in diuersis locis existente vel per alios in eadē ecclesia contributiones simul faciat ga est vna talis cōtributionis: solū cōsequit̄ remissionē vnius tertie partis. Sicut si daret duos rhēnenses vbi de vno sufficeret: solū assequereſ remissionē tertie partis cōstitute. Sic in pposito si in diuersis ecclesib^o p diuersos simul distributiones siant siue successiue: nulla est difficultas. **Si** vrgas amplius stringēdo argumentū ad hāc formā indulgentiarum. Quoties aliquis cōtribuerit vnu rhēnēsem ad fabricā ecclesie bti Petri: toriens assequat̄ & habeat tertie pris pene oīus peccatoꝝ remissionē: & iste simul ponit tres rhēnēses p tres familiares: hoc casu opz eu cōsequi per vnius rhēnēsis contributionē remissionē vnius tertie pris totius. pura est debitor in nouē habebit remissionē de tribus: & nō est potior rō de vna ꝑ de alia. ergo per quālibet & sic absoluīt a tota pena. Respōdeo: pbable videt: ꝑ per illā formā prelatus solū voluerit tertias subordinatas de eadē pena. Et cu diciit, nō est potior rō: dico: ga non est subordinatio a pte rei: ideo est in arbitrio dei acceptatis: sic si soluedo simul tres rhēnēses pro trib^o quoz quilibet debet vnum: in arbitrio credito ris est quē pro illo vel illo capiat: nō tñ omnes pro vno. **Ad argumenta** quibus defectus p̄tatis pretendit. **Ad** p̄mū nego: z̄tia si non pōt premissa adycere seu augere: ꝑ nō ergo penas remouere. Et cu probat: ga eiūdē facultatis vident̄ bonū adycere & malū adimere. nego assumptū: ga possumus ad rigorez iustitiae fm legis decreta pro alio satissimacere: sed mereri non possumus nisi de congruo: & est diuine liberalitatis si nos audiat. Et nō est in facultate ecclesie cuiq̄ sanctoz sua premissa detrahere cu hoc sanctis p̄iudiciū afferret. Secus de operib^z penalibus quo ad vim satisfactionis que sanctis ex crescere. **Ad** confirmationē de merito chri: in nullo sit ei iniuria qd cūq̄ hoībus fuerit applicatū ppter eius infinitatez: quēadmodū & vis penalitatis: & ergo si merituꝝ chri applicari non pōt augēdo meriti ad eternā gloriā: sequit̄ ꝑ nec penalitas ad relaxationē pene. R̄ video: sicut meriti p̄priū est intransferibile: vt quātūcūq̄ cesserimus in aliū nihil minus nobis remaneat: nec alteri prospic̄t nisi de congruo: ita constituit dñs meriti chri intrāferibile sine speciali ei^o volūtate seu decreto. Et sic pōt per ecclesiā medio sanctoz applicari & non alio.

Pro sacramento confessionis

Cad secundum principale: cu dñ ois penalitas est in chio: et scis sufficienter compensata: dico. ut chis plura meruit qd ei retrahet: sine tamē iniuria: ga de sua voluntate: ita penalitati ei nō ois sit recompensatio in alijs que iuste fieri possit: et certe deberet si chis in vim satisfactionis efficaciter illā applicaret. Sic et sancti quis penalitati eorum recipensatio non fiat detrahēdo alijs hoibus pena: tñ sunt animo cōtentii: nec est eis minor glia. Et cu arguit: sic deus illiberaliter egisset cu sanctis. nego pñtiā: et ratio est: ga solū arguit qd aliquo modo liberalitatis cu eis posset egisse liberalius: sñ nō qd otra rōne et illiberaliter: vt ex simili pñ demerito congruit: si dñs facit qd de cōgruo meremur: exuberātis est liberalitatis: si nō facit: nulla iniuria: nulla illiberalitas. Sic falsum assūmīt. Si ecclesia vim penalitatis alteri nō applicet qd sancto de illa suspictrus esset recipensam vbi applicatio non fieret. Nec currit illud Matth. 25. ne sufficiat nobis et vobis tē: quia si vís penalitatis eis necia erit: cederet vñiqz in solutū et propriā satisfactionē. Luz xvi ipsi non egent nec alteri applicauerint nec minuitur eoꝝ gloria si applicatio non fiat: necqz auget si fiat: nullaz facit sanctis ecclesia iniuria relaxādo cu vim penitentiae hominibus applicat tē.

Eia determinat est: quo modo remittitur pena in hac vita et futura: cōsequenter inquirendū est. An post vitā hāc remittatculpa alioꝝ. Et pmo arguit: qd mortale possit post hāc vitā dimitti: ga dñ Luce. 10. Facite vobis amicos de māmona iniquitatis vt cu defeceritis: ipsi recipiant vos in eterna tabernacula: sñ deficiēs sive qui a villicatione amouerit decedit et morit: ergo post mortē qui p̄pria habita culā nō h̄z pot p̄ amicos quos in vita fecit ad eterna tabernacula colligi: et per dñs mortale p̄ctū eis ibi remitti. Quod cōfirmo duplī. Prio: ga legit mater ecclia in canone misse. Dieqz nos in tua pace disponas atqz ab eterna dānatione nos eripi et in electoꝝ numero iubeas numerari. Sñ nemo eripit de puto qui nūqz incidit in putoꝝ. ergo similr nō eripit a dānatione eterna qd eadē dānatione nūqz fuit detetus. **C**itē scđo: qz in officio mortuoꝝ canit ecclia vt liberet animas oīum fideliū defunctoꝝ de manu inferni et de profundo lacu. Item vt liberet eas de ore leonis ne absorbeat eas tartarus. Certū est aut nullū hoīem a tartaro absorberi qui sive rit mortalis culpe imunis. Orat ergo ecclesia pro detēntis in mortali vt eas aīas de ore leonis liberet ne a tartaro absorberantur. Scđo ad idem: ga dñci Saluator Luce 7° dimissa sunt ei p̄ctā multa: qñ dilexit multū. Lui aut minus diuiniti tur: min⁹ diligit. ergo ex misericordia Saluatoris si Magdalene minus dilexissem: minus ei de p̄ctis fuisse dimissum. Sed p̄ dilectionē que p̄cti remissionē operat: recipiat charitas. Posto isti qd occesserit cu minori dilectione: certū videt decessisse in charitate: et talis nequirit p̄petuo a celesti regno excludi: ergo opz fateri qd post hāc vitā possit mortalis culpa remitti. **P.** tertio. Dicit Ambrosius tractas illud Apł. 1. ad Timoth. 4. pietas ad oīa valet. Si qd ergo ga mia magna res est: lubricū tñ carnis patiat: huius qd sicut: sine dubio vaporabit: ga illō oportuit fieri: et h̄ minime p̄termitti. Si aut solū habuerit corporis exercitū: perēnes penas patiet. ergo qd post largas eleemosynas decedit post lubricitatē carnis pafaz: vaporabit et nō patiet gehēne eternas penas. qd ei remittet mortale p̄ctū: et per dñs post hāc vitā mortalis culpa pot̄ dimitti. **P.** quarto. Sancti quorūdā dānatoꝝ salutē precibus suis: puocauerunt: vt Damascenus in sermone de dormientibus refert de Grego. dum oxaret pro Traianordi iustitius vox allata est: vocē tuā audiuit: et Traiano veniā do. Certū est aut eundē fuisse dānationi obnoxii: ga multorum martyrum necem amarā instituit: vt eadē sermone dicit Damascenus. Item 4° dialogoꝝ. c. 4. de monacho noīe Justo:

apud quē vitū p̄petatis apparuit: p̄p̄ tres aureos quos apud se occultatos feruauerat: iubebat eū Grego. in sterquilino sepelir; ac fratribus mandauit vt tres aureos p̄suicrent clamantes. Pecunia tua tecū sit in perdītione. ergo pñ Justū monachū fuisse dānatū: in quē pietate motus Grego. dū post. 30. dies ab eius decessu eius recordare: mandauit 30. cōtinuis diebus sacrificiū p̄tinū altaris offerri et liberauit est. ergo dānati apud inferos precibus sanctoꝝ cōsequi possunt remissionē mortalis culpe. **P.** gnto. In infinitū magis placet deo pena voluntaria finita susceptra qd infinita nō voluntarie tolerata. ergo dū quis in vita pñtiā voluntarie suscipit pro aliquo penā magis accepta est deo qd infinita pena quā in voluntarie sustinet dānatus: et per dñs iustū est vt pena infinita deus cōmutet pro temporali pena magis grata. Qd cōfirmari videat: ga prōior est deus ad miserandū qd ad damnadū: sed pro temporali actu ingrato īfert eternā penam. ergo pro temporali actu grato videat ab eterna pena alii quotiens liberare. **S**exto idē pbari videat supposita hac hypothesis cōmuter cōcessa: qd charitas confert in instanti prolationis forme baptis malis/absolutionis sacramentalis/ vel deductionis doloris seu cōpunctionis cordis ad sufficiētem intensiōnē. Tūc ponat homo existens in mortali baptiſari: absoluī sacramentali: vel intendere suā cōpunctionem de mortali peccato: et mori pro instāti termināte tē. ille pro toto tempore vite sue fuit in mortali peccato et remitti ei in decessu: puta pro quo nō est: separatis in eo tunc aīa et corpe ab inuidice. ergo post p̄sentē vitā remitti ei mortalis culpa.

In oppositū est x̄bū sapientis Eccl. 3°. Ubicūqz cōdicit lignū: ibi erit: sñ mors est casus hoīis. ergo post mortē nō remitti ei aliquod mortale. Quo ad hunc articulū certa est p̄clo et fide tenēda: qd post mortē seu in inferno nulla sit mortalis culpe remissio. Uñ canit ecclia in inferno nulla est redēptio. Itē Damascenus. Qd angelis est casus hoīis est mors: sed nullus angeloz post instans casus absolui potuit a p̄clo: et ad statum ḡre reponi: qd nec hoī post mortē. **P.** in morte est particulare iudicizū vniuersitatis hoīis: et vel addicit eterne dānationi vel assumīt ad gloriā: aut a purgatorio detinet donec purgatus euolare possit ad celos. Et hoc spāle de his qui supra fundamentū edificare: rū lignū: feniū: aut stipulā. p̄ ad Corinth. 3°. Sed in mortali deceđē non habet fundamentū chm. ergo. Immo si post hanc vitā possit mortale remittē: nulla ratio est quin et via boltis possit salutari: et liceret nobis: immo teneret ecclesia ex charitate pro damnatis orare.

Ad argumentā ante oppositū. Ad p̄mū řideo. Similiudo Saltatoris pcedit quo ad destitutionē a villicatione et destitutionē a statu gracie et administrationē operū charitatis in hac vita: ideo non dicit: cu moriēmin: sed cu defeceritis ipsi recipiant vos tē. recipiāt orationib⁹ vñiā īmpetrādo in p̄senti vita: et sic dīgnos faciat ad eterna tabernacula: et nō colligūt in tabernacula p̄pria: sed cōia: qui charitatē hoī īmpetrādo eundē coligere et tabernacula dicunt cōicare. **A**d affirmationē: sič medicus dñ egrotū a morte eripere qd als nece fuisse intire egrotū: similr liberasse a morte corporis si manu ictū quo fuisse occisus intercepit: sic orat ecclesia ab eterna dānatione īseruatiue nos eripi. Et cu īdūcīt de officio mortuoꝝ: ga orat ecclesia: ne absorbeat eas tē. R̄ideo: vt aqua absorbet qd totū īsumit: quis post sit electura: ita demon nos absorbere dñ qd dñ nos detinet captiuos ad ipsius voluntatē. Uñ super verbo p̄phetico: nō me demergat tēpestas aque: nec absorbeat me profundū: nec v̄geat tē. dicit glosa iterlinea ris: īfern⁹ non sic absorbeat vt v̄geat. Est ergo ecclesiē oīone ab orbeat amodo idest ne ultra detineat. Qd etiā dicit: ne cadant in obscura. In obscura cadere dicunt qdū illic detinent

De remissio peccato post mortem

90

detinente et puniuntur: et non solum pro sicut continuo homo caderet dicitur quodammodo ipsosperat. Uel potest exponi quod ecclesia per orationem post susaz velut seruasse eas ab omni pena imunes: de morte ad celos facere cuolare. Et illud pretendere videatur illa pars: fac eas domine trahere de morte ad vitam. Et utrumque sensus possit ab ecclesia conuenienter intendi: utrum autem intentus sit incertus est. Ad secundum. quantumlibet paruo amore fratrem intentionis gradus quis deus dilexerit ex charitate remittantur ei necio quo ad culpam oia peccata: et sine dilectione ex charitate fratrem legem ordinata: nunc remittit ratione operis operari quodcumque peccatum mortale. Quod ergo dicitur: cui minus dimittit minus diligit: intelligi hinc quo ad qualitatem penitentie quo ad multitudinem culpe. Ad tertium: verbuz Ambrosij procedit cum in vita omnibus pauperibus sanctorum quos sibi fecerit opere pietatis obnoxios a deo indulgentiam impetravit de lubrico carnis. Nam ut dicit illo opera multorum precibus adiuventur ad dominum promerentur. Ad quartum de Traiano responderetur batus Thomas. 4. distin. 4. dupl. Primo quod potest probaliter estimari: quod precibus fratris Gregorij fuerit resuocatus ad vitam: et ibi gratia consequitur sit: per quam remissionem peccatorum habuit: et per sequentes immunitatem a pena. Sicut etiam apparuit in oibus illis qui fuerunt miraculose a mortuis resuocati: quorum plures sunt idolatras et dannatos fuisse. De his omnibus enim similiter dicit opus quod non in inferno eternaliter depurari: sed fratrem presentem iustitiam proprio merito. Secundum autem superioris causas quibus preuidebant ad vitam resuocad: erat de eis aliter disponendum. Unde dicitur fratrem quod a Traiani non fuit simpliter a reatu eterne pene absolta: sed eius pena fuit suspensa ad tempus: scilicet usque ad diem iudicij: non tamen quod hoc fiat committere per suffragia: quia alia sunt que lege communis accidunt: et alia que singulariter ex privilegio alicui coeduntur: sicut ali sunt humanae rerum limites: alia diuinorum signa virtutum: ut Augustinus dicit in libro de cura pro mortuis agenda. Ex his potest sic clarius respondere quod Traianus vel non est consequitus remissionem mortalis culpe si resuocatus non est: sed suspensio nem usque ad tempus iudicij: vel si est consequitus non contigit ei in morte sed in vita: ad quam fuit precibus fratris Gregorij resuocatus: quia ad modum et illis tribus accidit qui ad extingueendas grecorum heresim diuum Hieronymi precibus sunt resuocati: dum corpora eorum fratres Eusebiius sacco contingentesque ad corpus deferre consuevit fratres Hieronymus: quibus ut Lyrillus resert in epistola ad Augustinum de miraculis Hieronymi. c. 2. p. misit si resuocatus debita agerent penias: propter vigesimo iterum die cum Eusebio decedentes ad eternam gloriam puerintur: vel quia incredibile forsan videatur quod fuerit ad vita resuocatus et nulla fuit inde apud historiographos mentio: quod verisimiliter ante excessum et vita penituit: ad diutinam penam purgatorum obligatus precibus fratris Gregorij veniam obtinuit: alioquin non potest probari fratris Gregorij impetrasse totalem absolutionem: sed relata sunt pene ad certum tempus remissionem. De Justo monacho respondeo: ut manifestum est in vita de virtute preteratis penitentibus et occultatos aureos ipse perdidit: sed sepultus est iussu Gregorij in sterquilino et super eum piecerunt fratres denarios dicentes vero in horrore peccati: nec ei eterne damnationis: sed per qualitatem sui status iuste punitionis ipse precati sunt perditiones. Ad quintum responderetur fratres Bonacens. 4. 6. dis. 4. q. j. ad finem: quod improportionabiliter placet deo pena voluntarie recte et remunerat pro ea faciente iusti: sed non potest assumi et acceptari per eos qui non habent charitatem. Et ergo quis alius semetipsum puniat ex charitate pro aliquo quod est in inferno non propterera opus: quod illi suffraget: quia non Deus bis puniat in idem. Ad confirmationem nego difficultatem: et in effectu committit fallacia consequentis arguedo a superiori ad inferius negatiu. est prior ad miserendum quod condemnandum. ergo haec facilitate seu primitate est prior: recte: ut hic Joannes est doctor Petrus: g

bac doctrina puta rhetorices est eo doctior. Et ad mainem response dico. Sicut pro actu temporali ingrato damnatur hominem ipsum non alium qui actu non fecerit pro actu temporali grata pena eterna facientem remittit non alteri nisi simul illi actu charitate formatum infundat: et cum ad illa primitate cocludatur committit fallacia consequentis: stat enim ipsum priorem esse ad miserendum recte: quia ad id non habuerit primitatem. Ad sextum: quod non est inconveniens pro instanti mortis: ut termino actionis meritior vel demeritorum: auferri vel dare charitatem: videtur si ponatur auferri de medio pro instanti terminante tempus interpretationi consensus vel quo primo peruenit est ad eum gradum odii qui ponatur mortaliter: glibet gradus istra propter exilitatem suum a mortali excusat. Sed inconveniens est bec fieri pro instanti mortis initiatu sic quod non precesserit immediate in vita: et hoc pretendit decisio.

Ecundo inquirendum an post hanc vitam potest remitti aliquod veniale. Et videatur quod non: per illud. 1. Joannis 5. Qui scit fratrem suum peccare peccatum non ad mortem petat et dabitur ei vita: peccatum peccatum non ad mortem. Est periculum ad mortem pro illo dico ut roget quis. Super quo dicit gl. interlinearis: quod in hac vita non corrigit: frustra post mortem eius venia postulat. ergo nullum veniale recte. **P.** secundo. Eiusdem facultatis videatur labi in periculum et a peccato liberari: sed neemo post hanc vitam potest venialiter peccare: ergo nec liberari a veniali peccato. **P.** tertio dicit Augustinus quod talis in iudicio quodcumque apparebit quodvis de corpore existat: quia lignum ubi ceciderit ibi erit. Ecclesiastici. 11. ergo qui existit cum veniali apparebit in iudicio cum veniali: et non liberabitur medio tempore per purgatorium. **P.** quarto. Culpa actualis non delet nisi per contritionem: nam et de opposito et habebitis admittere quod homo nullum actum seu bonum voluntatis motum habens posset remissionem a sequenti veniali culpe: quod absurdum videatur et inconveniens. Sed post hanc vitam nec erit contritio neque ullus actus meritorius. Dicit enim Damascenus: quod angelus est casus hominis est mors. ergo post hanc vitam recte. **P.** quinto. Decedenti in charitate remittitur in vita omnime veniale periculum. ergo. An probat: quia dum moritur vel recolit actu de veniali vel non: si recolit et penitent remittitur ei: si vero recolit et non penitent peccat mortaliter: quia eligit a gloria retardari. Si non recolit vel est sic dispositus quod penitent si recoleret et remittitur ei: vel est sic dispositus quod recolens non penitent: et iterum peccat mortaliter. ergo. Et confirmatur: quia fratrem Magistrum 21. disti. 4. veniale assumitur seniore charitatis: sicut gutta aquae in camino ignis: sed qui moritur in charitate neceo coegerit se ad seruacionem finali. Sicut cadelus prius quod extinguit modico tempore flamam maiorem et lumine maius facit: et rursum quodcumque per deficit videatur ad extremum virium decertare: ergo seruacio decedentis in charitate absorbet omnime veniale periculum. Secundo confirmo idem: quia mortale et improportionabile plus offendit deum quam veniale: sed ad deletionem mortalis culpe sufficit quantumcumque: imo minima contritio cum charitate seu gratia: ergo ad deletionem veniali sufficit gratia sola sine contritione que sua vi culpa oem veniale absorbeat in eo quod habitualiter ei faciat de omnibus veniali penitentem. Tertio confirmatur idem: quia multo magis placet deo pena in presenti tempore quamvis quis patienter tulerit quam si eadem in purgatorio ferat. Sed decedens in charitate patienter fert oium penarum maximum puta mortem que apud Aris. 4. ethica. Quod ultimum dicitur esse terribilem: ergo mors decedentis in charitate absorbet omnime veniale periculum. Minus potest: quia impatiens mors: mortaliter et extra charitatem peccat. Quartio confirmatur: quia nisi in vita remissus sit omnime veniale: sequitur quod quis pro culpa veniali et pena illi debita non magis peniet in purgatorio quam per debito pene suum: quod est inconveniens. Sequela probatur: quia vita summa oia exiuit corpe clare cognoscit seipsum: nec impedit

z

Pro sacramento confessionis.

corruptionem corporis: quo minus memor est et videat omnem peccati sui macula: et inde concipit dolorum maximum et penitentiam. ergo pro illo instanti remittitur ois culpa venialis. Pone ergo gratia exempli penam correspondente esse decem dies propter culparum in qua decedit: non potes adiudicare ultra unum instantem quo sit de culpis penitentia: sed instantem additum temporis non facit durationem maiorem: sicut nec punctum linee additum facit maiorem extensionem: ut per ex physico: ergo nihil plus punatur per culpam et pena quam pro debito pene sunt. Et hoc refutare oporteat quasi inconveniens: necesse erit fateri quod culpa venialis sit.

In oppositu est Abbatii Salvatoris Matth. 12. Qui dixerit Abbatum in spiritu sancto non remittet neque hic: neque in seculo suorum: sup quo dicitur. Quedam enim culpe in hoc seculo laxantur: quedam vero parvae in futuro: que quidem post mortem grauitat et dimittuntur: si homo bonis actibus in vita ut ibi dimittantur promeruitur.

In hac questione certum videtur: quod aliquis decedere possit in veniali culpa sine mortali peccato. Veniale peccatum: quod non auferit nec minuit charitatem potest committi ab eo qui est in charitate. Ponatis quod post commissione veniale culpam superdormire et in somno iterfici vel frenesim incurere ut non deueniat in vita ad ultimum ratione: isti non remittitur veniam pectorum. ergo nisi fateamur remitti post mortem per veniali perpetuo excludemur a celo. Sed videtur fortasse aliquis quod veniale semper in totum quo ad culpam simul remittatur: et ois instantem per quantumque motu displicentie ex charitate elicetur: quod plus distat pena temporalis ab eterna quam pena quecumque temporalis finite durationis et non pena: quod plures gradus ponit pena eterna super quantumque temporaliter quam illa continet seu includit cum infinitesimis quilibet temporalis quantitatibus magna detur: includit in eterna. Sed quantumque parsua displicentia si ex charitate elicatur tollit et remittit penam eternam mortali debitam. ergo a minori oenam culpam et penam venialibus debita sunt. Et ergo videtur homo saltem de venialibus in extremis penitentes nullum ex hac vita dicere veniale pectorum. Sed eodem argumento probaretur hoies quilibet motu displicentie ex gratia seu charitate statim consequi in unitate ois penae: sed plus est tollere oenam mortalem culpam et penam eternam quam temporaliter quamlibet gradu acerbam et tempore diuina. Primum facit quilibet minima displicentia charitate formata. ergo et secundum: et sic non oportet insistere operibus penie. Et ad argumentum fundatum in maxima. Quicquid potest in maius etiam potest in id quod est minus: ut allegari solet ex lege. de accessoriis. scilicet diversis et tempore. pectorum. dicit in effectu dominus Petrus de Palu: et post eius Lapceolus. 21. distin. 4. quod hoc procedit de eo quod facit per se: penam autem eternam auferit ois contritio per accidentem pro quanto restituit amicitiam que repugnat pene eternae: cum non sit quod quis amico velit inferre penam extirpantem.

Sed hec solutio sufficiens non videtur: quod ois contritio auferens penam etiam auferit simile temporale: que illius eternae pene suisset pars maiorem quam sit quantumque ad quam obligari potest hoc ratione cuiuscumque venialis. Sed illa non auferit per accidens ex impossibilitate ad dei amicitiam. g. Prima pars p. 3. quod quantumque penam dederis veniam ali debita. puta. c. aut mil. annos: capte dupla parte eternae et adhuc solu temporale habebis: cuius quantitatis infinitas cuicunque eternae amicitri necessaria erit: quod actus contritionis per se mereatur vita eterna singula. Vide motu argumentum dicere quod solus per accidentem mercatur remissiones pene eternae: cum magis videtur ordinari contritio ad reparationem innocentie et in cuiusdam quam ad restitutionem amicitiae.

Ideo aliter respondet: quod locus a minore solu procedit: quod cum arguitur ab eo quod minus videtur inesse ad id quod magis videtur inesse. Et sic non arguitur in oppositio: quod hoc ipsius maius penes quod arguitur non videtur minus sed

magis inesse: ut si argueretur homo potest hoc producere: g. et aurum. Sic quilibet actus ex charitate elicitus mereatur vitam eternam: sed non ablationem ois pene temporalis ad quam agens obligatur. Nec debet mouere quod ois contritio in hoc quod mereatur remissionem pene eternae: necessario simul mereatur remissionem pene temporalis minoris quam sit quantumque ad quam manet obligatus: hec sit et divina liberalitate quam necesse est concurrens in tali opere meriti dignitati: quam tuncque attribuitur iustitia. Implicat enim quod ex sola iustitia fiat a deo retributio primi vel remissio eternae pene. Nam in primo eterno possit tempus minus summa intensione iuste retribuere: et in remissiones pene eternae tempus maiorem penam temporaliter inferendam seruare: quod mouere nos deus in exultatione et laude divine liberalitatis. Et non valer argumentum: si tantum liberalitatem facit deus in actu remissionis culpe mortalis quod tantum facere debeat in remissiones veniales. Ad argumentum ante oppositum respondet. Ad primo: illud Abbatii Joanni et glo. procedit de mortali. Etiam ut recte dicit bratus Thomas: quis est veniale remittendum post mortem non actu remittebat in vita: utique tamen merito: quod mereatur homo in vita ut ei dimittatur post hanc vitam. Ad secundum responderet bratus Thomas quod pectorum veniale contingit ex corruptione somnis qui in aia separata in purgatorio non erit: et ideo non poterit peccare veniale: sed remissio culpe venialis est ex gratia informata que in purgatorio erit in aia separata. Et ideo non est simile. Sed quod doctoribus nonnullis videtur nihil repugnare quoniam in statu inocentie potuerit primum pectorum suisse veniale: puta officiosus mediacium vel iocostum aut aliquod abbatis ociosum: potest aliter responderi: sicut dicitur dicitur nullum potest habere deo eodem deserente totaliter: ita nec in purgatorio potest habere aliquod malum velle: deo suspidente suum concursum: ita licet de se et simpliciter faciliter sit labi seu cadere per culpas quam assurgere ad bonum: non tamen in statu purgatorio sic nec in statu eternae beatitudinis. Ad tertium dico post Thomam: quod venialia non variant statu hominis neque tollunt neque diminuunt charitatem: summa quam mensuratur quantum gratuite beatitudinis ait. Et ideo licet vicinalia dimittantur vel committantur: talis maneret aia quam plus. Quod autem sic ita lex esset Augustinus p. 3: quod in Gratiano. 25. dis. c. q. 1. s. videtur licet statim post abbatis illa. Qualis hinc quisque egreditur talis in iudicio apparebit vel representabit. subiungit. Sed tamen de quibusdam culpis esse ante iudicium purgatione ignis credendum est: pro eo quod veritas dicitur: quod si quis in spiritu sancto blasphemias dixerit neque sit. Quod autem de uno negatur sequens intellectus: p. 3: quod de alio concedit. Sed ideo predixi hoc de parvis minimis pectoris fieri posse credendum est: sicut est assiduus et ociosus sermonis: moderatus risus: vel pectorum cure familiaris: quod videtur sine culpa vel ab ipsis agitur: qui culpam qualiter declinare debeat sciunt. Ad quartum nego minorem: quod licet post hanc vitam non possit esse aliquis actus meritorius respectu primi essentialis: hoc tamen non repugnat respectui alicuius accidentalis quam dicitur homo manet in statu: videtur aliquo modo. Et hanc solonem tradidit bratus Tho. 1. dis. 4. Quod autem dicit Damascenus: quod angelus est caelus: hoib[us] est mors: verum est quo ad statum principalem ait: non autem quo ad amaritionem ois impedimentum quo minus ad ultimum statum perfectionem adducitur: quod sic oportet immediate ad infernum vel celum adduci et nullus est in purgatorio locus. Si dicas summa Augustinus in hac vita omne meritum comparatur: ergo non merentur alii quicquam in purgatorio. Unde bratus Tho. 1. dis. 4. q. penitentiart. vlti. plane determinat post hanc vitam alias non coeteri de pectorum: quod in amaritione debemus tria considerare: contritionis genus quod est dolor: contritionis forma que est actus virtutis gratia informatus: et tertio contritionis efficacia que est actus meritorius et quodammodo satisfactorius: Propter ipsum nequit competere bratus. Propter tertium non datur. Propter tertium non animab[us] in purgatorio: quod licet habet dolorum de pectorum gratia formam: non tamen meritorium: quia non sunt in statu merendi. Et ideo

De remissio. peccato. post mortem

91

Et ideo quidē in solutione ad ultimū dicit: q[uia] pena quā patiuntur aīe in purgatorio non pōt. pprie dīci satisfactio: q[uia] illa opus meritorum requiri: sed largo modo dicit satisfactio pene debite solutio. R[espondeo]. post hanc vitā p[ro]tritū nō tollit culpā veniale per viā meriti sicut in via pp[re]ter statū: s[ed] per viam quandā p[er]triarieatis et remouētis phibes. Unde dicit brūs Tho. q[uaestio]n. de malo. art. 11. op[er]z dicere q[uia] venialia remittuntur post hanc vitā etiā quo ad culpas eo modo quo remittuntur in hac vita: scilicet per motū charitatis tendentē in deum et repugnantē venialibus in hac vita cōmissis. Quia tñ post hāc vitā nō est status meredit: motus ille tollit qdē impedimentū venialis culpe: nō tñ meret absolutione vel diminutione pene sicut in hac vita. Et brūs Bonauē. qui in hoc m[od]i tñ sentire videt a b[ea]to Tho. qui ponit pro delendis venialibus detestationē seu interiorē pniam non requiri: sed sufficiere gratiā nō quidē absolute et sine adminiculo sed adiutā: et quo ad seruorē quodāmodo cōcitatam: vt si in sacramēto eucbari. passionē ch[ri]sti seruenter recogniter: q[uia]nis nihil de suis peccatis credēt[ur] est ei: vel oia vel aliqua venialia remitti per gratiā sic adiutā: sive illa iuventia sint sacra sive sacralia ut eucharistia. vnyctio. baptisim⁹. aque aspersio. ep[iscop]alis benedictio. cōtritio et m[od]i exhibitio et orationis dñe deuota exortatio: que faciunt ad venialis deletionē nō per pp[re]zia naturaz: sed ga[ta] grām faciēt h[ab]et actū adiuvant et vigorat. Et vt exponit: adiuvās in hoc: q[uia] in illis ytp[er]l[et] est humiliatio et deuotio: que iquaz gra[ta] informata repugnat veniali: q[uia] seruorem charitatis et deuotionē quātum in se est diminuit: vel ea rōne qua est in eis penalitas: que repugnat inordinate deletioni: cōcludēt q[uia] l[et] venialia valde cōgrue per pnias delean[ti] possunt tñ per grām aliter adiutā deleri. Hec ille. 21. d[icit]in. 4. arti. q. 7. Et soluēdo argumentū de cōpossibilitate gratie ad venialia dicit: q[uia] quis gra[ta] fm essentiā stat cu[rum] veniali: tñ charitas ad seruorē cōcita sumit culpā: sicut formaz ignita modicā aque gutta. Addit tñ in solone penultimi argumenti: q[uia] veniale aliquā est voluntariū: munq[ue] enī delef nisi voluntas detestet. Unde vix cōtingit q[uia] ei qui pp[ro]ponit manere in veniali p[ro]prio vtpote verbis ociosis: etiā si p[ro]fiteat: culpa ei remittat nisi forte pro opere illo cōtra scip[er]l[et]z insurgat et adeo rugitus rōnis fremat q[uia] bestiales motus sensualitatis gressum figant ad modū leonis: quo rugiente cetera aialia gressuz figut. P[ro]tib[il] nihilominus vnu veniale sine alio deleri: vel q[uia] voluntas habituali adheret vni et nō ali: et remittitur culpa cui nō iheret remanēte alio cui voluntas adhēt: vel q[uia] voluntas vnu p[ro]ctū magis detestat q[uia] aliud. Unde gra[ta] magis deler culpā veniale: in cuius deletione voluntas magis cōsonat vel adiuvat: nō obstante q[uia] tā mite sentit de venialiū deletione. art. z. q. j. decisō q[uia] post hāc vitā manet aliquaventia cū grāga videlz gra[ta] nō sicut finalr adiuta ad delendum illa: ideo indiget auxilio. Et q[uia] quis voluntas post hāc vitā pōt. gratie esse p[ro]formis: nō tñ adiutrix: q[uia] cessavit tēpus meriti: ideo idiger adiutorio exterio: et cū ibi locus nō sit sacramēti/bz adiutoriū ignis punitiū seu purgatorij: qui ideo purgatorius dicit: q[uia] purgaf[er]ia a peccati scoria et a veniali culpa: et hoc sufficit pro deletione venialis ut liberū arbitriū se cōformet gratie: neq[ue] oportet q[uia] adiuvet. Ex quib[us] oib[us] fm istoz s[er]uat patet: q[uia] post hāc vitā non delef veniale pp[re]tie per viā meriti: nec p[er] viā satisfactionis: q[uia] in illis semp[er] plus pene remittit q[uia] in soluto effert: vt quasi ad ylurū dno det pro pluri minus. Sed in purgatorio per modū expellentis liberarum a culpa: s[ed] nō nill cū plena passione pene ad quā obligat veniale. Ethoc videt intendisse Hugo cū de remissione peccati iquaz q[uia] aliquā deus remittit fm p[er]petrat: aliquā fm seueritate aliquā mixtum: fm vtrūq[ue] per incendiū purgatory scoria peccati excocquit: per lauacrum baptismi p[er]tū mala abluitur: per flagelluz satisfactionis p[er]tū palea excutit.

Hec vt memoremur: ga[ta] horrenduz est incidē in manus dei viuentis: ad Heb. 10. etiā quo ad purgatoriū. Ad q[ui]ntū: quo ad mēbrū si recolit nego si recolit et non penitet q[uia] pecat mortalr: nō plus enī tenet hō expiare peccatum q[uia] ipsum vitare: sed nō vitare veniale nō arguit plus q[uia] veniale ergo similiiter non expiare. Et per hoc dicit p[er]alude probari posse q[uia] non tenemur venialia confiteri.

Eldo pro materia vitra q[uia] argumētu regrit: q[uia]q[uia] nolit penitere de venialiū p[er]crea peccat mortalr: sicut nec nolle vitare ipm[er] mortale est. Q[uia] aut dicit Aug⁹ nulluz peccatum veniale esse tu[rum] placet: intelligit vt Heron libello q[on]ū exponit: de illo veniali q[uia] ex glia est mortale: vt surreptitū odiuz vel huic: vel dum placet in rōne peccati: q[uia] est diabolice obstinatio[nis]. Et ad p[ro]bationē talis eligit retardari a glia ergo mortali[er] peccat. R[espondeo]. d[icit] d[omi]n[u]s p[er] de p[er]alude: q[uia] eligere retardaria gloria nō est de se mortale: quia velle ad tēpus separari ab amico nō est cōtra amicitia. Unde velle longam vitam: etiā si homo adiuvat q[uia] per hoc retardat a vita beatam est p[er]petua mortale. Nō enī ois charitas cupit dissolui et eē cū ch[ri]sto sed p[er]fecta. Alia aut nō solū p[ro]pter maius meritū: s[ed] etiā q[uia] nō vult expoliari naturalr refugit morte. Sed velle perpetuari in hac vita nō est sine mortali. Velle autē prolongari p[ro]pter delicias nō est sine veniali. Sed id falsitatis notat Capricolus q[uia] dicit: q[uia] ois charitas cupit dissolui et eē cū ch[ri]sto: q[uia] ois charitas prefert vitā beatā seu eternā huic vite mortalitatis quin charitas nō est si nō plus amat vitam. T[er]cium. Dinc brūs Thomas. q[uaestio]n. de virtutibus: de charitate arti. 11. argu. 6. cū ex hoc inculset oēm charitatē esse perfectā: quia fm Aug⁹ cum ad perfectionē venerit dicit. Lupio dissolui et esse cu ch[ri]sto. Hoc soluēs dicit in nobis duplice eē affectū. vnu charitatis quo aia desiderat esse cu ch[ri]sto. aliū nālem quo refugit separati a corpore: qui adeo est nālis vt nec Petrus illū senectus abstulerit fm Aug⁹ in Joāne. Ex quoꝝ affectuum cōmotione vult aia sic cōiungit deo q[uia] non separatur a corpore: iuxta illud z[ecundu]m ad Corinθ. 5: nolumus expoliari: sed supuestiri vt absorbeat q[uia] mortale est a vita. Sed quia hoc est ipole: q[uia] qdū sumus in h[ab] corpe: peregrinamur a dno: vt quidē subdit: surgit quedā cōtrarietas inter illos affectū: et quāto charitas est p[er]fectior: tāto sensibilis vincit charitatis affectus naturale: et hoc ad perfectionē charitatis pertinet. Unde subdit illuc Ap[osto]ls. Audemus autē et bona voluntate habemus: peregrinari magis a corpore et presentes esse ad deum: p[ro]pter q[uia] rōne. Sed quoꝝ charitas est imperfecta: q[uia]nis affectū charitatis vicit nature affectū: tñ ex repugnantia nālis affectus reddit insensibilis victoria charitatis. Q[uia] ergo indubitanter siue aperte et audacter dicit Ap[osto]ls cupio rōne est p[er]fecte charitatis. Sed q[uia] qualcūq[ue] l[et] insensibilis p[er]ferat aia fructū: nō dei vniōni corporis est de necessitate charitatis. Hec Tho. ergo falsum est: q[uia] nō ois charitas cupit dissolui rōne. Dicit tñ posse saluari dicitu[rum] Petri: intelligendo q[uia] voluntate ante ois charitas cupit rōne: sed nō voluntate sequitur: vel voluntate cōditionata: nō autē absolute: vel voluntate vt est naturamō aut voluntate vt est rōne sequēs: et multis alijs modis. Si tamē dicitu[rum] Petri teneri debeat in hac parte: sicut abū Aug⁹: inteligi habet: charitas cū ad p[er]fectionē venerit: cupit rōne: quo inuit q[uia] non presens cupit: similr veritatem bz dicitu[rum] Petri: videlz cupere dissolui ad statu[m]: et cū animi merore patiēter: tamen vivere est charitatis perfecte: et sicut in Ap[osto]lo: vi dicit ad Philippen. p[er]t. Sed ois charitas est cupere: et aliter ch[ri]so coniungi nō possit: aliquādo dissolui rōne: et hoc voluit Tho. Unde est quadruplex genus hominū. Quidā desideranter vivunt et patienter moriunt. Quidā cōtra patiēter vivunt et desideranter moriunt. Quidā desideranter vivunt et impatiēter moriunt. Quidam ipatiēter vivunt et desideranter

Pro sacramento confessionis

moziuntur. Primi ergo homines boni sed imperfecti sunt. Secundi generis pfecti: si chio vniuersi anhelates morte desiderant: secus si finis eos impellit: ut a miseriis liberent. Terti et Quarti generis homines semper mali sunt.

Circa hoc tamē adiudicte. si vere amicitie est et seruentis animi se morti expōnere pro salute reipublicc vel pncipis exercitus: quis nulla post hanc vita speret: ita de pinguedine charitatis venit: ut pro lucro animarū multarū et reductione a peccato: quis cupiat potius qd non reducant: perpetuo a chio dno separari: non quidē per culpe cōmissionē: sed glorie puationē: ut ita lexisse videat Chrysostomus illud Ap̄l: de quo et ipsum singularissime attollit. Optabat ego anathema esse a chio pro fratribus meis zc. ad Salathas p̄. Nec hoc repugnat absolu to desiderio essendi cuius christo ad qd ois charitas inclinat. Alter pot̄ respoderi ad arg⁹ negādo p̄tūtāz: si vult peccare venialr: vel nolit de ipso penitere: ergo cupit a glia retardari: ga pōt̄ nō scire qd p̄ h et glia retardabit: s̄ putare qd v̄l p̄ morte sufficiēt̄ purgabit: v̄l qd ex alijs p̄tis dimissis ad tot dies penaz purgatorij obnoxius: vt iterū venialia que cursu temporis simul puniēta plene soluent et purgabunt. Si curiose ponas eū per reuelationē certiorē faciūt̄ nisi de peccatis venialibus occurrit̄: penitentia: retardabit̄ a gloria: quis per bona sequiāt̄ nō sequiāt̄: ergo sit retardandus ex omissione talis pñcti: etiaz si ponat̄ imunis ab alio reatu: ga possit̄ alioz penitidine et precū seruare a venialibus li berari: sicut et operibus penalib⁹ alioz: quis liberaſt̄ a reatu pene. Dico qd nibilominus si nolit penitere nō op̄z ppter ea eū velle retardationē que sequitur: est: cuius possit̄ circa hoc suspēdere oēm actū voluntatis. Sicut lex subintravit ut abū daret delictū. ad Romanos 5: et occasione accepta peccatum per mādatū zc. ad Romanos 7: Tamē dicens dans legē ne quaq; voluit abundātāz peccati que erat sequitura: multo minus in proposito: ga hic non sequiāt̄: ppter nolle penitere qd culpā nō pñtinet: sicut nec nolle in pñenti soluere residuum pene ad qd manst̄ in cōfessione obligatus modo cōtentus fuerit luer hic vel in purgatorio. Et cū vñterius in dicto gnto argumēto subdit̄: si nō recolit̄: vel est sic dispositus si re coleret zc. Uel etiā dicit dñs p̄. de Palu. et sequiāt̄ euz La preolus qd vtrūqz membrū est saluum. Dispositio enī habi gialis bona numq; deleat culpā nīsi adiuncta actuali displice tia aliqua. Et similr dispositio actualia mala numq; facit pec catū cū illud in actu nō in habitu p̄sistat nīsi p̄lungat actu: sicut si quis cognoscēt̄ vxorē ppter voluptatē actu habitu priuatus esset facere idē cū non sua. Similr non ois pñia de veniali deleat ipsum: ga pōt̄ esse nimis imperfecta. Hec illi. Et pōt̄ hoc ultimū persuaderi: ga plus est cōsequi remissionē venialis qd relaxationē pene gehēnāl purgatorij certe quātatis: puta vñius diei vel hore. Lertū est aut: qd nō ois displicētia: ex charitate expiat pena tale, ergo. Sed pro reuerentia tā insigniū doctoz qui dicūt qd habitualis dispositio mala pñcta actu facit actu malū: op̄z exponere cū ex habitu quis progredit̄ ad actu. Als qui habitu adulteri est post pe nitentia et de male actu et contraria habituali dispone mala quotiens cognoscet̄ vxorē propriā: peccaret peccato adulteri. Unde sicut habitus boni nibil faciunt ad meritū nīsi ex eis causaliter procedat actu: sic nec habitus mali ad peccā dum si non ex eis processerit actu. Et ergo qd dicunt: si qd cognoscens actu vxorē ppter vol: pñtate habitu paratus sic facere zc. intelligi debet: cū ex habitu illo actu interiorē seu propositū cōcepterit cognoscēdi vxorē ppter voluptatem: sine sua sine nō sua fuerit. Als sua cognoscē ppter voluptatem etiā habitu existente in aia cū ex eo actu nō sit: venialis culpe limites nō egredit̄. Hinc Aug⁹ cū eum dicit adulteri reū qui facturus est si posestos detur: adiecit eū aliquo

modo cupere et faciūt̄ esse si potestos detur. vt in ca. si cul de pe. dis. I. Pro isto facit qd dicit br̄us Thomas. q. de charitate. ar. II. in solone ad 2^m et 3^m: qd habitualis referre oia in deū non cadit sub p̄cepto: sed referre virtualē et quides permittit p̄cepta legis cē de actib⁹ nō dc habitib⁹. Ad p̄mā cōfirmationē: qd Magis hoc intelligi de seruore perfecto: qui magnus esset persone dignitate ac gratitudine veniā sc̄ilicet ipetet a deo. Hacten etiā ga in habitu in pfectis posset tantus seruor excitat̄ qd absumere omne veniale p̄mittit sicut in his qui se martyrio exponit: sed hec rara autē in terra nostra est. Nec valer p̄batlo cū assumis qd vñūqdqz zc. ga charitas nō interit seu perditur in morte hols. Homo autē zc pcedat ad extremū: et quasi collectis virib⁹ aligd facere: non tñ ad seruore gratuitē dilectionis aut vere pñc ppter dei offensaz: quin potius hoc aliqd qd facit Terentium sit: vt pene nihil sit. Ad scđam cōfirmationē nego pñtiam. et est ratio sicut grā sola nō sufficit ad delendū seu abforbēdū veniale culpā: nec habitualis penitere est vere penitere: sicut nec habitualis fornicari vel male ager est peccare: ergo qd magis admiratione dignū est oīs cotitio ex charitate quātūlibet parua delet oēm mortale culpā: et tñ pōt̄ tam parua eē vt nō deleat veniale culpā: sicut pōt̄ opus penale satissimū sumptū ex charitate tā exigū esse et remissum qd nō expiabit penā vñius diei in purgatorio perferēdā. Si diccas: quicq; repugnat cōsequētā neōio repugnat antī: sed ad finale gratiā sequiāt̄ gloria p̄ bona pñtia: s̄ glorie repugnat veniale. ergo. Als p̄z: ga da xtrariū necesse erit fateri qd op̄positū cōsequētā possit̄ stare cuius arte. Dicit Thomas. q. 7. de malo. articulo. I. qd procedit cum ipsius cōditionalib⁹ cōsequens simul est cuius ante: ala non. Dat exemplū. sequitur: aīal viuet ergo morietur: tamē multa repugnant morti que nō vite. Potest facilius respōderit: qd nihil est impossibile consequens: quin repugnet antecedentī: pōt̄ tamē repugnare significato alicuius termini possit̄ in cōsequētā: et qd nec cōsequētā sit impōle nec antī: vt Joānes sanat̄. ergo erit sanit. multa enī repugnat sanitati que nō sanationi. Ad tertias cōfirmationē dico: qd multi in charitate exītes: iprouise auferunt de medio: occidunt̄ in somno vel als sine p̄meditatio ne mortis: vel incidūt frenesim et priuans rōnis vñi acī mo riantur: qui nec patienter: nec impatiēter ferunt mortē: et qui prouise egrotāt̄ et patienter ferūt egriūdinē nō nunq; mortis impatientes essent. Et iā patientia mortis: que voluntaria assūmit̄: magni est meriti: vt in martyrio. Nō tātī patientia mor tis: quātā nature necessitate icūrrit: et ergo nō op̄z: vt oēm culpā veniale ab forbeat: sicut nec op̄z: vt oēm pena simili ex pier et nihil relinquit in purgatorio soluēdū. Ad ultimāz cōfirmationē yī Durādū sensisse qd per culpā veniale nō sit dilatio glorie nec excludēdo quintā pñcipalē obiectiōnē. Itē nec ppter hoc differt̄ glia: ga in purgatorio simul cum solone pene culpa dimittit̄: et ita tātū recordat̄ sola pena quātū culpa cū pena. Sed salua reuerentia Durādū: zc nō dif ferat glia pp culpā veniale vñtra seu ppter tps illius pene in purgatorio pp veniali nūc debite: tñ si in via dimissiū suisset: cū ibi pietate nō sola severitate remittat̄: aliqua pars pene suisset remissa: et ita ex pñtia p̄ veniali qd maioriis pene debi tū arguit glia differt̄. Et p̄z rīsso ad p̄bōne arg⁹: qd non solū p̄ vñu instāt̄ stat in purgatorio pp veniale: s̄ p̄ illō tps quo luet̄ pena: que in via remissa suisset in veniali pñia. Et iā dicit p̄alude: pōt̄ tot venialia hic qd instantaneus motus ille vel seruoz ī venialia insiōia delere nō possit.

Aliq; iam actum est de remissione venialis peccati post mortem: occurrit qd. An possit etiā in dānatis post mortē remittit̄? Et vñ detur qd sc̄icga veniale in hac vita remittit̄ existentib⁹ in mortali peccato. ergo nulla est ratio quin

De remissio. peccato. post mortem

92

qui remittat in damnatis. *Ahs probat auctore Aug^m. lib. de penitentia: qui tractas illud Saluatoris. Qui sine peccato est primus in eam lapidem mittat.* *Joan. 8. dicit. Ideo enim liberavit peccatorum: quia non erat qui iuste proiceret lapideum: quoniam lapidaret: qui se lapidandum cognosceret.* *Nullus enim erat sine peccato: in quo intelligitur oes fuisse reos: nam venialia semper remittebant per ceremonias.* *Si ergo in eis erat: mortale erat: de penitentia. 6. c. Qui vult: ergo de morte.* *Aug^m est quod cis persistebus in mortali venialia per ceremonias remittebant: als non procederet si quod in eis peccatum erat: mortale erat: potius veniale fuisse peccatum.* *Sed sic: quod p. nro est deus ad codonandum quod ad puniendum: sed veniale protrahit ex imperfecta et diminuta voluntate: puta per surreptionem. ergo similiter per imperfectam penitentiam videtur posse deleri: puta quod persistens in mortali pniam agit de veniali.* *Et confirmatur: quod adherens fini bono per charitatem potest in his que media sunt ad finem aberrare sine hoc quod ab ultimo fine avertat peccando venialiter.* *ergo similiter adherens fini malo potest circa aliud medium rectificari: et sic veniale culpam diluere per pniam.* *C. sequentia tenet: quod magis est dare summu[m] bonum et difficultius quod dare summu[m] malum ergo persistere in summo bono permittit secum malum imperfectum adherere summo malo: etiam copiet secum bonum quoddam imperfectum quo liberatur a veniali.* *Tertio sic: potest quis decedere in solo originali cum veniali: sed huic necio remittit post hanc vitam veniale peccatum. ergo prima pars antea p. nro: quod cum pniu[m] attingit ipsans non baptizatus suis rationibus potest vel oclari in xbo vel facto: vel metiri iocose aut officioso: vel ultra quod contineat de cibo aut potu sumere et ceterum: et sic decedere prius quod via sacra vel etiam contritionis gratia sibi acquirit. Nec videtur ronabilis cuiuslibet bti Thome Bonaue: et alioz dicentibus: quod primus pertinet ad ultimum ronis tenet sollicitus esse de sua salute: et si fecerit quod in se est ad psequestdam salutem obtinebit a deo gratia non potest mortaliter: et sic p. nro eos casus est impotens quod decadet in originali cum solo veniali.* *Primo: quod pertinet primo ad ultimum ronis adhuc invincibiliter ignorat quod sit salus hois: immo sic ignorat donec instruitur quod sit unus deus: et quod pponat recte vivere: non ex hoc facit totum quod in se est ad obtainendam remissionem originalis: et infusorem gratie.* *Etiam iter cogitandum de salute vel recte agendo potest simul exceedere in sumptuone cibi et potius per veniale culpas.* *Ponamus ergo eum auferri ante cōpletum tempus quo fecisset quod in se est: et sequitur propositum.* *C. sicut imperfectio voluntatis stat cum veniali: ita imperfectio ultimus ronis videtur admittere veniale: quoniam excludat mortale: ut somnolentia aliqua vel indispositio: que excludit perfectum ultimum ronis: excusat a mortali sed non a veniali. ergo similiter deuenientes ad ultimum ronis imperfectum videtur posse veniale peccare: quando adhuc non possunt peccare mortali.* *Sed pars minoris principalis argumentum p. nro: quod talis pro veniali non possit eterna puniri in purgatorio: quod hoc cessabit post iudicium: nec in inferno: quia illic solu[m] puniuntur pena sensus per mortali actualiter: neque in limbo: quia ibi non est pena sensus: sed tamen pena danni.* *Quarto p. nro idem ronibus Scottis veniali nec per senec per accidens debet pena eterna: quod non per se p. nro tripli: quia non stat cum charitate debitum pene eterne: sed cum charitate stat veniale non tamen post actu sed actu dum committit secundum oes.* *ergo maior patet: quod per charitatem est dignus vita: ergo non simul est debitor pene eterne: vel oportenter posse currere penam eternam cum gloria beatitudinis.* *Sed p. nro maior: quod post actu peccati nihil manet in debitorum nisi debitum pene: si ergo cum charitate stare possit debitorum pene eterne: sequitur quod cum ipsa stare possit peccatum mortale non dimittitur eo modo: quo manner post actu: et sic simul esset amicus et inimicus.* *Sed p. nro: quia essentialis pena damnatorum non est pena sensus: sed pena damna.* *Illa autem necio cōcomitatur quoniamque pena cum nulla pena*

stare possit cum beatitudine. ergo debitorum cuiuscumque pena eternae includit illa pena damnatoria per consequētus pena essentialis damnationis debet veniali secundum. *Tertio quod veniale et mortale sunt in proportionabili in ratione malitiae seu offense: quod si infinita venialia essent non equarent unum mortali in ratione offense: quod nec oia auerterent a fine ultimo sicut unum mortale ergo pena correspondet mortaliter secundum iustitiam in infinitum excedit eam in proportionabili quo ad intentionem: sed finite quo ad durationem suae extensionis: et per se non debetur veniali de per se pena eterna. Quod etiam non de per accidentem ex cōiunctio- ne ad mortale probat: quod deus semper punit clarae cōdignum: et esto quod similes secundum rigorem puniuntur ad cōdignum omnino inveniuntur eis pena eterna infligere pro illo cui secundum se debet pena temporalis. quātūcumque enim coniungantur alteri: hoc non facit illud in infinitum exire genus culpe. ergo non iuste correspondet pena in infinitum excedens. *Hec Scottis.* *Quarto sic: si culpa venialis in damnatis non remitteretur: propter cōiunctionem vel incurriam in eodem subiecto cum mortali: sequeretur quod iequalia peccata: quoque unum infinite alterum excedit in gravitate equali pena punirentur: hoc est inconveniens et falsum. ergo falsitas p. nro: quod videtur iustitia distributiva non seruare proportionem inferendo penas.* *Sic etiam est: ut propter portio[n]es dignitatis seu meriti homines et stipendia distribuantur.* *Sequela p. nro: quod aliquod veniale puniretur equaliter pena cum mortali: quod sic deducitur. a. mendacium iocorum cui corridenter pena duorum graduum acceptabilitas: sicut secundum intentionem et perpetuabilis propter cōcurrentiam cum mortali in eodem subiecto: et sicut b. odium primi cui correspondet (ponamus gratia exempli) pena decima graduum secundum intentionem: seu acerbitatem. Deinde dividamus b. in quatuor partes: quilibet illarum est peccatum non veniale. ergo mortale: et cuilibet debetur solu[m] ganta pars pene: aliqui toti debet maior pena quam decebat graduum. Si forte hoc non reputetur inconveniens de mortali quod est pars: ponamus illa parte pro se deliberatae fuisse elicita: cum intentione acerbitatis correspondere at intentioni actus peccati: sequitur quod illi separatim solu[m] corridenter pena duorum graduum et habent propostum. Idem deducitur ex cumulatione venialium: quia in casto positio quinq[ue] venialibus correspondet penitus equalis pena cum uno mortali. *Sed quotlibet venialia sumas numero finita: contingit dare unum veniale tate gratuitatis: ut sunt illa quinq[ue] insimil per aggrauationem circumstantiarum.* *Quinto sic: In paruis morbis non indiget natura medicina: sed reordinat seipsum et reducit ad sanitatem. In magnis autem morbis egredi iuamine: et ad miniculum medicine. ergo sicut in spiritualibus venialia non poststunt naturam. ergo non opus est iuamine gratia. Et confirmatur: quod quanto minor est conuenientiam et proportionem habet ad iniuriam morbi: tanto faciliter potest unum sine altero curari: sed veniale nunquam contingit cum mortali quod cum quocumque alio veniali: et non obstante concurrens in eodem subiecto potest curari sine alio veniali. ergo sicut poterit remitti sine mortali cum quo concurrevit.* *Ad oppositum: quia quod venialia remittunt videatur gratia fundamentum: quod dicit Ap[osto]ls.* *Si quis autem superedificauerit lignum, fenum, stipulam salutis erit sic tamquam quasi per ignem. Sed nemo in mortali existens habet christi fundamentum: ut per Aug^m. 21. de ciuitate dei. c. 26. ergo si deest est cuius gratia tecum. C. pro responsione aliqua premittitur. Primus: quod ex misericordi adescensione divinitatis debet veniali peccato solu[m] pena temporalis et finitam: nihilominus ex se est infinita offendit: nec potest quoniamque eterna pena ad cōdignum puniri. Pro huius deductione remitto ad Herson in prima lectio de spirituali vita aie. Et in B. auferro occasione admirationis: an iuste possit eterna pena in inferno puniri.* *Sed omnis suppositum: quod nihil probat aliqua in equaliter puniri: quoque quoniamque tamen puntur infinita pena secundum extensionem seu durationem: et penitus equaliter secundum intentionem.***

Pro sacramento confessionis

patet. sint duo dolores eque intensi: quod vnus sit cōtinuus et perpetuus: alius interpolatus: ita qd̄ solum in quolibet milenario annoz vna hora officiat subiectū: nemo taz demens qui nō magis refugeret primū doloris modū. Ex hoc patet nō oportere si veniale punitat in inferno īfinita pena et eiusdez acerbitatis cū aliquo qd̄ ergo equali. ¶ Tertiu est. Nō est melioris cōditionis quo ad luitiones penae: qui debet pro venialibus penaz remissam multoz annoz: qd̄ is qui debet acerbam vnius anni equivalentē alteri vel in multo minorez, patet qd̄ eaq; facile v̄l facilius pōt penā illā in vita redime: re: ergo per mortē debet grauiā eius 2d̄itio: etiā ceteris patribus nisi ex sua liberalitate faciat deus vni gratia et pre alio ad pecces sanctoruz. Sed km iustitiam statute legis procedens nō punit plus euī qui minus debet: vt certū est. Ex hoc sequit: qd̄ si obligati ad tales penas decedāt in mortali cum suis venialibus nō isereb; scđ ad acerbā penā obligato pena illa acerba cōtinuo et eternalr: quia sic magis punireb; qd̄ aliis maioris v̄l equalis pena debitor. Scđ sequit: qd̄ obligatus ad penā temporalē pro mortali dimissō non eque punitur in inferno: si in mortali occelerit: ac si pctm illud nō sufficeret dimissum: vt quidā nunq; puidē satent. vide Petru de Phal. 15. dist. 4. q. 1. arti. 4. in prima solutione ad q̄rtuz. nec tantū punit: si ex dece diebus pñie ad quos fuit obligatus aliquos in statu gracie fecerit acsi nihil fecisset: vt idē in scđa solone fateb;. ¶ Quartu pambulū seu suppositū. Deus pōt punire aliquē eterna pena et atinua qd̄ non grauat vltra: nec plus doloris seu penalitatis cōtinet qd̄ dolor decem̄ gra diuum ad horam perpessus. patet. capiamus dolorē decem̄ gradū: inferat deus anime pro instanti mortis medietatez: puta dolorē quinq; graduz: deinde pro tota hora sequenti medietate residui: et sic pro scđa hora medietate illius restanti: et sic in infinitū ad pres. pportionabiles nunq; stet diuisio: habeb; ppositū. Ex hoc p̄z nō valere pñitiam: si veniale punitur eternarl: qd̄ ergo pena equali cū aliquo mortali.

His premissis pono duas zclones. Prima. Non pōt homini qdcūq; peccatum minutissimū remitti: nisi sit in statu grē. Probo per illud Saltatoris Matth. 6. Si dimiseritis hoib; pctā eoz/dimittet et vobis p̄i vester celestis pctā vestra. Si aut̄ non dimiseritis hoib; nec p̄i vester dimittet vobis pctā vestra: vbi qd̄ nō distinguunt de magnis an paruis km Aug^m 21° de ciuitate dei: patet qd̄ oia pctā nrā seruat si nō dimittimus. Et par rō est cuī ex alio peccato est quis deo ingratus. ergo. ¶ Si veniale dimittit posset sine charitate: nulla videt ratio: quinetias minus mortale remitti posset manēte grauiori mortali pctō. qd̄. ¶ Scđa zclusio. Iz probabilr quidā sustineat penā temporalē debitam in statu mortalis culpe possi exsoluit: cōtra rationē tamē videt: vt culpa existēt adhuc per qdcūq; opus penale fiat penē illi peccato seu culpe debite diminutio. p̄baf: qd̄ durante causa totali debet durare idem effectus. culpa aut̄ seu offensa est tota causa reatus sine obligationis ad penā. ergo. ¶ Si manēte culpa posset pena minuit: seu partiz redimi: eadē seu pari ratione posset in totū auferri cum non sit potior ratio de vnius partis exsolone qd̄ alterius: sed ab surdissimū videt: vt aliq; sit in culpa qui non sit cuiuscūq; pena: seu vltionis debitor. Ex hoc sequit: qd̄ nō est vera op̄io Scoti et alioz dicentū veniale in dānatis remitti p̄ penē exsolutionē: qd̄ in dānatis nō pōt culpa remitti ante exsolutionē pena: et exsoluto que sit stante culpa: vt deductū est: obligatiōne penē nō minuit: ergo impole est vt remittatur in illio per solonē pena. Serte dices: Scotus opinat trāseū te acū nihil preter reatus manere in hoīe a quo dicāt peccator: et sic nō cōuenit reatus seu obligationē minui qd̄ p̄ penē illius: que tota in obligatione est. exhsbet. Rūdeceius opio nō est in hoc suā: qd̄ similr dicere opz qd̄ nulla contrahitur

a parvulis culpa originalis: sed solus reatus: cōtrā sentētiāz. Magri et sanctoz: vt p̄z. 30. dist. 2. sententia. ¶ formale pcti km euī est carentia iustitiae debite inesset illa manet trā seunte actu. ergo manet culpa. ¶ tertio. si pena sic pōt solui nō remissā culpa: sequit qd̄ veniale pōt simul incipere et deſinere cū sua pena. patet. ponatis deū inferre illā penā totaz que debetur mendacio iocoſo pro tempore quo mentitur: et sic tota causa remissionis stabit simul cuī culpā: et pari rōne deduci poterit qd̄ quis simul peccabit: et pene assumptionē voluntariā procurabit eius remissionē. Modis sustinendī qui probat pñas partē scđe ppōnis: pōt sic declarari: Iz de ex beneficio creationis: et beneficio redemptionis oia tanq; debita exigere possit: quecūq; sunt in nrā facultate: et ex cōsequētiū nibil a nobis capere in solutū pro peccatis actualib; simplr: v̄l solū sub certa qualitate: puta cū fuerit charitate formatū: et qd̄ ergo nemo satisfaciat: nisi sit in charitate nihili dominus vt in solutū recipit acris preceptoz extra charitatem elicitos: vt vere satisfaciat homo preceptis et tollat obligatio protunc currēt ex solone eius qd̄ debet. Sic p̄babile videt: qd̄ non ad arctiorē modū seu alia quātitatē solutōnē pene debite nos obligauerit: sed ad subaz pene volūtarie perforēndū: sicut ad substantiā. actuū precepti spōte et libere peragendū. Et qd̄ eo modo pena sit a deo accepta ad tolerandū obligationē et c. qd̄ quis neutrū pondus p̄tineat charitatis. ¶ Sed cōtra dicta instaur. Deus in penaz decrevit aliquoties p̄tra peccates temporalē aduersitatē: quā illis permanentibus in pctō v̄lq; ad mortē in hoc seculo infert: nec in locuz illius aliqua pena succedit in inferno plus qd̄ si in eos temporalē aduersitatē nunq; decreverit: ergo male dictuz est qd̄ pena peccato debita solui nō pōt nec minutū stāte seu manēte culpa. qd̄nta tener: qd̄ illa pena sic soluit: et sic tota pena eius subtractioē partis minutū: si remissionē a deo facta minui dicereb;. Antecedēt qd̄ dñs in hac vita p̄tra homines temporalē aduersitatē decrevit: patet Deutero. 28. p. Regu. 3. et in infinitis locis scripture sacre: et qd̄ passis talē aduersitatē si persistēt in pctō et c. pater: qd̄ sic equalr peccates deus iequalr puniret: et grauius illos quos in hac vita cepisset punire: et alios prosperatos semp et nō punitos: cūtēz nī seu equaliū peccatoz reos. Respōdeo ad p̄bationē qñtia: vt dicit Bonau. 36. dist. 2. q. 1. arti. 1. Aliud est de pena quā meremur de cōgruō: et aliud de illa quā meremur de cōdigno: in hoc qd̄ vltimū genus pene afficit peccates equalr. pñtūz nō: vt ibi dicit qd̄ crimina sunt pene precedētiū peccatoz: et equaliter peccantibus nō eque subtrahit deus assistentiā gratias: vt desertue faciat eos cadere. Sic etiā vt pena cōgru quibuldā peccantibus infert ad statū mortē: nō alis eque peccantib;: vt p̄z Luce. 13. et talis pena nihil minuit ad penā inferni: sicut nec retributio prosperitatis in plenti minuit de premio celesti. nō enī ppter hoc dat iustis in celo minorā p̄mia: quia hic et c. hoc tamē intellige non quin peccatores rei digni sunt quacūq; punitione a deo punitant: sed qd̄ deus ordinariē illam non exigit: sicut nec retributionē huius temporis per viam legis impreteribilis concedit iustis.

Alter respondeo. Stāte culpa bñ soluit: ps peccatoz: ne qd̄ eadē nūō nō iterabit: sed nulla soluit: que minuit totū in obligatione existēt. Usq; Judas iustis mille quingentis annis multa soluit: sed nihil ad diminutionē pene quā debet. Sic similr de pena: quā in presenti dñs infert: nec ppter equalr peccatiū censeb; vnius alio magis pumiri quēadmodū nec equalr penitus peccantium: quorum vnius mille vel duobus milibus annoruz precedit: et mittitur in infernum prius qd̄ aliis.

Ad rationes ante oppositū. Ad primā dicit glo. in dicto. c. qui vult confiteri. vt evitetur se quelā in cōuenientiā: yidelz qd̄ veniale possit deleri sine mortali: qd̄

taliq; Augustinus per venialia intelligit minora mortalia: que tūc venialia dicebanf: ga remittebanf ceremonys quo ad penas euitandā: quo ad deū: aut nō remittebanf. Archi. hoc supplens dicit. Venialia ergo dicebanf in lege que sine morte v̄l mutilatione dimittebanf: mortalia que morte aut mutilationē exigebant. hec ergo dicunt̄ venialia que reuera mortalia sunt: sed ceremonie sufficiunt ad penā legis euitandam: sed quo ad deū nō remittunt̄: ga multa euitabāt pena legis: et tñ a deo puniebanf. arti. supra. 4. vñ. deniqz. t.3. q. j. bac ratione. Et hec solo ex hoc cōfirmari videf q; Aug¹⁰ dicens: quō enī lapidaret: qui se lapidandū t̄c. inuit oēs eos lapidando seu lapidatione dignos fuisse: qd̄ solū pro grauioribus institutū erat: puta adulterio et huius. libilominus ga multe alie pene quo rūdā mortaliū que morte nō plecebat̄: tur et per ceremonias non remittabant̄: vt p̄z de furto bouis vel ouis. Exodi. zz. ideo pōt aliter dici intelligēdo Aug¹¹ q; vere venialia que apud deū morte nō merent debebant̄ p; ceremonias cū deuotione suscepitas et q; intellexeris eos dignos lapidatiōe apud deū: quis nō ex statuto veteris legis q; ventialia semp remittebanf t̄c. in nō ponētib; obice: et q; ergo intelligit de verisili oēs eos fuisse reos culpe mortalis. Unde nō ifert: quicq; ergo p̄tōz in eis erat mortale erat: sed si quid in eis erat mortale. i. si aliqd̄ p̄tōn in eis erat etiā mortale in eis erat: et hoc seruit p̄posito cuz intendat: q; nec veniale māfisset in eis: sed dilutū fuisse ceremonys nisi obstat̄ in eis mortale. Ad scdm fateor q; per impfectaz volūtate pōt veniale expiari: sed nō nisi in statu gracie. ergo quātūlibet p̄fecta fuerit volūtatis: nisi charitate formet non expiat qd̄cuq; peccatū. nā sicut oñs nō remittit nobis que cuq; sine parua sine magna peccata cū primo non dimittimus: ita nec dimittit cū alio mortali p̄ficeramus: nec hoc ar guti eū priorē ad priuendū esse si punit voluntate imperfectā existētis in mortali: et nō remittit veniale ppter voluntariā displicentiā existētis in mortali pēdēto: ga liberalitas est qualrūq; remittat sub q̄litate p̄fone gracie: et q; aliqualr punit semp est iustitiae mā liberalitate quadam temperate. Verū est tñ q; adhuc magis prouiz se exhiberet ad remittendū si constitueret et vellit pro bono etiā mortale remittere in statu mortalis culpe: sed est fallacia p̄sequētis: est ad iudicēdū priorē: ergo et est prioritate iam dicta prior: quo argumēto plures semetiplos sophistiscāt. Ad p̄firmatioñē: iż adherere summo malo cōpatit secū imperfēctū bonū: et rectificari seu recti cē circa aliqd̄ mediū: et iermittere p̄us p̄ceptā curuitatē desistendo ab actū: nō tamē cōparitur culpe expiatione sine remissionē: vt deductū est de potētia ordinata. Ad tertiu admissō q; potest cum originali cōcurrere solum veniale: vt satis vident̄ probare argumenta ad hoc supra inducta. Respondet oñs Petrus de Palude. 16. distinctione 4. qd̄ne p̄. articu. j. ad finem q; non est simile de originali: et alijs mortaliibus: ga existēs in solo originali: et veniali pōt ex puris nālibus deū sup oia diligere: et sic habere volūtate ordinatā et esse gratus deo ad bona nāe habēda et ad mala pene sensus euadenda: que nō debet̄ peccato originali: iż nō sit gratus ad habendā gloriā et vitandā penam damni. Sed ille qui est in mortali habet voluntate deordinatā simplr: et est reus pene eterne damni et sensus. vnde nō pōt reordinari. vnde in mortali cū veniali moriens pro re, nali punit̄ in eternū: nō sic de veniali coniuncto soli originali. cōcludēs q; sine gratia pōt remitti veniale in nō habēte mortale actuale: quis aliqui dicat q; nec sine grā simplr. Hec ille. Sed ga nullū acuz elicere pōt existēs in originali nō reponetem ad statū grā: quñ cōsimilē h̄c pōt existens in statu alterius mortali culpe: salte cū del assūtientia penalit̄: quis nō maius ei opus videat q; existenti in originali: difficile est sustinere quare delebit̄ veniale cōcurrēs cū originali:

et non veniale cōcurrēs t̄c. q; dicit eū ex puris nālib; t̄c. valde ambiguiꝝ videf et minus p̄babile ne dicam falsum. Ideo aliter respōdeo: q; in illo punieb̄ veniale eterna pena: et nō inquisit̄ de loco: immo p̄babile est eundē locum infernū et purgatoriū essē ergo et līmbū: sed pro diuersitate officiōz illa duerfa noia fortiri. Uel supposito q; loca sunt distincta. Dico q; in limbo pro veniali eternali punieb̄: sed an iterpolatim: q; forsan quolibet millenario annoz semel ad momē tū vel cōtinuo dimidiando penā et inferēdo eā pro parte p; portionabilit̄: incertū nobis est et penitus incognitū. oñs La. preolus bti Thome imitatus sñiaz dicit casuz penitus iposiblē: ga ante vsum rōnis nō pōt peccare mortali: quis cōmiserit actū: qui ex ḡie est mortale peccatū: et multo magis excusat a reatu venialis culpe: ga qd̄ excusat maiꝝ peccatū: multomagis excusat et minus. Et pertingens ad vsum rōnis nō fecerit qd̄ in se est ad querendā suā salutē: peccat morta liter: et si facit p̄sequit̄ gratiā. Nec obstat q; sit precepti affirmatiui cōuerit ad dñm: et precepta affirmatiua nō obligant ad semper: ga iż precepta affirmatiua cōiter loquendo non obligat ad semper: tamē naturali lege obligat homo: vt p̄mo sit follicitus de sua salute. Juxta illud Matthēi 6. p̄mūz querite regnū dei. Nas vltimū finis naturali primo cadit in appetituꝝ: sicut prima p̄ncipia naturali cadunt primo in apprehensionē: sic enī oia desideria presupponūt desideriū vltimū finis sicut oēs speculations p̄clonū presupponūt speculations p̄mōz p̄ncipioꝝ: vt hec dicit Tho. q. 7. de malo. arti. 10. in solone ad 7^m. Et carpit acute satis Durādū: q; dicit pueros multa cōmittere: que sunt venialia. dicens q; illū qui iudicat pueros peccare mortali: false iudicat. Faciūt nō multa: que ex ḡie sunt venialia sicut et multa que ex ḡie sunt mortalia: sed illis nō peccat. Sed hec meo iudicio minus apparente: seu p̄babilitatis hñt: vnde maxima quā inducit: Qd̄ excusat maius multomagis excusat minus: nō est vera: quia surreptio a mortali in his que ex ḡie sunt mortalia nō excusat in illis a veniali. Et sñr videf de imperfecto vſu rōnis vt dixi: et in trāsgressione humani p̄cepti metus sepe excusat a mortali: qui sic culpā attenuās: penitus tñ nō excludit: et qd̄ inducit de vltimo fine: q; p̄mo cadit in appetituꝝ: sic itelligit: quo ad actualē appetitionē nō est verū: nec sic p̄ma p̄ncipia cadit in apprehensionē: sed q; virtuali: parū facit ad p̄positū. Et cū dicit: hō nāli lege t̄c. Juxta illud Matthēi 6. p̄mū querite regnū dei. Aug¹² tractans in lib. de sermone dñi in monte dicit: cū dixit primū: signauit q; hoc prius querendū est nō tē sed dignitatem. Et certe pertingēs p̄mo ad vſu rationis: quis ponamus ei occurtere cogitatū de vltimo fine: non magis videf obligatus: vt ptunc et ad statim faciat totū qd̄ in se est ad p̄sequēdū illū: q; peccator: qui in p̄ticulari cogitat: et de quo deū offendit et salutē: tenet ad statim facere quicquid in se est: vt cōuertat̄. Et sic peccator cuz sola attritione vadens ad cōfessionē peccaret mortali toto medio tē pore ante absolutionē: ga nō facit totū qd̄ in se est: ex quo sic eset contritus. Ideo potius cuz Palude: Durādō: et alijs admitto possibilitatē casus et dico q; punit̄ perpetuo vt in inferno: vt dicit Thomas descendū cōfē: posito q; casus eset possibilis in 2° sententiaꝝ loco allegato. Ad quartū qd̄ est Scott: cedo q; veniali de lege statuta solū cōrrespōdet tēporalis pena: quis rationes due vltime minus efficaciter hoc probet: ga vt dixi veniale quantū ex se est infinitē pene demeritoriuꝝ est: et sic nullū iōcūniēs q; etiā de per se cōi respōdeat pena dānī: ergo gracie est et liberalitas: q; veniali nō repellit a regno. Et tertia minus valet: q; inter mortalia qd̄a excedūt inūcēm inēparabilē in rōne offense: vt p̄z de homicidio: cui nec infinita farta equareñt: et tñ pene fse in infinitū nō excedunt. Nec est p̄tra iustitiā si pene fuerint

Pro sacramento confessionis

ppozitionabiles et offense non: quia ne utri pena inferi ad cōdīgnū: sed dulcoze mīe et liberalitatis temperata lōge plus q̄ ad mediū. ergo infinitē. Scđo cum probat q̄ nec per accīns ei debet pena eterna: quia cōiunctio eius ad mortale: nō facit ipsum in infinitū exire genus culpe. ergo nec iuste corrīdet ei pena in infinitū excedens. Dico q̄ facit culpā venialez irremissiblē: et sic stante culpa perpetuo imposse est pena esse solutā: nec tñ pena fortasse in infinitū excedit: quia forte eadē pena minore q̄ proveniali exsolueret uno anno in purgatorio: infert deus aie in inferno quolibet millenario annoz ad vñū instans: vel ad momentuz tēporis: ut eque eligibile sit: sic penam inferre in infinitū: ut p̄tinuo p̄ vñū annū: vel forte dimidiādo per medietates: et sic p̄tinuo quālibet medietatē per annū vel horā infreddo: et nunq̄ erit status. Nec est hoc cōtra sedam ppositionē: que dicit cōtra rationē esse: ut pars pene redimāt stante culpa: quia pcedit ppositionē: nisi ex liberalitate speciali aliqd contra fiat: et sic faceret hoc casu dñs: qui etiā liberaliter in omni peccato plus remittit q̄ exigit et. Uel tertio forte ifert penā specie distinctā: que cōparabilis est pene quā iferret pro purgatorio. Unde dicit auctor compendij theologie: qđ Herſon ascribit: q̄ pena pro mortali illata in inferno est ut soliditas pro veniali in purgatorio ut linea: in presenti seculo ut pūctus: et hec quantor sunt ipropozitionabiliſ: sic etiā et pene. Uel quarto. si pena eq̄lis eternali nō est cōtra iustitiae longe maiore ex se meret: et hic p̄ accidens deus infert minore ppter irremitabilitatē. Primus modus p̄t sic declarari. Damnatorū pena accidētolis: que est recordatione maloz que patratur ut vel bonorum que omiserūt: aut amiserūt: nō est p̄tinuo: sed rapuum cogitatus eoz hincideat: et adē: et dolore tali p̄t punire venialia in inferno. Quid sit ipse nouit: melius est de his dubitare: q̄ temere q̄cūq̄ differere. Ad gntū argm̄: solū ipst̄ de furto et homicidio: de iterfectione corporis et aie: q̄ in casu eis possit corespōdere equalis pena: et solutū erit de veniali et mortali p̄tō. Et p̄t cōmuni. Fmone r̄siderit: q̄ p̄tis species differētibus debent pene differētes species: et sic ex duplicatione eiusdem peccati: quo ad intentionē vel cumulationē peccatorū: nunq̄ peruenit ad penā equalē: sicut nec infinitē suspitiones male uno iudicio malo. Nec istud est absurdū: cū tristitia different species: ut tristitia de bono: tristitia de malo: tristitia de pdigilitate: et auaritia: et sic de alijs. nam prime due sunt contrarie: et alie: quia sunt incōpossibiles in eodē: nēcō differunt species: cū accītia absoluta solo nō differētia nisi sint partes vnius nequeātē in eodez subiecto. vt h̄z p̄bs 5° met. capite de diversis. Utē pena doloris ab igne: pena damni: et huius p̄t equales in equalibus: et iproportionabilib⁹ peccatis deberet s̄ h̄z arguit illa peccata equalē p̄niri. Scđo. supposito q̄ oibus p̄tis debent soluz eadem pene fm spēm: qđ tñ salsum est et. nego q̄ peccatis improportionabilib⁹ nunq̄ respōderet et. Et ad probationē p̄mo ex diuisione p̄tis mortalium fm intentionē dico: q̄ partibus acceptis fm intentionē nō corredit pena sed toti p̄tō: stat quālibet medierat fm intentionē acceptā nullā deordinationē p̄tinere: et totū amoētē est p̄tū. Etā q̄ partib⁹ acē fm intentionē nō correspōdeat partes pene: cū sine deordinationē partes pene eē nō possint: ut i odio: in appetitu fornicandi et alijs. pater: quia certū est affectū tante intentionis p̄ se eliciū deteriore ētē: q̄ in toto continet: nec minusculpa ad mediū: quādo actus ad mediū vñq̄ fuerit remissus: p̄t enī actus ēē remissor: et q̄ conatus voluntatis sit maior. Itēz q̄ ex causis nālibus censēt remissio ppter voluntatis intentionē. vnde deberet plura alia dimidiari ad hoc q̄ quātitas culpe dimidiaret. Qđ aut addit̄ de cumulatione actuū: etiā nō p̄cedit in diversitate peccatorū fm specie: nec certe est l̄conueniēt: vel cōtra iustitiae determinatiā si iproportional-

biles culpe equalē: et iproportionalib⁹ p̄nianū: quādo inferēti licet gratiā facere: vt est de deo. Si p̄ma solutio tangit veritatem: vt nū sit hec possibilis. Ad sextū: hoc pcedit de nā viua: aia aure sine charitate est mortua. Unde Aug⁹. Ult̄ carnis aia est: vita aut aie: deus. deus aut aia: sine charitate nō habitat. Hinc sine charitate hō nihil est. Apls ad Corin̄thios 13. Ad confirmationē dico q̄ veniale bene p̄t remitti sine mortali cū reperīt sine mortali: sed dū est cū mortali in eodē subiecto hoc fieri nō p̄t: per accīns est ex condītione subiecti: quia veniale remitti nō p̄t sine charitate: et charitas recuperari non p̄t sine remissione omnis culpe mortalis: vnde quātūq̄ dispares morbi fuerint si vñus curari nō potest absq̄z medicina que alteri est icōpōssibilis: etiā non potest sine alio curari: et sic est in proposito.

G19 nunc de remissione p̄tōrum actuz est: restat etiā inquirere de redditū ipso rum peccatorum. An videlz dimissā redeant in recidivante: Et videtur q̄ sic. Primo per illud prophete 16°. Dñe ne memineris iniquitatuz nostrarū antiquarū: cito anticipet et. sed memissē dei est in memoziā reducere: que p̄us a cōmemoratione abiecit. ergo que prius remisit post imputat ad penā: qđ nullatenus face ret si nō redirent. ergo. Et cōfirmatur per illud psalmi. 106. Redeat in memoria iniquitas patrū suoz: et iniquitas m̄ris eius nō deleat. Et per illud 3° Regū. 17° Dicebat mulier saceptana. Quid mihi et tibi vir dei: ingressus es ad me: ut rememorarent iniquitates mee et interficeres filiū meū: sed rememorari et redire in memoria est eius solū qđ p̄us exciderit a memoria: et hoc solū videt fieri his qui recidivāt in peccatiū: quēadmodū iniquitates patrū visstat in filios in tertia et quartā ḡatione illoz filiorū: qui oderunt dñm. Exod. 20. Scđo sic. P̄tū originalē reddit in recidivante. q̄ et actualear: et per p̄tis oia: ergo et. Aīs pbo: quia p̄pria pena originalis p̄tū est carentia visionis dei et actualis pena gehēne perpetua cruciatus: si dimitteret alicui p̄mū altero nō dimisso: talis nō careret dei visione per originale dimissum: et crucia rei in gehēna perpetuo ppter reatuū criminis actualis: que mutio aduersan̄t: et sunt icōpōssibilita: que argumētatio nullius momēti ētē: si quis pro crimeni actuali posset plecti carentia diuine visionis perpetua. ergo originale reddit in recidivante. Tertio sic. qđ cooperitur et tegitur: amoto operculo iterum videt: sicut charitas operit multitudinem peccatorum p̄me Petri 4°. et amouit per recidivum mortalis culpe. ergo in recidivante videntur et redeant. Item psalmo. 31. Beati quoq̄ remissē sunt iniquitates: et quorum tecta sunt peccata: sed qđ tectū est quās latet: nō oīno nō est. ergo amota charitate: quia cessat tegimē vident iterū et redeat. Et p̄fimat: quia dñs nō memorat recidivātis pñia: q̄ perinde est ac si nullā egisset de p̄tis verā pñia: s̄z hoc posito peccata in ipso essent. ergo in ipso sunt: qđ est proposituz. Antecedēt p̄tēt p̄ illud Ezechielis 18°. Si auerterit se iustus a iustitia et fecerit iniquitatem: oēs iustitias eius quas fecerit non recordabor amplius. Ex quo Ab̄ doctor ille illustris Hugo de Scđo. Victore 2° lib⁹ de sc̄fis: parte 1. 4. c. 9. Si oēs iustitiae illius obliuionis tradierent: ergo pñia illius et humilitas: et cetera que operatus est bona obliuioni tradent: si autē pñia obliuioni tradit culpe vnde excusat: ergo si pñia delef culpa que per pñia dimissa fuerat: necesse est ut renascat. Et infra. Vide quid tibi euāgelii dicit de serio nequā et ingrato cui roganti omne debitu a p̄to suo dimissum fuerat: sed quia ille erga cōseruū sui misericordiā habere noluit: rursus ab eo p̄ distinctionē iustitie exigif q̄cqd p̄ lenitatem grāte dimissum fuit. Recte igit dictuz est: cū peccatibus in nos debita sua dimittere nolumus mere exigit id etiā qđ nobis dimissum esse gaudebamus. Et merito: q̄ enī peccatori culpa di-

De peccatorum reditu

94

mittebat ḡra fuit nō debitur: qui si sponte gratiā collatā abū cīciūstūm p̄fēcto est vt illi gratiā accepisse nō proſit. Et reſpondens obiectioni: nullū bonū irremuneratū eſſe pōt: ſi ḡ iputant̄ huic p̄cā quāſi nūc p̄niaz egiffet t̄c. R̄ſider. nōne magna tibi remuneratio videt peccati remiſſio: iſta quādo penitētia egit dimiſſuz eſt ei peccatū ſuū: qđdiu penituit pecatū ſuū nō imputabat illi: quādiu meritū fuit premiū permānſit: volebas tu hāc libertatē dare hoībus: vt cū meritū deditiſſent p̄miū accepiffent: quādo rūſuz eis placaret meri- tum tollerent & premiū retineret: non eſſet equa cōmutatio iſta inique agens aduersus deū: ſed ſic tuū dares & ſuū acci- peres: vi iterū tuū tolleres: & ſuū restitueres ſi tuuz deditiſſi ſuū accepit: ſi tuū recipis: ipſe qđ ſuuz eſt hāc vult. Fortasse dices: ga nō eſt equa via dñi & ſenties p̄tra pietatē dñi: quia nō intelligis veritatē: quō inquis ſtabit qđ non iudicabit deus bis in idipſum ſi ea que dimiſſa fuerāt iterū ad pena requi- ranſ? R̄ſpōdet. audi quo mō bis in idipſum deus non t̄c. quia peccati qđ per cōdignā ſatisfactionē deleſiū oſtendit ab eo nullatenus ad penaꝝ reputat. Sed hoc inquis: qđ per ſatisfactionē deleſiū ſuit iterū ad pena imputat: ideo requi- rit ſatisfactiono: iaz nō eſt aliqua: que ad excuſationē illius op- ponat: qđdiu ſatisfactiono permanentē permaſit remiſſio. Lefſa uit aut ſatisfactiono quādo iterata eſt malitia: quia & hoc ad fa- ſatisfactioneꝝ pertinebat: vt facia corrigeret & correcta nō re- terarentur. Poſtqđ ergo culpa rediſtiaz quodāmodo idipſz non fuit: quia bis in reatu cepit eſſe peccatum vnu: ga auſtez culpa reuersa eſt & pena: que p̄fēcto reperita nō fuifſet ſi culpa reuersa nō fuifſet: qđi venit culpa ſubſequitur eſt & pena: qđ correcta eſt culpa ſubtracta eſt & pena: quādo reuersa eſt culpa / reuersa eſt & pena: vnu cōtra vnu: & duo ſ̄ duo: nō vnu cōtra duo: nec duo p̄tra vnu: hoc eſt iuſtitia: quātū ponit, tantū reponit. Quid tibi videt: r̄ſpōde ſi po- tes. Si aut r̄ſpōdere nō potes nolī cōtendere: ſed depreca- renō tibi expedit: vt intres in iudiciū cū deo: quere ḡ miſaz: vt iuſtitia portare poſſis. Dec ille. Et Bratianus de peni. di. 4. c. Qui recedit. cōparans ſniam illoꝝ qui dicunt peccata redire: & in p̄ſcritis remiſſa ſuifſe fm preſente iuſtitia & non fm eternā preſcientiā: cōparas inquā illaz alioꝝ ſnias: qui di- cunt p̄cā ſimplē remiſſa: oſit prīmā demōnſtrā: illa fau- rabilior videt: ga pluribus roborat auſtibꝝ & evidenter rōne ſirmat: ga vt dñs ait. Si auerterit ſe iuſtus t̄c. quāſi ſ. pari modo veniat in obliuione iuſtitie per lapsuz & in iuſtitie p̄ cōuerſionē. Et ibidē c. Si p̄bat. ſicut bona que p̄cā mo- riunt reuiuſcūt ad p̄miū: ſic & mala que per p̄niā delenſt reuiuſcūt ad ſuppliciū: ga p̄pheta ex pſona penitētis deplo- rat. putruerūt & corripti ſunt cīcatrices mee a facie iſſiplen- tie mee. i. plague p̄ baptismū ſanate. Et idē q̄uis fide & ſac̄ro circūciſionis ab originali ſe mundatū cognosceret: in adulte- rio & homicidio qđ fecerat illud reuiuſſe intelligēs non ſine cauſa iſpum inter cetera cōſitit: & dicit. Ecce enī in iniqui- tibus conceptus ſum t̄c. Quarto idē probat: ga libertas ppter iuſtititudinē reuocat & dñs qui eū manumisit. l. u. C. de libertis: & eoz liber. Sed icōparabilis eſt maior iuſtitu- do: que in deū cōmītī: quāto ſeruitus miferabilior a qua li- berant: & minus digni ſumus hoc munere ſi per lapsū re- dimus in priorē ſeruitutē peccati: ſic redēunt. Et p̄firmat. Ingratitudiſ ſanta eſt quātū eſt benefiſiū: ū qđ ingratiū ſe exhibet. ergo recidiuſa a deo itātū reus ſit ac ſi benefiſiū remiſſionis peccati aſſequuntiſ nō fuerit. Et hoc videt ſen- tire Maḡ in līa diſtin. 22. qui exponē ſniam eoz quibus abſonum videt qđ peccata ſemel dimiſſa iterum imputent: dicit qđ pro eo dicunt redire & imputari: ga ppter iuſtitiu- dinem: ita reus & peccator conſtituitur: vt ante fuerat: ſic qđ dimiſſum fuerat dicitur exigi: quia remiſſionis percepe in- gratuſ: ita reus ſit: vt ante fuerat.

Ad oppositum eſt verbum Auḡ in libro ſnias p̄ ſproſeri. qui a christo recedit & alienatus a grā ſinit hanc vitaz: qđ niſi in dānationē vadit: ſed nō in id qđ remiſſuz eſt recidiſſit nec originali p̄cā dāna- bit: qui tñ ea morte affici: que ei ppter dimiſſa peccata de- bebat. de pe. diſtin. 4. cap. Qui recedit. p̄. in iuſtuz eſt: vt q̄ minus peccata acrōtiori pene ſubdat & pluribus: ſed hoc eveni- ret ſi peccata ponātur redire in recidiuante. ergo. Sequela probat: grauius eſt cadere ab iuocetia qđ a p̄nia & remiſſio, ne impetrata. p̄ ſniam Gregorii de lucifero q̄ ſine venia dam- natus eſt: ga ſine cōparatione magnus creatus eſt de peni. diſ. 2. ca. fi. Et Augustinus. In hoc quisq; peccator ſit culpa- bilior: qđlo eſt deo acceptior. Ideo nāq; Adam plus pecca- uit: qđ oī bono abundauit. de peni. diſ. 5. Lōſſideret. Si ḡ po- namus redire p̄cā in recidiuante: rediſſit in eo cadere ab in- centia: & p̄ter hoc multa alia. ḡ minus peccātis plus puniēt.

Pro huius ſolutione eſt aſſaduertenduz qđ peccata redire in reci- diuante pōt triplē intelligi: quo ad ſubaz opeꝝ: quo ad rōneꝝ culparū ut manet trāſeūte actū: & tertio quo ad reatu pena- rū ſeu debitū ſeruitutis. Quo ad primū p̄cors eſt oīum ſniam qđ nō redeut. ſic enī p̄traria ſepe eſſent in eode: pura oīa vi- tioſa p̄trarioꝝ p̄digalitatis & anaritie t̄c. Etiā experimento patet. dum quis aſſumit p̄poſitū vniuſ p̄cā nō relumit oīa p̄poſita mala: que vñq; priuſ habuit. Ilō reſident etiā quo ad rōne culpaꝝ: ga deſoſmitates ipſe ſeu carētē iuſtitie de- bite nō replicant ſine noua transgressione vel omiſſione cō- tra diuine legis p̄cepta: quā ipſe comitant. De tertio mō re- deūdit: vt Maḡ in līa inuit alteratio apud doctores ſuit: & dicēt p̄cā redire intelligebat quo ad debitū ſeu reatu pene: ga videlz p̄ iuſtititudinē de beneficio remiſſionis p̄cā eque ſiebant pene obnoxiuſ acſl p̄cā eis nūc remiſſa ſuerint: & q̄uis Maḡ ſnias (ga vñq; parti p̄bat ſuerint doctores nulli parti p̄rejudicantes) lectori reliquerit iudicium: addens ſibi tuū fore ac ſalutati p̄pimquū ſub mēſa dominoꝝ micas edere: p̄babile ſi & verū videt qđ p̄cā quo ad reatu pena- rū: qđ de? iuſtitie replicate poſſerō redēunt in recidiuante. Probat p̄mo: ga de quolibet mortalibꝝ poſſit duploꝝ iuſtitio centuplo maiore pena exigere fm accerbitatē: & illam nō magis exigit ab igrato qđ alio qui tali iuſtititudinē nō eſt obnoxiuſ ut oēſ ſatent: ſed ad p̄portionē culpe infert pena quā lege ſtatuit: vt fornicatio eius qui ſemel penituit nō p̄u- niēt centuplo grauius qđ alterius fornicatio: qui nūc peni- tentia egiſ: & ſunt in ceteris pares: ḡ iprobabile videt qđ de? reatu ſemel dimiſſum ppter iuſtititudinē reperit: q̄uis iu- ſtitie poſſit: qđ ad modū nec p̄ medacio officiō exigit pe- na eternā: ga eſt hoīis igratio. P. deus nō muneraſ at mēſu- ram & p̄portionē grē qua aliqui exigit deo gratiū: ſed iuxta eius grē in qua decedit & dignus eſt gl̄ia minore vel maiore pro gradu charitatis & grē quā nūc h̄z: nō eius quā aliqui ba- buit: ergo etiā p̄mitnō ad p̄portionē peccatorꝝ in quibꝝ all- quādo ſuit: ſed qbus nūc eſt obnoxiuſ: & inuolutus. p̄tia t̄z: ga mia dñi excedit iudiciū: & p̄nior eſt ad p̄mianduz qđ ac- puniendū. P. tertio inhumanitatis & ferale videt duriorē ſeruitutē exigit: ybi minor eſt iuſtitudo: ſed aliquoties minus ingratuſ eſt cui plura ſuerint priuſ peccata dimiſſa: & tamē ab illo ſeruitus durior exigeret ſi in eo redirent oīa p̄ora peccata. ergo. p̄ ſia pars minoris p̄: ponamus. a. aſſe- ciū ſeruitute ſeruitutē exigit: ſia minor eſt iuſtitudo: ſed aliquoties minus ingratuſ eſt cui plura ſuerint priuſ peccata dimiſſa: & tamē ab illo ſeruitus durior exigeret ſi in eo redirent oīa p̄ora peccata. ergo. p̄ ſia pars minoris p̄: ponamus. a. aſſe- ciū ſeruitute ſeruitutē exigit: ſia minor eſt iuſtitudo: ſed aliquoties minus ingratuſ eſt cui plura ſuerint priuſ peccata dimiſſa: & tamē ab illo ſeruitus durior exigeret ſi in eo redirent oīa p̄ora peccata. ergo. p̄ ſia pars minoris p̄: ponamus. a. aſſe- ciū ſeruitute ſeruitutē exigit: ſia minor eſt iuſtitudo: ſed aliquoties minus ingratuſ eſt cui plura ſuerint priuſ peccata dimiſſa: & tamē ab illo ſeruitus durior exigeret ſi in eo redirent oīa p̄ora peccata. ergo. p̄ ſia pars minoris p̄: ponamus. a. aſſe- ciū ſeruitute ſeruitutē exigit: ſia minor eſt iuſtitudo: ſed aliquoties minus ingratuſ eſt cui plura ſuerint priuſ peccata dimiſſa: & tamē ab illo ſeruitus durior exigeret ſi in eo redirent oīa p̄ora peccata. ergo. p̄ ſia pars minoris p̄: ponamus. a. aſſe- ciū ſeruitute ſeruitutē exigit: ſia minor eſt iuſtitudo: ſed aliquoties minus ingratuſ eſt cui plura ſuerint priuſ peccata dimiſſa: & tamē ab illo ſeruitus durior exigeret ſi in eo redirent oīa p̄ora peccata. ergo. p̄ ſia pars minoris p̄: ponamus. a. aſſe- ciū ſeruitute ſeruitutē exigit: ſia minor eſt iuſtitudo: ſed aliquoties minus ingratuſ eſt cui plura ſuerint priuſ peccata dimiſſa: & tamē ab illo ſeruitus durior exigeret ſi in eo redirent oīa p̄ora peccata. ergo. p̄ ſia pars minoris p̄: ponamus. a. aſſe- ciū ſeruitute ſeruitutē exigit: ſia minor eſt iuſtitudo: ſed aliquoties minus ingratuſ eſt cui plura ſuerint priuſ peccata dimiſſa: & tamē ab illo ſeruitus durior exigeret ſi in eo redirent oīa p̄ora peccata. ergo. p̄ ſia pars minoris p̄: ponamus. a. aſſe- ciū ſeruitute ſeruitutē exigit: ſia minor eſt iuſtitudo: ſed aliquoties minus ingratuſ eſt cui plura ſuerint priuſ peccata dimiſſa: & tamē ab illo ſeruitus durior exigeret ſi in eo redirent oīa p̄ora peccata. ergo. p̄ ſia pars minoris p̄: ponamus. a. aſſe- ciū ſeruitute ſeruitutē exigit: ſia minor eſt iuſtitudo: ſed aliquoties minus ingratuſ eſt cui plura ſuerint priuſ peccata dimiſſa: & tamē ab illo ſeruitus durior exigeret ſi in eo redirent oīa p̄ora peccata. ergo. p̄ ſia pars minoris p̄: ponamus. a. aſſe- ciū ſeruitute ſeruitutē exigit: ſia minor eſt iuſtitudo: ſed aliquoties minus ingratuſ eſt cui plura ſuerint priuſ peccata dimiſſa: & tamē ab illo ſeruitus durior exigeret ſi in eo redirent oīa p̄ora peccata. ergo. p̄ ſia pars minoris p̄: ponamus. a. aſſe- ciū ſeruitute ſeruitutē exigit: ſia minor eſt iuſtitudo: ſed aliquoties minus ingratuſ eſt cui plura ſuerint priuſ peccata dimiſſa: & tamē ab illo ſeruitus durior exigeret ſi in eo redirent oīa p̄ora peccata. ergo. p̄ ſia pars minoris p̄: ponamus. a. aſſe- ciū ſeruitute ſeruitutē exigit: ſia minor eſt iuſtitudo: ſed aliquoties minus ingratuſ eſt cui plura ſuerint priuſ peccata dimiſſa: & tamē ab illo ſeruitus durior exigeret ſi in eo redirent oīa p̄ora peccata. ergo. p̄ ſia pars minoris p̄: ponamus. a. aſſe- ciū ſeruitute ſeruitutē exigit: ſia minor eſt iuſtitudo: ſed aliquoties minus ingratuſ eſt cui plura ſuerint priuſ peccata dimiſſa: & tamē ab illo ſeruitus durior exigeret ſi in eo redirent oīa p̄ora peccata. ergo. p̄ ſia pars minoris p̄: ponamus. a. aſſe- ciū ſeruitute ſeruitutē exigit: ſia minor eſt iuſtitudo: ſed aliquoties minus ingratuſ eſt cui plura ſuerint priuſ peccata dimiſſa: & tamē ab illo ſeruitus durior exigeret ſi in eo redirent oīa p̄ora peccata. ergo. p̄ ſia pars minoris p̄: ponamus. a. aſſe- ciū ſeruitute ſeruitutē exigit: ſia minor eſt iuſtitudo: ſed aliquoties minus ingratuſ eſt cui plura ſuerint priuſ peccata dimiſſa: & tamē ab illo ſeruitus durior exigeret ſi in eo redirent oīa p̄ora peccata. ergo. p̄ ſia pars minoris p̄: ponamus. a. aſſe- ciū ſeruitute ſeruitutē exigit: ſia minor eſt iuſtitudo: ſed aliquoties minus ingratuſ eſt cui plura ſuerint priuſ peccata dimiſſa: & tamē ab illo ſeruitus durior exigeret ſi in eo redirent oīa p̄ora peccata. ergo. p̄ ſia pars minoris p̄: ponamus. a. aſſe- ciū ſeruitute ſeruitutē exigit: ſia minor eſt iuſtitudo: ſed aliquoties minus ingratuſ eſt cui plura ſuerint priuſ peccata dimiſſa: & tamē ab illo ſeruitus durior exigeret ſi in eo redirent oīa p̄ora peccata. ergo. p̄ ſia pars minoris p̄: ponamus. a. aſſe- ciū ſeruitute ſeruitutē exigit: ſia minor eſt iuſtitudo: ſed aliquoties minus ingratuſ eſt cui plura ſuerint priuſ peccata dimiſſa: & tamē ab illo ſeruitus durior exigeret ſi in eo redirent oīa p̄ora peccata. ergo. p̄ ſia pars minoris p̄: ponamus. a. aſſe- ciū ſeruitute ſeruitutē exigit: ſia minor eſt iuſtitudo: ſed aliquoties minus ingratuſ eſt cui plura ſuerint priuſ peccata dimiſſa: & tamē ab illo ſeruitus durior exigeret ſi in eo redirent oīa p̄ora peccata. ergo. p̄ ſia pars minoris p̄: ponamus. a. aſſe- ciū ſeruitute ſeruitutē exigit: ſia minor eſt iuſtitudo: ſed aliquoties minus ingratuſ eſt cui plura ſuerint priuſ peccata dimiſſa: & tamē ab illo ſeruitus durior exigeret ſi in eo redirent oīa p̄ora peccata. ergo. p̄ ſia pars minoris p̄: ponamus. a. aſſe- ciū ſeruitute ſeruitutē exigit: ſia minor eſt iuſtitudo: ſed aliquoties minus ingratuſ eſt cui plura ſuerint priuſ peccata dimiſſa: & tamē ab illo ſeruitus durior exigeret ſi in eo redirent oīa p̄ora peccata. ergo. p̄ ſia pars minoris p̄: ponamus. a. aſſe- ciū ſeruitute ſeruitutē exigit: ſia minor eſt iuſtitudo: ſed aliquoties minus ingratuſ eſt cui plura ſuerint priuſ peccata dimiſſa: & tamē ab illo ſeruitus durior exigeret ſi in eo redirent oīa p̄ora peccata. ergo. p̄ ſia pars minoris p̄: ponamus. a. aſſe- ciū ſeruitute ſeruitutē exigit: ſia minor eſt iuſtitudo: ſed aliquoties minus ingratuſ eſt cui plura ſuerint priuſ peccata dimiſſa: & tamē ab illo ſeruitus durior exigeret ſi in eo redirent oīa p̄ora peccata. ergo. p̄ ſia pars minoris p̄: ponamus. a. aſſe- ciū ſeruitute ſeruitutē exigit: ſia minor eſt iuſtitudo: ſed aliquoties minus ingratuſ eſt cui plura ſuerint priuſ peccata dimiſſa: & tamē ab illo ſeruitus durior exigeret ſi in eo redirent oīa p̄ora peccata. ergo. p̄ ſia pars minoris p̄: ponamus. a. aſſe- ciū ſeruitute ſeruitutē exigit: ſia minor eſt iuſtitudo: ſed aliquoties minus ingratuſ eſt cui plura ſuerint priuſ peccata dimiſſa: & tamē ab illo ſeruitus durior exigeret ſi in eo redirent oīa p̄ora peccata. ergo. p̄ ſia pars minoris p̄: ponamus. a. aſſe- ciū ſeruitute ſeruitutē exigit: ſia minor eſt iuſtitudo: ſed aliquoties minus ingratuſ eſt cui plura ſuerint priuſ peccata dimiſſa: & tamē ab illo ſeruitus durior exigeret ſi in eo redirent oīa p̄ora peccata. ergo. p̄ ſia pars minoris p̄: ponamus. a. aſſe- ciū ſeruitute ſeruitutē exigit: ſia minor eſt iuſtitudo: ſed aliquoties minus ingratuſ eſt cui plura ſuerint priuſ peccata dimiſſa: & tamē ab illo ſeruitus durior exigeret ſi in eo redirent oīa p̄ora peccata. ergo. p̄ ſia pars minoris p̄: ponamus. a. aſſe- ciū ſeruitute ſeruitutē exigit: ſia minor eſt iuſtitudo: ſed aliquoties minus ingratuſ eſt cui plura ſuerint priuſ peccata dimiſſa: & tamē ab illo ſeruitus durior exigeret ſi in eo redirent oīa p̄ora peccata. ergo. p̄ ſia pars minoris p̄: ponamus. a. aſſe- ciū ſeruitute ſeruitutē exigit: ſia minor eſt iuſtitudo: ſed aliquoties minus ingratuſ eſt cui plura ſuerint priuſ peccata dimiſſa: & tamē ab illo ſeruitus durior exigeret ſi in eo redirent oīa p̄ora peccata. ergo. p̄ ſia pars minoris p̄: ponamus. a. aſſe- ciū ſeruitute ſeruitutē exigit: ſia minor eſt iuſtitudo: ſed aliquoties minus ingratuſ eſt cui plura ſuerint priuſ peccata dimiſſa: & tamē ab illo ſeruitus durior exigeret ſi in eo redirent oīa p̄ora peccata. ergo. p̄ ſia pars minoris p̄: ponamus. a. aſſe- ciū ſeruitute ſeruitutē exigit: ſia minor eſt iuſtitudo: ſed aliquoties minus ingratuſ eſt cui plura ſuerint priuſ peccata dimiſſa: & tamē ab illo ſeruitus durior exigeret ſi in eo redirent oīa p̄ora peccata. ergo. p̄ ſia pars minoris p̄: ponamus. a. aſſe- ciū ſeruitute ſeruitutē exigit: ſia minor eſt iuſtitudo: ſed aliquoties minus ingratuſ eſt cui plura ſuerint priuſ peccata dimiſſa: & tamē ab illo ſeruitus durior exigeret ſi in eo redirent oīa p̄ora peccata. ergo. p̄ ſia pars minoris p̄: ponamus. a. aſſe- ciū ſeruitute ſeruitutē exigit: ſia minor eſt iuſtitudo: ſed aliquoties minus ingratuſ eſt cui plura ſuerint priuſ peccata dimiſſa: & tamē ab illo ſeruitus durior exigeret ſi in eo redirent oīa p̄ora peccata. ergo. p̄ ſia pars minoris p̄: ponamus. a. aſſe- ciū ſeruitute ſeruitutē exigit: ſia minor eſt iuſtitudo: ſed aliquoties minus ingratuſ eſt cui plura ſuerint priuſ peccata dimiſſa: & tamē ab illo ſeruitus durior exigeret ſi in eo redirent oīa p̄ora peccata. ergo. p̄ ſia pars minoris p̄: ponamus. a. aſſe- ciū ſeruitute ſeruitutē exigit: ſia minor eſt iuſtitudo: ſed aliquoties minus ingratuſ eſt cui plura ſuerint priuſ peccata dimiſſa: & tamē ab illo ſeruitus durior exigeret ſi in eo redirent oīa p̄ora peccata. ergo. p̄ ſia pars minoris p̄: ponamus. a. aſſe- ciū ſeruitute ſeruitutē exigit: ſia minor eſt iuſtitudo: ſed aliquoties minus ingratuſ eſt cui plura ſuerint priuſ peccata dimiſſa: & tamē ab illo ſeruitus durior exigeret ſi in eo redirent oīa p̄ora peccata. ergo. p̄ ſia pars minoris p̄: ponamus. a. aſſe- ciū ſeruitute ſeruitutē exigit: ſia minor eſt iuſtitudo: ſed aliquoties minus ingratuſ eſt cui plura ſuerint priuſ peccata dimiſſa: & tamē ab illo ſeruitus durior exigeret ſi in eo redirent oīa p̄ora peccata. ergo. p̄ ſia pars minoris p̄: ponamus. a. aſſe- ciū ſeruitute ſeruitutē exigit: ſia minor eſt iuſtitudo: ſed aliquoties minus ingratuſ eſt cui plura ſuerint priuſ peccata dimiſſa: & tamē ab illo ſeruitus durior exigeret ſi in eo redirent oīa p̄ora peccata. ergo. p̄ ſia pars minoris p̄: ponamus. a. aſſe- ciū ſeruitute ſeruitutē exigit: ſia minor eſt iuſtitudo: ſed aliquoties minus ingratuſ eſt cui plura ſuerint priuſ peccata dimiſſa: & tamē ab illo ſeruitus durior exigeret ſi in eo redirent oīa p̄ora peccata. ergo. p̄ ſia pars minoris p̄: ponamus. a. aſſe- ciū ſeruitute ſeruitutē exigit: ſia minor eſt iuſtitudo: ſed aliquoties minus ingratuſ eſt cui plura ſuerint priuſ peccata dimiſſa: & tamē ab illo ſeruitus durior exigeret ſi in eo redirent oīa p̄ora peccata. ergo. p̄ ſia pars minoris p̄: ponamus. a. aſſe- ciū ſeruitute ſeruitutē exigit: ſia minor eſt iuſtitudo: ſed aliquoties minus ingratuſ eſt cui plura ſuerint priuſ peccata dimiſſa: & tamē ab illo ſeruitus durior exigeret ſi in eo redirent oīa p̄ora peccata. ergo. p̄ ſia pars minoris p̄: ponamus. a. aſſe- ciū ſeruitute ſeruitutē exigit: ſia minor eſt iuſtitudo: ſed aliquoties minus ingratuſ eſt cui plura ſuerint priuſ peccata dimiſſa: & tamē ab illo ſeruitus durior exigeret ſi in eo redirent oīa p̄ora peccata. ergo. p̄ ſia pars minoris p̄: ponamus. a. aſſe- ciū ſeruitute ſeruitutē exigit: ſia minor eſt iuſtitudo: ſed aliquoties minus ingratuſ eſt cui plura ſuerint priuſ peccata dimiſſa: & tamē ab illo ſeruitus durior exigeret ſi in eo redirent oīa p̄ora peccata. ergo. p̄ ſia pars minoris p̄: ponamus. a. aſſe- ciū ſeruitute ſeruitutē exigit: ſia minor eſt iuſtitudo: ſed aliquoties minus ingratuſ eſt cui plura ſuerint priuſ peccata dimiſſa: & tamē ab illo ſeruitus durior exigeret ſi in eo redirent oīa p̄ora peccata. ergo. p̄ ſia pars minoris p̄: ponamus. a. aſſe- ciū ſeruitute ſeruitutē exigit: ſia minor eſt iuſtitudo: ſed aliquoties minus ingratuſ eſt cui plura ſuerint priuſ peccata dimiſſa: & tamē ab illo ſeruitus durior exigeret ſi in eo redirent oīa p̄ora peccata. ergo. p̄ ſia pars minoris p̄: ponamus. a. aſſe- ciū ſeruitute ſeruitutē exigit: ſia minor eſt iuſtitudo: ſed aliquoties minus ingratuſ eſt cui plura ſuerint priuſ peccata dimiſſa: & tamē ab illo ſeruitus durior exigeret ſi in eo redirent oīa p̄ora peccata. ergo. p̄ ſia pars minoris p̄: ponamus. a. aſſe- ciū ſeruitute ſeruitutē exigit: ſia minor eſt iuſtitudo: ſed aliquoties minus ingratuſ eſt cui plura ſuerint priuſ peccata dimiſſa: & tamē ab illo ſeruitus durior exigeret ſi in eo redirent oīa p̄ora peccata. ergo. p̄ ſia pars minoris p̄: ponamus. a. aſſe- ciū ſeruitute ſeruitutē exigit: ſia minor eſt iuſtitudo: ſed aliquoties minus ingratuſ eſt cui plura ſuerint priuſ peccata dimiſſa: & tamē ab illo ſeruitus durior exigeret ſi in eo redirent oīa p̄ora peccata. ergo. p̄ ſia pars minoris p̄: ponamus. a. aſſe- ciū ſeruitute ſeruitutē exigit: ſia minor eſt iuſtitudo: ſed aliquoties minus ingratuſ eſt cui plura ſuerint priuſ peccata dimiſſa: & tamē ab illo ſeruitus durior exigeret ſi in eo redirent oīa p̄ora peccata. ergo. p̄ ſia pars minoris p̄: ponamus. a. aſſe- ciū ſeruitute ſeruitutē exigit: ſia minor eſt iuſtitudo: ſed aliquoties minus ingratuſ eſt cui plura ſuerint priuſ peccata dimiſſa: & tamē ab illo ſeruitus durior exigeret ſi in eo redirent oīa p̄ora peccata. ergo. p̄ ſia pars minoris p̄: ponamus. a. aſſe- ciū ſeruitute ſeruitutē exigit: ſia minor eſt iuſtitudo: ſed aliquoties minus ingratuſ eſt cui plura ſuerint priuſ peccata dimiſſa: & tamē ab illo ſeruitus durior exigeret ſi in eo redirent oīa p̄ora peccata. ergo. p̄ ſia pars minoris p̄: ponamus. a. aſſe- ciū ſeruitute ſeruitutē exigit: ſia minor eſt iuſtitudo: ſed aliquoties minus ingratuſ eſt cui plura ſuerint priuſ peccata dimiſſa: & tamē ab illo ſeruitus durior exigeret ſi in eo redirent oīa p̄ora peccata. ergo. p̄ ſia pars minoris p̄: ponamus. a. aſſe- ciū ſeruitute ſeruitutē exigit: ſia minor eſt iuſtitudo: ſed aliquoties minus ingratuſ eſt cui plura ſuerint priuſ peccata dimiſſa: & tamē ab illo ſeruitus durior exigeret ſi in eo redirent oīa p̄ora peccata. ergo. p̄ ſia pars minoris p̄: ponamus. a. aſſe- ciū ſeruitute ſeruitutē exigit: ſia minor eſt iuſtitudo: ſed aliquoties minus ingratuſ eſt cui plura ſuerint priuſ peccata dimiſſa: & tamē ab illo ſeruitus durior exigeret ſi in eo redirent oīa p̄ora peccata. ergo. p̄ ſia pars minoris p̄: ponamus. a. aſſe- ciū ſeruitute ſeruitutē exigit: ſia minor eſt iuſtitudo: ſed aliquoties minus ingratuſ eſt cui plura ſuerint priuſ peccata dimiſſa: & tamē ab illo ſeruitus durior exigeret ſi in eo redirent oīa p̄ora peccata. ergo. p̄ ſia pars minoris p̄: ponamus. a. aſſe- ciū ſeruitute ſeruitutē exigit: ſia minor eſt iuſtitudo: ſed aliquoties minus ingratuſ eſt cui plura ſuerint priuſ peccata dimiſſa: & tamē ab illo ſeruitus durior exigeret ſi in eo redirent oīa p̄ora peccata. ergo. p̄ ſia pars minoris p̄: ponamus. a. aſſe- ciū ſeruitute ſeruitutē exigit: ſia minor eſt iuſtitudo: ſed aliquoties minus ingratuſ eſt cui plura ſuerint priuſ peccata dimiſſa: & tamē ab illo ſeruitus durior exigeret ſi in eo redirent oīa p̄ora peccata. ergo. p̄ ſia pars minoris p̄: ponamus. a. aſſe- ciū ſeruitute ſeruitutē exigit: ſia minor eſt iuſtitudo: ſed aliquoties minus ingratuſ eſt cui plura ſuerint priuſ peccata dimiſſa: & tamē ab illo ſeruitus durior exigeret ſi in eo redirent oīa p̄ora peccata. ergo. p̄ ſia pars minoris p̄: ponamus. a. aſſe- ciū ſeruitute ſeruitutē exigit: ſia minor eſt iuſtitudo: ſed aliquoties minus ingratuſ eſt cui plura ſuerint priuſ peccata dimiſſa: & tamē ab illo ſeruitus durior exigeret ſi in eo redirent oīa p̄ora peccata. ergo. p̄ ſia pars minoris p̄: ponamus. a. aſſe- ciū ſeruitute ſeruitutē exigit: ſia minor eſt iuſtitudo: ſed aliquoties minus ingratuſ eſt cui plura ſuerint priuſ peccata dimiſſa: & tamē ab illo ſeruitus durior exigeret ſi in eo redirent oīa p̄ora peccata. ergo. p̄ ſia pars minoris p̄: ponamus. a. aſſe- ciū ſeruitute ſeruitutē exigit: ſia minor eſt iuſtitudo: ſed aliquoties minus ingratuſ eſt cui plura ſuerint priuſ peccata dimiſſa: & tamē ab illo ſeruitus durior exigeret ſi in eo redirent oīa p̄ora peccata. ergo

Pro sacramento confessionis

agnoscere. Secundus laudare et gratias agere. Tertius loco et tempore retribuere pro facultate. Et quia ultimum gnoe est primus in resolutione. Primus gradus ingratitudinis est beneficium non referre seu retribuere. Secundus dissimulare quasi non demostrans se beneficii accepisse. Tertius quod grauius est quod non recognoscat siue per oblitione siue quocumque alio modo. Et quia in affirmatione opposita intelligit negatio: ideo ad primus ingratitudinis grauius pinceret quod als retribuat mala pro bonis: ad secundum quod beneficii vituperet: et ad tertium quod beneficium quasi maleficium reputet. Hec Thomas.

Enimaduerte etiam secundo: quod beneficii qualitas seu gratiae non coequatur qualitatibus munieris vel obtentie: sed magis mensuram capit ex affectu prestatis et conditione seu qualitate recipientis. patet per illud Seneca in 6° de beneficis. Multum iterest viru aliquis beneficium nobis det sua causa aut sua nostra: ille qui causis ad se spectat et nobis prouidet: quod et alter sibi potest non potest: eo mihi loco habedunt videtur quo qui pecori suo pabulum perspicit. Si me in consortiu admiserit: si duos cogitauit ingratus sum: et iniustus nisi gaudeo hoc illi: plusne quod pderat mihi: summe malignitatis non vocare hoc beneficium nisi quod: datum aliquo modo afficit. Et per octavo ethicorum: qui vult aliquam prosperitatem habere specie aliquius modo cōsequendi non videtur erga illum esse benivolus: sed magis erga seipsum: ut etiam nec amicus si illum obseruet: ppter quandam vilitatem. Et Seneca epistola 95. Amicus assider amico acsi hoc hereditatis causa saceret: vultur enim cadaver expectat. Et quia nihil facit ad quantitatibus munieris obtenti quo periculo: quia iacuraveru vel fame quoque labore: et aut beneficiis impetravit: aut tam maxime vim beneficium et rone habere. Immo ut Seneca inquit: multum celeritas facit: multum mora abstulit: quanto magis gratia et ratione beneficium augerit: si cum tuo periculo: i.e. cum detrimento facultatum vel honorum si maximis laboribus vel impensis. Item conditio seu qualitas acceptientis multum facit ad qualitatibus gratie ceteris paribus: quanto beneficium exhibet minus digno vel magis indigno plus continet beneficium et gratiae: ut si inimico: et qui contrarium meruit benitio lentia exhibeo: plus ei sit grex quam si amico. Ex his per ipsum et minus seu maior qualitas munieris stat cum inferioritate grex vel beneficium: et ecce contra: quod minus acceptum sit minus: et in eodem gratia maior: patet ex parte dantis si minori incommodo et labore facit maius quam minus. Item ex parte capientis si capies minus sit illo penitus indignus et contrarium meruit: alius autem cui maius tribuit est illo dignissimus. Ex hoc per ipsum et donum innocentie sit in se minus quam donum remissionis culpe: quia nihilominus peccator est indignus non inveniens video peccatorum sit grata maior. Et ideo ut recte includit Iohannes. teneat similitudinem magis ad gratiarum actiones quam inoccens. z. 2. q. 106. art. 2. Et quia donum innocentie concessum est beate virginis merito passionis Christi persecuti: ne. s. de cōi lege propagationis de carne infecta labore contraheret originalis culpe: quod quod donum innocentie concessum fuit Ade et Eua diuina liberalitate non virtute passionis Christi sequitur quod preter excessum in aliis gratiis beata virgo rone doni inoccidente magis obligabatur ad gratitudinem quam Ade et Eua. Ex his secundum sequitur quod simpliciter magis grauat ppter cadere a remissione accepta quam cadere ab innocentia. Istud videtur de mente Hugonis lib. 2° de sacramentis: parte. i. 4. cap. 9. Non attendis quanto sepius gradat tanto iniquior ingratis iudicat. Ecce duo sunt: unius sepius offendit: et sepius orandi venia indulget: alter inoccidente vivens et semper voluntati et imperio presidentis domini humiliter obedies non habet pro quo deinceps. Contingit autem postea quod contingere potest ut vterque in simili culpa offendat. Dic ergo quis horum amplius reus iudicat: nisi ille qui plus tantum gratia ingratis cōprobatur accepisse: leges secundum crimina gratiis plen-

cam: et iterata vulnera difficultus ad sanitatem reducuntur. Nec ille. Sed donum innocentie simpliciter malum dono remissionis peccati: tamquam quia secundum sit inimico et qui contrarium meruit: et cōtrarie non solum cōtradictorie indignus est plus de gratia habet: et magis gratio deus cum eo agit: et ergo si per ingratitudinem cōtra deum excedit ceteris paribus magis ingratus est quam cōdens ab innocentia: sicut plus gratiae facio cum inimico si per suis necessitatibus decet dono cum mutuo quam si dono centum: et ille magis ingratus est si vicissitudine reddere negligit. Nec obstat in effectu motuum Scotti: maior sit sanctis gratia fernando innocentia quam donando culpaz: sicut maiorem gratiam fecit mīri sue quam Magdalene. Unde singulis gloria et ornatus sanctis est in hoc quod numerus cediderunt: ergo ingratis de tanto beneficio est maior. Cōsequētia ppter: quod plus diligere tenet cui plus donat: donat iquā cōdonat: et non solum cui plus donat cōdonat seu remittit: ex Abbo domini approbantibus fratrem Simonis Luce. Et finaliter resolutum quod simpliciter grauius est cadere reipublicando ad maius beneficium quam respiciendo ad magis idebitum: vel etiam ad plura promissa de non cadendo: quod plus ligat preceptum nature priuatis ad ingratitudinem quam ista obligatio noua cōtracta per propriam promissionem forte istud ppter: plus vel preceptum Seruia promissa magis obligat quam istud. Esto gratus benefaciens: sum gradus eius in benefaciendo: Quia igitur ceteris paribus obligari plus diligere cui plus donatur: siue per editionem remissionis siue per liberaliter doni cōmissionem: non disparitas in ceteris potest id reformare: et causa esse quare non cui minus est donatus teneat diligere magis: ut patet ex supradictis: eis qui minus donat maiori dispendit: grauior laboris donatis vel ex ppter suscipientis dignitas et cetera. Quid etiam supponit Scottus: penitentem votu seu promissione se obligare ad non peccandum: salua eius reuerentia verum non est. Aliud namque est propone: aliud pmittere. Quis penitentes pponit et cōcipit voluntatem: sed bona voluntas non obligat. Etiam si voulueret vel pmitteret non solum esset circumspecta grauias peccatum sed facheret contra legem nature quia obligamus deo reddere vota: cuiuslibet ppter ipse auctoritate: et ideo cauere dominum confessores ne a cōfiteente extorqueat promissionem vel votum de cōfiteendo vel non faciendo ppter: ppter periculorum transgressionis votum: modo ppter periculorum perfidie non debet compelli abiurare cōcubinas: et clericos: de coahabitatione: et mulieres. Etiam ex exemplo potest declarari: ubi donum minus obligat ad gratias: magis de puerulo baptisato qui sine voluntatis cooperante assequitur remissionem originalis: et magis tenet ad gratias quam adulterio et cetera. Sed ppter namus inequaliter obligatos ad gratias: potest qui minus obligatus est cōtrarie ingratus esse ubi aliquis solum per omissionem fuerit ingratus: et arguit illum simpliciter magis ingratus.

Ad argumenta ante oppositum. Ad primus dico. Deus in sacra scriptura dicit recordari et meminisse quotiens effectus exhibet quo ipsum constat memoire esse: non quasi ad notitiam adducatur ei quod medio tempore non continuo viderit: sicut Seneca. s. recordatus est deus Noe et adduxit spiritum suum super terram: et diminutae sunt aquae. Et eiusdem 9° Apparebit arcus meus in nubibus: et recordabor federis et non erit ultra aquae diluvium. Item 19° Cum subiungeret dominus ciuitates recordat est Habrach: et liberavit Lot. Sic oravit Ezechias. Obscurus domine memetio quo ambulauerim coram te in veritate et cetera. 4° Regum 2°. Et Iherusalem ultimo. Recordare domine quid acciderit nobis: intuire et respice opprobrium nostrum. Et cōsimiliter accipitur in auctoritatibus adductis recordari et meminisse. Et nihil probatur quod iniquitates prius remissee post iterum exigantur ad penam. Ceterum ad secundum principale igitur videri possit textus ille minus considerare posuisse: quia equum argueretur quod existenti in mortali nunquam fuit originales dimissum si caret diuina visione: et quod carentia diuina visionis que est pena damnii non equo

debeatur actuali ut originali peccato: nihilominus potest ratio textus sic saluari qd; l; dimissio originalis absolute non insert qd; talis no carebit diuina visione perpetuo: vt ad lit- terā pretendere vident ab textus: tamē dimissio originalis vtil facta ei q simul in actuali et originali erat arguit seu insert qd; tunc decedēs no caret diuina visione: et hoc intendit textus. p; qd; ga non remittit vtiliter originale nisi vt aliqui no sit debitor illius pene damni: nihil enī resert quo ad ipsam penam damni ex quorū causis debita fuerit. Si ergo vtiliter illi remittatur: oportet qd; pene illius simpliciter debitor non sit. Nec ex hoc sequit qd; ergo recidivanti remissum no fuerit vel no maneat remissum: qd; siat eiusdem pene ex no uo debitor: vtile m̄ fuit aliquid illius no esse debitor. Ad tertium. Charitas no dicit operire per modū operculi suppositi: qd; ga sic charitas simul staret cū pctis: qd; impole est. Sed dicit operire per modū extinguitur: et consumētur: sicut calor inducit tegit frigus terre vel aquae: et debilitate vel infirmitate tegit qd; illa fugat et robur induit. Ad confirmationē nego annis: et ad probationē dico qd; oēs iustitiae eius no recordabuntur quo ad effectū obtinēti regnū seu vitā in statu ingratissimū seu peccati. vñ subdit. In puniicatione qua puniicatur est: et in pctō suo qd; peccauit: in ipsis moriet: sed recordat bñ earuz dñis quo ad alios effectus potissimum qd; opati sunt: vt est remissio culpe: ipletio mādatōz: de subleuamine pauperuz: et huius: et no habent qd; oīno no fuerint. Ex hoc vlt̄ri rūdet ad rō: nem Hugonis de scō Victore: qd; pñia obliuionī traditur et deletur: hoc est ipedēt ab effectū secuturo: sed non retinocat in irruū qd; prius per eā est actū: immo sicut mala per pñiam delata: manet nihilominus in memoria p effectū temporalis pene: sic et bona qd; effectū temporalis premij in memoria seruari pñctimo dicit Scotus dis. 22. 4. Nō credo bona mortificata oīno nihil facere vt pñma gra hoi lapso def: qd; l; de- structa iustitia no sit dignus gra de propinquio: tñ excellens dei mīa: ppter pcedētia merita: l; mortificata: cūtūs dat gratiam ad resurgenduz. Unde sicut credo qd; pfectioz gratius cadit ppter iugitatudinē: ita credo qd; ceteris paribus cūtūs resurgit ppter dei benignitatē: merita pcedētia ad hoc ali qualiter acceptantē. Sicut dicit se audiūisse de quodā viro valde perfecto r̄. Et cū dicit: no esset equa cōmutatio sicsit tuū dares: et suū reciperes. Rñdeo: qui recidit in peccatu no repētit pñiaz quā pro pcti remissione dedit: nec eā deseruit: qd; illam trāst: et no est in pcti aduentu: sed solū indignus se facit remuneratione futura: quā pñs meruerat apud deū penitētia. Cōsmili modo minimū pcti mortale auferit in homine maximā graz: deinde pñia auferit illa culpā quo ad effectū dānationis promerite: et no reponit omne illud qd; pcti abstulit: als resurget in equali graz: itē auferret oēm spūale debilitatē restituens ad robur pristinū: nec relinquerentur peccatoz cicatrices: et sic no est sile: ac si ego mercem apud alii existentē pro qua pecuniā eius cepi: strigerem vel cōminuerē. Et ad antētem Salvatoris de Simone r̄c. sup quo etiā Gregorius dicit exigi debitū qd; pñiam est remissum. Dico qd; exigi vt cōsūtāta aggrauās: qd; facit ad magnitudinē pcti acceptio maloris gre seu doni: l; no reponit semp ex lapsu ad statū tāte miserie: nec per pñiaz ad statū prioris gre: et dignitatis. Ad fundamēta Gratiani expsal. 37. 7. 5. Ad pñm. Cicatrices pctōz sunt debilitates spūales: que qd; cōputrēscunt: et corrupunt a facile insipiente: puta in sufficiētis cautele: nō aut peccata ipsa que aliquādo fuerit remissa. Et ad scdm̄ no agit prophetā de originali pñiaz: sed exponit deo miseriā sue cōditionis vt efficacius deū inclinet ad miserādū. Ad quartū libertas no retrudit in servitū eādē numerō sed alia: sic in pposito in aliā servitū dānationis pro la pñia seu recidivo. Ad confirmationē dico qd; iugitatudinē est tāta pportionabilē ad allā iugitatudinē quantū est bñficiū

cōparatione ad alio: vt qd; grauior et pluriū pctōz remissio est et bñficiū maius: ideo iugitatudinē illius cadentia ab illo bñficio est maior ceteris paribus: sed no opz iugitatudinem tantā esse in quātūtate vt est beneficiū: de quo est iugatus.

Reca ea que dicta sunt orū aliud dubium. An recidivans tenet cōfiteri oīa peccata que ei prius fuerūt condonata seu remissa: qd; ea etiam fuerit cōfessus: Et videtur qd; sic. Primo: qd; iugitatudinē est oīum peccatoz de terrū et grauiſsimū: ergo illam tenet cōfiteri: sed hoc non pōt nisi simul cōfiteat illa peccata ex quoz remissione faciūt et iugatus: ergo obligat illa cōfiteri. Si forte dicas, cōsūtātias peccatoz no opz cōfiteri: nisi trahat in aliam specie peccati vt est cōsīs nīa oīum doctoz: sed iugitatudinē in hoc pñsistens qd; recipies bonū reddit malū: solū est cōsūtātia peccati vt reperit in omni pctō. Unde Bonaventura trans illā particula Magri inīarū dis. 22. Per iugitatudinem ita reus et peccator cōstituit ut fuerat ante. dicit. Ad h̄c qd; alius sit vere gratis duo requirunt: scz qd; tempore et loco sit memor beneficioz ad gratias agendū: et qd; sit promptus ad obsequendū et reddendū bonū pro bono. Simili iugitatudinē dicit dupl. Uno modo obliuio beneficij cū pñptū: et sic est pcti speciale contentus sub omissione. Altio mō dicit iugatus qui recipit bonū et reddit malū: sic est cōsūtātia peccati: et sic est in oī peccato: et tāto magis aggrauās quātū homo plura bona pcepit: et qd; ergo hō non obligatur cōfiteri iugitatudinē illā. Cōtra hoc videt qd; cōsūtātia iugitatudinē semp trahit in alia spēm: sic necessario cōfiteri: qd; sicut in pcepto honorađi parētes icludēt phibitio de honestātē seu in honorađi eosdē: in pcepto diligēti pxiūmū phibitio odiendi. Sic in pcepto retribuēdi bonum et gratias de beneficio claudit phibitio inferendi eidē malū: si in omni pctō fit ptra deū qui beneficentissimus est aliqd malū: ergo cōtra phibitio: et sic mutat illa cōsūtātia spe ciē: ac si fiat furtū in loco sacro vel mortale pcti in sabbato et per pñs neccio est cōfiterenda. Scđo sic. Per confessionē debet quis inotescere sacerdoti quātūtē sui pcti seu culpe: sed quātūtis peccatoz dimissōz quodāmodo manet i pecato: quo quis recidivat: qd; illud per sui idignitatē seu quātūtē grauat: ergo tenet illa iterato cōfiteri. Tertio sic. Conspicit alius post confessionē recidiuare prius qd; pñiaz egredit de illis pctis: ergo saltē in illo casu opz ipsum denuo peccata illa cōfiteri: cōsequētia tener: qd; inter casus quibus doctores determināt cōfessionē iterandas vñus cōmuniter ponitur quād quis oblitus est penitētā in iunctaz vel eam facere cōtempsit. Ponit Astensis quartuz li. 5. titulo. 18. Simili Angelus in verbo cōfessio sacramentalis decimuz. Baptista ponit inter suos quintum.

In oppositū est qd; nemo tenet sacramentalis cōfiteri peccata a quibus est rite absoltus: quē ad modū qd; deleta sūt in baptismo. alii oportebit sacerdoti qd; teneat ad originalis culpe cōfessionē: qd; vñ absurdū.

Pro solutione 4. inter ponentes peccata in no recidivante duas cōtrarias opiones: inter quas ipse media via incedit. Prima: qd; nisi recidivans cōfiteat eidē sacerdoti plena memorā oīuz illoz pctōz habēti: et postq; satificeat (quo casu sufficit ut in ḡli se de magnitudine excūtēt:) tenet priora peccata iterū in speciali repeterē: et hoc si no satisficit: vt iterato satisfactionis modū accipiat. Si xō confitatur sacerdoti iā oblitio vel aletri: qd; plena notiā pctōz no habet: tener in speciali cōfiteri dī: atq; vñ iugitatudinē quātūtis sacerdoti inotescat ex cōsideratione peccatoz pñs dimissōz tamē: vt ipse cognoscat vultū pecoris sui quē non agnoscat nisi mores ei exponantē et quomodo vixerit.

Pro sacramento confessionis

Hanc opinionem repellit tantum irrationalib[er]e; quia si talis recidivis moriat: non adducit deus peccata prius rite dimissa in iudicium: et dannabitur solu pro peccatis in que recidivat: etiam si non satisfecerit pro eis: quia per recidivam eorum reatus imputatur: quod eadem satisfactione pro eis debet que prius. Unde penitentis post recidivam tenetur priam sibi iniunctam peragere: non aliam satisfactionem pro eis accipere. Non op[er]e eius ut hora p[ro]cta p[ro]fiteat ad hoc ut cognoscat ingratiitudinis qualitas: quia qualitas peccati non solus augerit per ingratiitudinem de peccatis prius dimissis: sed etiam ex beneficiis prius acceptis. Et pari ratione debet sacerdoti exponere beneficia prius accepta: quod nemo dicit. Similiter nec op[er]e vi quis exponat totius statuti suu ut cognoscat vultum pecorum: sed solu ea in quibus habeat ab eo iudicariis qui vellent venialia profiteri: debet exponere omnes prauitatis suas ad peccatum: et totam conditionem suam: quod nullus dicit.

Alia opinio est in altero extremo: quia non tenetur redire dicunt: est quæda peccati circumstantia: nec trahit in aliud genus peccati: et tales circumstantias non tenetur profiteri. Nam resellit Thomas: quia ex ea relinquunt videat quod non possit plene recidivantis morbo remedium adhibere. multa enim expediunt ad salutem recidivanti que non sunt neccia inocenti: ut circa eum maior cautela adhibeatur. Ideo media via inter illas distinguit. In confessione exponit aliqd dupl[er]. Uno modo directe: et sic exponit illius abolitio per confessionem: sic nullo modo in geniali nec in speciali opere peccata prius dimissa confiteri. Alio modo indirecte: et est sine quo sciri non potest debitus satisfactionis faciendi modus: cum enim p[ro]positio fuisse quod est de necessitate salutis: votum includat confessionis et debite satisfactionis: tenetur confitentes exponere sacerdoti quibus sacerdos possit scire que satisfactione cogitur sit iniungenda. Sicut ergo profiteri sacerdoti sua infirmitate ut ei licet non ponat. Et sic tenetur recidivam exponere p[ro]cta dimissa qualiter sufficit ad hoc ut ei debita satisfactione iniungatur: ut si ipse frequenter lapsus carnis passus est ex aliqua occasione: illa prefigenda per satisfactionem: et sic de aliis p[ro]pter: et ad hoc videat sufficere confessio p[ro]cta dimissorum in geniali. Enim ad aliqua specialia opere descendere fuisse quod confitens viderit opportunum: non potest in his certa mensura prefigi. Hec Thomas. Sed nec istud oīno quadrare videat: quia aliud est satisfacere: aliud cessare a p[ro]posito. Si penitentis recidivat: quia discrimini se committit officio: societati: vel actui se imiscens: unde verisimiliter se pertrahendus sentiebat vel adiuvantem debebat ad p[ro]positum: certe hoc venit exponendum directe: et eius abolitio per confessionem querenda. Iuxta maximam doctorem. Exponens se discrimini peccati mortalis eo ipso peccat mortaliter. faciunt. c. Salsas prias. t. c. negotiorum. de peni. dis. 2. Si vero recidivat in idem p[ro]positum ex aliqua occasione quam vitare non potest vel cui se imiscendo non peccat: non tenetur de hoc mentionem facere ut ei satisfactione debita iniungatur. Ponit exempla ex his: i.e. dixi. Propter b[ea]tum s[an]ctum capite: de eo cui paupertas vel somnus est occasio quo ad p[ro]positum: et cui sollicitudo est ei occasio grauiorum criminum: et nihilominus societas cui uxore est ei occasio p[ro]positi. Etiam prius sit arbitrio: et de sacerdotis partia penitentia iniungere quod verisimiliter penitentes non seruaret: ergo nihil de vi satisfactionis. Nec ipsum cessare a p[ro]posito est pars satisfactionis: sed preambulum ut p[ro]p[ter] per Thomam et doctores. 15. 4. per hoc excludentes restitutionem non esse pars satisfactionis. ergo illud vitare occasionem que verisimiliter pertrahet ad mortale p[ro]positum: non est per sacerdotem iniungendum in viu satisfactionis. Hoc dices: hoc sufficit per b[ea]tum Thomam ad hoc quod oporteat in genere exponere sacerdoti p[ro]cta prius dimissa: quia habebit in confessione dicere quod recidivat ex ea occasione quod eius frequenter ad p[ro]positum inducit. Dico quod hoc non opere: quia vel licet

imiscerit se illi occasione: vel ea non repulit sine p[ro]posito: et sic non opere de occasione exprimere cum solu faceret ad alleuationem peccati: vel peccauerit illi occasione se imiscendo: vel ea non repellendo: et non est necesse confiteri quod ex illa occasione frequenter peccauerit: sed sufficit agnoscere suam culpam quod illi se imiscuit vel non repulit: cum tamen prescivit vel prescribere debuit quod ipsius esset tractatura ad mortale peccatum. Dico igit[ur] cum scda opinionem: quod sepe expedire in confessione exponere p[ro]cta prius dimissa saltu in g[ra]m[atica] ut magis humiliter. Sistens et melius ei consilere possit confessio: non obligat ad h[abitu]m de necessitate salutis. Sed etiam parte p[ro]posito: quia remissio peccatorum solu grauat peccata recidivantis in ratione beneficii suscepit: et magis grauat quantum fuerit beneficium maius: puta plenior remissio de gratiis rebus peccatis: et cetera: sed non obligamus de necessitate salutis alia beneficia commemorare in confessione. s. dominum intellectus: prophetie: scientie: p[ro]fecte: et ardenter contritionis et huius: quod nec istud. Et quod ut statim dicta ingratiudo: ut circumstantia: pura contra deum beneficium: trahit in alia specie: non tamen ingratiudo ut specialiter de remissione p[ro]positorum percepta: quia nece est in opere peccato illa ingratiudo concurrens: cum nemo esse possit cui non sit deus maxime beneficium creando/redimendo: sed adiectio ne aliorum: quia cumulantur beneficia: bene est ingratiudo maior: sed non est ideo maior specie: ut oporteat seu necessarium sit illam in confessione specialiter explicare.

Ad rationes ante oppositum. Ad primam respondeo post b[ea]tum Thomam: quod ingratiudo de remissione peccatorum prius percepta non est p[ro]positum: putum de ingratiudine loquuntur: sed circumstantia. Nec est circumstantia addens nouam speciem: cum quilibet peccando ingratiundinem incurat: saltu de beneficiis a deo acceptis. Et ad replicam contra hoc induxit respondendo: quod in p[ro]posito sit distincta: et specialis deformitas: et contra specialiter prohibitionem: quia contra beneficium eius a quo cuncta bona acceptimus: non ex multitudo et cumulatione beneficiorum non est contra distinctam prohibitionem: sed magis contra ea sicut capere simul plura de loco sacro magis est contra prohibitionem: quam capere pauciora. Et furari rem maioris precii magis est contra prohibitionem furti quam furari rem minoris precii: ut quanto intensiore voluntate volumus furari vel malum inferre. Primo: statim est gratuitum p[ro]positum non opere in confessione illa circumstantia intentionis et ardoris voluntatis exprime re cum non trahat in alia specie. Si inferas. ergo fuisse admissa sequitur quod in omnibus p[ro]positis de necessitate profiteri ingratiundi non illa que in hoc consistit quod malum agimus contra deum beneficium non est: cum illa circumstantia trahat in alia specie et ponat distinctionem deformitatem: et per consequens cum ignorantia iuris nullis neminem excusat. i.e. q. 4. Notandum: et fundatur in libro Apollonii. Si quis ignorat ignorabile. p[ro]p[ter] Corinthios. 1. 4. sic oīum sere hoīum erit dimidiata et insufficiens confessionem. R[es]pondeo: cum qualitas proprie est cognita sacerdoti qui ut circumstantia trahit in alia specie: satis est profiteri factum: et censetur circumstantia illa sit detegi in confessione: ut cum monialis profiteri sacerdoti qui eam noscitur tacite vel explicite confessio: satis est exprimere fornicationem et expresserit circumstantiam que facit incestum. Similiter cum sacerdotes vel monachi continentes de fornicatione vel cuius vir literatus de vita vel fornicatione vel huiusmodi opere ut exprimere circumstantiam: quod hoc est p[ro]positum cognitum est quod quilibet hoīus ex maximis beneficiis est deo ad gratitudinem obligatio: et sic factum satis exprimit circumstantiam ingratiundinis: quod non oīummodum ei quod qualitate: seu aggravatione. Sic etiam licet non exprimere quod itēssima voluntate et ardore vehementi volumen occidere vel fornicari: et tamen est maius p[ro]positum quod idem voluntate actu remissio vel voluntate non multum intensa. Ad scda quātitatem quod h[abitu]m p[ro]positum ex specie opere in confessione exprimere: quod non illa quā ex circumstantia aggrauante quod ultra

De fraterna correptione

96

expressam in aliā spēm nō trahit: vt hic de circumstātia maginitudinis ex bñficio remissionis p̄ctōꝝ. ¶ Ad tertīā dico: q̄ Iz reciduit ante explēta pniāz sive post: sive etiā oblitus sit: sive explere cōtempserit: nō obligat ppter ea ploza peccata iterato confiteri: q̄a vt supra dēductūz est: illa p̄cā non redēunt: nullus autē tenet ea peccata cōfiteri quoꝝ reūs non est. Nec est fundata opio doctoꝝ: quis sati cōis: q̄ ppter oblitonē vel cōtemptū pnie inūntē teneat quis cōfessio: nē iterare: sicut nec de vno ab solui ab exēcōatione opꝝ eūz qui inūntā penitētā per absoluētē vel oblitus est vel cōtempst. Nec pbat aliqd c̄. si ap̄ls. de peniten. distin. 3. quod Aſtenſis in argumēto inducit: qđ enī dicit. Lū pnia ſini: qđ de venia relinquit: pcedit de venia immitatis a dānatione ſeu a gebēnā: aut de venia remiſſionis p̄ctōꝝ prius aſſe- cuta. Et huius ſnie videt ſuſſe btūs Tho. qui circa hūc arti culū: quis nō exponat de cōtemptū dicit ſufficere vt q̄s ex- pleat post recidūz pniāz prius inūntā: et hoīz ad hoc ma- nere obligatū. Idem tenet Herson opuſculo. 3. 4. queſtiūcu. Utrūſi cōfiteri obliuſcat penitētā inūntā debeat iterū cōfiteri: q̄a hodie pnie ſunt arbitrarie: nō opꝝ priora pecca- ta cōfiteri: Iz doctores aliqui oppoſitū teneant.

Etia in superioribus actiūz de adminiculo remiſſionis peccatoꝝ per ſacra ec- clesię: opporūnū modō videt iūrere de reme- dio adhortationis et doctrine. Ut rū ad id tene- mur ex precepto. Et videt p̄mo q̄ ipſa fraterna correptione: ſcz corripere fratré peccantē nō ſit cuilibet hoī in p̄cepto: q̄ meretricia tolerant ab vli ecclesia. Unde Aug⁹. Zolle meretricia ſia turbab libidine. Siliſiſuraz nō maniſti: vel etiā maniſtī dūmodo ſint de loco oriūdi: q̄a cōtra alienigenas ſpecialr emanauit phibitio. c. vſuraz vo- ragine. li. 6. Item trāſgressores voti ſimplicis: de qbus habbz textus. z. 7. q. j. c. de viduis. y. q̄ eis nō debemus laqueū iny- cere qđ ſieri videt eos corripiēdo: cū dicat Ambroſius fer- mone. 79. In cuiuscūqz aures vox ſancta puenit aut btū ſer- erit de deuotione aut reūs de cōtestatione. ergo. Et afirma- tur: q̄a iſideles nō tenemur corripere. Quid enī mihi eſt in- quid Apls p̄ ad Lorinthios. 5. dc his qui ſoris ſunt iudicare: ergo vt ecclia ſe de illis nō intromittit: ita nec nos tenemur corripiēdo pro eoꝝ reductione laborare. ¶ Scđo. ſoli plā- ti obligant vt corripiant: q̄a ſpecialr dī Ezechielis 3°. q̄ ſan- guinē aīe percuntis de manu eius quē dedit ſpeculatorē re- quirer. z. 33. Si ſpeculator viderit gladiū venientē et non ſo- nuerit buccina ſc. Et. 34. de paſtoribꝝ impropereat q̄ gregē nō paſcebat: ſed nō oēs ſunt prelati ſeu paſtores: ergo officiū eoꝝ nō eſt corripi ſc. Et afirmaſ. Dieronym⁹ dicit. Sacer- dotes ſtudeat illud euāgelicuz implere. Si peccauerit in te ſrater tuus ſc. q̄ ad ſolos prelatos p̄tiner fraterna correctio. Et cōfirmat ſcđo ex Xbis euāngely: q̄a dicit Salvator. Si peccauerit in te ſrater tuus: ſed non peccat in nos nīl nobis inūriat: ergo nō tenemur ipſuz corripere: quis ſciamus ipꝝ in deūm vel in alios peccare. Unde glo. interlinearis ſuper Xbo. In te ſic habet. Inūria vel cōtumelia afficerit. et glo. m. marginalis ſup eodē verbo. Si enī in deū nō eſt nr̄i arbitru. ¶ Tertio ſte. q̄a eſt dīa ſte p̄ceptū et q̄llū: q̄a p̄ceptū obli- gat ſemp. cōſillū autē in caſu ſolū: cū ſuerit ſaluti p̄ximorum neceſſariū illud exiſberet: et ergo quo ad conſilia ſufficit hoī eē parati minū. vt in. c. paratus. z. q. 1. Sed ad corripiēdu nō videt alio obligatiū nīl in caſu neceſſitatis. aliter oportet hoīz pretermiſſis oībus ſuis negocys ſoli correptioni ſraterne iſiſtēre: cū ſemp corripiēdi occurrat: ergo ſolū eſt in cōſilio et nō in p̄cepto. Et afirmaſ p̄mo: q̄a per votū qui nō exiūt a diuino p̄cepto: ergo ſi correctio fraterna eſtet in p̄cepto: oportet monachū nō obſtare voto de monaſterio exiſſere: et ad corripiēdu delinquētes circuīre. Scđo. 2ſt/

matur. Qui metu infamie vel mortis omittit p̄ceptū peccat mortalr. p̄z: q̄a nō habet fundamenū chīm: vt p̄z ex regula quā tradit Aug⁹. zt. de ci. dei. c. z. 6. ſed qui ob metu cōſilez omittit corripere fratré nō peccat mortalr. ergo. minor p̄z p̄ eundē. i. o. de ciuitate dei. c. 9. dīcentē: q̄ boni ſuperiorēz vite gradū tenet ſplerūqz ſue fame ac ſalutis dum iſiſtas atqz impetu maloꝝ timent: ab eoꝝ ſele repreheſione abſtinent. Et quis nō intantū eos metuant vt ad 2ſimiliā perpeſtrāda quibuslibet eoꝝ terroribus atqz improbitatibus cedant: ea ipſa m̄ que cū eis nō perpeſtrāt nolit plerūqz corripere cuiſ ſortaffe poſſint aliquos corripiēdo corrigeare ſi nō po- ſt ſua ſalus et ſama in periculū etiūqz pueniat. Sup quo dīs Frācifcus Mayronis in ſeptima veritate ponit q̄tior gradus in p̄ctō accipi poſſe in hoc loco ab Aug⁹. Prīm⁹ eſt malū alteri⁹ diſſimulare. Scđo. nō ſolū diſſimulare: Iz etiā ſi ipſo delectari citra cōſenſum. Tertiū nō ſolū delectari: ſed etiā cōſentire. Quartū nō ſolū cōſentire: ſed etiā coope- rari. duō vltima dicit pro certo mortalia. per illud Ap̄l. nō ſolū ſunt digni qui faciūt: ſed etiā qui cōſentīt. Ad Rom. p̄. Alia ſunt venialla fm Aug⁹ in iſto loco: q̄a nō eſt in noſtra p̄tate: quin viſis tangamur. Et quo ad diſſimulationeſ dicit hic: q̄ diſſimulantes alioꝝ p̄ctā vel mala nō puniunt cuiſ eis eternalr: ſed tñ temporaliſ. In ſolone excipit prelatos qbus ex officio incumbit ſc. q̄a ppter hāc cām Heli pontifex re- probatus eſt. p̄ Regu. z. capite. Tertiū idē cōfirmat. Dum quis tenet ad aliqd ex p̄cepto: tenet ad oia ſine qbus illō explore nō p̄t: vt qui tenet ad ciuſtodiā ciuitatis tenet etiā ad vigilias ſc. ſed abſqz ſcia theologie nemo nouit diſtingue- re inter lep̄z et nō lep̄z: ſeu p̄ctī ſi nō p̄ctī: abſurdū eſt di- cere q̄ glibet tenet theologiā diſcere: ergo correctio ſrater- na nō eſt cuilibet in p̄cepto. Quarto afirmaſ: q̄a ſi eēt in p̄ce- pto nō excuſarc hō per dubiū proficiēdiuſ nec per hō ex- cuſet ab elemeſyna dāda vel medicamine in extrema ne- ceſſitate detentis: ſed cū dubiū p̄babile eſt: an ſratri p̄derit noſtra correctio excuſamur. ergo nō eſt in p̄cepto. minor p̄z aučte Bernar. in libello de octo pūctis qbus puenit ad pſe- ctionē ſpūalis vīte: ybi dicit. Nō ſis aliy ſrigorolus: nō rep- hendas acriter vel dure alios increpādo: q̄a fraterna corre- pto nō hō locū ybi nō ſperat emēdatio: et iuſtra venit ſdō ad aures nīl deus in corde loquaſ: ſed dubiū excludit ſpeſ: nemo enī ſperat de q̄ dubitari: cū ſpes ſit certa expectatioſc. ¶ Quarto p̄cipiāl ſrargū. nemo in ſe tenet excitare odiuſ p̄ximi: ſed regulariter ex correctione ſraterna ad odiū p̄uo- cat. Unde Bernar. in p̄dicto libello. Laue ne quos imitari nō viſ dānare videarīſ: q̄a in iudicādo alios magnū eſt pe- riſſū: et tales iſiſtēt ſepe ſunt falſe: et ſue ſint vere ſue falſe: diſminuūt m̄ affectū et charitatē quā hō hō ad p̄ximū: hoc multū debes cauere: ne erga te vel quēcūqz aliu ſchari- tas corūpaſ vel diſminuāt: q̄a nō eſt maius ſpoliū v̄l dām- nū q̄ in ablatione vel diſminutione charitatis. Omnia nāqz quis vīlia: quis nečia videant: ſpēnēda tñ ſunt vt ire tur- batio vitetur: et ſia que aduersa ſunt vel putant ſuſtinenta: vt pacis dilectioniſz trāngllitas ſeruet: q̄a nibil p̄nictosus ira: nec charitate vīlius quicqz credendū eſt: nec trāquillita- te animi p̄ciosus: ppter que cōmoda nō ſolū carnaliū et tran- ſitorioꝝ: ſed etiā ſqualiū ſpēnēda viſent ſi alioꝝ acquiri vel perfici nō poſſint. Etia dicit Grego. Nō eſt tīpēdū ne qui arguit cōtumeliā inſerat: ſed timēdū ne trachis ad irā dete- rior ſiat: q̄ nō tenemur ad ſraternā correctionē et p̄cepto.

In oppoſitū eſt illud Anacleti pape. Tā ſacerdo- tes q̄ ſoēs reliq ſidelea ſumma debet curā hōz de his qui pereūt: qui tenet eoꝝ redargitione cor- rigant a peccato: aut ſi incorrigibiles appariuerint: ab ecclē- ſia ſeparent. z. q. 3. Iz ſacerdotes. Et Aug⁹ in canonica Joānis. Nō eſt me ſe amare ſerui q̄i eū nō cediſ: te ama-

Pro sacramento confessionis

re filii q̄ si ei nō das disciplinā: aut tūc amare vicinū tuū q̄ si eu nō corrigis: sed nō est ista charitas s̄ lāgiōr: ferueat charitas ad emendandū et corrigēdū: si sunt boni mores delectent: si aut̄ mali emendent. 33.q.5.nō putas. Et ad Mace doniū. Debet hō diligere proximū ut cōpotuerit hoīez beneficētē cōsolutione vel informatione doctrinē vel discipline cohortatione adducat ad coledū deū. 33.q.4.c.fina.

Pro huius solone pono duas ppōnes pām bulas. q̄ruz pīma exponit: an obligatio cōcernit oēs. Scda an de quolibet mortali pecato: et deinde ostēdā cū corripere sit affirmatiū p̄ceptū cuī nō obligat p̄ semp pro q̄si obligat ad trāsgressionē. **Pri** p̄positio est: vt sine dīa quilibet hoīum tenetur proximū a morte corporis eripere si pōt: multo magis a morte aie quam per mortale pctn̄ incurrit. **Pri**ma ps p̄z: ga nō grādis dīa est: letū inferas aut admittas: morte enīz languerib⁹ videū infligere qui hāc cū possit nō excludit. 83. distin. in p̄ncipio: et ne hoc limites vt quidā putat ad eos solū qui magistratū tenet: sunt sup̄ eos in p̄tā p̄stituti: Ambroſiū ſua occurrit. Pasce fame moriente: si nō paueris occidiſti. 86. distin. Paſce. Et chis in finali iudicio oībus dānandis hoīb⁹ omisſio: nē operū mīe imputabit tanq̄ cāz dānationis: ergo est mortale pctn̄. Lurui et nō dediſti mihi māducare. 7c. Matth. 25. et p̄c. Joānis 3. Qui habueris ſubaz huius mīdi et viderit fratre necessitatē patientē et clauerit vīcera mīe ſue ab eo: quō charitas dei manet in illo: quālī di. nullo modo. Item Epodi. 23. si occurreris boui intīmī tui aut aſino errant̄: redi ad eū. si videris aſinū odiētis te iacere ſub onere non p̄ trāſib⁹ ſed ſublenib⁹ eū: et paucis mutatis de quolibet fratre facta repetuit. Deutero. 22. Itē glo. sup̄ allegatis Xbis Symmachī pape tenet q̄ medicus tenet gratis curare pauperē et etiā diuitē qui nollet aliquid dare medico: s̄ postea repertere: ga eius negocīū vīlītē gessit. Itē Ambroſiū. Si tē pore periculi quo rapit ad mortē plus apud te valeat pecunia tua q̄ vita moritur: nō est leue pctn̄. 86. dis. nō est fatis.

Secūda pars ppōnis p̄z: ga mīto diligētius teneat ſuū ſeruare vel eripere proximum a morte aie q̄i carnis. Unde Aug⁹ p̄missō quid pro corporis liberatione facē ſenemur interfēt. Quid igī de opere mīe qđ pro vita eterna adiſicēdā: et pena eterna vitanda hoīb⁹ debemus impendere: iudicandū est: si pro ſalute iſta nō ſoluz temporaliz: ſed etiā breui: et ad rēpus exigū liberāda ſic nos ſubuenire hoībus: et ratio vera et benigna cōpellit. 23.q.4. Ipsi pietas. P. qui mortē aie quaz p̄libere pōt admittit: in pctn̄ cōſentit: ſed nō ſolū morte ſunt digni qui pctn̄ faciūt ſed qui cōſentunt. ad Rom. p̄. ergo. Prima ps p̄z per glo. in Xbo ſentīt. Lōſentire eſt tacere cū poſſis arguere vel eroz̄ ſouere. Et Lenitici. z. sup̄ Xbo. Et oēs qui conſenſerint ei vt fornicare. 7c. Lōſentientes aut̄ qui p̄ſit accuſare: argueri: vel monere: et nō ſacūt nō effugit iudiciū. Et glo. Mathei. 18. in Xbo corripe: Ita peccat qui videns fratres ſuū peccare tacer: ſicut qui penitēti nō indulger. Nam qui dixit: ſi penitet dimittit: p̄missit: ſi peccauerit: increpare difficultis ſit venia nec remiſſa indulgentia.

Secūda propositio: lege charitatis nō ſolum tenemur proximū ſeruare ne mortē aie vel corporis incidat: ſed cūdē ſi poſſum̄ eripere et in ſtatū vite reduce. Patet hoc: ga generali quēcūq̄ tenemur lege charitatis aut nature a periculo ſeruare: cūdē tenemur poſſe tenus corripere. Nā dilectio proximi ad quaz lege charitatis et nāc tenemur: que decreuit vtrūq̄ faciēdū eſt. alſter nō efficaciter ſicut noſiſlos ipſum ad vitā eternā diligimus: ſi dū poſſum̄ negligimus: p̄curare vel addicē. Ex hoc ſequit̄ cōtra glo. in. c. Si peccauerit. q̄ nō ſolū eſt oībus in p̄cepto quo ad pctn̄ futurū mortale: ſed et p̄teriū.

Patet: ga vt dixi eadē lege charitatis et nature tenemur quē de lacu et periculo eripere: qua eundē ne incidat obligamur ſeruare. Et illō p̄cedūt oēs de periculo et necessitate corporis. eque enī teneor p̄imū ab egritudine ſeruare et liberare a ſame: et necessitate quā patit: vt ipſuſ obligor ſeruare ne egritudinē ſame et necessitatē icidat. Cū ergo magis obligemur proximo quo ad necessitatē aie vt ſup̄ta ex Aug⁹ iduxi: ſe quī tē. P. iſtud exp̄ſſe videſ dicere textus cap. cū ex inīuncto de hereticis. Nā premissō ḡ ſacerdotib⁹ imperitis per ſcholasticos detrahendū nō ſit: ga in lege p̄ceptū eſt. Dīs nō detrahēs tē. Nec quīq̄ (inquit textus) ſue p̄ſumptio: niſ audaciā illo defendat exēplo: q̄ aſina legiſ reprebēdiffe p̄phēta: vīl q̄ dīs ait. Quis ex vobis arguet me de pctō: cū aliud ſit fratrē in ſe peccatē occulē corripere qđ qſq̄ tenet effīcē ſin regulā euāgelīcā: in quo caſu pōt itelligi q̄ Balaā ab aſina corrept⁹ eſt: alīd fratrē ſuū delinquentē reprebēdē manifeste: qđ nulli licet ſin euāgelīcā veritatē. Nā qui dicit fratri ſuo ſatue tē. Hic enī loquī ſext⁹ de p̄erito pctō put̄ ſext⁹ euāgelīcā Matth. 18. Si peccauerit: et dicit ad h̄ queq̄ teneri ſin euāgelīcā veritatē: vīl gl. illic notat ad correptionē occulta quēlibet obligari: ſed manifeste corripere ſolum ad prelatos vel ad eos qui aliquā h̄ſit in alios p̄tātē. P. p̄ceptū euāgelīcū de corripēdo: p̄cedit etiā de pctō mere occulēto qđ quis ſolus nouit: vt ſi coīā multis arguat ſit nō tā criminis corrector qđ p̄dorit. Et p̄ceptū manifeste loquit̄ de peccato p̄terito: et hoc manifeste in cap. ſi peccauerit. z. q. 1. Sed ad correptionē peccati occulti quīq̄ tenet respectu ſocii. ergo pariformiter de quolibet pctō respectu cuiuslib⁹ proximi. Minor per Aug⁹ in regula p̄z. nā canone. 38. cōtinetur. Si quis in aliquo oculi petulantia: aduerterit: ſtatim admonete ne incepit progredian̄: ſi poſt monitionē ſeruit̄ vel alio aliquo die ipſuſ facere videris: ſicut vulneratū ſanandū prodat quīcūq̄ hoc potuerit inuenire: prius tñ alte: ri vel tertio demādando vt diuox vel triū poſſit ore p̄uinci: et hoc canone ſequēti vīl. 39. docet nō eē maluolētā magis qđ ſi frater vulnus h̄ſit in corpe velit occultare: ga timet ſe: cari: qđ crudeliter vtrūq̄ a te ſimularet et misericorditer idi: caret. deniq̄z canone. 40. dicit prius qđ alīs denuntiēt: per quos ſi negauerit cōuincendus ſit p̄fens: p̄reſpoſito debet oſtendi ſi admonitus neglexit corrigi. Ne forte poſſit ſecre: tiūs correctus nō ſnotescē ceteris. Si aut̄ negauerit tē. Hic Augustin⁹ declarat ad quid fratres tenent in uice legē natu: re et charitatis: et nihil noui p̄cipit: ſed declarat: et exponit ad quid tenetur: ergo ſimiliter tenet ad p̄ceptū correptionis in quolibet homine respectu alterius.

Qo ad tertiu. ſciſ p̄ quādo obliget tūū fraterne correptionē: dicit Aſteſ. lib. z. titu: lo. 6. ar. 4. q̄ trib⁹ p̄currētib⁹ ex parte correpti ſeu peccatis: et tribus ex parte corripētis: trans: gressor eſt qui nō corripit: ſi nō. Primiū ex parte corripētis eſt certa pctn̄ cognitio. Eccli. 11. prius qđ interroges ne vi: ſuperes quēq̄: et cuī interrogaueris corripe luſte. Scđ ſit mā ſuetudo in corripēdo: ga corripiens cuī ira ad deteriora po: tūis p̄uocat qđ corripiat. Ideo dī in psal. Sup̄tenet mā ſue tudo et corripiemur. psal. 89. Tertiū q̄ i alio nō ſit cāta apti: tudo ad corripēdūga ſi fratrē peccantē viderint alī ſequi: boni vel meliores: et forte magis familiares: vel platus eius: p̄babili ſupponere poſſum̄ qđ alīs iſtoꝝ in qbus eſt apti: tudo et debitū: corripiet ipſum. iuxta illud p̄rouerbioꝝ. 12. Quis eſt filius qui nō corripiet p̄: Et. 3. Regū. z. Lufſodi virū iſtuꝝ: qui ſi elapsus ſuerit: et aia tua pro aia el⁹. Unde nō debeo credere qđ platus eius ſit ſimemor ſalutis ipſi⁹: qđ eſſet ſi negligeret ipſum corripere. Si aut̄ certū eſſet qđ oēs negligeret euꝝ corripe: tūc tenet: alīs tñ p̄ditōib⁹ p̄currētib⁹. Primū

De fraterna correptione

97

Primū dicitur pte peccatis est spes probabilis de correctione: qd cū correp̄io sit iſtituta pp correctionē vt patet Matth. 18. si hec nō sperat: s; peioratio timetur: correptio nō dī fieri: vt puer. 9. Noli corripe derisorē ne oderit te. Secundū: qd p̄t̄m sit mortale non mīn veniale: qd correptio p̄cip̄it: vt corripiēs frāt̄rē lucrē. Mat. 18. si te audierit r̄c. Tertiū: qd nō sit spes qd habeat maioriē opportunitātē t̄pis ad corripiēdū. Unū Aug. 10. de ciui. dei. Si p̄pea obſurgād̄is corripiēd̄isqz male agētib; p̄c̄l̄t̄ qd t̄ps oppor̄tūnius inq̄rit: nō est occasio cupiditatis s; p̄lluz charitatis. dīc gl. resoluendo. Lū corripe sit affirmatiū p̄cepti obligat t̄pe necessitatē ad executionē sui qd est iſtis sex simul p̄currētib; ita qd si hec nō p̄currat l̄s b; p̄cepto obliget: nō mīn teneat ad exequiēdū: s; p̄t̄ differre sine p̄ctō q̄aduſqz l̄s s; p̄currant. Et hoc dī p̄cedere in nō prelato. In plato aut̄ alia q̄st̄io.

Sed hec opio nō videt p̄ oīa quadrare seu veritatem q̄tinere. Et p̄ ex pte corripiētis nō currit solū obligatio p̄cepti cū certā cognitionē h̄z peccati: s; cū pbabiliter dubitat: sicut teneat p̄ximo ad eleemosynā nō solū cūz certo scit eius necessitatē s; cū verisimilitudine scit: r̄ de hoc dubiuſ fuerit: r̄ phibere ne occidaſ vel p̄ceps in laqueū ruat: nō soluz q̄n hoc futurū scit s; in discriminē r̄ in dubio. Et vt hoc sufficit in p̄ctō futuro: ita ēt in p̄terito. Uerū est qd non dī hoc ei r̄t̄qz certū obviceret s; pponere vt id de quo ex coniecturis dubitet vel adhortari si ad b̄h iclineat ne suggestioni demonū cedat: s; pellat a se oēm h̄o peccati futurā occasiōnē r̄ cam. Itd manifeste pbari videt ex S̄nīa Aug. de penitūlātia oculoz regule sue canone. 38. **S**. Quo ad sc̄daz conditionē licet necc̄o corripiēti māluerūdīne adhibere quando expedit reductioni frātris: nec quoties certe opportuna im̄portunitas necia est. **T**īn. 4. 2. 43. dī. si rector. Etia cū in casu māluerūdīne nō adhibet si ea adhibere tenet vt sua culpa excusari vt līcē possit correptionē differre: r̄ ita non requirit p̄curſus istoz sex simul vt r̄c. **P**. Quo ad ter, tū nō excusat a correptione alioz p̄t̄ia qui equē vel magis sunt ad corripiēdū apti: nīl̄ verisimile sit qd p̄ aliquē eoz cū effectu fiat. quēadmodū nec in casu bouis erratis r̄c. de quo Exodi. 23. r̄ Deuter. 22. nīl̄ verisimile sit qd p̄ alioz illic p̄t̄ies subleuatō vel reductio fieri. Itē nec regrit p̄ pte peccatis spes correctionis: quia vt orare pro hoīe tenemur q̄dīu de ei salutē nō desperatur vt plīxe Magī deducit. **D**ī. 4. ita in alijs remedij adhibēdis nīl̄ in casib; de speratis excusari nō videmur. Unū Aug. Ideo do tibi penitentiā: qd nescio. supple an tibi p̄derit an nō. Nā si sc̄rē nībil tibi p̄dēſſe: nō te admonere: nō te terrere. de peni. dī. 7. **S**i q̄s. 2. **P**. nec regri videt qd ponit tertiuſ ex pte peccantis: qd nō spereat maior opportunitas: qd p̄t̄ cū mīnoe opportunitate in eo p̄currere maior necessitas: puta in peccato administrabit ſacra vel forte q̄tinuabit p̄t̄m omisſio- nis de reſtītuēdo famā panē vel r̄e aliquā p̄ximā p̄ rēpo- re necc̄az: ergo p̄t̄ne vt obligat p̄ceptum corripiendi luſſit̄ h̄e opportunitate corripiēdi: t̄ non relevat si speret ma- tura opportunitas. **A**līter ergo r̄ſideo: qd p̄ceptuz correptionis obligat hoīem aliquī ſolū ob ſpiritualē necc̄itātē pec- cantis. Aliq̄nī pp ſpūalē aut ſtemporalē alioz a peccante. Ali- quādo pp pietatē quā deo debem̄: ne ei iſtituta vel dede- cū ſiat. Necēditas peccatis facit currere obligationē p̄ce- ptū: qd verisimile vel dubiuſ est: qd ſine nr̄a correptionē pecca- tū p̄tinuabit vel nouū icidet: aut a prius cōmīſio nō libera- biſ ſeu r̄ſip̄ſet: nīl̄ verisimile ſuerit noſtrā correptionē nīl̄ bil p̄futurā vel verisimile aut dubiuſ eandē obfuturam ēē. Causa exceptionis quo ad primā partē: qd tenemur ad eaſ ex parte peccatis. ppter eius vīlītātēcūz ergo ſciuerimus p̄iectura r̄ pbabilī nōtia qd nullā vīlītātē afferret: pcedit verbū Augustini. Si ſc̄rē tibi nō p̄dēſſe r̄c. vt ſupra iduci.

Et quo ad ſcdam partē ſignanter quid ad caſuſ du- lean medicina p̄derit: an ſoberit: nō dī egroto ppter p̄cur- lūz ministrari nīl̄ forte cū ſola illa medicina curari potest: r̄ ſine illa vitam ſervare nō poſſit. Quo caſu cēſeo itellen- dum illud Galeni. Interſice audacter. qd cōſumīt̄ in morbo anime: cū dubium verisimile ſuerit: an correptio ſoberit: nō te- nemur correptionis medicinā frātri egroto iſerre: nīl̄ forte pbabilī cōiectura nobis p̄t̄: qd ſine illa certe dānabit: pu- ra ad ſtatū ipenitētē occidet: nec reuertet ad coſmīl̄ ſorte nīra correptione: de qua tñ ſuerit dubiuſ: an occaſionalē euz faciet magis obſtinatū: magis cōtēnētē: r̄ deteriorē. Et itel- ligo hec nō de documento ſpūalē ſeu deterioratione frātris ad momētū ſēpōris ſ; ſimplē ſ; in cōparatione ad totā vi- tam. Unū rōnabilē ſ; bñ dīcīt. **Z**ho. 4. ſnīaz. dī. 19. in ſolo- ne arg. ex Gregorij Zho. Nō est timēdū ne p̄t̄meliā iſeret: ſed ne tractus ad odiū deterior ſiat: dīcīt de odio nō curan- dū qn̄ p̄t̄m vel dānū qd als per euz ſiet: ſit ipſo odio ma- uis: vel ſpes ſit: qd odiū tādē tepeſcet: r̄ ſequat̄ correctio.

Dices fortasse: quoties dubiuſ eſt: an correptio ſtrīt̄: nīl̄ p̄derit: tūc adminiſtrū dubiuſ eſt an ſoberit: ergo nūc ſob̄emur in correptione in dubio p- ſicēdi: r̄ ſic nūc ſob̄emur corripere: qd eſt contra deter- minatar ſic ſufficeret excipe dubiuſ pſiciēdi. Añs p̄z: quia fm Ambro. ſermone. 79. In cuiuscūz aures vōx ſancta p- uenerit: aut beatus erit ex deuotione: aut reus de confeſſione. Et ſermone. 84. Predicatio ſacerdotis in plebe: ſal- uandis eſt correptio: confeſſatio: iudicādīs. Unde r̄ ego in- terdūm parcēs vobis tacere velle: ſed malo vos conuama- cie cauſas reddere: qd me negligētē ſuſtīnere iudicium.

Respondeo. Quoties correptio nō p̄deſt: ſoberit: qd ad penam: ſ; nō ſemp quo ad morta- lē culpam. Nā qui ſrequentius monitus eſt r̄ ad penitēdū confeſſatus: ſ; tractus grauius ceteris parib; ſuet ſuppliciū: ſicut oī ſoni: ſ; gre cumulatio auget penā: ſ; non adjuvit no- tam ſaltē mortale culpā: p̄t̄ ergo ſeparatim eē dubium p- ſiciēdi: ybi verisimilitudo ſit nō nocēdi quo ad culpā: ſ; ſic ſine dubio nocēdi. Prīma p̄ ſiſtōn ſp̄z: qd illis oībus caſibus tenemur eius p̄cūlo corporali occurrere qui morte- ſēpōralē cōcernunt: qd multo magis ſpirituālē p̄cūlo ait: qd- to mors anime p̄cūloſor eſt r̄ deterior. **D**ices forſitan. quoties correptio ſtrīt̄: ad penam: ſ; ſob̄emur in correptione p̄ ſoberit ad aī ſa- lute: nō obligor eam p̄ximo iſerre: ſicut nec medicinā cor- poralē in corporis morbo vel iuam: ſit ſpes qd ei p- ſim. dī. n. qui arat in ſpe arare: ſ; tritūr tritūrare in ſpe fructus p̄cip̄iedi. j. ad Corinth. 9. qd non obligor cū verisimili- ſe nō eſt r̄c. **P**. Fraterna correptio ſaltē que fieri dī ſeoz ſuz inter frāt̄rē ſ; corripiētē eſt ſolū demonstratio peccati ſ; pe- narū que pro p̄ctō h̄o a deo iſerūtur: qd ſi hec oīa nouēmō obligor eum corripe. **A**d primū. non op̄z eū qui tritūr aut arat in ſpe tritūrare vel arare p̄ ſequēdi ſinē ſinē iſediatuſ: ppter quē r̄c. **N**az Athlete paleſtrām ēt in dubio victorie ſneunt: ſ; medicus ſuīe egrot̄: ſob̄et ſibi adhibere medelam in dubio: an curari poſſit: nec ne: ſ; ſufficit ſpē ſructus ali- cuī ſe: ſ; ſic in noſtro p̄poſito ſpes certa eſt meriti. **A**d ſcdm ſiſtēt Chrys. ſup̄ verbo Apostoli. Dis disciplina in p̄t̄i videt non eē gaudy r̄c. Qd autē inquis. Ipſe malum eē op̄s illud nō ignorat. Ita eſt: ſ; cupiditate p̄trabit. Nā ſ; qui egritudine detinet: ſc̄it vere qd frigida aqua mala eſt ſi potetur: verū ſit op̄s h̄z qui eum phibeat. Nā cū quiſqz in paſſione detinet: nō ſibi ſufficit: op̄z igīt̄ te qui ſalutis eē ad alterius medicinā dicere qd cōueniaſ ſalutē. At ſi x̄bis tuis nō obediāt: interim custodi: intuere quo pḡt̄ ſ; contine a maligno negocio: fortasse. n. reuerebſ. **E**t ad confirmationē ſne quā p̄uſ adduxi ex beato Thomā: qd in deteriorio

Pro sacramento confessionis

rationē respectū hīc opz ad tēpus totius vite: subiūgit. Et quid inquis pderit qñ pppter illud magis officier: r qā eum volui retinere: interim nolo scrupulosus cē in xbis: q̄c unqz factio retine illū ab acib⁹ malis r reuoca: assilescat nō ire ad illū tartarum: sive pp te sive pppter aliud aliqd: r cu⁹ as siescere feceris illū nō pergerc: aunc poteris paululū refri- rātē docē meliora: r qā opz pp deū hoc obseruare: r nō pp boic⁹: nō velis i eo subito ciucta corrige: aliquo min⁹ id pote- ris: s̄ paulatiz gere: me repēta correcte pgrauet. Nec ille,

De secundo • *videlicet cu[m] spiritualis vel temporalis ne-*
• *cessitate altiorum regrit[ur] patet per illud*
Apli. Peccantes coram oibus argue t[em]p[or]e p[ro]p[ter] ad L[itter]am q[ui] et exem-
plu[m] Pauli qui Petro in facie restituit et coram oib[us] reprehendit;
ne getes eius ex exemplo cogeneretur iudaicare. Et p[re]dictus verbiu[m]
Bernardi. Detrahere vel detrahent[ur] audire quod grauius sit;
non facile dixerimus: cu[m] s[ed] q[uo]d possit exhibendo alterius honoris co[n]-
siderere: et ne in fama vel bonis ledas p[ro]uidere. Et posset fieri
quasi p[ro]litis conclusio de tpe quo obligat: ut est posita de ne-
cessitate ex pte peccatis. (De 3° vi p[re]cedere illud L[itter]am
homelia u[er]o. Quisq[ue] proximi corrigatur: edificate n[on] alteri altez-
ingit: nisi eni[m] hoc a quo cu[m]q[ue] comisisti p[ar]ticularatio co[n]tra q[uo]d tam
et intolerabile d[omi]n[u]m ciuitati auferit. Ecce nihil fecisse concul-
no minus his qui peccaverunt territi sum[us] et premisimus:
ne oes ip[er]atoris ira corripiat. Nec eni[m] in excusatione nob[is]
dicere sufficit. Non aderat non conscientia erat: comisissi non conscientia
ui. Ob[lig]atio igit[ur] inquit punieris: et ultimam pedes penae: qua non af-
fueristi: nec phibueristi: sed accusatio digna. Hec et deo xba
audiamus: quoniam cu[m] silentio contumelias et iniurias in ipsum com-
missas patimur: quoniam et is qui taliter illud fudit non potest retribu-
sus tunc accusabatur: atque n[on]. depositum reddidit: sed quoniam ipsius
non multiplicauit: quoniam non castigauit ceteros: quoniam argenti ad
numularios non detulit: non irreputauit: non correxit peccatores in
ordinatos: idcirco absq[ue] misericordia in illas intolerabiles
penas mittebat. Patet ergo non solum ad casum emendationis
peccatis vel cautele altiorum ne inserviant aut grauen[t]: sed ex dei
amore et charitatis lege tenentur non sinere sed phibeb[us] dcu[m] co[n]-
tumelia affici. Nam si ad hec officia propter carnis nati[us] legi i-
pellimur: quanto magis propter spirituum a quo oia simplusim[us] i[mp]en-
dere eadem obligamur. Sator tunc ergo sed et aliquotiens blasphem-
ia: idolatria: vel altia dei contumelia: quam propter phibere pos-
semus: admittere seu non ipedire sed videat ad promotionem di-
uini honoris expedire: Sic legitur Delyas horat[ur] Achab: ut
ad sacrificium quocaret oes prophetas Baal. 3. Regu[m] 18. Sic
promittimus quemlibet libere in patre contumeliam: p[ro]ferre iniurias:
ut alii doceri possint: et ipse in timore altiorum acriter corrigi.

Ed quia priprincipalr hic discutiédu susce-
pi: quod fraterna correptio est
in obligatioe ppro spirituale veritate fratris peccata-
tis seu corrip*ed*i: Arguit contra prima prenome. Eum
qui ab his que idubitat er*at* stat ece peccata: non
abstinet: nec verisimilr correptus ea deseret: non tenemur de
secretoribus corripe aut ec informare: grandi obligeat nos pro-
ceptu corrip*ed*i: quod verisimile est: vel quod sine nostra corre-
ptione peccat cotinuabit *et*. Ahs propriga hoc est sanctuz dare
canibus: *et* margaritas spargere an porcos: contra diuinam phi-
bitione. Mat. 7. vt vult Orige. c. In madatis. 43. o*st*l. Etiam
dicit Hieron. Qui vir prudens non solum multos: *et* fortis co-
gnouerit ec ipleratis in domo dei: *et* iustitia opprimere pos-
sint: ac int*at*u peccellisse doctoz rabiem: vt oia pro muneribus
faciat: *et* pecciu capt*at* in iudicio: paupes quoque audire cont*at*-
rant: *et* deuict*at* in port*at*: taceat in illo tpe ne det sc*ri*bi canibus:
et mittat margaritas *et*: qui proculc*et* eas pedibus: *et* impletur
Hieremias. Solus sedeb*at* *et*: 11. q. 3. Qui vir ecclesiasticus.
Idem apte parari vide*at* Amos. 5. Hostes iusti accipiētes mu-
nus: *et* paupes deprimit*at* in port*at* deo vir prudens in tēpo:

re illo raccepit: quia ipsi malum est. **C**redo pterea Dicte. 4.
Non est veritas: et non est misericordia: et non est scia dei inter
maledictum et homicidium: furtum et adulterium inuidauerunt: et san-
guis sanguinem tetigimus hoc lugebit terra et firmabitur tecum.
verum tuus nos non iudicet et non arguit viri: populus enim tuus
scimus hi quod dicunt sacerdoti. quod non opus illos repugnat et dicen-
tes arguere: vel est reuocare. **C**est per firmat: per illud Ezechiel.
3. Ligauimus adhaerere faciamus tecum: quod malinolos et peccatores non
opus arguere seu corripere: quis ipses est fuerint quod a milioribus

nostra cōminatiōe vel adhortatione p̄uocati/abstinebunt.
¶ Tertio p̄treat: vt dñs p̄mitit peccātē gratiora icidere:
ad Rōm. i. vt robore p̄fusus lapsus cōfusibili⁹ ad cor redi-
re cōpellat: et sic vbi abūdauit delictū grā supabundet ad
Rōm. 5. Ita p̄cessis nobis vī vt licite et absq; culpa fratre
in p̄cīni notabilē t manifestū icidē p̄mittam⁹: et sic pre cōſū
ſiōe dū de vno penitent oia ſil⁹ d̄testet. ¶ Et p̄firmaſ. Nam
interdū pueris gule nūmī dedit ſi dulgenſus desideratos c̄
bos audi⁹ ſumē: vt nimilitate ipſa ſanari horrefac̄: et auer-
tāt ſe de reliq; ab h̄ ſcupiditate: vt refert Ambro. sermo. 8z.
ergo ſil⁹ p̄mittere poſtūm⁹: vt cū ſine circūſpectiōe et caute-
la fureſ et adulteret: ſemel dephēſus ſemp plumat eē inſi-
dias. vel yī male habuit: peccatuz acri⁹ d̄testet. ¶ Quarto
ſic. Nō obſtāte q̄ q̄ ſit p̄cīni p̄tinaturuſy vel cōmifturū
nouū: ſtat q̄ aliq; ſpectet opporſu⁹ t̄ ips⁹ ad corripiēdū. Iz
fm Aug. lib. i. de cui. dei. ca. 9. Si ppea q̄gs obiurgadis et
corripiēdis male agētib⁹ parcit: q̄a opporſu⁹ t̄ ips⁹ inquit v̄l
eiſde ipſis metuit: ne d̄teriores ex h̄ efficiant: vel ad bonaz
vitā et p̄ia crudēdōs ipediāt iſfirmos et p̄mant et auertant a
fratre: nō videſ eē ſcupiditatis occaſio: iz cōſiliū charitatis.
ergo. ¶ Et p̄firmaſ: ga cū q̄ libidie mouet: ira turbat: vel
auaritia eſt icētūſ. fruſtra dehortat: cū p̄nitie et d̄rimēto. q̄
ſil⁹ in aliyz: z p̄ dñs z̄. De libidine et auaritia p̄z p̄ Ambro.
sermo. 8z. Siqz cū ipudicis de pudicitia loquitur: et ſcora
v̄tupet: hi animi q̄b⁹ libido dñiaſ, et ex ipſa cōmonitiōe ad
impudicitia multo acri⁹ accendunt. Et ſil⁹ dicit auaros ex
cōmonitiōe pati: quoq; illic r̄ſiſione. v3. pulchra ſunt xba:
iz meli⁹ eſt auarū: p̄ eo nō eē mirandā. Et de ira p̄z ſententia
Chryſo. Sicut fieri nō pōt: vt ligna mītēdo ignē extiguaſ:
ſic fieri nequit: vt rōnē reddēdo places hoīen malum.

Lótra aliam partis que disponit in dubio deteriorationis: arguo fin Augu.d.ca.i.
de cui. Boni plerūq; nolunt corripere cum fortasse possint
aliq; corripiendo corrigerene si non potuerint: sua salus ac
fama in piculū exitiūq; pueniat. Doc nō ea consideratioē q;
suā famā ac salutē videt eē necessaria utilitati erudiēdorū
boūum: sed ea potius ifirmitate qua dlectat lingua blādies
et humanus dies et reformidaē vulgi iudicium et carnis excru-
ciatio vel peremptio: h est ppter qdā cupiditatis vincula
nō ppter officia charitatis: quā dicit nō parvā cām/qre cū
malis flagellantē boni. Sz tuc currit dubiū deteriorationis
cum obloquiendo et nos pimedō vel cruciādo sine eoꝝ emē-
datione vtq; grauius peccent: et deteriores siāt. g dubiū p
babile deteriorationis nō relevat a pcepto seu onere corri-
piēdi. **E**t cōfirmat si pbabile dubiū deteriorationis re-
leuaret: nūq; opozeret corripe eos qui affectata ignorātia
peccant. Patet seqlarq; de illis verisile: vel ad minus pbabi-
lile dubiū est: an iſozmati de qlitate facti: quā affectata igno-
rare: ipm opus ppter ea pseg omittetur vel nō: et deteriō est
sciēter male agere q; ignorāter: ignorātia ēt affectata: quāto
illīc est maior: cōteplis. Et parizozi m̄t obijc pōt de cras/
sa ignorātia eoꝝ qui nesciūt q; cōmittere fornicationē: vel
aliud mortale p̄tū die sabbato: est violare sabbatū: et sic
dupl̄ mortale p̄tū: q; ad minus pbabile dubiū est: an p
pter hoc omittetur actus ipm agere seu patrare in sabbato.
Cōfirmat z:ga doctrina veritatis no d3 p̄b periculum
deteriorationis/

De fraterna correptione

98

deteriorationis sicut nec p^rp scandalū intermitte*iuxta illū Gregorij*. Si de veritate scandalū nascit^r vtilius scādalu*m* nasci pmittit q^r veritas vite relinqut^r. c^r q^r scandala de regulis iur. Qd̄ ēt videt^r inuisse Apls. u. ad Corinθ. u. Ch̄ii bonis odor sumus. ergo. C^r Tertio cōfirmat^r q^r stat alios scandalificari ex ope q^r ipse facit ex ignoratiā culpabili seu nō excusante; nō verisimile sit vel dubiu*g* ipse nō p̄termittit: ēt debite informat^r: nihilominus tūc obuiare d^r stragi & periculo multo^r; g^r dubiu*g* imo, pbabilis certitudo deteriorationis nō relevat quo minus r̄. Et silt^r ponēdo scanдалū iminere ex desertiōe facti^r q^r verisil^r correptus; v̄l informantus omittit: nō videt^r lictū vripm̄ corripiamus; s^r i formemus: cū strages multo^r p̄caueda sit potius q^r mors vniuers. g^r cōtra primā p̄te h̄nis, non opz corripe rbi r̄. celsantib^r exceptionib^r in p̄clone exp̄llis. Et p̄o isto v̄ casus ad l̄fam in. c. Quia circa de p̄sanguinitate vbi pp̄ iminens scādalu*g* alio^r dissimulat^r sup̄ m̄rimonio in ḡdu*g* pbibito i petrata disp̄latiōe ex falsa cā: q^r de iure nō relenat: r̄ ē nlla.

Respondeo ad p̄mū: *iuxta sniaz Aug in sermone dñi in mōte lib. u. c. 1. Lanes p̄ oppugnatorib^r veritatis: porcos p̄ p̄tētorib^r ponī intelligēdūm est. Et, c. sequēti. Neq^r alia cā reperit: cur ea que manifesta & magna sunt nō accipiant^r: p̄ter odiū & cōréptum: pp̄ quo, rū vnu canes: alterū porci noiciāt sūt. Hacten itaq^r q^r sit sanctū dare canib^r vel margaritas r̄. q^r verisile est vel dubiu*g* q^r veritatē detectā sint ipugnatūr: r̄ vt canes dilaceraturi: vel agnitā viliplēdēt veritatē dei p̄tēnētes in iniustitia. Se-
cū quādo verisile est q^r ad l̄fam iſformationē saltē in uno vīta corrigit & emēdabunt: vel forte si hoc dubiu*g* fuerit: saltem pbabile seu verisile est: q^r ex hoc dēcōriores nō euadēt: vt l̄z forte aliquoties sint cōtra veritatēm sc̄iēter acturi: sal-
tē minus licēter faciēt: q^r si ignorarēt: vnde non īuenit p̄ce-
pto quo in spe dat g^r veritas suggesta nō impugnabit: nec
cōtēnēt. Et hoc dico ad verbū Originis: q^r p̄cedit cū ma-
nifesta criminā qbus est īuolutus argumēta sunt: r̄ cōicctu-
rā seu p̄sumptionē faciūt: aut pbabile dubitationē: q^r canis oblatrās erit, vel porcus p̄tēnēs. Etiā loqui^r Originēs de
mysterijs & secretis fidēi: que facile ridēt aiales seu mūda-
ni hoīes. Aīalīs homo (ingt Apls.) nō p̄cipit ea que sunt spi-
ritus: stultitia enī est illi: r̄ non p̄t intelligere: q^r spiritualē
examina^r. j. ad Corinθ. u. Sec^r de alijs doctrinās legis sal-
tem nature & dei: q^r verisil^r nō sunt ludibri habituri & cō-
sēptū: l̄z forte dubiu*g* sit an eis p̄derit illa nosse. Lōsili ver-
bum Hieronymi & Amos. s. p̄cedunt q̄i correptio verisil^r
non p̄derit: q^r potius pbabile est obsuturā esse: vel dubitatē
an p̄derit vel obseruit. hoc succincte d^r: p̄cedit cū desperatio
est p̄ficiēt: vel dubiu*g* noucūmēt: correptionē vel informa-
tionē merito phibēs. C^r Ad scdm: Lyra illud exponit: q^r
frustra fieret correptio: vel p̄cedit cū q^r desperat p̄ficer
vel dubitat obesēt cū limitatiōe quā supra dixi. alia p̄cedit
illud Apls ad Titū. j. Ampletētē eū qui fīm doctrinām est
fidēlē r̄. C^r Ad confirmationē: non phibēt p̄phete ne cor-
ripiat: l̄z p̄nūtia futura subtrac^r verbīne corripe possit
in maledictionē plagā & penā pp̄li exasperat^r: r̄ sic nō phi-
bet vbi oīa phibere nō possumus qn debeatūs saltē alio^r
corrigere t̄ phibere. Unī glo. sup̄ illū Jo. u. Zelus dom^r tue
comedit me. bono. celo. comedit: qui q̄l^r prauia que videt,
corrigere satagit. si nequit tolerat & gemit. Et Ch̄iostomi
snia est de h̄ correptionis remedio. r̄ q^r opz p̄pter deus l̄
obseruare & non pp̄ boiez: nō velis in eo subito cūcta corri-
gere. alioquin minus id poteris: l̄z paulatim gere ne repen-
tina correptiōe p̄grauer. C^r Ad tertiu. l̄ casu nra correptio
ēp̄uis possit ab actu peccati p̄ certo tpe phibere: obsutura
nihilominus ponit ex cōparatiōe ad tps totius vite mini-
me p̄futura: r̄ sic nō militat h̄ zne. Et p̄ idē sōpita est con-*

firmatio. C^r Ad quartū. multis non p̄ter rationēz videt^r: op̄
textus Aug^r h̄e d^r: Oppozitū tps ingrit: sic enī cū allegat.
btūs Tho. 2^r 2^r. q. 33. arti. 3. in solone ad tertiu nihilominus
admissa l̄ra tex^r: vt cōst̄er h̄z: d^r q^r p̄cedit cū sine discrimi-
ne p̄t differri correptio: v̄bī aut̄ mora est p̄culū allatura/
dilatio sp̄ernēda est: r̄ l̄ occurrit in casu h̄nis cum est p̄cm̄
p̄tinaturus: v̄l de nouo admitturus. C^r Ad p̄firmationē: q^r
peccat ex seu pp̄ ignoratiā certe illos salubriter cu^r magna
vritate corripim^r: q^r certiorati de cōtitute facti statim pe-
nitēt & abstinere p̄ponit. Etiā supponam^r eos nō īgrare: l̄z
inutile & dispendiosuz forte eēt p̄ hora passiōis iualeſcētis il-
los argūt & corripit sedata passiōe libidinis v̄l ire p̄t v̄ti-
liter argui. Etiā q̄q^r p̄tūc acri^r iſlāmaret: statis remissō ar-
doze correptio suu effectū opabit. P. In qbusdam cōfusio-
correptionis remittit & remittēdo repellit oēm libidinis vel
ire ardore: cū ab eo arḡa q̄ cupiū i bona estimatiōe h̄i: r̄ g^r
p̄ cōt̄itū diuīsa pena^r ē dīnda v̄l statis adhibēda correptio.
Et obiecta contra aliā partē h̄nis. Ad p̄mū: In
tali dubio noīcēdī vi Aug^r satis clare
inuicēt: cōmitē correptionē ne obsit: l̄z p̄ct̄n est cū omis-
sio sit: r̄ nō ob illū finē: l̄z pp̄ fame p̄prie p̄culuz vel vite: r̄
sic ipso nō recto sine peccat: quēadmodū & in explotione p̄-
cepti dū quis facit timore. vt in regula. Qui ex timore. in an-
tiquis. Huius filie est: volēti īiurio se p̄ximū occidere: non
teneor gladiū depositu: redderesi tñ seruo seu nego repro-
scēti: nō vt īpediat necē p̄ximū: l̄z q^r volo mihi seruare p̄-
tune gladiū: pecco. Circa hoc p̄t subtiliter ingrit: an peccet
omissionē p̄cepti de corripēdo: vel certe alia deordinatio-
ne: cū subsit causa q̄re p̄ceptum: p̄tanc ipm̄ nō astringit: vt
etiā in sili de gladio deposito. Et circa hoc discute illū Au-
gustini. Flagellant^r simul: nō q^r simul agūt malā vitā: l̄z q^r
simul agūt temporalē vitam nō qdē equalr: l̄z tñ simul: quā
boni p̄tēnēre deberēt vt illi correpti atq^r correcti cōseque-
rētur eternam: ad quā cōsequēdā si nollēt eē locū ferretur
& diligērētur inimici. C^r Ad primā p̄firmationē: eo^r qui af-
fectate ignorat^r: qdā sunt eius cōditionis: q^r sc̄iēter remorsu
p̄sciētie abſterrētur a pctō. Irē vel confusione vel certe af-
fectu qui ī alio experiuntur ad suā salutē sepe redeunt ad
co: vt nolint semetipsos negligere: quando eos alij curant:
vel ad minus tādē elis p̄ficiet: q̄q^r ad horā & tempus breue
sint fortasse futuri dētēriores: r̄ in h̄z d^r h̄z rōnēm h̄e vite
tori^r tōis opis: ac ex hoc p̄pēdere qd̄ expēdiat fraterne sa-
luti: nec facile p̄lūm̄ vel dubitatē: q^r correptio vel iſforma-
tio Oberit. C^r Ad scdm̄ p̄firmationē: hoc p̄cedit de verita-
te vite quā nemo p̄termittere p̄t sine pctō: r̄ pro evitando
scādalo nō d^r vel p̄t peccare: sed veritatē doctrine bene
p̄timo tenetur h̄o sepe ītermittē p̄ scādalo evitādo. Si
milēt & veritatē īiustitie: q̄q^r nō salutatē dicēt vel īiustitias
facere: cū l̄z sit h̄ veritatē vite. C^r Ad tertiu p̄firmationē: q^r
plus tenemur multis q̄vni: si q̄l scādalo plurim̄ occurri
nō p̄t: nī simul ipse īormēt: vel nī ipse ad statim corri-
piat: nō est sup̄sedēdū a correptionē: l̄z p̄cedit q̄i corre-
ptio adhibēda est ad eius vritatē qui corripit. Et cū addi-
tur q̄st̄ p̄ueris: q^r liceat nō corripe: qui verisil^r est corrigē-
dus: pp̄ scādalu*g* alio^r: Dico pp̄ ei^r correctionē nece est ad
mīn^r adhibētē secretā correptionē & iſformationē: vt scādalu*g*
obuiet & peccare nihilomin^r cestet. Nec recte īducit tex. cd.
Quia circa de p̄sanguī. q^r ibi errore pbabili iuris humani
credes dispensationē ex falsa cā valere excaſlabat: vt alibi
in qdlibeto de dcimis lat^r dicit^r als enī nō līcuſſet ep̄is illos
ad sacra admittē: obſtātē phibere Ch̄i. Nolite ſc̄iēt r̄.
Si v̄lra stragis nō possit scādalu*g* plurim̄ occurri & iſtu cor-
ripi^r ga correpti id faciet q̄d culpabili omittit & scandaliſ-
cant alij: v̄l ga culpabili fecit omittet vnde ad scādalu*g* &
offensionē īpingēt: q^r sic vt multi ſeruent a pctō vni^r dā

Pro sacramento confessionis

natio parui hysida est. Et pōt de hoc ponit casus: supposito; q̄ q̄ntas psonariz salte meriti talis ut ignorātia nulliterat vel iuvalditatis ei⁹ dispētationis que ipe trata est ex falsa sit crassia et nō pbabilis:puta sūt postea p dictos australi: et non adhibet diligētia in gradi: et imineat ex sepatiōe scādalū: ut in c. Quia circa. Rādeo. q̄ pcedit de obligatiōe quā ad- ducit seu affert neccitas fratri: et q̄ itelli⁹ dicit⁹ limitatiōe: nisi alioz neccitas v̄l alteri⁹ fratri forte cui⁹ v̄ste itegritas est reipublice magis neccia: pponderer: sic sit obligatio eri- piēdi⁹ inoceā morte: si fieri nō possit sine alioz scādalo v̄l alioz inoceā interēptione: nō teneor. Itē nō teneor ipse dire ne q̄ se p̄cipiter: si eu⁹ tenē nō possum sine alioz scāda- lo: q̄ me occideret: si vidēat p̄ v̄z me tenē dñm suu: nec mihi credēt p̄dēt p̄positū ei⁹ de p̄cipitādo: videor excusat⁹: ne teneat ipedire ei⁹ p̄cipitatione: Sic in publico docem⁹ veritatē q̄ alioz scādalīcar: ut v̄bo Ap̄li Ch̄ri bon⁹ odor r̄c. z̄ ad Lox. y. Etia sic pp̄ alioz scādalū: licet occulto p̄tōrī sciēter tradere sac̄m eucharistie: q̄d als mīme līcītū eēt.

Ad rationes an̄ oppositū. Ad p̄mā multa iniusta in republika tolerant: q̄ puniri nō ex- pedit pp̄ dispeđiū maius q̄d iminet ex illoz correctione: q̄ tñ priuati⁹ corripe tenetur: et si possum⁹ corrige seu emen- dare. Unū nec illis possum⁹ sacra ministrare: quis iuste to- lerant. Nec obstat q̄d inducēt de obligat⁹ voto simpli⁹: q̄a ex cōmonitiōe v̄l correptiōe nō inyicim⁹ eis laqueū pecca- ti: immo illā adhiberi obere dcreuit ille text⁹ dicti. c. d̄viduis: q̄d cōpulso occassionalr̄ cos illaquearet: q̄a plures deterius simpli⁹ agerēt. Nec obstat illō verbū Ambrosij: q̄a ut dixi in corpe q̄nōis: solū facit: ut reat⁹ sit maiornō ut noua cul- pa d̄hat: sic augmētū ciuiscūqz ḡre: facultatū doctrie et hō. **Ad p̄firmationē de fidelib⁹:** sic tenetur lege charitatis eos ab errore reducē: ita et p̄ correctionez a p̄tō reuocare. **S**ic q̄d sūt de iurisdictiōe ecclie: seu eius subdit: non h̄z de eis iudicare: q̄d q̄i desperat eoꝝ reducō v̄l timor p̄ba- bilis seu dubiū est q̄d ūteriores euadēt: nō tenetur: quo ca- su vidēt pcedere verbū Apostoli. **Ad scdm p̄ncipale.** vt Aug. tradit p̄ q̄ c. dei. c. 9. in fine. In negocio fraterne corre- ptionis plati grauiorē h̄nt cām: quib⁹ dcm̄ est. Saguinem eius r̄c. Ad h̄z ēt speculatorēs pploz p̄positū p̄stituti sunt in ecclia: ut nō parcāt obiurgando peccata. Nec iō tñ ab h̄z culpa penit⁹ alienus est: q̄d p̄positus nō sit in eis: tñ q̄bus vite hui⁹ neccitate p̄iūgunt multa monēda v̄l arguenda no- uit: et negliget deuitas eoꝝ offensiōes pp̄ illa q̄bus in h̄z nō ut debuit v̄t̄: q̄d plusq̄ debuit dlectat. Itē Ch̄ryso. ho. m. 4. **P**. p̄testor vobis sanis: q̄d iudiciū vobis erit et cōdēnatiō: et vos deo iā trado. Si q̄s tumultuantē rideret vel loquēt̄ in illo p̄sētiz tpe noꝝ significeret nec corrigat. hoc est oratione meli⁹: oꝝone omittē illū increpa: ut et illi parcas: et tu lucre- ris: et ita possum⁹ oꝝ saluari. **Ad p̄mā p̄firmationē r̄l- deo: q̄d aliter sacerdotes qb⁹ dñtī gregis cura cōmīttit: ad h̄z obligant: et aliter alii sīdeles: q̄a sacerdotes tenent̄ in gre- ge cōmissio corripēdo in gradi: ut si sc̄t operā adhibēnon enī pōt eē pastoris excusatio: si lupus oues comedat: et ipse nesciat. de regi. iuris. Quānius cause. **S**ic alii satis est: q̄d in casib⁹ occurritib⁹ officiū charitatis quo ad correptionē exerceant. Unū Anacle⁹ papa: Tā sacerdotes q̄d religiō- les oꝝ sumā debet h̄c curā de his qui pereūt: quaten⁹ eoꝝ redargutiōe corrigant: aut si incorrigibiles appearant ab ea sep̄aretur. z. 4. q. 3. **Tā sacerdotes.** **Ad scdm p̄firmatio- nē dico: q̄tiēs in deū peccat frater: peccat in quēz fidelē: cū patrē p̄t̄ ac creatorē p̄nīt̄: ac et inūrlā facit: opus tñ fuit addere (in te ne culpata v̄deret facti ignorātia: inuenio) ut vult Aug. in te sc̄tē. Unū Aug. Quid est. In te peccauerit: nisi tu sc̄s q̄a peccauit: z. q. 1. Si peccauerit. Et ad. Xbū gl. Si in deū nō est nī arbitri⁹. itēdīt si in deū occulit. ut nos****

lateatnō est nī arbitri⁹: ut doctores cōter exponint. Uel r̄ideo: q̄d illa glo. ex verbis Hieronymi sumpt̄ est qui dūt de his qui in nos peccat nos h̄c dimittēdi facultatem: immo necessitatē: q̄a p̄cipimur debitorib⁹ nīs debita r̄c. Si autē in deū q̄s peccauerit: nō est nī arbitri⁹: nos ecōtrario in deū inūrlā benigni sumus: in nostris p̄tumelys exercem⁹ odia. **C** Ad tertū p̄ncipale dico: q̄d p̄filium in limitib⁹ cōsili⁹ ma- nens nūq̄ obligat: dicēte Augi. Precepto dñs non obedire p̄t̄ est: cōsilio si vi nolueris: minus boni adipisceris ma- li nihil p̄petrabis. i. 4. q. 1. Quisq̄s. **S**ic si mā cōsilio transeat in p̄ceptū semp ad illud p̄cepto affirmatiō suit hō obliga- tū: sed non pro semp: sicut dare eleemosynaz extra tps ne- cessitatis est cōsilio: occurritē necessitate est p̄cepti: q̄d nūq̄ obligat rōne cōsilio. In p̄posito nostro corripe fratre est p̄- cepti affirmariū: et sic semp ligat: q̄d nō ad semp: q̄d certis cō- ditionib⁹ occurritib⁹: ut p̄p ex corpore q̄nōis. Et cū dī: q̄d ad correptionē solū obligamur in casu neccitatis: fateor: sed nō ad intētionē et finē argumēti. p̄t̄dit. n. q̄d solum cum est salutis: primoz necessariū. Iaz ut deduxi in corpore q̄nōis: obligat: quotiescūqz est p̄ximo neccius ad cuitationē pecca- ti: vt. s. vel p̄t̄ non cōtinuet: vel de nouo nō cōmittat: et p̄- ter hoc in neccitate salutis: nec est in stricta neccitate solū qua seipm liberare non pōt cum vult: quo casu solū obligamur ad eleemosynā rōne arcte necessitatis: q̄cqd sit de extrema: q̄z quoties verisile vel dubiū est: q̄d sine nīa correptiōe de- trimētum spūale non evitabit: quis p̄ seipm possit: et q̄d nīa ḡis q̄d eleemosyna t̄pali⁹: spiritualis est in p̄cepto. Et sic nī- hil p̄bat argumētu: quis solum obligaret pro tpe necessitā- tis: q̄d ergo nō eēt in p̄cepto. Et cū subdit p̄p: sic p̄termis- sis oībus oportet soli correptioni fraterne insister: nego as- sumptū: q̄a non semp occurrit corripēdi. Nec opz p̄tūtūz boiem tales in grēdere q̄d est p̄latoz. Et cū occurrit: interdu- s desperatio p̄ficiēdi ex dñtōe corripēdi vel q̄litate corri- pētis excusat aliquoties dubiū nocēdi spūal⁹: aliquotiens q̄d alteri op̄i insister h̄z pro tpe: ut pp̄lin docere: et insi- mo et decedēti sacramenta ministrare: et sic de alys.

Ad prīmam cōfirmationē: nō opz monachuz ex- currere: et statuta monasteri frāgere: ut ingrē de corripēdissimo nec ad hoc obligant alii bo- mines priuati: q̄d plati: fatis est q̄d occurritib⁹ officiūz charti- tatis ipēdat. Sicut ingrē nō opz: an alijs bos vel onis fra- tris errer: fatis est occurritē que errat reducere. **C** Ad z̄m̄ cōfirmationē ut dixi soluēdo obiectiōē cōtra scđam p̄t̄z cōclusionis in casu Augustini nō peccat p̄ omissionem qua preceptū fraterne correptionis trāsgrediuntur: q̄d peccat cō- missione. v̄z. nolitione corrupta ex non recto fine: q̄a in di- buo deteriorationis regulē occurrit p̄ceptum fraterne corre- p̄t̄ionis. Etia addit gl. Aug. Flagellant simul nō q̄a agunt simul malā vitā: q̄d ga simul amant tēporalē vitam: non q̄d equalē: q̄d tamē simul: q̄d boni cōtēnere deberet r̄c. Et ita nō ostēdit tunc p̄ceptum correptionis pro morte euitan- dum quis correptionē ipsam: et si ponatis eos in errore: ut putēt p̄ceptum currere: tunc circūstātiaz additis ad casum Augustini: pp̄ quā illīcēt mortale p̄t̄. Beatus Tho. z̄. z̄. q. 33. arti. y. in solone ad tertū: soluēdo verbū Augustini dicit: q̄d omitti pōt fraterne correptio tripli. **P**rimo ex charitate dū opportunuz tps inquirit: vel ipsi ne deterioriores ex hoc sīant metuit: vel crudēdos ad bonam vitā ipediāt: vel a fide auertat. **C** Secōdū cū p̄t̄ mortali: q̄d do forni- dat vulgi iudiciū: carnis cruciatio vel peremptio: dū tamē hec ita dīsent in animo ut fraterne charitati preponantur: q̄d sit r̄c. **T**ertio cūveniant: q̄d alii timor et cupiditas tar- diorē faciunt boiem: non tñ ita q̄d si ei ɔstaret q̄d fratre pos- set corripēdo a peccato retrabere pp̄ timorē vel cupidita- tem dūmītēret: quibus in animo suo p̄ponit fraternaz cha- ritatem.

De fraterna correptione

99

ritatem. Et hoc modo viri sancti quādoq; negligunt corrigē delinquētes. In effectu ḡ dicit verbū Auḡ pcedere: quādo tardiores sunt ad corrigēdū: s̄ pceptum corripēdi non pterent. C Circa hoc tñ aiaaduerte quo ad ea que dīc brūs Tho. in z° modo q̄ nō soluz hō peccat mortalr correptionē omittēdo: quādo famā aut vīta pferit correptioni fraterne: imo si eā exequāf s̄ue equalr diligit vel non tñ infra diliḡit: vt ea certo piculo vel iterūlioni exponat p dubia p̄t̄ mi salutē: ḥ ordinē charitatis peccat: quēadmodū laborev̄t eleemosynā tenetur pdere p dubia erēptōe: p̄imā a morbo piculoso et mortifero. Qd̄ aut̄ dicit Mayronis in 7° ve- ritate suo more loquēdū de primis duob̄ modis: q̄ solum veniale pctm̄ continēre non fundataz dicit ex x̄bis Auḡ vt putauit: ga loquit̄ Auḡ in casu quo pceptum correptionis non bz locū: vel fm̄ Thomā cū dissimulādo soluz tar- diores sunt: s̄ q̄atūcūq; sit hō priuatū nō in potestate cō- stitutus: vt nō pōt dissimulando pmittere hoīem fame pe- rire more corporis sine mortali pctō cum p̄siblē pōt: ita nec defectu correptionis morte aie. Ut sup̄ x̄bo Apostoli ad Rōm. j. digni sunt morte. dicit glo. Consentire: est tacere cū possit arguere: vel errorem souere. Et sup̄ illo Leuiti. iij. Suicidam ipm̄ et oēs qui cōsenserint ei: vt fornicaret̄ cum Meloch de medio populi mei: dicit: Lōsentientes autē: qui sc̄z possunt accusare arguere: v̄l monere: et nō faciūt: nō cf- fugiēt iudicium. Ergo dissimulatio et priuati iducit morta- le pctm̄: et illud manifeste vult Chryso. homelia 4°. vt sup̄ induxi. Ad 3° confirmationē: hoc procedit de illo ad qd̄ bō absolute tenet̄: sicut ad suscipiēdū baptisma: ad consi- tēdū: et bz. Secus in his ad que solū tenet̄ fm̄ suaz facultatē: sicut ad eleemosynas corporales et spūales: quarum vna est fraterna correptionē. Uel dī: q̄ ḡsqz tenet̄ ad correptionē fm̄ suam facultatē: h̄ pōt sine p̄sunda theologie scia. Fa- teor tñ: p̄ tā posset ee p̄ximoz necessitas pereūtū infor- matiōis vel remōstrationis culpe seu peccati: p̄g valēs ige- nio p̄ qualitate talei traditi tenet̄ operā doctrinē r̄c. s̄c et bona manū labore: pcurare: vt pereūtū fame fuet̄ a mor- te: s̄ de hoc alz. Ad 4° confirmationē ex Bernardo. Fraterna correptionē locū non bz: vbi nō sperat emendatio. Intēdit cū desperat̄ emendatio: et hoc planius exp̄lit̄ Auḡ. Si scirē tñb̄ nō pdesse: nō te terrorē: nō te admonerē. Uel dī. Mens elūs est p̄ locū nō habz fraterna correptionē illis verbis vel medys: vbi et qbus nō sperat emendatio in fra- tre qui apt̄ est corrigit̄: quē in p̄posito suo dura correptionē i- duraret magis q̄: emolliret. Ad 4° principale. Bernar. hyperbolice loquit̄: ga nō est maximū dānū in ablatiōe v̄l diminutione charitatis acq̄site que est amicitia qdā ad ho- minē: de qua tñ ibi loquit̄: ga charitas infusa nō minuit̄. S̄z cōem doctoz̄ s̄niam: neqz nečia simplr̄ spernenda sunt: vt fre turbatio deuilef: s̄z q̄ de parte nostra sume cauere obve- mus: ne frater turbet: vel nobis irascat̄: cuz eius saluti vel correptionē aliter cōsuli pōt. S̄z liz̄ vtiqz corripēdo ipz p̄- uocare ad irā: quādo aliter reuocari nō pōt vel a pctō com- mītēdo absterri: p̄cipie vt dicit brūs Thomas: quando elūs pctm̄ vergit in dānum alioz: vel ēt dānū sequēs: v̄l et̄ p̄- pctm̄ grauius est q̄ odium qd̄ in nos p̄ citamus: v̄l q̄ spe- ramus p̄ dīi patulat̄ tepeſerit. Uel Chryso. Meli⁹ est odii pp̄ deuī: q̄ amicitia que est pp̄ lpm̄. cum enīz pp̄ decū amamur: dei debitorēs sumus: cuz odio ppter ipsum habemur: debitorē cū nobis facimus.

Steno q̄ quilibet teneat̄ ad fraternam correptionē: emerget dubiuz. An etiā teneat̄ ex necessitate p̄cepti ad obseruatiā ordinis: quē salvator Matth. 18. p̄scriptit: Et v̄i q̄ nō v̄z quis manū p̄pria medicinaz alteri mīstrāndā cōtingere: si eū interficeret aut v̄rib̄ seu vir-

ute vaciaret. S̄z frequēter quantitas p̄fone talis est: vt de ore suo p̄palata correptionē/ fratre ad dīteriora p̄tōcare: q̄ illi lo calu poterit p̄ aliuz medicinā correptionis eidez inferre. Et hoc plane attestari v̄i Auḡ in regula/canone 4° fm̄ di- uisiones fratris Ambrosii dīces: p̄ p̄lusq; alijs denūtiare: ut p̄ quos sit cōuincēdū: si negauerit p̄cipiūs p̄posito dcbet ostēdīne forte possit secretūs correctus nō innotescere cete- ris. Et si forte hoc excludas: ga Auḡ de ostēsione faciēda p̄posito dicit. Si admonitus neglexerit corrigē: ḡ suppo- nit q̄ inter se et ipm̄ solū p̄ius correpus sit: et supponit ite- rationē facti: qd̄ p̄posito ostēdetur: ḡ nō p̄bat q̄ p̄ma corre- ptio de facto occulto: et vni soli cognito possit p̄alium fieri. Induco confirmationē ex x̄bo Auḡ Leuitici 5°. Nā ibi lo quēs de facto penitus occulto: et vni soli cognito: vt timor et quasi pplexitas videat̄ inter p̄ditionē et transgressionē p̄ce p̄t̄: qd̄ Numeri 5° de iudicādo tradit̄ur: dicit q̄ ab illa per- plexitate se absoluierit iudicādo p̄iuriuz his qui possunt p̄- desse et non obesse: ḡ non op̄z secretā correptionē p̄missiſe. D. scđo ad idē arguo: Hrauius est accusare proximum q̄ denūtiare ecclie: sed accusationē non dī ex nečitate p̄ce- dere monitio: ḡ sufficit vt accusans se iſcribat. c. regulariter. et quādo: scđo. de accusa. ergo nec regritur in denuntiatione. Et cōfirmatur. ga ex gestis sanctoz̄ intelligē: vt habz Auḡ libro p̄tra mē- daciū. S̄z in gestis sanctoz̄ inuenit̄ facta publica denun- tiatio peccati occulti nulla p̄cedēre secreta admonitione: vt Genesis 37. Joseph accusauit apud patres fratres suos de crimine pessimo. Ite Actuū. 5. Petrus Ananiā et Saphirā publice denūtiavit nulla premis̄la admonitione secreta de occulta fraudatione p̄ch agri. Ite dñs ipse nō legitur secreto Judam admonuisse anīcē eū denūtiaret: ḡ nō op̄z de ne- ceſſitate p̄cepti anī denuntiationē p̄mittere charitatūa cor- reptionē. Ite deus in lege Moȳsi tradit̄ p̄ceptū et modum quo occultum pct̄: et de quo apud maritūm sola suspicio erat: sine quacūq; admonitione seu correptione p̄iuia addu- cere in palaz et publice puniret: vt p̄z Numeri. 5. Et in bo- diernūm dīe pro occulto peccato non p̄missa correptionē manifeſte punit̄ hoīem: vt p̄z p̄ ad Corinthios. 11. de bis q̄ indignē accedunt ad sacramētū eucharistie. S̄z nobis suf- ficit imitari dñm in nostris op̄ibus quēadmodū horat̄ Ap̄ls: Estote imitatores dei sicut r̄c. ad Eph. 7. ergo nō est necesse p̄mittere secretam monitionem. D. tertio. plati sepe stringūt subditos suos sub iuramēto dicere veritatem sup̄ interrogandis: et sic vigore iuramēti tenet̄ dicere ve- ritatē quā nouerint. Etiaz p̄ter hoc in virtute obediētie p̄ci- plūt subditis veritatē dicere de pctō fratriis quē ipsi adhuc non montierat: ḡ v̄i q̄ teneant̄ plato dicere veritatē anī p̄- missiāz monitionē: et p̄ zīs r̄c. Et p̄fimat̄: ga nō videtur probabile q̄ aliqd sit in cōmuni p̄suetudine apud religio- flos qd̄ est contra p̄ceptum domini: sed religiosi in capitulis proclaimantur de culpis nulla admonitione p̄missa. ḡ.

In oppositu⁹ est p̄ceptum domini Matth. 18. ergo secreta correptionē dcbet p̄cedere.

Pro huius decīſione Richardus. 19. dist. 4°. arti- 3. q. 1. sic distinguit. Peccatum p̄ximi vel est publicum vel secrenum: si primū: nō op̄z secreta mo- nitionē p̄cedere denuntiationē: quia vt dicit de peni. et re- missio. cap. 1. manifeſta peccata nō sunt occulta correptionē purganda: sed vt glo. illuc tradit̄ debet manifeſta corrip̄i pu- blice peccantes: vt sic apud alios sedet scandalum: et ei⁹ p̄- na deterreat̄ a peccato. Sic p̄cepit Apostolus. Peccante coram oībus argue r̄c. p̄ ad Timoth. 5. Si autē secretū distinguit: ga vel recordatio denūtiationis intelligē p̄ mo- ram interponēde admonitionis secrete: probabilis videatur

Pro sacramento confessionis

cessura in notabile detrimenitum proximo; corporale vel spuale; ut si tractet occulte quo hostibus ciuitate tradere possit vel occulte homines puertere in moribus vel auertere a fide. Et tunc festinanter procedendum est ad denuntiationem. Nec expectare opus ut pcedat secreta monitio; quia magis obuiari de detrimento corporali vel spuali reipublice quam detrimento same ipsius pectoris; vel ex retardatione denuntiationis super pecto occulto non iminet tale piculum; et subdistinguitur; quia vel ex conditione vel qualitate vite pectoris probabilitas appareret quod apud eum secreta monitio non perficietur; sed magis ipsum exasperabit contra admonitionem; et pmonitus subterfugia queritur ut corrigi non possit; et eo casu non opus est in denuntiatione premittere secreta correptionem. Et sic intelligitur abusus sapientis: Noli arguere derisorum te. Aut speratur quod secreta monitio proficiat; quod semper presumendum est; nisi per signa probabilia appareat contrarium; et tunc ex pcepto diuino secreta monitio de publicam denuntiationem procedere non tamē neciū est; ut pcedat secretam denuntiationem; que fit soli plato; maxime quando denuntiantur ad hoc cōpellit obedientia pcepti plato. Et si ad secretam monitionem frater se corrigit domino distinet a publica denuntiatione. ut in capitulo. Si peccauerit. uero quod ybi dicit Augustinus. Nos non prodimus sed in secreto corripimus; ut ubi malum contingit ibi moriatur. Et quod statutum est. Accusatio. z. q. 7. quod si aliqui sacerdotes an secretaz monitionem lazerare/accusare vel infestare plumperint excōcētur. Nam si possum sine detrimento spiritualis boni illius quem corrigo et cōtatis custodire famam fratris; teneor ex pcepto famam eius non ledere; quia inter temporalia est quid valde pectorum et multum utile ad spiritualia; quia multi timore infamie a pectori retributur. Et hoies quando se infamatos considerant; effrenate et sine retinaculo peccat. Tunc gloriatur illud Matthaeus. Si peccauerit te. corripe eum inter te et ipsum solum; ne publice correptus verecūdiam pectorum quia pectorum remaneat. Non tamē per fratris correctionem ex secreta monitione teneor defisterem a secreta denuntiatione quod sit plato; quia valer ad pcamendum fratri a recidivone nec est in fame eius pjudicium sed est platus qualis esse deus. Si tamē per signa multum probabilia et per presumptiones multum violētas crederetur quod ex illa denuntiatione fratre correctum infamare vellent; tunc crimen fratris iam veraciter correcti plato denuntiare non debet. Hec Richardus. Sed hec Richardi si quadrare debeat in multis opibus limitare. Primo quod dicit de pectori publico; non necessariū ut secreta correptionem pcedat publicam denuntiationem; procedit de pectori simpli publico; ut ex denuntiatione nullus timeat fame detrimenitum; que tamen supponitur pectorum. Et cum verisile non est quod magis perficiat apud eum secreta monitio; quam publica denuntiatione. unde dicit Palude. 19. dist. 4. q. 4. Si verisile est quod circuitus corrigatur si soli ei ostendo quod ut ordinari ad eius emēdationem; quod si statim iudici denuntio; quod ut cedere ad eius confusione; debet pectorum secreta admoneare; non per conseruationem fame que ita supponitur pectorum; sed propter emēdationem conscientie; postea vero si non corrigitur; ut edificetur; tur de penitentiā qui scādalitati sunt de culpa; debet denuntiare et teneor; quia ex fama possit fuderis ingredi nullo denuntianti. In hō enim quia legē charitatis intēdere opibus ut aliam fratris lucremur; necesse est ea media assumere; quia ad finē illius accommoda sunt opportuna et proportionata pro temporis posse et aliariū conditionum et circūstātiarū occurſu et qualitate; non sufficit medium licetū esse; sed opus est ut bonum sit et expeditum; sicut Augustinus in ipso fratri pareat impactio; offendiculum; et scādalum. Quia mihi licet inquit Augustinus sed non oī expeditum. Quia mihi licet; sed non oī edificant; p̄ ad Corinthiū. 6. 2. 10. Licitū dī quicquid legē nālī non est; prohibitum. Sed id solū expeditum et bonū quod charitati pro tempore non repugnat; ut quo latius in gloriam; ad Corinthiū. 6. 2. 10. 28. q.

1. c. Sic nō. Sed si pectori publicum quod ad distinguitur secreto; ut publicū dicatur; quod iuris ordine probari potest; puta duobus testibus vel hoc; tunc si apud paucos solum est cognitio et apud alios existimationis ille; dī sicut omnes; ut dicit Palude; pcedere secreta monitio. Idē dicitur Jo. Andreas; Panorum; et cōter doctores in capitulo. Non ut de iudicis. Et est rō; quia sic medico cum potest sanare sine lesionē corporali notabili corporis non licet per eam medicinā curare que nām ledit; ita tenemur ad euras animē fratris sine detrimenito honoris intēdere; re quātū possimus. Obvici forte alijs de c. Si sacerdos de officio ordinary; ibi. Si ergo solus non sit alterius pectori de illū admoneare ne se īgerat; sed non potest eum a cōione amovere et arguere nosūtū nisi iudicario ordine probare possit; ergo tunc non videat secreta admonitionis ne cōia an publicā denuntiationē nego pfectam; quia non habet si iudicario ordine possit probare; quia tunc sine monitione preua potest palam argui et a cōione remouerit; sed ea est dī; quod tunc post secretaz admonitionem potest palam argui et remouerit; autē cum solus nouit. Secundo quod dicit de pectori secreto quod ipsum denuntiare licet cū retardatio denuntiationis vergit in notabile detrimenitum corporale vel spuale proximo; pcedit cuius illi piculus per denuntiationē verisile erit obuiatum et non per secreta monitionem. Nam ubi denuntiatione (ut sepe cōtingit) solum perficeret ad turbationē forte ad denuntiantis infamiam ac detrimenitum; standū eēt in sola admonitione secreta. nam frustra nūt et nihil alio laborando quod oīlū querere; extreme dementie est. C. P. L. Et detrimenitum quod iminet sit notabile; potest conditio seu qualitas peccatis talis eēt; si iam impedit; quia denuntiatione vel detegēti creditur; practicabit secreto nullo scīete detegitoria; ut certe post dānum illatum facile reduci poterit; ut reparet; et semel confusus obstinabitur in malo. Uel tertio ipse plura et grauiora ne cōitas p̄grauentur impedit; cōfessione lesa quisque rapiet partē et tunicae. Seruit fabula qua Samus per suum erat primaē non destituere; de vulpe que foueā scidit; et tñ noluit caninas muscas abigiri. Rhetoricoz capitulo. Uel quarto ex eius fama oris in pectoro scandalum grauius quod sit temporale detrimenitum. Ex his casib; et similib; licet in secreta monitione sistere in dubio autē pfectandi per denuntiationē an oporteat boiem exponē famam et existimationē suā piculus; puta per suam denuntiationē; speditetur traditio oppidi accepitis clavis oppidi; sed quia constare non poterit reputabitur ex odio cōfinxisse cōtra alii mendacium; opibus attēdere qualitatē sue famae et quod sit p̄ximo necessaria; ac de altera parte p̄nitē et quantitatē mali quod iminet si non denuntiet; et iuxta hoc verbū alteri p̄ferre; ut produbia saluatione egroti teneor cleemosynā corporalē iterandum pdere; et pro dubia salute reipublice meipsum in bello morti exponē. Has varietates p̄ferēti unum alteri magis docet yngit; quod doctrina; et qualis rō excusat talis a pectoratione secreti et maledictio sapientis. Qui ambulat fraudulenter reuelat arcana. Proverbiū. 11. Quia iure defensionis cū moderamine inculpate tutelle facit ad obuiadū machinationibus alterius malis. multa autē licet iure defensionis quod alii sint yetita; ut occidere bolem sine publica auctoritate et cō. Et si Richardus solum exemplificet de dāno reipublice; tñ idē est de dāno maximū irrecipibili vniuersi fratris seu proximi. iuxta distones tamē datas. Quod tertio dicit cuius secreta monitio sperat profutura; quod de necessitate debeat pcedere denuntiationē publicam sed non eam que sit plato; quod ad zām partē; nec est probabile; nec initiat veritati; quia non licet alterius crīme occulitum et in confessione detegere; nisi ob suam vel alterius. vñ cōis resolutio doctoz est quod non licet in confessione psonaz cōpeccantē et p̄circūstantias aut quantitates exprimere; nisi neciū sit ad explicationē peccati; intellige de pectori occulto; cuius hanc assignat cām; quia magis tenetur sine conscientie

De fraterna correptione

100

cōsciētie q̄ alterius famecum ḡ speratur correctio ex secreta admonitione: op̄z illam pcedere denūtiationē priuatam quic fieret plato. als ambulat fraudulēter & est secreti pditor. Ex eodez sequit̄ s̄ illud qd̄ vltimo dīc: q̄ vbi ex secreta admonitiōe fuerit correct⁹ nō op̄z cessare a secreta denūtiatione que sit plato: q̄ valet ei s̄ recidiuum: nec est in fame eius pndicū si platus est qualis eē obseret. Primo: quia l̄z non cedar in fame totale extincione: nihilominus ledit t̄: q̄ apud platum suū nō est illeſe estimationis: & sic pdit ei⁹ crīmē qn̄ pter neccitatē alteri detegit & reuelat. Et sicut de- riūs est apud virū honestum & prudētē estimationē seu fa- mā pdidisse q̄ apud multos leues: ita adhuc grauior ia- ctura est in fame amissione apd̄ platu. Nec relevat qd̄ Ri- chardus assumit. v. ḡ valet ei cōtra recidiuum: ga p̄ sola vtilitate spirituali nō liceret ei iacturā seu dānū iferre v̄l in bonis fortune dando. s. de bonis suis paupib̄ v̄l pro eo ora- rē: vt p̄ Aug. i. 4. q. 7. Corte dicet aliḡ: ḡ multo mi- nus in bono fame: s̄ p̄ necessitate si als a recidiuo fuiari nō possit liceret: s̄ hoc militat de quoquq̄ ēt alio: cui⁹ ope ser- uari posset a pdtō: & sepe vbi p̄ alterū reducio & p̄fervatio eius fieri p̄t: expedit magis p̄ illuz q̄ p̄ platum fieri ne mi- nus ei platus credat qd̄ non expedit. Ex qb̄ oibus excludo q̄ crīmē occultū d̄z secreta monitione corrigit: & testes ali- qui criminis sunt p̄scy: non d̄z plato pp̄ iacturaz fame dete- git: n̄i p̄ testes corrigit nō possit. vñ dicit dñs Pe. de Palu. q̄ non d̄z p̄posito nesciēti ostēdiniñ v̄l quādo nō sunt alii cōscy vel nō sunt tales vt p̄ eos posset corrigit. Cōbūcies forte: p̄ceptuz dñi de correptione fraterna non solum pce- dit de pdtō: qd̄ iuris ordine pbari p̄t: s̄ et de penitus secreto qd̄ vni soli est cognitū: s̄ cū correptus nō corrigif man- dat vñi testes v̄l. ḡ p̄t quis pter necessitatē occultum crī- mē alterius reuelare. p̄na tener: q̄ alter testimoniū non est ad correpcionē necessariū. Rūdeō: criminī occulto qd̄ trāsūt nec est iterādū: nō sunt adhibendi testes: q̄a testes depo- nere nō possunt: n̄i sup eo qd̄ sensu corporis p̄cipiūt: & in tali crīmē secreto si p̄ nos corrigere no possim⁹ tenemur indicare alteri p̄ quē possit corrigit seu in viā iustitie adduci ex lege charitatis & p̄cepto dñi Leuitici. iuxta expōnē Aug. S̄ vbi secretū est p̄manens: puta habz alienum sub axellis & non vult ad monitionem meam restituere v̄l ite- ranus est secretum adulterium: posiu testes adhibere q̄ factum confinuandum vel iterandum videant.

Ad argumenta aī oppōstū. Ad primū: triplex est denūtiatione vt tradūt docto- res in. c. hoc videf. zz. q. 5. r. c. Novit. de iudicys. s. euangeli- ca: canonica: & iudicallis. Euāgelica est que sit ad emēdationē seu correctionē fratris cū testiū inductione iuxta tradi- tionē saluatoris. Canonica dicit nuda indicatio peccati fra- tris cū testiū inductione vt impedit̄: & maxime sit de pec- cato futuro. Tertia est iudicallis publica ex officio iudicis vel priuata ad instātiā aliquius priuati vt partis. In denū- tiatione euāgelica d̄z secreta monitio fratris pcedē quādo est ad finē fraterne correptionis qui est emēdatio fratris opportuna: cōueniēt & p̄portionata. nā mediū solū est in p̄- cepto pp̄ finē. Igitur cū finē excluderet potius est in phibi- tione q̄ in p̄cepto: sicut medicina que egritudinez gnaret & egrotū fortasse occideret. vñ Aug. Nam plectēdo & igno- scēdo hoc solū bñ agitur vt vita boīum corrīgat. z. q. 7. p̄- dest. In proposito argumēti supponiūt monitio obfutura fratri: thoc casu p̄mitti non d̄z s̄ imediate nuntiari illi qui p̄t prodesse & nō obē. Ad scdm dicit gdā q̄ in foro iu- dich nō requirēt vt accusationez pcedat secreta monitio: s̄ in foro p̄sciente regitur p̄fiteri q̄ omisso illius est accusan- ti p̄ctū: q̄c̄ in foro iudicij de hoc minime puniat. Sed vt recte dicit bñs Tho. Palude & Richardus, effectus accu-

sationis est punitio accusati: & vt intēdāt bonū publicū. v. vt exēplo punctionis & pene deterreant alii a pdtō: q̄ fines & effect⁹ nō seqrētur ad secreta monitionē. S̄z denūtiationis finis est emēdatio fratris: sic agit ad bonū priuatum ei⁹. Et q̄ op̄z ad finis cōsecutionē intēdere quātū fieri p̄t fine lesiōe & dispēdio elius: cui⁹ bonū querit: nō d̄z tērā id in quo corripidī fama ledit nisi sine dispēdio & lesiōe emē- datio p̄curari nō possit: t̄c semp p̄ minus dispēdiosa ela- borādū est p̄missiō passimant̄ q̄ magis sunt lesiua iduendo testes priuati palā denūtiūt̄ v̄l. C Ad cōfirmatiōes. Ad primam de Joseph: possibile est vt doctores tradūt q̄ fra- tres suos p̄monuerit: & post nō correctos p̄i denūtiūt̄: vel vt textus bz accusauit nō ōnuntiauit eos: & accusando non op̄z monitionē secretā p̄mittit: q̄ nō agit ad emēdationez accusati: s̄z ad p̄motionem vtilitatis publice: & p̄t accusari bō iā correct⁹ & emēdat⁹. Nemo. n. penitētia definit nocēs eē quo ad foro iudicij. In denūtiationē aut agit ad lucrifica- tionē fratris: vt. s. emēdef & corrīgat: ideo in denūtiatione op̄z p̄ tētare media reducēdi sine dispēdio & detrimēto fa- me deinde ad grauiorā est pcedēdū. C Ad aliud de Anania & Saphira: Petrus in hoc se ministru dei exhibuit ad iſpi- rationē sp̄ūflancit: nec agebat in hoc ad emēdationē eoz: s̄z ad penā in edificationē alio. Ordō autem fraterne corre- ptionis solū dat p̄ reducētē priuata fratris: nec astrigit deū qui dñs est creature honoris & fame & oīum. Et p̄ hoc exclu- dunt alie cōfirmationes q̄ tāgūt̄ dei iudicij. Qd̄ tñ de Ju- da d̄z: q̄ dñs eius p̄ctū occultū aī secretā correptionē Jo- anni & petro deterexit: p̄ falsum est q̄ p̄ctū Jude fuerit se- cretū: die p̄cedēt̄ cū scribis & phariseis trade- re. Chm & paci sunt ei pecunia dare: vt p̄z ex decursu text⁹ Luce. zz. Nec tñ hoc dixit dñs: s̄z p̄nūtiauit futurū publi- cū p̄ctū Jude: & nō dixit eū tūc eē in aliquo pdtō. nec valet p̄fīria. Si deus qui est dñs vite & mortis fame: & oīum lici- te suo idicio p̄palat crīmē occultū: q̄ ḡ nobis eū liceat in B̄ imitari. Un̄ Diero. in ep̄la ad L̄tēiphōtē. Dixisti ni fallor hoc iure te mala malis reddere: & cuī iurātū iurare debē: q̄ aliq̄ iurauit dñs. An malis mala restituit: scio p̄mū nō omnia nobis p̄uenire seruis que dñs p̄ueniūt: ne in cōpara- tiōe famulop̄ dñi iniuria videat. Et ifra. Jurauit sepe scio dñs qui nos iurare p̄fibuit: nec statiz ex hoc temē blasphemare debemus q̄ alios vetererit qd̄ ipse faciebat quia dīci nō p̄t: iurauit dñs: q̄l dñs qē iurare nō nō p̄fibēt̄no- bis q̄l seruis iurare nō licet: q̄a dñs n̄i lege iurare vetamur. Ex qb̄ p̄z exhortationē Ap̄l ad B̄ eē vt non eadē cūnqz de faciam⁹ & nos: s̄z vt p̄ modulo n̄o faciam⁹ q̄ nos d̄cēt sc̄it de⁹ & solū facit q̄ ei p̄ueniūt. C Ad tertium p̄ncipale dico post Henricū de Hādaū q̄tibz. p. q. 33. Juramētu de veritate dicēda sup interrogādis se nō extēdit ad penit⁹ oc- culta cū nequeat iuramētu eē in iugitatē vinculū. Cōtra cha- ritatē aut̄ est vt de occulto pdtō alii vel seipm̄. p̄dat in pu- blico: immo si spāle iuramentū p̄stiterit dicē veritatē sup cri- mine penit⁹ occulto/peccat iurādo: s̄z nō teneat seruare: qd̄ sub iuramētu p̄missit. C Et si dicas post iuramētu p̄sticum de veritate dicēda sup interrogādis: examinat⁹ sup articulo crīmē occultū: vel dicit se nibil scire de illo facto crīmē oc- culti: v̄l tacebit: v̄l plane veritatē dicit. si p̄mū mētit. si z̄: est periurus & inobediēs. ḡ necesse est vt fiat z̄: & sic habeat p̄positū. Dico q̄ d̄z cōplicti primū mētrū: nec mentit̄: q̄ intelligit distictio solū fieri pro his q̄ licet alteri p̄dē: que admodū & confessor licite se dicit hoc crīmē nō audiuisse ab eo qui p̄fessus est: q̄c̄ et addiderit q̄ nō audiuerit in p̄fes- sione sacrāt̄: si sacerdos sic loquēs se velit & intēdat restrin- gere ad ea que licite referunt̄. Et p̄ hoc excludit̄ seu cuitat̄ difficultas argumēti si diceret se audiuisse ab eo in p̄fessio- ne: diceret verū: ḡ assertio cōtradicitorij est falsa: n. n̄dīs

De sacramento confessionis

cum quādo in vna restrictus loquīt̄ q̄ in altera. De B. vi de ad lōguz dūm Petru de Palude: quō salvat veritatem s̄t̄t̄s: cū fācerdos dicit se nullō mō sc̄iēd̄ aliqd̄ sc̄ire: qd̄ n̄ nouit siue sc̄it ex cōfessione. z1. dīst. 4. q. 3. art. 3. Et cū addi- t̄ur: q̄ plati sepe p̄cipiunt subditis aīq̄ subdit̄ monuerint cōfrātres: ergo virtute obediēt̄ r̄. R̄ndet̄ bea. Thomas z^o z^e. q. 33. art. 7. in solone ad vltimū: q̄ plato n̄ est obedi- endū cōtra p̄ceptū dñi: iuxta Actuū. 7. Obedire op̄z deo r̄. Et ideo q̄ platus precipit vt ei dicat qd̄ quis sc̄ine- rit eē corrigēdū: intelligēdū est p̄ceptū sane saluo ordine fraterne correptionis: siue p̄ceptū fiat ḡialr ad oēsiue ad aliquē sp̄aliter. S̄z si platus exp̄sē precipit cōtra hunc ordinē a dño institutū: et ipse peccaret p̄cipiēs et subditis ei obediēs: q̄a contra p̄ceptū dñi. Unū non est ei obediēdū: q̄ platus n̄ est iudex iudicior̄ occulitoꝝ: s̄z solus deus. vñ non h̄z potestatē p̄cipiēd̄ aliquid sup occultis: n̄i inq̄tū p̄ aliqua iudicia manifestan̄: puta p̄ infamia vel aliquē suspi- tiones: in qbus p̄t̄ platus p̄cipe: sicut et iudex secularis vel ecclasticus p̄t̄ exigē iuramēt̄ de veritate dicēda. Ad cōfirmationē r̄ndet̄ bea. Thomas z^o z^e. q. 33. art. 7. ad 4^m: q̄ h̄z p̄clamationes: que in capitulis religioꝝ sūt: sunt in alibꝝ leuibꝝ: que fame n̄o derogat, vñ sunt q̄st̄ qd̄a cōme- moratiōes potius oblitarii culparū: q̄ acculatioꝝ v̄l denu- tiatioꝝ: si eēt vñ talia de q̄bꝝ frater infamaret̄: cōtra p̄ce- p̄tuꝝ dñi ageret qui p̄ h̄c modū p̄ct̄n frātris publicaret.

Ultimo videtur: q̄ n̄ op̄z seruare ordinē illū in fraterna correptione: vt an̄ denūtiatioꝝ adhibeant̄ seu inducant̄ testes. Primo sic: q̄a si deberet̄ adhiberi testes an̄ denūtiatioꝝ: vel eēt sup pec- cato occulto v̄l publico. Non primū: q̄a si sup p̄ct̄ occulto inducat vñ vel duos testes: ia est pditor criminis et ambu- lat fraudulēter. Proverbioꝝ. 1. Et dicit Saluator. Adhi- be tecū vnum vel duos testes. s̄z peccati occulti n̄ p̄st̄ esse aliq̄ testes: ex quo sic eēt publicum: n̄ occultū n̄ est quod alibꝝ p̄z p̄ quos pbari p̄t̄. Itēz crudelis est qui famā ne- gligit. 1. q. 3. N̄o sunt audiēdi: et tenet q̄s p̄ximū vt semet- ip̄lū diligere. q̄ n̄ p̄t̄ p̄ct̄ p̄ximū alibꝝ inotesc̄re seu ppalare. Nec sup publico sunt adhibēdi testes: q̄a il- lud cognitū est et n̄ latet. ergo sup illo n̄ sunt adhibēdi te- stes: n̄i in iudicio: q̄ hoc n̄ sit an̄ denūtiatioꝝ. **P.** Cor- reptione n̄ fit de p̄ct̄ futuro: s̄z p̄terito et qd̄ iam trāsylt̄: n̄ibꝝ aut̄ p̄t̄ alibꝝ adhiberi vel remōstrari qd̄ n̄ est sed trāsylt̄. ergo non possunt adhiberi testes sup p̄ct̄ de quo sit corre- p̄to. Et confirmat̄: ante denūtiatioꝝ non est necesse adhi- bere testes qui corripiāt̄ eū qui deliquit. q̄ s̄līt̄ non op̄z adhi- bere quoscūq̄ testes. p̄t̄ia teneret: q̄a iuxta Saluatoris sen- tētā testes adhibērunt̄: vt sua adhortatiōe vel correptionē eū qui deligt̄ reducant̄. in cuiꝝ pbatione. Saluator subiungit. Si eos n̄ audierit dic ecclesie. Ans p̄z: q̄a oīum doctozum s̄nia sufficere videt̄ q̄ testes correptionis facte adhibuerit ad hoc vt a denūtiatioꝝ repelli n̄ possit. ca. cum dīct̄. de accu. et denū. **P.** Augustinus in regula dicit: ante q̄ alibꝝ denūtiatur p̄ quos cōuincendū est si negauerit p̄ius pre- posito deb̄ ostēdi si neglexerit admonitus corrigi. sed di- cere prelato est dicere ecclesie. q̄ non oportet testium indi- ctionē precedere publicam denūtiatioꝝ. In contrariū est s̄nia Saluatoris Matthei. 18. Si non audi. r̄.

Responsio. Testiū inductionē op̄z p̄cedere publi- n̄a interponēde verisilr p̄sumatur allatura dispeziūz fra- tri corripiēdo vel p̄ximis alibꝝ: vel certe nullū p̄fectū. n̄az vt confit̄ illoꝝ altero occurrente quo ad correptionē secre- tam n̄ op̄z illam p̄mittere vt dc̄m est: ita in p̄posito. Et est r̄o: q̄a correptione et denūtiatio adhibētur p̄ cura sp̄uali fra- triſ tāq̄ medicina: que in aliquo nocet et nām debilitat siue

destituit̄: vt ergo in corporis curatōe op̄z p̄ illa p̄cede- re que quātū fieri p̄t̄ minus nocent: et p̄ter necessitatē adhi- bere n̄ licet: que corpus notabilr ledit. Sic in p̄posito: q̄a in curatōe a morbo aīe publica denūtiatio notabilr famā p̄ximi ledit vel exterminat̄: op̄z testiū inductionē tāq̄ me- dicinā leniore p̄mittere: n̄i verisilr mora sit dispeziōa: yl̄ testiū inducit̄ ad frātris reductionem inutilis. Adhibētur aut̄ testes ad quadruplicē effectū: seu finē. vñ. ad faci iterā- di inspectionē: ad q̄titatis facti remonstrationē: ad frātris charitatiā obiurgationē: et vltimo ad correptōis facte at- testationē. Primum sit: vt si p̄ct̄ negauerit p̄ iplos cōuinci- possit et sic corrigi. S̄z priuilegiū hoc sūt fm Augu. in regula. canone. 4. prius p̄posito d̄z ostēdi si admonitus neglexe- rit corrigēre forte possit secretū correc̄t̄ n̄ inotescere ce- teris. Ex quo elicit̄: q̄ op̄z quātū intērio cure sp̄ialis p̄mit- ter: fame frātris parcere ne in hoc iacturā pariat̄ sine neces- sitate et legitima causa: et hoc maxie ex causa quā tāgit Hie- ronymus: ne cū semel pudorē amiserit desperatus in pecca- to p̄leueret. Secundū sit ad frātris iſtructionē: vt si ignorans peccauerit nec credit admonēti: tales adhibeant̄ q̄bꝝ sūt su- de habiturus: vel eoz monitis et rōnibꝝ cōuincēdū. Ter- tium sit: q̄a n̄ eadē aptitudo est oīum: vt p̄ficiāt̄ corripien- do. Ideo eos testes op̄z admīnus assūmēre: quos corripien- dus yeretur timet vel amat̄: vt ad reductionē ei⁹ magis di- gnoscitur expedire. Quartū sit ne denūtiās videat̄ n̄ celo- charitatis: sed inuidie stimulo aut malevolentia moueri ad denūtiandū: et ita repelli a veniūtando ex B. q̄ docere non p̄t̄ q̄ p̄s fine fame graui iactura illū secreto corripuerit.

Ad rationes ante opp̄m. Ad primā dicūt̄ qdaz q̄ inducit̄ testiū n̄o d̄z fieri sup pecca- to penitus occulto: s̄z d̄z de illo frāter secreto corripi: et si au- dierit lucrat̄ quis frātrē suum: si n̄ audierit: n̄ est sup pec- cato penitus occulto ad vltiora. vñ. testiū inductionē p̄ce dēdū. Hoc ip̄obat̄ bea. Lbo. z^o z^e. q. 33. artic. 8. in solone ad primū: q̄a fm Aug. in regula p̄ct̄n frātris non d̄z occul- tari ne cōputrescat in corde. Innocetes(ingt̄) n̄ estis si fra- tres vltros quos iudicāt̄ corrigere potestis: tācedō peri- re p̄mitatis. Ideo dicit aliter dōm. q̄dū sp̄s habetur de correptione per secretā admonitionē ēt pluries factam: in- st̄edū est secrete correptioni. S̄z postq̄ pbabilr cōstiterit̄: q̄ n̄ prodest secretā correptione: p̄cedēdū est vltoriū quā- tūcūq̄ p̄ct̄n sūt occultū ad testiū inductionē: n̄i forte p̄- babiliter estimaret̄: q̄ hoc ad emēdationē frātris non p̄su- ceret: fed inde deterior euaderet̄: q̄a p̄ hoc est totāt̄ a corre- p̄tione cessandum: vt dc̄m est. **P.** Pro barū opinionū p̄cor- dia est aīaduertēdū: q̄ p̄ct̄n dicit dupl̄r occultū. Primo ga simpl̄r probari n̄o p̄t̄: s̄z vñ tm̄ est notū: et sup illo non p̄st̄ testes induc̄t̄: nec p̄t̄ denūtiatio fieri: q̄a non p̄t̄ pb- ri. Et sic procedit̄ p̄ma opinio. Uerū est tñ q̄ in necessitate. vñ. si frāter alia via corrigi n̄o p̄t̄: vel indēnitati p̄ximorū quos forte lessit̄ p̄spic̄i: licet̄ p̄ct̄n detegē illi qui nouit p̄delle n̄o obesse: iuxta ca. B. videf. zz. q. 5. Alio mō dicit̄ p̄ct̄n oc- cultū qd̄ vñ soli est cognitū: n̄ibꝝ omīnus pbari p̄t̄: q̄a con- tinuat̄: et sic p̄t̄ alibꝝ denūtiari. vñ. g. suratus est tasceā: quaz mevidēte posuit sub ascellis: et n̄i reddatur magna iminet- perturbatio et tumultus: forte periculū vīte multoꝝ: si non velit ad secretā meā correptionē reddere: vtq̄ possūt̄ te- stes adhibere. Et sic p̄cedit̄ opinio Thome. naꝝ sup penit̄ occulto sicut n̄o possūt̄ testes iduci ad cōuincēdū de fa- cto: qui. s̄. attestēt̄ ip̄m hoc fecisse: ita nec testes correptōis facte: vt n̄o repellant̄ a denūtiatioꝝ: q̄a denūtiatio solū fieri h̄z de eo qd̄ pbari p̄t̄. Et ad pbationes in h̄zilz vtriusq̄. Primo q̄ eēt pditor: dico cuꝝ iusta necessitate detegit illi q̄ nouit p̄delle et n̄o obesse: n̄o est pditor: s̄z corrector. Secūdū sp̄t̄ et absq̄ iusta necessitate: vt p̄z ex dicto ca. Doc vñ. de oc- culto

De sacramento matrimonii

101

culto pbabili. Etia ob iustā necessitatē solū licet adhibe te-
stes: et iūc eū nō pdit: s̄z alius potius seipm: p̄ iure defensio-
nis nō iuassonis detegit. quō seipm occidere vī: quē ali⁹ alii
ter mortē euadē nō valēs defendendo occidit: et p̄ id neu-
tro casu famā pximi negligit: si alius iustum cām dat fame
sue dilacerāde. Cū addit⁹: p̄ sup publico et cuius aliqui iam
testes sunt: frustra foret iductio testi⁹. R̄ideo. q̄uis sup ta-
li testes iduci nō debeat ad convincēdū seu ipprobationē fa-
cti: nō debet adhiberi testes ad corripiēdū: vt eoꝝ admoni-
tione corrīgat: et in attestatiōne secrete correptiōis facete. Et
ista fieri debet priusq̄ intēcē denuitiatio. C Ad scđm p̄nci-
pale nego p̄ correptio solum sit de p̄terio qđ nō est: s̄z tra-
fūr: imo et sit de p̄cō optimato: vt in exēplo fūrti dato: et sic
pōt alius demōstrari. Scđo dico: p̄ nō adhibeūr solum te-
stes: vt eis factū seu opus peccati demonstretur: s̄z vt corri-
piat. itē vt correptionē fieri videat et audiāt. itē vt facti q̄ti-
tate demōstrerit et inotescat. Et hoc si fieri pōt dū p̄ eos fieri
quib⁹ scelus est cognitū: vt fiat cum minore vel nullo fame
dispēdio. Et vt supra tetigī: s̄z p̄cti p̄teritū nō possit testi-
bus ostēdītū iterādū pōt eis exhiberi. et ad B̄ de prius oc-
culte facto idicūt testes. C Ad affirmationē: Nego atq; et
ad probationē dico: p̄ hoc sufficit: vt nō repellat a denuiti-
ando in fozo iudicij: s̄z deo nō sufficit in foro p̄sciētēnisi. p̄
fratris reductiōe adhibeant̄ testes qui eū obiurgēt vel cor-
ripiat priusq̄ cū fame totali extinctiōe v̄l grant̄ iactura de-
nuntiēt ecclie nōnunq̄ in populi malā edificationē et scāda-
lū. C Ad vltimū dico: p̄ Aliq̄ hoc nō intelligit de plato: vt
iudice et coram quo id probari debeat: qđ esset dicere ecclie-
sie: sed de plato: vt quadā singulari p̄sona: que ob conditio-
ne platonis vel idoneitatis plūmit magis posse pdesse.

C^{on}sequitur de Matrimonio.

Onsequenter: ga in confessione
frequenter difficultates occurruit de causis matrimonialibus non
modice: tristis tractatum alioꝝ sacrorum me
confero ad matrimonium. Et per quero. Ultra ma
trimonium sit sacramentum nouae legis a deo institutum.
Et videt quod non. Genesios. 19. Adam ingreditur nuc
os ex ossibus meis. propter hoc relinquet homo pieorem et ma
trem et adhuc erit vox sue et erit duo in carne una. sed tunc
institutum fuit matrimonium: ut vult ibi glori et salvator Matthaei
19. illud idcirco pro id est solubilitate matrimonii. genere. Et confirmatur
matrem. circa illud quod est a deo institutum non est bonus genitus immu
tare: cum inferior legem superioris tollere non possit nec a superiore
instituta mutare. 25. q. 1. Sunt quidam. Sed ecclesia multa immittat
circa matrimonium. c. Non debet de parentibus et affinis. genere non est a deo
institutum. P. quod non sit sacramentum videtur: quia omnes sacramenta habent for
ma: que est de entia sacra: sed bisfidicatio que sit per sacerdotes
in nuptiis non est de entia matrimonii. Et confirmatur: quia sa
cramentum est iustificabilis gratiae visibilis forma: ut illius imaginem
gerat et causa existat. p. per Magistrum. dist. 4. sed matrimonium
non est causa gratiae: ex quo equaliter habetur ab infidelibus: sicut a chris
tianis: et infidelibus non conferitur gratia. Ita est actus quidam societatis
piagularis: actus autem non conferunt gratiam. Et secundum confirmationem
qua sacramentum habet a passione Christi efficaciam: per matrimonium
autem non format quas passiones Christi: cum illa fuerit penale: et
matrimonium habet adiunctam delectationem suae voluptatem: genere.
Tertio confirmatur: quia per hec sacramenta homo non decidit
a perfectionis statu: magis perficiant hominem: sed per matrimonium homo decidit a perfectiore statu: puta a
statu continetie. Per illud Apostoli primo ad Corinthios. 10.
Qui nubit benefacit: qui non nubit mellius facit.

In contrarium est: q̄ matrimonii ab ecclia cōnumeratur iter sacra. c. Ad abolendā de hereticis. Etia dicit Salvator Matthei, 19. Non

legistis qui fecit hoīez ab īstio marē & feminā fecit eos et dixit. Propter hoc relinquet hō patrē & matrem & adhærebit &c. inferēs. Qd̄ deus cōlunxit hō non' separat.

In hac qōne est iaduertēdū: q̄ aliud sunt sponsalia & alia in matrimonio. Et in matrimonio aliud ūtus matrimonij: aliud vinculum matrimonij: aliud sacrum matrimonij. Sponsalia sunt spōsiones seu pmissiones futurarum nuptiarum. i. futuri matrimonij. Sz matrimonium est mutua viri & mulieris donatio corporis. vñ matrimonii est dare fidē cōsensus. Sponsalia & pactionis p fidē de pacificeō cōtractui matrimonij in futuri. cap. i. de spon. duo. Cōtractus matrimonij est ipm pactū mutue donationis potestatis corporis. Et sicut hoc pactū sive donationē manet sz trāst: ita nec cōtractus matrimonij. Sz viculuz matrimonij: est ipsa obligatio viri ad mulierē & ediuerso ex h̄o contractui mutue donationis corporis cōsturgens: et sic soluit solū morte nāli alterius coniugii: si est cōsumatio inter fideles: vel ciuili per ingressum religionis si nōdūz sit carnali copula cōsumatum. Addo notāter inter fideles: q̄a infidelium matrimonij etiā cōsumatum aliter solui posset: vt p̄ ex Apostolo p̄ ad Corinthis. 7. 2. ca. Haudemus. de diuor. Sz sacrum matrimonij: est ipse cōtractus matrimonij: vt rōnem signi h̄z gratie iniustibilis: seu sacre rei. Et solum existit seu manet pro tpe cōtractus matrimonialis & nō vltra: sicut sacramētū baptisimi solum manet: seu est pro tēpore ablutionis facte sib̄ debita forma verbozum. vñ. Ego te baptizo in nomine patris: & filii &c. Et h̄z matrimonij duplīcis sacrī rōnē. vñ. rōne sacrī significantis Christi vñione ad ecclīa: p vñione nře carnis seu mortalitat̄ assumptę: & pter h̄z rōne sacrī significantis seu cāntis ḡraz spūalem aie.

Quo ad primum: videlicet rōnē contractus: qd est de iure nature sicut contractus emptiōis et vēditiōis: locationis et reductionis et sic de alijs: s̄ iō nō eguit istōne dei in eē: seu quo ad rōnēs t̄cūs. Sz qd omne sacramētū est signū: nō qdē naturale sicut sumus signū ignis: et gemitus ifymoz signū doloris: sz signū ad placitū ex positiva impositione ad aliqd significādūm: m̄rimoniū vi sacrū a sacrū significando fuit in conditione primoz parētūm a deo institutum ad significādū vnionez Christi ad ecclesiā per carnis sive humanitatis assumptionē: nē: hoc cū est carnali copula cōsummatiū: vt s̄nt vna caro. Et hoc vult Ap̄lus ad Ephesios 5°. Propter hoc relinquet homo patrem et matrem et adhēredit ypo siue: et erunt duo in carne vna. hoc sacrū magnū est: ego autē dico h̄ in Ch̄ro et ecclesiā: qd cognoscēs prophetico spiritu Adā dixit. Hoc nūc os ex ossib⁹ meis et caro de carne mea. Qd Salvator dixisse deum dicit Matthei. 19. quia videlicet per p̄conē suū Adam prophetico dixit spiritu: instituens coniugium: vt signum incarnationis Christi. Sz institutiū creditur: vt verū sacramētū noue legis a Christo iam incarnato: vt vñ ha- beret ēt gratiam conferendi contrahentibus matrimonius. Sed de tempore magis dubitatur: autimantib⁹ quibusidaq; in nuptiis Joannis euangeliste: et qd eas presentia corporis honorando etiam per virtutes sacramenti sacrauit: et sacramentum esse voluit. Alij opinantur qd eo tempore dū m̄ trimonium ad statujs primeū reduxit. Matth. 19. vt nō lūceret diuorciata vna alia ducere. Consimiliter dubium est: et incertum: quo tempore Christus instituerit sacramētū bō p̄missiū: et tñ nulli dubium quin sit a Christo institutum.

Ad rōnes in opp^m. Ad p̄maz. Adā dixit hoc p̄pheti/
co spū: vt prece dei: z ita deo dixit p̄ eū sīc
log dī p̄ p̄phetas. ḡ Mat. 19. dī l̄ ip̄z dixisse deo. ¶ Ad co/
firmationem dico: q̄ l̄ s̄fērior nō possit tollē legē sup̄ioris:
vel cā imutare: pōt m̄ legi sup̄ioris māz submittere v̄l sub/
trahere. verbī gratia: sacramēto absoloniſ substrabit māre

Circa sacramentum matrimonij

riam excoicando hoiem: qui in excoicatione non pot absoluui. Etiam de non mā mām facit: facit. n. subditos sacerdoti: vñ absoluit ab excoicatione: et iam sit mā sacramentalis absolucionis: et sic est in proposito de mā sacramenti matrimonij. **C**Et si arguas. circa sacramenta ordinatio pot h̄e vim p̄ce pti: s̄z nunq̄ est de necessitate sacramenti: s̄z circa matrimoniu ordinatio ecclie est de necessitate matrimonij illegitiman- do vñ legitimando p̄sonas: q̄ non est sacramentū. R̄ideo. in illis sacramentis que h̄nt pro mā vel forma aliqd nō subtū humano statuto: ordinatio ecclie nihil pot imutare: sicut in baptismo et eucharistia. S̄z quoq̄ mā subiacet nāli iure statuto ecclie: sicut fundamentum subiacet ordinationi hoium et pot p̄ hoiem mutari: sicut et fundatus: vt aliquā illa statuto ecclie habeat pro materia: aliquando nō. Matrimoniu vt est cōtractus p̄sonarum nāli iure subest ordinationi ecclie. Matrimoniu x̄o vt sacramentū supaddit contractui vt fundamento significationē et causalitatē. Si autē matrimoniū non eēt sacramentū: subest statuto humano sicut et cōtractus rerū. H̄o enī id qd est: est cōtitatis: d̄z se exponere morti pro republica si op̄. Un̄ sicut statutū pot facere q̄ non valet alienatio facta p̄ ip̄m de suis rebus: utputa ab interdicto bonis: q̄a prodigis: vel ēt a furioso vel minore. 15. annis: ita pot facere q̄ no valet alienatio de seipso. Nā s̄c seruus no pot dare id qd habz: nec seip̄m dare vel vēdere sine dñi voluntate: sic et h̄o qui est mēbrū cōtitatis contra iustam ordinationē rectoz: viuēritatis no potest se dare inseruum vel vassalluz: nec p̄ p̄is in maritum. Un̄ concludit Palude. 26. dist. 4. q. 4. arti. 3. q̄ sicut p̄stor de non mā sacramenti pot facere mām sacramenti eucharistie: et cōtra de mā non mām: q̄a pot de tritico facere panē. Sic q̄a materia m̄rimony est h̄o potest dare potestatem corporis sui: ecclesia q̄a pot ei illam facultatē dādi potestatē sui corporis auferre vel no habenti dare: pot p accēs mutare mām sacramenti. Similiter dicit de mā confirmationis qd est chrisma cōsecratum: et extreme vocationis: qd est oleum cōsecratū: q̄a pot ecclesia ordinare q̄ p admixtione oleum fiat consecratum de cōsecreta eccle: q̄ in dubijs: et p aliquē moduz auferre consecrationē a chrismate vel oleo et sic mutare māz: q̄a modus cōsecrationis olei: vel chrismati no est a Lb̄o determinatus. **A**d scdm p̄ncipale. cū dicitur: q̄ non h̄z for- mā: q̄a b̄fidictio non est de substatia m̄rimony: nec māz: q̄a neutrū coniugū cōsensus vel et signa cōsensum exprimētia: Dico breuiter q̄ sicut in quolibz cōtractu rerum res que trāsferuntur p cōnēctionē et pactū sunt mā: et ipse consensus exp̄s trans ferēdi est forma: sicut in m̄rimony qd est h̄ctus p̄sonarum mā sunt ipse p̄sonē cōtrahētesque se trāsferunt in alterius potestate: seu vt alij volūt ipse potestates corporoz: q̄s in se inuicē trāsferūt. Et forma est iste mutuus p̄sensus vel vōlūtas trāsferēdi potestatē corporis in aliū per x̄ba vel alia signa equipollentia exp̄sūs. Qd d̄z de b̄f̄dictione. B̄fidictio est de solēnitate et quoddā supadditum: nec oīb̄ nubētib̄ spēdīt. Uerā autē formam m̄rimony necessit̄ est in omni m̄rimony reperiri. **A**d p̄maz cōfirmationē dubitat qdam: qn apud infideles sit sacrm̄ m̄rimony: q̄a partē videtur apud infideles sine baptismo sacro p̄cūlo sacrm̄ ordinis rep̄iri: cum tamen decernat in. c. Ueniēs. de p̄sbyteris non bapticatis. oportere infidele: q. s. ba- pticat̄ no est ordinatiū vt bapticet̄ et iterū ordinet̄. nibilo minus q̄a in. c. Haudem̄. in pte decisa: dicit q̄ sacrm̄ cōlūgū apud fideles et infideles exsistitque admodū. Apls ostendit. Si q̄s frater h̄z infidele v̄xore r̄c. et in. c. Ueniēs. d̄i il- lud qd eē ḡslalr verit̄: neq̄z de nouis: neq̄z de veterib̄ sacra- mentis: q̄ baptism̄ sit fundamentū illo: q̄a et sacrm̄ cōlūgū et eucharisticie a no bapticatis recipi potest r̄c. Dico duo: q̄a ab hubio m̄rimony: vt d̄i sacrm̄: q̄a sacre rei signum: re-

perit apud infideles. s̄z an m̄rimoniū: vt est sacrm̄ nove le- gis signū. s. et causa gr̄e: rep̄iat apud illos: dubiū rep̄ito. p̄o illo facit q̄ in. c. Ueniēs. d̄i casus dubitabilis de sacro ordi- nis an baptisma. Et supposito q̄ sic. d̄lico: q̄ eis non cōfert gr̄am p̄ indisponē sicut nec sacrm̄ eucharisticie eis gr̄az cō- ferrer: et in verum sacrm̄ ab eis sumere: s̄z an fidelib̄ non bapticatis cōferrat gr̄am: dimittit scholasticis discutiēduz. Et cū addit̄: h̄ctus non p̄ferūt gr̄am. R̄ideo q̄ m̄rimoniū nō est solū nudus h̄ctus: sed et sacrm̄ a deo institutū. **A**d scdm p̄firmationē dico: q̄uis p̄ m̄rimoniū nō conformat quis passioni Lb̄i quo ad penā: b̄n̄ n̄i quo ad charitez p̄ quā pro ecclia in sponsaz sibi eligēda passus est. **A**d ter- tiā p̄firmationē: p̄ sacrm̄ matrimonij non decidit quis a statu perfectionis: alioquin beata virgo r̄c. sed per copulaz coniugalem vel propostum copule coniugalit: per quā h̄o decidat a statu virginali. Ap̄stolus autem intelligit dictu- sum de nubere: cum p̄posito carnalis copule.

Secundo querit de his que regunt̄ ad subaz m̄rimony. Et p̄ de p̄sen- su. Scdm de x̄bis. Tertio de ipedimentis. Quo ad p̄mū q̄ro. Utru ad subam m̄rimony regrit interior p̄sens: An sufficiat p̄misit x̄ba: Et arguit q̄ nō: q̄a si sic oēs coniuges peccaret exigendo car- nale debitu. Sed la p̄zga exponerēt se discriminū seu pīculo peccati mortalit. s. fornicationis. Probat: q̄a nemo cert̄ cē pot de cōsensu alterius: et tātum dubitare de m̄rimonio: quātū de p̄sens: et in dubio m̄rimony exiges carnale com- merciū exponit se discriminū seu pīculo adulteri. q̄. **P**. scdm q̄a si cōsensus regrit: segē q̄ dolose contrabes: p̄tini- riādo. s. verba sine p̄sensū cōtraheret m̄rimoniū: cui⁹ sal- fitas deducit ex duob̄ icōuenientib̄. Primo: q̄a sic ples nō eēt legitime: s̄z extra legē m̄rimony p̄ fornicatiū coitūz p̄ create: cui⁹ h̄ctū clare deduci pot ex. c. z° et penulti. Qui filii sint legitimi. Scdm incōuenientis: q̄a talis cert̄ eēt de nō ma- trimonio inter ip̄m et dūgē cū qua sine p̄sensū h̄xit: et p̄ p̄s possit tute in soro p̄cie cū alia h̄here. Imo si qualicūq̄ ten- taret cū alia h̄here: m̄rimoniū h̄ctus teneret: et sic iste de do- lo suo reportaret cōmodū: vt cum alia h̄here possit h̄ juris dispōnē: q̄a fraus et dolus nulli debeat patrocinari. **P**. 3°. inter illum qui b̄is v̄xore dat alteri fidē hui⁹ rei inscie post morte prime v̄xoris fit verū m̄rimoniū sine ipsius cōsen- su. q̄ nō regrit ad matrimonij p̄sens. Un̄ p̄z: q̄a nisi sic ad petitionē viri eēt diuorciandi cum fedeat in adulterio: cuius cōtrariū decidit in. c. i. de eo qui duxit in v̄xore. ne. s. vir ille lucrum de vōlo suo reportet: q̄a nisi mulier petat ad petitionē viri: nō sūt aliquētenus separādi. **P**. 4°. nec req- rit p̄sens in carnale copulā: nec p̄sens in donationē po- testatis corporoz: ergo simpli nullus p̄sens regrit. Un̄ p̄z quo ad primā partē: ga sic inter Mariā et Joseph non fu- isset matrimonij: cum beata virgo nūc cōsenserit in car- nale copulam. Etia pot quis cōtrahere matrimonij cuz p̄ posito nūc cōsumandi: s̄z vtēdi p̄uilegio inris: quo ad sa- cultatē int̄andi religionē an consumationē matrimonij p̄ carnale copulam. de quo in ca. Ex publico. de cōuerſi. con- iuga. Scdm partē ancedētis pb̄o: q̄a multi cōtrahūt ma- trimoniū: non cogitantes de potestate corporis donanda: s̄z solum int̄ēdunt cōtractuz inire: quo liceat inuicē cuz volue- rint carnalē cōmīscēti: sed nemo per actū int̄eriorēz donat sine cogitatu donationis: cum actus voluntatis non feratur in incognitiū. Et hoc confirmando potest ponit: q̄ velint con- trahere matrimonij et nō trāsferre in inuicē potestate cor- poroz: s̄z soluz facultatē carnalis cōmercy: cū et quādo v̄trīq̄ placebit: et non als. s̄li cōtrahunt verum matrimonij et nō adhibebit p̄sensum in donationē potestatis corporum. ergo. **C**Quinto pro exercitio artillaruz. Si cōsensu cōtrahatur

matrimoniu: ponamus Joānes h̄z p̄fensum in Bertam: vt
vpozē: si ip̄a non cōsentit in Joānē: vt maritū: & Bertā
cōsentire in Joānē: vt maritū: si ip̄e p̄fensit in eā: vt vpozē:
hic nō est m̄rimoniū: & tñ adh̄ibet p̄fensus de p̄fū: sine cō-
ditione aliq̄ suspēcta vel que vitiat factum. ḡ cōfensus non
causat m̄rimoniū. Minor p̄: q̄o m̄rimoniū cit̄ claudicare
nō possit requirit vtrūq̄ eē coniugē alterius: s̄ Joāns nō
est maritus Berte: si Berta in eū consentit: vt virū ex quo
cōfensus Joānis solum ponit in eā sub cōditione si ip̄a in
Joānē non consentit: vt in virū: s̄ contractus conditionat
non recipit virū: nisi sub existētia conditionis. ergo t̄.

Sic sumpserit. **G**z dices. **I**z **B** possit pbabilr credē vel p̄t̄
mere q̄dū reliquo p̄iunx h̄iuz nō afferitū illa pbabilis
tas v̄ excludi q̄n ille afferit se. **H**ēdo p̄sensus nō adh̄būs-
sse. **v**el ēt cū se dicit de **B** penit⁹ dubitare: **r** p̄ t̄is **B** casu red-
dēdo vel exigēdo debitu p̄iugale exponit se discrimini for-
nicationis. **E**t **B** v̄ p̄firmari ex mā siliuz q̄ iduxi: si sacerdos
afferit se nō habuisse itētione baptiçādi: absoluēdi: **v**el p̄e-
crādi: **v**l sī dicat de **B** se pbabilr dubitare: nō possum sine
discrimine me credere baptiçātu: absoluū v̄l eucharistiaq̄
verā sumpsiſſe. **g** sili in p̄posito. **S**i admittas q̄ **B** casu nō
possit exigēv̄l reddē sine discrimine **I**z tenet neutrū facē. **C**ō-
tra: ex m̄rimonio est mulier obligata reddē. **g** in casu dubi⁹
exponit se discrimini p̄cti mortalis ònegādo. **s**. debitu.

In oppositius est: quod ois actus requirit sensus: cum omnis actus sit pactum: et oem pactum non est aliud quam duorum plurium vel in idem placitum et consensu. sive de pactis. l. i. unde et ibidem dicitur: quod stipulatio quae verbis sit nulla est si non habet consensum.

Hic oportet p̄mū dicē: qd mulier facē possit si cre
dat marito aſſerēti qd nūq; pſenſerit: r
forte ſirmāti h̄ iuramēto. Sc̄o qd ſi dubitet. Et tertio qd
ſi nō credit pſiftens in fide pbabili qd pſenſerit. Quo ad
primū dic Sc̄o, 3. diſ. 4. ſnīarū. q. 1. qd ſtāte fide ſeu pſcia qd
marit nō pſenſerit: peccat mortalr reddēdo obitū: ga forni
catur: nō reddēdo autē r multo magis recedēdo exponit ſe
periculo peccati mortalis: ga forte iſte mērit: r pbabili est
qd nūc mētiat qd qd mērit tuerit in pñcipali h̄c: t tūc iſte
v̄l negat ei qd ſiu eſt: v̄l ſi recedit mechaſ fm euāgelium.
In magnā g brīgā ponit h̄bēs ēlū dolose h̄bēt. Et qd dīc p
tuliori via qd nō obeat ſibi ſace pſciaz ex xbo pñato mari
ti qd nō pſenſerit h̄bēdo: ſi poi⁹ qd nūc mētiatur: r qd h̄bēdo
veraciter pſenſerit. Probabil⁹ dīc Richard⁹, 27. diſt. 4. arti.
10. q. 4. rñdet ibi: qd cōſuleđum ſit giugri qd alter affirmat qd
in ea nūq; cōſenſit neqz pſentit. Rñdet: cōſuleđum eſt ei qd
hoc nō credat: nec credere tenetur. c. Per tuas de pbatio. i.
dignū eſt iuxta legitimas ſanctiones vt qd ſua quifqz voce
dilucide protestatis eſt in eū caſum pprio valeat testimo
nio infirmare. Si autē temē credit aliuz coniugē veruz dicē:
durante illa credulitate nō licet ei cū illo carnalr cōmiferi
nec ad petitionē propriaſam: quia credit qd nō ſit eius pñme
nec ad petitionē alterius: ga ſibi in hoc pñudicat: quia affir
mat ſe coniugē non eē. Si autē poſtea affirmat ſe mētiatum
eē r petat debiſum: ſi alter coniuguz remaneat in credulita
te pñſtina: pplexus eſt qdū durat illa credulitas: quia illa
ſtante non credit aliū ſtuſ coniugē eē: r ſic reddēs debiuz
cōtra cōſciām ſacerter: ga nec debiſum eē credit ſi indebi
tum. Si autē non reddit eē peccat: quia qñuis alius dicendo
ſe non eē coniugē preuidicauerit ſibi quo ad potestates exi
gēdi debiſum: qdū hoc non reuocabat: tamē poſt ſi reio
cat credo qd expirat hoc pñudicium: ga reuocatio concordat
verbis quibus in cōtractu expiſit ſuum conſenſum de plen
ti. Hec Richardus. Hāc ſnīam Richardi referunt: r ſequunt
ur Angelus in xbo matrimony. 2. 55. 2. Bāptiſta in xbo
matrimony. 4. 55. 2. Aſtēſis libro octauo titu. octauo art. 1.
Sed hec dicta doctorum limitatione egēt ſi debeat qdra
re. Ut dicum Sc̄oti poſtq; maritus dixit ſe nūq; conſen
ſiſe exponit ſe pñculo mortalis peccati ga forte nūc mēti
tur: r pbabilius eſt qd nūc mētiatur r̄c. non eſt indiſtingue
verum: ga cum ipſe det cauſam incredulitatis xroz pñu
dicat ſibi vt ei nō teneat qdū xbis illis fidē habet qñuis in
veritate ſit xroz. Exempluz. Si dico Petru: qd ſemel ſoluit mi
hi. 10. aureos mutio a me receptos: nulli pñcialoyl discriminib
ni ipſe ſe exponit ſi peteti mihi. 10. aureos restituſi/ restituqz
in ſolutionē ſacē recuſet. Sc̄o: qd dicit Richardus poſtq;
retractat affirmat ſe in h̄c ſenſuſ adhibuiſſe r prius in
titu r̄c nō eſt illimitate verū. stat. n. qd ex retractatiō ſidez indubia
habere non tenetur: r ita videtur pñudicium adhuc durare:
vt nō teneat ei cum effectu ad carnalis debiti redditioneſ.
x. g. ſi primū iuravit r retractet ſine iuramēto vel als.

In hac qōne indubitabimur est ad subz m̄fimonij requiri consensum, vñ cap. Tuas. qō est finale de spōla duorū dicit: q̄ p̄sensus legitimus inter p̄sonas habiles sufficit ad m̄fimonij fm canonicas sanctio-nes: z si solus defuerit: cetera et cū coitu celebrata frustran-tur. Itē potestas corporis hois liberi nō trāffert in alius si-ne eius cōsensu fm Ap̄lm p̄ ad Lox. 7. Uir nō h̄z potesta-re corporis sui: z mulier: z ecōtrario: ḡ regrit cōsensus utri-usq; Nec valet si excipias de hoib⁹ seruiliis conditionis: q̄ illa potestas ad cornale cōmerciū non pōt sine p̄prie volū tatis cōsensu in aliū trāfferti. Ex quo sequit: q̄ nemo potest certus eē q̄ iter cū z mulierē aliquā sit m̄fimonium: z pōt certus eē q̄ nō sit m̄fimonij. Prima ps p̄z: q̄ nō pōt cer-tus eē de alterius cōsensiū cū sit actus interior qui later. z 2^a pars p̄z: q̄ pōt certus eē q̄ nō consensit. Et pcedit corolla-riū hoc de certitudine eidētiae: nō de certitudine pbabilis cō-lecture. Nam ex quo sufficiēter exprimit p̄sensu: in vincu-lū m̄fimonij sufficiēter certus est de cōsensiū in aio adhibi-to: sic enī z nō aliter certus est de cōsensiū in alijs ḥcib⁹ em-prio q̄is locationis z h̄z: vt nō debeat dubitare de p̄sensu: z pbabilis p̄sumere vel credere: quāto magis in h̄cni cui cō-nectūt sacrū: Unū sicut de sacerdote p̄nuntiate ḥba sacra-mentalis absolutionis non debeo dubitare an intentionē ab-soluēdi sacramentaliter habuerit: Et de abluite sub forma baptismati an intentionē bapticādi habuerit: que tamē in-a-tērio requirit ad substatiam sacramēti: sic in proposito.

Sed circa hec dubium videtur; quod sensus regradit ad subam yirrimos. Et est ro dubitam
dicitur nec requiritur sensus in carnale copula; nec consensus
in donatione potestatis corporum: ut in 4° argomento deducitur;
nec sensus in matrimonio seu vinculo matrimonii vel yirrimoni
ga sepe ignoratur quid sit matrimonium vel vinculum matrimonio
num; et nihil tamquam consensui quod error. f. de iurisdictione ouimus,
in l. Si per errorem, t. l. nihil consensui. f. de regi. iuris. Sz di
co breviter: quod regrit sensus explicitus vel implicitus in do
natione potestatis corporum in matrimonio seu vinculum matrimonio
num. Ut si explicite non intendunt mutuo dare potestatem
suum corporum: vel indehere indissolubile vinculum matrimonio
debet ad minus velle illud secundum inire quae faciunt qui volunt
eum maritus et uxoris: seu factio hoies licite adinuicet concilium
tur carnaliter vel modo consimili, et talis sensus sufficit ad libertatem
matrimonii: sicut in baptizante qui ignorat quod sit baptismus, sufficit intendere ut velut circa parvulum id facere quod Christus iste
mittit: vel ecclesia christiana circa pupulos suos hancicados facit.

Ad rationes an opp^m. Ad p̄mā nego seqlam:z ad
probationē p̄fite q̄nus certⁿ nō est cer-
titudie euīdētie:est tñ certⁿcertitudie pbabilitatis seu pba-
bilis cōiecture:z illa excludit dubiu z discrimē:sic est circa
illō an yere sit absolv^r:bapticat^r:yl̄ yerū sacris Eucbaria

Circa sacramentum matrimonij

riam excoicando hoiem: qui in excoicatione non potest absoluui. Etiam de non mā mām facit: facit n. subditos sacerdotio vñl' absolvit ab excoicatione: et iam sit mā sacramentalis absolucionis: et sic est in proposito de mā sacramenti matrimonij.

CEt si arguas, circa sacramenta ordinatio potest h̄e yim p̄ce p̄ti: s̄z nunq̄ est de necessitate sacramenti: s̄z circa matrimonij ordinatio ecclie est de necessitate matrimonij illegitiman- do vñ legitimo psonas: q̄ non est sacramentū. R̄ideo, in illis sacramentis que h̄nt pro mā vel forma aliqd nō subiū humano statuto: ordinatio ecclie nihil potest imutare: sicut in baptismo et eucharistia. S̄z quoq̄ mā subiacet nāli iure statuto ecclie: sicut fundāmentum subiacet ordinationi hoium et potest p̄ hoiem mutari: sicut et fundatus; ut aliqui illa statuo ecclie habeat pro materia: aliquando nō. Matrimonij ut est cōtractus psonarum nāli iure subest ordinationi ecclie. Matrimonij vero ut sacramentum supaddit contractui ut fundāmento signationē et causalitatē. Si autē matrimoniū non cēt sacramentū: subefset statuto humano sicut et cōtractus rerū. Hō enī id qd est: est cōitatis: et p̄ se exponere morti pro republica si op̄. Ut si statutū potest facere q̄ non valer alienatio facta p̄ ipm de suis rebus: ytputa ab interdicto bonis: ga prodigis: vel ēt a furioso vel in mōre, 15. anni: ita potest facere q̄ non valer alienatio de seipso. Nā sic seruus nō potest dare id qd habet: nec seipm dare vel vēdere s̄m̄i volūtate: sic et hō qui est mēbrū cōitatis contra iustitiam ordinationē recto p̄ yniuerstatis nō potest se dare in servitio vel vassalluz: nec p̄ p̄is in maritum. Ut si concludit palude, 26. dist. 4. q. 4. arti. 3. q̄ sicut pistor de non mā sacramenti potest facere mām sacramenti eucharistie: et cōtra de mā non mām: ga potest de tritico facere panē. Sic ga materia matrimonij est hō potest dare potestatem corporis sui: et cōflesia ga potest ei illam facultatē dādi potestatē sui corporis auferre vel nō habent dare: potest p̄ acc̄ns mutare mām sacramenti. Similiter dicit de mā confirmationis qd est christina cōfiscratum: et extreme yncunctionis: qd est oleum cōfiscratum: ga potest ecclesia ordinare q̄ p̄ admixtionē oleum fiat consecratum de cōfiscra. eccl. q̄ in dubijs et p̄ aliquē modū auferre consecrationē a chrismate vel oleo et sic mutare mā: ga modus cōfiscrationis olei: vel chrismati nō est a Lbō p̄ terminatus.

Ad secundū p̄ncipale, cū dicitur: q̄ non h̄z for- mā: ga bñdictio non est de substātia matrimonij: nec mā: ga neutrū coniugū cōsensus vel ēt signa cōsensum exprimēta: Dico breviter q̄ sicut in quolibz cōtractu rerum rea que trāfserunt p̄ cōtūctionē et pactū sunt mā: et ipse consensus exp̄lis transfrēdi est forma: sic in matrimonio qd est h̄ctus psonarum: mā sunt ipse psonae cōtrahētes: que se trāferunt in alterius potestate: seu ut alii volunt ipse potestates corporoꝝ: q̄s in se inuicē trāfserūt. Et forma est iste mutuus p̄sensus vel voluntas trāfserēdi potestate corporis in alium per xba vel alia signa equipollentia exp̄ssia. Qd dī de bñdictione. Bñdictio est de solēnitate et quoddā supadditum: nec olyb nubēibꝫ ip̄edit. Uerā autē formam matrimonij ne cessē et in omni matrimonio reperiri.

Ad p̄maz cōfirmationē dubitāt qdam, qn apud infideles sit sacramentū matrimonij; ga parlōne videre apud infideles sine baptismate sacro p̄uenio sacramentū rep̄iri: cum tamen decernat in c. Veniēs, de p̄sbyteris non baptisatis. oportere infideles: q. s. baptisat⁹ nō est ordinat⁹ ut baptisat⁹ et iterū ordinat⁹. nō habito minus ga in c. Gaudem⁹, in pte decisā: dicis q̄ sacramentū cōdū, q̄ apud fideles et infideles existitque admodū. Ap̄s ostendit. Si q̄s frater h̄z infidele yxore r̄c. et in c. Veniēs, dī ilud nō cēt gialr verit̄: ncqz de nouis neqz de veteribꝫ sacramentis: q̄ baptism⁹ sit fundāmentum illoꝝ: ga et sacramentū coniugū et eucharistie a nō baptisatis recipi potest r̄c. Dico duo: q̄ absqz dubio matrimonij ut dī sacramentū: ga sacre rei signum: re-

perit apud infideles. s̄z an matrimonij: ut est sacramentū noue legis signū. s. et causa gr̄: regiat apud illōs: dubiū reputo. pro illo facit q̄ in. c. Veniēs, dī casus dubitabilis de sacro ordinationis an baptisma. Et supposito q̄ sic, dico: q̄ eis non cōfert gr̄am p̄ indisponē sicut nec sacramentū eucharistie eis gr̄as cōfert: et tū verum sacramentū ab eis sumere: s̄z an fideli⁹ non baptisatis cōfert gr̄am: dimittit scholasticis discutiēduz. Et cū addit⁹: h̄ctus non p̄ferūt gr̄am. R̄ideo q̄ matrimonij nō est solū nudus h̄ctus: sed et sacramentū a deo institutū.

Ad secundū p̄firmationē dico: q̄uis p̄ matrimonij nō conformat quis passioni Lbō quo ad penā: bñ tñ quo ad charitatem p̄ qua pro ecclia in sponsaz sibi eligēda passus est.

Ad tertiam p̄firmationē: p̄ sacramentū matrimonij non decidit quis a statu perfectionis: alioquin beata virgo r̄c, sed per copulaz coniugalem vel propositum copule coniugalit̄: per quā hō decidit a statu virginali. Apostolis autem intelligit dictum suum de nubere: cum p̄posito carnalis copule.

Ecundo querit de his que regunt ad subaz matrimonij. Et p̄ de p̄sensu. Scđo de xbis. Tertio de impedimentis. Quo ad p̄mū q̄ro. Utru ad subam matrimonij regri⁹ interior p̄sensus: An sufficiat p̄tulisse xba? Et arguit q̄ nō: ga si sic oēs coniuges peccaret exigendo cariale debitu. Seq̄la p̄z: ga exponeret se discriminū seu piculo lo peccati mortalit̄. s. fornicationis. Probat: ga nemo cert⁹ cēt p̄t de cōsensu alteris: et tātum dubicare de matrimonio: quātū de p̄sensu: et in dubio matrimonij exigēs carnale commerciū exponit se discriminū seu piculo adulterij. g. **P.** Scđo: ga si cōsensus regri⁹: seq̄f q̄ dolose contrabēs: p̄nūtiādo. s. verba sine p̄sensu cōtraheret matrimonij: cui⁹ falsitas deducit ex duobꝫ icōueniētibꝫ. Primo: ga sic ples nō cēt legitimes: extra legē matrimonij p̄ fornicariū coituz p̄ create: cui⁹ h̄cū clare deduci potest ex. c. 2° et penulti. Qui filii sint legitimū. Scđom incōueniēs: ga talis cert⁹ cēt de nō matrimonio inter ipm et dūgē cū qua sine p̄sensu h̄xit. et p̄ p̄s posset tute in foro p̄scie cū alia h̄bere. Imo si qualrcūqz tenet cū alia h̄bere: matrimonij h̄ctuz tenerer: et sic iste de do- lo suo reportaret cōmodū: ut cum alia h̄bere posset h̄cū iuris disponē: q̄ fraus et dolus nullus debeat patrocinari.

P. 3° inter illum qui h̄is yxore dat alteri fidē h̄i⁹ rei inscie: post mortē prime yxoris fit yxoriū matrimonij sine ipsius cōsen- su. ḡ nō regri⁹ ad matrimonij p̄sensu. Añs p̄z: ga nisi sc̄i ad petitionē viri eēt diuorciandi cūm sedeat in adulterio: cūm cōtrariū decidit in. c. i. de eo qui duxit in yxore. ne. s. vir ille lucrum de dolo suo reportet: q̄ nisi mulier petat ad petitionē viri: nō sūt aliquētū separādi.

P. 4° nec regri⁹ p̄sensus in carnalē copulā: nec p̄sensus in donationē potestate corporoꝝ: ergo simplr nullus p̄sensus regri⁹. Añs p̄z quo ad p̄mā partē: ga sic inter Marias et Joseph non fuisset matrimonij: cum beata ylrgo nūq̄ cōfenserit in carnalē copulam. Etā p̄t quis cōtrahere matrimonij cuꝝ p̄ posito nūq̄ cōsumandi: s̄z yxodi p̄m̄ilegio iuris: quo ad sa- cultatē intrandi religione aīl confūmationē matrimonij p̄ carnalē copulam. de quo in ca. Ex publico. de cōuerſi. coniuga. Scđam partē antecedētis p̄bō: ga multi cōtrahūt ma- trimonij: non cogitantes de potestate corporis donanda: s̄z solum intēdunt cōtractuz inire: quo liceat inuicē cū volue- rent carnalr cōmiseri: sed nemo per actū intēriorez donat sine cogitatu donationis: cum actus voluntatis non feratur in incogniti. Et hoc confirmando potest ponit: q̄ velint con- trahere matrimonij et nō trāfserre in inuicē potestate cor- poꝝ: s̄z soluz facultatē carnalē cōmerciꝫ: cū et quādo vtriqz placebit: et non alia. isti cōtrahunt verum matrimonij et nō adhibēt p̄sensum in donationē potestatis corporum. ergo.

Quinto pro exercitio artistaruz. Si cōsensu cōtrahatur

De consensu

102

matrimoniu: ponamus Joānes h̄z p̄sensum in Bertam: vt vxorē si ipsa non cōsentit in Joāne: vt maritū: et Bertā cōsentire in Joāne: vt maritū: si ipse p̄sensit in eā: vt vxorē: hic nō est m̄rimoniū: et tñ adhibet p̄sensus de p̄tissime cōditione aliq̄ suspēcta vel que vitiat h̄cūm. ḡ cōsensus non causat m̄rimoniū. Minor p̄: q̄a m̄rimoniū cu: claudicare nō possit requirit vtrūq̄ eē coniugē alterius: h̄z Joānes nō est maritus Berte: si Berta in eū consentit: vt vīrū ex quo cōsensus Joānis solum ponit in eā sub cōditione si ipsa in Joāne non consentit: vt in vīrū: h̄z contractus conditionat: non recipit vīm: nisi sub existēta cōditionis. ergo r̄.

In oppositu: est: q̄ oīs h̄cūs requirit p̄sensuz: cū omnis h̄cūs sit pactū: et oē pactū nō est aliud q̄ duorum plurium ve in idem placitū et cōsensus. f. de pactis. l. j. vnde et ibidem dicitur: q̄ stipulatio q̄ verbis sit nulla est si non habet consensu.

In hac q̄one indubitatū est ad subvaz m̄rimony requiri cōsensus. vñ cap. Tuas. qđ est finale de sp̄sōa duoz dicit: q̄ p̄sensus legitimus inter p̄sonas habiles sufficit ad m̄rimoniū fm canonicas sanctio-nes: et si solus defuerit: cetera ēt cū coītū celebrazū frustran-tur. Itē potestas corporis hoīs liberi nō trāfserit in aliuz si ne eius cōsensu fm Aplm p̄ ad Lox. 7. Ulīr nō h̄z potesta-tē corporis sui: h̄z mulier: et ecotratio: q̄ regriū cōsensus vtrūq̄. Nec valer si excipias de hoīb̄ seruīs cōditionis: q̄a illa potestas ad carnale cōmerciū nō p̄t sine p̄prie volū-tatis cōsensu in aliū trāfserri. Ex quo sequit: q̄ nō potest certus eē q̄ iter eū et mulierē aliquā sit m̄rimoniū: h̄z p̄t certus eē q̄ nō sit m̄rimoniū. Prima p̄s p̄: q̄a nō p̄t cer-tus eē de alterius cōsensu cū sit acus interioz qui later. et z̄ pars p̄: q̄a p̄t certus eē q̄ nō cōsensit. Et p̄cedit corolla-riū hoc de certitudie euīdētie: nō de certitudie p̄babilis cō-jecture. Nam ex quo insufficiēter exprimit p̄sensuz in vincu-lū m̄rimony: sufficiēter certus est de cōsensu in aio adhibi-to: sic enī et nō aliter certus est de cōsensu in aliis h̄ctib̄em-prio nō locationis et h̄b̄: vt nō debeat dubitare de p̄sensu: h̄z p̄babilis p̄sumere vel credere: quāto magis in h̄cū cui cō-neccū sac̄m. Unū sicut de sacerdote p̄nuntiātē x̄bo sacra-metalis absolutionis non debeo dubitare an intentionē ab-soluēdi sacrametaliter habuerit: Et de ablūte sub forma baptismati an intentionē bapticādi habuerit: que tamē in-tēto requirūt ad substātiām sacramētū: sic in proposito.

Sed circa hec dubiū vide: q̄s p̄sensus regrat ad subbam m̄rimony. Et est rō dubitā-di: q̄a nec requiri p̄sensus in carnalē copulā: nec cōsensus in donationē potestatis corpori: vt in 4° argūmento dedu-xinec p̄sensus in m̄rimoniū seu vinculū m̄rimony vt vī: q̄a sepe ignorat quid sit m̄rimoniū vel vinculū m̄rimony: et nihil tā h̄cū consensu q̄ error. f. de iurisdictiōe ouiz, in. l. Si per errorē. z. l. nihil cōsensu. f. de regu. iuris. h̄z di-co breuiter: q̄ regriū p̄sensus explicitus vel implicitus in do-nationē potestatis corpori in m̄rimoniū seu vinculū m̄rimony. Unū si explicite nō intēdūt mutuo dare potestatem suo p̄ corpori: vel h̄ere indissoluble vinculum m̄rimony: debet ad minus yelle illū h̄ctū inre quē faciūt qui volunt eē maritus et vxor: seu facto hoīs licite admiuicez cōmiser-tur carnalr vel mō cōsmili. et talis p̄sensus sufficit ad subvaz m̄rimoniū: sicut in bapticāte qui ignorat qđ sit baptisma/ sufficit itēdēre vt velit circa parvulū h̄d facere qđ Ch̄s isti-tuit: vel eccl̄ia christiana circa puulos suos bapticādos fac.

Eld rationes aī opp". Ad p̄mā nego seqlam: et ad p̄babilis p̄tationē p̄stie q̄uis cert⁹ nō est cer-titudie euīdētie: est tñ cer⁹ certitudie p̄babilitas seu p̄ba-billa cōjecture: et illa excludit dubiū et discriminē: sic est circa illū an vere sit absolut⁹: bapticāt⁹: vīl yerū sac̄m Eucharis-

stie sumptserit. h̄z dices: h̄z p̄ possit p̄babilis credē vel p̄sū mere qđdu reliquis p̄iunx h̄cūz nō afferit: tñ illa p̄babilis-tas vī excludi qđ ille afferit: se h̄edo p̄sensuz nō adhibuit: se: vel ēt cū se dicit de h̄z penit⁹ dubitare: et p̄ cōns h̄z casu red-dēdo vel exigēdo debitu p̄iugale exponit le discriminē for-nicationis. Et h̄z vī p̄firmari ex mā s̄lūz q̄ idux: si sacerdos afferit se nō habuisse intentionē bapticādi: absoluēdi: vel p̄fē crādi: vī si dicat de h̄z se p̄babilis dubitare: nō possum sine discriminē me credere bapticātu: absoluētu vī eucharistiaq̄ verā sumptisse. ḡ s̄līr in p̄posito. Si admittas q̄ h̄z casu nō possit exigē vī reddē sine discriminē h̄z tenet neutrū facē. Lō tra: ex m̄rimonio est mulier obligata reddē. ḡ in casu dubiū exponit le discriminē peti mortalis b̄negādo, f. debitu.

Hic oportet p̄mū dicē: qđ mulier facē possit si cre-forte firmāt h̄iurāmēto. Sc̄do qđ si dubitāt. Et tertio qđ si nō credit p̄sistens in fide p̄babilis q̄ p̄senserit. Quo ad primū dīc Sc̄o. 3. dis. 4. s̄nārū. q. i. q̄ stāte fide seu p̄scia q̄ marit⁹ nō p̄senserit: peccat mortalr reddēdo debitu: q̄a forni-catur: nō reddēdo aut et multo magis recedēdo exponit se periculō peccati mortalit⁹: q̄a forte iste mētit⁹: et p̄babilis⁹ est q̄ nūc mētit⁹ et q̄ mētit⁹ fuerit in p̄ncipali h̄cū: et tūc ista vī negat ei qđ suu est: vī si recedit mechaſ fm euāgelium. In magnā ḡ brigā ponit h̄ēs cū dolose h̄ēte. Et ḡ dīc p̄ tuorū via q̄ nō obeat sibi facē p̄scia ex x̄bo p̄uato mari-ti q̄ nō p̄senserit h̄edo: h̄z porti⁹ q̄ nūc mētiatur: et q̄ h̄edo veraciter p̄senserit. Probabilis⁹ dīc Richar. z. 7. dist. 4. arti. 10. q. 4. r̄nūder ibi: qđ cōsulēdū sit iūgi qđ alter affirmat p̄ in ea nūc cōsensit neq̄ p̄sensit. R̄nūder: cōsulēdū est ei q̄ hoc nō credit: nec credere tenetur. c. Per tuas. de p̄batio. i. dignū est iuxta legitimas sanctiones vt qđ sua quisq̄ voce dilucide protestatus est in eū casum p̄prio valeat testimo-nio infirmare. Si autē temē credit aliuz cōiugē verū dicē: durante illa credulitate nō licet ei cū illo carnalr cōmiseri: nec ad petitionē propriam: quia credit q̄ nō sit eius p̄iunx. nec ad petitionē alterius: q̄a sibi in hoc p̄iudicat: quia affir-mat se cōiugē non eē. Si autē postea affirms se mētitum eē et petat debitu: si alter cōiugū remanet in credulita-te p̄stina: p̄plexus est qđdu durat illa credulitas: quia illa stante non credit aliū s̄lūz cōiugē eē: sic reddēs debitu cōtra cōsciam sacerdet: q̄a nec debitu eē credit h̄z indebi-tum. Si autē non reddē et peccat: quia q̄uis aliū p̄icendo se non eē cōiugē p̄iudicauerit sibi quo ad potestates exi-gēdi debitu: qđdu hoc non reuocabat: tamē post si reuocat credo q̄ expirat hoc p̄iudicium: q̄a reuocatio concordat verbis quibus in cōtracti ex p̄plicat suum cōsensum de p̄len-ti. Nec Richardus. Hāc s̄nām Richardi referūt: et sequit-ur Angelus in x̄bo matrimony. z. 55. i. 4. Baptista in x̄bo matrimony. 4. 55. z. Astēsis libro octauo titu. octauo art. i. Sed hec dicta doctorum limitatione egēt si debeat qđra-re. Unū dictum Sc̄oti postq̄ maritus dixit se nūc cōsen-sisse exponit se p̄iculo mortalis peccati q̄a forte nūc mēti-tur: et p̄babilis⁹ est q̄ nūc mētiatur et nō est indistincte verū: q̄a cum ipse det causam incredulitatis vxoris p̄iun-dicat sibi vt ei nō teneat qđdu illis fidē habetz q̄uis in veritate sit vxor. Exēplū. si dico Petro: q̄ semel soluit mihi. 10. aureos mutio a me receptos: nulli p̄iculoyl discriminē: ni ipse se exponit si peteti mibi. 10. aureos restituī: restōnez in solutionē facē recusat. Sc̄do: qđ dīc Richardus postq̄ retractat affirmās se in h̄cū p̄sensuz adhibuit: et prius mē-tit⁹ et nō est illimitate verū. stat. n. q̄ ex retractatiōe et prius dictis tāte appareat leuitatis: q̄p retractatiōnē s̄idez indubia habere non tenetur: et ita videtur p̄iudicium adhuc durare: vt nō teneat ei cum effectu ad carnalis debiti redditionēz. ḡ. ḡ. si primū iūravit et retractet sine iūramēto vel als.

Circa sacramentum matrimonij

Dico pro limitatione viriusqz: qz nisl tata verisilitur ei credere qz mertit suerit dicendo se non psonisse: non peccat ei debitu denegando: et si solu dubitet viru dcmi merti veru fuerit. **E**p. scd o dico: et ad maximam limitationem viri usqz dicn. pot mulier stte pscia illa seu fide ei negare carnis commercii nisl velit si et inquit opus est in eaz ut vxoz de nouo psentire: et hoc idubie ea saluat ab ope riculo peccati. Nec sufficiet ex retractatione meriti cessat iudicium ex pma assertio: qm ad hoc ad minus ex illa teneat. Nec obstat cladestina in gbusdaz diocezb sub pena excusationis phiberi. lmitaduz est ad psonas que in facie ecclesie pmmissis bannis non sacerunt. Nam in alijs cessa ratio et ca phibitionis. Et similiter de phibitione iuris cois. Et si qz scrupulo forte agit non credes phibitiones illas sic limari posse: qz phibeant eo sine ut si que ipedimenta consanguinitatis vel affinitatis inter psonas sint in lucem deducant: qd semel factu est: qz possent medio tpe itercedere noua impedimenta: puta affinitatis iter virum et mulierem: vel q alter eoz cuz tertio sacerit aut h. Si uadeo viam magis securam et uitorum. v. et offerat debitu carnalis commercii si ve lit de nouo sacerere: si opus est: habita prius licetia clandestine sacerdi: vel si velit in facie ecclie pmmissis bannis et solenitate ibi psonis: et effugiet totius perplexitatis inuolutionem et periculum. Et siue ea licetia et cladestine sacerdi impearare non expensis nobis eoz gbus opus est: maxime quando expressio cause est ad infamias alicuius de occulto: ut cum post clandestinum cum ysa quis contraxit cum alia pscia: et i mor tua prima coniuge cupit prout debet cum ea quam defraudent remanere. Ex quo patet via effugiendi perplexitate: et conscientia illa quam temerariam dicunt non deposita.

Ad secundum: cum pp verba confusis dubitat: vi c. ingestioni. de sen. exc. qz in dubio de mrimonio tute pos sit et teneat reddere debitu coingulare. Ad qd est induci solet finia Aug' in c. qd culpat. z3. q. 1. s3 exigere non pot pp du biu mrimony: et sic pp discrimen fornicatiois. S3 qz in p postulo sibi pjudicat dans cam vxori h recusationis: Dico qz nec tu plus tenet qz si verbis ei fide his existimaret et crederet eu non consensisse. Et qz tunc yz verba tractauerit et absoluere se vxor ab omni piculo si offerat cōmixtionez et copulam: si maritus velit sub cōditioe et inquit opus est in ea ut vxor de nouo psentire: als no. S3 siue credat verbis mariti: siue dubitet tm: non pot cuz alio sacerere sine mortali pco. S3 postqz cuz alio an tenet in dubio sedo marito reddere vel no: remitto ad scissionem eius qzlibz in quo determinatu: an ad pceptu supioris licet cōtra psciam agere. **E**sore petes circa vtruzqz istoz: An in casu credulitatis possit salua psciatia cum alio cōtrahere. De hoc tangit Richardus. 29. dis. 4. art. 1. q. 3. Si is qui sufficietia verba expresserit post tpm iteruallu notable dicat: mo iuret se nul. qz consensisse corde: qz ut d. c. Per iwas. de pba. nimiris idignu est: ut qd quisqz diluicida voce prestatius est in euz casum pprio valeat testimonio isfirmare: qz illi credet. Usi in hoc casu no credo d. Richardus licet et psonae que cōfensit cu alio cōtrahere p viuete: qz se exponeret probabiliti piculo adulterii. S3 si non psonies: qui verbis signat se cōfentire incōtineti renocat: plumi pot qz ex errore psum dcmi pulnerit: et tunc psonae que psonis stare potest verbis scd o. platis. Argumentum ad hoc extra de testi. cog. c. 1. Et in hoc casu credo qz psonae que cōfentire licet est cu alia cōtrahere prima adhuc viuete: qz post loqz ips possunt occurere causa: pbabiles: ex gbus merito plumi debeat: qz dicat veru: et du incōtineti retractat: ex gbus plumi qz dicat salutem. V. g. si dicat post iteruallu se no cōsensisse: et iaz sit pe-

nites de omni levitate: qz prius i solerissime sine dei timore et bolu vixerit hic certe pbabilis conjectura est eu verum diceret: qz iā viriusqz saluti cōsulere cupiat et no possit eaz de nouo ducere: qz ipedimentu affinitatis iteruenit. Exemplū scd: sunt due quaru altera sit pulchrioz ditor et nobilior: al tera min: et ista dicete Joani: do tibi fidē meā: Joānes dicit: ego do te statim altera pulchrioz ditor et nobilior suggeste ei ad aurē vel palā dicit: ego intēdebam tecū contrahere: si tūc incōtineti retractet dices se ioco dixisse: et aio non adbi bisse cōfensem: non est pbabile eu dicere verum.

Dico igitur ad questiū: qz si sufficietia et pbabiles cause occurrant qre possit ei credere no peccat cōtrahedo. Secus si leuit ei credat cuz forte iā est alterius amore accēsus. Nec obstat in foro iudicu qui asservit se fide mulieri dedisse: et mulierē dedisse fidē: muliere id negate si pbare no pot absoluunt illa: et ipso viro iterdicet cōtrahē mrimoniū cu quacūqz alia illa viuete: et qz ergo si simili in pposito ista que fatec cōfensisse nūqz deberet cum alio cōtrahere illo adhuc viuete. Quia ibi fm cōfessionem seu assertionem viri est veru mrimoniū iter eos: merito qz interdicit ei aliud. S3 in pposito qz quis se mulier fatec cōfensisse: credit ex pbabili causa alium no cōfensisse. Et qz mrimoniū claudicare non pot: lz ei illo casu aliu accipe p viuete. **A**d secundum. Lū dolose xba pnumtia sine iteriori assensu no est mrimoniū. Et cu pmo deducit: qz sic ples no eē legitima. Dico qz reputatione ecclie ples cēset legitima: et dz vtriqz parētūz succedere qz mrimoniū est in facie ecclie ptractum: et alter pugnū tēpore pceptionis plis adhuc ignorauit ipedimentum vel no subsistētā mrimony: ut est te xtu ad lram in c. penit. Qui filii sint legitimū in casu adulterii: ybi. l. maritus aliaz prius duxit si scda est facit ignara. Et cu scdo inferit: qz sic dolose cōtrahēs pnumtando xba si ne iteriore pnsensu possit tute in foro psciatie cum alio cōtrahē. Dico qz talis pp dolum adhibiti: qz pximū decepit tenet de necitate salutis deceptu ducere: ut ducit Scottus 30. dist. 4. q. 1. et est cois finia doctoz: non pot tute cum alio cōtrahere: et si cōtraherit tenet mrimoniū. Lū autē inferit qz ergo de dolo suo reportat cōmodū. Dico qz no est reportare cōmodū in actu doli adhibiti pp illusionē sacri et pceptio ne proximi mortalū peccare: et pp hoc obligatum se facit: ut cum eodē de necessitate salutis cōtrahere teneat: nec possit cuz alio contrahere sine mortali pco. An autē contrahedo dirimāt obligatio: ut pioza spofalria dicit matrimoniū dirimere post contractuz: vel soluz durante mrimonio maneat suspēla obligatio ad ea ducēdaz cum qua cōtraxit dolose sicut in yoto: ita qz illa scda mortua teneat iterū cu prima cōtrahē. Probabilius mihi yz: qz sic iuxta metas iuris nālis et fori psciatie: nisl als psonam cu qua dolose contraherit per dotationem vel als sup deceptione cōtētauerit. Usi magis tenetur et talē si velit dotare vel als contētam face re qz defloratam de qua constitutum erat Deut. zz. **A**d tertium: dico hoc non esse ppter vinculū matrimoniū quod claudicare non potest: et si mulieri optio diuertiādi ab eo vel manendi: sed ppter obligationem de parte viri contracram: qua deceptam tenetur de nouo ducere si velit mulier. Et hoc maxime confirmat qd in pioze solutione dictū est: videlicet qz dolosus tenet de necessitate salutis ducere deceptam si velit. **A**d quartum dico: qz requiritur consensus non in carnalem copulam: sed in translationez potestatis corporum ad opus carnalis commercii. Et ad improbationē cum dicitur: multi contrahit nihil cogitantes et. Jam nemo donat vel cōmutat actu voluntatis nisi cogitat de illo qd vult donare aut cōmutare: cu ac volūtatis no feratur ad vel supra cognitū. R. dico: qz sic donat vel cōmutat actu voluntatis: ita pfectilectum cogitat: qz ad minis vult inire

contractū quo liceat carnale cōmerciū exercere: vel quē homines solēt exercere dū coniuges sūnt: vēl m̄rimoniū contrahūt. Et in hoc implicat trāslatio: seu mutua donatio potestatis corporoz: ergo sicut p̄sentū in illā translatione: ita de illa cogitāt: q̄d non sub p̄p̄ys terminis: ga terminus a parte p̄dicati p̄iunctus actui aie p̄cedēti appellat formam. Alij r̄idēt: q̄ requirit p̄fensus in cōtractū: vel id qđ est cōtractus trāslationis vel mutie donationis: seu cōmutatiōis potestatis corporoz: sicut dū cognosco Petru: et ipse fuerit vēniēs: cognosco & cogito de eo qui est vēniēs: q̄d non admitti, p̄ priē nō debeat: q̄ co tūc cognosco vel cogito vēniēt si nō cognosco vel cogito q̄ ipse sūt vēniēs. Ad sc̄daz iproba-
tionē dico: q̄ si nolint trāsferre inuicē potestate corporoz nō cōtrahunt m̄rimoniū: et per hoc nec vere donāt inuicem fa-
cultatē carnalis cōmercy pro tpe: et quādo vtr̄qz placebit:
Iz forte donare sic velint: ga illa facultas solis p̄iungib⁹ seu
matrimonialr̄ p̄iunctis cōpētit: de quibus dicit Ap̄l: vir nō
bz potestate sui corporis: s̄z mulier: et alia mulier nō bz tē.
j.ad Corinθ.7. Ad qntū dico: q̄ ille p̄fensus non est ma-
trimonialis nec aptus parere vinculū matrimony. Nam h̄,
cū matrimonialis ex quo nasci t̄ oriri bz vinculuz matrimony: est h̄ctus cōmutationis seu p̄mutationis. Iaz h̄ nām
permutationis est vt qs cōmutet sub cōditione si aliis n̄
bil ei, p̄ re cōmutata det. Si dicas: voluntas est libera, ergo
Joānes p̄t cōsentire in Berta vt vxorē sub conditione si
ipsa nō cōsentit in cū vt maritiū: et Berta tē. Dico q̄ absqz
dubio Joānes p̄t sic velle & cōsentire: s̄z ille p̄fensus nihil
op̄abil ad matrimoniu: cū non sit p̄fensus cōmutationis po-
testatis corporoz. Lōstmlr̄ dico: q̄ nec est h̄ctus sp̄osaluz: s̄z
Joānes p̄mittat Berte q̄ eā ducet vxorem si ipsa noluerit
ipsum capē in maritiū: et Berta p̄mittat eam capē in virum
si Joānes voluerit eam capere in vxorē: ga de parte Joā-
nes non est p̄missio futuri matrimony ex quo cōditio adie-
cta excludit & manifēte repugnat contractui cōmutationis
potestatum corporoz qui est cōtractus matrimony.

Si v̄geas casuz & petas: an ne Joānes nāli obliga-
tione obligeatur ipsi Berte q̄d nō in v̄z
& obligationē sponsaliū. Et ga posset r̄idēri q̄ non: ga obli-
gatio non p̄t contrahi inuito & nolēti. Iaz supposito q̄ ipa
sem̄ nolit seu nūqz velit: forasē limitabis & restringes ca-
sum vt cōditio sit si tota die illa nolit euz ducere: vel sic p̄-
mittit eaz ducere si crastina obuiet alicui ei nō obligato: et
ponat ipsi obuiam venire & nulli alteri: vel sic q̄ se obliga-
tum cōstituit ducere eā an diē dñicam si cras ei dixerit ve-
rū: et dicat ei cras solū tu nō es obligat⁹ ducere me an diem
dñicaz: vel dices eū obligatū: et cum nō se obligant nisi sub
conditione si cras ei diceret verū op̄z fateri Berta dixisse
verum: et ipsa solū dixit q̄ non sit obligatus eā tē. Si dicas
Joāne non obligatū. q̄ Berta dixit verū: et sequit ga imple-
ta est cōditio q̄ Joānes ei sit obligatus. Silt in p̄voi casu:
si ponat solum obuiare illi qui se obligant sub conditione
si obuiam veniret nō obligato: ga si dicat Joānes nō obli-
gatus cōditio p̄missionis videſt impletar⁹: sic est obligat⁹.
Si ponat obligat⁹: q̄ cōditio nō sūt impleta: et p̄ q̄s quia
sub cōditioi solū p̄misserat nō est obligat⁹. Hui⁹ simile legi-
mus apud Aulū Hellū lib.5,cap.10,mota iter Prothagorā
sophistā acerrimū & eius discipulū Euathlum sup pacta
mercede apud indices q̄one: q̄ pepigisset residuuz merce-
dis Prothagore soluerit quo p̄ die apud indices cām oras-
set & vicissit: Prothagora p̄cēdere sūt cōtra Euathlum p̄-
nūtiāt eēt sūt p̄ eo: portere eū pecunia dare: ga si h̄mer-
ces eēt ei ex sua debita: si p̄ ex pacto: q̄ iam orādo vicissz.
Euathlo cōtēdetēt: q̄ nō solū in cā magistrū: s̄z ēt argumen-
to vinceret. Nam si iudices pro eo senserint: n̄ibil magistro
ex sententia debere: si xō contra Euathlum: n̄ibil ex pacto

quia non vicerit. Judices dubiosum hoc & inexplicabile re-
putantes: ne sententia sua vtrācūqz in partem dicta ipsa se-
se rescinderet: rem iniudicatam reliquerunt.

In isto puncto varias inuenio doctoz. s̄ntias. Quidam
dicit q̄ bz p̄mittēt obligat⁹ sūt cōditio im-
pleat⁹ sūt nō: ga cum aliquis sese obligat alteri sub condi-
tione & ex opposito cōditiois sequit ipz teneri sūt vt nūc sūt
ue simpt̄ equē teneri sūt ipleta sit cōditio sūt non: r̄ est in
potestate hoīs facē ipz teneri ex opposito cōditiois adiecit.
X.g. Joānes p̄stituit se obligatū in. 10. ex B pacto: cū p̄mittit
ei dixerit verū: et ego statiz dico ei: tu non obligaris mihi ex
illo pacto in. 10. Hic ex opposito cōditiois. v̄z. q̄ nō dixi ve-
rū: sc̄quīs eū mihi ex illo pacto obligat⁹ eē in. 10. ga si nō di-
xi verū oppositū et⁹ qđ ego dixi d̄z eē verū. v̄z. q̄ obligat⁹
mihi ex pacto illo in. 10. Adjuicūt m̄ q̄ si p̄iētū fuerit ipius
obligari ex euētū cōditiois & nō aliter: sic casus est ipoli: ga
in exēplo quo p̄mittit & obligat⁹ se in. 10. si Plato obuiet nō
debet: ponunt illa querit. S̄ortes d̄z Platoni. 10. et Plato
obuiat nō obēti: et cū ponit q̄ obuiat sorti seḡ q̄ nō p̄uer-
tūt. S̄z alia ls alij pbabilr̄ obyciūt: ga p̄mittēt nō aliter
obligat⁹ q̄ se obligare voluit. Cōtract⁹. n. ex p̄iētō legem
accipiūt. c. dcl. de reg.iur.li.6. S̄z iste voluit solū se obliga-
re sub cōditioe. g. C. P. Q̄n aligd ascedit ad alid vt cā p̄n-
cipalis & p̄cīsa: oppositū illi⁹ nō ascedit ad idē q̄s. in ppo-
sito obligat⁹ se sub cōditioe B v̄c illud euētāt. q̄ cōditioe
nō ipleta nō obligat⁹. C. P. Lū p̄mū pactus fuerit dare. 10.
sub cōditione nōdū obligat⁹ in. 10. vt et̄ ipsi fatentur. q̄ spe-
ctādus est cōditiois euētū: et si veniat ad id in q̄ cōditiois i-
pletio insert⁹: cōditione nō eē in B casu cōpletā: dicet nō obli-
gari equē ac si p̄iētū cēt & pacū q̄ sine cōditiois euētū non
deberet obligari. Un̄ aliter dicit Volkot p̄ s̄ntiarū. q. 3. in so-
lutione ad qntū p̄ncipale: q̄ sic obligat⁹ se sub cōditioe ipoli
& nō aliter in nūlo tenet. Et idē est q̄d cōditio in ḡe & de
sua nā sit possibilis: et certi casus euētū fiat ipoli: vt est cū
implatio cōditiois ferret in casu seu euētū eā nō eē ipletā: id
resoluēdo dīc: si alij assumūt p̄ fundamētō: q̄ in casu occur-
rēt ex opposito cōditiois seḡ p̄mittētē teneri s̄c ex cōditio-
nis euētū tūc ille tenet. quā ppōnē nō pbant. Ipse assumūt
alii nō min⁹ pbabilr̄ v̄l magis. Q̄n hora iplettiois cōditiois
sub qua aligd se obligauit euētū cōditiois ferret p̄mittētē nō
teneri: tūc nō tenet: et sic est in casib⁹ istis. g. x. g. In casu dū
cōditio ponit de occurrere hoī nō obligato: et Plato solū oc-
currēt S̄ortes p̄mittēt: seḡ si iplettēt cōditio q̄ sortes nō tene-
tur: ga sortes est solū ille cui obuiat plato: et ex opposito. s.
sortes teneri: seḡ q̄ plato nō iplettēt cōditionē. Igitur hec
S̄ortes nō teneri: seḡ tā ex cōditio q̄ ex ei⁹ opposito. g. nō
tenet. Finalr̄ vt trāsēam qđ ad hoīs iterimēdū obycit: ga
cōditio ex euētū repugnat h̄ctui & isicit obligationēz: seḡ q̄
nō tenet: sic si h̄ctū m̄rimoniū sub cōditioe q̄ nūqz reddam
debitū. S̄z circa ls dicta Volkot q̄tūs multuz subtili p̄ce-
dat, at aduerte q̄ ls fundamētālē p̄ alios assumptā ipsi non
pbēt: facile est tñ pbare: ga ipole est aligd seḡ ad duo h̄di-
ctoria n̄sūt sit verū: ga necessēt est semp alterā h̄dictoriārū
et verā: et ex vero seḡ falsuz est ipole: q̄ in q̄cūqz casu ex po-
sitione cōditiois & ei⁹ opposito seḡ sortes teneri: necessēt est il-
la verā eē. C. P. Cōtra hāc. S̄ortes nō teneri seḡ tā ad cōdi-
tione q̄ ad ei⁹ oppositū: ga ipole est ppōnēt stigētēz seḡ ad
vtr̄qz h̄dictoriōz: ga si sic iserret p̄ bona p̄tia ex dissum-
ptūa cōplete vtr̄qz h̄dictoriārū illarū: et talis dissumptūa
semp est neccia: et ex neccia nō p̄t seḡ v̄gēs: als poss̄z in
casu verificari ans p̄tētē exētē falso. C. P. Certū est: nūlo
euētū sunt vel p̄tētē eē simul vera: als falsificari poss̄t p̄mū
principiū. q̄ ex cōtradictorio possibili nūqz recte inferri po-
test alid: als vel daret antecēdēs verū sine p̄tētē: vel con-
tradictoria simul vera. C. P. Alterum istoꝝ est & nō simul

Circa sacramentum matrimonii

vtrūqz: vel ergo ipsa aditio sueta et pacta est vel non est: si est quo nō obligat: si nō est ḡ nō obuiat hoi qui ei nō obligat: et p̄ q̄s obuiat homini qui ei obligat. Et iuxta hoc op̄z declarare quare cūtis cōtradictorius sit impossibilis cuz fateat tamē Holkot sic esse vt conditio requirit tē.

Discernēdūm vltierus q̄ p̄sen
sis sufficiat ad
pfectionē m̄rimony: Querit an p̄ditio adiecta
ip̄cietat ēentiā seu excludat s̄bz m̄rimony: Et
vz q̄ non: ga adiectio p̄ditiois nō ip̄edit alios
cōtractus p̄mutationū: vt si domū meā cōmuto cū Joanne
pro sua si rex hoc anno in Glādriā ierit: adueniente p̄ditione
p̄fecta est p̄mutatio sine q̄cuq̄ alio nouo p̄sensu nec possūz
ressilire. ḡ s̄līr in m̄rimonio. Et s̄firmat: ga excoſicatio fert
ex tūc p̄ nūc sub p̄ditione si istra certū diē nō ſatisfecerit. ḡ
ſlīr in m̄rimonio p̄t cōtractus fieri sub cōditione ēt ſuſpe-
ſua de futuro. In h̄iū est q̄ cōtractus m̄rimony est trāſla-
tio potestatis corporis in ſenitū ex p̄ſensu de p̄nū adhibi-
to: ſz cōditio ſuſpēſia facit p̄ſensu cadere ſup futurū et nō
ſup p̄nū. C P. Nūq̄ ſacra depēdēnt ex aliquo futuro: non
est. n. baptiſma ſi forme baptiſmalī adiectio cōditionē ſuſpē-
ſuā. ſi cras ueris ad eccliam vel aliqd h̄i: ſed h̄cius m̄ri-
monialis h̄i cōnexū ſacrm. ḡ Pro huius ſolone eſt an-
mōmentū ſp̄ p̄dū en modū dñm dēmōstrādū p̄dū et
aliud dies/aliud p̄ditio. Modus eſt q̄ſi adiectio qualitatē
vel finis h̄cius: ad quā vel quē volumus eū obligari cum q̄
cōtrahimus: vt do tibi h̄i vt de illo viuas in ſcholis. Dēmo-
ſtratio eſt cuſ ſigñamus absolute aliqd ſub aliqua q̄litate:
vt ſi dixerō: petro qui Joāne iterfecit do dece. Lā cū dno-
to pp̄ quid aliqd volo. Dies: cu in futurū tps aliqd volo: vt
dabo tibi cras: vel p̄ſentio te cape poſt annū. Cōditio cum
aliqd adiectit ſub cuius exiſtiā volumus vel affirmamus
aliqd eē et non alſi: vt do tibi ſi cras rex uenerit yl nanis ex
Aſia. C Scđo, aladuertere certum eē apud oēs ḡ consenſus
adhibitus ſub p̄ditione de futuro: an euētū p̄ditiois nō eſt
m̄rimony. et de h̄i ē tex. clarus in. c. ſup eo. de p̄ditione apposi.
vbi adiecta narrat h̄i p̄ditio ſi p̄ viri ſuū p̄ſtaret aſſenſum.

Sed disquirunt doctores: an p adiutori peditio-
seu eius existia sit extuc matri-
monii. Ut et in hoc pucto palude. 29. distin. 4. q. z. circa
octaua pclonem recedit a theologis facientibz dñiam iter adie-
ctione pditionis honeste et possibilis sposalibus et mrimo-
nias/dicess cu iuristis in hoc nō eē dñiam: vñ carpit doctore
et magistrum suu bea. Thomā in hoc qz dicit mrimoniū ſcuz
sub conditione de futuro possibili et honesta cōpari sposalis-
bus de futuro: qz aut ielligit pro nūc et hoc est falsuz: qz nō
funt sposalia ficut nec mrimoniuz: qz defectus conditionis
eque ipedit sposalia ficut mrimoniuz: aut ielligit p tūc. v3.
in euēti conditionis: et hoc nō: qz tunc est verū mrimoniū:
cu extantia conditionis equiparet cōtractui puro. Ut mri-
monii cōtractū sub pditione de futuro: illa exsite est verū
mrimoniū et nō sposalia: qz qz pditione existit ita est ac si fi-
ne pditione tūc cēt ſcuz habit: si eni do tibi vel tradu rem
meā sub pditione si nauis ex Asia veneritnae veniente nō
est pmissio tm dandis: qz est trāslatio dñi uita hic ergo zc.

Sed salua reverentia tñ doctoris temë fatis doctore
scm correxit: et defertis theologis ad iuri
stas fugit. Qd enim ñcorus talis purificata conditio nō sit mñi
moni: s; solù sp̄s falla p; q; a; als adimpta cōditione nō cō
pelleret cū alia m̄rimoniū ñhere: sed cēsentur et an pro tñc
cōtraxisse. Et dicit rex. in d.c. sup eo: q; a; cōditione illā nō i;
probat canonica istituta et sensus alieno arbitrio reseria
turnisi voluntas p̄is postmodū intercedat nequaq; cogeni
dus est ad m̄rimoniū ñhendū manifeste inues q; accedēte
p̄sensi p̄is debeat ad ñhendū cōpelli. Et declarās recessio;

ne illa non est determinatione pape Alexандri ɔrām dicit: hūc ɔsensum quāls per verba de pīti exprimāt nō hñdus esse, p cōsensu de pītiqā in alterius arbitriū nō habitū sed hñdum referēt. Unde t gl. in ɔbō Alieno decidit q medio tpe cōtrahens mutat voluntatem: et si de post pater cōsentie dīz cōpelli cōtrahere cū illa. ar. de sponsa, in publi. De illis, in fine, nō est tū matrimonii inter eos, vnde si cōtrahat cū alia tenebit; ga non dicit cōsensus nisi tēpore quo pater cōsensit, ergo per existētiam cōditionis nō fit matrimonii ex priori cōsensu: sed solū obligatio seu vinculū sponsaliū: te netur cōtrahere si pōt. Nec valet simile qd inducit de alijs ɔctibus: ga in illis fictione iuris intelligitur cōsensus vñqz ad conditionis existētiam durare seu pmanere aut quia tenetur cōtinuare, et non pōt in alterius pīdiciū cōsensum mutare: ga habz cōtractus pro pfecto existente cōditione. Secus autē in cōtractu matrimoniali qui regrit subsistētiam ɔsensus de pīti ex vñraqz parte pro eo tunc qd matrimoniū pīficitur. C Per hoc pīz res pōtū ad primū ante opōsitiū / ad cōfirmationē qd sīa iudicis est quia excōmunicat hominē: video si duret in tēpus conditionis adlecte: et nō revocata: excōicat et tēpore quo conditio euēnit. Et matrimoniū causatur ex cōsensu mutuo de pīti. Et quia cōsensus hñb cōditione de futuro non est cōsensus de pīti, ergo quāls cōtinuarcur in tēpus euētūs conditionis: nō faceret matrimonii, qd est valde notandū dīz fātent fortasse cōtinuasse ɔsensus vñqz ad cōditionis euētūm. Unī iste cōsensus capio te in meam si pī meus volet: vel voluerit: vel cōsenserit in futuro: nunqā facit matrimonii: sī iste capio te in meā si patri meo placet: si pī cōsentit vel vult: facit mīrimū si cōditio existit. C Ad motuum de Palude qd sāt bonā apparetiam hñc videtur: dico qd sunt sponsalia. Et cū arguitur: nec sponsalia: nec matrimonii nō possit aīi cōditionis euētūm: ga ex promissione sub cōditione nō obligor ante conditionis euētūm. R video ipse hñz soluere idē arguētūm si sub hac forma fiat cōtractus: ducā te si cras de deris mīhi. io. illīc sunt spōsalia et non mīrimoniū: certū est. Et cum dī ante adūētūs cōditionis non obligor: venit est ad absolute cōtrahēdū: obligor tamē sub pīditione. Et oīo consimilē in proposito ex tēpore pīnuntiationis verborum obligat sub cōditione: et euēniētē cōditione obligatur absolute ad cōtrahēdū: sed non est ob hoc matrimonii cōtractum. Unde nulla est differētia inter hñs/contraham tecū si pī cōsenserit: et ɔbo tecū si pī ɔsenserit. Rō est: ga verba interptati debet potius vt aliquē effectū inducant qd ut nihil operētur. Jam si interptaretur hoc mōc cōtraho ex nūc matrimonii tecū si in futuř pater adhibuerit assensuſ cīz impole sit matrimonium eē: et in pro sui substātia spectare conditionis future euētū: opz intelligere cōtraho tecū obligatiōne futuri matrimonii sub hac pīditione si pī tē. C Si dicas. c. de illis. de cōdi. appo. dī de cōtractu spōsaliū iurato sub cōditione si tātūde dederis nō est reis perīury eam nō duces in uxori pīditione minime iplēta: nisi ɔsensus de pīti vel carnalis copula iter eos fuerit subsequita: et hic a pī est ɔsensus de pīti. Unī dīcūt pī illū texuz Uin. Pe. abbas ibi. Speculator eo. rit. si post ɔcta spōsalia pī ɔbo de futuro sub pīditione donādi. io. accedat cōsensus de pīti: sub eadē pīditione est mīrimoniū ēt aīi pīditionis euētū. Sc̄ si reserat in alteri arbitriū pī qd excludē nitim̄. c. Sup eo. eo de tī. fz vñraqz est oīo eadē rō. g. tē. C P. Doc. pīma, tur: pono qd velint hñre mīrimoniū scientes qd sit mīrimoniū et nō sponsalia: vel nō scīat que sint sponsalia: ex contrac- cti nemo obligat vñtra qd intēdit. ergo si nō intēdit sub ea forma verboꝝ spōsalia cōtrahere oportet qd sit mīrimoniū vel qd nihil inter eos sit factum: et euēniētē pīditione: qd valde absurdū est. C R video ad pīmuz: qd. c. De eis. loquit de

cōsensu puro sed cōditionato cōditione alicuius futuri eveniūtis. Unī sic nō est cōsensus de p̄stī qui in alterī arbitriū refert: sic nec qui in alicuius futuri eveniūtū refert. vt sentiūt ratiōte Inno. et Jo. And. ac post eos plane decidit et dicit veritatē eē p̄sonor. q̄uis in calce h̄nātām s̄niam velit q̄p euēntente cōditione est verū m̄rimoniūtū cū per verba de p̄stī h̄bitur sub cōditione que solū suspēdit: q̄nī autē p̄ verba de futuro sub eadē cōditione, euētus cōditionis purificat sp̄osalia: s̄z nō facit eē m̄rimoniūtū. Ad z̄m dico: in h̄ctū m̄rimoniālī propter eiō fauorē intelligēt clausula: si nō valet vt ago valeat vt valere p̄t. hinc si īp̄t̄berc̄s q̄ non sunt pubertati p̄ximi h̄bant p̄ verba de p̄stī: q̄uis m̄rimoniūtū eē nō possit intelli- gunt sp̄osalia h̄xiſe. Et cātūr ex hoc publice honestatis iuris- tūtia: vt. s. post pubertate de facto h̄bent cū alij illi quarto gradū cōsanguinitatis iūcta nihil facit: vt est tex. in. c. vnicō de despōla. imp̄. Idē quoq; lib. 6. Sz si casuz stringēs po- nas q̄p p̄t̄sent se nolle sp̄osalia cōtrahere et q̄i itēdā nihil agere si p̄ hoc vere m̄rimoniūtū nō h̄bant saltez p̄ cōditionis euētū l̄z dubitare continere videat: Dico nihil oīno per illos agi: ga cōtra eoz intētōne r̄ voluntatē sufficiēter exp̄issaz nō d̄ p̄sumptiuē eoz intētō extēdi: vt agere intelligentē p̄ verba: q̄p v̄t̄c̄q; p̄ illa fieri p̄t: quando illō specificē et ex- pressē nolūt. Ex his v̄lerius dico: q̄p ex tali h̄ctū per verba fīm vocem de presenti cōditionato alicuius futuri euētus non contrahitur publice honestatis iustitia nisi purificatus fuerit per conditionis euētum: vt de sponsalibus cōditiona- natis est texus ad l̄fam cap. vnicō de sponsalibus.

Irra hec occurrit p̄ istud dubium. Joā- nes h̄xit hoc mō successione cū ouab̄ cognatis itra quartū gradū sub diuersis vel cōsimili cōditiōe de futuro: et de p̄vtriusq; venit s̄l̄ p̄ditio: cū qua illarū teneat contrahēt. R̄ideo post Angelū in verbo M̄rimoniālē. in. h. vj. q̄p cū neutra rōne icertitudinis p̄ leg. si fuerit. ff. de reb̄ dubiis, et leg. duo sunt tyt. ff. de testamētaria tutela. Et est rō: ga cō- tractus cōditionalis suscipit robur et vim ex cōditiōis euē- tu et nō ante. L. Cedere diē. ff. de verbo. T̄ḡni. Igit̄ euēntente fil̄ v̄traq; cōditione/periinde est ac si s̄l̄ cum v̄traq; h̄heret sp̄osalia vel m̄rimoniūtū. Nec obstat lex. Potior. h. videam? ff. qui potiores in pig. habi. vbi euēt cōditionis retrotrabi- tur q̄sī ab initio p̄ductus fuisset in hypothecaz. t. l. nec em- p̄tum. in p̄t. ff. de h̄b̄ emp. vbi implemētu cōditionis tra- hit ad diē cōtractus: vt pindē habeat ac si ab initio fuisset h̄ctus purus: et sic in p̄posito videref primū solū debere va- lere: ga illa pcedūt quādō nō est in potestate gerētis z̄m tol- lere primū. in castu nō bñ tolleret. s̄ primū. vt. d. l. potior in p̄nci. Nec z̄m p̄t p̄ p̄dicare: ga nō est maius vinculū. Et hāc dicte cōdēm opionem et tenēdam. Nec obstat si dicas in d. l. Duo sunt tyt. d̄z nō desicere iūs s̄z pbatio. q̄ icertudo nō facit: quin cū altera earū sit verus h̄ctus sp̄osalius. R̄i- deo q̄p verū est sola incertitudo quo ad nos nō tollit iūs s̄z pbationē: sed impōlis nō solū pbationē s̄z et iūs vt s̄l̄ con- trahat cū duabus: cum neutra tenet matrimonium. Simi- liter de sponsalibus siue puris siue cōditionalibus: vt si dua- bus sororibus dicat quecūq; porrexerit mibi manum cum illa contraham: et simul ambe porrigant manum.

Secundo circa hec dubitat. Quid de cōtractis spon- salib̄ sub p̄ditiōe si p̄i placuerit: et p̄ p̄mo dissentit: de ide cōsentit: an sint resoluta sp̄osalia vel nō? Di- co ea esse exticta et resoluta: satis enī est semel h̄dixisse. Unī in. c. Per tuas. in eo. tī. nō fuisset iūdicādū ex copula carna- li p̄ m̄rimoniūtū: si d̄mōstratū fuisset p̄t̄z et patruū alijq; h̄xiſe at̄ carpalē copulaz: vt p̄z ex fine cap. als opozetet sic h̄bēt spectare ad totā vitā p̄is p̄isq; extiguerēt sponsa- lia. Pro isto allegat Ang. l. oes. h. B sermone. ff. de h̄. sig. t. l.

hec p̄ditiō. ff. de p̄di. et dītor. q̄p icelligāt de p̄ s̄nsu. Unī sic copula carnalis: q̄ de sui nā h̄z purificare p̄ditionē nō puri- ficit q̄nī iūenit extictū vinculū: puta cū medio tpe supuenit affinitas vel h̄b̄ arī p̄ditionis euētū. Sic in p̄posito de supue- niētē cōsensu p̄is postq; semel diligensit. Dic tñ dñs Lardi- nalis in. d. c. sup eo. tenere m̄rimoniūtū v̄l sp̄osalia si p̄tes mā- serint in eodē p̄posito: vt refert Ang. qd̄ intelligo si aio ad- buc obligādī sint eiusdē animi ac p̄positi cui p̄uis. Secū si solū sint p̄positi p̄ficiēdī id ad qd̄ obligāt ex p̄mo cōsen- su. Huius similitudine est: cū quis per conditionis errore cō- traxit sp̄osalia vel matrimonio cuz serua: et eo manēt eius- dē p̄positi sit libera. Nā ex p̄mo cōsensu ei nō q̄bliq;.

Tertio circa hec dubitat. Quid si p̄i nec cōsentit nec dissentit? R̄idet Ang. credo nō est m̄rimoniūtū. p. l. qui heres. h. j. et p. l. nemus. ff. de p̄di. et demon. vbi p̄z. q̄p p̄ditiō d̄z ipl̄eri in forma specifica. q̄ regrit q̄ exp̄isse cōsen- tiat. Dic tñ. tñ. / sequit dñs Lard. in. d. c. sup eo. dicūt tenere m̄rimoniūtū: et q̄ sit sp̄ale in m̄rimonio. Et hec opio(dicit) te- nedā est atq; deuetū sit ad scda vota: als primū virtus est de iure/meo iudicio. hec Angelus. Sz ga in p̄ditione nō sit specificatio de cōsensu exp̄issō vel h̄bis iūnuato. videt suffi- cere p̄ cōditionis ipletōe tacitū cōsensus q̄lis ad m̄rimoniūtū cōtrahēdū sufficere dignoscit: vt in casu quo parētes con- trahūt sp̄osalia vel m̄rimoniūtū pro filia p̄tēt et nō h̄dicēt. et de hoc est tex. in ca. vnicō. de despōla. imp̄. lib. 6. Unī si con- trahat sub cōditione de p̄nti: puta caplo te in meā si p̄ me cōsentit vel est p̄tēt satis vi. p̄ subsistētia m̄rimoniūtū: q̄ p̄ illo tūc mētē cōsentit vt dicat eē m̄rimoniūtū. Nā ad ingren- dū an ille cōtractū ibi faciat m̄rimoniūtū op̄z iūestigare: an. p̄ tūc pater erat cōsentiens vel non: et si declarauerit le mete cōsensisse seu contētum fuisse: vere est iūdicādū m̄rimoniūtū. Secū si adiūciatur conditio si pater se cōsentire dixerit: tūc enim pro implēda conditione in forma specifica oportet patrē nō solum cōsentire: s̄z cōsensum ipm exp̄imere.

Quarto dubitat. An hic sit m̄rimoniūtū vel sp̄osalia tñ p̄ adiectā cōditionē: cōtraho tecuz si deo placet: v̄l si deo placuerit. Et v̄l q̄ sit m̄rimoniūtū pure et ab- solute h̄ctū: q̄a p̄ditione q̄ neō subintelligunt in h̄ctū vel dispōne nō faciūt h̄ctū vel dispōne cōditionalē. L. cōditiōea. extrīsc̄. t. l. aliq̄f. ff. de p̄di. et demō. l. hec v̄ba testatoz. ff. d. ll. s̄ ipole est quēcūq; h̄ctū esse sine placito dei qd̄ est oīum rerū ca: q̄ semp tacite inest: et p̄ q̄s ei p̄exp̄issō nō plus facit h̄ctū cōditionalē q̄b̄ hec adiectio si viuo: si sum hō: si suz com- pos mētis tē. Minor p̄z: ga sine ipso scr̄n est nihil. Joan. t. Unī et corripit Apls supbia nāram quia dicimus: hodie aut cras ibimus in illam ciuitatem, mercabimur et lucrum fa- ciemus: que est enī vita nostra: vapor ad modicum appa- rens et deinceps exterminabitur: pro eo vt dicatis si domi- no placuerit et si viixerimus tē. Jaco. 4. C In opposituvi detur q̄ illa conditio tacite nō inest: et q̄ ergo ille cōtractus magis continet vim et substantiaz matrimonij q̄ si hec cō- ditio apposita fuerit: si Petro placet: vel si Paulo placue- rit. Apls p̄z: ga h̄ctus matrimonialis multoq; est p̄tēt: puta contra yōtū. cōtra iūramētū: contra obligationē sponsa- lium cū altera p̄ius h̄ctoz: t nullum peccatū dicim⁹ place- re deo. S̄l̄r nāq; odio sunt deo impius et impietas eius.

Pro hūtū solutione animaduerte: q̄ ali- quid dicitur placere deo: ga vult et facit. Unde vocamus eius voluntatē efficac- cē voluntatē bñplacitū: et sic nulla res sit quin placeat deo: et sic certū est placitū ei⁹ seu voluntatē tacite includi in omni cōtractū. Vel cōsimiliter placere dicimus quādō vult per- mittere: et sic dicimus ecclīc: vel deo voluntate p̄missionis placere qd̄ p̄t̄ impedire et nō ipedit. Alio modō dicimus aliquid placere deo p̄ approbationē: quādō. s. ei gratuz: et sic

Circa sacramentum matrimonij

dei bisplacitū lōge abest a multis cōtractibus. Et si de placere b̄ mō intelligamus certū est h̄cūm pditionalē eē: r si per verbū placet est sub pditione de pñti: si p̄ placuerit/p̄ cōdicationē de futuro. S̄z in p̄ma significacione est difficultas. Si enī dicamus h̄cūm illū eē non conditionalē/opz cōse, quēter fateri: qui sic h̄cūt cū aliq̄ affine vel sanguinea q̄ per hoc sit habilis ad h̄beduz cū oib⁹ attinētibus ei infra quartū gradū sanguinitatis pp̄ impedimentū publice honestatis iusticie: qđ ex h̄cūt matrimony: vel sponsaliū nullo h̄bi: quando est nullitas pp̄ aliud impedimentū q̄ ex dese, ctu p̄sens: vt p̄z de sp̄sa, cap̄, vnic⁹, lib. 6. Et in hac signa, tione verbi placuerit, intelligēda est glo, si, d, ca, vnic⁹, cu dīc eu qui p̄mittit q̄ h̄bet cum aliqua si deo placuerit, et ecclie: cōperio post ipedimentō cōsanguinitatis vel affinitatis pōt nibilominus cū eius sanguinea cōtrahere: et tenet m̄rimoniū. Nā si intelligatur de placito approbationis tāq̄ rei honeste: sic nō facite inest: ga multa m̄rimonia sunt sub odio et mala grā dei et ecclesie: cōtra p̄ceptū ecclesie et contra votū. Et dico soluēdo dubiū q̄ est h̄cūt cōditionalis et nō p̄nus: mo sic licite h̄bunt adiunīcē dubitātes de ipedimento qui ala discriminī se exponētes absolute cōtrahētes peccatēt. Et ad argumētū an̄ oppositū r̄sider glo, si, q̄ tacitum si exprimāt benefacit rē cōditionalē. ff. de leg, p̄mo, l, si ita legatū, h̄.j. vbi cōditio si volet posita in persona legatarij facit cōditionale legatur: et exp̄ssa nocēt: que non exp̄ssa nō nocēt. ff. de regi, iur, exp̄ssa. S̄z hec solo allegat casum in quo aliter exprimīt aliqd ad intellectū iuriū q̄ inest: ga intelligitur in qđ legato legatarij voluntas qua repudiare pōt: vel legatuz acceptare: si tamē anq̄ sciat aut velit est ei ius q̄stū docere repudiauerit. Et cū exprimīt cōditio si volet ponit af, firmatiue in pditione velle vt ei ius querat ad legatū. Nec trāsmittit in heredē nisi q̄stūat se velle nisi morē: aliter ḡ exprimīt qđ inest. Et in casu nō soluz exprimīt vt inest vt locū h̄c videsan̄ iura p̄ h̄rio iducta. Archidiaconus multū instat circa h̄c casuz: et eos sequit̄ qui hic dicūt eē matrimoniū purū. Cōtraho tecū si deo placet. Et dicit notāter Do, stiis in, c, ad audiētā, valde obſtare notata glo, in, c. Beatus, zz, q, z, in prin⁹, q̄ in voto et sacro intelligunt̄ he pditiones ḡiales: si deo voluerit: si vixerit: si potero: et sic p̄inde est ac si nō sufficēt posite quātū ad hoc vt h̄cūt faciat cōditionalē. Unde si quis sic voleat. Ut uero intrare religionē si deo placet: qđ diceret talē non eē obligatū: Lerte non vi deo. Archi, cludit. q̄ ergo sit purū nō conditionale nisi de diuina voluntate h̄ria appareret: vt in exēplis positis, zz, q, z, h̄. Ecce, r, zz, q, z, Beatus, Angelus in summa Xbo M̄rimoniū 3°. Impedimenta, tertii, h̄.j. in fine. Nota istā cōditiones si placet deo: nō necessario inēē: ga multa h̄bunt matrimonia: que deo nō placet cōtra dei voluntatē: et alia quedam necessario inest. Et p̄ hoc dicit p̄cordādos Archi, et Jo, And. Et bonus dīs nō quaduertit Archi, p̄ fundamento sumere principali: q̄ cōditio illa nečio inest. Et Jo, And, in nouella cap̄, sup eo, finalr̄ dicit pcedere Archidi, qñ nō appetet de impedimentō. Aliter risideo et facile exponēdo pp̄onem ad sensum eoz qui cōditionē adiectū: cōtraho tecū si deo placet: si deo vult: si ius p̄mittit h̄cūt: seu vinculū m̄rimoniū inter nos eē. Et certū est nō fit verus h̄cūt matrimoniū: neq̄z vinculū sine exēstia illarū cōditionū. Tñ plūmif et tē, tatur sepe de facto absq̄z et sine eo q̄ deus velit et ius p̄mit, tūt inter eos h̄cūt matrimony fieri seu vinculū nasci. Multi enī volūt h̄bere et nibil faciūt: ipediti alio vinculo voti: m̄rimoniū obſtātia/affinitate/ sanguinitate, et sic de alis. Dico ergo, q̄ p̄dītō talis nečio inest: et subaudit̄ vero h̄cūt et nō voluntatē h̄bedi. Et illā voluntatē h̄bedi q̄lificās fac ea cōditionalē. S̄l r̄ dico, placitu et p̄missio dei quo ad voluntatē h̄bedi nečio inest voluntatē: et ḡ hec voluntas nō est p̄ditionalē:

volo h̄bere tecū: vel volo dare fidē si deus vult vel p̄mitit inter nos h̄cūt vel vinculū m̄rimoniū eē: et excusat vt dixi a p̄ctō: vbi absolute velle h̄bere arguit p̄ctrī. Ita refert qđ p̄ cōditionē adiectā velimus seu intelligamus placere deo: vt p̄missūz eē ab ecclesia vel deo. Ex hoc p̄nter fateor: ex hac: p̄mitto cōtrahere tecū si deus p̄mittit me p̄mittere: vel si deo placet voluntate bisplaciti me p̄mittere: nascit̄ publice honestatis iustitia eque ac si cōditio subticeret. Et circa deductionē Archidia, attēde q̄ multū laborat ad nomē in eg, uoco: ga glo, illa, c. Beatus, loquīt̄ et intendit de p̄ditione si deus voluerit voluntate approbationis: fundās q̄ p̄missum voto: iuramēto: vel alio ḡne p̄mitredī obeat lictū eē: et non contra dei ordinationē seu preceptum. Et intēdit solum q̄ illa debeat regulari vt promissio cum effectu liget: non autem vult glo, perinde esse ac si illa fuerit expressa. Hoc enī multos excusaret a voto: iuramēto temerario et malo.

Quinto dubitatur. An hic sint sponsalia. Lō trahā tecū si veneris ad exegas meas: vel h̄az tecū si capitolū nō ascēderis. Et vī q̄ sic: ga p̄missio sub p̄ditione possibili ligat p̄mittētem: sic est in p̄posito. In h̄cūt est: ga euētis cōditiois repugnat ei qđ p̄mittit, q̄ excludit spez obligatiois absolute q̄ dīz p̄tineri in p̄missione p̄ditionali. R̄sideo: q̄ nulla simplē plūrgit ex illa forma obligatio: ga ad factū ipole nullus se pōt v̄l absentē vel q̄cūqz cōditione obligare: et sic se p̄stituit in euētū quo exequys iterfuerit ad h̄bedū cū illa post suā mortē. Unde p̄nde est ac si dīcā: h̄az tecū post mortē: ex q̄ nulla penit̄ obligatio nascit̄. Nā qđ in factō p̄sistit in mortis t̄ps cōferri nō pōt: vt cū morieris in Alexandriā ventre sp̄des. ff. de xb, obli, l, Lētēsim⁹, h̄. Id aut̄. Et isti, de verbo, obli, h̄. Sigs stipulat̄ si in capitolū nō ascēdero dare spondēs: p̄inde erit ac si stipular̄ eēt cū moriet̄ sibi dari. Nec obstat si dicas: Cōditio ipolī adiecta h̄cūt m̄rimoniū vel sp̄sa liū vītāt̄: et nō vītāt̄ h̄cūt: habet enī, p̄ nō adiecta, ca, si, de p̄di, appo. q̄ nō ipedit hic sp̄salia h̄bi si euēt̄ p̄ditōis repugnat expletioni ei⁹: qđ p̄mittit. Quia euēt̄ p̄ditōis finit obligationē nascit̄ ad id qđ sub ipsa p̄ditione est p̄missūz: et sic cōditio adiecta est h̄ subam sp̄saliū: et p̄ditiones q̄ sūt h̄ subaz matrimoniū vel sp̄saliū faciūt h̄cūt carere effetur: vt dicit eodē ca, si. Ex B p̄z solo alteri⁹ duby. Quid si postq̄z s̄b illa s̄or⁹ affidati fuerint sequat̄ carnalis copula an iudicandū sit, p̄ m̄rimoniō. Et appet q̄ sic: ga p̄ copulā subsecutaz vī recessūz a p̄ditione, c. De illis, r, c. Per tuas, de p̄di, appo. Et dico breuiter q̄ nō: ga carnalis copula non facit p̄sumi m̄rimoniū: n̄i p̄cesserint sp̄salia. Jā vt duxi s̄or⁹ talis nō p̄tiner sp̄salia/nec absolute/nec p̄ditionata. Scđo seḡt q̄ ex tali h̄cūt nō orīt ipedimentū publice honestatis iusticie: q̄uis orīt possit ex m̄rimoniō nullo v̄l sp̄saliib⁹ nullis: ga bic est nullitas ex defectu p̄sens. Nā in q̄cūqz p̄sens talis fuerit posit̄: nō est nat̄ p̄ducē seu face vinculū m̄rimoniū: et ita p̄nde est ac si nullus p̄sens adesset: vt in furiosis vel in infantib⁹ aut dormientib⁹. Secūt̄ cū m̄rimoniū v̄l sp̄salia sūt nulla ex alio ipedimentō: puta voto solēni: sanguinitate vel affinitate: et sic de alis. Ibi enim consensus natus est p̄ducere vinculum: z̄ non in illis personis: vt de hoc notatur in dicto cap̄, vnic⁹, de sponsali, libro, 6.

Sexto dubitatur. Quid sit de isto h̄cūt: Capio te in uxore: si es virgo, supposito q̄ nō sit virgo. Et vī nihilomin⁹ q̄ sit m̄rimoniū: ga cōditiones ipolē adiecte legat̄ h̄stur, p̄ nō adiectis, l, obtinuit ff. de p̄di, et demō. Et oslīr̄ pp̄ exuberantē saiorē m̄rimoniū idē p̄met in h̄cūt m̄rimoniālī: vt p̄z in, c, si, de p̄di, appo. S̄z ipole est eā eē vel fieri virginē q̄ semel corrupta est, vñt inquit Piero. Nō pōt deus suscitare virginē post ruinā. Un̄ dicit Hostiē. Si b̄ mō q̄s h̄bat: accipio te si iueniaris virgo tenet

De sponsalibus

105

tenet matrimoniuū cītā si nō inueniaſ virgo sed corrupta. ar. ff. de strabē. c. p. l. Alioquin. r. z. 9. q. z. h. j. Sed istud nō videt verū: ga iura disponētia conditiones impossibiles in legatis et matrimonio h̄i p. nō adiectis solū pcedere vident de impossibilib⁹ simpliſ et p nām: nō de illis q per accidēt sunt impossibiles:puta ex trāſitu alienius in pteritū. Usi si legem Berte. io. si an morte mea fornicata nō fuerit: nō pp hoc p nō adiecta habet q. ipossibile sit cā fornicatā nō esse. Etiam cū hoies conditiones illas aduciunt: ex hoc lmitare vident suaz intētione equie vt est in stractibus: nec est iusta cā psumēdi: q. solū p ironiā et irrisiōnē quādā aduciāt. Et istud idē tenet palu. z. dist. quarti. q. z. arti. 5. xclone. 4. et seq̄ cū Stepha nus de Laieta in sacrali Neapolitano. Addēs: q. si aduciens conditionē simpliſ ipossibile addat: q. aliter strahere nō intendit: qz mens certa est: non est locus plecturis. et sic in neutrō foro iudicādū esset: p. matrimonio fm. eū. q. 4. 9. r. 8. Nec obstat moritū Hostiū. ex dicta. l. Alioquin. r. h. j. z. 9. q. z. ga multa vitiant stractū in modū conditionis seu rōne erro ris: et sic illa pceduit. Et idem finaliter tenet summa Pisana in verbo Matrimonij. 6. h. Quid si dicam accipio te vel accipiam si inueniam te virginem. et cetera.

Septimo dubitatur: an hic sit stractus spōti salium vel matrimonij: strahō tecū si celū digito tetigeris. Et v̄i q. nō: qz aduciens conditionē se nō obligat nisi in conditionis euētū: stractus nanqz ex ptiētione legē accipiūt. in. c. L stractus. de re. in. lib. 6. ergo cū euētū conditionis est ipossibilis ad nihil obligat strahēs. Et affirmat: qz cū ipossibilis aditio aduciēt obligationi nihil valet stipulatio: vt est textus institu. de inuti. stip. h. Si impossibilis. Idē habet in. l. Impossibilis. ff. de verbo. obli. r. l. Impossibilis. ff. de reg. iur. dicit: q. impossibilis non est obligatio. ergo stractus future dispōnis yl. pntis sub aditio ne: Si celū digito tetigeris: si lunā deglutiās: vel sol sit minor luna: nihil opaf. Et affirmat secido et multū efficaciter ga sine p̄sensu nō ſbit matrimonij. c. Tuas. de spon. duo. si folius p̄sens defuerit: cetera ēt cū ipso coitu celebrata frustātur. S. ad strahēdū matrimonij sub adiectione conditionis quā scūt impossibilē nō est p̄sens in vinculū matrimonij. ergo. Minor p. p. l. Nō solū. ff. de ac. et obli. vbi. pb. textus nō folū stipulationes conditioni impossibili applicatas ēt nullius mōthēt: sed ēt quoscūqz stract⁹ emptionis locationis et huius. Quia in ea re que ex duorum plurimum consensi agitur: omnium voluntas spectatur: quorum proculdubio in huiusmodi actu talis cogitatione est vt nihil agi existimetur apposita ea conditione quam sciant esse impossibilem.

In oppositum est tex. ad literam in ca. fi. de cōdi. appo. vbi dicit: q. cōditiones tur pes vel ipossibilis: q. nō sunt cōtra subam mrimony: debent p. nō adiectis h̄i. R̄ideo. in foro iudicij certū est cōditiones illas ipossibilis h̄idas esse pro nō adiectis: p. dic. cap. fi. et ergo iudicari matrimonij vel spōsalia iuxta exigētiam verborū detracta cōditione: vt hic. matrimonij strahō tecū si solē in bursam tuā incluseris: et hic spōsalia strahā tecū si solē r̄. Et vt dicit palu. z. dist. 4. q. z. xclone. 5. est satis mirabile: qz videt deridere portus qz cōsentire. Et in foro p̄scie tie si se diceret nō cōsensisse iudicare nō esse matrimonium cōtractū: s. strahēdū pp pceptū ecclesie. In qua cauda deficit doctor ille eximi⁹: qz ecclia nō pcpit de nouo matrimonij debere strahē postqz sub cōditione ipossibili stractū fuerit s. interpretat illuc verū mrimoniū esse cōtractū: qz cōditiones ipossibilis pp fauore mrimoniū h̄itur p. nō adiectis sic in ultimis voluntatib⁹. l. Obtinuit de pdi. et demō. r. l. j. de cōdi. insti. cū filibus. Nō arctaſ ergo in foro cōsciētie strahere q. absqz cōsensisse sub cōditione ipossibili strahē: immo sicut strahēs sub conditione turpib⁹ reputata honesta cōter

etia in foro iudicij dū iudicari cōtraxisse matrimonij: nō obstante q. cōditiones turpes habeant: p. nō adiectis. dic. c. fina. ergo sunt impossibiles de iure. l. Ncpos pculo. ff. de verbo. signi. Exemplifica. L strahō tecū si velis in dubio q. cōqz emergete sup validitate mrimony nunqz mibi perēt debitu dene gare: qd̄z teneam turpe esse et nō licere: qz m̄ cōi opione doctoz cēf̄ licitū: nō dū aditio haberi p. nō adiecta. Sic in cōtractu matrimonij vel spōsalii sub conditione ipossibili q. cōter impossibiles reputat vel ipsi strahēs impossibile reputabant: aditio talis nō dū h̄i p. nō adiecta: qz cessat cā p̄su mēdi strahētes in fauore matrimonij voluisse cōditionē pro nō adiecta h̄i. Et ergo fm. cōdem doctoz suaz cōstato p. animus vtriusqz vel alteri cōtrahētū nō fuit strahere nisi sub existētia conditionis: nō esset in foro iudicij p. mrimony iudicandū: vi si exprimat et nisi aditio euenerit nolumus inuicēz esse obligati vel disceptabāt inter se an aliqd. sit de iure vel facto ipossibile: putat alter dicebat aliqui partē stellaz et celo in terrā destillari: alius dicebat ipossibile. Et sicut vadiū de super int̄m ligaret partes et ei lucro cederer: q. pro veritate depositisset: sic is qui dicit ipossibile esse: et contrahit matrimonij sub conditione: si est possibile stellaz liquefcere et sic ruere in terram: non laqueatur matrimonio propter conditionis impossibilis adiectiōne. Unde om̄is propositio vel conditio de possibili falsa est impossibilis.

Ad rationes ante oppositū r̄ideo ynica r̄uſione: q. p̄sumit strahēs oēm conditionē turpē nō strahētia substātie matrimonij vel impossibilē habere pro nō adiecta: sicut in testamētis seu ultimis voluntatib⁹: nisi colligi possit et doceri strahētū animos vel eorum alterius animū fuisse nō strahētis sub cōditionis euētū et aliter non. In alijs autēz contractibus non est talis fauor inducens ad hoc presumendum. Et sic procedunt textus ante oppositum inducti.

Octavo dubitatur. Joānes promittit Berte: L strahā tecū si pmiseris mihi tecū coitu: an debet cēseri spōsalia pura: Et refert Jo. An. i. c. j. de spōsa. duo. notasse Uincē. p. mrimony: q. sp̄pū m̄ pmiserit sunt spōsalia pura: et deinde in coitu mrimoniū. zz. q. 5. Qui. pcurare. r. z. q. 5. Qui. viderūt. Sic ut si depōnes pecunia dicas: si voles vtaris: qz p̄pnū vult vti. trāſit i. creditū. ff. de re. cre. l. Quid si ab initio. Sed hoc vt p. p. ex fine illius nō est v̄z: dū enī pecunia esse nota. Et ergo voluit Uincen. perinde esse acsi spōsalia fuisse pura. Alij probant esse spōsalia pura: et nō esse spectādū cōditionis euētū: qz vel intelligit cōditionē de coitu fornicario: et habet p. non adiecta qz turpis: vel de coitu cōingali: et sic qz necessario inest nō facit stractū cōditionale. p. l. cōditiones. r. l. Aliqz. ff. de condi. et demō. r. l. Hec verba testatoris. ff. de lega. j. Sed istud nec videt bñ dictū nec verū: qz sic esset in hoc stractu iudicandum mrimoniū: Do tibi fidē si meū cōceris. Et q. hoc nō p. p. qz veris cōtingib⁹ post matrimonij stractū debet tps intra qd̄ vnu altero ēt inuitu pōt ingredi religionem. c. Ex publico. de cōuer. cōliga. vbi p̄figit tps duo p̄ mesiū: immo pōt strahē mrimoniū cū intētione post stractū mrimoniū intrandi religionē: iuxta. c. Lōmisum. de spōsa. nō est ergo illa cōditio: ed solū requirit cōsensus in vinculū coniugale et obligationē ad carnalē copulā: saluis exceptionib⁹ et facultate iuris eximēdi se ab eius redditione. ergo talis stractus nō est mrimoniū: s. p̄tinet v̄z spōsalii: si v̄z est q. aditōis explotione p̄sumit mrimoniū: qz p. carnalē copulā intelliguntur spōsi p̄ficer mrimoniū et recedere a gbuscūqz cōditionib⁹. b. r. c. De illis. r. c. Per tuas. de cōdi. appo. Et in hoc fundat cōs opio doctoz: qz post huius stractū: Contrahō tecum si coieris meū: et in pmo coitu est mrimoniū: qz cōqz icelli gat cōditio adiecta: sive de coitu fornicario: qz tanqz turpib⁹

Circa sacramentū matrimonij

habet pro nō adiecta: siue pugnali: qz ab omni cōditione p̄sumit recessum esse in copula. et currit. Cum is qui de spōsa. eque in spōsalibus conditionatis: ut in puris. Ex his r̄de: q̄ prima opio notata p̄ Vincen. est vera: q̄ mulier incipit p̄mittere purificant spōfalia: q̄ explicet cōditio. Et q̄q̄ sese retraheret ante p̄ claustra pudoris attingeret vel cu mīlare seminaret: absolute tenet cu ca contrahere: q̄q̄ adhuc pro mīrimonio iudicari nō deberet: s̄ ex sola carnali copula cu effectu: ex qua et affinitas nascit. Nec obstat ista annoata q̄sī fundamēti ex. lq̄ si ab initio. f. de re. cre. q̄ alio est pecunia mota esse: aliud realiter exposita et alienata: sic in p̄posito p̄mittere coitum precedit effectuale cōmitionem.

Sed subordinuntur aliqua parua dubia. **Primum.** qd si cōtrahēs sub tali cōditio ne p̄testet se nō velle mīrimoniu inire p̄ copulā vel cōsumma re: imo nec recedere a cōditione adiecta: an ille manet in limib⁹ spōsalib⁹ tñ. **Secundus.** supposito q̄ sic fiat cōtractus: si p̄missit coitū cōtrahā tecū: et post intra annū mīrimoniu: an p̄ copulā intelligit mīrimoniu cōsumas. **Tertium.** ponam⁹ sic fieri: ecce nolo ex nūc h̄ere spōfalia vel mīrimonium sed p̄mitto postq̄ coitris meū cōtrahā tecū incōtinēti spōfalia. **Respondeo** ad p̄mū: q̄ nihil prodest illa p̄statio fīm Speci. ti. de cō. ap. Hostieli. I summa et cōiter doctores p. c. Lū in. de cōst. et ca. Sollicitudinē. de appella. Additū Speci. q̄ arg. contra cōst. c. Perlatu. de his q̄ vi metusue causa tē. et ca. Lotharius. 31. q. 3. ibi p̄statio facto contrario videtur prodest.

Et secundū. ex illa cautela nimis manifeste exprimit cōditionē intelligi de coitu fornicario: et ergo conditionem q̄ turpem haberi pro non adiecta: iuxta dī. c. fi. et per consequens contraxit sponsalia pura.

Et tertium. promissio de spōsalibus cōtrahēdis in futurū h̄z vī et effectu spōfalia: et ergo dico ex copula subfecuta p̄sumēdi esse p̄ mīrimonio.

Nono dubitatur: An sub hac forma sit mīrimoniu. Cōtraho tecū si velis a carnali cōmercio abstineat vītere p̄petuo in castitate. vel sīc: cōtraho tecū si q̄tūq̄ ad sacros ordines vel religionem p̄gredi voluerō p̄sumato mīrimoniu tu religionē ingredie. rī. Et videt q̄ nō sit mīrimoniu: q̄ adycit cōditio contra subaz mīrimoniū: q̄ (quātūq̄ mīrimoniu favorabile) vītia contractum. ca. fina. de cond. appo. ergo tē. Antecedens p̄z: quia p̄ma includit evitatem generationis prolis et hoc dicit tex. contra substantiam mīrimoniu. Et de vtraq̄ simul probatur: q̄ matrimonium dicit vinculū indissolubile quo quisq̄ coniugum tenetur alteri cōmanere: et exactus carna. lis cōmercy debitu reddere. Preterea. Qis cōditio que ali. qd ponit h̄ru bono fidei vī bono plis vītia h̄ctū mīrimoniu: s̄ p̄ma h̄rat bono proliſcu excludat oēm plē: scda bono fidei ad q̄d inuicē cōiuges obligat: p̄puta p̄petuo cōmanere: et cu requireat debitu cuiusgale reddere: ergo nō p̄t illa soia verborū mīrimoniu cōtrahi. Maior p̄z: q̄ oēs ille cōditiones sunt cōtra subam mīrimoniu. Nā tex. in. d. c. fi. dicte: si cōditiones contra subam cōiungi inserant: p̄puta si alter dicat h̄teri. Cōtraho tecū si gīationē plis cuites: vel donec inueniā alia honore vel facultatibus digniorē: aut si p̄ q̄stū adulterandā te tradas: mīrimonialis cōtractus quātūq̄ sit favorabilis caret effectu. ergo cōditio aliqd ponēs cōtrarium bono fidei vel bono proliſ dicet esse cōtra subam mīrimoniu. Et cōfirmat. Implicat mīrimoniu esse inter aliquos sine obligatio. ne ad redditum carnalis cōmercy: cu mīrimoniu dicat vī. culū seu obligationē p̄petua ad fidē obseruādā in huius actu: sic q̄ semp coniugi exigit obsequiat: et nūq̄ renuat. q̄ gegd impedit obligationē illā nasci vel h̄bi facit illo h̄ctū nō oīrī vinculū mīrimoniu. Sic est de cōditionibus in proposito.

Ad oppositum arguo: sole cōditiones q̄. sunt p̄tra. mīrimoniu: s̄ iste nō sunt p̄tra subam mīrimoniu. ergo nō vītiant cōtractū. Minor p̄ba: q̄d p̄t accidere sube mīrimoniu nō est illi cōtrariū: ex quo h̄ra sunt inuicē incōpossibiliā: sed pacū cōingū imōtū de mutuo assēntu q̄ caste et sūne carnali cōmercio p̄ vītā vītē: vel q̄ simul ingredien̄ re. ligione: et huius possim accidere mīrimoniu p̄sumato. ca. Qd deo pari. 32. q. 5. ergo tē. Preterea stat vtrūq̄ eoꝝ q̄ ad mīrimoniu cōoulāt emīssō votū simplex castitatis seu p̄tinētiene: hoc dirimēt mīrimoniu cōtractū q̄uis ip̄diat cōtrahē dū. c. Ruris. q̄ cleri. vel vo. t. c. Unico. de vo. li. 6. ergo obli. gatio ad castitatem nō excludit ortū seu vt nascāt vīcūlū ma. trimoniu: et p̄ sequēs cōditio inducēs illā obligationē nō est p̄traria sube mīrimoniu. Preterea cōtractui donationis nō repugnat pacū vī cōditio de nō petēdo. ergo sīl̄ obligatio. ni ad carnale cōmerciū p̄t aduci pacū tale vel cōditio p̄ q̄d vel quam tenetur non petere. Quarto non plus repugnat substantie mīrimoniu aliqua dictarum cōditionum: q̄ sube monachatus cōditio de renādēo in domo p̄pria cu oībus inibi cōtētis: sed illa nō vītia vel dirimēt monachū. ca. Inſi. muātē q̄ cle. vel vo. ergo. Maior p̄z: q̄ suba monachatus p̄st sit in obligatione ad obedietiā/castitate/ et paupertate. Jam ius et facultas vītē p̄ suo arbitrio repugnat paupertati.

In hac qōne est opio Palu. 30. dis. 4. q. 2. q̄ est ve. num mīrimoniu. Ut̄ ponit de mīrimonio beate virginis quatuor cōclones: quarū die prime ser. uūt p̄posito. Prima est de intētione: hec. s. vel intētio est cō. traria nō solū bonis: sed essētie mīrimoniu: puta nō intendit cōtrahere sed decipere: et nō sit mīrimoniu: qd nasci et oxiri h̄z ex cōfētu. Et idē est si nō in totū q̄q̄ in partē cōsentit sicut si velle esse homo et nō h̄e aīam: tūc ga simpl̄ nō consentit nō est mīrimoniu. Si q̄ut intētio solū cōtrarie bonis mīrimoniu: puta intētēd nō seruare fidei: cūtare gīationē prolis: sic nō impedit quo minus cōtrahat mīrimoniu. Secunda p̄clo est de expressione cōtrary: hec. s. vel exprimit aliqd cō. trariū essētie mīrimoniu: vt cōtraho tecū saluō q̄ non sim. marius tuis vt q̄ mīrimoniu dissoluāt cu inuenero pulchri. rē vel magis placenter: t̄ nō est mīrimoniu: sed vt Aug. dicit adulteriu. Uel exprimit aliqd cōtrariū nō essētie mīrimoniu: s̄ alīcū ex tribus bonis mīrimoniu. Et subdī singulū: vel exprīsum est honestū: puta cōtraho tecū saluō q̄ nō petas vīq̄ debitu ga pacisci de nō petēdo vel reddēdo nō respicit essētie mīrimoniu: cu salua reuerētia mīrimoniu possit ius pe. tēdi: et obligatio reddēdi tolli: vt latius ipse deducit. 31. dis. q. j. art. 3. cōlone. 4. S̄z ponere h̄ru in honestū hoc vītia: pu. ta si velis cūtare gīationē prolis p̄curādo venena sterilita. tē. Et ex fundamēto simili videbis Angelū in eo errore q̄ hic dicat esse mīrimoniu: cōtraho tecū si te adulterādā p̄st. tueris. Ut̄ dicit in verbo Matrimonij. impedi. 3. 6. 2. Licet canoniste cōiter teneat q̄ nō est mīrimoniu: tu tñ dic q̄ ē ma. trimoniu: et cōditio reūcīt: q̄ nō est cōtra essentialia mīrimoniu. Cūt salitas manifeste colligit ex ca. fi. de cōdi. appo. vī. ponunt̄ tria exēpla de cōditionibus cōtra subam mīrimoniu appositis p̄pter quas vītia cōtractus. Prīmu. alter dicat alteri cōtraho tecū si generationem prolis euites. Secun. dū. donec inueniam alia: honore vel facultatibus digniore. Tertium. aut si pro questu adulterandam te tradas.

Pro solutione dībū pono h̄ac cōlone. Qis cōdi. tio cōtra aliqd bonum mīrimoniu adiecta cōtractui mīrimoniali est cōtra subam mīrimoniu. Quā p̄bo p̄ dī. c. fi. de cōdi. appo. vī. dicit: cōditiones cōtra subam mīrimoniu: quātūq̄ cōtractus mīrimoniu sit favorabilis/ impeditre seu dirimēre cōtractū mīrimoniu. Et exēpliscat de his cōditionibus vt dixi: si gnōnē prolis euites: donec aliam facultatibus

Besponsalibus

106

facultatibus vel honore digniorē inueniam: si pro q̄stū adulterio te tradas. Certū est aut in prima et ultima cōditionari solū aliquid cōtra bonū prolis et cōtra bonū fidei. ergo talis cōditio adiecta est cōtra subam m̄rimony. Pr̄terea probō idē sic m̄rimony est obligatio indissolubilis ad iungale debiti reddēdū pro bono plis et fidei. ergo dīctio excludēs indissolubilitatē vel obligationē ad bonū fidei vel bonū plis est cōtra subam obligationis m̄rimonalis. Et huius opionis est Thomas. z. 8. dist. quarti. q. ultima in solutione ad tertium. qd est. Si mulier dicat cōsentio in te si nō cognoscas menō est p̄fensus m̄rimonalis; qr aliquid est ibi cōtra subam p̄fensus m̄rimonalis; sed hoc nō est nisi dictus p̄fensus eset in carna lē copulā. ergo. Sūl' Richardus eadē dist. art. z. q. 4. ar. gumi. q. cōsensus in carnalē copulā requiri ad m̄rimony: qr necessarius est p̄fensus in illud: qd si excludat in cōtractū m̄rimony est nullū. sed si vir et mulier contraherent apposita hac cōditione: q. vnuis alteri nūc debitum redderet: nullum esset. R̄ndet q. nō solū p̄ illā cōditionē excludit carnalē copulā: sed et mutuā translationē suorū corpororū in alteri po testatē quātū ad cōcubitū cōingulatē. Et secūdo bñ cōcedo: q. cōsensus in talē translationē requirit ad m̄rimony contra bendum. Idem habet Bonaven. eadem distin. quest. vlt. q. conditio illa impedit collationem mutue potestatis.

Et ad rationes post oppositū que p̄ cōtrario sunt adducte. Ad p̄mā nego minorem: ad cuius p̄bationē r̄ndeō: q. multa possunt accidere facto ee m̄rimony que sube eius repugnat in fieri ex ipotētia p̄petua ad carnalē actū. ca. Di qui sani. z. q. 7. vel cū supuenit affinitas: qr coḡscit cōsanguineā vxoris vel vxor cognatū virtū: aut votū solēne post m̄rimony p̄sumptū. Sic in p̄posito pactū nō exprimēdi carnale cōmerciū et obligatio ad hoc nō repugnat m̄rimony in facto esse: s̄z repugnat et in fieri: sicut dicunt naturales multas qualitates stare cū facto ee alicui⁹ m̄ri. q. impedit et eius factio. Ad secūdū de voto simpli ci dicūt quidā q. illi voto p̄ subsequēs m̄rimony tanq; vinculū maius derogat: ita q. extinguit prior obligatio: sicut cū quis voulit religionē arctiore assumere: post i laxiore p̄fitet: illud votū solēne derogat: priori: vt licite possit in laxiore remanere. c. Qui prud. de reg. et transe. z. lib. 6. p. qd mor⁹ est Jo. And. in. c. Rurſus. qui cleri. vel vo. dicere q. tale votū p̄cedēs nō impedit exactionē debiti iungalis sicut nec redditionē. Finaliter enī quia solēnis opio beati Thome et aliorū est in cōtrariū dicit disp̄sationē ep̄i. p̄ exactione esse necessaria. De isto plenius dicā postea. Pro nūc dico q. ex cōtractū m̄rimony carnali copula cōsummati q̄uis nō extinguit obligatio voti: suspendit saltē quo ad hoc vt reddere teneat qn̄ alterū cōiuge sentit egere: et sic licite petere interpretatione vbi peccaret exp̄sse petēdo: et fm̄ cōdem opionē teneret reddere. de quo vide glo. z. 7. q. 1. c. Si q̄s votū. Sic in p̄posito q̄ adiectionē talis cōditionis cōvetū et pactū esse volūt ptes q̄ sim plicer nūc teneant ad cōingulatē debiti redditionē: et hoc repugnat m̄rimony in fieri. Et sic s̄na Augu. obligantē ex voto pari cōsensu post emissō. q. q. c. Tuas. de iurew. oīcat te merariū iuramentū quo iunges iurauerūt nūc petere iniūcē: et si alter nolit iurare: reliquā debere cōpellit vt ad ipsū renert. Sed hoc p̄cedit: q̄ se lese abiurant nō p̄ cōtinētiaz: sed ex temeraria et leui ca. Ad tertium: q̄ donationi non repugnet pactū de nō petēdo: ei tñ repugnat cōditio vel pactū quo caueret q̄ posset semp̄ licite retinere donatario inuitō. hoc enī est cōtra nām donationis q̄a sit alienū: et ita nō licet retinere. Ja in p̄posito p̄ actū vel cōditionē caste viuēdi seruāt cōtrahēti facultas nūc reddēdūt alio et petēre solū interpretationē: et hoc repugnat sube m̄rimony. Alij sequētes opionē Bartholi/Alexandri: et glo. in. h. Pactus. l. Si vnuis. s. de pactis: q̄ videlicet pacto de nō petēdo tollit naturalis oblī

gatio. Pro quo multū facere videt ea. l. h. Sed si stipulatus decē vel stichū. vbi dicit textus: pacto cōiuncto de re nō petēda totā obligationē submoueri. r. l. Stichū. h. Naturalis. s. de sola. dicerēt: sicut tali pacto nō petēdi ex post stipuētē tollit obligatio: ita simul in cōtractū interueniēs factū irritat et nullū esse facit. Ad quartū. magna est inter doctores al teratio et cōflictus. an cū tali cōditione tenet monachat⁹ vel nō: quas opiones ad lōgū. p̄sequit̄ oris p̄positis in dic. ca. fi. de z. d. ap. referēt q̄ dñs Antoninus carpit opionē Bart. in auclē. ingrel. C. de facro. eccl. monēs legistas ne falce mittat in messem alienā: qr plurimū errauit Bar. inferēt. si ex p̄mis su abbatis monachus h̄z peculiū: q̄ ergo ex suo p̄testatione vel cōditione adiecta sibi possit administrationē referuare: qr nō p̄t sine vito p̄prietatis pretēdere ius p̄penui admini strādi. Immo nec papa q̄uis eu ab aliorū obediētia excime ret: posset ei irrevocabilē administrationē cōcedere quin ad nutum pape/ ei ausseri possit. Idem prepositis in capi. Inſlu nuante/ad longum p̄tractat opionē Jo. And. in regula. Non est obligatorū. an valet statutū iuratur: q̄ vnicuiq; monacho rū loco vestimētoz dabunt annue decē: vt sic vite murmuratio. Et ibidē referrat varietatē Innocētū an fuerit monacha.

Sed pro solutione

omissis varietatibus opio nū duo suppono. Pr̄mū: q̄ ista fuit monacha als tenuisset m̄rimony post cōtractū: qd voto simplici dirimi nō p̄t. Secūdū: q̄ p̄fessio sub cōditio ne p̄prietatis retinēde nō est votū religionis: sicut nec p̄site ri sub cōditione vel pacto: q̄ nō teneat obediēre vel castitatē seruare. Pro quo multū facere videt ca. Dudū. de cōuer. cō iuga. vbi tex. se fundat. q̄ nō p̄fessit in cōditione: sed p̄fessio ne pure et simpli facit innuēs q̄ si in cōditione p̄stitisset professione illa monachus factus nō eset. Et ad p̄bationē di. c. Insinuantē. Dico q̄ ibi nō fuit adiectū q̄ est p̄prietatis retinēde: q̄ solū p̄ in domo illa p̄dē sibi. p̄pria: cum omni suba p̄maneret: q̄ fieri potuit illi locū religiosum seu monasteriū erigēdo et sic cessat oīs difficultas de vnu vel iure vtendū: qr sine scrupulo vnu p̄prietatis bñ p̄t in pactū addi: q̄ in fundo illo monasteriū erigat: in quo debeat professa manere: et sic solū sit determinatū loci sicut certi monasteriū i quo velit manere. Etī dicit infra q̄ in vīz cōditionis fuerit adie cū. sed eo adiecto tenore vt in domo p̄pria cū omni sua substa tia remaneret: et p̄t in modū supplicationis vel desiderij fuisse adiectū. Gorassē ad hec circa p̄ncipalē decisionem obyces. Cuiuscūq; cōditionis adiectio irritū facit cōtractū m̄rimony in foro ecclie illius intētio q̄q; expressa nō fuerit dirimit sūl' et nullū facit cōtractū m̄rimony in foro scien tie et dei. Sed intētio nō seruādi fidē vel euitādi prolis gla gationē nō irritat in foro dei. ergo nec in foro iudicij seu ecclie. Maior p̄z: qr sicut cōditio dissolutionis adiecta facit cōtractū m̄rimony nullū: ita intētio quā vult cōtrahere m̄rimony ad ipsū vel donec alia magis placētē inueniat facit cōtractū illū etiē nullū. Itē sicut cōditio q̄ nihilominus possit et alteri nūberē: ita intētio q̄ velit alteri sicut huic nūberē irritat seu nullū facit cōtractū m̄rimony. Pr̄terea. cōditio nō est p̄tra subam m̄rimony cuius euētū stat cū m̄rimony taz in fieri: et in facto esse: sed sic est de cōditionib; que solū aliquid ponūt cōtra bonū m̄rimony. ergo. Minor p̄z. p̄curatio sterilitatis p̄ venena sicut p̄ questiū adulterare stat cū m̄rimony et in fieri et in facto esse. Pr̄terea adiūties hāc cōditionem p̄traho tecū si es sterilis/ exātē cōditione et nō aliter p̄trahit m̄rimony: si illa est cōtra bonū prolis. Lōsūl' p̄traho tecū si nūc adulteraris: si cōmiserit adulterino neptū tenet m̄rimony: et nō als. Et nihil videt magis hec conditio impedi re si intēdis questiū adulterii nobis victū querere: vel si intēdis venena sterilitatis p̄curare. Pr̄terea licet ei qui votum simplex emisse matrimonū cōtrahere vt eliciūt docto. ex. c. O z

Circa sacramentū matrimonij

Cōmissum de sponsa. Etiā nisi sit nō licuisset virginī gloriose contrahere; et nibilominus tenet ppetio continere. Ideo doctorū sūla est q̄ post cōtractū m̄rimony tenet religionem intrare; et in primo actu carnalis cōmercy ēt ad petitionē tacitā vel exp̄slam alterius peccaret mortaliter. Tunc sic nō irritat vel nullum facit contractum matrimonij conditio si voviisti castitate: ergo nec conditio si promittis castitatē: v̄l si ve lis perpetuo vivere in castitate: cū sit idē effectus omnium.

Respondeo ad primū: q̄ maior pcedit q̄ int̄entio equē est ad inducēdū vel excludēdū obligationē quā excludit cōditio. Secus q̄ int̄entio nō excludit obligationē quā excludit cōditio. Et ergo si int̄edat soluz s̄e cōtrahere: q̄ cōmū vel ipse possit p̄ questu adulterium exercere: siue int̄edat inire obligationē fiduci seruāde in debitu carnalis cōmercu: nihil facit: q̄ int̄entio in eo excludēs obligationē ad bonū m̄rimony ēt excludit subam m̄rimonialis obligationis seu cōtractus. Ex hoc p̄z r̄m̄io ad secūdū: ga si talis cōditio solū ponat in modū assertiōnis: nō est cōtra subaz m̄rimonij: vt clarū est: cū dicit: si pcuribis venena st̄ rilitatis: si p̄ q̄stu adulterabis: sed tanq̄ turpes habent pro nō adiectis. Secus q̄i inducunt in vim obligationis ad res cōdēnatas seu in cōditionibus quāetas vel exēptiōis ab obligatione ad cōtractū. Et sic pcedit tex. in. ca. si. de cōdi. appo. Et p̄ hoc posset saluari opinio dñi Petri de Palude et cōdōr dari cū opione aliorū doctorū: nisi differētia saceret inter cōditiones honestas que ponut aliqd ḡtrariū bonis m̄rimony: et alias ibonestas: q̄a iter eas nulla est differētia: q̄i inducunt p̄ viā obligationis inducēdo ad eas: et talibus textus vti ostē dit: si gnōnē p̄olis cuites: si p̄ q̄stu adulterādā te tradas: non dicit si cuiatib⁹ vel euitas: si tradis vel trades: q̄bus verbis p̄tēdo pindē esset acsi diceret: si v̄tu est q̄b addo. Ad tertiu dico: q̄ cōditio adducēs aliqd m̄ie cōtrahēdū in obligationē: ad cuius cōtrariū est obligatio matrimonialis: seu qua cōtrahētes se volum obligare ad aliqd ḡtra obligationē matrimoniale facit cōtractū nullū. Secus q̄i sub existentia rei cōditionate seu cōditione: et sic p̄ viā assertiōnis solū ḡtrahere volum: vt supra dixi. Si petas: v̄trū ergo ille cōditiones q̄st turpes habent pro nō adiectis. Dicit Palui. 29. viss. 4. q. z. arti. 5. cōlōne. j. in fine. Cōdōr turpis q̄ incitat ad peccādūm habet: p̄ nō adiecta: nō sic de p̄dicto vel p̄sū: et hoc facit ad magna limitationē dic. c. si. Ad quartū r̄ideo: q̄ hic cōditio adiecta: q̄ eximū ob obligatione reddēdī debitiū in quo: euq̄z casu: iō plus ponit q̄b obligatiōis voti simplicis: q̄ post carnis p̄mā cōmīctiōne p̄mitit ipsum obligari ad semp reddēdū. Aliy r̄ndēt: q̄ iuxta Hiero. siuam nō licet eis cōtrahere: q̄ vouētibus nō solū nubere: s̄z ēt velle dannabile est. sic. c. nūlū. q̄ cle. vel vo. indicat iuramentū de ḡbēdo post votū simplex temerariū. De bīa v̄gine dicit q̄ nō vouerat: s̄z solū p̄pōuerat seruire virginitatem. Unū dixit: quō fieri istud q̄i virū nō cognoscō: id est p̄pono nō cognoscere. Etiā spāli iſpiratiōe et mādato dñi v̄tq̄z licet ēt post q̄dētūq̄z votū ḡtrahere.

Circa hec que dicta sunt de cōditionibus ḡtra subam cōlōgū: Animaduerte q̄ Jo. An. in. dic. ca. si. ponit nōtābile limitationē si v̄terq̄z cōtrahētū in cōditio nē cōsentiat. Ut exponit. si alter dicat alteri sibi cōsentienti: cōtraho tecū si plis generationē enites. Nā si ambo cōsentiant: nō impedit matrimonij. 32. q. z. aliqui. Si enim v̄nus dicat: cōtraho tecū si ḡtationē tē. vel donec tē. si aliis cōtradicat. est matrimonij: vt in. j. c. et idē si taceat: q̄ plūmīt q̄ cōtradicat in favoē m̄rimony: vt supra. c. p̄ximo. Immo. Et idem Hostien. Qui dixit hec sep̄uis p̄dicāda et mulieres in talibus instruēdas. Et nota h̄m̄ eu q̄ nō semp copula facit matrimonij. Nā si sorte volēs mulierē decipere ponat vna ex istis: quātūq̄z mulierē postea cognoscat non iudicab̄t m̄rimoniū p̄sumptū. Sed si mulier sorte diceret se noscere v̄ri sal-

laciā et nō p̄mittat se cognoscē n̄ll cōditio remittat: et vir remittēs postea illā cognoscat: iūdīcabit m̄rimoniū: salvo q̄ si nullo mō cōsentit: in foro penitentiālē iūdīcaret ḡtrariū. Nec Jo. An. Sed hoc v̄ltimū nō videſ verūm̄i de nouo sponsa līa ḡtrare in t̄q̄z ex remissione cōditionis nō fit retractatio: vt prior cōtractus q̄ simplē nullus fuit: fiat aliq̄s. Nec princi palis cōclusio est satis p̄bata: si Altissio. cōditionē adyciat: an simplē et sine cōditione sic cōsentiente: q̄ tūc sit m̄rimoniū: q̄ alter eoz n̄bil facit: cū solū cōsentiat sub cōditione cōtra ria sube m̄rimony seu m̄rimoniali obligationi: q̄d nō est con sentire in m̄rimoniū. Et ergo sicut nō est: si v̄nus dicat cōtra ho tecū m̄rimoniū solū ad. 10. annos et alter absolute: ita nec sub cōditione tali: si ḡtationē prolis enīcs vel si ex hoc ad fidē thori seruādā nō obligris: vel si te obliges adulterio nobis q̄stū facere: q̄p̄q̄ simplē cōtrahat: et nō cōsentiat in conditio ne. Nec facit aliqd textus Augu. in dīc. c. Aliq̄i. 32. q. z. q̄a sicut dicit Augu. si ambo tales sunt: iugēs nō sunt. intellige: supple extinguites fetus: vel ipedēres bonū plis: et si ab initio tales fuerint nō sibi per cōnubium: sed p̄ stuprū potius cōuenēt. Ita addit. Si aut ambo nō sunt tales: audito dicere: aut illa est quodām m̄rimony meretrīx: aut ille adulter vxoris. i. maritus. Per illud ergo vt glo. recete exponit. solum int̄edit q̄ cōlōges nō sunt. i. cōlōgh iuramentū nō ferant. Et cōsīlī: q̄ v̄nus sit alteri adulter: vel altera meretrīx: quo ad violationē obligationis m̄rimony nō q̄ m̄rimoniū v̄tq̄z clau dicet. Unū textus Augu. q̄ solū loquīs de aio et facto cōtūgū: quo ad impeditiōne boni plis q̄d m̄rimoniū nō impeditiōnō r̄tagit hāc mām de cōditionib⁹ appositis. Ex hoc p̄z: q̄ car nāle cōmertiū post cōtractū m̄rimoniale sub cōditione con traria sube m̄rimony int̄ū seu celebratū nō facit plūmī mā trīmonij iuxta dispositionē. c. 30. q̄ fidē. de spōsa. qz iste cō tractus est simplē nullus: nec spōsalia. nec vinculū m̄rimo ny inducēs: et si cōditio p̄ v̄nū ex cōtrahētib⁹ solum fuerit alio tacēre adiecta. Ex dictis ēt sequit: in tali mō cōtrahēdi n̄bil fieri: cōsentio in te si consenseris in illā: vt recete dicit Jo. An. in. d. c. si. post Vincē. q̄ illa q̄ ibi dicunt: solū ponunt ḡtā exēpli. Et idē est in quib⁹cūq̄z est eadē ratio: q̄ principiū p̄stitutionis est ḡtale. ad hoc. ff. de iuris et faci tē. l. Regula. h. v̄ltimo. Ignorantia et in hoc casu impossibilis viciat: q̄ est ḡtra subaz. Et q̄p̄q̄ B̄arpi possit: q̄ cōditio adiecta sit possi bilis: cū v̄tq̄z possit tūc in alia demōstratā cōsentire: n̄ pōc ob reuerētā v̄ri gratiōe exponi: q̄ int̄edit esse impossibilē: si intelligat de valide cōsentire in eā vt vxorē: q̄ est contra subam m̄rimony: cū iste cōtractus caret effectu. Et idē est si adyciat cōditio: q̄ simul in duas cōsentiat: vel q̄ solū ad de ce annos in m̄rimoniū consentiat: vel in matrimonium dīlō labile per crimen adultery/berefis/vel huiusmodi.

Dēcimo dubitatur. An tenet spōsalia inter dimēto canonico sub cōditione si papa dispēsauerit? Et videt q̄ nō. Primo p. l. Inter stipulatē. h. Sacra rē. vbi tex. h̄z q̄ nec ista stipulatio valer illū (demōstrato hole libero) cū fer uis erit dare spōdes. itē eū locū cū ex sacro et religioso vere p̄fan̄ estē ceperit dare: q̄ nec p̄stis obligationē t̄pis recipi: et ea dūtāxat q̄ nā sūi possibilia sunt/deducunt l̄ obligationē. pro eodē est. h. Cū quis sub hac cōditione. l. Continuū. ff. co titū. Et. l. Si stipuler. ibi. Si quis forō adop̄tiā nupturam sibi stipulet: nō valet: q̄ statū ḡtra bonos mores sitet quo leges prohibēt. Et dīfirmat: q̄ cōditio que pēdet ex volūtate solus p̄ncipis dīlē impossibilis. Lapid Julianū. h. fina. leg. infra. Sed impossibilis cōditio in m̄rimoniū habet pro nō adiecta. ergo pindē est acsi cōtrahētēt. et p̄ sequēt adiectio cōditionis: si papa dispēsauerit n̄bil facit ad obligationē inducēdū. Secundo dīfirmat: q̄d sit p̄ dispēlationē dici tur impossibile: vt notat Inno. in. c. pastoralis. in verbo re nūtiatū.

De sponsalibus

107

nūtiātū. de cā possi. t p̄p̄l. t facit glo. in. c. Gratia. de rescrip. lib. 6. t in. c. P̄t̄ q̄s. de reg. iur. lib. 6. C̄ Preterea secūdo p̄n cipaliter: q̄ ex cōditionali contractu q̄uis nō nasci obligatio: nasci in spes debitu iri. h̄. ex cōditionali. institutis de verb. obli. t pp̄ illā spem contractus retrotrahit: h̄ ista spes nasci nō p̄t̄ in casu nostro: q̄ contractus est iure phibitus. ergo adem p̄ta est spes debitu iri. l. Lū lex. ff. de fideiūsso. C̄ Tertio in- ducit ad istud p̄anor. in. ca. Sup̄ eo. de cōdi. appo. q̄ factio- d̄z habere extrema habilia: extremū a quo: t ad qd̄. vt notat Bar. in. l. Si is q̄ pro emptore. ff. de v̄lūca. Sed hcc purifica- tio cōditionis q̄ sit per dispēlationē obtēta nō b̄z extrellum ad qd̄ habile: q̄ tpe cōtracti matrimonij nō potuit matrimonio- niale vinculum inter eos obstante impedimento causari. cr̄go retrahitur conditio: nec habetur matrimonij pro puro.

Et oppositum est: quia h̄ re suaz nemo stipula- ri posſit pure. In nemo rē. ff. de ver. obli. tñ sub cōditione stipulari p̄t̄ in tps quo sua non erit. l. Si rē. ff. de verbo. obli. Us̄ dicit tex. Utilis stipulatio est: si cōditionis existētis tpe mea nō sit. ergo s̄ll̄ in p̄posito: cū p̄ dispēlationē cessauerit impedimentū obligabit ex cōtractu. C̄ In hac q̄one cōis opio doctorū est in. ca. Sup̄ eo. de p̄di. appo. q̄ tali cōtractu nullū vinculū nasci postq̄ papa dispē- sauerit nō possē eos cōpelli ad cōtrahēdū. Us̄ dicit Innocē. eo. ca. Idē credit qd̄a de papa: q̄ sic possunt cōtrahi spō- lia si papa dispēsauebit. Alij dicunt t meli: q̄ cū spōsalia vbi requirit dispēsatio nō teneat q̄r̄ ius ea p̄petuo prohiberet. nec sub cōditione cōtrahi potuerit. ff. de verbo. obli. Linter stipu- late. h̄. Sacré rē. t. l. cōtinuus. Et penitus idē dicit Joā. And. post Innocē. t Dostien. remittētis t̄c̄. Idem tenet p̄anor. addēs finaliter hanc rōnē: q̄ ex facto iure reprobato nunq̄ p̄t̄ nasci aliqua obligatio. l. cū lex. ff. de fideiūsso. ergo in p̄- positio nulla nasci obligatio: q̄ in cōtractu cōditionali spes est in obligatione. institui. de verbo. obli. h̄. ex cōditionali. Et pp̄ illā spes contractus retrotrahit: h̄ hic nō p̄t̄ es̄ spes debi- tu iri. sequit̄ p̄positū t̄ sup̄a in secūdo p̄ncipali. Et s̄firmo hāc opione rōne magis apparentē sc̄. Si hic nascere aliquia obligatio ex hoc cōtracti cōditionali si papa dispēsauebit: vel erit obligatio spōsaliū vel m̄rimony. Nō secūdū certum est: q̄r̄ aī dispēsationē p̄sonae sunt inhabiles. Immo cū p̄ vcr- ba de p̄nti sit cōtractus sub cōditione de futuro: placito p̄ris: solū habet ym̄ spōsaliū: t̄ in euētū cōditionis cōpellit cōtra- here. d. c. Sup̄ eo. ergo in p̄posito s̄lie ponam̄ cōtrahi sub forma verborū p̄stis tps s̄lie futuri nō p̄t̄ dici cōtractus m̄rimony. Nec sit in m̄rimony p̄ cōditionis euētū retrotra- bēdo. Nō ēt spōsalia. Probo: q̄r̄ affinitas sup̄uenies rumpit oia spōsalia s̄lie absolute s̄lie cōditionis p̄uis cōtracta. c. ve- niēs. de eo q̄ cognō. cōsan. vpo. su. t de cōlang. t affi. c. z. Sed facilī multo est ortū rei ne nascat ipedire q̄r̄ rūpere postq̄ nata est. ergo cōsanguinitas ac ēt affinitas in p̄posito ipedit obligationē spōsaliū nasci. Sed quātūlibet colorata sit hec oplo nō v̄i vera. Et p̄ deductiō p̄mittit: q̄ si ex cā legitima papa. pm̄iserit sup̄ cōsanguinitate v̄l̄ affinitate dispēsare: tene- tur fidē seruare dispēsando. Imo sine p̄missione p̄nia q̄i ne- cellitas vel euides t̄ magna utilitas subest: ne regnū aliquid per dissidia perdatur: vel vt regnū aliquid ad fidem cōter- tatur: vnde dispensatio sepe est debita. cap. vt cōstitueretur. distin. l. t̄ capi. Dispensationes rerum. j. q. v̄y.

Secundo p̄mitto q̄ promissio sub expecta- tionē t̄ cōditione effectus miraculosi obligat. p̄mittētē: vt p̄z i votis q̄ fuit sub cōditio- ne si deus ab egritudine letali: t̄ de lepra liberauerit: si lepra abſtulerit t̄ si mersum a morte reuocauerit: t̄ h̄. s̄lie pm̄ise- rimus deo s̄lie homini. Ex̄plū. u. insta ordērius apud deiz p̄ victoria vel liberatiō: si dñs cōcesserit dabo tibi vel ecclē- sie istā vel illā rē. Ex̄bis sequit̄: q̄ promittit alteri sub condi-

tione dispēsationis obligat in euētū cōditionis ad minus tri- foro cōscierie p̄missione adimplere. Patercq̄ teneret sub cō- ditione euētū miraculosi q̄ minus est possibilis q̄ effectus dispēsationis. Preterea ponam̄ duos deponere in strarias partes p̄ cētu coronis: Petrus si papa dispēsauebit Joā. si nō dispēsauebit solvet centū. Si dicas Joānē nihil egisse pp̄ adiunctionē p̄ditionis impossibilis stipulādo a p̄tro. ergo p̄c- trus stipulatus est cētu a Joāne sub cōditione necessaria t̄ p̄- sequēs Joānes ad statim obligat p̄tro in cētu: q̄p̄ ēt pa- pa dispēsauebit sc̄i nō eveniere s̄lie nō posita cōditione sub qua Petrus ab eo stipulatus est q̄d̄ valde absurdū videb̄. Et p̄ma p̄sequētia tenet. q̄ si vñu p̄tradictoriꝝ sit impossibile: op̄z reliquū necessariū esse: t̄ adiectio p̄ditionis necessarie nō morat obligationē. Et ergo p̄ditiones q̄ ad p̄sens vel p̄terius statim infirmāt vel differūt obligationē. insti. de verbo. obli. h̄. penit. Preterea eps̄ sine licetia t̄ auctoritate pape nō p̄t̄ episcopatu cedere t̄ ad religionē quātūcūq̄ arcā se trāffer- re: subvertētē ēt rōnabili cā. c. n̄is cū p̄dē. de renūtia. si tñ ex rōnabili cā voverit cedere t̄ religionē assūmēre: dispēsante papa sup̄ voto v̄l̄ iuramēto quo ecclie s̄lie astrictus est: tene- tur cū effectu ingredi t̄ episcopatu renūtare t̄ cedere. ergo impossibilitatis p̄oderata a iure ciuilī q̄ impossibile dicit̄ qd̄ de- pēdet ex p̄ncipis volūtate nō impedit obligationē cōtrahi in matrimonio: sicut nec in voto v̄l̄ iuramēto aut alijs. spālib̄. Ex̄bis dico q̄ cōtrahēs cū alia t̄ p̄mitēs q̄ m̄rimoniū cūz ea p̄trahet si papa dispēsauebit in euētū cōditionis teneat. Et p̄bo ex supradictis: q̄ p̄mitēs sub expectatione vel p̄ditione effectus miraculosi in euētū p̄ditionis teneat. Verbi gratia pono aliquē ad quē denolūtū est ius regni frigidū sectuz aut aliter inhabile. Is dubitat si pm̄iserit obseđā graue tribu- lationē t̄ scandala cōtrahere cū regna alterius regni. si dñs ei cōcesserit nālē facultatem: t̄ dñs dederit qn̄ obliget: quātū magis si ipeditis affinitate vel cōsanguinitate pm̄iserit sub cōditione si papa dispēsauebit. Et s̄firmo dupl̄. Primo: q̄ licite iurat ex illa cā: t̄ oē iuramēto lictū discrete t̄ iuste sc̄hi obligat. ergo. Scđo: vel p̄dō adiecta reputat̄ possibilis: t̄ sic nulli dubiū qn̄ cōtrahat̄ obligatio: vel impossibilis: vt dedu- ci videb̄ ex. h̄. rē sacrá. Linter stipulatē. t̄ h̄. cū verbo sub bac p̄ditione. l. cōtinuus. ff. de yer. obli. t̄ tūc q̄ s̄auore m̄rimony cōditio impossibilis habet. p̄ nō adiecta. c. si p̄ditiones. de cō. appo. seḡt q̄ cōſtr̄ in spōsaliū. Nec refert q̄ nō sit simpl̄ impossibilis: ga vt dicit̄ in di. h̄. cū quis. in. l. cōtinuus. vbi oīno p̄ditione iure ipclri nō p̄t̄ t̄ s̄l̄ velit facere ei nō liceat. nullius momēti fore stipulationē: p̄inde ac̄ ea cōditio q̄ nā impossibi- lis est inēcta estet. nec ad rē p̄tinet q̄ ius p̄petuum mutari p̄t̄: t̄ id qd̄ nūc impossible postea possibile fieri nō enī fm̄ futuri tps ius: sed fm̄ p̄tis tps estimari d̄z stipulario. Et p̄ cōsequēs si eā impossibilitatē videlicet qua impossibilitate all̄ gd̄ dicit̄ nō possē fieri de iure: attēdamus in spōsaliū. Sicut̄ nō due absurditates maxime. Prima: q̄ s̄trahēs peccat̄ eque ac s̄t̄ om̄issa cōditione absolute pm̄itēdo contraxisset. Secūda: q̄ ex illo cōtractu nascit̄ publice honestatis iustitia: t̄ q̄ ergo cōtrahere nō possit cū aliqua attinēti illi itra quar- tū gradū cōsanguinitatis. Forte dices vt dñs p̄repositus in di. c. sup̄ eo. saluādo opione. Innocētu: habet̄ p̄ non adiecta q̄i als m̄rimoniū pure cōtractū teneret: hic p̄sonae sunt inha- biles t̄ ita m̄rimoniū purū nō teneret. Sed hoc videb̄ p̄ter rōnē: q̄ tex. indistincte dicit̄ impossibile hēri. p̄ non adiecta: t̄ hoc ea rōne vt opinant̄ doctores: q̄ plūmit̄ serio t̄ nō irrō- rie cōtractū q̄ lacrim tangit pagere. Et ergo forte diacon̄ vel sacerdos sic cōtrahēs p̄ verba de p̄nti cū adiectiō cōditionis simpl̄ impossibilis cū duabus successiōne esset quasi bigam̄ irregularis. p. c. nūp̄. de biga. nō obstante s̄lie ad cōtrahēdū iha- bilitate: sicut̄ ēt si cū vidua de facto cōtrahat̄ vt ibi. c. si. q̄uis vere bigamus nō sit. imo si sub cōditione simpl̄ impossibilis

Q 3

Circa sacramentū matrimonij

Li uxorem habens cū alia cōtraxerit huius rei iñscia & sic ea
polluit nō pōt mortua prima uxore ab illa scpari.c.i.c.j.de eo q
dixit rē & si cū ea p̄scia alterius m̄rimoniū sic cōtraxerit q̄ nō
minus iñhabilis sit ad otrahēdū cū ea q̄ si simp̄l̄ otrat̄isset.
Segunt ex p̄missis. Si q̄s p̄misit cōtrahere cū aliqua attinē
te sibi in quarto gradu sanguinitatis vel affinitatis sibi cōdi
tione si papa disp̄sauerit & iteruenierit disp̄satio pape: post
obtētā disp̄sationē nō pōt ſherē cū sanguinea attinēte sibi
in qto, ſexto, septimo, vel octauo gradu. Pater: qz p̄uenēt cō
ditiois orū ip̄edimētū publice honestatis iñſtitutio: vt i.c.vni
co.de ſpōsa.li.6.quo ip̄edī p̄fē ſherē cū oīb̄ attinētib̄ p̄
me cū cōditionaliter cōtraxerit vñq̄ ad quartum gradum.

Ad rationes ante oppositum. Ad primam r̄sideret dñs prepositus nunc Alexandrinus saluā ultimo opionē Antony. Et dñs Jaspar kilderum: q̄ l̄ legib⁹ sibi inducitis videlicet: Inter stipulatē. c.l. cōtinu⁹. Utin⁹ era simplex in re cuius nō erat cōmerciū. quo casti inspicit tps̄ et si sub cōditione cēlēbret. Nos logmūr q̄n defectus v̄ ipo dimētū nō simplē est in psona h̄bētū: sed ipsoita rōne vni ad alterū: sed vbi actis p̄b̄bet imposta rōne et nō simplē attendit tps̄ purificate cōditionis. An tūc possit valere stratis et nō tps̄ celebrati cōtractus cōdionalis: soluit Bar. in dīl. si rē meā. h̄. rē sacrā. t.l. v̄sfructu. ff. d̄ stipu. seruo. Et ad h̄. fi. l. apud Julianū. ff. de leg. q̄ pcedit in nō solitis cōcedi p̄ principe: secus in solitis cōcedi: q̄sūs disp̄nsatiue. text⁹ est in l. Intercedit. ff. de cōdi. et demō. in pbando. Sed ga ille textus facit differētiā inter deportatiū et serui pene: q̄ tñ scrū pene p̄ principe dispensatiue et solet restituī: vt fm̄ legis disp̄nōe videant arctari ad dādū legātū ei sub cōditione dimissum: p̄ eius seruitutē fieri caducū: et si cōditiō adiecta sit: si post vā nationē p̄ principe restitutus capitolii ascederit. Et p̄nceps p̄t rē prophanare que est religiosa: et icorporatā suo p̄mo nio vendere. ergo videt et talis rei nō esse cōmerciū imposta rōne soli. et hoc innuit tex. cū dicit. Qm̄ cōmerciū eorū nisi iussi p̄ncipis rē. Et certe iussi p̄ncipis vēdi solent q̄uis non aliter. ergo. h̄. ille. in. l. apud Julianū. loquit̄ in solitis concedi iussi p̄ncipis. et sic fit restitutio a pena deportationis et seruitutis pene. ff. de sensi. passi. p̄ totū. Jō aliter r̄sideo ad. l. Inter stipulatē. l. cōtinu⁹: t.l. apud Julianū: q̄ in casib⁹ illarū legū strabētes vel legātes intelligunt habere pro ipossibilitate re ferre se ad res fm̄ disp̄nōem quā iure cōi inunctū: vt patere videat ex. h̄. Si quis sub hac cōditione. d.l. cōtinu⁹. Secus si se referant exp̄ressē ad principis facultatē: als si p̄nceps vel resp̄ublica facultatē b̄is vendēdi q̄ v̄sbus p̄blicis p̄petuo est deputatū promiscrit vēdere nō obligaret: et si a me stipu latus fuerit. io. si vēdiderit in euētū p̄ditionis nihil lucrarē: et si theatrū vel plateā iam tractēt vēdere et p̄ schedulas ad valias portarū exponat venditioni et ego stipuler mihi a pe tro. io. si resp̄ublica illud vēdiderit q̄ in euētū conditio nis nihil lucrer referendo me ad hoc q̄ iaz venditioni expo nit. Et q̄ promittit inducere principe ad vēdēdū aliqd de reactis in ius sui p̄imonij: vt in. d. l. apd Julianū. in fi. cū adle ctione: q̄ si efficerit habebit centū et als non: nullū lucrū sor tiet ex p̄ditionis euētū. que oia absurdā sunt et incōueniētia. Qd dicit in. l. Si stipuler. de sorore adoptiū. R̄sideo verū esse si absolute stipulet: secus si sub cōditione in cuius euētū stipulata erit adoptio vt tūc nō sit soror. Nā stipulatio sub tali cōditione nec est cōtra bonos mores nāles nec ēt ciuitas. ar. h̄. Inter eos quoqz. institu. de nup. T Ad secūdā p̄firmatio nē: qd solū p̄ disp̄nsationē fieri pot est ipossibile de iure cōi: sed possibile p̄ disp̄nsationē: et ad illā partes hic se referit in cōditione adiecta. T Ad secūdū p̄ncipale q̄ ius resistit obli gationi p̄fumony et sp̄d salū: nō implicat p̄ditionē facultatis cōcedēde: immo sic strabētes peccat et nihil faciūt: sed cū zdi cōditione facultatis interneure nō paccat: et sic vere sp̄salia con

trahūt. Ad yltimū de fictione dico q̄ hic opus nō est re-
tractatione vel aliqua fictione: qz nō intelligit inter sic cōtra-
hētes matrimonii esse vel spōsalia pura et absoluta a tpe cō-
tractus: s̄ p euētū cōditionis purificant̄ spōsalia sub cōditio-
ne prius licite tractata: et sunt pura. Sed verū est q̄ nō pōt
inter eos matrimonii esse nisi ex nouo consensu. Restat
rūdere ad rōnē quā in cōfirmationē cōtrarie opionis addu-
xi in corpore gōnis. Et dicit̄ q̄ nascit̄ vinculū spōsalium. Et
ad improbationē, affinitas supuenies rūpit spōsalia p̄us con-
tracta tam cōditionata q̄ pura. c.z. de eo q̄ cog. cōf. sang. yxo. et
ca. z. de cōf. sang. et affi. ergo impedit c̄t̄ natuitatē et ortū. Ne-
go sequētiā, et rō est: q̄a multa supuenietia soluit vinculum
spōsalium: que si p̄eact̄ nō impedit̄, exēplū de fornicatione
supuenietia: de lepra: de p̄ditione nafsi que soluit spōsalia: etiā
iuramētq. ca. quēadmodū. de iurēcuran. et tamē si p̄ecederet
non impidirent obligationē spōsalium nasci. Nec obstat q̄
multo facilius spēdit̄ rei ortus q̄, p̄cureū extincio: qz p̄cedit
nisi illud qd̄ extinguit sit magis cōtrariū rei in nato esse q̄: in
sieri aut cōtracte aīi nuptias: qz est p̄missio donationis fidei.
Jō qd̄ sit cōtra illā fidē: dirimit obligationē. qz si aīi huīs p̄-
missionē esset factū: nō suisset cōtrariū fidei adhuc nondum
date. Exēplifica de fornicatione vel adulterio. Etiā intelligit
in tractu spōsaliū qd̄ ditio si res maneat in eo statu et. Secū-
do rūdeo q̄ affinitas supuenies rūpit oīa spōsalia prius con-
tracta qbus repugnat: et que stāte affinitate tētari ac ēt de fa-
cto trahi nō p̄sit sine p̄ciō. Jā sponsalia de qbus hic possunt
stāte affinitate ūbi sine peccato. Tertio possit sustētari si affi-
nitas ūhat sine peccato vt fuit in casu Jacob: cui p̄ Rachel
fuit submissa. Lyacuius sile est. c. in lectū. 3. 4. q. z. q̄ l̄ tunc
der ipēdētū m̄rimoniū: q̄ nō min̄ manēt p̄tes inuicē obli-
gate: et tenent simul dispēlationē p̄curare: vt possint p̄missio-
nē exsoltiere. Animaduerter: q̄ sicut dictū est de hac p̄ditione
si papa dispēsauerit: ita ēt de hac cōditione dicēdū erit: si ma-
rito tuo supuxeris. Immo q̄ sub tali cōditione ūhat spon-
salia: p̄z: qz si post talē p̄missionē mutatio datā cōmīscantur
sunt inhabiles et illegitimes ad m̄rimoniū inter se ūhedū. c. re-
latū. 3. q. 1. Sed adulterina cōmixtio solū inhabilitat in tri-
bus casib⁹ sp̄ita cū machinationē: cū fide de p̄tī vel futu-
ro. vt in tī. de eo q̄ dixit in matrī. quā polluit et. ergo. Nec vā
let dicere q̄ sint spōsalia solū de facto. Et nullius momētū
vel viriū: qz quacūq̄ pietate et ad p̄ces yxorū deceſſure: et d̄
cui⁹ morte sit qd̄ ditio: peccaret ūhedū: et firmādo cōtractū iu-
ramēto esēt̄ piuri. Cui⁹ absurditas p̄z in casū: regina vi-
cina morti p̄uidēs aliter futuris scādalis: et grauissimis tribu-
lationibus occurri nō posse: rogar: inducit regē: et p̄suader: vt
si de illa egritudine deceſſerit: ducat dñam Catharinā: et facit
vt iuramēto inuicē p̄mittant. Syl dicēdū est de p̄ditionē mi-
raculōsi effectus: vt si Joānes et Berta p̄misserint inuicē ūhe-
re si dñs sua pietate restituerit ei virilia que p̄ sectionē sunt
subtracta: vel a frigiditate nāli ac ipoētia seminādi liberaue-
rit. Et ex hoc cōsequierer: q̄ l̄ ūhendo sub alijs cōditionib⁹
nihil saceret p̄ frigiditatē vel sectionētū sub p̄ditione repo-
sitionis ad potētā carnalis opis aliqd̄ facit: et tenet spōsalia:
Circa hoc p̄ tēp̄m ūsidera. An cū sine p̄fixione determinati-
tis p̄misserint teneant spectare euēt̄ p̄ totā vitā: et an idē sit
de hac: si post alter nostrū a morte ad vitā fuerit resuscitatis
cū mors extinguat obligationē m̄rimoniū et grūciq̄ spōsaliū.

Besponsalibus

108

rūt penā, de qua in di. cle. **A**ñis p3:qr 2ditio ipossibilis habet pro nō adiecta, c. si. de cōdī. appo. ergo pindē est acsi absqz conditione absolute cōtraxissent. q̄ aut conditio adiecta sit imposiblīs, p3: primo qr ois ppositio de preterito falsa nisi eius falsitas depēdeat ex aliquo futuro cōtingēti est ipossibilis. **U**nī cōmendat ph̄us Agathonē recte dixisse q̄ illo solo priuat deus i genita seu infecta facere q̄ vniqz sunt facta. **S**e cūdo: qr illa cōditio ipossibilis adiecta stipulationi vel alteri ūtū irritat et inualidat illā vel illū. l. ipossibilis. ff. de verbo obli. z. q̄ ipossibilis. insti. de inu. stipu. adiecta aut institutioni hereditis habet, p̄ nō adiecta, l. j. ff. de cōdī. insti. Et consilīr in legatis. Lobtinuit. ff. de cōdī. z denī. ergo ēt in m̄rimoniō habet pro nō adiecta. R̄ video vt supra dixi in vno dubio: sole cōditiones simplē ipossibilis habent fanore m̄rimoniō pro nō adiectis. Secus de illis q̄ lapsūtpis ex possibilibus facte sunt impossibilis: vt ista p̄positio papa disp̄eauit cu Joāne et Berte sup̄ ipedimēto p̄sanguinitatis vel affinitatis an̄ diē octauum nouembris anni. 1508. adhuc heri q̄q̄ falsa sūt possibilis: qr potuit adhuc verificari: sūt nūc lapsō toto tpe: et ad qđ restitui nō possumus: facta est ipossibilis. Silt̄ in lega to nō haberet hec ipossibilis, p̄ nō adiecta. lego Berte. o. si nō cōmisit adulteriu: t̄nī sic z̄. Ex hoc dico q̄ l. affines et cognati intra quartū gradū cōtrahētes m̄rimoniū sub conditio ne si chimera p̄t includi in catiea: vel si celū tetigerint: et sic de alijs: p̄sumptione iuris cēseant absolure m̄rimoniū ūtere: et hēre cōditionē, p̄ non adiecta: ac ex hoc icurrere ex cōdicationē de qua in di. cle. vñica. Nō tñ illā incurrit dū sub cōditione m̄rimoniū ūtū: videlicet dū ūtūt sub cōditione impossibili simplē. Hoc tñ rōnabilius limitari p̄t dum tñ cōformiter ad iuris p̄sumptionē velint cōditionē hēre pro nō adiecta: secus si mens eoꝝ solū in casu posite cōditionis ūtēret: als nō. Ratio est: q̄ cle. p̄mit volūtē cōtrahēdi de facto vbi ius resistit dando ipedimētu ex cōsanguinitate vel affinitate: sūt si sub euētu cōditionis et non als quā scīut ipossibilē volūt ūtēre: nō est verū q̄ ipsi volūt ūtērenon enīz vlo la saltare in aquas: si possim totā aquā in aurū cōuertere. Et ergo si in errore fuerint: q̄ nec ius habeat illas, p̄ nō adiectis in m̄rimoniō. scīut nec in stipulationibus vel alijs cōtractibz: multo minus incurrit illā. Ex his r̄ video ad argumētu q̄ nō est cōditio simplē ipossibilis: et ergo nō habet, p̄ nō adiecta. Nā probatio p̄m̄a solū probat eā ipossibile ex lapsū tpis. Et ad secundā dico: q̄ nō irritat vel inualidat stipulatione vel contracū pp̄ ipossibilitate: sed pp̄ nō existētiā scīut in q̄busi cuqz alijs cōditionibz de futuro q̄ nō enītūt. Uel dico q̄ im possibilitas km̄ qđ arguit cōditionē nec ponit nec poneā ēē: et q̄ in stipulatiōe vel ūtū nō est spes debitū iri: sūt qr nō est simpliciter ipolis: nō p̄sumiū verba m̄rimoniō, p̄nūtias: eā velle haberi, p̄ nō adiecta: sic nec legādo vel heredē instituendo.

fi.de bigamis. **Preterea:** si debeat reputari conditio simpli
impossibilis: et hui pro non adiecta: sequitur quod si statinetes iniurie
in quarto vel citeriore gradu sub illa conditione si de iure pos-
sit inter tales matrimonium consisteremus: incideret pena excoicatio-
nis maioris ipso facto. de qua in dicto cle. vniuersitate de clang. et affi-
cione simpliciter et absolute contrahentes matrimonium incidenter
illam: ergo similiter ubi conditio habetur pro non adiecta.

In oppositum est: quia hoc solu possumus qd iure
postumus. l. Nepos paulo. s. de ver-
bo. signi. ergo editio contra iuris dispositionem adiecta est ipsi
sibilis: et p consuefactis debetheri. p non adiecta: et sic psone alias
habiles non obstat codditiis adiectioe cesseret vere contraxis-
se matrimonii. Et confirmat: qd editio posita est in casu: de iure
pot esse matrimonii inter attinetes inuicem quarto gradu vel
ceteriore tc. sed eius editio est vera. s. non pot de iure esse
matrimonii inter tc. cu sit contr iuris dispositionem inter huius
esse matrimonii: ergo p equipollentiā in Iliace impossibile est de
iure inter eos tc. Usq possunt dhere inter se de facto s; nihil
faciūt qd de iure non possunt: quēadmodū in sacris editiū. tc.
Nec obstat qd supradictum est de iuris mutatione: et qd sic pot
inter eos matrimonii esse quis sine iuri altercatione: qd ut di-
cit in l. continuis. h. cuq sub hac cōditione tc. ad re non pri-
net qd iuri perpetui mutari poterit id qd nūc est impossibile: est
postea possibile fieri: nō enim sim futuri trpis iuri sed s; pser-
tis estimari debet stipulatio: ergo s; in matrimonio: et p conse-
quēs editio adiecta est simpli impossibilis: cu iuris interpre-
tatione idē sit possibile de iure et posse de iure qd nūc iuri est.
Qd confirmari pot: qd si dicim⁹ de iure fieri posse oē qd p iuri
mutationem fieri vel licere poterit: nihil dicet impole de iure
humano et positio cu id totū mutari possit: s; hoc manifeste
est contra ter. in dic. l. continuis: et alia iura infinita erat.

Duo huius solutione premitio: sicut dicitur de facto impossibile cui nā impedimento est: vt si digito celū tetigerō. insti. de inu. stip. s. impossibilis. nō obstatē q p dei potētiaz miraculose fieri possit. Consitr idē qd fm iuris dispōnem q nūc est fieri non pōt dicit impossibile de iure: nō obstatē q possit alterato iure: et mutato licere: et possibile fieri. Et ergo cōditio adiecta cōtra iuris dispōnē que nūc est: dicit simplicē impossibilis. Usū vi idē est dictu: dabo tibi. 10. si possim aquā in vinū cōverte- re: et dabo tibi. 10. si hoc possim via nāli non p miraculū vel demonis cooptatione: Ita idē est: dabo tibi. 10. si iure potero: et dabo tibi. 10. si iure quod nūc ius est ync̄ potero. et hoc clare vult textus in dicta. l. continuus.

Secundo premisso: qd illo nō obstatē pnt se
partes referre ad omnes
iuris dispositionē que est: erit vel esse poterit. Verbi gratia.
cū sup mutādo iure ex causis rōnabilibus sit deliberatio: t
vno sentiētē qd mutabit: aliis est in ḥria sua: t p eo pmittit
alteri si vñq; iure fieri poterit dabo tibi. 10. eueniētē cōditio:
ne obligat: qd nō esset si cōditio adiecta deberet ipsoſibilis
reputari. Et si deponat sup eo qd ius mutabit vel nō mutabi
tur: vel apte se referant ad iuris dispōne que post vñū annū
erit: nulli dubiu: qd sermo eoꝝ ad eam qd nūc est iuris dispō
ne nō reſtringit. s. referentibus se partibus ad facultatē mira
culose psequendā a deo: nō dicit hec ſimplr imposſibilis ſi ce
lū terigeris: ſi ex ceto videns fiat: t ſic de alijs. Ex his rīdeo:
qd in caſu cōditio appoſita: qr respicit ſeu refert ſolū ad ius
qd nūc eſt: ipsa dz iudicari ſimplr ipoſibilis: t p conſequens
heri. p nō adiecta ſicut cetero oīno imposſibilis. Et ergo pſo
ne als ad p̄rabendū habiles debet iudicari matrimonii cō
traxisse ac ſi absolute ſine cōditionis adiectione ſixiſent. Se
cū ſi referrēt ad ius futurū vel qd eſtē poterit: vt ſi villo tpe
inter attinētes t̄c. poterit de iure eſtē matrimonii. vel ſic. ſi itra
annū p̄ximū licebit de iure cōi in tali gradu matrimonij t̄c.

Vide **Decimo dubitatur.** Personae habiles ad cōtrahēdū contrahūt sub hac cōditione; si inter attinētes inuicem quarto cōsanguinitatis vel affinitatis gradu de iure scripto potest consistere mīrimoniū: Querit: an celeri debeat mīrimoniū: Et videt ex prius dictis qd nō: qz cōditio adiecta nō est simpliciter impossibilis: ergo non debet hēri, p non adiecta. Ans patet: qz l3 actu de iure scripto, non pōt inter attinētes quarto gradu cōsanguinitatis vel affinitatis esse mīrimoniū: tñ nulli dubiū quin possit de iure scripto fieri licitū: sicut pōdem sublatū est impecdimētū in quinto, sexto, et septimo gradu. c. Nō debet de cōsang. et affini. Preterea nisi sic dicantur sacerdos cōtrahens sub cōditione cū vidua peccaret mīrimoniū de facto cōtrahēdo et fieret irregularis: qd videt absurdū. Sequela p2: qz haberef p non adiecta: et ergo pinde esset ac si absolute cōtrahisset: quo casu indubie peccaret: et irregularitatē hēret, p.c.

Circa sacramentū matrimonij

Ad rationes ante oppositum. Ad p̄maz q̄ l̄ poterit fieri iūs quo iter attinetēs t̄c. tamē hoc iūs nō est: t̄ m̄ conditione adiecta capiſ iūs p̄ p̄mī dūta-
rat: r̄ ergo s̄m regulas artis logice d̄z ponī ante verbuz p̄t̄ ad cuitādā difficultatē q̄ scilicet terminus sequēs copulam
futuri t̄ps vel p̄teriti stat solum corrīdēter ad t̄ps copule
pro futuris t̄m: vel, p̄ p̄teritis t̄m. Uli pro instāti t̄ps quo
Joānes incipit intelligere/hec verificat: Jo. non fuit itelligēs
q̄dū fuit ille hō qui nūc est intelligēs: q̄dū s̄līr post copulam
possibilitatis stat pro possibili: z nō restricte pro p̄sentib⁹ vel
p̄st̄ t̄m. Ad secūdā dico: sicut iūris p̄sumptio cēſet cō-
ditionē ipolez h̄ere, p̄ nō adiecta: ita iūris p̄sumptio peccat
sic: ḵrabēdo & irregularitatē incurrit. Si t̄m mens eius sit q̄
solū sub existētia cōditionis se obligare seu m̄rimoniū h̄ere
velit: de quo in foro cōsciētē credēdū est ei: s̄m veritatē non
peccat: nec ḵbit irregularitatē: sed in foro iūdicij de hoc ipſi
nō credit: quēadmodū nec de hoc q̄ post sponsalia fornicati-
o & nō cōinguli affectu sponſe cōmixtus sit. Per hoc s̄līr
ad tertia: Sicut p̄sumit m̄rimoniū clandestinū pcedere ex
carnali cōmercio post sp̄s alia: & p̄sequēs penā excōicationis
h̄ere: vbi de statuto synodali est ḵtra clādestīne h̄ebetis
fulminata: Sic in p̄posito p̄sumit excōicationē eius cle. inci-
dere. Sz si mens eius sit nō cōtrahere nīſi sub existētia cōdi-
tionis: in foro cōsciētē nō debet sibi de illa excōicatione scrū-
pulū facere aut formidare. Et idē p̄ oia dicēdū est si alia simi-
pliſiter ipſibilē adiecerit: p̄tū ſi potero deū cogere: de re-
gno b̄tidinis expellere: alii deū facere. & ſic de alijs. Ad
limitationē t̄m p̄dictoz est animaduertēdū: cū dico conditio-
nē ipſibilē de iure h̄eri pro nō adiecta: d̄z limitari ad cō-
ditiones de q̄bus cōſtat & manifeſtū est ḵtra iūs eſſe. Secus
de eis que alterā partē pblematiſ cōtinēt. Uli in multis cō-
tractibus dubiū est: & aliquotiens plēma neutrū: an de iure
fieri p̄ſt̄: an nō. In eis nōnūq̄ pars que cōi opione licere ipso
iure dicit̄ x̄cis est: t̄ t̄m non debaret h̄i pro nō adiecta: q̄z rō
est: p̄sumi nō p̄t̄ q̄ partes eā adiecerint ſine aio limitatiō cō-
tractū vel p̄sumēdi. Et idē est in cōditionibus que nā ſunt
ipſibilē: ſi enim de aliqua cōditione dubiū ſit: an p̄ nām
fieri poſſit vt in illa. An nāliter inter aliqua latera corporis con-
tinētis poſſit ad modicū t̄ps fieri vacuū: & foſta ſit h̄ebetis:
vel alter eoz in ea ſnia q̄ fieri poſſit: & ſe putāt hoc euideār
p̄bare poſſe (in qua opione videt ſuile Gregorius de Arimi-
no) nō d̄z iūdicari: cōditionē ſi vacuū nāliter fieri poſſit h̄eri
p̄ nō adiecta q̄nū cōiter habeat pro ipoli. S̄līr in hac con-
ditione: ſi deū p̄t̄ facere q̄ Adā non fuerit & ſic de alijs. Ex
hoc ſequit̄ q̄ ſi ambo vel alter iūs ignorat q̄b̄ ei licet ignora-
re: & addant cōditionē de iure ipſibilē: q̄nū manifeſte ſit
p̄tra iūs nō debent cōſeri absolute x̄ſſe: q̄ nō p̄sumit tale
cōditionē p̄ ipſibilē babere: & ex cōsequeti eā p̄ nō adie-
cta habere. Dico notanter: q̄b̄ ei licet ignorare: q̄z als p̄sumit
ſcire: & illā p̄ ipſibilē h̄i: vt de hac: ſi ples fratru inter ſe
m̄rimoniū h̄ere poſſint & ſic d̄ alijs. Et q̄b̄cīq̄ iūs p̄sumit:
ſi doceri poſſit q̄ t̄p̄ tractus ambo v̄l̄ alter ignorauerit cō-
ditionis ipſibilitatē: nō credo iūdicādū p̄ m̄rimoniū: q̄a
nūſq̄ babet q̄ hec p̄sumptio ſit iūris & de iure vt ad contra-
riū nō debeat admitti, p̄batio: ſicut in ca. Iis qui decernit de
p̄sumptio ex carnali copula post sp̄s alia. Uli ſi doceri poſſit
testatorē tenuiſſe ſemp cōditionē quā adiecerit p̄ poli: q̄b̄
de iure vel nā ſit ipſilis: nō d̄z iūdicari q̄ eā babuerit pro
nō adiecta vt ſic teneat heredū iſtitutio vel legatum.

Godecimo dubitab. An hic sit contra-
ctus spolium vel mrimo-
ni. Non capia vel no habebo aliam mulierem in
vroxre nisi te. Et vide quod sic quod dictio nisi cu se-
tur neq; atiua facit positione ut notat glo. in regu-
la peccati. de regulis iuris lib. 6. quo assumpto p fundamen-

tali rōne **P**anor. in. c. ex parte. de spōsa. tenet hic esse m̄rimo
niū non habeo aliam mulierē in vxorem nisi te. Et hoc dicit
finaliter tenuisse Specu. in titu. de sponsa. in p̄ncipio. et ibidē
Joā. An. in additione qz dictio nisi cū sequit negatiuaz facie
positionē. Addit m̄ qz dñs Anto. tenet nō esse m̄rimoniū eo
qz dictio nisi qzqz facit positionē fm̄ habitu: qzqz fm̄ actū:
Uli cū illa verba sint de futuro qz nō habeo alia nisi te. vide
tur sentire et als se disporere qz in futurū si est cōtractus con
trahet cū illa. Sed si verba sufficiunt plata de p̄tī:puta nolo
alii habere vxore nisi te:ū dicēdo nisi denotat actū de pre
fenti. **P**anor. stat in opione qz sit m̄rimoniū: qz ex quo p̄ hoc
permittit qz ea hēbit vxore et nō adiutat diē: ḡ incōtinēti. Et
idē tenet cū **P**anor. **A**lexandrīn⁹ in. d. c. ex p̄te ergo cōis opio
doctoriū est: qz ad minus qz illa verba cōtrahunt sponsalia: t
sic sequitur copula oīno effet iudicandū pro matrimonio.

In oppositum videt; p. hec verba nō contrabuntur spōsalia nō contrahā cū alia q̄ tecū: ergo nec p. ista: nec contrahā cū alia nisi tecū. Et par ratio videt de his verbis, nō habeo alia mulierē in uxore nisi te. Ans p.; qz si essent spōsalia sequit q̄ ex hoc obligaret eā alii qn̄ ducere: et per hoc nō p.; l. si sterilis, h. si tibi fundū, ff. de ac. emp. et yen. ybi est castus si tibi fundū vēdidero cū pacto vt nulli ali vēderes q̄ mihi: actio eo noie ērēditio est si ali vēdideris: sed fm omnes non obligaris mihi vendere: ergo non sunt sponsalia: et consequentia tenet: qz magis videtur p. dictione z q̄ aliquid ibi ponit: q̄ per dictionem, nisi.

Pro huius solutione pono aliquas conclusiones. Prima: q̄ hec dictio nisi capiit solū exceptiue qn̄ iungit alicui p̄tēto sub primo termino & nō iungit distincio verbo. Hac p̄clōne quo ad suas ambas particulās effectualiter deducit Bār.in. h. iniuria, rū. l. si eu. ff. si quis cautionibus r̄t̄. Unū dicit, cū nisi apponit termino nō p̄tēto sub p̄mo vel ei aliqđ verbū subiungit: nūq̄ ponit exceptiue: sed p̄ditionaliter. vt. l. fidei cōmissa. h. sic fidei cōmissuz. ff. d leg. iij. t. l. j. t. y. ff. de in diē adicē. t. l. obligatio, mū fere. h. cōditio. ff. de actio. & obli. Et si adiuncte q̄ nisi exceptiue capiū idē est qd̄ p̄ter: & denotat p̄dicatū cōtrario modo p̄dicari de parte exceptiue: r̄vniuersali a quo excipit: vt nullus hō nisi sortes currit: valet hāc: nullus homo aliis a sorte currit: & sortes currit. Omnis hō nisi sortes currit: valet: ois hō aliis a sorte currit: & sortes nō currit. Qsi aut̄ dictio nisi capiatur cōditionaliter valet idē qd̄ si non: & sic glo. equiparat nisi & si nō. l. si eu. ff. si q̄ cau. in verbo. Idē Pōponus. & verbo Si nō. Ex hac p̄clōne sequit̄ corollarie q̄ in p̄posito qd̄ termino nō p̄tēto sub priore r̄vniuersali. Premittit nullā aliā mulierē addēdo nisi res salutis aut̄ est q̄ ipsa est alia mulier a se. Unū sic ista nullitas aliā hō nisi papa p̄t̄ facere ipsoſtibilia/verificat: q̄uis nec ipse possit ipſosſibilita facere: sic p̄t̄lrb̄ bec̄ verificari p̄t̄: nullā aliā mulierē ducā nisi res nec te nec aliā quācuq̄ sim ducturūs: ergo pmittēs nullā aliā mulierē ducere nisi Bertā: nō pmittit aliqui ducere Bertā: sicut promittēs deo nullū aliū boīz occidere nisi merētē: nō pmittit occidere merētē: & pmittēs nunq̄ arma iduere nisi p̄tra rege Armenie: nō promittit cōtra illū aliqui arma induere.

Obiecties fortasse sub hac formā nō contrahā cūz aliqua muliere q̄z tecū: est cō-tractus spō salinergo z hinc nō contrahā cū aliquia muliere nisi tecū: z p cōsequēs est est hic forma sponsalitū: nō contrahā cum aliquia alia muliere q̄z vel nisi tecū. Antecedēs pbaſ: qr ibi sit exceptio p dictionē q̄z sic denotat p̄dicatiū contraria qua-litate verificari de parte excepta z de illo a quo excipit. Et prima cōsequētia similiter p̄z: qr ibi nisi idem valet qd q̄z z vltima dñia sive illatio pbaſ: qr in exceptiua subiectu ymiersa-le distribuit solū p alius a parte excepta: vt nullus homo p̄-ter sortem.

ter sortē est sortes: hic subī stat pro alijs a sorte: ergo idē videntur dictū nullus homo p̄ter sortem est sortes: et nullus alijs homo p̄ter sortem est sortes. C̄ pro huius clara solutione pono Secūdā propositionem: hanc scilicet. Sub hac forma: nō trahā cū aliqua muliere q̄ vel n̄ nisi tecū: est cōtractus sponsaliū. Silt̄ sub hac formā cōtrahā cū aliqua alia muliere sed tecū. Nibolominus sub ista forma nō trahā cū aliqua alia muliere a tē: nō est cōtractus sponsaliū: nec sub ista nō contrahā cū aliqua alia muliere q̄ vel n̄ nisi tecū. De prima p̄z: q̄ ibi sit vera exceptio: et sic denotat p̄dicātū principale cōtraria qualitatis verificari de vniuersali distributo: et de parte excepta: ergo est sponso futuri m̄rimony: et sic fides pactionis q̄uis nō fides consensit: de quo in ca. de spon. duo. De secunda: q̄ ibi ēt sit fides pactionis seu sponso futuri m̄rimony p̄z: q̄ si promitto nulli aliū fundū vendere: sed tibi: teneo ex p̄missō tibi fundū vēdere p. l. qui fundū. ff. De tra. emp. ergo q̄ p̄mittit nullā aliā ducere sed te: p̄mittit ducere ter: sic cū reciprocē sit talis p̄missio sunt spōsalia. De tertia for̄a: q̄ ibi nō sint spōsalia p̄z: q̄ sicut p̄positio negativa nihil ponit ita p̄mitēs factū negatiū non oblligat se ad aliqd positiue faciēdū. Ut̄ palude. z. 7. dist. quarti. q. j. art. j. deducit spōsalia solū cōtrahī p̄missione affirmatiua: nō autē negatiua: q̄ dicat p̄mitto tibi q̄ nunq̄ ducam alia a te: nō tenet eam ducere si velit p̄tinere: sed si velit p̄here: nō licet ei alia ducere: sicut cū q̄s phibet alienare seruū extra familiam nō tenet p̄p hoc in familia alienare. s̄ si velit alienare: nō p̄t extra familiā. Et̄. De quarta. p̄z: q̄ si p̄mitto nulli aliū fundū vēdere q̄ ibi: non oblligo me ad vendēdū fundū tibi ut plane dicit̄ in. 6. si tibi fundū. l. si sterili. ff. de ac. emp. et̄ vēdi. ergo silt̄ in proposito cū p̄mitto nullā aliā ducere q̄ vel n̄ nisi te. Ex isto p̄z manifeste q̄ hec nō est p̄positio exceptiuā: nullus alijs q̄ Joānes fecit hoc: sicut nec hec: nulli aliū vēdā q̄ tibi: q̄ similis forma seruā v̄trobīq; et̄ par ratio est ut q̄ libet earū dicat aliqd ponere vel neutra. Ut̄ op̄z dicere q̄ equivalent istis: nullus alijs a se fecit hoc: quo ad primā: nulli vēdā aliū a te: quo ad secūdā: nec plus vna earū aliqd ponit q̄ alia. qd addo: q̄ nulla ponit aliqd ex se: sed ex cōcurrētia vel positione alicuius extrinseci quelibet eaz̄ p̄t aliquid ponere. verbi gratia: supponat hoc factū ēē q̄b in ista demōstro: nullus alijs q̄ Joānes fecit hoc: bñ sequit̄ cū illa suppositione ad istā nullus alijs a Joāne fecit hoc. Silt̄ si p̄mitto vēdere: et̄ cū hoc promitto nulli aliū q̄ tibi vel nulli aliū a te: sequit̄ q̄ p̄mitto et̄ oblligo me vēdere tibi. Et̄ idē si p̄mitto contrahere: et̄ cum nulla alia a te vel cū nulla alia q̄ te. Et̄

Ex his respōdeo ad obiectiō negādo vltimaz cōsequētiā. Et̄ ad probationē dico: q̄ l̄ vniuersale distributū reddit solū loquitionē vērā pro alijs a sorte p̄ ea qualitate sub cui⁹ ḥ̄ia p̄dicātū denotatur verificari de parte excepta: n̄ supponit ēt̄ pro sorte: als sortes nō possit ab vniuersali subiecto excipi. Ut̄ incōgruitā est hec: nullus hō p̄ter sortē est sortes: sicut hec: nullus nō sortes p̄ter sortē est sortes. Et̄ tales apud logicos dicuntur p̄p incōgruitatē nec vere nec false sicut ois animal currit. Et̄ pro inefficiā argumēti clare intelligēda: in ista: omne aial p̄ter hoīem est irrōnale. animal reddit loquitionē veram in qualitate sibi debita respectu p̄dicati pro aiali non rōnaliter: ergo valer̄ istā: omne animal nō rōnale p̄ter hoīem est irrōnale. Cui⁹ inefficiā: et̄ q̄ hoc nō oporteat. p̄z: q̄ exceptiā denotat vniuersale distributū verificari de parte excepta. Ut̄ debet semp̄ exponi p̄ tres cathegoricas: in quā duab̄ p̄dicātū principale verificāt̄ sub ḥ̄traria qualitate de parte excepta et̄ v̄l distributū adiecta illa restrictiō: aliud: a parte excepta: et̄ in tertia vniuersali p̄dicat̄ de pte excepta: et̄ ergo hec est falsa: nullus aīnus p̄ter sortē est sortes: q̄ significat sortes esse aīn⁹. Et̄ ergo cū ex modo significādi denotat p̄ pro-

positionē pars excepta nō p̄tinēri sub vniuersalē distributō: dicūt eam logici imprōpriā et̄ nō vērā nec falsaz̄: sicut hec nullus hō alijs q̄ sortes est sortes: nullus nō sortes p̄ter sortem est sortes. Sed parū refert de cōtētione illa ad propositionē: q̄ si ponamus hāc ēē propositionē et̄ significare vēz̄ vel falsum: idubie ponēdū est q̄ p̄p implicationē falsitatis nō solū falsa sit: s̄ ip̄ossibilis: et̄ sic q̄ tale qd p̄mittit cū se ad impossibile obligare non possentibl̄ facit p̄mittendo.

Sed cōtra predicta impugnādo quartā partē huius secūde p̄positionis instāt̄ valde apparen̄ter de. c. ex literis. i. de spōsa. ibi est tex. cū nō intelligit se mūtu oīrahētis recurrendū est ad cōm̄ verboū intelligētiā: et̄ in eo cōtractū cōpellātur p̄missionē seu cōtractū feruare. Sed cōtier hoīes per hanc nō trahā cū aliqua alia q̄s tecū: intelligunt p̄missū et̄ conuentū contrahere cum illa: ergo ex tali forma iūdicandū est pro sponsalibus.

Dico primo: falsum ēē q̄ cōtier hoīes intelligunt illā formā continere spōsionē futuri m̄rimony: sicut nec intelligit spōsionē vēdēdi in hac contūneri: p̄mittit domū nulli aliū q̄ tibi vēdere. Secūdo: supposto q̄ cōtier sic intelligant nō recte intelligētiā recte acceptā recurēdū ēst̄. Ut̄ subdī: et̄ cogat v̄terq; verba prolata in eo sen̄ su retinere quē solēt̄ recte intelligētib⁹ generare: qd non est ex imaginatione singulorū sed q̄ peritā h̄st sermonis. Ut̄ et̄ Hellius fassus est. 18. libro noctiū atticarū regulā dialectice dices: vt q̄s nō plus r̄siderat q̄ interrogatus sit locū in captiōnis interrogatiōnib⁹ h̄ere: qd demōstrare sibi visus est in ista: q̄cqd non p̄didisti habes: v̄tcūq; inquit breuiter r̄siderit capiēt̄. Nā si r̄sideris q̄ sic: q̄ cornua nō p̄didisti: excludit̄ cornua te h̄ere. Si nō neges q̄ oīculos nō p̄didisti colligit̄ oīculos te nō habere quos nō p̄dideris. Fortasse consentiret Heliū vulgares: sed nō recte: q̄ r̄sideris negatiue dat solū p̄tradictoriā interrogationis p̄posito: qd tam patēs est vt vix cecuz̄ stigere seu latere possit. Et̄ ipse infert quasi data est et̄ sic r̄siderit p̄positio cōtraria. Ut̄ turpissime fallit̄ in semōnis nō recta stelligētiā q̄ negat h̄ac: q̄cqd nō p̄didisti habes: q̄ ille det illā q̄cqd p̄didisti nō habes: sed negatiū p̄posita facit p̄tradictoriā que est hec aliqd qd nō p̄didisti nō habes. Qd ēt vulga ri sermone hoīes nihil intēdāt̄ ponere p̄ dictionē n̄isi p̄ditionē: nō aliter acceptā in clausula adiectā alicui dicto negatiuo: p̄cedere p̄z: p̄ hanc. Peccatum non dimittit̄ n̄isi restituat̄ ablatū: nō significat̄ q̄ si restituat̄ ablatū dimittit̄ peccatum: cū frē querē restitutio fiat sinc debita p̄tritione: et̄ certū est tūc peccatum non dimittit̄. Itē de castissima muliere dico: ista non est meretr̄ n̄isi sit. 5. anno: z̄ nec significat̄ si est. 5. anno: z̄ q̄ est meretr̄. Itē p̄mitēs nō assūmēre bellū n̄isi pro iusta cā: nō p̄mitit assūmēre bellū ēt̄ pro iusta cā: nec mirabile est cum n̄isi conditionaliter acceptū idē sit qd si nō. Et̄ cū p̄mitto nullā aliā ducere v̄pōre si non Latharinā: nō p̄mitto Latharinam ducere: q̄uis opinēt̄ aliqui p̄ hāc formā nō ducāt̄ aliā v̄xōrē n̄isi Latharinā: capiēdo n̄isi conditionaliter p̄missū ēst̄ q̄ illam ducam. Idem in ista: pro nullo alio facerē si nō pro te. Et̄ q̄ consumiliter iūs v̄tatur dictionē n̄isi p̄tebit solēndo rationē ante oppositū inductam.

Ad argumentum ante oppositū nego q̄ n̄isi se quens clausula negatiū p̄nit̄: q̄ si testamēto q̄s ita cauerit: Domiphore n̄isi diligenter rōnes excusserit: liber ne esto: ex verbis illis ēt̄ si diligenter rationē excusserit: libertatē vēdicare nō poterit. vt est tex. in. l. Tytia. 4. fina. ff. d. manumissi. testa. q̄ ex illis verbis libertas adūni potius q̄ dari videt̄. Uerū est q̄ ex negatiū clausula et̄ alia affirmatiua simūl cōiuncta bñ aliqd ponit̄: vt si q̄ testamēto sic disposerit. stich⁹ cū eris. 30. annō: et̄ stichus 10. nō d̄deris liber ne esto. hic p̄ p̄ditionē negatiū inycit̄ le-

Circa sacramentū matrimonij

gato libertatis p̄traria p̄ditione videlicet q̄ si. 10. dederit et ad annos 30. puererit liber esto: vt est tex. in. h. si gs eu. ff. de statu. libe. Sic in p̄posito si p̄mitto ducere mulierē et ultra nullā alia ducere si nō Latharinā: sūt sp̄osalia: q̄ p̄mitto ip̄licite ducere Latharinā. De glo. Dyni sup̄ regula Peccatumō op̄ viz facere: q̄z vt ex dictis p̄z tex. est sue glosse h̄iūis: cū sepe restituas ablatū nō dimisso p̄ctō. Etia glo. reprehēdit Jo. An. in additione magna ad Speci. in titu. de sp̄osa. dū sequitur Huilelmū de Luneo: q̄ dicit: nisi nihil ponere respectu verbi p̄cedētis in clausula negativa nisi ēt aliquid aliud p̄cedat. Itēz reprehēdit in hoc Dynū Bar. in. l. si eu. h. iniuriarū. ff. si quis cautionib⁹. Et si dicat alioq: salte cōis opio doctorū est q̄ sub illa forma cōtrabunt sp̄osalia vel m̄rimoniū vt dīci Alexādrinus in. c. ex parte. de sp̄osa. Et Panor. est ibi in eadē fīia vt supra allegatū est: ergo venit iudicandū p̄ m̄rimoniō vel sp̄osalibus p̄p̄ fauore. Unū dicit Hosti. q̄ si vnius doctoris opio sit p̄ m̄rimoniō p̄p̄ fauore m̄rimoniū iudicādū est p̄ ma trimonio. Dico q̄ cōis opio est p̄ h̄iū. Unū Spec. ti. de sp̄osa. et matri. ponit secūdo h̄iū opionē: nec illā reprobata videſ in illa reslēdere. Et Joā. And. ibidē in expositione magna se quēs Huilelmū de Luneo vt dīxi approbat q̄ nisi in tali lo quitione nihil ponit. Itē Jo. de Lignano vt refert Alexādrinus est in illa fīia. Etia nec cōis nec cuiuscūq; doctoris opio sequēda est ēt in cā legatorū libertas vel m̄rimoniō: cū manifeſte obſter de illius errore et falsitate. et hoc clare meo iudicio obſtar ex p̄dictis de h̄iū opione. Et ergo ſecuta carnali copula nō eſſet in p̄posito nostri caſus iudicādū m̄rimoniū.

Ertiodecimo incidēter orū dubiū ex allegatis in art. p̄ce dēti d̄ dictis Panor. An hic ſit m̄rimoniū: habebo te vxorē. intellige ſi reciprocē ſiat p̄missio. Et videſ q̄ ſic: q̄. c. ex pte. d̄ sp̄osa. iudicat m̄rimoniū: q̄ vir iurauit q̄ ab eo tpe eā p̄ ſiuge teneret: et ſic vxori ſide ſeruaret: et ipsa iurauit ſe illā p̄ marito habiturā: et ſidez ei tanq; viro ſeruaret: ergo ſub hac forma r̄c. h̄iū p̄bāt: q̄ tota viſ h̄c ſit in hoc q̄ dīci habiturū p̄ marito vel vxore. Et obſfirmo: q̄ ſi aliquid obſter forme noſtre: eft illud vt etiā p̄ncipes h̄iū opionis ſatent: q̄ hič non addit ab hoc tpe vel clausula equalēs. ſi de cetero: vel ſemp ſine dilatione: et ſic de alijs. Sed hoc nō: q̄z in tex. c. Ex pte. nō ponit de pte mulieris cōſimilis clausula fuſſe adiecta. In h̄iū eſt. Si enim re creative ſolū gs diceret: h̄eo te vxorē et con contrario mulier r̄c. verū diceret q̄ vltra. zo. annos p̄mū eſſet ea habiturū vt notorū eſt: cū eo caſu dices nō habeo te vxorē ſalutē cēt dicari: ergo diſpoſitio ſeu p̄p̄oſitio et nō aio h̄edi dices non ſbit ex hoc m̄rimoniū: ſed ſolū h̄c ſp̄osalium facit. ſequētia tenet: q̄ idē videſ diſpoſitio dicere habeo te vxorē et obligome ad veritatē iſtius habeo te vxorē. Nec videſ obſtare motiū h̄iū opionis: q̄ h̄eo te vxorē et tenere denotat executionē: et ſic in p̄posito executionē m̄rimoniō: ergo p̄ſupponūt m̄rimoniū iuxta maximā: Qui vult ſequēs: vult oia que necellario aſſcedit: q̄ denotant ēt executionē m̄rimoniō. in dicto enim recreatio q̄d diſpoſitio nō p̄ferit: et tñ q̄ ſuturū tps impoſtant nō denotat q̄ immediate poſponēda ſit executionē: q̄ ſolū cū diſpoſitio r̄c. In hac q̄dne eſt cōis opio glo. et diſcurz ūrſperitorū q̄ ſub illa forma ſbit m̄rimoniū. ſicut tenet gl. in. c. ſi gs diuinit̄ r̄c. j. q. s. Et illig Archidia. Hosti. Hofredus et alij quos illig refert. Itē glo. in. c. ex pte. d̄ sp̄osa. Panor. r̄c. Et eſt p̄ncipale fundamētu huius opionis: vt eā clarius tāgit Alexādrinus in. d. c. Ex pte: q̄z cū diſpoſitio ac̄ p̄cedet ex volūtate partiu: et pte q̄ crūt ſup̄ executionē actus intelligunt̄ ex necellario in actu p̄ſenſiſle. Nāq vult ſequēs: videſ veſle oē necellariū aīo: et p̄cedētia. h. ſept̄a: de offi. dele. intellige nō de aſſcedēte logicali q̄b p̄ h̄iam necellariū aliud infert. Iſz vt id dicimus antecedēs necellariū: q̄d necellariū eſt p̄cede-

re ſeu p̄quirit̄ ad aliud: ſicut ad habere filiū eſt aſſcedēs cū muliere concubere. Et per hoc excludit̄ obiectio: q̄ idē conſequēs p̄ ſequi ex diuerſis aſſcedētibus et incōpōſibilib⁹: vt hoc ſequēs Jo. mouet ſequi ex hoc aſſcedēte Joā. gra- di: et ex h̄iū Jo. cadit ex turri p̄ aera: ergo nō op̄z volētē conſens ſc̄. Patet eni q̄ neclū aīs eſt neceſſariū neceſſario prequisiſū. Sed diſpoſitio m̄rimoniō p̄cedet ex volūtate h̄e- tu: ergo ſi cōſtet de volūtate executiōis: p̄uta q̄ ſe tractabūt tanq; cōuges: neceſſario intelligunt̄ ēt in m̄rimoniū h̄iſſe. Pro quo adducit̄ ēt ſimile ex leg. Eſt. ff. de acgrē here. Nec obſtat q̄ forma hec p̄tinet verba futuri tps: p̄uta h̄eo r̄c. Quia q̄d ſine p̄fixione tps p̄mittit ad ſtatim debet. l. Eum qui. h. ſequiēs. ff. de verbo. obli. r̄. in. l. in oībus. ff. de reg. iuris. Ex quo p̄cūdīt Panor. q̄ ſi nō adimant̄ verba denotatiā extremitate tps vt ex hoc tpe vel de cetero: n̄bilo minus in- telligunt̄ p̄ partes cōtraxiſe m̄rimoniū: q̄ ſi immeſte ſe oblī- ganit ad executionē m̄rimoniō: ergo tacite h̄iſt de preſenti. Adyicit̄ tñ limitationē: q̄ ſi ſe p̄cedūt n̄liſt hec verba denotatiā executionē ſequant̄ ſp̄osalia de futuro: vt p̄uta p̄mitto q̄ duca te vxorē et tenebo te p̄ legitima ſiuge. nā p̄ verba p̄cē- diſtinguiſ ſequiā ſe in tps m̄rimoniū cōtracti. i. cū ma- trimonio erit p̄tracit. ar. opti. in. l. ſi. h. Cui dulcia. ff. de tri. et oleo lega. et ca. ſedes. de reſcrip. et Cle. nō p̄t. de p̄cu. Et cō- ſirmat̄ hec opio valde apparetē medio: q̄ ſi gs adiecerit verba que denotant extremitatē tps: p̄uta dicens p̄mitto q̄ ab hoc tpe habeo te vxorē: abſq; dubio eſt m̄rimoniū: q̄ ſe caſis in dic. c. Ex pte. vñ Hosti. in ſūma. in rubrica de matri. h̄iſtatur. verſiculo. Quid ſi dicat iuro. et ver. qd ſi dixerit. et ver. ſequētia. dicit q̄ q̄ſtio dubitationē h̄z: ſi verbū de cetero fuerit exp̄ſſio: ut bic. et ſic quēadmodū i p̄ncipio. h̄z exp̄ſſio talis clausule magis ſacit ad limitationē q̄ ſi excludit p̄tis tps cū denotet terminū a quo dī ſt. q̄ ſi omiſſa tali clausula r̄c.

Sed quātūlibet colorata ſit hec opio non videtur continere veritatē. Primo: q̄ ſi tangit Petrus de Palu. z7. dist. quarti. q. z. arti. 4. p̄cluſione. 4. verba prop̄ryſſima. pp̄iniquissima et prima faciētia m̄rimoniū: ſicut accipere in vxorē vel maritu: dare ſidez et ſic de alijs: nō ſaciant m̄rimoniū: q̄ ſi cōcipiunt̄ in futuro: ergo multo minus verba ſecundaria que nō habent viam: n̄liſt quādō implicant preceſſionem m̄rimoniō: intellige vt ibi premiſi quādō additūr talibus verbiſ clausula ex nunc: vel de cetero. P̄terea verba q̄ denotant executionē m̄rimoniō cōcepta in futuro et diſpoſitio p̄nūtata: q̄ ſi inducunt obli- gationē ad ſtatim: nō tñ obligationē executionis pro tpe, re prolationis. l. pro futuro: als idē eſſet dictu habeo te pro vxore. et habeo te p̄ vxore. ergo ex hoc q̄ ſtatim cōtrahit̄ p̄ illa verba obligationē habeo te p̄ eo ipſo et p̄ illa verba con- trahit̄ m̄rimoniū. ſequētia tenet: q̄ ſi ſatſſacit vtriq; obli- gationē ſi immeſte poſt hoc incipiat ſentire et ſic eā habere p̄ vxore. Et obſfirmo hec. Primo ſic q̄ ſi nihil imitat̄ quo ad hoc q̄d eſt immeſte ſtrahit obligationē: ſi dicā habeo te. ſed nōdū habeo te p̄ vxore: et certū eſt illa verba nō inducūt ma- trimoniu: ergo ſi absolute dicā h̄eo te p̄ vxore r̄c. De- cūdo obſfirmo: q̄d lex dicit ſtatim ſolū debere cū aliquo tē, per amēto accipit̄: nō enim cū ſticho adire dī. l. q̄d dicim⁹. ff. de ſolū. ex qua. l. et eius ratione notat Bar. q̄ eiētis condi- tionis nō conſtituit que in mora: q̄ absurdū eſt dicere q̄ in eo p̄ucto quo q̄ ſi oblig. aut teneat ſoluere. ergo cū obligat ſe q̄ ſi ad habēdū in futuro aliquā pro vxore: non p̄t ex hoc p̄uinci ſeu argui q̄ actū m̄rimoniū contrahit. Tertio con- ſirmatur: q̄ idē penitus importat iſte due: aliquo futuro tpe habeo te p̄ vxore: et habeo te p̄ vxore: cū p̄ma ſit exponē ſe ſcūde: ſed ſub p̄ma ſorma certū videſ nō cōtrahit m̄rimoniū: cū intēto pronuntiantis non ſit actū habere cā p̄ vxore: ſed velle in futuru habere: et in futurū m̄rimoniū aliter co- ungi.

ungi. ¶ 3. p̄ncipaliter. Per vba executiuā in p̄senti cōcepta nō p̄trahit matrimoniuū: sicut nec per executiones facio subsecutā: nisi inter partes agat de matrimonio p̄trahēdo: r̄ tūc nō refert q̄b⁹ v̄bis exp̄mat suū p̄sensum de p̄senti: quās als sint inepta. patet istud cuīz quis cōtraxit cuī finia: quā putauit liberaz: deinde donata c̄st libertate: quātūcūqz vir etiā post libertatē tractat: cognoscit: et h̄z pro vxore: siue etiā verbis sive factis exp̄mat: nō iudicat pro matrimonio: nisi detecta fuerit mutatio stat⁹ v̄l. p̄stiterit als de animo q̄ de nouo p̄trahere velit: vbi m̄rimoniū nō fuerit rite cōtractuū: qz intelligit oia facere ex p̄mo p̄sensu quē habuit p̄trahendo cuī ea: dū ipsa erat scrua. per ca. p̄mum de eo qui duxit in matr. quā pollui. per adul. r̄ per ca. z. De p̄iugio suo: rū: imo si moueat vxori q̄o status: si cognoscat eā r̄ tractet vt vxore ex mādato ecclēsie quoadusqz lis decisā fuerit: nō facit sibi p̄iudiciū: vt de nouo dicat p̄traxisse m̄rimoniū: vt dicit Hostiē: r̄ est cōmuniis opio dñorū iuristarū. Ex his di-
co q̄ p̄babilior r̄ verior est opio Magistri sniaꝝ. z. 8. dist.
4. q̄ pdictis verbis solū ſhant sponsalia iuncto etiā iura-
mēto. Nec recedit ab eo doctores theologici p̄sentū
etiā solēnes iurisperit. Hug. Lauren. Rod. et plures alii: vt
videre poteris in Hērico Bōick. di. ca. ex parte. Et Archid.
in di. c. Sigs diuinis. vnde Inno. in di. ca. Ex parte. p̄mā op̄i-
nione sequitur videt multi ambigue: imo ſhie ad ſeipſuz
log dices. Idē dico in oib⁹ verbis: que ſonat in futuro. x. g.
p̄mitto q̄ tenebo te i. vxore. Idē eft eni acſi diceret habeo
tecuū m̄rimoniū: vel accipio te in meā: r̄ p̄mitto q̄ de facto
tenebo te pro vxore que tñ nō es vxor de iure. Et etiā sine
p̄missione tenet ad hoc ipm. Secus ſi dicat p̄mitto q̄ cō-
trah̄ tecuū: qz nō referunt verba ad factū ſed ad ius r̄.

Sed ibi animaduerte: q̄ icōsiderate equi-
parat illa: habebo te
cū matrimoniu: r accipio te in meā: cū illa: tenebo te pro
vxore: cū tñ pīna solū habeat vim sponsaliu. Et ideo quāsi
diffisilis illi opioni subdit. Aly dicunt q̄ idcirco per verba
de futuro trahit̄ matrimoniu: qz in p̄ncipio decretalis po-
nunt̄ verba que trahit̄ futurū ad p̄sens. Sab eo tēpore: r ea-
de repentina itelligunt̄ in verbis vxoris: r nō habet̄ locū nisi
vbi p̄cessit tractatus de matrimonio ſhēdo: r sic etiā in bac-
ſeda opione residere videſ. Sed videſ multū obſtare ter-
in auctē. qbus modis filius nālis effi. legit. in. h. qm̄. ex quo
ſumptu est. c. ſiquis diuinis. 3. q. z. Nā ibi dī. Sigs iurant̄
mulieri ſe ēa legitimā vxore habiturū fit illa legitima vxor
q̄nus nullā dos r̄c. Magister ſniarum dist. 28. respōdet: q̄
ibi oſtēdit qd fieri vel eſte debeat: nō q̄ tūc ſiatnō enī per
illō iuramētu tūc fit vxor fz fieri d̄z qz iuratu est. p̄d̄ r ve
illo iuramēto hoc dictu intelligi vbi de p̄ſenti cōſentientiū ac
ſcīnūcē ſuſcipiūt. Hec ille. Scde ſolitioni initū Hugo: vt
refert Archid. in dī. c. ſiquis. ad mētē auctē. Nā p̄mīſia que-
rela mulierū q̄ qdā eārū ſcipiſetia capti eas ducat̄ in do-
mibus suis ſacra tangētes eloquia: aut in orationis domib:.
iurātes habituros ſe eas legitimas vxores: talr̄ eas habētes
multo tēpore r forte ſuſcipiētes filios: deinde cū ſe ſatiae-
rint eārū deſiderio r̄c. ſtituit lex ciuilis: q̄ etiam nō dotata
debeat reputari eius legitima vxor: r cum nō dotata fuerit
ſubſtātie viri quāta partē habere ſi vxor oſtēla fuerit exti-
tissē: fz extra dotem cōueniter iuramēto yiri credēs. Ex
qbus p̄z: p̄mo q̄ ſine iuramēto vel alio documēto ſpāli
reiecia cōmuni p̄batione testiū: de quo ibi in p̄cedentib: nō
reputaret̄ vxor legitima nec ſily legitimi: ſed cuž illarū ſo-
lennitatū ſpeciali docimēto ducia. Sic ḡ non diſponit lex:
q̄ per illa xba ſhē matrimoniu. Unde cōmemorans hu-
iis. h. diſpōne in auctē. vt liceat matri vel ami. in. h. qz. xbo
legē. Scđo. dicit ſe legē poſuſe p̄cipiētē: vt fz ḡ vxorē aliquā
ſine dotalib: acceperit cui affectu ſolū nuptiagli r̄c. ḡ p̄ſuppo

nit ductā esse vxorē tē. Et Angelus de vniuersitate Perusinus ad. h. quē, circa finē. Nota (inquit) iurans aliquaz ducere in vxorē si postea duxit domū: in continēti videt in vxorē reci-
pere. Et idē ponit casum: si ergo in ecclesia vel alio loco, sacra
tangēs eloga uiuauerit se in vxorē aliquā habituram et cā in
domū traduxerit: vxor legitima effici: quā de domo expel-
lere sine uulta cā ei nō licer. Lōcū sentit ergo: q̄ per verba ha-
bebo te vxorē tē, sub uioramē prolatā: solū trahunt spō-
salia: et traductione presumit matrimoniu.

Et ad fundamenta opinionis contrarie. Primo quod inducit: cu[m] dispo[n]it dep[er]det ex voluntate partium; partes p[ro]uenientes super executionem tamen, q[uod] qui vult p[ro]nis/necessario vult omne necessarium animis. Rhedo q[uod] executio matrimonij; quo ad habere vel tractare ut vxore non regri matrimoniu[m]; ut antecedens tempore immo forte nec nam q[uod] ex p[ro]sensu in tale executione pro p[re]senti causa matrimoniu[m]; ut hic habeo nunc te pro uxore; et sic vincitur matrimonij nasci ex tali p[ro]sensu. Et q[uod] non oportet matrimoniu[m] tempore p[re]cedere talem executionem; p[ro]p[ter]a q[uod] nulli dubium potest quis simul p[re]sentire in aliquam ut uxore; et ea habere pro uxore vel tractare. Et ergo non op[er]z p[re]sentientem in executione matrimonij de futuro de p[re]senti p[re]sentire in matrimoniu[m]; q[uod] videatur supponere argumetum; q[uod] p[ro]sensus in matrimoniu[m] futurum est p[ro]sensus spousalium et non matrimonij. Ad formam ergo argumetum facile respondet: qui vult p[ro]nis necessario vult tamen. pro eo tempore quo necessario ponit h[ab]et; seu prequiritur hoc antecedens. Sed non op[er]z; si vult p[ro]s[on]is pro futuro; q[uod] ergo velit antecedens statim pro hoc p[re]senti tempore etiam quis antecedens p[re]cedat ex sua voluntate. Non enim sequitur: tradita h[ab]ent librum tibi ut dominio; q[uod] volo vel p[re]sentio q[uod] acti sis dominus. Et quod adducitur ex libro IIII, in qua doctores etiam fundat dicta maxima: q[uod] volles p[ro]nis etiam vult tamen. sive de acq[uis]itione here[ditatis]. potius est contra. q[uod] ibi potest simul: seu eodem momento repudiare legitimam et testamentarias hereditatem eiusdem; quis legitima ad eum non pertineat antequam ex testamento hereditatem repudiauerit. Cuius simile in textus adducitur: si velim legitimam ad me spectare; cu[m] scias testamentum mihi reliquit; videbo ante repudiare testamentum; et ita legitima acquisuisse. ex quo ad p[ro]positum potest sic obligas se q[uod] volunt seu optabit legitimam ad se spectare: non ex hoc actu repudiare testamentarias hereditatem; sed obligatio est in futuro repudiare; q[uod] similiter in proposito. Ad alium q[uod] sine p[ro]fixione temporis tamen fateor q[uod] statim obligat ad executio[n]em in futuro: sicut etiam spousalia contrahentes sine limitatione loci vel temporis ad statim obligat ad obediendum in futuro: sed statim ytrahi potest obligatum non facere id ad quod se obligavit; sic nec in tempore pro quo currit obligatio est matrimonij. vni ponatis sub hac forma etiam die crastina habeo te pro uxore: accedente die indubie obligat: sed si non habet ea pro uxore non potest argui matrimonium. Sic quis obligatus me ad habendam immediate Catharina pro uxore: quis ad statim nasci obligatio: ut in futuro habebat: sed tempore adveniente non habeo: nihil est de matrimonio. Etiam ut dixi opponendo: q[uod] obligat ad statim exegi: non tamen per exclusionem cuiuscumque medie temporis. immo dicitur cu[m] quodam tempore amete intelligi iuxta. L[et]abatur dicimus. super allegata. Et miru valde q[uod] per haec executionem h[ab]et etenim in futuro accepta dicatur ubi matrimonii de p[ro]nuntiis cu[m] per haec formam iure cognoscatur te affectum sicut gali et nasci immediate obligatio: q[uod] daturat viculum spousalium non mirum. Potest etiam rideri ad p[ro]p[ter]a q[uod] h[ab]et per uxorem tractare: cognoscatur ut uxore: de quo inter ola tamen maxime videtur: non pregrunt matrimonium: ut aliis: ex quo occurrit. sequitur licet absque peccato sine matrimonio ut p[ro]p[ter]a in casu capitulo 31 lectum, 34. q[uod] et prius deduxi in errore conditionis dum mouet q[uod] status vel matrimonij futurum nullum p[ro]pter superstitem coniugem alterius contrahentium: et post mortem eius adhuc sese cognoscunt coniugali affectu: sed soli ex primo consensu.

Circa sacramentum matrimonij

Ex quo manifeste p*ro*p*ri*o sequi. *Iste* sentit de nouo in exec*u*c*tion*e tal*e* matrimon*y*: q*uo*d sentit in matrimon*iu*s. *E*t max*ima* sol*u* p*re*c*edit* de anteced*ent*e: sine quo sequens fieri: seu haber*i* n*on* p*ot*er*is*. *S*ed ver*u* est: q*uo*d qu*ad* o*li*qu*is* consentit in tal*e* exec*u*c*tion*e: n*on* quasi ex c*onsent*u priore: vel c*onsent*it in pecc*atu*: vel in stat*u* matrimon*y*: et r*arbit* matrimon*iu*s: nisi subsit impediment*u*: puta erro*r* person*e* vel conditionis: impediment*u* c*o*sanguinitatis vel affinitatis *et cetera*. *C* Ad affirmatio*nem* resp*on*d*o*: q*uo*d ab intra cap*it* inclus*u*e sicut ab*la*q*ue*z in ca*m*. *N*o*n* est nostr*u* z*z*. q*uo*d et i*n* vulgari sermone sic frequenter ut*rum*: ex*mu*n*ic* dol*o* fec*is*. Item Jo*an*es perc*us* Pet*ru* et ab*sq*z hoc spoliavit e*u*. *S*ed si caperent tales dictiones ex*clusiue* cert*u* est n*on* es*se* sensus matrimonialis: sed sp*ol*lium: sicut capio te i*n* me*a* n*on* pro p*re*senti t*emp*ore: sed futuro immediate sequ*en*t*i*. *N*ec moueat aliqu*e* q*uo*d forme sacram*enta*les hab*et* effect*u* pro instanti terminante t*ep*pus plationis et i*n* pro futuro: q*uo*d hic s*en*sus ad*hib*itus in verb*oz* vel alterius sign*e* exp*res*sione causat matrimon*iu*s n*on* ipsa sign*e*: vt i*n* sacram*enta*lis. *E*t i*n* recte dicit Scotus de forma sacram*enta*li eucharistie: forma illa (q*uo*d simile est de aliis) ut*rum* instanti terminante tan*qu*a presenti. *E*t soleo dicere q*uo*d i*l* vox tota formet successi*n*e et i*n* t*emp*ore: tam*e* esse c*o*plet*u* vocis est i*n* instanti terminante t*ep*pus plationis: als*o* nun*q* fieret per reflexion*e* sonus echo*r*: sed sol*u* haberet est*e* in fieri cu*m* motu: et tunc significant et hab*et* effect*u*. *E*t si simile est*e* dicas i*n* contractu matrimoniali: quo ad ort*u*s seu nat*u*ritate vinc*il*: q*uo*d simul. s*or*or*u* vinc*il* obligationis matrimonialis eius effect*u* sacram*enta*ti matrimon*y*: habes dicere q*uo*d n*on* i*n* formatio*nem* sign*e* tractus: sed pro c*o*plete est*e* *et cetera*. sup*po*sto eti*az* q*uo*d vox sol*u* habeat est*e* i*n* formari et continuo motu aeris form*at*: vel per reflexion*e* vel als*o*: q*uo*d est tam*e* forma etractus matrimonialis necessario h*u*z signare pro presenti si debeat pro instanti terminante habere effect*u*: et ad minus habet effect*u* pro sequenti tempore: ergo si referatur i*n* temp*us* futurum est solum contractus sponsal*iu*z: sicut hic: capio te pro die crastina i*n* uxorem.

Ad argumenta ante oppositū dico: q̄ vis stra-
ctus cōficit in hoc: q̄ ab hoc se
illā habituri vxorē dicit: q̄ per illā clausulaz iplicat simili-
psens répus: vt volunt doctores: Inno. Hostieū. Hofre. Ro-
dolphus et alij: vt sensus sit ab hoc tépore et c. i. prouinc et in
postérū habeo et habeo te et c. Iaz vim facile intelliges at-
tendendo significationē prepositionis ab ut capit̄ inclusione.
Et ad confirmationē dico: q̄ s̄m doctores in verbis mulierū
intelligit iteratū ab hoc tépore: vt expresse dicit Inno. inno-
doctores souētes strariā opinionē vident̄ ad hanc limita-
tionem tandem descendere. Unde Hosredus in summa titu-
de clā. despon. h. si querit. pone q̄ aligs et c. soluēdo q̄ ver-
bum est de futurō: et sic videt̄ tractū habere ad futurū. Di-
cit q̄ lz verbū habeo/futurum designat: tamē psens non
excludit. Unde in verbis illis subaudiendum est ab hodie:
in ante: vel ab hoc die siue ab hoc tépore: et taliter cōtractū
ideo legitimū. di. ca. Ex parte dc sponsa. Et Hosti. in summa
tit. de matri. h. qualiter strahat. versi. quid si dicat iuro vel
p̄mitto: tenet es̄le matrimonium. in cap. Siquis diuinis: qz
subaudiendum est de cetero: qd tamē si expressum fuerit: ou-
bitationē nō bz: vt pz de ure in. cap. Quēadmodū. in prim.
et cap. Ex parte dc sponsa. Etia Alensis li. 8. tit. 3. videlz de
sponsa. h. quid si dicat vir iuro tibi et c. respōdet sibi placere
opinionē: que in di. decretali. Ex parte. es̄le matrimonium: qz
ibi p̄mitunt x̄ba: que futurū trahunt ad psens. s. ab isto té-
pore capiendo ab inclusione: et idē intelligit repetitū pro par-
te vxoris: et nō bz locū: nisi vbi tractat̄ p̄cessit de matrimo-
nio: quā opinionē tangit Inno. et Rodol. Et Hosti. in di.
ca. Ex parte. dicit simplr es̄le matrimonium: qz nō est vis de-

verbis quādo p̄stat de p̄sensu. Nec moneat ad iudicandū pro p̄trario; q̄ est cōmuniſ opinio; q̄n p̄stat eā inductā esse ſine p̄babili fundamēto; vt in p̄pofito. Et iā nec meret cēſerī cōmuniſ in tanta varietate doctořiſ iuris canonici; qui Magiſter ſiniarū cū tota fere turba theoloģoř i p̄cipiuſ iuſtiſtarū doctořib⁹; l⁹ non oībus ſit in noſtra ſiniā; q̄ omiſſa clauſula ab hoc tēpore vel ſimiſ nō ſit matrimoniuſ.

Eclimoquarto dubitaf. an sub hac
ditione si debitus
negare velis quoties mibi exigere nō licet: pos-
sit esse tract^o matrimony vel sponsaliū. Et vi-
det q̄ sic. Primo qz qd tacite inest si exp̄nat.
nō facit tractū pditionale: vt est tex. in. l. hec verba: t in ter-
tia in ordīne. ff. de lega. Sed quisqz tenet non iunari ac co-
operari alij ad peccatiū iuxta illud Ap̄li ad. Ro. j. Digni sūt
mortē: nō solū qui faciūt tē. Iunare aut iplicat psonam co-
operationis qui est p̄imus modus psentientiā pctō iter q̄tior.
iuxta glo. de offi. t po. iudi. dele. lege. Cuiili. Et cōfirmat: qz
si contrahat sub hac ditione si debitus negare velis: quoties
iustā cām habueris denegādi: seu liceit denegare possis: nō
ipedit tractus matrimony vel sponsaliū: sed illa conditio
cōpleteit p̄mam tanqz particularē sub vniuersali vt videt,
nā quotiesqz nō licet viro exigere mulier. hz iustaz cām
denegādi: cu aduersus petet se possit legitima exceptione
tueri: q̄ indebitē t illicite petit: t nō est in mora qui legitim-
a exceptione se valet tueri. c. Nō est in mora. de regu. iii.
li. 6. Et qm̄ vxor pōt bēre iustā cām denegādi: qd nihil om̄i
nis marito licet exigere: puta si maritus cōmisit occulatum
adulteriū vel vxor bēat secretā infirmitatē. Patet: qz cōdi-
tio in hac pfirmatione expressa sub signo vniuersali conce-
pta complectitur primam: t non econtrario. ergo.

Ad oppositum est: qz omnis peditio cōtra substatia matrimonii quātūcūqz fāvorablest sit. Hec mīrimony ipedit mīrimoniū. ca. si. de cōdi. appo. sed hec peditio est s̄ subam mīrimony: vti peditio si pro questu adulterandā te tradas. de q̄ in tex. Nā suba mīrimony est vinculū seu obligatio reddēdī debitū cardinalis cōmerciū: qz qd ḡ eximit a debito seu obligatiōe reddēdī: hoc necessario est s̄ subaz mīrimony. C. Pro huius succincta et brevi solone pmitto: q̄ in simili calū pōt mulier carnale commerciū viro denegare. vt in casu quo certū est mulieri nō licere carnale cōmerciū. vel in casu quo dubiū est an ei licet. vel tertio in casu quo certū est q̄ ei licet. Primo casu nō est ptra obligatiōe mīrimoniale: qz nemo pōt obligari ad qd. cūqz op̄ peccaminosum siue culpabile. zz. q. i. Si peccatum. Etia sic siml' obligaret homo ad duo dīctoria: puta ad nō faciēdū: qz pctū: et in alio vinculo ad faciēdū. Et ḡ dicit paliu. 3. 1. dist. 4. q. i. arti. 3. circa tertią ḡne: videlz de tpe menstrioz: q̄ si exigat in loco sacro vel ēt innāli mō/ mulier te, net nō reddere: nec est exactio debiti: s̄ regstio idebiti, nō enī licet quo ad p̄m polluere locū sacrū: cu q̄stū in se est facit locū egē recōciliatōe: qz q̄dū occultū fuerit: qz latet: nō op̄ de neq̄itate locū recōciliari. Scđo casu. s. cu dubiū est an ei licet reddēre: resolo multoꝝ est q̄ tūc tenet. p. c. Inḡstionī. de sentē. ex cōica. et ca. Quid culpaf. zz. q. i. Sed pbabilius mibi videſ q̄ in pbabili dubio de B an mulieri liceat viro carnalr cōmiseri teneat nō cōmiseri. Quia oēs plentū in pbabili dubio mortis corporis iminētis ex coitu ipsi mulieri p̄ debilitatē: vel in pbabili dubio aborsus: qz videlz mā fet?cepti nōdū satis coagulata in apertō mīficio p̄ voluptate coit⁹ dispidi posset: et ita fet? extinguit. Ergo cu māius sit periculū mortis aie q̄ corporis vel extinctionis fet? se: quiꝫ q̄ sicut hoc piciluz eximit muliere quo minus teneat ad carnale cōmerciū exigēte maritoꝫ: qz simili periculū pbabile mortalis culpe etia egn̄de eximit. Et ad tex⁹ in com-

trarius dico: quod solū probant in dubio obediendū esse quando propter exactiōē vel precepāim posūnt vel tenentur se a dubio absoluere credētes; cui p̄sumētes exactū vel qd̄ p̄ce-
ptū est licet fieri posse: de quo latius dixi in quorū. Pone
exemplū cū dubitāt probabilitē de impedimentō affinitatis: qd̄ iam cōperit vñā sibi cognata intra quartū gradū: cum qua-
vidit pridē maritū sola cū solā in lecto: t nūdū cū nuda tē.
Sed cū dubiū amouere pōt: puta pone qd̄ post matrimo-
niū cōtractū sub forma: de qua inter doctores est probabile
dubium: an facit matrimonii: statim cōtraxit simplē cū alia:
tunc dico: ppter dubiū eā a redditione excusari quēadmo-
dū in dubio seruitutis. Nec valēt cōsequētia. Dubiū est an
st̄ yxor: qd̄ dubiū est an teneat exacta ipsi ad carnale cōmer-
tiū: vel teneat ipsi nō cōmiseri sine nouo legitimo cōsen-
su: t per consequētia cū hic vtraqz pars cōdictionis sit dubia:
poterit tē. Quia dubiū probabile mortalis culpe: vt dixi: ad
dissolūdū nō pōt facere ei ad legitimā exceptionē: vt pro-
terto nō teneat tē. Tertio casu videlz cū certū est licere
mulieri exacte carnale cōmerciū: sed vir peccat exigendo:
hoc cōtingit multiplicitē. Primo: qd̄ vir solū peccat exigē-
do: sed nō in actus exercitio: sicut Numeri. 3. circa finē dici-
tur ad iniūtatez viri pertinere: si qd̄ p̄us mulieri permisit
postea prohibuit: nihilominus mulier liberat: nec cōcedit ei
dīs vt nō obediāt: vt amplissime Augustinus ierptā sup
Numeri. q. 59. Et de hoc est textus quo ad votū cōtinētie. in
ca. Charissimus. de pueri. cōiu. vbi rex Suevus ad tps de-
dit cōsensum in voto cōtinētie yxoris in graui infirmitate
emissō: t nihilominus postea copellit yxor tē. Et ne hoc vi-
deat: t̄ra determinationē Augustini in dicto pastu Numeri:
t̄ Bratianū in cap. Manifestū. 33. q. 5. q. text⁹ Numeri lo-
cū nō hz: quo ad cocubitū cōiugale in quo pares iudicant:
s̄z quo ad alias abstinentias in qbus vir capit est mulieris:
hz obediē: debet limitate ac stricte di. ca. Charissimus. itel-
ligi: nō qd̄ ad tps: seu in aliquo tēpore simplē cōsensu adhi-
bierit ac ratificauerit votū cōtinētie yxoris: sed qd̄ cōsensit
ad tps cōtinētā: seu cōsensit: vt ad tps seruari cōtinētāz.
hoc videāt inui cu dicit in textu: qd̄ ad tps cōsensit: quasi de
simplē: sed cu limitatiōē tēpōrū: t sic illo expleto seu lapsō
potuit cōiugē reuocare ad thōz: vt eā coniugali pertracta-
ret affectu: facereqz cōpelli. Uel p̄sensit ad tps p̄sensu per-
missionis seu taciturnitatis: ac dissimulationis. Et sīnī Au-
gustini qd̄ maritus non possit reuocare votū vel iuramētū
yxoris de cōtinētia a cocubitu postqz semel p̄sensit: p̄cedit de
vero p̄sensu ratificationis. S̄z iter has solones p̄ma magis
videāt ad mentē Augustini: t̄ etiā textus Numeri. 3. videt
log etiā de p̄sensu dissimulationis: cōdēns solū viro facil-
tate irritādi vota mulieris: si ex templo ac statim p̄tradix-
erit: alioquin peccat reuocando. Sed in voto cōtinētie quo
ad preiudicium alterius coniugum oportet interuenire ve-
rum cōsensum ratificationis.

Ex his patet error Panoz. in di. cap. Charissimus.
studentis: qd̄ appellatione abstinen-
tiae etiā venit abstinentia a cocubitu coniugali: iuxta ca. Si in
abstinenz. 27. q. 2. ergo iuxta textū Numeri: t cap. Mani-
festū. 33. q. 5. vir cu p̄us p̄sensit in votū cōtinētie possit etiā
post reuocare. cuius oratriū ex intentione deducit Augusti-
nus: qd̄ mulier nō pōt reuocare vota viri: t in facto p̄cubit?
vir t̄ mulier iudicant̄ ad paria. Et hoc idē ponit Bratian⁹
in dicto ca. Manifestū. t seq̄ glosa ibidē: t doctores: qd̄ qd̄
Panoz. solū iducat glo. de hoc vacillatē in ca. Nolle. 30.
q. 1. Pone qd̄ exemplū: quo ad hunc modū: vbi vir peccat exi-
gendo carnale debitū t nō in actus exercitio cū inhonestū
t spūdēs est ex certo respectu: vel qd̄ mulierē vider oratio-
ni vacantē: t nihilominus exactiōē facta dephendit etiā vo-
lentē t optare: vel p̄misit nō petere nisi mulierem crederet

volentē: t hoc nō credens petit: vel p̄misit nolens plus qd̄
ad veniale obligari nō petere: salvo qd̄ nō min⁹ mulier ma-
neret ipsi petenti expresse vel ierptatiue obligata: sicut si
exp̄s̄ p̄testor me nō velle liberare debitorē: sed promitto
nūc amplius ex eo petere: sed dimittā p̄scientie eius. An
autē pactū de nō petēdo simplē sit liberatorū an nō: remit-
to ad doctores in l. cū qd̄. C. de iur. t fac. igno. Scđo p̄tin-
git qd̄ exigēdo t etiā acū exercēdo peccet venialr tr̄n: vt exi-
gendo: t exercēdo carnale cōmerciū dieb⁹ festis: p̄cessiōnū:
t ieiuny. ca. Si cā p̄cēdōz. ca. Christiano. t ca. Qui in ca-
stigatione. 33. q. 4. Et tamē mulier licite reddat: p̄z ex fītia
Bratiani eadē cā t. q. c. Nec yxor que dicit. Hec fūāda sunt
si yxor p̄sensum adhibere voluerit. Leterū sine eius p̄sensu
nec cā orationis p̄tinētia seruari debet. Idē expresse afferit
Palude dist. 32. q. 4. arti. 3. p̄clusione p̄ma: qd̄ tēpōre sacro
nō licet petere debitū: puta tēpōrū p̄cessiōnū: ieiunioz t
festoz. Exodi. 19. ne appropinq̄tērē yxoris yestrīs. Nō
tamē est mortale: sed tr̄n veniale nīl cōcomitē p̄temptus:
ita qd̄ etiā deus p̄cepissit nō abstinēt ppter tēpōrū. Et quis
ecclesia ppter delictū p̄iugū possit eis ad tēpōrū vel in per-
petuū ierdicere carnale cōmerciū: nō tamē videāt intēcisse
laqueū peccati infirmis: vt qui vix biduo als abstinenre pos-
sunt: a septuagesima vñqz ad octauas pasche p̄tinerēt. Nec
obstare dicit qd̄ Gregorius p̄mo dialogoz de quadā p̄iuga-
ta narrat: qd̄ cu nocte p̄ori a vitio carnis nō tēperasset t alte-
ro mane cū alys ad p̄scrētōne ecclesie cuz reliquys beati
Sebastiani martyris veniēs a diabolo arrepta est: qd̄ ppter
veniale etiā tradit corp⁹ Bathane. Langit hystoria ppbe-
te. 3. Regū. 13. capite: vt etiā pphēta a leone occisus est: s̄z in
aiam solū ppter mortale accepit potestatē. Addit. reddere
autē cū displicētia tēpōre cōtūcūz sacro: nullū peccatus est:
qd̄ debitū t necessariū ex quo verbis ab exactiōē cōpēci
nō pōt. Tertio p̄tingit cū peccato mortali exigētis etiāz
in act⁹ exercitio: qd̄ tamē absqz dubio mulier licite reddere
pōt. Exempli grā. Cuī certo se credere vel scire dicit mulieri
qd̄ iter ipsoz sū ipēdimētū affinitatis ex cōcubitu mulieris
cū aliquo suo p̄sanguinco dētū. Uel ipēdimētū publice ho-
nestatis iustitie: t ipsa scit verū nō esse: vel secūdo exigit t
vult eā cognoscere cū affectu: t animo cognoscēdi etiam si
yxoris nō eset: qd̄ est adulterini anumi: vt p̄z in ca. Origo. 32.
q. 4. Uel tertio pone qd̄ se p̄strinixerit iuramento vel voto
quātūcūz arcto t grauiore forma pōt ad nō petendū: vlo-
lens nō minus mulierē obligatā manere ad reddēdū quo,
tiens ipse petierit vere: seu expresse: seu ierptatiue. Uel
quarto: de hoc est dubiū t confitū apud doctores: cum
petit a menstruata. vnde fm Bonaventuraz t Petrum de
Tarenta exigere est mortale: sed reddere sine p̄tō. Pa-
lude autē. 32. distin. 4. q. 1. arti. 3. cōclusionē tertia tenet: qd̄
nec exigere est mortale: qd̄ eadē rōne t reddere. Et in textū
Leuitici. 15. qui habet. Si coierit cum ea vir tē. textū expo-
nit de coitu fornicario. Sed sic nihil speciale videretur de
menstruata. Etiam Ezechielis. 10. absolute ponēt. Ad mē-
struata nō accessēris. Sed quid de isto sit: dicam postea in
materia exactiōē debiti. Quinto pōt exemplū ponit de ob-
ligato ad cōtinētā voto simplici: cui nō solum exactio: sed
etiā cōmixtio saltem spontanea est mortale: t tamē alteri
coniugi z si velit nō solū reddere sed etiā exigere. immo vult
Palude qd̄ p̄ma cōmixtio ēt̄ exigētē alio coniuge est ei mor-
talis: qd̄ teneret post p̄tracū matrimonij religionē ingredi:
t per cōmixtione se reddit ipotente sine p̄sensu yxoris sub
certis modis iuris. Quo ad hūc ergo tertū modū cu t ex-
actio t cōmixtio est exigētē mortalis. dico: qd̄ ratio peccati
mortalis in exactiōē t cōmixtione nō excusat allū p̄iugē a
debito reddēdi sciat nec in debito pecuniario. Secūs si per
votū vras simpliciter abdicauerit a se t quātūm in eo est

Lirca sacramentum matrimonij

carnalis commercii potestate simpliter vel quo ad hanc vocem
puta si yxor de eius sensu votum continet emiserit, iuxta sicut Augustini, 33, q. 5, c. Qd deo pari, vel si vir solus votum continet emiserit: quo casu dicit Thomas in 4° et aliis doctores qd non tenet yxor etiam exacta debitu reddere.

Ex his dico ad q̄onē: q̄ p̄dītio est ḡtra subā mā
trīmoniū: q̄r peccat q̄m̄x exigēdō de
bitū carnalis cōmercy: z nibilominus peccatiū exactionis
(vt ex supradictis p̄z) nō parit alteri cōiugū legitimā exce
ptionē vel cām nō reddēdi. z q̄dītio h̄z: q̄ quoties ei nō lī
ceret exigere: alia nō redderet: q̄ est ḡtra subāz obligatio
nis matrimonialis: que est ad hoc vt teneat reddere ḡbitū:
nisi iusta cā occurrerit denegādī. Et si dixeris iusta cā vne
gandi est cōsensus cōiugis in denegationē: cū sciēti z cōsen
tienti nō fiat iniuria neq̄z dolis cap. Sciēti de regū. ii. lib.
6. Rēspōdeo: Iz cōsensus petētis in q̄libet denegatione pos
sit excusare denegantē: tamē cōsensus vnius yl' vtriusq̄z cō
trahentū nō p̄t limitare vel strictoz facere obligationes
matrimoniale q̄z eius mā regrit. Et ita negat antecedēs: q̄r
est cōtra mām obligationis matrimonialis q̄ p̄sentiāt: vel
si de cōmuni etiā cōsensiū sub hac cōditione zhant: si nunq̄z
reddere vel exigere velis debitū carnalis cōmercy seru
sextis: nō elicit m̄rimoniū: q̄r obligatio m̄rimoniū est ad
semp reddēdū q̄n̄ fuerit exactū: z nō subest iusta cā q̄re de
negare possit. Idē enī est si per cōditionem fiat exceptio de
aliqui nō reddēdo: vel de nunq̄z reddēdo: vtputa de perpe
tua cōtinētia seruāda: de quo dixi supra in nono dīblio.

Ad rationes ante oppositū. Ad p̄m dico: q̄ nō ois cooperatio facta alteri ad peccatū est p̄ sensus cooperationis: vt p̄ in solone vſurariū ad q̄s vſuramētō vel als se aſtrinxerit. de quo in ca. Debito zes. de iure iū. et in ministratiōne sacramēti altaris peccatori occulito. Sed sp̄otanā cooperatio: et que est cā p̄cti dicit̄ p̄ sensus cooperationis: videlz q̄n nō cooperādo p̄t phibere v̄l reuocare a pctō. Jam in p̄posito nō fouet peccatū: sed potius seruit exigēte: ne ad gratiōra plabat. vnde dicit̄ palude 32. dist. 4. q. 1. ar. 1. q̄ hoc nō est reddē gladiū furioso: t̄z p̄tius fūare ne icidat in vānabiles corruptelas. sicut in Lettonia vxor militis negatīs in vigiliā paſche debitu: q̄ conti nuauerat totā quadragēsimā: fratre eius iperūtū: et negantez ūngulauit: t̄ renuersa ad virū dixit. Hoc tu fecisti q̄r tu me coegisti. Alia se ūpposuit iūmēto. vnde 7° ethi 7°. Locupiscērie venereo p̄ gbusdā insanas faciunt. Et ḡ dicit quoicqz tpe etiā quacūqz intētōne petat: debitu reddēdū esē ūne iter: pretatiue ūne vere petat: q̄r nō refert verbis an factis quis exp̄mat ūnā voluntatē. l. de qbus. s. de legib⁹. Et hoc nisi dī. ūnādēo cessare faciat ab exactione: qd̄ tñ faciēdū nō est cū multa instātia. [Ad ūſfirmationē rīdeo: vt ex ūpradictis p̄z: p̄cti t̄ exactionis t̄ cōmixtionis in exigēte nō est iusta cā denegādi in exacto debitu: carnalis cōmerci⁹. t̄ ḡ hoc. c. negare quoties exigere nō licet: nō est vt min⁹ cōmune cōprehensum sub hoc: negare q̄n iusta cā subest denegādi.

Decimoquinto dubitat an in huius cōditionis adiectione sit matrimonium. Cōtraho tecū si ante chris̄tū est reprobatur, vel sic. Cōtraho tecū si hec est vera et sive tenēdō: ante chris̄tū dānabitur; vel si Christus assūerit ante chris̄tū esse nasciturū. Et videt q̄ sic: qz pōnit cōditio de p̄senti vel p̄terito. Jam cōditio in p̄teritu nō tñ in p̄sens relata aut statim perimit vel nō differt obligatiōne. I. cōditio. ff. de ver. obli. Nec videt īp̄dere q̄ in his implicat aliqd qd̄ est cōtēr futuri: et tota cōditio cēseri d̄z cōtingēs: quia ēadmodū tota copulariā: cui altera pars est necessaria et altera cōtingēs: et similiter ista: Joā. mouet: implicat hoc futurū: Joā. mouebit, est enī bona et necessaria cōsequē-

tia.motus Joannis est.ergo motus Joannis erit:vt p3 ex de-
ductionibꝫ p̄phi 6ꝫ physiꝫ Ante omne moueri est moueri: et
post omne moueri etiā est moueri. P. Que per rerū naturā
certa sunt ētūis apud nos incerta sint nō morant. I.nō diffe-
rūt obligationē.inſti.de ver.obli.ꝫ conditiones. Sed ea de
qbus in nostris cōditionibꝫ:per rerū naturā: et in dei dispositi-
one:que penitus est infallibilis:certa sunt:ergo.

Ad cōtrariū est: qz cōditio de futurō facit ptractū
cōditionalem: z ex obligatione condi-
tionali tñ spes est debitū tr̄i, institu, de verbo, obli, s. ex cō-
ditionali. Nec refert vtrum exp̄s̄e ponatur futurum ali-
quod contingens vel implicetur: ergo tc.

Respondeo. q̄ nō est matrimoniuū: q̄ m̄rimoniūz est mutua trāslatio p̄tis corpoꝝ de p̄senti: ita q̄ ip̄ossibile est deo efficere: q̄ nō fuerit iuxta sententiam Agathonis quā Aristo, & ethiꝝ approbat. Illo solo p̄uat de^r ingenita r̄c. Sed q̄cqd futurū est ex cōtingētibus subest adhuc dūine dispōni & arbitrio: t̄ p̄ot de qlibet tali facere: q̄ nec sc̄nec vñq̄ fuerit futurū: q̄ cōditio de futuro: vel que futurū sp̄licat cōtingēs: ip̄edit quo minus sit cōtractus matrimonij. Et p̄ot idē sic deduci. Quia oīs cōtractus sp̄licās cōditionē de futuro cōtingēt: p̄eder quo ad p̄ncipalem effectū obligationis ex euētu alicuius futuri: sed h̄c matrimonij inducit ex nūc obligationē seu vinculū & nō ex tēpore enētientis cōditionis ergo ip̄ossibile est cōtractum matrimonij fieri sub cōditione de futuro cōtingēti. Unde regula est apd oēs doctores q̄ nullū sacramētū cōferri p̄ot sub cōditione suspēsiū vel resolutiū. Et q̄ sub cōditione expectatiū futuri euētū: vel sub cōditione: vt nihil actuū sit si aliqd euenerit nō euenerit resolutiū eius qd actū est que est cōditio: nullū sacramētū ministrari p̄ot: vt exēplariter declarari p̄ot de sacramēto baptiſimi ordinis, abſolutionis r̄c. Lūz q̄ h̄c matrimonij bēat cōnexū sacramētū m̄rimoniū: sic sacramētū m̄rimoniū nō p̄ot sub tali cōditio ne cōſiſtere: vel cōfertiū: nec h̄c matrimonialis iniiri.

Ad rationes ante oppositū. Ad pīmā qī lī cōditio
illa fīm sonī vocis sit de pīsenti: tamē
īplicat futurū cōtingēs: puta qī reprobat⁹ dānabit: et sic de
alīs: et ergo nō est simpliciter de pīsenti. Uel dico qī cōditio de
pīsenti vel pīterito qī est extra potestate cāe nō differt obli-
gationē: et hoc vult di. l. cōditio. Sed in pīposito assūmīt cō-
ditio de pīsenti vīl pīterito qī adhuc est in potestate sue cāe.
Est enī in facultate dei facere qī antechīsī¹⁰ nec sit nec fuc-
rit vīcī reprobat¹¹. Et ad obiectiōne qī sic nō ēet matrimo-
niū sub hac cōditione h̄ctū sī Jo. mouet: sī Jo. ambularat tē.
qīr in eis īplicat aliqd cōtingēter futurum. Respōdo: qī
bene īplicat aliqd necessariū futurum: sed nihil cōtingēter.
Nā sicut ēesse teporis īplicat pīteritu: futurū: ita ēesse mo-
nis aliqd pīteris: et aliqd eius futurū ēsse: et īplicat futu-
rū necessariū solū nō aliiquid futurum contingens.

Sed contra hoc arguit. Nulla res pter dcuz est ne-
cessaria; g nec quicqz pter ipsuz est ne-
cessario futurū: sicut necessario in esse ptinguadū. Antecedēs
pz: qz est tm vnu necesse esse. Et cōfirmat: qz deo ptingēter
pducit ad extra: vt oēs fatent q deo catholice sentiuāt sic
q nihil necessario: g nihil necessariū est futuruz. Antia tz: qz
nihil pōt incipere esse: nisi a deo causante: ergo si necessario
esset futurū: necessario esset ab eo causandū. **Sed** cōfir-
mat: si hec verificat: aliqd mot vel tēporis necessario est
futurū: vel verificabit pro instātā aliq vel pro tēpore: nō p-
mū: qz pōt deus facere q illud sit instās vltimū: sicut aliqd
fuit instans p̄mū: puta creationis mūdi. Non etiā scdm: qz
vel sit verificatio in parte tēpozis pcedentis: z hoc non: qz
cum est pars precedens nō est necesse alia sequi: sed potest
vltima esse sicut quecūqz alia. Uel in parte sequente: z hoc

De sponsalibus

112

etiam non: quod illa nondum est. Uel tertio in ipsam et pte temporis que futura est: et hoc etiam non: quod certum est prius verificari de quo licet quod futurum sit prius quam ponatur in eis: si hec verificatur aliud temporis vel mortis est necessarium futurum: pro hoc esse prius quam illud de presenti sit. ¶ Tertio confirmat: quod ad esse rei in tempore non sequitur per bonam rationem: quod res illa fuerit in tempore: nec quod erit in tempore: ad esse temporis vel mortis non sequitur quod necessarium aliud temporis vel mortis futurum: quod necessarium aliud temporis vel mortis erit. Ratione tenet: quod tempus similitur mortis potest simul destinare et incipere cum quacumque re existere in tempore. Et antecedens probat: quod sicut res potest a deo in instanti produci et non servari ultra instantias ante nec post: ita potest similiter produci in tempore indubitate tota simul et non servari in esse ad futurum: sicut nec prius fuit in praeterito. Ex quo videtur sequi ad esse rei in tempore: quod in futurum adhuc erit: et ad esse rei in tempore sequitur fuisse in tempore tempore. Et quod hoc non sequitur: propter circumstantiam incurvam linea recta. Nam in immediate post ultimum instantium esse rectitudinis est curvitas et tante hoc non fuit in tempore: alioquin ipsum inmediate esse in tempore post instantias precederet esse in posteriore tempore: quod implicatur: quod sic in immediato esset immediatus. Et cosimiliter rectitudo perditur in tempore: quod pro instanti initiate tempus incurvationis est: et in eius perdere in tempore non est prius et posterius: sed esse in tempore non sequitur fuisse in posteriore tempore: et multo minus sequitur fore in aliqua posteriori parte temporis. ¶ Quarto confirmat: quod deus discernit inter presentes et totum quod futurum est: ac simul videt instantes quo presentes dividuntur in futuro tanquam per mediis: quod in accessu instantiarum potest deus cessare ab ulteriore productione: immo posset in instanti mundi annihilationem: ¶ Quinto confirmat: si ad esse temporis sequeretur necessarium aliquam partem temporis adhuc fore: sequeretur quod ad esse temporis sequeretur infinita instantia adhuc successivae fore: sed hoc est absurdum et inconveniens: ergo absurditas seu falsitas probatur: quod pro nullo instanti verum est dicere quod necessarium producturus est aliud: quod non potest dici quod necessario producturus sit infinita. Et sequela probatur: quod pars temporis quamcumque minima includit infinita instantia: et sequitur per necessariam rationem: aliqua pars temporis erit: et in finita instantia futura erit. Da enim oppositum: ratione vel dices quod cum veritate antecedens stabit: quod nulla instantia erit: vel quod solu finitur: et quodcumque dixeris oportebit concordare quod aliqua pars instantiae non sit in infinito divisibilis. ¶ Sexto confirmat: quilibet tempus presentis futura fuit heri et ante hoc tempus contingenter futura: et manet usque ad sui positionem in esse contingenter futura: et per se non dat aliqua necessaria futura. prima ratione: quod nihil ex contingencia puerit seu producit ad necessitate sine sua positione in eis. Et hoc exemplariter deduco: medietas huius hore quadruplicata futura est: contingenter futura est: usque videlicet ad instantem quod medietates continuat: in illo instanti deus posset actionem suam suspenderem et post illud instantem est presentes: quod quadruplicata futura est: manet contingenter futura: et sic de qualibet alia parte temporis: ergo nunquam fit primitatio seu transitus ex contingencia futuritionis ad necessitate futuritionis.

Respondeo ad primam: quod nihil sit simpliciter necessario futurum: sed tamen aliud necessarium futurum: quid seu sub hypothesi et ratione existente sui totius. Et sic in proposito dicimus: aliud futurum necessarium in tempore: si totum tempus presentis est cuius partes sunt praeterita et futura: sicut cum ictipot deus producere aliquam partem instantiae necessario producturus est aliquam successivam extra secundum: alioquin oportere ret aliud partem instantiae esse indubitate. ¶ Ad secundam confirmationem dico: quod nihil producat absolute necessitatem ad extra: producit enim extra aliud necessarium sub ratione et hypothesi: ut potest parte si producit totum: et sic est in proposito de futuro respectu presentis cuius est pars. ¶ Ad tertiam dico: quod pro instanti medio et per tempore temporis cuius succedit verificatur quod sit necessarium futu-

rū sub ratione et hypothesi si de totum presentis produciretur suo modo in successione. Et ad probationem: cum dicitur quod in illo instanti medium potest actionem suspedere: et prima parte temporis facere nouissimam: fateor quod absolute potest non quando in successione totum presentis tempus cuius hoc futurum est pars. ¶ Ad tertiam confirmationem: nequod quoddam in tempore solum per accidens seu secundum partem: sic quod in nulla parte temporis primo: ut explicatur de tractu spacio et in planorum: et non sequitur si est in tempore quod fuerit in tempore: vel si est in tempore quod erit in tempore. Sed quod ipole est producere tempus vel motum solum per accidens vel secundum tempore sic quod nihil primo producitur necesse est stat ex praeterito et futuro. Igittu Alius dicitur quod immo sequitur: est in tempore fuit et erit in tempore: necesse est in aliquo parte temporis pars eius temporis aliquam partem transire et alia futura est. Et ad probationem: cum dicitur in immediate post instantias rectitudinis est curvitas et non prius fuit. Dico quodlibet curvitas est divisibilis acquisita per motum curvacionis successivam: et sic quodcumque prius fuit secundum tota sit. Uerum est tamen quod pro toto tempore vere dicitur: curvitas est: et non fuit aut totum tempus: sed curvitas in eis solum est pars particuli curvacionis. Ita nihil ad propositum: sicut etiam mortis vel tempus in immediate dicitur succedere instanti: sed secundum nullam partem primam. ¶ Ad quartam confirmationem: deus bene discernit in presentes et totum futurum quod non includit ut pars in illo presenti: sed quodlibet presentis includit aliud futurum et aliud praeteritum: ipole est quod producat aliud presentis non producendo futurum quod ei tempus est. ¶ Ad quintam confirmationem: cedo si deus producit quodcumque presentes tempus necesse est producturus est infinita instantia successiva. Et cum dicitur quodlibet instanti potest esse fateor: sed non potest cessare: quoniam producendo tempus infinitus pres temporis. Etiam non potest quodcumque tempus primo producere: quoniam producere oportet instantia et omnes pres eius. ¶ Ad sextam et ultimam rationem: quod simpliter libet pars temporis contingenter futura est quodcumque non est ut probat efficaciter argumentum. Sed tamen stat quod necesse futura est sub ratione si totum tempus cuius est tempus sit primo: et ratio totius in successione: et ut dixi non potest tempus vel motus contingenter primo producere: sed aliud partem ac primo producat.

Sed contra hec obviatur. Ceterum tractus sub hac forma iteratur: do tibi fidem si antechristus est reprobus vel si beatus petrus est predicatus: seu saluator: non continet ratione suspicium: quod est tractus matrimonij. Antecedens probatur vel si beatus petrus est predicatus: seu saluator: non potest ratione suspicere obligatio ut solum sit spes debitorum iri. ¶ Secundum dicitur non trahit tractus qui fit per verba de presenti in vim sponsalium nisi referat in aliquam futurum eventum quo extat contrahens obligatus: sed hic non sit relatio in aliud quod futurum spectat: puta perpetuo fore debitorum vel saluatorum. ¶ Tertium verum est quod est tractus sponsalium.

Respondeo ad probationem antecedentis: quod per codicitionem non solum ipsorum quod acti est sed implicatur et futurum videlicet in reprobatione et perpetuo erit debitorum: seu in dei odio: et per rationem si predicatus: seu saluator: quod perpetuo erit in dei amore et salutis eternae seu beatitudinis possessor. Et ad secundam dico: quod immo sit relatio in aliud quod futurum spectat: puta perpetuo fore debitorum vel saluatorum. ¶ Quarto occurrit dubium. An hic vel sponsalium sit tractus matrimonij: do tibi fidem si sol etras eclipsit: si sol etras oritur: et sic de ceteris. Et videtur quod non: quod refertur obligatio ad futurum eventum rei: puta eclipsis vel ortus solis: et potest ipse diri quod minus eventum: ut certum est: quod per rationem adiectione suspicetur obligatio: et per

Ecclesiastes occurrit dubium. An hic vel sponsalium sit tractus matrimonij: do tibi fidem si sol etras eclipsit: si sol etras oritur: et sic de ceteris. Et videtur quod non: quod refertur obligatio ad futurum eventum rei: puta eclipsis vel ortus solis: et potest ipse diri quod minus eventum: ut certum est: quod per rationem adiectione suspicetur obligatio: et per

Circa sacramentum matrimonij

¶ Nō est ibi tractus matrimonij: sed dūtaxat sponsaliū. Et si confirmat: qz si eset tractus matrimonij: ad statis illic nascere vinculū indissolubile: et nihilominus pō aditio nō euencire: qz sequitur absurditas qz matrimonij tractū sub cōditione teneret eueniēte opposito ipsius cōditionis. ¶ P. Lōtrahēs sub p̄traria cōditione puta si sol non eclipsēt tali die: vel si illa hora ortus nō fuerit: si ita euenerit: vt per cōditionē negatiā ipsoz: obligat p̄trahēs: qz qui sub cōditione affirmatiua p̄traheret: et ita nō euenerit: nō obligat. Et p̄firmat: qz nisi oportet ex futuro euēti iudicare sup̄ tracta obligatione: sequeret qz duo donātes inūcē fidē sub p̄tradictoz cōditionibz valide p̄traheret matrimonium: qd est absurdū. Sequela pz: qz nullius adiectio ex illis suspendet obligationē: et sicut affirmatiua haberet p̄ ipleta ira cōtraria sc̄i negatiā pro ipsoz. Absurditas pz: qz si p̄trus p̄mittit Joāni. 10. si sol cras eclipsēt: et eotriario Joā. petro. 10. si sol nō eclipsēt: absurdū est dicere qz vterqz al teri immediate teneat. ¶ P. Lū adiūcīt tale gd. in diem non nascit matrimonij: vt p̄pote si dixerō capio te yxoz cū cras eclipsabit sol: nō nascit matrimonij: sed queciqz obligatio p̄trahēs est sponsaliū tñ: sed nō minus suspendit cuz in vim conditionis adiūcīt qz si in diem: ergo.

In oppositum arguit: qz cōditio ipsoz sive de futuro sive de p̄senti hētūr p̄o nō adiecta: iuxta ca. si. de cōdi. appo. ergo opposita necessaria etiā hētūr pro nō adiecta: cū par ratio sit: quo ad hoc de vtroqz p̄tradictoz: et per qz in p̄posito agit de futuro necessario sequit z. Et p̄firmat: qz stipulatus sub cōditione: que omni mō futura est: pure videt stipulatus. l. si p̄pillus. h. que sub cōditione. ff. de noua. ergo qui sub tali cōdictione p̄trabit matrimonij videat simpliciter cōtrahisse.

Respondeo post cōmūne iniam doctoz. bii Thome. 29. dist. 4. q. 3. circa finē. Petri de salude ea. distin. q. 2. arti. 5. ſine tertia. Dostien. Cardi. panoz. et Alexan. in ca. Per tuas. de p̄di. appo. qz nascit matrimonij nō obstante eius conditionis adiectione: qz que per rerū nām certa sunt nō morant obligationē: Iz etiam apud nos sunt incerta. institu. de verbo. obliga. h. cōditiones. Jam cōditiones de qbus in p̄posito qōnis. p̄tinet certitudinē per rerū nām: et sunt de futuro nāliter necessario si p̄tinet veritatē: alioqz sunt de ipsoz. ¶ P. Si per adiectio p̄talis cōditionis ipedire puritas cōtractus: et eset vere cōditionalis tunc solū nascere illa spes debitum iri: et non obligatio: iuxta. h. Ex cōditionali. insti. de xbo. obliga. Et ipsa cōditionalis effectualiter signat qz in euēti rei cōditionate obligabit: et i defectū si nō euenerit nō obligabit. In p̄posito aut nō euencire id qd nēcō futurū est: est ipsoz: et adiectio cōditionis ipsoz faciore matrimonij est iniutilis: hētūr enī pro nō adiecta: ergo adiectio cōditionis de futuro ne cessario nō sit cōtractus vere cōditionalis: sed manet in sua puritate. vnde si vñ cōtradictoz adiectuz in vim cōditionis nō facit cōditionale cōtractū ex vi expectationis futuri euēti: nec reliquī poterit. valde enī absurdū videat dicere qz hic sit matrimonij: do tibi fidē si sol cras nō orias: et qz nihil de expectatione euēti: qz cōditio est ipsoz: et habetur pro nō adiecta. Et nihilominus in p̄trario: puta: do tibi fidē si sol cras orias: op̄z spectare euēti: et nō est puritas cōtractus. Hacor tamē qz differētia est inter forū p̄niale et. iudiciale. In penitentiā ingrēdus seu indagādus est anim⁹ cōtrahētū: an videlz adiectio cōditionis si sol cras orias vel eclipsēt intēderint se solū obligare sub cōditionis euēti: et noluerint obligare quociqz mō seu per quemcūqz modum fortasse cōditio defecrit: vt p̄pote per dei potētiam qui auctor nāc si: p̄ra nām est: et tunc iudicandū est nō fuisse nūc vinculū matrimonij sed sp̄salium: qz se nō reulerūt ad

ditionē vt necessariā. vel nihil attēderūt ad dei supnālem potētā: sed solū ad vim nāliū cārū aduciendo cōditionē tā: qz de futuro aliquo necessario: et sic quasi confirmatio est: sicut sol īdubie cras orias vel eclipsabit: do tibi fidē. Sed in foro iudicij nō plūnum referre se ad potētā supnālem nisi exprimār: puta si hoc vel simili mō dixerint do tibi fidēm si sol cras et orias: et nulla potētā etiā supnāli fue rit ipedimentū. Nec obstat qz absolute possit sol nō orias vel nō eclipsabit: legit enī deus tēpore Jōsue et Ezechie p̄tra solis nāle motū fecisse: qz nō arguit quo minus cōmuni homiū et iuris reputatione hētā pro necessario: cuius opposituz sola potētā supnāli fieri pōt. Patet: hec enī reputat conditio ipsoz: si celū digito tetigero: et hec necessaria: si celū nō tetigero digito: et tamē equē facile est oportēti deo trans ferre me ad ecclām orbis vel celū ad me vt ipm digito tan gā: sicut alterare vel ipedire naturale motū solis.

Sed cōtra istud p̄ est glo. iij. in fine in ca. Per tuas. de p̄di. appo. que p̄mū arguit. Si quis cōtrahat sub cōditione que omnino futura est: qz idē sit ac si p̄re p̄traheret. si. de p̄di. idē. l. et si sub ea: et sic sit matrimonij p̄ius qz existat cōditio. Sed resolutū nō esse matrimonium: sed expectat euēti cōditionis et tūc p̄mo erit: et si medio tēpore p̄traheret cū alia teneret matrimonij: iz videat qz ex futuro euēti p̄deat an sit matrimonij: vt dixit Jōanes per decretale ītra de frigidis. Fraternitatis. ¶ P. Idē videat efficacissimo argumēto sic p̄bari. Cōditio que oīno existet: imo que est de futuro necessario: facit p̄tractū vel dispōne esse in diē qzqz nō facit cōditionale: vt notat glo. in di. l. si p̄pillus. h. que sub hac cōditione. Et ad hoc induco planū tex tū in le. heres meus. ff. de condit. et demon. ibi est tex. de hac heres meus cū moriet. Tūtius centū dato: purū est legatū: qz nō cōditione sed mora suspendit. Nō pōt enī cōditio existeret vt ibi est tex: sed matrimonij cōtractū in diem nō est matrimonij: sed si cōtractus aliquid valet solū habet vim sp̄salium: ergo cōtractus sub cōditione de futuro ne cessario nō est verum matrimonium.

Respōdeo ad p̄mū. de auctoritate glo. dico modicā vim esse: qz dictū suū nō p̄bat et recedat ab ea Hosti. Cardi. Ant. panoz. Alexan. et plures ali. Etia dicit qz spectat euēti cōditionis et tūc p̄mo erit: qz est oīno ipsoz: qz si cōditio suspēdit p̄tractū matrimonij facit illic solū esse sp̄salia: et euēti cōditionis nō pōt sine nouo cō sensu supuente ex sp̄salibz efficē matrimonij. Et dico cū h. qz ex futuro euēti pōt nōnūqz appere an sub cōditione ali qz tenuit matrimonij dictū: qz appet sepe ēt post solū: an cōditio fuerit vera et necessaria: vt de eclipsi futura certo die vñ hora: vt in c. Fraternitatis appet. et post z. Ita matrimonij p̄pē nō p̄det ex futuro: sū iudicij de matrimonio. ¶ Ad z. qd plus p̄deris h. rūdeo: qz alid est in cōditione p̄ cōditionē cū: et alid per cōditionē si: qz dictio cū. vt facit cōditione expōnit per qn. et si: et ita sit supuente in tps et dispō sub cōditione. Secū cū solū ponit si. vt p̄mittet. 10. si an calēdas celū digi to nō tetigere: ad statis exigī pōt. l. In illa stipulatiōe. ad fūne. ff. de xbo. obli. Nec obstat p̄mū ei⁹ tex⁹ videlz qz p̄mitēs. 10. si nō calēdas Gicho vederit. moztio Gicho an calē das. 10. dare nō tenet: qz ibi cōditio nō est neccia ab initio et dirimēt z. Nec obstat ēt. l. Quibz dicim⁹. h. qdā rūtio. ff. de p̄di. et demō. vbi dicit legatū cōditionale ex adiectioē hui clausule: qz pecunias cuiqz legauit: cas heres me⁹ si m̄ morit dato: itaqz nī legataris supuiat: m̄ nō trāsmittit ad heredē: put Labeo h. Offiliū tenuit. Quia ibi ex p̄ dispē satione que absolute seu pure erat facta: si videtur capi pro quādo: vt sensus sit: pecunias quas legauit cuiqz dato qn. et si mater mea moriat. Et certe multū facit pro sententia Offi li contra Labeonem. tex. in. l. ex his. C. quando dies le. z.

Ex his dico hic nō esse matrimonium: do tibi fidē si et q̄si sol erit in libra vel si et quādo sol cras orietur. Similiter do tibi fidē cū sol intrabit virginē: qz nō solū ponit in conditione futurū necessariū sed suspendit dispositio in tēpus cūtēs illius necessary: et sic nō pōt plus q̄ vīm spōsalium hēre. De isto aliqd tangit Doycl: pro xcordia opīmō in c. Si cōditiones de odi. appo. q̄ si relatio fiat ad conditionē que necessario est futura pcedit pma opinio. Si xō ad tps qd necessario erit: pcedit opio glo. et sequaciū. Melius posset cōcordari q̄ opio glo. pcedit de conditione contingenti oīno futurū sicut si Antechristus nasceret: cuius l. opposita nō bēret p̄ nō adiecta. Et nra opinio in conditione necessario futura.

Ad rationes ante oppositū. Ad p̄mā. l. absolute i pediri pōtitamē hētur iter homines pro necessario: sicut si celū ante crastinū digito nō terigeret: et ergo nō suspēdit nec differt dispositio cōtractus in tēpus euētū. Et ad confirmationē q̄ nō est incōueniens matrimoniu natū esse ex tractu additionali cuius cōditio nō euenerit: quādo trahētes reputabat conditionē necessariā: qz tunc intelligit oppositū hēre pro impossibili: et sic pure voluisse cōtrahere. Sicut si diciturēmus pro impossibili q̄ pater sit mutatus in ethiopē: et dent fidem sub cōditione si nō est mutatus in ethiopē: iudicandū est pro matrimonio: q̄ quis super naturali potēcia in ethiopē sit mutatus. Ad z^m dico: q̄ vtqz verū est in casu argumēti est matrimoniu: siue per potentia supernaturale euenerit sicut per cōditionē significatur: siue nō. Sicut hic est cōtractus matrimonij: capio te in meā si cras celū digito terigeret: siue dei miraculo fiat ut dīgito celū tangā: vel nō fiat: qz cōditio impossibilis hētur pro nō adiecta: saurore matrimonij: et ergo non valeret psequēta: matrimoniu tenet cū ita euenerit: ut per negatiā cōditio nō significat: ergo nō tenet matrimoniu sub cōditione affir matuā: si ita nō euenerit: et qz vt sub vtraqz cōtrahat matrimoniu: satis est iuris et omnium cōmuni reputatione: alterā haberet pro impossibili. Ex hoc respōdeo ad confirmationem pcedendo q̄ trahentes sub contraria siue p̄tradicitorū cōditionibus vere trahunt matrimoniu sub istis: si aliqd est deus: et si nihil est deus: et sic de alijs: quarū altera est necessaria et altera simpliciter impossibilis. Et sic in pposito de illis que reputatione hominū habent pro impossibilibus. Nec hoc solū in istis accidit: sed etiā cū altera est turpis et altera honesta: et si alter eoz dicat: do tibi fidē si te obliges ad su randū: et alter respōdeat: do tibi fidē si te nō obliges ad surādū. Et ad ipprobationē respōdeo: q̄ aliud est in matrimonio: cuius saurore cōditio impossibilis hēre pro nō adiecta: sic in legatis et heredē institutionib. Aliud est in alijs tractibus in quibus cōditio est cōditio impossibilis et inficit: ut est clarus tex. de stipu. in. l. impossibilis cōditio. ff. de verbo. obliga.

Ad z^m respōdet palude in passu allegato: q̄ ceteris partibus cōditio suspēdit obligationē sicut dīc: puta cū vtrūqz adiūci ad suspendendū: sed hic quidē nō addit ad suspēdē cum sicut dies. Alter et clarius dico q̄ cōditio omnino et necessario futura non suspendit sed hētur de p̄senti: ut dicit tex. in le. impossibilis cōditio. de ista si celum nō ascenderis hec vtilis et presens et creditam pecuniam continet. et de isto latius dixi in corpore questionis.

Dicitur: an sub hac cōditione oīno futura de qua. s. constat ex nūc q̄ euenerit: q̄qz est contingēs teneat cōtractus matrimonij: Et videat q̄ sic: qz cū verbis sub futuro conceptis addit talis cōditio est cōtractus spōsalium. Cum ergo per verbā sub p̄senti tēpoze cōcepta maior et fortior obligatio nascat: segnatur q̄ nasciū matrimoniu. Fortius enī se astringere videtur qui dicit capio te vxorē si antechristus nascet: q̄ si dicat ca

piam te vxorē si antechristus nascet. Nam in scđo sunt sponsalia in p̄mo matrimoniu. Et cōfirmat respectu p̄mū: qz iura indistincte dicunt stipulante sub cōditione nō euentura pure stipulari: ut in di. l. si pupillus. q̄ sub ea cōditione et glo. ibidē exp̄lificat de bac etiā si antechristus nascet: vbi aut iura nō distingui: nec nos distinguere debemus ca. si Rō manoz. 19. dīst. Scđo p̄firms: qz in conditionali vera op̄z cōsequēs esse verū si antecedēs est verū: et cū p̄positio cui cōditio si p̄ponit sit antecedēs: manifestū est hoc antecedēs esse verū. Antechristus nascet: et ergo psequēs videlicet capio te vxorē: et per cōsequēs est ibi matrimonium. P. Pos sunt sic trahētes nolle quicqz p̄ter matrimoniu cōtrahere exp̄sē: videlicet nolle sponsalia contrahere: sed illostanto non minus obligantur etiam ex contractu: et non per sponsalia: ergo per matrimonium.

In contrarium est: qz cōditio de futuro contingēti potest ipediri: et matrimoniu postqz semel fuit nō pōt nō fuisse: ergo impossibile est q̄ sub tali cōditione trahat matrimoniu. Sequētia p̄bat: qz matrimoniu contractu sub cōditione possibili et honesta infert suo modo esse conditionis. Jam necessarium esse vel fuisse non potest simpliciter contingens inferre.

Respondeo breviter: q̄ sub cōditione de futuro cōtingēti nō trahit matrimonium sed solū sponsalia: qz l. cōsensus talis exprimat per verba de p̄sentia: nibilominus qz refert cōditionis ad aliqd futurū cōtingēti: potius est de futuro et nō de p̄senti: sicut in c. Super eo. de zdi. appo. Sicut dīc de cōsensi per vba de p̄senti ex presso sub cōditione si p̄ suū p̄sriterit ḡlēnsuz. Et est rō: qz talis nō intedit se ex nūc obligare: sed solū ex tractu suo tā q̄ vere cōditionali spes nascat debitu iri in cōditionis enētu.

Ad rationes ante oppositū. Ad p̄mā dico: cū additur cōditio de futuro contingēti nō nascit fortior obligatio per cōsensum per verba de p̄senti cōce p̄tū: qz per verba de futuro: sed equaliter ut p̄z ex di. ca. super eo. Et ad confirmationes. Ad p̄mā dico: q̄ cōditio oīno seu oī mō futura dī illa que necessario est futura: et nō illa que mere contingēter euenerit: siue certo per revelationē ostet eas fuisse et siue nō. Nam ponamus nō euenerit: cernū est spes obligationis future euanscere et nūc fuisse obligationez: qz in pura obligatione est impossibile. Nec strigit qd glo. exp̄lificat de bac si antechristus nascet: cū fundamētu nō habeat ex textu sic exp̄lificate. Ad z^m confirmationē dico: q̄ in tractib. nō vtrūk cōditione: ut facit p̄pōne cōditio. nālē. Qis nāqz cōditionalis vera est necessaria. qd nō significat in tractib. vel alijs dispōnib. vt hic accipiat te in meā si cras vederis mibi. 10. que cōditionalis est falsa: et impossibilis: cum nō sit illuc bona p̄ntia: sed vt iportat sponsalia cōditionata est vera. Etia p̄positio cōditionalis nihil ponit. hic ecce aliqd ponit q̄qz sub cōditione. Unde in his de futuro ponit spes debitu iri in cōditionis enētu: vnde qz est notatu et memoria dignū: si vtrāt verbis solū enūtiatione nihil sit: hoc est nō ūbit. Et q̄ si ppōne vtrāt vt cōditionali denotādo solū nēcessitate illationis seu bonitatē psequētie: nec est tractis spōsalium nec matrimonij. Secus si verbis dispositiū vtrāt: animo videt et mēte ūbēti et nō solū significādi vel enūtiādi tractū est: vel fieri sic solū: vel estet falsitas si nō fiat tractus et cū nihil vellē per hoc tūc facere. Ad ultimū rīdeo: q̄ voluntas nostra est mirabilis dīla. est enī impossibilis vtrāt p̄bō. z. c̄bī. sed q̄qz pōt velle impossibilita: non pōt facere impossibilia. In p̄posito bene pōt velle cōtrahere sub illa forma nōledō inire obligationē spōsalium: sed nō pōt esficere q̄ sub illa forma trahat obligatio matrimonij et nō spōsalium si intus p̄sens adhibeant p̄formē verbis: qz sic solū est p̄sens de futuro: ut patet ex dictis.

Circa sacra mentum matrimonij

Ecimo octauo dubitatur an hic sit matrimonij. Contra te cu vel do tibi fidem si vis, et ecōtrario de parte alterius: Et videt q sicut hic est cōtractus venditionis: videt tibi hunc librum pro 10. si vis: tu respodes ego emo pro. 10. si vis: ut videt tene re glo. f. i. in vēdētis. C. de ptra. emp. ergo similiter in matrimonio cu sit etiā ex his que solo cōsensu cōtrahuntur sicut emptione. Et affirmat per rationē Baldi in eadē. l. q. 7. Quia cōditio que nibil operat habere p nō adiecta: sed a consensibus precedentib⁹ in materia cōditio si vis nō est qd est: vt. ff. Si certū petat. le. itaqz ergo contractus valet.

In oppositum arguit: q tractus emptionis nō valeat cōditione cōparati collata in clementis vel vēdētis voluntate: vt est tēx. in dī. l. in vēdētis: sed in proposito sic sit de obligatione matrimoniali: seu de datione fidetur ergo non valeat.

Pro huius solutione pmitto: q aliquid est velle contrahere: et aliquid cōtrahere. Nam pcedit velle contrahere ipsum tractus: etiā de vtraqz parte contrahendum vadunt ad notariū vel apud senatores ut illic contrahant. Cōtra hoc est sententia glo. f. i. in dī. l. In vēdētis. que determinat esse venditionē: volo tibi vēdere hanc rem pro. 10. et tu respodes volo emere pro. 10. q solo pconsensu contrahit. l. sen. f. i. ff. de actio. et obliga. Et ad obiectionē: nō segē volo ascendere arborē ergo ascēdo vel ascendā ergo similē in pposito. respoderet nō esse simile: q ibi clarū est q nō ascendet. l. scit dicat: sed hic nō est clarū ipsum nō sentire. Nā his verbis et fideicommissum relinquit. institu. de singul. re. per fide. re. h. f. i. et mandatū contrahit. f. man. l. j. Sed hanc glo. vt refert Linus in dī. l. in vēdētis. q. j. nō approbat Petrus q nō sequit. si volo vēdere: q ergo vēdeo: q virtus hoz verboz hoc nō ipotat sicut nō sequit volo donare: ergo dono: et mī donatio pconsensu perficit. Sed cuz vendo/bene segut volo vēdere: et cu vono bene segut q volo donare. Nece cōtrario cu volo vēdere/vēdo: cu volo donare/dono. Ideo dicit p. q nō est cōtracta vēdētio. Nec obstat q solo pconsensu cōtrahit: q verū est vbi interuenit cōsensus sub forma incun di cōtractus: sed in casu quo nō exprimit sub forma incun de vēdētis. Et glo. idē dicit alibi in. l. serui. electione. ff. de le. j. Hoc tamē līmitat. l. verū nisi cōtrahentes habeant ex vīlo loquēti: q sic loquantur vēdēdo et emēdo. l. Labeo. ff. de sup. leg. et. l. Cum de laniōnis. h. Alīnā. ff. de sum. instr. tūc nō est verū: sed animus format pconsensum per talia x̄ba fm. 3a. de ra. Non obstat q pōt relinquī per verbū volo relinquerē: q verbū volo est verbū ligādi. insti. de singul. re. per fideicommissum re. h. vlti. Baldus in dī. l. In vēdētis. q. v. recitat opinionē glo. et deducit ad pabilitatē seu apparetia: q in his que solo animo perficiunt: seu que dependet ex sola voluntate verbū volo hincinde prolatū rez pſente ac pſe. crā in illo instati significat: ar. insti. de re. sing. per fide. tē. h. f. i. et ff. de leg. l. j. Secus in alijs que nō perficiunt solo animo: vt volo ascēdere tē. Ibi enī opus est extrinseco. Deinde dicit altra glo. esse. qd nota in. l. serui electione. ff. de lega. j. vbi per hec verba volo eligere nō sit electio: addēs: sed dic vt. dixi supra in. l. Luctos populos. de sum. trini. Ibi ad obiectionē q imperator ipso logitur vītens x̄bo volumus: et x̄bu volo: est enūtiatiū nō dispositiū per dī. l. fī. electione. respōdet q vel logitur in dispositione legali: et est verbū dī. dispositiū: aut in voluntate hoīs. Et refert: aut verbū volo nō determinat per actū extrinsecū sibi: aut per actū alteri⁹ verbū: aut per actū qui nō pot ipstī inesse. Primo casu inducit dispositionē: vt qui dicit volo legati: acceptat illud vt. l. si ita legati. h. illi si volet. ff. de lega. j. et qui dicit volo here

dītare acceptat eā. ff. de here. insti. Jam dubitare. Idē si dīcat volo esse herē: q verbū eē. iformat verbū volo: super pſente esentia actus. Scđo casu qf. l. determinat per actū alterius verbi infiniti nō disponit de plenti: vt. dī. l. serui elecōne. Unde qui dicit volo Petru eligere in abbatem non eligit: sed est qdā enūtiatiū. Tertio qf dāt per actū extinsecū. l. qui nō pot ipstī inesse: vt volo ascēdere arborem: volo implere cōditionē: tūc nō disponit qf nō hz inherentes mām in qua disponat. vt. ff. de dī. l. demon. l. iure cuiuli. Et hec est veritas: l. Bartho. alr. loquāt. Soluit obiectionem de institutione heredū sub bac forma: volo Tūtū esse here. dē et. l. Scđo pmitto altra opionē Petri Linii et alioz: q nō segur vēdo hoc tibi pro. 10. q volo vēdēre. p. z. volūtas. nunqz ferit sup nō cognitū. Juxta illud Augustini. Inuisa diligere possum⁹/ incognita nequaqz. Sed stat aliquē dare alteri rē. p. o. q nibil cogitat de vēdētione: q nō segut. q gta lis vult vēdere: sed bene segut q voles facit id qd est vēdere. Et per hoc fortasse sustineri possit ppositum legispr. ritox. Unius simile est si volens pcutio Petru quē ignoro p̄m meū esse: nō segut: q volo pcutere patrē meū.

His premissis dico: q est tractus sub cōditione de pſenti nō suspēsua: vt soluz sit spes de obligatiū iri in futuriū: vt in. h. ex cōditionali. de x̄bo. obli. Et si cōditio extet est matrimonij: si nō extet nō est matrimonij: ac si sub hac cōditione cōtrahissit si rex est in Italiā tē. Ex hoc p. z. et segut corollarie: q l. ego velim ducere Bertā et Bertā me: et vterqz nīm adiūxerit cōditionē si vis: nō est ex hoc inter nos matrimonij. Sed opz q vterqz habeat actū volēdi relati in factū alterius: sensus enim est dōtibi fidē si vis. i. si vis vt dem. et q cōditio non extet nisi ipsa hēat volūtate: vt ego dem. Secus si adiecerim tale cōditio nem: do tibi fidē si vis mīhi dare fidē: et sic illa vicissim det mīhi: qz nūc ponit cōditio: l. neuter habeat volūtatez refle. xamī sup actū alterius. Sed tū regriſ hoc casu reflexio vōlūtatis sup actū ppriū. Unde est illa cōditio: si des mīhi sīdem: et si vis mīhi dare fidē. Dare nāqz fidē dicit actū libe. rū volūtatis: et velle dare dicit reflexionē vōlūtationis sup ip. sam volūtariā donationē. Hatoz tū si vulgari sermone ca. piat velle dare pro spōte et volūtarie dare: q in foro iudi. cy iudicādū estet pro matrimonio et pro cōplemento cōdi. tionis si alia daret fidē: nīsi latīs p̄staret q orationē et x̄bis p̄prie vīsi fuerint. iuxta. h. Alīnā. l. cuz de laniōnis. ff. de fun. insti. In foro aut p̄scientie stat quo ad hoc menti x̄bentū.

Et ad rōnes vtrinqz adductas rīdeo. Ad p̄mam glo. illqz est multū ambigūa et videtur potius opinionē referre q̄ aliquid dicere: vnde b. Quidā dicunt: q nō valeret vt Aso. per hūc textum. Alij q̄ sic: et q̄ iste textus intelligit q̄ in futuriū ponit cōditio volūtatis: sed ar. p̄tra. ff. de here. insti. l. si tytus. credo male ip̄ressum: et debe. re allegare. ff. de cōdī. inlī. vbi tex. ip̄possibili ex pplexitate: q̄ hoc vitiat institutionē: imo L. d. l. In vēdētis. 3. q. dicit quosdā tenere q nō valeret: vt Aso. et glo. per illā legē. B. dī cit postea q̄ hic loquīt q̄ p̄serit cōtractū in futuriū: sed nos ponimus q̄ est p̄sens: l. hoc valeret: futura pendet: p̄sens nō: vt. ff. si certū petat. l. cu ad p̄sens. et l. itaqz. Sed Aso. de z. Nihil q̄ mirū si ego teneā cōtractū valere extātē cōditio. ne: et nō valere cōditionē nō extātē. Et ad p̄firmationē ex rōne Baldi qua p̄bare videt: q̄ semp tenet: cōditio hētū: p̄ nō adiecta et q̄ nibil operat. per dī. l. Itaqz. Dico: q̄ textus ibi logitur per cōditionē p̄prie dicta: que suspēdit obligationē in futuriū dices: itaqz tū p̄tate cōditionē obtinet cu in futuriū p̄serit: sed nō negat q̄ ad validitatē x̄cūs regriſ cōdi. tionis existēta. Unde co. ti. l. lū ad p̄sens. manifeste dicit cu cōditio refert ad p̄sens nō suspēdit stipulatio: et si qdēm vera sit stipulatio tenet: q̄ uis p̄rabētes ignorēt extātē cō-

De sponsalibus

114

ditione: ut hic si rex Parthorum viuit sic dare spades. Et dicit id est cu in pterituz confert. Sed videt Bal. voluisse quidam in vim conditionis apponit: qm scilicet expissum est in priori pfectu: hoc nihil operat et habet p no adiecto. Repondeo: in hoc errat: quia facit priorem consensum in materia non esse absolutum sed conditionatum tñ: et ergo nihil fieri no extante conditione. Unde si dico replicando idem penitus in vim conditionis: do tibi fidem si do tibi fidem: per hoc penitus nihil facio si no aliunde dem tibi fidem. Istud sententia Joan. de Imola in leg. centesimus. ff. de verbo. obliga. in si. in colla. vbi habet si dico promitto si volo vel cum volo. equiparantur: qd cum de voluntate non constet. nullo casu predicto tenet promissio. Ad rationem post oppositionem respondeo: ut communiter doctores sentiunt: qd tex. ille procedit de voluntate in futurum. Secus de presenti: vt in proposito.

Iurca ea que dicta sunt in primo preambulo. occurrit dubium: an sub hac forma sit matrimonium: volo te esse vxorem meam: illa dicente: volo te esse maritum meum. Dicunt quidam qd simpliciter non est matrimonium. Sed huius decisio pendet ex hoc: qua significatione utrantur verbo volo. Nam si utrantur ut dicit velle desiderio. nihil sit: ut patet si dictum ponatur desiderio te vel capio te esse vxorem meam: et econtrario et c. no contra buntur sponsalia nec matrimonium. Idem si dicat velle appetitus. de quo per Bonauen. 28. dist. 2. cum tractat dictu Augustini nihil tam in potestate voluntatis qd ipsa voluntas. Sed si utrantur verbo volo: ut dicit velle eligentis seu velle efficax: sic est matrimonium. Unde dicit Palud. 27. dist. 4. q. 2. art. 4. conclusione quinta: qd in hoc et in omnibus dubiis verbis an facient matrimonium vel sponsalia: attendendum est de quo inter partes actum fuerit an de sponsalibus tñ: contrahendis vel de matrimonio: qd fm intentionem et ut agere voluerint iudicandum est pro sponsalibus tñ: vel pro matrimonio. Intelligentia enim dictorum fm Hylarium: ex causis est assumenda dicendi: qd non sermoni rei: sed rei sermo subiectus est. extra de verbo. signi-

ca. intelligentia. Si dubium sit de quo agebatur: tunc in generali videtur facienda interpretatio contra illum qui legem apertius potuit determinare. s. de pactis. le. u. vi. si dicat se tñ voluisse contrahere sponsalia: et alius oppositum: alteri crederetur: et econverso hoc excepto si ille qui primo loquitus est dixit verba de quibus constat cui determinata deseruantur. s. sponsalibus an matrimonio. fm intellectum ilorum debent intelligi verba sequentis qui videtur ad interrogata respondere.

Sed hec in foro iudicij. In foro autem conscientie statutum metu: et ei quod quis contrahentum voluit. Sed si intentionis tunc habite sint in memore: et scient que verba prouulerint: fieri interpretatio ut supra: etiam in foro conscientie. fm eundem dominum Petrum de Palude ibidem. Sed quid si dicat: volo te du cere vel accipere uxorem et contra. Dicit Palude ibidem. qd no est uxor quoad usq per alia verba ducatur vel accipiantur: quia illud ducere vel accipere est primo voluntum: esse vero uxorem secundo voluntas. Dicit autem secundo opere: qd prius intentione. Sed hoc limitari debet ut verbum volo dicit velle eligentis: et cum ex his que acta sunt vel tractata: presumi potest: qd non solum desiderium exponere voluerint: et voluntatem contrahendis: sed qd voluerint illis verbis procedere ad affectum matrimonii contrahendi.

CExplicitur Questiones de sacramentis super Quarto sententiarum celeberrimi hac nostra tempestate theologi Adriani florentini trajectensis: Nunc vero divina inspiratione in summum Romanum pontificem electi fideliter impresse Uenetus iussu et sumptibus domini Jordani De Dinslaken. Anno dñi. 1522. die 3° Junij.

Registrum

F A B C D E F G H I K L M N O.

F duernus. O quinternus. Leteri alijs Quartem.